S. VINCENTII.

SERMON. ÆSTIVA.

lib. 7 . 1572 venetiis emp. 2ſ 18 [illegible]

BEATI

VINCENTII NATIONE HISPANI, PROFESSIONE SACRI PRAEDICATORUM ordinis, Theologiæque Doctoris, & Euangelicæ doctrinæ Prædicatoris celeberrimi,

SERMONES AESTIVALES.

Eisdem denuò summa cura per D. DAMIANVM DIAZ Lusitanum, Theologiæ professorem, recognitis, luculentæ Adnotationes in marginæ accesserunt.

ANTVERPIAE.
In ædibus Viduæ & Hæredum Ioan. Stelsij.
Anno 1572.

Cum gratia & Priuilegio.

INCIPIT TABVLA ALphabetica sermonum magistri Vincētij ordinis prędicatorū, partis æstiualis, omnium in hoc volumine contentorum promptè indicatiua.

A.

B.

C.

Christi

N.

O.

Osten-

FINIS.

DIVINI VERBI PRAECONIS, INTERPRETIS, & professoris subtilissimi, sancti Vincentij Ferrari de regno Aragoniæ, conuentus Valentiæ diui Prædicatorum ordinis, Sermones vberrimi AEstiuales de Tempore, incipiunt fœliciter.

In die sancto Paschæ. Sermo primus.

SVrrexit, nõ est hîc. Mar. 16. Vt in præsenti sermone resurrectionis Dñi nostri Iesu Christi, Deus velit in cordibus nostris aliquod spirituale sentimentũ dulcedinis & benedictionis huius festi, pro animarum consolatione, & vitę reformatione infundere, recurramus ad virginem Mariam, iam lætissimam de filij sui resurrectione, dicendo sibi, Aue Maria, &c. Nota, verbum propositum bona noua insinuat de gloriosa resurrectione Iesu Christi, quæ annuntiauit angelus bonus istis tribus Marijs, quæ cum maxima deuotione frequenter currendo sepulchrum Christi adierunt, dicens eis, Surrexit, quasi dicat. Iam suũ corpus exiuit de monumento, iã non est anima in limbo, quia iã exiuit. Item sua humanitas nõ est hîc, nec corpus, quia iam surrexit, quasi dicat, nõ quęratis ipsum hîc. Pro huius verbi declaratione sciendũ, quod Christi resurrectio super omnes alias ,, resurrectiones mortuorum quę vnquã antè fuerũt, vel erunt, habuit ,, duas excellẽtias magnas. Prima quia fuit virtuosa. Secũda quia fuit gloriosa. Multi enim surrexerũt de morte ad vitã, tam in veteri Testamẽto quàm in nouo: sed nõ surrexerunt per propriam potentiã, sed alienam. Christus verò surrexit de morte ad vitam proprio posse, & nõ alieno, sicut verus Deus: quia eius corpus in monumẽto habebat infinitũ posse ex diuinitatis coniunctione ad suscitãdum seipsum, & etiã anima in limbo, vt dicit sanctus Thom. 3. parte. q. 53. artic. 4. Nũquam sic fuit de alio mortuo: quia corpus mortuũ alterius nõ habet posse, nec etiam anima ad suscitandum se. immo dicit Dauid, Spiritus vadens, supple ad mortem, & non rediens, proprio supple posse ad vitam. De Elia & Eliseo legitur, quod suscitauerũt mortuos in veteri Testamento. Similiter legitur, quod Apostoli & alij Sancti diuersos suscitauerunt mortuos: sed quomodo? orãdo & supplicando nõ virtute propria nec mortuorũ, sed virtute Dei, & solũ ministerialiter. Dicit enim, scilicet Tho. 1. par. q. 110. ar. 4. vbi cõcludit ꝙ solus Deus miracula facere potest, in solutione ad primum argumentũ, ꝙ angeli aliqui dicũtur miracula facere, vel quia ad eorum desiderium Deus miracula facit, sicut & sancti homines dicuntur miracula facere: vel quia aliquod ministeriũ exhibẽt in miraculis quæ fiũt, sicut colligendo pulueres in resurrectione cõmuni: vel aliquid huiusmodi agendo. Hæc ille vbi supra. dicit etiã idẽ sanctus

Solus Deus propria virtute miracula facit.

Thomas.2.2 quæst.7.cap.78. articu.1.ad primũ argumentum. & 3.parte.quæst.88.3.artic.ad quartum, Et inde potẽtia.quæst.6.4. cap.quod sancti faciũt miracula dupliciter,scilicet, postulatione & potestate,id est,non præcedente oratione manifesta.tamen in vtrisque Deus operatur principaliter: sancti autem instrumentaliter. Ex quibus verbis patet, quod sancti non faciunt miracula propia virtute vel potestate, sed Dei:quia solùm faciũt miracula vel impetrãdo & ministrãdo siue instrumentaliter. Sed Christi resurrectio hodierna non fuit nisi per proprium posse:ideo dicebat Christus,Ego pono,id est, dimitto animam meam,& iterum sumo eam. Nemo tollit eam à me scilicet,violenter, sed ego ponam eam à meipso. Potestatem habeo ponendi eam, scilicit, per mortem, & potestatem habeo iterum sumendi eam, scilicet,per resurrectionem. Ioannis. 10. Secunda excellentia fuit,quia ista resurrectio fuit gloriosa, surrexit enim Christus ad vitam gloriosam, immortalem & impasibilem. Alij autem qui suscitabãtur in veteri & nouo testamẽto, & qui postea resuscitati sunt de cõmuni lege & curso suscitabantur ad vitam mortalem, & ad miseriam pasibilem huius mundi, & post iterum morituri. Sed Christus ex singulari priuilegio de morte ad vitam gloriosam. Auctoritas, Christus resurgens ex mortuis iam nõ moritur,mors illa vltra nõ dominabitur,ad Romanos 6. Huius autem resurrectionis gloriosè ponit beatus Thomas triplicem caussam. 3. parte.quæst 54.artic.2. Tum quia sua resurrectio fuit exemplar & caussa nostræ resurrectionis, vt patet 1.Corint.15. Tũ secundò, ratione humilitatis pasionis, ex qua meruit gloriam resurrectionis. Tum tertiò, quia peracto mysterio redemptionis ex gloria animæ in corpus gloria redũdabat, quamuis antea dispensatiuè illa redundantia impediebatur, vt mysterium nostræ redemptionis sua passione impleret. Istæ duæ excellentiæ Christi resurrectionis subtiliter tanguntur in themate. Priwa,scilicet,quod fuit virtuosa tãgitur in illo verbo quasi actiuo, surrexit,nõ dicit suscitatus est ab alio: vt fuit Lazarus: sed surrexit: scilicet,per propriũ posse. Surrexit Christus à mortuis per gloriam patris, ad Romanos sexto, quæ est eius gloria cum filio & spiritu sancto. Secunda excellentia, scilicet,quod fuit gloriosa, ostenditur ibi: nõ est hic, scilicet,corpus in sepulchro: nec anima in limbo,nec humanitas in hac vita mortali,sed sacramẽtaliter in altaris sacramento. Ideo dixit angelus mulieribus Christũ in sepulchro quærentibus. Scio enim quod Iesum qui crucifixus est quæritis: Non est hic: surrexit enim sicut dixit. Venite & videte locum vbi positus erat Dominus. Et citò euntes dicite discipulis eius quia resurrexit:& ecce præcedet vos in Galileã. Ibi eum videbitis: ecce prædixi vobis. Matth.vlti. Patet thema. De huiusmodi gloriosa resurrectione notaui tria puncta, In quibus cõsistit tota practica huius

huius benedictæ resurrectionis Christi.

Resurrectio Christi fuit celebrata affectuosè,
Demonstrata gratiosè,
Publicata virtuosè.

In his tribus punctis seu cõclusionibus stat tota practica sermonis. Primò, dico quòd resurrectio Christi fuit celebrata affectuosè. Tot enim sancti patres quasi innumerabiles, qui erant in limbo, ardenter desiderabãt videre illud gloriosum corpus, quod sustinuit ictus & totũ onus passionis. Videntes autem sancti patres, quod iã trãsiuit dies Veneris sancta & sabbatum, in ista nocte desiderabãt Christi resurrectionem videre & eius vulnera: quemadmodũ cupit homo videre equum, cum quo rex triumphauit. Sancti patres concorditer Christo supplicauerunt, vt resurgeret: quia licet Deus ab æterno prædestinauerit filij sui resurrectionem, prædestinauit etiã quod per orationes & supplicationes sanctorũ patrum fieret. Ideo anima fidelis hic dulciter cõtemplari poterit intẽsum desiderium sanctorum patrum in limbo, quomodo concorditer Christo per ordinem & modũ hîc notatũ pariter supplicare potuerũt vt resurgeret. Primò, Adam primus patriarcha cum Noë, Mathusalem, Melchisedec, Abraham, Isaac, Iacob, & alij qui habuerũt primum locum proponendi, & genibus flexis coram Christi anima proposuerunt suas supplicationes quas registrauit Dauid in libro curię, scilicet, in psalterio: & dixerunt Christo, Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. Psal. 131. Nota, tu anima sanctissima surge in requiẽ tuam, scilicet, carnẽ, quæ nunquã repugnauit spiritui: & tu anima & arca sanctificationis tuæ, scilicet, caro plena omnibus escis virtutũ. Secunda supplicatio fuit sanctorũ prophetarũ, scilicet, Moysi, Samuel, Eliæ, Elisęi, Esaiæ, Hieremiæ & aliorũ dicentiũ Psal. 67. Exurgat Deus & dissipentur inimici eius, s. dæmones & milites qui custodierũt sepulchrũ eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius, vt Iudæi, qui etiã fugiũt hodie à facie Christi. Tertia fuit sanctorũ sacerdotũ, Aarõ, Eleazar, Ithamar, Phinees, & aliorũ dicentiũ illud Psal. 7. Exurge Domine Deus meus in præcepto ꝙ mandasti, & synagoga populorũ circũdabit te. Nota, in pręcepto ꝙ mandasti, s. Qui se humiliat exaltabitur. Luc. 18. Ideo Dñe, quia tantũ te humiliasti exurge, &c. & synagoga, id est, cõgregatio discipulorũ tuorũ, qui perdiderũt fidẽ circũdabit te, credẽdo tuam resurrectionem. Quarta supplicatio fuit sanctorũ regum, vt Dauid, Ezechiæ, Iosuæ, Iosaphat: & sanctorũ iudicum & ducum, vt Gedeonis, Iepte, Sãsonis, Iudæ Machabæi, & aliorum dicentiũ, Exurge Domine, adiuua nos, & redime nos propter nomen tuum. Psa. 43. Nota, adiuua nos, qua licet haberẽt gloriam essentialẽ tantã quantã hodie: tamen non habebant locũ gloriæ. Ideo dicebãt: & redime nos quantum ad lo-

cum: quia adhuc quantum ad locum, nõ erant redẽpti, quia adhuc erant in carcere limbi, & inde nõ poterant exire sine adiutorio Dei. Quinta fuit sanctarum mulierum, scilicet, matris nostræ Euæ, quæ post peccatum fecit magnã pœnitentiã, & Sarę, Rebeccæ, & Rachelis, Liæ, Iudith, Hester, Annæ, Elizabeth, & aliarum dicentium, quæ Eua proposuit, dicens: Exurge & intende iudicio meo Deus meus & dominus meus in caussam meã. Psalmo. 34. Dũ Eua viuebat in hac vita, dicere potuerunt sibi qui tunc viuebant, quando patiebantur aliquod malum: propter te habemus ista mala. Etiã in limbo dicebant sibi nõ cum iniuria seu indignatione: propter te sumus hîc omnes. Propter hoc Eua dicebat & supplicabat vt resurgeret, vt eos inde educeret, vt de cetero sibi talia non dicerent. Sexta fuit sanctorum noui Testamenti: vt Ioannis Baptistæ, & sanctorum Innocentium Ioseph & latronis boni dicentium, Exurge Deus, iudica caussam tuam, memor esto improperiorum tuorum, eorum quæ ab insipiente fiunt tota die Psal. 73. Nota, Eua dixit iudica caussam meã, & Ioan. & alij dicunt caussam tuam: quilibet dicit verum diuersis respectibus, quia vt dixi, Ioãnes & sancti noui Testamenti dixerũt. Exurge Deus, & iudica, &c. Nam Iudæi quãdo audierunt dici quòd Christus resurgeret tertia die: deridebant & deridendo dicebant. De cruce non potuit descendere, & modò exibit de monumento, & posuerunt custodes, ne discipuli furarentur corpus eius: Et dicebant Christo multa inproperia: propter hoc dicebant, Exurge Deus, iudica caussam tuam, & tunc tacebunt Iudæi, qui credunt te nõ habere potestatem resurgendi. Et quare Eua dixit caussam meã? iam dictum est in quinta petitione. Septima supplicatio fuit sanctorum angelorum, qui associabãt animam Christi, qui videntes quod sancti patres supplicauerũt Christo vt resurgeret, etiam & ipsi ostẽdendo eorum bonum desiderium humiliter supplicauerunt, dicendo. Exurge quare obdormis, Domine exurge, & ne repellas in finem. Psa. 43. Loquũtur sancti angeli vt amicus loquitur amico, excitando eum à somno. Sciebãt enim angeli generalem resurrectionem esse futuram in fine mundi: ideo dicebant. Exurge quare obdormis, id est, valdè dormis, quia hodie est tertia dies, & ne repellas in finem, id est tardes tuam resurrectionem vsque in finem, scilicet, in generalem resurrectionem quando omnes resurgemus in ætate 30. annorum vel circiter. Dicit tamen sanct. Thom. in 4. distinct. 44. quæst. 1. artic. 3. quòd omnes resurgent in ætate iuuenili, nõ tamen quod quo ad numerum annorum, sed quo ad staturam. Quando autem istæ septem supplicationes sic cum magno desiderio fuerunt Christo propositæ in aurora, Christus omnibus circumexistẽtibus respõdit, dicens. Propter miseriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus. Psalmo vndecimo. Saluum me

me fac. Nota propter miseriam, scilicet, localem sanctorum, & gemitum pauperum, id est discipulorum suorum flentium nunc, exurgam. Ecce quomodo voluit quod sua gloriosa resurrectio perficeretur per sanctorum supplicationes, licet ab æterno esset prædestinata, & anima Christi cum omnibus sanctis patribus exiuit de limbo, & ille locus remansit solus: quia tunc nullus mansit ibi. Et anima Christi assumpsit illud corpus gloriosum, & surrexit. In cuius resurrectione terra tremuit, & custodes facti sunt velut mortui, & Christus exiuit de monumẽto sine eius apertura, quemadmodum natus fuit de virgine sine virginitatis fractura: & stans supra sepulchrum ostendit suum corpus gloriosum, vulnera & plagas omnibus sanctis patribus, qui genibus flexis adorãdo dixerunt. Gloria tibi Domine, qui surrexisti à mortuis, cũ patre & sancto spiritu, &c. Ecce primus pũctus huius benedictæ resurrectionis Iesu Christi hodie factæ. Dico secundò, quod est demonstrata gratiosę singulariter virgini Mariæ. Conclusio est plurium theologorũ dicentium, quod Christus in sua resurrectione primò apparuit virgini Mariæ suæ matri. Hoc expressè dicit Ambro. in lib. de virginibus di. Maria resurrectionem Christi vidit & prima vidit: sed Euangelistę non cũrant hoc ponere, solùm curauerunt ponere testes indubitatos, quia testimonium matris pro filij fauore posset calũniari. Et quod primo apparuit matri virgini. ad hoc credendum cogit nos triplex ratio. Prima propter diuinum pręceptum, quia in passione filij super omnes alios fuit tribulata, Christus ex speciali priuilegio pepercit matri vt sine dolore pareret & cõtra cõmunem cursum naturæ. Item ne sentiret dolores in sua morte, qui excedunt omnes huius vitæ dolores, vt dicit Dominus Albe. super, missus est. Finis omnium terribilium est mors, quia anima tota simul eradicatur vt arbor, sed omnes dolores partus & mortis venerũt super eã in passione filij sui. Cùm ergo dicat scriptura, Honora patrẽ tuũ, & gemitus matris tuæ ne obliuiscaris. Ecclesiastici septimo. Christus autem perfectissimè seruauit legem de honoratione parentum, sequitur quod primò apparuit matri, quę præ alijs omnibus fuit tribulata. Secunda, propter fidei meritũ. Nã pro certo habetur, & ostenditur satis clarè ex textu quod tempore passionis Christi perdiderunt fidem Christianam omnes Apostoli & discipuli totaliter: aliqui dubitãdo an esset verus Deus & Messias, licet omnes reputarent eũ sanctissimum prophetam: sola virgo Maria illo sabbato sancto inuariabiliter credidit: propter hoc defertur ei, vt quolibet sabbato fiat officiũ de ea in ecclesia Dei. Cùm ergo dicat scriptura, Apparet autem Dominus eis, qui fidem habent in illum, Sapiẽtiæ primo. Videtur hoc pro præmio meriti suæ fidei, quod primò ei appareat. igitur, &c. Tertia propter amoris intentionem. Nam certum est, quod nunquam fuit mater, quæ tantum diligeret-

Tripliciter ostenditur, Christum post suam resurrectionem primum apparuisse virgini matri.

geret filium ſuum ſicut virgo Maria Chriſtum. Cùm ergo ipſe dixit, erit. Qui diligit me diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum. Ioãnis 14. igitur, &c. Ex his tribus rationibus patet, quod primò apparuit virgini matri, licet ſancti Euãgeliſtę hoc expreſsè taceant. Dicatur practica quæ modo ſequenti fieri potuit, & anima deuota piè cõtemplari poterit, vt det in cordibus Deus ſentire dulcedinem huius apparitionis. Virgo autem Maria certiſsima erat quod filius ſuus reſurgeret die tertia, vt ipſe prædixerat, ſed fortè neſciebat horam ſuæ reſurrectionis, quia non legitur quod Chriſtus dixerit horam ſuę reſurrectionis, ſi hora prima, vel tertia, &c. Ideo virgo Maria in nocte præſenti, quæ fuit ſibi lõga nox, expectabat reſurrectionem filij ſui, & cepit cogitare, qua hora reſurgeret, & neſciuit. Et ſciẽs quod inter alios prophetas Dauid plus locutus fuit de Chriſti paſsione & reſurrectione, poſuit ſe ad legendum pſalterium, vt inueniret ſi Dauid dixiſſet aliquid de hora: & legit primum pſalmum, & ſecũdum, & tertium, &c. & nihil inuenit de hora: tandẽ legẽdo fuit in Pſal. 56. vbi legitur, & loquitur Dauid in perſona patris ad filiũ dicens: Exurge gloria mea, Exurge pſalterium & cithara. Reſpõſio filij ad patrem, Exurgam diluculo. Nota, quod pater vocat filium ſuum tripliciter, ſcilicet, gloriam ſuam, pſalterium & citharã, propter tria quæ Chrius habuit in hac vita. Primò, Deus Pater vocat Chriſtum gloriam ſuam, & hoc quia Chriſtus in hac vita in omnibus quę fecit, & dixit, diligebat & procurabat honorẽ patris. Ideo dicebat, Ego gloriam meam nõ quæro, ſed honorifico patrem meũ. Ioannis. 8. Ideo pater dixit, Exurge gloria mea. Secundò, vocat ipſum pſalteriũ. Pſalteriũ enim habet decẽ chordas, & eſt inſtrumentũ camere ſecretũ, & non ſonat multum, et ſignat legem Moſaicam, quæ quaſi inſtrumentum cameræ fuit ſolũ datum illi populo Iudaico, quæ in decẽ præceptis quaſi decẽ chordis conſiſtit. Huic fuit Chriſtus valdè obediens. Ideo dicebat, Non veni ſoluere legem ſed implere. Matth. 5. Ex huiuſmodi obedientia vocatur à parte pſalterium. Tertiò, vocat ipſum citharã. Cithara enim ſignat legem euangelicam. Ratio, quia habet vocem clariorẽ, & magis audibilem: talis fuit lex euangelica, quæ per totũ mundũ fuit audita. In omnem terram exiuit ſonus eorũ, &c. Reſpõdit filius patri, Exurgã diluculo. Cogitate quãdo virgo Maria ſciuit horã reſurrectionis, quomodo ſurrexit de oratione, ad videndũ ſi erat aurora, & vidit quod non. Et iterum redijt ad legendum, ſi inueniret alibi alium teſtem de hora reſurrectionis, & in cõtinuando lectionẽ fuit in Pſal. 107. ſcilicet, Paratũ cor meũ Deus, &c. vbi inuenit prędictum verſum iterũ, Exurge gloria mea, & iterum reſpexit per feneſtram ſi erat aurora. Et vidit ꝙ non, & perfecit Pſalterium. Deinde voluit videre ſi aliquis aliorum prophetarum dixiſſet aliquid de ho-

de hora resurrectionis, & inuenit in Osee 6. qui loquitur in persona Apostolorum, Viuificabit nos post duos dies, & tertia die suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus sequemurque, vt cognoscamus Dominum, quasi diluculum præparatus est egressus eius. No. viuificabit nos, quia mortificauerant Apostoli propter incredulitatem. Tunc virgo Maria surrexit, dicens: Sufficit mihi habere tres testes de hora resurrectionis. & parauit cameram & cathedram pro filio, dicens: Hìc sedebit filius meus, & hìc loquar ei. Et respexit per fenestram, & vidit incipere auroram, & gauisa est, dicens: Modò resurget filius meus. Et genibus flexis orabat, dicens: Exurge Domine in occursum meum, & vide, & tu Domine Deus virtutum, Deus Israël. Psalm. 58. Et Christus misit statim virgini Gabrielem nuntium, dicens: Sicut nunciasti matri meę incarnationem, nuntia sibi etiam meam resurrectionem. & incontinenti cum magno gaudio venit ad virginem, dicens: Regina cæli, lætare alleluya, quia quem meruisti portare, alleluya, resurrexit sicut dixit alleluya, vt fuit reuelatum beato Cregorio qui addidit, Ora pro nobis Deum alleluya. Et statim pòst venit ad eam filius benedictus cum omnibus sanctis patribus, &c. Si dicatur, quomodo poterant recipi in illa parua camera? Dico quod tanta est eorum magnificentia, quod si vellent, mille millia possent recipi in ea, immo & in minori loco, per virtutem diuinam ad nutum eius assistentem. vt tangit sanctus Thomas in quarta distinctione quadragesimaquarta. & Christus salutauit matrem, dicēs: Pax vobis. Virgo autem flexis genibus, & plena lachrymis præ gaudio, adorauit eum osculādo manus & pedes, dicens: O vulnera benedicta, quæ tantum dolorem mihi dedistis die Veneris, &c. & Christus osculando matrem, dixit: Mater mea gaude, quia iam de cætero non habebitis nisi gaudium & lætitiam, tergendo ei lachrymas, & sedit in cathedra & loquebantur simul valdè dulciter. O qui fuisset in illo parlamento. Dixit virgo filio, Fili ego consueui facere festum in die sabbati, ad significandum requiem creationis mundi, sed de cetero faciam festum in die dominica, in memoriam vestræ resurrectionis & quietis & gloriæ, & placuit Christo. Christus autem dixit matri ea quæ egit in inferno, quomodo ligauerat diabolum, & ostendit sibi sanctos patres, quos inde extraxerat, qui fecerunt virgini Mariæ magnam reuerentiam. Cogitate quomodo Adam & Eua dixerunt virgini Mariæ, Benedicta vos estis illa filia nostra & domina, de qua Dominus dixit diabolo serpenti, Inimicitias ponam inter te & mulierem. Genesis tertio. Dixit Eua, Ego ex culpa clausi ianuam Paradisi, sed vos ex gratia aperuistis. Item propheta quilibet dicebat virgini Mariæ, Ego prophetaui de vobis in tali loco dicēs, & humiliter eam salutando dixerunt omnes simul virgini Ma-

riæ. Tu gloria Ieruſalē, tu lętitia Iſraël, tu honorificentia populi noſtri. Iudith. 15. & virgo Maria eos ſalutās dixit. Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, vt virtutes eius annuntietis, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum. 1. Pet. 2. Deinde ſancti angeli dixerunt ſibi vt prius, Regina cæli, &c. quia iſtud fuit vnū de ſeptem gaudijs principalioribus virginis Mariæ. Virgo autem humiliter reſalutās eos dixit, Vos omnes eſtis adminiſtratorij ſpiritus in miniſteriū miſsi, propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis. Heb. 1. Patet quomodo reſurrectio Chriſti fuit demonſtrata gratioſè. Dico tertiò, quod publicata fuit virtuosè. Poſtquam enim Chriſtus conſolatus eſt virginē Mariam, virgo mater cōſolationis rogauit filium, vt etiam dignaretur cōſolari dilectricem ſuā Mariam Magdalenā, quę tantum doluit de paſſione ſua dicēs: Quamuis Apoſtoli habuerunt magnū dolorem de veſtra paſsione, Maria tamen Magdalena habuit maximū, ideo placeat vobis eam conſolari, & ſorores meas, quæ hodie ſummo mane iuerunt ad monumentū, vt vngerent corpus veſtrum, & valdè mane vna ſabbatorum venerunt ad monumentum orto iam Sole. Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem ſedentem in dextris, coopertum ſtola candida, & obſtupuerūt, qui dicit illis, Nolite expaueſcere, Ieſum quæritis, &c. Marc. 16. Nota valdè mane, id eſt, in aurora orto iā Sole, quia claritas auroræ eſt aduentus Solis. Ideo fili conſolamini eas. Illa enim Magdalena philocapta veſtra, moritur amore veſtri. Item Apoſtoli etiam plorant, ſingulariter Petrus, qui exiſtens in quodā monumento, non facit niſi flere. Statim Chriſtus miſit angelum ad monumentū, vt annuntiaret tribus Marijs ſuā reſurrectionem: quas inuenit cum capſis vnguentorum, dicētes ſolicitè, quis reuoluet nobis lapidem, &c. Item quia cuſtodes non permittent nos intrare. Et quando fuerunt ad monumentum, ſecunda vice viderūt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentū, viderunt iuuenem, &c. vt habetur vbi ſupra. Et dum receſſerunt à monumento, Chriſtus apparuit eis, quæ adorātes tenuerūt pedes eius, forſan dicendo ſibi. Domine, ibimus ad matrem veſtrā, quæ tot dolores ſuſtinuit in paſsione veſtra. Reſpondit eis, Non oportęt vos ire, quia iam vidi eā, & conſolatus ſum eam. Sed miſit eas ad diſcipulos, vt eis nuntiarēt ſuā reſurrectionem, & poſt ipſe apparuit diſcipulis, qui gauiſi ſunt viſo domino, & non crediderūt mulieribus. Ecce quomodo fuit publicata virtuosè. Moraliter, vt patet, Chriſti reſurrectio fuit publicata & manifeſtata tribus conditionibus perſonarū. Primò, virgini Mariæ. Secundò, tribus Marijs. Tertiò diſcipulis. Vbi oſtēditur myſticè, ꝙ ipſe apparebit per gloriam in Paradiſo innocentibus, quia per virginem deſignantur, quæ ſemper fuit innocens ab omni peccato, ideo dicebat

Chri-

Christus, Sinite paruulos venire ad me, & Nolite eos prohibere, talium est enim regnum cœlorum. Matt. 19. Secundò, apparebit pœnitentibus, qui per mulieres significantur. Pœnitentes enim portāt capsas vnguentorū, id est, corpora, in quibus sunt vnguenta medicinalia pœnitentiæ curatiuæ plagarum ex infirmitate peccatorum. Ideo dicebat Christus, Pœnitentiam agite, appropinquat enim regnum cælorum. Matth. 4. Tertiò, apparebit in gloria obedientibus, qui significantur per discipulos. Nota, duplex est gradus obedientiæ. Primus est obedire præceptis seu mandatis Dei, ad quod tenētur omnes generaliter, & obedire omnibus præceptis ecclesiæ singulariter præcepto de communione hodie fienda ex ecclesiæ præcepto, nisi de consilio boni confessoris anticipetur vel prolongetur. extra de peni. & re. omnis. quia Christus hodie triūphauit & leuauit campum, ideo hodie vult intrare castrum quod tanto labore acquisiuit, ideo dicebat, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Matt. 19. Ideo apparuit Apostolis in mensa, ad significandū quòd hodie apparet cū gratia dignè cōmunicantibus. Secundus gradus obediētiæ est obedire cōsilijs, sed ad istum gradum tenētur illi, qui se obligarunt per votum ad obseruandam paupertatem, castitatem, obediētiam, &c. vt relisiosi. De isto gradu dicebat Christus, Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, &c. Matthæi. 19.

In die sancto Paschæ. Sermo. II.

ALleluya. Tobiæ. 13. Et Apoca. 19. Ista dies est multū desiderabilis, ad quem multi anhelauerunt, & vtinam propter sanctitatem diei, & non potius propter tædiū pœnitentiæ in ieiunijs, vel quod peius est, propter desiderium redeundi ad peccata pristina, sicut canis redit ad vomitum, de quibus dicit Apostolus ad Hebręos 6. Rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habētes. Non ergo sic desiderabilis est, sed propter sanctificationē huius diei, & eius magnitudinē. Vnde sciendū, quod omnia festa anni agūtur in memoriā beneficiorum Dei, quæ contulit ecclesiæ sanctæ suæ, vt de his laudet Deum, & regratietur. Vnde Esa. 63. Miserationum Domini recordabor, laudē Domini super omnibus quę reddidit nobis Dominus, & super multitudinem bonorū domus Israël quæ largitus est eis, secundū multitudinem misericordiarum suarū. Quātò beneficia sunt collata maiora, tāto maius festum est. De hoc vide sanctū Thomam super Ioannem decimo. Magna fuit dies dominicæ annuntiationis, quia tunc suscepimus beneficium inchoationis nostræ salutis, Deo assumente naturam humanam in vtero virginis. Maior dies natiuitatis suæ, quia tunc salus nostra palam manifestata est, diuinitate

viſa in carne vel humanitate. ad Titum. 2. Apparuit gratia Dei ſaluatoris noſtri, &c. ad Titum 3. Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei. Et Pſal. 96. Viderũt omnes fines terræ ſalutare Dei noſtri. Adhuc maior eſt dies dominicæ paſsionis, quia tunc per mortem Chriſti pretium ſolutum eſt, per quod redempti ſumus ab æterna morte. 1. Corinthiorũ 6. Empti eſtis pretio magno, &c. & 1. Pet. 1. Nõ corruptibilius auro & argẽto, &c. Nihil enim nobis naſci profuiſſet, niſi redemptio ſubſecuta fuiſſet. Sed ſuper omnes magna eſt dies paſchæ, dies dominicę reſurrectionis, quia nobis hodie ſecuritas data eſt æternæ & immortalis vitæ obtinendæ in anima & corpore, quam nobis tribuit Chriſtus per reſurrectionẽ ſuã, quæ cauſſa eſt & ſecuritas reſurrectionis noſtræ. Ideo hodie maximè lætari debemus, & ipſum laudare dicendo alleluya, nã alleluya dicitur ab allelu, quod eſt laudate, & ia, quod eſt nomen Dei, ſecũdum quod eſt inuiſibilis. Vnde alleluya, id eſt, laus Dei ſecundum Hugnitionem. Papias dicit. Alleluya Latinè laudate Dominũ. Debemus igitur hodie laudare Dominum. Pſal. Laudate Dominum omnes gentes, &c. hodie enim omnes creaturæ laudant Dominum, & gaudent, ſcilicet, ſuperiores, mediocres, & infimæ, vt patet ex ſermone præcedenti, ſcilicet. Surrexit, nõ eſt hic. Eſt autem multiplex ratio, quare hodie ſpiritualiter debemus gaudere, & Deum laudare. Primò, quia Deus nos ſuo corpore cibauit, & ſanguine in ſacramẽto altaris, nam famelicus multum gaudet de comeſtione. Vnde corpus quod hodie nobis ſacramẽtaliter cõtulit, eſt idem corpus quod de virgine ſumpſit, in quo. 33. annis vixit, in quo pati voluit & ſepeliri & reſurgere. Dedit autem cum hoc corpore animam & diuinitatem ex naturali concomitantia. Secundum enim ſanctũ Thomã 3. part. quæſt. 78. arti. 1. in hoc ſacramẽto eſt aliquid dupliciter. Ex vi ſacramenti, id eſt, ſignificatum per formam, & ex naturali concomitantia, id eſt, realiter cõiunctũ Chriſto: Vnde in hoc ſacramento eſt anima Chriſti & diuinitas eius. Secundo modo tantũ ſub vtraque ſpecie ſunt ſimiliter & quantitas & anima Chriſti. Caro autem & os & huiuſmodi ſunt ſub ſpecie vini ſecundo modo tantũ, & ſub ſpecie panis primo modo. Sanguis verò ecõuersò eſt ſub ſpecie vini ex vi ſacramenti, & ſub ſpecie panis ex naturali concomitantia, vt etiã dicit S. Tho. in 3. ſcrip. di. 10. Vnde per hoc donũ ſignificatur ſtatus beatitudinis, in qua dabit ſeipſum inſeparabiliter & inamiſsibiliter immediatè viſibiliter, non ſub ſpecie panis. Et hæc eſt differẽtia huius dationis ad æternã, quia hic dat ſe corporaliter, ibi totaliter: hîc temporaliter, ibi æternaliter: hic ſub ſpecie panis latenter, ibi ſine omni medio apparenter. O quale donum, vbi Deus dat ſemetipſum, nunquam tale donum recipiens quiſquam pauper poteſt fieri, quia in ipſo eſt quidquid deſiderabile eſt, nunquã turbati aut tri-

Multa hîc de exiſtẽtia corporis Chriſti, in ſacramento altaris.

aut tristari potest,quia ipsum est gaudiũ sine fine: nũquã potest infirmari nec antiquari, quia Deus vita est. O verè pauper est ille, qui hodie nõ est hoc cibo cibatus. Sed antequã possit dignè recipi, oportet quod recipiens sit bene dispositus, nam sicut medicina quanto est virtuosior, tanto recipiens debet magis timere vt sit bene paratus, quia sicut medicina sanat bene paratũ, ita interficit indispositũ. Corpus Christi est medicina tãtæ virtutis, quod recipientẽ bene dispositum curat ab omni peccato, quia cũ tãta deuotione potest homo cõmunicare, quod erit sine omni peccato, sicut puer mox baptizatus. Magnus enim, vt inquit sanctus Tho. 3. par. q. 79. per totam quæstionem. & in 4. dist. 12. est Eucharistiæ fructus. Nam scelerum remissionẽ caussat tripliciter, scilicet, ignoratorum futurorũ, inquãtum robur nobis cõfert ad scelera futura vitando & caussando cõtritionem, & hoc dupliciter cõtingit. Vno modo, nõ perceptũ actu, sed voto, sicut cùm quis prius iustificatur à peccato. Alio modo etiã perceptũ ab eo qui est in peccato mortali, cuius conscientiã & affectũ non habet. Fortè enim primò, nõ fuit sufficienter contritus, sed deuotè & reuerenter accedens consequitur per hoc sacramentũ gratiã charitatis, quæ contritionem perficit & inquisitionẽ peccati tã mortalis quàm venialis. Pœnã etiam debitã pro peccatis delet non totã, sed secundũ mensuram peccatorũ & deuotionis. A purgatorio insuper eucharistia liberat secundum eundem sanctũ Tho. 3. par. q. 52. art. 8. ad secundum, inquantum est sacrificium satisfactoriũ pro peccatis. Insuper & alios habet effectus. Nam quoniã est effectiuũ vitæ spiritualis, ad similitudinẽ cibi corporalis facit, quia sustentat, auget, restaurat, & delectat, immo & in beatis auget gloriã accidẽtalem, sed nõ essentialem. Proprius tamẽ effectus Eucharistiæ secũdum sanctũ Tho. in. 4. dist. 12. est transformatio hominis in Deũ, ad quam sequitur augmentum virtutum & restauratio perditorũ. Consequẽs verò effectus & minus principalis est diminutio fomitis. Notat etiam idem sanctus Thomas Esaiæ. 10. Eucharistia dat quinque, scilicet, veniam culpæ, vitam gratiæ, confirmationem in pugna, confortationem in via, & prægustationem gloriæ. Confortat enim à peccato, & præseruat dupliciter, vt dicit beatus Thomas in tertia parte, & quarta scrip. vbi suprà, scilicet, interius roborando per gratiam, & exterius repellendo omnem impugnationem demonum per passionem Christi, cuius est signum. Potest autem quis cum tanta indeuotione accedere, quod damnationem acquirat. Vnde 1. Corinthiorum 11. Qui indignè manducat & bibit, iudicium sibi mandat & bibit. Sumens enim Eucharistiam cum consciẽtia peccati mortalis, peccat mortaliter, vt dicit sanctus Thomas quarta distinctione nona, & tertia parte, quæst. 79. artic. 2. ad tertium, & octauum, & 4. Ideo cum magno timore & reuerentia de-

Proprius sacramenti eucharistiæ effectus est, augmentum gratiæ.

tia debemus nos præparare vnde ibidem, Probet autẽ seipsum homo, scilicet, præmeditando, & sic de pane, &c. Modus manducandi traditur sub figura. Exo. 12. de agno paschali, &c. Secũdò, debemus gaudere & ipsum laudare, quia nos de inferni captiuitate liberauit. Nã captiuus multũ gaudet de liberatione, & nos gaudere debemus de liberatione infernali. Nam carcer ille inferni est igneus, & ignis æternus, & pœna est ibi sine numero illata diabolo, & mẽbris eius ibidem existentibus. Istum carcerem Deus destruxit, quãdo ad inferos descẽdit. Psa. 106. Quia cõtriuit portas æreas, & vectes ferreos cõfregit, &c. Portæ æreæ inferni sunt cupiditates, & vitiosæ cõsuetudines hominũ, quæ nõ sinunt clausos exire. Vectes autem Christus sua fortitudine fregit. Huius figuram habemus Iudicũ. 16. de Samsone qui abijt in Gazam, & vidit ibi mulierem meretricem, & ingressus est ad eã. Quod cùm vidissent Philisthæi, posuerũt in porta ciuitatis custodes ibi tota nocte præstolantes cum silentio, vt facto mane exeuntẽ occiderent. Dormiuit autem Samson vsq; ad medium noctis, & inde surrexit & apprehendit ambas fores portæ cũ postibus suis & sera, impositisque humeris, portauit ad verticem montis. Vbi glos. Greg. Quid in hoc facto significatur? Samson redemptorem significat: Quid Gaza nisi infernum? quid Philistæi nisi parfidiã Iudæorũ? qui cùm Christũ mortuũ viderunt, & corpus eius in sepulchro positum, custodes illico deputauerunt, & auctorẽ vitæ lætati sunt se deprehendisse. Sed Christus destruxit inferni claustra rectè, sicut Samson fores in Gaza. Samson verò media nocte nõ solùm exijt, sed etiã portas eius tulit, quia redemptor noster ante lucem resurgens, non solùm de inferno liber exijt, sed etiam claustra inferni destruxit, portas tulit, & montis verticem subijt, quia resurgendo claustra inferni disrupit, & ascendẽdo regna cœlorum penetrauit, nõ solùm etiam Christus destruxit infernum, sed etiã diaboli potentiã minuit. Nam ante passionem Christi diabolus liberè circuibat terrã ab initio mundi, vt seduceret omnes gẽtes, & ideo hũc Christus ligauit. Apoc. 20. Apprehendit angelus draconem serpentẽ antiquũ, qui est diabolus & Satanas, & ligauit eũ per annos mille, & misit eũ in abyssum, & clausit & signauit super illũ, vt nõ seducat amplius gẽtes, donec cõsumentur mille anni. Glo. interli. Ange. Christus apprehendit draconem pro violentia nocendi, serpentem pro fallacia, antiquũ, quia ab initio mundi nocuit, qui est diabolus deorsum fluens, & Satanas, id est, aduersarius, & ligauit eum, id est, priori potestate priuauit, & misit in abyssum, & clausit & signauit super illum, id est, sigillum posuit signum sanctæ crucis, vt non seducat amplius gentes, donec consumentur mille anni, id est, donec Antichristus veniat. Nota secũdum sanctũ Tho. in 3. parte. q. 49. artic. 2. quod per passionem Christi tripliciter liberati sumus à po-

testate

testate diaboli. Tria enim sunt cōsideranda circa potestatē quā diabolus exercebat in homines ante Christi passionē. Primū est ex parte hominis, qui suo peccato meruit vt in potestatē traderetur diaboli, per cuius tentationem fuerat separatus. Secundū est ex parte Dei, quem homo peccando offenderat, qui per suā iustitiā hominē reliquit potestate diaboli. Tertiū ex parte ipsius diaboli, qui sua nequissima voluntate à consecutione salutis impediebat. Quantū ergo ad primum, homo est à potestate diaboli liberatus per passionē Christi, in quantum passio Christi est caussa remissionis peccatorum. Quātum autem ad secundum, etiam sumus liberati, in quātum passio eius nos Deo reconciliauit. Quantum etiā ad tertiū, sumus liberati per passionem Christi à diaboli potestate, inquantum in passione Christi excessit modum potestatis sibi traditæ à Deo, machinādo in mortem Christi qui nō habebat meritum mortis, cùm esset absque peccato. Dicit Augu. 14. de trinitate. Iustitia Christi victus est diabolus, quia cū in eo nihil mortis dignū inueniret, occidit eū, & inde vtiq; iustum est, vt debitores quos tenebat, liberè dimitterentur in eum credentes quem sine vllo debito occidit. Tertiò, gaudere debemus & ipsum laudare, quia per resurrectionem suā dedit nobis certitudinem cognitionis. Nam multum gaudet, qui diu desideratum videt. Primo enim non poterat apparere nec clare videri. Ratio est, quia in libro subtilis literæ non bene legit subtilis oculus, etiā superposito sibi crasso corpore & obscuro, sed quādo supponitur corpus clarum & lucidū, melius legitur, quia bene apparet grossior, sicut quādo superponitur crystallus vel vitrū. Filius Dei est liber continēs in se quod est necessarium humanæ saluti. Etiam est liber vitæ, & testamentum altissimi, & agnitio veritatis. Sed ille liber suptilis, est sua diuinitas: ita quod nullus intellectus creatus potest ibi legere in vita præsenti. Exo. 33. Non videbit me homo & viuet. Post incarnationem iste liber fuit coopertus pelle grossa & rudi, scilicet, corpore mortali. Ideo nō poterat legi nec videri diuinitas latēs sub tali corpore. Ideo Iudæi volebant ipsum lapidare dicentes: Ioā. 10. De bono opere nō lapidamus te, sed de blasphemia, &c. Sed hodie in beata resurrectione quoniā corpus gloriosum, clarū, lucidū, fuit positum supra diuinitatē, tunc liber fuit cognitus, & apparuit, Ioan. 12. Hoc non cognouerunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt, quia hæc scripta erant de eo. Ergo per resurrectionem dat nobis cognitionem. In signū cuius pluries legitur in die resurrectionis suę apparuisse. Prima apparitio facta est beatæ Marię virgini, licet de hoc euāgelium nō faciat mentionem. Et hoc potest ostendi auctoritate Sedulij dicentis. Semper virgo manens, huius se visibus astās. Lucem propriam prius dominus obtulit. Secundò, ex consuetudine ecclesię. Summus enim pontifex

tifex in die Paſchæ ad ſanctã Mariam maiorem primá celebrat ſtationem, per hoc innuens primam apparitionem factam beatæ virgini. Tertiò, per præcepti obſeruationem. Deus enim præcepit, Honora patrẽ, & matrẽ, &c. Si enim eſſet aliquis in partibus vltramarinis, de quo mater intellexiſſet quod mortuus fuiſſet, & tandẽ ſanus rediens extraneas perſonas viſitaret, & ad matrem tribulatam vltimo veniret, iſte non eſſet bonus filius, nec matrem honoraſſe videretur. Sed ſi Chriſtus prius alias de ſua reſurrectione lætificaſſet, & tãdem matri deſolatæ apparuiſſet, ſic non videretur obſeruaſſe præceptum de parentibus honorandis. De hoc vide in ſermone præcedẽti alias rationes. Secũda apparitio facta fuit Mariæ Magdalenæ, de qua loquitur Euangel. hodiernũ dicens: Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, &c. Sed quæritur, quare iſtę mulieres pręcipue quæſierunt Chriſtum? Ratio, quia Chriſto erãt plus obligatæ, eo quòd plura officia ab eo receperant. Maria enim Magdalena multum Chriſto tenebatur, quia ab ea ſeptem dæmonia eiecerat, Mar. vlt. Mártham ſororem ſuam à fluxu ſanguinis liberauit, & fratrem ſuũ Lazarum quatriduanũ ſuſcitauit, & eã ſemper excuſauit, ſcilicet, apud Phariſæũ, qui dicebat ipſam immundam, & apud ſororẽ, quæ dicebat eam eſſe otioſam, & apud Iudã, qui dicebat eã eſſe prodigã. Secũdò, Maria Iacobi, marer Iacobi Minoris ei multũ tenebatur. Tũ quia nepos ſuus erat, tũ quia tres filios ſuos, ſcilicet, Iacobum, Simonem, & Iudam Alphæi filios cardinales, id eſt, Apoſtolos fecit. Tertiò, Maria Salome ei multum tenebatur, quia nepos ſuus erat, tũ quia duos filios eius, ſcilicet, Iacobũ & Ioannẽ Apoſtolos fecerat. Secũdò quæritur, quare in ſimul tres venerũt? Ratio primò, propter maiorem teſtimonij veritatem, quia in ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum. Secundò, propter decentiam & honeſtatem, decet enim matronas ire bene aſſociatas. Tertiò, propter myſticam ſignificationem, vt ex hoc daretur intelligi, quod illi ad Chriſtum veniunt qui fidem, charitatem, & opera habent. Quartò, ad commendandam ſocietatem. Melius enim eſt ſeruire Deo in ſocietate, quàm in ſingularitate. Eccleſi. 4. Melius eſt eſſe duos ſimul, quàm vnum: habent enim emolumentũ ſocietatis ſuæ. Tales enim aliquando meritò ſuæ ſocietatis liberantur à malo culpę perpetrãdæ: Ideo ſubditur, Si quiſquã præualuerit aduerſus vnum, duo reſiſtunt ei, aliquando mutuò ſe accendũt in amore Dei. Ideo ſubditur, Si dormierint duo ſimul, fouebuntur mutuò, vnus ab alio calefiet, aliquando proteguntur à tentationibus diaboli. vnde dicitur, Funiculus triplex difficilẽ rumpitur. Diabolus non poteſt rũpere ſeruos Dei inſimiliter congregatos. Pſal. 132. Ecce quàm bonum & quàm iucũdum habitate fratres in, &c. Nec poteſt inuadere vnitos. 1. Regum 17. Eligite vobis virum, & deſcendat ad ſingulare certamen.

Do

De istis tribus mulieribus ostenditur magna deuotio in tribus. Primò, in hoc voluerunt Christum inungere, vnde dicitur, quod emerunt aromata, id est, vnguenta aromatica, vt venientes vngerent Iesum. ex magna deuotione corpus Christi volebant inungere. Consuetudo enim erat Iudæorum, vngere corpora mortuorum, vt conseruaretur ab incineratione, & à fœtore, & à vermium corrosione. Sed istæ mulieres deceptæ erant, quia corpus Christi in diuinitate erat balsamatum, & ideo si per mille millia annorum in terra iacuisset, nō potuisset putrefieri, aut incinerari, nec potuissent vermes generari. Psalmo, Non dabis sanctum tuum in corruptionem. In hoc tamen bene ostenderunt dilectionem Christo mortuo, quàm habuerunt ad Chistum viuum. Pauci enim sunt amici, qui verè diligunt in vita, quia fere omnes diligunt propter sua, non propter se. Ecclesiast. 6. Est amicus socius mensę, & nō permanebit in tempore necessitatis. Pauciores sunt in morte qui diligunt, immo sæpe parētes filijs, & filij parentibus aduersantur in morte, quando pro salute volunt aliqua ordinate. Paucissimi sunt, qui diligunt post mortem, quia post modicum, & filius patris, & pater filij, & amicus amici obliuiscitur. Psalmo, Obliuioni datus sum, tanquam, &c. Et alibi. Perijt memoria eorum cum sonitu. Istæ autem sanctæ mulieres dilexerunt Christum in vita, quæ sequebantur ipsum prædicantem. Lucæ. 8. Sequebatur Maria Magdalena, & aliæ mulieres, quæ ministrabant ei de suis facultatibus: dilexerunt eum in morte, quia associabant eum in cruce. Io. decimonono. Stabat iuxta crucem Iesu, mater eius, & soror matris eius, Maria Cleophe, & Maria Magdalenæ, Dilexerunt eum etiam post mortem, quia voluerunt eum vngere in monumēto existentem. Secundò, deuotio istarum mulierum ostenditur in hoc, quod valdè tempestiuè voluerunt venire. ideo dicitur, Et valdè manè, &c. Sed si valdè mane erat, quomodo tunc ortus erat sol? & si sol iam ortus, quomodo erat valdè manè? Ratio, quia istæ mulieres in ciuitate habitabant, sepulchrum autem Christi extra ciuitatem erat. Ipsæ autem valdè mane surrexerant, sed quia via longa erat, & honestas matronas non decet currere, sed mature incedere, ideo iam ortus erat sol, quando venerunt ad sepulchrum. Est ergo sensus, valdè mane veniunt, id est, venire incipiunt, orto iam sole, scilicet, quando peruenerunt. Vel veniunt orto sole, quantum ad fulgorem suum, qui dicitur aurora, non quantum ad sphæram suam. Vnde dicit Augustinus. Orto iam sole, id est, cùm cælum ad partem orientis iam albesceret. Vel nomine solis intelligitur Christus, qui fuit ortus de matris vtero per natiuitatem carnalem, & de tumulo per natiuitatem quodammodo gloriosam. Est ergo sensus, valdè mane veniunt, scilicet, cùm verus sol, scilicet, Christus, qui fuerat ortus in hoc mundo de ma-

Christi corpus erat, ratione diuinitatis incorruptibile.

de matris vtero natiuitate carnali,iã ortus erat resurgẽdo de tumu-lo natiuitate cælesti. Quod autẽ dicitur,vna sabbatorũ , intelligitur prima die sabbati,quę nũc dominica dicitur. Dies enim aliter nomi-nant Iudæi,aliter Romani, aliter Ecclesia. Iudęi enim nominant eos à sabbato di. prima sabbati,secũda sab. &c. & hoc propter reuerẽtiã sabbati,in quo Deus requieuit ab opere, quod & sanctificauit. Ro-mani nominãt dies à planetis,& maximè ab illo,qui hora prima il-lius dominatur,quia sol dominatur prima hora dominicæ, illũ vo-cant diem Solis,& sic de alis. Ecclesia nominat dies à ferijs , dicens, Feria 1.2.3.& sic de alijs. Et idem est de feria quod cessatio. Vnde antiqui diè solennem feriam appellabãt,quia ab opere seruili cessa-bant. Vel dicitur feria ab offerendis victimis, quia in diebus festiuis sactificia offerebant. Sed nunc Ecclesia econuerso omnem diem ap-pellat feriã,quia in omni tempore à victimis est cessandum : quãuis enim præcepta cæremonialia veteris legis fuerint viua vsq; ad paſ-sionem Christi,tamẽ deinceps fuerunt mortua,& post diuulgatio-nem Euangelij mortifera: vt dicit beatus Tho. 1.2.q.103.art.3.&. 2.2.q.87.art.1.&.q.93.art.1.& in 4.di.1.&.2. Tertiò , deuotio istarũ mulierũ ostẽditur in hoc ꝙ monumentũ desiderabant videre apertum,vnde dicebãt,Quis reuoluet nobis lapidem,&c. Nam mo-numentum tripliciter clausum erat, scilicet , aduolutione grãdis la-pidis ad os eius,sigilli impositione,& militum armatorum deputa-tione. Ideo mulieres nõ sperabant se posse intrare, quia tã grandem lapidem mouere non possent, cùm fragiles essent, & milites eas fu-garent,& sigillum præsidis frangere non auderẽt. Christus autẽ,qui exiuit de vtero virginis clauso,&qui ianuis clausis ad discipulos in-trauit, ipse exiuit de monumento lapidè clauso, saluis sigillis,custo-dibus expauefactis. Postquã autem resurrexit, angelus lapidem re-uoluit,vt sic daret mulieribus aditum ad introeundum. Sed milites facti sunt sicut mortui,& quasi amentes, & ex hac subita apertione monumenti,& terræ magna concussione. Terræmotus enim factus est magnus,vt milites exterreret,& vt de resurrectione Christi terra lætitiam demõstraret. Sicut autem in passione Christi mota est ter-ra in signum tristitiæ. Sic in resurrectione mota est in signum lętitię. Vel terręmotus ideo factus est,vt per hoc signaretur quod corda ter renorum per fidem passionis & resurrectionis ad fidem essent pro-mouenda. Mulieres igitur accedentes & respicientes, viderunt re-uolutum lapidem. Sed quare istę mulieres volebant appropinquare monumento,cùm nullam haberent de reuolutione lapidis certitu-dinem? Ratio,quia credebãt adhuc corpus Christi esse in monumẽ-to. vnde dicebant, Et si nõ possumus eum vngere,saltem poterimus monumentum eius tãgere,& ibi eum flere, & associare. Ecce mira-bilis dilectio & deuotio mulierum erga mortuum suum,sed hodie
apud

apud multos perijt memoria eorum cum sonitu. Hodie multi sunt porci, qui ad clamorem vnius porci propter mortem rugientis currunt, & cùm ipsi viderũt poni porcum in alueolo, statim recedunt, & illius obliti sunt: sic multi mortuum deflentes, dum sepulturæ est traditus, eius obliuiscuntur. Mulieres ergo introeuntes in monumẽtum, viderũt iuuenem, id est, angelũ, qui videbatur quasi iuuenis, ad innuendum, quòd in ætate iuuenili omnes resurgemus, non quò ad numerum annorũ, sed quò ad staturam, vt dicit S. Thomas 4. scrip. di. 44. arti. 2. Et 3. par. q. 46. art. 9. ad secũdum. Hic sedebat in dextris. Greg. Quid per sinistram nisi vita præsens? quid verò per dextram nisi vita æterna designatur? quia ergo redemptor noster præsentis vitæ corruptionem transierat, rectè angelus qui nuntiare eius perennẽ vitam venerat, in dextra sedebat, & hìc coopertus erat stola candida. Reuera stola ista non est ex mortali vellere, sed ex vitali splendens cęlesti lumine, nõ terreno colore, dicente propheta. Amictus lumine sicut vestimento. Et de iustis dicitur Matth. 13. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Greg. Stola candida coopertus apparuit quia festiuitatis gaudia annuntiauit. Candor enim vestis splendorẽ denuntiat nostræ festiuitatis. Matth. etiam dicit, ꝙ aspectus eius erat sicut fulgur, & vestimenta sicut nix. Fulgur est de cœlo, nix de terra, per quod datur intelligi quòd in Christi resurrectione, terrena cœlestibus sunt coniuncta. Secundum autem Greg. in fulgore terror timoris, in niue blandimentum candoris signatur. per quod datur intelligi quod Christus in iudicio terribilis peccatoribus, & blandus iustis apparebit. Iste angelus allocutus est mulieres primò eas confortando, di. Nolite expauescere. in hoc enim dignoscitur bonus angelus à malo: quia bonus in principio terret ex fulgore: in medio confortat ex suo allocutione: in fine lætificat ex immensa consolatione, & sua iucunda visione. Malus autem ecõuersò, quia in principio terret ex sua horribili visione: in medio ex sua allocutione magis terret: in fine cõtristat ex subsecuta deceptione. vt dicit S. Tho. 3. par. quæst. 30. ar. 3. ad 3. & super Iob. 4. & 2. Corint. 11. & ibi di. quod omnis angelus apparens hortatur ad bonum, sed bonus angelus perseuerat, malus autem se nũtiat ad malũ. Secundò ipsas cõfortando & certificãdo de resurrectione di. Iesum Nazarenum quæritis crucifixum. Non est hìc, &c. Gregor. Non est hìc per præsentiã carnis, sed tamen vbiq; est per præsentiã maiestatis. Quod autem hoc sit verum, ecce locus vbi posuerunt eum. Nam propter hoc reuoluerat lapidem, vt locum ostenderet, quasi dicat. Si meis verbis non creditis, vacuo credatis sepulchro. Tertiò, angelus misit eas ad Apostolos, di. Ite dicite, &c. Notandũ est quod prima mulier fuit media inter serpentem & hominem, trahens ad perditionẽ. Secũda, scilicet, virgo Maria fuit media inter Deum & hominem,

nem, faciens nostram reconciliationē. Istæ autem mulieres fuerunt mediæ inter angelum & Apostolos, nunciantes eis nostrã salutē & saluationē. Iam homo nō potest conqueri de muliere, quia si prima dãnauit, secunda saluauit, tertia nuntiauit. Si prima fuit caussa mortis nostræ, secũda fuit caussa vitæ nostre, tertia annuntiatrix salutis nostræ, ideo angelus fecit istas mulieres nũtias nostræ resurrectionis. Sed quare dixit & Petro? Respõsio, propter tria. Primò, quia Petrus per negationē desinebat esse discipulus, & adhuc nō erat certus, vtrum restitutus fuerit ad gratiã. Vnde si nō fuisset nominatus, remãsisset cõfusus, & fortè desperasset. Et ideo vt sciret quod per fletũ fuerat peccatũ dimissum, & quòd erat restitutus ad officium discipulatus, fuit proprio nomine nominatus. Secundo, vt angelus sibi tanquã summo pontifici deferret. Si quis enim Papæ & collegio cardinalium literas mitteret, Papã nominatim exprimeret, cardinales verò in generali proferret. Angelus igitur nominatim expressit Petrum tanquam summũ pontificem, discipulos autem generaliter tanquã collegium. Tertiò, quia Petrus interpretatur agnoscens vel dissoluens, per quod datur intelligi quod illi ad Christum veniunt, qui ab amore carnali se dissoluunt, & qui peccata sua cũ cõtritione agnoscũt, & humiliter se nihil esse existimãt. Quartò, angelus istis mulieribus apparitionem Christi in Galilea denunciauit dic. Præcedet vos in Galilęã, ibi eum, &c. Apparitio facta in Galea fuit. Tum propter mysterium in ipsa specialiter nominatum. Galilea enim interpretatur transmigratio. Christus dũ esset in hac mortali vita triplicem defectum patiebatur, scilicet, quãtum ad corpus mortalitatē, quantum ad animam passibilitatem, quantum ad vtrunq; pœnalitatē & multiplicem miseriã. Sed in resurrectione facta est transmigratio, quia corpus migrauit de mortalitate ad immortalitatem, anima de passibilitate ad impassibilitatē, corpus & anima de miseria & pœnalitate ad gloriam & fęlicitatem. Vnde Leo Papa, post passionem
" ruptis vinculis mortis, infirmitas in virtutem, mortalitas in æterni-
" tatem, contumelia transiuit in gloriã. Illę autem mulieres exeũtes denuntiant Apostolis quod surrexit: sed ipsi Apostoli reputauerunt tanquam deliramenta, & nō credebãt illis. Tunc Petrus & Ioannes cucurrerunt ad monumentum, & viderunt linteamina, & sudariũ, &c. Et abierunt ad alios discipulos. Maria autē stabat ad monumētum foris plorans, &c. ibi Christus in specie hortulani ei apparuit. Et hæc fuit prima apparitio, de qua loquitur Euangelium, licet primò matri apparuerat, vt dictum est. Sed quare Christus primò Mariæ Magdalenæ apparuit? Ratio, propter quatuor. Primò, quia ardentius diligebat, vnde stabat ibi plorans. Secundò, vt ostenderet se mortuum pro peccatoribus. Matthæ. 9. & Lucę quinto. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Tertiò, vt sicut mulier fuerat nuntia
mor-

mortis,ita esset nuntia vitæ,secundum gloss. Quartò,vt vbi superabũdauit delictum,superabundaret & gratia. Roma. 5. Secunda apparitio facta fuit mulieribus redeuntibus de monumento, quando dixit eis: Auete. Tertia Petro,sed vbi aut quando, Euangelistæ non dicunt. Quarta,discipulis euntibus in Emaus. Quinta, discipulis in vnum congregatis. Debemus igitur lætari de eius resurrectione, sicut Apostoli & mulieres lætati sunt,quia viderunt quem mortuum putabant. Vnde si volumus Christum videre,oportet quòd seruiamus diligenter in feruore charitatis succensi,sicut Maria Magdalena. Nam videmus,quod humor abundans maximè impedit claritatem solis videre,sed sicci oculi bene vident. Sic homo habens oculos cordis plenos humore voluptatis carnalis, nõ potest Christum videre. Vnde Maria Magdalena quandiu vixit voluptuosè, Christũ non vidit interius,quia oculus interior plenus erat humore impediente eam. Sed postquam feruor diuinæ dilectionis eam excitauit, tunc Christus ei apparuit. Ideo volẽtes quod Christus eis appareat, debent omnem humorem prauum remouere, & feruorem diuinæ dilectionis in seipsos excitare. Romanorum duodecimo. Spiritu feruentes, Domino seruientes. Quartò, debemus gaudere & lætari,quia per resurrectionem suam nobis ianuam cæli nobis aperuit. Nam multum gaudent, qui ad societatem Principum assumuntur, sic, &cet. Vnde sicut Christus in resurrectione quatuor dotes habuit, licèt non secundum propriam rationem dotis, sicut nec angeli,vt dicit Docto. s. quarta distinctione quadragesima nona,quæstione 4. articu. 3. & 4. sic beati in futura resurrectione dotabuntur quatuor dotibus in corpore, vt etiam Doctor. s. tangit in 4. distin. 44. & 3. par. quæst. 45. articu. 1. ad 3. Fuit enim corpus Christi subtile,agile,clarũ & impassibile. Istis quatuor erit corpus nostrum dotatum. Quæ ideo vocantur dotes,quia dabit eas Dominus in dotem sanctis, qui sibi copulabuntur hîc per veram fidem & dilectionem, & in futuro per æternam fruitionem, sicut sponsa dotatur à sponso. Prima dos vel nobilitas est subtilitas quam recipiet corpus ab anima, quæ faciet corpus totaliter subditum animæ & eleuabit ipsum in quandam similitudinem animæ, sicut & ipsa eleuata erit in similitudinem Dei, ita vt corpus videatur quasi vnus spiritus cum anima. Et hoc dicit Apostolus primæ Corinthiorum decimoquinto. Seminatur corpus animale, id est, habens bestiales motus inordinatæ concupiscentiæ, sicut in alijs animalibus: sed resurget corpus spirituale, id est, totaliter spiritui subiectum & conforme, ita quod in nullo præstabit impedimentum animæ, quò minùs Deum contempletur, amet, & inhæreat ei, quod non habet anima in statu huius vitæ. Nunc enim corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sapi. 9. Et caro con-

Dotes gloriosi corporis.

cupiscit aduersus spiritum. Gal. 5. & impedit animã, ne possit Deũ continuè meditari, nec ad perfectã eius notitiã attingere vel amorẽ, & hoc facit grossities & pondus corporis animam deprimentis. Et signum huius accipi potest in somno, dum anima nõ occupatur vsu sensuum exteriorum sicut vigilãdo, tunc cõsueuerunt fieri reuelationes. Mens enim habet duos respectus, scilicet, ad superiora à quibus illustratur, & ad corpus respectu cuius ligatur in somnis, nõ autem respectu primi, sed fit liberior quàm in vigilia vt di. B. Tho. in de veritate. q. 12. art. 3. ad secundum, & q. 28. arti. 2. ad sextũ. Videmus insuper quod grossities corporis impedit, quod non potest transire ad libitũ, quia aliqua corpora sibi resistunt, sicut murus vel paries. Sed corpus gloriosum ita subtile erit, quod omne corpus penetrabit sine resistẽtia. Cuius simile videmus in natura. Nã oleũ penetrat vas cõtinens ipsum sine vasis diuisione. Per oleum enim intelligitur gratia. Sicut enim nauta descendens in mare, portãs oleũ in ore, mediante quo illuminatur videns maris pericula, sic gratia Dei illuminat & dirigit nauigantes inter mundi pericula ne pereãt. 2. Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea. Ideo corpus gloriosum est plenum nõ solùm gratia, sed potius gloria, quæ est gratia cõsummata. Omne corpus etiã cælum penetrat sine diuisione. Prouer. 29. Humilem spiritu suscipiet gloria. Secunda dos erit agilitas, quæ etiam prouenit de gloria animæ in corpus, vt statim vbi velit spiritus, ibi erit corpus absque vllo impedimento. Nam propter ponderositatẽ corporis in hac vita nõ potest anima esse vbi vult. Vnde quãdo anima putat pondus corporis secum leuare & ducere ad bona opera, se ipsam frequenter præcipitat, sicut simia cùm credit globum sibi alligatum super tectum leuare pondus globi simiã in lutum precipitat, sic corpus præcipitat animam in lutum peccati. Sed in resurrectione corpus omnino obediet animę. Augustinus: Vbicunque voluerit spiritus, protinus erit & corpus. Ideo dicit Apostolus ibidem 1. Corin. 5. Seminatur in infirmitate, resurgent in virtute. Cuius simile videmus in natura. Nam aliquis lapis iacens in terra non potest moueri à decem, qui mouebatur tamen à puero extra terram siue locum proprium existens. Sic corpus quod non potest moueri ab anima quandiu iacet in terra, in resurrectione eleuabitur ad cælum, & mouebitur ab anima ad nutum. Hanc virtutem dedit Deus ipsi corpori glorioso. Ecclesiastici. 17. Deus de terra creauit hominem, & secundum imaginem suam fecit illum, & iterum conuertet illum in ipsam, & secundum se vestiuit illum virtute. Nam sicut radius subitò pertransit ab oriente in occidentem, & oculus subitò de terra videt stellam, sic subitò ad nutum corpus erit vbi anima voluerit. Tertia dos erit claritas, quæ etiam fluet de gloria animę. Et secundum quod quilibet sanctus erit maioris meriti, sed hoc erit

maio-

maioris claritatis in corpore. primę Corinthiorum 15. Stella differt à ſtella in claritate, ſic & reſurrectio mortuorum, quia erit & apparebit vnus & ſplendidior altero, nihil ominus quilibet habebit claritatem corporis excedentem ſepties claritatem ſolis, quia erit tunc lux ſolis ſicut lux ſeptem dierum, & tunc fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum. Matth. 30. Et licet nunc lux ſolis non ſit proportionata oculis, tamen ſic nō erit ibi, quia erit claritas demulcens, & oculi erunt fortiores & nobiliores. Hæc etiam claritas ſecundum Gregorium erit peruia, ita vt ſine impedimento corporis vnus ſanctorum videbit quid eſt in corpore alterius, & quanto abundabit in lumine gloriæ, tanto clariùs videbit ſicut in claro fonte. Ideo Apoſtolus vbi ſuprà. Seminatur in ignobilitate: ſurget in gloria, non tamen in illa gloria, de qua 1. Machab. 2. Gloria eius ſtercus & vermis eſt. Sicut ſerpens totam virtutem ſuam ponit in pelle pulchra & colorata, & ſub pelle non habet niſi putredinem & venenū. Sic quidam tantum curant de pulchritudine corporali, quod interius non remanet niſi putredo peccati. Talis pulchritudo non erit ibi. Sed quia pulchritudo corporis glorioſi veniet ab anima. Pſalm. 44. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Ideo ſemper durat. Non ſic de pulchritudine moderna, de qua Iacobus primò. Exortus eſt ſol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperijt. Tunc autem omnes defectus corporales ceſſabunt, & quicquid pulchritudinis eſt, habebit corpus. Quarta dos erit impaſsibilitas & immortalitas, ita vt neque fames aut ſitis, frigus aut æſtus, nec aliquod læſiuum à quo corpus modo patitur, ibi locum habebit. Et hoc etiam erit in gloria animæ, quia ſicut tunc ipſa tota erit eleuata in diuina ſimilitudine, ita & corpus per animam conſequetur impaſsibilitatem & immortalitatem. Auguſtinus. Tam potenti virtute fecit Deus animam, vt reducet in corpus incorruptionis vigore. Ratio eſt, mutatio alterat naturam, ſicut patet, arbor ſita in terra mala non fructificat, ſed ſublata ad terram bonam, ſtatim fructificat, quia arbor trahit alimentum à terra, ideo fructus ſequitur conditionem terræ in qua ſita eſt. Propter quod dicit Auguſtinus, quod primi parentes ſi ſtetiſſent in innocentia, corpora eorum fuiſſent immortalia & incorruptibilia, propter eſum ligni vitæ quod incorruptibile erat. Hoc pro tanto dico: Nunc comedimus cibum corruptibilem & putibilem, vt patet de pane & vino, & ideo corpus modò tali cibo nutrium, habet corrumpi, immo quò plus comedit & delicatiùs, citiùs putreſcit & moritur. Sed poſt reſurrectionem in paradiſo edemus cibum vitæ, in quo nulla corruptio ſeu putredo eſt. Apocalypſis ſecundo: Vincenti dabo edere de ligno vitę, quod eſt in paradiſo Dei mei? Item bibemus in fonte vitæ. Apocalypſis ſeptimo, De-

ducet eos ad fontes aquarum vitæ. Bibere delicias huius mundi, est bibere de fonte mortis. Ideo sicut oportet nunc corpus nostrum corrumpi propter corruptionem cibi quem sumit, ita in paradiso erimus immortales propter cibum quo vtemur. Ioan. 6. Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum. Igitur propter conditionem cibi in paradiso oportet corruptible hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. 1. Corinth. 15. Hoc est quod Apostolus dicit ibidem suprà. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Hæ sunt quatuor dotes vel nobilitates quas recipiet corpora nostra à Deo, mediāte gloria animę. Et vt nos assecuraret, in pręsenti voluit eas in corpore suo monstrare ad tempus, cùm adhuc in mundo esset. Nam subtilitatem habuit, quādo de clauso virginis vtero exiuit. Agilitatem, quando super vndas maris ambulauit. Matth. decimoquarto, & Ioan. 6. Claritatem, quando in monte Thabor transfiguratus gloriam claritatis suæ discipulis ostendit. Matth. 17. Impassibilitatem, quando de manibus Iudæorum ipsum pręcipitare, seu lapidare volentium euasit. Luc. 4. & Ioan. 8. Si ergo in resurrectione renouari desideramus secundum has nobilitates corporis, quas ante resurrectionem dominus in suo corpore ostendit, & post resurrectionem perpetuò conseruauit, oportet quod sic in nouitate vitæ ambulemus, & nos hac in vita eas spiritualiter in anima repræsentemus, ita vt habeamus subtilitatem & agilitatem, &c. Subtilitatem habemus, quando cor nostrum purgatum est ab inordinato amore terrenorum, in quibus impuritatem & grossitiē contrahit. Amor enim inordinatus impuritatem facit in anima per hoc, quod eam extra se effluere facit in id quod amat, & cum eo vniri. Psalmo vigesimoprimo. Factum est cor meum tanquam cera liquescens, &c. Sicut enim argentum per liquefactionem mixtum cum cupro impurum efficitur, ita anima per inordinatū amorem mixta terrenis, impura efficitur. Igitur quantò plus anima eleuatur super terrena ea contemnendo, tantò subtilior est. Sicut enim aër dicitur subtilis quando non est ingrossatus nebula grossa, & vinum subtile, quando est eleuatum supra feces & depuratum: similiter homo dicitur subtilis ingenio, cuius mens non est depressa super sensibilia & grossa, qui spiritualia possit & latentia comprehendere. Sicut etiam videmus in omnibus bene ordinatis, quod id quod subtilius est supereminet, vt flos in arbore, ignis inter elementa. Sic & anima quando superfertur istis terrenis, subtiliatur, ex hoc quod tunc vnitur Deo, qui est in termino omnis subtilitatis. Quælibet enim res quantò magis appropinquat suo perfectiuo, & illi à quo recipit suam perfectionem tantò plus nobilitatur, sicut aër illuminatus nobilior est quàm obscurus, & similiter corpus coniunctum animæ quàm separatum. Cùm igitur anima

ma soli Deo inhęrens,quæ sursum sunt quærit,nõ quę super terrã, vt dicat cum Apostolo: Nostra conuersatio in cælis est, tunc subtilis est,& etiã habilis,& etiã meretur subtilitatem in corpore. Econuerso autem quando conuertitur ad terrena, qui desideria corporis perficit ingrossata efficitur, vt patet in auaro, qui animã habet terrenam,quia totam voluptatem ponit in acquirendo terrena. Similiter luxuriosus animam habet luteam,quia in luto per luxuriam iacet. Superbus habet animam de vento,& sic de alijs. Ideo si anima velit subtilitatem habere,oporteret huiusmodi remouere,& ab inordinato amore terrenorum se extrahere, & ad cælestia contẽplanda eleuare per hãc subtilitatem. Sequitur alia nobilitas, scilicet, agilitas. Dum enim mente abstracti sumus ab amore & grossitie desideriorum terrenorum & mente totaliter elati in amorem Dei, & desiderium cælestium,tunc efficimur agiles & prompti ad currendum per incrementa bonorũ operum illuc quo amor noster, & desiderium tendit. Augustinus: Amor meus,pondus meum, eò feror quocunque feror. Ad hãc agilitatem proficiendi hortatur nos Apostolus, dicens: Sic currite, vt comprehendatis. 1. Corin. 9. & dat inde exemplum Phili. 4. dicens: Sequor autem si quo modo comprehendam. Et per hunc cursum & sequelam nihil aliud intendit, quã perfectum in bono & virtutibus per exercitium bonę operationis, & ad hoc obligamur quãdiu sumus in hac vita. Quia secundũ Hieronymum, Gregorium, Augustinum, & Bernardum nemini cõcessum est stare, nec in corpore, nec anima, quia in via Dei non progredi, regredi est. Tertiò, oportet nos habere claritatem prȩuiam, si verè velimus resurgere cum Christo. Et voco præuiam claritatem, quando homo clarus est intus & extra. Intus per testimonium bonæ conscientiæ, extra per redolentiam bonæ famæ. De primo dicit Apostolus 2. Cor. 1. Gloria nostra, id, est, gaudium, hæc est testimonium conscientiæ nostræ, & merito, quia naturaliter clara & lucida lætificant, vt patet in auibus, nã consurgente aurora lætificantur & cantant. Etiam homines in locis tenebrosis existentes timent, & viso lumine confortantur. Si talia extrinseca lætificant, quantò magis claritas intrinseca qua lucet in conscientia? Prouer. 15. Secura mens quasi iuge conuiuium. Et sicut conscientia pura lætificat, sic econuerso conscientia obumbrata peccatis couturbat & contristat. Sap. 17. Semper præsumit sæua perturbata conscientia. Quartò, oportet nos habere impassibilitatem, id est, non extolli per prospera, & deprimi per aduersa, sed omnes tribulationes, id est, aduersitates patienter sufferre propter Christum: non tamen debemus patientiam habere asininam. Nam dicunt naturales, quod asinus quando videt lupum venientem, abscondit caput sub vepribus, & permittit se à lupo morderi, quousque appropinquat ad cor, & tunc vult re-

ſiſtere. Ita plures, nam lupus, id eſt, diabolus, aſinus, id eſt, homo, in peccatis quærens delectationem. Talem patientiam non debemus habere, ſed fortiter reſiſtere diabolo in ſuggeſtionibus malis & in principio tentationum, ſcilicet, contumelias & opprobria gratãter & hilariter propter Chriſtum, & exemplo ſui ſuſtinere, orare pro malefactoribus noſtris, vt tandem impaſsibilitate animę qua anima Chriſti cum corpore in reſurrectione ſua veſtita eſt, in generali reſurrectione indui mereamur.

Feria II. Paſchæ. Sermo. I.

fol 811

V ſolus peregrinus es in Ieruſalem. Luc. vlt. Quãuis Chriſtus in propria venerit, & Dominus omnium fuerit, tamen in mundo voluit conſeruari ſicut peregrinus. Vnde nullam domum habuit in hoc mundo. Si aliquis naſceretur in peregrinatione, oporteret quod in aliena domo nutriretur, & poſtquàm creuiſſet, oporteret quod in aliena domo conuerſaretur, & ſi moreretur, oporteret quod in alieno monumento ſepeliretur. Iſto modo Chriſtus fuit pereginus. Nam in aliena domo fuit natus, in aliena domo conuerſatus, & in alieno ſepulchro ſepultus. Ideo verè fuit peregrinus. Nam ipſe dicit, Lucę. 9. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. Ac ſi diceret, Ego non habui in vita nidum, id eſt, domum ſicut volucres vbi poſſem habitare, ego in natiuitate mea non habui ceruical, vbi aurem meam potuiſſem reclinare, in morte etiam foueam non habui, ſed in alieno ſepulchro ſepultus fui. Vt tamen melius videamus quomodo Chriſtus fuit peregrinus, dicendum quod peregrinus fuit:

Quantum ad habitum quem aſſumpſit,
Quantum ad vias quas fecit,
Quantum ad hoſpitia quæ intrauit,
Quantum ad pericula quæ ſuſtinuit,
Quantum ad ſigna quæ reportauit.

Primò igitur dicitur peregrinus, quãtũ ad habitum quẽ aſſumpſit. Chriſtus enim habuit ſclauiã ſcartellam, baculũ & pileum. Per ſclauiã ſignificatur eius caro, quã virgo beata in vtero ſibi miniſtrauit, Dicit enim S. Thomas in 3. parte. quæſt. 33. artic. 4. ad quintum. & 3. ſcrip. diſt. 3. quæſt. 2. artic. 1. ꝙ beata virgo ſe habuit actiuè in præparatione materiæ, ſed non in conceptione Chriſti, quia vt idem dicit in textu vbi ſuprà, & 3. diſt. 4. quod cõceptio Chriſti attribuitur ſpiritui ſancto efficienter, licet ſit à tota trinitate & à ſingulis perſonis. Iſta ſclauia primò fuit albiſsima, id eſt, puriſsimis guttis ſanguinis beatæ virginis facta ſine omni peccato. Vnde Chriſtus dicit de ſe & de alijs qui habẽt ſclauias, id eſt, corpora ſua pura. Apo. 3. Ambulabũt mecũ in albis, quia digni ſunt, &c. Deinde iſta ſclauia

facta

facta est tota rubea in cruce, quia tota ipsa fuit aspersa sanguine. Vnde admirãtes angeli dixerũt. Esa. 63. Quare rubrũ est indumentum tuũ, & vestimẽta tua sicut calcantiũ in torculari? Respõdit, Torcular calcaui solus, &c. Vltimo facta est ista sclauia tota nigra, quando remansit in cruce mortua & liuoribus plena, Apo. 6. Sol, id est, Christus factus est niger tanquã saccus cilicinus. Per scartellã intelligitur eius anima. Peregrini enim in scartella solẽt portare argentũ: anima autem Christi plena fuit argẽto triplici argento, scilicet, glorię, gratiæ, & sapientiæ. Ioan. 1. Vidimus gloriã eius, ecce primum argentũ, plenũ gratię, ecce secundũ, & veritatis, ecce tertium. Christus enim in primo instanti suæ cõceptionis habuit plenitudinẽ gratiæ, vt dicit S. Tho. 3. par. q. 7. ar. 3. & 4. & 3. scrip. di. 13. & 14. Nã homines erãt à cælesti regno exclusi, ideo apportauit Christus argentũ gloriæ & gratiæ, per quod eos patri reconciliaret. Erant cęci & tenebris inuoluti, nescientes viam inuenire quæ ducit ad vitam, ideo apportauit argentum sapientię, per quod viam cęlestis patrię demonstraret. Tertiò, assumpsit pileum siue capellum, id est, coronã spineã. Solent enim peregrini portare capellum cõtra æstum, ventum, & pluuiã. Sic consideratio coronæ spineæ debet nobis esse in vmbraculum diei, ab æstu carnalis voluptatis, vt refrigeremur: quia sicut dicit Augustinus. Non decet sub spineo capite membrum fieri delicatum. Debet esse in defensionem à pluuia tribulationum, vt alleuiemur, quia sicut Greg. dicit: Si passio Christi ad memoriam reducitur, nil est omnino quod non æquo animo toleretur. Debet esse in absconsionem à vento tentationũ, vt propulsentur. Hæc significãtur Num. 21. vbi dicitur, quod ad visionem serpentis ænei in patibulo suspẽsi, sanabantur illi qui à serpẽtibus percutiebantur. De his tribus dicitur Esa. 4. Tabernaculum erit in vmbraculum diei ab æstu, & in securitatem & absconsionem à turbine & à pluuia. Per baculũ intelligitur crux. Peregrini enim vtũtur baculo ad sustentationem, & ad transeundum flumen, & ad malarum bestiarum percussionem. Sic Christus suæ crucis baculo homines tribulatos sustentauit, ne fatigarentur. Heb. 12. Recogitate eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes. Ipse etiam Christus per baculum suæ crucis flumen istius mundi transiuit, & ad patriam venit. Genes. 32. in baculo meo transiui Iordanem istum. Lucę vlti. Oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Tertiò, per baculum crucis diabolũ percussit. Esa. 30. A voce Domini pauebit Assur virga percussus, id est, diadolus, timẽt enim dæmones nimis baculũ crucis. Vnde vbicunque dæmones baculum crucis vident, territi fugiunt, timentes baculum quo plagam acceperunt. Secundò, dicitur peregrinus propter vias quas fecit. Solent peregrini diligere vias planas

& mundas, & odiſſe aſcenſus & deſcenſus. Iſte autem peregrinus nihil habuit, ſcilicet, de plano, ſed tota via fuit aſcēſus & deſcēſus. Primò enim fecit magnum deſcenſum & ſaltū, quādo ſcilicet venit de cælo in hunc mundum. Io. 16. Exiui à patre, & veni in mūdum. Deinde fecit magnum aſcenſum, quando de mundo aſcendit ad patibulum crucis. Io. 3. Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis. Etiā fecit magnum deſcenſum, quando à cruce deſcendit in tumulum & in limbum. Et inde fecit magnū aſcenſum, quando ſcilicet de limbo rediēs & de ſepulchro, & reſurgens aſcendit in cælum. Ephe. 4. Qui deſcendit ipſe eſt, & qui aſcendit ſuper omnes cælos. Notate, vita præſens eſt quædam via, in qua nullus ferre vult aliquā difficultatē in aſcendendo ad aliqua ſublimia, nec in deſcēdendo & in ſuſtinendo aliqua aduerſa, ſed tantū ire vult per planum, id eſt, habere omnia proſpera & delectabilia. Sed quicunque vadit poſt Chriſtum, nō errat, cùm ipſe ſit via, veritas, & vita. Io. 14. Quatuor ſunt, quæ nō permittunt aliquē errare in via, ſcilicet, ferramētorū impreſsio. Vnde cōmuniter dicitur: Tene viam ferratā, ſi vis habere bonā viam. Secundum eſt crucium erectio, quando cruces in via recta eriguntur. Tertium eſt ramorū & plantarū reflectio. Quartum eſt lapidū congregatio. Et iſta quatuor ſigna voluit habere Chriſtus. Habuit ferramēta, id eſt, vulnera in corpore ſuo ferramentis impreſſa. Habuit crucem quā ſuper humeros ſuos portauit, ſuper quam aſcendit. Habuit reflectionē plantarum, id eſt, coronā ſpineā. Habuit congregationē lapidū, quia ipſum Iudæi pluries lapidare voluerunt. Io. 8. & 10. Qui ergo nō vult errare, ſequatur iſta quatuor ſigna, quę Chriſtus in via poſuit ne erremus. Et hoc fuit neceſſarium, quia viæ eius nō fuerunt planę ſed aſperę. Qui ergo nō vult ſuſtinere aliqua aſpera, ſed omnia vult habere proſpera, cōſtat quòd multum errat à via. Tertiò dicitur Chriſtus peregrinus propter hoſpitia quæ intrauit. Solent peregrini ter in die intrare hoſpitium, ſcilicet, in tertia ad prandium, vel ad prādendum. In meridie ad bibendum, & quieſcendum. In ſero ad cœnandum & dormiendū. Sic iſte peregrinus habuit tria hoſpitia. Primum fuit vterus virginis, & iſtud intrauit in tertia, id eſt, in Martio, qui eſt tertius menſis à Ianuario, vel in tertia, id eſt, tertio tempore, ſcilicet, gratiæ. Pręceſſerat enim duplex tēpus ſcilicet, naturæ & legis ſcriptæ In tertio tēpore, id eſt, gratiæ. In iſto hoſpitio Chriſtus prandium fecit, habens carnē virgineam pro cibo & ſanguinē pro potu, & iſtū potū & cibū etiam dat nobis. Io. 6. Caro mea verè eſt cibus, &c. Secundum hoſpitium fuit patibulum crucis. Et iſtud hoſpitium ingreſſus eſt in meridie, ibi bibit quādo dixit, ſitio. Sed tamen quia Iudęi obtulerunt ei acetū, cùm guſtaſſet, noluit bibere, vt patet Mat. 27. Ibi etiā requieuit, & inclinato capite tradidit ſpiritū.

Luc. 23. Ideo dicit sposa Cātic. 1. Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Tertium hospitium fuit sepulchrū vbi dormiuit. Psal. 3 Ego dormiui, & soporatus sum. Secundò, anima Christi in triduo mortis in limbo fuit, vbi Christus etiā cœnā fecit omnibus sanctis. Hester 1. Assuerus tertio anno imperij sui id est, tēpore gratię, fecit grāde conuiuiū cunctis hominibus, id est, Patriarchis & Prophetis, & Apostolis & pueris suis, id est, virginitatē seruātibus, & puritatē, fortissimis Persarū, id est, martyribus, & Medorū inclytis, id est, cōfessoribus, & perfectis prouinciarum, id est, angelis. Quartò, Christus dicitur peregrinus quantū ad pericula. Sunt enim peregrini in multis periculis, quādoq; à socijs, qui eos perdunt, quādoq; ab hospitibus qui eos occidūt, quādoq; à latronibus, qui eos spoliant. Sic Christus à suo socio scilicet Iuda, fuit traditus. Mat. 26. Amē dico vobis ꝙ vnus vestrū me traditurus est. A Iudęis, inter quos fuit hospitatus, fuit vulneratus & occisus. Zach. 13. Quid sunt plagę istę in medio manuū tuarū? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum qui diligebāt me. A militibus, à quibus fuit vestibus spoliatus. Io. 19. Milites cū crucifixissent eū, acceperūt vestimēta sua, & fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partē. Psal. Diuiserūt sibi vestimēta mea. Quintò, dicitur peregrinus ꝓpter signa quę reportauit. Solent peregrini in sclauia sua reportare quędā signa, ad ostendendū ꝙ suā peregrinationē perfecerūt, & vt homines citius moueātur ad benefaciendū eis, vt securius per viā incedāt. Sic Christus ad patriā rediēs, quas habuit in cruce cicatrices retinuit, triplici ratione. Primò, propter ostensionē paternę obediētiæ. Pater enim sibi cōmisit, vt genus humanū sua passione redimeret. Vt igitur ostenderet patri, ꝙ opus sibi iniunctū cōsūmmauit, cicatrices retinuit. Ioā. 17. Opus cōsummaui, quod dedisti mihi vt facerē. Secundò, propter prouocationē paternę misericordię, vt his ostēsis patri, eū ad misericordiā prouocaret, vt nobis benefaciat, & nobis misericordiā suā impartiatur. 1. Ioan. 2. Aduocatū habemus apud patrem Iesum Christū iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Tertiò, in signum securitatis nobis acquisitæ, ne scilicet hostes de cetero in via timeamus, sicut hostes timent & fugiunt, quando vidēt crucis signaculum. Esa. 13. Super montem caliginosum, id est, diabolum leuate signū, &c. Alias rationes vide in 3. parte sancti Tho. quæst. 54. artic. vlt. &c.

Cur seruarit sibi Christus vulnerum cicatrices.

Feria. II. Paschæ. Sermo. II.

Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit. Luc. 24. Sermo noster erit de sancto Euangelio hodierno, in quo agitur de quadam notabili apparitione Christi manifestantis suam gloriosam resurrectionem, quomodo apparuit duobus discipulis suis euntibus per viam in Emaus. Ista apparitio continet magna secreta, & speculationes ad illu-

illuminationem intellectus nostri. Sed salutetur prius virgo Maria, &c. Verbum propositum est quædã breuis oratio, sed deuota, quã frequenter sancta mater ecclesia isto tempore resurrectionis dicit, Mane nobiscum Domine. Pro pleniori declaratione, & materiæ introductione sciendum, quod tam in veteri quàm in nouo testamento Christus dicitur sol. Ratio, quia sicut sol naturalis per suam pœnitentiam illuminando & calefaciendo caussat diem in mundo, & per suam absentiam obtenebrando & infrigidando relinquit noctẽ. Sic Christus quandiu est præsens creaturæ per gratiam caussat in ea diem gratiæ, illuminando contra errores, dubitationes, falsas apparitiones, & calefaciendo in die amoris, cõfortat ad vitandum vitia & delectationes carnales, &c. & facit fructificare in operibus misericordiæ, pœnitentiæ & iustitiæ, & sic de alijs bonis operibus. Et sicut sol naturalis absentatur & occidit per interpositionem terrę inter ipsam & nos: Sic Christus sol iustitię, quãdo homo inter Christum & se interponit terram, scilicet, terrenas affectiones honorum, diuitiarum, officiorum, dignitatum, & huiusmodi, Christus absentatur, & relinquit noctẽ tenebrosam culpæ, & homo ambulat cespitando de peccato in peccatũ. Ecce ratio quare dicitur sol. Auctoritas, Orietur vobis timẽtibus nomen meum sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. Malach. 4. Nota, vobis timentibus nomẽ meũ, quia nõ timentibus Deũ licet eis oriatur sol naturæ, non tamen eis oritur sol gratię. Itẽ & sanitas in pennis eius, gratia & gloria sunt duę alę eius. Gratia enim confert sanitatem cõtra infirmitates culparũ mortaliũ, & vulnera peccatorũ. Gloria est ala, quæ confert sanitatem miserijs temporalibus. Item in nouo testamẽto dicitur sol. Nam ecclesia dicit virgini Mariæ, Ex te ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster, &c. Itẽ sol in quadragesima erat super nos, quia eramus in pœnitẽtia, & ieiunijs & orationibus & vigilijs, &c. Sed modò video ꝙ vadit ad occidẽtem, quia iã multi redeunt ad vanitates ornamentorũ, &c. dimittendo bonam vitam. Multi credunt, quod non debent tenere bonam vitam, nec facere pœnitentiam nisi in quadragesima. Quia ergo in cordibus multorum ipse dies gratiæ per excessus vitæ iam incipit in vesperum culpæ declinare. Ideo ecclesia petit in themate. Mane nobiscũ Dñe, &c. Modò videndi sunt modi, quibus retinetur Christus. Et noui in euangelio hodierno tres modos quibus Christus manebit nobiscum, ne cadamus in noctem culpæ, scilicet,

Loquendo verba spiritualia,
Audiendo documenta cælestia,
Faciendo misericordiæ opera.

Dicit thema, Mane nobiscum Domine, &c. Dico primo, ꝙ Christus mane nobiscũ loquẽdo verba spiritualia. Ratio naturalis, quia omne simile naturaliter attrahitur & retinetur à suo simili, vt patet de magne-

magnete, qui trahit & retinet ferrum, nõ ex aliquibus qualitatibus caliditatis vel siccitatis, sed ex similitudine & conuenientia quã habet à tota specie, vt dicunt Philosophi. Idem de Agetesteyn attrahẽti paleam ex similitudine naturali quã habet à tota specie. Idem de animalibus si sint hic diuersa mixtim cõgregata, statim ad vnã partem separabũt se boues, ad aliam equi, ad aliã asini, & ad aliã oues, & sic de qualibet specie. Idẽ de omnibus, qui sibi similibus coniunguntur, vanus cum vanis, pauper cum pauperibus, diues cum diuitibus, bonus cum bonis. In hoc cõcordat scriptura. Omne animal diligit sibi simile, sic & omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similẽ sibi cõiungetur, & omnis homo simili sibi sociabitur. Ecclesiast. 13. Patet ergo quod similitudo est ratio attractionis seu cõiunctionis. Modò videamus quã similitudinẽ habet Christus cũ verbis spiritualibus. Dico quod magnã, quia ipse est verbũ non corporale nec trãsitoriũ, sed spirituale & æternum. De quo Dauid: Verbo domini cæli firmati sunt. & Apoc. 19. Vocabatur verbum Dei, scilicet, ante incarnationẽ. Si ergo simile attrahitur à suo simili, cùm Christus sit verbũ spirituale, rationabiliter trahitur & retinetur à loquentibus verba spiritualia. Auctoritas. Vbi sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo, ibi sum ego in medio eorũ. Mat. 18. Istud ostenditur in principio euãgelij vsque, Oculi autem eorũ tenebãtur ne eũ cognoscerent. Vnus istorũ discipulorũ vocabatur Cleophas. Alius, vt dicitur à quibusdam, erat Lucas. Sed Hieronymus dicit, ꝙ Lucas nunquã fuit discipulus Iesu, sed Apostolorũ, præsertim beati Pauli. Et exeuntibus de Ierusalem, inceperunt loqui verba spiritualia de Christo & eius passione, & statim Christus fuit cum eis. Si dicatur, & vnde venerat Christus? nõ legitur clarè vbi stabat illo tempore, nõ in cælo, inquantũ homo. Sed dicunt Doctores aliqui, quod stabat in paradiso terrestri cum sanctis patribus. Ratio quæ fundatur in philosophia est, quia locus & locatũ debent proportionari, vt dicitur in 4. Physicorum. Cùm ergo post resurrectionem Christus habuisset corpus gloriosum, immortale, & impassibile & incorruptibile, decebat eum habere locum conuenientem. De hoc Dauid in Psalm. Domine probasti me, in persona Christi dicit, si pro quia, Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Psal. 138. Pennæ sunt corpus gloriosum, & anima sanctissima. Sanctus Thom. dicit in 3. parte. q. 55. ar. 3. in solutione secundi argumenti, quod incognitum est in quibus locis tempore intermedio, scilicet, inter resurrectionem & ascensionem corporaliter esset Christus, tùm hoc scriptura non tradat, & in omni loco sit dominatio eius. Cùm ergo illi duo discipuli irent de Ierusalem ad castellũ Emaus, quod erat in spatio stadiorum. 60. ab Ierusalem. Sicut nos computamus

De loco in quo Christus in corpore iam glorioso quatenus homo erat.

putamus viã per leucas,Italici computant per miliaria, Græci autẽ
Distãtia stadij. cõputant per stadia. Stadium dicitur quantũ currebat Hercules gigas vno anhelitu,& 15.stadia faciũt leucã.Ita quod 60.stadia sunt quatuor paruæ leucæ,& sic incedebãt tristes,loquentes de passione Christi magistri eorum,& statim quando fuerunt extra murale Ierusalẽ,soli ambulantes loquebãtur adinuicem de his omnibus quæ acciderant. Ecce materia de qua loquebantur. Ego si vobis dico aliquid de his quæ loquebantur,nõ possum errare, quia si de omnibus loquebantur,ergo & de aliquibus,arguendo ab vniuersali ad particulare. Et factum est dum fabularentur. Fabulari est loqui cum dubitatione,cùm homo non firmat cor suum in aliquo. Et secum quęrerent,ergo ibãt. Dicatur practica. Quando ipsi fuerunt extra murale ciuitatis Ierusalem,dixit vnus alteri: Socie quid tibi videtur de isto nostro magistro Iesu?Respõdit alius:Nescio quid dicã. Credebam ipsum esse filiũ Dei, propter miracula quę faciebat, sed modò non credo,quia ita crudeliter mortuus est,nunquid si filius Dei esset,pater iuuisset filium positum in tali pressura? Respondit alter, Nec ego credo ipsum esse Dei filium. Et ipse Iesus appropinquans, ibat cũ illis. Dixit alius: Si non esset filius Dei, quomodo potuisset Lazarũ suscitasse?nunquid ibi fuisti,& vidisti quando suscitauit Lazarum quatriduanũ?ita etiã & ego fui & vidi. Itẽ de illo cæco à natiuitate,cui dedit visum. Et sic loquendo,& fabulando ibãt,& flendo: Post modicũ dicebat alter. O socie,quanquã Elias & Elisęus suscitauerunt mortuos?tamẽ non ex hoc credũtur filij Dei fuisse, nec ipsi dicebãt se esse filios Dei. Christus autem retrò sequebatur eos, audiendo verba eorum,sed ipsi calefacti de verbis non curabant de eo,quia nec ipsum cognoscebãt. Dicebat alter: Verum est quod multi Prophetarũ fecerunt miracula multa, sed quomodo? non per se nec virtute propria,sed aliena. Sed Iesus virtute propria faciebat imperando,alij autem faciebant orando. Dixit alter: Verum dicis, pro certo ista ratio est bona. Et post modicum dixit alius socius: Nescis tu socie,quod in nocte passionis suæ orauit ne moreretur? si fuisset filius Dei,nunquid pater audiuisset eum?Respõdit alter, Verum dicis, tamen si noluisset mori, bene potuisset fugere,vel latere, sicut quãdo Iudæi voluerunt ipsum lapidare,sed ipsemet venit ad passionẽ voluntariè & non violenter,immo dixit nobis: Ecce ascendimus Hierosolymã,&c. Matt. 20. Dixit alius: Modò ponamus quod non sit filius Dei,tamẽ non possumus negare,quin sit Messias. Nã omnes doctores ponunt & dicũt, quod tempus Messiæ est completũ, & iste habuit omnia signa data & posita à prophetis de Messia,quia cæcis dedit visum,claudis gressum,&c. Respõdit alter: O socie,rex Messias debuit nos liberare à captiuitate,& iste non liberauit nos, sed mortuus est,& nos remanemus hîc in captiuitate sub imperio Roma-

Romano, &c. Dixit alter socio, Ecce quid ego cogito, Nunquã iste prędicauit de domino istius mũdi, nec de bonis tẽporalibus. Ideo quoniã Prophetę dicunt, quod Messias debuit nos liberare & redimere à captiuitate, non intelligitur de ista captiuitate Imperatoris Romanorũ, sed diaboli, vt credo. Dixit alius, O quàm bona ratio est ista, verum dicis. Et alter dixit, Ponamus quod non sit filius Dei nec Messias, tamẽ ipse fuit sanctissimus propheta & bonus. Tu scis ꝙ nunquã vidimus in eo aliquem defectũ, nec Pilatus qui examinauit eum, inuenit in eo aliquam caussam, pro qua ipse esset dignus mori, immo erat plenus virtutibus, humilitate, sanctitate, castitate, patientia, abstinentia, ieiunijs, vigilijs, &c. Respõdebat alter, Si ipse fuit ita sanctus & amicus Dei, quomodo in cruce dixit, Hely Hely, id est, Deus meus, Deus meus, vt quid, &c. Nunquid Deus omnipotẽs iuuat, & cõseruat suos? nunquid dicit Dauid de amicis Dei. Cum ipso sum in tribulatione, eripiã eum, &c. Si fortè sanctus fuisset, non reliquisset eũ. Ecce quomodo ibant, & loquebantur de omnibus, & intus ipsum amabant, & dubitabant. Dixit alter, Videtur mihi quod quando dixit, Hely Hely, &c. quod hoc dicebat de amicis, apostolis & discipulis, qui eum derelinquebãt, & de hoc dicebat patri, qui ordinauit ita fieri. Respõdit alter, Verè bene dicis, & nõ recordaris de Sole obscurato, & de terra quæ tremuit, itẽ de mortuis qui surrexerunt. Item de multis qui conuersi fuerunt, vt Longinus, & alij de simplicibus, qui percutiẽtes pectora sua reuertebantur. Et Christus sequebatur eos. Ideo Greg. De se ergo loquentibus præsentiã exhibuit, sed de se dubitantibus cognitionis suæ speciem abscondit. Ex his faciam rationem, quia isti discipuli non habebant fidem, & si hominibus non credentibus per solam loquelam verborum spiritualium se iunxit Iesus, quantò magis nobis qui sumus credentes, si loquamur verba spiritualia? Considerandum est autem hîc, quare Christus istis duobus discipulis euntibus in villam nomine Emaus, apparuit in aliena effigie, sicut dicitur Mar. vlti. Ad illam quæstionem respondet S. Tho. 3. parte. q. 55. artic. 4. quod resurrectio Christi manifestanda fuit hominibus per modum quo eis diuina reuelatur. Innotescunt autẽ diuina hominibus, secundũ ꝙ diuersimodè sunt affecti. Nam illi qui habent mentem bene dispositam secundũ veritatem, diuina percipiunt. Illi autẽ qui habent mentem nõ bene dispositã, diuina percipiũt cum quadã confusione dubietatis vel erroris. Animalis enim homo nõ percipit ea quę sunt spiritus Dei, vt dicitur, 1. Cor. 2. Et ideo Christus quibusdã ad credẽdũ dispositis per resurrectionẽ apparuit in sua effigie. Illis autẽ in alia effigie apparuit, qui iam videbãtur circa fidẽ tepescere. Vnde dicebãt, Nos sperabamus quia esset redẽpturus Israel. Vnde Grego. dicit in homilia ꝙ talẽ se exhibuit eis in corpore, qualis apud illos erat in mẽte. Quia

enim adhuc in cordibus eorum peregrinus erat à fide: ire se longius finxit, ac si esset peregrinus. Nec illa fictio fuit mendaciũ, quia secundum Aug. in lib. q. euãgel. Nõ omne quod fingimus, mendaciũ est, sed quando illud fingimus quod nihil significat. Cùm autem fictio nostra refertur in aliquã significationem, nõ est mẽdacium, sed aliqua figura veritatis. Alioquin omnia quę à sapiẽtibus, & etiã ab ipso Domino figuratè dicta sunt, mendacia reputabuntur, quia secundũ vsitatum intellectum nõ consistit veritas in talibus dictis. Sicut autẽ dicta illa, etiã finguntur facta sine mendacio ad aliquam rem significandam, & ita factum est hîc. Clarum est ergo quod dixi ex vobis spiritualibus attrahitur & retinetur Christus. Iuxta quod dicit thema, Mane nobiscum Domine, &c. ne, scilicet, cadamus in noctẽ peccati. Habemus hîc exemplũ morale, vt loquamur verba spiritualia, nõ carnalia, nec mũdana, nec mẽdacia. Turpius est mendaciũ in ore quã stercus, quia peruertit officiũ linguæ. Ideo cauete à falsis iuramẽtis, à diffamationibus, à blasphemijs. Propter hoc Apostolus dicebat, Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cũ proximo suo. Et omnis sermo malus ex ore vestro nõ procedat, &c. ad Ephes. 4. Dico secundò, quod est alius modus attrahendi & retinendi Christum per gratiã, scilicet, audiẽdo verba cælestia, sicut modo me prædicante, vobis audientibus, nunc Iesus est in medio nostrum. Ideo dicũt naturales Philosophi, quod sicut similitudo est caussa societatis & dilectionis, ita & vacuũ. Secundum enim Philosophos, vt impleretur vacuũ si esset, citius descẽderet cælum, quàm vt permaneret vacuum in aëre. Si enim vas plenum à parte inferiori euacuetur, subitò per foramen superius attrahit ventum, aliàs non euacueretur. Sic quando cor hominis audientis doctrinas cęlestes euacuatur, à cogitationibus mundanis, trahit ad se pœnitentiã Dei. Act. 10. Adhuc loquente Petro verba hæc, Cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebãt verbum. Nota cõsequentur secundã partem euãgelij. Et ait Dominus ad illos, Qui sunt hi sermones quos, &c. vsque, in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Nota, nos autẽ sperabamus. Glosa. iam nõ speramus. Ad quos dicit Christus, Et vos fuistis discipuli sui? Dixerunt, Immo. Et audistis eius sermones? Ita. Et dixit, O stulti & tardi corde ad credẽdũ. Stultitia sumitur hîc pro cæcitate secundum literam. In omnibus quæ locuti sunt Prophetæ. O dixerunt illi, Et tu scis quid dicũt Prophetæ? Ita, audite. Textus. Qui incipiens à Moyse & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Ergo si dico vobis de aliquibus nõ potero errare. Alia practica. Dixit eis Christus, Non scitis, quod à principio quando creauit Deus mundum, in medio Paradisi constituit arborem vitæ, quæ habebat talem virtutem, quod qui comederet de illo fructu, nullam haberet senectutem, & euaderet

Nõ omnis fictio est mendacium.

Nõ admittit natura vacuum.

Stultitia interdum pro cæcitate cordis in sacris literis accipitur.

deret mortem. Vnde hoc? Nunquid ſine arbore potuit Deus præſeruare gentes in vita corporali? Reſponderunt illi: Neſcimus, credimus quod ſic. Et Chriſtus, Immo potuit, ſed illa arbor fuit figura Ieſu Chriſti, qui in medio mundi operatus eſt humani generis ſalutē. De quo Dauid: Deus autē rex noſter ante ſæcula operatus eſt ſalutē in medio terræ. Pſal. 73. Mediū terrę eſt ibi, vbi crux magiſtri veſtri fuit poſita. Ibi enim eſt centrum terrę ſiue mundi. Ecce ibi arbor vitæ, qui comedit de illo fructu cū duabus mandibulis, ſcilicet, credendo & obediendo, non morietur æternaliter. Dixerūt illi: Nunquā audiuimus tale ſecretū, & dixerunt: Dicatis nobis plus. Et dixit. Poſtquam Deus formauit Adam, & voluit formare mulierē, quomodo fecit? Reſponderunt. Miſit ſoporem in Adam, cumque obdormiſſet, tulit vnā de coſtis eius, &c. Gene. 2. Et Chriſtus, Nunquid Deus aliter poterat formare mulierem? immo, ſed figura fuit, quod ſic de latere Chriſti dormiētis per mortē debuit formare Eccleſia ſponſa ſua per ſanguinem redemptionis, & aquam regenerationis. Item quando Deus tempore Noë voluit deſtruere mūdum per aquę diluuium ex abundantia peccatorū, nónne mandauit fieri arcam, in qua ſaluaretur ſemen, ſcilicet, Noë, & alij? Nunquid poterat aliter eos ſaluare? immo, ſed hoc fuit figura. Figurabat enim diluuiū peccatorū, quod ſubmergit animantia, ſcilicet, homines animales & mūdanos, & volucres, ſcilicet, multos contēplatiuos, & nō habent remediū ſaluationis niſi per arcam crucis, cuius porta aperta eſt in latere Chriſti. De quo illi admirantes dicebant, Verū dicit pro certo. Ille ſcit plus quā magiſter noſter, & ſimilia verba. Itē cū Abraham non haberet niſi vnum filiū de Sara. ſ. Iſaac, & Deus pręcepit ſibi vt ſacrificaret filium ſibi. Gene. 22. Quare Deus præcepit hoc maximè, quia non fuit factum ſacrificium de eo, ſed de ariete, niſi quia fuit figura paſsionis Chriſti, in qua diuinitas figurata per Iſaac nō fuit paſſa, ſed humanitas figurata per arietē. Item de Patriarcha Iacob quando debuit mori, & Ioſeph collocauit coram patre ſuo Iacob duos filios vt benediceret eos, & Iacob cancellatis manibus in modū crucis benedixit eis, ſcilicet, Manaſſem & Effraim. Et illa benedictio figurabat Chriſti paſsionem. Duo filij Ioſeph figurabant duos populos Manaſſes maior filius, quod idē eſt quod obliuio, ſignificabat populū Iudaicū qui propter ſcelera & peccata ſua non meretur benedici cum dextera, immo benedictio tranſlata eſt in Chriſtianos. Effraim verò filius iunior, quod idē eſt quod augmētum, ſignificabat populum Chriſtianum. Chriſtianitas enim creuit, & amplius creſcet in fine mundi. Item filij Iſraël quod remedium habuerunt in deſerto contra ſerpētes? Nume. 21. erectum fuit lignū cum ſerpente æneo in modum crucis, & figura fuit crucis, quæ eſt remedium contra ſerpentes inferni. Poſtquam declarauit eis figuras,

Præclara figura in Manaſſe & Effraim.

tas, dixit eis quomodo Christi passio fuit à prophetis ꝓphetizata. Dauid fecit de ea totum illum psalmum, Deus Deus meus respice in me. In quo cõprehendit ferè totam eius passionem. Item Esa. 53. Verè languores nostros ipse tulit, &c. Item Dan. 9. Post hebdomadas 72. occidetur Christus. Et sic interpretabatur illis scripturas. O dicere potuerũt illi, Magister noster nõ prædicabat nobis ista, imò, sed erat culpa eorum, quia non intelligebant. Patet ergo quomodo audiẽdo doctrinas attrahitur & retinetur Christus. Moraliter. Ergo audiendi sunt sermones, missę, & verba Dei. Propter hoc dicit Hie. Tu in nobis es Domine, & nomen sanctũ tuum inuocatum est super nos, &c. Hiere. 14. Aures enim sunt portæ per quas intrat Christus, quando homo audit doctrinas cælestes. Ideo magnum malum faciunt sibi illi, qui nolunt audire sermones. Ideo Apost. dicit, Fides est ex auditu, auditus autem per verbũ Christi. ad Ro. 10. Nota per verbum Christi, nõ dicit Ouidij, nec Philosophorũ, nec Poëtarum, Et ideo maius malũ ꝙ fecit Machometus, fuit præcipiendo suis ꝙ nõ audirent prędicationes Christianorũ, per hoc claudens eis portã saluationis, quæ est auditus verbi Dei, quia si audissent, indubiè oẽs penè essent Christiani. Vnde nullus est, qui iugiter audiat verbum Dei, quin cõuertatur, si benè prædicetur. Dico tertiò, ꝙ est alius modus attrahendi & retinendi Christum ne recedat à nobis, s. faciẽdo opera misericordiæ. Nam secundũ Philosophos tria attrahunt. Primum est similitudo. Secundum est vacuum, vt dixi. Tertium est calidum, quod etiam habet virtutẽ attractiuã, sicut patet in lampade, vbi oleũ trahitur ab igne, sic calor charitatis & misericordię trahit præsentiam Dei. Auctoritas. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. 1. Io. 4. Et hãc tertiã rationẽ ostendit in euãgel. fine. Et appropinquauerũt castello, vsque ad finẽ. Et nota ꝙ ipsi ibant ad castellũ, & ipse Dominus finxit se longius ire, quia nõ venit solũ ad saluandũ illos, sed etiam alios multos. Et coegerunt illum dicentes, Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit. Potuit cogitare, Ita cogitis me, bene placet mihi, & intrauit cum illis. Potest autem imaginari quod ipsi voluerunt soluere cœnam, & facere sibi misericordiam & eleemosynam, etsi in alieno erant hospitio, & sic retinuerunt eum. Patet ergo quod eleemosynis Deus retinetur à creatura. Quando autem fuerunt in hospitio, ꝓbabile est, quod rogauerunt hospitem vt pararet bonam cœnam, benè poterat admirari hospes, quod homines pauperes vellent tantũ expendere. Qui dixerunt quod ille peregrinus licèt sic incederet, erat literatissimus, quia plus ostendit nobis in ista via in vno sermone, quàm magister noster in tot sermonibus. Ideo volumus eum inuitare ad cœnam. Ideo paretis nobis bonam cœnã. Et illa quasi iam parata, dederunt aquam ad manus, honorando valde peregrinum. Et Christus incepit be-

pit benedictionem mensæ iuxta suam cõsuetudinem di. Oculi omnium in te sperant Dñe, &c. Et illi admirãtes quomodo sciebat ipse benedictionem eorũ, & magistri, respiciebant eũ, nec cognoscebant. Et cùm fuissent in mensa, Christus fregit panem ac si cultello esset diuisus, & in hac fractione panis cognouerunt eũ, & subito disparuit. Albertus tamẽ dicit super Lucã, ꝙ Cleophas in propria domo parauit sibi cœnã, & eadem hora reuersi sunt in Ierusalem. Moraliter. Ergo faciatis eleemosynã pauperibus, frangatis eis panẽ, recipiatis pro vobis necessitatem, & nõ superfluitatem, de aliis autem subueniatis pauperibus, verecũdis, viduis, pupillis, hospitalibus, & sic retinebitis Christũ per gratiam. Idem dicebat Christus Mat. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, &c.

Feria tertia Paschæ. Sermo vnicus.

Peruit eis sensum, vt intelligerẽt scripturas. Luc. 24. Sciendũ quod inter omnes difficultates & veritates fidei Christianæ articulus resurrectionis fuit maioris difficultatis ad credendũ non solũ infidelibus, paganis, & Philosophis, sed etiam Apostolis, & discipulis Christi. De Philosophis legitur Act. 17. quòd cũ Apostolus Paulus prædicaret Athenis articulos fidei. Philosophi ipsum libenter audierunt, quousq; fuit peruentũ ad articulũ resurrectionis, quia tũc ipsum deridẽdo dixerunt, quid vult seminator verborũ hic dicere? Alij dixerunt, Nouorũ dæmoniorum videtur annunciator esse, quia Iesum & resurrectionem annũciabat eis. Ratio, quia Philosophi habebãt ꝓ regula & ꝓ principio, ꝙ à pura priuatione nõ est ꝓcessus ad habitũ, sicut à cæcitate ad visum, vel à surditate ad auditũ. Cùm ergo mors sit priuatio omniũ sensuum, &c. Ideo articulus resurrectionis fuit maximè difficultatis ad credendũ. De hoc ꝓphetia, Aspicite in gentibus, & videte, & admiramini, & obstupescite, quia opus factũ est in diebus vestris, ꝙ nemo credet cũ narrabitur. Abac. 1. Et loquitur de ope passionis & resurrectiõis. Itẽ Esa. 53. Quis credidit auditui nostro, & brachiũ dñi, &c. s. regẽ Messiã, quia sicut miles brachio defendit se, ita Deus ꝑ regẽ Christũ defendit nos à diabolo. Patet ergo difficultas crudelitatis huius art. Propter hoc Christus multipliciter ostẽdere voluit, & manifestare Apostolis suã gloriosã resurrectionẽ.

σπερμολόγος. Qui rumores nouos spargit.

Primo per auditum,
Secundo per tactum,
Tertio per visum,
Quarto per gustum,
Quinto per odoratum, *Sexto per intellectum.*

De sexto dicit thema, Aperuit eis sensum vt intelligerẽt scripturas. Dico primò ꝙ Christus ostendit suã resurrectionẽ ꝑ sensum auditus, ibi, Stetit Iesus in medio discipulorũ suorũ, & dixit eis, Pax vobis

bis,ego ſum,nolite timere. Diſcipuli omnes erant congregati, qui loquebantur inter ſe, nec credebant Chriſti reſurrectionem, quam audiuerant à tribus Marijs. Et Chriſtus intrauit ianuis clauſis dicens: Pax vobis, Ego ſum,nolite timere. Dico quod hic per auditũ Chriſtus oſtendit diſcipulis ſuis veram ſuam reſurrectionem, quia dubitabant ne fortè eſſet ſpiritus malignus, quia ſic intrauerat ianuis clauſis. Ideo Chriſtus ipſos certificando locutus eſt diſcipulis, dicẽs: Pax vobis, Ego ſum,&c. quaſi dicat ſpiritus malignus nõ affert pacem,ſed guerram,diuiſiones,inimicitias, & fugit pacẽ. Ideo quando Chriſtus miſit Apoſtolos ad prædicandum, dixit eis: In quãcunque domum intraueritis, primùm dicite, Pax huic domui. Luc. 10. dixit eis, Pax vobis,&c. Quæ quidem verba veniebãt ad aures Apoſtolorum cũ infinita dulcedine mellis,oſtẽdendo auditui Apoſtolorum quod nõ erat ſpiritus malus,ſed bonus. De hoc prophetia Cãt. 5. Anima mea liquefacta eſt,vt dilectus locutus eſt. Et loquitur in perſona cuiuſlibet Apoſtoli Chriſti. Quæſtio. Si aliquis diceret: Frater,&ſi verba Chriſti veniebant cũ tanta dulcedine, quare Iudæi non credebant in eum? Reſponſio,quod quando infirmus habet palatum inordinatum, & infectũ aliquo malo humore, dulce videtur ſibi amarũ,ſecus de ſanis & bene ordinatis & diſpoſitis. Ideo ſani & bene ordinati crediderunt in Chriſtũ,& non Iudæi malitioſi. Auguſtinus: Impius nõ ſentit dulcedinẽ Dei,&c. De hoc prophetia: Nónne verba mea bona ſunt cũ eo qui rectè graditur? Mich. 2. Et loquitur in perſona Chriſti, & ideo qui ſine obſtinatione veniunt ad audiendũ ſermones,illuminãtur verbo Dei, alias nõ. Secundò oſtendit ſuam reſurrectionem per tactũ. Poſtquam diſcipuli crediderunt quod non erat malus ſpiritus, opinati ſunt aliud, ſcilicet,quod anima eſſet Chriſti ſola ſine corpore. Tunc dixit eis Ieſus: Palpate & videte,quia ſpiritus carnem & oſſa nõ habet,ſicut me videtis habere. Ecce quomodo per tactum oſtendit ſuam reſurrectionẽ. Ipſe qui videbat corda eorũ & falſam opinionẽ, per tactũ voluit eis oſtẽdere veritatẽ, di. Palpate & videte, &c. Dic practicè quomodo vocauit Petrũ,di. Veni Petre palpa,& vide nunquid ſunt hic carnes & oſſa? Idẽ de alijs Apoſtolis. Ex iſto tactu trahitur vna talis conſideratio vel diſtinctio inter vetus & nouũ Teſtamentum. Quia Deus antiquitus noluit quod arca teſtamenti tangeretur,immo ſi tangebatur ab aliquo,ſtatim moriebatur, vt patet de Oza. 2. Reg. 6. Sed arca vitę noui Teſtamenti,ſcilicet,corpus voluit tãgi,& palpari. Ecce qualis differẽtia, ſicut inter amorẽ & timorẽ, quia tũc volebat timeri,nũc autem amari. Ideo Deus tũc aſſumpſit formam terribilem ignis, ſed nũc aſſumpſit formã amicabilem hominis. Et ſicut tunc adorabatur in forma arcæ, ſic modo adoratur in hoſtia. Et ſicut in arca erant tria,ſcilicet, virga Aaron, tabulæ legis Moyſi,

& vrna mãnę. Virga significat paſsionem & regnum regale Dauid. Tabula vero animam Chriſti, qua oſtenditur ſcientia Dei. Manna autem diuinitatem ſapidam. Et modò poteſt tangi hoſtia. Et ſicut tunc ex tactu arcæ moriebantur, ita modò de tactu Chriſti viuunt, & ſaluantur. Mar. 6. Quotquot tangebant eum ſalui fiebãt. Tertiò, per viſum. Quid turbati eſtis, & cogitationes aſcendũt in corda veſtra? Videte manus meas, & pedes meos & latus, quia ego ipſe ſum. Depreſſa illa opinione falſa, quod erat ſola anima Chriſti, receperunt aliã falſam opinionẽ. Cogitabant enim quod Chriſtus aſſumpſit aliud corpus, quia corpus ſuũ erat ita clauſum & cuſtoditũ in ſepulchro, quod credebãt ipſum nõ poſſe exire de ſepulchro. Cõtra hoc Chriſtus dixit eis: Quid turbati eſtis? nunquid vidiſtis vulnera? quia illud idẽ corpus quod vidiſtis, eſt. Tunc ex viſu diſcipuli crediderũt. Ecce differentiam inter legem veterem & nouam, quia in veteri lege nõ videbant eum, vt patet Exod. 33. de Moyſe, qui ſtetit in mõte quadraginta diebus, & loquebatur cum Deo, tamen nõ vidit eum, immo petijt pro gratia dicens: Si inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciẽ tuam. Vnde dixit Deus Moyſi: Non videbit me homo & viuet. Idẽ de arca, quę ſi videbatur ab aliquo, ſtatim moriebatur. Ideo pręcepit Deus Moyſi, ne intrarent Leuitę ad videndũ arcam, ne morerentur. Ideo legitur 1. Regum 6. de illis qui ex viſu arcæ mortui ſunt. Ratio, quia illa tota lex fuit velata & cooperta, & figura. Ideo Deus nolebat videri, ſed modò vult videri, quia iã ſunt figuræ manifeſtæ & claræ. Ideo petebat Dauid dicẽs: Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. Reuela, ſcilicet, figura, ſed modò videtur & tangitur in hoſtia. De hoc prophetia: Parauit Dominus brachiũ ſanctũ ſuũ in oculis omniũ gentiũ, & videbunt oẽs fines terrę ſalutare Dei noſtri, &c. Eſa. 52. Quartò, per guſtũ ibi. Adhuc autẽ illis nõ credentibus & mirãtibus, dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piſcis aſſi, & fauũ mellis. Et cũ mãducaſſet corã eis, ſumẽs reliquias, dedit eis. Depoſitis primis opinionibus falſis, opinati ſunt quartò, quod Chriſtus nõ ſurrexit à mortuis veraciter, ſed phantaſticè & ſimilitudinariè. Propter hoc Chriſtus volẽs probare & oſtẽdere ſuã verã reſurrectionẽ dixit: Habetis hic aliquid quod mãducetur? Si dicatur hic. Quomodo corpus glorifum poteſt comedere? Dico quod corpus glorioſum perdidit neceſsitatẽ comedẽdi, ſed nõ perdidit poteſtatẽ, quia nõ indiget cibo, tamẽ ſi vult poteſt comedere. Ideo Chriſtus comedit verè & realiter, & cibus deſcẽdit in ſtomachũ, ſed nõ fecit ibi digeſtionẽ. Quid ergo factũ eſt de illo cibo? Dic quid fit de gutta aquæ, quę cadit circa ignẽ vel ſolẽ, quæ euaporatur: Idẽ de illo cibo. Et fuit completa prophetia Sãſonis, Iudi. 14. Dic hiſtoriã de leone quẽ occidit, &c. & quomodo propoſuit problema ſocijs, dicẽs: De comedente exiuit cibus,

Poteſt glorioſũ corpus edere: ſed cibus nõ in eius ſubſtantiam con uertitur.

bus, & de forti egressa est dulcedo. Totum hoc fuit figura Christi, quia leo mortuus non erat comedens, nec fortis, sed vult dicere de comedente. i. Christo, qui quando comedit cum Apostolis in cœna, exiuit cibus. s. vitę. De quo dicit ipse: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus, &c. Io. 6. Ecce sacramentũ altaris. Et de forti. i. Christo mortuo, quia corpus Christi mortuũ ex cõiunctione diuinitatis tantam habuit fortitudinẽ, quantã habet nunc egressa dulcedo, s. gloriosæ resurrectionis. Quintò, per olfactũ. Et de hoc nihil dicit Luc. sed Io. 20. dicitur, insufflauit. Quare? Resp. Vt ex illo odore suam veram resurrectionẽ probaret propter quintam opinionẽ falsam, quã multi habent. Opinantur nõnulli, ꝙ post resurrectionẽ nõ habebimus intestina. Dico ꝙ immo habebimus ventrẽ & intestina, sed nõ sicut modò, sed erunt plena optimo liquore odorifero aromatico. Ideo Christus ad probandũ hoc, insufflauit in discipulos suos anhelitũ odoriferũ, neq; mirum. Legitur in Iob 40. de Leuiathã seu cete, de quo B. Tho. ibi ad literã dicit, quòd habet anhelitum odoriferũ & clarum, & clarificat mare, & quando vult comedere, emitit multum de anhelitu, ad cuius odoris fragrantiam veniunt pisces, & absorbet eos. Modò fiat ratio per locũ à minori. Si illa fera bestia habet anhelitum odoriferum & clarum, & clarificat mare, & quãdo vult comedere, emittit multũ de anhelitu, quãto magis corpus Christi gloriosum, qui est Deus, & homo? Et sic extraxit discipulos ex illa opinione, & fuit cõpleta prophetia de Isaac. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Deus. Gen. 27. Nõ dicit odor de muscatis, vel de ciueta, vel de algalia, sed sicut odor agri pleni. No. differentiã inter agrum & hortum, quia hortus est clausus & ager nõ. Ecce differentiam inter legem Moysi, & legem Christi, quia lex Moysi fuit tanquã hortus clausus & strictus, quia solũ data fuit illi populo Israel. Ideo Can. 5. Descendat dilectus meus in hortũ suũ, nõ dicit agrũ suum, vt comedat fructũ. Descendit in incarnatione, vt colligeret fructus obedientium. Sed lex Christi euangelica est tãquã ager apertus, quia nõ solũ vni populo & in vna patria, sed in omnẽ terrã exiuit sonus eorum, & in oẽs gentes. Et sicut Iacob iunior præripuit benedictionem Esau antiquioris, ita populus Christianus qui venit post populum Iudaicum, abstulit populo Iudaico benedictionẽ. Lex euãgelica dicitur ager plenus. Quia in lege euangelica cõpletur lex Moysi, & cessat sicut portus cõplet & perficit nauigationẽ nauis & cessat. Itẽ sicut cõpletio domus dat cõplementum ędificationis, & sicut virilitas dat cõplementum homini, sic & lex euangelica dat cõplementum legi Moysi. Ideo dicebat Christus Iudæis. Nõ veni soluere legem sed adimplere. Math. 5. Sextò ostendit Christus suã resurrectionẽ per intellectũ. Nã dubitauerunt Apostoli, an Christus surrexit verus Deus & homo. Ideo ad illud ꝓbandũ Christus

Natura piscis Leuiathã.

Christus aperuit illis sensum, id est, intellectũ, vt intelligerẽt scritpu ras, quia nullus aliuspotest citò sciẽtiã dare ignorãti & rudi, nisi solus Deus. Apostoli autẽ oẽs erant ignorãtes & idiotę, & sine literis, & Christus subitò ostẽdit eis scripturas, prophetias, & figuras, quas intellexerunt melius quam prophetæ. Quis potuit illuminare Salomonem in tanta scientia nisi Deus? Sed maiorem illuminationem cognouerũt Apostoli. Et sic Apostoli cognouerũt verè quod Christus surrexit à mortuis, verus Deus, & verus homo. Et fuit cõpleta prophetia Dauid, in persona cuiuslibet Apostoli dicens: Benedicã Dñm, qui tribuit mihi intellectum, insuper & vsque ad noctem increpauerunt me renes mei. Psal. 15. Iudæi dicũtur renes. Dicũt Philosophi, quod virtus generatiua hominũ maximè est in renibus. Et quia Iudæi genuerunt Apostolos, ideo dicuntur Iudæi renes. Vult ergo dicere renes, id est, Iudęi vsq; ad noctem, id est, ad finẽ mundi. Verbo & scripto increpant, id est, reprehendũt Christũ & Christianos sanctos & sanctas Dei, sed in fine debẽt destrui. Zachar. 5. Et conuersus sum, & leuaui oculos meos, & vidi, & ecce volumen volans: & dixit ad me, Quid tu vides? Et dixi, Ecce ego video, &c.

Feria IIII. Paschæ. Sermo vnicus.

Anifestauit se iterum Iesus. Ioan. 21. Sermo erit de sancto Euangelio hodierno, quod continet vnam gratiam & mirabilẽ apparitionem quã fecit Christus discipulis suis post suãresurrectionẽ. In qua continẽtur multa secreta speculatiua ad illuminandũ intellectus nostros & moralia pro bona instructione vitæ nostrę. Sed primo salutetur virgo Maria. Manifestauit se iterũ, &c. In sacro Euãgelio sunt quatuor moralia circa apparitionẽ quã fecit Christus discipulis suis, scilicet:

Occasio necessitosa,
Operatio miraculosa,
Cognitio virtuosa,
Refectio gratiosa.

De omnibus istis dicit thema, Manifestauit se iterũ Iesus, &c. s. istis quatuor modis. Dico primò, ꝙ de ista apparitione Christi ostẽditur in Euangelio occasio necessitosa, s. ex qua necessitate hęc apparitio fuit facta. Pro quo sciendũ est, ꝙ Christus ante suam passionẽ quãdo ibat prędicando de villa in villã, non solũ ipse, sed etiã ipsum sequentes inueniebãt prouisionẽ ꝓpter deuotionẽ, quã populus habebat ad doctrinã Christi, & eius cõuersationẽ, in tantũ, quod quãdo misit Apostolos prædicare, præcepit eis ne portarẽt sacculũ neq; perã, & bene prouidebantur. Ideo dicit Christus eis in nocte passionis. Quando misi vos sine sacculo & pera & calciamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Et dixerunt, Nihil. Luc. 22. sed post Christi passionẽ maiores Iudęorũ ad se iustificandũ, dabãt intelligere popu-

lo, quod ideo crucifixerunt Chriſtũ, quia erat magnus incantator, ideo populus amiſit deuotionẽ de Chriſto. Propter quod eius diſcipuli non inueniebãt ad comedẽdum, propter hoc quilibet ipſorum redibat ad ſuũ officiũ mœchanicũ, vt haberent vitam, ſicut Chriſtus prædixerat eis in nocte paſsionis dicens, Percutiam paſtorem, & diſpergẽtur oues gregis. Mat. 26. Itẽ Io. 16. Ecce venit hora vt diſpergamini vnuſquiſq; in propria, & me ſolũ relinquatis. Ideo propter neceſsitatem vitæ redibant ad officia ſua. Petrus & alij iuerunt ad piſcandum. Ecce occaſio neceſsitoſa quare venit miraculũ. De hoc dicit prima pars euangelij. Manifeſtauit ſe iterum Ieſus, vſque aſcẽderunt in nauim. Illi alij duo diſcipuli qui non nominãtur, credũtur fuiſſe Andræas & Philippus. In hoc enim ꝙ ibi nominatur Petrus, innuitur quia alius erat frater eius Andræas, in hoc ꝙ nominatur Nathanael, innuitur quòd alius erat frater eius Philippus. No. practicè quomodo dixit. Vado piſcari, nũquid debemus mori fame? Reſpõderunt alij. Venimus & nos tecũ. Et iuerunt ad mare Galileæ, quod eſt Tiberiadis, ſic dictum ab illa ciuitate. Et per totam noctẽ piſcãdo, laborando nihil prendiderunt. Ideo hodie mane erant triſtes & famelici, tunc apparuit eis. Sed notanda ſunt hîc duo ſecreta. Primũ, cùm dixit Petrus, Vado piſcari. Quærit beatus Greg. in homil. hodierna. Vtrùm fuit licitũ & ſine peccato redire ad officiũ dimiſſum ex ſequela Chriſti? Hæc quæſtio habet difficultatẽ ex verbo Chriſti. Luc. 9. dicẽtis, Nemo mittens manũ ad aratrũ, & reſpiciẽs retro, aptus eſt regno Dei. Aratrũ eſt pœnitentia, vel ſignificat pœnitentiã, quia ſicut aratrum frangit terrã ad fructificandum, ſic pœnitentia colit terrã corporis, vt faciat fructus ſpirituales. Ergo non reſpicere retro poteſt intelligi dupliciter, ſcilicet, redire ad officiũ, quod includit vel inducit peccatum, vel ad officium quod fieri poteſt ſine peccato. Primò modo nullus debet retro reſpicere, ſcilicet, redeũdo ad officiũ, ꝙ includit vel inducit peccatũ, ſed poſt vitã ſpiritualem licitum eſt redire ad officiũ quod nõ includit peccatũ. Verbi gratia, De religioſo qui intrauit religionẽ, talis miſit manũ ad aratrum ex obligatione, ſed reſpicit retro dimittẽdo habitum, nõ eſt aptus regno Dei. Idẽ de presbytero quando recipit ſacros ordines tunc mittit manum ad aratrum, ad viuendum caſtè, & honeſtè, & dicendo officium diſtinctè, ſed reſpicit retro, retinendo concupiſcentiam, vel dimittendo horas, vel iurat, ludit, mentitur, nõ eſt aptus regno Dei. Idem de vobis, qui in ſacra quadrageſima miſiſtis manum ad aratrum, faciendo pœnitentiã, conterendo, confitendo, bonum propoſitum aſſumendo. Si autem modò reſpicitis retro dicentes, Vere nimis eſſet, reuertamur ad ludendum, iurandum, & ad malas voluptates, & non apti eſtis regno Dei. Idem de illis qui dimiſerunt officia quæ includũt peccata vt latrones, vel faciẽtes taxillos, tales non debent

bent redire. Ideo B. Mat. qui ante cõuersionem fuit cãbiator, quod includit peccatũ, vel prouocat ad peccatũ, iuxta illud. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. Ideo Greg. in homi. hodierna. Sũt enim plura officia & negotia quæ vix, &c. Sed ad officia quæ non includunt, nec prouocãt peccatũ, licitũ est & bonum redire, sicut est officiũ piscationis. Idẽ legitur de apostolo Paulo, qui erat scenofactoriæ artis. Act. 18. dicit glo. à scenos Græcè, id est chorda vel tẽda Latinè. Et quãdo ibat ad aliquẽ locũ, vbi nõ prouidebatur sibi, ipse operabatur cum aliquo magistro de officio suo certis horis diei, vt inde viueret, & in alijs horis predicabat vel disputabat. Ideo dici. ipsemet Act. 20. Argentũ & aurũ aut vestẽ nullius cõcupiui, sicut ipsi scitis, quoniã ad ea quæ mihi opus erãt & his qui mecũ sunt, ministrauerunt manus istæ. Ideo personæ deuotæ sicut domicellæ, quæ nolũt nubere propter Deũ, debent certis horis diei operari manibus, & certis horis orare & audire missam. Isto modo tenẽt vitam B. virginis Mariæ. Et talis vita est benedicta tã pro hominibus, quã pro mulieribus. Etiam pro religiosis scribere, vel liberos ligare, vel habeatis prouisionem. Idẽ de presbyteris, non oportet facere simonias, nec vendere confessiones, nec, &c. Ideo Apostolus, Rogamus vos fratres vt abũdetis magis, & operã detis, vt quieti sitis, & vt vestrum negotiũ agatis & operemini manibus vestris sicut præcepimus nobis. 1. Thess. 4. Dicunt Domini Iuristæ, quod vbi apponitur præcipimus, obligat ad mortale. Ecce quare Petrus & alij redierunt ad officiũ piscationis, sed ex hoc nõ dimiserũt officiũ spirituale inceptũ. Secundum secretũ est ibi, illa nocte nihil prendiderunt, ideo debebãt esse tristes. Nota, ꝙ nocte huius vitæ multi laborãt, tã per mare, quam per totã terrã, tã de die quã de nocte negotiãdo cũ magnis periculis, congregando bona temporalia, domos magnas ædificando, castra & villas emẽdo. Sed trãsacta nocte, s. post mortẽ, multi per totã noctẽ laborãtes nihil prendiderũt nisi stercora, s. bona temporalia, quibus dicet Christus, Vbi sunt illa que cõgregastis? Respõdebunt illud verbũ. Lu. 5. Præceptor, scilicet, qui precipis operari, scilicet meritoriè, per totam noctem laborãtes nihil cepimus. Ideo sapiẽs ille est qui in nocte huius vitæ vt apprehendat pisces operatur opera meritoria, ieiunia, orationes, eleemosynas, opera misericordiæ & pœnitentiæ. Ideo Christus consulit dicens. Operamini nõ cibum qui perit, scilicet, in hoc mundo per mortẽ, sed qui permanet in vitã æternã. Io. 6. Secundò ostenditur in euãgelio præsenti apparitio miraculosa, ibi, Mane autẽ facto venit Iesus & stetit in littore, vsq; præ multitudine pisciũ. Dic practicè quomodo Apostoli erãt tristes & famelici, & nõ cognouerũt Dominũ, qui apparuit eis in littore maris, & fortè in specie mercatoris volẽtis emere pisces, dicens, O pueri habetis pisces? Qui respõderũt, Nõ habemus pisces. Dixit ei Iesus.

σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. Erat ars eorum, texere tabernacula, seu aulea.

Mittite in dexteram nauigij rete,&c. Potuit dicere Petrus. Et vnde vos scitis tantũ de arte piscandi? Et iuxta consilium suũ ita fecerũt, & prendiderũt 153. magnos pisces,&c. Nota hîc quomodo Christus post suã resurrectionẽ apparuit discipulis & amicis suis in tribus formis, seu figuris. Primò, in forma peregrini. Lu. 24. Secũdò, in forma hortulani Io. 20. Tertiò, in forma mercatoris, vt hodie. Nec inuenitur ꝙ in alia forma apparuit, quod fecit Dñs ad ostendendũ vitam quam tenuit in hoc mundo. Quoniam ipse fuit peregrinus in sua cõuersatione, fuit hortulanus in sua prædicatione, fuit mercator in sua passione. Quantũ ad primũ, instar peregrini noluit habere in hoc mundo domũ, nec cameram, nec cellã propriã, sed voluit ire vt peregrinus de domo in domũ. Ideo dicebat Mat. 8. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos,&c. Ecce vita peregrini. Secũdò fuit hortulanus in sua prædicatione. Officiũ autem hortulani est, malas herbas eradicare, & bonas plantare, sicut fecit Christus, qui ligone linguæ suæ prædicauit, & cũ ligone bonæ vitæ suæ de cordibus gẽtium, eradicauit malas herbas errorũ, peccatorum, falsarũ opinionum, & plantabat virtutes. Ideo dicebat Deus pater, Ecce dedi verba mea in ore tuo, quantũ ad prædicationẽ. Ecce constitui te super gentes & regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plãtes. Hier. 1. Tertiò fuit mercator in sua passione, quia in hoc mundo emit totũ genus humanũ pretio sanguinis sui dicens patri, Pater, recipiatis hoc preciũ pro redemptione, Ideo 1. Pet. 1. Repempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis pretioso sanguine agni immaculati Iesu Christi. Ecce quomodo in his formis ostenditur tota vita Christi, in quibus tropologicè ostẽditur nobis, ꝙ in hac vita debemus esse peregrini conuersando, hortulani operãdo, & mercatores perseuerãdo. Iuxta illud Greg. Omnis Christi actio nostra est instructio. Mũdus iste est ad instar domus, quę habet duas portas, vnam ad intrandũ, scilicet natiuitatem, aliam ad exeundũ s. mortem. Nullus decipiatur, quia in hoc mũdo sumus omnes peregrini & viatores, ideo non debemus facere superfluitatẽ, quoniam peregrini nõ faciunt excessus in vestibus, nec superfluitates, nec vanitates, sed solũ curãt de necessitate. Vnde, Peregrini enim sumus coram te, & aduenæ sicut oẽs patres nostri. 1. Par. vlt. Et talẽ se reputabat ille magnus rex Dauid, potens & gloriosus di. Quoniã aduena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei. Psal. 38. No. sicut oẽs patres, quia nõ legitur de patribus antiquis, ꝙ ædificarent domos, vt patet de Noẽ, qui vixit 950. annis. Genes. 9. Et non ædificauit domũ,&c. modò quilibet ædificat domũ, &c. Et in alio mũdo non faciunt vnam paruã cellam. Tales se non reputãt peregrinos, sed habitatores huius mundi. Quibus dixit Apostolus, Obsecro vos fratres tanquam aduenas & peregrinos, abstinete

vos à

vos à carnalibus desiderijs quę militant aduersus animam, cõuersationẽ vestram inter gentes habentes bonã 1. Pet. 2. Itẽ Apost. Quãdiu sumus in hoc mũdo corpore peregrinamur. 2. Cor. 5. Secundò debemus esse hortulani, quilibet nostrũ habet vnũ hortũ, s. corpus propriũ, seu vitã presentem. ideo diligenter attendendũ est & notandũ, si sint ibi malæ herbæ, s. illa mala herba, s. superbia, &c. eradicare debemus ligone discretionis, & plantare ibi illã bonã herbam, plantam humilitatis, & sic de alijs. Tertiò debemus esse boni mercatores perseuerando in bona vita, vt in fine quando anima debet separi à corpore, intremus possessionẽ glorię. Angelus est creditor, Christus venditor, & homo mercator, & in fine venit angelus & vt creditor dicit, Quid dabis Christo pro gloria habẽda? Respõdet bonus religiosus, Vitã bonam quã tenui iuxta regulam, &c. De quo pretio Deus est cõtentus & sufficit. Idem de bono clerico, qui dat Christo tot annos bonę vitę. Idẽ de laicis, qui dant Christo tot annos de pęnit. ideo dicit ipse Ioh. 10. Sequũtur me, tenendo s. bonã vitã quę est pretiũ iustũ, & ego vitã æternã do eis. Secũdũ secretũ est morale, ibi: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis, &c. Dextera autem & sinistra significant vitã æternam & temporalẽ, siue statum gratiæ & culpæ. Auctoritas, Leua eius sub capite meo, hoc est, status vitæ pręsentis, & status culpę: & dextera illius amplexabitur me, hoc est, status gratiæ, siue status gloriæ. Can. 2. Illi mittunt rete, & piscantur ad sinistrã, quicquid faciunt, faciunt ad habendũ temporalia, vt diuitias, honores & dignitates, vel illi qui in statu culpæ mortalis faciunt bona opera de genere, nõ cõprehendunt pisces meritorũ pro gloria & honore Dei. Verbi grat. de illo qui mittit filium suũ in religionẽ, vt seruiat Deo, vt oret pro se & pro eo, & sic tales piscantur ad dexterã. Secus, qui mittit filiũ suum in religionẽ, vt sit Abbas vel Episc. Idẽ de religioso, qui suã intentionẽ ordinat in omnibus suis operibus & predicationibus, vt fiant pro honore Dei & salute animarũ, talis piscatur ad dexterã. Secùs de illò, qui ordinat totã intentionem suam ad bona temporalia habenda, vel vt reputetur subtilis, &c. Idẽ de clericis, qui quasi oẽs piscantur ad sinistrã, vendentes sacramenta Ecclesiæ. Idẽ de laicis, quando dimittunt iniurias amore Dei, tũc apprehendũt pisces meritorum. Ideo 1. Pet. 1. In omnibus honorificetur Deus. Secùs quando remittunt amore dominorũ temporaliũ, vel pro pecunia. Ideo dicit Deus Mat. 6. Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Propter hoc scriptura sacra, Vias quæ à dextris sunt nouit dñs approbatiuè. s. peruersæ verò sunt, quę sunt à sinistris. Pro. 4. Tertiò ostenditur in sancto Euangelio cognitio virtuosa, quomodo Christus fuit cognitus à suis discipulis. De hoc dicit Euangelium: Dixit ergo discipulus ille quem diligebat Iesus, Petro: Dominus est, &c. vsq; trahentes rete piscium. B. Ioannes

Opus bonum ex genere, & quia in gratia factum.

nes admirans quis eſſet homo ille, qui tantũ ſciebat de arte piſcandi, & curioſius inſpexit illum: & cognouit illũ eſſe Dominum Ieſum Chriſtum, & dixit Ioannes Petro, Dominus eſt. Dic quomodo Petrus venit ad Ieſum. Notanda ſunt hîc duo ſecreta. Primum, quare Ioannes præ alijs Chriſtum cognouit? Reſponſio, quia Ioannes inter alios habebat illam excellentiam, quod erat virgo puriſsimus. Ideo præ alijs habebat oculos animæ clariores. Ideo primo cognouit Chriſtum, iuxta illud Matth. 5. Beati mundo corde, quoniã ipſi Deum videbunt. Oppoſitum eſt de luxurioſis, qui habent oculos animæ lippos. De quibus Sap. 1. In maleuolam animam nõ intrabit ſapientia. Ideo religioſi, vel presbyteri qui volunt intelligere arcana ſacræ ſcripturæ, debent ſe cõſeruare in pura caſtitate. Secundum ſecretum, cùm Ioannes prius cognouit Dominum, quare ergo Petrus venit ad Chriſtũ? Reſponſio. Simon Petrus ſignificat obedientem & pœnitentem, Simon obediens, Petrus eſt dolor mœroris. Ecce pœnitentes, in quo innuitur, quod obedientes & pœnitentes citius veniunt ad Chriſtum quã virgines, quoniã virgines multę dãnãtur ex inobedientia, obedientes verò ſaluantur. Ideo Chriſtus: Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Mat. 19. Idẽ de pœnitentibus. Mat. 4. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnũ cœlorum. Quartò oſtenditur in euangelio refectio glorioſa, ibi, vt ergo deſcenderũt in terrã, vſque in finẽ. Dic practicè, quomodo quãdo omnes diſcipuli fuerunt in terra, viderunt quod Chriſtus eis parauerat prandiũ, fecerat ignẽ, & poſuit piſcẽ ſuper prunas, & parauerat mẽſam, & panẽ & vinũ, ſciens famẽ & laborem diſcipulorum. Vnde dicit de ipſo Dauid. Tu ſolus laborẽ & dolorẽ conſideras. Nam dicit ipſemet. Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis. Nota duo ſecreta. Primũ traxerunt centum quinquagintatres piſces magnos. Quidam dicunt, quod hoc figurabat, quod poſt Petrum erant venturi centum quinquaginta ſummi Pontifices. Hæc opinio diu durauit, ſed non eſt vera, ſed iſta eſt veritas. Nã tres ſunt perfectiones neceſſarię, vt perueniamus ad littus cęleſtis glorię, ſcilicet, obedientia ad decem præcepta, quod ſignificatur per numerũ centenarium, quia decies decem faciunt centum, qui eſt numerus perfectus. Secundò, neceſſaria ęſt obſeruantia quinque ſenſuum corporalium quæ figuratur per numerum quinquagenarium. Tertiò, eſt neceſſaria trium virtutum theologalium. Obſeruantiæ tales veniunt ad littus gloriæ, iuxta illud Mat. 13. Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare, &c. Secundum ſecretum Chriſtus parauit prandium diſcipulis, quod ſignificat, quod poſtquam nos laborauimus in nauibus mundi in operibus miſericordiæ & meritorijs, ſcilicet, in ſeruitio Dei & in pœnitẽtia, Chriſtus parauit nobis prandiũ dicens: Ecce prandium meũ paraui, tauri mei & altilia mea

occiſa ſunt, venite ad nuptias. Mat. 22. Itē Luc. 22. Ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnū, vt edatis, &c. Deo gratias

Feria. v. Paſchæ. *Sermo vnicus.*

Idi Dominum, & hæc dixit mihi. Ioan. 20. Quia ſanctum Euangelium facit mentionem, quod Chriſtus Mariæ Magdalenæ apparuit in forma hortulani. Ideo in preſenti ſermone volo tenere modum hortulani, qui primò parat terrā, deinde ſeminat, & plātat hortū. Sic faciā de horto Euāgelicæ hiſtoriç, deinde plātabo moralitates. Dicatur hiſtoria Euāgelica, ſicut recitatur à Ioāne, quomodo die reſurrectionis ſummo mane Maria Magdalena venit ad monumentū cū vnguento, vt vngeret corpus Ieſu, & ſtabat ad monumentum foris plorans, &c. Queſtio literalis, quare conuerſa fuit retrorſum? Reſponſio, quod angeli quibus Maria loquebatur, exhibuerunt reuerentiam Chriſto venienti in forma hortulani, tunc Maria Magdalena conuertebat ſe, ad videndum cui angeli fecerunt reuerentiam, & videns Ieſum in forma hortulani, nō cognouit eum, ſed credidit hortulanum eſſe & ſanctū hominem, quia angeli faciebant ſibi reuerentiam. Dixit Mariæ: Mulier quare ploras? quem quæris? Illa æſtimans quod hortulanus eſſet, dixit ei: Domine ſi ſuſtuliſti eum, dicito mihi vbi poſuiſti eum, & ego eū tollam. Nota, quomodo hic ſunt tria reuelatiua ſine antecedente aliquo. Conditio eſt amantis, quia credit quod omnes teneāt in corde id quod ipſe amat, ſicut mulier quæ perdidit filium, quem perquirendo dixit.: Vidiſtis eum, &c. O qualis amor. Deinde cōuertit ſe ad angelos, tunc Chriſtus vocauit eam ſuo nomine Maria. Tunc ipſa cognouit eū, voluit eum tenere, & oſculari pedes eius, & Chriſtus noluit, dicens: Noli me tangere, nondum aſcendi, ſcilicet, in corde tuo ad patrē, ſcilicet, per immortalitatem, vult dicere, tu non credis adhuc meam reſurrectionē, vade ad fratres meos, & dic eis: Aſcendā ad patrem meū, ſcilicet, per æternam generationem, & patrem veſtrū, ſcilicet, per temporalem adoptionem. Deum meum, per vnitatem eſſentiæ, & Deū veſtrum, ſcilicet, per creationem. Tunc Maria feſtinanter venit ad Apoſtolos dicens: Vidi Dominum, & hæc dicit mihi. Patet hiſtoria. Nota, quod in iſto ſancto Euangelio ſunt quatuor tabulæ, in quibus poterimus ſeminare vel plantare bonas moralitates. Diuiſio ſermonis hæc eſt. Prima, eſt diligentia ſpiritualis. Secunda, eſt confidentia cordialis. Tertia, credentia generalis. Quarta, audientia diuinalis. De quarta dicit thema. Vidi Dominum, & hæc dixit mihi. De prima diciꝫ principium Euangelij: Maria ſtabat ad monumentum foris plorans. Ecce hic diligentia, quia Petrus & Ioannes, & aliæ Mariæ fuerunt ad monumentum in die reſurrectionis, in aurora. Et non inuento corpore, redierunt ad domos, ſed Magdalena

dalena ſola remanſit dicens, quod ibi maneret, quouſque ſciret vbi eſſet, & fleret quouſque inueniret Chriſtum. Ideo quilibet qui communicauit in Paſcha, eſt monumentũ & ſanctum ſepulchrum Chriſti. Ratio, quia ſicut quando corporis Chriſti fuit poſitũ in ſepulchro, primò fuit vnctum vnguentis pretioſis, deinde inuolutũ fuit in ſindone. Sic & in communione primo dolet de peccatis, & proponit de peccatis abſtinere homo, & confitetur, ſic vngitur corpus Chriſti inter nos aromatibus. Secundò vngitur aloe quæ multum cõfortat, quando homo reſtituit & remittit iniurias, orat, &c. audit miſſas, ſermones, &c. Tertiò inuoluitur infra illam cortinam albam hoſtiæ, & ponitur in ſepulchro dignius & ſanctius, quã ſepulchrum in quo ſemel corpus Chriſti fuit poſitum, ſed in corpore hominis non ſolùm ſemel, ſed pluries ponitur. Item quia in illo ſepulchro fuit corpus Chriſti ſine anima, & ſine ſanguine, quia fuit corpus mortuum, ſed in ſepulchro corporis hominis ponitur cum anima & ſanguine, & corpus eſt viuum &glorioſum. No. In die illa, ſ. reſurrectionis, quia tunc ex præcepto & ordinatione ecclesiæ debetis communicare. Qui illa die non recipit Deum, anima eius non recipietur à Deo in paradiſo, nec eius corpus debet recipi ad ſepulturam eccleſiaſticam, vt habetur extra de pœnitent, & rem. c. omnis. De illa dicit Dauid. Hęc dies quam, &c. Exultemus & lætemur in ea. Et dicit Scriptura tropologicè, Iſa. 11. In die illa radix Ieſſe quæ ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur. Et erit ſepulchrum eius glorioſum. Radix Ieſſe vocatur Chriſtus propter eius diuinitatem, & flos quantum ad eius humanitatẽ, quę ſtat in ſignum populorum, ſ. in miſſa, quando eleuatur hoſtia, ſicut in paſsione fuit eleuatus in cruce. Et erit ſepulchrũ eius glorioſum, non intelligitur de illo ſepulchro materiali, quia non eſt capax gloriæ. No. quandiu Maria Magda. vidit monumentum clauſum, non credidit corpus Chriſti furatum, ſecus quando vidit ipſum apertũ. Sic poſt communionem ſi vultis ne Chriſtus tollatur à vobis, faciatis quod ſepulchrum ſit clauſum, ſcilicet, in oculis, auribus, & ore. Quoniam quando ſentimenta & ſenſuum organa ſunt ſic bene gubernata, nõ oportet timere quod Chriſtus furetur à nobis. Sed quãdo monumentum eſt apertum oculis, in auribus, & in ore, vacuum remanet, Dauid Pſal. 5. Quoniam non eſt in ore eorum veritas, cor eorum vanum eſt. Remedium ergo eſt diligentia ſpiritualis, quam oſtendit Maria Magd. perquirendo Chriſtum, plorando & plãgendo, id eſt, pœnitentiã faciendo. Dic quomodo pueri 12. annorũ cõmunicare debent, vt dicunt doctores, cõcordat textus euãgelij. Lu. 8. Surrexit puella, & Dominus iuſsit ei dare ad manducandũ. Ideo Chriſtus Io. 6. Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Secunda tabula eſt confidentia cordialis. Iſtam

etiam

etiam ostendit Magdalena, quando dixit Christo, credens ipsum hortulanũ fuisse, Domine si sustulisti eũ, dicito mihi, &c. No. Ego eum tollam. Cùm esset mulier nobilis & delicata, & Christus magnus homo, quomodo vna mulier posset portare vnum corpus hominis mortui? ostenditur hîc cõfidentia cordialis. Pauidus & timidus nũnquam faciet aliquid boni, de corde enim procedit fortitudo vel metus. Ideo legitur Deut. 20. ꝙ antiquitus quando debebãt ire ad bella, præconizabatur, Quis est homo formidolosus & corde pauidus, vadat & reuertatur in domum suam, &c. Idẽ in prælio spirituali, quando confessor dicit, Potestis facere hoc vel illud? Dicunt, Non possum. Ratio, quia corde pauent. Ideo nullum bonũ facient, sed quando dicunt, Pater, bene possum facere. Ideo dixit Christus cuidam, Si potes credere, omnia posibilia sunt credẽti. Mar. 9. Cõfide ergo in Deo de omnibus & in omnibus nec est recurrendum ad diuinos ꝑ aliqua mundi necessitate, sed ad Deum, tam pro filiis habendis, quàm pro salute, &c. Tertia est credentia generalis, quæ ostenditur in hoc quod Maria Magdalena voluit tenere pedes domini, & ipsos osculari, sicut fuerat assueta in vita, & Christus sibi dixit, Noli me tangere. Secundum hunc textum Maria Magdalena dubitabat in sexto articulo fidei, s. tertia die resurrexit à mortuis. Dicatur, Credo in Deum. Ideo Christus nõ permisit vt eum tãgeret, tanquam minus credentẽ in illo articulo. Habemus hic doctrinam ꝙ caueamus, ne in aliquo articuli fidei dubitemus, quia Christus non permitteret quod sibi vniremur in gloria. Ideo addiscatis Credo in Deũ, & in tempore antichristi eritis armati, quia eius nuntij venient dicendo, Quam credentiã habetis nobis dicatis. Si nescitis credo, decipient vos, & facient credere errores. Item de anima quando exiit de corpore, statim veniet coram Christo ad iudicium, & dicit Christus, Quis es tu? Respondebit, Domine, Christianus sum. Et ipse, Quæ est fides Christianorum? Nescio. Et Christus, Nescio te. Vnde Scriptura dicit, Qui ignorat, ignorabitur. 1. Corin. 14 Sed quando dicit, Ista est, & dicit Credo in Deum pat. &c, tunc dicet Christus Euge serue bone, & fidelis, quia &c. Roman. 10. Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris, &c. Quarta est audientia diuinalis, quando Maria dixit, Vidi Dominum, & hæc dixit mihi &c. Moraliter, hoc potest dicere quilibet nostrum in dominica postquam audiuerit missam, Vidi Dominum, scilicet, in manibus presbyteri, & hæc dicit mihi, scilicet, verba missæ. Nota, dominica seruanda, & de completa missa audienda, non sicut faciunt multi, qui in die festo non possunt stare in ecclesia per horam in saluationem animæ, sed stant extra, locutionibus vacantes, & quando pulsatur pro corpore Christi, tunc veniunt vt porci.

Tales

Tales possunt dicere: Vidi Dominum, sed nihil dixit mihi, quia nõ audiui Missam. Quomodo creditis, quod Deus det vobis prouisionem, si non facitis sibi seruitium quod tenemini? Nullus Dominus prouideret seruitoribus nec vasallis non seruientibus sibi.

Feria sexta Paschæ. *Sermo vnicus.*

Ata est mihi omnis potestas. Mat. vlt. Hoc est verbũ Christi propriè, appropriatè verò potest esse verbũ cuiuslibet Christiani. Dixit Christus propriè, tanquã dñs & saluator: Data est mihi omnis potestas. Hoc dicit discipulis suis, quãdo eis apparuit postquã surrexit à mortuis. Data est mihi omnis potestas, scilicet, super oẽs creaturas merito passionis. Ratio, nã lex Dei est, qui vult in hac vita pro honore Dei humiliare seipsum, in alia vita exaltabitur. Dixit ergo Apostolis contendentibus de maioritate regni cælorum: Quicunque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum. Matth. 18. Ecce lex Dei. Modò videamus quomodo Christus merito suæ humilitatis meruit exaltari super omnes creaturas. Nota, quatuor gradus humilitatis Christi. Primus, quia voluit humiliari sub creaturis corporalibus, scilicet, sub elementis corporalibus, quæ dabant ei tædium, calorem, frigus, pluuiam, ventum & siccitatem. Ideo secundum legẽ Dei meruit inquantũ homo dominium & exaltationẽ super omnes creaturas corporales, ideo omnes subijciuntur imperio suo, ita quod si pręciperet monti vt se mutaret, statim esset factum. Idem si præciperet soli, lunæ, vel stellis vt starent. Et sic homo meruit, quia sub eorũ influentijs voluit humiliari. Secundus gradus est, quia voluit humiliari sub creaturis angelicis, assumens nõ angelos, sed carnem passibilem & mortalẽ. Item quia voluit ab angelis gubernari, quia quando erat paruus, per angelũ qui apparuit Ioseph, voluit in Aegyptũ fugere, & redire de Aegypto. Itẽ ab angelo voluit confortari, licet nõ indigeret, quia maior est angelis, sed voluit humiliari. Ideo meruit habere dominiũ super angelos, intantũ quod statim faciunt quicquid præceperit eis. Tertius gradus est, quia voluit humiliari sub creaturis humanis, singulariter in sua passione, in qua fuit humilis & obediẽs sagionibus & ministris, eorum imperio expoliando & ponẽdo se in cruce, &c. extendendo brachia. Ideo meruit habere dominium super omnes homines mũdi qui sunt, & fuerũt, & erũt. Quartus gradus est, quia voluit humiliari sub creaturis infernalibus, quãdo à dęmonio voluit tentari in templo, in deserto & in monte. Ideo meruit habere dominiũ super omnes dæmones, qui fugiunt quando audiũt nomẽ eius. Patet ergo ex lege Dei, quomodo in alia vita exaltatur, qui in hac vita pro Deo vult humiliari. De quo auctoritas ad Philip. 2. humiliauit semetipsum factus obediens. Nota, humiliauit semetipsum, sub

his prædictis quatuor gradibus creaturarum. Ideo propriè Dominus Iesus potest dicere thema. Data est mihi omnis potestas. Secũdò quòd appropriatè quilibet Christianus potest dicere aliquo modo. Data est mihi omnis potestas. Et hoc propter quatuor potestates, quas Deus dedit cuilibet homini.

Prima est de generatione diuinali,
Secunda de reconciliatione spirituali,
Tertia de sanatione corporali, *Quarta de saluatione cælestiali.*

Ex his dicet Christianus. Data est mihi omnis potestas, &c. Prima potestas data cuilibet homini est de generatione diuinali, quia quilibet homo efficitur filius Dei, scilicet in baptismo, baptismus enim est spiritualis generatio. Semẽ est verbũ Dei, ꝙ mittitur à Deo per os sacerdotis baptizãtis, isto modo efficitur homo filius Dei. Magna potestas est ista ꝙ de filio rustici vel pastoris subitò efficiatur filius Dei, & habeat ius in regno Dei, ꝙ nõ habuit ante baptismum. Ratio, quia nondũ est filius Dei, sed post baptismum puer intrat paradisum ita securè, sicut filius in domo patris. Ecce magna potestas. De ista potestate dicit Ioannes, Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credũt in nomine eius. Io. 1. Et ad Ro. 8. Spiritus, supple, sanctus, reddit testimoniũ spiritu nostro, ꝙ sumus filij Dei. Moraliter. Ex quo omnes boni sunt filij Dei & regis Iesu Christi, patet quantum debent cauere de tribus maximè peccatis. Primò, ne bibant in tabernis, quia nõ decet hoc filios regis, licèt viatores possũt, non tamẽ debent hoc facere illi qui habẽt ibi domos, vxores & filios. Ideo Apost. 1. Co. 11. Nunquid domos nõ habetis ad manducandũ & bibendũ? Secũdò, ne ludãt cũ taxillis. Nõ enim conuenit filiis regis, ꝙ sint lusores, immo omnes mirarentur, si viderent filium regis cum lusoribus. Idẽ de Christianis, quibus nõ licet. Ratio, quia ludus taxillorũ est fons iurandi per Deum, & furandi: quia ex ludo nihil potest lucrari, quia oportet restituere, sed quod perditur hoc est perditum. Vnde talis ludus est inuẽtus à diabolo ad damnandũ animas, quoniã ex ludo cõdemnantur septẽ cõditiones gentiũ, & hoc ostẽditur taxillis, quia inter duas partes semper ostẽdit vnã, & aliã deprimit, & illa pars depressa significat dãnandos. Primò dãnantur illi, qui inuitant alios dicẽdo, ludamus. Secũdò cõsentientes. Tertiò iuuantes. Quartò taxillos præstãtes, vel pecunias. Quintò qui intrãt domum vel tabernã. Sextò dominus domus. Septimò rectores cõmunitatis, quia sciũt & non corrigunt. Quod est tam magnũ peccatũ. Hinc dixit Sara Tob. 3. Mundã seruaui animã meã ab omni concupiscentia. Nunquã cum ludentibus miscui me, neq; cum his qui in leuitate ambulabãt, participẽ me prębui. Est enim ludus aleę prohibitus. dist. 35. cap. Episcopus, quare vitandus. Sed bonus ludus est ludus balistę & cũ pila. Tertiũ peccatum, cauendũ est Deũ

Sancta doctrina aduersũ lusores potißimũ aleæ.

iurare vel renegare, ꝙ est tam magnũ peccatũ, ꝙ terra nõ potest sustinere. Dicã vobis vnũ magnũ miraculũ de biblia. Legitur. 4. Re. 19. de quodã rege Assyriorũ vocato Senacherib, q habebat 185000 hominũ armatorũ, qui dixit vnã blasphemiã cõtra Deũ dicẽs, Et nõ potest Deuus tuus tantũ ꝙ liberaret te de manibus meis. Hoc dixit regi Israël. Ex ista blasphemia oẽs sui hoẽs armorũ fuerunt incinerati illa nocte. Modò attende quoties lusores dicant, nõ posset Deus ꝙ antè veniat quater q̃ cinq. Ideo cauete vos ab istis blasphemijs. Ideo est bonũ affirmare per aduerbia, & honorare nomen Dñi. Vnde dicit scrip. Maledicti erũt qui cõtempserint te, & cõdemnati erũt oẽs, qui blasphemauerint te. Tob. 13. Caueatis ergo ab, &c. Secũda potestas nobis à Deo data, est de reconciliatione spirituali. Dic postquam sumus filij Dei ꝑ baptismũ, tanq̃ filij mali & ingrati per malam vitã & peccata, efficimur inimici Christi, & perdimus primã potestatem. Ideo oportet nos refugium quærere ad secundam potestatem, quæ est de recõciliatione spirituali, s. ꝑ pœnitentiã, ꝑ quã possumus patri nostro Iesu Christo recõciliari. Nullus est in mũdo ita magnus peccator & malus, quin si dolet de peccatis, Christus statim parcet ei, quia pater est, & nõ obliuiscitur filios suos. Ideo quãdo filij humiliter petũt veniã, & ꝓponunt emendare se, statim pius pater parcit eis. Nota miraculũ Matt. 19. de illo paralytico qui nihil poterat facere, amici verò eius portauerũt ipsum Christo, dicẽdo suam infirmitatẽ. Ad quẽ dixit Christus. Cõfide fili, remittũtur tibi peccata tua. Et ecce quidã de scribis dixerũt intra se, Hic blasphemat. Et cũ vidisset Iesus cogitationes eorũ, dixit, Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere, remittũtur tibi peccata tua, an dicere, surge & ambula? Vt aũt sciatis quia filius hominis, &c. vsq;, Videntes aũt turbæ, glorificauerũt Deũ, qui dedit talẽ potestatẽ hominibus. Hic paralyticus est peccator, qui nullũ opus meritoriũ potest facere, licèt posset ieiunare, orare, & eleemosynas dare, nõ tamen est meritoriũ ad gloriam. Si dicatur, ergo dimittã, Respõdeo, ꝙ ideo huiusmodi opera nõ sunt dimittẽda. de pe. dis. v. falsas pe. quia licèt nõ valeãt ad gloriã, tamẽ valẽt ad multa alia bona, & finaliter ad habendũ cõtritionẽ. Ideo quantũcunq; sit peccator, & sit in peccato, bona nõ sunt dimittẽda, immo tũc sunt magis necessaria, sed nõ sunt meritoria. Auctoritas, Ioã. 15. Sine me, dicit christus, nihil potestis facere. Sed hic paralyticus curatur, si in lecto pœnitẽtiæ ꝑ quatuor ante ipsum portatur. Duo portatores à parte ante sunt cõtritio, & ꝓpositũ abstinendi à peccatis. Duo à parte post sunt oris cõfessio, vt exeant immũditiæ, sicut sanies de apostemate. Secũdus est pœnitentiæ à cõfessore iniunctæ obseruatio. Talis peccator si sic portatur ante Christũ, recõciliabitur cũ Christo, & christus vocat eum filiũ, dicens: Cõfide fili, remittuntur, &c. Tertia potestas

Verba Sennacherib sunt hæc, Non te seducat Deus tuus in quo habes fiduciã, &c.

Bona opera in peccato facta sunt meritoria de congruo licet non de condigno.

nobis

nobis à Deo collata,est de sanatione corporali,s.si habemus infirmitates,plagas,dolores,& sic in corporibusnostris possumus curari,etiã si non esset aliqua medicina in mũdo. Ratio,Christus nõ solùm est Dñs & medicus animarũ nostrarũ,sed etiam corporũ, quæ ipse format,quia pater & mater modicũ ibi faciunt, s. vile. Mater nescit quid portat,sed Deus est ille qui manibus suis format corpus,deinde creat animã. Ideo Christus curat de animabus , quibus prouidet per baptismũ,& per alia sacramenta ecclesiæ,& dedit etiã remedium & medicinam pro corporibus,s.in die ascensionis, quãdo debuit ascendere in cęlũ. Primò ordinauit medicinã pro corporibus nostris,dicens: Signa autem eos qui crediderint,hæc seq. &c. Mar. vlt. Nota eos qui crediderint,nõ eos,s.qui sanctè viuũt. Nota in nomine meo,cuius nomen est Iesus Christus, & alia omnia sunt cognomina. Linguis loquentur nouis.i.mutis dabit verbum , si sit vtile animæ,sed multis esset vtilius q̃ essent muti, vt mulieres loquaces. De infirmitatibus,nota q̃ multis vtilis est infirmitas, quia humiliantur & sequũtur ecclesias. Dic practicè de nomine Iesu cũ signo crucis, &c. Si haberemus fidẽ,non oporteret nos ire ad medicos,nec diuinos,nec sortilegos. Dic de illo homine curato in Sabaudia à vulnere cũ nomine Iesu. Ideo Christus Lu. 10. Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi supra serpentes & scorpiones & super omnẽ virtutem inimici,& nihil vobis nocebit Quarta potestas à Christo nobis data,est de saluatione cęlestiali. Hęc est alijs melior,s.habere potestatem regnandi in paradiso. De hac potestate dicit scriptura, Tob. 1. Dedit illi potestatẽ quòcunq; vellet. Nota quòcunq; vellet. In alio mundo sunt duæ ciuitates,s. paradisus & infernus. In paradiso est gloria,in inferno est pœna,&c. Dedit aũt Deus potestatem hominibus ex libero abitrio ascendere quocunq; vellet, si vis ad ciuitatem paradisi ire,potestatem habes eundi,si vis ad ciuitatem inferni ire,potestatem habes eundi ad eandẽ. Eccle. 15. Apposui tibi ignem & aquã,ad quod volueris porrige manum tuã. Ante hominem vita & mors,bonum & malum,quod placuerit ei,dabitur illi. Diceret aliquis,ergo omnes ibimus ad paradisum,quia omnes volunt illuc ire. Nota quomodo licèt dicant ore volumus ire ad paradisum,tamẽ opere & facto oppositum faciunt, & ideo recipiuntur in alia ciuitate,s.in inferno. Ideo mendaciũ dicunt,sicut si quis dicit se velle ire in Bethaniam,& ceperit viam ad Valentiam , sic omnes dicitis quod vultis ire ad paradisum,& recipitis viã inferni s. viam superbiæ,&c. quæ ducit ad infernũ, dimissã via plana humilitatis, quæ ducit ad paradisum. Idẽ de alijs vitijs & virtutibus. Ecce quare dicit, Dedit illi potestatem, &c. Si dicatur, prædicta repugnant prędestinationi. Respondeo,quod hoc est erroneum,quoniam prędestinatio non aufer. liberum arbitrium, Etiam si sis prędestinatus

& finis vitam tuam in peccato mortali, damnatus es, quia prędestinatio includit, vt impleatur per bonam vitã. Iob 36. annunciat de ea. i. de vita æterna, amico suo ꝙ possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. De his potest dicere quilibet, Data est mihi omnis, &c.

Sabbatho post Pascha. Sermo vnicus.

Onumentũ vidit & credidit. Ioan. 20. Verbũ propositũ declarat nobis modũ quomodo Ioan. Euãgelista credidit Christi resurrectionẽ, s. quando vidit monumẽtum apertũ, & sudaria. Hoc dicit thema. Monumentũ vidit, s. apertũ, & credidit Christi resurrectionẽ. Sciendũ quod Christi resurrectionẽ credere fuit valde difficilè gentibus mundi, & etiã discipulis Christi. Ratio, Nã in sacra scriptura inuenitur resurrectio multorũ, vt 3. Reg. 17. de Elia, qui suscitauit vnũ mortuũ nõ virtute propria, sed Dei. Itẽ 4. Reg. 4. de Eliseo, qui suscitauit vnũ mortuũ, & post mortẽ etiã suscitauit aliũ. 4. Reg. 13. Item de nouo testamẽto legitur, ꝙ multi surrexerunt à mortuis, nõ tamẽ propria virtute, sed Dei. sed Christus ꝓpria virtute & potestate surrexit à mortuis propter coniunctionẽ diuinitatis cũ corpore & etiã cũ anima. De quo vide S. Tho. 3. part. q. 53. ar. 4. & ex hoc habebat posse infinitũ, ideo fuit quoddã singulare, & valde difficilè ad credendũ de Christi passione & resurrectione. De hoc ꝓphetia Iacob. Gen. 49. Ad prędã ascendisti fili mi, requiescens accubuisti vt leo, & quasi leæna quis suscitabit eũ ad prædã. Ascẽdit Christus in cruce brachijs extensis. Brachijs enim sapientię & iustitiæ amplexatus est totum mundum, quando quieuit in passione. Leo dormiens tantã fortitudinem habet & virtutem quãtam vigilans. Idem de anima. Quia ergo Christi resurrectio fuit ita difficilis & mirabilis, & ad vitam immortalem, quia aliqui quando resurgebãt, iterum morituri resurgebant, Christus verò surrexit ad vitam gloriosam & immortalẽ. Ideo fuit ita difficilis eius resurrectio ad credendũ. Propter hoc Christus multipliciter voluit ostendere & manifestare suã resurrectionẽ, vt dicit Lucas Act. 1. Prębuit seipsum viuũ post passionẽ suã in multis argumẽtis per dies 40. apparens eis, & loquens de regno Dei. Nota nouem argumẽta, quę inueni in Euãgelijs, ex quibus argui potest etiã nostra resurrectio à morte peccati mortalis ad vitam gratiæ. Primũ argu. fuit thema ꝓpositũ. Monumentũ vidit, & credidit, &c. Nõ credatis ꝙ in Christi resurrectione monumentũ aperiretur vt posset inde exire, quia in suo exitu de monumento ipsum nõ fuit apertum. Quoniam sicut exiuit vterũ virginis vt radius solis transiens per fenestram vitreã, ita exiuit de monumento clauso & signato sine aliqua apertura. Sed post exitũ de monumẽto angelus Dñi descẽdit de cælo, & accedens reuoluit lapidẽ, & sedit super eũ. Mat. vlt. Quia alias nõ potuissent videre, si corpus erat intra vel extra

tra monumētū. Et sic Ioā. monumentū vidit, & credidit Christi resurrectionē. Ecce primū arg. quo Ioā. credidit. Moraliter. Sic peccator primò potest cognoscere ex apertura monumenti, si surrexit de morte peccati ad vitā gratię. Dic quomodo corpus peccatoris est vt monumentū depictū foris, intus verò plenū corruptionibus. Sic peccatores extra sunt picti & ornati, &c. intus verò fœtent ex malis cogitationibus, dæsideriis, odiis, &c. quibus dicit Christus. Væ vobis hypocritę, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris apparēt speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorū & omni spurcitia, sicut & vos. Mat. 23. Patet ergo ratione & auctoritate, ꝙ peccatores sunt monumēta, & anima iacet intus mortua, sed potest resurgere per aperturā sepulchri, s. cōfitendo peccata aperiendo os, & proiiciendo peccata extra. Isto modo peccator resuscitatur de morte culpę ad vitā gratię, per aperturā monumenti. Ideo Esa. 38. Viuens viuens ipse cōfitebitur tibi, sicut & ego hodie, &c. Nota viuēs. s. vita naturæ, viuēs. s. vita gratię, cōfitebitur tibi, &c. Et viuentes in inferno nō cōfitentur Deo, sed diabolo vi tormentorū. Sicut ille qui torquetur, cōfitetur suū peccatū, sic in inferno quādo superbus calcatur à dæmonibus, & auarus mittitur in metallo liquefacto: & sic de aliis, cōfitentur sua peccata dicendo, O miser, maledicta dies in qua fui superbus, vel auarus, vel luxuriosus, &c sed illa cōfessio nihil valet eis, sed cōfessio quæ fit ab homine viuente vita naturæ & gratię, illa est optima. Ideo Prou. 28. Qui abscōdit scelera sua, non dirigetur, qui aūt cōfessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiā consequetur. Secundū arg. fuit per testimonium angelorū, qui mentiri nō possunt, nec fallere, ideo eorū testimonio voluit Christus ostendere & probare suā resurrectionē. Dicit B. Mat. ꝙ quando illę Mariæ venerūt ad sepulchrū, vt vngerent Iesum, angelus dixit eis, Scio enim ꝙ Iesum quæritis crucifixū. Nō est hic, surrexit enim sicut dixit, venite & videte locū. &c. Mat. vl. Ecce secundum arg. Moraliter, sic quilibet vestrū ex testimonio angeli boni potest cognoscere si surrexit, &c. Angelus bonus est cōfessor. Ratio, quia sicut angelus bonus est purus & honestus, talis debet esse sacerdos. Item angelus non curat de pecuniis, sic nec cōfessor, &c. Ideo bonus sacerdos dicitur angelus in sacra scriptura, Labia sacerdotis custodiūt scientiā, & legē requirent ex ore eius, quia angelus Dñi exercituū est. Malac. 2. Sacerdos bonus cōputatur ꝓ angelo bono, malus verò ꝓ diabolo. Tunc enim homo habet testimoniū. s. in cōfessione boni sacerdotis, quādo confessor dicit, Audiui confessionem vestrā, & video ꝙ doletis de peccatis, & ꝓponitis abstinere. Ideo auctoritate mihi cōmissa, absoluo te. Isto testimonio patet, ꝙ anima vestra surrexit de morte culpæ ad vitā gratię. Et potest tūc dicere peccator, Vitā & misericordiā tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spiritū meū.

Iob. 10. No. vitã & misericordiã tribuisti mihi, tanquã vicarius Dei. Sicut enim vicarius regis remittit & absoluit r. ũ, quia nullus alius posset remittere crimina cõtra legẽ regis facta. Itẽ solus sacerdos est vicarius Dei, qui potest remittere peccata, quia solis presbyteris Christus dicit, Quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis, Ioan. 20. Tertiũ arg. alijs melius fuit per vulnerũ ostẽsionẽ. Dic quo Christus post suã resurrectionẽ voluit retinere signa quinq; plagarũ principaliũ. nõ ꝙ habeat manus perforatas, nec pedes, nec latus, sed sũt ad instar stellarũ, Sed S. Th. d. in 3. pa. q. 54. ar. vl. ad 2. ꝙ illa apertura vulnerũ post resurrectionẽ quãuis sit cũ quadã solutione cõtinuitatis, totũ tamẽ hoc recõpensatur per maiorẽ decorẽ gloriæ, vt corpus nõ sit minus integrũ, sed magis ꝑfectũ. Et subdit, Tho. non solũ vidit, sed & vulnera tetigit. Quia vt dicit Leo papa, Sufficit sibi ad fidẽ propriã vidisse ꝙ viderat, sed nobis operatus est ad salutẽ vt tangeret quẽ videbat. Et ad prin ũ ar. dicit ꝙ cicatrices illæ quę in corpore Christi ꝑmanserũt, nõ pertinẽt ad corruptionẽ vel defectũ, sed ad maiorẽ cumulũ gloriæ, in quantũ sunt quædã virtutis insignia, & in illis locis vulnerũ quędam specialis decor apparebit. Ostendit discipulis manus & pedes & latus, qui nolebãt credere resurrectionem. Tũc gauisi sunt discipuli viso Dño. Io. 21. Moraliter, sic nos habemus vulnera animarũ, s. pctã mortalia, quę sunt septẽ s. superbia, & sic de alijs. Si ista vulnera mutantur in signa clara, s. virtutes oppositas, signũ est ꝙ surrexistis de morte culpæ ad vitam gratiæ. verbi gra. Quando vulnus superbiæ & vanitatis mutatur in humanitatẽ, signũ est ꝙ surrexistis. Idẽ de plaga auaritiæ, quando fur vel vsurarius restituit, &c. Sicut ille qui recepit suꝑfluas, & inordinatas potiones, si vult sanari, oportet ipsum vomitare, ita qui recepit iniustè aliqua bona, quę sunt tanꝗ inordinatę & suꝑfluę potiones, ea oportet restituere, alias oportet mori ęternaliter. Quãdo ergo fit restitutio, est signũ resurrectionis. Idẽ de vulnere luxuriæ. Vir & vxor seruando dębitũ modũ, nõ faciunt luxuriam, sed aliter totũ est luxuria. Quando ergo mutatur in signũ clarum castitatis, signũ est ꝙ anima surrexit à mortuis, & sic de alijs. Ideo 1. Pe. 2. Cõuersationẽ vestram inter gentes habentes bonã, vt in eo ꝙ detractant de vobis tanꝗ de malefactoribus, ex bonis operibus nos considerantes, glorificent Deũ. Quartũ arg. fuit per tactum. Dicit Lucas ꝙ discipuli æstimabãt se spiritũ videre, quando Christus apparuit eis. Quibus dixit Christus, Palpate & videte, quia spiritus carnẽ & ossa nõ habet, sicut me videtis habere, Lu. vl. Moral. Isto modo tactu ꝓbatur, si homo surrexit à morte, &c. Nõ bene est ꝓbabile visu. Nam multi vidẽtur boni, & sancti, & benigni, &c. Visus enim bonũ argumẽtũ est, sed ꝓbat sufficienter, quia multa lucent vt aurũ, quæ nõ sunt aurum. Imo florenus non ꝓbatur solo visu vel sono, sed etiam ta- ctu,

Quales cicatrices vulnerũ in Christo mãserint.

ctu. Ita de multis hominibus, qui nō bene ꝓbātur viſu, quia vidētur ſancti, & ſunt pleni ſuperbia & hypocriſi, nec bene ꝓbantur ſono, quia habent bona & pulchra verba. Multi p̄dicant humilitatē qui ſunt ſuperbi, & ſic de aliis. Sed quādo tāguntur aliquo verbo iniurioſo, verbū iniurioſum eſt tanq̄ lapis durus, & ſi nō tenent virtutē patiētię, nihil valēt. Perſona hypocrita nō poteſt ſe tenere ad tactū. Exēplū de Iob, qui faciebat multa bona, de quo dixit Deus Satanę, Nūq̄d cōſideraſtis ſeruū meū Iob, ꝙ nō ſit ſimilis ei in terra: homo ſimplex & rectus & timens Deū, &c. Iob. 1. Reſpōdit Satanas, Extēde paululū manū tuā, & tāge cūcta quę poſsidet, niſi in faciem benedixerit tibi. Deus verò ad ꝓbandū dedit licentiā diabolo vt tāgeret eū. Sed Iob habuit patientiā in omnibus dicēs, poſtq̄ omnia ꝑdiderat, Dn̄s dedit, Dn̄s abſtulit, ſicut Dn̄o placuit ita factū eſt, ſit nomē Dn̄i benedictū. Iob. 1. Iſte erat de ꝓbatis. Sic multi credūtur eſſe iuſti, boni, & perfecti, ſed quando tanguntur, ipſi deturpant ſeipſos. Ideo poteſt dicere quilibet talis. O miſer, parū de bono eſt in me. Quintū ar. fuit ꝑ manducationē, Quādo angeli apparēt nōnunq̄ videntur comedere, vt patet Ge. 18. de Abrahā, qui inuitauit tres angelos, & videbātur comedere, ſed nō erat vera comeſtio. To. 12. dixit Raphaël angelus. Cū eſſem vobiſcū, ꝑ voluntatē Dei erā, videbar quidē vobiſcū manducare & bibere, ſed ego cibo inuiſibili, & potu qui ab hominibus videri nō poteſt, vtor. Sed Chriſtus poſt reſurrectionē verè comedit ad ꝓbandū ſuam reſurrectionē, quia habebat os, guttur, & ſtomachū, quia in his tribus cōſiſtit comeſtio, ſed nō faciebat digeſtionē, quia hoc eſt facere nutrimentū, quo ipſe nō indigebat, quia habebat corpus glorioſū. Et iſtud tāgit doctor S. Th. 1. par. q. 52. ar. 3. ad 5. ar. & 3. par. q. 54. ar. 2. ad 3. ar. vbi ponit ꝙ Au. dicit in 13. de ciui. Dei. Saluator noſter poſt reſurrectionē iam quidē ſpirituali carne, ſed tamē verè cibū & potū cū diſcipulis ſumpſit nō alimentorū indigentia, ſed ea qua hoc poterat poteſtate, vt enim Beda dicit ſuper Lucā. Aliter abſorbet aquā terra ſitiēs, aliter ſolis radius calens. Illa indigentia, iſte potentia. Manducauit ergo Chriſtus poſt reſurrectionē nō quaſi indigēs cibo, ſed vt eo modo naturā corporis reſurgētis aſtrueret. Et ꝓpter hoc non ſequitur ꝙ fuit eius corpus animale, ꝙ eſt indigens cibo, ſed ſpirituale, vt patet 1. Cor. 15. Sic nec nos poſt reſurrectionem comedemus cibum corporalem. De iſto ar. Luc. vlt. Habetis hic aliquid ꝙ manducetur. At illi obtulerunt ei, &c. Moraliter, ſic vos etiam per comeſtionem poteſtis ꝓbare veſtram reſurrectionem. Si comediſtis agnum paſchalem communicando dignè, ſignum eſt quod ſurrexiſtis, &c. Quia Deus ordinauit, quod ſicut totum noſtrum malum venit ex comeſtione cibi, &c. ſic vult etiam ꝙ ex comeſtione fructus ventris virginis Mariæ veniat totum noſtrū bonum. Dicatur quomodo in

Quo pacto christum & angelos edisse legitur.

August.

Beda.

hostia cōsecrata est Christus verus Deus & homo, & virtute illius cibi, viuemus vitæ naturæ, gratię, & gloriæ, & confortat intellectū, memoriam & voluntatē. Ideo Christus inquit: Panis quē ego dabo, caro mea est, &c. Io. 6. Sextum argumentū fuit per ambulationem, quādo ambulauit cū duobus discipulis euntibus in castellū Emaus. Lu. 24. Quia ambulare est signū resurrectionis. Ideo Christus postquā suscitauit Lazarū, dixit: Soluite eū & sinite abire, in signū resurrectionis. Moraliter, isto argumēto patet si verè surreximus ambulādo secundum ꝙ dicit Dauid in Psal. 83. Ibunt de virtute in virtutē, &c. in Siō, id est in gloria cælesti. Practisè, & incipiamus à religiosis. Dicatis vos dn̄e religiose, modò est annus quando eratis deuotus, & modò quomodo verecundor dicere, quia nō cōtinuè profeci in virtutibus. Et sic hoc altero anno nō ambulaui, sed potius steti aut etiā retrocessi. Quia secundū Ber. in via Dei stare & nō progredi, retrogradi est. Idē de clericis, quomodo dixistis missam, eratis deuoti? Pater ita, & modò quomodo? pater verecūdor dicere, quia modo nō dico officiū, teneo cōcubinam, &c. Idē de sęcularibus, anno pręterito nō fui cōfessus, nec modò dicatur quomodo miraremini, si eūdo & redeūdo per viā, inueniretis aliquē in eodē loco, &c. Videtis periculū nō ambulare, cū dicat scriptura, Ambuletis dignè, Deo per omnia placētes, in omni opere bono fructificātes, ad Col. 1. Septimū argumentū fuit per locutionē, quādo illis duobus discipulis interpretabatur scripturas. Lu. 24. Loqui enim rationabiliter est opus hominis viui. Ideo dixerūt discipuli postquā ipsum cognouerunt: Nōne cor nostrū ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Moraliter, isto argumēto probatur nostra resurrectio. Si loquimur rationabiliter, orādo, vel legendo, vel proximū corrigēdo, signū est resurrectionis. Loqui verba Dei, signū est vitę animę. Quādo enim arbor facit flores, folia & fructus, signū est ꝙ radix viuit. Sic quādo homo loquitur de Deo cū reuerētia, & orat, nō mentitur, nec diffamat proximū, signū est ꝙ anima viuit. Secùs quādo homo nō curat, & loquitur malū de proximo, signū est mortis animę. Ideò Christus ait: Bonus homo de bono thesauro cordis ꝓfert bona, malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala. Mat. 12. Dicit Philosophus in Ethi. Qualis vnusquisq; est, talia loquitur & operatur. Item primò Perihermenias: Voces sunt notę, id est, signa earum quę sunt in anima passionū. Octauū argumentū fuit per fractionē panis, quādo illi duo discipuli inuitauerūt ipsum ad cœnā, credētes ipsum fuisse peregrinū, parauerūt bonā cœnam, & ipse iuxta modū suū dixit versum ꝓ bn̄dictiōe mensę: Oculi omnium in te sperant dn̄e & tu das escā, &c. In fractiōe panis cognouerunt eum. Lu. 24 Cognouerūt ꝙ verè surrexerat à mortuis. Moraliter, in hoc possumus cognoscere, si verè surreximus à morte culpę. Panis enim in sa

Qualiter Christi corpus nos nutrit.

cra scriptura significat prouisionē corporalē. Vnde dixit Deus Adę, Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Sumitur hic panis pro tota prouisione. Si ergo frāgitis panē de bonis vestris, dādo pauperibus verecūdis, &c. signū est quod viuitis. Vnde scriptura Tob. 12. Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ peccata purgat, & facit inuenire vitā ęternā. Nonū argumentū fuit per testimoniū scripturę scilicet scripturarū impletionē, quādo aperuit illis sensū vt intelligerēt scripturas. Lu. vl. Quia sic oportebat pati Christū, & ita intrare in gloriā suā. Quia ita fuerat figuratū, quia quādo Deus formauit Adā, obdormiuit, & tūc accepit costā de qua formauit Euā. Ita Christus debuit dormire in cruce, & aperire latus, de quo exiuit sanguis & aqua, vnde formata est ecclesia. Itē tēpore Noë saluati sunt aliqui homines, aues, & iumēta in arca à diluuio. Arca fuit crux, vt saluētur gentes à diluuio peccatorū & vitiorū, in qua & per quā saluātur hoēs literati, & aues, scilicet contēplatiui, & iumenta, scilicet hoēs terreni. Idē de serpente æneo, Nu. 21. Signū fuit Christi, vt gentes euaderēt à morsibus serpentis inferni, &c. Moraliter, sic per scripturarū impletionē patet nostra resurrectio spiritualis. Tota perfectio scripturæ cōsistit in obseruātia decē præceptorū legis. Si ergo seruamus decē præcepta, signū est vitę. Ideo christus Mat. 19. Si vis ad vitā ingre. &c.

Dominica in Albis, scilicet in octauis Paschæ. *Sermo* 1.

Post dies octo iterū venit Iesus. Ioan. 20. Verbū propositū secundū intellectū historicū vel literalem loquitur de aduentu Christi & de apparitione quā fecit, vt cōuerteret Thomam Apostolū incredulū. Ideo ne damnaretur, Christus iterū post dies octo apparuit ei, hoc dicit the. Post dies octo iterū, &c. Secundū verò intellectū mysticum & spiritualē thema loquitur de aduētu Christi in animā ad iustificandū eandē de peccato, & ad dandū gratiā sibi & benedictionem. Et istos duos intellectus volo nūc declarare in præsenti sermone. Iuxta primū intellectū literalem dicatur historia euangelij literaliter. Nota insufflauit, dicens, Accipite spiritū sanctū. Anhelitus habet duas cōditiones, quia est calidus & humidus. Hæc duo dat spiritus sanctus. Primò dat caliditatem amoris & deuotionis. Secūdò dat humiditatē cōtritionis & lacrymarū. Hi duo sunt effectus spiritus sancti, Christus verò insufflauit, innuens quod spiritus sanctus nō solū procedit à Patre, sed etiā ab ipso, dans Apostolis & presbyteris potestatem remittendi peccata, dicens: Quorū remiseritis peccata, &c. Ex ista Christi cōmissione sacerdotes possunt remittere peccata instrumentaliter, quia Christus remittit principaliter. In ista Christi apparitione Thomas nō erat cū aliis discipulis, qui dixerūt Thomæ, Vidimus Dñm. Qui respōdit, dicens: Nisi videro in manibus, &c. Ac si vellet dicere, resurgat ipse nunc? Certè non credo, quia cō pen-

pendit adhuc viuus in cruce, & Iudæi dicebãt sibi, Si rex Israel est, &c. offerebãt sibi cõuersionẽ suam, nõ potuit descendere de cruce. Quomodo ergo mortuus potuit exire de clauso monuméto & custodito, Dico vobis ꝙ nisi videro, &c. Ecce quomodo Thomas erat dubius & minus credẽs, intantũ ꝙ si in incredentia tali fuisset mortuus, fuisset æternaliter dãnatus. Cogitate, ego & vobis hoc dico, fortaßis ꝙ per totã hebdomadã apostoli laborauerũt ad ipsum cõuertẽdũ. Etiã virgo Maria & Magdalena, & Thomas verecũdabatur fortè coram virgine Maria negare, sed retro fortè dicebat. Nunquid mater diceret vnũ mẽdaciũ ꝓ filio suo? Vidẽs Christ⁹ ꝙ nec apostoli, nec mater sua poterat ipsum cõuertere, ipsemet Christus misericordia motus, post octo dies, s. à prima apparitione venit, & ianuis clausis intrauit dicẽs, Pax vobis. Secretũ huius nota, ꝙ Iesus tribus vicibus salutauit apostolos in euãgelio hodierno, ad docendũ ꝙ omne bonũ cõmunitatis si debet cõseruari in bono, tres paces debet habere. Prima inter maiores & minores, s. supportãdo minores, & honorãdo maiores. Secũda inter ipsos primates debet esse cõcordia & charitas, vt in charitate bona intẽdant bonũ cõmune. Tertia pax inter plebeios, vt inter se cõcordẽt, ideo dixit tribus vicibus, Pax vobis, pax vobis, pax vobis. No. quomodo potuit Christus dicere Thomæ, Nõne tu es ille qui noluisti credere meam resurrectionẽ? Respõdit Tho. Immo Dñe ergo credo, tu es Deus meus, & dñs meus. O qualẽ verecundiam habuit de sua incredulitate Tho. quando vidit Christũ, & Christus vocauit eũ dicẽs, Infer digitũ tuũ &c. & Tho. credidit. Dicit gl. Aug. ꝙ Tho. nolebat tangere, quia iam firmiter credebat statim quando vidit Christũ: Sed dicit B. Greg. ꝙ Christus voluit omnino ꝙ tangeret loca clauorũ, ne de cetero aliquis dubitaret. Et dicebat Tho. Credo Dñe. Cui dixit Christus, Quia vidisti me Thoma, credidisti, &c. nõ dicit quia tetigisti. Dico tibi ꝙ beati qui nõ viderũt & crediderũt. Patet the. iuxta intellectũ historicũ & literalẽ. Modò oportet declarare iuxta intellectũ mysticũ & spiritualẽ. Pro quo sciendũ ꝙ duo opera sunt in summa ꝑ quę Christus venit in creaturam ꝑ gratiam. Primò venit per baptismũ. Secundò ꝑ pœnitentiam. Si enim perditur Christus postq̃ venit ꝑ baptismũ in creaturam, iterũ venit ꝑ pœnitẽtiam post dies octo. Dico primò ꝙ Christus ꝑ gratiam venit in creaturã ꝑ baptismũ, quia ante baptismũ Christus nõ est in creatura ꝑ gratiam, immo dico vobis, ꝙ ante baptismũ creatura est habitatio dęmonũ Dic quomodo Adã & Eua ex peccato facti sunt captiui diaboli. Sic quãdo duo milites in cãpo clauso faciunt duellũ, & vnus di. Heu me, reddo me tibi, efficitur captiuus alterius, ita inter illos duos milites, s. Adã & diabolũ in campo clauso paradisi terrestris fuit duellũ, vbi Adã fuit victus, & reddidit se diabolo ꝑ cõsensum. Immo fuit ipse captiuus cũ

Sunt qui dicant loca vulnerum tetigisse Thomã, & qui aiunt nõ tetigisse credidisse tamen.

vxore sua. Et est lex talis, ꝙ si captiui generãt filios, etiã filij sunt captiui. ita de Adã. Aut. Es. 5. Propterea captiuus ductus est populus meus. i. genus humanũ, quia nõ habuit scientiã, & loquitur ꝓpheta in ꝑsona Dei. No. quia nõ habuit scientiã, quoniã peccatũ Adę venit ex desiderio scientię, quia serpẽs dixit, Eritis sicut dij sciẽtes bonũ & malũ. Ge. 2. Patet ergo ꝙ omnes erãt captiui diaboli. Quomodo diabolus expellitur? Resp. ꝙ per baptismũ. Ideo quando creatura debet baptizari, nõ ꝑmittit sacerdos ꝙ intret ecclesiã, quousq; est cõiurata vel exorcizata di. Exorcizo, &c. Exi maledicte diabole. Ex hoc infertur cõclusio, ꝙ oẽs Iudęi & infideles sunt demoniaci, quia nõ sunt exorcizati. Ergo in baptismo expellitur, quo expulso & mũdata camera, venit Christus ꝑ gratiã. Ecce primus aduẽtus Christi in creaturã. Aut. Hic est qui venit per aquã & sanguinẽ Iesus Christus, nõ in aqua solũ, sed in aqua & sang. 1. Io. 5. No. per aquã & sãguinẽ. Si dicatur, Ego fui in baptismo multoties, & nõ vidi sanguinem ibi. Respondeo, ꝙ virtute sanguinis Christi baptismus habet virtutẽ & efficaciã Aug. Quæ est tanta vis aquæ, vt corpus tãgat, & animã abluat? q. d. sanguis Christi. Sed ecce post baptismũ quando peccamus, expellimus à nobis Christũ ex immũditijs peccatorum quia non est porcus, vt velit stare in luto luxuriæ. Et tunc diaboli porci inferni redeũt illuc & Christus recedit, vt ipse dicit, Cũ immũdus spiritus exierit ab homine, &c. Mat. 13 & Luc. 11. Not. & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus, quia peiora sunt peccata actualia intensiuè quã originale peccatũ, vt dicit S. Tho. 3. par. q. 1. ar. 4. quia plus habet de ratione voluntarij, licet originale sit maius malũ extensiuè. Modus iterũ expellendi diabolum est per cõuersionem pœnitentialẽ. Ecce diuina ꝓuidentia quomodo prouidit vt ꝑ pœnitentiã humilẽ & deuotã cõscientiam depuretur & mũdetur, & diabolus expellatur. Ideo Iac. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Ideo dicit thema, Post dies octo iterũ, &c. Hîc octo dies sunt opera pœnitẽtialia, quibus cõpletis iterũ venit Christus.

Actuale peccatum est grauius originali, quia pœna sensus punitur: originale verò non ita graue, quia soli pœnæ damni est obnoxiũ.

Primus dies est peccatorum cognitio,
Secundus cordis contritio,
Tertius oris confessio,
Quartus vitæ correctio,
Quintus iniuriarum remissio,
Sextus debitorum restitutio,
Septimus famæ reparitio, *Octauus Eucharistiæ communio.*

De his dicit thema, Post dies octo iterũ venit Iesus. Dico primò ꝙ primus dies est peccatorũ cognitio, quando ex claritate diuinę gratiæ homo cognoscit peccata sua dicendo, O miser ego sum religiosus, & nõ tenui obedientiã, paupertatẽ, nec castitatẽ, nec ceremonias nostri ordinis in victu, & vestitu, & inclinationib. &c. Ecce primus

dies. Idē de clericis & laicis. Et possunt dicere post recognitionem cū Apostolo ad Rom. 13. Nox præcessit, dies aūt appropinquauit. Secūdus dies est cordis cōtritio. Quid valeret cognoscere grauissima peccata, nisi displicerēt? Hoc est contra illos qui gloriantur cum malefecerint, &c. Oportet ergo post cognitionē peccatorū, dolere & flere ex cōtritione, exemplo pueri cadentis in lutum, qui plorat, quia deturpauit tunicam, &c. Sic & tu qui peccatis deturpasti tunicam tuā nouam innocentię, quam pater tuus Christus fecerat tibi in baptismo, quia cecidisti in luto luxurię, vel auaritię, vel gulę Ideo debes flere & accusare teipsum. Iuxta illud Prouer. 6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Nota. Zelus, sicut qui habet pulchrā vxorē vel filiam, est zelotypus, & hoc ex nimio amore, multò magis debet esse zelotypus de anima sua, ne tāgatur à demonibus vel peccatis. Furor est illa reprehensio quam homo habet de se ex contritione, dicēs: O miser, quantum offendi Deū, &c. Tertius dies est oris confessio, ex qua persona cognoscit peccata, & dolet, ideo proijciantur extra, sicut ancilla portat, vel proijcit stercus de camera Dñi sui per fenestram. Ista scopa cum qua scopatur camera conscientię, est memoria peccatorum. Dauid, Meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopabam spiritū meū. Psal. 76. Ideo proijcienda sunt per fenestram oris in sterquilinio confessionis. De isto cantatur modò, Hæc dies, scilicet confessionis, quam fecit Dñs, exultemus & lætemur in ea. Confessio dicitur dies propter claritatem gratię Dei. Et dicitur dies Dñi, quia Christus ordinauit confessionem, sed Iacobus cum dicit, Confitemini alterutrū peccata vestra. Iac. 5. Sed hoc est error, quia nec Iacobus, nec B. Petrus poterant ordinare aliquod sacramentū, sed Christus ordinauit septē sacramenta, Sed Iacobus recitat istud. Quia dicit S. Tho. in 3. parte. q. 64. art. ad tertium, quod Apostoli & eorū successores sunt vicarij Dei, quantū ad regimē ecclesię, constituti per fidem & fidei sacramenta. Vnde, sicut nō licet eis constituere aliam ecclesiā, ita nō licet eis tradere aliam fidem neq; instituere alia sacramenta, sed per sacramēta quæ de latere Christi pendentis in cruce fluxerūt, dicitur esse fabricata ecclesia Christi. Et in corpore articuli dicit, quod solus Deus est sacramentorum iustitutor, & admonet ad hoc quod Christus ordinauit. Ecce quare dicit, Hæc est dies quam fecit Dñs, quia ordinauit confessiōnem, exultemus & lætemur in ea, & post confessionem homo remanet lętus valde, quia remanet deoneratus ab onere peccatorum. Quartus dies est vitæ correctio. Facta confessione oportet corrigere & emendare vitam suā per deuotas orationes. Et vtile est cuilibet mane & sero cogitare, quod videtis Christum in cathedra suæ maiestatis iratū ad vos. Idem de virgine Ma-

ria. Item castigare carnem, occasione cuius fiunt omnia peccata, per ieiunia, vel cilicium, vel disciplinam. Item facere eleemosynas aliquas maximè in Dominica quando venietis ad missam cogitando, modò ergo vado ad petendam eleemosynã à Deo. Ideo vt optimã habeam eleemosynam, dabo etiam eleemosynam corrigẽdo vitam, quia si ante eratis superbus, vanus de cetero humiliamini, & sic de aliis peccatis. De isto die dicit Apostolus, In die, scilicet correctionis vitę, honestè ambulemus, nõ in commessationibus & ebrietatibus. ad Rom. 13. Quintus dies est iniuriarũ remissio, scilicet, quod velitis remittere iniurias inimicis, & nolle recipere vindictã, sed amore Iesũ parcere, dicendo Deo. Dñe talis iniuriam mihi intulit, sed Domine maiores iniurias ego feci vobis. Ideo ne vos recipiatis vindictam de me, nolo recipere vindictam, sed amore vestri totum remitto. De isto die dicit Christus, si quis ambulauerit in die non offendit, quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulauerit in nocte, offendit, quia lux non est in eo. Ioan. 11. Offendit, scilicet cadendo in infernũ, quia lux Dei scilicet pax & amicitia nõ est in eo. Quia quando ille qui non vult remittere moritur, anima quæ vellet cælum ex naturali desiderio ascendere, tũc offendit & cadit in infernum. Sextus dies est debitorum restitutio, scilicet quod quilibet qui habet pulchram domũ, vel tasseam debet respicere si est aliquid ibi de furto, rapina, deceptione, retentione iniusta, aut inuentione, & restituere. Benedicta est dies talis restitutionis. De qua dicit scriptura, In die enim bona venimus ad te. 1. Reg. 25. Septimus dies est famæ reparatio. Multi sunt qui non furarentur bona, nec pecunias, & tamen furantur plus, scilicet bonam famam, quæ valet plus. Prouerb. 22. Melius est nomen bonũ quàm diuitiæ multę. Fama enim bona nobis necessaria est, & propter nos, & propter alios. Propter nos, quia est præcipuũ bonum inter exteriora bona. Quia facit idoneum ad officia humana, & pręseruat à peccatis. Et propter alios ne scandalizentur, & malum exemplum sumant ad peccandũ. vt dicit, scilicet Thom. de veritate. q. 3. art. 2. & 2. 2. q. 73. art. 2. Sicut enim fur tenetur ad restitutionem, sic qui furatur famam proximi ex malitia, etiam si sit verũ quod dixit, & erat secretũ, tenetur ad restitutionem famæ, aliàs non poterit intrare paradisum. Sed quæritis quomodo restituet? Respõdeo, quod coram omnibus corã quibus fuistis malè locuti, tenemini reuocare, dicẽdo ꝙ non credant, quia malitiosè locuti fuistis, & si ille qui est diffamatus scit hoc, oportet etiam ab eo petere veniam, aliàs non oportet. De isto vide ad longũ, S. Thom. 2. 2. q. 73. scilicet per totũ. Multi damnantur ex his diffamationibus, quia verbũ transit, deinde non curant nec confitentur, nec inde faciunt sibi conscientiam. De isto die dicit Dauid tropologicè. Ordinatione tua perseuerat dies. Psal. 118. No. perseuerat in tantũ, ꝙ

De famæ bonæ restitutione.

si in

si in hoc mundo non restituat famã, vel quia non habet opportunitatem, & moritur cũ contritione, & proposito petendi veniã, anima vt interdum contingit, redit de alio mundo ad petendum veniam. Vnde nota quod erant duo qui quendã diffamauerũt, & diffamatus & vnus diffamãs adhuc viuũt, & vnus diffamator obijt, & stetit per aliquod tempus in purgatorio. Et cùm exiuit, credidit statim ire ad paradisum. Et dixit Deus, Nõ intrabis, quia primò habes facere restitutionem famæ istius. Et ego scio istud esse verũ ꝙ anima redijt, quia ego ipse fui per ipsum diffamatus, & à me veniã petiuit. Quoniam oĩa seruiunt tibi: quia non solũ boni Christiani seruiunt Christo, sed etiam bona fama. Quoniam si prædicator vel sacerdos sit malę famę, nihil appreciatur. Ideo bona fama multũ seruit Christo. Octauus dies est eucharistię cõmunio, postquã enim ꝑsona cognoscit peccata sua, & cõteritur, confitetur, corrigit vitam suam, remittit iniurias, restituit debita, reparauit famã, & finaliter cõmunicat deuotè, tunc verificatur thema post dies octo. i. per octo opera pœnitentialia prædicta, iterum venit Iesus. De isto die dicit Dauid, Melior est dies vna in atrijs tuis, id est ecclesijs, vbi est communicandum super millia. Ergo post dies octo iterum venit Iesus, &c.

Res mirandæ & rara.

De eadem Dominica. Sermo secundus.

Ax vobis, pax vobis pax vobis. Ioan. 20. Thema ꝓpositũ colligitur ex S. Euãg. huius Dñicę. In quo dicit Christus apostolis ter, Pax vobis, primò cõsolãdo eos, quia quãdo apparuit eis timuerunt valdè, vt habetur Lu. 24. Tunc consolando eos dixit, Pax vobis. Ego sum, nolite timere. Secũdò dixit eis, Pax vobis, exaltãdo eos, faciendo eos suos legatos dicẽs pax vobis: sicut misit me pater, & ego mitto vos. Tertiò dixit eis, Pax vobis ad firmandũ eos. Quoniam quidã eorum non erãt bene firmi in credentia, ideo dixit eis, Pax vobis. Beati qui non viderunt & crediderũt. Ecce vnum colligitur thema. Et quia Christus ter dixit, Pax vobis, innuitur quod triplex pax est nobis necessaria in hoc mundo: si volumus venire ad patrem gloriæ.

Prima est pax interior, scilicet cum seipso,
Secunda est pax exterior, scilicet cum proximo,
Tertia est pax superior, scilicet cum Deo.

Et pro qualibet dicit thema, Pax vobis, &c. Dico primò ꝙ prima pax vobis in hoc mundo necessaria, est pax interior, s. cum seipso. Si dicatur, & habet guerram cum seipso, respondeo ꝙ omnes. Vnde guerra naturalis est in quolibet homine, s. inter corpus & spiritum, siue inter carnẽ & animam. Quia quicquid placet vni, displicet alteri. Anima enim de sua natura semper vellet contẽplari Deũ, quia est de substantia spirituali vt angelus. Sed caro quia de terra est, vt dicitur Ge. 2. Formauit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in fa-

In faciem eius ſpiraculum vitæ. Ideo trahit animam & inclinat ad terram, ad vtilitates, & corruptiones. Anima trahit ſurſum, & caro deorſum. Ecce guerra in homine. Vultis iſtá guerrã bene intelligere, cogitate, ille qui torturatur in quali guerra eſt & tribulatione, quando ſurſum trahitur chorda, deorſum lapide, nónne videtur vobis ꝙ eſt ibi guerra? Talis guerra eſt in quolibet homine, trahitur ſurſum chorda cõditionis naturalis animæ, deorſum verò pondere carnis ad terrena inclinátis. Ecce guerra in ſcriptura. Corpus quod corrũpitur aggrauat animã, & terrena inhabitatio deprimit ſensũ multa cogitantem. Sap. 9. Verbi gratia. Si incipitis orare, anima aſcendit cõtemplando, ſed ſtatim corpus trahit eam inferius ad cogitandũ de coquina, vel de taberna. Ideo deprimit ſenſum.i. ſpiritum multa cogitantẽ. De iſta guerra dicit Apoſt. Caro cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ, ſpiritus aũt aduerſus carnem: hæc enim ſibiinuicem aduerſantur, vt nõ quæcũque vultis illa faciatis, ad Gal. 5. Modò videamus & reſpiciamus nos in iſta tam forti guerra quomodo fiat pax. Dico quòd vno duorũ modorũ. Vel ꝙ anima ſubiiciatur corpori, iſte modus eſt malus reprobatus & indecens, ac ſi domina domus nobilis & prudens ſubiiceretur captiuæ fatuæ, cũ qua haberet guerram, talis domus nõ eſſet bene ordinata. Sic in domo corporis nobilis domína & prudens filia creatoris eſt anima. Ancilla & fatua de ſe, & fœtida & immũda eſt caro. O quã fœtida eſt caro, quilibet qui aduertit, bene ſcit licèt pluries modo lateat, publicabitur tamen finaliter. Nota de domicella Pariſienſi, quæ noluit deponere cornua de capite propter admonitionem mariti, qui tandem depoſuit ſibi violenter, & tũc apparuit caput ſcabioſum, ita, &c. Ideo nõ eſſet bona pax, ſi anima ſubiiceretur carni. Ber. Nõ decet dominam ancillari, nec ancillam dominari. Alius modus faciendi iſtam pacem eſt quod ancilla, ſ. caro humilietur & ſubiiciatur dñæ, ſ. animæ. Et fit hoc per pœnitentiam. Ecce quare eſt neceſſaria pœnitentia. Quia ſicut æquus pinguis & laſciuiens humiliatur, quando ſibi amouetur annona, ita & corpus, amouendo ſibi annonam, &c. Iſto modo ancilla ſubiicitur dñę. Et hoc modo ſancti patres noſtri Dominicus S. Tho. & S. Petr. Franciſ. Bened. Bernard. Aug. &c. ſubiiciebant carnem animæ, & habebant pacem ſecum. Et hunc modum ponit Aug. di. Carnem veſtram domate ieiunijs & abſtinentia eſcæ & potus, quantũ valetudo permittit. No. domate, nõ dicit occidite. Ideo diſcretè fiat abſtinentia. Immo dicit notanter. Aug. Quantũ valetudo permittit, quilibet ſcit quantum poteſt portare animal ſuum, nec vltra ſibi imponeret, quia perderet animal. Idẽ de corpore. Quilibet debet cogitare, & attendere fortitudinem ſuã & lõgitudinem vitę, ſ. quantũ poteſt videre, &c. De iſta pace dicit ſcriptura. Pacẽ habeat tabernaculũ tuũ, & viſitans ſpeciem tuã, nõ peccabis. Iob. 5. Et conſe-

consequenter dicit idem Iob. Et scies quoniã multiplex erit semen
tuum, & progenies tua quasi herba terræ. Ingredieris in abũdantia
sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. Ecce hoc
vt inuestigauimus ita est, quod auditum mente pertacta. Nota ta-
bernaculum tuum, id est, personã tuam. Et visitãs speciẽ tuam, scili-
cet animã, nõ peccabis, scilicet defendendo partẽ animę. Sed oppo-
situm faciunt multi, qui in ista guerra fouent, & iuuant carnem cõ
tra animã. Nota ad hoc similitudinem de illo rege, qui habebat filiã
valdè dilectã sibi. Qui volens ire vltra mare ad visitandum loca san
cta, commisit filiam suam vni militi, promittens sibi facere magnũ
honorẽ, si filiæ suæ seruiret bene, & ipsam custodiret, qui dedit etiã
sibi ancillam seruitricẽ. Post recessum regis miles adamauit ancillã,
intantũ quod nõ curabat de filia, immo ibat nuda, discaltiata & im
prouisa, &c. Et flẽs dicebat militi: Nũquid ego filia regis sum? quo-
modo hoc facerẽ? &c. Ad quã dicebat ancilla. Si vis diligi à milite,
cõsentias sibi corpus tuũ. Quæ omnino cõtradicebat. Sed finaliter
victa tædio, cõsensit sibi. Sed quãdo venit rex pater eius, ipsum mi-
litẽ, ancillam & filiam meretricẽ proiecit in ignẽ ad cõburendum.
Rex iste est Dominus Iesus Christus. Apoc. 19. Rex regum & Do-
minus dominantium. Filia huius regis est anima, quia in illa nihil
agunt parentes, sed solus Deus creat ipsam ad imaginem suam, cũ
tanta pulchritudine quod mirum est, &c. Ancilla est caro. Rex aũt
Iesus transfretauit in die ascensionis ad illã Ierusalẽ quę sursum est.
ad Gala. 4. Miles cui Deus cõmisit filiam suam, scilicet animam, est
quilibet nostrum cui dicit Deus, Custodi temetipsum, & animam
tuam solicitè. Deut. 4. Sed si adamatis ancillam, id est carnẽ, quia ꝑ
ipsa paratis magnas escas, gallinas, &c. quia illud nõ est cibus ani-
mæ. Item expenditis in vestibus totũ pro ancilla dimittendo filiam
nudam, quia vestes animæ sunt virtutes. Itẽ paratis bonũ lectũ pro
ancilla, non curando filiam, quia lecti animæ sunt Christi vulnera,
vbi cõtemplando quiescit. Idẽ de æquis, scutiferis & aliis. Et filia re
gis esurit, quia cibi eius sunt verba Dei, missæ, sermones. Mat. 3. Nõ
in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore
Dei. Et moritur fame. Finaliter ancilla dicit animæ vt cõsentiat, &
victa tædio consentit, & simul faciunt multa mala & peccata. Sed
quando venit Christus, scilicet in iudicio particulari, vel vniuersali,
quid faciet rex? Dico quod totum simul proijciet in infernum, quia
talis pax multum displicet Deo, iuxta illud Dauid in persona Dei,
Zelaui super iniquos pacem peccatorum, scilicet hominis cum an-
cilla & filia, quam corrumpit, videns, Psal. 72. Nõ est respectus, sci-
licet misericordiæ, nec firmamentum in plaga eorum, quia in æter-
num ardebunt. Ideo necessaria est interior pax, vt caro subiiciatur
animæ. De qua dicit thema. Secunda pax necessaria ad saluationẽ
est pax

est pax exterior. s. cū proximo. Primò debent habere pacem Dñi cū vasallis ipsos defendendo, & nihil aliud præter suos reditus ab eis recipiendo, & in pace & iustitia eos conseruando. Et vasalli cum Dñis eis obediendo & fidelitatem seruando. Itē diuites debent habere pacē cū pauperibus, ipsis dādo vel mutādo sine vsura, & ecōuerso pauperes diuitibus seruiendo, dietā cōpletam faciendo, aliâs non debent recipere salarium. Item debet esse pax inter sanos & infirmos. Sani infirmis seruiendo, & econuerso infirmi patienter sustinendo. Item inter virū & vxorem sibiinuicem fidelitatē seruādo, quia aliâs nō est pax. Itē inter filios & parētes honorādo corde, ore, & opere, & iuuando, & econuerso parentes filijs prouidendo, nutriendo, & instruendo, maximè quādo sunt parui, ne iurent, ne mētiantur, ne furentur aliquid, vt ore cōfiteantur & cōmunicent. Item cū inimicis nolendo vindictā, sed cōmittendo totū Deo. Ratio, quia nullus quantumcunq; esset audax in palatio regis pręsente rege reciperet vindictā, licèt dicat in corde. O si istū inuenirem extra. Si totus mūdus est domus Dei, Baruc. 3. O Israël, quā magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Et oēs sumus intra suū palatium & in præsentia sua. Ideo in hoc mūdo debemus habere pacē cū inimicis. Sed quādo inuenis inimicū tuū extra, s. in inferno, tunc audacter recipias vindictā, quia tunc incipiet tempus rixæ, sed tunc dimitte totum, & nō aufer ei verbū, sed ei loqui debes, & salutare, &c. Itē habere pacem cū oībus, nihil ab eis recipiendo, nec etiā fructus. Ratio, quia nō placet patri, ex quo dedit partem filijs, ꝙ vnus recipiat partem alterius. Sic Deus diuisit omnia bona huius mūdi, & vni dedit multū, alteri parū, vt sibi placet. Ideo sitis cōtenti, quia ipse diuisit & præcipit nō tangere partem alterius, ideo furtum est peccatū mortale, quia est cōtra ordinationem Dei. Ideo Apostolus ad Ephe. 4. Qui furabatur, iam nō furetur, magis aūt laboret operando manibus suis, ꝙ bonū est, vt habeat vnde tribuat necessitatē patienti. Item nō diffamare aliū. de ista dicit Script. s. Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnū corpus & vnus spiritus sicuti vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Ad Ephe. 4. No. solliciti, nō dicit dispositi. Quidā sunt dispositi ad faciendū pacem cum proximo, sed non sunt solliciti dicendo si petat veniā, & faciat emendam, vel si aliquis Dominus interponat se, vel prelatus amore sui, parcā, aliâs nō. Tales dispositi sunt, sed nō sunt solliciti, quia nō curant de pace. O quantū bonū perdit talis. Sic quando anima talis venit corā Christo ad iudicium, & Christus ostēdit sibi vulnera di. Ecce quid feci pro te, videamus quid tu fecisti pro me. Si vellet dicere anima, Dñe, remisi mortē patris, &c. Et Christus, Amore cuius, &c. Ideo quando aliquis Dñs dicit alicui homini, Amore mei faciatis pacem: quia ego do vobis, &c. Debet talis respondere, Plus vo-

lo ego remittere sibi amore Christi, quã vestri, quia consequi regnũ suum ex hoc volo, q̃ nõ possetis mihi dare, sed Christus. Ideo nõ amore vestri, sed amore Dñi nostri Iesu Christi ego remitto & facio pacem. Et tali animæ dicet Christus in iudicio. Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Dñi tui. Mat. 25. Ideo Dauid cõcordans cũ Apostolo, Psa. 33. dicit, Quis est homo qui vult vitã, s. æternam, &c. Respõdet ipsemet di. Inquire pacem & persequere eam. Ecce solicitudo. Non expectes q̃ inimicus veniat ad te, vel quod aliquis dñs te roget, & persequere eam. Continuè quære pacem quousq; habeatur. Nota nũc corpus s. Christianitatis, in quo multa sunt membra. Caput est Christus, ad Eph. 4. Oculi sunt contemplatiui, aures sunt iudices temporales & cõfessores. Nares sunt deuoti sentientes odorẽ Christi virtutũ & sanctorum. Os quantũ ad officiũ loquendi sunt prædicatores. Quantũ ad officiũ comedẽdi sunt sacerdotes qui recipiũt escas corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi. Brachia sunt milites. Vterus burgenses & diuites. Tibię sunt Christi laboratores, qui portant onus. Auct. ad Ro. 12. Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia aũt membra nõ eundem actũ habent, ita multi vnũ corpus sumus in Christo, singuli aũt alter alterius membra, &c. Et quãdiu mẽbra corporis sunt cõiuncta, & vnita, ibi manet spiritus, secus quãdo sunt diuisa. Ista est ratio quare oẽs esse debemus vniti, quia sic manet in nobis spiritus qui viuificat. Ideo si volumus ad pacem glorię peruenire, habeamus hic pacem. Quoniã Deus in paradiso non vult aliquẽ brigosum, imò si aliquẽ vellet intrare, diceret. Nolo quia tu poneres hic guerrã. Ideo Apost. ad Heb. 12. Pacẽ sequamini cũ oĩbus & sanctimoniã, sine qua nemo videbit Deũ. Tertia pars, nobis necessaria est pax superiorũ, s. cũ Deo, quę pax est facienda & habenda ad instar vasallorũ qui habent pacem cũ dño si sunt sibi obedientes. Idẽ de nobis erga Deũ seruando sua pręcepta. Et sicut prima pax habetur per pœnitẽtiã, secũda per amicitiã, sic hæc tertia habetur per obedientiam. Auct. Acquiesce ei, & habeto pacem cũ eo, & per hæc habebis fructus optimos. Iob. 22. Acquiescit homo corde per fidelitatẽ Deo, nõ frangendo iuramentũ q̃ facimus in baptismo. Dic modum. Frangitur aũt fides huius homagij, quãdo homo recurrit ad diuinos, &c. vt proditor, quia in suis necessitatibus nõ debet recurrere ad diuinos. Pax aũt seruatur, quãdo homo tenet fidelitatẽ ꝓmissam sibi. Secũdo ore loquẽdo de eo cũ honore & reuerẽtia. Cõtra hãc faciunt iuratores & blasphemi, quãdo emẽdo vel vendẽdo iurãt falsè. Ideo ipse defendit se mittendo lapides & tẽpestates, & quãdo creditis colligere bladũ & vinũ, nihil est, &c. quia ipse vastat totũ. Ideo nõ debetis iurare, sed ꝑ aduerbia affirmare. Tertiò habetur pax cũ Deo in opere soluendo

sibi

sibi reditus, aliàs vasalli nō haberent pacē cum dñis suis. Deus au-
tē sibi retinuit reditus de fructibus, decimas & primitias, ideo sol-
uere debetis. Itē de tempore quod currit per septē dies retinuit sibi
vnā diem, s. dominicā. Ideo soluere debetis, nō tangere patrē suam,
faciendo aliquod opus temporale &c. sed spirituale, audire missam
cū silētio, sermones, &c. Et dicit quod per hoc habebitis fructus op
timos. Boni fructus sunt abundantia bonorū temporaliū quæ dan
tur à Deo. Meliores fructus sunt bona spiritualia, s. remissio pecca
torum, gratia dei, sanctitas & huiusmodi. Sed optimi fructus sunt
fructus gloriæ qui dantur illis qui habent deum. Ideo Dauid, Fiat
pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis, s. vt sumus sibi
obedientes, quia ista est virtus sua. Deo gratias.

De eadem Dominica. Sermo III.

Enit ianuis clausis, & stetit in medio. Ioan. 20. Sermo no-
ster erit de gloria corporis domini nostri Iesu Christi
post resurrectionem. Materia erit alta in theologia.
Sed primo salutetur virgo Maria. Pro huius verbi de-
claratione & materiæ prędicandæ introductione sciē-
dum est, quòd cōmunis doctrina est theologiæ, quòd dominus no-
ster Iesus Christus diuersimodè habuit, & recepit gloriā animæ &
corporis, quia in vno tēpore recepit gloriā animæ, & alio, gloriam
corporis. In conceptione enim quando virgo Maria dixit angelo,
Ecce ancilla domini, fiat mihi, &c. in vltimo verbo, s. tuum, anima
Christi tunc habuit & recepit tantam gloriā à deo quantum habet
nunc in cælo. Ratio, quia anima Christi ex vnione diuinitatis ha-
buit & recepit inæstimabilē claritatē gratiæ & gloriæ. Sicut si cry-
stallus vniretur soli, maximam in se reciperet claritatē. Ita de anima
Christi cum diuinitate vnita. Ideo Ioan. dicit, Vidimus gloriā eius
gloriā quasi vnigeniti à patre. Io. 1. Videbant gloriā animæ Christi
intellectualiter, quia per opera Christi miraculosa, videbāt in Chri-
sto diuinitatē. Sed corpus Christi nō fuit gloriosum, quādo fuit for
matum, licèt esset sanctum & purum, immo fuit passibile & morta
le vsque ad resurrectionē pro nostra redemptione, quia aliter non
fuisset passibile, ideo voluit quòd eius corpus non haberet gloriam
vsque post resurrectionem. Patet ergo quòd diuersimodè Christus
habuit gloriā in anima & corpore. De gloria corporis. Lu. 24. Nō-
ne hæc oportuit pati Christum, & ita, &c. Gloria aūt corporis ostē
ditur subtiliter in themate cùm dicitur, Venit Iesus ianuis clausis,
&c. Dicit autem Apostolus. 1. Cor. 15. & glosa, & doctores etiam
ponunt hoc quod gloria corporis gloriosi consistit in quatuor ex-
cellentijs: Et omnes ostenduntur in themate.

Prima est agilitas vigorosa, ibi, Venit Iesus.

Secunda subtilitas virtuosa, ibi, Ianuis clausis.

Tertia impaßibilitas rigorosa, ibi stetit.
Quarta claritas gloriosa, ibi in medio.

Prima ergo excellentia corporis gloriosi est agilitas vigorosa, quia subitò, id est imperceptibili tẽpore, nõ aũt in instanti de vno loco venit ad aliũ sicut vult. Magna est aligitas æquorũ currentiũ, maior aũt volucrũ, & auium volantium & maior sagittarũ. Et adhuc maior est agilitas, & leuitas solis, qui subitò, id est imperceptibili siue paruo tẽpore transit magnũ spatium, sed præ omnibus maior est agilitas corporis gloriosi. Ratio, quia sol in suo cursu indiget multis horis, sed corpus gloriosum subitò transit, & vadit de oriente in occidentẽ, nec indiget vna hora. Dicatur quomodo imaginatio subitò vadit quo vult, & in puncto, sic & corpus gloriosum ex excellentia agilitatis corporis gloriosi. Et ponitur ab Apostolo. 1. Cor. 15. Sic erit resurrectio mortuorũ. Seminatur corpus in infirmitate, surget in virtute. No. seminatur. s. ĩ sepultura. Sepelire vocat apostolus seminare, quia sicut granũ seminatur vt faciat fructũ, ita seminatur corpus vt resurgat gloriosum. Ista excellẽtia corporis gloriosi tangitur in themate, cũ dicitur. Venit Iesus. Et vnde venit? de paradiso terrestri. Quoniã doctrina est cõmunis, q; Christus post resurrectionẽ stetit cum sanctis patribus in paradiso terrestri vsq; ad diẽ ascensionis. De hoc dicatur ratio & auctoritas. Ratio est ista, quia secũdũ Philos. locus & locatũ debẽt ꝓportionari, & quia Christus post resurrectionẽ habuit corpus gloriossum & impassibile, cõueniẽs ergo fuit q; stetit in excelsiori loco huius mundi. Igitur venit Iesus. s. de paradiso terrestri ad discipulos in Ierusalẽ subitò. Auctoritas. Dauid in persona Christi, Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fũgiã? Si ascẽdero in cælum, tu illic es, si descendero ad infernũ, ades. Si sumpsero pẽnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua, &c. Psa. 128. Verbũ est Christi apud Deũ patrem de gloriosa sua resurrectione. No. Si sumpsero pẽnas meas. Christus in sua resurrectione recepit duas alas. Dexterã s. animã sanctissimã, & sinistrã. s. corpus gloriosũ & impassibile Patet ergo ratione & auctoritate quod Christus post suã resurrectionẽ stetit in paradiso terrestri. Ideo cũ dicitur. Venit Iesus, ostẽditur eius agilitas vigorosa, quia in pũcto, hoc est in paruo & imperceptibili tẽpore veniebat de tãta distãtia.

Locus quem Christus vna cum sanctis patribus à resurrectione ad ascensionẽ vsque incoluit.

Moraliter autẽ hanc virtutẽ possumus habere nos merito diligentiæ spiritualis in bonis operibus, Verbi gratia, Religiosus qui cum diligẽtia seruat ea ad quę tenetur, hic talis merito huius virtutis cõsequetur agilitatẽ corporis post diem iudicij. Idẽ de presbytero qui cũ diligẽtia dicit officiũ suũ surgit ad matutinas, & cũ diligẽtia cõfitetur & dicit missã suã, & diligẽter ꝓcurat salutẽ animarũ, &c. Idẽ de laicis q; diligẽter exercẽt officiũ suũ, q; habẽt officiũ iudicandi vt

iudi-

Iudices,assessores,procuratores,notarij, non dilatando quæstiones, nec protrahendo sententiã,tales merito huius diligentiæ cõsequentur excellentiã agilitatis.Idẽ de alijs,si diligentes sint in orando mane & sero,& cum diligentia veniunt ad missam in dominica. Itẽ cõfitentur pro tẽpore & cõmunicant cũ diligẽtia,&dant eleemosynas pauperi,vel dant cõgeriũ sibi,& nõ faciunt ipsum expectare,merito huius cõsequentur excellentiam agilitatis in die iudicij.Ideo dicit scrip. Confortamini & agite diligenter,& erit dñs vobiscum in bonis.2.Paral.19.ibidẽ paulo ante. Sit timor dñi vobiscum:& cũ diligentia cuncta facite.Per oppositũ, quando homo est negligens in operibus spiritualibus,vt religiosus,&c. vel presbyter & Iuristę, &c.& laici licèt in die iudicij suscitentur,tamen corpora eorũ erũt grauia & ponderosa,quod ad eundũ mediam leucam indigerẽt tota die,ibunt vt ligati,&c.& hoc propter eorũ negligentiam quam habuerunt.Ideo dicit scrip.Hier.48.Maledictus qui facit opus dñi fraudulenter.Secunda excellentia corporis gloriosi est subtilitas virtuosa,quia nihil eo subtilius.Subtilis est aër vel ventus transiẽs per parua foramina,subtilior est lux que transit per fenestram vitream, per quam non potest ventus transire, sed adhuc subtilior est vox hominis,vel sonus campanę,quam vos auditis in camera & ianuis clausis intrat eo.Præ omnibus his subtilius est corpus gloriosum. Quia licet sit verũ corpus, tanta est tamen eius subtilitas ꝙ etiã de capsa ferrea exiret si in ea clauderetur,sine eius apertura, cũ tamen inde nõ posset exire ventus nec lux,nec aqua nec vox.Hæc excellentia subtilitatis ponitur 1.Cor.15.Sic erit resurrectio mortuorũ.Seminatur corpus animale,surget corpus spirituale,quia habet cõditiones spũs.Hoc ostẽditur de corpore Christi glorioso cũ dicitur, ianuis clausis,s.intrauit ad discipulos.Dic quomodo discipuli timore Iudęorũ erant in cœnaculo ianuis clausis. Io.20. cũ fores essent clausę,&c. Sicut enim exiuit vterũ virginis sine fractura & exiuit de monumẽto sine eius apertura:ita intrauit ad discipulos ianuis clausis.Moraliter,istã excellentiã subtilitatis possumus nos habere merito abstinẽtię corporalis,s.abstinẽdo à nimio cibo& potu,& à delectationibus,quia persona abstinens attenuatur, & subtiliatur in corpore.O quã bonũ est in hoc mũdo attenuari, vt in die iudicij resurgamus cũ illa excellentia subtilitatis.Ideo dixit Christus. Attendite vobis ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Lu.21.Per oppositũ personę qui nolunt abstinere à superfluitate cibi & potus,deliciarũ,nec ieiunant ieiunia ecclesię, in resurrectione erunt corpora eorũ ita grossa ꝙ vix poterunt se mouere & cũ magna violẽtia aër permittet eos transire.De illis dicit Apostolus,Quorũ deus vẽter est,ad Phi.3.quia sicut deberẽt seruire deo,sic seruiũt ventri. Tertia excellentia corporis gloriosi est impassibilitas rigo-

rosa, quia non poterũt pati de cetero aliquod malum seu dolorem, & erunt semper in ætate triginta annorum, in qua omnes resurgemus, tam senes quàm iuuenes, ac etiam pueri in vtero matris mortui resurgent in ætate triginta annorũ, nec senescent, & erimus impassibiles. Sicut radius solis non potest scindi gladio, nec submergi aqua, nec cõburi igne, nec etiam coinquinari turpitudine. Sic nec corpus gloriosum ense potest scindi, nec aqua submergi, etiam si descenderet in profundum maris, nec igne potest comburi, nec etiam ignis inferni potest sibi nocere, si vult illuc intrare ad videndũ damnatos, nec ignis, nec dæmones possunt sibi nocere vel aliquod facere tædium, nec aliqua immunditia potest coinquinari. De hoc dicit sacra scrip. Sic erit resurrectio mortuorum. Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione. 1. Cor. 15. Hæc excellentia ostenditur de Christo, cùm dicitur Stetit. Nos in hoc mundo non stamus, sed continuè fluimus, sicut aqua continuè fluit per flumen vsque ad mare, sic nos omnes continuè vadimus in mare amaræ mortis. 2. Reg. 14. Omnes morimur & quasi aquæ dilabimur in terram quæ non reuertuntur. Corpus verò gloriosum fluit continuè impassibiliter. Ideo de corpore Christi glorioso dicit, Stetit. Auctoritas allegoricè, Deus stetit in synagoga deorum, id est, angelorum Psal. 81. Moraliter, istam excellentiam impassibilitatis possumus nos habere. s. merito patientiæ, quod aufert sentimentum doloris & passibilitatis. Nam qui verè est patiens non sentit iniurias, sic impatiens qui statim ascendit ad quintam. Si occiditur amicus patientis dicit: Fecit Deus hoc. Sicut dixit Iob, speculum sapientiæ post tot iniurias sibi illatas ab inimicis, Dominus dedit, Dñs abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Dñi benedictum Iob. 1. Patiens semper dicit. Deus fecit hoc, & non talis, quia solùm fuit minister. Ideo dicit scrip. sacra, Patientia vobis necessaria est vt volũtatem Dei facientes reportetis promissionem, ad He. 10. No. promissionem, s. huius excellentiæ impassibilitatis. Omnia mala penæ sunt à Deo, ideo nõ impatienter debemus sentire. Mala autem culpæ sunt à nobis. Per oppositum impatientes, qui de nihilo statim, ascendunt ad quintam, resurgent in iudicio, non tamen impassibiles, sed passibiles, quia totum corpus erit plenum doloribus à capite vsq; ad pedes. Et nihil corporis erit impassibile, & quilibet eorum dicet, Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? ad Ro. 7. Quarta excellentia corporis gloriosi est claritas gloriosa. Nõ solũ erit corpus agile, subtile & impassibile, imò etiam erit ita clarũ ꝙ in mundo nihil est ita clarũ, nec stellę, nec luna, nec sol. Clarum est vitrium, clarius crystallũ, adhuc clarior est ignis, sed sol est clarior. Oẽs doctores dicunt, quod septies erit clarius sole corpus gloriosum. Ex hoc sequitur, quod si Deus loco solis po

neret

neret corpus gloriosum,magis mundũ illuminaret quã sol. Vnde si nos possemus videre vnum corpus gloriosum, nollemus comedere nec bibere,&c. De ista excellentia dicit scrip.sancta. Sic erit resurrectio mortuorũ. Seminatur corpus in ignobilitate, surget in gloria. 1.Cor.15. Hęc excellẽtia ostẽditur de Christi corpore glorioso cũ dicitur, In medio. Dicunt Astrologi, ꝙ sol est in medio planetarum.

Primum est Luna, Secundus Mercurius,
Tertius Venus, Quatrius est Sol
Quintus est Mars, Sextus Iupitrr
Septimus Saturnus.

Septem Planetæ.

Sol igitur est in medio planetarum qui illuminat omnes alios planetas. Ita & Christus in medio discipulorum. Ideo cùm dicitur in themate, in medio, notatur claritas corporis Christi gloriosi. Est tamen in voluntate corporis Christi gloriosi ostendere suam claritatem quando vult, aliâs non videtur. Ideo quando Christus apparebat apostolis non videbant suam claritatem. De ista dicit scrip. Tunc fulgebunt iusti sicut Sol in regno patris eorum. Matth. 13. Moral. ista excellentia claritatis habetur merito castitatis. Clara & pulchra est persona casta, siue sit religiosus siue clericus, &c. Auct. O quam pulchra est casta generatio cum claritate, aliâs charitate. Sap. 4. No. cũ charitate, quia quidã sunt casti cũ timore, s. diffamationis, vt multi religiosi clerici & mulieres timore periculi, sed habent desideriũ, talis castitas nihil valet. Sed quãdo sunt casti amore Christi dicẽdo, Sicut dñe vos qui nunquã gustastis de illo, &c. amore mei, sic nec ego volo gustare amore vestri. Talis castitas dicitur cũ charitate esse & deuotione. Per oppositũ persona luxuriosa est ita vilis, & resurget in iudicio, sed ita immũda & fetida, ꝙ si modo nos viderimus vnum corpus tale, statim moreremur. No. hic miraculum de malo quodam homine qui habebat bonam vxorem & deuotã, quæ inducebat virum suum ad confessionem, nec volebat se continere à suis ribaldarijs. Ipsa tamen continuè orabat pro eo di. Dñe ex quo ego non possum corrigere, vos dñe faciatis ne damnetur. Accidit semel quod ipse veniebat de lupanari, & à Deo mutata est facies eius in turpissimam figuram & horribilem, intantum quod vxor ianuis clauis ascendit ad fenestram nolens sibi aperire, & oẽs de vico fugiebant eius aspectum ac si dæmonẽ viderẽt. Qui de hoc admirans transiuit per domũ barbitõsoris, & in speculo vidit suã horribilẽ formam, & etiã terruit seipsum, qui statim iuit ad curatũ vt cõfiteretur, & curatus fugiebat. Sed percipiẽs ad vocẽ clamoris eũ esse suũ subditũ, cõfessionẽ eius audiuit. Et cõfessus recuperauit pristinã formã. In hoc ostendebatur qualẽ faciẽ debent habere dãnati, intãtũ ꝙ nullus poterit sustinere eorũ aspectũ. Ideo cauete à corruptionibus & à cõcubinis, &c. De qbus Dauid. Corrupti

 sunt,

ſunt,& abominabiles facti ſunt,&c.Pſal.14. De iſtis dotibus quatuor vide S.Tho.ad longum in 4.diſt.43.

De eadem Dominica. *Sermo III.*

Stendit eis manus & latus.Ioan.20. Hoc verbũ dat mihi motiuum & rationem prædicãdi de quadam materia valde vtili & deuota,ſ.de quinq; plagis Chriſti.Si placet Deo erit materia magnæ conſolationis animarum noſtrarum.Sed primò ſalutetur virgo Maria.Doctrina eſt generalis & certa in ſacra theologia, quod quando Chriſtus ſurrexit in die reſurrectionis de morte ad vitam glorioſus in corpore & anima,voluit reſurgere cum quinque plagis, quas etiam retineret & retinebit æternaliter.Non tamen intelligatis vos q Chriſtus habet manus & pedes perforatos, nec latus perforatum ſicut habuit in cruce,immo perfectè fuit curatus gloria reſurrectionis & impaſsibilitatis. De hoc Dauid in perſona Chriſti dicit: Domine Deus clamaui ad te,& ſanaſti me.Domine eduxiſti ab inferno animam meam,ſaluaſti meà deſcendentibus in lacum.Pſal.29. Sed remanſerunt ſigna illarum plagarũ ſicut curato vulnere à perito medico,remanet tamen ſignum.Sic in Chriſto poſt reſurrectionẽ, remanſerunt ſigna plagarum,non cum aliqua deformitate, ſeu turpitudine,ſed reſplendẽtia ad inſtar ſtellarũ,&vulnus lateris ad inſtar mediç lunç,& in æternũ retinebit iſta ſigna.Ego amore veſtri quçſiui quare, & inueni ſex rationes confirmatas auctoritatibus ſacræ ſcripturæ veteris & noui teſtamenti,quare Chriſtus vult ſigna plagarum in ſuo corpore glorioſo retinere,ſcilicet.

Prima propter confirmationem de credentia,
Secunda propter demonſtrationem de beneuolentia,
Tertia propter commemorationem de victoria,
Quarta propter impetrationem de venia,
Quinta propter manifeſtationem de iuſtitia,
Sexta propter informationem de pœnitentia.

Vel ſic & breuius,Propter fidei confirmationẽ,Victoriæ commemorationẽ,Veniç impetrationem,Iuſtitæ manifeſtationẽ, Pœnitentiæ informationẽ. His ſex rationibus voluit Chriſtus reſurgere cũ ſignis quinq; plagarum.Et de prima loquitur thema di. Oſtendit eis manus & latus & etiã pedes. Lu.vl.ſ.ꝑpter confirmationẽ credẽtiç diſcipulorũ incredulorũ.Patet thema,Dico primò,quod prima ratio quare Chriſtus voluit reſurgere cũ ſignis plagarũ, fuit propter confirmationem de credentia,vt fides & credentia eſſet cõfirmata in apoſtolis,& conſequenter in nobis.Hoc declaratur ſic, Inter oẽs articulos fidei maioris difficultatis fuit ad credendum articulus reſurrectionis,quam alij articuli.Nota,nõ ſolùm infideles Pagani, & Philoſophi non potuerũt credere hunc articulũ,imò etiam nec apoſtoli.

[r]oli. Ratio, quoniã regula eſt philoſophiæ, quia à pura priuatione nõ eſt egreſſus ad habitũ. ſ. naturalẽ, quoniã cæcus nullo poſſe natu rali poteſt reduci ad habitũ vt videat, nec ſurdus ad auditũ, nec mu tus ad loquendum. Modo maior priuatio quę poteſt eſſe eſt mors, quia per ipſam priuatur homo non ſolũ viſu vel auditu, ſed etiã om nibus ſenſibus. Si ergo à priuatione cæcitatis non eſt regreſſus ad ha bitum, multò minus à pura priuatione omniũ ſenſuum, &c. Ideo le gitur de Apoſtolo Paulo in Actibus Apoſtolorũ, quod predicando iuit in Græciã ad prædicandum in ciuitate Athenienſium, vbi erat tunc maximũ ſtudiũ philoſophorum, qui patienter & cum magno ſilentio audierunt Apoſtolum, quouſque ventum fuit ad articulum reſurrectionis, tunc quidã dixerunt. Quid vult ſeminator verborũ hic dicere? Alij verò dicebãt, Nouorum dęmoniorũ videtur annun- tiator eſſe, quia Ieſum & reſurrectionẽ annuntiauit eis. Act. 17. Vn de nõ ſolùm philoſophi non poterant credere Chriſti reſurrectio- nẽ, immo etiã nec apoſtoli Chriſti. Lu. 24. legitur quod tres Mariæ regreſſę à monumento, nuntiauerũt Apoſtolis quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis. Et viſa ſunt ante illos quaſi deliramentũ verba iſta, & nõ crediderunt illis, intantum quod Thomas apoſtolus qui nõ fuit cũ alijs apoſtolis quãdo eis apparuit Ieſus, quando dixerũt ſibi apoſtoli. Vidimus dñm. Io. 20. Reſpõdit Tho. vultis me delu- dere. Niſi videro in manibus eius fixurã clauorũ, & mittam digitũ meũ in locũ clauorũ, & mittam manũ meã in latus eius, non credã. Quando erat in cruce & Iudęi ſibi promittebant ꝙ cõuerterẽtur, ſi deſcenderet de cruce, & nõ potuit deſcendere, & ꝙ modò ſurrexit nõ credo. Ideo Mar. vl. Nouiſsimè recũbẽtibus vndecim apparuit eis Ieſus, & exprobrauit incredulitatẽ illorum & duritiam cordis, quia his qui viderãt eũ reſurrexiſſe à mortuis, non crediderunt. Nota, no uiſsimè quia in die aſcenſionis, quæ fuit apparitio vlti. exprobrauit incredulitatẽ eorum, quia primò nõ crediderunt. Dicit Amb. in lib. de virginibus, ꝙ virgo Maria poſtquã Chriſtus ſurrexit & ſibi ap- paruit, vocauit apoſtolos, & nũtiauit eis, ꝙ eius filius ſurrexerat, & noluerunt ſibi credere: immo dicebant, bonum eſt dña, corã ea, ſed retrò dicebant, qui vult credere credat. Ideo modò reſpondeo ad quęſtionẽ quam multi faciunt in art. reſurrectionis, & reſurrexit ter tia die, &c. quare additur ſecundum ſcripturas, & nõ in alijs articu lis fidei. Dic quomodo ſancti patres ordinauerunt, Credo in Cõci lio Niceno, & de alijs articulis fidei gẽtes credebãt ſimpliciter eis, ſed in articulo reſurrectionis addiderũt ſecundũ ſcripturas ad maio rẽ confirmationẽ, & hunc modũ habuerunt de biblia ab Apoſtolo Paulo dicẽte: Tradidi vobis in primis quod & accepi, quoniã Chri ſtus mortuus eſt, ꝓ pctĩs noſtris ſecundũ ſcrip. & quia ſepultus eſt, & quia reſurrexit tertia die ſecundũ ſcripturas. q. d. nõ ſolum dico

Maxima in Philoſophia.

σπερμολόγος. Qui rumores nouos ſpargit.

secundum intellectum meũ & credentiã meam, sed secundum scripturas. Et quia visus est Cephę, & post hoc vndecim. 1. Cor. 15. Sciẽs ergo Christus difficultatẽ credẽdi huius articuli ꝓpter duritiã & minus credentiam discipulorũ suorum, voluit resurgere & retinere signa plagarum pro cõfirmatione credentiæ. Ideo dicit Ioan. quod apparuit eis di. Pax vobis, & ostẽdit eis manus & latus, quia dixit, Credite ego sum. Deinde vocauit Thoman di. Infer digitum tuũ, &c. Et Tho. credẽdo dixit, Dominus meus, & Deus meus. Nõ solùm hoc fuit confirmatio credentiæ Thomæ & aliorum apostolorũ, sed etiam pro confirmatione nostra & omniũ Christianorũ, & quando audiunt vel legunt totã ꝓbationem. Gregor. Plus nobis contulit Thomæ incredulitas, quàm Mariæ credulitas, dum enim ipse vulnera tangit carnis, in nobis vulnera sanat infidelitatis. Ecce prima ratio. De ista auctoritas, Surge propera amica mea & sponsa mea. Veni columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ. Can. 2. No. hîc ecclesia, vel Christianitas vocatur à Christo amica, sponsa & columba. Primò vocat ipsam amicam, & bene, cũ sibi ostẽdit maximã amicitiã, nũquam aliquis tantũ fecit ꝑ vxore sua. Ideo dicit, Surge amica mea, s. de infidelitate & minus credentia in quam cecidisti, quia omnes perdiderant fidem in Christi passione. Deinde vocat eam sponsam, qui ex ea generat Christus filios. Tertiò vocat eam columbam, propter simplicitatem gentium. In primitiua ecclesia non faciebant rapinam, &c. dicit ergo Christus ecclesiæ, Surge, &c. in foraminibus petræ illius, s. de qua dicit Apostolus, Petra autem erat Christus. 1. Cor. 10. In cauerna macerię. Humanitas est paries siue maceries. Nam sicut maceries cooperit & abscondit, sic humanitas diuinitatẽ cooperiebat. Latus eius dicitur cauerna. Quia dicitur Ioan. 19. Vnus militum lancea latus eius aperuit, non dicit vulnerauit, sed aperuit. Ecce hic prima ratio. Moraliter cogitate hîc Christi benignitatem, qui amore pauperum voluit resurgere cum signis plagarum, vt citius crederent. In quo nobis dedit exemplum habendi pietatem & compassionem de miserabilibus personis, pupillis viduis, &c. vt eis subueniamus. Viduę & pupillo non nocebis. Si læseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorũ, & indignabitur furor meus, &c. Exod. 22. Secunda ratio est ꝓpter demonstrationẽ beneuolẽtiæ, quã s. habet erga nos. Hoc potest declarari quadã experientia mũdana de milite diligente aliquã domicellam, amore cuius portat clenodiũ ex auro, ad ostendendum suũ amorẽ, & gloriatur de ea intantũ ꝙ si aliquis tangit clenodium illud, sequitur duellũ, &c. Sic miles Christus philocaptus est de illa domicella, s. ecclesia seu Christianitate vel de natura humana. Nunquã aliquis homo cũ tanto ardore amauit aliquã mulierẽ, sicut Christus naturam humanã, pro cuius amore recepit clenodiũ

in veste humanitatis, ſ. quinque vulnera, quaſi quinque ſtellas quæ noluit retinere poſt reſurrectionem. Vnde ſi aliquis interrogaret, dñe amore cuius portatis iſtud clenodiũ? reſponderet. Amore philo captæ meæ. De hoc aucto. Eſa. in perſona Chriſti dicit, Dixit Sion, dereliquit me dñs, & dñs oblitus eſt mei. Reſpõdet Chriſtus: Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, vt nõ miſereatur filio vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen nunquã obliuiſcar tui. Ecce in manibus meis deſcripſi te, muri tui corã oculis meis ſemper. Eſa. 49. No. Dixit Sion, id eſt Chriſtiana eccleſia ſpeculatiua in die aſcenſionis dixit, dereliquit me dñs, & dñs oblitus eſt mei. Cui reſpondit Chriſtus di. Quare dicis hoc? Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, &c. quaſi dicatur, plus diligo te, ſ. ſpõſam meã, quàm mater filium, quia ecce in manibus meis deſcripſi te, ſ. calamis clauorum. Nullus ſuſtineret amoræ ſuæ dilectæ quod nomen ſuum dilectæ ſcriberetur ferro ignito in carne ſua. Et muri tui, ſ. vulnera, quia ſicut muris defenduntur villæ ab inimicis, ſic nos cruce Chriſti defendimur ab inimicis, ſ. dæmonibus. Moraliter, ſicut Chriſtus amore noſtri portat diuiſam, ſic nos amore ſui debemus portare aliquam diuiſam. Dic quod quodlibet opus pœnitentiale eſt diuiſa Chriſti, qui ergo amore Chriſti ieiunat, & eſt diſcoloratus, diuiſam Chriſti portat. Idem de illo qui portat ciliciũ, vel ſe diſciplinat. Idẽ de hominibus vel mulieribus, qui amore Chriſti dimittunt vanitates ornamentorũ, & vadũt humiliter. Greg. Euidentiſsimũ ſignũ reproborũ eſt ſuperbia, & electorũ humilitas. Nã quod illorũ quiſq; ſupra ſe portat, ſub quo rege militat declarat. Tertia ratio eſt ꝑpter cõmemorationẽ victoriæ de bello quid habuit in die veneris ſancta. Vult enim quod tãtũ negotiũ nõ tradatur obliuioni. Ideo retinuit ſigna plagarũ. Hoc poteſt declarari per parabolã de nobili ciuitate ab infidelibus inimicis obſeſſa crudeliter, ita quod nullũ recipiebãt niſi ad mortẽ. Sed venit nobilis fortis miles & valens, qui pro liberatiõe bellauit cũ inimicis, & finaliter habuit victoriã, ſed fuit in prelio grauiter vulneratus. Rex aũt ciuitatis habuit peritiſsimũ medicũ qui poterat ipſum totaliter curare, ne in eo apparerent ſigna plagarũ, ſed miles noluit, imò voluit quod totaliter curaretur, ꝙ remanerẽt ſigna plagarũ ad cõmemorationẽ victoriæ. Hæc magna & nobilis ciuitas eſt natura humana, quæ fuit ab illo magno principe Lucifero obſeſſa vltra 5000. an. ſ. ab Adã vſq; ad Chriſtũ, in tãtũ quod neminem recipiebat captiuũ, ſed oẽs ducebãtur ad mortẽ in infernũ. Quis eſt homo qui viuit & nõ videbit mortẽ, eruet animã ſuam de manu inferni? Nec poterãt habere remediũ. Sed venit ille nobilis miles filius vir. Marię armatꝰ humanitate vt poſſet recipere ictus, quia in ſua diuinitate nõ poterat pati, & in die veneris ſctã intrauit prælĩũ contra Luciferũ, & ſimiliter liberauit ciuitatẽ, ſed fuit graui

ter vulneratus per totum corpus. Rex autem, id est, Deus Pater po-
terat ipsum taliter curare, quod nullum signũ remaneret in suo cor-
pore, sed Christus voluit retinere signa quinque plagarũ principa-
lium in signum & cõmemorationẽ victoriæ. De hoc authoritas &
prophetia Isa. 62. in persona angelorũ di. Quis est iste qui venit de
Edon, tinctis vestibus de Bosra. Iste formosus in stola sua, gradiens
in multitudine fortitudinis suæ. Ego qui loquor iustitiã, & propu
gnator sum ad saluandũ. Quare ergo, &c. In die ascẽsionis quando
Christus ascendit, angeli qui erant in cælo videntes signa plagarũ
in Christo quęrebant, Quis est iste qui venit de Edon. Non quæ-
rebant hoc angeli ex dubitatione, sed ex admiratione. Tinctis vesti
bus, s. membris humanitatis de Bosra, id est, tribulatione. Respõdit
Christus, Ego qui loquor iustitiã, quia cũ possim liberare ciuitatẽ
humanæ naturæ, per potentiam & violẽtiam, nolui nisi per iustitiã
liberare eã. Ecce tertia ratio. Moraliter dicit Aug. quia sicut Chri-
stus retinuit signa plagarũ in cõmemorationẽ victoriæ, sic & in die
iudicij oẽs martyres resurgent cum signis plagarũ & dolorum, in
signum cõmemorationis & gloriæ ipsorũ. Dicit enim S. Aug. 22. de
ciui. Dei. vt doctor sanctus dicit 3. par. q. 54. ar. vlt. quod fortasis
in illo regno in corporibus Martyrum videbimus vulnerũ cicatri-
ces, quæ pro Christi nomine pertulerunt. Non enim deformitas in
eis, sed dignitas erit, & quædam qualitas in corpore, non corporis,
sed virtutum fulgebit pulchritudo, verbi grat. de B. Tho. Cant. qui
in cap. fuit vulneratus, in die iudicij resurget cum illo signo specia-
li rutilanti & perlucido in capite, ita quod omnes cognoscẽt signũ
martyrij in commemorationem suam. Idem de B. Petro martyre.
Idem de B. Paulo & Dionysio, qui fuerũt decapitati propter Chri-
stum. Idem de illis qui fecerunt pœnitentiam, apparebunt vestigia
cilicij disciplinarum, &c. Authoritas, Semper mortificationem Iesu
Christi in corpore nostro circumferẽtes, vt & vita Iesu manifeste-
tur in corporibus nostris. 2. ad Cor. 4. & ad Gal. 6. De cetero nemo
mihi molestus sit. Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo
porto. Secretum quando aliquis vult facere pœnitentiam, non sta-
tim reperit socios, sed qui facit pœnitentiam portabit splendorem
gloriæ. Quarta ratio est propter impetrationem veniæ, seu miseri-
cordiæ pro nobis apud patrem, supplicando, inquantũ homo, quia
inquantum Deus non conuenit sibi supplicare, quia supplicatio fit
maiori, & Christus inquantum Deus est æqualis patri & Spiritui
sancto, sed inquantum homo supplicat patri & orat pro nobis & be
ne expedit nobis, quia aliâs iam fuissemus consumpti ex peccatis.
Auctoritas, Christus Iesus qui mortuus est, immo qui & resurrexit
qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Ad Ro-
manos 8. Ad declarandum modum huius interpellationis, notaui
historiam

historiam quam recitat Iosephus de Antipatre patre Herodis Ascalonitæ, qui occidit innocentes, quia pro imperatore fuit vulneratus in multis prælijs. Qui fuit ab inuidis accusatus apud imperatorem de proditione. Et citatus ab imperatore comparuit & respondit, nō verbo, sed facto, quia nudatus ostendit vulnera imperatori dicens, Non sunt ista signa proditionis, sed fidelitatis. Tūc amplexatus est eum imperator & osculatus. Sic miles Christus pro honore Dei patris bellauit. Et in domo Christi, scilicet ecclesia, & in genere suo, scilicet humano fiunt multa mala & proditiones contra Deum patrem recurrendo ad diuinos inimicos Dei, &c. Et clamores, quærimoniæ & accusationes veniunt quotidie coram Deo patre, qui dicit filio, Fili in domo vestra sustinetis vos proditiones corā me, &c. Christus respondet patri ostendendo vulnera di. Et quare recepi ego ista vulnera? Nunquid vt excitetis eos ad pœnitentiā? Et Deus pater licèt sciat, ipsum interrogat, Quæ sunt istæ plagæ in medio manuū tuarum? Respondet Christus, His plagatus sum, s. pro honore vestro in domo eorum qui diligebant me. Zach. 13. Nota in domo eorum, scilicet patriarcharum & prophetarum qui dilexerant Christum, sed eorum filij fuerunt mali, & ipsum odio habuerūt, & ipsum vulnerauerunt. Ecce quarta ratio. Moraliter patet quomodo securè possimus confidere, si volumus corrigi de peccatis, ꝙ Deus parcet nobis, quia talem aduocatum ibi habemus. Vnde si miles in terra regis haberet aduocatum eloquentem, sapientem, & à rege valde dilectum, posset securus esse de gratia regis. Talis aduocatus est Christus in curia Dei. Miser est enim qui defendit se in peccatis, vel desperat, & nō corrigit se. Ideo 1. Io. 2. Filioli mei hæc scribo vobis, vt nō peccetis, sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Quinta ratio est ꝓpter manifestationē iustitiæ. Quoniam Christus in die iudicij descendet & stabit in aëre, & oēs gentes in circuitu eius. Dicit Chryso. super Matt. 24. ꝙ tunc Christus ostendet signa plagarū dicens, Ecce quid ego feci pro vobis vt vos redimerem, & ianuam paradisi aperirē. Ecce manifestatio iustitiæ. Quid fecistis vos pro me? Benedictus erit ille, qui poterit ostendere aliquod opus nobile factum pro Christo. verbi grat. Dicent illa die deuoti religiosi, Dñe non feci tantū pro vobis quantū vos fecistis pro me, sed amore vestri renuntiaui libero arbitrio, cui naturaliter inclinabar per votum obedientiæ. Item dimisi diuitias temporales per votum paupertatis. Idem de bonis clericis & laicis dicentibus, Domine vos amore mei fuistis plagatus in capite, & ego amore vestri dimisi ornamenta, & vanitates capitis. Item sicut vos habuistis faciem deturpatam, &c. amore vestri amisi pulchritudinem faciei, scilicet ieiunando, &c. Item vos amore mei extendistis manus in

cruce,

cruce & ego amore vestri extẽdi manum dexteram dando eleemosynam & sinistram, faciendo restitutionem. Item habuistis latus apertum, & ego remisi de corde inimicis. Item habuistis pedes clauatos, & ego abstinui à malis passibus. Tunc dicet Christus, Ex quo fuistis mihi similes in doloribus, eritis mihi similes in gloria. Venite benedicti, &c. Mat. 25. Deinde dicet Christus his qui erunt à sinistris, Ecce quid feci pro vobis ostendendo signa plagarum, quid fecistis ꝑ me? At illi tacebunt. Et tunc Christus dicet. Ecce sustinui ꝑ vobis dolores in capite, & vos habuistis caput plenũ vanitatibus, põpis, superbia, &c. Ego habui manus perforatas & vos fecistis rapinã. Idẽ de alijs, &c. Ideo, Ite maled. &c. Discedite à me ma. Mat. 25. De hoc prophetia, Aspicient ad me quẽ confixerunt, & plangẽt eum planctu quasi super vnigenitum, & dolebunt super eum sicut doleri solet in morte primogeniti. In illa die magnus erit planctus in Ierusalem, quia ibi erit iudicium, sicut planctus Adremon in cãpo Magedon. Zach. 12. Sexta ratio est ꝓpter informationẽ, siue cõtinuationem pœnitentiæ. Dominus Iesus in tempore pœnitentiæ, s. in die veneris sancta recepit quinque plagas principales, & post resurrectionem in tempore paschali, ipsas voluit retinere, sed non ita magnas sicut quando ipsas recepit, sic nos in tẽpore pœnitentiæ, s. in 40. recipimus quinque plagas, in quibus cõsistit tota pœnitẽtia, & modò tempore quadragesimali & paschali debemus eas retinere, licèt nõ ita magnas & fortes. Pirma plaga fuit cõtritio dolorosa de peccatis cõmissis, si bonus christianus es in 40. doluistis de peccatis. De ista plaga debet nunc remanere signum, s. ꝓpositum nõ redeundi ad peccata. sunt multi qui credunt quod solum in 40. debẽt facere pœnitentiam, &c. immo omni tempore necessariũ est cauere à peccatis. Ideo Christus dixit, Vade & iam amplius noli peccare. Ioã. 8. Secunda plaga fuit confessio pudorosa, & illa plaga dicitur, quia dolorosum est seipsum diffamare. De isto est tenendum signũ, quod die dominica sitis in confessione missæ, quoniam illa confessio signum est illius plagæ, scilicet cõfessionis in quadragesima. ideo pro vobis dicitur ante missàm confiteor. Nam sacerdos debet esse confessus sacramentaliter, si mortaliter cõmisit, &c. Ideo Dauid Psal. 99. Populus eius & oues pascuæ eius introite portas eius in conf. Tertia plaga est afflictio dolorosa, scilicet ieiunare, non comedere carnes, plaga est dolorosa non consuetis, &c. Signum retentionis huius plagæ est temperantia in cibo & potu. Item vt ieiuni veniatis ad missàm die dominica: qui habet loqui cum rege vel Papa non bibit antè, &c. & talis potest dicere, Dirigatur Domine oratio mea sicut incen. in conspe. tuo psal. 140. Quarta plaga est restitutio copiosa. Signum retinẽdi huius est de cetero non facere vsurã nec simoniam, nec rapinam, nec furtum, nec retinere mercedem

eas

lis debitam, nec rem inuentam, nec decimas, nec primitias, nec bona ecclesiæ, nec hospitalium, nec defunctorum, iuxta illud Apostoli. Qui furabatur iam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, &c. ad Ephe. 4. Quinta plaga est remissio iniuriosa, s. remittere iniurias. Ista est plaga lateris quæ respicit cor, & dolorosa plaga est. Signum retinendi huius est, ne de cetero portemus odium, rancorem, &c. sed pacem & amorem & vnitatem & concordiam. In hoc enim cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem habetis ad inuicem. Io. 13. Vel hæc mando vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Io. 15. De his signis dicit Ber. Data sunt quędam signa & indicia manifesta, saltem vt indubitabile sit eum esse de numero electorum, in quo hęc signa permanserint. Nota hīc materiam de cicatricibus, & rationes propter quas cicatrices seruauit Christus in æternum in eo permansuras, quas vt Beda super Luc. dicit, Non ex impotentia curandi seruauit, sed vt in perpetuum victorię suę circunferat triumphū. Tangit B. Thom. 3 parte. q. 54. art. vltimo per totum.

De eadem Dominica. Sermo V.

Noli esse incredulus, sed fidelis. Ioan. 20. Sermo vester erit de fundamento bonæ vitæ, s. de fide catholica. Sed primo salutetur virgo Maria. Pro cuius declaratione & materię introductione sciendum, quod doctrina communis est & certa & vera in sacra theologia, quod à principio mundi semper fuit necessarium ad saluationem, fidem habere de Deo, sine qua nullus poterit hic habere gratiā Dei, nec in alio mūdo gloriam, sed diuersimodè, quoniam tempore legis naturæ suffecit fides explicita, quæ poterat haberi in intellectu naturali sine libris, scilicet credere primò vnum Deum, quia intellectu naturali potest cognosci sicut cognoscitur potentia Domini in ædificio magnæ domus. Secundò quod ipse est Deus iustus retributor, &c. Hi duo articuli fuerunt semper necessarij ad credendum. Auctoritas, Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit, ad Hebr. 11. quoniam iustus Dominus bonis seruitoribus retribuit bona, & malis dat punitionem. Tempore autem legis Moysi debuerunt habere maiorem fidem explicitam trium articulorum, scilicet prædictorum duorum, quod Deus est, & quod remunerator. Tertiò credere quod Deus deberet mittere filium saluatorem mundi, quia hoc fuit clare reuelatum in lege scripturæ. De hoc Dauid, Qui annūtiat verbū suū Iacob, iusti. & iudic. sua Israël. Psal. 147. No. verbum suum, s. illud de quo Io. 1. In principio erat verbū, &c. Et verbum caro factū est. Alia secreta fidei non tenebātur scire nisi magni literati, sed modò tempore legis gratiæ tene-

Fides implicita omni tempore ad salutem necessaria.

mur credere plus, s. 12. articulos fidei, iã publicatos & declaratos in ecclesia Dei. Ideo Athanasius, Quicunq; vult saluus esse, ante omnia opus est vt teneat catholicã fidem. Quam nisi quisque integram inuiolatamq; seruauerit, absq; dubio in æternũ peribit. Ex quo fides est ita necessaria ad saluationẽ, ideo dicit thema cuilibet Christiano, Noli esse incredulus, sed fidelis. patet thema. Fides catholica est à nobis credẽda tripliciter, scilicet, Simpliciter sine disputatione. Plenariè sine diminutione. Firmiter sine dubitatione. Et pro quolibet dicit thema, noli esse incredulus, &c. de primo q̄ debemus credere fidem catholicam simpliciter sine disputatione, vel contradictione. Credere simpliciter, est quando homo credit alicui simplici verbo sine iuramento, sine testibus de re mirabili, in quo sibi fit magnus honor. Hunc honorem debemus nos facere Dño nostro Iesu Christo credendo simpliciter suo simplici verbo, sine probatione, iuramento, demonstratione & testibus, quod falli non potest, nec fallere, nec mendacium dicere, talis simplex credentia est multum meritoria & necessaria. Ratio, quia veritas fidei, seu veritates fidei, sunt altissimæ, & transcendentes, intantum quod intellectu naturali non possunt comprehendi: ideo oportet credere simpliciter sine disputatione. Stultus esset cæcus, si vellet disputare de coloribus, quos nunquã vidit, sed oportet eũ credere quod dicitur sibi. Sic nos cæci sumus in hoc, quod nũquam vidimus veritates fidei, ideo non oportet disputare, sed credere Domino Iesu Christo. Dicit nanque 2. Meta. Philosophus. Sicut se habet oculus noctuæ ad lumẽ solis, ita se habet intellectus noster ad manifestissima naturæ. Quod aũt oculus noctuæ non possit clarè intueri solem, nõ est defectus solis, sed noctuæ. Sic veritates fidei clarissimæ sunt in se, sed ex defectu intellectus nostri comprehendi non possunt. Ideo dicit Scriptura, Qui confidunt in Dño, intelligẽt veritatem, & fideles in dilectione acquiescent illi, Sap. 3. Nota qui confidunt in Dño, scilicet quod non potest mentiri nec fallere in dilectione, acquiescent illi, nõ dicit in disputatione, quoniam cùm aliquis vult secum disputare in fide, diabolus facit sibi argumentum, & tunc non scit respondere, ideo cadit in errorem, sicut cadunt multi dicentes. Quomodo Christus potest esse in tam parua hostia? & quomodo stat, nunquid frangitur in fractione hostiæ? Cogitate quod omnes veritates fidei iam sunt disputatæ, ergo oportet credere cùm dicit Apostolus ad Cor. qui disputabãt de fide. Timeo ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate fidei quæ est in Christo Iesu. 2. ad Cor. 11. Dic practicè quomodo Eua disputãte cum diabolo dicebat, diabolus. Cur præcepit vobis Deus vt non comederetis ex omni ligno paradisi? Genes. 3. Ecce prima quæstio mundi. Et per hanc cecidit in dubitationem dic. Ne forte moriamur

moriamur, cùm tamen Deus sine dubio dixisset, moriemini. Respõdit diabolus, nequaquã moriemini. Scit enim Deus, ꝙ in quacũque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, &c. Eua debuit respõdere diabolo. O proditor tu facis mihi quæstionem de voluntate Dei, recedas, &c. & nõ fuisset victa. Sic debetis respõdere quæstionibus quas vobis facit diabolus de fide, loquendo imaginationi vestræ, & nõ disputare sed dicere Credo. Ecce quare dicit Apostolus, Timeo, &c. Moraliter ex disputatione fidei sunt in mũdo multi increduli. Verbi gratia, Primò vsurarij dicẽtes, quare de pacunia mea quã ille tenet cum qua lucratur, & facit sibi commodũ, non potero recipere lucrum? Ecce error contra fidem, quia recipere aliquid ex mutuo, vsura est. Vnde si pro mutuo mille florenorũ recipitis obolum, vsura est. Et quãdo dicitur, Est de mea pecunia, &c. Error est. Pecunia nõ est vestra sed Dei, qui est Dominus. Et Dñs non tenetur dare cõputum nec rationem; sed vos habetis dare rationem de omnibus etiam obolis, qualiter acquisiuistis, custodiuistis & expendistis, quia Domini est terra & plenitudo eius. Diuites enim solum sunt dispensatores. Sic nos existimet homo vt ministros Christi & dispẽsatores. 1. ad Cor. 4. Ideo tenentur dispensare iuxta voluntatem Dñi. Et alibi ipse iam dedit regulã iuxta suã voluntatẽ di. Non fœnerabis fratri tuo ad vsurã, nec pecuniã, nec fruges, nec quãlibet aliã rẽ, &c. Deut. 23. Sed vsurarius magis cõfidit de instrumẽto alicuius notarij falsi q̃ Dei. Ecce in hoc est defectus fidei, quia est articulus fidei. Credere sanctã ecclesiam catholicã, quæ scilicet determinat ꝙ vsura est peccatum mortale. Est enim cõtra præceptũ, Nõ furaberis. 13. q. 5. penale. Alij diffamant ecclesiam, di. ꝙ papa licentiat viduis, pupillis, hospitalibus &c. Error est. Quoniã non sunt facienda mala, vt eueniant bona. Ro. 3. Secundò luxuriosi disputant ꝙ fornicatio simplex nõ est peccatum & cadunt in hæresim dicendo, cui facimus iniuriã, &c. Si cum filia regis faceres, nũquid faceres iniuriã regi &c. Sic omnes sunt filiæ regis Christi, ideo, &c. Ideo dicit scriptura, Abominatio facta est in Israël & in Ierusalẽ, quia cõtaminauit Iudas sanctificationẽ Domini, quã dilexit, & habuit filiã Dei alieni, Malach. 2. quanto ergo maius periculũ est disputare de altissimis. Sunt & alij disputantes & reprobantes imagines dicẽtes, ꝙ est peccatum idolatriæ, vel quod est idoletrare. Ecce ignorantia ex qua cadunt in hæresim. Imagines enim sunt in ecclesia Dei non ad adorandũ eas, vt res quædam sunt, sed ad repræsentandã, & sunt libri laicorũ, &c. Nota quod secundũ S. Tho. in. 3. scrip. di. 9. q. 1. q. 2. ar. 2. ad. 3. & 2. 2. q. 94. ar. 2. ad. 1. Triplici de caussa imagines Christi & sanctorũ fiũt in ecclesia. Vnde sic etiam est error & peccatũ amouere imagines laicis. In veteri enim lege præcepit Deus ne fierent imagines, scilicet ad adorandũ. Non facies tibi sculptile, &c.

Exo. 20. Primus homo qui in nouo testamento inuenit imaginem, fuit Christus. Dic historiam quomodo misit imaginem suam regi Abagaro, vt dicit S. Tho. 3. scrip. di. 9. q. 1. ar. 2. q. 2. ad 3. Dico secūdò, quod debemus credere fidem catholicam plenariè sine diminutione. Vnde conclusio est B. Tho. do. in. 2. 2. q. 5. ar. 3. ꝙ si aliquis credit omnes articulos fidei prçter vnū, dicit quod de nullo articulo habet fidē sed solū opinionem. Ratio, quoniam omnes articuli fidei habent vnum fundamentum, s. veritatem diuinā infallibilē. Qui ergo nō credit vnum articulū fidei, nō credit fundamentū, ideo de nullo habet fidem. Nota similitudinē de domo. 12. camerarū fundata super columnā vnā, quia deficiente columna fundamenti non solū vna cadit, sed omnes cadūt. Sic de fundamēto fidei. De quo Apost. Fundamentū aliud nemo potest ponere, &c. 1. ad Cor. 3. Ideo credere sine diminutione debemus. Et charitas omnia credit. 1. Cor. 13 Credēdi sunt magni articuli sicut parui & ecōuersò. Vnde Christus. Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est. Et qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est. Lu. 16. ideo ad melius seruandū hāc fidelitatē fidei est consiliū ecclesiæ, s. dicere quolibet die mane & sero, Credo. ad instar militis qui fecit homagiū regi. ad Ro. 10. Sic credideris in corde tuo dn̄m nostrum Iesum Christum, quia Deus illū suscitauit à mortuis, saluus eris, &c. Ratio, quare oportet vt ore dicatur, quia aliàs sicut lucerna in laterna extinguitur nisi spiret, &c. Si fides in corde est vt lucerna accēsa in laterna. Auct. Psal. 17. Quoniā tu illuminas lucernā meā, s. credentiā fidei, Dn̄e Deus meus illumina tenebras meas, s. ne cadā in errores contra fidē, ideo nisi spiret per foramen oris extinguitur paulatim. Ideo Apost. Vosmetipsos tētate si estis in fide, ipsi vos probate. 2. Cor. 13. Probatur fides in ore cōfitēdo, sicut firmatur in ore credēdo, sicut trabs quādo fortius percutitur, tātò magis in terra firmatur. Isto modo Dauid qui spiritu prophetię sciuit oēs articulos fidei, ore hilariter confitebatur. Auctoritas. Psal. 115. Credidi, s. propter quod lo. sum. s. ore. Et quomodo respōdet. Ego aūt hu. sum nimis. Qui hoc consiliū seruauerit diligenter, saluabitur virtute fidei, quæ nō permittet ipsum mori sine vera pœnitentia & cōtritione. Ergo noli esse incredulus. Dico tertiò, ꝙ debemus credere fidē catholicam firmiter sine dubitatione. Vnde cum maiori certitudine credendi sunt articuli fidei quā illa quæ vidētur oculis proprijs, Ratio, quia sensus possunt leuiter decipi ex aliquo defectu, vel in dispensatione obiecti vel subiecti, siue medij, vt patet de sensu visus in ebrijs, & de gustu in infirmis. Ideo Apost. Postulet in fide nihil hæsitans. Qui enim hæsitat, similis est fluctu maris, qui à vento mouetur & circunfertur. Iac. 1. Sicut enim vnda maris agitatur ventis hinc inde, sic persona quę dubitat in fide, agitatur hinc inde argumētis & rationibus, & nihil potest

est obtinere à Deo. Secus in fideli in nullo dubitante. Ideo Apo. 2. Esto fidelis vsque ad mortẽ, & dabo tibi coronã vitæ. No. quod tã fortiter & fideliter est tenẽda fides catholica, q̃ citius deberet homo amittere bona tẽporalia, diuitias, &c. & famã etiã, & vitã, quã fidẽ vsque ad mortem, s. inclusiuè. Et quid homo consequitur ex hoc, dicit Christus Apo. 2. Dabo tibi coronã vitę. De qua corona habetur Apo. 12. Signũ magnũ apparuit in cęlo. Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius & in capite eius corona stellarũ duodecim. Hæc Aucto. intelligitur ad literã de ecclesia, allegoricè de virgine Maria, tropologicè de anima beata. Et secundũ hunc intellectũ modò loquor. Hęc mulier est quęlibet anima Deo fidelis & deuota, amicta sole, s. Christo. Vnde ecclesia, Sol iustitiæ Christus Deus noster. Induitur enim p̃ verã fidẽ & credentiã. Et luna. i. sciẽtia Philosophiæ sub pedibus eius, quia qui secundũ principia & regulas Philosophię se vellet gubernare in his quę fidei sunt, caderet. Dicit enim principiũ Philosophiæ, q̃ multiplicatis suppositis, multiplicãtur & essentiæ. Sub pedibus ponatur, quia nõ tenetur in creatore. Itẽ q̃ finiti ad infinitũ nulla est ꝓportio, fallit in Christo Deo & hoĩe. Itẽ q̃ locus & locatũ debẽt proportionari. Itẽ q̃ impossibile est Deũ mori, &c. & sic de alijs. Ideo Apost. Videte ne quis vos decipiat per Philosophiã & inanẽ fallaciã, s. Logicã, &c. ad Col. 2. Ex tali fidelitate datur corona stellarum duodecim in alio mundo. Sicut sunt duodecim articuli fidei, sic corona glorię est duodecim beatitudinũ eis correspondentium. Tres stellæ à parte ante sunt. Prima, credere Deũ Patrẽ: secũda, credere Deũ Filiũ ęqualẽ Patri: tertia, credere Spiritũ sanctũ à patre & filio procedentẽ in ęqualitate. Tres à sinistris. Prima, credere Christi incarnationẽ, secũda, Christi pasionẽ, tertia, sanctorum patrũ liberationẽ. Tres à dextris. Prima, credere Christi resurrectionẽ, secũda, Christi ascensionẽ, tertia, ecclesiæ gubernationẽ virtute sacramentorũ. Tres retro stãt. Prima, q̃ Christus venturus est iudex, secũda, quod oẽs resurgemus: tertia, q̃ dabit omnibus retributionẽ secundum opera sua. Ex his duodecim credentijs corona est gloriæ. Duodecim stellæ sunt duodecim articuli fidei, quibus anima coronatur iam in hoc mũdo per gratiã, & in alio per gloriã, quibus correspondent duodecim beatitudines. Ideo Apost. 2. ad Timoth. 4. Bonũ certamen certaui, cursum cõsummaui, fidem seruaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, &c.

De eadẽ Dom. Ser. VI. notabilis de quatuor signis quæ Deus dat in anima.

Vlta quidem & alia signa fecit Iesus. Ioan. 20. Pro declaratione huius verbi iuxta intellectum quem volo prædicare, sciendũ quod Deus in hominũ saluatione tenet modũ, quem tenuit in eorũ formatione, quia primò format corpus in vtero matris, deinde creat animã &

& creando infundit. Isto modo fecit de Adam, quia primò creauit corpus eius de luto, & inde creauit animam eius, & in corpus infudit. Genesis 2. Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Dico, similem modũ tenet Deus in saluatione. Quoniam in veteri lege primò dedit legem ad solum corpus pertinentem. Ideo Apostolus, Non priùs quod spirituale est, sed quod animale est, deinde quod spirituale est. 1. ad Cor. 15. Verbi gratia. In veteri lege primo Deus populo suo dedit ad distinctionẽ & differẽtiam aliorũ Apostolorum signa carnalia, sicut sunt signa circuncisionis. Gen. 17. Dixit Deus Abrahæ, Circuncideris carnem præputij vestri, vt sit in signum fœderis inter me & vos. Not quod Abraham fuit primus homo qui vnquam recepit circuncisionem. Sed quia hoc signum erat secretum, ideo voluit Deus dare populo suo signum notorium extra, s. in pilis & in capite & in barba, quod nullus de populo suo raderet pilos capitis nec barbæ, sicut faciebant alij populi. Leuit. 19. Non in rotundum attondebitis comã, nec radetis barbam. Ecce signum corporale. Item dedit signum populo suo ad differẽtiam in vestibus, de quatuor vittis hiacinthinis, quæ dicuntur fimbriæ. Num. 20. Dixit quoque Dominus ad Moysen, Loquere filijs Israël, & dices ad eos, vt faciant sibi fimbrias per angulos quatuor palliorum ponentes in eis vittas hyacinthinas. Item dedit eis etiam signum in cibis. Leui. 11. ne comederent, &c. Sed omnia signa ista fuerunt corporalia, quia prouidit solùm corpori, & tunc non curauit animam. Ideo Sapiens orabat dicens, Domine innoua signa, & immuta mirabilia. Glorifica manum & brachium dextrum. Eccl. 36. Nota, innoua signa, q. d. quia ista carnalia sunt. Manum, id est potentiam & brachium dextrum, id est, nouum testamẽtum. Brachium sinistrum est vetus testamentum, modicam habens virtutem. Deinde Deus dedit illa signa spiritualia, de quibus dicit thema, Multa quidẽ & alia signa, s. à corporalibus vel carnalibus signis, fecit Iesus quæ dedit populo suo Christiano. Patet thema. Amore vestri quæsiui quot sunt signa, & quæ sunt, quæ Christus dat in nouo testamento animabus nostris. Et inueni quod sicut dedit quatuor signa in veteri testamento, sic dat quatuor signa spiritualia in nouo Testamento.

Primum de innocentia baptismali. *Secundum de militia spirituali.*
Tertium de præsidentia spirituali.
Quartum de pœnitentia sacramentali.

Ideo dicit thema, Multa quidem & alia signa, &c. Primò Christus suis fidelibus in nouo testamẽto dat signũ spirituale de innocentia baptismali, quod à doctoribus vocatur character Grecè, quod est signũ Latinè. Anima enim ante baptismũ propter peccatum originale est

immunda & abominabilis, intantũ quod ſi perſona moritur ante
baptiſmũ, nõ poteſt intrare paradiſum, ſed in baptiſmo anima mũ-
datur & recipit ibi illud pulcherrimũ ſignũ characteris. Ad hoc me
lius intelligendũ, dic ſimilitudinem de imagine facta, vt ponatur in
tẽplo, &c. & dũ portatur ad templũ, cadit in lutũ, nec ponitur in al
tari niſi priùs lauetur. Sic anima rationalis eſt imago Dei à magno
argẽtario trino Deo facta ad imaginem ſuã. Gene. 9. Ad imaginem
quippe Dei factus eſt homo, quę inquantũ eſt ad imaginẽ Dei, pul
cherrima eſt, ſed in generatione carnali cadit in lutum, quia in vtero
creatur, & creando infunditur, vt dicit Aug. Vnde ſi aliter crearetur
anima ſine illa generatione carnali, nõ haberet peccatũ originale, ſi
cut animę Adę & Euę nõ habuerũt peccatũ originale, vt oſtẽdit pul
chrè, S. Th. 1. 2. q. 31. ar. 4. vbi quęrit, Vtrũ ſi aliquis formaretur ex *Per ra-*
carne humana miraculoſe, deriuaretur ad eã pctũm originale. Et re *tio eſt de*
ſpõdet & cõcludit ꝙ nõ, quia talis nõ fuiſſet in Adã ſecundũ ſemi- *Chriſto*
nalẽ rationẽ, ꝙ ſolũ cauſſat traductionẽ peccati originalis, vt Aug. *Domino.*
dicit ſupra Gen. ad literã. Sed illi ſoli peccatũ originale cõtrahunt,
qui ab Adã deſcendũt ſecundũ ſeminalẽ rationem. Et ideo niſi talis
ſic deſcẽdens ab Adã, & in pctõ originali exiſtẽs, priùs lauetur aqua
baptiſmi, nõ recipitur in tẽplo paradiſi. Et ſi vellet dicere, quia nunꝙ
peccaui, nec feci aliquod pctũm, permittatis me intrare, diceret ſibi
Chriſtus, Reſpicias quomodo es immũda, quid faceres tu inter iſtas
mũdiſsimas? De iſta materia dicit ſcrip. Quid eſt homo vt immacu-
latus ſit, & vt iuſtus appareat natus de muliere, vſq;, quantò magis
abominabilis & inutilis homo, &c. Iob. 15. Nota abominabilis &
inutilis homo, ſ. ad gloriã. Quia ſicut meretrix nuda ſi veniret, abo-
minaretur à vobis, ſic & aĩa non baptizata abominabitur à ſanctis.
Sed in baptiſmo mũdatur, cũ dicitur, Ego te baptizo &c. & datur ſi-
bi à Chriſto illud ſignũ in frõte ad inſtar ſtellę fulgidę. Vnde ſi tũc
anima poſſet à nobis videri, tãta eſt pulchritudo ꝙ, &c. Et ſi anteꝙ
peccet recedat à corpore, recta via vadit ad paradiſum, vt dicit S. Th.
3. par. q. 68. ar. 2. ad 2. & 4. ſcrip. di. 4. q. 2. ar. 1. q. 3. ad 4. Et oẽs
angeli volũt ipſã oſculari. De iſto ſigno dicit Apo. Credẽtes ſigna-
ti eſtis ſpũ promiſsionis ſancto, qui eſt pignus hęreditatis noſtræ,
ad Ephe. 1. Nota credentes, quia requiritur credentia propria, ſi ſit
adultus, vel credentia eccleſię in paruulis. Hoc ſignũ eſt glorię. Hu-
ius ſigni exiſtentis in anima datur capida ſiue mitra, quę datur pue
ris immediatè poſt baptiſmũ extra tota picta, quę ſignat veſtẽ inno
cẽtię, qua anima induitur, quouſq; peccat mortaliter, quia tunc per
ditur veſtis innocentię, & ſignũ characteris deturpatur, ſed nõ per-
ditur, immo remanet ſemper in damnatis, quia indelebilis eſt. 4. di.
4. q. 1. ar. 3. q. 4. & 3. par. q. 50. ar. 4. ad 3. & q. 63. & 66. & 72. Ideo
Ioã. Apo. 16. Beat⁹ qui vigilat & cuſtodit veſtimenta ſua ne nudus

ambulet,&videant turpitudinem eius. Quia anima nuda magis est abominabilis quàm corpus nudum. Moraliter. Dic quomodo parentes debent prouidere ne filij eorum perdant hanc vestem innocentiæ,nutriendo eos,&dando bonas doctrinas. Primò,vt sciant se signare. Secundum virginem Mariã salutare tanquã reginã,&c. Itẽ ne iurent,ne mentiantur,&c. Quoniam magna est culpa parentum, si filij sunt mali. Quia quando sunt parui,&iuuenes ad instar virgulæ,dirigi possunt,&c. Ideo dicit Christus B. Ioãni,Habes pauca nomina in Sardis,qui non inquinauerunt vestimenta sua,& ambulabunt mecum in albis,quia digni sunt. Apoca. 3. Nota,Sardis interpretatur principatus vel pulchritudo. Ecce innocentia baptismi, in qua pauci sunt. Ideo dicit. Habes pauca nomina in Sardis. Vnde dicit Apost. Nolite contristare spiritum sanctum, s. qui habitat in vobis,in quo signati estis in die redemptionis , scilicet, baptismi, ad Ephes. 4. Secundò dat Deus signum de militia spirituali, & hoc in sacramento Confirmationis,quę non potest dari nisi ab Episcopo, immo est quæstio , Vtrum Papa posset committere simplici sacerdoti vt confirmet? & aliqui doctores tenent quod non. B. Thomas tamen in 4. scrip. dist. 7. q. 3. ar. 1. q. 3. & dist. 25. q. 1. ad tertiũ. & 3 par. q. 72. ar. 11. ad primum,dicit quod cõfirmatio conferri potest à simplici sacerdote ex commissione solius Papę,non autem à diacono. Hoc signum datur à Christo,quando Episcopus dicit, Consigno te signo crucis,&c. & dat sibi alapã vt recordetur. Sic etiam percutitur miles alapa vel ense,quando fit miles. Ideo dicitur signum militiæ,quia in ea datur robur ad pugnam spiritualem, vt dicit S. Thomas 3. par. q. 72. ar. 4. ad tertium,& ar. 5. 7. 9. & 10. hoc signũ est ad instar monilis aurei in fronte , intantum quod quando anima intrat Paradisum,statim cognoscit quomodo vnus fuit confirmatus & non alius ex illo signo militiæ spiritualis. Ideo faciatis confirmari filios vestros,quia confirmati habent maiorem gloriam in cælo quàm non confirmati,vt dicit S. Tho. 3. par. q. 72. art. 8. ad quartum. Et in confirmatione confertur plenitudo gratiæ spiritus sancti,vt in dicto ar. 1. & confirmatio roborat animam contra alias impugnationes quo ad fidem,vt in 4. dist. 7. in literali expositione. & 3. c. q. art. 9. De illo signo dicit scriptura , Nolite nocere terre & mari,neque arboribus,quoadusque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Et audiui numerum signatorum 144. millia signati. Apoc. 7. Nota, Nolite nocere, præceptum est Christi ad Antichristum & suos di. Nolite nocere terræ, id est, laicis laborantibus pro terrenis: neque mari,id est pœnitentibus,qui dicuntur mare ob contritionis amaritudinem: neque arboribus , id est, personis perfectis in bonis operibus fructificantibus. Ideo ex isto sacramento cor Christiani confirmatur intantum,quod tempore Anti-

De ministro Confirmationis.

Quid Cõfirmatio conferat.

christi fortior erit confirmatus quàm alter non confirmatus. Ideo Christus præcepit apostolis Luc.vlt. Sedete in Ierusalem, donec induamini virtute ex alto, id est, donec sitis confirmati. Quia licèt Apostoli fuerunt à Christo baptizati baptismo Christi, vt dicit sanctus Thomas 4. scrip. dist. 29. & ar. 4. ad tertium. non tamē fuerūt confirmati vsque ad diem Pentecostes. Ideo dixit eis, Sedete id est, non intretis bellum prædicationis, quia non estis fortes, donec induamini, &c. Fuerunt enim Apostoli confirmati à Christo. Sed sine materia, vt dicit S. Tho. dist. 7. q. 1. ar. 2. q. 1. ad tertiū. 3. par. q. 72. ar. 2. ad primum. Sic in quatuor prẹlijs Antichristi multi erunt non fortes, quia non sunt confirmati, qui timore negabunt fidem.

Primum prælium erit per dona placentia,
Secundum per miracula apparentia,
Tertium per insolubilia argumenta,
Quartum per durissima tormenta.

Sed illi qui erunt confirmati erunt fortes in omnibus istis prælijs, dicētes illud Act. 13. Per multas tribulationes &c. Ecce quare dicit, Nolite nocere terræ, &c. Et sequitur, Et audiui numerum signatorū 144. millia signati. Vbi ponit tria cōposita, quia tres conditiones personarū debent recipere sacramētū cōfirmationis, s. centū millia, id est senes: quadraginta millia, id est iuuenes: quatuor millia, id est pueri. Millia autem significat perfectionem confirmationis, quæ potest dari senibus, iuuenibus, & pueris quatuor annorum & suprà. Dicit enim S. Thomas 3. parte, q. 72. dist. 5. art. 8. & 4. script. dist. 7. q. 3. ar. 2. De hoc quod cōfirmatio debet dari cuilibet baptizato cuiuscunque ætatis, sexus, & conditionis, & etiam morienti. O qualis honor est habere hoc signū, quia sicut in curia regis, licèt omnes sint domestici, tamen magna differentia inter milites & scutiferos, &c. Sic omnes Christiani sunt domestici regis ipsius Christi, tamen nobiliores sunt confirmati, quia sunt milites qui dicere possunt, arma militiæ nostræ non sunt carnalia. Quilibet nostrum magis vellet quod filius suus esset miles in curia regis quā scutifer tantùm. Idem de curia regis Christi. Ergo labora sicut bonus miles Christi 2. ad Tim. 2. Tertium signum est de prẹsidentia spirituali. Hoc signum datur presbyteris in sacramento ordinum, quando ordinatur ad sacerdotium, quod signum dicitur esse character indelebilis, vnde magna præsidentia est, remittere peccata. Quis potest remittere peccata nisi solus Deus? Hoc posse commisit Deus sacerdotibus. Item posse aperire cælum in consecratione. Quis enim fidelium habere dubiū possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cælos aperiri, & in illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros adesse, summa ac ima sociari, vt dicit Greg. in 4. dialogorum, de cōse. dist. 2. Quid sit sanguis, versi. quis. Angeli aūt dice-

re possunt cantando, Panis angelicus fit panis hominum, dat panis cælicus figuris terminum. O res mirabilis, manducat dñm seruus pauper & humilis. De isto signo dicit Script. Vidi alterum angelū ascendentem ab ortu solis, habentem signū Dei viui, Apoc. 7. Nota quod alter angelus dicitur sacerdos, quia licèt non sit angelus in natura vel persona, debet tamen esse angelus similitudine vt bonus frater predicator dicitur alter Dominicus similitudine. Dic quomodo debet tenere vitā angelicā, &c. Ideo Exod. 19. Sacerdotes qui accedunt ad Dñm, sanctificentur, ne percutiat eos. Dic quando sunt boni sacerdotes, quomodo ab angelis cōmendantur, quando verò sunt mali, detestantur. Ecce quare dicit, Vidi alterum Angelum. De sacerdote Malach. 2. Labia sacerdotis custodiūt scientiam, & legē requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Nota, ascendentem ab ortu solis, quia missa non est celebranda ante ortū solis, .i. lucis, nisi de speciali licentia Papæ. Vnde dicit S. Th. 4. par. q. 83. ar. 2. ad 4. & 4. script. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 4. ꝙ missa potest dici, quando incipit apparere aurora, non aūt de nocte nisi in natiuitate Christi, & in vigilia Paschę, tunc enim ex digna celebratione missæ sacerdos ascendit in scala gratiæ plusquam ex aliquo alio opere. Per oppositū, mali sacerdotes ex illo descēdunt vsque ad profundū inferni. Dauid Psal. 106. Ascendunt vsq; ad cælos, s. boni, & descendunt vsq; ad abyssos mali presbyteri, anima eorum in malis tabescebat. Nota, habentem signū Dei viui, s. prȩsidentiȩ spiritualis, seu præsidentiæ sacerdotalis. Hoc signum habuit etiam Dñs Iesus, non sub ratione characteris, quia dicit S. Tho. 4. dist. 4. q. 1. ar. 3. & 3. par. q. 63. art 5. quod Christus nullū habuit characterem, Dauid, Iurauit Dñs & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Quartum signū est de pœnitētia sacramentali. Vndȩ quando aliquis cū cordis contritione confitetur peccata sua, quando sacerdos absoluit ipsum, in illo puncto datur in anima signum quod dicitur ornatus, & non dicitur character, sed ornatus, intantum quod quando anima sic pœnitēs recedit à corpore, dȩmones qui veniunt ad mortem cuiuslibet, videntes hoc signū, fugiunt. Secùs de anima impœnitenti quæ non vult exire corpore, sicut nec captus de carcere ad audiendam sentētiam damnationis. De hoc signo dicit Scriptura, Præceptū est illis ne læderent fœnum terræ, neq; omne viride, neque omnem arborem, nisi tantū homines qui non habent signū Dei in frontibus suis. Apo. 9. Præceptū est illis, s. dæmonibus. Ideo Dauid orādo hoc signū petebat, dicens Psal. 85. Fac mecum signum in bonū, vt videant qui oderunt me, scilicet dæmones, & confundantur, quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me, s. per gloriam. Ecce quare dicit thema, Multa quidem & alia signa fecit, &c. Deo gratias.

De ea-

De eadem Dominica, qualiter Christus stat in medio presbyterorum. Sermo VII.

Tetit Iesus in medio Discipulorum suorum, Ioan. 20. Secundũ quod clarè inueniri potest ratione & auctoritate, sacerdotes noui Testamenti, & etiã omnes ecclesiastici dicuntur propriè discipuli Christi. Ratio, Illi enim qui continuè student & cogitant, loquũtur & ratiocinãtur de doctrina alicuius doctoris, rectè dicuntur eius discipuli, vt Grammatici dicuntur discipuli Prisciani. Philosophi etiã de doctrina Philosophi. Idem qui corde cogitant & ore loquuntur doctrinã & legem doctoris Iesu Christi, & seruant eius præcepta, rectè dicũtur eius discipuli. Aucto. Liga testimonium, signa legem in discipulis meis. Esa. 8. No. liga testimonium. Lex euangelica dicitur testimoniũ, s. de secretis cælestibus testificando. Io. 3. Quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur. Signa legẽ, s. veterem quæ non debet seruari, quia figura fuit nouæ legis. Itẽ alia auctoritas, Si mãseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis. Io. 8. No. Si mansetitis, s. studendo, cogitando, loquẽdo, conuersando, tales sunt clerici qui cõtinuè cogitant, student, loquuntur, & ratiocinantur doctrinam Christi in officio. Ideo dicit thema, Stetit Iesus in medio discipulorum suorum. Modò videndum est ex quibus operibus Christus stat in medio discipulorum. Et inuenio ex tribus, scilicet,

Primò per collaudationem angelicalem.

Secundò per consecrationem sacramentalem,

Tertiò per conuersationem spiritualem.

Ergo stetit in medio discipulorum suorum. Dico primò ꝙ Christus stat in medio presbyterorum per collaudationẽ angelicalẽ. Officia enim ecclesiastica dicuntur collaudatio, a con, quod est simul, & laudatio, quia angeli nobiscum laudant Dominũ. Nunquã fit officiũ in aliqua ecclesia quin angeli sint pręsentes nobiscũ. Aut. Psal. 67. Præuenerunt principes cõiuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarum. Principes dicuntur sancti angeli, vt exponit Bernar. Ratio, quia sicut quilibet rex huius mundi dicitur princeps, ita Angelus, immo magis, eò ꝙ minor Angelus cęli, est maior quolibet rege huius mundi in honore & dignitate. Præuenerunt enim principes, s. angeli, quia antequam dicatis psalmos, iam sunt cõiuncti vobiscum ad psalmodiã dicendum, vt exponit Bern. No. in medio iuuencularum tympanistriarũ, non dicit vetularum. Synagogæ dicuntur vetulę, sed ecclesiæ Christianæ dicuntur iuuenculæ tympanistriæ. Non solùm Angeli, sed & etiam ipse rex Angelorũ est in medio, ꝙ patet ex suo testimonio. Mat. 18. Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. In hac auctoritate Christus ostẽdit nobis tria quę debemus habere faciendo of-

ficium diuinum. Primò, quod simus duo vel tres & nõ plures neq; pauciores, duo sunt chorus dexter & sinister, vel tres pro illis qui sunt in pulpitro, vel duo sunt, cor cogitando, & os loquendo, quia officium non debet dici solùm contemplando, sed simul contemplando & loquendo, vnde si os dicit officium, & cor cogitat aliud, iam sunt duo. Ideo dicit Aug. Psalmis & hymnis cùm oratis Deũ, hoc versetur in corde quod profertur in ore, &c. Aliâs Christus dicet Mat. 15. Populus hic labijs me honorat, cor autẽ eorum longè est à me, &c. Duo repræsentãt duas Christi substantias, s. diuinitatẽ & humanitatem, tres autem, tres personas trinitatis. De his tribus dicit scriptura, In tribus beneplacitum est spiritu meo quæ probata sunt coram Deo & hominibus. Ecclesi. 25. Coram Deo & hominibus comprobatur, quando chorus dexter & sinister cantant ordinatè. Sed hodie taliter cantant cõtendendo, &c. quod reprobati sint coram Deo & hominibus. Ideo auisetis vos, &c. Nota cùm dicitur in nomine meo. Lu. 2. Vocatum est nomẽ eius Iesus, id est saluator. Tunc clerici sunt congregati in nomine Iesu, quando ꝓcurant honorem Dei, & saluationem animarum viuentium & defunctorum. Multi tamen congregantur in ecclesia non in nomine Iesu, sed denarij, quia aliâs nõ venirent, nisi sint ibi pecuniæ. Dicunt aliqui, Nõ introducã malam consuetudinem surgendi ad matutinas, &c. Vnde raro visitatur ecclesia à pluribus nisi amore denarij, nec audiunt confessiones, & sic de alijs sacramentis. tales receperunt mercedem suam. Mat. 6. Et ex ista ratione dicebat Apost. Omne quodcunque facitis, in verbo aut in opere, in nomine Dñi nostri Iesu Christi facite. ad Col. 3. Nota ibi ego sum in medio, quãdo opus fit pro suo honore certitudinaliter, ipse est in medio, ex hoc signo sequitur ꝙ in quolibet sermone facto in nomine Iesu Christi, ipse est ibi. Ideo sitis auisati, & considerate, quia ibi est Papa, Iesus & Cardinales, s. angeli, quapropter debetis compositè stare in choro, quomodo staretis si Rex vel Papa esset in vesperis, &c. Dic quomodo sunt dicendæ deuotè septem horæ canonicæ. De quo loquitur cap. dolentes, extrà, de celeb. missarum, vbi præcipit Ecclesia quod officium diuinum diurnum pariter & nocturnum, quantũ Deus dederit, studiosè & deuotè persoluatur. Dico secũdò ꝙ Christus stat in medio per consecrationem sacramentalem. Iam videtis ꝙ in missa sacerdos tenet hostiam consecratam in medio manuum suarum, & ipsam recipit in medio populi. Dauid in Psal. Deus stetit in synagoga, id est congregatione deorum, id est angelorum qui dicuntur dij non essentialiter, sed participatiuè. In medio autem deos, id est sacerdotes dijudicat, id est diuersimodè iudicat & condemnat, ꝓpter defectus quos faciunt in missa. Primò iudicat sacerdotes, & ipsos reprehendit de materia sacrificij, si non est ita præperata vt decet, scilicet

quod

quod hostia sit munda, alba, & sine macula, & rotunda, quia significat æternitatem Dei. Item de materia sanguinis, quod sit vinum purum & bonũ & non acetosum. De quo S. Tho. vide 4. scrip. di. 11. quæst. 2. art. 3. q. 2. & 3. par. 74. ar. 5. ad secundum, vbi di. quod de aceto nõ potest cõfici sanguis, sed de vino acetoso bene, licèt sit peccatum. Secundò iudicat ipsos de forma, si dicitur vt debet dici. Dic contra illos qui anhelant, & cum capite faciunt signum crucis. Itẽ de forma consecrationis sanguinis, & quomodo aliqui dicũt festinanter nimis, aliqui nimis spatiosè. Tertiò iudicat de instrumentis immundis, s. corporalibus, pannis seu mappis, & calice & candelis. Item quod illud quod seruit altari, vt candelabra, &c. nõ seruiat vobis in domo vestra vel in mensa, quia vt dicit regula Iuris. libro 6. Quod semel dicatum est Deo, amplius ad vsus humanos non est transferendum. Quartò iudicat intentionem, si celebrant pro pecunia, vt Iudas vendendo Christum, quia accipere promissa aliquid quasi pretium eius est simonia: non autem si sumatur quasi stipendium, dicit S. Tho. 2. 2. q. 100. arti. 2. ad secundum, & 4. di. 25. q. 3. ar. 2. q. 1. ad quartum. Et tales communiter dant missas pro pœnitentia in confessione. Quia dicit S. Thomas. 3. par. quæst. 82. arti. 9. & quolibeto 10. quæst. 8. & 4. scrip. dist. 13. q. 1. articu. 2. & dist. 24. quæst. 1. art. 3. quod celebrans missam in peccato mortali, vel inducens talem scienter, peccat mortaliter. Quintò, iudicat vtrum celebrant malè parati, & sine deuotione. Ecce quare dijudicat, id est, diuersimodè & ex diuersis causis iudicat. Ideo Apostolus 1. ad Corint. 11. Probet autem seipsum homo, & sic, &c. Probet, s. motiuum celebrandi quod habet, & sic de pane illo edat, &c. Dictis verbis nihil remanet ibi de pane, nisi solùm accidentia, vt dicit Doctor 4. scri. dist. 12. & est de necessitate fidei. Si dicatur. De quo ergo fiunt vermes in hostia &c. Respondeo, quod illud sacramentum est miraculis plenum, ita quod illa accidentia habent vigorem substantiæ, quia per se subsistunt. Ideo de illis accidentibus generantur vermes, quia habent virtutem substantiæ. De hoc vide sanctum Thomam quarta scrip. distin. 12. quæst. 1. artic. 2. & 3. par. quæst. 77. art. 2. Et dicitur panis non materialis, sed cælestialis. Illud, Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi, si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Ioannis 6. Nota, iudicium sibi manducat, id est, damnationem. Dicit glossa Ambrosij. Ita punietur, ac si Christum proprijs manibus interfecisset. Nota de hoc sanctum Thomam in tertia quæstione, articulo secũdo, & quarta scriptura, distinctione nona, dicẽtem, quod peccatum indignè sumentium eucharistiam est minus graue peccatis commissis in Deum, & grauius peccatis contra proximum, vel contra seipsum, & est etiam minus graue peccato occisionis Christi, & proditionis eius, & etiã

minus

Non sacrificatur absque peccato in acetoso vino.

minus graue proiectione eius in lutum. Ideo antiqui sancti dubitabāt & valdè timebāt si essent digni sacerdotio, &c. Tertiò, Christus est in medio per cōuersationem spiritualem, oēs debemus spiritualiter conuersari, & dicet nobis Christus: Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Luc. 22. Sed cōuersatio spiritualis debet esse per quatuor virtutes, quas debemus habere in vita nostra, quæ sunt,

Continentia personalis,
Abstinentia corporalis,
Temperantia humanalis
Sufficientia temporalis.

Primò enim in nostra cōuersatione, debemus habere continentiam personalem, s. viuere castè. Dic contra illos qui dicunt: Luxuria minimum peccatum est mortale, verùm est in laicis per respectum ad spiritualia pctā. Et dicit tamen S. Tho. 2. 2. q. 154. ar. 3. & in q. de malo. q. 1. ar. 1. ad 13. quod fornicatio est maius peccatum his quę sunt circa exteriora, & minus his quæ sunt cōtra Deū, vel cōtra personam proximi. Et secundū eūdem 4. scrip. di. 33. q. 1. ar. 3. & 1. 2. vbi sup. ar. 2. concubinatus, & quilibet coitus extra matrimonium est contra legem naturæ, & peccatum mortale. In sacerdotibus tamen & religiosis est de maioribus peccatis carnis, quia sacrilegium est, ergo ratione istius magnum peccatum est furtum, maius est homicidium, & adhuc maius periurium. Et dicit S. Tho. in 2. 2. q. 88. quod maius est adhuc fractio voti simplicis, & maius fractio voti solennis, vel expresси, vt in religiosis, vel annexi, vt presbyteris ex ordinatione Ecclesiæ. Ideo oportet habere continentiam personalem. Ideo dicit Christus sacerdotibus, Sint lumbi vestri præcincti & lucernæ, &c. Lu. 12. Et ita nullus & pręsertim sacerdos habere debet concubinas, nec suspectas familiaritates. Secundò, necessaria est abstinentia corporalis, quia aliter nō potest homo viuere castè. Lu. 21. Attendite, ne grauentur corda vestra, &c. Ideo hodie tot sunt luxuriosi, quia non habent abstinentiam, quia secundū Hiero. Venter mero æstuans de facili in luxuriam spumat. Tertia virtus necessaria est temperantia humanalis, scilicet ne nimis velitis conuersari cum laicis. Ratio, Nam habemus conditiones imaginum, quæ de longè apparent pulchræ, secùs de propè, quia tunc videntur defectus imaginum. Idem de Ecclesiasticis, antiquitus enim quando presbyteri vel religiosi ibant per villam raò, & ex magna necessitate honorabantur ab omnibus, &c. Ideo Apostolus, Exite de medio eorum, & separamini dicit Dominus. 2. ad Corinth. 6. Quarta est sufficientia temporalis. Habentes enim alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. 1. ad Timoth. 6. Non facere debetis simonias, vsuras, nec tenere pecunias in posse Iudæorum, nec facere mercantias. Presbyter qui bene facit officium suū,

nunquam egebit, quia dicit Christus, Primùm quærite regnũ Dei, &c. Luc. 12. & Matthæi 6.

Dominica prima post octauam Paschæ. Sermo primus.

E*Go sum pastor bonus*. Ioan. 10. Sermo noster erit de sancto Euangelio huius dominicę. Et habebimus multas bonas doctrinas pro intellectus illuminatione & vitæ reformatione. Sed primò salutetur virgo Maria. Verbũ propositũ pro themate & fundamento nostri sermonis est verbum Domini Iesu Christi de se loquentis, dicẽs: Ego sum pastor bonus. Bonitas huius benedicti pastoris erga oues, scilicet fidelium Christianorum, ostenditur in sancto Euangelio hodierno quadruplici ratione.

Prima ratio, quia comparauit oues pretiosè,
Secunda quia custodiuit eas studiosè,
Tertia quia pascit eas copiosè:
Quarta quia collocat eas securè.

Dico primò ꝙ Christus vt bonus pastor emit suas oues pretiosè, s. pretio sanguinis sui, non habet eas de furto vel rapina, siue ex deceptione, sed emit eas pretio iusto & superabundanti. De hoc dicit ipse in principio Euãgelij, Ego sum pastor bonus. Ratio, quia bonus pastor animam suam, id est, vitam corporalem dat pro ouibus suis. Ratio, Quare dat tam pretiosum pretium, est valor incõparabilis animæ, quia nulla creatura corporalis comparabilis est animę in valore. Vnde si in statera diuinę iustitiæ quę est iusta & æqua, in parte vna ponerentur omnes creaturæ corporales, s. aurum & argentũ, margarita, elemẽta, sol, luna, & omnes stellæ: & in alia parte vna anima rationalis, plus ponderaret in valore anima rationalis, quàm oẽs creaturę. Aucto. Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentũ patiatur? Aut quã dabit homo cõmutationẽ pro anima sua. Mat. 15. quasi dicat, nullam sufficientẽ. Parum lucratur qui perdit animam. Si ergo pro redemptione vnius animæ nõ sufficit totus mundus, quãto magis ꝓ omnibus animabus? Ideo nullum erat pretium sufficiens, nisi sanguis Christi infiniti valoris, ex cõiunctione diuinitatis. Vnde si statera diuinæ iustitiæ in vna parte essent omnes animæ, & in alia minima gutta sanguinis Christi, plus ponderaret in valore sanguinis Christi, quàm omnes animæ ex coniunctione diuinitatis, nec aliud pretium sufficiens poterat dari. De hoc dicit Scriptura, Scientes ꝙ non corruptibilibus auro & argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternę traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni incõtaminati & immaculati Iesu Christi. 1. Pe. 1. No. paternę traditionis, id est, venditionis. Dic quomodo pater noster Adam vendidit se, & totum genus humanum pretio vnius pomi, licèt non le-

gatur cuius erat speciei, & fuit captiuus diaboli ipse, vxor, & consequẽter omnes filij. Aucto. A quo enim quis superatus est, s. duello, huius & seruus est. 2. Pet. 2. Sic Adã & Eua consentientes peccato, reddiderũt se diabolo. Si ergo captiui generant filios, filij etiã sunt captiui. Sed venit Christus optimus mercator de cælo in terrã, sciẽs valorem animarũ, dedit non pomũ, nec aurum, &c. sed solũ sanguinem pretiosissimũ inęstimabilis valoris, qui redemit nos. Ideo dicit, redempti estis. Nota, redempti, id est iterũ empti. Vnde cõclusio est theologiæ, quod minima gutta sanguinis Christi erat pretiũ sufficiens & superabũdans pro mille mundis redimendis virtute diuinitatis & infinitæ charitatis. Modò cogitate quot guttas sanguinis Christus pro nobis dedit. Primò adhuc puer in circuncisione & in prima gutta redemit nos. Idem in secunda, &c. Secundò in nocte passionis quot guttas sãguinis emisit. Lu. 22. Factus est sudor eius sicut guttę sanguinis decurrentis in terrã, &c. quęlibet gutta fuisset pretium sufficiens. Tertiò quãdo fuit adductus in domo Pilati, &c. Quartò quãdo fuit coronatus spinis, totum caput fluxit sanguine. Quintò quando fuit crucifixus in manibus & pedibus, quot guttæ sanguinis cadebant super caput virginis Mariæ. Itẽ quot lacrymas, quot guttas sudoris, quot labores dũ iret prædicando. Ideo nõ dicit empti estis, sed redẽpti, id est pluries empti. Ideo Apost. Habemus redemptionẽ, non dicit emptionem, per sanguinem eius remissionẽ peccatorum secundũ diuitias gratię eius quę superabũdauit in nobis. ad Ephe. 1. Ecce prima ratio quare Christus est pastor bonus, quia oues suas emit pretiosè. Moraliter. Hic pensari potest si tanti valoris est anima, & Christus tantum pretiũ dedit, quomodo quilibet debet animã suam custodire. Quomodo est dignus magna reprehẽsione ille qui pro aliqua vtilitate mũdana, vel ꝓ aliquo bono terreno cõsequendo, dat animã suam diabolo peccãdo mortaliter, quia tunc anima vẽditur diabolo modico pretio superbiæ vel auaritiæ, & sic de alijs peccatis, tunc animam care à Christo emptã das pro tã vili pretio. Dicatur parabola de mercatore ditissimo, qui in nũdinis exposuit totã suã pecuniã, & emit vnã ꝑtiosam margaritã, & dedit illam vxori, quæ posuit ad bursam suam, & trãsiuit quędã mulier portãs lactucas, & dedit illam pro lactucis. Nunquid iudicatis vos ipsam fore stultam, vel fuisse? Similiter vos estis in hac vel tali fatuitate. Iste mercator est Christus qui venit de cælo ad forũ, & feriam huius mundi, & emit pretiosissimam margaritã, scilicet animam pro qua dedit totum suũ sanguinem, & commisit eam mihi meam, tibi tuam. Vetula cum lactucis transiens est tẽtatio, dicens: O qualis delectatio, &c. Et quando sibi consentis, tunc tradis sibi margaritam, id est animam. Verbi gratia. Quando tentatio tentat te de vana gloria, superbia, & sic de alijs peccatis, tunc vendis

animam

animã, vel quando pro modico lucro iuras falsè. Alij dant pro modica delectatione, ſicut luxurioſi. Alij pro vno prandio vel tacea vini, vt guloſi frangendo ieiunia. Alij pro vna dormitione, vt pigri quando dimittunt miſſam, &c. Ideo ſcriptura dicit Deuteronomij quarto, Cuſtodi temetipſum, & animam tuam ſolicitè, ſcilicet ne redeat in ſeruitutem diaboli. Quando reuertetur mercator, id eſt Chriſtus in morte hodie vel cras, quid dicet vobis? Videte ergo quomodo eſt cauendum à peccatis. Dicit ille doctor Leo Papa in ſermone paſsionis Domini. Agnoſce, ô Chriſtiane dignitatem, &c. Dico ſecundò, Bonus paſtor Chriſtus cuſtodit oues ſuas ſtudioſè. Iam videtis quomodo quilibet dominus qui habet oues in terra vbi ſunt lupi, bene cuſtodit. Sic facit Chriſtus Chriſtianis ne à lupis inferni deuorentur. De hoc dicit ipſemet in ſecunda parte Euangelij, Mercenarius autem & qui non eſt paſtor, &c. vſque, me meæ, vbi ponit differentiam inter v erum paſtorem, & mercenarium. Nota quomodo domini qui habent oues in deſertis, dant duas cuſtodias ouibus, ſcilicet paſtorem, & canem contra lupum latrantem. Sic Chriſtus ad cuſtodiam ouium ſuarum, dat duas cuſtodias, ſcilicet paſtorum miniſtrorum. Paſtores ſunt ſancti angeli. Vnde doctrina eſt ſacræ theologiæ, quod quilibet ab ortu natiuitatis ſuæ habet Angelũ ad cuſtodiã deputatum. De hoc vide Thomã prima partæ, quæſt. 113. Dic practicè. Quando mulier debet parere, Chriſtus in cælo vocat vnum Angelum nomine ſuo, quia omnibus eis nomina dedit, dicens: Committo tibi filium vel filiam, cuſtodias, &c. Proles naſcendo per prius recipitur per Angelum in manibus Angeli, id eſt in cuſtodia & diligentia, quam obſtetricis, quantumcunque ſit præſto. Ex quo ſequitur quod nunquam aliqua mulier parit ſine obſtetrice. Dicit Hieronymus, ſuper illo verbo, Angeli eorum, id eſt hominum, ſemper vident faciem patris mei qui in cælis eſt. Matth. 18. Dicit hîc gloſſ. Hieronymi, Magna eſt dignitas animarum, vt vnaquæque habeat ab ortu natiuitatis ſuæ bonum angelum ad cuſtodiam deputatum. Nota vnaquæque, nullus dominus dat vnum paſtorem cuilibet oui, ſed committit 100. vel 200. vni paſtori. Chriſtus verò tantum diligit animas, quod cuilibet dat ſuum paſtorem, ſiue cuſtodem. Ecce quomodo cuſtodit oues. Cogitate hîc, &c. Si rex haberet oues ſicut antiquitùs habebant Dauid & alij reges, & diceret militibus ſuis & baronibus committo vobis illas oues deſerti, vt ipſas cuſtodiatis, quomodo indignarentur ipſi, nec haberent patientiam, & ſancti Angeli quorum minor eſt maior quàm ſit hic Papa, Rex, vel Imperator, reputant ſibi ad honorem, quod Deus velit eis cõmittere creaturas, quas fecit ad imaginem, & ſimilitudinẽ ſuam, & redemit ſanguine

ſuo

suo & regratiantur Deo. Nec vnquam angelus deserit creaturā sibi commissam vsque ad mortē, quam tunc ducit ad paradisum si sit perfecta, vel ad purgatorium, vel ipsam dimittit in manibus dæmonū, si sit impœnitēs & mala. De hoc Dauid, Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Nota, vniuersaliter in omnibus, & per mare & per terrā, &c. Moraliter habetis hic doctrinā, quando habetis aliquam tentationem, vel occasionem peccandi, quod cogitetis pœnitentiam angeli. Nullus enim fur faceret furtū alio vidente, nec luxuriosus luxuriam. Cogita quod Angelus semper te videt, &c. Itē Ber. In quolibet angulo, & quolibet diuersorio da reuerentiam Angelo, & noli præsente eo facere quod me præsente facere non auderes. Secundò Christus ad custodiā ouiū suarū dat canes qui latrant contra lupos inferni. Sed canes sunt omnes qui habent officiū prædicandi, magis enim timent & terrentur dæmones clamore & latratu prædicationis q̄ lupi latratu canū. Maior dignitas est esse talē ministrum & canem, quia est officiū Apostolicū ouiū Christi, quā esse Patriarcham vel Prophetam. Auctoritas, Iob in persona Christi crucifixi di. Nunc derident me iuniores, tempore quorū non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Iob. 30. Nota, Nunc, s. in articulo passionis derident me iuniores tempore, s. Iudæi qui tunc erant, quorū patres, qui sunt Patriarchæ & Prophetæ, non dignabar ponere cū canibus gregis mei, s. cum Apostolis, quia maioris dignitatis fuerunt Apostoli, & viri Apostolici, q̄ Patriarchę & Prophetæ. Nota ergo quomodo est magnum officium prædicatoris, & cum quanta vigilantia exercendum viriliter latrando. Ideo Dauid Psal. 67. Dicit Dñs ex Basan, conuertā, cōuertam in profundum maris, vt intingatur pes tuus in sanguine, lingua canū tuorum ex inimicis ab ipso. No. Dixit Dominus, ex Basan. i. confusione, conuertam, s. peccatorē, conuertam in profundū maris, id est amarę contritionis. Et quomodo fiet istud? Respondet Dauid, Vt intingatur pes tuus, scilicet corpus, in sanguine, scilicet passionis, & lingua canū tuorum, scilicet prædicatorum, de Christi passione prædicantium: ex inimicis supple, liberentur oues, ab isto scilicet Christo, & non virtute prædicationis. Moraliter. Modò canes dati à Christo ad custodiam ouium fecerunt pacem cum lupis inferni. Ideo oues malè custodiuntur. Nota hic parabolā de Aesopo de canibus, & lupis volentibus bellare. Quidā lupus antiquus qui multa viderat & audiuerat dixit, Rogo quod ante præliū permittatis me loqui cū canibus. Qui dixit canibus, Magnum malum erit vobis bellare nobiscum, quoniā vel eritis victi, & sic malè pro vobis, vel victores, & si morimur, vos perditis vitam, quia nobis mortuis non indigent vobis. Hoc audito canes dissimulauerunt & fecerunt pacē. Significatum huius parabolæ est bonū.

Lupi ſunt dæmones,canes autem prædicatores,qui debent bellare, ſed pacem fecerũt,quia iam prædicatores non latrant cõtra dæmones pro cuſtodia ouium,ſed vt videantur clerici,aut habeant familiaritas,pecunias,&c. prędicãt doctrinam Poëtarum & nõ Chriſti. Ideo iam verificaturillud Eſa.56.Omnes beſtiæ agri venite ad deuorandũ,vniuerſæ beſtiæ ſaltus. Speculatores eius cæci omnes neſcierunt, vniuerſi canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes & amantes ſomnia, & canes impudentiſsimi neſcierũt ſaturitatẽ. Ipſi paſtores ignorauerunt ſcientiam, aliâs intelligentiã omnes in viam ſuam declinauerũt, vnuſquiſque ad auaritiam ſuã à ſummo vſque ad nouiſsimum.Ideo deuorãt lupi,ſ.dæmones, tot oues.Si dicatur,Mirũ eſt quod aliqua ouis pereat, quia habet angelum cuſtodem,&c. Reſpondeo quod Deus per angelos cuſtodit oues,ſed non cogit liberũ arbitriũ. Chriſtus præcipit,angelus verò conſilium dat,& inducit,ſed non cogit. Verbi gratia, Chriſtus vt Dominus & paſtor principalis præcipit humilitatem,& angelus te inducit ad eãdem,ſed es ita malus & induratus in malitijs tuis,&c. ꝙ non vis credere Chriſto præcipienti, nec angelo conſulenti, ſed vis facere ſuperbiã,pompã,&c.Item de alijs virtutibus & vitijs oppoſitis.Ecce quare perdũtur oues Chriſti,qui nolunt ſtare ſub cura ſeu regimine paſtoris. Ideo Dauid, Erraui ſicut ouis quæ perijt,&c. Dico tertiò,ꝙ bonitas paſtoris Chriſti oſtenditur in hoc, quod oues ſuas paſcit copiosè,ſ. in ſacramento altaris. Multum eſt enim quãdo Dñs permittit comedere oues in horto ſuo,multò magis quando in ſua menſa & de ſuo pane. Plus facit Chriſtus in ouibus ſuis,quas permittit comedere in domo,ſ.eccleſia,& in menſa ſua,ſ.altari,quibus dat nõ panem,ſed corpus ſuũ in cibum,& ſanguinem ſuũ in potum,nõ vnum fruſtũ ſed totum corpus. De hoc dicit Euangeliũ,Sicut nouit me pater,& ego noſco patrem,& animam meã pono pro ouibus meis.Dicit hîc Greg.ꝙ hoc dicit de ſacramento altaris. Fecit Chriſtus quod monuit, oſtendit ꝙ iuſsit. Bonus paſtor animam ſuã pro ouibus ſuis poſuit,vt in ſacramento noſtro corpus ſuum & ſanguinẽ verteret, & oues quas redemerat, carnis ſuæ alimento ſatiaret. De iſta paſtura prophetia Ezech.34. Hæc dicit Dominus. Ego paſcam oues meas in montibus Iſraël. In paſcuis vberrimis paſcã eas & in montibus excelſis, ſ. in tribus ſubſtantijs altiſsimis quæ ſunt in hoſtia cõſecrata.Vnde altior mõs ſeu creatura mũdi corporalis, & melior eſt corpus Ieſu Chriſti ꝙ ibi eſt in hoſtia.Mat.26.Accipite & mãducate,hoc eſt corpus meũ. Dixit Chriſtus in cœna apoſtolis.Secundus mons altiſsimus ſuper omnes creaturas ſpirituales melior & excellẽtior eſt anima Chriſti, quæ ibi eſt etiã in hoſtia conſecrata per naturalem cõcomitantiam. Tertius mons altiſsimus, quia de omnibus ſubſtantijs liquoroſis

melior & excellentior est sanguis Christi, quia ibi est per naturalem cōcomitantiam. Ideo non datur vobis in calice. Item super omnes creaturas corporales & spirituales & liquores est diuinitas, quę est tota in hostia cōsecrata. Ecce qualis bolus. Ecce quare dicit ego pascam oues meas, &c. Moraliter. Si ergo vultis esse cū angelis in pascuis paradisi, communicate quolibet anno in pascha bene parati, aliâs nunquam recipiemini in paradiso, & est magna ratio, ꝙ qui nolūt recipere Christum in domo sua, nō recipiantur à Christo in paradiso. Amē amē dico vobis, nisi mādūcaueritis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non habebitis vitā in vobis. Ioan. 6. Qui autē cōmunicant, recipiuntur à Christo di. Dignū est, quia me recepisti, vt te recipiam in domo mea. Mat. 15. Euge serue bone, & fidelis. No. ꝙ sicut quolibet anno Christus debet recipi sacramētaliter. Sic in qualibet dñica debet recipi spiritualiter in missa, in qua sacerdos ipsum recipit sacramētaliter, & totus populus ipsum recipere debet spiritualiter. Ideo dicit sacerdos in cōmunicādo. Refecti cibo potuq; cęlesti, &c. Nō dicit refectus, quia sicut oīa membra corporis reficiuntur cibo ab ore sumpto, sic de corpore ecclesiæ oīa mēbra cōiuncta reficiūtur, &c. Dic quomodo seruatis quatuor cōditionibus debēt Christū recipere in missa spiritualiter. In dñica prima ne sint potati. 1. Cor. 11. Cū cōuenitis ad manducādū inuicē expectate, s. nō bibatis quādo, &c. Secūda vt sint in confessione, quia quādo homo inuitauit, semper debet esse in manuū ablutione. Dauid, Populus eius & oues pascuæ eius introite portas eius, s. ecclesiæ, in cōfessione. Non dicit in epistola, vel in euāgelio. Tertia ne loquātur in ecclesia. Hęc dicit Dñs Deus sanctus Israël, Si reuertamini & quiescatis, salui eritis. In silētio & in spe erit fortitudo vestra. Esa. 30. No. si reuertamini, s. à laboribus & negotijs tēporalibus. Quarta ne recedāt quousq; datur cōgeriū benedictionis, iuxta illud Deut. 32. Date magnificentiā Deo nostro, Dei pfecta sunt opera, &c. Dico quartò, ꝙ Christus tanquā bonus pastor oues suas collocat securè, sicut pastor in securo collocat oues, &c. Idem facit Christus. De hoc quarta pars euāg. Alias oues habeo, quę nō sūt ex hoc ouili, &c. vsq; in finē. Vnde bona gēs video ꝙ vos qui habetis oues in mōte in pascuis, cū venit nox, ponitis eas in aliquo ouili, ne lupi deuorēt eas. Sic facit Iesus de nobis quādo venit vesper, s. dies mortis. Iesus collocat animas in paradiso, si bene vixerūt, ne lupus, i. diabolus eas deuoret. Et loquitur Christus angelis di. Alias oues habeo, s. homines & mulieres, & illas oportet me adducere, s. per innocentiā, vel per obedientiā, vel per pœnitentiā. Ouile seu locus ouium harum vbi in nocte mortis securissimè requiescent, est cęlū empyreū, s. societas angelorū, & fit vnū ouille & vnus pastor, &c.

De eadem Dominica. Sermo secundus.

Iet vnum ouile & vnus pastor. Io. 10. In pręsenti sermone iuxta motiuum thematis volo vobis prędicare & declarare quomodo animæ sanctæ collocantur & ordinãtur in paradiso, & si vultis tenere bonã vitã, scietis cum quibus angelis eritis collocandi in paradiso. Credo quòd erit materia deo gratiosa & acceptabilis, & nobis proficuosa & meritoria. Sed primò salutetur virgo Maria. Pro huius verbi declaratione & veniẽdo ad materiã prędicandã, sciendũ quod inter antiquos doctores & magistros fuerunt duę magnę quęstiones, de ordinatione animarum & angelorum in paradiso. Quęstio prima erat de præeminentia. Secũda de residentia. Prima de præeminentia, Vtrũ angeli in cælo sint superiores & altiores animabus, vel ecõuerso, vel sint æquales. Secũda residentia, Vtrũ angeli oẽs in gloria sint ad dexterã Christi, & animæ ad sinistram, vel per oppositum, vel si stent simul. Hæ quæstiones erãt difficiles ad sciendũ, sed Christus eas declarauit respõdendo ad vnã quæstionem quam sibi fecerunt Iudæi, de qua loquuntur tres Euangelistę, s. Mat. 22. Mar. 12. & Lu. 20. Dic historiã de quæstione facta Christo de muliere quæ habuit septem viros, in resurrectione cuius esset vxor. Quibus Christus respõdens dixit: Filij huius sæculi nubũt, & traduntur ad nuptias, illi verò qui digni habebuntur sæculo illo in resurrectione ex mortuis, nõ nubent, neque ducent vxores, neq; vltra mori poterunt. Aequales enim angelis sunt. Luc. 20. Patet respõsio ad primã quæstionem de præeminentia, ꝙ angeli nõ sunt superiores animabus, nec ecõuerso, sed animæ & angeli sunt æquales, s. in puritate, dignitate & gloria. Secunda quæstio est de residentia, quæ patet ex alia Christi respõsione, quã fecit Iudæis dicens: Erratis nescientes scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubũt neq; nubẽtur, sed erũt sicut angeli dei in cęlo. Mat 22. No. ly sicut est aduerbium, & dicit similitudinẽ, ergo angeli nõ erunt ad dexterã, & animę ad sinistrã vel ecõuerso, sed erũt simul. Et hoc dicit thema propositũ, Fiet vnũ ouile, s. de hominibus bonæ vitæ, & de angelis, sub vno pastore, s. Christo regnãte super oẽs. Modò ex doctrina Christi, & Apostoli Pauli, & Ioannis Euãgelistę qui hoc viderũt ex Christi ostensione eis facta, nos scimus ordinationẽ paradisi quomodo ibi sunt nouem ordines angelorum, vt expressè hic ponit Dionysius qui habuit à Paulo, quos ordines beatus Ioannes vocat plateas, Et plateæ ciuitatis aurum mundum, tanquam vitrũ perlucidũ. Apoc. 21. Nota corporalẽ pulchritudinẽ platearũ. In tantũ ꝙ si possent videri, &c. In prima platea sunt angeli sic dicti. Et de isto ordine quilibet nostrum habet vnũ angelũ ad custodiã sibi deputatũ, vbi sunt plures q̃ sunt in mundo folia arborũ. Dicit S. Th. ꝙ sicut quantitas cõtinua istorũ inferiorum nõ est nisi punctus re-

ſpectu quantitatis cęli: Sic quantitas diſcreta rerum mundanarum nihil eſt reſpectu quantitatis diſcretè illorum qui ſunt in cęlo. Et in hac prima platea eſt capitaneus Raphaël. Secunda platea altior eſt archangelorũ, capitaneus eſt Gabriël. Tertia platea eſt principatuũ, capitaneus eſt Michaël. Auct. Dan. 10. Ecce Michaël vnus de principibus primis. Quarta omnibus prædictis excellentior eſt poteſtatũ. Neſcitur quis eſt ibi capitaneus, quia Deus nõ reuelauit niſi de tribus prædictis. Quinta pulchrior eſt virtutũ. Sexta donationum. Septima thronorũ. Octaua cherubim. Nona omnibus alijs maior, nobilior & pulchrior ſeraphim. Animę aũt collocantur quędam in primo ordine, quędã in ſecundo, &c. Nulla autẽ eſt ſuper oẽs ordines angelorũ niſi ſolus Chriſtus cum virgine Maria à dextris eius. Hiero. Nõ eſt fas credere aliquẽ ſanctorũ oẽs ordines angelorũ tranſcendere, niſi ſolum virginem Mariã, de qua dicit eccle. Exaltata eſt ſancta Dei genitrix ſuper choros angelorũ ad cæleſtia regna. Et ſic fit in cælo empyreo vnũ ouile & vnus paſtor. Modò declarabo vobis quæ animæ vadunt in primo ordine, & quæ in ſecundo, &c. Et dum ego dicã quilibet veſtrũ cogitet de ſe, & videat ſi teneat talẽ modum viuẽdi. Vnde ſicut ſunt in cælo nouẽ plateæ ſeu ordines angelorũ: ſic ſunt in hoc mundo nouẽ modi bonæ vitæ, correſpondẽtes nouẽ ordinibus angelorũ, & qui ſunt in primo gradu bonæ vitæ, collocantur in primo ordine. Primus modus ſeu gradus bonæ vitæ eſt afflictio pœnitentialis, ſ. de peccatis, de quibus nullus poteſt ſe excuſare, facere pœnitentiã, pro tẽpore cõuerti ad Deum, cõteri cũ propoſito nõ redeundi ad peccata, cõfiteri, vitare occaſiones peccandi, affligere carnem aliquo modo vel ieiunio, vel cilicio, vel diſciplinis, &c. quia occaſione carnis peccamus. Tales quando decedunt, facta cõdigna pœnitentia, quia aliâs cõplebitur in purgatorio, quãdo talis eſt in articulo mortis, ſubitò angelus cuſtos aſcẽdit in cælum. Et Chriſtus interrogat, Quæ noua? licèt ſciat omnia, tamen ipſe interrogat iuſtum & impium. Pſal. 10. Reſpondet angelus, dicens: Dñe modò ſunt tot anni, quod vos commiſiſtis mihi talem, & modò eſt in articulo mortis, & dñe vixit ſic, &c. Et virgo gaudet, & dicit filio ſuo: Fili honorandus eſt ex quo amore veſtri fecit hoc, & nõ ex vana gloria. Tunc Chrſtus vocat Michaëlem, di. quod vocet angelos & mittat ad ſociandum & liberandum à dæmonibus. De hoc auctoritas, Si fuerit pro eo angelus loquens vnus de milibus vt annunciet hominis æquitatem, miſerebitur eius &. dicet: Libera eũ vt non deſcendat in corruptionem. Inueni in quo ei propicier. Iob. 33. Hoc videntes & ſciẽtes filij veſtri parui, petũt pro gratia à Chriſto vt honorent patrem vel matrem, &c. Et deſcendunt cum angelis, vt hoc patet ex multis miraculis. Anima ſtatim ſentit preſentiã angelorum, & ſeparata à corpore ſtatim videt angelos & animas, & cogno-

cognoſcit omnes,& ſalutat eos dicens, O angeli benedicti & vnde hæc mihi? Deinde vocat filios nominibus di. & vbi frater tuus maior? Reſpondet in inferno eſt. Nota quomodo de magnis pauci ſaluantur, quia ſunt pleni ſuperbia. Quamuis anima dum eſt cõiuncta carni, non poteſt videre niſi carnalia vel corporalia, &c. Deinde aſcendunt in cælum, & anima aſcendit in medio angelorũ ad inſtar nobilis ſponſę, quæ in die nuptiarũ aſſociatur à baronibus, &c. De hoc aucto. Factũ eſt vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinũ Abrahę, id eſt in gloriam paradiſi: Lu. 16. Et quãdo ſunt in porta paradiſi, portarij aperiũt, & intrant, & ſtatim in prima platea fit magnum feſtũ ab angelis. Auct. Dico vobis quod gaudiũ eſt coram angelis dei ſuper vno peccatore pœnitentiá agente. Lu. 15. Bis ponitur hæc auctoritas in dicto cap. quia gaudent tã angeli quã etiam ſancti. Quanto ergo magis gaudent & angeli & ſancti ſuper vno peccatore pœnitentiã complente, & cęlum introeunte? Deinde venit anima vſq; ad Chriſtũ & ibi coronatur ab ipſo Chriſto. O qualis amor. Aucto. Iuſti autẽ in perpetuum viuent, & apud dominum eſt merces eorum & cogitatio eorũ apud altiſsimum. Ideo accipient regnum decoris & diadema ſpeciei de manu domini. Sap. 5. Quantũ gaudet rex in die coronationis ſuæ quando coronatur, quę coronatio nihil eſt reſpectu illius coronę quę amitti nõ poteſt. Tũc de anima coronata dicit Chriſtus, Collocetur in ordine angelorum in cathedra. Ergo bonũ eſt facere pœnitentiã de peccatis. Ideo Chriſtus, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cęlorũ. Matt. 4. Secundus gradus ſeu modus bonę vitę eſt melior, ſ. deuotio ſpiritualis per additionem, quæ vltra afflictionem pœnitentialẽ habent deuotionem ſpiritualem qua eſt melior. Ratio, quia melior eſt anima quàm corpus: afflictio pœnitẽtialis tangit corpus, ſed deuotio tangit animã quæ eſt melior corpore. Spiritus eſt qui viuificat, caro nõ prodeſt quidquam. Io. 6. Corpus enim omnia habet ab anima, ſ. videre, audire, &c. Deuotio ſpiritualis eſt, quando homo libenter & cum gaudio facit ſpiritualia, vt orare. Quando religioſi & clerici dicunt ſuum officium deuotè & diſtinctè, ſurgunt ad matutinas de nocte, quas dicũt in memoriã paſsionis ſeu captionis Chriſti. Idem de alijs horis canonicis. Secùs de illis qui dicũt matutinas albas, vel rubeas, nec celebrãt niſi pro pecunijs. Idem de deuotione ſpirituali ſęcularium, facere rationem quolibet die deuotè non induendo, &c. audire miſſam & ſermones in dominica cum ſilentio, confiteri & communicare, &c. Quando tales decedunt collocantur in ſecundo ordine, ſcilicet archangelorum, ſecundũ practicã prius dictam, & fit eis maior honor, quia vltra afflictionem pœnitentialem habuerunt deuotionem ſpiritualem. Et in qualibet platea fit magnũ feſtũ dicendo, Fœlix dies, fœlix hora, fœlix tẽpus, fœlix mo-

ra in qua pœnitentiam cõpleuisti cantãdo. Ratio est, quia decet qui in hoc mundo magis approximatur deo, quòd etiam in alio sit propinquior. Ideo dicebat Dauid, Ecce qui elongant se à te, s. per indeuotionem spiritualem, peribunt in corpore & anima. Mihi aũt adherere deo. s. per deuotionẽ spiritualem, bonum est. Psal. 72. Tertius modus est melior, s. miseratio fraternitatis semper intelligitur per additionem, quando vltra afflictionem & deuotionem spiritualem habent miserationem fraternalem. Dicunt doctores theologię, ꝙ bonum est ieiunium, ꝙ est afflictio. Melior est oratio quæ est deuotio. Sed adhuc melior est eleemosyna quæ est miseratio fraternalis. Quando homo cõpatitur pauperi, tũc dat sibi de corde. Quãdo iuuat eum, dando sibi cibum vel potũ, tunicam, &c. tunc dat sibi eleemosynam de bursa. Dic modum dandi eleemosynam portando pecunias in manu, &c. Sic enim vitatur vana gloria in te, & verecũdia in paupere. Seneca. Nihil carius emitur, quàm ꝙ precibus obtinetur. Cogitatę quòd quando vaditis ad ecclesiã, vadatis ad petendum eleemosynã à Christo, &c. vel sanitatẽ vel pacem. Ideo date & dabitur vobis, vel mutuando sine vsura. Vnde in aliquo casu maior eleemosyna est mutuare quàm dare, &c. Item secretè mittere pauperibus verecundis bladũ vel vinũ vel vestes. Item puellis ad maritandum. Item soluendo pro captiuis, quando tales moriuntur, anima collocatur cum maximo honore in tertio ordine, s. principatus, non sine ratione, ergo dixit Christus, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Mat. 5. Quartus modus omnibus alijs prædictis melior est patientia virtualis. Ratio, quia, sunt multi qui libenter faciunt pœnitentiam, & orant deuotè, & faciunt eleemosynas, sed in aduersitate nesciunt habere patientiã, quãdo Deus dat eis aliquam tribulationem, quia omnia mala penè sunt à deo, vt infirmitates quas habemus, & paupertatem patienter sustinere, non indignari in corde, murmurare contra Deum. De hoc dico vobis mirabile de illo sancto homine Iob ditissimo, qui habebat septẽ filios nobiles, & tres filias, septem milla ouiũ, mille boues, tria millia camelorũ, quingentas asinas, & multas possessiones & reditus, & vna die perdidit omnia. Dic practicè quomodo veniebant serui nũciantes sibi quomodo Chaldæi cœperunt boues, &c. Qui in fine patiẽter respõdit, & dixit, Nudus egressus sum, &c. Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit, ita factum est. Sit nomẽ domini benedictũ. Iob. 1. & 2. ca. Et quando vos perditis vnũ animal vel aliud quid, maledicitis, &c. ideo patienter sustinete. hæc est dei virtus quę vocatur magna. Act. 8. Quãdo tales decedũt, collocãtur in quarto ordine altiores Michaële, s. in ordine potestatum cũ tanto honore quòd non sufficiunt verba ad exprimendum, sed cogitate. Ideo Apostolus, Patiẽtia vobis necessaria est, scilicet pro ista gloria

habenda, vt voluntatem Dei facientes, reporteris promissionem, ſ. illius gloriæ. ad Heb. 10. Quintus modus melior eſt concordantia proximalis quę eſt maior. Ratio, quia habere patientiã in hoc quod Deus facit, eſt de neceſsitate facere virtutẽ, quia nõ potes te vindicare de Deo, ſed de iniurijs quæ fiunt à proximo, de quo homo poteſt ſe vindicare, & non velle vindictam propter Deum, hæc eſt magna virtus, quando nec indignatur in corde, nec aufert verbũ, immo orat pro eis, quando tales decedunt, collocantur in quinto, ſcilicet virtutum. Cogitate quæ feſta fiunt in quolibet ordine quando tranſit, &c. Ideo Apoſtolus, Si fieri poteſt, quantũ ex vobis eſt cum omnibus hominibus pacem habentes. Non voſmetipſos defendentes, id eſt vindicantes chariſsimi, ſed date locum iræ. Scriptum eſt enim, Mihi vindictam & ego retribuam dicit Dominus, ad Romanos duodecimo: & Deut. trigeſimo ſecundo. Nota, ſi fieri poteſt, ſcilicet quantum eſt ex parte veſtra requirendo pacem, etiam ſi eſtis iniuriatus, quia ibi eſt meritum. Sextus modus alijs melior eſt præſidentia humanalis, ſcilicet prælatorum eccleſiæ & dominorum tẽporalium. Hæc eſt maior. Ratio, quia non ſolùm reſpicit vtilitatem propriæ perſonæ, vt alij quinque modi prædicti, ſed vtilitatẽ etiam totius populi ſibi ſubiecti, quia non ſolùm gubernat ſe bene in perſona ſua & virtuosè, ſed etiam totum populum ſibi commiſſum. Verbi gratia, de bono Papa, &c. vſque ad rectorem, & de bono Imperatore, vſque ad rectorem ciuitatis, quando habuit iuſtum titulum, &c. Et quando ſunt in domino, non ſolùm gubernant perſonam in afflictione pœnitentiali, & deuotione ſpirituali, & miſeratione fraternali, & in patientia virtuali, & concordantia proximali, immo vltra hoc regunt populum in iuſtitia, quia nec amore, nec odio, nec pecunia faciunt contra iuſtitiam, contentãtur de ſuis reditibus, non faciunt oppreſsiones, &c. Idem de prælatis eccleſiaſticis, qui corrigunt peccata notoria, quia ex prædictis ſecretis quæ non cadunt in iudicio hominum, ſed Dei, non punitur ſiue ciuitas ſiue communitas. Quando tales decedunt, collocantur cum magno feſto & honore in ſexto ordine, ſcilicet dominationum. Dic quomodo ibi fit magnũ feſtum in quolibet ordine tranſeundo. Dicit virgo Maria filio, magnum feſtum debet fieri, quia tot anni ſunt quod nullus aſcendit de talibus, quia omnes ſe malè gubernãt. Dic de illo qui poſt mortem apparuit amico ſuo dicens, Si fuiſſem de numero prælatorũ, nõ fuiſſem de numero ſaluandorũ. Ideo dicit ſcriptura, Si delectamini in ſedibus, & ſceptris ô reges populi, diligite ſapientiam, vt in perpetuum regnetis. Diligite lumen ſapientiæ omnes qui preeſtis populis, &c. Sap. 6. Septimus ſemper aſcendẽdo eſt maior, ſ. paupertatis apoſtolicalis, quãdo amore Chriſti homo deſpicit & amittit oĩa bona tẽporalia, & eſt ita philo captus de paupertate,

quod nihil vult habere nisi necessitatem, & procurat honorem Dei & saluationem animarum. Quando tales decedunt, cum magis honoribus collocantur in septimo ordine, s. cum thronis. Auctoritas. Beatus Petrus pro se & pro alijs de vita apostolica quæsiuit à Christo dicens, Ecce nos reliquimus, &c. Matt. 19. Respondit Christus, Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me, in regeneratione cũ sederit filijs hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes. Lucas dicit, Sedeatis super thronos duodecim iudicantes tribus Israël, Lu. 22. Octauus grad⁹ melior est sapiẽtia diuinalis, quádo vltra paupertatẽ apostolicam habent sapientiam diuinã, & sunt illuminati, & in se habent intellectum clarum, & illuminant alios in veritate fidei catholicæ prędicando contra tenebras peccatorum. Quando tales decedunt, collocãtur in octauo ordine, s. Cherubim, qui interpretatur plenitudo sentẽtię. Auctoritas, Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellę in perpetuas ęternitates. Da. 12. Nonus gradus, omnibus alijs supradictis melior est charitas supernalis. Quia maior horũ est charitas. 1. ad Cor. 13. Sunt aliqui sed pauci ita ardẽtes & inflammati in amore Dei, quod omnino sunt igniti, quod nihil aliud volunt, nec desiderant nisi Deum, amore cuius ommes labores sunt dulces, semper desiderant esse cum Christo. Vnde si Deus diceret eis, Adhuc oportet per annum expectare, & viuere in mundo. Responderent, O Domine, & quare nõ statim, &c. Nota cõtra illos qui fugiunt mortalitates exemplo duorũ captorum. Iustus gaudet quando dicitur sibi quòd exeat de carcere, secùs de illo qui est conscius sibi, &c. Sed pauci sunt sic inflammati diuino amore, sed heu maior pars de vanitatibus mũdi, vt miles de pulchro equo, sacerdos de pingui beneficio, religiosus de aliquo libro, sed non de libro vitæ, s. Christo, mulieres de pulchra veste, vel ornatu, loboratores de pulchra possessione, vel vinea. Inflammãtur istis miserijs statim dimittentis, & non curant de istis bonis perpetuis, de Christo, de virgine Maria, & de sanctis. Qui verò in perpetuis & futuris, & Dei amore inflãmati fuerint cũ Paulo, qui ait, Cupio dissolui, &c. quádo tales decedunt, cum honore & festis indicibilibus collocantur in nono ordine, scilicet Seraphinorum. Dicatur quomodo illa anima leuatur à sanctis angelis, vt depingitur de Magdalena, cum canticis & instrumentis, & angeli respiciunt per fenestras suas, & ipsam salutant dicẽdo, O benedicta dies in qua incepisti seruire Deo. Ideo Apostolus, Super omnia charitatẽ habete, quod est vinculum perfectionis. ad Collocenses tertio. Auisetis vos, quia nisi teneatis aliquẽ modum viuendi de nouem prædictis, non intrabitis paradisum, quia non sunt alij modi viuendi. Ecce quomodo fit vnum ouile & vnus pastor.

De ea-

De eadem Dominica. Sermo III.

P*Eccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignũ.* 1. Pe. 2 Sermo noster erit de fructu passionis Christi, s. vitandi, destruendi, & expellendi peccata. Sed primò salutetur virgo Maria. Verbum propositũ habet subtilitatem & difficultatem in theologia. Itẽ volo ipsum declare dupliciter intellectum secundũ duas rationes, propter quas Christus pctã nostra pertulit in corpore suo super lignum. Prima per satisfactionem generalem, & hoc vt peccata prę̨terita sint indulta. Secunda per instructionem virtualẽ, & hoc vt peccata futura sint defensata & propulsata, vel eiecta. Ideo dicit the. Peccata nostra ipse pertulit, id est, perfectè tulit. Dico primò ꝙ Christ⁹ pertulit peccata nostra in corpore suo super lignum crucis pro satisfactione generali, ideo vt prę̨terita dimitterentur, quia onus & pœnam quam nos debebamus portare pro peccatis nostris, ipse portauit. Pro declaratione dic casum de cõmunitate seu vniuersitate, quę̨ commisit crimen magnum contra suum principem & dñm, propter quod fuit data sententia contra eos condemnationis, vel quod intra certum tẽpus mille millia florenorum soluerent, & nõ poterant nec cẽtum: vel quod homines & mulieres & pueri suspẽderentur. Sed venit homo quidam diues, & soluit principi pro vniuersitate, & sic illa communitas fuit libera à pœna & solutione. Sic est de facto dñi nostri Iesu Christi. Nam iam vniuersitas seu cõmunitas generis humani ex peccato primi hominis & aliorum post obligata erat, & data sententia fuerat contra eam in iudicio diuino, vel quod satisfacerent Deo, vel quòd suspenderentur in furca inferni. Et totum genus humanum non posset Deo satisfacere pro vno peccato mortali. Ratio, quia peccatum cõtra Deum factum est infinitę̨ offensæ, propter dignitatem Dei qui offenditur. Vnde offendere laboratorẽ est peccatum, sed maius peccatum est militem, maius peccatũ est comitem & sic ascendendo in infinitum, quo offenditur Deus. Sed venit ille diues homo, scilicet, Christus, portans infinitum thesaurum in gazophylacio corporis sui, dicens Deo Patri, Pater cõpatior huic vniuersitati, quod omnes suspendantur. Ad quem pater: Fili sicut sum misericors æternaliter essentialiter, ita sum & iustus. Ideo, &c. Et filius. Ideo pater ego soluã, ego solus suspendar in furca crucis, ne aliquis mihi credens & obediẽs suspẽdatur in furca inferni, & placuit Deo patri. Ideo Christus soluit pretiũ sanguinis de capite per coronã, de manibus & pedibus ex clauis, &c. Ecce quomodo peccata nostra, s. prę̨terita ipse Christus pertulit per satisfactionẽ & redẽptionẽ generalem, vt dimittãtur. De hoc aucto. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis, vt nos offerret deo, mortificatos quidem carne, viuificatos aũt spiritu. 1. Pet. 3. Nota, viuificatos

Cùm ex obiecto peccatũ infinitũ sit, infinita satisfactio ne compensari debuit.

catos spiritu. Sunt hic duę quęstiones. Prima diceret aliquis qualem redemptionē fecit Christus, cùm tamen adhuc multi dānentur, vt infideles, Iudæi, & Agareni, & multi alij. Secunda quęstio de nobis Christianis. Si Christus sufficienter & abundanter redemit nos, & pro nobis soluit pretiū, quid ergo oportet me soluere & facere pœnitentiam de peccatis meis ex quo Christus abūdanter soluit, quare ergo confessores dant pœnitentiam? Hic dico istā veritatē, quod Christus sufficienter & abundanter, immo & superabundanter soluit pro omnibus peccatis pręteritis pręsentibus & futuris, quę possunt fieri, non solùm pro peccatis Christianorū, immo etiā omnium infidelium, nō solùm pro isto mundo, immo etiā pro mille millibus mundis si essent. Aucto. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, nō pro peccatis nostris tantū, sed etiam pro totius mūdi, sup. peccatis. 1. Io. 2. Respōdeo ad quęstiones, quòd licèt pretium redēptionis sit solutum abundanter pro omnibus & superabundanter, tamē oportet quòd illa redēptio vel solutio sit aliquo modo applicata. Quòd fit dupliciter, vel per lotionem baptismalē, vel per afflictionem pœnitentialem. De primo quando aliquis baptizatur paruus vel adultus, q. d. Christus soluit, ideo venio ad baptismū gaudēs de sua solutione, & in signum huius recipio baptismū, talem nihil oportet soluere pro peccatis suis, etiam si fecisset omnia peccata mundi, nullā eū oportet facere pœnitentiā, ex quo diues homo soluit pro cōmunitate. Si vos qui estis de communitate protestatis dicendo, Nolo gaudere illa solutione, remanetis in illa obligatione. Ita faciunt infideles vt Iudæi & Agareni. Sed si vos protestatis & dicitis quòd vultis gaudere illa solutione, non remanetis obligati. Patet ratio, quia Iudæi & Agareni damnantur. Diceret aliquis quare solutio & redēptio Christi executatur & applicatur nobis per lauamentū aquæ baptismalis. Dicatur quomodo Christus fuit lotus & baptizatus in sanguine, sed quia homo nō potest lauari in illo sanguine Christi, ideo lauatur homo in signū lotionis illius sanguinis Christi, virtute cuius lauamentū aquę baptismalis habet virtutē & efficaciā lauandi animā. Ecce quare dicit auctoritas. Christus mortuus est, &c. vt nos offerret Deo per baptismū. Patet solutio ad primā quæstionē. Ad secundā quæstionē de nobis Christianis quid dicemus? quòd si Christus abundanter & superabundāter satisfecit pro nobis, quare ergo dicit cōfessor soluatis satisfaciēdo pœnitentiā, &c. Respōdeo hic & dico quod in prima applicatione solutionis Christi per baptismū quē recepistis, nō oportet quòd vos soluatis aliquid, s. faciendo pœnitentiā de peccatis. Sed quia post baptismū iterū vos obligastis ad supplicium inferni ex peccatis quæ post baptismum fecistis, ideo oportet quod iterum vobis applicetur illa solutio & redemptio Christi, nō per baptismum, quia non habet virtutē nisi semel. Sic &

Applicatur nobis meritum satisfactionisq́; Christi per sacramenta.

Christus non est mortuus pro nobis nisi semel, ideo oportet quod applicetur nobis per afflictionem pœnitentialẽ. Quoniá sicut Christus sensit dolores in pasſione sua, ita & nos in pœnitentia debemus sentire dolores in corpore nostro, ieiunando, ciliciũ portando, orando, vigilando, disciplinando se, &c. Sic applicatur nobis secũdo modo. Et sicut Christus in pasſione habuit multos dolores, sic iste modus pœnitentiæ potest iterari multoties, quia toties quoties. Ideo quãdo aliquis dicit, Nolo confiteri, nec facere pœnitentiá, talis est Iudæus, qui dicit, Nolo gaudere de Christi solutione, propter hoc modò non vult recipere baptismum. Idem de impœnitente, & licèt hoc non dicat ore, dicit tamẽ facto & opere. Patet prima ratio. Dico secundò quòd Christus pertulit peccata mũdi in corpore suo super lignum crucis per informationem vel instructionẽ virtualẽ, & hoc vt peccata futura vitentur. Dic quomodo omnia peccata mortalia mundi includuntur & reducuntur ad septem peccata mortalia, quę dicuntur capitalia, propter hoc Dominus noster Iesus Christus in cruce fecit septẽ opera, & in quolibet opere dedit nobis exemplum & instructionem vitandi vnum peccatum mortale. Primum opus notabile quod Christus fecit, est, quia quando debuit poni in cruce, ipsemet voluit se denudare, quia nullus poterat eum cogere, si voluisset. Est hîc quęstio, quare sic mundus voluit crucifigi, quia sicut videtis nullus malefactor suspenditur totus nudus. Cũ ergo Christus esset nobilis homo de genere Dauid, & hoc Iudæis erat notũ, quare ergo voluit nudari? respondeo ꝙ hoc fecit Christus vt daret nobis exemplũ & instructionẽ vitandi & expellendi à nobis vnum peccatũ mortale, quod dicitur peccatum auaritiæ. Voluit nudari antequam se poneret in lecto crucis, dãdo exẽplo ꝙ si tenetis aliquid per auaritiá vel per rapinam coactá, vt domini temporales vel maiores cõtra minores, vel ꝑ furtũ secretũ, vt faciunt vasalli cõtra dominos & contra ecclesiá, retinendo decimas vel primitias, &c. vel per vsuram, vt faciunt vsurarij mutuãdo vel emẽdo, &c. vel per fraudẽ, vt faciunt aliqui mercatores, vel per calumniá, vt faciunt iuristę, iudices, assessores, aduocati, procuratores, vel per retentionẽ, vt faciũt dñi qui retinent soldatas seruorũ, vel hæredes bona defunctorum, vel alij retinendo rem inuentá, vel quocunque modo. Si vis saluari, fac vt Christus. Vnde antequam ponas te in lecto per infirmitatem denuda te vt Christus satisfaciendo & restituendo. O qualis instructio pro vsurarijs qui dicunt confessori, Pater dimittá in testamẽto vt hęres satisfaciat, &c. Non credas te ex hoc euadere damnationẽ æternam, ex quo tu non vis satisfacere in vita tua, licèt dimittas in testamẽto quia tua voluntas nõ est satisfacere si viuis, & cõdemnas filiũ vel hæredem qui etiam nihil faciet de satisfactione, vt patet ad oculum de omnibus, imò dicet, Ipsę fecit vsuram, & furta, & dicit ꝙ

ego

ego satisfaciã, benefaciam, &c. Ideo multi sunt in hoc decepti. De diuitijs taliũ dicit Scriptura sancta. De mercedibus meretricis congregata sunt, & vsque ad mercedem meretricis reuertentur. Super hoc plangam & vlulabo, vadã spoliatus & nudus. Micheę. 1. Nota de mercedibus meretricis. Hæc meretrix est auaritia, quæ omnibus se communicat, & dominis temporalibus & prælatis ecclesiasticis, religiosis & clericis, Iudæis & Agarenis. Pecunię ergo de malo iusto, de mercedibus meretricis congregatæ sunt, & vsque ad mercedem meretricis reuertentur, quia quãdo moriuntur deprædantur ex auaritia, primò à scutiferis, amicis & parentibus, &c. Idem de prȩlatis, clericis & religiosis. Quia de mercede meretricis, scilicet simoniæ congregatæ sunt, & vsque ad mercedem meretricis reuertentur, quia collectores totum recipiunt, &c. Remedium est ergo illud ꝙ dicit propheta, Super hoc, scilicet malum quod feci cõgregando pecunias, plangam per contritionem & vlulabo per confessionem, vadam spoliatus & nudus per satisfactionem. Si ergo aliquis vestrum est indutus ista mala veste auaritię, denudet se, vt Christus, ne damnetur. Secundum opus notabile quod Christus fecit, est cõclauatio. Postquam fuit denudatus dixerunt sibi Iudæi, Ponas te hic & clauabimus manus & pedes, & posuit se super lectũ crucis asperũ, & durum. Cogitate cum quanto dolore fuit illa cõclauatio, quia manus sunt neruosæ & etiam pedes. Est hic quæstio quare hoc, quia omnes doctores theologię dicunt ꝙ minimus dolor suus suffecisset ex coniunctione diuinitatis, quare ergo voluit tot dolores sustinere? Respondeo quod hoc fecit vt daret nobis exemplum vitandi peccatum luxuriæ, quod fit ad delectandum corpus vt cogitet, luxuriosus dolores corporis Iesu Christi quos voluit pro eo sustinere, vt dicat, ego nolo delectari. Nota, quod Christus in cruce in quinque partibus sui corporis maximè sustinuit dolores, scilicet,

Prima in toto corpore quando iacuit super crucem duram, & grauem,
Secunda in clauatione manus dexteræ,
Tertia sinistræ,
Quarta pedis dextri.
Quinta sinistri.

Christus quinque præcipuos dolores perferens, quinque venerandas species fugere docuit.

Quare hoc? Respondeo quod ad exemplũ vitandi quinque species luxuriæ. Prima dicitur simplex fornicatio, ista est minor. Dic quid est & quõ dicũt multi ꝙ nõ sit peccatũ, &c. Et detur ratio de filiabus regis. Secunda species est adulteriũ, quãdo alter ipsorum, vel ambo sunt de matrimonio, maius quia iam est peccatum, quia nõ solũ fit iniuria Deo, sed etiam proximo. Tertia species dicitur incestus quãdo ibi est affinitas carnalis & spiritualis, iam est maius peccatum. Quarta species est sacrilegium, quando persona est sacrata, quia

religiosus vel clericus vel monialis maius peccatũ facit, quia cõtra votum facit,&c. Quinta species contra naturam tã magnum peccatum est,quod nõ debet nominari. Cõtra naturam est, quando fit tali modo,quod nõ potest sequi generatio quomodocunque fiat. Ecce quare Christus in quinque locis sui corporis voluit sustinere dolores, vt hæ quinq; species peccati luxuriæ vitentur. Ideo Apostol. Qui Christi sunt vt christiani, carnẽ suam crucifixerũt cum vitijs & concupiscentijs. Ad Gal. 5. Tertium opus notabile Christi fuit in cruce propitiatio. Postquam fuit crucifixus, erexerunt crucem. Cogitate dolorem totius corporis,quod solũ in clauis pendebat. Tunc Christus vidit Deum patrem ad recipiendum vindictam de crucifixoribus filij, si filius voluisset, pro quibus orauit, dicens: Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Lu. 23. Nota hic exemplũ & instructionẽ quã dat nobis, quia nõ solũ nõ voluit recipere vindictã, sed nec sustinuit ꝙ alius, s. pater reciperet pro eo vindictã. Quare hoc? Respondeo, quòd ad dandum exemplum vitandi peccatum iræ seu vindictæ, quod peccatum multũ & nimis regnat in mundo. Dicũt enim nõnulli, per caput vel per corpus Dei ego me vindicabo,&c. Quid dices in iudicio quando Christus dicet tibi, quare nõ remisisti mortem patris, vel filij,&c. Si dicis, dñe, quia certè malo modo & iniustè fuit interfectus,&c. & cùm falso processu sententiatus. Dicet Christus. Et nunquid ego qui sum dñs, rex, & Papa, maior mundo, iniustè & cum falso processu fui sententiatus? tamen peperci. Dic contra aliquas mulieres duriores hominibus, quid dicetis cùm virgo Maria remiserit mortem filij sui, qui tãtum & plus valebat quàm filius vester, & quando audiuit, quod filius pepercit, etiam & ipsa pepercit, & quando videbat illos qui crucifixerant filium suum, salutabat eos dicens: Dominus sit vobiscum, quia diabolus erat cum eis, ideo orabat pro eis. Oportet remittere. Vnde dicit Christus. Mat. 18. Pater meus cælestis tradet vos tortoribus, si non remiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris, & ad Ephe. 4. Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut &. Deus in Cristo donauit vobis. Nota, benigni in loquendo, misericordes in remittendo, sicut Deus in Christo, s. existente in cruce donauit vobis exemplum. Quartum opus fuit coronatio. Dic quomodo Iudæi portauerunt coronam spineam, quam sibi imposuerant in domo Pilati, & dixerunt: Rex veni huc, & ponemus tibi coronam quam mereris. Quare voluit sic coronari? Respondeo, vt daret nobis exemplum, & instructionem vitandi peccatum superbiæ. Superbus enim communiter vadit capite erecto, sed humilis vadit capite demisso, & stat simpliciter. Superbus autem põposè,&c. Cõtra quos dicit scriptura, Vę coronę superbię, ebrijs Effraim, & flori decidenti glorię exaltationis eius, Isa. 28. Nota, væ coronæ superbiæ.

Quem

Quemadmodum corona habet quatuor flores lilij, sic corona superbiæ venit in capite ex quatuor. Flos ante superbia ex genere, flos retro ex bonis spiritualibus, flos à dextris superbia de officio vel dignitate, flos à sinistris superbia quæ venit ex bonis temporalibus, siue ex diuitijs. Ebrijs Effraim, quod interpretatur crescens vel abundans, quoniã superbia venit vel ex abundantia bonorũ, ideo faciũt vanitates, vel ebrietate ambitionũ & honorum. Et sic licèt sint pauperes, omnia expendunt in vanitatibus ornamẽtorum. Ideo Maria virgo commendatur de humili capite. Cantic. 4. Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es, oculi tui columbarum, nõ falconum, qui hinc inde respiciũt, sequitur, Absque eo quod intrinsecus latet, s. humilitas cordis. Item Tob. 4. A superbia initiũ sumpsit omnis perditio, s. angelorum & hominum, vt patet in Lucifero & in primis parentibus, qui prius peccauerũt per superbiã quàm gulã. Nota in legenda sancti Ludouici regis, quomodo mater sua docuit eũ sextis ferijs non portare crinilia. Et dic contra illos, qui ornant se perlis. Quintum opus Christi fuit potatio. Quia Christus in cruce propter perditionem sanguinis, & propter malã noctem quam habuerat, & propter calorem habuit sitim, & clamauit dicens, Sitio, & tamen sciebat benè potum sibi dandum, & licèt peteret potum, etiam dederunt sibi cibum. Mensa fuit arundo, Mappa folia, Cibus spongia, Potus acetum. Quare hoc? Respondeo vt daret nobis exemplum vitandi peccatum gulæ. Cogitandum est quale prandiũ fuit datum domino nostro Iesu Christo, ideo de cibis noli recipere nisi necessitatem. Idem de vino benè limphato, & non comedere in dominica ante missam maiorem. Ratio, quia qui habet loqui cum rege vel Papa, &c. Item seruare ecclesiæ ieiunia. Item nõ bibere in taberna, sed in loco vestro. Persona gulosa semper vel frequenter est luxuriosa. Ideo sunt tot mali ecclesiastici in mundo, quia dicit Beatus Bernardus, quòd gulosis personis, & ebriosis viuere castè est maius miraculum quàm suscitare mortuos. Ideo Christus: Attendite ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, Lucæ 21. Sextum opus Christi notabile fuit spiritualis occupatio. Quoniam existens viuens in cruce continuè orauit. Dicit Hieronymus: cui fuit reuelatũ quod dixit Christus, & incepit, Deus Deus meus, respice in, &c. vsque ad psalmum, In te Domine speraui, vbi dicitur, In manus tuas commendo spiritum meum. Dicit decem psalmos, vbi sunt centum quinquaginta versus in commendationem Psalterij, in quo sunt centum quinquaginta Psalmi. Nota quare Christus sic voluit occupari. Respondeo, vt daret nobis exemplum & instructionẽ vitãdi peccatũ accidię, nõ otiosè dimittamus tẽpus transire nobis concessum ad operandum, non solùm temporaliter, sed etiam spiritualiter orando. Dic modum orandi deuotè. Otiosi

sunt

sunt multi qui credunt esse diligentes. Dic quomodo iudicatur ille
otiosus, qui in sero nõ portat lucrũ, licèt laborauerit per totã diem,
sed qui portat lucrum in serò, dicitur diligens, etiam si fuerit sedens
per totã diem. Sic in sero mortis oportet nos ire ad portã paradisi.
Et dicet Christus cuilibet, Videamus quid portas de quo viues hîc,
quid lucratus es. Si non portas lucrum meritoriũ bonorũ operum,
dicet Christus, In quo tu expendisti tot annos quos tibi concessi?
Respondebis, Domine in laboribus mundanis, &c. Tales iudica-
buntur ociosi apud Christum, qui hîc iudicantur diligentes apud
mundũ. Diligentes iudicabuntur tunc ad Christũ illi, qui orãt, au-
diunt missas, sermones, &c. qui in sero portabãt manus plenas the-
sauro meritorũ, qui cum gaudio recipientur à Christo, otiosi verò
mittentur ad hospitale miserorum, s. in infernum. Ideo dicit Script.
Quodcunq; potest manus tua instanter operare, quia nec opus, nec
ratio, nec sapientia, nec scientia erũt apud inferos quò tu properas.
Eccl. 9. Septimũ opus Christi in cruce fuit lanceatio. Dic quomodo
post mortem vnus militũ aperuit lancea latus eius. Ioã. 19. Quare
voluit hoc fieri? Respõdeo quod ad dandum nobis exẽplum & in-
structionẽ vitandi peccatum inuidiæ. Alia vulnera voluit Christus
recipere dum viueret, sed vulnus lateris post mortem. Ratio, quo-
niam alia peccata mortalia omnia habent quid boni vel apparens
bonum. Dic verbi gratia de omnibus. Primò de superbia, quia dele-
ctabile videtur superbo quando honoratur, &c. & sic de alijs. Sed
peccatum inuidiæ nullam habet rationẽ boni, totum est mors, quia
inuidia nõ est nisi dolor de bono alterius qui in corde consistit, licèt
etiam ostendatur lingua. Quoniã cor inuidi habet linguam diffa-
matricem. Vnde si homo loquitur inuido de aliqua bona persona,
statim dicit, non cognoscitis eam sicut ego, &c. Item de alijs plagis
Christi exiuit solùm sanguis, de ista, sanguis & aqua. Ratio, quia
calefit inuidus gaudendo de malo proximi, ideo exiuit aqua ad re-
frigerandũ. Secundò frigescit in amore & bono proximi, ideo san-
guis exiuit ad calefaciendum. Ideo dicit Script. Depoẽntes omnem
malitiam & omnem dolum, & simulationes, inuidias, & omnes
detractiones, sicut modò geniti infantes rationales, & sine dolo, lac
concupiscite, vt in eo crescatis in salutem. 1. Pet. 2. lac s. charitatis,
dilectionis, concupiscentiæ, &c.

Dominica secunda post octa. Paschæ. Sermo primus.

Vid est hoc quod dixit nobis, Modicum & non videbitis me, & iterum modicum videbitis me? Ioan. 16. Sermo noster
erit de sancto euangelio, & habebimus multas bo-
nas doctrinas: sed primò salutetur virgo Maria, &c.
Sanctum euangelium hodiernum continet quoddam
pium colloquium & gratiosum, quod fuit inter Christũ & disci-

pulos

pulos suos in nocte passionis, in quo fit mentio non solũ de Christi passione, sed etiam de eius resurrectione & ascẽsione. Ideo hoc Euangelium legitur modò inter resurrectionem & ascensionem. In quo secundum quod videbitis, dicitur septies modicum, non sine mysterio. Ideo recepi pro themate, Quid est hoc quod dixit nobis, &c. Quoniam in nocte passionis Christus dixit, modicum & non videbitis me, &c. vsq; ad patrem. Primũ notat tẽpus passionis, quia tunc modicum, id est tribus diebus non viderunt eum. Modicum tempus fuit, quia solũ per quadraginta horas durauit. Secũdũ modicum fuit à resurrectione vsque ad ascensionẽ, & de isto dixit, Et iterum modicũ, & videbitis me. Tertium modicũ fuit, quia discipuli ipsum non intelligẽtes dicebant ad inuicẽ, Quid est hoc quod dicit nobis modicum? nescimus quid loquitur. Quartum, quãdo eis declarauit dicens, De quo quęritis inter vos? quia dixi vobis, modicum & non videbitis me, & iterũ modicum, &c. Dicatur similitudo mulieris parturientis, quia tempus partus videtur sibi longũ propter dolores, licèt sit modicum. Sic postquam terra peperit filium Dei per resurrectionem gloriosam gaudebitis, &c. Patet Euangeliũ ad literam, in quo patet quod septies dicitur modicum. Mirum est quomodo in tam paruo colloquio, toties dicitur modicum. Ideo habemus rationẽ quærendi & faciendi quæstionem thematis. Quid est hoc quod dicit nobis, &c. in quo Dñs noster Iesus Christus ostendit secretè, quod nos habemus modicum de septem bonis spiritualibus quæ debemus habere,

Primò habemus modicum de discretione, vel cognitione intellectuali,
Secundò modicum de deuotione spirituali.
Tertiò modicum de dilectione fraternali,
Quartò modicum de afflictione pœnitentiali,
Quintò modicum de subiectione diuinali,
Sextò modicum de miseratione proximali,
Septimò modicum de duratione virtuali.

Ecce ratio moralis, quare toties dicit modicum. Quibus declaratis habemus responsionẽ ad thema quod dicit, Quid est hoc quòd dicit nobis modicum? Quantũ ad primum habemus modicũ de discretione intellectuali, quia vt bestiæ gubernamus nos, quia scimus, & cognoscimus corporalia & carnalia quæ tangunt carnẽ, sed non spiritualia quę tangũt animã. Verbi gra. quia statim sentimus lapidẽ in ore, quando comedimus legumina, &c, sed non sentimus saxũ diaboli in anima, quãdo recurrimus ad diuinos, &c. statim sentimus calorẽ febris corporalis, sed nõ febrẽ luxuriæ. Item statim sentimus modicum pulueris in oculo, sed nõ terrã auaritiæ, &c. Item rustici bene sciunt quot solidi sunt in vno floreno, sed nõ quot sunt precepta Dei,

pta Dei. Item mulieres bene ſciunt incantationes & ſortilegia & cōiurationes, ſed nō ſciunt, Credo in Deū, &c. Ideo Chriſtus Ioā. 12. Adhuc modicum lumen eſt in vobis. Ambulate dum lucē habetis, vt vos tenebræ nō cōprehendant, &c. Not. modicū lumē, ſ. diſcretionis ſiue cognitionis intellectualis. Quantū ad ſecundū habemus modicum de deuotione ſpirituali, quia cum modica deuotione facimus ſpiritualia, vt ieiunia, orationes, ſed tantùm diligentiā & feruorem ſpiritus ponimus in rebus temporalibus. Dic quomodo Deus diuiſit totum tempus in ſeptem dies. De quibus dedit nobis ſex ad laborandum & lucrandum, & retinuit ſibi ſeptimum diem vt pro anima laboremus. Et adhuc non vult totū. Nam in die ſunt. 24. horæ, da ſolū vnā Deo audiēdo miſſam, alias horas poteris dare ad placita corporis licita & honeſta. Sed de iſto tēpore modicum damus Deo, frangēdo feſta, &c. Vnde in hebdomada ſunt. 168. horę, & de iſtis ſolū datur vno Deo, in miſſa modicū expectando vſque ad benedictionē, quid facitis, nō niſi loqui de mercātijs, ferijs. quid dicitur de Papa, de Rege, &c. videtur vobis ſi habemus modicū de deuotione ſpirituali, quia quaſi nihil immo defraudamus deū de ſuis regalibus, quia neſcimus ſeruare feſta. Ad intelligendum hoc peccatū nota parabolam de rege diuidente gallinam cum ſuis, qui ſolū ſibi retinuit caput. Qui ceperunt de manibus regis caput galline, & ipſum dederūt canibus, ſic gallina dicitur hebdomada, cuius caput eſt dies dominica, & datur per nos canibus, id eſt dæmonibus, &c. Ideo quia nos Deū defraudamus, fraudamur ab eo, quoniā modicum proficiunt agri noſtri. Dic quomodo proficiunt omnia noſtra magis ex parte Dei hymnum dando Deo quā ex noſtris laboribus, quia ex fraude feſtiuitatū veniūt ſiccitates, tēpeſtates, lapides, &c. De iſto modico auctoritas. Occupatio magna eſt omnibus hominibus, & iugum graue ſuper filios Adā à die exitus de vētre matris eorū vſque in diem ſepulturæ in matrem omniū. Sequitur. Modicū aūt tanquā nihil, in requie Eccleſiaſt. 40. Nota iugum graue eſt labor ſex dierum hebdomadæ, quæ incipit à die natiuitatis & durat vſque ad diē mortis. In quo die mortuus homo redit in vterū matris, ſ. terræ, quæ eſt modò grauida modicum in requie, ſ. ſpirituali, quaſi ad nihilū venit. Patet primū modicū cū dicitur, Quid eſt hoc ꝙ dicit nobis modicum? Conciliū bonū do. ſ. quod iſtud modicū diuidatur in quatuor partes. ſ. quod iſtud modicū de quolibet die, ſ. orare mane & ſero, &c. Secundū modicum de qualibet hebdomada, ſ. in dominica ceſſare à labore temporali, & occupare ſe in labore ſpirituali, & dare illam horam Deo audiendo miſſam, &c. Tertium modicum de quolibet menſe confiteri quaſi abluēdo camiſiā animæ vt camiſiā corporis, &c. Quartum modicum de quolibet anno cōmunicare in paſcha, &c. Hoc conſiliū eſt B. Petri Apoſtoli.

Deus omnis gratię qui vocauit nos in æternā suā gloriam in Christo Iesu modicū passos, ipse perficiet, cōfirmabit solidabitq́;. 1. Pet. 5. Quantum ad tertium habemus modicū de dilectione fraternali, quia nō diligimus proximos nisi amore bestiæ, quandiu facitis eis bonum, diligunt vos vt canis, qui licèt sit rabidus, diligit vos quandiu facitis sibi bonum, sed latrat si facitis sibi malum. Sic de nobis qui nescimus diligere nisi parentes & benefactores, sed si nocēt nobis aliquid, statim vt canes latramus, s. vindictam minando. Nullus cum hac dilectione potest intrare paradisum, oportet vt diligamus plusquàm bestiæ, s. diligere etiā inimicos. Vnde in iudicio quando Christus dicet, Quid fecisti pro me, si dicis, Domine dilexi amicos, parentes & benefactores. Dicet Christus nec grates nec gratias, hoc modicum est. Sed si dicis, Domine amore vestri, quia vos præcepistis, dilexi inimicos, licèt non mererentur hoc apud me, tunc dicet Christus, Non est hoc modicum, hoc est meritum, & recipiet te in paradisum. De isto modico dicit Christus ore B. Ioannis. Scio opera tua, & ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere, quia modicam habes virtutē. Apoc. 3. no. Scio opera tua, quæ bona fecisti amicis, & mala inimicis, modicam habes virtutē, id est, charitatem, quæ per excellentiam dicitur virtus simpliciter, quia maior horum est charitas. Hostium apertum dicitur vulnus lateris Christi. Ioa. 19. Vnus militum lancea latus eius aperuit quod nemo potest claudere, ita manifestum est, quoniam Christus orauit nō solùm pro amicis, sed etiā pro inimicis. Ratio quare inimici sunt diligendi, declaretur per similitudinem. Quidam homo tenebatur soluere mille florenos sub pœna suspensionis. Cùmque in crastinū esset suspendendus, quia nō habebat vnde solueret, de nocte quidā diues proiecit sibi vnam bursam per trapā captionis cum mille florenis, & quasi fregit sibi caput. Qui sentiens dolorem maledicebat proijcienti bursam. Inuenta autē bursa lætatus est & soluit, & liberatus est di. Benedict⁹ sit qui dedit mihi bursam, &c. Idē est de quolibet peccatore, cùm certum sit nobis quod sententia sit data quod nō habemus soluere debitum Deo per pœnitentiā sub pœna mortis, aliter restat furca inferni. Lu. 13. Dico vobis quod nisi pœnitētiam egeritis, omnes similiter peribitis, & nō possumus soluere, tot sunt peccata. Ideo quando venit tribulatio, s. quando occidunt tibi fratrem, filium vel patrem. Ecce aurum quod frangit tibi caput, sed respice & attende quid est intus intra tribulationem. Nam licèt tribulationes veniant vltra cor, tamē si patienter tolerātur de illis, homo potest soluere Deo plus quàm cum ieiunijs & orationibus, &c. remittēdo inimicis vt Deus remittat tibi. De hoc auctoritas. Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorū, qui cùm iratus fueris, misericordiā facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis

his qui inuocant te. Tob. 3. Ideo Ioã. 6. Vnusquisque modicũ quid accipiat, s. de patientia, &c. Quantũ ad quartum, habemus modicũ de afflictione pœnitentiali, & peccata sunt multa & magna & grauia, pœnitentia verò modica. Determinatio est sanctorũ doctorum quod pro quolibet peccato mortali homo obligatur in septem annis de pœnitentia. Tẽpus est æquale siue pro magno peccato mortali siue pro modico. Sed qualitas pœnitentiæ est arbitraria secundum arbitrium cõfessoris, vt iuxta quantitatem peccati sit qualitas pœnitentiæ. Sed quantitas temporis pro quolibet peccato mortali est septem annorum. Ratio, in quolibet peccato mortali fit iniuria cõtra septẽ dona Spiritus sancti. Modò videas quoties peccasti mortaliter, quotiescunq; recurristi ad diuinos, iurasti, &c. computa pro quolibet septem annos, & si nõ complentur hîc, complebuntur in purgatorio in alio mundo. Remedium est ergo lucrari indulgẽtias, ieiunare, orare, eleemosynas dare, & alia bona opera facere, & sic resecatur tempus. Ideo dico, quod respectu peccatorum modicum habemus de afflictione pœnitentiali, immo quilibet excusat se dicendo cõfessori quod non possit ieiunare, nec cilicium portare, &c. sed modicam pœnitentiam detis. Ecce de isto modico quid dicit Apostolus Petrus. Modicũ nunc, si pro quia, oportet cõtristari in varijs tẽtationibus, vt probatio fidei vestrę multò pretiosior sit auro quod per ignem probatur. 1. Pet. 1. No. quod tẽtationes vocat pœnitentias. Ratio, quia hodie ille qui vult facere pœnitentiam, ponit se in tentationẽ, quia quilibet deridet ipsum, sed modicũ curare debet de talibus. Quantũ ad quintum habemus modicum de subiectione diuinali, quia moderno tẽpore pauci & modici subijciũtur Deo. Probatur quoniã nullus dominus mundi est qui habet minorẽ subiectionem in subditis & vasallis quàm Deus. Verbi gratia, si dñs facit proclamationem pœnitentialem sub pœna quinque solidorum, quod nullus dicat malum de tali Iudæo, optimè seruabitur, sed proclamatio & ordinatio Dei est quod nullus dicat malũ de creatore iurando, &c. sub pœna mortis animæ & corporis, &c. nihil seruatur, &c. Deus præcepit quod nullus vadat ad diuinos sub pœna perdendi omnia bona, corpus & animã, &c. Item quod nullus operetur aliquid temporale in die festo sub pœna, &c. nihil seruatur. Itẽ quod nullus ponat offendiculũ corã cęco &c. sub pœna, &c. & vos ponitis meretrices in hospitio in laqueũ animarum, &c. Itẽ ꝙ nullus ludat ad taxillos, & nihil seruatur. Creditis ꝙ deus nõ videat istos despect⁹ eius: Ecce modicũ de subiectiõe diuinali. Itẽ Christus rex cũ gẽte armorũ, s. siccitatũ, tẽpestatũ, lapidũ, mortalitatũ, locustarũ, &c. terremotus & huiusmodi. De hoc ꝓphetia, Mãda, remanda, mãda, remãda, expecta, reexpecta, expecta, reexpecta, modicũ ibi & modicũ ibi, &c. Esa. 28. No. mãda, s. in veteri lege, remãda in noua,

in qua cõfirmantur præcepta moralia. Manda. s. per teipsum, remāda, s. per prædicatores, Apostolos, & alios. Expecta, s. iuuentutem, reexpecta, s. senectutē. Expecta, s. tēpore carnali, reexpecta, s. in quadragesima, sed modicū ibi, & módicum ibi, s. vbiq;. Quantū ad sextum, habemus modicū de miseratione proximali, quia quasi nihil est opus misericordię quod facimus. Ista misericordia proximalis fit tripliciter, s. dando, mutuando, & perdonando. Sed de quolibet habemus modicū. Primò non dando, quia talē modum tenemus dādo eleemosynam, faciendo aurē surdā pauperi, ꝙ quasi nihil valet, quia das malo corde propter importunitatē petentis, modicum valet. Nota modum dandi eleemosynam. Sicut ille qui ponit pecuniā suā in mensa cambij vt lucretur. Aucto. Da pauperibus & habebis thesaurum in cælo. Matth. 19. Item mutuare est magna misericordia, quādoq; in casu est quā dare. Verbi grat. Si dátur duo solidi misericordia est, sed si mutuantur 12. floreni pauperi rustico vt possit se iuuare, &c. maiorē misericordiā facitis sibi. Ideo Dauid Psal. 111. Iocūdus homo qui miseretur & cōmodat, disponit sermones suos in iudicio, quia in æternū nō cōmouebitur. Sed misericordia ista iā ad modicū venit propter vsurā. Nota practicā vsurariorū diuitum, quādo pauperes rustici veniunt ad eos mutuando 10. pro 12, vel vendendo plus propter spē, vel emēdo minus propter pecuniā prōptam. Itē perdonādo inimicis, sed multi sunt qui nolūt parcere propter Christū, sed, &c. Si Papa vel Rex diceret, amore mei parcatis, quia ego possum vobis facere hęc & illa, &c. Tunc dicūt: Domine, amore vestri faciā. Talis misericordia parcendi modicū valet, quia quādo eritis corā Christo in iudicio, dicet: Quid fecistis amore mei? &c. Remisistis mortem patris vel fratris, sed nō amore mei sed talis dñi. Ideo vadas ad eū vt det tibi paradisum. Ideo amore Dei & pro eius honore remittere debetis vt habeatis paradisum. De isto modico Aucto. Sementem multā iacies in terra, & modicū congregabis, quia locustæ deuorabūnt omnia. Deut. 28. Magnum semē est dare eleemosynas, & mutuare, & parcere, & remittere iniurias, sed locustæ i. mali modi deuorāt totum. Quantū ad septimū modicum habemus de duratione virtuali. Quoniā si aliquis incipit vitam virtuosam & bonā, modicum durat in ea, statim dimittit, sed si incipit vitā malā & in peccatis, ita firmatur in illa, ꝙ nec monitionibus nec huiusmodi talibus vult malā vitā dimittere. Verbi gratia. Credo ꝙ multi sunt tacti in corde, & receperūt bonum propositū remittēdi iniurias, & faciendi pacem, sed ad verbum alicuius mali hominis nihil boni facient. Ecce modicum virtutis. Itē de rectoribus cōmunitatum qui proponūt corrigere peccata notoria, sed in cōsilio aliquis aduocatus diaboli cōtradicit, & nihil fit. Patet quomodo bona vita statim dimittitur: idē de multis qui proponūt recedere à mala so-

la ſotietate, ſed non poſſunt, &c. magis nolunt. Idem de multis qui proponunt reſtituere, ſed quando vident pecunias, propoſitum mutant & non reſtituunt. Patet ergo quomodo habemus modicū de duratione virtuali. Aucto. Quæ eſt vita veſtra, ſcilicet, bona & virtuoſa, vapor ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. Ia. 4.

De eadem Dominica. *Sermo II.*

Dico vobis quia plorabitis & flebitis vos. Io. 16. Ser. noſter erit de vtilitate lacrymarum huius mundi, ex tribulationib⁹ & miſerijs, ſed primò ſalutetur virgo Maria. Dico vobis quia plorabitis, &c. Magna vtilitas quæ ſequitur ex lacrymis, poteſt videri & declarari ex ſimilitudine, & vtilitate quæ ſequitur ex pluuia quando deſcēdit in terra. Quia poſtquā homo ſeminauit, ſi Deus dat pluuiā & rorē, homo colligit abundāter, aliàs non. Ita eſt de lacrymis. Quādo homo facit bona opera, ſ. opera miſericordiæ & pœnitētię, &c. hoc dicitur ſeminare in hoc mūdo, vt colligamus tēpore meſſis. Meſsis eſt cōſummatio ſęculi. Meſſores autē angeli ſunt. Si ergo colligūtur zizania, & igni cōburuntur, ſic erit in &c. Mat. 13. Si ergo Deus dat pluuiā, i. lacrymas, abūdanter colligemus. Sed quādo homo facit multa bona opera, ſi ſine aqua lacrymarū, nō ita abundāter homo colligit. De hoc Auctoritas. Eſa. 30. Dabitur pluuia ſemini tuo vbicunq; ſeminaueris in terra, & panis frugum terræ erit vberrimus & pinguis. Nota in terra, quia nec in cælo, nec in inferno poſſumus ſeminare. Itē alia auctoritas, Dauid, Eūtes ibāt & flebāt mittētes ſemina ſua. Veniētes autē venient cū exultatione, portātes manipulos ſuos. Pſal. 125. Euntes quia vita noſtra nō eſt niſi via eundi ad mortē, & ſic ibant ad vitā æternam. Et quomodo ibāt dicit, Mittentes ſemina ſua, ſ. bona opera faciendo, venientes, ſcilicet ad diem iudicij, venient ad gloriam, portantes manipulos ſuos, ſ. bonorum operum, miſericordiæ, iuſtitiæ, pœnitentiæ, caſtitatis, &c. Patet ergo vtilitas lacrymarum. Ideo dicebat Chriſtus bonis perſonis. Dico vobis quia plorabitis & flebitis vos, &c. Patet thema. Amore veſtri ego quæſiui quot ſunt modi plorandi. Et inueni quod in hoc mundo quinque ſunt modi flendi ſeu lacrymandi.

Primus eſt de temporali afflictione,
Secundus eſt de fraternali compaſsione,
Tertius eſt de internali compunctione,
Quartus eſt de ſpirituali deuotione,
Quintus de cæleſtiali affectione.

Et quilibet eſt meritorius ſi bene ordinetur, ſecundum ꝙ ego declarabo vobis, de his dicit Chriſt⁹ in themate, Dico vobis quod plorabitis & flebitis vos. Primus fletus eſt de temporali afflictione. Vnde quando homo perdit amicum charum, ſicut pàtrem vel matrem, fi-

ium vel fratrem: vel homo perdit bona temporalia, & venit ad paupertaté, tunc vltimum remedium est flere. Ratio est naturalis, Quoniam lætitia & tristitia contraria sunt, & habent effectus cõtrarios. Lætitia autem dilatat & hilarat cor, ideo homo tunc ridet. Sed tristitia astringit cor, & faciẽ, & oculos, & cerebrũ. Et ideo homo tũc plorat, sicut quãdo spongia humida stringitur, deguttat, sic quãdo stringitur cerebrum à tristitia, deguttat per oculos. Ideo legitur Threnorũ 1. de quadam muliere, quæ vna die perdidit omnes filios & filias suas, & amicos. Et cùm nõ haberet remediũ, fleuit. De qua dicit Hiere. Plorans plorauit in nocte, & lacrymæ eius in maxillis eius. Nõ est qui cõsoletur eã ex omnibus charis eius. Omnes amici eius spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici. Migrauit Iudas propter afflictionem, & multitudinem seruitutis habitauit inter gentes, nec inuenit requiem. Omnes persecutores eius apprehenderunt eã inter angustias. Threnorũ 1. Patet fletus ex temporali afflictione, & licèt hic fletus sit naturalis, tamen si homo gubernat se in hoc fletu, est meritorius. Verbi gratia. In morte amicorum homo naturaliter plorat, sed tunc homo debet cogitare, intra se dicendo, Ista pœna scilicet mors vnde venit? nonne à Deo? Quia omne malum pœnè est à Deo, licèt actio peccati sit à diabolo. Exemplum in multis, in quibus culpa est à diabolo, & hanc non facit Deus, sed malum pœnę: quod ego verberer passiuè, hoc est à Deo: quòd Iudas vendidit Christum, est opus diaboli, sed quod Christus fuit vẽditus, hoc erat opus Dei & ordinatio Dei omnipotentis patris. Itẽ quod fuit captus, ligatus, & spinis coronatus, crucifixus, & passus, actiuè hoc erat diabolo, passiuè autẽ totũ erat à Deo, quantũ ad pœnã. Actio displicuit, passio grata fuit. Aucto. Act. 4. Conuenerunt ergo verè in ciuitate ista aduersus puerum sanctum tuum Iesum quem vnxisti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Israël facere. Ecce actionem diaboli: quę manus tua & cõsilium tuum decreuerũt fieri. Ecce passionem à Deo. Ideo de damnis nobis datis vel illatis in bonis tollendis, vel in personis percutiendo, actiuè est à diabolo, sed quod tu sis dãnificatus, percussus vel cęsus, hoc est à Deo quantum ad pœnã. Quando ergo homo plorat ex afflictione temporali, cogita quod ista pœna & passio est à Deo, qui vult quod habeas iustum laborem, & tũc debes te conformare cũ diuina voluntate, dicens: Dñe, ex quo vobis placet, placet mihi, tunc totum est meritorium. De hoc auctoritas de alia muliere, quæ perdiderat omnes filios, & plorabat, cui dixit Propheta. Hæc dicit Dominus, Quiescat vox tua à ploratu, & oculi tui à lacrymis, quia est merces operi tuo, ait dominus. Hiere. 31. Et isto fletu plorauerunt Apostoli & alij sancti naturaliter, sed cogitabãt. Hoc vult deus, & ideo.

Malũ alterũ culpæ alterum pœnæ, quod reuera medicina est eaque à Deo.

Secũdus modus lacrymarum est melior de fraternali compassione, quan-

quando homo non habet in ſe afflictionem. Sed quando homo videt proximum in dolore & miſeria, & homo compatitur ei in corde, & incipit plorare cum illo: Iſte modus eſt melior primo. Ratio, quia iſte fletus non venit ratione naturali vt prior, ſed ratione morali ex dilectione fraternali, quæ ſecundum Dionyſium eſt vis vnitiua: quoniam dilectio facit vnum quid ex amãte & amato. De hoc auctoritas. Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnũ, & anima vna. Quando ergo diligo aliquam perſonam, verè facimus vnum cor & vnam voluntatem. Ideo quando ille patitur, ego recipio malum ſuum vt meum, non ſic de inimico. Ideo homo plorat ex compaſsione. Hoc dicit Apoſt. ad Rom. 12. Gaudete cum gaudẽtibus, flete cum flen. &c. Quia gaudium amici eſt gaudium meum. Idem de malo. Iſtæ lacrymæ ſunt magis meritoriæ quã primæ. Ratio, quia hæc eſt maior eleemoſyna quæ poteſt fieri proximo, ſ. compaſsio cordis, quia plus dat pauperi tribulato ille qui compatitur ei in corde, quàm ille qui dat ſibi eleemoſynam ſine cõpaſsione. Ratio, quia maior eſt in conſpectu Dei eleemoſyna de burſa cordis quàm de burſa corij ſine compaſsione cordis. Sed ſi totum concurrit ſimul, ſ. compaſsio cordis & eleemoſyna de burſa, talis eleemoſyna eſt valdè meritoria. Ideo quando portãt aliquem ad ſepulturam, & ploratis cum illo qui plorat, iuuatis ipſum ad portandũ onus doloris, & dulcius tranſit. Ideo vos diuites cõpatiamini pauperibus, ſani infirmis, prudentes ſtultis, & ignorantibus, vos de matrimonio, viduis: Ideo dicebat Iob, Flebam quondã ſuper eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Iob 30. Sic Chriſtus compatiendo Mariæ Magdalenæ & Marthæ ſuper mortem Lazari fleuit. Ioan. 11. Idem ſuper ciuitatem Ieruſalem dicit textus: Videns Ieſus ciuitatem fleuit ſuper illam, ſcilicet, ex cõpaſsione. Luc. 19. Tertius modus lacrymarum eſt melior, ſcilicet, de internali cõpunctione, ſcilicet, ex contritione. Et hic fletus venit quando homo cogitat peccata quæ fecit, & malam vitam quam tenuit di. O miſer ſi modò morerer, quid dicerem in iudicio diuino. Et ex illa parte cogitat pœnam inferni, tunc veniunt lacrymæ, quia ponit cor inter duas molas ad inſtar oliuarum, & diſtillat oleum lacrymarum compunctionum. Et iſtæ lacrymæ ſunt meliores, quia veniunt per animam. Quando cogitat quod eſt religioſus, &c. vel clericus vel laicus vel dominus vel iudex, & non fecit quod debuit. Ideo diſtillat oleum lacrymarum, quia conſtringitur inter duas molas vt oliua. De hoc Dauid, Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam. Iuſtus es domine, & rectum iudicium tuum. Ecce hîc duæ molæ. Prima ibi, Iuſtus es domine. Secunda ibi, & rectum iudicium tuum. Ideo eſt optimum flere pro peccatis, quia tanta eſt virtus talium lacrymarum quod minima gut-

ta lacrymarum veræ contritionis lauat omnia peccata quantum ad culpas, immo quod si anima vnius damnati posset habere vnã guttam lacrymarũ verę cõtritionis, Deus illam saluaret, sed nõ potest, quia tales lacrymę solùm in hoc mundo possunt haberi. Ideo pretiosissimæ sunt lacrymæ contritionis, oleum est misericordiæ sanãs animas. Dauid, Qui sanat contritos corde, & alligat omnes contritiones eorũ. Quartus modus est melior, s. plorare de spirituali deuotione, istæ lacrymæ veniunt quando homo contemplatur opera vitæ Dñi nostri Iesu Christi, s. humilitatem incarnationis, & statim persona plorat ex ardore & feruore deuotionis. Sicut cera liquescit ad ignẽ, sic fit quãdo persona deuota se applicat ad Christũ cogitando humilitatẽ incarnationis & puritatẽ natiuitatis & puritatẽ Virginis matris, quomodo trãsiuit Christus vt radius solis per fenestram vitreã nõ rumpẽdo, & persona plorat. Itẽ contemplando Christi conuersationẽ, prędicationẽ, passionẽ, & sic anima liquefit & persona plorat. Tales lacrymæ sunt deuotionis spiritualis. De isto fletu dixit Christus in euãg. Beati qui lugẽt, s. ex deuotione spirituali, quoniã ipsi consolabũtur. Mat. 5. No. quomodo in omnibus operibus Christi magnã debemus habere deuotionẽ, sed singulariter in sacramẽto altaris, quia illa opera Christi iam transiuerũt, & solum semel facta fuerunt, sed istud opus quotidie. Nota quomodo factum fuit quando virgo Maria dixit, Ecce ancilla Dñi, fiat mihi secundũ verbum tuũ. Luc. 1. In vltimo verbo effecta est grauida & mater Dei. Ita dictis istis verbis, Hoc est enim corpus meũ, Christus Deus & homo est in hostia consecrata. Nota hic quantæ honestatis debent esse sacerdotes, &c. Itẽ nota cõtra concubinarios. Quomodo enim tripliciter potest corrigi illud peccatũ. Primò intimando Papę, &c. Secũdo modo non audiendo missam cõcubinariorũ, &c. Tertio modo quod villa faceret ordinationẽ quod nulla mulier notoria meretrix sit ausa stare nisi in lupanari. Quintus modus lacrymarum est melior, s. de cælestiali affectione. Quando persona cogitat quod est exul in hoc mũdo, & desiderat paradisum, & ex illo desiderio plorat, tales lacrymæ sunt optimæ. Vnde Deus in initio fecit tres habitationes, Vnã pro angelis & animabus sanctis, cælũ, s. empyreum. Aliam pro hominibus, s. paradisum terrestrem. Aliã pro iumẽtis siue bestijs, s. istum mundũ, vbi sumus nos modò, quia in paradisum terrestrẽ nulla bestia nec auis potest intrare. Sed ex peccato Adę homines fuerũt expulsi de paradiso terrestri, & fuerunt positi inter bestias tanquã proscripti siue exules. Quando ergo homo cogitat intra se di. O miser vbi sum ego modò? Quando ibo ad patriam meã, &c. & plorat, tales lacrymę sunt de cælestiali affectione, isto modo flebat Dauid, qui tamẽ erat ditissimus, qui dimisit filio suo Salomoni centũ millia quintalia auri, & mille millia de ar-

Triplex cõtra cõcubinarum antidotum.

de argento. Qui habebat ex diuina dispensatione duodecim vxores sine peccato, & tamen cognoscendo suum exilium plorabat dices. Quemadmodũ desiderat ceruus, &c. Nota, Fuerũt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte. Dic quomodo cũ esset in mẽsa, incipiebat flere & lacrymæ miscebantur cum escis. Dicebant milites, Dñe, quid ploratis? Respondebat, O miser, istæ escæ sunt corruptibiles, sed cælestes sunt incorruptibiles. Idem de nocte in lecto in quo dicebat se iacere vt bestia. Sed non ploramus pro desiderio paradisi, immo nullus vellet de hoc mũdo exire. Sed istud prouenit ex mala vita quã tenemus, sicut captus vellet stare semper in carcere fœtido timore iudicis. Ita anima peccatrix in carcere fœtido corporis, vnde timet exire, secus de personis perfectis & beatis quæ cupiunt exire, intantum ꝙ si Deus diceret eis, adhuc viuetis per annum. Responderent: O Dñe tantum stabimus? De isto exilio dicitur virgini Mariæ, Ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te suspiramus gementes & flẽtes. Cogitetis vos esse de paradiso, & nõ de hoc mũdo, quia oporter ipsum dimittere. Ideo Christus Matt. 6. Primũ quærite regnum Dei & iustitiã eius, & hęc omnia. &c. No. Hęc omnia, s. pax, pluuia, sanitas, &c. quã petitis, adijcientur vobis. Nota & iustitiã eius, quæ habet quinque pũcta. Primus punctus diuinę iustitiæ est ꝓ conseruatione communitatum, nõ sustinere diuinos, nec sortilegos. Secundus punctus non sustinere blasphemos, nec iuratores, nec renegatores, &c. Tertius non sustinere fractiones, festiuitatum notoriè. Quartus non sustinere truffatores de taxillis, hic ludus est fons renegationum. Quintus non sustinere meretrices in vicis seu hospitijs quæ sunt laquei animarum ad instar putei in ingressu domus.

De eadem Dominica. Sermo III.

T*Ristitia vestra vertetur in gaudium.* Ioã. 16. Pro huius verbi declaratione sciendum est quod in hoc mundo omnia gaudia sunt mixta cum tristitijs & tribulationibus, in hoc mundo non sunt vera gaudia. Ratio est & sumitur per regulam Philosophi dicentis, quod omne medium naturaliter participat naturam extremorum, vt patet de elemẽtis, de aëre calido ab igne, & humido ab aqua. Itẽ de aqua humida ab aëre & frigida à terra. Sic ad propositum vita huius mũdi est media inter duo extrema, s. paradisum & infernũ. In paradiso enim est gaudium purum. Esa. 35. Non erit ibi leo, & mala bestia nõ ascendet per eã nec inuenietur ibi. Et ambulabũt qui liberati fuerint, & redempti à Dño, conuertentur & venient in Sion cum laude, & lætitia sempiterna super caput eorum. Gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus. In inferno autem est totum oppositum, quia ibi damnati non habent nisi puram tristitiam, dolorem & desolationem, de nullo gaudent, sed tristantur.

Primò de eorum damnatione,
Secundò de bonorum saluatione,
Tertiò de aliorum damnatione,
Quartò de malis & peccatis quæ fecerunt,
Quintò de bonis quæ fecerunt & perdiderunt.

Ideo plangendo dicunt: Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Threnorum 5. Si ergo omne medium participat naturam extremorum: cùm ergo vita nostra sit media inter ista contraria, ideo participat de vtrisque. Ideo Boëtius, Omnis dulcedo fœlicitatis humanæ multis amaritudinibus est respersa. Sed personis bonis & deuotis tristitiæ huius mundi vertentur in gaudium ex diuina prouidentia. Hoc dicit Christus in themate, Tristitia vestra vertetur in gaudium. Sed malis gaudium huius vertetur in luctum. Et amore vestri volui videre in sacra scriptura quot sunt tribulationes huius mundi, & inueni quot sunt in quadruplici gradu, & hoc experientia docet, scilicet,

Prima de occupatione temporali,
Secunda de contritione cordiali,
Tertia de tribulatione mudanali,
Quarta de morte corporali.

Et omnia, diuina prouidentia ordinante, vertuntur in gaudiũ, nisi sit culpa nostra. Et de qualibet dicit thema, Tristitia vestra vertetur in gaudium. Prima tristitia huius mundi est de occupatione tẽporali, quia quandiu homo viuit, oportet occupari in diuersis laboribus corporalibus, qui dãt tristitiam in corde. Sic enim occupatus dicit: O miser quotidie habeo laborare, vt prouidere possim domui meę, &c. Hęc tristitia fuit data Adę, & in persona sua omnib⁹ alijs hominibus post ipsum futuris in hoc mũdo. Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in terrã de qua sumptus es, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Nota quomodo sicut cõfessor facta cõfessione dat pœnitentiam peccatori, sic fecit Deus Adæ, dicens: In sudore vultus tui vesceris pane tuo, &c. si dicatur ab aliquo immo sunt multi qui sine tali occupatione viuũt, vt magni domini & diuites qui sine sudore vultus habẽt suam prouisionem, ergo videtur quod ista tristitia & pœnitentia, non tangit omnes generaliter: Respondeo quod immo omnes tangit si volumus loqui solum de facie corporali, verũ est quod solùm tangit laboratores, sed si volumus loqui de facie animę spirituali, plus laborãt & sudant magni dñi quã rustici, quia quotidie sunt in magnis negotijs & cum magnis tristitijs & angustijs. Rusticus verò in sero lætatur, & gaudet & comedit cum vxore & filijs. Dic quomodo in quadã ciuitate erat quidam laborator, qui suis manibus procurabat sibi vitam, qui morabatur coram palatio regis, qui in sero post cœnam lætabatur cum

filijs.

filijs. Quod attendens rex vocauit eũ di. Quomodo ita lętabatur, cùm rex ipse nõ haberet tãtam lętitiam. Qui respõdit, ex quo in die laborauerat, serò gaudebat de quiete. Cui cõpatiens rex, dedit sibi magnos reditus. Qui ex tũc nõ lętabatur vt cõsueuit, sed cogitabat quid de illis pecunijs faceret, Si mutuaret ad vsuram, vel faceret se mercatorem, &c. Propter quod rex vocauit eum iterum, di. Quare nõ lętaris vt prius? Qui respondit, O dñe, in magna imaginatione, seu angustia me posuistis, s. quomodo augmentabo istos reditus, ideo reddo vobis reditus, &c. Ex quo sequitur ꝙ maior est labor mentis, s. secundũ faciem animæ dñorum & diuitum, quam labor rusticorum, qui comedunt, & bibunt, & dormiunt firmiter, etiã in duro lecto. Patet ergo regula generalis, quod omnes in sudore vultus corporis, vel animę viuũt. Aliud argu. in oppositum est de pręlatis qui habent suos reditus, qui nõ habẽt laborare, &c. Respõdeo ꝙ immo. Quoniã si bonus prælatus est, cuiuscunq; potestatis siue status sit, magnos habet labores & tristitias & angustias plusquam aliquis rusticorum, cogitando qualem cõputum reddet Deo, nõ solùm de anima sua & de domo, sed etiã de omnibus animabus sibi cõmissis. Vnde Aug. cõsueuit dicere, Quid dicturus sum cùm redditurus sum rationem de animabus quæ pẽdent ad collum meum, immo mirum est quomodo cum gaudio possunt viuere cogitando tantum onus, quod supra se portant. Si verò est malus prælatus, tũc quandoq; dicit Deus: Quoniã tu etiã seruabis pœnitentiã quã ego dedi, & dat sibi infirmitates. bonos verò prẹlatos custodit ab infirmitatibus quãdoq;, ex quo curã habẽt de animabus. No. de illo sancto eremita, de quo in vitis patrum dicitur, ꝙ operabatur in eremo & nunquam ibi fuerat infirmus, qui ex sua sanctitate fuit electus in episcopũ, qui coactus recepit, qui statim fuit infirmus de podagra & dolore lateris qui timens ne Deus ipsum dimisisset, flendo dicebat, O dñe quid est hoc, cùm antè in eremo semper essem sanus? Cui angelus dixit, Ista infirmitas venit tibi hac de caussa, quia cùm esses in eremo Deus te conseruabat, propterea quòd non habebas seruitorem, sed modò habes seruitores, & vt ipsi & tu qui habetis vnde viuere potestis, sitis occupati, Deus mittit tibi hanc, &c. Patet regula generalis, In sudore, &c. Eccle. 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super omnes filios Adæ. A die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulturę. Sed Deus præuidit, quia ista tristitia occupationis temporalis vertitur in gaudium, s. in die festo quando homo quiescit. Quoniam postquam laborastis sex dies, in Dominica, illa occupatio laboris vertitur in gaudiũ quietis cessando ab omni labore tẽporali. Manus cessent ab omni labore, nõ lauẽt amplius, neque neant, neque, &c. pedes etiam debent quiescere, non ambulare, nisi pro magna necessi-

tates

tate, lingua ne loquatur de negotijs temporalibus, quia non ſolùm manus & pedes, ſed etiã lingua debet quieſcere à tẽporalibus. Dic cõtra illos qui credunt ſolùm manus debere abſtinere & nõ linguã. Item cor debet quieſcere nõ cogitãdo in negotijs. Ratio quia Chriſtus qui totam ſuam vitam habuit plenam laboribus redemptionis, in dominica reſurrectionis quieuit, nõ ſolũ in corpore, ſed etiã in anima. Ideo vult quod Chriſtianus requieſcat in dominica. Iſto modo triſtitia occupationis, vertitur in gaudium quietis, ſi bene colunt dominicam. Ideo dicit ſcriptura. Quia ſanctus dies Dñi eſt, nolite contriſtari. Gaudium etenim Domini eſt & fortitudo noſtra. Neemię 8. Nota duas clauſulas, prima ibi, ſanctus dies Domini eſt. Quare dicit dies Domini, cùm omnes ſint dies Domini, & nullus ſit malus? Nota cõtra illos qui dicunt tali die non eſt faciendũ hoc, dies Aegyptiacus eſt, &c. Solũ in negotijs temporalibus, naturalibus obſeruãdi ſunt dies propter lunã ſicut in venę minutione &c. In alijs autẽ operibus nõ ſunt obſeruãdi, immo eſt error & peccatũ magnum, quia omnes dies ſunt boni, & à Deo facti. Sed ſingulariter dies dominica dicitur dies Dñi: quia ipſum fecit ſolennem propter ſuam glorioſam reſurrectionem de conſe. di. 3. pronuntiandũ. Omnem diẽ dominicã ob reuerentiã reſurrectionis Ieſu Chriſti à veſpera in veſperã pręcipimus obſeruari. De iſta dicit Dauid. Hæc dies quã fecit Dominus, &c. Nõ ſolùm ob creationem vt alios dies, ſed etiã ob reſurrectionẽ. Ideo gaudendum eſt de illo die, ceſſando ab omni opere ſeruili. Secunda ibi, Gaudium Domini eſt, & fortitudo noſtra, quia qui bene cuſtodiunt dominicã, cuſtodiuntur à Domino ab infirmitate corporis, & cuſtodit eis agrum, vineam, gregẽ, & omnia bona. Sed illis qui non ſeruant dominicam eſt dominus in debilitate. Nota cõtra illos qui colunt ſabbatum & non dominicam, credentes virgini Mariæ. Sed aliqui miſeri gaudium feſti conuertunt in triſtitiam, ludẽdo quidquid lucrati ſunt in hebdomada. Ideo non ſuſtineatur ludus. Maledictus eſt locus & dominus qui ſuſtinet ludũ. Alij miſeri in taberna inebriantur & ebrij reuertuntur ad domum, & vxor & filij non biberunt forte ptiſana, & cõpletur in eis illa maledictio ſcripturæ, Dies feſti veſtri cõuertuntur in lamentationẽ & luctũ. Tob. 2. Alij miſeri currũt ad lupanar. Ideo dicit dies feſti, &c. Secũda triſtitia huius mundi eſt melior, ſ. triſtitia de cõtritione cordiali, quando homo cogitat de peccatis & malis quæ fecit, & de tempore quod amiſit, & triſtatur ad inſtar militis qui ex culpa ſua venit in odium & iram regis qui cogitat, O miſer rex occidet me, & perdam omnia bona, & triſtatur. Ita quilibet peccator eſt in ira regis Chriſti. Superbus enim ex ſuperbia ſua eſt in ira regis, auarus ex ſua auaritia, & ſic de alijs intantum quod mirum eſt quomodo aliquis poteſt lætari, vel viuere cùm ſciat ſe eſſe

Vbi in iure pontificio extat præceptũ de colendo die dominico. Sacratiſſima virgo Maria eſt infra Deum colenda.

in ira tanti regis. De ista tristitia dicit Script. 2. Cor. 7. Quæ enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam stabilem in saluté operatur, seculi autem tristitia mortem operatur. Nota quæ secundum Deum tristitia est. Quidam tristatur de peccatis, sed non secundum Deum, sed secundũ mundum, vel secundum periculum, vel secundũ poenam, quæ tristitia nihil valet, immo dicit, sæculi tristitia mortem operatur. Sed tristitia quæ est secundum Deum, quando homo tristatur & dicit, O miser tantum offendi Deum meum, &c. talis poenitentia in salutem operatur. Hæc tristitia conuertitur in gaudiũ, in confessione sacramentali, quando proijcit extra peccata, de quibus tristatur, sicut ancilla proijcit de domo immũditias domus, sic cum scopa cõtritionis peccata congregantur in angulo memorię, & proijciuntur extra portam confessionis. Dicatur quomodo facta confessione, homo sentit gaudiũ & lętitiã in corde. Sic ille qui obligatur ad soluendum sub poena mortis, quãdo sibi remittitur debitum à domino, quomodo gaudet & lætatur, ita in confessione dimittuntur debita peccatorum. Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, &c. Et facta absolutione totum debitũ est remissum. Ideo sequitur gaudium in corde. Ideo dicit Script. Prou. 14. Cor quod nouit amaritudinẽ animæ suæ, in gaudio eius nõ miscebitur extraneus. Not. non miscebitur extraneus, s. diabolus, sed dominus proprius per cõmunionem, & post confessionẽ debet homo cõmunicare. Tertia tristitia est de tribulatione mũdanali, quia in hoc mũndo multum abundat vt infirmitatum, paupertatũ, & miseriarũ, &c. quæ dant tristitiã. Ratio naturalis & regula est, quod omne mediũ participat naturam extremorum. Modo vita præsens est inter duo extrema, s. paradisum, & infernum. Ideo secundũ illã participamus de conditione extremorum. In paradiso est gaudiũ sine tristitia, & sine infirmitate. Apo. 21. Absterget Deus omnẽ lacrymam ab oculis sanctorum, & mors non erit vltra neque luctus, &c. In inferno autem est dolor & tristitia. Nos verò sumus hîc in medio participantes cum vtrisque. Cùm enim gaudemus & lætamur, participamus cum illis de paradiso, quia nihil aliud est nisi de melle cælesti. Quando tristamur, participamus cum illis de inferno. Ideo dicit Script Exiguum & cum tædio est tempus vitæ nostræ, & nõ est refrigerium in fine hominis. Sap. 2. Sed conuertitur in gaudiũ in deuota oratione. Quoniam quando homo habet tædium, summũ remedium est recurrere ad orationẽ eleuatis oculis & manibus versus cælum, & sic descendit dulcedo mellis spiritus sancti. Aucto. Tristatur aliquis vestrũ? oret æquo animo, & psallat. Iac. 5. No. æquo animo, hoc dicit cõtra aliquos qui orant, sed nõ æquo animo: quia os loquitur vnũ & cor cogitat aliud. Sed in oratione quãdo homo dicit, Pater noster in ore, cor debet cogitare cũ quo loquitur homo,

quia cum rege cælesti,&c.Idē quādo dicitur, Aue Maria. aliâs modicū valet oratio. Nota quod qui orat mane & sero, quotidie viuit in gaudio,& prosperitate. Dic miraculum de milite Normāno eūte ad peregrinationem,&c. Ideo Christus. Oportet semper orare & nō deficere. Luc. 18. Quarta tristitia est de morte corporali. Magna tristia est homini in morte parentum & amicorum charorum, sed in morte propria ibi est tristitia maxima, quia totum simul amittitur. Dic similitudinem de arbore si eradicaretur per aliquam potentiam. Ita est de anima quæ habet radices in qualibet parte corporis, in neruis, ossibus, venis, &c. & mors ipsam eradicat, ideo ibi est maxima tristitia, nec est aliqua similis. Iam videtis quando aliquod membrum scinditur quantumcunq; paruum, quomodo homo tristatur, quanto magis in morte quando anima separatur à toto corpore. Ideo Christus ante mortem cœpit contristari,& mœstus esse, vt habetur Mat. 26, quantò magis nos peccatores. Sed hæc tristitia cōuertitur in gaudium bonis personis quādo anima egressa à corpore, statim videt sanctos Angelos ipsam comitantes honorificè ad instar sponsæ nobilis in die nuptiarum quando ducitur ad missam, vel sicut depingitur beata Maria Magdalena quando ab Angelis eleuabatur. Isto modo tristitia vestra, scilicet mortis corporalis, vertetur in gaudium. ideo Christus. Nunc quidem tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Io. 16.

De eadem Dominica. *Sermo quartus.*

Ilitant aduersus animā. 1. Pe. 2. Hoc thema dat motiuū prędicādi de prelijs quę nobis dant dęmones vt damnemur cum illis. Ideo auisando vos volo nunc eorum prælia declarare: sed primò salutetur virgo Maria. Militant aduersus animā,&c. Sancta scriptura volēs nobis ostendere conditionem vitę nostræ in hoc mundo, breuiter declarat, dicens: Militia est vita hominis super terram, & sicut mercenarij dies eius. Iob. 7. Ratio quare dicit quod vita nostra est militia, quia sicut dæmones sunt damnati, sic bellāt cōtra nos vt peccemus & dānemur cum ipsis. Et sicut mercenarij dies eius, s. hominis, quia sicut mercenarius qui diligenter & fideliter laborat meretur salarium, aliâs,&c. Sic de nobis. Si fortiter bellamus non consentiendo dæmonibus, meremur magnum salarium gloriæ, sed si sumus victi, meremur supplicium æternū. Istud prelium declarat Dauid in Psal. 19. di. Hi in curribus & hi in equis, nos autē in nomine Dei nostri inuocabimus. No. hic quare non vult ipsos nominare, iuxta illud, Nec memor ero nominum eorum per labia mea. Nostra defensio est cùm dicit. Nos autem in nomine Dei nostri inuocabimus. Nota hic in curribus, s. rotundis. Currus signat tentationes quę ad instar

rota-

rotarũ voluuntur de vna in aliam. Quando diabolus nõ poteſt per vnam, tentat per aliam. Et hi in equis. Equi dęmonum ſunt peccata mortalia. ideo de dæmonibus dicit the. Militant aduerſus, &c. ſcilicet equeſtres aduerſus animã. Hãc militiã declarabat B. Io. in Apo. ſecundum intellectum moralem, iuxta reuelationem ſibi factã di. Vidi & ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper illum habebat arcũ, & data eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret. De ſecũdo dicit, Et exiuit alius equus roſus, & qui ſedebat ſuper illum datum eſt ei vt ſumeret pacẽ de terra, & vt inuicem ſe interficerent, & datus eſt ei gladius magnus. De tertio milite dicit, Et ecce equus niger, & qui ſedebat ſuper illum habebat ſtaterã in manu ſua. Et de quarto milite dicit. Ecce equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum nomen illi mors, & infernus ſequebatur cũ. Et data eſt illi poteſtas ſuper quatuor partes terræ, & interficere gladio, fame, & morte, & beſtijs terræ, & cũ aperuiſſet, &c. Apo. 6. Hi quatuor equi, ſunt quatuor peccata mortalia ſuper quę dæmones equitant & militant contra nos.

Primum eſt ſuperbia & vanitas,
Secundum luxuria & carnalitas,
Tertium auaritia & cupiditas,
Quartum inuidia & malignitas.

Cum his dæmones militãt aduerſus animã. Primus equus dicit erat albus. Hoc deſignat ſuperbiã & vanitatẽ. Ratio, color albus prę ceteris magis apparet, ſic ſuperbus ſuper alios vult apparere & videri. Si vis cognoſcere ſi es ſuperbus. Si habes aliquod bonũ tẽporale vel ſpirituale & vis vt videatur & appareat, ſuperbus es, verbi gratia. Si es generoſus & vis vt ſciatur, ſignũ eſt ſuperbię, humilis abſcõdit & nõ curat. Idẽ ſi es diues, ſtatim vis facere vanitates in veſtibus. Et cogitas qui ſunt iſti, ego poſſem emere omnes. Idẽ ſi bona ſpiritualia quæ habet vult vt videantur, ſi orat ieiunat, vel ſi portat cilicium, & ſtatim vult videri, ſignum eſt quod peccatum ſuperbię eſt in corde: ſed humilis omnia abſcondit quantum poteſt. Ecce ratio quare equus albus ſignat peccatum ſuperbiæ. Ideo dicit Chriſtus ſuperbis, Omnia opera ſua faciunt vt videantur ab hominibus. Mat. 23. Sed quare dicit quod miles qui ſedebat ſuper eum habebat arcum in manu ſua? Reſpondeo quod iſte miles eſt dęmõ qui tentat de ſuperbia qui ſagittando facit bellum. O quot ſunt iſto arcu ſagittati & percuſſi. verbi gratia, Omnes homines qui proponunt in corde ſuo aſcendere, tales ſunt percuſsi iam & vulnerati iſto arcu. verbi gratia, dicatur de religioſo ſeruante regulas, cæremonias, &c. Recta via vadit talis ad paradiſum. Sed diabolus dicit non, quia ego ſagittabo eũ, & facit eum cogitare vt aſcendat, & vadat ad ſtudiũ, quia poterit eſſe magiſter, & cõfeſſor Regis &c. Factum eſt, talis iam vulneratus eſt ſagitta diaboli. Idem de presbyteris ſimpliciter viuentibus.

Sed

Sed diabolus sagittat, quãdo facit eũ cogitare dicendo, Si tu sic viuis, non poteris iuuare amicos. Ideo oportet te ascendere, vel cũ simonijs, vel vsurijs vel seruitijs, &c. Idẽ de laicis simpliciter viuentibus recta via, vadunt ad paradisum, nec pro filijs faciunt sibi vanitates. &c. sed nutriunt eos bene in bonis moribus. Sed dicit diabolus, ego sagittabo eũ, & facit eũ cogitare, quare tu nõ esses iuratus, siue consul vt talis, quia de pecunijs vrbis te poteris iuuare, tenere famulos, &c. Cùm tamen ad regimen deberet homo venire sicut ad furcam. Sunt enim multi qui nesciunt regere domũ suam, & volũt regere cõmunitatẽ. Ideo destruũtur villæ, & cõmunitates & ciuitates ex ambitione ascendendi. Idẽ de mulieribus quæ deferunt viris suis honorẽ, amorẽ & obedientiã, præterquã in peccatis, tales recta via vadũt ad paradisum. Sed quãdo cogitãt prædictis opposita, & consentiunt, factum est, iã sunt sagittatę à diabolo, ideo dicit Dauid de diabolo, Arcum suum tetendit, & parauit illum. Et in eo parauit vasa mortis, sagittas suas ardẽtibus effecit. Psal. 7. Nota ardentibus, s. in habendis officijs, honoribus, prẹeminẽtijs & dignitatibus. Tertiò dicit & data est ei corona & exiuit vincens vt vinceret, quia dæmõ qui tẽtat de superbia, coronã regis portat. ideo Iob. 41. Ipse est rex sup vniuersos filios superbię. Nec aliquis rex habet tot vasallos vt ipse. Et exiuit, s. de cęlo. Dic casum ipsorum ex superbia dicente Deo. Nõ habitabit in medio domus meę qui facit superbiã. Psal. 100. Vincens, s. angelos malos, ibi, consentientes, vt vinceret, s. homines in mundo isto. Ecce primum præliũ. ideo quilibet auiset se vt caueat à sagittis superbiæ, quia magnum periculum est ire per altissimos montes, quia periculosus est casus ab alto. Quãdiu enim homo vadit planè per viam humilitatis, vadit homo securè sine periculo, ideo Christus, Discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Mat. 11. Discite, s. lectionẽ quam docuit verbo & exemplo. Secunda militia est cùm dicit, Vidi & ecce equus rufus, & qui sedebat super illum, datũ est ei vt sumeret pacem de terra, & vt inuicem se interficerẽt, & datus est illi gladius magnus. Hoc prælium dant dæmones per peccatum luxuriæ, quod innuit in hoc, quod equus erat rufus. In signum huius quãdo persona cogitat de illo peccato, efficitur rubea. Et sicut domus, & omnia bona ibi congregata comburũtur quando incenditur igne, ita ex illo peccato perduntur merita congregata & bona. ideo de isto peccato dicit Scriptura, ignis est vsque ad perditionem, id est consumptionẽ deuorans, & omnia eradicans genimina. Iob. 31. O miseri pro modica delectatione bestiarum quæ statim transit, non dubitatis amittere tantam gloriam & incurrere tantam pœnã. Itẽ dicit quod miles equitas super equum rufum habebat potestatem sumendi pacem de terra. Nõta septem paces.

Prima

Prima est inter Deum & homines,
Secunda est inter homines & angelos,
Tertia est inter animam & corpus,
Quarta inter virum & vxorem,
Quinta inter clericos & populum,
Sexta inter dominos & vasallos,
Septima inter vasallos adinuicem.

Prima pax est inter Deum & personam quando viuit castè & honestè, quia cũ ipsa Deus habitat, quia Deus non est porcus, vt velit in luto habitare. Sed quãdo persona cogitat de illo peccato, & consentit ad faciendũ, Dñs indignatur, & perditur pax & fit guerra & diuisio. Secũdo ex isto peccato tollitur pax quæ est inter angelos & homines. Dic quomodo quilibet habet angelum custodem, quia aliás dæmones nos destruerent, & angelus bonus diligit sibi commissos sinceriter, & plusquam mater filium sibi charum. De ista custodia auctoritas, Angelis suis Deus mandauit de te. Psal. 90. Secunda quando persona vult facere illud peccatum cogitatione vel tactu, vel locutione, vel operatione, angelus indignatur, dicendo, O iste riballus quid facit. Dic quomodo non fieret illud peccatum corã puero ex verecundia, multo magis deberet homo verecundari de angelo præsente & dicente, O de isto ribaldo, &c. & claudit nasum. Tertia pax est inter carnẽ & spiritũ quam habent personę quę viuunt in pœnitentia, quia per pœnitentiam caro subijcitur animæ, vt captiua dñæ, & sic habent pacẽ. Sed pax tollitur quãdo captiua rebellat & resistit contra dominam. Sic quando caro contra animã facit illud peccatum, pax dicta tollitur. Quarta pax est inter virũ & vxorem, quando seruant sibi mutuo fidelitatem, quæ pax tollitur & soluitur per peccatum luxuriæ. Videmus quod quãdo vir sentit vxorem adulterari, nõ bene portat nec econuerso. Quinta pax est inter clericos & populum alicuius villę vel communitatis, quia laici debent honorare clericos vt patres & soluere decimas, &c. Sed hæc pax tollitur per luxuriam, &c. Clerici autẽ debent viuere honestè, &c. Sexta pax est inter dominum & vasallos. Sed hæc tollitur quãdo dñs vult habere vxorem vel filiam vasalli, quia nõ seruarent sibi fidelitatem, imo occiderent eum. Septima pax est inter vos laicos adinuicem qui vt fratres debetis vos diligere & habere pacẽ. Sed hæc pax tollitur per luxuriam quando vnus curat de vxore vel filia alterius. Ex quo sequuntur multa inter vos mala. De hoc peccato dicit ꝓpheta, Impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest, & redũdãt fluctus eius in conculcationẽ & lutũ. Nõ est pax impijs dicit dñs Deus. Esa. 57. Impij dicũtur luxuriosi. Ratio, quia vt dẽt delectationẽ captiuę, id est carni, dãnant animã. Sed dicitur ꝙ datus est militi gladius magnus. Nõ enim bellat cũ arcu, sed gladio ma-

De angelo nobis peculiariter custode.

gno, quia totus mundus quasi cōprehēdit peccatum. Hoc etiam in
religiosis, &c. Nota exemplum de dæmone in corpore obsesse, dicē
te se nō inde exire nisi dicerentur tres missæ à tribus clericis virgini-
bus, &c. Totus mundus est isto peccato corruptus, & completa est
iam prophetia Dauid, Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in
stu. su. nō est qui faciat bonum, scilicet castitatis, non est vsque ad
vnum, scilicet, de adultis comparatiuè loquēdo. Ecce quomodo hic
gladius est bene magnus, quia tot occidit. Ideo custodiamus nos
ab isto gladio custodiendo corda à luxuria, quia ita vult Deus. Hæc
est voluntas Dei sanctificatio vestra vt abstineatis vos à fornicatio
ne. 1. ad Thes. 4. De tertio prælio dicit. Et ecce equus niger, & qui
sedebat super illum habebat staterā in manu sua. Ecce peccatū aua
ritiæ & cupiditatis. Dicit quod equus erat niger, & significat pecca
tum auaritiæ. Vnde sicut color albus præ alijs ostenditur, ita color
niger præ alijs absconditur, quia auarus semper abscōdit pecunias,
& facit se pauperem quando petunt ab eo eleemosynam pro aliqua
pia causa, & vadit semper malè indutus vt videatur pauper. Itē ab-
scōdit ad decipiendū, quia fingit se amicū verbo vt decipiat facto,
in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insi-
dias. Hiere. 9. No. insidias, vt scilicet habeat pecunias & bona ve-
stra. Itē dicit ꝙ miles habebat staterā in manu sua. in quo ostēditur
modus peccati auaritiæ, quoniā ad instar falsę staterę peccatū aua-
ritiæ facit, quia illud quod est magis pōderās & infiniti valoris, sci
licet paradisus, &c. parum pōderatur in cōspectu & corā oculis aua
ri. Et illud quod parū & modicū valet, vt pecunia, bona tēporalia,
pōderat & reputat esse infiniti valoris. Ecce statera falsa & dolosa,
quia Deum qui est infiniti valoris & honoris diabolus facit quod
corā auaro nō pōderat vnam fabā, quod fit quando lucro vnius so
lidi iuras false dicendo, per Deum tāti cōstat. No. hic cōtra falsita-
tes quæ fiunt inter emptores & venditores. Itē hęc falsa statera fa-
cit quod palea vanitatum multū pōderat in cōspectu diuitū, & glo
ria & gaudia & thesauri paradisi quæ sunt inestimabilis pōderis ni
hil pōderant. Ideo dicit scriptura, Nunquid iustificabo staterā im-
piā & saccelli, id est, occulti sacci in quo occultatur falsū pōdus, pō
dera dolosa. In quibus diuites eius repleti sunt iniquitate. Michęę
6. Nota staterā impiā & pōdera dolosa saccelli. Stateram impiā vo
cat peccatū simonię in qua vēditur Spiritus sanctus. Ideo doctores
vocāt simoniā hæresim. Simoniaci pōderando vēdunt gratiā Dei.
Nota hîc de fraudibus simonię. Primò in missis sancti Amatoris in
quibus committuntur multæ impietates. Prima quia dicunt quod
debent dici continuè sine interuallo, cùm tamen pauci sunt talis vi
tę quod cōtinue, &c. Secunda, quia frangitur ordinatio ecclesię quę
quolibet die habet suam missam determinatam & certam. Tertia
impie-

impletas eſt pretium certum quod faciunt clerici,quia habent cele-
brare ſine interuallo petendo plus. Item tot candelæ, tot denarij.
Quarta eſt error,quia licèt beatus Amator triginta miſsis extraxit
animam matris de purgatorio,creditis quod etiam vos. Nam ſicut
infirmitates non ſunt eædem, nec etiam pœnæ, &c. Dic de medico
qui applicat medicinas iuxta infirmi conditiones. Ecce quare dicit,
Nunquid iuſtificabo ſtateram impiã. Secundò dicit, Et ſaccelli pon
dera doloſa. Hoc dicit contra laicos vſurarios qui mutuant decem
pro duodecim,nõ eſt pondus æquale. Dicit vſurarius ratione tem-
poris non valet,quia tempus eſt Dei, ideo tantum pro tanto & nõ
amplius. Item vendunt pluris ratione dilationis ſolutionis vel emẽ
do minoris ratione pecunię paratę. Ecce ſaccelli põdera doloſa. In
quibus diuites,&c. De quarto prælio dicit, Ecce equus pallidus &
qui ſedebat ſuper eum nomen illi mors & infernus ſequebatur il-
lum. Ecce quartum prælium diaboli ex peccato inuidiæ. Nã color
pallidus ſiue glaucus ſignat peccatum inuidiæ. Ratio,quia eſt ama
rificatus ſiue mortificatus,quia inuidia animã mortificat & occidit
1.Ioan.3. Nos ſcimus quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitã,
quoniam diligimus fratres, qui nõ diligit manet in morte. Omnis
qui odit fratrem ſuum homicida eſt,ſcilicet,ſuiipſius. Sed quare di
cit quod infernus ſequebatur eum, declaratur per quæſtionẽ quam
faciunt doctores dicẽtes, Quare dæmones nos tentant, cùm tamen
ex qualibet tentatione augmentetur eis pœna? Reſpondeo quod
inuidia cogit eos quam habent cõtra nos,quia habebimus locã quẽ
ipſi perdiderunt,nec valuit eis Chriſti incarnatio ſeu paſsio, ideo
inuident nobis. Ideo dicit quod infernus ſequebatur eum,quia om
nes dæmones habent iſtam inuidiam. Nota hic exemplum de inui-
do & auaro, quomodo rex dixit inuido,vt primò peteret donũ &c.
Qui intra ſe cogitauit, O miſer ſi peto vnum equum, alius habebit
duos,&c.quia iſta eſt conditio inuidi. Idem de dæmonibus,quia li
cèt habent pœnam tentando,tamen inuidia cogit eos. Sapien.2. In-
uidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum, imitantur autem
illum qui ſunt ex parte illius. Item alia auctoritas Iob 5. Paruulum,
ſcilicet,in dilectione occidit inuidia. Deo gratias.

De eadem Dominica. *Sermo.* 5.

S*Vbditi eſtote in omni timore.* 1.Pet.2. Quia ſacra ſcriptura
tã veteris quàm noui teſtamenti multum laudat & cõ
mendat timorẽ Dei,& quia thema loquitur de timore
Dei,ideo volo vobis modò declarare bonos modos ti
mẽdi Deũ. Sed primò ſalutetur virgo Maria. Subditi
eſtote,&c. Pro declaratiõe,&c. ſciẽdũ ꝙ inter alia ꝑ quæ hõ in hoc
mũdo põt habere abũdãtiã & affluẽtiã bonorũ tẽporaliũ,& in alio

bonorum cœlestium, est timor Dei. Ideo timor Dei cōparatur fonti emananti. Qui habet in domo sua fontem aquę viuæ, nō habet defectum aquæ. Ita qui in corde suo habet timorem Dei, habet in se fontem dantem abundantiam omnium bonorum temporalium & spiritualium. Hoc dicit Dauid Psal 33. Timete Dñm omnes sancti eius, quoniam non est inopia timētibus eum. Diuites eguerūt, &c. vsque, omni bono. multum ergo valet timor Dei. Ideo dicit thema, Subditi estote, &c. scilicet in omni timore. Nota in omni, innuitur ergo quod sunt multi timores. Ego amore vestri quæsiui quot timores sint, & inueni quod sunt tres, in quibus Deo debemus subijci, & habebimus multa bona.

Primus est timor naturalis, & iste est rigorosus.

Secundus est timor filialis, & iste est gratiosus.

Tertius est timor reuerentialis, & iste est gloriosus.

Triplex timor seruilis, filialis, & reuerentialis.

De istis dicit thema, Subditi estote in omni timore, &c. Dico quod primus timor in quo debemus subijci Deo, est timor naturalis, & iste est rigorosus, quia non possumus vitare hūc timorem de malo pœnæ, quia naturaliter quilibet timet malū pœnæ, vt infirmitates, perditionem bonorum, honorum, officiorū, &c. casus & mortem, quia talis est natura nostra & conditio. Sancti angeli nō habēt hūc timorem, quia cōfirmati sunt. De isto timore dicit Scriptura, Timor pœnam habet, scilicet pro obiecto. 1. Ioan. 4. Etiam Christus habuit hunc timorem ex naturali conditione carnis. Sed in isto timore debemus esse subditi Deo. Quia pro fugiendo seu vitando quodcunque malum pœnæ, non debemus facere aliquod peccatum cōtra Deum, nec in illud consentire. Verbi gratia. Quilibet timet naturaliter perdere bona, pecunias, &c. Modò ponatur casus quod perdidistis aliquid tale, &c. & nescitis quis habet, & vos timetis ne illud amittatis totaliter & nunquam ipsum inueniatis, & dicitur vobis, vadatis ad talem diuinū si vultis inuenire & recuperare. Modò apparebit si in isto timore eritis subditi. Quoniam ex vna parte vos timetis illud amittere, & ex alia præcepit Deus ne pro aliqua re mundi homo recurrat ad diuinos. Si ergo vos vadatis ad diuinū, non estis subditi Deo, sed peccatis mortaliter. Sed si non vultis ire, tunc estis subditi Deo, ad quem debetis recurrere in oratione dicēdo, Dñe vos scitis quis habet, ideo ponatis in corde suo vt mihi reddat, vel volo perdere magis illud quam animā meam, &c. Idem de mulieribus in matrimonio quę timent sterilitatem, bonus est timor: quia ideo inuentum est matrimonium. Modò quando aliqua mulier nō potest cōcipere, & dicitur sibi quod recurrat ad talē sortilegū, &c. si recurrat, timor eius nō est Deo subiectꝰ, quia Deus pręcepit oppositū, s. qꝫ pro nulla re homo recurrat ad sortilegos, &c. Dic quō nullus potest dare filios nisi solus Deus, quia necessaria est ibi

...sibi datio animę,&c.Item quilibet timet mori de infirmitate quã habet ipse vel filius,&c.& dicitur vobis quod recurratis ad talẽ incantatorem,&c.& Christus præcipit oppositũ, quia ad Deum debet homo recurrere in omni necessitate, & ad eius matrẽ virginem Mariam,&c. Si non recurritis ad incantatorem sed ad Deum, timor ille mortis Deo est subiectus, si verò recurritis ad incãtatorẽ nõ est Deo subiectus. Item aliquis amicus vester est captus, & vos timetis ne puniatur vel occidatur,& estis requisiti in testem cum iuramento vt dicatis si fecit istud malũ,& vos timetis,&c. Dicatur quomodo quilibet debet subijci Deo, iurãdo verè & dicere veritatem, quia dicit Deus, Nõ assumes in vanũ nomen domini Dei tui. Exod. 20. Ecce dicit thema, Subditi estote,&c. De hoc timore dicit Christus: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animã autem non possunt occidere, sed potius timete eum qui potest & animã & corpus perdere in gehennam. Mat. 10. Hoc prędicabat Christus apostolis & discipulis dicẽs: Nolite timere, s. taliter, vt ex isto timore faciatis cõtra Deum, quia aliàs talis timor naturalis esset malus, dicatur hic miraculum de sacra scriptura, quod legitur 1. Reg. 28. & 31. de illo magno rege Saul, qui semel cõgregauit multas gentes armorum vt bellaret cõtra inimicos & infideles Philisthæos. Qui vidẽs exercitum inimicorũ magnũ ne moreretur in prælio cũ filijs timuit, & fuit sibi datum cõsilium vt recurreret ad phytonissam, vt sciret finẽ belli. Dicatur quomodo iuit, ex isto peccato quia in isto timore nõ fuit subditus Deo, in dicto prælio fuit vulneratus, & per impatientiã occidit se,& perdidit regnũ, intãtũ ꝙ nullus de suo genere regnauit post eũ,& creditur quod sit dãnatus. Ideo dicit Christus, Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidũt corpus, & post hæc nõ habent amplius quid faciant. Ostendã autẽ vobis quẽ timeatis. Timete eũ qui postquã occiderit, habet potestatẽ mittere in gehennã. Ita dico vobis hũc timete. Luc. 12. Secũdus timor est melior, s. timor filialis,& iste est gratiosus. Hic timor est quado homo timet Deũ, nõ ratione pœnæ, sed ratione culpæ, quãdo timet hõ peccare ne perdat amorẽ & gratiã Dei & deuotionẽ, talis timor dicitur filialis. Ratio, quia cõditio boni filij est timere ne patri suo displiceat in aliquo, Et quãdo dicitur sibi, Facias hoc, Respõdet, Nõ faciã, quia patri meo nõ placeret vel matri. Nõ timet patrẽ ratione pœnæ ꝙ vapulet à patre, sed timet sibi displicere ne ipsum grauet & cõturbet. Dico ꝙ in isto timore magis debemus Deo subijci, q̃ patri carnali. Ratio, quia plus facit nobis Deꝰ. Dicatur quid facit pater carnalis in filio, modicũ & vile. Mater etiã, quia nescit quid portat, modicũ ibi facit, sed Deꝰ facit totũ. Ipse format corpus,&c.& creat animã. Ideo Iob 10. Manus tuę do. fe. me. Nõ dicit pater meꝰ fecit me, sed manꝰ tuę,&c. ac si de luto vel de terra. Itẽ Deꝰ cõseruat in vita in vtero

ro clauſo ne ſuffocetur. Itē Deus cauſa natiuitatis eſt, & dat lac matri. Ille ergo eſt propriè pater. Matt. 23. Ergo patrem nolite vocare vobis ſuper terram. Vnus eſt enim pater veſter qui in cælis eſt, &c. quantum ad formationem corporis dicit hoc & creationē animæ. Ideo vult vt timeatur timore filiali. Sicut ergo bonus filius timet offendere patrem, ita nos Deum. Licèt ſis inclinatus ad aliquod peccatum vel vitium, dicas, hoc diſpliceret meo patri cæleſti, ideo nō faciā. Verbi gratia. Aliquis inclinatur ad ſuperbiam, pōpam, gulā, inuidiam, luxuriam, vanitates, ornatum, &c. Cogitate ſi hoc diſplicet patri veſtro Ieſu Chriſto qui vult & pręcipit humilitatem. Itē cogitate ſi diſplicet matri veſtræ virgini Mariæ. Ideo amore eorū dimittere debetis. Idem de illis qui inclināt ur ad auaritiam, vſuras, & furta, ad retinendum decimas, &c. Cogitate ſi hoc diſplicet patri Chriſto qui præcipit oppoſitū. Nota de ſua paupertate aliquid. Idē de vitio luxurię. Cogitate ſi diſplicet Domino Ieſu Chriſto qui omnia videt quantumcunque fiant ſecretè, qui voluit naſci de Virgine Matre, & viuere caſtè vt daret nobis exēplum. Idē de illis qui inclinātur ad gulā ad bibendū de mane, reſpice ſi diſplicet patri Chriſto. Idē de illis qui inclinātur ad vindictā. Cogitate ſi diſplicet Chriſto patri, qui ſibi ſoli retinuit vindictam. ex iſto timore dicit propheta Dauid in Pſal. Benedicam Dominum, &c. Venite filij audite me, timorē Domini, ſcilicet filialē docebo vos. pſal. 33. Dicatur hîc miraculū quod legitur 2. Mac. 6. de Eleazaro ſancto homine quādo Antiochus rex iniquus perſequebatur Iudæos, & pręcepit omnibus vt comederent carnes porcinas, quō Eleazarus qui noluit comedere in tormentis dixit, Domine qui habes ſanctā ſcientiam manifeſtè tu ſcis quia cum à morte poſſem liberari duros corporis ſuſtineo dolores, ſecundum animam verò propter timorem tuum libenter hæc patior. Ideo dicit Scriptura Eccle. 1. Timor Domini expellit peccatū. Nā qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Tertius timor eſt reuerētialis, & iſte eſt glorioſus. Hic timor eſt quando homo timet ſe æquare maiori, vt ſi rex veniret & vellet ſedere in ſcamno tuo, tu ſtatim ſurgeres, & quare, nō timore pœnę, nec culpę, ſed timore reuerentiæ, & talis timor eſt glorioſus, quia etiam angeli iſto timore timēt. Auctoritas, cùm ſublatus fuerit timebūt angeli, & territi purgabuntur. Iob 41. qui tamen non timent primo, nec ſecundo timore. Sed iſto tertio timore debemus ſubditi eſſe Deo in tribus.

In orationibus ſpecialibus,
In officijs diuinalibus,
In miſsis ſacramentalibus.

Primò quō quilibet debet tenere certam orationem in die, & vacare orationibus ſpecialibus. Et dicūtur orationes ſpeciales, quia vltra horas, & in iſtis debetis timerę Deū reuerentialiter, ne velitis loqui

cum

tum deo ſicut loquimur inter nos,ſed cū magna reuerētia flexis genibus,quēadmodū loquitur homo Regi vel Papę ſupplicādo, &c. hoc dicit ſcriptura, Timete Dominū & date illi honorē,ſcilicet reuerentialē,quia venit hora iudicij eius,& adorate eū qui fecit cœlū & terrā,&c, Apo. 14. De ſecundo in officijs diuinalibus. Hoc tāgit clericos & religioſos. Dicatur cū quanta reuerentia debent ſtare in choro. Ratio,quia Chriſtus,Papa,&Rex pręſēs eſt in medio. Auctoritas, Vbi ſunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, in medio eorū ſum. Mat. 18. De tertio in miſsis ſacramētalibus. Ratio,quoniā in qualibet miſſa eſt Chriſtus verè ſicut eſt in cœlo. No. ergo cū quāta reuerētia ſtare debet celebrās & ne vendatur miſſa. Dic quod non faciant pretiū quando volūt dicere miſſas,&c. Dic modum & pretiū dādi ꝓmiſſa,ſ. ꝑ ꝓuiſione vnius diei. De iſto timore reuerētiali dicit Dauid in Pſal. 18. Timor do. ſan. ꝑma. in ſec. ſec. Deo gratias.

Ratione ſubſtētationis datur, ſeu accipitur pecunia promiſſa

Dominica 3. poſt octa. Paſchæ. *Sermo I.*

CVm venerit ille, arguet mundum. Ioa. 16. Hoc verbum indiget declaratione maximè amore Iudęorū. Sciendum quod in ſacra ſcriptura tā in veteri teſtamēto quàm in nouo inueniuntur duo aduētus generales Meſsiæ,ſecūdum quod genus humanū requirebat duas reparationes. Primus aduentus fuit pro reparatione animarū ſolūm. Secundus aduentus fuit pro reparatione animarū & corporū ſimul. De primo aduentu ſciendū quod ex peccato Adæ & Euæ inciderunt homines in peccata & mala. Primū malum fuit ignorātia de rebus ſpiritualibus & cœleſtibus,de quibus non ſciebant gētes ante aduentum Chriſti,nec per philoſophiam,quia ſolū curant de rebus,motibus,& de influentijs corporum ſupercœleſtium, nec per legē Moyſi quæ ſolum loquitur de hoc mundo. Ideo ignorabamus ſpiritualia & cęleſtia. Dauid loquēs de antiquis di. Neſcierūt, ſupple Philoſophi,nec intellexerūt,ſ. Iudæi,in tenebris ambulant. Sed venit Meſsias,i. Chriſtus verus Meſsias qui reparauit iſtā ignorantiā,declarās quomodo ille Deus vnus quē philoſophi vocāt primū principiū ſiue primā cauſam ſeu primū motorē eſt trinus in pſonis,pater,filius & ſpiritus ſanctus. Secūdo declarauit qūo in cęlo ſunt nouē ordines angelorū. Tertio de animabus quę ſecundū gradū bonę vitę quē tenuerūt collocātur in illis ordinibus angelorum. Quartò declarauit purgatoriū nobis, quo vadunt animæ quæ non fecerūt hîc cōdignā pœnitētiā. Itē de animabus puerorū qui diſcedunt cū originali peccato quomodo vadūt in limbū. Secūdus defectus ſiue malū animarū eſt inclinatio ad peccata ex peccato Adę q̃dā ad ſuperbiā,q̃dā ad auaritiā,& ſic de alijs. Ideo dicit ſcriptura, Sēſus enī & cogitatio humani cordis ad mala ꝓna ſūt ab adoleſcētia ſua, Ge. 8. Sed venit Chriſtus & reparauit ꝑ exēpla virtutū ſuę ſāctę

vitę. Tertium malum erat abundantia peccatorũ. Ideo ſcriptura, nõ eſt homo iuſtus in terra qui faciat bonũ & nõ peccet. Eccleſ. 7. Sed venit Chriſtus qui cõtra plagas ordinauit medicinas ſacramentorũ. Quartũ malũ erat debilitas bonorũ, quia nõ poſſumus perſeuerare in bonis. Ideo prouidit Chriſtus vt pœnitentia reparemur & emẽdemus nos. Quintus defectus erat dãnatio inferni, quia nullus poterat euadere quantũcunq; ſanctus & bonus. De hoc etiã Dauid in Pſal. Quis eſt homo qui viuet & nõ videbit mortẽ, eruet animã ſuã de manu inferni, quaſi dicat nullꝰ. Sed venit Chriſtus & reparauit. Quia modò perſona bona & ſancta in morte ad cælum euolat, &c. Sed remanent paſsiones corporis. Ideo in ſecundo aduentu quãdo veniet Chriſtus ad iudiciũ, tũc reparabũtur mala corporũ, quia tũc reſurgẽt corpora bonorũ impaſsibilia, incorruptibilia, clara, &c. Ecce quare ſunt duo aduentus Chriſti. Ratio iã ſatis patet, quia mala & peccata in mundo primò venerunt in anima quando Adã & Eua deſiderabãt æquari Deo in ſcientia, & tamẽ adhuc nõ patiebantur in corpore. Sed poſt venerunt mala corporis, quando Adam in ſudore vultus, &c. & Eua peperit cũ dolore, ideo Chriſtus primò voluit reparare mala animarum, quę primò fuerunt. Deinde veniet ad reparãdũ mala corporũ quę poſtea venerunt. Patet hic reſpõſio ad quęſtionẽ Iudęorũ dicentiũ, Quare venit Meſsias, quod bonũ fecit? quia ita patimini modò, &c. De his duobus aduẽtibus authoritas. Abacuc. 2. dicatur hiſtoria de viſione, & reſpondit dñs. Apparebit in finem & non mentietur, ſi morã fecerit, expecta eum, quia veniẽs veniet & non tardabit. Abacuc. 2. quia veniẽs, ſcilicet in primo aduentu pro reparatione animarũ, veniet in ſecundo pro reparatione corporũ. Et de iſto ſecũdo aduẽtu dicit thema, Cũ venerit ille arguet mundũ, de iſto iudicio faciã duos ſermones: Hodie erit prædicatio de ordinatione generali, & cras erit de executione effectuali. De illa ordinatione dicit Euangeliſta, Cũ venerit filius hominis in maieſtate ſua & omnes angeli eius cum eo, tunc ſedebit ſuper ſedẽ maieſtatis ſuę & cõgregabuntur ad eũ omnes gẽtes & ſeparabit eas ab inuicẽ ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis, & ſtatuet oues quidẽ à dextris, hedos aũt à ſiniſtris. Mat. 25. Hęc ordinatio cõſiſtit in quatuor cõcluſionibꝰ. Prima quia iudex vniuerſalis manifeſtabitur illa die omnibꝰ generaliter, ibi, cùm venerit filius hominis in maieſtate ſua. Secunda ꝙ illa die iudex erit aſſociatus multũ ſolẽniter, ibi: Et oẽs angeli cum eo. Tertia, quod illa die iudex vniuerſalis erit collocatus multũ alte, ibi, ſedebit ſuper ſedẽ maieſtatis ſuę. Quarta, ꝙ illa die totũ genus humanum pręſentabitur corã Chriſto iudice perſonaliter, ibi, Et cõgregabuntur ad eum oẽs gẽtes, &c. Prima cõcluſio dicit ꝙ iudex vniuerſalis manifeſtabitur illa die omnibus generaliter. Nam doctrina eſt generalis quod Chriſtus in iudicio videbitur

bitur ab omnibus tã bonis quã malis quantũ ad humanitatem, & cognoſcetur quod eſt Deus & homo, ſed ſolùm boni videbunt diuinitatẽ. De iſta manifeſtatione dicit Euãgeliſta. Cũ venerit filius hominis in maieſtate ſua. No. in maieſtate, id eſt in magno ſtatu, nõ veniet in ſimplicitate & paupertate, vt in primo aduentu venit. Ideo fuit refutatus à Iudæis qui expectabant, & expectant habere à Meſsia vanitates mũdi, &c. Ideo quãdo beatus Ioãnes oſtendit ipſum dicẽs, Ecce agnus, &c. dixerũt Iudæi, Ille pauper eſt, nolumus hũc regnare ſup nos. Luc. teſte. 19. c. Sed ad iudiciũ veniet cũ tanta maieſtate, ꝙ cælũ & terra & oĩs creatura tremet. Nota ad hoc ſimilitudinẽ de arbore vbi ſunt auiculę cantãtes & ludẽtes, ſed quado niſus vel accipiter volat, oẽs tacẽt & timent. Sic arbor eſt iſte mũdus, cuius fructus ſunt honores, diuitię, delitiæ, & quilibet vult colligere, &c. Aues ludẽtes ſunt creaturę quæ nõ faciũt niſi ludere. Primò ſol videtur ludere currẽdo ab oriẽte in occidentẽ & ecõuerſo. Item luna, ſtellę, aẽr etiã qui quãdoq; eſt clarus, quãqoq; eſt tenebroſus. Idẽ de mari, quia ſemper videtur ludere. Idẽ de terra quę in vere floret, &c. & in autũno omnia deponit, volucres etiã ludunt in vere, quælibet ducit vxorẽ & in hyeme nõ curat de ea. Hoẽs etiam videntur ludere, hinc inde diſcurrẽdo, ſed quãdo veniet ille falco ſiue aquila nobilis, ſcilicet Chriſtus in iudicio omnes creaturæ ſtabunt, ſol in oriente, luna in occidẽte, nec de cætero mouebũtur immo ſoluentur. Ideo eccleſia in perſona cuiuſlibet Chriſtiani orando dicit, Libera me Dñe de morte æterna in die illa tremenda quando cæli mouẽdi ſunt & terra, dum veneris iudicare ſęculũ per ignẽ. Moraliter. Cogitate hîc ſi creature corporales quæ nunquã peccauerũt, nec cõtra mãdata Dei fecerũt tantum timebunt in Chriſti aduentu, quid faciẽt peccatores qui tot offenſas fecerunt contra Deũ, quid facient tunc infideles Iudęi & Agareni, quid faciẽt falſi Chriſtiani, qui licèt habeãt fidẽ nõ habẽt bonã vitã, ſed aut ſunt ſuperbi aut auari, &c. Cogitate ergo illũ diem. Ideo de Iudæis & malis Chriſtianis dicit ſcriptura in perſona Chriſti, &c. Aſpiciẽt ad me quẽ confixerunt. Et plagent eũ planctu quaſi ſuper vnigenitũ: & dolebũt ſuper eum ſicut doleri ſolet in morte primogeniti. Zach. 12. De planctu malorum Chriſtianorum. Apoc. 1. Ecce venit cum nubibus & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt. Et plangent ſe ſuper eum oẽs tribus terræ etiã amen, id eſt æternaliter. patet prima concluſio. Super hoc do vobis conſiliũ optimũ, & benedictus erit qui illud ſeruabit, quia tunc licèt cælum & terra & omnis creatura timeat, vos aũt nõ timebitis. Quia ſicut habetis duos pedes in corpore ad ſtandum firmiter, ita in anima habetis duos pedes. Pes dexter eſt vera credentia, ſiniſter bona vita. Et in iſta die ſtabitis firmiter & ſine timore. Ideo beatus Greg. orando in collecta vigiliæ natiuita-

Ab omnibus & bonis, & malis videbitur Christus in iudicio vltimo, veruntamẽ solis bonis patebit eius diuinitas.

tiuitatis petebat dicens, Præsta quæsumus vt vnigenitũ tuũ quẽ redemptorẽ læti suscipimus, venientẽ quoque iudicem securi videamus. Secunda cõclusio dicit quod illa die iudex vniuersalis erit associatus multum solenniter, quia omnes angeli eius cum eo. Mirũ est cum in primo aduẽtu venit solus, sed ad iudicium veniet cũ omnibus angelis qui sunt plures quàm folia arborũ in toto mũdo. Si stellæ cæli sunt innumerabiles quãto magis angeli. Quæstio, quid dicemus de sanctis, quia euangelista non loquitur nisi de angelis? Quid de patriarchis, apostolis, &c. Respondeo quod nõ solum angeli, sed etiam omnes sancti venient cum eo, sed de sanctis nihil dicitur hic, quia iam dictum fuerat à propheta in veteri testamẽto: Stat ad iudicandũ Dominus, & stat ad iudicandũ populos. Dominus ad iudiciũ veniet cũ senioribus populi sui & principib' eius. Esa. 3. Nota, seniores dicũtur sancti. Ratio, quia ad instar senũ gubernauerunt se prudenter in hoc mundo. Principes autẽ dicuntur angeli. Itẽ alia auctoritas Zach. 14. Veniet Dominus Deus meus, omnesq; sancti eius cũ eo. Dic practicè quomodo Christus in die iudicij quãdo volet descendere ad iudiciũ, dicet matri suæ, Mater mea hodie est dies iudicij: ideo descẽdamus, & vos angeli & archangeli præcedatis, & vos patriarchæ & prophetę, &c. sequimini. Et ipse cũ matre in medio. Moraliter cogitate hic in qua platea & corã quibus ostendentur omnia mala & peccata, & omnia bona quę fecimus, quia ibi omnia manifestabũtur virtute diuina, vbi boni de bonis laudabuntur, mali verò detestabũtur. nã cõmunis est doctrina theologorũ, quia omnia mala etiã cogitationes ibi manifestabũtur diuina virtute, sicut ille qui ponitur in scala & ostẽduntur omnia mala sua. Ita illa die in libro cõscientiæ virtute diuina quilibet ostendet omnia mala quæ fecit. Auctoritas, Iudiciũ sedit, & libri aperti sunt. Dan. 7. Secũdo modo cogitate quot mala ibi manifestabũtur, quãta mala occulta ibi aperientur, quot mali clerici, religiosi, & laici qui nũc reputantur boni, sed secretè faciunt multa mala, sed tunc omnia videbũtur. Nota practicè quomodo dicetur, Et quis est ille, & nunquid est qui, &c. Cogitate si ego dicerem modo omnia peccata alicuius vestrũ, quãta esset sibi cõfusio, ita tunc. Dic de quolibet statu. Ideo dicit Apostolus, Nolite ante tẽpus iudicare quoadusq; veniat Dominus qui & illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit cõsilia cordiũ, & tunc laus erit vnicuiq;, supple bono, à Deo 1. Co. 4. Nota ante tempus, scilicet iudicij, iudicare, quia modò multi videntur boni vel mali, & est oppositum. Consilium super hoc do vobis, quod si vultis ipsum tenere, in illa die, nullũ malũ seu peccatũ vestrũ apparebit in confusionẽ vestram. Recipiatis quadratũ, scilicet pœnitentiã, quæ habet quatuor angelos, scilicet quatuor partes pœnitentiæ. Primum est cordis cõtritio, Secundum est emendandi proposi-

Angelorum numerus.

Patebunt cunctis vniuscuiusque crimina in iudicio vniuersali, etiã si solo animi consensu admissa fuerint.

positum, Tertium oris confessio, Quartum operis satisfactio. & in illo iudicio nullum peccatum apparebit in confusionem vestram. De hoc propheta Dauid, Beati quorum remissæ sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata. Glo. velo pœnitentiæ. Tertia conclusio dicit, quod illa die iudex vniuersalis Christus erit collocatus altè, quia sedebit super sedem maiestatis suæ. Iam scitis quod iudex dando sententiã sedet. Dicatur quomodo illa die in aëre altius Christus sedebit, vt possit ab omnibus videri. Quæstio si Christus sedebit, quomodo sancti stabunt, virgo Maria, & alij. Quidam credũt, & ita pingunt pictores, quod illa die virgo Maria ab vna parte & Ioannes ab alia genibus flexis orabunt pro peccatoribus. Falsum est, nec illa die orabunt pro aliquo, sed sedebũt cum Christo. Auctoritas, dixit Petrus Christo pro se & pro alijs, Ecce nos reliquimus omnia, &c. Mat. 19. respondit Christus, Amẽ dico vobis, In regeneratione cùm sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes iudicantes, non dicit iudicandi, & non solum apostoli sedebunt, sed etiam omnes de vita apostolica. Moraliter. Dico pro religiosis, cum quanta diligentia debent seruare vitã apostolicã pro tanto honore habendo. Dic quantum laboraret miles, si sciret quod ex suo labore posset fieri rex, & sacerdos si posset ex suo labore esse Papa. Idem de muliere si posset fieri regina, vel magna domina alicuius patriæ. Si iste honor & dignitas à nobis cogitaretur, omnes labores religionis nostrę & pœnitẽtię essẽt dulcissimi. Dic quomodo respicit inferius. Auctoritas & prophetia Dauid, Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat & humilia respicit in cęlo & in terra, &c. Psa. 112. Quarta cõclusio dicit, quod illa die totũ genus humanũ præsentabitur coram Christo iudice vniuersali personaliter, quia in omni iudicio criminali maxime oportet comparere personaliter, ideo dicit, & congregabuntur ad eum omnes gentes. Quæstio vbi tunc congregabuntur? Respondeo quod in illis partibus vbi Christus fuit pro nobis iudicatus & sententiatus, vbi vult facere iudicium & dare sententiã. Ratio quare, quia omnis qui se humiliat, scilicet pro Deo, exaltabitur. Luc. 18. Ideo oportet vos ire illuc. De hoc propheta Ioel. 3. In diebus illis, & in tempore illo cùm conuertero captiuitatẽ Iuda & Ierusalem, congregabo omnes gentes & deducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo ibi cũ eis. Dic quomodo oues, scilicet boni erunt à dextris, & mali à sinistris. Si ergo illa die vultis esse à dextris, modo oues Christi. Dic conditionẽ ouis: sic qui non nocent cornibus potentiæ, iustitiæ, & scientiæ, nec dentibus vt lupi mordendo famam vel reuelando occultũ. Item dat beneficium lanę, id est substãtiæ temporalis & lactis correctionum. Item sunt obedientes. De quibus dicit Christus Ioan. 10. Oues meæ vocem meam audiunt.

Deerit peccatorĩbus dãnatis in vltimo iudicio matris Christi patrocinium.

Locus vltimi & vniuersalis iudicij

De eadem Dominica. Sermo secundus.

Rguet mūdum de peccato. Io. 16. originaliter & recitatiuè in Euangelio hodierno scribitur præsens verbum. Pro declaratione huius verbi, & introductione materiæ prædicandæ sciendum, quod inter omnes bonas cōditiones & necessarias personæ quæ vult corrigere peccata & reprehendere, oportet quod sit sine peccatis & virtuosus & bonus. Istud fundatur per vnā regulā quæ dicit, Cōtraria cōtrarijs curantur, quando infirmitas venit ex calore, dantur medecinæ frigidę, & ecōuerso. Ideo qui infirmitates peccatorum vult corrigere & reprehēdere, oportet quod ipse habeat qualitates cōtrarias, s. quod sit bonus & virtuosus. Verbi gratia. Qui vult corrigere infirmitatē superbiæ, & pompæ vanitatis, necessarium est quod sit humilis & sic de alijs. Si fortè vidēt illum qui vult alios corrigere vel arguere ijsdē peccatis, nō sequitur correctio sed indignatio, & erit despectus in cordibus audientiū qui statim dicunt, O ille deberet seipsum tenere per nasum primò & post, &c. Ipse dicit quod simus humiles, & ipse est superbus: quod simus liberales, & ipse est auarus, &c. Ideo dicit Poëta, Turpe est doctori, id est, correctori, cum culpa redarguit ipsum. Necessarium est ergo arguēti peccata vt sit sine peccatis. Modò videamus quis est ille qui est sine peccato & defectu. Dico quod si perquiritis à principio mundi vsque ad finem, nō inuenietis nisi Christum Iesum qui nunquam peccauit nec peccatum habuit, & hoc secundum cōmunē legē. Dicit August. de natura & gratia, quod si omnes patriarchæ & prophetæ, apostoli, martyres, doctores, &c. essent simul interrogati an essent sine peccato, oēs responderent, Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. 1. Io. 1. nisi Christus. Qui peccatū non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. 1. Pet. 2. Ideo dicebat Christus Iudęis quādo prędicabat, Quis ex vobis arguet me de pctō? q. d. nullus. Io. 8. Ergo propriè sibi soli cōuenit arguere mundum de peccato. Ideo de eo dicit thema, Ille, s. Christus qui est sine peccato arguet mundum de peccato, patet thema. Inuenio in sacra Scriptura quod decem peccata sunt de quibus Christus singulariter arguit & increpat mundum & personas mundanas, & omnia inueni in quadā auctoritate Dauid, & in sex versibus Psalterij, Peccatori autem dixit Deus vsque arguā te. Psal. 49. De omnibus istis arguit Christus mundum per os suum quod est Scriptura, ideo dicit thema. Ille arguet mundū de peccato, scilicet, de quolibet istorum. Primò tangitur vnum peccatum quod est iniustitia dominorū, ibi, Quare tu enarras iustitias meas? Hoc verbū dicit Deus cuilibet domino, seu principi vel rectori cōmunitatis, & cuilibet qui habet aliquod officiū regēdi populū, quare tu enarras, &c. Omnis

Lege communi, nemo præter Christum est aut fuit vnquā à peccato immunis secùs tamen de gratia ac priuilegio.

iustitia

iuſtitia ordinata tam in lege quá in canone vel in conſtitutionibus regum & ciuitatũ à Deo eſt,ipſe enim ordinauit oẽs iuſtitias. Hoc dicit ipſemet,Per me reges regnãt,& legũ cõditores iuſta decernũt. Principes imperãt & potentes decernunt iuſtitiá. Proue. 8. Omnes ergo leges & canones & oẽs bonę ordinationes ſunt iuſtitiæ Dei. Reprehendendo ergo dominos qui nõ ſeruant iuſtitiá, dicit Deus cuilibet,quare tu enarras iuſtitias meas , ſ. extra in ore, & opere nihil facis. Quia hoc ſeruatur in mundo quãdo intrant ad regendũ iurant,quod reſpicient honorẽ Dei,& vtilitatẽ cõmunitatis, quod ſe gubernabunt ſecundum iuſtitiam , & quando ſunt intus nihil faciunt. Vbi inuenies rectorem cõmunitatis qui ſe gubernat ſecũdum iuſtitiam quam iurauit, ſed ſecundum amorem vel fauorem, vel donum,vel affectionem declinat iuſtitiam, ideo dicit, quare tu enarras,&c. Si autem iuſtitia Dei ſeruaretur,totus mundus haberet bonũ. Sed hodie viduę,pupilli & orphani,& pauperes nõ poſſunt inuenire nec obtinere iuſtitiá. Si ad minꝰ diceretur eis,vadatis,quia nõ habebitis iuſtitiá,bonũ eſſet, ſed faciũt eos in litis proceſſu perſiſtere & perdere tempus & labores,& vexant pauperes quamdiu ſentiunt in eis pecunias,& in fine dicitur eis,non habebatis bonum ius. O quod peccatum eſt,pro vna hora qua tu protrahis iuſtitiá,& facis ſtare vnam viduam aut pupillum vel aliquem pauperem ante portam tuam,tu ſtabis ad portam paradiſi mille annis pulſans dicendo,Dñe Dñe aperi nobis. Mat. 25 .nec vnquam intrabis. Dicet tibi Chriſtus,& nõ recordaris de tali vidua,& faciet te ibi ſtare,nec intrabis. Ecce quare tu enarras,&c. Ideo Dauid in Pſal. Si verè iuſtitiam loquimini,rectè iudicate filij hominum. Tũc eſt vera iuſtitia,quãdo ſicut dicitur, & loquitur ore per dñm iudicem vel aſſeſſorem,ſic concordat in opere,quia nec amore nec fauore,&c. fit cõtra iuſtitiam. Ecce primum peccatum de quo dicit thema , Ille,ſcilicet Chriſtus arguet mundũ de peccato. Secũdum dicitur ſymonia eccleſiaſticorum,ibi,Et aſſumis teſtamentũ meũ per os tuũ. Quãdo aliquis Dominus fecit teſtamentũ vnũ in vita ſua,& morte inſtãte facit aliud,ſecundum cõfirmatur per mortem,& primũ annullatur & caſſatur. Ita fecit Deus,qui fecit primũ teſtamentum ordinando de bonis huiuſmodi,quę dimiſit Iudæis quandiu fuiſſent obedientes & non idolatrarẽt. Sed de bonis paradiſi nullum legatum fecit ex tunc,ſed ex quo Deus fuit factus homo,ex tunc fecit aliud teſtamentum,& ordinauit de bonis cæleſtibus & nihil de terrenis, quia nihil terrenum legauit,immò dicit quod deſpicerentur,ſed legauit gloriam paradiſi dicens,Beati pauperes ſpiritu,quoniam ipſorũ eſt regnum cælorum. Mat. 5 .Item qui fecerint voluntatem patris mei qui in cælis eſt,&c. Mat. 3. Item Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Mat. 5 .Ecce legata quæ fecit in ſecundo teſtamen-

stamento quod per mortem fuit confirmatũ, primo cassato & annullato. Sed ecclesiastici omnes volunt gaudere de primo testamẽto, licèt ore assumãt secundũ testamentum legendo epistolas & euangelia. Sed in corde & opere non curant de testamento nouo, nisi tẽporalia promitteret, &c. Tu prælate vel curate, &c. nõ vis nisi tẽporalia, pecunias & bona. Quãdo vacat episcopatus, rectoria vel beneficium, statim dicitur, & quantũ valet? tantum inportatis. O modò potero tenere tot scutiferos. Idem de istis qui prædicant, vel de clericis qui ministrant sacramẽta. Omnes vadunt ad primum testamẽtum, diuitias, &c. Quis est modò qui solum pro honore Dei, & saluatione animarũ intendat laborare? nullus. Ecce quare dicitur, Peccatori autẽ dixit deus, quare tu enarras iustitias meas & assumis testamentũ meum per os tuum, immo dico vobis vnũ magnum defectũ clericorũ de missis sancti Amatoris : quæ licèt de se sint bonæ, multi defectus tamen circa eas committuntur. Primus quod dicantur sine interuallo. Ideo oportet dimittere missas per ecclesiam ordinatas, quolibet die sunt iam certæ missæ, vt in magnis festiuitatibus, & despiciunt tã magnũ consilium, sicut est sanctæ matris ecclesiæ ordinatũ à sancto Spiritu. Secũdus defectus qui est ibi quod dicantur quotidie. Et vbi inuenies modò vnũ sacerdotẽ, qui 30. diebus continuis sit paratus ad celebrandũ? Apostoli & sancti qui nõ tenebantur, faciebant magnas pœnitentias & orabant & poterant celebrare quolibet die. Sed secundũ vitam quam nunc tenent clerici, comedendo, bibendo, truffando, & loquendo de mulieribus forte quolibet die faciũt nõnulli. 30. peccata mortalia & celebrabunt in damnationẽ animæ suæ, & illius qui facit ipsos celebrare. Tertius error siue defectus est quando ex quo habet cõtinuè celebrare petit plus pro illis missis. Ecce simonia pura quam facit, quia vẽdit Christũ cum Iuda dicente, quid vultis mihi dare & ego eum vobis tradam? Ideo cũ Iuda ibitis. Quartus error seu defectus est, quia vt scitis dicũtur certæ missę trinitatis virginis Mariæ, & apostolorum. Et dicũt quãdo ego dixero missam de trinitate debetis offerre tres candelas cũ tribus denarijs in qualibet, & in illa de beata virgine 7. denarios propter reuerentiã septẽ gaudiorũ, &c. Quintus defectus, quia vel sacerdos erit curatus vel beneficiatus, tunc missæ suæ sunt oẽs assignatæ, & habet cantare pro illis quibus tenetur, quomodo ergo poterit cãtare pro te? Sextus defectus quia sequitur error. Credunt communiter gentes quod ex illis missis extrahatur vna anima de purgatorio. Verum est quod S. Amator cũ 30. missis extraxit animã matris suæ de purgatorio, sed non sequitur quod si ipse fecit, tu facias, quia tu non ita sanctus & iustus es sicut ipse. Licèt missæ habeant magnam virtutem, tamen etiam requiritur deuotio celebrãtis. Itẽ quia peccata matris b. Amatoris & matris tuę vel patris

Multis rationibus non probatur tritenarium diui Amatoris.

non sunt eadē, nūquid eadē medicina erit vtilis in qualibet infirmitate? Talibus accidit cuidā rustico qui curauit se de quadā infirmitate seu inflatura quā habebat in tibia, qui vidēs hoc, fecit se medicū, & omnibus infirmitatibus ministrabat vnā cepā asiam, & execauit aliquos qui patiebātur in oculis Ita creditis vos ꝙ illę missę quę fuerunt vtiles matri S. Amatoris, quæ fortè nō habebat nisi vnum peccatum veniale, sint etiā vtiles patri vestro qui fuit magnus vsurarius. Sed hoc fit pro pecunijs gaudētes de primo testamēto in opere, & de secundo in ore. Ideo dicit, Quare assumis testamentū? Ideo Da. Nō custodierūt testamentū Dei, & in lege eius noluerūt ambulare. Psal. 77. Ideo ille, s. Christus qui est sine peccato, arguet mundum, &c. Tertiū est impœnitētia peccatorum, quod tāgitur cùm dicitur ibi, Pctōri aūt dixit Deus. Tu verò odisti disciplinā, &c. s. pnīę quæ dicitur disciplina. Rō, quia disciplina facta est ad similitudinē stellæ habētes radios. Ita rectè est de pœnitentia. habet enim 6. radios. Primus est cordis cōtritio, secūdus est emēdandi propositū, tertius oris cōfessio &c. Isti radij sunt multū pūgentes ad modū disciplinę. Ista disciplina pnīę, nō debet eē odiosa alicui, quia de magno pctōre inimico Dei facit iustū & amicū & filiū Dei. Ideo Apost. In disciplina perseuerate, tanquā filius vobis se offert deus, ad Heb. 12. Ille, s. christus arguet illos q nolūt facere pnīam. Quartū est negligētia diuinorū ibi, Pctōri aūt dixit Deus, Proiecisti sermones meos retrorsum. Vos mō quādo auditis sermonē hētis verba Dei corā vobis audiēdo & cogitando, sed vtinā finito sermōe nō pijciatis retrorsū nō ponendo in ꝙ opere audiuistis, iō dixit, Proiecisti sermones meos retrorsū, s. per negligētiā. Nō est paruū peccatū, maximè quādo sermo est correctiuus cōitatis contra peccata notoria. Ideo dicit Deus pctōri, Proiecisti sermones meos retrorsū, corrūpūt per diuitias vel fauores, &c. Iō dicit sap. Fili mi ausculta sermones meos &c. De negligētibus dicit prius thema, Ille arguet mundū de pctō. Quintū est de auaritia cupidorū, ibi, pctōri aūt di. Deus, Si videbas furē currebas cū eo, s. in societate. Latro & fur cū quo oēs volūt currere est vsurarius, quilibet enim vsurarius est latro, quia sicut latro tenetur ad restitutionē si vult saluari, & oēs volunt currere cū eo dicēdo, Quid est hoc ꝙ talis qui erat pauper, & pater suus erat sutor vnus, & mō est ita diues? O quia mutuat i c. pro. 12. & ita ponitur in charta. Itē mutuat frumētū ad lucrū. Itē emebat pro parata pecunia pro minori pretio, & vēdebat pluris, quādo dabat ad terminū, & sic ascendit & multiplicauit pecunias, totū est vsura & dānatio. Si vultis cē talia hēatis duo, primò, ꝙ sit vera emptio. Secūdo quod prætiū sit iustū, sed mō oēs volunt currere cum latrone, s. vsurario dicēdo, sicut ille fecit, ita ego faciā, & multiplicabo pecunias. Ecce quare dicit, Si videbas furem, &c. Sed aliqui volūt ita se excusare dicendo,

Nolo

Nolo esse vsurarius, sed ponã centum florenos in manu Iudæi, & ille faciet vsurã, quia Iudæi possunt facere vsuras, & dabit mihi, &c. Talibus accidit vt Pilato, qui nolẽs cõdemnare Christum, quia sanctũ & iustum ipsum inuenit, tradidit ipsum volũtati Iudæorũ, & lauit manus suas. Ita facis tu ponendo pecunias, &c. tamẽ nec Iudæi possunt facere vsurã, immo decipuntur in illa auctoritate. Nõ fœneraberis fratri tuo ad vsurã pecuniã nec fruges, nec quamlibet aliam rẽ, sed alieno. Deut. 23. Hoc vocabulum alieno decipit eos, quia nõ intelligunt quare dixit Moyses alieno. Pro responsione nota historiã de Lot, qui recepit in hospitio duos angelos. Et homines illius ciuitatis Sodomæ credentes angelos fuisse homines carnales, voluerunt peccare cum eis, & obsederũt domũ Lot. Quibus obtulit duas filias virgines vt abuterẽtur eis, & nõ abuterentur sanctis angelis. Si illi Sodomitæ cognouissent filias Lot, fuisset vtique peccatum, & quis diceret contrarium? O diceres tu, Ille sanctus homo Lot dicebat, Hoc verum est ad vitandum maius peccatũ siue malum. Ita de Moyse qui dixit Iudæis, Nõ fœneraberis fratri tuo, sed alieno, non quod non esset peccatum, sed ad vitandum maius peccatũ. Vnde dicit beatus Thomas 2. 2. q. 68. art. 1. in solutione ad secundũ, quod Iudæis prohibitum fuit ne acciperent vsuram, scilicet à Iudæis, per quod datur intelligi quod accipere vsuram à quocunq; homine est simpliciter malũ. Debemus enim omnẽ hominẽ habere quasi proximũ & fratrẽ, præcipuè in statu euangelij ad quod omnes vocantur. Vnde in psalm. absolutè dicitur, Qui pecuniam suam nõ dedit ad vsuram. & Isa. 28. Qui vsuram non acceperit, quod autẽ ab extraneis vsuram acciperent, non fuit eis concessum quasi licitum, sed permissum ad maius malum vitandum, ne scilicet à Iudæis Deum colentibus vsuras acciperent propter auaritiam cui dediti erant, vt habetur Isa. 56. Omnes in viã suam declinauerũt, vnusquisq; ad auaritiã suã, &c. Ecce quare dicit, Si videbas furem, &c. De quibus dicit Isa. Pedes eorũ ad malũ currunt. Isa. 59. Sextum est immunditia luxuriosorum, ibi, Peccatori autẽ dixit Deus, Et cum adulteris portionẽ tuam ponebas. Adulteriũ est quando vir vt proditor curat de alia muliere, vel vxor de alio homine. Ideo vt proditores damnabuntur in inferno, quia frangunt sibi fidem. Et sunt multi qui licèt non faciant adulterium, tamen ponunt cum adulteris portionẽ. Nota. 10. portiones, & vnus ponit vnam, & alius aliam. Verbi gratia: Aliqui ponunt portionem suam cum adulteris, scilicet corde, vt aliqui religiosi vel clerici qui ex timore infamationis seu periculi vel scandali non audent facere peccatum opere, quia vbi fit ignis, fumus habet exire. ideo non faciunt opus. Sed ponunt cor cogitando, O qualis delectatio esset cum tali, &c. Ideo dicit, cum adulteris. Aliqui ponunt os turpiter loquẽdo de illa materia, scilicet de mulieribus,

Peccauit Lot, filias offerens stupro.

bus,vel cantando cantilenas quæ continent tot vanitates,vel disputãdo de pulchritudine mulierum,&c.Ideo dicit,cum adulteris, &c.Aliqui ponunt oculos si possent videre partes discoopertas quę prouocant ad peccatum,vel libenter respiciunt quando gallus agit cum gallina,columbus cum columba,asinus cũ asina,vel respiciendo se.Ideo dicebat B.Benedictus ad sororem suam quod nunquam respiceret corpus suum. Sed quando vellet mutare cilicium suum, quod mutaret in tenebris,&c.quia multæ sunt quę quando vident vbera,dicunt: O quomodo ego habeo pulchra vbera. Aliqui ponũt aures,si loquuntur de Deo,statim attendantur audire,sed si loquuntur de illa materia dicunt,quid est hoc?resumite siue dicatis iterũ, & sic delectãtur audiendo turpia. Ideo dicit, & cum adulteris. Alij ponunt nares in odoribus,&c. Alij ponunt gulam bene comedẽdo falcetes,ista inclinãt,quia persona gulosa semper est luxuriosa. Aliqui ponunt manus tangendo se vel alium,&c. Alij pedes ponũt associando alios dicendo. Ego nõ faciam peccatum,sed sociabo vos. Ideo cum adulteris ponitis partem vestram. Alij ponũt vestes,quia est bonus homo vel mulier quę habet tantas scissuras vel vestes, & ornatus ostendunt quod sunt putanæ vel meretrices. Alij ponunt corpus faciendo peccatum opere. Ecce quare dicit, Cum adulteris portionem tuam ponebas. In meliori loco ponebat Dauid portionẽ suam dicẽs: Tu es Domine spes mea, portio mea Domine in terra viuentium. Psal. 141. Septimũ blasphemia iracundorum ibi, Os tuum abundauit malitia: ista malitia est blasphemia in Deũ quę est inter Christianos quando sunt irati iurãdo per caput, per cor,&c. Secundò renegando maledicãt,&c. Tertiò dicendo verba enormia contra Christum & virginẽ Mariam quod cælum & terra deberent subintrate,dico quòd si non essent alia peccata in mundo, istud est sufficiens ad destruendum villas,cõmunitates,& totum mundum, nisi corrigatur. No.hic historiam de Sennacherib rege Assyriorum qui venit cõtra ciuitatem Ierusalem,regnante illo sancto rege Ezechia, cui Sennacherib dicebat, Quis Deus liberabit vos de manu Sennacherib? Ex ista blasphemia occisi sunt. 185. millia hominum armorum Sennacherib. Aucto. Egressus est autem Angelus Domini & percussit in castris Assyriorum 185. millia. Esa. 37. & ista blasphemia dicitur quotidie si sunt duo ludẽtes ad taxillos. Dicit vnus, Non potest Deus facere quod perdam ludum istum, etiam si non proijcerem nisi deuxas. Si dicatur, quid hoc ad nos qui non ludimus? Respondeo vobis quod sustinetis, quia sicut si lupus intraret villam,omnes clamarent super eum,ita contra illos debetis clamare,ô traditores, ribaldi, &c. sed modò totum ponitur ad truffam. Quando est aliquis magnus iurator,dicitur ab alijs, Faciamus sibi aliquid & irritemus eum,& ipse blasphemabit,& quia istud pecca

tum non corrigitur, reuertitur in caput illorũ qui habent corrigere. Dicit scrip. Dominatores populi mei iniquè agunt dicit Dominus, & iugiter tota die nomen meum blasphematur : propter hoc sciet populus meus nomen meũ in die illa, quia ego ipse qui loquebar, s. præcipiendo, ecce adsum, s. puniẽdo. Esa. 52. Octauum est fraudulentiam negotiatorum, ibi, Peccatori autem dixit Deus, Lingua tua concinnabat dolos. Concinnare dolos, id est simul componere fallacias, hoc fit inter emptorem & venditorem, quia quilibet conatur decipere alium. Primo incipit emptor di. Pro quanto dabis mihi istud? Venditor autem si illud valet tres solidos, petit 10 Et emptor respõdet di. Vultis 18. solidos denariorum. Et truffatur ipse de altero. Dicit venditor, Per corpus Dei constat mihi tantum, &c. Antiquitus Christiani habebant timorem in conscientia mentiẽdi, & quando emptor dicebat. Pro quanto dabitis mihi istud? Respondebat venditor. Securè constat tantum, ideo detis mihi tantum vt lucrer aliquid vobiscum. Sed modò non fit, immo vnus decipit aliũ, &c. Ideo de isto tempore, prophetando, dixit Hier. Docuerũt linguam suá loqui mendacium, vt iniquè agerent laborauerunt. Hier. 9. Intantum mentiuntur quod non potest homo credere eis in aliquo. Ideo ille arguet mundum de peccato. Nonum est obloquẽtiã ociosorum, ibi, Peccatori autem dixit Deus. Sedens aduersus fratrẽ tuum loquebaris, Infra hebdomadam nullus sedet ad portam, quia quilibet laborat in negotijs suis, alius in campo, alius in vinea, alius in foro. Sed in die festo tunc sedent otiosi ad portam iudicando transeuntes, quando transit aliquis diues dicũt, Iste est magnus vsurarius. Dicit alter, Etiam pater suus erat vsurarius. Itẽ de alijs qui transeunt, quilibet habet suum motiuum de ipsis, vel quod est latro vel homicida. Si transeunt religiosi vel clerici, dicunt, O quomodo est iste pinguis, &c. Item si transeunt mulieres dicũt. Ecce quomodo sociat se ista cum illa quę est meretrix. Dicit alter, mater sua amica alterius est quę etiam non fuit bona. Ecce quare dicit, Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. deberent sedere in ecclesia, & occupare se in bonis spiritualibus, audire sermones, vesperas, completorium, & ipsi iudicant. ideo potest dicere ille qui est per eos iudicatus, Aduersum me loquebantur qui sedebãt in porta, & in me, id est contra me psallebant qui bibebant vinum. Psal. 68. Nota qui bibebant, quia talis oblocutio communiter fit post prãdium. Dico quòd plures damnantur ex furto linguæ quàm manuum, cũ lingua furetur famam, & manus bona, primum est maius furtũ, dicit enim beatus Tho. 2. 2. quæst. 77. arti. 3. quòd detractio secundum suum genus est maius peccatum quàm furtum, quia inter bona exteriora fama pręeminet diuitijs. Vnde Salomon dicit. Melius est nomẽ bonum, id est bona fama, quàm diuitiæ multę. Prou. 22. Et sicut latro

non

non potest saluari nisi restituat bona, sic nec diffamator nisi restituat famã corã omnibus illis corã quibus diffamauit dicendo, Ego dixi hoc de tali, non credatis, quia ego malè dixi, etiam si sit verum quod dixi, sed erat secretum. De ista restitutione famę quomodo est necessaria vide B. Tho. 2.2.q.72.artic.2.& quæst.62. artic.2. De modo autem restituendi famam vide B. Tho. 2.2. quæst. 26. art. 7. in solu. ad secundum. vbi ponit quòd aliquis potest auferre famam tripliciter, &c. vide doctorem vbi suprà. Decimum est resistentia bonorum, ibi, Aduersum filium matris tuæ ponebas scandalum. Hoc potest declarari tripliciter si expediat. primò de Iudæis qui modo sunt filij alterius matris, s. synagogæ, sed quando conuertuntur & baptizantur fiunt filij matris nostre, s. ecclesiæ. Sed sunt aliqui miseri & mali Christiani qui aduersus tales ponunt scandalum vituperando eos & despiciendo, O quod peccatum est, & scandalizantur & perdunt fidem. ideo dicebat Christus, Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, scilicet in fide qui in me credunt, expedit ei quòd suspendatur mola asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris. Mat. 18. Secunda declaratio est, quòd videmus hodie in mundo quòd quando aliquis religiosus vel clericus est benè dissolutus & non seruat ea ad quę tenetur, nullus dicit sibi aliquid, immo commendatur & laudatur, sed si vult seruare regulam suam quam nouit & ordinem, talis statim deridetur ab alijs. Verbi gratia. Si in aliqua religione aliquis vult incipere bonam vitam & seruare suum ordinẽ, talis vadit ad paradisum. Sed statim alij qui vadunt ad infernum ponunt corã eo scandalum dicendo, O traditor &c. hypocrita &c. intantum quod faciunt ipsum cadere. Idẽ de clericis & laicis, multi vellent incipere bonam vitam qui isto timore non recipiunt dicentes, O ipsi truffantur de me. ideo dicebat Christus, Væ mundo ab scandalis. Necesse enim est vt veniant scandala, scilicet propter malam vitam quam tenent. Veruntamen vę homini illi per quem scandalum venit. Mat. 18. Tertia declaratio est quãdo aliquæ personæ vel communitates habent guerram & diuisionem, & aliqui tractant pacem, &c. Sunt aliqui miseri maledicti qui impediunt hanc pacẽ, ponentes scãdalũ: & dicentes, Dicetur quod estis Iudæi, & nihil valetis, vel quod timore facitis, & sic ponũt iurgiũ, Vel dicendo, Satisfaciãt & soluant damna, & expensas, cùm se adinuicem damnificauerunt illi ponunt scandalum. Ecce quare dicit, aduersus filium matris tuæ, scilicet ecclesiæ vel communitatis ponebas scandalum. Hæc, supple, peccata, fecisti & tacui. Existimasti inique quòd ero tui similis, arguam te. Ecce quare dicit thema, Ille, Dominus Iesus Christus arguet mundum de peccato.

Restitutio bonæ opinionis quanti sit momenti, & quomodo fieri debebat.

Vm venerit ille, arguet mundum de peccato. Io. 16. Si subtiliter volumus vitã Christi contemplari, manifeste inueniemus ꝙ ab incarnatione sua vsq; ad ascẽsionem suã omnia opera quæ fecit fuerunt ad expellendum vitia, & peccata remittendum. Ad practicã. Primum opus quod fecit pro nostra redemptione, fuit eius incarnatio, quia de palatio patris voluit descendere & humiliari & includi in vtero vnius puellæ. Hoc opus fecit ad expellendum peccatũ superbiæ de mundo: quia si ipse qui est rex & dominus omnium, tantum voluit humiliari, quis homo debet extolli & superbiendo exaltari super alios? Secundum opus fuit natiuitatis, quãdo de vtero puro, incorrupto voluit nasci, & in puritate & virginitate semper voluit viuere, & hoc ad expellendum & corrigendum peccatũ luxuriæ. Tertium opus fuit eius conuersationis in hoc mundo in maxima paupertate, quia statim natus non in lectio delicato, sed in presepio fuit positus, ex tunc nunquam habuit domum propriam. Item semper portauit vnam vestem quam sibi fecit virgo Maria, cùm esset puer trium annorum, quę ipso crescente augmẽtabatur, nec portabat pecuniam. Hoc fuit ad expellendum peccatũ auaritię. Si rex voluit esse ita pauper, quid curandũ est cõgregare per vsuras, furta & huiusmodi? Quartum opus fuit magni amoris erga nos laborãdo pro nobis, prędicando vt procuraret nostram saluationem. Hoc fuit contra peccatum inuidiæ, vt cogites, si tantum Christus dilexit nos, & etiam nos debemus nos diligere ad inuicem. Quintum opus fuit, quia ieiunauit quadraginta diebus & noctibus, nihil comedens nec bibens, tota vita sua fuit vt quadragesima. hoc fecit ad expellendum peccatum gulę. Sextum opus fuit eius dura passio, voluit enim capi, ligari, &c. cum magna potẽtia remittendo & orando pro crucifixoribus. Hoc fuit contra peccatum iræ & vindictæ, quia si rex noluit vindictam de tãta iniuria, & nec tu debes recipere vindictam de tuo inimico. Septimũ opus fuit, quando tertia die voluit resurgere à mortuis. Hoc fecit cõtra peccatum accidiæ, quia multi sunt mortui peccatis, qui resurgere nolunt per pœnitentiam. Tres dies habet pœnitentia, s. contritionem, confessionem, & satisfactionem. Item ordinauit sacramenta ecclesię in remissionem peccatorum. Patet ergo quod totus labor Christi fuit ad expellendum & remittẽdum peccata. Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Iacob, & iste omnis fructus, vt auferatur peccatum eius. Esa. 27. Nota idcirco super hoc, s. aduentũ Christi. Duo aduentus Christi inueniuntur in sacra scriptura. Primus fuit ad redimendum humanum genus. Secundus erit ad iudicandum. Et sic primus aduentus fuit ad expellendum & redimendum peccatum, siue remittendum. Secundus erit ad arguendum & puniendum peccatores. Hoc

dicit

dicit thema, Cùm venerit ille, arguet mundum de peccato. Cùm venerit, ſup. in ſecundo aduentu ad iudicandum, arguet mundum, id eſt homines mundanos de peccato. In aduentu Chriſti ad iudiciũ de tribus peccatis maximè ſunt arguendi homines mundani.

Primum de otioſitate contra ſeipſum.

Secundum de crudelitate contra proximum,

Tertium de infidelitate contra Deum.

Et de tertio ſimpliciter loquitur thema. Quantum ad primum, &c. Otioſitas eſt quando homo, ſiue religioſus, ſiue clericus, ſiue laicus permittit tranſire tempus mane. Nam Deus ad tempus ad acquirendum merita & virtutes, & otioſus non curat, ſed cõgregat bona temporalia. Modò ſi homo nõ congregat ſpiritualia, merita & virtutes, licèt cõgregaret omnia bona temporalia huius mundi, otioſus iudicabitur & tãquam otioſus in iudicio cõdemnabitur. Detur ratio per ſimilitudinem de patrefamiliâs habente multos captiuos quos mittit ad plateam ad lucrandum denarios in meſſe, &c. dicens eis, laboretis taliter quod in ſero portetis lucrum, quando illi captiui veniunt in ſero ad domum cum lucro, cum gaudio à domino recipiuntur. Si verò nõ portant lucrum, quamuis laborauerunt, & ſudauerunt currendo, &c. otioſi iudicantur & durè reprehenduntur, nec dat eis cœnam, ſed ponuntur in captione. Idem in propoſito, Chriſtus eſt dominus & paterfamiliâs: nos verò ſumus ſeruitores & captiui eius pretioſo ſanguine ſuo empti. Auct. Empti eſtis pretio magno. 1. Co. 6. Et miſit nos ad plateas huius mundi ad lucrandũ merita & virtutes. Ego poſui vos, ſ. in mũdo, vt eatis per bona opera, & fructũ, ſ. lucri afferatis, & fructus veſter, ſ. ſpiritualis maneat, quia temporalis tranſit. Io. 15. In ſero autem ſ. in morte. tunc enim complentur dies vitæ noſtræ, & vadimus ad domum Domini, ſ. ad iudicium. & Chriſtus licèt omnia ſciat, ipſe tamen interrogat iuſtũ & impiũ, Quis es tu? oportet ſibi reſpondere, Domine ego ſum talis. Et quid vis, Domine vt intrem paradiſum. Et Chriſtus, Videamus quid portas. Portas lucrum? Tunc apparebũt qui fuerunt diligentes vel otioſi. Illi autẽ qui ſolùm curãt de laboribus huius mũdi & negotijs, quę omnia hîc remanent, nullum lucrum portabunt. Ideo mittet eos ad hoſpitale miſerorũ, ad carcerem inferni. Sed illi qui nõ ſolùm curabant de bonis huius mundi vt viuerẽt, ſed magis curabant de factis animę, orabant, ieiunabãt, confitebantur, cõmunicabant, &c. tales portãt lucrum & fructus meritorum & bonorũ operũ. Ideo gaudioſè à Chriſto recipiuntur ad gloriam. Multi creduntur modò eſſe diligentes, quia laborant & negociantur, qui tũc condẽnabuntur tanquam negligentes & otioſi. Et multi iudicantur modo otioſi & cõtemplatiui & qui faciunt pœnitentiã, qui tũc reputabũtur diligentes fuiſſe. Ecce quare dicit: Ego poſui vos, ſ. in

Quinque bonorum operum fructus Deo grati.

platea huius mundi, vt eatis de virtute in virtutem, cõtinuè meliorando vitam & fructum afferatis. Modò ne sitis ociosi ostendã nobis quales fructus debetis afferre qui placent Christo, & inueni quod sunt quinque. Primus quẽ debetis portare est de oratione spirituali, s. de quolibet die mane & sero facere orationẽ genibus flexis, cogitando quod videtis illum qui minatur vobis ex peccatis quę fecistis, tunc incipiatis orationem humiliter dicendo, Pater noster, Aue Maria, Credo in Deum, &c. Secundus fructus est de sanctificatione temporali, s. seruare dominicã diem: Ratio, quia Christus quieuit in resurrectione. Tertius fructus est de cõfessione sacramẽtali ex pręcepto Dei in qualibet quadragesima sed de bono consilio quolibet mense debet mundari camisia animæ, s. cõscientia, sicut camisia corporis. Quartus fructus est de cõmunione eucharistię. In illa hostia non est panis, sed ibi est fructus ille de quo dicitur virgini Mariæ, Benedictus fructus ventris tui. Quintus fructus est de afflictione pœnitentiali. Quemadmodum enim colitur terra vt faciat fructum, quia aliter non esset apta ad fructificandũ. Ita corpus nostrũ de terra formatum, quod habet conditiones terrę, oportet quod aretur, vel cum ieiunio vel cũ cilicio, &c. vt faciat fructum pretiosum pœnitentiæ. De persona quæ facit istos fructus potest dici, Et erit tanquam lignũ quod plantatũ est secus decursus aquarũ, s. prędicationum, quod fructum suum dabit in tẽpore suo. Psal. 1. Inutiles autẽ & otiosi seu infructuosi durè arguentur à Christo. No. hic parabolam de seruo pigro & inutili & otioso. Post multũ verò tẽporis venit Dominus seruorum illorũ, & posuit rationem cũ illis. Mat. 25. Et loquebatur Christus de se quando debuit cęlum ascendere, quia tunc peregrè profectus est Quantũ ad secundum peccatũ de crudelitate cõtra proximũ Tantus est amor Christi ad nos, quod iniuriã quę fit cõtra proximũ, Christus recipit in suã. Amen dico vobis, quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Matt. 25. Ista ratio deberet nos cogere ne simus crudeles proximo, sed benigni & misericordes. No. quinque crudelitates in hominibus mũdi. Prima est renuendo eleemosynã, quãdo pauper petit eleemosynã stat, & ille à quo petit nõ respõdet, pauper iterũ quęrit, quia est indigẽs, & ille durè & crudeliter dicit, vadatis laboretis, &c. Dicatur quõ eleemosyna est danda, ideo Apostolus, Vnusquisq; prout destinauit in corde suo, s. dare nõ ex tristitia aut ex necessitate. Hilarẽ enim datorem diligit Deus. 2. Cor. 9. Secunda crudelitas est vendẽdo, s. pluris propter sperã, hoc est propter solutionis dilationẽ, vsura est damnatio. Tertia crudelitas est in mutuãdo. Mutuare enim est misericordia & in casu maior, quã dare eleemosynã. Sed modò totũ vertitur in crudelitatẽ. Quãdo enim pauper habet necessitatẽ, quia habet prouidere filijs, mulieri & filiabus & seruitoribus domus, venit ad diuitẽ ad mutuandũ, statim

sequi-

ſequitur crudelitas de vſura, &c. Quarta crudelitas eſt in ſoluẽdo. Sunt multi crudeles qui nolunt ſoluere mercedẽ ſeruis & ancillis laborantibus. Cuilibet tali dicit Dominus, Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim mercedẽ eius ei reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omnino nõ remaneat. Tob.4. Et Leui.19. dicitur, Nõ morabitur opus mercenarij tui apud te vſq; mane. Quinta crudelitas eſt, ſ. in retinendo bona defunctorũ, non cõplendo teſtamenta & ordinationes eorũ. Quã crudelis eſſes ſi videres patrẽ tuum vel matrẽ in igne, & nolles eos iuuare cũ poſſes. Maior crudelitas eſt de animabus quę cõburuntur in igne purgatorij calidiore iſto incõpa rabiliter & clamant ad Dominum, O Domine iuſtitia de filio meo pditore ſiue de hęrede, &c. Auct. Audite dixit Chriſtus quid iudex iniquitatis dixit, Deus nõ faciet vindictã electorũ ſuorũ clamantiũ ad ſe die ac nocte & patientiam habebit in illis. Dico autẽ vobis ꝙ citò faciet vindictã illorũ. Luc.18. & 13.q.2. Qui oblationes defunctorũ, aut negãt eccleſijs aut difficulter reddunt tanquã egentiũ necatores excõmunicentur. 12.q.2. Qui abſtulerit aliquid patri vel matri, dicetq; hoc peccatũ non eſſe, homicide particeps eſt, &c. De iſtis crudelitatibus arguet mundũ Chriſtus in iudicio. Auct. Cũ venerit filius hominis in maieſtate ſua, & omnes angeli eius cum eo, &c. Mat.25. Quantũ ad tertium peccatũ de infidelitate cõtra Deũ. Illud peccatũ eſt maius alijs, quia contra Deum immediatè, de hoc loquitur ſingulariter thema. Cũ venerit ille arguet mundũ de peccato. Subditur de peccato quidẽ, quia nõ crediderunt in me. Nihil tã reprehẽſibile eſt in ſubdito ſeu vaſallo quàm infidelitas quę multiplex inuenitur. Prima eſt infidelitas cordis aliquorũ Chriſtianorũ, qui ſolo nomine dicũtur Chriſtiani, ſed in corde ſuo nõ habẽt firmã fidẽ nec clarã credentiã dicẽtes, Quid ſcit homo quid eſt in alio mũdo, Alius dicit, Quõ eſt poſsibile ꝙ in tã parua hoſtia ſit totus Chriſtus, &c. Nõ eſt impoſsibile apud Deum omne verbũ, &c. Ex peccatis enim & mala vita diu cõtinuata perditur fides in corde, & licèt in ore nõ audeãt dicere ex timore, tamẽ in corde titubãt. Auct. Bonã conſcientiã quidã repellentes circa fidẽ naufragauerũt. 1. Ti. 1. Ideo quolibet mane & ſero debetis dicere, Credo in Deum genibus flexis cũ proteſtatiõne, & ſic conſeruatur fides in corde. Secunda eſt oris iurando crudeliter, renegãdo, blaſphemando, &c. qui renegat Dominum ſuũ infidelis eſt. O quoties renegatur Deus maximè in ludis. Ideo prouideatur ne maledictio & damnatio incurratur. Vnde dicit ſcript. ſancta, Domine maledicti erunt qui contempſerint te, & condẽnati erunt omnes qui blaſphemauerint te. Tob. 13. Tertia eſt manuum recipiendo vindictam de inimicis, quia facere vindictam ad regẽ pertinet, qui ergo aufert regalia regi infidelis eſt. Vindictã enim facere regale eſt Dei. Mihi vindictam, ſupple,

reſeruaui, & ego retribuam dicit Dominus.Ro.12.Quarta eſt pe-
dum,ſ.eundo ad dęmones,ſ.diuinos,ſortilegos,cōiuratores,inimi-
cos Chriſti. Qualis infidelitas eſt ſeruorum qui in ſuis neceſsitati-
bus recurrunt ad inimicos,cum eis habentes ſua colloquia & cōſi-
lia. Talis eſt Chriſtianorum recurrētium ad dęmones pro ſanitate
habenda vel inuentione eius quod perdidiſtis,nec valet excuſatio
dicentiū,Non habemus hic medicos nec apothecarios, permittam
ergo mori filiū meū patientē,&c. Falſum eſt,quia Chriſt⁹ medicus
magnus vbiq; eſt: ad ipſum ergo currēdum eſt qui virtute nominis
ſui curat omnē infirmitatē. Quinta infidelitas eſt totius corporis,
quādo illi de matrimonio & alij faciūt luxuriā. Quod ſi infidelitas,
clarū eſt,quia quando vir curat de vxore alterius vel de alia mulie-
re,fidē promiſſam vxori frangit & ecōuerſò. De illis qui nō ſunt de
matrimonio quod luxuria ſit infidelitas,probatur ſic. Nam ille qui
imaginē Chriſti crucifixi vel virginis Marię proiecerit in latrinā, eſ-
ſet infidelis & ꝓditor. Modò nulla imago eſt magis ꝓpria imagini
Dei quā homo. Auct. Ad imaginē Dei factus eſt homo. Ge.9. Non
ſol,nec luna,nec aliqua ſtellarū habet imaginē Dei,quando ergo tu
facis luxuriā,tu proijcis imaginē Dei in latrinā & lutū luxuriæ. Di-
catur cōtra illos qui dicūt ſimplicē fornicationē non eſſe peccatū.

Tres virtutes cō-tra tria vitia præcedentia.

De luxurioſis autem dicitur,Generatio enim peruerſa eſt & infide-
les filij. Deu.32. Ergo cùm venerit ille arguet mundum de peccato,
ſ.infidelitatis. Taliter ergo viuamus vt cōtra iſta tria peccata Deus
det nobis tres virtutes eis oppoſitas; contra otioſitatem diligentiā
ſpiritualem,contra crudelitatem,dilectionem proximalem,& con-
tra infidelitatem credentiam cordialem hic per gratiam.

De eadem Dominica III.poſt octa.Paſchæ de Epiſtola. Sermo IIII.

Erbum poteſt ſaluare animas veſtras.Iac.1.Iſtud verbum
dat mihi motiuum prędicādi de effectu verbi Dei in
ſaluatione animarum. Materia erit bona & vtilis. Sed
primò ſalutetur virgo Maria,&c. Iſtud verbū indiget
breui declaratione pro introductione materiæ. Pro
quo ſciendū ꝙ in ſacra ſcriptura verbū Dei accipitur

Duplex verbum Dei.

dupliciter. Quia inuenitur verbū Dei,primò propriū & ęternale. Se-
cundò inuenitur verbum Dei commune & temporale. Quantū ad
primū,illud verbū eſt filius Dei, nō eſt verbū tranſitoriū vt meum
verbū vel tuū quod nō durat niſi quādiu fit, ſed verbū Dei eſt ęter-
nū & durabile ſine principio & ſine fine. Vnde B.Tho. multiplicē
ponit differentiā inter verbū diuinū & noſtrum verbū. Verbū enim
diuinū vt dicit in de potentia.q.9.arti.5.eſt tantū vnū perfectū, &
idem quod eſſentia diuina,ideo eſt filius. Nō autem noſtrum,quia
eſt multiplex,imperfectū & accidens. Itē in de potētia q.8.ar.1.in
corpore articuli dicit ꝙ verbū noſtrū nō permanet in intellectu no-
ſtro

ro,niſi durãte,actu intelligendi,ſed clarũ eſt ꝙ verbũ diuinũ non eſt trãſitoriũ nec tẽporale,ſed æternũ. Dicatur de illo magno Alphaquino,ſ.ſacerdote Sarracenorũ,qui petijt à magiſtro Vincẽtio,quomodo poteſt fieri quod Deus habeat filiũ? Cui reſpondit magiſter Vincẽtius,Tu credis quòd Deus ſit ęternus?Reſpõdit ꝙ ſic. Et credis quòd ſit mutus vel loquatur?Reſpondit ꝙ non credebat ipſum mutũ eſſe,ſed quod loquebatur. Et magiſter,Et illud verbũ dicitur filius Dei. De quo verbo Io. 1. In principio,ſ.mũdi erat verbum,& verbũ erat apud Deũ,ſ.patrẽ,quia pater nõ eſt ſuũ verbũ, ſed diſtinguitur perſonaliter. Et Deꝰ erat verbũ. Si thema intelligatur de iſto verbo,certũ eſt quod poteſt ſaluare animas noſtras,ſ.cauſſaliter & principaliter,quia ipſe cauſſa totalis & principalis eſt noſtrę ſaluationis. Ideo dixit Angelus Ioſeph ſponſo virginis Mariæ, Poſtquã virgo cõcepit filiũ Dei,Vocabis nomẽ eius Ieſum, id eſt ſaluatorẽ. Ipſe enim ſaluũ faciet populũ ſuũ,ſ.credentes & obedientes à peccatis eorũ. Mat. 1. Si de iſto verbo volumus loqui, clarũ eſt thema. Dico ſecundò,quod inuenitur in ſacra ſcriptura verbũ Dei cõmune & temporale,quia habuit principiũ,& iſtud eſt verbũ ſacrę ſcripturę tam in veteri quàm in nouo teſtamento, & verbum prædicationis. Sed quare ſacra ſcriptura dicitur verbum Dei,& nõ Prophetarũ vel Euangeliſtarũ aut Apoſtolorũ vel prędicatorũ. Et dico hic ꝙ proprius dicitur verbũ Dei,quã prędicatorũ Dei. Ratio,quia ſi organum,cithara,phyala,vel fiſtula facit bonũ ſonũ & gratum audiẽtibus,ille ſonus cuius erit,organi an fiſtulæ?nunquid organiſtę vel fiſtulatoris?certũ eſt ꝙ ſic,quia ipſe mouet organũ, &c. Ideo Deus eſt bonus fiſtulator,Prophetę & Apoſtoli & Euãgeliſtę,& prędicatores ſunt organa vel fiſtulę,& ſimpliciter ſunt inſtrumẽta,ſed Deꝰ eſt ita bonus magiſter quod cũ malo inſtrumẽto facit ſonũ bonũ. Nõ enim vos eſtis qui loquimini,ſed ſpiritꝰ patris veſtri qui loquitur in vobis. Mat. 10. Iſta eſt ratio quare verba ſacrę ſcripturę dicũtur verba Dei. Vnde dicit ſcriptura,Cũ accepiſſetis à nobis verbum auditus Dei,accepiſtis illud,nõ vt verbum hominũ, ſed ſicut eſt verè verbũ Dei. 1. ad Theſſ. 2. Iſtud verbũ eſt cõmune multis & temporaliter. De iſto verbo ego volo pertractare thema propoſitũ,quia de iſto verbo eſt difficultas quomodo poteſt ſaluare animas. Iſtud verbum,quãdo eſt dignè prædicatum & deuotè auditum,facit tria,

Primò illuminat in cognitione de rebus ſpiritualibus,

Secundò inflammat in dilectione de bonis cæleſtialibus.

Tertiò purificat de infectione,de culpis mortalibus.

Iſta tria ſufficiunt ad ſaluationem animarum,ergo verbũ poteſt ſaluare animas noſtras. Dico primò ꝙ verbũ iſtud quãdo eſt prędicatũ dignè & auditũ deuotè,illũminat auditores in cognitione ſpiritualium,quia illa quæ ſunt fidei,per aures habent intrare in corde, nõ

per oculos, nec aliter. Ita sunt alta & trãscendẽtia illa quę fidei sunt, quod nõ possunt intrare in corde nisi per aures. Verbi gratia, Vos creditis ꝙ quando homo moritur & anima separatur à corpore, ꝙ viuit & vadit vel ad paradisum si fuit bonæ vitę, vel ad purgatoriũ vel ad infernũ si fuit impœnitẽs. Ista veritas non intrat in corde vestro per oculos, quia vos non potestis videre animã quando recedit à corpore quantumcunq; respiciatis. Sed ista veritas intrauit per aures, quia ita dicit Apostolus, Fides est ex auditu, auditus autẽ per verbũ Christi ad Ro. 10. Si enim videretur ad oculum, nõ haberemus meritũ. Si creditis vos ꝙ hostia sit alba vel rotunda, nec grates, nec gratias meremini. Sed credere quod Christus Deus & homo sit intus, vt dicit verbũ Dei, est meritũ, ista veritas per aures intrat, auditus autẽ per verbũ Dei intrat. Itẽ quãdo creatura baptizatur, ab ea expellitur diabolus. Ideo exorcizatur, quia ante baptismũ inhabitatur à diabolo, in baptismo autẽ exit & venit spiritus sanctus, & vos nõ videtis quantũcunq; attẽtè respiciatis, quomodo ergo scitis istã virtutẽ? per verbũ Dei Itẽ quãdo sacerdos dicit illa verba à Christo ordinata, Christus venit in hostia, vos nõ videtis ipsum venire, tamẽ creditis ipsũ ibi esse ex verbo Christi, quia multoties audiuistis prędicare. Sed diceres, Vnde est ꝙ nos nõ possumus ista spiritualia percipere. Dico ꝙ ex carne impediente. Sicut si ego tenerẽ ocularia de vitro rubeo vel colore alio, omnia quæ viderẽ essent eiusdẽ coloris in mea apparentia, licèt esset falsum iudiciũ. Quia audiui & ita est quod ille est indutus de albo & ille de nigro, &c. Ita est de oculis animæ, quãdiu videt per ocularia corporis nõ videt nisi corporalia, ideo per auditũ habet iudicare de spiritualibus. Sed quãdo est separata à corpore, quãdo vadit ad paradisum vel ad purgatoriũ vel ad infernum, videt Christum in hostia consecrata, videt diabolum recedentẽ à creatura quãdo baptizatur, & spiritũ sanctũ venientẽ. Ecce ratio quare per visum non possumus cognoscere spiritualia, ergo per auditũ verbi Dei. ideo dicebat Dauid, Lucerna pedibus meis verbũ tuũ, & lumẽ semitis meis. Psal. 118. No. passus eũdi ad paradisum sunt veritates fidei & bona opera. Si orastis hodie, iã fecistis vnũ passum, alium si dedistis eleemosynam, alium si audiuistis missam, &c. Ideo Dauid, Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Sed multi sunt qui errant circa istos passus, quemadmodũ ille qui vadit de nocte per viam periculosam lutosam & lapidibus plenã, indiget lumine, aliàs, &c. Ita quandiu nos sumus in via huius mundi periculosa & lutosa, in qua sunt moles lubricę immũdę de luxuria & alijs multis peccatis. Ideo indigemus lumine lucernę verbi Dei. Si enim istud lumẽ pręcederet, non impingeremus tantũ. Verbi gratia, quando iuuenes interrogantur à cõfessore, dicũt ꝙ fecerunt luxuriã cum publicis mulieribus & excusant se dicendo, &c.

do,&c,quod peccatum est. Ecce quomodo lęduntur,ideo est nobis necessarium verbum Dei vt illuminet. Nam si cum filia regis peccaretis,quod peccatum esset,nõne esset proditio? & nónne omnes mulieres sunt filię Domini tui regis Iesu Christi? sibi ergo facis iniuriã & proditionẽ,si verò ipse rex dat tibi filiã suam in vxorem, tunc habeas solatiũ cũ ipsa. O quot cadunt in luto isto periculoso,ꝓpter hoc necessariũ est lumẽ verbi Dei. Diceret aliquis, Ego nõ peccaui cum mulieribus,sed mecũ tãgendo, &c. nõ potestis dicere ꝙ fecerim iniuriã alicui,imò quia qui ꝓijcit calicẽ cõsecratũ in luto scienter,magnũ peccatũ facit. Noueritis ꝙ magis consecratũ est corpus Christiani q̃ calix ad recipiendũ corpus Christi. Quando ergo tangendo facis illud peccatũ,ꝓijcis calicẽ corporis in latrinã,& grauiꝰ peccas. O quot cadũt ibi,quia nõ p̄cedit eos verbũ Dei. Alij impingũt in lapides duros vt vsurarij. Qui quãdo à cõfessore interrogãtur si faciunt vsurã,dicũt nõ. Et nũquid mutuatis? imò. & qualiter? Ego mutuo decẽ florenos & in instrumento ponũtur duodecim,& dicunt nũquid hoc est vsura? Et quare? Nõne de meis pecunijs possum recipere lucrũ? Dicatur quomodo recipiuntur,quia pecunię nõ sunt sue,ipsi solùm sunt thezaurarij. Si ergo thesaurarius regis contra voluntatẽ & ordinationẽ suã dispẽsaret pecunias regis, quid faceret de ipso rex,&c. Ita solus Christus est dominus pecuniarũ,bladi,vini, & omnium fructuũ & aliarum omniũ rerum. Auctoritas. Dauid, Domini est terra & plenitudo eius. Diuites autem sunt eius administratores & thesaurarij & non domini,quia ille qui est dominus alicuius rei,non tenetur alteri reddere computum. Sed vos tenemini reddere cõputum,immò de omnibus quę habuistis & expendistis quomodocunq; & qualitercunq;,&c. Auct. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorũ Dei, &c. 1. Cor. 4. Multi errãt ergo propter defectũ luminis. Ecce quare dicit Dauid, Lucerna pedibus meis verbum tuum,quo homo regitur in hoc mundo. Secundò dicit, Et lumen semitis meis. No. differentiam inter viam & semitã. Via generalis est credẽtia quę habetur de Deo naturaliter ꝙ est vnus Deus creator & gubernator omnium,vna prima caussa,primus motor,& primũ principiũ,&c. Semitæ verò sunt secreta fidei,quę naturaliter nõ possunt sciri nec videri,sed solùm sciuntur per diuinã reuelationẽ. Ideo dicit,& lumen semitis meis. Patet prima virtus verbi Dei. Secũda virtus verbi Dei est quod inflammat in dilectione cælestium. Iam scitis quòd omnia bona huius mundi finem habebunt & dimittẽda sunt,sicut sunt honores,diuitiæ,dignitates,etiam si essetis rex vel papa,oportet dimittere & perdere omnia,sepeliri & corrũpi,& tũc perdũtur delectationes corporis & solatia,quia nec vxor nec filia vellẽt ire vobiscũ, ideo necessariũ est inflãmare se,& desiderare bona spiritualia & esse

cum Deo & cum ſanctis, & ſtare cum ipſis. O qualis honor, & qualis dignitas habere ſocietatem cum Patriarchis & Prophetis, Apoſtolis, &c. Item de diuitijs. Nunquid aliquis in hoc mundo quantumcunque diues habuit quidquid voluit? profectò nõ. Et in paradiſo quilibet habet quicquid vult & deſiderat, & ſunt immortales, impaſsibiles, &c. De his bonis ergo homo debet ſe inflammare, & non de bonis huius mundi. Hoc fit per verbũ Dei quod inflammat cor. Auctoritas. Nunquid nõ verba mea ſunt quaſi ignis ardens dicit Dominus, & quaſi malleus conterens petram? Hiere. 23. Verba Dei ſunt quaſi ignis ardens, hoc ad oculũ poteſtis videre, quia multi veniunt ad ſermonem frigidi, qui audiendo ſermonem caleſiunt. Frigidus eſt ſuperbus, ſed caleſit quando humiliatur. Idem de alijs peccatis. In verbo enim prædicationis caleſiunt, & ille qui prędicat ſufflat & incendit ignem, & gentes caleſiunt. Vnus recedit ita calefactus & inflãmatus vt viuat caſtè, alius remittendo iniurias inimicis, alius ſatisfaciendo. Ideo Chriſtus Lu. 12. Ignem veni mittere in terram, ſcilicet amoris & charitatis, quia gẽtes erant frigidæ valde & congelatæ, & non curabãt de bonis paradiſi, ſed de bonis huius mundi. Dicit ſecundò, & quaſi malleus conterens petrã. Sicut enim verbum Dei dicitur ignis, quia inflammat cor in Dei amore, ita dicitur malleus conterens petram duram cordis in amore proximi. multi habent cor lapideum dicendo nõ parcerẽ inimicis: ſed malleo verbo Dei frangitur cor, & faciunt pacem pro amore Dei & nõ hominum in ſaluatione animarum. De illo autem qui non vult remittere dicitur Iob 41. Cor eius indurabitur tanquã lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus. Tertia virtus verbi Dei eſt quod purificat, de infectione, de culpis criminalibus, quia verbũ Dei quando deuotè auditur, totam animam purificat, intellectum, memoriã, & voluntatem. Nota hoc exemplum in vitis patrum de quodã homine qui ex deuotione iuit ad viſitandum vnum ſanctum Eremitam, quærens ab eo regulam & modum bene viuendi, vt poſsit ſaluare animam ſuam cùm eſſet rudis & ignorans quid deberet facere. Reſpondit Eremita, Audias ſermones Euangelicales non quæſtionales. Et ille, Libenter audio & multum delector in audiendo, ſed poſt non recordor de aliquo verbo ſermonis. Ideo quid mihi proderunt. Tunc ſanctus homo volens ſibi oſtendere ad oculum effectum verbi Dei in purificando à culpis & maculis peccatorum, miſit eum ad fontem cum vna ciſtella foraminibus plena & immũda, vt portaret ſibi aquam in ciſtella. Ille autem nolens ſancto homini cõtradicere iuit & impleuit ciſtellam, ſed quando extrahebat ipſam de fonte, ſtatim ciſtella euacuabatur, ſed fuit purificata. Qui veniens de fonte dixit ſe aquam non poſſe portare, &c. Et Eremita quando tu iuiſti ad fontem ciſtella erat immunda. Reſpondit quod

ſic,

..., & modò est pulchra. Ita pari modo quando tu vadis ad sermo-nem, vadis ad fontem. De quo Ecclesia. 1. Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis. Cistella immunda est conscientia & vagabunda & crapulosa, & quando audis sermonem impletur tota, & licèt memoria nihil retineat, tamen purificatur. Ecce pulchra similitudo & cōfirmatur auctoritate Christi dicentis, iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis, &c. Ioan. 15.

Dominica IIII. post octa. Paschæ. *Sermo I.*

P*Ater amat vos, quia vos me amastis.* Habetur verbū istud textualiter Ioan. 16. & officiatur in Euāgelio hodierno, & si placet Deo habebimus bonas doctrinas. Sed priùs salutetur virgo Maria, &c. Totum sanctū Euāgelium hodiernum est verbū Christi consolatorium, quod Christus dixit Apostolis consolando eos, quia erant valdè tristes, quia Christus dixerat eis, quod in die Iouis sequenti erat ab eis recessurus, de quo erant valdè tristes. Nec mirum, quia amore suì dimiserant patriam, bona, amicos & parentes, & quod recederet ab eis, non visuri eum vnquam in hoc mundo, ex hoc erant multum desolati. Quando enim amicus charè dilectus recedit ab alio amico cum quo habuit magnam familiaritatem, stando, comedendo, bibēdo, dormiendo, &c. alter remanet valdè tristis & desolatus, immo etiam bestiæ irrationabiles si vna fuerit diu cum alia in eodem stabulo, & alia recedit, altera non poterit comedere nec quiescere, hoc naturale est. Idem de Apostolis. Auctoritas, Vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me quò vadis. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Ioannis 16. Ideo Christus dedit tres magnas consolationes.

Prima de exauditione generali,
Secunda de declaratione spirituali,
Tertia de acceptione diuinali.

De tertia autem quod Deus Pater habet eos acceptos, loquitur thema dicens: Pater amat vos, quia vos me amastis. Quantum ad primum Christus consolando Apostolos, promisit eis eruditionem generalem de omnibus quæ peterent in oratione. Maxima consolatio debuit esse Apostolis ista promissio, ac si rex diceret militibus suis pietatis gratias, priuilegia, dona, quia ego promitto vobis dare. Bene esset magna consolatio militum. Vel si Papa diceret clericis, Scitis petere beneficia, dignitates, episcopatus, quia ego vobis promitto, quod vobis dabo, qualis consolatio esset clericis? Quantò magis Apostoli debuerunt esse consolati, quia rex & Papa indubitatus Iesus qui non potest mentiri, fallere, nec falli, promittebat eis quod exaudiret omnes petitiones eorum. Ista promissio consolatoria tāgitur in principio Euangelij Io. 16. Amen amen dico vobis si quid petie-

petieritis patrem in nomine meo dabit vobis, ita vt gaudium vestrum sit plenum. Et Mat. 11. Quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis & euenient vobis. Nota modum loquendi Christi in euangelio cùm dicitur, Amen amen. nunquam iurauit aliter. primum amen, Id est securè. secundum amen, id est certè dico vobis. dãdo nobis exemplum ne iuremus vnquã nisi ex necessitate quando iudex cogit iurare, & tũc dicere veritatem quidquid sequitur, & veritas pura debet dici, vel habemus iurare cũ magna vtilitate. Aliqui iurant solùm per aduerbia, & ita debetis ostendere filijs vestris. Quæstio est hic, An ista promissio facta sanctis Apostolis per Christum extendatur ad nos. Dicunt sancti doctores quod sic, si in nostris petitionibus seruemus tres cõditiones, quæ tres subtiliter tanguntur in Christi promissione prædicta, quibus concurrentibus infallibiliter petitio exaudietur. De quibus tribus conditionibus vide S. Thomam. 2.2.q.83.artic.7. Et in quart. distin. 15.q.4.artic.7.q.3.

Tres conditiones comites petitionis apud Deũ accipite.

Prima vt petamus perseueranter,
Secunda vt petamus confidenter,
Tertia vt petamus vtiliter.

Quantum ad primam, Perseuerãter petitur illud quod petitur quolibet die & multoties petitur. Ista perseuerantia tãgitur in hoc verbo cõiunctiuo petieritis, quòd significat cõiunctionẽ seu cõtinuationem petitionis de vna die in aliam, de vna septima. in aliam. ideo non dicit, Si quid petitis, sed si quid petieritis, s. multoties & perseueranter. Apostoli statim obtinebant, sed nos nõ, & hoc propter nostrum defectum & instabilitatem perseuerantiæ, sed perseueranter petendo & orando recipimus amicitiam & familiaritatem à deo sicut homo cum homine vel mulier loquendo efficiũtur familiares. Alij autem incipiunt petere, & quia nõ statim exaudiuntur, dimittunt orationẽ & petitionẽ. Malè faciunt tales, quia oportet perseuerare. Hoc declarat Christus per quandã similitudinẽ de duobus amicis. Lu. 11. Nota historiã quomodo ex defectu panis iuit ad aliũ dicens, Amice accommoda mihi tres panes postulando & pulsando ad portam eius. Qui respondit. Ego sum in lecto cum pueris meis, ideo noli mihi esse molestus. Non possum surgere & dare tibi. Et ille pulsabat iterum & iterum, intantũ quòd ille dixit de intus, Iste non dimittit me dormire, melius est vt surgã & dem ei. Et ita fecit. De quo dicit Christus. Dico vobis. Et si nõ dabit illi, eo quòd amicus eius sit, propter importunitatẽ ei9 surget & dabit illi quotquot habet necessarios. Luc. 11. ita de nobis. Amicus noster est Christus qui nos charè diligit, quãdo nobis deficit panis, qui signat necessitates quas habemus, debemus ire ad eius portã & ibi pulsare. Porta est misericordia sua, ipse enim qui iam est in lecto gloriæ cum filijs suis.

ctis,ſ.patriarchis,prophetis,apoſtolis,&c.ſi pulſatur ad eius portã orando & ſuſpirando, ſi nõ dat tibi eo quòd amicus ſit,propter importunitatem tamen,ſ.ex perſeuerantia dabit tibi. Ideo dicit ipſemet,Petite.ſ.ore,& dabitur vobis,quęrite,ſ.corde,& inuenietis,pulſate,ſ. perſeueranter. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit,& pulſanti aperietur. Luc. 11. Secunda conditio eſt petere confidenter, quæ tangitur ibi cũ dicitur,patrem.non dicit dñm nec Deum,nec creatorem,imperatorem vel regem vel omnia ſimul, ſed dicit patrem. Ratio, quia de quo poteſt magis filius cõfidere quàm de patre? Ipſe enim eſt pater noſter qui genuit nos in vtero ſponſæ ſuæ,ſ.eccleſiæ. Ideo ſecurè poſſumus petere, quia qui patrem habet iudicem,ſecurè vadit ad iudicium. Ideo oratio quam Chriſtus ordinauit,quæ eſt melior omnibus alijs,incipit. Pater noſter,&c. vt confidamus de eo quantum filij de patre carnali, qui totam curã imponunt patri. Si quæratur à puero vnde habebit aliam tunicam quando illa fuerit lacerata? Reſpondet. Pater meus dabit mihi. Idẽ de ſotularibus. Idẽ de quo prandebit. Ita vult Deus vt cõfidamus de eo. Sed diceret aliquis, Tunc non laborabo & expectabo neceſſaria à Deo. Nõ ſic,ſed ſicut filius obedit patri & facit quod ſibi pręcepit, ita tu obedias Deo,& fac officiũ quod pater tuus Deus docuit te. Si es laborator vel mercator,notarius vel ſartor, &c. labora in officio tuo,& obedias patri,quia ipſe tibi prouidebit,quia nullus poteſt dare bladũ in campis,nec vinũ in vineis,nec fructus in arboribus, nec pecuniam in marſupio,niſi Deus. Idem de clericis & religioſis, faciant officiũ ſuum diligenter,quia nõ deficient eis indumenta, nec eſcæ,quia pater prouidebit. Sed modò plus cõfidimus de vno infideli Iudæo quã de Deo patre noſtro. Si enim Iudęus cũ inſtrumẽto publico ꝓmiſit vobis cẽtũ florenos dare quolibet anno dicitis vos, O bene eſt mihi,pluat vel non ſecurus ſum ego, & nõ confiditis de Deo qui vobis promiſit & voluntariè ſe obligauit ad dandũ vobis, non ſolùm centũ florenos,ſed omnia neceſſaria. Inſtrumentũ receperunt quatuor notarij maiores,ſ.quatuor euangeliſtę. Ecce clauſula,Petite & dabitur,quęrite & inuenietis. Omnis enim qui petit accipit,& qui quęrit inuenit. Lu. 11. Et nõ cõfiditis cum tanto inſtrumento. Dicatis vos vſurarij quare cõgregatis tot pecunias,&c. Nũquid promiſit vobis Deus prouidere? Reſpondebit,ponendo ciſtã plenam de bonis florenis,de hoc cõfido ego. Idẽ ſi dicatur clerico, O quare facitis tot incõuenientia vendendo ſacramenta,negotiando,mutuando,&c. faciatis bene officium veſtrum,quia Deus prouidebit. Beatus qui tenebit vitam ſuam taliter quòd non faciat tales excuſationes in peccatis. Idem de religioſis. Si dicitur, O quare congregatis pecunias, &c. Reſpondet, O quia ordo non prouidet bene, nec dat neceſſaria, &c. faciatis officium veſtrum diligenter,

& ſo-

& seruetis regulã, quia citiùs permitteret Deus cælum cadere quàm quod vobis deficiat. Cõfidamus ergo de Deo patre nostro. De hac cõfidentia dicit Ioãnes, Charissimi si cor nostrum nõ reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, vt quidquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mãdata eius custodimus, ecce ratio. Prima canonica Ioan. 3. No. Si cor nostrum nõ reprehenderit nos, s. de aliquo peccato. Quando vultis petere aliquam gratiã, primò videatis si cor vestrum reprehendit vos, quia si in peccato estis, nõ essetis filij, sed inimici Dei. Inimicus autem non debet confidere de inimico quod det sibi necessaria, sed aduersa, ideo quando tempore siccitatis, mortalitatum vel alterius incommoditatis, fiunt processiones, petunt homines, sed multoties non recipiunt, quia dimittunt illud quod est principale, s. confessionem & correctiones peccatorũ publicorum. ideo dicit Scrip. Petitis & non accipietis, eò quod malè petatis. Iac. 4. Quandiu enim ferrum est in vulnere, seu in corpore, nihil valebit medicina. Ita quandiu ferrum peccati est in homine, nihil valet medicina processionum, &c. Ecce quare dicit si cor nostrum, &c. Tertia conditio est petere vtiliter & salubriter, quod tangitur ibi, in nomine meo. Nomen Christi est Iesus, quod idem est quod salus vel saluatio. Petimus enim in nomine Iesu, quãdo petimus salutem vel quæ pertinẽt ad salutem vel ad saluationem. Quia multoties petimus perseueranter & confidenter & non vtiliter, & ideo non obtinemus. Talia potest petere filius à patre quę non obtineret. Si enim filius ægrotus de magna febre petit à patre vinum vel fructus, vel alia sibi contraria & nociua, pater nullo modo dabit sibi quantumcunq; petat & ploret: quia pater scit quod esset sibi mors, licèt hoc filius ignoret: ita de nobis multi multa petũt, & Deus scit quod non esset sibi vtile, ideo non dat. Verbi gratia. Multi infirmi in mundo sunt qui petunt à Deo sanitatem quàm ipse non vult dare. Ratio est, quia cùm ipsi sunt infirmi, sunt humiles, orãt, nõ curant de peccatis. Qui si essent sani, essent superbi, non curarent de Deo, darent se peccatis. Idẽ de multis ignorãtibus qui petunt scientiam & nõ obtinent, quia Deus scit quod si haberent, essent superbi, quia scientia inflat. 1. Cor. 8. Statim despicerent alios & vellent magistrari vel episcopari & damnarentur. Alij petũt diuitias, aliqui officia & beneficia & dignitates dicentes: O quot bona facerem si hoc haberem, & non obtinent, quia Deus scit quod statim acciperent bonam mulierem & vnam concubinam. Sed ad meliora, sicut pater non dat filio ægroto vinum quod petit, quia sibi noceret, sed dat sibi melius, scilicet restaurατiuum, &c. Dicatur exemplum de beato Paulo qui habebat grauem infirmitatem in latere, scilicet punctiones, qui aliquoties non poterat per multos dies celebrare, nec prædicare, & curabat omnes infirmitates, suscitabat mortuos,

...uus,& ſeipſum non poterat curare,immo quando dicebat Ieſus Ie-
ſus Ieſus,infirmitas augmentabatur.Bene debebat admirari,& po-
terat dicere,quomodo portabunt mihi infirmos ad curandum,ſi nō
poſſum curare meipſum? De hoc dicit ipſemet, Ne magnitudo re-
uelationum extollat me,datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ,ange-
lus ſatanæ qui me colaphizet.Propter quod ter dn̄m rogaui vt diſ-
cederet à me,& dixit mihi. Sufficit mihi gratia mea. Nam virtus in
infirmitate perficitur.2. Cor.12.Illa enim infirmitas erat quaſi fre-
nū quo humiliabitur.de qua infirmitate dicit Beda. Si Apoſtolus
hac caruiſſet,ſaluus eſſe nō poſſet.Neceſſarium ergo eſt ꝗ petamus
in nomine Ieſu.ſ.vtiliter,& tunc ſine dubio obtinebimus. Aucto.
Quodcunque,nota vtiliter,petieritis patrē in nomine meo, hoc fa-
ciā.Io.14.Quantum ad ſecundam conſolationē,Chriſtus promiſit
apoſtolis declarationē ſcripturæ tā veteris quàm noui Teſtamenti,
& clarā notitiam.O qualis conſolatio eſſet ruſtico ignoranti ſi pro-
mitteretur ſibi, Cras vos ſcietis tantum quantum vnus magiſter in
theologia vel quantū Aug.ſciuit.Maior fuit iſta Chriſti promiſsio
quando dixit Apoſtolis in ſecūda parte euangelij,hæc,ſ.ſecreta fi-
dei in prouerbijs,id eſt,ſignis & figuris locutus ſum vobis, ſ.in ve-
teri teſtamento.Venit hora,ſ.noui teſtamenti,cùm iam non in pro-
uerbijs loquar vobis. Sed palàm de patre meo annuntiabo vobis.
Dicatur ſi expediat quomodo omnia ſecreta & virtutes fidei Chri-
ſtianæ fuerunt figuratæ & ſignificatæ in veteri teſtamento ſecreto
modo.Ratio,quia ille populus erat rudis & duræ ceruicis, & non
poterat ſpiritualia intelligere.Primò fuit ibi ſignū trinitatis in prin-
cipio Bibliæ quādo dixit Moyſes.Gen.1.In principio creauit Deus
cælum & terram.Iudæi habent eloim,id eſt dij in plurali, non dicit
clarè,ſed in prouerbijs.Item Gen.1.Faciamus hominem ad imagi-
nem & ſimilitudinem noſtram,& præſit piſcibus maris & volatili-
bus cæli & beſtijs vniuerſæq; terræ omnique reptili quod moue-
tur in terra.Et creauit Deus hominem ad imaginem & ſimilitudi-
nem ſuam.Ad imaginem Dei creauit illum, maſculum & feminam
creauit eos,Benedixitq; illis Deus,& ait,Creſcite & multiplicami-
ni & replete terram,& ſubijcite eam & dominamini,&c.Itē Deut.
6.Audi Iſraël dominus Deus tuus vnus eſt.Vbi ponuntur tria no-
mina trinitatem perſonarum ſignificantia.Hæc in prouerbijs locu-
tus ſum vobis.Secundò ſecretum incarnationis,ſ.quòd debebat aſ-
ſumere naturam humanam & eſſe Deus & homo,vt habetur Gen.
17.Quando Deus dixit Abrahæ,Ego dominus omnipotens. Am-
bula coram me & eſto perfectus. Ponamq; fœdus meum inter me
& te,ſ. pactum circuncisionis. Iſaie. 48, Audi me Iacob & Iſraël,
quem ego voco. Ego ipſe, ego primus & ego nouiſsimus. Quod
Deus ſit primus clarum eſt,ſed quod ſit nouiſsimus hæc eſt dif-

ficultas. In principio mundi in prima die fecit Deus lumen. In secū
da firmamentum. In tertia planetas. In quarta solē. In quinta pisces
& animalia. Vltima die fecit hominē qui vltimò fuit formatus. Hęc
in prouerbijs locutus sum vobis. Et sic de alijs secretis fidei. Sed ve
nit hora, &c. Istam promissionem cōpleuit Christus tripliciter. Pri
mò post resurrectionem quando apparuit eis dicens, Necesse est im
pleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis
de me. Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Lu. 24.
Secundò post ascensionem quando misit eis Spiritum sanctum qui
illos illuminauit secundùm quod eis promiserat dicēs, Adhuc mul
ta habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Cùm autē ve
nerit ille spiritus veritatis docebit vos omnē veritatem. Io. 16. Ter-
tiò post mortem Apostolorum quando intrauerunt paradisum, vi
derunt omnia clarè facie ad faciem. Quæritur an ista promissio ex
tendatur ad nos, Dico quod sic, si tenemus bonam vitam. Iam enim
in hoc mundo existentes, scimus secreta fidei per fidē clarā, & in pa
radiso videbimus manifestè, quādo anima intrat paradisum: Deus
ostendit sibi vnū librū in quo solùm sunt duæ chartæ, & subitò ani
ma est ita illuminata quòd scit plus quā sciuerūt in hoc mūdo phi
losophi vel doctores vt Aug. Hiero. Bern. Iste est liber vitę. s. Iesus
habēs duas chartas, s. diuinitatis & humanitatis. Laboremus ergo
vt in scholam paradisi possimus intrare vbi sola visione illius libri
erimus optimi magistri. Sed oportet iā in hoc mūdo cōtinuare scho
lā Dei quę est ecclesia ad minus in dñicis dieb⁹, & ibi audire cū silē
tio lectionē missæ & sermonē, aliàs vapulabimus à magistro per ad
uersitates siccitatū, mortalitatū, & huiusmodi. Quantū ad tertiam
promissionē de acceptione diuinali ostendit eis quomodo erant ac
cepti & dilecti per Deum patrem, quando dixit eis. Pater amat vos,
quia vos me amastis. O qualis consolatio, ac similes qui venit de re
ge diceret alicui vestrū, certè rex amat vos, qualis cōsolatio esset vo
bis? Maior cōsolatio fuit Apostolorū quādo Christus dixit eis, Pa
ter amat vos. Moraliter, si volumus amari à Deo patre, diligamus
Christū, quia patres multū an āt dilectores filiorū. Si dicatur quali
ter est amandus Christus. Dico quod super omnia. Vos potestis di
ligere vxorē, filios & filias, sed plus Christū. In lāpade cordis huma
ni amor Christi debet natare super omnes alios amores tā corpora-
les quā spirituales. Auct. Christi. Qui amat patrē aut matrem plus
quā me nō est me dignus, & qui amat filiū aut filiā super me, nō est
me dignus. Mat. 10. Si ego quererē modò à vobis an diligitis Chri
stū super omnia. Ita dñe responderet quilibet, sed multa mendacia
dicuntur. dicit Greg. probatio dilectionis exhibitio est operis. Po-
natur casus quod filius vester sit infirmus & dicitur vobis à vicinis,
vadatis ad talē diuinatorē vel cōiuratorē, & Christus dixit oppositū
quod

quòd non vadatis,quid facietis? ſi vaditis ad diuinum , patet quod plus amatis filium. Si verò amore Chriſti nõ vultis ire dicẽdo, Ego diligo filium meum , ſed magis diligo Chriſtũ qui dicit quòd non vadamus. Item ſi perdidiſtis aliquid & recurritis ad diuinum, oſtẽditis quòd plus diligitis illam rem quàm Chriſtum. Item ſi amicus veſter ſit captus pro aliquo crimine & iudex vocat vos medio iuramẽto, & vos ſcitis factũ. Si vos vt iuuetis amicũ iuratis falſum, ſignũ eſt ꝙ diligitis eũ plus quã Chriſtũ qui docet non iurare falſum pro toto mũdo. Item ſi pater aut mater aut frater dicat vobis quòd recipiatis vindictã de aliqua iniuria eis facta, & Chriſtus dixit quòd nullus recipiat vindictã, quid facietis vos? Ecce quomodo probatur ſi homo diligit Chriſtum ſuper omnia vel non. Si ergo volumus amari à Deo patre ſeruemus mandata Chriſti & amemus eũ. Si quis diligit me, ſermonẽ meũ ſeruabit, & pater meus diliget eũ. Ioã. 14.

Dominica IIII. poſt octa. Paſchæ. *Sermo II.*

I quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Ioã. 16. Sancta mater eccleſia in his tribus diebus ante aſcenſionem pluſquã in alio tẽpore prouocat Chriſtianos ad faciendũ orationem, & iſti tres dies vocantur lætaniꝫ & rogationes. Ratio eſt, quia quãdo Chriſtus aſcendit in cælum dixit diſcipulis & nobis in perſona diſcipulorum, vt petamus & oremus. Ideo in præſenti volo declarare orationem dominicam quæ eſt excellentiſsima oratio. Pro quo ſciendũ quòd in omnibus orationibus & petitionibus quæ poſſunt fieri, potentior & principalior eſt oratio dominica. Ratio, quia ſi aliquis vellet impetrare officium à Papa aut gratiam vel à Rege, &c. haberet ſupplicationes ordinatas per notarios, aut doctores vel ſecretarios, quas præſentaret Papæ vel regi. Si Papa vel Rex ordinauit ſupplicationem pro officio vel beneficio obtinendo, nónne dimittendę ſunt aliæ ſupplicationes notariorum, &c. & pręſentanda illa eſt quã Papa vel Rex ordinauit & dictauit? Nam magna ſtultitia eſſet dimittere illã pro alijs, &c. ſic eſt in propoſito, plures orationes facimus & ſupplicationes ad Deum pro beneficijs obtinendis. Item aliquæ orationes ſunt, & bonæ ſunt quę fuerunt ordinatę per ſanctas perſonas & deuotas, ſicut per Gregorium, Auguſtinum, &c. Item alia oratio eſt ordinata per eccleſiam vniuerſalem. Orationes quæ ſunt in miſſa ſunt valentiores quàm aliæ. Aliæ ſunt ordinatæ per creaturam immortalem, ſicut Aue Maria per Gabrielem archangelum, & illæ ſunt adhuc meliores. Sed oratio ordinata per verũ Papã & Regem dominum dominantium, ſ. Ieſum Chriſtum, videlicet oratio vel ſupplicatio quę eſt Pater noſter, eſt Deo magis acceptabilis & nobis magis meritoria & vtilis quã omnes aliæ orationes. Ideo eſt magna ſtultitia aliquorũ qui dimittũt dñicam orationẽ & accipiũt

alias orationes ordinatas per creaturas,quia illi qui sciunt oratio-
nem istam & deuotè orauerint eam, consequuntur ea quæ petunt.
Auct. Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Psal. 88. Itẽ
alibi. Omne quod locutus fuero fiet. Et hęc est oratio. Pater nost.
Ideo dicit thema, Si quid petieritis patrẽ in nomine meo dabit vo-
bis. Nota quomodo Christus ordinauit istã orationem, quia vt di-
citur. Luc. 11. Dn̄s stans in oratione flexis genibus & leuatis ocu-
lis ad cælum inquantum homo orabat. Dixerunt discipuli, Dñe do
ce nos orare sicut Ioannes Baptista docuit orare discipulos suos.
Respondit Iesus, Cùm oratis dicite, Pater noster, &c. Quam etiam
orationem. Mat. 6. c. recitat. Ideo præceptum habemus vt dicamus
Pater noster, &c. In ista oratione sunt septẽ petitiones, quatuor pri
mę petũt bona, aliæ tres petunt elõgationẽ mali. Prima petitio est.
Pater noster qui es in cælis sanctificetur nomen tuum. Hic est quo-

Exponitur dominica oratio.

modo quare dicitur Pater noster & non rex noster vel dn̄s noster.
Ratio est, quia Pater noster est nomen misericordiæ, & rex & prin-
ceps nomina dominorum sunt. Dicit prouerbium quòd securè ve-
nit ad iudicium qui habet patrem iudicem, ideo oratio dominica-
lis sic incipit, Pater noster, vt habeamus confidentiam. Confiden-
tiam enim habemus quòd ea quæ petimus habebimus. Auctoritas.
Si vos cùm sitis mali nostis bona data dare filijs vestris, quanto ma
gis pater vester qui de cælo dabit spiritum bonum petentibus se.
Luc. 11. Sequitur post, Sanctificetur nomen tuum, ibi est glorifica-
tio diuinalis, s. vt nomen Dei quod est benedictum ab omnibus per
sonis sanctificetur & glorificetur & benedicatur, ideo petimus ho-
norem Dei. Ista petitio est contra peccatũ blasphemię, quia per mul
tos nomen Dei non est sacrificatum nec glorificatum, sed blasphe-
mant Iudæi, Sarraceni & infideles. Si blasphemant nõ est mirũ, quia
multi falsi Christiani blasphemant, negãt & cõspuũt: ideo petimus
gratiam vt Deus auferat illam malam consuetudinem ab ore homi
num. Doctrina est sacræ scripturæ vt legitur quòd Dauid habebat
plures filios, & de mane quando exibat de camera, filij sui & filię fa
ciebant sibi magnam reuerentiam. Vnde Dauid dicebat illis, Lauda
te pueri dn̄m, laudate nomen dn̄i, in psalmis. Et sic docebat filios
suos laudare dominum. Et ipsi dicebant. Sit nomen domini bene-
dictum ex hoc nunc & vsque in sæculum. Hoc ostendendum est in
prosperitatibus & aduersitatibus, &c. vt Iob dicebat, Dn̄s dedit, s.
in prosperitatibus, Dn̄s abstulit, s. in aduersitatibus, sicut domino
placuit ita factum est, sit nomen dn̄i benedictum. Iob 1. Et sic simi
liter vos debetis facere, s. docere filios vestros ne Deum blasphe-
ment, sed vt benedicãt & laudent, quia non est nomen dn̄i blasphe
mandum, imò etiam nec in vanum est nomen dn̄i assumendũ. Au-
cto. Non assumes nomen domini Dei tui in vanum. Exod. 20. non

dicit

dicit in falsum, sed in vanum. Nã assumere nomẽ dñi falsè est maximum peccatum, sed assumere nomen dñi in vanum est peccatum. Verbi gratia, si ego dicerem quod cappa mea nigra, esset alba, dicendo per Deũ est alba, hoc est magnũ peccatũ, quia est falsum. Sed si iuretur per Deũ sic est, & est verum quod dicitur, peccatum est, quia nõ est ibi vtilitas nec necessitas. Quidã tamẽ quãdo reprehenduntur de iuratione, dicũt ꝙ iurãt in veritate, sed hoc est sine causa, ideo peccãt. Quãdo autem quis producitur in testẽ, tũc habet iurare per Deum vel sanctos & dicere veritatem, & secundũ hoc est necessitas, & tunc nõ peccat, ideo cogitate quantum sit peccatũ iurare per Deum in vanũ & sine caussa eũ in testẽ producere. Sed fortius & diligentius pensandũ est, ꝙ maius peccatũ est iurare fraudulenter aut blasphemare aut iurare enormiter. Renegare est iurare infideliter, ideo Christus sciẽs omnia & ꝙ Christiani sunt in istis blasphemijs, ostendit nobis primã petitionem dicens, Pater noster qui es in cęlis sanctificetur nomen tuũ. Propter hoc erunt dñi temporales, & rectores villarum condẽnati, quia nõ corrigunt blasphemãtes. Prophetia. Dominatores populi mei iniquè agũt, & iugiter tota die nomẽ meum blasphematur. Esa. 52. Rex Franciæ sanctus Ludouicus bene corrigebat istos blasphemos. Nã fecit ordinationẽ in suo regno, quod si quis blasphemaret aut renegaret Deũ, signaretur in lingua vel in facie cum ferro calido, & haberet signum. Accidit in ciuitate Parisiẽsi quod quidã magnus burgẽsis blasphemauit Deum, statim rex sciuit & burgensis captus fuit, & rex mãdauit quod cũ ferro calido ei fieret crux in facie. Qui burgẽsis habebat plures amicos supplicantes pro se & præsentãtes regi magnã pecuniam. Et rex nolẽs vendere iustitiam, fieri iussit punitionem de illo burgensi. Et dixit rex. Vellem portare signum illud vt ista mala cõsuetudo auferretur à regno meo. No. de pœna eorũ extra de maledicis. c. statuimus, & 22. q. 1. si quis per capillũ. Secũda petitio est, Adueniat regnũ tuũ. In ista petitione petimus pro nobis saluationẽ cælestialẽ, & aliud non petimus nisi vt regnũ tuum veniat in nobis. Secretum hic est quando petimus. Adueniat regnũ tuum. Nonne melius peteremus dicẽdo quod veniremus ad regnũ tuũ, quã veniat regnum ad nos? scitis quod quando venit in fine, scilicet, in morte hominis, & homo est impœnitens, tunc veniunt diaboli cum catena inferni in inferno facta, & quando anima exit à corpore immediatè capitur anima quæ habet mẽbra spiritualia fortiora quã corporalia, quia membra spiritualia animę dãt vigorẽ mẽbris corporis. Quia si anima retraheret se ab vno mẽbro, nõ posset se mouere. Oculi nõ possent videre nisi essent oculi animæ, si tunc persona est in peccato mortali, capitur à diabolo & horribiliter clamat. Aucto. Vir qui errauerit in via doctrinæ, in cœtu gigantium commorabitur. Prouerbiorũ. 21.

Nota hic quare diaboli vocantur gigantes, quia diabolus est maior vel potest fieri quàm ciuitas. Per contrarium si homo fuerit pœnitens, tunc venient angeli boni, & aliquádo Christus, & angelus portat corã eo animã pœnitentis, & ibi est regnũ. Aucto. Ecce aduenit dominator dñs, & regnũ in manu eius & potestas & imperiũ. Ideo regnum cæleste habet venire ad nos priusquam nos veniamus ad ipsum. Ideo petimus, adueniat regnum tuum, vt postea ad ipsum veniamus. Ista petitio est contra peccatum auaritiæ, quia auarus nõ curat petere regnũ, sed semper ad terram respicit. Si quis habet pulchrã vxorẽ, dominiũ, reditus & possessiones, habet cor ad terram & non ad cælũ. Et de istis dicunt aliqui fatui, Si Deus non habet curam de me, nec ego de ipso. Ideo quia auarus non curat de regno cælesti, sed de rebus temporalibus, ideo Deus ostendit istam petitionem, Adueniat regnum tuum, s. in articulo mortis. Auct. Quærite primùm regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Luc. 12. Item. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro vobis dare regnum. Ibidem. Nota, Primùm, est aduerbium, id est primitus, quia continuè in principio diei debemus petere regnum cæleste, dicendo. Pater noster placeat vobis quòd tali modo ego viuam, vt possim facere voluntatem vestram & in fine venire ad regnum cæleste, s. in die dominica, quia tunc dimissis rebus temporalibus debemus quærere regnum Dei continuè dicendo, Domine sancte pater, quia totam hebdomadã expendi in rebus temporalibus, ideo hodie venio ad quærẽdum regnũ Dei. Sed magnum incõueniens est hodie in aliquibus qui dimittunt istũ diem, & accipiunt contra hoc sabbatum, & hoc est opus Iudaicum, quia primum opus quod faciet antichristus est quod faciet colere sabbatum, & faciet laborare in dominica die. Vnde dicunt Doctores, quòd qui colunt sabbatum, debent puniri sicut infideles. Etiam votum factum de festiuatione sabbati non debet teneri, sicut qui facit votum quòd fieret infidelis. Si quis iret ad regem pro petẽdo regnum suum, mirum esset si rex eum nõ decollaret, patitur tamẽ benignius rex Iesus, & vult & præcipit vt quæramus primùm regnũ eius, ideo dicit, Nolite timere pusillus grex, &c. scilicet petere regnum. Tertia petitio est, Fiat volũtas tua sicut in cælo & in terra, ibi est cõuersatio spiritualis, quia petimus vt volũtas Dei fiat in nobis sicut facta est in cælo & in terra, vbi nõ est creatura quę nõ facit volũtatem Dei nisi nos miseri homines. Quia si Deus alicui columbę mãdaret sibi dare plumas, incontinenti columba sibi obediret, & o proh dolor, quia Deus præcepit nobis simplicitatem, & non accipimus nec acceptamus, sed cõtrarium facimus, scilicet superbiã. Item aquila quę ieiunauit per quatuor vel quinque dies, si Deus præciperet sibi quòd dimitteret gallum, immediatè dimitteret. Sed Deus

præce-

præcepit vſurarijs & deprædatoribus vt reſtituāt & nolunt facere, ideo Fiat volūtas tua ſicut in cęlo & in terra. Item ſi eſſet equus infrenatus & Deus præciperet ei vt nō faceret illud opus incōtinenti nō iret, ſed ceſſaret. Sed luxurioſi vadunt ad lupanar & nolūt abſtinere. Idem ſi leo per vnam ſeptimanam ieiunaret & capere vnam capram aut aliud animal, & præciperetur ei à Deo ne comederet, verè nō comederet. Et nos nolumus ieiunare ieiunia quatuor temporum, ſed nos facimus cōtrarium in omnibus quæ facere debemus. Item ſi vrſo vel lupo eſſet facta iniuria, quantacumque magna, & Deus præciperet ei ne faceret vindictam, nō ſumeret vindictam, & nos facimus cōtrarium, ideo nos petimus in tertia petitione, Domine oēs creaturæ faciūt volūtatem tuam, & nos ſimiliter facimus. & ſi Deus præciperet mōti quòd iret vltra mare, incōtinēti mōs iret, & nō eſt creatura aliqua inobediēs niſi homo. Aucto. Domine rex omnipotens in ditione tua cuncta ſunt poſita, & nō eſt qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ. Heſter decimotertio. Item, Tu terribilis es & quis reſiſtet tibi inquit Pſalm. niſi, ſupple, homo. ideo Chriſtus, Nō omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cælorum, ſed qui facit voluntatem patris mei qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum. Matthæi. 7. Omnes Chriſtiani dicunt domine domine, corde credēdo & ore loquēdo, ſed non faciunt opere obediendo, ideo oportet dicere ter domine, & ſic per obedientiam habebimus regnum cælorum, ideo caueat ſibi vnuſquiſque ne vadat ad ſortilegos. Item ne iuret nomen Dei in vanum. Item conetur vt colat feſta, & ſic de alijs. Pone practicam de decem præceptis. Ideo dicit Chriſtus, Si vis ad vitam ingredi, ſerua mādata. Matthæi decimonono. & iſtud eſt quoad laicos. Presbyteri habent arctiorem vitam quę ſtat in tribus. Primò quod ſurgant nocte ad laudandum Deum deuotè & diſtinctè dicendo horas ſuas, rectè pronuntiando, & habendo cor ad Deum. Secundò dignè celebrando miſſam. Tertiò ſanctè conuerſando, vt ædificent ſubditos. Auguſtinus, In omnibus motibus veſtris nihil fiat quod cuiuſquam offendat aſpectum, &c. Non ſint concubinarij nec inhoneſti veſtibus, ſed officiare debent dignè & reuerenter. Religioſi autem adhuc ſtrictiores ſunt, quia vltra præcepta & tria alia ſupradicta habet quatuor principaliter obſeruare. Primò paupertatē apoſtolicā. Secundò caſtitatem. Tertiò obedientiam. Nam ſanctus Benedictus dicit, quòd licèt pręcipiatur impoſſibile religioſo, non debet ſe excuſare, ſed obedire debet & tentare facere. In omnibus tamen licitis & honeſtis, ſicut ſi abbas diceret monacho, trāsfer monaſterium iſtud, fortè per obedientiam fieret quòd non poſſet fieri per naturam. Quartò debent religioſi ſeruare regulam & cæremoniam. Auctoritas. Hæc eſt via, ambulate in ea, & nō declinetis, neq; ad dex-

teram,neque ad sinistram.Esa.30.No.quando anima religiosi venit ad alium mundum,dicens dñe dñe,tunc Deus dicit,Quid petis? Aucto.Dñs interrogat iustum & impium. Psal. 10.inquit Deus, Seruasti regulam? Respondet,Domine,quare ? quia alij non seruabant, & quomodo fecisti professionem tuam secundum quod alij faciebant. Nō dñe, sed eam promisi verè seruare,quare,&c. Quarta petitio est.Panē nostrū quotidianum,&c.Ibi petitur prouisio tēporalis. Cōmuniter dicitur de homine prouido,bene lucratur panē suum,id est prouisionem.Aucto.In sudore vultus tui Gen. 3.ideo panem nostrū quotidianum,&c.In his quatuor supradictis petitionibus petimus bona. Et ista quarta petitio est cōtra gulositatē,quia gulosi non contentantur de prouisione necessaria, sed petūt abundantiam.Ideo Christus,Attendite ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate.Lu.21.Quinta petitio. Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus,&c.Et hæc est vt mala euitemus.Doctrina theologiæ est quod homo pro quolibet peccato mortali debet de eo septem annos pœnitentiam facere,sed tantùm homo non requirit.Ideo purgatorium est in quo complebūtur satisfactiones. Ideo dicitur,Dimitte nobis debita nostra.Et reddit rationem, sicut & nos dimittimus debitoribus, &c. Si quis tibi fecerit vel dixerit iniuriam,est debitor tuus,& tu dimittis ei.pro certo tunc Deus dimittet tibi peccata tua.Ideo dimitte nobis debita,&c.Quòd si non vultis dimittere debitoribus vestris,verè Deus non dimittet vobis, sed dicet,Serue nequam,omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me.Nónne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Matth.18.Et ista quinta petitio est contra peccatum iræ.Aucto.Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cælestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus,neque pater vester dimittet vobis peccata vestra.Mar.6.Immo omnes sancti non impetrarent indulgentiā peccati venialis,si homo stat in malitia. Aug.in lib. de verbis domini, Vnusquisq; talem indulgentiā accepturus est à domino Deo,qualem ipse dederit proximo.Sexta petitio est. Et ne nos inducas in tētationem.Et hîc petimus ne labamur in peccata.Nota quod Deus nullum tentat ad peccandum. Auctorit. Nemo cùm tentatur dicat quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est. Ipse autem neminem tentat.Vnusquisque verò tentatur à sua concupiscentia abstractus & illectus. Iaco.1. Sed inclinatio carnis, occasio mundi & diabolus tentat.Ideo petimus, & ne nos. Ista petitio est contra peccatum pigritiæ, quia otiosi semper tentantur. ideo dicit Hiero.Semper aliquid boni facito,vt te diabolus occupatum inueniat.Ideo B.Bernardus ordinauit quòd monachi irent ad laborem. Aucto.Vigilate & orate,vt non intretis in tentationem. Matt.26.

Pœna pro quolibet peccato, ex decreto theologia.

Hieronymy consilium contra ociositatem.

Septima

Septima petitio, Sed libera nos à malo amen, quia in hoc mundo sunt multa mala, s. infirmitates, pestilentiæ, guerre, fames, diuisiones, &c. Ideo pater libera nos à malo, & ista vltima petitio est multum nobis necessaria, quia nos sumus prope inferuum, & longè à paradiso, quia sunt plus quàm mille dietæ vsque ad paradisum qui est cælum empyreum, ideo longè sumus à cælo, sed sumus prope infernum, quia nos sumus in terra, & infernus est in medio terræ, & de illo veniunt mala. Auctoritas. Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquabit. Psal. 87. Ideo petim9, Sed libera nos à malo, & modo omnes debemus rogare dominum, vt Deus det semper & teneat vnionem ecclesiæ, quia quando cõcilium erat in Constantia, erant mille millia dæmonum repugnantium vnioni Ecclesiæ. Ideo orandum est, sed libera nos à malo, & vt Deus det pacem in patria, quia sunt multa mala quæ occurrunt & veniunt vobis laborantibus, diuitibus mercatoribus, & militibus, & de istis malis petimus liberationem. Ideo faciamus pœnitẽtiam. Auct. Qui diligitis dominum, odite malum, custodit dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatorum liberabit eos. Psal. 96. Ideo dicit thema, Si quid petieritis patrẽ in nomine meo, dabit vobis. Quod vobis concedat.

Feria II. in Rogationibus. *Sermo I.*

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Non possumus assignare librum nec capitulum vbi hæc verba scripta sint, tamen frequenter cantantur in ecclesia, & specialiter istis diebus rogationum. Et sunt tantæ auctoritatis, quod beatus Greg. ordinauit cantari in missa, quia est verbum multum approbatũ propter illud quod figurat. Et ideo ad intellectum verborum est sciendum quod melius consiliũ quod homo possit habere quando offendit dominum suum, est quod se humiliet & petat veniam ab eo. Ratio est quia non posset cõtra fortissimum resistere nec per suas cautelas euadere. Ideo non est aliud remedium, nisi quòd se eius misericordię committat. Hoc nobis ostenditur in brutis. Legitur de proprietate leonis, quòd quãuis sit multũ fortis & astutus & malitiosus quãdo capitur, statim humiliat se quasi misericordiã petendo. Si hęc probatio nõ sit sufficiens, habetur figura 2. Reg. 24 de Dauid qui multum offenderat Deum, qui iratus voluit eum grauiter punire, & misit ad eum Gad prophetam dicentem, Dauid tibi datur optio, elige tibi vnum quod volueris ex his tribus. Aut septem annis veniet fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos & ipsi te persequẽtur, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Respõdit Dauid, Coartor nimis vndique, sed melius est mihi incidere in manus dñi: multę enim sunt misericordiæ eius, quã incidere in manus hominum. Iste vidit

quòd non poterat resistere potentiæ Dei, nec abscondere se eius sapientiæ. Vnde dicit, Quò ibo à spiritu tuo, & quò, &c. Ideo se submisit suæ misericordiæ. Sic si persona cadit in peccato mortali, aut cadit in magnam offensam Dei per fragilitatem, & sic offendit patrem cui attribuitur potētia, vel per ignorātiam, & sic offendit filium, cui attribuitur sapiētia, vel per malam volūtatem, & sic offendit spiritum sanctum, cui attribuitur bonitas. Ista tria, scilicet posse & scire & velle, sunt in qualibet persona, in diuinis tamen patri attribuitur posse, filio scire, spiritui sancto velle, secundū aliquas proprietates, de quibus loqui esset valde longum & extra propositum. Sed hoc est dictū ꝙ quicunque peccat cōtra istas tres proprietates, est dignus illas pestilentias habere quæ fuerunt promissæ Dauid. Verbi gratia, Si homo peccat per nō posse, sibi debetur fames & sitis. Ratio, quia anima est talis cōditionis, semper vellet orare & Deo se humiliare, sed corpus semper optat in delicijs esse. Ita anima vellet ieiunare, & corpus in delicijs esse, anima vellet in bonis operibus se exercere, & corpus vult semper quiescere, vnde dicit corpus quod hoc nō posset facere. Pone in practica, & sic peccat per non posse. Ideo talis meretur habere famem in alio sæculo. Sed illi peccant per nō scire, quia quādo nolunt aliquid boni facere, dicūt quòd nescirent recipere modum addiscendi, Credo in Deum, contra quos mittit Deus persecutionem, sed alij sunt qui peccant per certam malitiam, sicut sunt concubinarij, falsi mercatores. Ex quo fit peccatum, Deum offendimus, & nō fugere possumus, nec scimus resistere quin puniat nos sic per suam potentiam & suā sapientiam. Vnde bonū cōsilium est quod faciamus sicut Dauid, scilicet, quòd reddamus nos omnino suæ misericordiæ, & petamus vt misereatur nostri. Quia si vellemus cōtradicere, essemus fatui, vbi nullum est remedium, quia potentissimus est, si astutia vellemus euadere, sicut aliquādo aduocati qui subtiles sunt per suam astutiam euadunt & euitant iudiciū humanum, nō possemus, quia sapiētissimus est. Et ideo ecclesia ordinauit quòd isto tempore quo faciliter in peccatū labimur, ne illa tria ad nos veniāt, dicamus lætaniā & rogationes in quibus misericordia Dei inuocatur. quasi diceremus illud secūdo Paralipp. 20. In nobis quidem non est tanta fortitudo vt possimus huic multitudine resistere. Sequitur, Sed cùm ignoramus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Et primò inuocatur pater, secundò filius, tertiò spiritus sanctus, quartò Virgo Maria. Et consueuit ibi cantari principaliter in principio verbum assūmptum, videlicet, Kyrie eleyson. Vbi imploramus Dei misericordiam cōtra tres modos peccandi. Primò cōtra nostrā impotentiā inuocamus patrē vt misereatur nostri per suum posse. Secundò contra nostram ignorantiā inuocamus filium vt no-

ut nostri misereatur per suum scire. Tertiò cõtra nostram malitiam inuocamus spiritum sanctum, vt misereatur nostri per suum velle. Propter primũ dicimus Kyrie eleison. Propter secundum dicimus Christe eleisõ. Propter tertiũ dicim⁹ Kyrie eleisõ. Circa primú dico, ꝙ inuocamus misericordiá Dei, s. patris cõtra nostrum nõ posse, ꝙ maximè manifestabitur in hoc ꝙ dicit infra, Pater de cęlis Deus miserere nobis. Vbi allegamus tres rationes quare debet misereri, prima quia pater, secũda quia de cęlis, tertia quia De⁹. Primũ cãtamus Kyrie eleison. secũdũ Kyrie eleyson. tertiũ Kyrie eleison, implorando auxiliũ Dei quidquid sit in alijs dieb⁹ tamẽ spiritualiter modò, & hoc rationabiliter. Vos enim videtis ꝙ qui vult eleemosynã petere à diuite, obseruat locũ & tẽpus in quo tenet bursam apertã, & habet manus plenas pecunia. tũc instãter petit & nõ expectat quòd reponat pecunias in bursa, quia tũc nõ reciperet. Sic in vita pręsenti est tẽpus petẽdi Dei misericordiá, quia modò bursa est aperta. Ideo qui modò petit, accipit. Vnde, Tu exurgẽs misereberis Siõ, quia tẽ. &c. Dauid in Psal. 101. Sed post in alia vita nõ erit tẽpus misericordię, sed iustitię. tũc enim fiet iustitia sine misericordia. Quòd tamen etiã debitè intelligendũ est, quia tũc manifestius apparebit iustitia quã misericordia. Exẽplũ habemus in diuite epulone, quia postquã bursa fuit clausa, petijt eleemosynã di. Pater Abrahã miserere mei. Lu. 16. Dic historiam si vis, & tamẽ nũquã potuit obtinere nec obtinebit. Ista bursa maximè fuit aperta in die veneris sancta cũ latus Christi lãcea fuit apertũ, & exinde fluxit sanguis & aqua, & omnia sacramẽta quę sunt misericordię cõtẽtiua trahũtur de ista bursa, & ideo ad talẽ bursam recurramus tẽpore pręsentis vitę dũ est aperta, & nõ expectemus ꝙ sit clausa, quia tũc nihil obtinerem⁹. Vnde tũc persona priuilegiata, vt clericus qui habet respõdere in curia ecclesiastica quę communiter est misericors aut debet esse, reputaretur benè fatuus si renuntiaret priuilegio suo & vellet sentẽtiare iudicẽ sęcularem qui condemnaret eum ad mortem. Christus rex regum qui est pontifex noster apud patrem secundum Apostolum duplicem habet curiam, s. præsentem quæ est misericordiæ, & iudicij finalis in qua fiet mera iustitia. Igitur qui nũc indiget misericordia, fatuus est si renuntiet & nõ velit eam recipere in hac vita, modò enim datur pro modica & tẽporali pœnitẽtia: aliàs habebit iustitiã strictã & mortẽ æternã. Vnde, Qui abscondit scelera sua nõ dirigetur, qui autẽ cõfitetur & reliquerit ea, misericordiã cõsequetur. Prouer. 28. Circa secũdũ dico quòd inuocamus Dei misericordiã, s. filij Dei Iesu Christi contra nostrã ignorantiã, vt ipse misereatur nostri per suã sapientiã. Hoc maximè infra exponitur quãdo dicitur, Fili redemptor mũdi Deus miserere nobis. Et allegamus tres rationes ꝓpter quas debet nos exaudire & nobis misereri. Prima quia frater

noster.

noster, secunda quia redemptor, tertia, quia Deus. Ideo oportet nos exaudire & nobis misereri. Ideo in missa ter dicimus Christe eleyson. Et licèt filius sit eiusdem substãtię cum patre & spiritu sancto, tamen in eo incarnato sunt duæ naturæ, s. diuina & humana. Ideo quodãmodo & aliqualiter diuisim inuocatur. Primò enim dicitur Christe audi nos, & post hoc dicitur, Pater de cælis Deus, miserere nobis. Quo dicto subiungitur, Fili redẽptor mũdi. Non sic de patre & spiritu sancto, fili redemptor mundi, &c. quia nõ diuersificatur in eis natura. Si igitur quis peccauit contra filium ex ignorãtia, petat misericordiam sicut Dauid, Miserere mei Deus. Et licèt misericordia patris & spiritussancti magna sit immo & eadem est misericordia patris & filij & spiritussancti, misericordia tamẽ filij apparuit maxima. Ratio, Vna chorda potest dici magna quãdo lõge attingit, maxima si sit ita fortis ꝙ rem magnã & põderosam possit trahere de profundo. Vnde misericordia nihil aliud est nisi miserorum chorda. Misericordia Iesu Christi fuit talis, quòd trãsmissa captiuis in profundissimo carcere existentibus eos eduxit. Fecit enim Christus sicut facere solent domini temporales, qui festum facientes cõpatiuntur captiuis, & eos educunt de carcere submittendo chordã ad profundum carceris cui miseri adhærent & sic trahendo chordã ad se captiuos educunt & liberantur. Sic legitur de Ierem. quem rex de carcere voluit trahere, & ne duritia eum grauaret consuluit, vt pãnos veteres & putridos poneret sub se inter manus & chordã, &c. Dicit textus. Ierem. 38. Extraxerunt Ieremiam funibus & eduxerunt eum de lacu. Sic filius Dei incarnatus est funiculus triplex, qui vt dicitur Ecclesiast. 4. difficilè rumpitur. Quia in Christo tres sunt substantiæ, scilicet, diuinitas, anima & caro. Hunc Deus pater submisit in hunc mundum ad educendum nos de carcere peccati, in quo propter peccatum primorum parentum fueramus per quinque millia annorum vel circiter. Vbi considero humiliatam diuinitatem quę debet trahere superbos. Vnde Augu. Humiliatur Deus, tumescit vermiculus. Mundissima anima Christi quæ debet trahere luxuriosos. Et corpus pauperrimum quod debet trahere cupidos & auaros. Et qui volunt carcerem peccati exire, debent huic chordæ misericordiæ adhærere cum deuotione, corde, ore, & opere ipsum inuocando & dicendo, Fili redemptor mundi Deus miserere nobis. Hæc est chorda misericordiæ de qua Ozeæ 11. In funiculis Adam, id est Iesu Christi traham eos in funiculis charitatis. Sed bene aduertendum est quomodo quidã indeuoti huic chordæ nõ adhęrent nec curãt eam inuocare, quia videtur eis nimis dura & lędit eos, quia dura est superbis humilitas, luxuriosis castitas, auaris liberalitas, &c. Ideo talibus cõsulitur ꝙ cũ vestibus putridis & veteribus, id est cũ vita sua antiqua & peccatis putrida, peccatis rememoratis

satis cum contritione & displicentia, peccata sua ponãt de quibus dolent, tunc tales cum deuotione hanc inuocabunt misericordiam & faciliter obtinebunt. Greg. 2. li. Moral. Ille Deo verá orationem exhibet qui semetipsum quasi puluis sic se humiliat, quòd nihil sibi virtutis tribuit. Cassiodorus super Psalmo, Ad dñm cùm tribularer dicit, Dominus nescit differre quòd compuncto corde senserit supplicare. Et talis sic in sua supplicatione exauditus poterit dicere. Quia misericordia tua magna est super me, eruisti animam meam, &c. Psal. 85. Circa tertiũ dico quòd iuuocamus Dei misericordiã, s. spiritussancti contra nostram malitiã vt nobis misereatur per suũ velle. Hoc magis exponit ecclesia di. Spiritussancte Deus miserere nobis. Vbi ponit tres rationes propter quas debet nobis misereri. Primò, quia dat se sine violẽtia, quia spiritus. Secũdò, quia dat se sine precio, quia sanctus. Tertiò, quia dat se simul & omnia, quia Deus. Huius rei gratia ter cãtamus Kyrie eleison, quia cum magna fiducia propter illa tria petimus misericordiã. Ratio, quia quilibet faciliter trahitur ad illud ad quod naturaliter inclinatur. Ideo spiritussanctꝰ miseris peccatoribus propiciatur, cui bonitas attribuitur. Est enim amor patris ad filium, cui proprium est misereri. Auct. ad Ephe. 2. Deus qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, cùm essemus mortui peccatis, viuificauit nos. Videmus quòd domini temporales suis subditis qui aliàs rebellauerunt, ad seruitium suum reuertẽtibus sunt misericordes & pij, vt eos magis alliciant, &c. Sic legitur fecisse Dauid, qui cuidam prostrato & cognoscenti peccatum suum & misericordiam postulanti, benignè locutus est. Similiter ceteris reuertentibus qui eum fuerãt persecuti. 2. Reg. 13. de Absalone. Sic Deus peccatoribus qui multipliciter eum offenderunt reuertentibus ac misericordiam postulantibus vt benignus interponit benignitatem spiritussancti, cui conuenit peccata remittere. Mat. 9. Murmurabant Pharisæi dicentes, Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester: Respondit dominus, Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Euntes dicite quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium. Oseæ. 6.

Feria II. Rogationum. Sermo II.

P*Etite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis*. Luc. 11. Isti três dies hodie, cras & perendie dicuntur letanię grecè, quòd idem est quod rogationes vel preces letaniæ, quia hodie gentes in omni loco vadunt procesſionaliter cãtando lętanias & orãdo. Sed quare fit hoc, erit sermo præsens. Sed primò salutetur virgo Maria, &c. Dicit Christus nobis, Petite & dabitur, &c. Subtiliter punctãdo verba in themate, ostẽduntur tres rationes, quare istis tribus

diebus

diebus fiunt istæ processiones, & cantamus lætanias.

Prima oratio est ad obtinendum prosperitatem temporalem,
Secunda ad possidendum sanitatem corporalem,
Tertia ad retinendam vnitatem amicabilem.

Prima ratio tãgitur in prima clausula thematis, cùm dicitur, petite. Secunda cùm dicitur, quærite. Tertia cùm dicitur, pulsate & aperietur vobis. Ecce hic summariè totam materiam prędicandã, &c. Dico primò, &c. ad obtinendũ prosperitatem temporalem, vt, s. habeamus abundantiam bonorũ temporalium, s. bladum in campis, vinũ in vineis, & fructus in arboribus, & velit nobis etiam cõseruare greges. Ideo facimus modò istas processiones, & magis in isto tempore paschali quàm in alio, duplici ratione. Prima est naturalis. Secunda theologicalis. Quantũ ad primã, quia in isto tempore sol ascẽdit per Zodaicum & sic ascendendo trahit ad se vapores terre, quia terra nunc calefit, & feruet & mittit sursum vapores, & vapores in media regione aëris quę est frigida, quia nõ est ibi reuerberatio radiorum solariũ vt in terra, ingrossantur, cõdensantur & congelãtur in lapides, generantur tonitrua, & fulgura, & tũc lapides cadũt & destruunt & deuastãt bona terrenalia, blada, vineas, fructus, &c. Ideo est ordinatũ à sanctis patribus, ꝙ in isto tẽpore maximè Christiani faciant istas processiones, & orando currant ad dñm qui super totam naturam habet dominiũ, vt velit naturã refrænare & bona terrena nobis cõcedere. Ecce ratio naturalis quare facimus hęc. Sed vt rationẽ melius intelligatis, declarabo eã vobis per quandã similitudinẽ. Erat quidã dñs diues & potẽs qui habebat multos filios paruos & magnos, & habebat vnã captiuã seu ancillam cui cõmiserat claues panis, vini & fructuũ & omniũ, intantũ ꝙ filij nõ poterãt habere panẽ nec vinũ nec aliquid nisi per manũ eius, s. captiuæ. Quæ aliquando erat ita crudelis, quod nolebat dare filijs dñi panẽ nec vinũ. Filij autẽ nescientes quid aliud facerent, recurrebant ad patrẽ vt corrigeret captiuam. Ita est de nobis. Dñs domus huius mundi est Deus qui eam fabricauit, camerę altius sunt, nos autẽ sumus in stabulo. De ista dicit Baruch, O Israël, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Magnus est & nõ habet finẽ, supple in duratione. Baruc. 3. Filij eius legitimi sunt christiani, Iudęi & infideles sunt spurij, imò nõ habent hæreditatẽ paradisi. Videte qualẽ qualitatẽ dedit nobis Deus pater vt filij Dei nominemur, & sim⁹. 1. Io. 3. Captiua siue ancilla cui deus cõmisit claues panis & vini & aliorũ, est natura. Per manus eius oportet nos habere panẽ & omnia bona terrena, quia ita ordinauit pater noster Deus, quæ aliquoties est crudelis nimis filijs dñi. Quia quãdo putamus colligere bladũ multũ & bonum, & vinũ, &c. Ipsa nõ vult, imò aufert & amittit lapides, locustas, siccitates, &c. Propter hoc nos recurrimus ad dñm

patrem

patrem nostrum supplicātes ei & orātes vt corrigat & refrænet captiuam, & mādet sibi quod det panē, vinū & alia necessaria nobis. Ecce rationē quare fiunt istæ lætaniæ & processiones. Aucto. Dn̄e Deus omnipotens in ditione tua cūcta sunt posita, & nō est qui possit resistere voluntati tuæ. Hester. 13. Secunda ratio est theologicalis & secūdū sanctā theologiā. Ab initio postquā Deus in cęlo empyreo creauit sanctos angelos, Lucifer qui erat maior peccauit contra dn̄m cū magna multitudine angelorū. Credo quod plures sint quā sint folia arborū in mūdo, qui ex peccato facti sunt dæmones, quos Deus eiecit de paradiso. Et aliqui ceciderunt in infernū ad cruciandū animas dānatas, aliqui autē remāserunt circa nos ad tentandū. Sed tot māserunt in media regione aëris & in tāto numero sicut sunt atomi in radio solis. Et quid faciunt ibi? Tenēt consiliū cōtra nos, quādo blada sunt colligenda, & vinū, impediūt naturā, quia possunt ex posse naturali, Deo permittente, destruere totū orbē, & mittunt lapides, & destruunt omnia bona, vt Christiani peccēt contra dn̄m per impatientiam & blasphemias. Propter hoc modò oramus vt dn̄s compescat dæmonum malitias. Et ista est ratio theologicalis. Sed vt melius eam intelligatis, declarabo eam per talem similitudinem. Quædam magna ciuitas semel erat in magna egestate de caristia & fama, ad quam veniebant naues oneratæ per mare, & currus per terram. Latrones autem voluerūt capere omnia illa quæ ciuitati ducebantur per mare & per terram. Sed quid fecerūt illi de ciuitate? hoc scientes habuerunt recursum ad regem eorum potentē vt iuuaret eos. Ita de nobis qui sumus in ciuitate huius mundi qui habet multas indigentias & necessitates, ad quam veniūt naues oneratæ scilicet, possessiones, vineæ, bladum, &c. Sed latrones, scilicet, dæmones volunt illa capere & destruere, propter hoc nos recurrimus ad dn̄m regem nostrum petentes eius auxilium. Ideo quando apparent malæ nubes & tonitrua, pulsantur campanæ, & cruces extrahuntur, & gentes orant dominum genibus flexis, campanæ sunt tubæ quæ sonitu suo terrent inimicos. Crux Christi eius vexillum est & imago, & tunc quilibet debet orare genibus flexis. Sed quæ orationes sunt dicendæ? quia multæ personæ tunc faciunt multas stultitias maximè mulieres, quando venit illud malum tempus faciunt sonum in caldario vel in pelui ad terrendum dæmones, sed ipsi nihil curant, sicut nec equus tubicinarij terretur ad sonum tubæ, quia assuefactus est. Alij comburunt herbas fœtentes, sed ipsi sunt iam assueti de inferni fœtoribus. Alij ponunt alias truffas, &c stultitię sunt. Sed orationes deuotę quas facere debetis, sūt quatuor seu in quadruplici gradu. Prima lætania in qua inuocantur pater, filius, & spiritussanctus, Virgo Maria & oēs sancti. Hoc maximè pertinet ad clericos, quia non oēs laici sciunt lætaniam. Secūda oratio

Quatuor preces ad uersus fulgura ac tempestates.

est,

eſt, canticum. Quicunque vult ſaluus eſſe, faciendo crucem contra tempeſtatem in quolibet verſu. Probatum eſt, quòd ſi deuotè dicatur genibus flexis pro mala nube, vel ſpargitur vel vadit ad desertũ locum, ne noceat, & reuertitur bonum tempus. Tertius modus eſt, dicere, Credo in Deum, quòd oẽs tenemini ſcire, in quo ſunt duodecim articuli fidei: faciendo magnam crucem contra tempeſtatem in quolibet articulo. Quartus gradus eſt de quo nullus põteſt ſe excuſare, quando iam incipit tempeſtas, genibus flexis, cum ſigno crucis contra tempeſtatem, ſic dicendo, Ieſus, Ieſus, Ieſus, & ſic expelluntur dæmones & malum tempus. Auct. Dauid in Pſal. 43. Deus auribus noſtris audiuimus. In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, ſ. crucis quę habet quatuor cornua. Et in nomine tuo, ſ. Ieſus ſpernemus, id eſt, expellemus inſurgẽtes in nobis, ſupple dæmones. Iſtæ ſunt orationes quas debemus facere Deo petentes auxilium eius. Ideo dicit Petite, ſ. vbertatem & dabitur vobis. Amen dico vobis, ſi quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Ioan. 16. Dico ſecundò, &c. ad poſsidendum ſanitatem corporalem. Cõmuniter in iſto tempore veniunt infirmitates & mortalitates, & incipiunt duplici ratione. Prima eſt naturalis. Secũda eſt theologicalis. Quantum ad primam, quia ex aſcenſu ſolis modò humores multiplicantur, & arbores emittunt flores, & fructus, volucres volunt generare, & ideo quærũt vxores proprias, ſed aliqui homines ſunt deteriores beſtijs, ſ. qui vadũt ad alienas &c. Ideo modò ſunt maiores tẽpeſtates quàm alio tempore anni, quia gẽtes neſciunt facere pœnitentiam nec abſtinentiam. Ideo veniunt infirmitates, glandulę, & aliæ corruptionis ſanguinis. Propter hoc nos modò his tribus diebus recurrimus ad illum magnum medicum Dñm noſtrum Ieſum Chriſtum, vt cuſtodiat nos, & præſeruet ab his infirmitatibus, ipſe enim quando debuit cælum aſcendere poſtquam 33. annis procurauit ſalutem animarum, tunc ordinauit vnum aphoriſmum ſiue receptam pro ſanitate corporis, dicens: Signa autem eos qui crediderint hæc ſequentur. In nomine meo dæmonia eijcient, &c. Marci vltimo. Nota, qui crediderint, non dicit apoſtoli vel ſancti fuerint, ſed loquitur generalius, qui crediderint, &c. Si ſanitas ſit vtilis animæ, Deus dabit. Ecce naturalis ratio quare facimus iſtas proceſsiones. Secunda ratio eſt theologicalis. Nos in quadrageſima recipimus à Deo multas gratias, quia nobis pœnitentibus dimiſit peccata, & ſeipſum nobis cõmunicauit in Paſcha. Nos verò in iſto tempore ſumus ingrati redeũdo ad peccata & ad malã vitã, & enormiter expellemus ipſum. Iſta eſt ratio theologicalis quare modò veniunt mortalitates. Sed vt melius intelligatis, declarabo per talem ſimilitudinem. Quidam magnus rex iuit ad venandum ad quoddam nemus, qui in nocte inueniens ſe ſolũ declinauit ad quoddã caſtrum ſuum

pulſan

pulsans ad ianuam vt reciperetur ibi ad manendum. Qui dixerunt sibi, Licet sitis rex & ita credimus, non tamen intrabitis huc, quia non est decenter paratum pro vobis. Et rex, Non curetis, ego ero contentus, aperiatis vel mando vobis, & minabatur eis, sed ipso pręsente permittebant intrare animalia bruta. Breuiter noluerunt aperire, rex autem inde recedens iuit ad aliud castrum pulsans & petēs ianuas castri sibi aperiri. Qui permiserunt ipsum intrare, faciendo sibi magnum festum dando sibi bonam cœnam, & parando bonū lectum, sed in media nocte inimicus regis venit ad castrū. Illi autem de castro enormiter eiecerunt regem d. lecto, dicēdo, quia talis qui venerat habebat ibi dormire, & etiam eiecerunt ipsum de castro & durè. Rex verò inde recedens iuit ad aliam villam suā pulsans & petens ingressum qui aperuerūt sibi ianuā, & introduxerunt ipsum cū porcis. Modò quid merētur isti qui talia operati sunt in dn̄m suum? Rex autem iratus misit gentes armorum qui illa castra combusserunt. Vtinam vos non sitis in isto casu. Iste rex est Christus, de quo Apoc. 19. Rex regum & dominus dominantiū, qui venit in nemore huius mundi ad venandum animas, qui dicit mundo, Da mihi animas, cetera tolle tibi. Ge. 14. Et singulariter ista venatio fuit in quadragesima, quia tunc gentes faciunt pœnitentiam, dolent de peccatis suis, confitentur, & canes, scilicet prædicatores, tunc maximè latrāt prædicando. In nocte autem, id est in fine quadragesimę Christus venit ad castrū. Cogitetis quòd quælibet anima sit vnum castrum seu villa in quā vult Christus intrare in die pasche, & multi dicūt, Licet sitis rex non intrabitis, quia non sum paratus, quia non feci pacē, nec restitutionē, &c. culpa est vestra, paretis vos, sed bene permittūt intrare animalia bruta, pullos, capones, &c. Aliqui ex falsa humilitate dicunt, Dn̄e non sum dignus vt intres sub tectum meum, &c. Nunquid videtur vobis si est magnum peccatum hoc quod nō permittitis intrare Christum? Alij autem bene parati sunt & recipiunt eū, vt illi de secundo castro, dando sibi bonam cœnam & bonum lectum. Sed modò expellūt ipsum turpiter, redeundo ad peccata, suscipientes diabolum eius inimicum. Alij aūt recipiunt eum, vt illi de tertia villa quando mali & malę confessi communicant solùm ex verecundia vt reputentur boni Christiani, & collocant Christum cum porcis, scilicet cum peccatis in eorū conscientia, quæ non est sine immunditia peccatorum. O dicit Deus. Ego scio quid faciam contra istos proditores, mittet gentes armorū, scilicet angelos, constellationes de sanguine & ignem. Sanguis sunt glandulę, ignis sunt febres. Hoc singulariter fuit ostensum tēpore B. Gregorij in Roma. Christiani cōmunicabant in tempore paschali & redibant ad peccata, & ad malam vitam. Finaliter Deus misit gentes armorū, quia in aëre videbātur angeli cū armis, sagittas, &c.

gentes subitò moriebantur oscitando. Ideo est inuentum quando quis oscitat homo, tunc signat se signo crucis. Item quando sternutabant, subitò expirabant, ideo inuentum est dicere Aue, vel Benedicat tibi Deus, propter hoc papa Gregorius ordinauit Letanias, & cum hoc istas processiones & cessauit illa plaga. Ecce secunda ratio quare fiunt processiones modò. Ideo dicit secunda clausula thematis. Quærite, scilicet, sanitatem corporalem eundo in processione, & inuenietis. Quærite dominum dum inuenire potest, inuocate eum, dum prope est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dominum & miserebitur eius & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscēdum. Esaiæ. 55. Modus quærendi dominum ostenditur ibi Derelinquat impius, scilicet, auarus vel quolibet alio peccato peccator vt tibi placuerit. Et vir iniquus, scilicet, vindicatiuus cogitationes suas, &c. Dico tertiò, &c. scilicet, ad retinendum vnitatem amicabilem, scilicet, pacem & concordiam, quia modò est illud tempus, de quo dicitur 2. Reg. 11. Et tempore quo solent reges ad bella procedere. Ratio naturalis est ista, quia ex accensu sanguis inflammatur & bullit, & cholera accēditur, & homines efficiuntur magis elati quàm in alio tempore. Ideo modò excitatur guerra & bellum. Ideo modò magis quam in alio tempore orandum est pro pace & vnitate. Ideo dicit tertia pars thematis, Pulsate, scilicet, ad portam pacis, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Mat. 7. Nota, Pulsate. Iam videtis quando pauperes vadunt ostiatim pulsant petendo eleemosynam, & sic obtinent eleemosynas. Ita dicit quod faciamus nos, quod vadamus ostiatim per illam ciuitatem paradisi, de qua dicit Dauid: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei, vbi sunt infinita palatia. Et primò vadamus ad palatium Trinitatis pulsando & petendo eleemosynam, dicendo: Pater de cęlis Deus, miserere nobis. Fili redemptor mundi Deus, miserere nobis. Spiritus sancte Deus, miserere nobis. Deinde vadamus ad palatium virginis, dicendo: Sancta Maria, Sancta Dei genitrix, Sancta virgo virginum, ora pro nobis. Deinde vadamus ad palatium Angelorū, dicendo: Sancte Michaël, Sancte Gabriël, Sancte Raphaël, orate pro nobis. Deinde in alio vico ad palatium Patriarcharum, quorum maior est Ioannes. Deinde ad palatium innocentum. Deinde ad palatium Apostolorum, Martyrum, Confessorum & virginum, &c. Nō sunt isti ita crudeles quin faciant nobis eleemosynā aliquā. Ecce tertia ratio quare facimus processionem rogando pro pace. Ideo Dauid. Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem, scilicet, Christianitatis, in Psal. 121.

De eadem feria.

Sermo tertius.

Omnis qui petit accipit. Luc. 11. Textualiter & in Euangelio hodierno officialiter. In sermone hesterno declaraui rationes quare facimus Lætanias. Modò volo vobis declarare bonos modos quos debemus tenere in rogationibus ad obtinẽdum illa quæ à Deo petimus. Si placet Deo materia erit vtilis & consolatoria. Sed primò salutetur virgo Maria, &c. Verbum propositum ostendit inestimabilem liberalitatem & pietatem & magnificentiam diuinalem dicens: Omnis qui petit accipit, vt pauperes à diuitibus. Videmus tamen in hoc mundo quod multi ex necessitatibus suis petunt, vt pauperes à diuitibus & nihil obtinent. Quot sunt qui vadunt ad regem petentes officia & non obtinent? Quot clerici vadunt ad Papam ad petendum beneficia & nihil obtinent, immo vani veniunt & vani redeũt ad propria. Et Christus dicit: Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, &c. Hic ergo ostenditur sua liberalitas inestimabilis & eius magnificentia super omnes alios dominos: Sed est argumentũ in oppositum ex quadam auctoritate beati Iacobi dicentis aliquibus qui petebant gratias à Christo, Petitis & nõ accipietis, eo quòd malè petatis. Iacob. 4. Videtur quod istæ duæ auctoritates contradicant, Omnis qui petit, vniuersalis est. & alia, Petitis & non accipietis, est indefinita negatiua. Et nunquid in verbis sacræ scripturæ potest esse contradictio? Dico quod non est ibi contradictio, quia secunda auctoritas dicit: Petitis & non accipitis, & assignat rationẽ, eo quòd malè petatis. Et nostrum thema intelligitur, de illis qui petunt bene, & bono modo. Omnis qui petit accipit, scilicet, bona negocia. Patet thema. Amore vestri ego quæsiui, quot sunt modi bene petendi, & inueni quod sunt octo modi & non plures.

Primus desiderare ardenter.
Secundus plorare lachrymabiliter,
Tertius explicare patenter
Quartus supplicare humiliter,
Quintus allegare prudenter,
Sextus appellare confidenter,
Septimus mendicare sinuc aliter;
Octauus molestare perseueranter.

Qui in suis petitionibus seruat istos octo modos, sine dubitatione obtinebit, quia omnis qui petit accipit. Dico quod vnus est modus petendi gratias à domino Iesu Christo, scilicet, desiderando ardẽter quando cor desiderat illam gratiam ardetur & inflammatur, licet

os nihil dicat prę verecũdia, quia nõ reputat se dignum illud petere ore, sed corde desiderat, illud desiderium est clamorosa petitio in auribus Dei. Non sic de alijs dominis quibus oportet ore vel signo vel scriptura suũ cordis desideriũ ostendere. Sed Deus iudex clarius intuetur corda hominum quàm tu vides faciẽ meam. Homo enim videt ea quæ patent. Dñs autẽ intuetur cor. 1. Reg. 16. Istud desiderium mouet & inclinat Deũ ad dandũ gratiam. No. similitudinem, affectuosus affectus filij ad patrẽ sedentem in mensa est clamorosa petitio in auribus patris, prouocans patrem ad dandũ filio carnes vel pisces, &c. Ita Deus pater cum regina virgine Maria sedet in mẽsa gloriæ. Nos verò in oratiõe stamus corã eo quasi dicẽdo, Domine nõ audeo petere: sed vos scitis desideriũ meum, quasi dicendo cum Dauid, Domine ante te omne desiderium meum. Nota ad hoc historiã de filijs Israël euntibus de deserto quos Aegyptij insequebantur & nõ poterãt fugere, quia ab vna parte erat mõs altissimus, & ad aliam partem mare rubrũ, & inceperũt murmurare cõtra Moysen dicendo, Nunquid nõ erant sepulchra in Aegypto, ideo tulisti nos vt moreremur in solitudine, &c. Moyses verò videns necessitatem stetit coram domino. Non legitur quod dixerit aliquid, sed desiderabat in corde auxilium diuinum. Cui dixit Deus. Quid clamas ad me? Exod. 14. Dicunt glosæ quod desiderium Moysi erat clamor in auribus Dei, & obtinuit, quod mare diuideretur. Ecce quomodo est iste bonus modus. Dico secundò quod secundus modus est plorare lacrimabiliter, quando enim persona est in aliqua tribulatione, angustia vel tẽtatione, cor restinguitur & cerebrum velut spongia distillat lacrimas, quæ Deũ pungũt. Vnde Bern. ar. Oratio Deum vngit, sed lacryma Deũ pungit. Res aspera, dura & rigida si vngatur, mollis efficitur & suauis. Sic propter peccata nostra Deus est nobis rigidus, asper & durus. Sed oratio deuota ipsum vngit & efficitur suauis, mollis & benignus. Nota exemplum de euangelio, vbi Christus loquẽs de se in persona cuiusdã regis, dixit quod quidam rex petijt computũ à suo thesaurario, & facta adæquatione inuenit ꝙ thesaurarius tenebatur reddere decẽ milia talenta. Qui dixit, Dñe non habeo nunc vnum denarium. Et rex, Tu expendisti pecuniam meam cũ vxore, & filijs tuis, &c. Ideo præcepit vt ipse caperetur cũ vxore & filijs & quod venderentur. Ecce hic duritia regis & asperitas. Sed dicit textus quod ille thesaurarius ꝓcidens ad pedes regis orauit humiliter di. Domine patientiam habẽ in me & omnia reddam tibi. Et misertus est ei. Mat. 18. Et dimisit sibi totum debitum. Ecce oratio quod modo Deum vngit, hoc est plus. Sicut enim oratio Deum vngit ad remittendum peccata, sic lacryma pungit eũ ad dandum gratias. Ideo est bonus modus pro personis deuotis & tribulatis & viduis, pupillis & orphanis qui nõ habent aliud remedium

dium nisi recurrere ad dominum,& flere coram eo, & istæ lacrymæ pungunt Deum ad dandum eis consolationes,gratias,ad faciendũ iustitiam de persecutoribus. Auctoritas. Non despiciet Deus preces pupilli,nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrymę viduæ descendunt ad maxillam,& exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cælum,& dñs exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione suscipietur,& deprecatio illius vsq; ad nubes appropinquabit. Oratio humiliantes se nubes penetrabit , & donec propinquet non consolabitur , & non discedet donec altissimus aspiciat. Et Dñs non elongabit,sed iudicabit iustos,& faciet iudiciũ. Eccl. 35. Omnis ergo qui petit, scilicet plangendo lacrymabiliter accipit. Dico tertiò,quod tertius modus est explicare patenter,scilicet ore dicendo Deo suas necessitates,miserias,tribulationes & tentationes. Isto modo dicendo,Domine ego sum in tali tentatione,angustia,miseria, seu tribulatione vel infirmitate velitis me iuuare. Non intelligatis quod talia sint Deo explicanda quasi ipse nesciat,quia melius scit quàm vos vestras tribulationes sed dicitur ad humiliandũ cor, quia quãdo tales tribulationes dicũtur ore,cor humiliatur & deuotio augmentatur. Istum modum ostendit Dauid dicẽs,Reuela Dñe viam tuam,scilicet asperam & duram,& spera in eo, & ipse faciet. Psa. 36. Legitur in vitis patrum quod quidam sanctus eremita mirabiliter habebat gratiam orandi,& aliqui quęsierunt ab eo vt doceret eos orare. Qui respondit eis,Illi qui docuerũt me docebũt vos modũ orandi si vultis: qui dixerunt ei,Et quis docuit vos? Respõdit,pauperes ostendentes plagas suas dicendo,videte, &c. mouent pias personas ad dandũ. Ita ego ostendo plagas peccatorũ meorũ, vilitates,miserias meas & necessitates dicendo,Dñe,totus sum corruptus de luxuria,cor meum,os meum, &c. Ideo Dñe iuuetis me dando virtutem castitatis,& sic de aliis peccatis,& isto modo: Omnis qui petit accipit. Dico quartò,&c.scilicet supplicãdo humiliter. Qui enim vult obtinere gratiam à rege seu papa,quem modũ tenet? Nunquid supplicat humiliter genibus flexis, capite discooperto? immo. Item quando facitis orationes,tunc supplicatis regi Christo vel papæ Iesu: quando dicitis,Aue Maria, supplicatis reginæ cæli. Ideo humiliter genibus flexis debent fieri orationes quæ non sunt nisi supplicationes. Sed in hoc multi deficiunt,quia quãdo surgunt & induunt se,dicunt orationes,idem de mulieribus quãdo pingunt se dicunt Aue Maria Dicatur quomodo debent orare cogitãdo quod vident Christum iratum ex peccatis,tunc incipiatis orationem deuote ... supplicatio est humilis,& tunc papa Iesus signat supplicationem dicendo fiat. Nota historiã de rege Achab iniquo & malo & idolatra & dæmonum inuocatore & innocentum occisore &

sine iustitia, ad quem venit. Elias Propheta ex parte Dei di. Tu fecisti hoc & hoc, ideo hæc dicit Dominus Deus, Si mortuus sis in ciuitate, canes comedent carnes tuas, si in campo, aues cæli, nec remanebit de Achab vsque ad mingentē ad parietem. Achab verò timens, humiliauit se scissis vestibus regalibus, & indutus est cilicio & in terra comedebat panem & aquam bibebat, & depositis ornamētis lecti regalibus fecit ornamenta de saccis, & ibat humiliter, statim Deus dixit prophetæ, Nonne vidisti Achab humiliatum corā me! Respondit immo Domine. Vade ergo ad eū & dic ei quod quia humiliatus est mei causa, nō inducam malum in diebus eius 3. Re. 21. & de pe. di. 3. Achab rex impijssimus. Ex ista humilitate Deus pepercit sibi cùm esset malus & proteruus. Ideo in vestris orationibus humilietis vos. Cogitate cū quo loquimini de tali oratiōe dicit scriptura. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & non discedet donec altissimus aspiciat. Eccl. 25. Dico quintò, &c. Allegando prudēter, scilicet leges canones, priuilegia, consuetudines, vt faciunt Iuristę coram principe vel iudice, multi taliter allegāt in oratione, quod condemnatur ex eorum allegatione, vt legitur de quodam Lucę. 18 qui ascendit ad templum vt oraret, petēs à Deo gratiam, & incœpit allegare dicens, Non sum sicut ceteri hominum, &c. Iste allegationes fuerūt causæ suæ cōdemnationis. Ratio, quia appropriauit sibi bona opera, & malè, quia creatura in bonis operibus nō est nisi instrumentum, & Deus est operarius, & sicut non est regratiandū calamo de bona litera, sed notario. Ita nec nobis de bonis operibus, sed Deo. Ideo prudenter allegandum est dupliciter, scilicet per credentiam & per obedientiam. Per credentiam obsecrando & allegando, quod homo credit de Deo, tali vel simili modo, domine vos qui estis prouisor omniū, prouideatis mihi per vestram infinitam bonitatem, & sic de alijs quæ credimus de Deo. Per sanctam vitam quā tenuistis, detis mihi gratiam vt teneam bonam vitam. Secundò per obedientiam & gratiarum actionē allegando ex parte Dei & non sui, dicendo, Domine ex quo mihi tot gratias fecistis, quia sum redemptus & baptizatus, placeat vobis etiā hanc gratiam mihi facere, quia ego sum inclinatus ad superbiā, detis mihi cor humile, & sic de alijs, de istis duobus modis allegandi auctoritas. In omne oratione & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum. Et pax Dei quæ exuperat omnem sensum custodiat corda vestra & intelligētias vestras in Christo Iesu. De cetero fratres quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, &c. ad Phili. 4. Isto modo omnis qui petit, &c. Dico sextò, &c. scilicet appellare confidenter. Et nunquid potest homo appellare à Regę seu Papa vel Imperatore? Dico quod si nōn de eodē ad aliū, sed

ſed de vna curia ad aliam vt fit ſæpe, quia de curia officialis appella
tur ad curiam epiſcopi, & ab illa curia ad curiam archiepiſcopi. Idẽ
de curia regis Dei. Deus habet duas curias in quibus dantur ſenten
tiæ Prima eſt iuſtitiæ. Secunda eſt miſericordiæ. De quibus inquit
Dauid in Pſal. Miſericordiam & iudicium cãtabo tibi Domine Et
quãdiu ſumus in hac vita, curia miſericordię eſt maior. Auctoritas.
Superexaltat miſericordia iudicium. Ia. 2. Idẽ Dauid, Miſerationes
eius ſuper omnia opera eius. Pſal. 144. Poſt mortem autem curia iu
ſtitiæ eſt maior. Quandiu ergo viuimus ſi datur ſententia cõtra nos
in curia iuſtitię poſſumus confidenter appellare ad curiam miſeri-
cordiæ debito modo, quia maior eſt nunc, & obtinebimus reuoca
tionem ſententiæ. Nota ad hoc duo exempla de biblia de veteri te-
ſtamento. Primũ de Dauid, qui licèt ſit ſanctus; tamen grauiter pec
cauit. Cùm enim ſemel reſpiceret de palatio ſuo & videret vxorem
Vrię pulchram valde, debuit auertere ſtatim oculos ſuos, ſed non fe
cit, ſed ſtabat figendo oculos, ſtatim aliquis ſcutifer dixit ſibi, Domi
ne talis mulier eſt, & vir eius non eſt in patria &c. & peccauit cum
ea & grauidauit eam, & ad operiendum peccatũ interfecit virum
eius Vriam, quia vnum peccatum trahit ad ſe aliud. Grego. Peccatũ
quod per pœnitentiam nõ abluitur mox ſuo pondere ad aliud tra-
hit. Statim in curia Dei fuit data ſententia cõtra Dauid, & Nathan
propheta nuntiauit ſibi ſententiam dicens, Viuit Dominus, quia fi-
lius mortis es tu. 2. Re. 12. Nota ibi textum, quia ſatis pulcher. Da-
uid autem fuit ille qui intelligebat factum, & appellauit ſtatim ad
curiam miſericordię. Forma appellationis ſuæ fuit hæc, quia ſtatim
dixit. Peccaui. Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiã
tuam. Statim propheta redijt ex parte Dei dicens, Non morieris. Pa
tet ergo quod ſententia data in curia iuſtitiæ poteſt reuocari in cu-
ria miſericordiæ. Secundum exemplum eſt de Ezechia rege contra
quem fuit data ſentẽtia in curia iuſtitiæ vt moreretur, & Eſaias pro
pheta legit ſibi ſententiam ex parte Dei dicẽs, Hæc dicit Dominus
Deus, Diſpone domui tuæ, quia morieris tu & nõ viues. 4. Regum
vigeſimo & Eſaiæ trigeſimo octauo Qui conuertit faciem ſuam ad
parietem & appellauit ad curiam miſericordiæ orando dicens, Ob-
ſecro Domine memento quæſo quomodo ambulauerim coram te
in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis fecerim, &c. Sta
tim dixit Deus Eſaiæ recedenti, Reuertere & dic Ezechię, Hæc di-
xit Dominus: audiui orationem tuam, &c. Et reuocauit ſententiam,
& addidit ſibi quindecim annos vitę. Patet ergo quod ſentẽtia reuo
catur in curia miſericordiæ q̃ datur in curia iuſtitiæ, ſi ab ea appella
tur cõfidẽter Aucto. Si dixero impio morte morieris, & egerit pœni
tẽtiã a peccato ſuo, feceritq; iudiciũ & iuſtitiã, & pignus reſtituerit
ille impi⁹ rapinãq; reddiderit, & ĩ mãdatis vitæ ãbulauerit, nec feca

rit quicquam iniustũ, vita viuet & nõ morietur. Omnia peccata eius quæ peccauit non imputabuntur ei. Iudiciũ & iustitia fecit, vita viuet. Et in eodem cap. Cùm enim recesserit iustus à iustitia sua, feceritq; iniquitates, morietur in eis. Et cũ recesserit impius ab iniquitate sua, feceritq; iudicium & iustitiam viuet in eis. Auctoritas aurea. Ezec. 33. No. quod tria dixit in prædicta auctoritate. Primò si egerit pœnitentiam. ecce contritio. Secundò feceritq; iudicium, ecce confessio in qua cõfessor est iudex. Ideo sedere debet. Tertiò iustitiam, scilicet satisfactionem vel punitionem de peccatis ieiunando, disciplinãdo, vel aliter. Isto modo omnis qui petit accipit. Dico secundò, &c. scilcet, mendicare fiducialiter, s. petere hostiatim. Istum modũ seruamus istis tribus diebus in eccle. In processionibus enim vadimus per vicos & plateas ciuitatis paradisi mendicãdo hostiatim sanctos deprecãdo. Primò vadimus ad palatiũ. S. Trinitat. &c. Istum modũ tenere debent personæ literatæ, dicere letaniam quolibet sero, quia oratio est multum bona in qua inuocantur omnes sancti, &c. ideo amici Iob quando fuit tribulatus, dederunt sibi de consilio vt teneret istũ modũ dicentes, Voca igitur si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorũ conuertere. Iob. 5. Omnis qui petit sup. isto modo accipit. Dicto octauo & vltimo, s. molestare perseueranter, scilicet perseuerando in oratione, qualiter huiusmodi importunitas vel molestia est facienda declaratur. Lu. 11. Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illũ media nocte, vsq; quotquot habet necessarios. Qui enim continuat orationem omni die ad bonum finem veniet. Nota hic miraculum de illo milite capitaneo latronum, in cuius domo stetit diabolus quatuordecim annis in forma humana, & erat coquinarius, vbi venit ille sanctus religiosus, & fugauit diabolum vnde si miles nõ dixisset quotidie salutationem angelicam, diabolus eum iugulasset, &c. Deo gratias.

In vigilia Ascensionis Domini, *Sermo vnicus.*

Vbleuatis Iesus oculis in cælum dixit. Ioã. 17. Istud thema & tẽpus præsens, s. rogationum dat mihi motiuum de modis orationum qualiter debemus orare Dñm. Materia erit valde subtilis. Sed primò salutetur virgo Maria, &c. Verbum propositum pro themate & fundamento nostri sermonis declarat modum orandi quem Christus tenuit quando debuit recedere ab hoc mundo, & orauit pro nobis. Dicit Ioã. quod sublevatis Iesus oculis in cęlũ, dixit, supple orationem suã. Pro huius verbi declaratione & materiæ prædicãdę introductione, sciendum quod Christus super omnes homines habebat istã excellentiam, quod inter animam & carnẽ, siue inter spiritum & corpus, rationem & sensualitatem, nullam habuit cõtradictionem seu repugnantiam. Immo illud quod anima volebat, volebat etiam & cor-

& corpus. Idem de ratione & ſenſualitate. In nobis autẽ eſt oppoſitum, quia continuum bellum habemus inter animam & carnem, ſpiritũ & corpus, rationẽ & ſenſualitatẽ. Multi reges & magni dñi poſtquam diu habuerunt guerram, faciunt pacem, ſed inter animã & carnem nõ poteſt fieri pax, immo ſi anima vult vnum, caro vult aliud. Idẽ de ratione & ſenſualitate Auctoritas. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritũ, ſpiritus autem aduerſus carnẽ. Hęc enim ſibi inuicẽ aduerſantur, vt nõ quęcũq; vultis illa faciatis. Gal. 5. In Chriſto autẽ nõ ſic, immo erat tanta concordia & cõformitas inter carnẽ & animã, ꝙ quicquid volebat anima etiã & caro, ratio & ſenſualitas. De hoc dixit Dauid in perſona Chriſti, Cor meum, ecce ſpiritus, & caro mea, ecce ſenſualitas exultauerunt in Deum viuum, ſ. concorditer. Etenim paſſer inuenit ſibi domũ, & turtur nidum vbi reponat pullos ſuos. Paſſer volans dicitur eſſe ſpiritus. Turtur caſta eſt caro. Turtur enim ex quo perdidit maſculum, nulli alteri aſſociatur, nec ponit ſe in arbore viridi ſed arida, nec bibit aquam clarã, ſed turbidam, & dat gemitum ꝓ cantu, & ſignificat carnem Chriſti. Dicit ergo, Paſſer .i. ſpiritus Chriſti, inuenit ſibi domum cæli, & turtur nidũ, ſcilicet in cælo vbi reponat pullos ſuos, ſcilicet deſideria, ideo quando Chriſtus eleuabat mentem in altum, etiã corpus eleuabat oculos in altum. Hoc dicit thema, Subleuatis Ieſus oculis, &c. Legimus in ſacris euangelijs, ꝙ Chriſtus tenuit quatuor modos in ſuis orationibus, & nõ legũtur plures. Primus modus, oculos verſus cælum eleuando. Secundus manus extendendo. Tertius genua flectendo. Quartus ſuper terram ꝓcidendo. Et quilibet modus habet ſuam ꝓprietatem quare fit, ſiue propriam rationẽ quare fit. Primus per confidentiam diuinalẽ. Secundus per noſtram indigentiam humanalem. Tertius per reuerentiam principalem. Quartus per deſinentiam corporalem. Primus modus quem Chriſtus tenuit eſt illę de quo loquitur the. Subleuatis Ieſus oculis in cælum. &c. Iſte modus habet rationem, ſcilicet confidentiam diuinalem. Quia omnis creatura in ſuis neceſſitatibus & aduerſitatibus etiã ſi ſit deſtituta omni auxilio & derelicta ab omnibus confidentia cordis in Deum dat ſibi motiuum eleuandi oculos in cęlum. No. exemplum de Suſanna in tribulatione poſita quę flens ſuſpexit in cęlum. Erat enim cor eius fiduciam habens in Dño. Dan. 13. Etiam iumenta ſine ratione in ſuis neceſſitatibus tenẽt iſtum modum. Legimus Ioel. 1. de quadam magna ſiccitate quę fuit in terra Iuda, in tantum ꝙ beſtiæ nõ inueniebant herbam ad comedendum nec aliquid. Et ibant cõgregatim quaſi facerent proceſſionẽ vlulando, & eleuabant capita verſus cęlum, gentes etiam faciebant proceſſiones petentes miſericordiã Dei. De hoc auctoritas. Ad te Dñe clamabo, quia ignis comedit ſpecioſa deſerti, & flamma ſuccendit omnia ligna regionis.

Sed & bestię agri quasi area sitiẽs imbrem, suspexerũt ad te. Ioel. 1. cùm dicitur, Ad te Domine clamabo, loquitur de gentibus qui petebant auxilium, & cũ dicitur, sed & bestiæ, loquitur de iumẽtis. Si ergo animalia tenent istum modũ, multo magis nos, ideo modò cãtamus lętanias, quia isto tẽpore cõsueuerunt venire siccitates & malum tempus. Moraliter auisentur hîc multi vt corrigatur vnũ peccatum quod claudit ianuam misericordię Dei ne eam obtineamus, scilicet peccatum de blasphemijs diuinalibus. Declaretur hoc peccatũ per similitudinem acsi contra suũ dominũ naturalẽ homo iret cum balistis tensis & cum ensibus euaginatis, nunquid hoc esset magnũ peccatum & proditio? Tale peccatum & proditionem faciunt Christiani contra Deum quãdo iurant & blasphemant. Lingua enim hominis ad instar ensis est facta, & quãdo iurant tunc scindunt Christum, & non credunt se aliquid facere, immo quando cõfitentur & interrogantur à confessore an iurent, dicunt pater consuetudo est. Itẽ cũ balistis Christum persequuntur, quia os hominis ad instar balistę est duorũ lignorũ, quę sunt duo labia. Sagitta est lingua. Ictus vel vulneratio est blasphemia. Istud peccatum est tam magnũ quod claudit ianuã misericordiæ Dñi, quia licèt clamemus misericordiã Domini, nõ obtinebimus eã, immo oppositũ: Ratio. quãdo enim castrũ impugnatur cũ balistis, illi de castro defendũt se lapidibus, ita facit Deus. ideo corrigatur hoc peccatũ, & erit bonũ illi domui vbi corrigetur. Pro cuius correctione esset necessariũ ne ludus taxillorũ sustineretur, quia ibi est fons blasphemiarũ, & pòst poterimus dicere cum Dauid, Ad te leuaui oculos meos qui habi. in cæ. Ecce sicut oculi seruorũ in manibus dominorũ suorũ, &c. vsq; donec misereatur nostri. Secũdus modus Christi fuit manus extẽdendo. Istũ modũ tenuit in die ascensionis cũ iã ascẽderet, & virgo Maria & apostoli & discipuli flentes ex vna parte præ gaudio de suo honore, & ex alia tristes de suo recessu. Christus eleuatis manib⁹ benedixit eis. Lu. vlt. Ratio huiusmodi orãdi est pro nostra indigẽtia humana naturali. Nã in hoc mũdo habemus indigentiã de bonis spiritualibus, & de virtutibus & meritis, & de bonis terrenalibus, totũ habet venire de cælo. Auctoritas, Omne datũ optimũ & õme donũ perfectũ, de sursum est descendẽs à patre luminũ. Iac. 1. ideo orãdo extẽdimus duas manus, scilicet dexterã pro bonis spiritualibus, & sinistram pro bonis temporalibus habendis. Istũ modum docent nos pauperes mendicãtes quando petunt eleemosynas à diuitibus. Diues est Christ⁹ qui pręconizauit dicẽs, Petite & dabitur vobis, quęrite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur? Quis autẽ ex vobis patrem petit panẽ, nunquid lapidẽ dabit illi. Mat. 7. & Lu. 11. Nos verò sumus pauperes mendicantes. Ideo modò cum lætanijs

& ora-

& orationibus vadimus ad eum extendentes manus nostras petẽtes eleemosynam de bonis spiritualibus & tẽporalibus. Ideo Ieremias, leuemus corda nostra cum manibus ad dominum in cælos, vt habetur Thr. 3. Moraliter est aduertendum vt manus vestræ sint mũdæ quia aliâs non obtineremus eleemosynã, sed irã Dei. Nã si pauper extenderet manus suas stercore plenas corã diuite, nõ obtineret eleemosynã sed plagas. Ita de nobis apud dominũ. Ideo si vultis quod Deus de gratijs suis, beneficijs & misericordijs impleat manus vestras, lauetis eas ne sint maculatæ à luto auaritiæ, vsuræ, rapinæ, furtorũ, &c. Lauantur enim manus restituendo. Itẽ auisetis vos vt manus vestræ sint mũdæ & puræ à stercore fœtido luxuriæ. Vir & vxor nõ faciunt luxuriã seruantes modũ & ea quæ seruanda sunt. Sed aliter quomodocũq; velis delectationẽ habere per illas partes luxuria est & dãnatio. Propter hoc dicit sacra scriptura. 1. Timo. 2. Volo viros orare in omni loco, leuãtes puras manus sine ira & disceptatione. Et Esa. 1. Cũ extẽderitis manus vestras auertam oculos meos à vobis, &c. Subdit. Manus enim vestrę sanguine plenæ sunt. Tertius modus quẽ Christus orando tenuit, fuit genua flectẽdo, & hoc in nocte passionis, flexis genibus orabat dicens. Pater si vis transfer calicem istum à me. Luc. 22. Istum modum Christus nobis ostẽdit. Ratio huiusmodi orandi est reuerentia principalis, scilicet diuinæ dominationis. Nam super omnes dominos mundi Deus habet istã excellentiam, quod est dñs tam corporis quàm animæ. Alij domini habent dominium super corpus solum & non super animã. Propter hoc dicebat Christus, Nolite timere eos qui occidunt corpus, animã autem non possunt occidere. Sed potius timete eũ qui potest & animam & corpus perdere in gehennã. Ma. 10. Ideo dominis tẽporalibus solũ vnũ genu, scilicet sinistrũ est flectendum, quia solum habent dominium supra partem minus principalem, scilicet corpus solum, Prælatis autem ecclesiasticis vt Papæ vel Episcopis cũ genu dextro exhibenda est reuerentia, quia habent dominiũ supra animam, quæ est pars principalis. Deo autem qui est dominus vtriusq; vtrunque genu flectendum est, quia tam corpori quàm animæ dabit gaudiũ in paradiso, vel pœnã in inferno. Dicatur contra illos qui in oratione vel corporis Christi eleuatione solum flectunt vnũ genu. Auctoritas. Viuo ego dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Rom. 14. Nota omnis lingua, quilibet nostrum habet duas linguas, scilicet corporis & animæ. Corporis est ista qua loquimur: animę autem est memoria vel intellectus, & cum tali loquuntur angeli in cœlis & animæ beatæ. Ideo Apostolus de se dicebat, Si linguis hominum loquar & angelorum. prima Corinthiorum. 13. Dicatur contra multos clericos & religiosos & laicos, qui in oratione solùm loquũtur

lingua corporis dicendo verba, sed cũ lingua animæ, scilicet memoria vel intellectu loquuntur cum coquina vel taberna vel meretrice, &c. vel cum negotijs mundi. De tali oratione non contentatur Deus, immo dicebat Christus, Populus hic labijs me honorat scilicet lingna corporali, cor autem eorum longè est à me. Sine causa colunt me, id est, sine vtilitate. Mat. 15. Ista est causa quare modo orationes nostræ non sunt efficaces apud Deum, immo quãdo oramus claudit sibi aures. Ideo attendatis quod in orationibus vestris tam lingua corporis quàm mentis loquamini eleuando intellectũ, cogitando cui loquimini quãdo dicitis, Pater noster vel aue Maria. Et talis oratio est efficax. Ideo Apostolus, Si orem in lingua, supple tantum, mens mea sine fructu est. Quid ergo? Orabo spiritu, orabo & mente. Psallam spiritu, psallam & mente. 1. Cor. 14. Quartus modus quem Christus tenuit, fuit super terram prosternẽdo se humiliter. Et istum modum tenuit Christus in nocte passionis, quando debuit capi à Iudæis, procidit super terram & orabat. Mar. 14. Iste modus orandi habet rationem quæ est desinentia corporalis, scilicet necessitas moriendi qua iam mortuos nos reputamus, sicut de illo qui ducitur ad suspendium sententiatus irreuocabiliter, dicitur, factum est, iam est mortuus, ex quo iam fit executio. Ita est de nobis quando facimus peccata, morimur morte spirituali, clarũ est, & processus factus est & sentẽtia est iam data in curia iustitiæ Dei. Sententia est, Anima quæ peccauerit, ipsa morietur, Ezech. 18. Ita Apostolus, Stipendia peccati mors. ad Rom. 6. Et iam fit executio eundo ad mortẽ. Equus qui ducit nos est sol. Dicatur de eius cursu. Ideo quilibet prudens debet se reputare iam mortuum. Ideo quãdo prosternimus nos in oratione hoc figuramus. Ideo ad significandũ hoc Christus in nocte passionis procidit super terram, & orabat. Ideo dicit Apostolus, Si in vobis Christus est corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus viuit propter iustificationem. ad Rom. 8. Moraliter. ita debemus facere sicut sententiatus ad suspendium, vel infirmus derelictus à medicis, qui petit confessionem, facit testamentum, parcit inimicis, facit restitutionem, petit veniam, ordinat vitam suam. Ita debet facere quilibet nostrum. Nullus nostrũ est certus, quod in sero sit viuus. Ideo cõfiteamini, remittatis iniurias, restituatis debita, respiciatis bursam, si est ibi aliquid de iniustis bonis, quia iam fit executio de vobis. Continuè vadimus ad mortem, propter hoc dicebat Apostolus, Existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuentes autem Deo in Christo Iesu. Nõ ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius. Romanorum 6.

In die Ascensionis Domini.

Sermo vnicus.

identibus illis eleuatus est. Verbum istud habetur textua liter in actibus Apostolorum, capite primo. & officiatur in Epistola hodierna. Secundũ quod scitis hodie est solennitas mirabilis ascensionis Dñi nostri Iesu Christi, quando completo opere nostræ redemptionis, de hoc mundo ascendit in cælum patenter coram virgine Maria & Apostolis & Discipulis. Et de hac benedicta ascensione erit sermo noster. Sed primò salutetur virgo Maria. Pro declaratione fundamentali huius verbi & introductione materiæ sciendum quod Dñs noster Iesus Christus in vita quam tenuit in hoc mundo, seruauit talẽ ordinẽ & modũ viuendi in suis operibus, quod aliqua opera voluit facere secretè & occultè, alia publice & manifeste, & hoc duplici ratione: Prima pro nostra instructione, vt faciamus opera bona secrete, vt fugiamus vanam gloriam, vt sicut homo abscondit thesaurũ, ita & bona opera sunt abscondenda. Auctoritas. Attendite ne iustitiã vestrã, id est bona opera, faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedẽ nõ habebitis apud patrẽ vestrũ qui in cælis est. Mat. 6. Secunda ratio est de illis quæ faciebat publicè & manifestè, vt Deus Pater laudaretur & sanctificaretur. Instruimur nos vt bona quæ faciamus publicè, vt prędicare & celebare & alia quæ nõ possunt fieri absconse, sint ad laudem & honorẽ & gloriam Dei. Ideo dixit ipsemet. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra & bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Mat. 5. Ecce quare Christus in vita sua fecit aliqua opera secretè & occultè, & aliqua publicè & manifeste. verbi gratia. Primũ opus quod Christus fecit in hoc mundo pro nostra redẽptione fuit eius benedicta incarnatio in vtero virginali, vt formatur granum intra auellanam quæ fuit secreta, quia nulla persona humana nisi virgo Maria sciuit, iuxta prophetiam Dauid. Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillãtia super terram inquit Psalmista psal. 71. scilicet Deus iudiciũ tuũ regi da. Secundũ opus fuit eius natiuitas, & istud fuit publicum & manifestum, quia in vico publico Christus voluit nasci, vt omnes viderent eum. angeli in aëre cantauerunt, & animalia ipsum in præsepio adorauerunt, stella reges perduxit statim & nox videbatur dies. iuxta prophetiã, Populus qui ambulat in tenebris vidit lucem magnã, habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis. Isa. 9. Tertiũ opus fuit opus suæ conuersationis & vitæ, aliqua opera suæ vitæ fuerũt occulta, & aliqua manifesta. Vixit enim circa triginta annos in domo, cũ Ioseph & virgine Maria matre sua, ꝙ nõ faciebat miracula, nec cognoscebatur eius diuinitas, licet omnes gentes reputarent eum virum castum, sanctum & bonum, non tamen omnes reputabant ipsum Dominum, quia diuinitas erat absconsa, iuxta prophetiam Isaię.

Vere tu

Verè tu es Deus absconditus Deus Israël saluator. Isa. 45. Sed in baptismo voluit publicari & manifestari, intantū quod cælum visum est apertum, & spiritus sanctus in specie columbę super eum descendit, & vox patris intonuit dicēs: Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacui. Tunc Ioā. incœpit dicere: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mūdi Ioā. 1. Deinde statim intrauit desertū & fecit ibi quadragesimā nihil comedens nec bibens in illis quadraginta diebus, &c. Et istud opus fuit opus secretū dādo nobis exēplum faciendi secretè pœnitentiā, scilicet, ieiunia, orationes, eleemosynas & similia. Deinde desertū exiuit & incœpit publicè prędicare toti populo. Ideo dixit corā Anna, Ego palā locutus sum mūdo. Ego semper docui in synagoga, & in tēplo quo oēs Iudæi conuenerunt & in occulto locutus sum nihil. Ioan. 13. Aliud opus fuit occultū, scilicet, eius transfiguratio in qua ostendit suam diuinitatem. Hoc voluit esse secretum, quia nullus Discipulorum fuit ibi, nec Apostolorū, nisi Petrus, Iacobus, & Ioan. quibus præcepit, Nemini dixeritis visionem hanc donec filius hominis à mortuis resurgat. Mat. 17. Aliud opus voluit esse publicum, scilicet, operationem miraculorū, curādo infirmos, suscitādo mortuos. Ideo dicebat ipse. Opera quę ego facio, testimonium perhibēt de me. Io. 5. Aliud opus occultum fuit sacramentū altaris. De quo ipse dixit, Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Io. 6. Sed opus publicum fuit eius dolorosa passio, iuxta prophetiam in persona Christi dicentē. O vos omnes qui transitis per viam attendite & videte, si est dolor sicut dolor meus. Thrē. 1. Aliud opus occultū fuit eius gloriosa resurrectio, quia nec virgo Maria, nec alij viderunt ipsum resurgentem. Sed statim sequitur opus publicum & manifestum, scilicet suę gloriosę ascensionis, quia virgo Maria, & 70. discipuli, Apostoli, & mulieres sanctæ inter omnes erant 120 quasi, & omnes viderent ipsum ascendere. Ideo dixit ipse, Vado ad eum qui me misit: & nemo interrogat mē quò vadis. Ioan. 16. Super quo dicit gloss. Bedę A c si apertè dicat, Reuertar ascendendo ad eum qui me incarnari constituit, & tanta tamque manifesta erit eiusdem ascensionis claritas, vt nemini vestrum opus sit interrogare, quò vadis, quia videntibus cunctis ad cælum pergā. Et hoc dicit thema, Videntibus illis, scilicet virgine Maria, Apostolis & discipulis, ad oculum publicè, & manifestè eleuatus est. Ecce qualiter primum opus nostræ redemptionis fuit secretum & occultum, & finis publicus & manifestus. Opera verò media aliqua fuerunt occulta & aliqua manifesta. De ista gloriosa ascensione volo vobis in præsenti prædicare tria puncta, in quibus stat tota materia huius festi.

Primum est ratio theologalis, quare ista ascensio fuit expediens.
Secundum de practica historia, quomodo ipsa fuit conueniens.

Tertium est vtilitas finalis, de ista ascensione proueniens.

Prima ratio theologicalis, quare Christi ascẽsio fuit expediens, fundatur in hac regula philosophiæ dicentis, Quælibet res ardẽter dilecta trahit ad se cor. & cogitationes amãtis. Sicut calore solis trahũtur sursum vapores terræ. Et lux in lãpadæ trahit ad se totũ oleum paulatim. Ita persona ardenter amata, trahit ad se amantem ad cogitandũ de ea in corde, os ad loquendũ, oculus ad videndũ, quia talis est natura amoris. Licèt hoc sit verũ, tamen dabo vobis auctoritatem Christi dicentis, Vbi thesaurus vester est, ibi cor vestrũ erit. Lu. 12. Quia igitur Apostoli & alij discipuli ardentissimè amabãt corporalem præsentiã Christi, nec mirũ, quia nimiũ amorosus fuit ex verbi dulcedine & cõuersationis gratissimæ, & in alijs. Ideo plurimũ à dilectione & receptione cælestium bonorũ, quandiu Christus fuit in terra impediebãtur, & non curabant eleuare cor, nec desiderium in cælum. O dicit Christus, Ego faciam vos eleuare cor & intellectum in altum, & cogitationes vestras, quia ego ascendam in cælum. Ideo post ascensionem totum cor, & desiderium, & cogitationes eleuabant sursum: Ecce ratio quare fuit expediens, non solũ ipsis Apostolis & discipulis, sed etiam nobis, vt ascenderet, quia nullus curasset de cælo, sed de Christo vbi esset. Iam rationem ponit ipsemet dicens Apostolis flentibus de suo recessu, Ego veritatẽ dico vobis. Expedit vobis vt ego vadam, si enim non abiero paracletus nõ veniet ad vos. Io. 16. Super quo dicit gloss. Bedæ, Expedit vobis vt forma serui vestris aspectibus subtrahatur, quatenus amor diuinitatis arctius vestris imprimatur cordibus. Patet ratio huius benedictæ ascensionis. Moraliter habemus hic doctrinam arguendi per locum à minori. Si Apostoli impediebantur à receptione gratiarũ spiritualium ex dilectione Christi, quid erit de nobis miseris, qui ita ardenter non diligimus Christum vt Apostoli, sed bona transitoria huius mundi, scilicet diuitias, honores, officia, dignitates, delectationes carnis, quæ nõ permittunt eleuare intellectum in altum, sed inferius in negotijs terrenis? Ecce qualiter sumus impediti à receptione bonorum spiritualiũ & gratiarum. Propter hoc bona huius mũdi diligẽda sunt cum sale temperantiæ. verbi gratia. Diuitiæ huius mũdi taliter diligẽdæ sunt ne ex his perdamus diuitias paradisi incorruptibiles, quæ nunquã deficient. Idem de honoribus, ne ex his perdamus honores paradisi. O qualis honor est esse in societate sanctorũ angelorũ, archangelorũ, & supra, & esse cum patriarchis, &c. Idem de officijs & dignitatibus. Idẽ de delicijs huius mundi, ne ex delicijs bestiarum perdamus delicias, & honores, & delectationes angelorum & sanctorum. Si vos habetis bonam vxorem, vel ipsa mulier bonũ virũ, debetis ipsum diligere temperatè, ne ex ipsius amore in corde vestro minuatur amor Dei. Idẽ de dilectione filiorũ,

& ſic de omnibus iſtis. Auctoritas. Nolite diligere mundũ ſupple ni
mis, nec ea quę in mundo ſunt, quoniam omne ꝙ eſt in mundo, con
cupiſcentia carnis eſt. Ecce hîc peccatũ luxuriæ, & concupiſcentia
oculorũ. Ecce hic peccatum auaritiæ, & ſuperbia vitę. Ecce hîc pec
catũ ſuperbię, ex honoribus, officijs, &c. 1. Ioan. 2. Quantum ad ſe
cundum punctum, ſcilicet de practica hiſtoriali, quomodo aſcenſio
fuit conueniens. Ex quo enim, ſcilicet ſcimus rationem quare aſcen
dit, videamus modũ quomodo aſcēdit. Nõ enim voluit ſtatim poſt
reſurrectionem in cælum aſcendere, ſed quadraginta diebus voluit
in hoc mundo remanere, vt ſuam reſurrectionem ꝑ multa argumen
ta ꝓbaret, & Apoſtolos inſtrueret, & doceret, & quadrageſima die
à ſua reſurrectione voluit aſcendere in cælũ. Propter ꝙ hodie bis ap
paruit Apoſtolis. De prima apparitione loquitur euangelium. De
ſecunda, epiſtola hodierna. Recumbentibus vndecim diſcipulis ap-
paruit illis Ieſus. Marci vltimo. Salutans eos iuxta morẽ ſuum di-
cẽs, Pax vobis. Et dixit eis quod hodie volebat aſcendere cælum, ex
quo cõpleuerat totum opus noſtræ redemptionis. Hoc audientes
Apoſtoli, inceperunt flere. Et Chriſtus, Si diligeretis me, gauderetis
vtique, quia vado ad patrem. Ioan. 14. Dñe, gaudemus de honore
veſtro, ſed triſtamur, quia dimittis nos orphanos, nec poterát come
dere præ triſtitia. Ideo Chriſtus amore eorum comedit, vt ipſi co-
mederent. Et conueſcens præcepit eis, ab Hieroſolymis ne diſcede-
rent, ſed expectarent promiſsionẽ patris. Actuum. 1. & ſurrexerunt
oẽs, & proceſsionabiliter iuerunt ad montẽ Oliueti ſecundum ꝙ
dixerat eis Ieſus. Propter hoc in multis locis fit hæc ꝓceſsio. Cum
autem fuiſſent in monte, Chriſtus viſibiliter apparuit eis, & ſaluta-
uit matrem & oẽs alios dicens, Pax vobis. Et dixit eis quomodo ꝑ-
fecerat opus ꝓpter quod venerat. Ideo volebat aſcendere in cælum
ad patrem. Virgo autem Maria quę ſentiebat preſentiam ſanctorũ,
qui cum Chriſto debebant aſcendere, dicebat filio cum lacrymis, vt
placeret ſibi ꝙ ipſa aſcenderet cum eo. Chriſtus verò tergens ſibi la-
crymas dixit, Mater benedicta vos remanebitis loco mei, conſola-
bitis Apoſtolos meos. Et propter ſapientiam quam vobis dedi, de-
ſtruetis hæreſes quæ inſurgent. Propter hoc dicitur virgini Mariæ,
Gaude Maria virgo, cunctas hæreſes ſola interemiſti in vniuerſo
mũdo. Item Apoſtoli rogauerunt eum vt aſcenderent cũ eo, ne relin
queret eos orphanos. Qui dixit, Euntes docete omnes gentes bap-
tizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, docentes eos
ſeruare omnia quęcunque mandaui vobis. Matthæi. vlti. Non di-
mittam vos orphanos, ecce ego vobiſcum ſum, ſcilicet in ſacram en-
to altaris omnibus diebus vſque ad conſummationem ſęculi. Matt.
vltimo, Deinde dixit ſibi Maria Magdalena, O Dñe ego eram ma-
gna baroniſſa, & modò ſum pauper. Ideo placeat vobis, quod aſcen
dam

dam vobiſcum. Et Chriſtus, vos eritis ſocia matris meæ, &c. Cũ au
tem Ieſus ſic eleuaretur à terra, & cœpiſſet aſcendere, apoſtoli in-
terrogauerunt eum dicentes, Dñe ſi in tempore hoc reſtitues regnũ
Iſraël. Act. 1. Dñe venietis citò ad dandum regnum Iſraël? Reſpon
dit Chriſtus, Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta quę pa
ter poſuit in ſua poteſtate, ſed accipietis virtutem superuenientis
ſpiritus ſancti in vos, & eritis mihi in teſtes in Ieruſalem, &c. No-
ta, non eſt veſtrum ſcire determinatè diem iudicij, ſed determinatè
poſſumus dicere quod citò & bene ſcitò, &c. Cùm autem iam aſ-
cenderet, & ipſi in altum eum reſpicerent, dixerunt, Dñe detis no-
bis benedictionem. Et eleuatis manibus benedixit eis. Luc. vlt. Si-
cut ſacerdos poſt miſſam dat benedictionem populo. Tunc nubes
ſuſcepit eũ ob oculis eorum. Nõ quòd ea indigeret ad aſcendendũ,
ſed ad innuendũ, quòd omnis creatura eſt ſibi ſubiecta. Dauid dicit
de Deo patre, Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius. Cũ autẽ Chriſtus
fuiſſet in cælo, quia ſubitò aſcendit, ex quo apoſtoli nõ viderunt eũ
miſit duos angelos ad apoſtolos adhuc intuentes in cælum, qui di
xerunt eis, Viri Galilęi quid ſtatis aſpicientes in cęlũ. Hic Ieſus qui
aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis
eum euntem in cælum. Acto. 1. Ecce practica hiſtorialis, quomodo
iſta benedicta aſcenſio fuit conueniens, & qualiter aſcendit, & ſe-
det ad dexteram Dei, & fuit completa prophetia Eſaiæ. Vidi dñm
ſedentem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum, & plena erat omnis
terra maieſtate eius, & ea quæ ſub ipſo erant, replebat templũ, &c.
Eſa. 6. Tunc apoſtoli & diſcipuli adorãtes regreſsi ſunt in Ieruſalẽ
cum magno gaudio, & erant ſemper in tẽplo laudantes & benedicẽ
tes Deum. Luc. vlt. Moraliter hîc cùm dicitur adorantes, &c. habe
mus exemplum & inſtructionem moralem eundi ad eccleſiam, &
colendi feſta cum gaudio, ceſſando à negotijs tẽporalibus, vt Chri-
ſtus quieuit in die reſurrectionis. Et ſunt colẽda perfectè, quod in-
nuitur cùm dicitur, Erãt ſemper in tẽplo, id eſt perfectè: plus enim
proficiunt bona veſtra ex bona obſeruatione feſti, quàm ex veſtris
laboribus. Tertiò ſunt colenda deuota mente, cùm dicitur laudãtes
& benedicentes Deum, ſ. cum ſilentio audiendo miſſam, extra de
immuni. eccleſ. lib. 6. decret. Sit ad eccleſias humilis & deuotus in-
greſſus, ſit in eis quieta conuerſatio, Deo grata, inſpicientibus pla-
cida, &c. Dicatur contra loquentes in eccleſia, &c. Quantum ad ter
tium punctum, ſcilicet de vtilitate finali ab ipſa proueniẽte, ex ipſa,
ſcilicet aſcenſione. Iſtam vtilitatem ſiue fructum declarauit ipſemet
dicẽs, In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Si quo minus, id
eſt aliquid minus dixiſſem vobis, quia vado parare vobis locum. Et
ſi abiero & præparauero vobis locum, iterum venio, & accipiã vos
ad me. Ioan. 14. Ecce hîc vtilitas finalis prouenient. Nota

manſiones multæ ſunt nouem ordines angelorum, quos Ioannes vocat plateas. Apo. 21. Et platea ciuitatis aurum mundum tanquã vitrum perlucidum.

Primus ordo ſeu prima platea ſtatim in ingreſſu eſt ſanctorum Angelorum,
Secunda Archangelorum,
Tertia Principatuum,
Quarta Poteſtatum,
Quinta Virtutum,
Sexta Dominationum,
Septima Thronorum,
Octaua Cherubinorum,
Nona Seraphinorum.

Iſtas manſiones Chriſtus parauit. Ideo dixit, Vado parare vobis locum Nota maximam Chriſti humilitatem. Reges cõmuniter præmittunt nũcios & ſcutiferos, vt præparent locum, ſed Chriſtus rex gloriæ ipſemet voluit ire ad parandum nobis locum. Poſſet hîc fieri argumentum in oppoſitũ. Cùm Chriſtus dicat, venite benedicti patris mei, poſsidete paratum vobis regnũ à conſtitutione mundi. Mat. 25. Quomodo dicit ergo, Vado parare vobis locum? Reſponſio, quòd hoc poteſt intelligi dupliciter, ſcilicet, vel per differentialem diſtinctionem, vel per realem poſſeſsionem. Quantum ad primum, à conſtitutione mundi iam paratum erat, iuxta auctoritatem Mat. 25. Venite benedicti. Secundo autem modo, ſ. per realem poſſeſsionem hodie parauit propter realem diſtributionem ſanctorũ, qui cum Chriſto aſcenderunt in ordinibus angelorum iuxta merita vniuſcuiuſque, quia nunquam antea intrauit aliquis vſq; hodie, ſcilicet ante Chriſti aſcenſionem. Dicatur practicè, quomodo quando fuit in cælo cum ſanctis patribus, tot millia collocauit in prima platea, ſcilicet angelorum. Collocauit enim ibi illos qui in hoc mũdo ſeruierunt ſibi in pœnitentĩa, quemlibet in ſua cathedra. Iam erat ibi nomen cuiuſlibet ſcriptum, & cuilibet imponendo ſuam coronam in capite. In ordine archangelorum collocauit eos qui ſibi ſeruierunt in operibus ſpiritualibus. In tertio ordine, ſcilicet principatuum, collocauit illos, qui ſibi ſeruierunt in operibus miſericordiæ. In quarto ordine, ſcilicet poteſtatum, illos, qui ſibi ſeruierunt in magna patientia in aduerſitatibus. In quinto ordine, ſcilicet virtutum illos qui ſibi ſeruierunt in patientia, non habẽdo malam voluntatem alicui, &c. In ſexto ordine, ſcilicet dominationum, collocauit dominos terrenales, rectores, & iudices, qui cũ iuſtitia magna rexerunt communitates, &c. In ſeptimo ordines ſcilicet thronorum, illos qui amore ſui tenuerunt vitã pauperem. In octauo ordine, ſ. Cherubin, contemplatiuos, qui habuerunt ſapiẽtiam diuinam,

nam. In nono ordine, ſcilicet Seraphin, charitatiuos ardẽtes in Dei amore. Ecce quomodo intelligitur, Vado parare vobis locũ, quantum ad realem poſſeſsionem. Chriſtus verò ſuper omnes ordines angelorum ſedet in ſolio ſuo ad dexteram, qui clarè videtur ab omnibus. Et ſic patet tertius punctus, & per conſequens totus ſermo. Deo gratias, &c.

Feria ſexta poſt Aſcenſionem. *Sermo I.*

Sic veniet quemadmodum vidiſtis eum aſcendentem in cælũ. Actuum 1. Heri prędicaui vobis, quomodo Chriſtus aſcendit in cælum. Modò autem volo vobis declarare, quomodo deſcendet citò ad iudicium. Materia erit vtilis. Sed primò ſalutetur Virgo Maria, &c. Pro declaratione huius & introductione materiæ prædicandæ, ſciendum q̃ in ſacra ſcriptura inueniuntur duo Chriſti aduentus, ſecundum quòd erant duæ reparationes neceſſariæ. Ex peccato enim Adę humanum genus incurrit duo mala.

Primum in anima,
Secundum in corpore.

Primò enim quando anima perdidit gratiam Dei, incurrit ignorantias. Secundum in corpore, quia cum labore oportet victum acquirere, habere miſerias, tribulationes, & finaliter oportet nos mori. Propter hoc duo aduentus Chriſti leguntur. Primus eſt prętcritus, quando venit ad reparandum mala animarum. Primò enim reparauit mala animarum, ſicut prius venerant mala animæ quàm corporis, quia omnia peccata & culpas & defectus reparauit per ſacramentum baptiſmi, & per alia ſacramenta eccleſiæ. Ignorantias animæ reparauit per legem euangelicam & ſpiritualem, quam dedit dando animæ diuerſas gratias & virtutes. In iſto autem aduentu non reparauit mala corporis, ſed adhuc cum labore & ſudore viuimus, & etiam morimur. Sed in ſecundo aduentu, ſcilicet quando veniet ad iudicium citò in breui, tunc veniet ad reparandum mala corporis: quia tunc reſurgemus cum corporibus glorioſis iuuenes ætatis 30. annorum, ſine omni defectu & labore & dolore, immortales, impaſsibiles. De iſtis auctoritas. Apparebit in fine & non mentietur. Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens, ſcilicet in primo aduentu, veniet, ſupple in ſecundo, & non tardabit. Abac. 2. Qualiter autem veniet huc, declarat thema dicens, ſic veniet quemadmodum, &c. In Chriſti aſcenſione notaui ſex circunſtantias ſeu conditiones.

Prima aſſociatio glorioſa,
Secunda conclamatio viſceroſa,
Tertia congregatio copioſa,
Quarta allocutio gratioſa,

Quinta increpatio rigoroſa,
Sexta retributio virtuoſa.

Omnes iſtæ conditiones ſimiliter erunt in Chriſti deſcenſione ad Iudicium: igitur veniet quēadmodū, &c. Patet tota materia in ſumma. Prima ergo conditio vel circūſtantia quę fuit in Chriſti aſcenſione, fuit aſſociatio glorioſa quia non aſcendit ſolus, ſed cū magna ſocietate glorioſa omnium ſanctorum angelorū, qui deſcenderunt ad ſociandum regem eorum & omnium ſanctarum animarum, à primo iuſto, ſ. Abel qui mortuus fuit, vſque ad vltimum mille millia, quis poſſet numerare? & aliqui præcedebant & aliqui ſequebantur, & Chriſtus ibat in medio, quemadmodū fit in proceſsionibus. Hęc vocatur aſſociatio glorioſa, de qua dicit Bernar. in ſermo. aſcenſionis, Quàm digna eſt iſta proceſsio fratres chariſsimi, qua Chriſtus cum animarum ſanctarum & cæleſtium virtutum triumphali pompa deductus eſt ad patrem. Sic veniet in die iudicij, quia non deſcendet ſolus, ſed omnes angeli deſcendent cum eo, & omnes ſancti & ſanctæ, quia in iſta die euacuabitur cęlum totum. Dicatur practica, quomodo in die iudicij de mane Chriſtus dicet Virgini Mariæ matri ſuæ: Mater mea, hæc eſt dies iudicij, ideo deſcendamus ad iudicandum mundum, & vos angeli, principatus, & poteſtates pręcedatis, & vos patriarchæ & prophetæ, apoſtoli, martyres, confeſſores, virgines &c. ſequimini. Et Chriſtus cum Virgine Maria in medio deſcendet, ſic veniet, &c. De hoc prophetia, Dominus ad iudicium veniet cum ſenioribus populi ſui & principibus. Eſa. 3. Nota cū ſenioribus, id eſt ſanctis, quia licèt multi eorum iuuenes fuerunt mortui tamen dum viuerent gubernauerunt ſe vt ſenes. Item cum principibus, id eſt angelis ſanctis qui ſunt principes ad gubernandum populum ſuum, ergo ſic veniet, &c. Moraliter, ecce quàm planè manifeſtabuntur opera veſtra, non ſolùm bona, ſed etiam mala, omnes cogitationes locutiones, operationes, & omiſsiones. O quanta mala tunc diſcooperientur, quia volūtate diuina ſolo intuitu videbuntur omnia peccata, & dicetur, O ecce traditor ille, & qualia operatus eſt iſte? iuſtè dānatus eſt. Et qualis verecūdia erit? Multi reputantur boni & iuſti. qui tunc erunt damnati. Propter hoc dicebat apoſtolus. Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. 1. Cor. 4. Tunc enim reſpicient & dicent, Et quis ille? non eſt ille talis religioſus? Imò, ô ribalde, hypocrita, videbatur deuotus, & ecce quomodo erat proprietarius, inobediēs, & malus. Idē de clericis, de militibus, de doctoribus & de diuitibus vſurarijs. Idē de mulieribus pariētibus ſecretè vel antequam veniāt ad matrimonium. Ecce quomodo tunc iudicabuntur à bonis. ideo dicit, Nolite ante tempus iudicare. Regratiamini mihi, ſi dem vobis modum & remedium

dium cooperiēdi peccata vestra, ne illa die appariant in confusionem vestrā. Cooperiatis vos velo pœnitentiæ, quæ quatuor species habet, siue quatuor frusta, vel angulos, scilicet contritionem, confessionem, &c. De hoc auctoritas Dauid, Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata, scilicet pallio pœnitētię. Beati supple erunt in illa die. Ista remissio fit in confessione dicente Christo. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorū retinueritis retenta sunt. Ioā. 20. Secunda conditio siue circunstantia fuit conclamatio virtuosa siue viscerosa. Dicatur similitudo de rege qui misit primogenitū suum ad Barbariā. Qua capta cum magnis periculis & pręlijs finaliter redijt ad patrem. In cuius occursu fit cōclamatio tubarum & gentiū, dicentiū, viuat viuat. Ita propriè fuit de Domino Iesu Christo Dei patris primogenito, vnigenito. quem misit ad Barbariā huius mundi, sicut radius solis mittitur à sole. Vt obtinuerit genus humanum, bellauit contra dæmones, & contra infideles, & peccatores, & fuit grauiter vulneratus, finaliter hodie victoriosus redijt ad patrem. Ideo cogitate qualis clamatio facta fuit, scilicet angelorum & sanctorum. De hoc Dauid in Psal. 46. dicit, Ascendet Deus in iubilo, & dominus in voce tubæ. Grego. Iubilus est exultatio mentis quæ non potest exprimi nec taceri. Patet, Sic veniet quemadmodum, &c. Nam in die iudicij quādo cum virgine Maria & omnibus sanctis angelis & alijs sanctis descendet in aëre, omnes mortui subitò resurgent diuina virtute. Dicet enim Christus Michaëli, Citētur partes ad iudicium, & statim tuba sonabit. Non intelligatis, quòd illa tuba sit alicuius metalli vel æris, vel argenti, sed dicitur similitudinariè: quia sicut tubæ habent voces terribiles, & mouent sanguinem hominum & equorum, & animantur, ita erit tunc vna vox terribilis quę ad quatuor partes terræ clamabit dicēs secundum Hieronymū. Surgite mortui, venite ad iudicium. In primo puncto omnes mortui à primo vsque ad vltimū tam boni quā mali resurgent in ætate. 30. annorum, siue mortui fuerint senes vel iuuenes, siue pueri in vtero matris mortui, quælibet anima tam bona quàm mala assumet suū corpus virtute diuina. De hoc auct. Ipse dominus in iussu & in voce archangeli & in tuba Dei descendet de cælo. 1. Thes. 4. Moraliter. Rogo vos quod cogitetis pro bona statu vitę vestræ, quomodo erit terribile audire illam vocem, quæ in cęlo & in inferno audietur, & omnes terrebit. Quid erit de peccatore in illa die, qualiter timebit: Sanctus Hironymus dicebat de se qui cogitabat de his, Siue comedam, siue bibam, siue quid aliud faciā, semper videtur sonare in auribus meis illa vox terribilis tubæ, Surgite mortui, &c. O vos boni hoiēs, de quibus cogitatis in taberna si ibi est bonū vinū, & alter in coquina quid comedet, & alter in bordello si est ibi aliqua pulchra putana, & alter quō poterit decipere alte-

rum. Et ſic vadimus ad mortem inferni ſine timore vt capra ad macellum. Qualiter daret bonum computũ theſaurarius regis, qui 4. vel 5. annis diſpenſauit pecunias regis, cui diceret rex, Cras ſub pœna mortis reddas mihi bonum computum, & iſte non haberet aliquid in ſcriptis. Sic de nobis quæ miniſtrauimus pluſquam theſaurarius regis. Primò enim cogitationes cordis, ex quo habuiſti vſum libri arbitrij. De omnibus oportet te reddere computum. Item de ore. Item de omni verbo, bono, vel malo, ſiue ocioſo, quia verbum

Quid ſit ocioſum verbum.

ocioſum dicitur quod non eſt bonum nec malum, de omnibus oportet te reddere cõputum Deo. Auctoritas. Dico vobis, quoniam omne verbum ocioſum quod locuti ſunt homines, reddent rationẽ de eo in die iudicij. Mat. 12. Itẽ de omnibus quę audiuiſtis, de omni paſſu quem feciſtis, de omni motu manuum, pedum, &c. de quolibet bolo panis, de qualibet tacea vini, & de omnibus bonis terrenis, diuitijs, hęreditatibus, &c. de omnibus gratijs à Deo. De omnibus habebimus reddere computum Deo, & de omnibus iſtis habetis aliquid in ſcriptis? nihil. Qualiter ergo debemus timere, quia illa die cælum & terra trement. Ideo orat eccleſia di. Libera me dñe de morte æterna in die illa tremenda, quando cæli mouendi ſunt & terra, &c. Remedium eſt, ſi vultis eſſe ſinę timore in illa die, cuſtodiatis feſta, ex quo laboratis ſex diebus, quieſcatis in ſeptimo die, quia ſic quieuit Deus. ideo Dauid, In memoria æterna erit iuſtus, ab auditione mala non timebit. Pſal. 111. Tertia cõditio ſiue circũſtantia fuit congregatio copioſa, ſ. hominum & mulierum in monte Oliueti, pręſens fuit Virgo Maria cum alijs ſanctis mulieribus, apoſtoli & alij diſcipuli. Dicit Apoſt. 1. Cor. 15. ꝙ viſus eſt pluſquã quingẽtis fratribus ſimul qui cõuenerãt. Act. 1. Nã in die iudicij oẽs tã boni quã mali cõgregabuntur in valle Ioſaphat. Auct. In diebus illis & in tempore illo cũ conuertero captiuitatem Iuda & Ieruſalem congregabo oẽs gentes, & deducã eas in vallẽ Ioſaphat, & ibi diſceptabo cũ eis. Ioëlis 3. Boni autem erũt à dextris, mali autẽ à ſiniſtris. Cùm venerit filius hominis in maieſtate ſua & omnes angeli cum eo, tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & ſeparauit eas ab inuicem ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis, & ſtatuet oues à dextris eius, hœdos autẽ à ſiniſtris. Mat. 25. Moraliter iuxta differẽtiam ouium & hœdorũ dilata ſicut tibi placuerit. Si vis, vidę de iſta materia in ſermonibus de aduẽtu dñi. Quarta circunſtantia fuit allocutio gratioſa, quia dicit apoſtolis, Accipietis virtutẽ ſuperuenientis ſpiritus ſancti in vos, & eritis mihi teſtes in Ieruſalem, &c. Act. 1. vel illud, Eũtes in mundum vni. &c. Mat. vlt. vel illud, Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad cõſummationẽ ſęculi. Mat. vl. Dico quod ſic veniet, quia tunc multum gratioſè loquetur bonis qui erunt à dextris, lęta facie dicet

dicet eis, vt mater filio, veni fili mi, veni & dabo tibi fructus. Sic Christus dicet, Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mũdi. Mat. 25. Ecce allocutio Christi gratiosa. Moraliter nota applausum Christi ad bonos diuersimodè, iuxta diuersos status hominũ, dicẽtes: O benedicte veni tu qui seruasti tuam religionem, & sic de alijs. Etiam boni eleuabuntur in altum &c. in aëre cum sanctis, de hoc Apostolus, Hoc enim vobis dicimus in verbo Dñi, quia nos qui viuimus qui residui sumus in aduentu dñi. Et sequitur, Deinde nos qui viuimus qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiã Christo in aëra, & sic semper cum dño erimus. 1 Thes. 4. Quinta conditio fuit reprehendendo increpatio rigorosa, & increpando peccata. De hoc dicit Euangelium, Apparuit illis Iesus & exprobrauit incredulitatem illorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum surrexisse à mortuis, nõ crediderant. Mar. vl. Et sic veniet & arguet durè, & increpabit malos qui erunt à sinistris eius, dicẽs, Discedite à me maledicti, &c. Mat. 25. Sicut dicit homo ille quẽ vult expellere de domo sua, discedite, &c. Moraliter. No. exprobrationẽ Christi ad malos diuersimode, iuxta diuersitatem peccatorum, ibi tunc erunt tres planctus flebiles. Primus erit Iudæorum, secundus erit Agarenorũ, tertius malorũ Christianorũ. de primo Zacharias in persona Christi, Aspicient ad me quẽ confixerunt, & plangent eum, &c. Zac. 12 Secundò, quia Agareni non obedierunt Christo, cùm tamen dicat Machometus quod credent euangelijs Christi. O qualis planctus & dolor erit tunc inter eos. De tertiò dicit Christus peccatoribus & malis Christianis, Discedite à me maledicti qui fuistis superbi, vani, &c. cùm ego fuerim humilis, & dederim vobis exemplum humilitatis. Idem de auaris, luxuriosis, iracundis & vindicatiuis, &c. Pater exurget contra filium, & econuersò vxor contra virum, & econuersò. Et quanto amores fuerunt hic maiores, tanto plus inter eos erũt dolores, fletus, & ad inuicẽ persecutiones. Ideo auisemus, & bona hora corrigamus nos, ergo estote parati, quia qua hora nõ putatis, filius hominis veniet. Lucæ. 12. Sexta conditio fuit retributio virtuosa, quia quando fuit in cælo, collocauit sanctos patres in suis cathedris, in ordinibus angelorum. Apostolus, Ascendens Christus in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit bona hominibus. Ehes. 4. Sic veniet. Primò enim retribuet malis, dicens, Inferne aperi os tuum, & degluti omnes istos impios. hoc facto terra redibit in primum statum, in quo fuit in principio mundi. Tunc Christus cum Virgine Maria ascendet in cælum præcedentibus angelis, & omnes beati sequentur. Et quando intrabunt cælum sancti qui nondum oculis corporeis viderunt cælum, dicent, O Domine tam pulchra res. Et Christus, Cogitate quia ego cum patre

 & spi-

& ſpiritu ſancto certaui, & pretio ſanguinis mei charè emi vobis regnum iſtud. O domine non poteramus cogitare, & collocabūtur inter omnes angelos ſiue inter ordines angelorū in ſuis cathedris. Auct. Filius hominis venturus eſt in gloria patris ſui cū angelis ſuis, & tunc reddet vnicuiq; ſecundū opera eius. Mat. 16. Dum ergo tēpus habemus operemur bonū ad omnes, maximè autē ad domeſticos fidei, ad Gal. 6. ergo, Sic veniet quemadmodum, &c.

Sabbato poſt Aſcenſionem. Sermo vnicus.

IN *ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui.* Eccle. 24. Materia quā volo modò prędicare, erit qualiter anima deuota ad inſtar Chriſti aſcēdit in cælū, & habebimus bonas doctrinas. Sed primò ſalutetur Virgo Maria, &c. Verbū thematis eſt proprię verbū Virginis Mariæ, ſed appropriatè eſt verbū cuiuſlibet animæ deuotæ eūtis ad paradiſum, & dicētis: In ciuitate ſanctificata, ſ. in gloria paradiſi, ſimiliter, ſ. Chriſto aſcendenti requieui. Pro declaratione huius verbi, & introductione materiæ, ſciendū eſt ꝙ gloria paradiſi dicitur ciuitas ſanctificata. Ratio, quia gloria paradiſi eſt ordinata vt ciuitas Ieruſalem, quæ tribus muris erat circundata, vt mitra Papę vel imperatoris, quæ habet tres coronas. In prima clauſura & altiori habitabant laboratores. In ſecunda & altiori habitabāt milites & prophetę. In tertia erat tēplum Domini & palatium regis, & in ea habitabāt ſeruitores Dei, ſ. Leuitę & ſacerdotes. Sic in cælo ſunt tres hierarchiæ, quaſi tres muri. In prima habitant qui in hoc mūdo vixerūt ſimpliciter in ſeruitio Dei. In ſecūda autē magis perfecti & virtuoſi. In tertia altiori habitant illi qui in hoc mundo tenuerunt vitam apoſtolicā, dimittētes diuitias & honores temporales propter Deum, & fuerunt ardentes in charitate Dei & amore. Ecce ratio quare gloria paradiſi dicitur ciuitas, cuius participatio in idipſum. in Pſal. Lætatus ſum. Dicet aliquis, ſi ita collocati ſunt in paradiſo ſecundū ſuperius & inferius, an vidēt omnes deū? Dico quòd ſic. Ideo dicit, cuiꝰ participatio in idipſum. Dicitur etiā ſanctificata, i. in ſanctitate confirmata. In hoc mūdo nullus ſanctorū niſi Chriſtus & Virgo Maria fuerunt ſine peccato. Sed in paradiſo ſunt ita cōfirmati, quòd nō poſſunt peccare, ideo oēs ſunt ſancti. Auct. Omnis qui relictus fuerit in Sion & reſiduus in Ieruſalē, ſanctus vocabitur omnis qui ſcriptus eſt in vita in Ieruſalē. Eſa. 4. No. Omnis qui relictus fuerit in Sion. Sion ſignificat vitā pręſentē, in qua qui bene vixerit, de Sion veniet in Ieruſalē, ſ. in viſionē pacis paradiſi. De iſta ciuitate dicit thema in perſona animæ ſanctæ. In ciuitate ſanctificata, &c. Nota quinque in aſcenſione Chriſti ad quorū ſimilitudinē anima ſctā aſcēdit in requiē ciuitatis ſupernè: quæ quinq; ſunt neceſſaria volēti aſcendere, & ex mundo exire. Primò

quidem Christo affuerunt angeli cælorum omnes animæ ſanctorú, parentes, apoſtoli, & diſcipuli, & amici. De hoc legitur figura. Gen. 32. de Iacob quomodo ſolus receſsit de domo patris, & cũ baculo in manu tranſiuit Iordanem, & poſt multũ temporis rediens cũ magna multitudine dixit. In baculo meo tranſiui Iordanẽ iſtũ, & nũc cum duabus turmis regredior, &c. Figura fuit Chriſti. Flumẽ Iordanis ſignat paſsionem & mortem Chriſti. Ior, id eſt riuus, dan, id eſt iudiciũ: Iordanis, id eſt riuus iudicij. Ecce mors Chriſti, ad quã ſtatim natus incœpit fluere. Et ideo modò dicitur riuus. 2. Reg. 14 Omnes morimur, & quaſi aquę dilabimur ſuper terrã, totũ noſtrum viuere nõ eſt niſi mori, quia comedẽdo, bibendo, loquẽdo, dormiẽdo, vel ſtãdo, cõtinuè vadimus ad mortẽ, quaſi aquæ dilabimur. Dicitur autẽ mors riuus iudicij. Ratio, quia morimur Dei iudicio, quia ita diffinitum eſt Dei iudicio, & ſententiatũ à Deo, vt nullus intret paradiſum, niſi prius trãſeat hoc flumẽ mortis. Intantũ ꝙ nec Chriſtus nec virgo Maria beata fuerũt exẽpti. Ideo Eccle. 41. Noli metuere iudiciũ mortis, ſ. cogitando ꝙ euades, quia nullus euaſit. Memẽto quę ante te fuerunt, & quæ ſuperuẽtura ſunt tibi, hoc iudiciũ à dño omni carni, &c. Ideo de morte dicit Chriſtus, In baculo meo ſ. crucis tranſiui Iordanem iſtum, ſ. iudicium mortis, quia nulla ſancta perſona mortua eſt cum eo, ſed ipſe ſolus & pauperrimus, quia nudus, &c. Nunc autem in die aſcenſionis cũ duabus turmis regredior, ſ. angelorũ & patrũ ſanctorum. Similiter in receſſu animæ ſanctæ, quando de hoc mundo aſcendit in cælum, habet duas ſocietates de cælo. Ecce quando perſona deuota quæ fecit magnã & cõdignã pœnitentiã, eſt in extremis, angelus bonus qui eſt cuſtos qui videt omnia interiora, & cognoſcit horã mortis, ſubitò aſcẽdit in cęlũ, & totus lætus vadit ad cathedrã Chriſti & virginis Marię, dicẽs bona noua, licèt Chriſtus ſciat totũ, tamẽ ipſe interrogat iuſtum & impiũ di. Quid eſt? Reſpondet Angelus, Dñe, vna perſona per vos mihi cõmiſſa tot anni ſunt, modò laborat in extremis, vixit benè & ſanctè, dicit ibi corã Chriſto omnia bona quæ fecit, qualis honor! Tunc Chriſtus præcepit Michaëli, vt mittat quinquaginta vel centum millia angelorum, vt aſſociẽt animã eius. Angeli verò propter amorem magnum quem habent ad nos, offerũt ſe dicendo, Dñe ego ſum hic, mittatis me, &c. Filij verò vel parẽtes ſeu amici, qui ſunt iã in cælo, qui cognoſcunt angelũ, vadunt ad Chriſtũ dicendo, Domine vos præcepiſti honorare parentes, ideo pater meus, vel mater mea, vel talis amicus noſter, modò eſt ad mortem infirmus, ideo de veſtra licẽtia ibimus ad aſſociandũ eũ, & placet Chriſto, & veniũt cum angelis, licèt nõ videantur à nobis carne impediente, tamẽ tota camera eſt plena eorum præſentia, & ſtatim anima ſentit eorum præſentiã, & quãdo eſt extra corpus, ſtatim videt angelos & anima da-

clarius quàm vos videtis me modò. Et dicit, Et vnde mihi tantus honor? Et ascendit cum eis in cælum. Auct. Ecce quomodo cōputati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorū est. Sap. 5. Talis anima potest bene dicere. In ciuitate sanctificata similiter, &c. nō dico æqualiter Christo ascēdenti requieui. Secùs de anima impœnitente, quæ non dolet de peccatis, nec cōfitetur, nec restituit, nec remittit inimicis, ad talem non veniunt angeli boni, sed dæmones. Dicatur quomodo illemet diabolus qui fecit eam peccare, quando est in articulo mortis, vadit ad Luciferum dicens, Talis religiosus, clericus vel laicus, quem ego inclinaui ad peccata, modò est in articulo mortis, ideo habeamus societatem. Et Lucifer mittit copiam dæmonum, & anima statim sentit eorum presentiam, & nollet exire & reuertitur intus. Sicut enim criminalis vel criminosus nollet exire captionem, quando debet duci ad furcam, sed cogitur. Ita nāc de anima impœnitēte. Auct. Vir qui errauerit à via doctrinæ in cœtu gigantium commorabitur. Prou. 21. Nota à via doctrinæ eundi ad paradisum, quæ est illa, Pœnitentiā agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Mat. 4. Qui enim ab ista via declinauerit in fine, in cœtu gigantium, id est dęmonum commorabitur. Ideo pro tempore faciamus pœnitentiam, si euadere volumus tam grandia futura mala. Secūda conditio & similitudo in Christi ascensione & animæ est conclamatio. Christus non cum silentio, sed cum laudibus tubarū ascendit, sicut rex quando redijt victoriosus ad suū regnū, à vasallis suis fit subitò conclamatio. Ita potestis cogitare de Christo quando victoriosus de diabolo, de mūdo, & de peccatoribus hodie ad suū regnum redibat. Cogitate qualiter aër totus erat plenus choris angelorum, ideo Dauid in Psal. 46. Omnes gentes dicit, Ascendit Deus in iubilatione, & dñs in voce tubæ. Greg. Iubilus est exultatio, quæ nec exprimi potest, nec taceri valet. Similiter est de anima sancta & deuota, non dico æqualiter quando ascendit in cęlum, scitis qualiter ascendit, quemadmodum depingitur Maria Magdalena, quādo eleuabatur ab angelis in aëre, ita de anima sancta aliqui angeli pręcedunt, aliqui comitantur, aliqui sequūtur. Idē de filijs paruis qui veniunt animam associare, de quibus deberetis facere magnum festum & gaudium quādo moriuntur. Et vos ploratis, quòd non deberetis facere, & sancta anima ascendit lætabunda. Et si placeat sibi talis honos, tamen dicit, Non nobis dñe non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Angeli autem cantant vnā cantilenam habentem tres versus secundum tres virtutes necessarias ad salutem siue saluationem. Prima virtus est recedere à peccatis & ab omni occasione peccandi. Ista virtus est pœnitentia, propter hanc cantant angeli primam cantilenā dicētes, Fœlix dies, fœlix hora, fœlix tempus, fœlix mora in qua peccata dimisisti. Cogitate quātum

gaudium est ipsius animę. Secunda virtus necessaria est obediētia.
Modicum esset recedere à peccatis, nisi homo seruaret bonū pro-
positum & seruaret Dei præcepta. Verbi gratia, vt religiosus seruet
suam regulam & ceremonias, &c. propter hanc cantant secundā cā
tilenam, Fœlix dies, fœlix hora, &c. in qua Christo adhæsisti. Ter-
tia virtus perseuerātia. In ista cōpletur totū nostrum gaudiū, pro-
pter hanc cantant tertiam cantilenam dicēdo, Fœlix dies, fœlix ho
ra, &c. in qua pœnitentiam compleuisti. Et sic anima ascendit. Fa-
ctum est autem vt moreretur mendicus & portaretur ab angelis.
Nota angelis, in plurali, in sinu Abrahę. Lu. 16. Secùs est de anima
peccatrice & impœnitente, qua exeunte à corpore statim dęmones
sunt ibi, & faciunt sicut venatores ad venationem porcorū faciunt,
quia totum nemus resonat de illo strepitu sine concrepatione cor-
nuū, tubarū, & latronum, canū. Auct. Infernus sub te conturbatus
est, in occursum aduētus tui, suscitabit tibi gigantes. Esa. 14. Et lo
quebatur cuidam homini malæ vitæ: illam turbationē potestis in-
telligere ad instar villæ, ad quā subitò veniunt Agareni siue inimici
ad capiendum eam, qualis turbatio esset in villa, ideo auisetis vos.
Tertia similitudo, vt di. Aug. Christo ascendente fuit quod maxi-
mum terrorem incussit dæmonibus mediam regionem aëris inha-
bitantibus. No. hic declarationem tubarū, &c. Sed Christo ascendē
te fugerunt timore concussi, vt fugiunt qui morantur in nemore,
quando sentiunt regem illac transire. De hoc dicit Dauid, Exurgat
Deus, s. ascendendo, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui ode
runt eum à facie eius. Psal. 67. Aug. Ascendente Christo pauet om
ne cælum, mirantur astra, plaudunt agmina, tuba sonat, &c. Simili
ter de anima sancta. Postquam enim Christus ascēdit, dęmones re
dierunt ad suum locum dicendo Christo, non potuimus contradi
cere ne transiretis, sed de cetero videbimus quis transibit. Sic cùm
anima sancta cum societate angelorum ascendit similiter dæmones
fugiunt. Contemplamini hic quando anima videt dęmones fugiē
tes, & cognoscit eos qui eam tentauerunt, dicit cuilibet nominādo
eum. O tu traditor leuiatan tu tētauisti me de superbia, ô proditor
nisi dñs iuuisset me, fuissem damnatus, & sic de alijs. Ex quo iam
est secura de gloria, & bene associata deridet eos, ipsi verò fugiunt.
Aucto. Turbabuntur gentes, sup. infernales, & timebunt qui ha-
bitant terminos à signis tuis exitus matutini & vespere delectabis.
Psal. 64. Nota qui habitant terminos s. in media regione, quia om-
ne mediū, est terminus extremorum, à signis tuis, s. gratiæ & gloriæ
& virtutū ipsius animæ. Exitus matutini & vespere de finibus hu-
ius vitę, quia finis dicitur matutina, vespere diuersis respectibus. Di
citur matutina, quia tūc oritur claritas glorie aīæ sanctæ. Et dicitur
vespere, quia est finis hui⁹ vitę. Totaliter sec⁹ de aīa iniqua & īpœni
tente

tente est, quando descendit ad infernum, dæmones derident eā dicentes, Modò ribaldi quia aqua baptismi perdita fuit in vobis, & etiā chrisma, & sanguis redemptoris & sacramēta. De hoc Aucto. Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudiū inimicis tuis. 18. Nota in gaudiū, s. falsum & malitiosum, quemadmodū gauderet ille qui suspenditur, si primò videret suspendere inimicos suos. Quarta conditio fuit Christo ascendenti, quando enim fuit ad portas paradisi, quæ erant clausæ ex peccato Adæ, tunc omnes turbati sunt, quando angeli qui præcedebant clamauerūt dicentes. Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales, s. ex longa duratione, & introibit rex gloriæ. psal. 23. Et licèt iam scirent quis erat, tamen ex admiratione responderunt. Quis est iste rex glorię, &c. Tunc Christus intrauit cum sanctis animabus. Ideo beatus Stephanus qui post Christi ascensionē fuit passus, clamauit di. Ecce video cælos apertos, & Iesum stantē à dextris virtutis Dei. Postquàm Christus cælum intrauit, portæ cæli clausæ sunt, sed non ita fortiter vt prius. Auct. Cùm intrauerit paterfamilias & clauserit ostitum, incipietis foris stare & pulsare ostiū dicentes, Domine Domine aperi nobis. Luc. 13. Sic quando anima sancta ascendit, similiter, portę statim aperiuntur, & dicitur sibi à Christo, Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Mat. 15. Nota. In pauca fuisti fidelis. quia bona quæ facimus in hoc mundo, sunt pauca respectu gloriæ quæ datur bonis. Fidelis dicitur, quia in bonis quæ facit, noluit honorē proprium, sed honorē Dei: quia bona opera facta iusta & recta intentione faciunt hominē fidelē: Secùs de anima peccatis infecta, quando venit ad portas inferni, & videt illa horribilia tormēta, tunc aperitur gula inferni, & anima clamat, O misera, tunc dicūt dæmones adinuicem, Habeatis vobis istum peccatorem, quia vita vestra meretur ista. De hoc auct. Dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suū absque vllo termino. Isa. 5. Quinta cōditio, Christo ascendente fuit solenniter festiuatus. Qualiter autem fuit receptus à Deo patre & Spiritu sancto, non potest linguis declarari, sed deuotæ personæ per intellectum possunt hoc contemplari, qualiter fuit receptus à Deo patre, hoc fuit reuelatū Danieli, qui Dixit, Ecce cū nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, & vsque ad antiquū dierum peruenit. Et in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit ei potestatē & honorē & regnum, & omnęs populi, tribus & linguæ seruient ei. Dan. 7. Nota, Ecce cō nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, scilicet secundum humanitatē, quia inquantum Deus semper erat in cælo & in terra vt radius solis, quia licèt veniat in hunc mundū ad illuminandum, calefaciendum & fructificandum, tamen non recedit. Ita de Christo secūdum diuinitatem. Sed dicitur ascēdere

dere secũdum humanitatẽ,& quãdo fuit corãDeo adorando eum, inquãtum Deus ęqualis est Deo patri,dixit. Manifestaui nomẽ tuũ hominibus quos dedisti mihi,opus cõsummaui.Io.17.Respõdit si-bi pater, Tu es filius meus dilectus,in quo mihi benè cõplacui.Lu. 3.Item Spirituisancto eum adorando dixit inquantum homo,Spiritus dñi,super me,quia inquantumDeus æqualis est,propter quod vnxit me,euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde,prædicare captiuis remissionem,&c.Luc.4.Respondit Spiritus sanctus,Speciosus forma præ filijs hominum,diffusa est gratia in labijs tuis.Psal.44.Tunc à patre & Spiritusancto fuit collocatus ad dexteram in cathedra gloriæ super omnes creaturas. Deinde venerunt sancti angeli vt vasalli facientes reuerentiã regi adorãtes Christum,dicendo,benedictio & claritas & sapiẽtia & gratiarum actio, honor & virtus & fortitudo Deo nostro in sęcula sęculorum amẽ. Apoc.7.Qui respondens ait,Vos estis administratorij spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatẽ capiunt salutis. Ad Hebr.1.Deinde omnes animæ sanctorum qui cum eo ascenderunt,vt Adæ & omniũ patriarcharũ & prophetarũ,&c. Adorantes Christũ dixerunt, Dignus es dñe accipere librum & aperire signacula eius, quoniam occisus es & redemisti nos sanguine tuo. Apoc.5.Respõdit Christus dicens, Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta,populus acquisitionis,vt virtutes eius annuntietis,qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. 1.Pet. 2. Ecce hic vnum modicum de receptione facta Christo ascendenti. Similiter animæ sanctæ, non dico æqualiter, quando enim anima sancta intrat cælum empireum ,transit per ordines angelorum, angeli & sancti qui stant in illis palatijs corporalibus non de materia terrestri, sed cælesti respicientes per fenestras suas, omnes salutantes animam intrantem dicent, O benedicta anima, benedicta dies, in qua pœnitentiam fecisti,restituisti,remisisti. Anima respondet,non nobis domine non nobis,sed nomini tuo da gloriam,& sic præducitur vsque ad Christi cathedram vbi adorat Christum regratiãdo sibi,qui ipsam præducit ad debitum finem, & ibi coronatur à Christo,quẽadmodũ depingitur virgo Maria, quãdo coronatur à Christo,iuxta illud, Veni electa mea,veni coronaberis. Aucto. Iusti in perpetuũ viuent,& apud dominum est merces eorum,& cogitatio illorum apud Altissimum.Ideo accipient regnũ decoris & diadema speciei de manu dñi.Sap.5.O quale festum fit tunc in cælo, & tripudia ab angelis Dei. Auct. Dico vobis,gaudium est in cælo super vno peccatore pœnitẽtiam agente.Lu.15.Quãto magis super vno peccatore pœnitentiã cõplente. Secùs de anima damnata impœnitente,aliud festũ fit sibi in inferno,vt dñs custodiat nos ab isto festo. De quo Isa.14. Oẽs principes terræ surrexerunt de solijs suis,

omnes principes nationum. Vniuersi respondebunt, & dicent ibi, Et tu vulneratus es sicut & nos, nostri similis effectus es. Detracta est vsque ad inferos superbia tua, concidit cadauer tuum. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes.

Dominica intra octa. Ascensionis. *Sermo I.*

Ille testimonium perhibebit de me. Verbũ istud habetur texualiter Ioã. 15. & officialiter in euangelio hodierno. Sermo noster erit de sancto euangelio pręsentis dñicæ, singulariter de verbo proposito pro themate. Et habebimus multas bonas doctrinas ad peccatorũ correctionẽ & vitæ instructionẽ. Sed primò salutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi & prosecutione totius materię nostri sermonis, sciendũ ꝙ deus dãs doctrinã & regulã & legẽ omnibus iudicibus mũdi, quõ se debeát regere ad puniendũ & corrigendũ pctã dixit. Nõ stabit testis vnus contra aliquem, quidquid illud peccati vel facinoris fuerit, sed in ore duorũ aut trium testium stabit omne verbum. Deut. 19. Ratio huius legis est, quia quando vna sola persona testatur cõtra aliã, & alia negat, æquales sunt. Iudex nõ plus habet rationẽ condẽnandi quã soluendi. Sed quando sunt duo testes contra vnũ, tũc vnus est conuictus, si sint tres testes, melius iam iudex potest eum condemnare. Ideo dicit, In ore duorum vel triũ testium, &c. Ecce legẽ quã dedit, & sicut dedit illis, sic alijs iudicibus, ita etiam vult eam seruare. Nã antequã anima intret paradisum, si sit bona, vel infernũ, si sit mala, vel purgatoriũ, primò venit ad iudiciũ Christi, & ibi iudicatur. Auct. Statutũ est hominibꝰ semel mori, post hoc aũt iudiciũ. ad Heb. 9. In primo enim iudicio Christus procedit per legẽ datam alijs iudicibus, s. cũ duobus aut tribus testibus cõtra reũ, & secũdũ ꝙ testes sunt ꝓ anima, vel cõtra animã, ipsa iudicatur. Primus testis est consciẽtia propria humanalis. Secũdus bonus angelus cęlestialis. Tertius est Iesus iudex vniuersalis. De quolibet istorũ dicit the. Ille, s. primus vel secũdus vel tertius testis testimoniũ perhibebit de me, ꝓ me vel cõtra me. Dico primò, ꝙ propria conscientia humana est testis, quia cõscientia hominis est liber, in quo scribũtur omnia bona & mala quę homo facit. Quãdo homo facit aliquod bonũ opus, illud opus trãsit, sed remanet scriptũ in libro cõscientię. verbi gratia, Credo ꝙ quilibet nostrũ hodie orauit postquã fuit indutus genibus flexis, etiã illud opus iã transiuit, tamen remanet scriptum in libro conscientiæ ad testificandũ in iudicio. Itẽ si hodie fecistis eleemosynã, & deuotè & cũ silentio audiuistis missam. Idẽ si salutastis alium bono corde, & sic de alijs. Ista opera trãseũt, sed remanẽt scripta in libro conscientiæ. Auctoritas. Cùm gentes quæ legẽ non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, huiusmodi legẽ non

haben-

habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptũ in cordibus suis. Rom. 2. Idem de malis operibus dicas, Dixisti hodie aliquod mendaciũ, illud iam transiuit, sed manet scriptũ in libro conscientiæ ad testificandum contra te in iudicio. Item si iurasti per Deum, & vituperasti aliquem, vel locutus fuisti in missa, si es religiosus qui silere in mensa debes, vel respexisti mulierem discurrendo per villam, vel ciuitatem, vel in ecclesia. Auctoritas. Imperfectũ meum viderũt oculi tui, & in libro tuo omnes, supple defectus scribentur. Psal. 138. Nota, imperfectum meum, &c. quasi diceret, Domine quando ego peccabam, credebam facere peccata secretè abscondendo me à Gẽtibus, sed tu domine vidisti, &c. & in libro tuo, &c. Conscientia enim hominis dicitur liber Dei. Ratio, quia ipse fecit illum librũ, & creauit, & scribit, & legit, & nullus alius. Cognoscere enim cogitationes cordium siue intellectũ, vt sunt in intellectu, solius Dei est. De quo vide san. Tho. 1. parte. q. 57. ar. 5. Modò iste liber est clausus, quia nullus potest legere nisi Deus, & ego in mea, tu in tua cõscientia, & ille in sua, &c. Sed in iudicio quãdo anima veniet timens & tremens dicit Christus. Videamus librũ, & tũc cõscientia aperietur, & dabit testimonium. Si anima recessit à corpore in gratia, mala & peccata nõ apparebunt in cõfusionẽ, inmo in bonum testimonium animæ in gloria. Vnde Apostolus, Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostrę. 2. ad Cor. 1. Sed si vixit in mala vita, peccatis, & finaliter moritur impœnitẽs, tũc nullum bonum apparebit scriptum in libro cõscientię, quia quãdiu sumus in peccato, opera nostra nõ sunt meritoria. Ideo nõ apparebũt nisi mala opera scripta in charta illa. ideo Apostolus. Testimonium reddente illis conscientia ipsorũ, & inter se inuicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium in die cũ iudicabit Deus, occulta hominũ. Rom. 2. Do vobis hoc remedium & bonũ consiliũ, quod si vultis tenere, & mihi credere, tunc testimonium conscientiæ vestræ erit pro vobis, & non cõtra vos, licèt feceritis multa mala & peccata. Istud remedium capiatis per similitudinẽ hãc. In quodam loco erat homo quidẽ malæ vitæ, latro, homicida, & faciebat multa mala, sed secretè timore iustitię. Sed quantũcunque ignis fiat secretè, & in abscondito, fumus exiet inde rex sciens illius hominis mala, commisit iudici illius loci, vt faceret processum contra illum hominẽ taliter, quod ille homo nihil sciret. Quo facto processu clauso, & signato, sciens iudex quod homo iste contra quem fecit processum, esset iturus ad regem, dixit sibi quòd portaret regi vnum librum, qui acceptauit librum & erat processus contra eum factus. Quando autem latro fuit in via, cogitauit, & timuit, an ista scriptura esset contra eum, quia *Conscius ipse sibi, de se putat omnia dici*, Dicens intra se, Quid scio, quid porto. Iste liber processus videtur,

qui

qui aperuit dictũ processum,& legit ibi,& inuenit clarè omnia nu-
la quę fecerat,qui incœpit flere dicens , O miser quid faciam,si ego
porto hoc regi,suspensus sum, volebat comburere processum, sed
timebat perdere omnia bona sua. Qui accessit ad quendã notarium
amicum,exponens ei suam necessitatẽ & casum. Ad quem notarius
dixit,si de cetero vultis vos cauere & emendare vitam vestram,ego
iuuabo vos. Qui promisit emendam. Tunc notarius fidelis rasit de
processu subtiliter,vbi erat affirmatiua,posuit negatiuã,& vbi erãt
testes cõtra eum,posuit pro ipso,& clausit processum di. Modò va-
datis ad regẽ,nec oportet vos timere , immo rex bene accipiet vos.
Quando autem fuit cum rege,assistentes qui erant cum rege dice-
bant,Dñe iste est ille malus homo talis loci,capiatur, & statim rex
mandauit vt statim caperetur & suspenderetur,sed ipse homo prę-
sentauit processum regi,qui lecto processu , rex osculatus est eum,
& mãdauit sibi dare centũ florenos. Rex iste est ille de quo dicitur,
Rex regum,& dñs dominantiũ. Apoc. 19. sed malefactor est qui-
libet nostrum. Sumus enim homicidæ & latrones, &c. Si tu dicis,
Ego nunquã occidi aliquẽ,probo quòd sic. Homicida occidit cor-
pus,sed qui peccat mortaliter,occidit animam,quoties enim pecca-
sti mortaliter,toties occidisti animam. Anima quæ peccauerit, ipsa
morietur. Ezech. 18. Item si occidisti proximum,homicida es. Au-
ctoritas. Omnis enim qui odit fratrem suum,homicida est. 1. Io. 3.
Item quotiescunque inclinasti, vel induxisti alium ad peccandum
mortaliter,toties animam occidisti. de pe. dist. 1. Noli dicit Aug. no-
li putare te homicidã non esse,quando fratri tuo malum persuades.
Cùm enim fratri tuo malum persuades,occidis. Item sumus fures,
quotiescunque furati sumus Deo honorem vel reuerentiam vel o-
bedientiam ad sua præcepta,toties fecimus furtum. Item proximo
famam & ecclesię decimas,seruitoribus & solidatum & mercedem
operum,mortuis legata,furtum committimus omnes. Auct. Quot-
quot venerunt fures sunt & latrones. Io. 10. Et processus est iam fa-
ctus,clausus, & signatus. Et quilibet portat suum processum ad re-
gem Christum. Ergò quid faciendum? Dico ꝙ sicut fecit latro. Pri-
mò aperiatur iste processus legẽdo ea quæ ibi cõtinentur. Secundo
debemus flere sicut iste fleuit. Tertiò debemus ostẽdere processum
amico notario. Quartò fiat ꝙ notarius radat subtiliter,&c. Primò
liber cõscientiæ aperietur cogitãdo malam vitam quã tenuit. Si es
religiosus,cogita si seruasti regulã,& cęremonias. Si sacerdos, cogi-
ta qualiter officiũ celebrasti,si cũ pura deuotione vel pro pecunia,
si vnquam iurasti vel mẽtitus fuisti,si vixisti castè ,&c. idẽ de vobis,
quilibet cogitet vitam quã tenuit, isto modo liber cõscientiæ ape-
ritur. Secũdò plora,ecce cõtritio dicẽs,O miser quid erit de me,&c.
Tertiò recurrere debes ad amicũ,& dicere sibi totum, & ostendere
sibi

sibi librũ. Amicus iste est cõfessor, amicus plusquã pater vel mater, & ostendere sibi librũ debes, clarè dicendo peccata. Pater ego sum magn⁹ peccator. Primo feci hoc & hoc. Et post cõfessioné cõfessor debet quærere propositũ in corde vestro de cetero cauendi & emendãdi vitã vestram. Si dicetis quod sic, tũc cõfessor radit & delet peccata de cõsciẽtia, scilicet cum lingua. Nullus gladius tantũ scindit, quantum lingua cõfessoris, quando eleuat manũ, & dicit, Misereatur tui omnipotens Deus, & dimittat tibi omnia, &c. Facta absolutione omnia peccata & mala sunt rasa de libro consciẽtię. Ita radit subtiliter, ꝙ sicut cõscientia erat cõtra te, &c. testatur ꝓ te. Deinde dicet cõfessor, modò securè vadas ad regẽ. Vadit homo securus pœnitẽtiã implẽs datã à cõfessore, & quãdo anima venit corã Christo in iudicio & processus cõsciẽtiæ aperitur, omnes testes sunt pro anima. Benedictus erit qui cõsiliũ hoc seruauerit. Hoc Deus met dicit peccatori. Sume tibi librũ grandẽ, & scribe in hoc stylo, velociter spolia detrahe, citò prædare Esaiæ. 8. Nota, Sume tibi, nõ alteri, quia nullus alius potest ibi legere librum grandẽ. Magnus liber est decretales, maior decretum, & maior biblia. Maior omnibus his est cõscientia. Liber sumitur cogitãdo peccata, vt dixi, Scribitur stylo hominis, quia ex quo Deus factus est homo, dedit hominibus potestatem remittendi peccata & nõ antè. Auditur velociter, &c. Nullus dicat, volo confiteri in quadragesima, &c. forte hodie vel cras morieris, &c. Et sic patet prima ps sermonis. Dico secundò ꝙ alius testis est angelus bonus cælestialis. Sciendum quod quilibet homo vel mulier à natiuitate quandiu viuit in hoc mundo, habet vnũ angelum bonum de cælo summo ad sui custodiam à Deo omnipotenti deputatum, vnde Hiero. Magna est dignitas animarũ, vt vnaquęque anima ab ortu suæ natiuitatis habeat angelũ ad custodiam deputatum, quia aliter dæmones suffocarẽt nos & impedirent omnia opera nostra. Ideo Deus dat angelũ ad custodiã, sicut Dominus qui habet oues dat eis custodiã pastoris. De hac custodia Dauid in Psa. Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Psal. 90. Iste autem testis videt quicquid homo facit, & dicit. Ideo testificatur de visu & auditu. Modò contemplare hic quantũ placeat angelo bono, quando homo facit bona opera, orationẽ deuotam, ieiunium, &c. Tunc enim angelus eleuat oculos ad Deũ dicens, O Domine audiatis eum, iam videtis quomodo deuotè orat, ieiunat, &c. Sic de quolibet bono opere. Et non solum iste angelus gaudet, sed etiam omnes alij angeli de cælo. Gaudium est angelis Dei, &c. Lucę decimoquinto. Per oppositum, quando facimus peccata, vel aliquam inhonestatem, dicit angelus, O de isto proditore quid dicam? Cogita si coram aliqua deuota persona tu faceres inhonestatem, quid diceret? ita angelus. Multi credunt quod

quando volunt facere aliquod furtum vel luxuriã secretè, quòd nullus videat, dicunt, O nullus videt me. O miser aperi oculos mentis, & vide ibi angelũ pręsentẽ, qui dicit, O de isto proditore, quid ego dicam iudici? O de ista meretrice siue putana quid dicã? Etiã de cęlo illi clamant cõtra illum peccatorem, ac si modò corã nobis veniret aliqua mulier meretrix nuda, omnes vos diceretis: O illa vilis meretrix, foras, &c. Modò cogitate qualiter sancti angeli, qui abhorent peccata, qualiter indignãtur. Auctoritas. Ecce videntes clamabunt foris. Angeli pacis amarè flebunt. Esa. 33. No. Ecce videntes, quia sunt nobiscũ hîc angeli pacis, qui sunt de cælo, quia illi de inferno sunt angeli guerræ & diuisionis, amarè flebunt, quantum ad detestationem peccatorũ. Non intelligatis quod sit talis fletus sicut est noster, qui venit ex tristitia vel deuotione, sicut in deuotis personis. Cogita quale testimonium faciet angelus in iudicio. Quando enim anima peccatrix impœnitens venit ad iudicium, & dæmones eã accusant, Christus iustus iudex vult audire partes, dicẽs, Videamus quid dicitis vos angeli. Qui respondent, scilicet dæmones, Domine ista anima fecit hoc & hoc. Ideo faciatis iustitiã, pro vno peccato dãnasti nos in perpetuũ, & iste fecit tot peccata, & ideo, &c. Tunc Christus licèt sciat totum, tamen secundum formam iudicis quærit à testibus. Interrogat angelũ Dei, Quid est hoc, tu quid vidisti, quid dicis? Et angelus quasi complangendo ex amore quem habet ad nos, dicit, Domine tot anni sunt quod mihi commisisti istũ. Verum est quod dicunt dæmones, dedit se superbiæ, vanitati, & sic de alijs peccatis. Quantumcunq; ego inducerem eam ad cælũ, noluit mihi credere. Tunc Christus auditis duobus testibus, s. conscientia & angelo, dat sentẽtiam di. Surge, tolle quod tuum est, & vade. Tunc dęmones recipiunt animam, & sic ducitur ad infernũ. Si autem homo fuit bene cõfessus, & proposuit de abstinere à peccatis, & fecit condignam pœnitentiam, quando venit ad iudicium, & dęmones eum accusant, Christus dicit ad bonum angelũ. Quid tu dicis angele? Respondet angelus di. Verum est Domine quod ipse fecit hoc, vt dicunt dæmones, tamen recurrit ad medicinas, & ad remedia vestra. Fuit enim bene confessus & contritus, & fecit pœnitentiam & communicauit, ideo videtur mihi, quod debet absolui. Tunc Christus dat sententiam, præcipit angelo, & mandat sibi, vt collocetur in paradi. in tali sede vel cathedra. De hoc dicit scriptura, Si fuerit pro eo angelus loquẽs, vnus de millibus, vt annũtiet hominis æquitatẽ, id est pœnitentiam & bonam vitam, miserebitur eius, & dicet, Libera eum, vt non descendat in corruptionem. Iob. 33. Remedium ergo & consilium bonum beati Bernardi est dicentis, Noli præsente angelo sancto facere, quod me præsente facere non auderes. Quantumcunque esset tentatus quis propter verecundiam

coram vna bona persona nollet facere peccatū vel inhonestatē ali-
quā, quare ergo in præsentia angeli non times facere? O quale testi
moniū angelus faceret, si amore suo homo nō peccaret opportuni-
tate habita, vt placeret ei. Dico ergo quod ali⁹ testis est Iesus iudex
vniuersalis. Diceret aliquis, quomodo est posibile, quod Christus
simul sit iudex & testis? Si est iudex, quomodo est testis? & ecōuer-
so, dico quod proprium est Christo simul esse iudicē & testē. Nec
rex nec papa potest esse simul iudex & testis, sed Christus. Ideo di
cit, Ego sum iudex & testis, dicit Dominus. Hie. 29. Si alij testes nō
essent, ille sufficeret. Ideo dicit accedam ad vos in iudicio, & ero te-
stis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & qui calūniantur mer
cedem mercenarij, & humiliant pupillos & viduas, & opprimūt pe
regrinos, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituū. Mala. 3. No.
septem peccata in dicta auctoritate, de quibus erit testimoniū Chri
sti cōtra homines in iudicio. Primum peccatum est maleficium, om
nes qui faciunt mala opera dicuntur malefici sed simpliciter qui dā
nificant proximum, tollendo eius bona, vel furando de vineis, hor
tis seu campis. Quidā dicunt quod recipere fructus, non est pecca-
tum, error est, quia ex furto fructus humanum genus fuit exul à pa
radiso terrestri, & Christus pro eo passus est. Tales non habent re-
medium nisi quod satisfaciant, si volunt intrare paradisum, vel pete
re veniam debent. Secundò ero testis velox adulteris. Dicatur quid
est adulterium quando est publicum, nisi corrigatur, ira Dei est su-
per communitatem. Tertiò est periurus. Dicatur quomodo pro to
to mundo saluando homo non deberet iurare falsum iuramentum.
Quartò qui calumniantur mercedem mercenarij. Iste mercenarius
est Christ⁹, qui 33. annis laborauit in vinea Christianitatis: salariū
quod vult est de septem diebus hebdomadę, scilicet quod vult vnā,
scilicet dominicam, qui verò non seruat dominicā, calūniatur mer-
cedem, &c. Quintò erit testis velox his qui humiliant viduas & pu
pillos. Vidua est mulier, quæ habet virum suum in alio mundo. Ita
animæ nostræ sunt viduę, quę habent spōsum suum in alio mūdo.
Pupilli sunt corpora. Humiliantur isti pupilli, quando inebriantur
homines in tabernis, &c. Dicatur contra istud vitium. Sextò oppri
munt peregrinos. Quilibet nostrum est peregrinus quādiu viuimus
in hoc mundo. Ideo Dauid, Aduena & peregrinus ego sum, oppri-
mitur peregrinus in ludo taxillorum, &c. Septimò nec timuerunt
me, pręcepta dominorū temporalium timent, sed non Dei. Reme-
dium ergo est in omnibus quæ facimus, habere respectum & timo
rem ad Deum, vt Iob qui dicebat Ecce in cælo est testis meus & cō
scius meus in excelsis, subdit, Ad Deum stillat oculus meus, Iob. 16
Sicut oculus mulieris ad virum eam respicientem per fenestram,
Ideo non sustinet tactus philocapti, &c. Deo gratias.

Dominica intra octa. Ascensionis. *Sermo II.*

De provocatione ad ... vide ... Dominico ... (handwritten marginal note)

Lle testimoniũ perhibebit de me. Io. 15. Pro huius verbi declaratione & materię prędicãdę introductione, sciẽdũ q̃ singularis excellẽtia & priuilegiũ est de Christo dño super alios dominos oẽs, quia ipse simul est iudex & testis, q̃ nõ est de aliquo iudice in aliquo bono iudicio. Ratio, quia testificari nihil aliud est quã iudicẽ de veritate informare. Modò aliud est informare se, & aliud informari. Iudex enĩ potest informari, s. ab alio, sed ipsemet nõ potest se informare. Ideo non potest esse iudex & testis simul: sed in Christo ista ratio nõ habet locũ, q̃a ipse nõ indiget informatione alterius. Ideo ipse informat omnes alios de veritate. Plus scit ipse de negotijs meis & tuis quàm nos. Auct. Omnia autẽ nuda & aperta sunt oculis eius. ad Heb. 4. Ideo necessariò ipse iudex habet esse testis. Secũda ratio, quia iudicare est inter partes sentẽtialiter diffinire. In omni enim iudicio sunt reus, accusans, & testis, qui semper est alicuius partis, & cũ iudex nõ possit esse simul iudex & pars. Igitur nullus iudex potest esse simul iudex & testis. Sed in Christo ista ratio nõ habet locũ, quia in omni bono opere ipse est pars. Ratio, quia bona opera maximè fiunt propter Deũ, si verò opera sint mala, ibi non est pars, quia fiunt cõtra eũ. Ideo ipse dicebat, qui nõ est mecũ contra me est. Lu. 11. Ergo necessariò est pars. Patet ergo priuilegiũ & excellẽtia Christi, quia simul est iudex & testis. De hoc auctoritas clara, ego sum iudex & testis dicit dominus. Hier. 29. & ista ratione proposuit thema. & quilibet vestrũ potest veraciter dicere. Ille, scilicet Iesus Christus Dominus & iudex testimoniũ perhibebit de me. Patet thema. Et ego sum modò in materia quã volo pertractare moraliter: Modò videamus quomodo Christus est testis & iudex in iudicio, & cõtra quę peccata. De hoc inueni auctoritatem, quę dicit clarè de quibus peccatis perhibebit in iudicio testimonium. Accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, adulteris, & periuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinũ, nec timuerunt me dicit Dominus exercituum. Mal. 3. Hic nominat septem conditiones peccatorum, quæ si vitentur habebitis in iudicio iudicem & testem Christum pro vobis, aliàs erit contra vos, & poteritis dicere thema. Ille testimonium perhibebit de me. Primo dicit, Accedam ad vos in iudicio tanquam iudex, & ero testis velox maleficis. Quilibet peccator faciens mala opera potest dici maleficus generaliter. Sed proprio & stricto modo malefici sunt, qui non solùm nocent sub ipsis, sed etiam toti communitati, sicut sunt diuini, sortilegi, coniuratores, & potionatores, siue intoxicatores, qui si sustinentur in aliquo loco, tota illa patria destruetur, ex quo est no-

Peculiare est Christo quod sit simul iudex & testis.

coriunt,

torium,quia processionaliter gentes recurrunt ad eos,& si sustinentur,ira Dei est super illam ciuitatem siue cõmunitatẽ. Secùs de secretis quos Deus secretè damnabit,& terra erit sine periculo, quia ex quo peccatum est secretum,non cadit in iudicio hominum, sed in iudicio Dei. Dauid, Iudica illos, da illis secundum opera eorum & secũdum nequitiam adinuentionum ipsorũ. Dicunt id quod volunt & nesciunt,quia tenebrosi sunt,sed diffamãt aliquem, & ostẽdunt in speculo & in amphora,&c. figuras,&c. & sequitur diuisio inter vos,propter hoc nõ est petẽda sanitas ab eis. Si tu haberes inimicum capitalem in hac villa, recurreres ad eum in tuis necessitatibus? clarum est quod non. Ita est de diuinis,qui cum diabolo inimico capitali nostro habent sua consilia. Ad dñm Iesum Christum recurratis in vestris necessitatibus,quia ipse potest dare sanitatem filijs,&c. Præcepit Deus antiquitus dicens. Vir siue mulier in quibus phitonicus siue diuinationis fuerit spiritus,morte moriantur. Dñe & qua morte? an suspensionis, decapitationis, vel combustionis? Responsio quod non,sed lapidibus obruent eos,sanguis eorum sit super eos. Leui. 20. Quia qui moritur suspẽsus vel decapitatus,&c. non nisi ab vno potest interfici. Sed quia diuinus nocet toti populo,vult Deus quòd a toto populo occidatur. Ecce quare dicit, Accedam ad vos,&c. vsque maleficis. Secundò dicit, accedã ad vos. Ista clausula debet addi cuilibet peccato. Accedam ad vos, & ero testis velox adulteris. Qui in matrimonio sunt,actum matrimonialem facere possunt sine peccato, & etiam quãdoque cum peccato & mortali & veniali,& quandoque etiam cum merito. Sed quãdo vir cognoscit de aliqua alia muliere,vel ecõtra,hoc peccatum dicitur adulterium. Istud peccatum est multum abominabile,maximè quando est notorium,quia etiam nocet toti communitati. Secùs si sit secretum. Dicatur historia de Corinthijs quos Paulus cõuerterat ad fidem,& post aliquot dies ira Dei fuit super eos, quia habebãt siccitates & mortalitates. Hæc dicitur ira Dei,qui nescierunt causam, quare & scripserunt apostolo Paulo eorum necessitatem. Apostolus autem per literam respondit eis, dicens, Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit. Et sequitur, Auferte malũ ex vobis ipsis. 1. Cor. 5. Patet clarè quod sustinere adulteriũ notoriũ est destructio communitatis. Ideo vos rectores, qui portatis onus, debetis prouidere & facere ordinationem statim cum præconizatione publica & certis pœnis,quod nulla putana siue meretrix notoria possit esse nisi in bordello siue lupanari, & corrigantur omnia ista peccata. primò de meretricibus in hospitijs. Lupanaria possunt sustineri, vt dicit Aug. in lib. de ordine. ad vitandũ maiora peccata. Sed lupanaria particularia quę sunt in laqueũ,nõ sunt sustinẽda, & morbus cõtagiosus est. Quãdo vxor vestra vel filia videt mere-

tricem cum homine gratulari, quid cogitabit? citò erit putana, vel quandoque fieri posset putana. Ideo ad partem in remedium malorum, & non in laqueum lupanaria erunt collocata, ne vxorati & clerici & religiosi venientes ad hospitium incidant in laqueum. Cogitate quale peccatum est, quia Christus dedit vitam suã & sanguinẽ vt saluaret animas, & vos ponitis ibi laqueum vt damnentur. Secũdò corrigatur peccatũ clericorũ de concubinis, &c. Nisi hoc peccatum corrigatur, dicit dñs, accedam ad vos, &c. vsque, adulteris. Tertiò dicit, Accedã, &c. vsque periuris. De isto peccato Deus reputat se valde grauatum quando notoriè fit. Secùs quando secretè, quia tunc non est periculum communitati, sed quando notoriè iurant, renegant, & Christum despiciunt, dicendo verba contra Christũ, Virginem Mariam & sanctos, creditis quòd Deus surdus sit & mutus & cęcus? Mirum est quod nõ mittit plagas ad destruendũ nos, quia talia sustinemus. Si de dño vel rege dicerẽtur mala, statim punirentur. Et de Christo sine correctione: Heu omnes possunt dicere, imò inter scutiferos aliqui prouocantur vt iurent & blasphemẽt Deũ & beatã Virginem Mariam & omnes sanctos, & tunc rident. Et ex peccato isto veniunt siccitates, sterilitates & mortalitates, & ira Dei super terram & super habitatores terræ. Sed diceret aliquis, quare super me, quia ego non iuro, &c. Responsio licèt non iuremus omnes, quia tamen sustinemus, oẽs habemus peccatũ quando aliquis iurat, &c. omnes debemus resurgere cõtra eum. O ribaldus, interficiatur, &c. ac si lupus intraret villã ad deuorandum pueros, nõne omnes clamarent ad lupum, & nullus curat de blasphemia cõtra Deum, immo ponunt in truffis quando est aliquis magnus iurator, scienter prouocant eũ ad iram vt iuret, vt ipsi possint ridere de iuramentis illius. Ideo de rectoribus conquerendo qui hoc peccatũ deberent corrigere, dicit, Dominatores populi mei iniquè agunt cõtra me, dicit Dominus, & iugiter tota die nomen meũ blasphematur, Propter hoc sciet populus meus nomen meũ in die illa, quia ego ipse qui loquebar, sup. pręcipiẽdo, Ecce adsum, s. puniẽdo Esa. 52. Quartò dicit, Accedã ad vos, &c. vsq; qui calũniantur mercedẽ mercenarij seruitoribus & ancillis & scutiferis, quãdo cõpleto tempore seruitij petunt salariũ, dñi calũniantur & faciunt placita, &c. De isto peccato multũ grauatur Deus omnipotens, intantũ, quod præcepit per Tobiã dicens, Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim mercedẽ ei restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino nõ remaneat. Tob. 4. Quintò dicit, Accedã ad vos, &c. vsque his qui humiliãt viduas & pupillos. Iã quãdo mulier vel vxor aliqua perdit suũ bonũ virũ, remanet vidua, & filij quãdo perdũt patrẽ remanẽt orphani, & tũc oẽs deberent iuuare. Sed modò fit totũ oppositum. Dicunt modò, nõ habent defensorẽ, & cum tali litera
quam

quam habeo, potero habere campum, vineam, domũ, &c. & pater satisfecit sibi de debito, & nõ curauit de litera, cõfidens de sua amicitia, &c. Sed licèt perdiderint virũ & carnalẽ patrẽ, nõ tamen perdẽt verũ patrẽ, nec defensorẽ, quia Deus pater orphanorũ, & sicut iudex viduarum defendit eos: qui dicit, Viduę & pupillo nõ nocebitis. Si lęseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiã clamorẽ eorũ & indignabitur furor meus, percutiãq; vos gladio, & erunt vxores vestræ viduę, & filij vestri pupilli. Exo. 22. Ideo caueatis ab isto pctõ. Ideo dicit, Accedã ad vos, &c. Sextò dicitur, Accedã ad vos. vsque hic qui opprimũt peregrinũ. Peregrinus dicitur viator, qui portat modicũ prouisionis. Ita in hoc mũdo peregrini dicũtur pauperes, quorũ quilibet potest dicere, aduena & peregrinus sũm apud te. Cõtra illos q pauperes istos opprimũt, Deus erit iudex & testis, maximè contra vsurarios, qui nihil sciunt facere, nisi cum vsuris. Si habent mutuare pauperibus, statim cum vsura mutuãt, si vẽdunt plus quàm est pretium condignum recipiunt propter dilationem solutionis, si emunt, minus dant propter hoc, quia dant pecuniam prõptam. Dicatur contra illos qui faciunt vsuram de pannis vendẽdo plus, dein de ille qui emit statim vẽdit pannũ minus. Dicatur quod peccatum esset vendere quod nõ est suum. Ita tu vendis necessitatem alterius. Item faciunt aliam crudelitatem cõtra pauperes, quia emunt frumentum contra pauperes, & abscondunt sperãtes ipsum vendere ad pondus argẽti. Vultis cognoscere quod peccatũ est? Dicit scriptura, Qui abscõdit frumenta, maledicetur in populis, benedictio autem super caput vendentiũ. Prouer. 11. Septimò ait, Accedam, &c. vsque hic, nec timuerunt me dicit dñs. Modò audite defectum qui modò est in toto mundo, quia gentes habent verecundiã & timorem coram gentibus, & nõ timent Deũ, seruant præcepta & ordinationes dominorum temporalium timore pœnæ, scilicet quinque solidorum, & non timent frangere præcepta & ordinationes Dei, quas præcepit seruare, non sub pœna quinque solidorum, sed perdendi omnia membra, & corpus & animam, & damnationem æternam, & tamen nullus timet. Ideo dicit Christus, Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Matth. 10.

Dominica intra octa. Ascensionis. *Sermo III.*

Ssumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. Mar. vlt. Verbum propositum pro fundamento sermonis declarat excellentiã & altitudinẽ Christi, qualiter inquantum homo fuit receptus & collocatus in cælum, dicens assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. Istud verbũ habet magnamq difficultatem in theologia, qualiter Christus dicitus

citur sedere ad dexteram Dei inquantū homo. Pro cuius declaratione & materiæ prędicādę introductione sciendū quod in substantijs spiritualibus nō reputātur partes dextrę vel sinistrę propriè loquēdo. Dicit enim, S. Tho. & probat prima par. l. ar. 1. quod Angeli sunt incorporei, quia non sunt diuisibles per partes, indiuisibles enim sunt. Ideo in eis nō inuenitur differentia partis dextræ vel sinistræ. Sed quicquid est in eis, totū potest dici dextra, quia pars sinistra dicitur minoris fortitudinis & virtutis, sed in angelis totū est forte, & nihil debile. Sed differentia partis dextræ & sinistræ propriè solùm inuenitur in creaturis corporalibus & sensitiuis, vt in hominibus & animalibus, quia arbores & lapides nō dicuntur habere partes dexterā & sinistrā, quia æqualiter habēt fortitudinē in qualibet parte, homines verò & iumēta habent maiorē fortitudinem & virtutē in dextra quā in sinistra. Ideo dicit Salomō, Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me tanquā res fortis & firma. Cā. 2 Ergo dicit thema, Assumptus est in cælū, & sedet à dextris Dei. Et etiā est articulus fidei, qui dicit, Ascendit ad cælos, sedet ad dexterā Dei patris: si dicas cum pater in sua essentia & diuinitate sit substātia spiritualis & indiuisiblis, quomodo repetitur in ea pars dextra, cū in eo nō sit sinistra, quia in eo nihil debile, sed est totus fortis & omnipotens? Respōdeo quod in Deo dextra sumitur similitudinariè & figuratiuè. Verbi gratia, Sicut quando ad aliquem magnum dominum veniunt magnæ personæ & notabiles. Iste dn̄s causa honoris ad dexteram suam facit stare honorabiliorem personam. Ita legitur de matre Salomonis. 3. Reg. 2. Positus est thronus matri regis quæ sedit ad dextram eius. Et post regem erat persona excellētior, ita quod sedere ad dextram, signat habere excellentiā, honorē, seu dignitatem super omnes alios. Et quia Christus est in excellentiori gloria, honore, & dignitate in paradiso super oēs creaturas, ideo dicitur sedere à dextris Dei. Cū ergo dicit thema. Assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. Sensus est in maiori excellētia, honore & dignitate existit, & maior omnibus creaturis. Super hoc quod dicitur in themate, sedet à dextris Dei, fundabo materiā meā, quia articulus fidei dicit in singulari, sedet ad dexteram Dei. Per oppositum thema dicit in plurali, sedet à dextris Dei. Respondeo, quod ad dexteram Dei sedere in singulari, notat summam excellentiam, de qua loquitur articulus fidei, sed quia ista summa excellentia triplicatur in Christo, scilicet.

Quo pacto in Deo sit accipienda dextra.

Maiestas imperialis,
Dignitas pontificalis,
Authoritas iudicialis.

Ex his tribus excellentijs dicit thema, Assūptus est in cælū, & sedet à dextris Dei. Prima ergo excellētia ex qua Christus dicitur sedere à

dextris dei, est maiestas imperialis. Imperator est enim maior dominus temporalis huius mundi, qui est super omnes reges & principes dominus. Istam habuit Christus in sua ascensione, quia omnes creaturę tam spirituales quàm corporales sunt sub eo. De hoc Apostolus dicit, Constituens eos ad dexterā suā in cælestibus supra omnem principatum & potestatem & virtutem & dominationē, & omne nomē quòd nominatur nō solū in hoc sæculo, sed etiā in futuro, sed omnia subiecit sub pedibus eius. ad Eph. 1. de ista Christi imperiali maiestate dixit Dauid in Psal. 102. Benedic. primò. Dn̄s in cælo parauit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur. Nota, parauit, scilicet in terra humanitate sua. & qualiter parauit? Dico quòd per virtutem humilitatis. Voluit enim humiliari infra omnes creaturas, ideo meruit exaltari super omnes creaturas secundum legem & regulam dicentē, Omnis qui se humiliat, exaltabitur. Lu. 18. Creaturæ sunt in triplici gradu, vel quia sunt in cælo vt angeli, vel in terra vt homines, vel in corde terræ vt dæmones. Sub omnibus istis Christus voluit se humiliare. In cælo enim sunt nouem ordines angelorum.

Primus est ordo altior, scilicet seraphin, vbi sunt plures angeli quàm homines in mundo,
Secundus cherubin,
Tertius thronorum,
Quartus dominationum,
Quintus virtutum,
Sextus potestatum,
Septimus principatum,
Octauus archangelorum,
Nonus angelorum.

Christus aūt in die incarnationis suę humiliauit se sub omnibus angelis descēdens de cathedra æternitatis suę, & nō assumpsit naturā angelorū, sed venit in hūc mundū vt radius solis, qui nō recedit à sole, & assumpsit naturā humanā vt radius solis, colorē vitri, &c. Ideo ait Dauid, Minuisti eū paulominus ab angelis, quia fuit passibilis secūdū humanitatē, & angeli sunt impassibiles. Secūdò voluit humiliari sub hominibus, s. in sua vita & cōuersatione, quia vixit ita pauper quod nūquā aliquis homo fuit ita pauper. Primò in natiuitate, quia nō in domo, sed in porticu, in via publica nasci voluit, nō in lecto, sed in præsepio reclinatus. Itē nunquā voluit habere domū, nō camerā, nō cellam propriā, sed inuitabatur ad dormiendū, &c. Itē in fine vitæ suæ voluit humiliari, quia sagionibus, & ribaldis, & latronibus fit processus anteq̄ sentētietur, sed nō sic est factū de Christo, quia iudicatus fuit sine processu. Ideo Dauid in persona sua dixit, Ego aūt sū vermis, & nō homo, opprobriū hominū, & abie-

& abiectio plebis. Psal. 21. Licèt esset homo, tamē non tractabatur vt homo, sed vt vermis despectus calcabatur, ita Christus in sua passione. Tertiò voluit humiliari sub dæmonibus, quia permisit se tentari à diabolo, qui tentauit eum de peccato gulę. Secūdò de pctō vanæ glorię. Tertiò de peccato auaritiæ. Mat. 4. Sed diabolus fuit victus. Fiat ergo ratio. Sic secundum legem diuinā, Omnis qui se humiliat exaltabitur, & quāto plus se humiliat, tāto magis exaltatur, & quia Christus fuit tantū humiliatus, vt dictum est, ideo parauit in cælo sedem suā s. per humilitatē. Auctoritas. Humiliauit semetipsum factus obediens, &c, vsq; Dei patris. ad Phi. 2. moraliter hic nota per talem consequentiam: Si dn̄s Iesus Christus vt consequeretur tantā gloriā, voluit in hoc mundo tantùm humiliari, quantò magis nos, qui respectu suę maiestatis non sumus nisi vermes putridi? Si cupimus habere cathedrā in paradiso, debemus nos humiliare & obedire Christiani prelatis, filij parētibus, discipuli magistris, iuuenes senibus, vxores viris suis, non contra deum, socius socio, & sic de alijs. No. exēplū de euangelio. Christus semel venit in quandam domum fessus ex itinere, & sedebat, apostoli autem fecerūt sibi quæstionem dicentes, Quis putas maior est in regno cælorum? Mat. 18. quia nos nō scimus eā determinare. Et Christus, Bene placet mihi quod de istis disputatis, & volēs eis clarè determinare quęstionem, vocauit vnum puerum qui erat ibi. Dicitur quod fuit sanctus Marcialis, & statuit eū in medio eorum, & dixit, Quicunque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum. Mat. 17. Maioritatem gloriæ Deus statuit in illo quod quilibet potest habere Si autem constituisset in dominio, dicendo, Quicūque erit maior dn̄s in hoc mundo, erit maior in paradiso, quid fecissent pauperes? Idem de maioritate in scientia, quid fecissent simplices & ignorantes? Idem de maioritate in fortitudine, quid dixissent debiles? Sed istis dimissis maioritatē gloriæ constituit in hoc quod quilibet potest habere, s. in humilitate, quæ maximè in corde consistit. Humiliemus nos & dimittamus inflationes cordis & diuitias, remittendo iniurias inimicis, Apostolus Petrus, Omnes inuicē humilitatē insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus autē dat gratiā. 1. Pe. 5. & Ia. 4. Secūda Christi excellentia, qua dicitur sedere dignitas pōtificalis. Iam scitis quod inter omnes prælatos ecclesię Papa est maior, istā dignitatē habet Christus. De hoc Dauid Psal. 109 Dixit dn̄s domino meo, sedeà dextris meis. subditur pro qua causa: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchi. Nullus Papa habet dignitatem papalē, nisi ad vitam, Christus autē in æternum. No. secundum ordinem Melchisedech, non secundum ordinē Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech, qui in lege naturæ erat simul rex & sacerdos valde deuotus, qui obtulit panem & vinū

in sa-

In ſacrificio, vt legitur Gen. 14. Nota hiſtoriam de Abrahã qui cum
300. & 18. ſcutiferis vicit quatuor reges, propter ꝙ Melchiſedech
obtulit panem & vinum, ex quo intellexit Abrahã ꝙ Chriſtus Meſ
ſias debuit inſtituere ſacrificiũ in materia panis & vini, & flexit ge
nua & Melchiſedech benedixit ei, & ait, Benedictus Abrahã Deo
altiſsimo qui creauit cælum & terram. Nota ꝙ ſacrificiũ Melchiſe
dech figurabat ſacrificiũ quod Chriſtus inſtituit, & quod Melchiſe
dech non obtulit ſacrificium quouſque Abra. habuit victoriam de
iſtis quatuor regibus, innuitur hic moraliter, quod licèt omnes te-
nemur cõmunicare in paſcha, tamẽ oportet nos primo habere victo
riã de quatuor regibus, ſ. de quatuor paſsionibus, ex quibus veniũt
omnia peccata quæ facimus. Primus eſt amor inordinatus, qui bel
lat, & multos vincit, & captiuat, ſed vincitur à nobis quando pro
nulla re mundi homo facit contra Deum. Verbi gratia. Parentes di
ligunt filios, auiſetis vos quod ex iſto amore inordinato nõ faciatis
aliquid contra Deum, eundo ad dæmones vt ſanentur, vel faciendo
vſuras vt ditentur, &c. Item filij diligunt parẽtes, vir vxorem & e
cõuerſo, attendatis ne propter hoc faciatis contra Deum. Et ſi dili-
gitis diuitias, honores, dignitates, attendatis ne propter hoc facia-
tis cõtra Deum. Secundus rex eſt timor inordinatus de amicis. Ver
bi gratia, Si aliquis amicus vel conſanguineus veſter pro aliquo cri
mine ſit captus, & vos eſtis vocatus per iudicem ſub iuramento vt
teſtis, & vos ſcitis veritatẽ, & vos timore punitionis eius iuratis fal
ſè, victus eſtis & captiuus diaboli. Si dicitis veritatem, eſtis victor,
quia nemo timore debet iurare falſe. Plus debetis timere Deũ quã
aliquid aliud. Idẽ de illis qui timore gentium obloquentiũ nolunt
parcere inimicis, cùm dñs pręcipiat oppoſitum. Tertius rex eſt pla-
centia corporalis, ſ. comedendi, bibendi, & dormiendi, caueatis ne
ex his faciatis contra Deum, ſed ſitis victores. Quartus rex eſt tri-
ſtitia. Aliqui triſtantur de amiſsione amicorum vel puerorum in-
nocentiũ, de quibus eſt gaudendũ quãdo moriuntur, quia tales via
recta vadunt ad paradiſum. Aliqui triſtantur de amiſsione bono-
rũ, &c. talis triſtitia multos & multas captiuat in carcerem inferni.
Iſte rex vincitur per bonã patientiã. Poſt victoriam habitã de iſtis
quatuor regibus poteſtis communicare, & Melchiſedech, id eſt ſa-
cerdos Dei altiſsimi offerret vobis panẽ & vinũ. i. corpus Chriſti,
qui eſt panis angelorũ. ideo Apoſtolus di. Probet autẽ ſeipſum ho
mo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat 1. Cor. 11. Tertia chri
ſti excellẽtia, qua ſedet à dextris dei, eſt auctoritas iudicialis. Iã ſcitis
ꝙ ĩ iudicio ſedet iudex eminẽter inter ꝑtes, ita Chriſtꝰ ĩ die iudicij ſe
debit in throno ad iudicã. De hoc Apoc. 20. Vidi thronum magnũ
cãdidũ, & ſedẽtẽ ſuꝑ eũ, à cuius cõſpectu fugit terra & cęlũ, & locꝰ nõ
eſt inuẽtꝰ ab eis. Et vidi mortuos magnos & puſillos ſtãtes ĩ cõſpectu
throni

throni. Et libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est liber vitę & iudicati sunt mortui ex his quæ scripta erāt in libris secūdū opera ipsorū. No. quatuor quę dicit. Primò ibi, Vidi thronū, vsq; super eum. Quia Iesus Christus in die iudicij sedēs in cathedra iudicabit dās vnicuique secundū opera sua, peccatoribus impœnitētibus dabit dānationē, bonis autem dabit saluationem æternam. Aucto. Filius hominis venturus est in gloria patris sui cū angelis suis, & tūc reddet vnicuique secundū opera eius. Mat. 16. Secundò ibi, cùm dicit, A cuius conspectu fugit terra, vsque ab eis. Ecce mundi conflagratio, quia cōmunis est sententia omniū doctorum, quod ante diē iudicij erit conflagratio, & tunc terra & cælum fugient, quantū ad qualitates, quas modò habēt. Vnde ait dominus, Cęlū & terra trāsibunt. Lu. 21. Tertiò ibi, mortuos, vsque throni. Ecce mortuum resurrectio. Post conflagrationē, ille qui ex nihilo cuncta creauit, mortuos suscitabit, & veniēt audire sententiam saluationis, vel damnationis. Cogitate in ista die quātus timor, & metus erit in omnibus. Ideo orando dicebat B. Greg. Præsta quæsumus omnipotēs Deus, vt vnigenitum tuum, quem redemptorem nostrum lęti suscepimus, venientem quoque iudicem securi videamus. Quartò ibi, & libri aperti sunt, Ecce meritorum retributio. Dicunt doctores, glossę, & postillę, quod isti libri sunt conscientiæ, qui modò sunt libri clausi, quia nullus potest ibi legere, nisi tuipse & Deus, ibi enim scribuntur omnia bona & mala quæ facimus, & in iudicio aperiētur, ita q̄ virtute diuina quilibet poterit ibi legere. Boni laudabuntur. dicetur, O quàm bonus ille fuit, licèt superius iret optime indutus, tamē ad intra portabat cilicium, & sic de alijs. Mali autē vituperabūtur, dicendo primò de religiosis, O de falsarijs, videbatur deuotus, & ecce totū erat hypocrisis, & sic de alijs. O quanta mala abscondita reperientur. Ideo Apostolus, Nolite ante tēpus iudicare quoadusque veniat dñs, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit cōsilia cordium, & tunc laus erit vnicuique, s. bono, & vituperium vnicuique malo. 1. Cor. 3. Ecce qualiter Christus habet auctoritatē iudicialem. De hoc Dauid, Parauit in iudicio thronū suū, & ipse iudicabit orbem terrę in æquitate. iudicabit populos in iustitia. Psal. 9. No. parauit, s. quādo fuit iudicatus. Iob. 36. Causa tua quasi impij iudicata est, causam iudiciumq́ue recipies. Pater ergo quare dicitur, Assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei, &c.

Dominica intra octa. Ascensionis. *Sermo IIII.*

Vi crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Mar. vl. Quia multi sumūt occasionē malè viuendi, ex verbo proposito ipsum malè intelligendo, ideo ad corrigendum vitam malam & peccata, volo ipsum nunc declarare. Sed primò salutetur virgo Maria. Hoc verbum est de

vltimis quę Christus dixit in hoc mūdo in die Ascēsionis. Quando debuit in die Ascensionis de hoc mundo recedere dixit, Qui crediderit, & baptizatus, &c. Dicūt ergo illi qui non intelligūt hoc verbū, Certū est, quod Christus ponit saluationē in duobus, scilicet in credētia, & in baptismo. Cū dixerit, Qui crediderit, &c. Quare ergo vos fratres, & sacerdotes tantū restringitis dicētes, quod oportet facere pœnitentiā, conteri, confiteri restituere, remittere, audire missas, sermones, orare, & huiusmodi? Quare vos tot imponitis, cū Christus fecerit viam paradisi leuem, cùm det intelligere, quod sufficit ad salutē, quod homo habeat fidē in corde, & sit baptizatus. Et sic dant se peccatis & malæ vitæ, dicēdo, ex quo ego habeo fidē, & sum baptizatus, sufficit, saluus ero, quia Christus bene sciebat quid est necessarium ad saluationē. Ecce quomodo malè intelligunt verbum, Qui crediderit, &c. Ideo pro declaratione sciendum, quod ista duo verba, crediderit, & baptizatus fuerit, sunt futuri tēporis, cōiunctiui modi, & habent duo tempora, scilicet præteritum tēpus, & futurum. Si autē cùm dicitur qui crediderit & baptizatus fuerit, intelligatur de tēpore pręterito solum, hoc est falsum, & etiam error, quia tunc oporteret concedere quod Iudas esset saluus, quia crediderit, & per Christum baptizatus fuit cū alijs apostolis. Tūc posito quod aliquis christianus habuerit fidē catholicā in corde, & baptizatus fuerit, sed post inter Agarenos abnegat fidē, & moritur, nōne talis dānatur? immo & cui dubiū? Non ergo intelligitur de præterito, sed de futuro tēpore qui crediderit, hoc est in hora mortis fidē catholicā, & in corde habuerit, & baptizatus, id est in hora mortis, munditiā baptismalem habuerit, saluus erit. Quid enim est esse baptizatum, nisi à peccatis esse mundatum? Qui ergo in hora mortis inuenitur in credentia diuinali, & mūditia baptismali, saluus erit. Non enim sufficit credidisse, & baptizatum fuisse. Omnes nos christiani iā sumus per baptismū mūdati, sed nō sumus omnes mūdi. Nota, ad hoc similitudinē de rege, qui in sua ciuitate pręconizauit dicens, Quicūq; mihi fidelis fuerit mecū prādebit. Et fuit quidā rusticus regi fidelis, qui audita pręconizatione bono mane manus lauit. Deinde iuit ad agrum seu hortum, & vsq; ad horam prādij reuoluit hinc & inde stercus. Hora autē prandij quādo audiuit trōpetas, ipse citò venit ad prandiū, sed quā lo rex vidit manus suas immundas, fecit eum puniri, siue fecit eum suspēdi. Ita in proposito rex noster Dominus noster Iesus Christus inuitauit nos omnes ad nuptias paradisi dicens, Qui crediderit, &c. & mane lauamus nos, scilicet cū sumus pueri in baptismo, sed post reuoluēdo stercus peccatorū, sordidamur in manibus tangēdo, &c. in oculis respiciēdo, in ore loquendo, & in gula, finaliter in toto corpore. Ideo oportet iterum abluere non per baptismum, quia semel tantū habet efficaciā.

Ideo oportet vt per pœnitentiã mundemur. Ideo Christus, Pœnitẽtiã agite, appropinquabit, &c. Mat. 4. Ecce quomodo sunt decepti qui dicũt hic, Qui crediderit, &c. Ideo dicit scriptura, Qui baptizatur à mortuo, id est à peccato mortali, & iterũ tangit mortuum, quid prodest lauatio eius? Eccl. 34. No. Quid prodest lauatio eius? quasi dicat nihil. Intellectus verus est, qui crediderit, s. fine, in hora mortis & baptizatus fuerit, idẽ de futuro, scilicet in fine, saluus erit. Patet thema. Et sic sum in materia prędicanda. Modò super isto verbo ad Heb. 6. Baptismatum doctrinæ, supple sunt, tangunt glossæ quinq; baptismata ad saluationem hominum.

Primus est de aqua baptismali,
Secundus de gratia spirituali,
Tertia de sanguine materiali,
Quartus de misericordia pœnitentiali,
Quintus de igne purgatoriali.

Et de quolibet istorũ potest dici thema. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, scilicet aliquo istorũ modorũ, saluus erit. Dico quod primus baptismus est aqua sacramentalis. Iste autẽ est primus & principalior, & communior alijs, & primum ecclesiæ sacramentum. Isti mundantur, non solùm pueri, peccato originali, sed & Iudæi adulti, & alij infideles ab omnibus peccatis & culpa & pœna, etiã si haberent omnia peccata mundi. & de hoc vide sanctum Thomã in 4. distinctione 4. vbi dicit, quod paruuli mũdãtur ab originali, & dãtur eis virtutes infusę. Adultis verò fit remissio culpæ & pœnæ, nisi fictè accedant. De isto baptismo dicit articulus fidei, Confiteor vnũ baptisma in remissionem peccatorum. Si autem dicatur. Vos fratres dicitis quod tantum sunt quinq; baptismata, articulus fidei non ponit nisi vnũ, dicẽs, Confiteor vnum baptisma, &c. Respondeo quod articulus fidei solùm loquitur de baptismo aquę, qui dicitur esse vnus, triplici ratione, scilicet propter vnitatem materiæ, propter vnitatem formę, & propter vnitatem vsus. De primò vnitas materię huius, est aqua naturalis, quia cum aqua artificiali vel rosacea, non potest dare baptismus, oportet ꝙ detur cum aqua naturali, siue sit de fonte, flumine, puteo, vel mari. Hoc ostendit Christus in suo baptismo, qui nõ cũ aqua artificiali, sed naturali baptizari voluit. Auctoritas. Saluator noster aquis Iordanis baptizari voluit, vt actu suæ mũdissimę carnis vim generatiuam cõferret omnibus aquis, supple naturalibus, quæ non est nisi vna specie. Secundò dicitur vnum, propter vnitatem formæ, quæ est ista, Ego te baptizo in nomine patris & filij & spiritus sancti, ibi non mutando nec addendo vel minuendo. Auisent hic clerici & etiam vetulæ, quæ aliquando baptizant propter periculum, & aliquæ nescientes formam dicunt, Ego te baptizo in nomine sanctę trinitatis, &c. Nota de vetula quę dixit

Cur dicamus Confiteor vnum baptisma, & non plura cũ tamẽ reuera plura sint, seu in multiplici differẽtia.

dixit se baptizasse illum magistrum in theologia. Hanc formã ostẽdit Christus quando debuit cælũ ascendere, dicens, Euntes docete omnes gẽtes, baptizãtes eos in nomine Patris & filij & spiritus sancti, Mat. 28. Tertiò dicitur vnum, propter vsum siue practicam, quá seruamus, quia nõ datur nisi semel, eo quòd repręsentat passionem Christi & mortẽ, qui solùm semel fuit mortuus. Hanc rationẽ tangit Apostolus di. Christus resurgẽs ex mortuis iá nõ moritur, mors illi vltra nõ dominabitur. Quod enim mortuꝰ est, peccato mortuus est semel, quod autem viuit, viuit Deo, ad Ro. 6. Ecce quare dicit articulus fidei, Confiteor vnũ baptisma in remissionẽ peccatorũ. Ideo Act. 2. legitur, quod cũ Petrus prædicasset, Iudęi compuncti dixerunt Apostolis: Quid faciemus viri fratres? Respõdit Petrus di. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorũ, id est in fide Iesu Christi. De isto baptismo dicit the. Qui crediderit, scilicet in hora mortis, & baptizatus fuerit, saluus erit. Secundò baptismus est de gratia spirituali. Quando infidelis cupit baptizari, & nõ habet opportunitatem, nec ipsemet potest se baptizare, oportet enim ab alio baptizari, siue recępere baptismũ. Quia sicut nullus posset seipsum generare, nec etiá baptizare, cùm sit alia generatio, & moritur cum tali desiderio, dico quod baptizatus est non baptismo fluminis, sed flaminis, id est Spiritus sancti baptismo spirituali in fonte Spiritus sancti. De isto Auct. Ioan. baptizauit aqua, ecce primum, vos autem baptizamini Spiritu sancto, ecce secũdũ. Act. 1. No. quod iste baptismus secũdus nõ est tãtę efficacię sicut primus, sed saluat hominẽ secundũ quantitatẽ fidei & deuotionis. Primus enim dat characterẽ indelebilem, qui est quidam ornatus, quasi stella habens in frõte, ex quo singularẽ gloriã habent in paradiso, vbi cognoscitur statim, dũ anima intrat cælũ, si iste fuit baptizatus, & non ex isto charactere. Itẽ quia primus baptismus remittit omnia peccata, non solũ à culpa, sed etiá à pœna. Iste autẽ secundus dat remissionẽ peccatorũ à culpa, sed nõ à pœna, nisi secundũ quantitatẽ fidei & deuotionis. No. miraculũ quod legitur in vita Beati Martini de catechumeno mortuo per eũ resuscitato, qui dixit se fuisse ductũ per vias tenebrosas ad purgatoriũ: Sed orationibꝰ B. Martini fuit suscitatus, qui pro eo flẽs orabat dubitãdo, ne esset dãnatus. Iste secũdus baptismꝰ gratię spũalis dat nobis etiã christianis magnã consolationem. Vnde si aliquis nostrũ dubitaret dicẽs, O miser, quid scio ego si sum bene baptizatus, quia fortè fui baptizatus ab ignorante, siue à vetula, &c. ideo quid erit de anima mea? Ideo ecce consolatio. Posito casu, quod baptizans errauit in forma, vel in intentione, sed tu nescis, quia si scires, de cetero faceres te baptizari. hoc sufficit, & iam es baptizatus baptismo flaminis. Hæc declaratio abstrahitur ab illa auctori. Apost.

a. ad.

2. Cor. 8. Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod nō habet. Nota, Voluntas prōpta est, s. desiderando illud quod non habet: accepta est, sup. apud Deum secundum illud quod habet, s. desiderium vel promptitudinem. Ideo nullus debet iterum baptizare, nisi esset certus quod nō essèt baptizatus. Sed de pueris paruis, qui nō habēt liberū arbitriū nec voluntatē, est periculū. Vnde si puer qui portatur ad baptismū, moreretur in via, non saluatur. Ratio, quia non habet voluntatē. Si dicatur, Nunquid saluatur in fide parentū? Dico quod nō, nisi recipiat baptismum, quin nō habet prōptitudenē volūtatis. Ideo multum debēt cauere mulieres, ne pueri moriātur sine baptismo. Sed si adultus Iudæus vel Agarenus, vadēs ad baptismum recta intentione, & non ficta moritur in via, talis saluatur propter prōptitudinē voluntatis. Ideo Christus, Ego sitiēti, id est ardēter desiderāti dabo de fonte aquę viuę gratis. Apo. 21. De isto dicit thema. Qui crediderit & baptizatus fuerit, nō solū baptismo fluminis, sed etiam flaminis, saluus erit. Tertius est de sanguine martyriali. Quādo enim non baptizatus baptismo aquæ interficitur propter Christū, saluatur, vt patet de rhetoribus adductis ad disputandum cum beata Catharina. Dic historiā, & quomodo sine dolore mortui sunt. De hoc baptismo dicit Christus martyribus, Calicē quidē quē ego bibo, bibetis, & baptismo quo ego baptizor, baptizamini. Mat. 10. No. calicē, id est passionē, quia sicut calix cōtinet certam mensuram, sic in passione martyrum nihil fiebat sine mensura, sed secundum mēsurā certam à Deo ordinatā. Iste baptismus est minor in aliquo. Minor est in hoc, quia non dat characterem vt primus. Vnde illi, licèt rhetores nō habent characterē, sed est maior in hoc, quia non solū purificat vt baptismus aquæ à culpis & pœnis, sed etiā sanctificat creaturā, ita vt de ea fiat festum. Ideo Ioā. Beati qui lauāt stolas suas in sanguine agni, vt sit potestas eorum in ligno vitę, & per portas intrent ciuitatem. Apoc. 22. Nota, Beati qui lauant stolas suas, id est corpora sua. Ratio, quia sicut vestis cooperit corpus, ita corpus cooperit animam in sanguine agni. Quare non dicit in sanguine proprio? Responsio, quia modicum valet effundere sanguinē propriū, quia cùm sit infectus peccatis, nō posset lauare animā, oportet ergo lauare in sanguine agni. Ideo de martyribus dicitur, Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Apoc. 7. sed quid si aliquis pro Christo moritur, & non occiditur, & non effundit sanguinem, quia suspenditur, vel submergitur, vel suffocatur, vel fame moritur, nunquid est martyr? Dico quod sic, quia in sanguine, id est pro fide Christi moritur. Item vt sit potestas eorum in ligno vitę, sup. ad accipiendum fructus eius. Lignū vitę est Christus, quia facit fructus

totius ſcientię, gaudij, & lętitię, charitatis & ſanctitatis, & ęternę vitæ. Et per portas. i. virtutes intrent in ciuitatē, ſ. cæleſtē, non dicitur per portā in ſingulari, ſed per portas in plurali, ad oſtendēdū ꝙ nō ſolùm fiūt martyres illi qui occidūtur ꝓ fide Chriſti, ſed etiā pro quacunq; virtute vel iuſtitia manutenēda. Vnde Io. Baptiſta martyr eſt, quia eccleſia dicit, Prępotens martyr, eremiq; cultor, tamē nō pro fide, quia nulla quæſtio ſibi fiebat de fide, ſed pro virtute caſtitatis, quia reprehēdit Herodē de luxuria, mortuus eſt & decapitatꝰ. Mar. 6 O quot martyres eſſent in hoc mūdo, ſi vellēt. Verbi gratia, Quando aliquis videret aliquē Deū blaſphemātē etiā dominū vel regē, & aliquis reprehenderet eum, ſi occideretur, martyr efficeretur cū Ioanne, quia maiorē rationē habet martyrij quàm Ioannes, quia plus peccat blaſphemator, quā fornicator. Itē ſi quis occiditur, quia defendit cōmunitatē, iuſtè martyr eſt. Itē ſi dominus occidit ſcutiferū, quia non vult vocare meretricem, &c. martyr eſt, & per portā caſtitatis intrat ciuitatē paradiſi. Idē de muliere maritata nolente cōſentire viro eam indebitè, &c. Idem de notario vel teſte nolente facere falſum inſtrumentum, & occiditur, martyr efficitur, & per portam iuſtitiæ intrat ciuitatē cæleſtē. Ecce qualiter dicit per portas, id eſt virtutes. De iſto dicit the. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, &c. Quartus eſt de miſericordia pœnitētiali. Iſta oporteret nos baptizari quia licèt fuerimus baptizati baptiſmo fluminis, tamen poſtea facimus tot peccata, ꝙ maculamus nos turpiter, tam corpus, quā animā. Ideo nō habemus aliud remediū niſi miſericordiæ pœnitentialiter, ſcilicet in corde cōteri de peccatis, recipere propoſitum decetero non peccandi, & debemus recipere propoſitū confitendi. Et cum vna gutta lacrymarum plus faciet & lauabit, quā cū tota aqua maris, & tunc reſtat pœna in purgatorio. Dicitur baptiſmus miſericordiæ pœnitētialis, quia iſta anima peccatrix lauatur in fonte mię Dei. De iſto dicit ſcriptura in figura Iudith. Exibat Iudith noctibus in vallē Bethulię, & baptizabat ſe in fonte. Iudith. 12. Nota, Iudith. i. cōfeſsio ſecundū interpretationē Hebraicā, exibat noctibus. Noctes in ſcriptura ſignificāt peccata, ſed dies gratiā & bonam vitā. Qui ambulat in tenebris, neſcit quò vadit. Ergo ambulate dum lucem habetis, vt non tenebræ vos cōprehendāt Io. 12. Exibat ergo noctibus, ſcilicet ad cogitandū peccata cū dolore & cōtritione. Et cōcordat Dauid dicens, Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum, gloſa, per ſingula peccata. Nota, quia ſi quis pœniteret de vno peccato & nō de alio, nihil valet. Ideo confeſſor debet interrogare à confitente & peccatore, pœnitemini de omnibus iſtis peccatis. ſi dicit, ſic, niſi de tali, & tali, nihil valet, nec eſt abſoluendus. Nota in vallem Bethulię, id eſt pœnitentiæ, non dicit in montem, quia pœnitentia requirit humilitatem, vt patet in operibus pœnitentiæ. Primò in contri-

tione.in qua cor leonis per superbiam restringitur,per humilitatem, & peccator contritus dicit,O miser,quid erit de me? Contritio si vera est,nō est sine humilitate. Secundo in confessione humiliādo se, quantumcunque sit magnus dominus,flexis genibus debet confiteri. Item dicendo mala & peccata sua,quasi se diffamādo. Ecce in valle Bethuliæ. Idē de alijs operibus misericordię,quę omnia humilitatem important,vt oratio genibus flexis. Ieiunium humiliat corpus, eleemosyna bursam,remissio iniuriam,&c. Ecce qualiter humilitas pœnitentiæ est fons diuinæ misericordiæ animā purificans,ergo lauamini,scilicet per pœnitentiā,mundi estote,auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Esaiæ 1. De isto dicit thema, Qui crediderit,&c. Quintus est de igne purgatorij. Dicunt aliqui ignorātes quod vltra mare sunt gentes quę baptizantur igne. Hoc nihil valet,quia Deus in hoc mundo non instituit baptismū ignis,sed aquę. Sed ex sua nimia misericordia in alio mūdo instituit baptismū ignis purgatorij,vbi baptizantur pœnitentes,qui non peracta pœnitētia condigna decedunt,verbi gratia. Quando moritur pœnitens,qui de peccatis habuit contritionē,sed nō tantā sicut peccata sua meruerunt, ad dimissionem culpę & pœnæ,qua fuit confessus,&c. & moritur, statim anima ducitur ad iudicium,& dicit Christus angelo,Baptizetur in fonte ignis purgatorij,vt mundetur à maculis. Nota modum qualiter ab angelo tanquam à sacerdote immergitur,&c. De isto autoritas dicebat Io. Ego quidem baptizo vos in aqua,qui autē post me venturus est,fortior me est,ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni. Mat. 3. Nota fortior,quia iste baptismus ignis valde est pœnalis. Ipse,scilicet Christus vos baptizabit in Spiritu sancto,quia gratia est Spiritus sancti,quod in alio mundo habeamus locum pœnitentiæ ignis & per ignem. Secundum grammaticam antiquam, dicebatur igne vel igni in ablatiuo. Ideo possunt dicere animæ,quando exeunt de isto baptismo ignis purgatorialis. Transiuimus per ignem & aquam,& eduxisti nos in refrigerium, Psal. 15. Nota per ignem & aquam:quare primò ponit ignem, cùm prius baptizetur aqua? Respondeo,quia ignis est fortior & principalior. Ideo de potioribus prior est speculatio. Nota quod solùm Christiani intrant purgatorium. De isto dicit thema, Qui crediderit,&c.

Dominica intra octa. Ascen. Domini, *Sermo V.*

IN omnibus honorificetur Deus. Habetur verbū istud originaliter. 1. Petri 4. & recitatiuè in epistola currentis dominicæ. hoc verbum indiget vna breui declaratione. Pro qua sciendum est quod dicunt omnes sancti doctores loquentes de mundi creatione. Deus creauit mundum duplici ratione. Prima ex parte hominum fuit necessitas & vtilitas. Secunda ex

da ex parte Dei, & principalis fuit pro honore & gloria ſua. De prima ſciebat Deus, quod homines indigebant loco firmo, ad habitandum, laborandũ, ſeminandũ, colligendũ, nutriendum iumenta: propter hoc creauit Deus terram. Itẽ ſciebat quod homines indigebant aqua ad lauandum, bibendum, nauigandum, &c. Ideo creauit Deus mare & fontes & flumina. Item quia habebant reſpirare, ideo fecit aërem. Idem de igne ad calefaciendũ & ad præparandũ alimẽta, &c. Item quia indigebamus luminẽ, fecit ſolem pro die, lunã & ſtellas pro nocte. Idẽ ſciens quod terra nõ germinaret ſine influẽtijs, ideo fecit planetas. Itẽ ſciens quod morimur, fecit cælũ pro bonis, & carcerem inferni pro malis. Iſtã primam rationem tangit ſcriptura di. Siue mundus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue præſentia, ſiue futura, omnia enim noſtra ſunt. 1. Cor. 3. O quantũ debemus ipſum diligere, quia tantum fecit pro nobis. De ſecũda ratione principali, ſcilicet pro honore & gloria ſua, vt in mundi creatione cognoſcatur eius potentia diuina, quia qui talia ex nihilo fecit, potens eſt. Item vt cognoſcatur eius ſapientia in mundi gubernatione. Item eius clementia in omni prouiſione. Itẽ eius miſericordia in bonorum præmiatione. Et eius iuſtitia in malorum damnatione. Ecce ſecũda ratio principalis, quare creauit Deus omnia, vt a nobis laudetur, honoretur, & glorificetur. Nota ad hoc ſimilitudinem de potentiſsimo rege habente palatium pro ſe, ſed gentes ſuæ non habebant domos, villas, vel ciuitates, ſed viuebant in nemoribus, qui ſuis proprius ſumptibus ædificauit eis vnã pulchrã ciuitatem duplici ratione. Prima propter neceſsitatem & vtilitatem gentiũ ſuarum. Sed ſecũda pro honore ſuo. Ita etiam de Deo dicimus, qui habebat palatium ſuę æternitatis, vbi habitabat, ſed pro nobis creauit cælũ & terrã, &c. pro honore ſuo, vt oſtenderet ſuam miſericordiam abundantem, & iuſtitiam rigoroſam, ideo dicit ſcriptura, Regi ſæculorum immortali, inuiſibili, ſoli Deo honor & gloria. primę Thimoth. primo. Vtilitas eſt hominũ, ſed honor & gloria ſunt Dei. Ideo ſicut Deus nõ tangit partem noſtram, ſed totam vtilitatem dimittit nobis, ita etiam nos non tangamus partem ſuam, quęrentes etiam honorem ſeu gloriam noſtram, ſed Dei, quia ſoli Deo debetur honor & gloria: ideo dicit thema, In omnibus honorificetur Deus. Patet thema. Occaſione huius verbi, amore veſtri quæſiui in ſacra ſcriptura, quæ ſunt & quot, in quibus debemus Deum honorare. Et inueni quod ſunt quatuor in ſumma.

Primò debemus dare Deo de corde amorem ſupernalem,
Secundò de ore laudem temporalem,
Tertiò de corpore rigorem virtualem,
Quartò de bonis exterioribus principalitatem.

Et de iſtis quatuor loquitur thema di. In oĩbus, ſup. bonis, honorificetur

cetur Deus. Dico enim primò,&c. Licèt enim debeamus diligere patrē & matrē, sorores, parētes, & amicos, vitā propriā & famā, super omnia tamē diligēdus est Deus, quia diuino amori nō est prępone-dus amor alicuius rei creatę, nec patris nec matris, &c. Sed amor Creatoris sit in corde, quasi oleū in lāpade, quia debet omnibus dilectionibus supernatare. Si vis bene soluere debitū Deo, facias quod amor patris & matris, &c. sit in corde tuo, vt aqua frigida nō super-natādo. Amor autē Dei sit vt oleū in lampade calidū & natans, aliàs nō soluis Deo. Ecce quid dicit ipsemet, Qui amat patrē vel matrem plusquam me, nō est me dignus, sup. habere in hoc mundo per gratiam & benedictionē, nec in alio per gloriam & saluationem. Et qui amat filium & filiā super me, non est me dignus. Mat. 10. Quæstio moralis. Diceret aliquis, pater ego diligo Deum super omnia, detis mihi aliquod signum. Ideo ego dabo signum vobis, quia multi cre-dunt diligere Deū super omnia, & nō faciunt. Ad probationē, si vos habetis duos amicos, & illi discordant inter se, & vos facitis partem cum altero illorum, signū est quod plus diligitis illū quā alterū. Sic in proposito. Nos diligimus patrē & matrē, &c. & dominū. Ecce venitis ad punctum in quo oportet facere vel cōtra Deum, vel cōtra creaturam dilectam. Si amore creaturæ facitis contra Deū, signū est quod plus diligitis creaturam quā Deū: si oppositū, signū est quod plus diligitis Deum. verbi gratia. Si filius vester infirmatur, & dicit vobis quod vadatis ad diuinos vel cōiuratores, & Deus pręcipit oppositum quod nullus vadat: & necessitas & amor filij te inclināt q vadas, propterea certum est quod plus diligis filium quàm Deum. Item si perdidisti taceam argenteam vel pecuniam vel aliquod iocale, & cupis illud inuenire, & dicitur q vadas ad sortilegos diuinos, &c. & Deus præcipit q nulla de causa recurramus ad eos, si vadas ad sortilegos, certū est quod plus diligitis taceam & creaturā quàm Deum. Idē de amico capto, etiam de se vt homo dicat veritatem cogitur medio iuramento, & Deus præcipit, quod pro toto mūdo saluando nō faciamus falsum iuramentum. Si pro vitæ conseruatione amici vel suiipsius falsum iurat, plus creaturā quā Deum diligit. O quot sunt qui dicūt se amare Deū & mētiuntur, quia pro vno denario vel pro vna parua re, ne soluant, iurāt falsè. Nota quod peccatum est, & magnum, iuramentum falsum. Et fac gradus peccatorum in manu dicendo, Magnum peccatum est furtum, sed maius peccatum est fornicatio simplex, & maius adulterium est, maius homicidium, sed super omnia ista maius est falsum iuramentum. Et licèt in hoc mundo plus puniatur homicidium, tamen apud Deum plus punitur falsum iuramentum. Ratio, quia homicidium est peccatum contra proximum, sed iuramentum falsum est directè contra Deum, tangit enim coronam Dei. Modò peccatum aggrauatur ex dignitate

Gradus in peccatis nonnullis.

gnitate personæ, contra quã peccatur. De hoc vide S. Tho. 1.2.q.73 art.9. Ideo summopere cauendum est periuriũ & falsum iuramẽtũ. Ecce signum maioris dilectionis. Ideo Greg. Probatio dilectionis exhibitio est operis. Quando autẽ quælibet res dilecta postponitur ne Dei præceptum transgrediatur, quis tunc Deum super omnia diligere cõprobatur? Ideo Christus, Qui habet mandata mea, & custodit ea, ille est qui me diligit Io.14. Qui habet mandata mea, s. in corde, & seruat ea, scilicet in opere, ille est qui me diligit. Qui autem diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Ecce quia est amor supernalis. Et poterimus dicere thema mutando vnum verbum dicentes, In omnibus, scilicet præcordijs ametur Deus, scilicet ipsum laudando, benedicẽdo, & glorificando. Dico secundò, &c. Ratio pulchra. Cõmunis experientia docet, quod quilibet debet pro tempore assuescere officio de quo semper habet viuere. Ideo pater si vult quod filius suus sit notarius, iam quando est puer, ostẽdit sibi literas & scripturam. Itẽ si sartor vel sutor, & sic de alijs. Modò videamus quod officiũ habebimus in alio mundo de quo viuamus. In cælo enim nõ sunt sartores vel sutores, quia vestis glorię nunquã rumpitur, sicut nec vestis solis & stellarũ & lunæ, nec sunt sutores vel argentarij, &c. Solùm est ibi officiũ laudandi Deũ, sicut tu delectabiliter comedis vel bibis, quando esuris, vel quando habes sitim. Ideo dicebat Dauid, Beati qui habitant in domo tua domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Psal.73. Fiat ergo ratio. Quilibet tenetur addiscere officiũ de quo viuat, & nos in alio mũdo habemus viuere de officio laudãdi Deum. Ideo iã hic in præsenti mundo debemus addiscere hoc officium, & linguam nostram habilitare. Sed sunt multi miseri qui addiscũt officiũ inferni, quod est maledicere, iurare, blasphemare, &c. vt dicit beatus Ioan. Estuauerunt homines estu magno, & blasphemauerunt nomẽ Dei. Apo.16. Et loquitur de damnatis, quia ignis noster frigidus est respectu illus inferni. Et quot sunt modò in hoc mundo qui addiscũt istud officium, qui statim quando habent iram, blasphemant? Illi autem qui debent esse & viuere in paradiso cum angelis, iam hic incipiunt laudare Deum, & benedicere orando, &c. Quilibet talis poterit dicere cum Dauid, Benedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Psal.33. Nota, quod dicitur in omni tẽpore, refertur ad ecclesiasticos, qui omnibus horis canonicis habẽt benedicere Deum, quæ sunt septem, & dicuntur in memoriam passionis. Tales tenent consilium Tob. dicentis, Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo vt vias tuas dirigat, & consilia tua in ipso permaneant. Tob.4. Nota, Pete ab eo vt vias tuas, &c. Et si tu dicis deuotè & diligenter matutinas, Deus diriget viã tuam per viam humilitatis contra superbiam. Si primam, diriget viam tuam per viã mã-

Intelligo ex obiecto & circunstantia personæ.

sericordiæ & liberalitatis cõtra auaritiam, & sic de alijs virtutibus. Quod dicitur, Sẽper laus eius in ore meo, refertur ad laicos, qui mane & vespere semper debent orare, quasi iuge sacrificium offerant Deo, ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Ad Heb. vlt. Dico tertiò, &c. scilicet per pœnitentiã ieiunij, vigiliarũ, &c. Si rex cõmitteret castrum custodiendum militi sciẽs castrum regi velle rebellare, quãtum placeret regi, si ille miles prudenter & cum rigore teneret castrum ne posset rebellare? Sic cuilibet nostrum cõmissum est castrum corporis, & habitores, scilicet quinq; sensus, inclinationes, & membra volent cõtra Deum rebellare. Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Gen. 8. Item, sapiẽtia carnis inimica est Deo. Legi enim Dei nõ est subiecta. Rom. 8. Quantum ergo placebit regi Christo, si cum rigore pœnitentiæ prudenter custoditis castrum, & notabiliter talis remunerabitur ab eo. Ideo Apostolus, Ego quidem sic pugno non quasi aërem verberãs, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cũ alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. 1. ad. Cor. 9. Ecce qualiter pœnitẽtia est necessaria. Dicunt stulti, Et quid proficit Deo mea pœnitentia vel ieiunium? &c. Respondendum est his stultis, Vt quid proficit regi quando miles custodit sibi castrũ? Nõne de hoc rex habet honorẽ, seruitiũ, & gloriam? immo dicit Apostolus, Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum ad Ro. 12. Ideo dicit thema, In omnibus, sup. corporibus, honorificetur Deus, scilicet per pœnitentiam. Empti enim estis pretio magno. 1. ad Cor. 6. Dico quartò, quod debemus dare Deo de bonis exterioribus. Deus non indiget pane, vino, & alijs pro se, sed pro suis seruitoribus. Sicut nec rex expetit pro se omnes reditus, sed indiget pro seruitoribus. In rebus est Deus honorãdus principaliter. Et hoc fit soluendo iustè decimas & primitias, & dando pauperibus eleemosynas amore sui. Multũ honorat patrẽ, qui filijs suis pauperibus dat eleemosynam. Nota parabolam de illo magno domino, qui dimissis filijs iuit ad peregrinationẽ: filijs depauperatis quidã dabat eis eleemosynam amore patris, &c. Iste dominus est Christus Iesus. Auctoritas, Honora dominum de tua substãtia, & de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate & vino, &c. Prouer. 3. Nota, Honora dominum, scilicet dãdo decimas, &c. Secũda da pauperibus. si dicatur, mihi deficiet, &c. non est verum, immo magis abundabis. Ecce quid dicit, & implebũtur horrea, &c. Sed hic multum deficiunt diuites qui nolunt dominum honorare, dando vel mutuando sine vsura. Nota hic species rapaces vsuræ. Deo gratias.

Dominica intra octauas Ascensionis. Sermo VI.

Nte omnia charitatem habentes. Verbum istud habetur textualiter in prima Canonica Petri 4. & recitatiuè in epistola currentis dominicæ. Pro huius verbi declaratione & materię prædicandę introductione sciendũ q̃ doctrina est cõmunis in sacra theologia, certa & vera, quod inter omnes virtutes morales & theologicales virtus charitatis est maior, principalis, & excelientior. Patet hoc primò in virtutibus moralibus. Nã virtutes morales solùm habẽt pro obiecto creaturas, quia solùm habent suum actum, officiũ, seu operationẽ in rebus creatis. Verbi gratia. Quid est virtus prudentiæ, nisi quod in periculis huius mũdi siue animę siue corporis vel bonorũ homo sciat gubernare se? ergo obiectum suum in creaturis est. Item, Quid est virtus iustitiæ? nihil aliud est, nisi q̃ in negotijs huius mundi, quæstionibus, litigijs, &c. detur vnicuique quod suũ est, ergo suum officium est circa creaturas. Item de virtute tẽperantiæ. Quid est virtus temperantiæ, nisi quod in delicijs huius mundi homo sciat tenere mensuram? Idem de fortitudine, quæ in hoc consistit quod ex laboribus, tribulationibus, angustijs, & persecutionibus homo non dimittit bonam vitam, nec bona opera. Itẽ de humilitate quæ in hoc consistit, quod in honoribus, officijs, dignitatibus homo non transeat limites, sed cognoscat suam fragilitatem. Idem de virtute misericordiæ quæ in hoc consistit, quod de bonis spiritualibus, & temporalibus subueniatur indigentibus. Idem de castitate, ad quam pertinet custodire se ab actibus verecundis luxuriæ. Idem de patientia, quæ in hoc consistit, quod de iniurijs non accipiat homo vindictã, & sic de alijs. Patet ergo, quod omnes virtutes morales suum actũ, effectum, officium, & operationem habent circa creaturas, & etiam obiectum earum aliquod creatum. Charitas solùm Deum habet pro obiecto, quia charitatis est diligere Deum propter se, & proximum propter Deum. Totum hoc est diligere Deum vnica ratione. Quia dicit Philosophus, quod vbi nõ est propter alterũ vtrobique tantũ vnum. Verbi gratia, Vos diligitis sanitatem, & diligitis medicinam amaram propter sanitatẽ, ergo tota ratio amabilitatis est in sanitate. Sic nulla creatura est amabilis de se amore charitatis, sed propter Deũ inquantũ est imago dei. Patet ergo quod charitas excellit virtutes morales. Aucto. Induite vos sicut electi Dei sancti & dilecti viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatẽ, modestiã, & patientiã, &c. vbi enumerat multas virtutes morales. Super omnia autẽ hæc, charitatẽ habete, q̃ est vinculũ perfectionis. ad Col. 3. Nota, induite, quia virtutes sunt vestes animæ, & ideo Philoso. in Ethi. virtutes vocat habitus. Et sicut religiosus sine habitu dicitur apostata, ita aĩa sine virtutibus est abominabilis Deo, & oĩbus sanctis. Super omnia

autem charitatē habere. Ecce quomodo ponitur super omnes virtutes morales. Ratio, quia est vinculum perfectionis. Cū dicamus hęc charitas, nonne melius diceretur, quæ est vinculū, & tūc relatiuū & antecedens cōuenirent? Pro responsione no. ꝙ virtutes morales sunt acquisitæ exercitio bonorum operum. Nā habitus virtutū ex bonis operibus diu continuatis generatur. Sed charitas est purū donū Dei per infusionem, non enim reducitur ad esse de potentia materiæ ex vsu bonorū operū, sicut virtutes morales, sed infunditur à Deo, ideo ly quod non facit relationē ad id quod dicitur charitas, sed ad donū quod subintelligitur, quando dicitur, super omnia charitatē habere, quod scilicet donum charitatis est vinculū perfectionis. Itē charitas habet excellentiam & maioritatē super alias virtutes theologicales. Dicuntur enim theologicales, à theos, quod est Deus, quia ordinant ad Deum, & habent Deum solū pro obiecto. Et sunt tres, scilicet fides, spes, & charitas. De ista materia vide sanctū Tho. 1.2.q.62.art. 1 ibi ostendit quare dicūtur theologicę. Et art. 2. ostendit differentiā earū à virtutibus moralibus & intellectualibus. Et ar. 3. eiusdē quęstionis ostendit numerum earum, quia tres sunt, non plures, neque pauciores. Et ar. 4. ostendit ordinem earum, quæ sit prior inter eas, scilicet inter fidem, spem, & charitatem. Quare actus sunt, vt sequitur. Fides est credere Deo de his quæ nobis reuelauit. Quia fides christia. non est credere Petro, nec Paulo, nec apostolis, nec prophe. sed credere Deo qui locutus est apostolis & prophetis. Spes autem est sperare in Deo, non sperare in principibus, seu prælatis. ideo Dauid. Nolite cōfidere in principibus, neque in filijs hominū in quibus non est salus, sed in Deo. Sed charitas est maior. De hoc vide sanctū Tho. prima 2.q.66.ar.6. Ratio, quia charitas in sua essentia nō includit defectum siue imperfectionem, sicut fides & spes. Quia fides est credere quod non vides. Ecce imperfectio. Spes autē est sperare quod nō habes. Ecce defectus. Et quid est charitas? diligere Deū propter se, & proximū propter Deum, quod nō includit aliquē defectū. Ideo dicit actoritas scripturæ, Nunc manent fides, spes, charitas, tria hæc, Maior horū est charitas. 1. ad Cor. 13. Not. Maior horū: Nunquid debet dici maior harū? Respondeo ꝙ ly horum, nō refertur ad fidē & spem, sed ad ly donorum, quod subintelligitur, scilicet maior autē donorū horū est charitas, quia istę tres virtutes dētur à Deo per infusionem. Patet ergo ꝙ dixi quid inter virtutes morales & theologicales excellentior est charitas, propter hoc dicit thema, Ante omnia charitatem habentes, scilicet amorem Dei feruidum, & amorem proximi ordinatum. Nota. Ante omnia, quia debemus laborare vt habeamus virtutes morales. Sed ante omnia charitatem habentes. Ista virtus charitatis habet tres gradus. Primus est incipere bonam vitam fortiter. Secundus est proficere in bona vita

Ecce quid inter virtutes morales, & theologales, seu infusas à Deo, interfit.

abundantur

abundanter. Tertius est perseuerare in bona vita finaliter, Dico primò quod primus gradus, &c. est incipere bonã vitam fortiter. Postquam homo diu tenuit malam vitam viuendo in peccatis, addendo cõtinuè peccata peccatis, & Deus facit ei gratiã, quod redit ad se cõsiderans mala & peccata quæ fecit, dicit, O miser, & quantum tẽpus perdidi, quod nullum bonum feci animæ meæ. O miser quid erit de me? volo redire ad Deum: dolet & conuertitur de peccatis, proponit non redire ad ea, confitetur ea clarè alicui confessori, acceptat libenter pœnitentiã confessoris, & seruat diligenter eam, cõmunicat deuotè, audit missas, sermones, talis est in primo gradu charitatis. De hoc Petrus apostolus postquam dicit, ante omnia charitatẽ habẽtes, assignauit rationẽ dicens, Quia charitas operit multitudinem peccatorũ. 1. Pe. 4. Non dicit expellit, vel abijcit, sed operit. Videtur ergo ꝙ charitas & peccata stent simul. Respondeo, dicendo, ꝙ charitas destruit peccata, quantum ad culpas, quia culpæ non stant simul cũ charitate, sicut nec lumen cum tenebris, & operit, quantũ ad pœnas. Nam secundum sentẽtiam theologorum in iudicio particulari vel vniuersali siue generali, omnia peccata quæ homo fecit siue corde cogitando, siue ore loquẽdo, siue opere faciendo, omnia discooperientur, nõ solùm Christo, cui omnia nuda & aperta sunt oculis eius ad Heb. 4. sed etiã angelis & sanctis virtute diuina. Sicut vidẽtur peccata illius, qui ponitur in scala, quia ponũtur scripta in fronte eius, clariori modo videbuntur omnia peccata in iudicio vniuersali. O qualis confusio erit. Multi sunt, qui modò reputantur boni, religiosi, vel clerici, qui tunc videbuntur totũ fecisse ex hypocrisi, &c. Idem de prælatis. Auctoritas. Veniet Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordium. 1. Cor. 4. Sed qui habebunt charitatem, eorum peccata non manifestabuntur in eorũ cõfusionem, quia charitas est quasi velum seu mantellum quæ operit multitudinem peccatorum, & ergo quia sic est, incipiamus bonã vitam. Sed dico quod oportet incipere vitam bonam forti animo & vigoroso. Patet hoc triplici similitudine. Prima de homine ad altum montem ascendente, cui necessarius est vigor & fortitudo, quia cum labore & violentia ascendit. Secùs descendẽdo. Sic de nobis, si volumus ascendere ad montẽ bonę vitæ & virtuosæ, necessarius est vigor, & robur, siue fortitudo, quia violenter ascendimus, quia persona quæ inclinatur ad superbiam, vanitatem, & pompam, cum difficultate humiliatur. Ideo est necessaria fortitudo. Idem de auaro luxurioso, & de alijs, quia contra inclinationem cum difficultate fit. Ideo requiritur robur. Secùs descendendo in infernum per malam vitam vadit homo constantius naturaliter, quia caro inclinatur ad vitia & peccata. Sine magistro & doctores addiscimus peccare & malè agere. Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona

na sunt ab adolescentia sua. Genesis septimo. Oportet igitur facere vigorose, facere vim sibiipsi. Hoc sciens Apostolus dicebat, Ego sic curro, non quasi in incertum, sic pugno, non quasi aërem verberans: Sed castigo corpus meum, & in seruitutẽ redigo. primæ Corinthiorum nono. Secunda similitudo est de homine leuiter ligato cum filo stupe simplici, talis leuiter soluetur. secùs si cum chordis vel catenis ferreis sit ligatus, quia tunc requiritur forceps ad soluendum se. Ita ille qui nouiter incipit peccare est ligatus cum filo stupe, quia leuiter poterit dimittere peccata. Quando vero est iam aliqualiter assuetus, est cũ chordis ligatus, sed quando est iam antiquitus in peccatis, catenis ferreis est ligatus. Ideo necessaria est sibi forceps Samsonis vt saluatur. Multi homines & mulieres sunt ligati istis catenis de malis consuetudinibus: qui quando interrogantur à confessore an iurant Deum, dicunt, Pater consuetudo est. Hoc vultis dicere, quia iam estis ligatus ista catena quæ ducit vos ad infernum. Multi vellent soluere istam catenam ne iurarent, & non possunt, ita sunt malè assueti, sed frangetis eas assuefaciendo vos ad infirmandum vel negandum per aduerbia. Item si matres, quæ curant de filijs, corrigerent eos ne iurarent, & docerent eos loqui ita, nõ sic est, per aduerbia, quando essent magni, non iurarent. Idem de peccato vsuræ, si vniuersitas vel particularis homo venit ad diuitem vt mutuo recipiat pecunias ab eo, respondet diues, placet mihi, sed soluetis vltra sortem tantum quolibet anno. Dico quod hoc est vsura, quia pro mutuo nõ potest homo aliquid accipere. Et vsurarius dicit confessori, Pater consuetudo est. O vos vultis dicere quod estis ligati ista catena. Sensualia bona sunt, seruatis duabus conditionibus. Prima est quod sit vera emptio. Secunda quod pretium sit iustum. Item vendere plus propter dilationem solutionis. Dicit vsurarius, Pater cõsuetudo est, sed vsurarios hac catena diabolus trahit ad infernum. Item confessor dicit emere pro pecunia parata minori pretio est vsura. Pater cõsuetudo est, &c. respondet vsurarius. Item obligatio libertatis ad molendinum ratione mutui, vsura est. Sed potestis dicere tantum pro tanto sine aliqua conditione, & ille bene faciet. sed non obligetis eum. Item mutuare possessiones & interim fructus recipiendo, vsura est. Item si seruatis vos pignora, & vtimini pignoribus, vsura est. Pater consuetudo est, dicit vsurarius. Sed solutio nulla est. Cõtra leges humanas potest allegari cõsuetudo, quę per contrariã consuetudinem abrogatur. Sed non contra legẽ Dei, immo propter consuetudinem grauius peccatũ est, & talis mala cõsuetudo vertitur in naturam, intãtum quod quasi impossibile est dimittere illas malas cõsuetudines. Auctoritas, Si mutare potest AEthiops pellem suã, aut pardus varietates suas, & vos poteritis bene

facere

facere cùm didiceritis malum. Hieremiæ decimotertio. Tertia similitudo est de illo, qui vadit per viam & habet transire passum angustum, in quo expectant eum inimici ensibus euaginatis contra eum, vt occidatur, necessaria est sibi munitio ad transeundum, vt possit euadere. Ita est de nobis. Lingua hominis est ad instar ensis facta, & quando aliquis vult incipere bonam vitam, dimittendo vitia, vanitates & peccata, statim illi qui prius fuerunt socij in peccatis, nituntur eum retrahere, scilicet obloquentes. Verbi gratia. Si in aliquo monasterio vel collegio est aliquis religiosus vel clericus dissolutus, &c. nullus dicit sibi aliquid, immo commendabitur de fortitudine, &c. Et si ponit se in via bonæ vitæ, vt vadat ad paradisum, factum est alij qui vadunt ad infernum, statim persequuntur eum. Idem de clerico & laico, idem de mulieribus, idem de illo qui parcit inimicis, &c. Quot religiosi miseri clerici, & alij sunt qui vellent incipere bonam vitam, sed dicunt, O miser quid faciam, quia dicent quod sum hypocrita. Ideo necessaria est prudentia, scilicet non curare quid dicunt malæ gentes, sed quid vult Deus & quid tenemini facere. hoc scilicet, quod dicit dominus per Prophetam Hieremiam nono. Vnusquisque à proximo suo se custodiat, & in omni fratri suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit. Tamen dilectio diuinæ voluntatis vigorosè liberat ab omnibus istis supradictis. Auctoritas, Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam. Canticorum octauo. Et loquitur de eo qui fortiter, & vigorosè recepit bonam vitam. In tali enim aquæ multæ, scilicet malarum inclinationum, & malæ consuetudinis, non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina, scilicet obloquentium, obruent illam. Ecce primus gradus charitatis, principium bonæ vitæ. Ideo incipiamus pro tempore, dum sumus in hoc mundo, auisando, &c. Secundus gradus est, proficere in bona vita abundanter. Ex quo homo incœpit, continuauit, iam gentes non obloquuntur contra eum, quia vident bonam continuationem, quia non fictè, sed veraciter bonam tenet continuationem & bonam vitam. Licèt à principio mirentur & obloquantur, tacent pòst. Tunc tales siue talis, debent vel debet congregare virtutes, & bona opera, & merita abundanter. Nota similitudinem de arbore transplantata in bona terra rigata, & radicata facit flores, folia, & fructus. ita ex quo persona est transplantata de terra sterili malæ vitæ in bonã, debet facere flores orationum, folia eleemosynarum, &c. fructum meritorum. Auctoritas. Hoc oro, vt charitas vestra magis ac magis abundet in omni scientia, & in omni sensu, vt probetis potiora, vt sitis sinceri, & sine offensa in diem Christi, repleti fructu iustitię. Ad

Phil.

Phil. 1. No. quatuor in quibus est habēda abūdātia. Primò debetis abundare in scientia. Si dicat rusticus, Et quomodo ego potero abūdare in sciētia? Respōdeo, Nos qui habemus prædicare, habemus abundare in sciētia theologiæ, quia aliàs faceremus errare populum. Sed vobis simplicibus sufficit scire, Credo in Deū, in quo sunt omnes articuli fidei. Dicatur hic. Secūdò debetis abūdare in omnia sensu pœnitentiā faciēdo. Sicut enim ex quinq; sensibus paccamus, ita ipsis debemus facere pœnitētiā, in oculis lacrymādo, in auribus missas & sermones audiendo, in odoratu viam domini sentiendo, sicut canis qui sequitur leporem per odorem, sentit in biuio quando transiuit, in gustu ieiunando, in sensu tactus totum corpus affligendo. Beatus vir qui in sapientia morabitur, quantum ad Credo in Deū, & in sensu cogitabit circunspectionē Dei, s. pœnitendo. Eccle. 14. Tertiò probetis potiora. Bonum est corpus hominis, sed melior est anima. Ita bona sunt opera bona corporis, sed meliora sunt animæ, scilicet orationes deuotæ & cōtemplationes. Multi sunt qui ex operibus misericordiæ corporis perdunt bona animæ, quia negligūt nimis. Nō possunt audire sermones, quæ est optima contemplatio, & sic de alijs. Propter hoc scripsit Apostolus ad Timotheum, qui faciebat magnas afflictiones corporis dicēs, Exerce teipsum ad pietatē, scilicet ad spiritualia. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est. Pietas autē ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futurę. 1. ad Thi. 4. Quartò per Iesum Christum dn̄m nostrum, quia nulla alia lex ducit ad paradisum, nisi lex Christi, non Moysi nec Machometi, licèt dicant Iudæi. Nota hic exemplum de illo diuite qui habebat tres filios, & vnum lapidem pretiosum magni pretij, & quilibet filius petebat illum lapidem à patre. Pater autem volens illos cōtentare, vocauit vnum lapidariū qui fecit sibi duos alios lapides, omnino similes lapidi pretioso. Et quādo pater debebat mori, dedit vnum lapidem seniori fratri. Secundo quem magis diligebat, dedit lapidem verū. Tertio filio dedit alium de illis de vitro. Mortuo patre, quilibet dicebat se habere lapidem pretiosum, sed argentarius in pondere cognouit verū lapidem. Isti tres filij sunt tres populi, scilicet Iudæorum, Christianorū & Agarenorū. Pater est Deus. Tres lapides sunt tres leges eorū, &c. Sed cognoscuntur in pōdere. Pōdus enim legis Moysi secūdū promissionē eius est, quod solum promittit terrena. Et ista quantū ponderauerunt? ecce quid dicit Salomon de terrenis, Vanitas vanitatū, & omnia vanitas. Quid habet amplius homo de vniuerso labore suo quo laborat, sub sole? Generatio præterit, & generatio aduenit, terra autē in æternum stat. Oritur sol & occidit, & ad locum suum reuertitur, vbique renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonē. Ecclesiast. 1. Itē vidi cūcta quæ fiūt sub sole, & ecce omnia vanitas.

Nihil aliud ponderat, non est ergo ille lapis pretiosus. Pondus autē sectę Agarenorū quod est? promittit enim lex illa maledicta, riuos mellis & lactis in cælo, & vxores quingentas virgines, &c. Ecce paradisus porcorū & asinorū bestialis. Ecce quod promittit, nil pōderat. Lex autē Christi promittit non vanitatē, vt lex Iudęorū, nec bestialitatē, vt Agarenorum, sed regnum paradisi quod est infinitum, & infiniti ponderis & valoris: non enim potest estimari eius valor, quia minor est tota Hispania. Ecce promissiones. Beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnū cælorum. Mat. 5. Beati qui persecutione patiuntur propter iustitiā, quoniam, &c. Tertius gradus charitatis est perseuerare in bona vita finaliter continuando vsque ad finem. Quia qui non currit, non obtinet brauiū, nec bene currēs obtinet brauiū, nisi cursum consummauerit vsq; ad brauiū. Ideo Apostolus orando dicebat, Det vobis Deus secundū diuitias glorię suę virtutē corroborari per spiritum eius in interiori homine Christū habitare, per fidem in cordibus vestris in charitate radicati & fundati, vt possitis cōprehendere cū omnibus sanctis quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas & profundū ad Ephe. 3. Primò quę sit latitudo. 1. extēsa dilectio, quę debet esse tanta in corde Christiani quod debet diligere, non solùm seipsum, sed & proximos, non solùm illos de domo sua, sed etiam extraneos, nō solùm amicos & benefactores, quia & canis diligit benefactorem suū. Ideo qui solùm diligunt amicos, habent amorē canum. Ex tali amore non habebunt à Deo saluationem siue meritū. Sed meritum est diligere amicos & inimicos propter Deum, quia inimici non habent rationem diligibilitatis, nisi propter Deum, qui præcepit illos diligere. Itē diligere debemus Iudæos, Agarenos, & alios infideles, & orare pro eis vt conuertantur, sed non participare cum eis. Secundò quę sit longitudo, scilicet perseuerantis durationis. Hic tangit rectores qui fecerūt bonas ordinationes ad vtilitatem cōitatis vt seruent, aliàs modicum esset. Sed dicitur modò, Hodie facta, hodie fracta. Ita ꝙ mirum est, quare Deus dat nobis panem, vel aquam vel vinum. Ideo nullo modo frangantur ordinationes. Nota historiam Ionæ de ciuitate magna Niniue, in qua fiebāt multa peccata, & Deus misit ad eos Ionam prophetam qui prędicauit, & gentes timuerunt & fecerunt ordinationes & pœnitentiam, sed non habuerunt longitudinē, & fregerunt ordinationes & redierunt ad peccata, propter quod tota ciuitas, vt inquit Lyra, versa est in abyssum, nec aliquis euasit. In qua erant plures gētes quàm in regno Aragoniæ, ita erat populosa. Ideo Dauid, domum tuam, scilicet villam, vel communitatem, decet sanctitudo Domine in longitudine dierum, in Psal. 92. Tertiò, quæ sit sublimitas & altitudo cælestis pręmij, quod Deus promisit bonis dominis, & rectoribus communitatum, scilicet regnum paradisi. O qualiter debere-

Inconstātia gētis Niniuitarum.

beremus esse aduocati Iesu Christi & zelotypi de suo honore, quemadmodum aduocatus alicuius baronis pro modico salario statim in omni loco defendit eũ & sua, &c. Et pro Christo, qui promittit regnum paradisi, nullus est aduocatus, & nullus curat de suo honore. Ideo curetis de suo honore, & attendatis quid promittit. Ideo Apostolus, In sublimitate æternum glorię pondus operatur in nobis, nõ cõtẽplantibus nobis quæ vidẽtur, sed quæ nõ videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quę autẽ nõ videntur æterna sunt. 2. Co. 4. Quarto & profundum, scilicet infernalis damnationis, quę parata est dominis & rectoribus, qui sustinent peccata notoria, & negligenter exercent officium suum, qui propter lucrum sustinent ludum taxillorum, meretrices in hospitijs vel concubinas, &c. Quilibet curat diligenter de domo sua, magis & diligẽtius curandum est de cõmunitate. Ratio est ista. De communitate est, vt de naui in mari, si patronus vel nauta solùm curaret de suo camera, malũ esset pro naui. Quia si camera patroni vel alia destruatur, non est periculũ, sed si vnus postis vel tabula amoueatur de latere nauis, ibi est periculũ periclitandi omnibus. Ita charitas est ad instar magnæ nauis, &c. Charitas enim de qua scriptum est, non quærit quę sua sunt, sic intelligitur quod non propria communibus, sed communia proprijs antepo nit. Tanto enim vos magis proficere noueritis quanto rem communem diligentius curaueritis. vt dicit Aug. in regula, Ergo ante omnia charitatem habentes, &c.

Dominica intra octa. Ascensionis. Sermo VII.

Ec locutus sum vobis vt non scandalizemini. Io. 16. Verbũ istud Christi fuit dictum Apostolis, quando vidit eos paratos, vt caderent in peccatum, quia erãt fragiles. Ideo dicit eis, Hęc locutus sum vobis, &c. Scandalũ Gręcè idem est quod offensio Latinè, vt cùm homo vadit per viam quã non considerat sed cogitat de alijs & ponit pedes ad lapides &c. illud vocatur scandalum. Ideo sapiens dicebat filio suo, Eccl. 32. In viam ruinæ id est petrosam non eas, & non offendes in lapides, nec credas te vię laboriosę, ne ponas animæ tuæ scandalum. Modò ita est, oẽs qui sumus modo in vita, sumus in via, nullus credit hîc remanere, quia omnes sumus peregrini, & viatores: vnus venit, scilicet nascendo, alter transit, scilicet moriendo. Ideo Dauid in sua oratione dicebat, Peregrini sum⁹ corã te, & aduenę, sicut omnes patres nostri. Dies nostri quasi vmbra super terram, & nulla est mora. 1. Paral. 29. Ex quo ergo sumus viatores, volo vos auisare, ne modò vos offendatis ad lapides, & in fine sermonis potero vobis dicere, Hęc locutus sum vobis, &c. Quanuis sumus omnes viatores, tamẽ non omnes imus ad paradisum per eandem viam. immò in scriptura sacra inueni tres vias securas & bonas eundi ad paradisum.

Prima est pura innocentia,
Secunda est digna pœnitentia,
Tertia est firma obedientia.

Prima est pura innocentia. Sed quia multi ſcandalizãtur in qualibet iſtarum, ideo volo vos auiſare, vt poſsim vobis dicere the. Hęc locutus ſum vobis. Dico primò, quod prima via eundi ad paradiſum, est innocentia pura, quæ eſt, nullũ peccatum vnquã feciſſe, nec veniale, nec mortale, nec corde cogitando, nec ore loquendo, nec opere operando. De iſta via prophetauit Iſa. propheta. 35. Erit tibi ſemita, & via ſancta vocabitur. Non tranſibit per eã pollutus. Et hæc erit vobis directa via, ita vt ſtulti non errent per eam. No. & erit, ſcilicet in tẽpore gratię, vel nouæ legis, ſemita, id eſt via innocentiæ. Et nõ ſolùm dicit via, ſed & ſemita ſtricta, quia pauci hodie vadunt per eã, & via ſancta vocabitur, quia non trãſibit per eã pollutus. Primus ergo qui per hanc viam tranſiuit, fuit Chriſtus, qui peccatum non fecit, nec inuẽtus eſt dolus in ore eius. 1. Pe. 2. Etiam virgo Maria ſecuta eſt eum, quia nunquã peccauit aliquo modo: cui dicit Spiritus ſanctus. Can. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ eſt in te. Nec de adultis inueniuntur plures, niſi Chriſtus & virgo Maria, nec de patriarchis, nec de prophetis, nec apoſtolis, nec martyribus, nec cõfeſſoribus. Nullus enim præter Chriſtum & virginem poteſt ſe excuſſare de peccato mortali, vel veniali, immo beatus Io. Euangeliſta de ſe, & de alijs dicit. 1. Io. 1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis nõ eſt. Solùm enim pueri nouiter nati & baptizati, qui antequam peccent moriuntur, ſequũtur Chriſtum, & virginẽ Mariã per viam innocentię. Cogitate quia quando virgo Maria fuit in cælo cũ filio, vertit ſe reſpiciẽdo ſi aliquis eam ſequebatur, & vidit ꝙ ſolũ innocẽtes, de quibus regratiãdo filio ſuo dicit innocẽtes & recti adhęſerũt mihi quia ſuſtinui te. Pſal. 24. No. quod ſuſtinui te tripliciter, Primò in vtero nouem mẽſibus. Secũdò in brachijs & amplexibus. Tertiò in manibus cũ gemitibus & doloribus. Ideo innocentes adhęſerunt ſibi. Chariſsimi, ꝓ vera declaratione intelligatis quod in hac via homines tripliciter ſcãdalizantur: q̃dã enim ſcãdalizãtur cadẽdo in puteum inferni. Alij non cadũt, ſed deuiãt à via paradiſi. Tertij non cadũt nec deuiãt, ſed retardãtur. Primi ſunt pueri, q̃ nõ baptizãtur. Et ꝓpter hoc vt pueri nõ venirẽt in iſtud ſcãdalũ, Xp̃s pręcepit Ma. vlt. dicẽs, eũtes docete oẽs gẽtes baptizãtes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus ſãcti. Secũdò aliqui ſcandalizãtur non in inferno cadendo, ſed deuiando, ſicut ille qui offendit peccando mortaliter, in quo ſcãdalizati ſumus omnes, quia ſtatim dũ fuimus annorum quinque vel ſex, incœpimus peccare. Nota de puero quinque annorum in dialogo Gregorij. In iſta ergo ætate multi deuiant peccando mortaliter, licèt non in in-

ferno statim cadãt,immo per pœnitẽtiã possunt se iuuare,No. qualiter est magna tristia viatoribus , quando per vnã leucam vel duas deuiant,amplius,quãdo deuiant per dietã. Modò cogitate quot dietas quilibet vestrum ambulauit post viam innocẽtię deuiãdo. Quãdo peccamus mortaliter, deuiamus intantũ,ꝙ impossibile est redire ad innocentię statum,& ideo per aliam viam oportet nos redire, vt possimus dicere,Errauimus à via veritatis,scilicet Christi,q̃ dicit, Ego sum via,veritas & vita Io. 14. Et lassati sumus in via iniquitatis & perditionis. Sap. 5. Ideo vos qui habetis filios,nutriatis eos bene, & custodiatis,ne deuient à via Domini,sed heu multi magis curant quod filij sui sint bene induti. Tertiò aliqui scandalizantur non cadendo in infernum, nec deuiando , sed retardando per peccata venialia, qui nunquam peccauerunt mortaliter, vt creditur de Hiere. & Ioan. Baptista,& ceteris: ideo non perdiderunt viam innocentiæ. Qui autem solùm habent peccata venialia,retardantur in purgatorio. Ideo de hoc dicebat Dauid psal. 101. In via hac qua ambulabã, absconderunt laqueum mihi . Secunda via eundi ad paradisum,est digna pœnitentia. Et per istam oportet nos ire, ex quo perdidimus viam innocentię. Nota digna pœnitentia est adęquatio culpę ad pœnam,verbi gratia. Si peccamus corde malè cogitando, odiendo, vel concupiscendo,faciamus pœnitentiam conterendo. Si ore blasphemando,iurando,faciamus pœnitentiam confitendo Deum & laudãdo. Si oculis vanè vidẽdo,fiat pœnitentia plorando. Si manibus,fiat pœnitẽtia erectis manibus orando,& restituendo. Si per gulam,fiat pœnitẽtia ieiunãdo. Si in corpore,fiat pœnitentia affligẽdo . Ista est digna pœnitentia,sic secundum peccatũ fiat pœnitẽtia . Sed ista via angusta est. Vnde Christus Mat. 7. Quã angusta porta & arcta est via quæ ducit ad vitam,& pauci sunt qui inueniunt eam. No. ꝙ dictio, Quã, est admiratiua, Angusta porta huius viæ est confessio. angusta est,quia homo habet se diffamare & dicere de peccato suo, & nõ alterius. Vnde propheta psal. 117. Hęc porta Domini, iusti intrabunt in eam. In hac via pœnitentię tripliciter scãdalizantur homines,quidam faciendo plus,quidã minus,quidam ex toto dimittendo. Primi plus faciunt qui vtuntur in discretione. Quoniã homines indiscretè vigilando,ieiunando,vel corpus affligẽdo, efficiũtur magni fatui,& sic damnãtur. Diabolus enim impugnat eos aliquo colore,dicendo quod parum facit pro Christo qui tãtum fecit pro se, & similia,& tunc sic illusus facit magis de pœnitentia quã possit sustinere. Talis enim ex indiscretione facit de via paradisi viã inferni. Contra istos dicit Scriptura ad Roma. 12. Obsecro vos fratres per misericordiam Dei,vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam,Deo placentem,rationabile obsequium vestrum,id est seruitium vestrum. Nota rationabile. Quilibet cogitet quantũ potest

por-

portare asinus suus, id est corpus, &c. Alij sunt facientes minus de pœnitentia quã deberent, & in hoc plurimi deficiunt: habent enim bonũ corpus, ꝙ fecit multa, & magna peccata, & faciunt parum de pœnitẽtia. Cõtra istos qui minus de pœnitẽtia faciunt, ad Col. 3. dicit apostolus, Mortificate mẽbra vestra quæ sunt super terrã. Tertij sunt qui nullã pœnitentiã faciunt, bene incipiunt magnã pœnitentiã, sed postea dimittunt totũ. Sicut multi religiosi qui optimè incipiunt, quia religio nõ est nisi pœnitentia, & posteà dimittũt frangẽdo pœnitẽtiã, ieiunia, vota essentialia, & cęremonias, & illud est magnum scandalum. Aug. Non vidi meliores q̃ eos qui in monasterio profecerunt, nec deteriores q̃ qui ibi defecerũt, quia bonus religiosus plus lucratur de meritis, quã sęcularis ceteris paribus, quia bonum opus factũ ex voto magis est meritoriũ, quã si fiat sine voto. Aliquãdo in malo religioso est tanta ingratitudo, & tantũ peccatũ, ꝙ facit contra Deũ, ꝙ dimittit totaliter pœnitentiã, & reuerentiã suam, vel habitum suũ, vel nõ curat amplius de sua reuerentia. Ideo multi religiosi sunt peiores ad cõuertendũ quã infideles. Idem de presbyteris qui optimè & deuotè incipiunt pœnitẽtiã. Idẽ de laicis hominibus, & mulieribus. Ideo Christus dicit Mat. 11. Beatus est qui nõ fuerit scãdalizatus in me. Tertia via eũdi ad paradisum est firma obedientia, s. ad Dei pręcepta, & custodire se à peccatis mortalibus, quã declarauit Christus prædicando de gloria paradisi. Nota quãtę dulcedinis & saporis erãt verba Dei incarnati. Prędicabat enim sæpè de gloria paradisi, vt corda gentium inflãmaret, & vt ex ista gloria despicerent mundana & transitoria. Et tunc post prædicationem venit ad eum quidã totus inflãmatus gloria, Christo dicens, Magister bone quid boni faciam, vt habeam vitam ęternam? Matt. 19. Christus autem respondit ostendens sibi viam obedientiæ, dicens, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Ideo sapiens dicit, Prouerb. 7. Fili serua mandata mea, & viues. De ista via dicitur Esa. 30. Hęc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dextram, neque ad sinistrã. Dextera enim & sinistra sunt duæ ripæ viæ obedientiæ. Pars siue ripa dextra est obedire pręceptis Dei, ore suo, dictis & mandatis. Vnde Petrus Apostolus dicit Act. 5. Obedire oportet Deo magis quã hominibus. Pars siue ripa sinistra, est obedire præceptis dominorum temporalium, de qua apostolus dicit, Obedite prępositis vestris. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. ad Hæb. vl Ad dexterã ergo declinant cadentes, inobedientes Deo. Ad sinistrã inobedientes dominis siue prelatis. In hac via obediẽtiæ scandalizantur homines tripliciter. Primò per ignorantiã. Secundò per malitiã. Tertiò per cõcupiscentiam. Per ignorantiã scandalizantur illi, qui nesciunt mandata Dei, nec excusantur, quia sciunt quot denarios valet florenus, &c. Ideo apostolus. 1. ad Corinthios. 13. Si

Opus ex voto amplius meretur, quã sine voto.

quis autem ignorat ignorabitur. Quidam scandalizantur per malitiam, quia sciunt quid debent facere secundum Deum, & non curãt ponentes aratrum ante boues, & non retro, s. affectionem malã ante iustitiam & veritatem & diuinam ordinationem. De quibus scriptura dicit Sap. 2. Excęcauit enim illos malitia eorum. Tertij scãdalizantur per concupiscentiam, s. dignitatum seu diuitiarum & deliciarum & huiusmodi. Et ideo Dauid Psa. 48. Hæc via illorum scandalum ipsis, & posteà in ore suo cõplacebunt. Ecce quare dicit thema, Hæc locutus sum vobis.

In vigilia Pentecostes. Sermo vnicus.

Piritus veritatis mundus non potest accipere. Ioan. 14. Iam scitis quomodo crastina die erit festum penetcostes, in quo spiritus sanctus descendit visibiliter super apostolos in Ierusalem. Ea quia iam hodie est vigilia, facimus officium de hoc: propter quod volo vobis declarare quomodo ad recipiẽdum gratiam spiritus sancti debemus nos præparare, & qui eam habent, qualiter poterũt conseruare eam & augmentare. Sed primò salutetur Virgo Maria, &c. Pro thematis declaratione determinandę sunt duæ quęstiones. Prima pro introductione. Secunda pro prosecutione. Prima est quare spiritus sanctus dicitur spiritus veritatis. Secunda quare mundus non potest accipere eum, & quis est iste mundus. Pro prima quæstione notaui duas rationes, quas inueni in themate, quare spiritus sanctus dicitur spiritus veritatis. Prima ratio est respectu processus, quem æternaliter habuit. Secunda est respectu effectus, quem temporaliter producit. De prima principium à quo spiritus sanctus æternaliter procedit, est non solùm pater, sed filius & pater, qui non sunt duo, sed vnum tantùm, quia cõmunis spiratio est vna notio duarũ personarum, patris & filij. Quia ergo filius dicitur veritas, Ego sum via, veritas & vita. Ioa. 14 ideo Dominus spiritum sanctum, qui etiam ab eo procedit, dicit spiritum veritatis. Secunda ratio est respectu effectus, quem temporaliter producit. Nam nulla veritas potest esse in corde, nec in ore, nec in opere alicuius personæ, nisi à spiritu sancto. Aucto. Nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. 1. Cori. 12. gl. Ambrosij. Omne verum à quocunque dicatur, à spiritu sancto est, propter hoc dicitur spiritus veritatis. De his duabus rationibus auctoritas. Cùm venerit ille spiritus veritatis, quantum ad primam rationem, docebit vos omnem veritatem, quantum ad secundam rationẽ, Io. 16. Patet prima quomodo introductiua, & per consequens prima pars thematis, quare dicitur spiritus sanctas spiritus veritatis. Secundo quæstio sermonis prosecutiua est, quare mũdus nõ potest recip ere spiritum sanctũ, & quis est iste mũdus. Pro quo sciendum

Diuus tho. 1. p. q. 36. artic. 4.

dum quod ista dictio mundus, in scriptura sancta capitur quatuor modis. Primò pro ecclesia vniuersali. Secundò pro ista habitatione terrenali. Terriò pro mundi fabrica generali. Quartò pro omni populo criminali, & omnes istas expositiones huius nominis inueni vna auctoritate. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Hic accipitur pro ecclesia vniuersali. In mundo erat, hic pro habitatione terrenali. Et mundus per ipsum factus est, hîc pro mundi fabrica generali. Et mundus eum non cognouit, hîc sumitur mūdus pro gente carnali vel criminali. Ioan. 1. Et isto quarto modo dicit thema. Spiritum veritatis mundus, s. gens mundialis, carnalis, vel criminalis nō potest accipere. Dico primò, &c. pro ecclesia vniuersali, s. Christianitate. Ratio, quia sicut mundus comprehendit & amplexatur omnia, ita ecclesia non solùm vni populo data est, vt synagoga solis Iudæis, sed omni populo & toti mundo. Aucto. & loquitur Deus pater filio, s. Christo homini, Parum est, vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob & feces Israël conuertendas. Dedi te in lucem gentibus, vt sis salus mea, vsque ad extremū terræ. Esa. 49. Ideo diciter, illuminat omnem hominem venientē in hunc mūdum. Et nisi mundus sumatur hic pro ecclesia vniuersali, ista propositio nō posset saluari. Et si acciperetur hic pro mūdo vniuersali, falsa esset, quia nō omnes illuminantur, nec lumine naturali, quia multi fuerunt & sunt stulti, nec lumine scientiæ, quia multi ignorantes sunt, nec lumine fidei, quia multi sunt infideles, nec lumine gratiæ, quia multi viuūt & moriūtur in peccatis. Quomodo ergo verificatur dicta auctoritas? Illuminat omnem hominem venientē in hunc mundum, non aliter, nisi quia ibi mundus sumitur pro ecclesia militante, quia quādo aliquis venit ad eam, statim in porta illuminatur. Porta huius est baptismus, ibi quilibet illuminatur habitualiter, vel etiā actualiter, nisi fictè accedat ad baptimū, ibi enim illuminantur lumine fidei, lumine gratię, lumine scientiæ, & lumine sapiētiæ, &c. Sic intelligitur illuminat omnem hominem venientē in hunc mundum. Nota similitudinē de magna platea, in cuius circuitu essent carceres tenebrosi, & platea esset illuminata à sole, oēs veniētes ad plateam essent illuminati, qui autem essent in carceribus, non essent illuminati, non ex defectu solis, sed ipsorum nolentium ad plateam venire. Ita Christianis est magna platea à sole Christo illuminata, ad quam oēs venientes illuminantur. Qui verò stant in carceribus infidelitatis, nō illuminātur. Iudæi stant in carcere Moysi pleno puluere, quia solùm promittit terrena. Agareni stant in carcere fœtido Machometi. Sed Christus dicit, Ego sum lux mūdi, qui sequitur me, nō ambulat in tenebris, sed habebit lumē vitæ, dicit dominus. Io. 8. Ecce quare ecclesia dicitur mūdus, & cōcordat deriuatiuo grāmaticalis. Mūdus à mūditia est dictus ex lauacro baptismi. Et iste est in-

Multiplex significatio huius vocis, mūdus in sacris biblijs.

tellectus apostoli dicentis, Christus dilexit ecclesiã, & semetipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquę in verbo vitæ, non habentem maculam, aut rugam. ad Ephes. 5. Nota semetipsum tradidit, &c. Quia baptismus non habet virtutem, nisi per sanguinem Christi. Aucto. Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus. Nõ in aqua solùm, sed in aqua & sanguine, 1. Ioan. 5. Nota in verbo vitæ. Istud verbum est forma baptismi. Itẽ nõ habentẽ maculã, aut rugã. Maculę cõmunitatis sunt peccata publica & notoria. Istas maculas debẽt abluere & purgare rectores. Et si dicatur, quomodo corrigentur, si nõ accusantur, vel denũtiantur? Modus est facere statutũ & pręconizationẽ, ꝙ nullus ludat ad taxillos, nec teneat concubinã, nec meretrices sint in hospitijs, & transacto tẽpore siue termino eis assignato debent facere executionem, &c. De hac macula dicit scriptura, Macula huius sceleris, s. peccatorũ publicorũ in vobis permanet, multiq; de populo corruerũt. Iosue. 22. Rugę sunt peccata secreta, quę nõ cadũt in iudicio hominũ, sed Dei, vt secretorũ vsurariorum, qui. s. per se secretè vel mediante Iudæo faciũt vsuras, &c. Qui talia agũt, digni sunt morte. ad Ro. 1. Sic accipiendo mundũ pro ecclesia vniuersali, modò possumus verè dicere thema, Spiritũ veritatis. imò ipsum recipit realiter & essentialiter isto modo, quia sicut essentiale est corpori humano viuo habere spiritũ rationalem, ita corpori Christi mystico viuo, ꝙ est ecclesia vniuersalis, ipsum dedit caput super omnẽ ecclesiã, ꝙ est corpus ipsius. Ad Ephe. 1. Essentiale est habere spiritũ sanctum. Auct. Soliciti seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis. Vnũ corpus & vnus spiritus ad Ephe. 4. No. soliciti. Nullus potest auferre diuisiones seu malas volũtates aut scisma per se. Ratio. dicit S. Tho. in 1. q. de libero arbitrio, ꝙ dispositiones sunt in libro arbitrio, sed effectus finales non. Verbi gratia. De piscatore volẽte capere seu dicẽte, volo capere pisces. Talis effectus à Deo est, & non à piscatore. Piscator enim potest disponere hamos, fila etiam, retia, &c. Idem de laboratore dicente, Isto anno volo habere multum bladum, vinum, & huiusmodi. Talis effectus à Deo habet esse. Disponere potestis laborando, seminando, inserendo, parãdo, sed quod nascatur & crescat in herbã, à Deo est, & nõ à natura, quia natura potest ipsum corrũpere, sed non viuificare. Ideo nõ attribuitur naturę, sed Deo. Idẽ de bona litera nõ attribuitur calamo, sed notario. Idẽ de illis in matrimonio, ꝙ habẽt proles, à Deo est. Et sic patet ꝙ effectus finales sunt à Deo, sed dispositiones à nobis. Idem de effectu spirituali, si dicat prædicator, ego volo cõuertere Iudęos vel peccatores ad bonã vitam, stultitia esset, quia talis effectus à Deo est. Sed prædicator debet cogitare, ego faciam quod in me est prędicando, & sacram scripturam declarando, & veritates ostendendo. Si enim ex istis dispositionibus sequatur effectus

effectus conuersionis,hoc est à Deo. Aucto. Loquente Petro verba hæc, cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Act. 10. Nota cecidit spiritus sanctus,non dicit misit, quia ipse non poterat mittere,quia hoc est effectus Dei , sed ipse disposuit prædicãdo secreta fidei. Ideo apostolus,Ego plãtaui,Apollo rigauit,deus autem incrementum dedit. Ita neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat,sed qui incrementũ dat Deus. 1. ad Cor. 3. Ita in proposito de scismate vel pace, nullus enim præsumat dicere, ego faciã,&c. dispositiones potestis facere. Ideo dicit,Soliciti seruate vnitatẽ,scilicet disponendo. Dico secundò,quod mundus capitur pro ista habitatione terrenali,in qua habitamus,cùm dicitur, In mũdo erat Christus,ante suam incarnationem, iam erit in mundo isto secundũ suã diuinitatem . Sicut filius regis iam erat homo in domo regis,antequam militaret,ita filio Dei iam erat in mundo isto,antequam incarnaretur. Sed dicitur venisse in hunc mundum non per mutationẽ localem,quia ipse dicit,Ego dominus & non mutor. Mala. 3. Sed per nouum modum essendi dicitur descendisse, s. per assumptam humanitatem, quia tunc apparuit in forma visibili factus nouus miles in aula vteri virginalis armatus vt bellaret . Aucto. Ex tempore antequam fierent. s. opera redemptionis,ibi erã,& nunc Dominus Deus misit me,& spiritus eius. Esa. 48. Et sic accipiendo mũdum dicitur mundus à motu,quia mutabilis,quia nihil est firmum in hoc mundo,nec dominium temporale & prælationes,nec officia,dignitates, seu honores,diuitiæ,nec gaudia,imò dicitur, Quid est de tali? mortuus est. Ecce quomodo est mutabilis. Ideo beatus Ioan. euang. dat optimum consilium di. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt . Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo. Quoniam omne quod est in mundo,cõcupiscentia carnis est,& concupiscentia oculorum & superbia vitæ. 1. Ioan. 2. Ratio quare nõ est diligendus,quia nõ est firmus. Iste mundus est vt arbor,fructus eius sunt honores,dignitates,diuitiæ,&c. Et quilibet vult colligere,sed iam minatur ruinam . Ideo despectis terrenis desideremus cælestia, ideo Apostolus dicit: Qui vtuntur hoc mundo,tanquã nõ vtantur, Preterit enim figura huius mundi. 1. Cor. 7. Dixi tertiò quòd quandoque mundus accipitur pro tota mũdi fabrica de creatione generali,cùm dicitur,Et mundus per ipsum factus est, scilicet totalis fabrica vniuersi . Sicut enim domificator per suam sapientiã operatur domum,ita Deus pater per Christũ qui est eius sapientia. Nos prædicamus Christum Dei virtutem,& Dei sapientiam. i. Operatus est domũ huius mundi. Sapientia ædificauit sibi domũ,excidit colũnas septem. Prou. 9. De ista domo dicit Baruch , O Israël quàm magna est domus Dei , & ingens & inæstimabilis locus possessionis eius, sup. in duratione, excelsus & immensus. Baruch. 3. Istam domũ ędi-

ficauit ſibi non ad vtilitatem,ſeu neceſsitatem,ſed ad honorem, glo
riam,& laudē ſui. Nos autem ſumus hîc interius adhuc cū beſtijs in
ſtabulo,cameræ pulchræ ſunt ſuperius. Nota,excidit colūnas ſeptē,
ſcilicet ſeptem gradus creaturarum, in quibus conſiſtit tota fabrica
mundialis. Hę ſunt quatuor elemēta,ſcilicet terra,aqua,aër,ignis,na
tura cæleſtis,quam philoſophi vocant quintam eſſentiā,ſexta eſt,na
tura humana,ſeptima eſt natura angelica,tota fabrica dicitur mun-
dus. Ecce quare dicitur mūdus,quaſi minima dans. Itē nota quod in
creaturis habemus exēplū obedientiæ. Poſtquam Deus à principio
creauit omnia: dedit præceptū ſoli,lunę,& ſtellis,licèt nō haberēt ra
tionem,vt mouerentur ſic & ſic,&c. etiam primo mobili. Et ſeptem
millia annorum vel circa ſunt quod dedit eis præceptum, & nūquā
prætermiſerunt præceptum, tamē nō promiſit eis præmiū ſi obedi-
rent,nec punitionem ſi facerent contra ſuum pręceptū. De iſto præ-
cepto dicit in pſa. Dauid, Statuit ea, Deus ſupple,in eternū, & in ſę-
culum ſæculi pręceptum poſuit, & non præteribit. O qualis verecū-
dia eſt nobis,qui habemus rationem & promiſsionem gloriæ, & cō
minationem pœnæ,& tamen non ſeruamus eius præcepta. Si tamē
Deus mónti præciperet vt mutaret ſe,ſtatim eſſet factum. Et tu pec-
cator,cui dicit Deus,vt mutes tuam malam vitam,& conuertaris,&
recedas à peccatis, & mala ſocietate,non vis facere. Si pręciperet a-
quilę eſurienti ne tangeret cibum, factum eſſet, & tibi præcipit ne
frangas ieiunia,&c. tu nihil curas. Si præciperet aſino eunti ad aſi-
nam,ne eam tangeret,ſtatim eſſet factum. Et tibi dicit, Nō mœcha-
beris,& non vis obedire. Exo. 20. Item in elementis habemus exem
plum amicitiæ,quæ ſunt quaſi quatuor homines tripudiantes tenē-
tes ſe,quia quilibet habet duas qualitates,quaſi duo brachia,&c. Itē
in elementis habemus exemplum diligendi Deum. Ignis qui eſt ca-
lidus,dat nobis exemplum de feruore ſpirituali. Aër qui ſubitò illu-
minatur, dę contemplatione cæleſti. Aqua quæ mundat de mundi-
tia perſonali. Terra quę fructificat de abundantia meritali vel pœni
tentiali. Auguſtinus, Cælū,terra,mare, & omnia quæ in eis ſunt,di-
cunt mihi vt te Domine diligam. Dico quartò, mundus accipitur
pro tota gente criminaliter vel carnaliter viuēte,& ſic ſumitur, cùm
dicitur, Et mundus eum non cognouit,ſic nec carnales ſpiritum ſan
ctum, quia macula peccatorum impedit. Auctori. Animalis homo
non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. 1. Corin. 2. quia quandiu ho
mo viuit in peccatis,non habet ſpiritum ſanctum. Et ſic accipiendo
mundum,dicitur quaſi immundus per antiphraſim. quare dicit Ber-
nar. O munde immunde qui te diligunt non te norunt,id eſt noue-
rant. De iſto dicit thema, ſpiritum veritatis,mundus, id eſt gens car
nalis nō poteſt accipere. Not. ad hoc figuram Gene. 8. de columba
quam Noë emiſit de arca volens experiri ſi iam ceſſaſſent aquæ,dicit
tex.

Hec quid à Philoſophis quinta dicatur eſſentia.

rex. Emisit quoque columbam, vt videret, si iam cessassent aquę super faciem terræ. Quæ cùm non inuenisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum in arcam. Aquæ enim erant super vniuersam terram. Columba alba signat spiritum sanctum. Luc. 3. Descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum, &c. Noë aūt, id est Deus, de arca, id est de cælo mittit columbam, id est spiritum sanctum, & venit ad palatium dominorum temporaliū, & inuenit eos plenos iniustitia, rapina, non inueniens vbi requiescat pes eius, vadit ad prælatos, & inuenit eos plenos de simonia, gulositate, de luxuria, de excessibus, & de superfluitatibus, & negligētijs circa curā animarum, & non inueniens vbi, &c. venit ad mercatores, & videns ibi tot vsuras, fraudes, deceptiones, quia ipsi nesciunt, Pater noster, Credo in Deum. Sciunt tamen coniurationes & sortilegia, &c. reuertitur ad arcam, venit ad monasteria religiosorum, & vidēs quod nō seruātur ibi vota, nec regulę, nec cęremonię, &c. sed sunt ibi inuidiæ, diuisiones, & non inueniēs vbi, &c. reuertitur ad arcam. Ista est ratio quare mundus, id est homines carnales seu carnaliter viuētes, nō possunt recipere spūm sanctū, nō propter aliquod impedimentum spiritus sancti, sed propter peccata. Remedium ergo habemus, si die crastina volumus recipere spiritum sanctum, quod mūdemus nos & purificemus per contritionem, confessionem, & satisfactionem, & iniuriarum remissionem, iuxta illud Dauid, Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectū innoua in visceribus meis. Psal. 50. Deo gratias.

In die sancto Pentecostes.

Sermo I.

Repleti sunt omnes Spiritu sancto. Act. 2. Tota solennitas hodierna est de aduentu spiritus sancti, qui visibiliter in forma ignis descendit de cælo super apostolos & discipulos Iesu Christi. De hoc etiam erit sermo noster. Et si Deo placet, habebimus multas doctrinas pro intellectus illuminatione & vitę instructione. Salutetur virgo Maria, &c. Doctrina communis est & clara ex textu euangeliorum, quia apostoli & discipuli Christi, ante Christi passionem & resurrectionem non habuerunt plenitudinem spiritus sancti, licèt enim haberent ipsum ad plenitudinem gratię & perfectionis spiritualis, & adhuc in multis erant defectuosi. Et licèt Christus perfectè ad plenitudinem gratię potuisset eis dare spiritum sanctum, tamen noluit ante suam passionem & resurrectionem eis dare. Ratio est vt salua retur conformitas inter corpus Christi propriū & naturale, & corpus eius appropriatum & figurale. Corpus Christi proprium & naturale est illud, quod recepit in vtero Virginis vnitum diuinitati, de quo dicit scriptu. Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo, i. pro-

Hoc est, per spiritus sancti aduentū fuerūt in gratia confirmati, quod ante non erant.

prio & naturali. 1.Pet.2. Corpus autẽ Christi appropriatũ & figurale est ecclesia, quæ tota erat in apostolis & discipulis Christi, cuius corporis ipse Christus est caput. Auct. Ipsum dedit caput supra omnẽ ecclesiã quæ est corpus ipsius. ad Ephe. 1. Modò certũ est, ꝙ ante resurrectionem Christi in corpore Christi proprio & naturali erãt multi defectus, nõ morales, sed naturales. Ideo ad seruãdũ proportionẽ in corpore figurali & mystico Christi, ante suã resurrectionem fuerunt multi defectus morales. Sed post resurrectionẽ Christi, quando corpus suum naturale fuit liberum omnibus defectibus naturalium passionum, conueniens fuit, vt eius corpus mysticum & figurale haberet etiam plenitudinem spiritus sancti. Et istam rationem tangit Ioannes, cùm dicit, Nondum erat spiritus datus, quia nondum erat Iesus glorificatus. Io. 7. Sed hodie ad plenitudinẽ gratiæ & perfectionis spiritualis acceperunt spiritũ sanctum. De hoc loquitur thema dicens, Repleti sunt omnes spiritu sancto, Non dicit, acceperunt spũm sanctũ, quia iam ipsum acceperant per gratiã gratificantem. Sed repleti sunt, quod idem est ꝙ iterum impleti. Sicut Io. 3. Renatus, id est iterum natus, & etiam repleti, id est iterum impleti. Inuenio quòd post Christi resurrectionem apostoli & discipuli Christi receperunt spiritum sanctum tribus plenitudinibus.

Primò cum plenitudine scientiæ intellectualis,
Secundò cum plenitudine potentiæ spiritualis,
Tertiò cum plenitudine eloquentiæ vniuersalis.

Sed receptio hodierna fuit maior. Ideo dicit thema, Repleti sunt oẽs. Dico primò, &c. quòd primitùs erant rudes, simplices & ignorantes, &c. Sed post resurrectionem impleuit intellectus eos de sciẽtia intellectuali, ita clarè vt intelligerent scripturas, dicens eis, Necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & Prophetis & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Luc. vlti. De ista plenitudine possumus dicere, Impleti sunt omnes spiritu sancto, scilicet intellectualiter. Secundò receperunt ipsum cum plenitudine potentiæ spiritualis, quia præsidentes vel legati Papæ magna indigẽt potentia. Ita & Apostoli, qui fuerũt legati à Papa Iesu missi. Pro Christo legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos. 2. ad Cor. 5. oportebat ergo eos habere potentiam spiritualẽ. Ecce quomodo dedit eis hanc potestatem post resurrectionẽ, dicens eis, Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite spiritum sanctũ, quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Io. 20. Quare insufflauit? Dico ꝙ ad ostẽdendũ auctoritatẽ spiritus sancti, qui ab eo procedit. Sicut enim anhelitus procedit ab anhelante, ita spiritus sanctus non solùm à patre, sed etiam à filio procedit. De ista plenitudine possemus dicere ad thema, scilicet,

Cur Christus insufflauit spiritũ sanctum Apostolis impertiens.

Com-

Completi sunt spiritusancto,& potētia spirituali,quia tunc fuit cō pleta promissio,quam Christus dixit ante passionem suam,dicens, Amē dico vobis quæcunq; alligaueritis super terrā, erūt ligata & in cælo. Et quæcunque solueritis super terram , erunt soluta & in cælo. Matt. 18. Tertiò receperunt spiritum sanctum cum plenitudine de eloquentia vniuersali. Et istam gratiam receperunt hodie, de quo dicit the. Repleti sunt omnes spiritu sancto. Et cœperūt loqui varijs linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Act. 2. Patet thema: & sum modò in materia prædicanda. Modò ad practicā venio,quam declarabo per quatuor dispositiones necessarias ad recipiendum spiritum sanctum cum plenitudine gratiarum.

Prima est abstinentia corporalis,
Secunda oratio affectualis,
Tertia concordia fraternalis,
Quarta audientia doctrinalis.

Omnes istas dispositiones, & quamlibet earum, habuerūt apostoli & discipuli Christi. Propter quod dicit thema, Repleti sunt,&c. Prima dispositio propria & necessaria ad recipiendū gratiam spiritus sancti est abstinentia corporalis à nimio cibo,potū,dormitione,locutione,risu,delicijs,ab aspectu mulierū siue hominum & gentium conuersatione. Talis abstinentia est dispositio propria & necessaria ad recipiendum spiritum sanctum. Hoc declaro per talem similitudinem. Si enim lignis viridibus aut madefactis apponatur ignis, non accenduntur quoadusq; ligna sint sicca & exusta. Siccatio enim lignorū necessario præcedit ignitionem. Ita de vobis. Personæ dissolutæ in cibo & potu, &c. sunt vt ligna viridia. iam dissoluto. O & quō viridis. Si ergo vultis quòd ignis spirit⁹ sancti inflāmetur & accēdatur in vobis, oportet siccari vos, & nō ita sæpè comedere, bibere, nec dormire, & sic de alijs. Abstinere se de negotijs mundanis, de placentia corporali & huiusmodi, & tunc ignis spiritus sancti accēdetur in vobis. Auct. Prophetæ Ezechieli fuit ostēsus magnus cāpus plenus ossibus mortuorū, quibus ossibus dixit Propheta ex parte Dei, Ossa arida audite verbū domini. Hæc dicit dominus Deus ossibus his. Ecce ego intromittam in vos spiritum, & viuetis. Ezech. 37. Ossa arida sunt personę abstinētes à delicijs, vitijs, & negotijs. In istis mittit Deus spiritum sanctum. Patet ergo quòd abstinentia est dispositio propria & necessaria ad habendum gratiā sancti spiritus. Dico quòd per istam habuerūt eā apostoli & discipuli Christi. Nam à die ascensionis vsque hodie ieiunauerūt, & abstinuerunt nō solùm à cibo & potu, sed etiā à delicijs & negotijs, sciētes ꝙ abstinentia erat necessaria. Hoc habetur à tribus euāgelistis, qui dicunt quòd Pharisæi venerūt ad Christum dicentes, Magister. Et Christus, Quid vultis? Dixerāt, Quare discipuli Ioānis & Pharisæorum

rum ieiunant? tui autem diſcipuli non ieiunant. Mar. 2. Reſpondit
Chriſtus, Nunquid poſſunt filij nuptiarum quandiu ſponſus cũ il-
lis eſt ieiunare? Venient autem dies cùm auferetur ab eis ſponſus, &
tunc ieiunabunt in illis diebus. Mar. 2. Ex iſto textu habetur, ꝙ apo
ſtoli à Chriſti aſcẽſione, quia tunc ablatus fuit eis ſponſus, vſque ho
die ieiunauerunt à cibo, potu, negotijs, &c. Fiat ergo ratio. Si abſti-
nẽtia eſt ita neceſſaria ad habendũ ſpiritum ſanctũ, & iſtã habuerũt
apoſtoli, quid dicemus? Repleti ſunt oẽs ſpiritu ſancto, quia hodie
deſcendit ille ignis ſpiritus ſancti qui eos inflãmauit. Secunda ratio
multũ neceſſaria, eſt oratio affectualis, ſ. deuota, quia aliqui orant,
quę propriè nõ dicũtur orationes, ſed quędã recitationes, quãdo in-
duuntur, & mulieres quando ornantur, tales propriè nõ dicũtur o-
rationes. Sed oratio affectualis eſt quãdo homo flectit genua eleuã
do manus erga cælũ & oculos & cor, quẽadmodũ ſupplicatur corã
Papa & Rege. Cogitetis ꝙ videatis Chriſtũ in cathedra gloriæ, &
minetur vobis, & tunc veniet terror in corde veſtro, & incipietis o-
rationẽ. Iſta eſt diſpoſitio bona & neceſſaria ad recipiendũ ſpiritum
ſanctũ. Declaratur hoc per ſimilitudinẽ de anhelãte, qui emittit an-
helitũ ab ore calidũ & huiuſmodi, & pòſt attrahitur aura recẽs. Ita
oratio deuota eſt anhelitus calidus per deuotionẽ, & humidus quã
do Deus dat lacrymas in oratione. Sic enim attrahitur aura recens
ſpiritus ſancti, qui ex eius potẽtia refrigerat animã cõtra febres pec
catorũ, auaritiæ, luxuriæ, &c. Auct. Pſal. 118. Os meũ aperui, & at-
traxi ſpũm, ſ. in oratione ardẽti. Modò apoſtoli & diſcipuli Chriſti
ſciẽtes iſtã diſpoſitionẽ eſſe neceſſariã, à diebus aſcẽſionis quolibet
die ac nocte orabãt affectualiter vſq; hodie. Auct. Hi oẽs erant per-
ſeuerãtes vnanimiter in oratione cũ mulieribus, & Maria matre Ie-
ſu. Act. 1. Modò eſt hic quæſtio bona & ſubtilis de prædeſtinatiõe.
Diceret aliquis, Et nũquid Chriſtus promiſit, & ordinauit, & prę-
deſtinauit infallibiliter mittere apoſtolis ſpũm ſanctũ? quid ergo o-
portebat eos petere & orare vt mitteret? Iſtã quæſtionẽ faciũt multi
dicẽdo, Si Deus prædeſtinauit me ſaluandũ, quid oportet me labo-
rare & facere pœnitentiã, quia ex quo Deus ordinauit ita fiet. Reſ-
pondeo ego, & dico, ꝙ Deus prædeſtinauit, ordinauit, & promiſit
mittere ſpũm ſanctũ apoſtolis & diſcipulis, tamẽ fuit neceſſariũ vt
orarẽt & peterẽt. Ergo promiſsio poteſt falli. Dico ꝙ non. Sed licèt
Deus promitteret, &c. tamẽ requiritur diſpoſitio. Verbi gratia. Si Pa
pa promittit amphorã de balſamo vel de criſmate, qui ſunt liquores
pretioſi, & tu venires ad recipiendũ balſamũ cũ amphora immũda,
plena ſtercore, Papa nõ daret tibi, quia in promiſsione iam intelligi
tur debita præparatio vaſis. Idẽ quãdo Papa Ieſus promiſit apoſto
lis ſpũm ſanctũ, quaſi diceret, Promitto vobis implere amphoras ve
ſtras, ſcilicet conſcientias, intellectum, memoriam, & voluntatem
balſamo

balſamo ſpiritus ſancti. Propter hoc apoſtoli debebant lauare con-
ſcientias ſuas abſtinendo, orando, & huiuſmodi. Idẽ eſt de prædeſti
natione. Omnes prædeſtinati, iam ſunt ſcripti in charta alba, literis
aureis, nõ ſolũ ſcribitur ibi Petrus vel Ioannes vel Magdalena, &c.
ſaluabitur, ſed etiã opus per quod ſaluabitur, ſ. quia erit baptizatus,
& erit miſericors, patiens, caſtus, &c. Idem de pręſcitis & damnatis.
Iam omnes ſcripti ſunt in charta nigra, & nõ ſolũ eſt ibi ſcriptũ, ta-
lis dãnabitur, ſed etiã opus quo dãnabitur, quia erit peccator, ſuper-
bus, auarus, vel luxurioſus, vel vindicatiuus, & finaliter erit impœni
tens. Si ergo pręſciti & damnati dimittunt opera, nõ ſequũtur illi ef
fectus dãnationis, quia ita eſt ordinatũ, ꝙ talis effectus damnationis
vel ſaluationis ſequatur ex talibus operibus. Iſta eſt ratio, quare A-
poſtoli orabãt, licèt eſſent certi de Chriſti promiſsione. Vnde dixe-
runt. Paremus nos, quia aliter nõ daret nobis Greg. Ipſa æterni re-
gni, prædeſtinatio ſic eſt ab omnipotenti Deo diſpoſita, vt ad hanc
electi, ex labore perueniant, vt orando mereantur accipere quod eis
omnipotens Deus ante ſęcula diſpoſuit donare. Tertia conditio ne-
ceſſaria eſt concordia fraternalis, non habere rancorem, odia, malas
voluntates, ſeu deſiderium vindictæ contra proximum. Quia ſpiri-
tus ſanctus non habitat in loco, villa, ſeu communitate diuiſa. Ad
hoc ratio naturalis. Quia ſicut ſpiritus humanus ad hoc quòd vi- ״
tam det corpori, requirit coniunctionẽ membrorum. Quia ſi mem- ״
bra ſunt diuiſa, ſ. caput ſeorſum, & manus & pedes, & ſic de alijs, ſpi
ritus recedit, nec remanet cum aliquo membro diuiſo. Ita etiam eſt
de ſpiritu ſancto. Cogitate ꝙ tota communitas eſt vnum corpus, &
habet multa membra & diuerſa, vt corpus humanũ. Oculi ſunt ſpe
culatiui, & homines ſcientiæ. Aures ſunt iudices, & domini qui ha-
bent audire iuſtitiã. Nares ſunt deuoti Chriſti odorem & ſanctorũ
ſentiẽtes. Os ſacerdotes qui comedunt ſacramentũ euchariſtiæ, quo
reficiuntur & refocillantur omnia mẽbra ſana, &c. Brachia milites,
qui defendunt totũ corpus. Laboratores qui ſuſtinẽt totũ, ſunt pe-
des. Caput Chriſtus. Eph. 1. Auct. Sicut enim in vno corpore, ſ. hu
mano multa mẽbra habemus, omnia autẽ membra nõ eundem actũ
habent, ita multi vnũ corpus ſumus in Chriſto. ad Ro. 12. Et quã-
diu ſumus vniti & cõiũcti in bona pace & cõcordia, quia maiores di
ligunt minores, & minores honorãt maiores, clerici cõueniunt cum
laicis, & ecõuersò vir cũ vxore, & ecõuersò, pater cũ filijs, & ecõuer
sò, tãdiu ſpiritus ſanctꝰ viuificat corpꝰ cõmunitatis. Sed ſi mẽbra ſũt
diuiſa per iniuriã, rãcores, &c. ſtatim recedit ſpiritus ſanctus. Aucto.
Hi ſunt qui ſegregãt ſemetipſos, animales, ſpiritũ nõ habẽtes. Iudæ.
ca. vnico. Patet ergo ꝙ neceſſaria eſt cõcordia fraternalis. Iſtã habue
rũt Apoſtoli & diſcipuli Chriſti. Diſcordia & diuiſio fuerat inter e-
os, ſ. inter Apoſtolos, Ioannẽ & Iacobũ ex vno parte, & alios ex alia
parte

parte, quia mater eorum ad instantiam eorum dixit Christo, Dic vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistrā in regno tuo. Mat. 20. Et audientes decē indignati sunt de duobus fratribus. Ibidem cogitate qualiter petierunt veniam, & piè & rationabiliter credendum est pro bona eorum concordantia, quia Iacobus & Ioannes ab alijs petierunt veniam de eorum præsumptione & maioritate quam petebant. Secundò fuit discordia inter Apostolos adinuicem, quis eorū esset maior in regno cęlorum, vt patet Lucæ 22. Cogitate quòd in his diebus, concordantes petierunt veniā. Tertia inter Thomam Apostolorum ex vna parte, & alios ex altera parte: quia Thomas erat ita durus quod nolebat credere alijs apostolis sibi dicentibus Christum surrexisse. Cogitate qualiter petijt ab eis veniam de sua duritia cordis. Item inter Magdalenam & alias Marias & Apostolos, quæ quando dixerunt Apostolis, Christū surrexisse, visa sunt ante illos quasi deliramentum verba ista, & nō credebāt illis. Lu. vl. Et petierunt veniam ab ipsis. Cogitate ergo qualiter apostoli, & singulariter Thomas apostolus, petierūt veniā à Virgine Maria, quæ quando dixit eis, quòd filius suus surrexerat à mortuis, & sibi apparuerat, nō crediderunt ei. Ideo in die ascēsionis increpauit eos Christus, vt patet Mar. vl. Recumbentibus vndecim discipulis apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatē illorum, & duritiā cordis, quia his qui viderāt eum resurrexisse, non crediderūt. Ideo in his diebus pacificauerunt se. Dicit textus, Dum cōplerentur dies pentecostes, erāt omnes pariter, id est concorditer, in eodem loco. Act. 2. Si ergo hodie vultis accipere spiritum sanctum, pacificate vos exemplo apostolorum, quia aliàs non potestis ipsum accipere. Aucto. Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Contemplantes ne quid desit gratiæ Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinās impediat. ad Heb. 12. Nō pax sanctimoniæ, est pax quæ est bona, & vera secundum Deū, quia alia pax est mala, vt peccatorum, latronum, homicidarum, & huiusmodi. Quarta dispositio multum necessaria ad recipiendum spiritū sanctum, est audientia doctrinalis, audire libenter verba Dei. Non autem dico Ouidij, Terentij, Vergilij, & sic de alijs, quia qui nō habuerunt spiritum sanctum, quomodo darēt vobis? Sed doctrina Dei illa dat spiritum sanctum. Declaratur per similitudinem de ignili, in quo percussio lapidis ad ferrum, excutit ignem. Rectè ita est de prędicatione. Lapis ignitus est Christus. Petra autē erat Christus. 1. ad Cor. 10. Ferrum vel æs est lingua prædicatoris. Auct. Non vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur, &c. Matthæi 10. Materia nigra est populus qui est niger ex peccatis. Accenditur autem ignis spiritus sancti, quando in prima vel secunda vel tertia prædicatione superbus, vanus, pomposus, humiliatur, ponit de cætero vi-

tero viuere simpliciter. Modò persona est ignita igne Spiritus sancti, & sic de alijs peccatis. Aucto. Adhuc loquente Petro verba hęc, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbũ. Act. 10. Istam audientiam doctrinalem verbi Dei habuerunt Apostoli, quia à die ascensionis quolibet die habuerũt sermonem. Si dicatur, Quis prædicabat? Dico quòd Virgo Maria, quam Christus dimisit loco sui doctricem & magistram. Doctrix, id est doctorissa est disciplinæ Dei, & electrix operũ illius. Sap. 8. Christus autẽ ante suã ascensionem promisit apostolis Spiritum sanctum dicens, Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos. Et cùm venerit, ille arguet mundũ de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Io. 16. sed nõ dixit eis quando, scilicet qua die, nec qua hora. Alia promissio fuit in die ascensionis, quando fuit in monte Oliueti & debuit ascendere dixit, Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies. Act. 1. Apostoli nescientes certam diẽ huius promissionis, in die ascensionis, feria 6. in crastinum, & sabbato expectauerunt, credentes quod in illis diebus mitteret Spiritum sanctum. Sed transactis his tribus diebus, videntes quòd Christus non miserat eis Spiritum sanctum, cœperunt tristari, & dicere adinuicem, O quando mittet? Respondit vnus eorum, Non dubitetis, quia cras quæ est dies dominica, mittet. Motiuum quod me mouet est hoc, quia tali die Deus formauit lumen, & diuisit lucem à tenebris. Ideo rationabiliter tali die mittet nobis lumẽ Spiritus sancti, & transiuit dominica, & non misit, & mirabantur. Dixit alter, Die lunæ mittet, quia tali die fecit firmamentum, & diuisit aquas quæ sunt super firmamentum, ab aquis quæ sunt sub firmamento, tali ergo die veniet, quia nos indigemus firmamento fortitudinis, vt diuidamus aquas virtutum ab aquis vitiorum: & non venit. Dixit alius, Die martis veniet seu mittet, quia tali die produxit planetas ad fructificandum, tali ergo die mittet, vt possimus plantare fidem catholicam, vt facere possit fructus, & expectantibus eis non venit. Dixit alius, In die mercurij mittet. Ratio, quia tali die formauit solem, lunam & planetas, tali ergo die mittet, vt creet in nobis solẽ charitatis, lunam spei, stellas virtutum: & non venit. Cogitate qualiter mirabantur & tristabãtur. Dixit alius, Die Iouis mittet, quia tali die ascendit ab aspectibus nostris. Ideo tali die consolabitur nos, & nõ venit. Dixit alius, Die veneris mittet, quia tali die fuit passus, & nos habuimus dolores suę passionis, propter quod tali die meremur quòd det nobis Spiritum sanctũ consolatorem, & nõ venit. Dixit alius. In sabbato veniet, quia tali die fuimus dispersi, ita quod vnus nõ remãsit cũ alio. Ideo hodie vt sibi vniamur mittet. Videntes autem quod sabbatũm transierat, & non venerat, & iam perdiderant computum

dierum

dierum,& timebant Iudæos, dicit textus, Erant enim congregati propter metum Iudæorum. Cogitate quomodo rationabiliter erat tristes & desolati. Ideo hodie simul congregati fuerunt ad portam cameræ virginis Mariæ expectantes quando exiret vt consueuerat. Ipsa autem Virgo surgebat in media nocte,iuxta illud,Media nocte surgebã ad confitendũ tibi.Psal. 118.Et dicebat officiũ suũ. Quando ergo Virgo Maria exiuit cameram,& vidit oẽs Apostolos & discipulos flentes,dixit eis,Quid est hoc filij mei de quo fletis?quia filius meus modò regnat in cælis. Et dixerunt sibi, Benedicta mater nostra,filius vester promisit nobis mittere spiritum sanctum,dicens, quòd non dimitteret nos orphanos inter Iudæos,modò autem sunt decem dies transacti quòd ipse ascendit,& non misit nobis spiritum sanctum. Respondit Virgo Maria, Non dubitetis filij mei,quia filius meus non habet conditiones hominum mundanorum, qui in paupertate cognoscunt amicos,& quãdo sunt in prosperitate & honore,non curant nec recordantur de eis. Sed dicam vobis rationem quare nondum misit. Nescitis vos quòd quando Deus extraxit populum Israël de captiuitate Aegypti, quinquagesimo die descendit in forma ignis,in montem Sinai dando legem? Et Apostoli, Virgo benedicta,benè scimus illud. Et Virgo, Hoc fuit figura, quòd filius meus in die resurrectionis suæ extraxit de captiuitate inferni oẽs sibi credentes,& obedientes. Hodie autem est quinquagesima dies, à resurrectione filij mei: Ideo mittet modò spiritum sanctum. Ideo ponatis vos omnes in deuota oratione, quia quæ à Deo ordinata sunt,precibus & deuotis orationibus sunt impetrãda. Tunc Petrus Apostolus cum alijs Apostolis posuerunt se ad vnam partẽ, & quilibet orando dicebat,Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Dauid registrauit eam. Psal. 50. Lazarus autem cum alijs septuaginta duobus discipulis ad aliam partem flexis genibus orando dicebant, Sensum tuum Domine quis sciet,nisi tu dederis sapientiã, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis,& si correctæ sint semitæ eorum,qui sunt in terris, & quæ tibi placent dederint homines. Nam per sapientiam sanati sunt quicunque placuerint tibi Domine à principio. Sapient. 9. Maria Magdalena, & aliæ sanctæ mulieres, flexis genibus orando dicebant, Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me. Psal. 50. Deinde dixerunt Apostoli Virgini Mariæ. Virgo benedicta vos etiam oretis,quia statim audiet vos filius vester. Et erat tunc hora tertia. Tunc Virgo flexis genibus orauit dicens, Emitte spiritum tuum & creabuntur,& renouabis faciẽ terræ. Psal. 103. Nota creabuntur,scilicet virtutes,infusæ gratiæ,dona & perfectiones,& renouabis faciẽ terræ,scilicet per prædicationem Apostolorum & discipulorum tuorum. Facta oratione à virgine Maria, subitò factus est

de cæ-

de cęlo ſonus magnus ad inſtar tonitrui, non terrentis, ſed delectātis, & fuit quaſi vox reſponſiua virgini Mariæ. Quem ſolùm audierunt Iudæi qui erant in Ieruſalem. Et ſubitò ad inſtar venti deſcendit de cælo, & ille ſonus repleuit totam domum vbi erant Apoſtoli, & tota domus repleta eſt igne. Iudæi autē ad dictum ſonū concurrerunt, & videbant ignem clarū per feneſtras, ſed ille ignis nō comburebat, ſed illuminabat, & videbant fumū albū, vt fumū incenſi, & ignis ille diuiſit ſe ad inſtar linguarum, & ſedit ſupra ſingulos eorū, & repleti ſunt oēs ſpiritu ſancto. Act. 2. Tūc fuit cōpleta prophetia Ioëlis. In diebus illis effundam ſpiritum meum ſuper ſeruos meos, & ancillas meas, & dabo prodigia in cælo, & in terra, ſanguinē, ignem, & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in ſanguinem antequā veniat dies Domini magnus & horribilis. Et omnis qui innocauerit nomen Domini, ſaluus erit. Ioël 2. Nota, dabo prodigia in cælo, quia tunc cælum videbatur ſuper Ieruſalem ſanguinolentum, innuens quòd merito paſsionis Chriſti mittebatur ſpiritus ſanctus Apoſtolis & diſcipulis. Et in terra apparuit ignis clarus, qui ab omnibus poterat videri in domo vbi erant Apoſtoli. Et vaporem fumi ad modum fumi incenſi, &c.

In die ſancto Pentecoſtes. *Sermo II.*

Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Ioan. 14. Si volumus cogitare & diligenter penſare totam vitā Chriſti à principio, ſcilicet natiuitatis, vſque ad paſsionem, inter alias virtutes ſingulariter prædicauit, & voluit pacem eſſe inter Chriſtianos. Et poteſt declarari ſic, qui iam in ſua natiuitate voluit, vt Angeli cantarent nouam cantilenam, vt moris eſt dominorum, ſcilicet gloria in altiſsimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Lucæ ſecundo, In quo oſtenditur, quòd ſibi placet pax. Item ſi reſpicimus ſuam vitam, quando fuit adultus, & ibat prædicando, & intrabat ciuitates, villas, caſtra & domos, modus ſalutationis ſuæ & diſcipulorum eius erat, dicere, pax vobis, vt ponitur ab Euangeliſtis, non dicebat, ſalus, vel bona dies, ſed pax, in qua conſiſtit omne bonum. Item Apoſtolis & Diſcipulis, & alijs ipſum ſequentibus dixit, Pacem habete inter vos. Matthæi nono. Item quando voluit mittere Diſcipulos ad prædicandum, dixit eis: In quamcunque domum intraueritis, ſalutate eam dicendo, pax huic domui. Matthæi decimo. Item in nocte paſsionis, recedens à ſuis Diſcipulis, pro hæreditate dimittens eis pacem, dicit thema, Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, &c. ſi aliquis Apoſtolus dixiſſet ſibi, Domine, quādo aliquis dominus moritur, aliquid dimittit ſuis, &c. etiā quādo moritur pater, dimittit filijs hæreditatem. Ideo vos qui modò vultis mori pro ſaluatione, &c. dimittatis aliquid nobis. Reſpondit

po-

pacem relinquo vobis,pacem meam do vobis. patet thema. Modo intendo declarare quæ pax fit ista,& in quo cõsistit, & inueni ꝙ est triplex. Prima est pax ethica,id est personalis,s.in se. Secũda est pax œconomica,id est domestica. Tertia est pax pollitica,id est vniuersalis. Verba sunt Philosophorum,& de qualibet dicit the. Pacẽ relinquo vobis,pacem meam do vobis,&c. Dico primò, scilicet quando homo habet pacem secum,quando anima & corpus,spiritus & caro concordant,quòd est benè difficile,s. concordare istos duos inimicos,inter quos naturaliter est guerra,quia quòd vult vnus, displicet alteri. vultis intelligere quomodo ista guerra est magna? vidistis vnquam torqueri aliquem quem chorda trahit sursum, pondus deorsum? Nunquid talis est magna pœna seu guerra? Talem guerram habet quilibet nostrum. Anima inquantum de natura sua est spiritualis,trahit sursum,vellet contẽplari,&c.sed põdus carnis trahit deorsum ad mundanas delectationes,luxurias,& corruptiones. De ista guerra dicit scriptura. Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem,&c. Gal.5. Modo videamus quomodo poterimus facere pacẽ in ista guerra. Dico quòd habet fieri dupliciter, vel quòd anima humilietur & cõscientia carni ad oẽs suas voluptates, vel ecõuerso. Primus modus est malus,& reprobatus contra Deum & rationem & naturam. Sicut si nobilis domina & generosa haberet guerrã cum sua ancilla captiua,vili,& immũda,& vos tractando pacem,diceretis,quod domina subijciatur captiuæ in omnibus,hoc esset iniquũ. Vnde dicit Bernar. Non decet dominam ancillari, nec ancillam dominari. Idem esset de anima nobili & generosa de substantia spirituali,si haberet subijci carni captiuæ suæ. Talis pax non esset bona, quia non decet dominam ancillari. Ergo oportet quòd ista pax fiat econuerso,scilicet quòd caro tanquam captiua humilietur & subijciatur dominæ,scilicet animæ,& hoc fit quãdo homo cum ieiunijs, vigilijs & alijs asperitatibus humiliat carnem, quia caro vt captiua recalcitrat contra dominam,sed quando sic affligit,quasi lassa subijcitur animæ. Propter hoc inuenta est pœnitentia ad faciendũ pacem personalem in se. Et iste modus faciendi pacẽ est bonus & rationalis,& istũ vult Deus. Ideo dicebat ille sanctus hõ Iob. Pacẽ habeat tabernaculum tuũ,id est persona. Et visitaui speciẽ tuã,id est animã, nõ peccabis. Iob.5. Sed multi faciũt oppositũ,nesciũt sustinere istam guerrã animæ & carnis,& volentes pacificari,cõplacent carni. Vultis cognoscere quod peccatum est? Noueritis, ꝙ erat quidã rex vnicam habens filiam sibi charam, cui voluit dimittere totum regnum suum,quæ assimulabatur patri,vt ouũ alteri ouo. Accidit,quòd iste rex voluit ire ad terrã sanctam ad visitandũ sanctuaria. Et vni militi cõmisit filiam suã cũ captiua,quę ei seruiret: Dicens militi ꝙ curaret diligenter de filia, promittens militi quòd in regressu magnificaret eum.

um. Qui miles post regis recessum adamauit captiuã despecta filia regis, sibi in omnibus cõplacens, & voluit quod captiuę seruiretur à filia regis, &c. Dicatur quid meretur iste miles, &c. Ideo quãdo veniet rex, &c. Iste rex est Iesus Christus filius virginis Mariæ, rex regũ. Filia dilecta est anima, quæ præcise assimilatur sibi plusquã imago depicta, quia ad imaginem Dei creata. Dixit Deus quando voluit creare hominẽ, Faciamus hominẽ ad imaginẽ & similitudinem nostrã Gen. 1. quod nõ dicitur nec intelligitur quantũ ad corpus, quia Deus incorporeus est, sed quãtum ad animã, quæ est de natura spirituali, nobili & generosa & pulchra. Vnde si possetis videre vnam animã in sua pulchritudine, in quãtum est ad imaginem Dei, nolletis comedere nec bibere, intantum quod pulchritudo solis vel lunæ nihil est respectu, &c. Et diligitur à Christo intantũ quod sibi vult dare regnũ cæleste. Et videtur quod dilexit eam plus quàm se. Quare voluit nasci, & in hoc mundo. 33. annis conuersari, & tandẽ pati & mori, totum amore filiæ. Et poterat dicere, da mihi animas, cetera tolle tibi. Gen. 14. Iste rex voluit ire vltra mare ad visitandũ sanctuaria. Iste mundus dicitur mare ꝓpter vndas & pericula, & parui pisces comedũtur à magnis. Et in die ascensionis ab isto mundo recessit, & filiam suam commisit vni militi, quia animam tuã commisit tibi, & meam mihi, &c. cum captiua, scilicet carne, vt seruiat sibi. Et nos modo adulterino cũ captiua, scilicet carne consentimus spreta anima, & volumus vt seruiat sibi anima. Quare induimini? Nunquid amore carnis? quare paratis victum delicatũ? Nunquid amore captiuę? Et de filia regis non curamus, sed moritur fame, & incedit nuda & immunda. Caro sępe lauatur, & mũdatur. Et de filia regis nõ fit mentio, nec de ea curamus. Homines laborant per terrã & per mare pro captiua. Et pro anima filia regis non potestis quiescere in dominica, &c. In eadem condemnatione militis estis. Cogitate quid faciet vobis rex quãdo veniet citò in iudicio generali, vel in particulari, quid dicetis. Ecce ergo quod peccatum est velle plus complacere carni quàm animæ. Ecce do vobis consilium, vt quolibet die curetis de filia regis sicut de captiua, cui ordinate bis in die datis refectionem, scilicet prandium, & cænam. Idem faciatis animæ orando de mane & de sero, prius benedicendo mensam, scilicet signando se, & post dicere Pater noster, Aue Maria, deuotè cogitando quod videt Christum in gloria, qui adoratur ab angelis, & minatur vobis, deinde cogitando quod videtis virginem Mariam ad dexteram filij sui, dicatis Aue Maria gratia plena, Dominus tecum Benedicta, &c. Idem in sero, nec tradatis obliuioni prandium istud, nec cænam. In dominica dabitis sibi maius prandium audiendo missam completam, & quod sitis in confessione quæ quasi est manuum ablutio, cum silentio, &c. Adorare Christum verum Deum & hominem de-

betis in hoſtia. Ita ſemel in anno debetis eã induere de nouo. Iſtud
ſit in confeſsione vbi deponuntur veſtes antiquæ,&c. & induuntur
nouæ in paſchate faciendo magnum feſtum communicãdo. Et iſto
modo poteritis dare in iudicio regi Chriſto bonum computum de
filia ſua, quæ faciet vos magnos in paradiſo. De illis autem qui fa-
ciunt oppoſitum plus curando de carne quàm de anima, dicit Dauid
Pſalmo. 72. Zelaui ſuper iniquos pacem peccatorum videns. Quia
non eſt reſpectus, ſcilicet miſericordiæ, morti eorum, ſcilicet damna-
tioni, & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum nõ ſunt,
ſcilicet per pœnitentiam, & cum hominibus non flagelliabuntur, ſed
cum dæmonibus. Dico ſecundò, &c. id eſt domeſtica, quando, ſcili-
cet in domo vir, vxor, & familia ſtant in bona pace & concordia ſi-
ne contentionibus, talis pax dicitur domeſticalis, ſicut prima dici-
tur perſonalis. Ad iſtam pacem faciendam & conſeruandam ſunt
neceſſariæ ſex doctrinæ, duæ ſunt viri ad vxorem, & duæ vxoris ad
virum, & duæ viri & vxoris ad familiam domus. Primò ſciendum,
quòd vir erga vxorem debet ſeruare dilectionem. Vir debet diligere
vxorem ſuam non deſpicere pro aliquo defectu, ex quo eſt proba fœ-
mina. Sunt aliqui miſeri qui ſolum diligunt vxores tantum quan-
tum durat panis nuptiarum, quando ſunt ſatiati de eis, deſpiciunt
eas, propter quod venit guerra in domo. Benedictus eſt homo qui
illum amorem quem oſtendit vxori prima die vel hebdomada ſem-
per ſeruat. Secundò debet vir vxori prouiſionem adhibere. Non e-
nim debet deſerere eam, ſed ei prouidere, non in vanitatibus, quia ſi
ipſa ſit vana, debet ſibi dicere vir, mulier damnabor vobiſcum, &c.
quia vxores vanæ non ſolùm damnant ſe, ſed etiam viros eis conſen-
tientes. Non poteſt vir dimittere vxorem vt ſit eremita vel religioſus
conſummato matrimonio per carnalem copulam, niſi de licentia
vxoris ipſius, & tunc fieri debet de licentia prælati, & quòd vxor
ſit talis, quod non ſit ſuſpicio peccandi, &c. Ideo dicit ſcriptura, Vi-
ri diligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeip-
ſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans eam lauacro a-
quæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam non ha-
bentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit ſan-
cta & immaculata. Ita & viri debent diligere vxores ſuas, vt corpo-
ra ſua. ibidẽ, Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit. vide ibi pul-
chra in textu ad Ephe. 5. Vxor verò erga virum debet habere duo,
ſcilicet reuerentiã & diligentiam. Primò reuerentiam, vt velit quòd
vir ſit dominus, aliâs ſi in oppoſitum ſit, guerra oritur in domo, quia
natura, ſcriptura, lex diuina & humana dictãt, quòd vir ſit dominus
domus, & contra naturam, legem diuinam & humanam eſt, quòd
mulier ſit domina viri. Dicatur de Virgine Maria pulchra & nobili,
&c. cum quanta reuerentia & honore loquebatur ſpõſo ſuo Ioſeph

pau-

pauperi seni. ideo dicit scriptura, Mulieres viris suis subditæ sint sicut domino, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est eccle. ad Ephesios 5. Nota, vt domino, non contra dominum, quia posset quærere de corpore vxoris, quod mulier non debet consentire, immo deberet magis pati se occidi, quia esset martyr antequam consentiret, &c. Item debet esse diligens vt conseruet illud quod vir lucratur cum magnis laboribus & periculis, ne sit domus vt saccus perforatus, vt teneat domum & se mundam, quia tunc vir diligit talem vxorem, & sic est pax in domo: de ista diligentia Eccle: 26. Gratia mulieris sedulæ delectauit virum suum, & ossa illius impinguabit, id est, totum faciet cum pinguem. Tertiò vir & vxor erga familiam debent habere duo. Primo circa filios eruditionem. Multi sunt qui dicũt, sufficit quod dẽt filijs cibum & potum, sed nõ curant eos erudire siue informare, &c. Dicatur quomodo pueri debent nutriri. Quia sicut arbor tenera flectitur, &c. sic pueri dũ sunt parui. Hoc maximè competit matri, quia quãdo pueri petunt panẽ de mane, bona mater debet dicere. Modò fili dicas Aue Maria, scias quod est nostra regina in cælo, &c. Modò flecte genua, &c. Dicas Aue Maria, & quod signo crucis signet se, & informare debent parentes pueros ne mentiantur, ne furentur, ne sint contentiosi, quod confiteantur quando sunt quinque vel sex annorum, & quod communicent quando sunt. 12. annorum, debent parentes ducere eos ad ecclesiam, vt audiant missam, &c. ideo dicit scriptura, Patres nolite ad iracundiam, sup. Dei prouocare filios vestros, sed educate illos in disciplina & correctione domini. ad Ephe. 6. Culpa est hortulani, si arbores sunt tortuosæ, quia paruæ poterant dirigi. Ita vos parentes estis hortulani. Plantetis arbores bonas in viridario Christi, id est ecclesia. Quo ad seruos & captiuos, quia debent eos inducere vt baptizentur vel vt confiteantur, quod audiant missam, dare opportunitatem audiendi missam & communicandi, tunc talis domus est benedicta. Facere oppositum prædictis est maximum peccatum. Ecce quid dicit scriptura, Si quis suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. 1. ad Timoth. 5. In hoc enim consistit pax domesticalis, scilicet quod vir habeat erga vxorem, &c. Epiloga breuiter. Talis domus habet pacem & Dei benedictionem, ideo dicit scriptura, O Israël, id est vir videns Deum, si in via Dei ambulasses, scilicet in his quę dixi, habitasses vtique in pace super terram. Baruch. 3. Dico tertiò, &c. id est vniuersalis. Prima pax est personalis. Secunda domesticalis. Tertia est vniuersalis, quando vna communitas, villa, seu ciuitas viuit in pace, tunc est pax vniuersalis. Et ista est pax primò in corde, secundò in ore, tertiò in opere. In corde quoniã non habet inuidiam, rancores, nec malas voluntates adinuicem,

&c. Plus enim est compatiendum illis qui habent officium seu regimen, quàm inuidendum, quia habent reddere rationem de tantis sibi commissis. Sicut naui periclitanti compatitur quisque & non inuidet. Ita qui habet regimē populi, sunt in mari fluctuanti in periculo submergendi in inferno, intantum quod nullus prudens anhelare deberet ad regimen. Filius Dei est qui potest euadere. Ideo compatiendum est potius quàm inuidendum. Secundò ista pax est in ore, loquendo, adinuicem salutādo. Quia sicut per fumum fumeralis cognoscitur ignis domus ita per salutationes ignis, pacis, & dilectionis in corde existētis, quia cor nō potest videri à nobis. Nullus dicat, Si loquatur mihi, loquar ei, &c. Dicatur quomodo virgo Maria primò loquebatur crucifixoribus filij sui. Tertiò consistit in opere, nō sint quæstiones & litigia. Aliqui sunt qui in paradiso inuenirent quæstiones, &c. Ideo apostolus, Iā quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare nō magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis & fraudatis, & hoc fratribus. 1. Cor. 6. Propter quod apostolus præcipit, Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habere. ad Romanos. 12.

Feria secunda post Pentecosten.

Sermo vnicus.

Gratia Spiritus sancti effusa est. Verbum istud habetur textualiter in actibus apostolorū. cap. 10. & officiatur in epistola hodierna. Sermo noster est de gratijs quas dat Spiritus sanctus personis in quibus habitat. Ista materia est consequens ad materiam hesternam. Heri enim fuit de Spiritu sancto, & de aduentu eiusdem, & hodie est de eius effectu. Spero in dño Iesu Christo, quod erit materia magnæ ædificationis & consolationis, sed vt sit Deo acceptabilis & gratiosa, nobis autem meritoria & proficua, salutetur virgo Maria, &c. Pro breui introductione materię prędicandæ & declaratione verbi propositi, sciendum quod licèt Spiritus sanctus simul cum patre & filio sit vnus Deus, vnus dominus, vnus creator, simplex, indiuisibilis, impermutabilis, tamen effectus & gratiæ ab eo procedentes sunt diuersi, quia omnes potentias animæ implet diuersimode. Declaratur per similitudinem arboris vnicum truncum siue stipitem habentis, sed post multiplicatur per ramos ad fructificandū. Ita Spiritus sanctus vna persona trinitatis, non est nisi vna radix in anima, sed post effectus eius multiplicantur in anima, quia vnum ramū mittit ad intellectum quem implet scientia, alium ad memoriam quem implet timore Dei, alium ad voluntatē quem implet amore charitatis vt abundet & fructificet, iuxta dictum Christi, Ego posui vos vt eatis, & fructū afferatis, & fructus vester maneat. Ioan. 15. Nota, ego posui

sid vos in viridario ecclesiæ. Patet ergo quod vnus & idem. Spiritus multiplicatur in effectibus: de hoc auctoritas Apostoli. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus diuidens singulis prout vult. 1. Cor. 12 Patet ergo the cùm dicit, gratia, scilicet gratum faciens, effusa est, id est dispersa, diuisa, & distincta. Ita effusio, diuisio seu distinctio gratiarum spiritualium, quę inseparabiliter sunt cum gratia gratum faciente, de quibus volo nunc prędicare, sunt in certo & determinato numero, scilicet septeno, iuxta propheciā Esaiæ. Requiescet super eum, scilicet virum iustum, spiritus domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientię & pietatis, & replebit eum spiritus timoris domini. Esaiæ 11. Patet ergo quod sunt septem gratiæ, quas spiritus sanctus dat personæ, in qua habitat, & quilibet earum facit animam Deo gratam.

Prima est sapientia diuinalis
Secunda intelligentia spiritualis,
Tertia consilium rationale,
Quarta fortitudo internalis,
Quinta scientia moralis,
Sexta pietas cordialis,
Septima timor filialis.

De omnibus istis dicit the. Gratia spūs sancti effusa est. Prima gratia quam dat spiritus sanctus ad faciendum creaturam in hoc mundo gratiosam, in alio gloriosam, est sapientia diuinalis. Magna quęstio fuit antiquitus inter doctores & maxime philosophos qui nūquam potuerunt scire veraciter quid est sapientia diuina. Doctores theologię dederunt diffinitionem de sapientia diuina, sed pręomnibus placet mihi illa de textu bibliæ, quæ dicit sapientia doctrinæ secundum nomen eius est, & non in multis est manifesta. Ecc. 6. Sapientia secundum nomen eius, & etymologiam, id est sapida scientia dicitur, scilicet quando persona in scientia, quam habet de Deo, inuenit saporem deuotionis, talis dicitur habere sapientiam. Quando verò tota scientia stat speculatiue in intellectu, & in anima, non sentit saporem nec deuotionem, talis habet scientiam & non sapientiam. verbi gratia. Multi magistri vel baccalauri & doctores habēt scientiam de potentia Dei, quod est infinita, quod patet in creatione mundi, quem de nihilo creauit. Nullus igitur magister operum vel artifex, nec carpentarius, nec alij possunt aliquid operari, nisi præsupposita materia: sed Deus de nihilo operatus est omnia in tāta pulchritudine & proportione, vt vides, & quādo tu cogitas ista, si nō sentis dulcorem deuotionis in anima, tunc habes scientiā, sed nō sapientiam. Sed quando homo cogitat, hodie sunt septem millia annorum, vel quasi, quod nihil erat nisi Deus, & ipse de nihilo cuncta ista creauit, & anima delectatur, dulcoraturq́; tūc habetis sapientiā,

id est sapidã scientiã, quę secũdũ nomen eius est, &c. Itẽ multi sciunt prudentiam & gubernationem de regimine mũdi, qui prouidet omnibus creaturis. Itẽ de motu stellarum incessabili, si cum deuotione ista cogitãtur, habetis sapientiã, aliâs scientiã. Idẽ de sciẽtia, quã habemus de misericordia Dei: quã nobis ostẽdit in redẽptione, ꝙ cum haberet infinitos modos redimẽdi nos & saluãdi, humiliorẽ voluit accipere & humanitatẽ similiter de muliere virgine nascẽdo, in maxima paupertate viuendo, vt nos dulciter inclinaret ad humilitatẽ, castitatem, & paupertatẽ, voluit pati & suspendi, ne aliquis sibi credens & obediens pateretur & suspẽderetur in furca inferni. Sic quãdo tu cogitas vel legis ista, si sentis saporem deuotionis, habes sapiẽtiam, aliâs scientiam. Ecce quare dicitur sapientia doctrinę secundũ nomen eius, &c. Sed dolendum est cũ sequitur dicens, & nõ in multis est manifesta. Multi sunt qui prędicant, disputant, legunt, sed sine labore deuotionis exterius solùm sonat in ore: Quibus autem agnita est, permanet vsque ad conspectum Dei. Auctor. Siue linguæ cessabunt, siue scientia destruetur. 1. Cor. 13. Philosophi aũt habuerunt scientiã, sed nõ habuerunt sapientiã, vt dictum est, quia cùm quererentur de prima causa, & primo principio, & de primo motore, non habebant ad ipsum deuotionem, nec referebant gratias, de quibus dicit Apostolus. Cùm cognouissent Deum, non sicut Deũ glorificauerunt aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiẽs cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Ad Rom. 1. Secũda gratia Spiritus sancti est intelligentia, scilicet perceptio bonorum spiritualium in rebus sensibilibus, quasi in libris apertis, verbi gratia. In honoribus temporibus huius mundi legere, pręcipere honores spirituales & æternos, cogitãdo si honores huius mundi tantum delectant, quanto magis delectare debent honore paradisi, vbi minimus est maior, quàm sit Papa vel imperator in hoc mundo. Qualis honor est esse in societate angelorum, & sanctorum apostolorum, & prophetarũ? Cogitate qualis honor sit Regi nouiter intranti per ciuitatẽ, &c. Lege hîc, qualis honor fit animę deuotę, quando intrat in ciuitatem paradisi. Ecce quid est intelligentia spiritualis. Item diuitiæ huius mundi multum delectant, quando quis habet multos reditus & magnos, vel multas pecunias in cista, lætus est, cùm tamen sit quoddã onus periculosum, tamen nullus dominus habet quicquid vult. Lege hîc diuitias paradisi, vbi quilibet habet quicquid vult. Dicũt doctores, quod quilibet sanctus est omnipotens respectu suę voluntatis, quia quicquid volũt possunt. Deus est simpliciter omnipotẽs. Itẽ in delectationibus huius mũdi, comedẽdi, bibendi, audiendi & huiusmodi. Legatis hic delectatiões spirituales paradisi. Verbi gratia, quãdo delectamini in gustu comedẽdo vel bibẽdo, legatis hic delectationes

nes ſpirituales circa guſtũ. Determinatio eſt ſancti Tho.doct. in 4. ſententiarũ,quod poſt iudicium omnes ſenſus corporales actuabũtur. Laus enim vocalis erit in cælo: audit⁹ audiẽdo angelorũ cãtus. Si in hoc mundo tantũ delegatus auditur,quanto magis tunc? Dicatur miraculũ de religioſo , qui audiendo cantũ angeli in forma volucris in horto ſterit. 200.annis, &c.Itẽ quando viſus delectatur hîc vidẽdo pulchra, cogita paradiſo . Ibi enim videbunt regem regum, & dominum dominantium Chriſtum,imperatorem,& reginam angelorum & ſanctos,&c. O qualis pulchritudo. Auctoritas. Tunc videbis, & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum Iſaiæ 60. Itẽ odoratus,ſi crocus,&c.tantũ delectat. Cogita qualis delectatio erit ſentiendo odorem corporis Chriſti, virginis,& ſanctorũ. Nam corpus glorioſum redolet, &c. Item beati reſumptis corporibus habebũt guſtum, quia tũc os non erit vacuum, nec plenum aëre , ſed erit plenum de liquore pretioſiſsimo incorruptibili & ſapido . De hoc qualiter ſenſus erunt ſic in actu , vide latius inferius docto . vigeſimoprimo ſermone . Hic lege quando poteris . De omnibus his auctoritas,Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac,qua gradieris,firmabo ſuper te oculos meos. Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus , inquit Pſalmiſta Pſalmo trigeſimoprimo . Nota,Intellectum tibi dabo , vt ſcilicet in his ſenſibilibus ſcias legere ſpiritualia . Non ſic de beſtijs , quia delectantur in ſenſibilibus , tamen non habent intelligentiam , ideo dicit , ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus . Tales ſunt perſonæ beſtiales,de quibus dicit Apoſtolus , Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Stultitia enim eſt illi,& non poteſt intelligere,quia ſpiritualiter examinatur, ſpiritualis autem iudicat omnia. primę ad Corinthios ſecundo . Tertia eſt conſilium rationalis . Conſilium ſumitur pro concluſione conſilij , quando in conſilio vnus dicit hoc, & alius aliter , quando Dominus cui conſilium de omnibus, eligit quod melius eſt, illud dicitur conſilium , quod eſt donum ſpiritus ſancti,ita conſilium ſpiritus ſancti, eſt inter multa bona ſcire eligere meliora, & inter duo mala ſcire minus malum eligere, hoc eſt à dono ſpiritus ſancti, quod vocatur conſilium . Regula eſt Philoſophi, quod de duobus bonis melius eſt eligendum , & de duobus malis maius vitandum eſt. Verbi gratia, Bonum eſt in hoc mundo habere bonum , honores , dignitates , officia, &c. Item bonum eſt in alio mundo habere bonum , eſſe in paradiſo, &c. Modò comparando quod eſt melius bonum, hoc vel illud , dico quod bonum huius mundi modicum valet reſpectu boni alterius , quia honores, officia , dignitates,&c. huius mundi modicum durant, & non ſunt niſi vmbræ . Bonum autem alterius mundi eſt infinitæ durationis. Ideo conſilium ſpiritus ſancti eſt ſcire eligere maius bonum, ne

iſto modo perdamus illud, & accidat nobis vt ſemel multis dominis accidit in quadam ciuitate, in qua dominabātur ſolùm per annū, & poſt mittebātur in exilium. Ipſi verò vt ſtulti quādo erāt in dominio, cogitabāt in dicēdo, Ex quo tam modicū durat dominiū meū, pro certo volo delectari, & trāſacto anno exulabat & moriebatur fame. Fuit vnus prudens qui in anno dominij ſui abſtinebat à multis, & quicquid poterat habere, mittebat ſecretè ad inſulam, in qua poſt debuit exulare, vt ibi de illis viueret, vt cùm alij morerētur fame, ſibi eſſet optimè prouiſum. Ita eſt de honoribus & diuitijs & dominijs huius mūdi, quæ nō durant niſi per annum, immo talis credit viuere per annū, qui cras ſepelietur. Vita autē & honores alterius mūdi ęternaliter durāt & ſine fine. Cogitate ergo ſtultitiā de illo qui dicit, Modò pro certo ego volo delectari, &c. Et poſt ibitis in exiliū cū diuite epulone. Ideo recipiamus cōſilium ſpiritus ſancti, abſtineamus hìc & reſtringamus nos: mittamus in alium mūdum quicquid poterimus per eleemoſynas, pœnitētias, & alia bona opera. De cōſilio dicit ſcriptura, Fili ſine cōſilio nihil facias, & poſt factū nō pœnitebit. Eccle, 32. O quot reges, prælati, & domini pœnitēt modò in inferno. Sed nō eſt modò remedium. Ideo dicit, Fili ſine cōſilio, &c. Item de duobus malis cōſilium eſt ſcire vitare maius. Verbi gratia. Si aliquis criminoſus eſſet condemnatus à rege vt induatur tunica ferrea ignita, vel tunica ſtupea, nunquid eſſet ſtultus, ſi dimiſſa tunica ſtupea vellet induere tunicā ferreā ignitā? Iſtā diſiunctiuā proponit nobis Deus, quia oēs ſumus criminoſi & peccatores vt recipiamus tunicam de ſtupa, quę eſt pœnitētia leuis, quæ fit in hoc mūdo, vel tunicā ferreā ignitā, ſcilicet pœnam & damnationem æternam. Aucto. Dico ꝙ niſi pœnitētiā egeritis, omnes ſimul peribitis. Lu. 13 Ecce hic virtualiter dicta diſiūctiua. De illis autē qui neglecta tunica ſtupea, ſcilicet pœnitētia, dicit ſcriptura, Gens abſq; conſilio eſt, & ſine prudentia, vtinam ſaperent & intelligerēt, ac nouiſsima prouiderēt. Deut. 32. Quarta eſt fortitudo internalis, ſ. de anima. Nam gratia ſpiritus ſancti, qui dicitur fortitudo, non in corpore conſiſtit, ſed in anima. Quia de fortitudine corporali nō eſt gloriandū, quia beſtiæ excedunt nos. Verbi gratia, de iſtis qui ſciunt ſaltare, &c. ceruus vel catus vincet vos. Et vos luctatores vrſus vincet vos. De curſoribus, vnus lepus vincet vos. De velocitate, vnicornis vincet vos. Tales fortitudines corporales non ſunt donum ſpiritus ſancti. Sed fortitudo quæ eſt donum ſpiritus ſancti, eſt ſpiritualis in anima, ſcire reſiſter & tenere ſe fortiter cōtra diaboli tentationes, cōtra mundi occaſiones, & contra carnis inclinationes. Verbi gratia, Venit tentatio, di. Quare tu nō ibis vt talis, &c. Reſiſtite nec curate quod dicunt gentes, quia verba nō ſunt niſi ventus. Debilis eſt turris quæ à vento ruit. Idem de mulieribus quando tentātur, dicēdo, Ego por-

taui

Rauit tātū de dote,& adhuc nō fecisti mihi vestes. Talis quę nō portauit tantū, habuit vestes,&c. Item cōtra occasiones mūdi fortes esse debemus eas vitando. Item cōtra carnis tentationes, fortitudo est resistere. Cogita, O miser propter delectationes bestiales perdam delectationes paradisi. Absit. Gre. Breuis est voluptas fornicationis sed perpetua pœna fornicationis. Gregor. Momētaneum est quod delectat, sed æternum quod cruciat. Ista fortitudo est donū spiritus sancti. De isto se appretiauit Dauid,& nō de corporali, licet esset fortissimus, quia adhuc puer custos ouium interfecit vrsum, leonē & Goliam: tamē nō appretiauit se de ista fortitudine corporali, sed de spirituali, dicēdo, Fortitudinem ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es, vt habetur in psa. 58. Sed de nobis iam verificatur illud, Et erit fortitudo vestra, vt fauilla stupę, & opus vestrum quasi scintilla & succendetur vtrunque simul, & non erit qui extinguat E.sa. 1. Nota hic moraliter de multis qui audiunt aliquem bonum sermonem, & recipiunt bonum propositum bene viuēdi, & post statim dimittunt, tales nō sunt fortes. Verbi gratia de vsurario, qui proponit satisfacere, & quando videt florenum, dimittit. Ecce fauilla suæ stupę. Item de illis qui tenēt aliquam malam mulierem concubinā quādo in sermone audiūt laudare castitatem vel punitionem, quæ fit de luxuriosis, proponunt recedere ab ea, sed quando ipsa incipit flere, nihil fit Idem de illo qui proponit parcere de inimicis propter bonum suum & defuncti. Sed quādo dicitur sibi, Veras dicēt, quia estis effeminatus vel Iudæus, &c. Ecce quare dicit Esaiæ, Et erit fortitudo vestra vt fauilla stupæ, & opus vestrū quasi scintilla, & succēdetur vtrunque simul, & nō erit qui extinguat, &c. Amore Dei simus bene fortes, ne simus de stupa. Quinta est scientia moralis, quæ consistit in practica. Nō credatis quod ista gratia cōsistit in sciētia speculatiua, sed in practica, scilicet in scire se gubernare irreprehensibiliter ab intra & ab extra, à dextris & à sinistris, ante & retro, superius & inferius. Ecce hîc octo diuisiones in quibus oportet scire se bene regere & gubernare. Primò ab intra, scilicet in anima, & ibi incipit gubernatio corporis, quia iuxta gradū vestrū in anima habetis sciētiam, verbi gratia. Si estis prælatus, dicit sanctus Tho. ꝙ tenemini scire etiam illa quę possunt facere difficultatē in sacra scriptura. Curati autem vt sciāt ministrare sacramēta. Clerici simplices vt intelligāt ad minus grammaticaliter quod legūt. Laici tenētur scire duodecim conclusiones, siue articulos fidei, scilicet, Credo in Deum. Et secundū consiliū beati Hier. dicere quolibet mane & sero cum protestatione quasi miles qui facit homagium Regi. Ergo custodi temetipsum & animam tuam solicitè. Deute. 4. Secūdò scire oportet se gubernare ab extra scilicet in corpore. Qui enim habet gratiā spiritus sancti, taliter scit se gubernare, quod in nullo scandalizat proximum,

mũ,nec gestu,nec incessu,nec verbo,nec opere: ideo August. in regula clericorũ. In incessu,statu, habitu,& in omnibus motibus vestris nihil fiat quod cuiusquam offendat aspectũ,sed quod vestram deceat sanctitatẽ. Tertiò à dextris sunt parentes, & amici,quibus taliter dãdum est de bonis ecclesiasticis, vt si indigent, non indigeant, vel nõ tantũ egeãt,sed nullatenus diuites fiãt,vt dicit Aug. Quartò à sinistris,scilicet erga inimicos,de quibus dicit Christus,diligite inimicos vestros,benefacite his qui oderũt vos,&c. Mat. 5. Quinto ante,qui placitãt ante iudicẽ. Ideo iudices debẽt expedire negotia dãdo sententias,nõ pręcipitãdo,sed ex quo factum est clarum,expedire debent sententiam,alias diu stabitis ante portam paradisi,& non intrabitis,immo dicit Christus,Discendite à me operarij iniquitatis. Lu.13. Sextò retro,scilicet scutiferis qui sequuntur retro faciẽtes caudam,oportet soluere solidatam,& stipendiũ ne furentur, ne teneãt meretrices in lupanari,&c. Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim mercedem eius restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino nõ remaneat. Tob. 4. Septimò superius,id est erga superiores, scilicet ad Deum,& ad prælatos ecclesiasticos obedientiam, erga dominos temporales fidelitatem, erga parẽtes obsequiũ,& sic de alijs. Ideo dicit scriptura,Obedite præpositis vestris. Ipsi enim peruigilãt quasi rationẽ pro animabus vestris reddituri. Heb. vlt. Octauò inferius oportet scire bene regere. Si estis dominus,prælatus, vel rector communitatis,auisetis vos. Si estis prælatus, vt curetis plus de animabus,quàm de reditibus. Quia propter officium datur beneficiũ. Scientia sanctorum prudentia supple est. Prouerb. 9. Aliter autẽ cõuertitur Christus dicẽs,Propterea captiuus ductus est populus meus,qui non habuit scientiam. Esaię. 5. Sexta gratia est pietas cordialis cũ dicit,& pietatis. Pietas vulgariter accipitur pro misericordia. De hoc vide sanctum Tho. 2.2.q.10.& 3. scrip. dist. 24. sed multũ differunt strictè loquendo. Nota quinque differentias inter pietatẽ, & misericordiam,

Prima est respectu personæ cui datur,
Secunda respectu doni,
Tertia respectu modi dandi,
Quarta respectu motiui dantis,
Quinta respectu finalis intentionis,

Prima differẽtia est erga personam cui datur,scilicet si datis eleemosynam pauperi,illud dicitur misericordia. Si autem facitis bonũ parẽtibus vestris,pauperibus,vel amicis,dicitur pietas. Secunda differẽtia est respectu doni, scilicet si datis panem, vel vinum,& vestẽ: si recolligitis peregrinum,istud est misericordia,sed instruere ignorãtem,corrigere dulciter errantem,istud dicitur pietas. Tertia differẽtia est respectu modi dãdi, quãdo datur eleemosyna, vt panis datur cani,

cani, misericordia potest dici. Item quãdo datur cum humilitate, & cordis compassione, tunc dicitur pietas. Quarta differentia est respe ctu motiui, quum das eleemosynam, quia est homo sicut tu, tũc dici tur misericordia, sed quãdo das eleemosynã respectu Dei, videlicet quia est homo ad imaginẽ & similitudinẽ Dei, tũc est pietas. De hoc vide sanctum Tho. Tertio scrip. dist. 34. q. 3. ar. 2. quęstiuncula pri ma ad secundum. Quinta differẽtia est respectu finis. Si tu das eleemosynã illo respectu & fine, ne efficiaris pauper, vel vt Deus cõseruet tibi sanitatem, prosperitatẽ, & filij tui viuãt, &c. & illud dicitur misericordia. Sed quando tu das eleemosynam isto respectu, vt quã do tu petes eleemosynam ad portam paradisi, Deus det tibi eleemo synã, illud dicitur pietas. Misericordia autẽ licet sit magna virtus, tã men non cõputatur inter septem dona spiritus sancti, sicut pietas. De hac virtute scripsit Apostolus ad Tim. dicẽs, Exerce teipsum ad pietatẽ. Nam corporalis exercitatio ad modicũ vtilis est. Pietas autẽ ad omnia vtilis est. 1. Tim. 4. Cõtra istos qui nõ habẽt pietatẽ, dicit Dauid, Secundum multitudinẽ impietatum eorum expelle eos, quoniam irritauerunt te domine. Psal. 5. Septimum donũ siue gratia spiritus sancti est timor filialis, quãdo homo abstinet à peccatis ne offendat Deũ, etiam si sciet quod Deus non puniret eum. Bonus Christianus in omnibus dictis & factis suis, timet ne Deum offendat in aliquo. In principio diei orat Deum, vt ipsum pręseruet à pec catis. Item in nocte. Item si debet ambulare per viam, & sic de alijs. Auctoritas, Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Eccles. 1. Nota, quod Esa. Propheta loquens de donis spiritus sancti, de sex donis dicit, requiescet super eum, scilicet virum iustum, vsque, spiritus scientiæ & pietatis, de dono autem timoris domini specialiter dicitur, replebit. Quia alia sex dona virtutes seu gratiæ spiritus sancti habent specialia subiecta, vel obiecta, vel speciales modos agendi. Sed timor dñi replet omnes potentias animæ & sensus corporis. Ideo dicit scriptura, Qui timet Deum, nihil negligit, scilicet de his quæ tenetur facere. Ecclesiastici 7. Sed dicitur alibi, Quia non profertur citò contra malos sententia absque timore vllo filij hominum perpetrant mala. Ecclesiastici. 8.

Quid inter timorẽ & alia spiritus sancti dona intersit.

Feria III. post Pentecosten. Sermo vnicus.

Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. Verbũ istud habetur originaliter. Io. 10. recitatiuè in euangelio hodierno. Solẽnis aduẽtus spiritus sancti super apostolos & discipulos Christi cõmuniter durat per tres dies. Ratio, quia spiritus sanctus in suo aduentu dedit, tria.

Primò præsentiam personalem,
Secundò gratiam principalem,

Tertio affluentiam finalem.

Dico primò spiritus sanctus in suo aduentu dedit apostolis & discipulis suam præsentiam personalem. Non solùm autẽ dedit eis suas gratias, sed etiã seipsum personaliter, etiã in qualibet gratia gratũ faciente datur spiritus sanctus personaliter. Quidam autem dixerunt quod solùm datur effectus spiritus sancti, sed hoc improbatũ est in primo sententiarũ. Non solùm enim datur effectus, sed etiã ipse spiritus sanctus. Et ita promisit Christus Apostolis dicens, Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscũ in æternum. Ioan. 14. Nota alium paracletum dabit vobis, id est aliũ cõsolatorem. Sed est hic magna difficultas, quia pater, filius & spiritus sanctus nõ sunt nisi vnus cõsolator, sicut nec sunt nisi vnus Deus, quomodo ergo dicit alium paracletum? Solutio sic intelligitur, aliũ paracletum, id est alium spiritum sanctum dabit vobis consolatorẽ, ita quod ista alienitas nõ referatur ad paracletum, sed ad spiritum sanctum, qui est alius à patre & filio personaliter. Sequitur, vt maneat vobiscum in æternum. Ex isto textu habetur, quod sancti apostoli post festũ pentecostes nõ peccauerunt mortaliter. Ecce donatio excellẽs de sua pœnitẽtia personali. Et de hoc fit festum & solẽnitas in die pẽtecostes, scilicet ante heri. Quia sicut in natiuitate fuit nobis datus filius in redemptionẽ siue redemptorem, sic in die pentecostes fuit nobis datus spiritus sanctus in cõsolatorem. Quantum ad secundũ, spiritus sanctus in suo aduẽtu, dedit apostolis & discipulis gratiã principalem, quam theologi vocãt gratiam gratum facientem. & licèt apostoli & discipuli Christi habuerunt iam istã gratiam, tamen in die pẽtecostes receperunt eam in maiori abũdantia. Ideo apostolus, Vnicuique nostrũ data est gratia secundũ mẽsuram donationis Christi. ad Ephe. 4. Nota secundũ mẽsuram, scilicet illã, de qua Christus: Mẽsuram bonam & cõfertam & coagitatã & supereffluentem dabunt, scilicet tres personæ trinitatis, in sinum vestrũ. Luc. 6. De ista donatione gratiæ solẽnitatis, die hesterno fuit peracta De tertio dico quod spiritus sanctus in suo aduentu dat affluentiam finalem, quæ est habere abundanter & multipliciter vitam. Et de hoc dicit ipsemet in themate, Ego veni vt vitam habeãt, scilicet homines, & abũdantius habeãt. Patet thema. De ista affluẽtia finali fit festum hodiernum. Et inueni in sacra scriptura quatuor vitas, quas debemus à Spiritu sancto.

Ecce quomodo spiritus sanctus nobis datur.

Ita fuerunt Apostoli in gratia cõfirmati post Pentecosten vt mortaliter non peccarent vnquã.

Prima est vita corporalis, quam habemus dignè gubernare
Secunda est vita spiritualis, quam debemus strictè & solicitè conseruare,
Tertia est vita cælestialis, quam debemus altè & deuotè desiderare.
Quarta est vita æternalis, quam debemus certè & securè expectare.

Et

Et quia Spiritus ſanctus dat iſtas quatuor vitas, ideo dicit ipſe, Ego veni vt vitam habeant, ſcilicet corporalẽ, & abundãtius habeant, ſcilicet ſpiritualem cæleſtem, & æternã. Dico primò, quod prima vita eſt corporalis, quæ eſt per vnionem animæ & corporis. Quandiu enim anima eſt vnita corpori, durat vita corporis. Anima enim eſt forma corporis, quæ dat corpori vitam. Et corpus ſine anima nõ poſſet viuere, audire, loqui, ambulare, & huiuſmodi. Et ſine anima, corpus nõ eſt niſi truncus nihil valẽs. Ab anima autẽ corpus habet omnia ſentimenta, viſum, auditum, &c. & omnes operationes, in morte enim hominis omnes ſenſus, & omnes vires organicę deſtruũtur, quare nec operationes remanere poſſunt, vt dicit ſanctus Thom. 4. ſcrip. diſt. 44. Ideo Chriſtus, Spiritus eſt qui viuificat, caro autẽ non prodeſt quicquam. Ioan. 6. Dico quod iſta vita corporis quæ eſt ex præſentia animæ rationalis, eſt effectualiter à tota trinitate, appropriatur tamen Spiritui ſancto, quia ipſe ſpiritus creator dat virtutem ſpiritui creato, ſcilicet animæ ſtandi in corpore, decem vel viginti annis, vel plus vel minus, ſicut ſibi placet, antiquitùs dabat longam vitam corporali, vt patet in Adam qui vixit nongẽtis 30. annis. Ge. 5. Mathuſalẽ qui vixit nongẽtis 69. annis. Et in Noë qui vixit nõgentis 50. annis. Ge. 9. Sed paulatim diminuta eſt vita corporis. Si dicatur, quia Spiritus ſanctus menſurat vitam corporalem, quare ille antiquitùs dabat tam longã vitam, & nobis breuem? Reſpõdeo, quod ad illos ſpectabat habere experientias rerum & artium, propter hoc dabat eis longã vitam. Modò autem iam omnia ſunt experimẽtata, & experimẽto cognita. Item quia tunc erãt rudes & ſimplices, ideo indigebant magno tempore ad ſciendũ. Modò autem ſunt homines intricati. Item tunc comedebant ſolùm ſemel pro neceſsitate, & modò comeſſationibus crapulæ & gulę homines vacant, &c. ſed longa vita, vel breuis à Spiritu ſancto eſt. Ideo dicit Iob Spiritui ſancto, Vitam, ſcilicet corporalem, & miſericordiam tribuiſti mihi, & viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum. Iob 10. Nota miſericordiam, quia quod Spiritus ſanctus det vitam corporalem mihi vel tibi, miſericordia eſt, & non debitum, quia nulli obligatur. Sed dico, quod iſtam vitam corporalem debemus dignè & fructuoſè gubernare quia non debemus ipſam totam expendere, vel occupare in negotijs temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus propter theſaurum meritorium cumulandum. Vnde poſtquam occupaſtis vitam temporalem in negotijs temporalibus feria ſecunda & tertia, &c. quieſcatis in dominica ab omni negotio temporali, & detis vos negotijs ſpiritualibus audiendo miſſam antequam aliquid comedatis vel bibatis. Quia qui habet ſupplicare Papæ vel regi, non debet habere anhelitum fœtidum, &c. Licet enim multi excuſantur à ieiunijs eccleſiæ, ab iſto tamen, ſcilicet ab audientia miſſæ non ſic excuſatur homo. Itẽ

debe-

debemus venire pro tempore ad missam, quia in cõfessione, quæ fit pro vobis, debetis interesse omnes. ideo quãdo campanæ pulsantur, debes tu dicere, O domin⁹ citat me, & citò dimittere alia, debetis ire ad ecclesiã. Item nõ loquamini in ecclesia, sed cum signis, innuendo si venerit aliquis qui, &c. Item non recedere à missa quousque detur benedictio à sacerdote. Item debetis esse in vesperis & completorio. Sicut enim expendistis sex dies hebdomadę, congregando bona temporalia transitoria, quę hic remanent, ita expendatis diẽ festum congregando thesauros spirituales, qui durabũt æternaliter. Ideo sapiẽs dicebat, Fili mi in tempore vitæ tuę ne indigeas. Melius est enim mori quàm indigere Ecclesiastici. 40. Nota ne indigeas, scilicet thesauris spiritualibus meritorũ. Melius est enim mori corporaliter, quia liberatur, quã indigere. Patet ergo quod vita corporis est dignè gubernanda. Secunda vita est spiritualis. Vita enim spiritualis est, quãdo persona dimittit vitia & peccata, & recedit à mala societate, & dat se bonæ vitæ, plus curando de spiritu, quàm de corpore, occupando se in orationibus, & bonis operibus temporalia obliuiscẽdo. Ista est vita spiritualis, quam habemus à spiritu sancto. Nota ad hoc pulchram figuram Ezech. 37. legitur quod Deus eduxit prophetam in quendam magnum campum plenum ossibus mortuorum, & circunduxit eum in gyro, & dixit sibi Deus, Fili hominis putas ne viuant ossa ista? Respondit, Domine Deus tu nosti. Et dixit sibi Deus, Vaticinare de ossibus istis, & dices eis. Hæc dicit dominus Deus, A quatuor vẽtis veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, & reuiuiscant. Et ingressus est in ea spiritus, & reuixerunt, steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde. Ecce figura. Item magnus campus, plenus ossibus mortuorum corruptis est iste mundus, qui iam ex peccatis est totus fœtidus, & corruptus ex luxuria, & sic de alijs peccatis, tanta enim est corruptio, quod iam nihil respicitur, & sic de alijs peccatis, prout expediens erit. Ideo Dauid, Corrupti sunt & abo. fa. sunt. Non est qui faciat bonũ, non est vsque ad vnum, scilicet de adultis Psal. 52. Ecce cãpus. Modò videamus quomodo viuificabuntur ossa arida, id est peccatores, vt habeant vitam spiritualem, quia iam habent vitam corporalem. Ad hoc oportet quod spiritus sanctus veniat vel de oriente vel occidente, de aquilone vel de meridie. De oriente venit spiritus sanctus pueris, qui quando incipit claritas discretionis, cauent à peccatis, timent Deum, orant, confitentur, dulciter conuersantur, non iurant, non mentiuntur, &c. De occidente venit senibus peccatis antiquatis & assuetis. Sed quia vident se iuxta occasum mortis, antequam veniat mors conuertuntur ad Deum, proponunt cauere à peccatis, confitentur, &c. Aliquibus autem venit spiritus sanctus de aquilone, qui signat aduersitatem, quia aduersitas aliquos reducit ad Deum. O quot

suns

ſunt in mundo, qui quando ſunt in proſperitate, nõ curant de Deo, ſed quando ventus aquilonaris frigidus, & tempeſtuoſus venit, ſcilicet aduerſitas, tunc redeunt ad Deum dicendo, Domine miſericordia, & conuertuntur, & confitentur, &c. Nota, Mala quę nos hic præmunt, ad Deum ire compellunt. verba ſunt Gregorij ſuper Luc. 24. Aliquibus autem venit ſpiritus ſanctus de meridie, quæ eſt pars abundans humido & calido, & ſignificat proſperitatem. Quando autem perſona intra ſe cogitat bona quæ habet. Vnde habui iſta, cùm pater meus fuiſſet pauper, ego ſum diues, habeo hoc, & hoc. Et nunquid omnia iſta dedit mihi Dominus? immo ideo volo ſibi ſeruire. Si enim rex dediſſet mihi, &c. iam ſeruirem ei, quanto magis ergo Deo? huic venit ſpiritus ſanctus de meridie, de proſperitate. Et æqualiter oſſa arida, id eſt peccatores viuificantur in vita ſpirituali. Ecce quare dicit auctoritas. A quatuor ventis venit ſpiritus. Et hanc vitam debemus ſecurè conſeruare. Ideo dicit ſcriptura, Omni cuſtodia ſerua cor tuum. Quia vita ſpiritualis multos habet inimicos. Verbi gratia. Si religioſus vult ſeruare regulam & vota, ſtatim alij qui nihil ſeruant dicunt, O hypocrita & ſic de alijs. No. de quolibet ſtatu. ideo dicit, Omni cuſtodia ſerua cor tuũ, &c. Ratio, quoniam ab ipſa vita procedit, ſ. ſpiritualis. Ecce quare dicit à quatuor ventis. Et ego veni, inquit Chriſtus, vt vitam habeant, ſ. corporalem, & abundãtius habeãt vitam, ſ. ſpiritualem. Tertia eſt vita cæleſtialis, quando anima perſonæ, quæ agit condignam pœnitentiam per mortem corporalem, recedit à corpore, ſtatim aſcendit in cælum, & ibi viuit vita cęleſtiali. Hæc eſt differentia inter animas hominum. & iumentorum. Nam anima iumenti non eſt ſubſtantia ſpiritualis ſubſiſtẽs, & incorruptibilis, ſed eſt forma ſubſtãtialis immerſa materiæ, quæ non habet eſſe ſine materia & corpore: immo totum eſſe habet in corpore, quia eſt educta de potentia materiæ, & quia ſicut modò dictum eſt, totum eſſe habet à corpore, ideo deſtructo corpore corrumpitur. Sed anima hominis eſt ſubſtantia ſpiritualis, vt angelus, & nihil habet à corpore, immo ipſa dat eſſe corpori, & viuere, &c. Ideo quando corpus deficit, ipſa remanet. De hoc vide ſanctũ Thomam prima parte, quæſtione ſeptuageſimaquinta, articulo ſecundo, tertio, & ſexto. Articulo enim ſecundo oſtendit, quòd anima humana eſt ſubſiſtens. Item articulo 3. quòd anima brutorum nõ eſt ſubſiſtens, concludit & oſtendit. Item arti. 6. oſtendit & cõcludit, quòd anima humana eſt incorruptibilis, ſed animæ brutorum, vt patet in eodem arti. in ſolutione ad primum argumentũ, ſunt corruptibiles. Vnde ſi anima hominis benè ſe gubernat, corpus remuneratur. Sicut ſi miles qui benè gubernauit caſtrũ ſibi cõmiſſum à rege. Quando Deus animã, creãdo infundit eam in caſtrum corporis, vt gubernet ipſum iuxta voluntatem Dei, ne per portas, ſ. ſenſuum intrent

inimici sui, nec per oculos vana aspiciēdo, & sic de alijs. Si ergo bene ipsum gubernat, remuneratur, si malè, punitur. Quādo ergo anima quæ bene gubernauit castrum corporis, per mortē recedit à corpore, statim venit coram Christo dicens, Domine custodiui castrū, &c. Et Christus dat sibi vitam cælestem in cælo. Aucto. Si Christus in vobis est, scilicet per gratiam & bonā vitā, corpus quidē mortuū est propter peccatū, spiritus verò viuit per iustificationē. Quod si spiritus eius qui suscitauit Iesum à mortuis habitat in vobis, qui suscitauit Iesum Christū à mortuis viuificabit, & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis, &c. ad Ro. 8. Sed diceres, à quo est ista vita cælestis? Dico quod hæc vita cælestis appropriatè est à Spiritu sancto. Ratio, quia sicut vapor qui de mane egreditur à terra per intromissum calorem solis, sursum trahitur, sic anima nō posset cælum ascendere, nisi calore Spiritus sancti informaretur & habilitaretur qui ipsam sursum trahit. Ideo dicit Dauid. Viuificabis me in æquitate. Psal. 142. Dico consequenter, quod hęc vita est vehementer desideranda. Sicut si Dominus diues in suo testamēto dimisisset tibi castrum altū, forte, inexpugnabile, de quo nondum haberes possessionem. O qualiter ipsum desiderares? Vehementius desiderandū est castrum cæli empyrei. Ideo Christus, Ego sitienti, id est ardenter desideranti & ambulanti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Qui vicerit, possidebit hęc. Et ero illi Deus, & ille erit mihi filius. Timidis autē & incredulis & execratis & homicidis & fornicatoribus & veneficis & idololatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Et venit vnus de septem angelis habentibus phialas plenas septem plagis nouissimis, & locutus est mecum dicēs, Veni & ostendam tibi sponsam, vxorē agni, &c. Nota ibi quasi per totum capitulū, pulchra valde de regno, &c. Apoc. 21. Quarta est vita æternalis, scilicet quādo in die iudicij omnes resurgemus in corpore & anima. Boni autē resurgēt cum corporibus gloriosis, cum quibus æternaliter viuent. Si dicatur, Et nunquid vita sanctarum animarum quam habent modò in cælo est æterna? Dico quod nō, quod verū est, quò ad istū modum essendi, quia modo sunt animę beatæ à suis corporibus separatæ, sed in iudicio & resurrectione generali suis corporibus gloriosis reunientur. De hoc vide sanctum Tho. in 4. dist. 43. & 44. Mali autem resurgent cum corporibus fœtidis, &c. Ratio huius est, quia Deus remunerat quemlibet secundum vitam quam hîc tenuit, & bona opera quæ fecit. Modò in bonis quæ hic facimus, est talis ordo. Quia primò fiunt ab anima sola, scilicet cogitando, deliberando & ordinando, & sic primò meretur, deinde in executione operis corporis facit executionem. Ideo anima prius remuneratur, deinde remunerabitur corpus, scilicet in iudicio. Idē est de malis operibus.

pri-

Primò enim anima facit peccatum cogitando, deliberando, ordinãdo, deinde corpus facit executionem. Ideo anima prius punitur in inferno. Deinde corpus in iudicio. Hoc dicit auctoritas sacræ scripturæ, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit. 2. Cor. 5. Nota propria corporis. Nota quod hæc vita æterna appropriatè est à Spiritu sancto, quia noster spiritus est naturaliter vadens, & nõ rediens. Sed per virtutem spiritus sancti animam habitantis, quęlibet anima resumet suũ proprium corpus. de hoc vide S. Tho. in 4. dist. 43, Nec hoc est Spiritui sancto difficile, quia qui de nihilo creauit omnia, faciliter potest animam & corpus incineratum vnire. Ideo dicit scriptura. Si spiritus eius qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, habitat in vobis viuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. ad Ro. 8. Hęc vita est certissimè expectanda. Nota contra illos qui sunt de errore Sadducęorũ, dicẽtium, quomodo est possibile resurgere, &c. Ideo Christus, Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & procedẽt qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, s. æternæ. Qui verò mala egerunt in resurrectionem iudicij, scilicet damnationis. Ioan. 5. Nota, Nolite mirari hoc, scilicet de resurrectione, quia Deo nihil est difficile. Quia venit hora, scilicet iudicij, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, scilicet illam, Surgite mortui, venite ad iudicium. Et procedent, &c. Patet ergo quomodo à Spiritu sancto habemus has quatuor vitas, scilicet corporalem & spiritualem, cælestem & æternam, ecce quare dicit: Ego veni vt vitam habeant, scilicet spiritualem, cælestem, & æternam, quam det nobis gloriosus.

Feria quarta. Sermo vnicus.

NEmo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eũ. Ioan. 6. Thema dat mihi motiuum prędicandi & declarandi modos, quos Deus tenet trahendi ad se peccatores, scilicet qualitér peccator, qui diu vixit in peccatis, trahitur per Deum ad bonam vitam. Ista materia est vtilis & proficua. Sed vt sit Deo acceptabilis & gratiosa, salutetur virgo Maria. Thema est verbum Christi di. Nemo, id est nullus peccator potest venire ad me per bona & sancta opera, nisi pater, qui misit me, traxerit eum. Pro cuius declaratione sciendum quod inter alia mala & magnos defect9, quos in hac vita habemus, sunt duo, scilicet difficultas ad bonum, & pronitas ad malum. Cum magna difficultate facimus bona opera, nec scimus facere sine magistro. Mala autem sine magistro scimus facere. Rectè de nobis est sicut de lapide, qui violenter ascendit, non à se, sed ab alio, licèt per se naturaliter descendit & cadit. Ita de nobis si volumus ascendere

inaltum per bonam vitam & ſpiritualem, orando, contemplando,
violentia eſt neceſſaria, quia contra inclinationes carnis & oble-
quutiones gentium. Sed naturaliter deſcendimus peccando & ma-
lam vitam tenendo, & ſic cadimus in infernum. ideo dicit ſcriptura,
Senſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adole-
ſcentia ſua. Gen. 8. Ratio huius aſsignatur. Sapientiæ nono vbi di-
citur, Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Sicut ſi falconi,
qui leuis eſt de ſe, apponeretur vna libra in pedibus eius, non poſſet
leuari in altum, niſi cum difficultate. Ita de anima quæ de ſe eſt le-
uis, ſed corpus aggrauat & trahit eam deorſum. Verbi gratia. Vultis
modicum contemplari in oratione, & eleuatis mentem, ſtatim ho-
mo deſcendit cogitando de negotijs, de coquina vel taberna. Ideo
dicit, Corpus quod corrumpitur, &c. Poſt iudicium non erit ita, im-
mo corpus ſequetur animam in beatis, quia in corporibus beatorũ
erunt quatuor dotes, ſcilicet ſubtilitas, impaſsibilitas, agilitas, & cla-
ritas. Et his dotibus iam caremus. Ideo ſi volumus modò aſcendere
per bonam vitam, oportet quod Deus iuuet nos, non violentando
liberum arbitrium, ſed ipſum iuuando & confortando & mouẽdo.
Hoc dicit thema, Nemo poteſt venire ad me per bonam vitam, niſi
pater qui miſit me, traxerit eum. Patet thema. Et ſum in materia præ-
dicanda. Modò videamus, qualiter Deus trahit peccatores. Ego a-
more veſtri quęſiui in ſacra ſcriptura, & inueni quod quatuor chor-
dis Deus trahit ad ſe.

Prima eſt amor diuinalis,
Secunda eſt ardor celeſtialis,
Tertia eſt timor infernalis,
Quarta eſt dolor temporalis.

Aliqui trahuntur per primam, aliqui per ſecundam, aliqui per tertiã,
aliqui per quartam. Omnes quotquot ſunt in paradiſo, vel erũt, vel
fuerũt, tracti ſunt aliqua iſtarum chordarum. Ecce quare dicit the-
ma. Nemo poteſt venire ad me. Prima ergo chorda qua aliqui tra-
huntur, eſt amor diuinalis. Iſta ligatur in corde creaturæ vt homo
veniat ad Deum, Ligatur enim cogitando beneficia & dona & gra-
tias à Deo receptas, quaſi dicendo, ſi vnus homo etiam rapax feciſ-
ſet mihi tot bona, quantum ipſum diligerem. Iſta chorda habet qua-
tuor cogitationes quas debemus habere, ſcilicet cogitando. Primò
opus vel beneficium creationis. Secundò opus vel beneficium pro-
uiſionis. Tertiò opus vel beneficiũ expectationis. Quartò opus vel
beneficium redemptionis. De primo debet homo cogitare benefi-
cium creationis, quia non animal brutum, bouem vel aſinum, ſer-
pentem, catum, ſiue murem, nec lapidem vel arborem, ſed hominem
rationalem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam me fecit Deus. De-
dit mihi corpus cum membris, quia pater vel mater modicum fa-
ciunt

sunt in corpore. Cogita quantum diligeres illum, qui tibi restituisset oculum, vel manum, vel pedem abscisum. Quantum ergo est Deus diligendus, qui dedit corpus, & omnia membra, & animam cum potentijs? Secundò cogita beneficium prouisionis. Cùm esses in vtero matris clausus, te conseruauit, & quando tu fuisti natus, dedit lac matri, vt te lactaret, & modò quis dat tibi bladum in campis, vinum in vineis, fructus in arboribus, aquam in frontibus, carnes & pisces, &c. nullus nisi Deus, quia natura instrumentũ est, & sic Deo grates agere debemus, & non naturæ, sicut nec grates, nec gratias habetis dare calamo de bona litera, sed notario. Si ergo seruitores & famuli diligunt Dominum, qui dat eis prouisionem, quantò magis Deum diligere debent & tenentur? De tertio cogita beneficium expectationis. In primo peccato saltem mortali quod homo facit, statim datur sententia mortis à Deo contra eum. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Ezechias decimooctauo. Et Deus suspendit executionem, expectando te misericorditer ad pœnitentiam. Vis cognoscere istam gratiam? Nota hîc peccatum Luciferi & aliorum angelorum quantum credis quod Deus eos expectauit ad pœnitentiam per annum, &c. Dico quod nec per annum, nec per mensem, diem vel horam, sed in eodem momento expulsi sunt de paradiso, &c. Et quot anni sunt quod tu incepisti peccare? 40. vel 50. &c. tot annis te supportauit & expectauit ad pœnitentiam. De quarto cogita beneficium redemptionis. Quia voluit humiliari & de cælo ad terram descendere, vt tu ascenderes in cælum: voluit suspendi in cruce, ne tu suspendaris in furca inferni. Spinis voluit coronari, vt tu in cælo coroneris corona gloriæ. Quanta esset humilitas regis volentis se humiliare, vt ad coronam regni exaltaret rusticum. Cogitãdo, ista chorda amoris diuini ligatur cor. Hoc cogitando Dauid in Psal. dicebat: Diligam te Domine fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Hic sunt omnia quatuor fila. Primùm ibi, diligam te Domine fortitudo mea, scilicet per creationem. Et ecce primum. Dominus firmamentum, scilicet per prouisionem, ecce secundum. Et refugium meum, scilicet per opus expectationis, ecce tertium. Et liberator meus, scilicet per opus redemptiones, ecce quartum. Sed modò homines mundi non diligunt Deum, peiores sunt bestijs, quia bestiæ & feræ syluestres cognoscũt beneficia, & diligunt suos benefactores. Nota hîc miraculum quod legitur in vita beati Hieronymi de leone vulnerato in pede, qui venit ad monasterium beati Hieronymi quod erat in deserto, quem videntes fratres fugerunt. Dixit beatus Hieronymus. Et sic recipitis hospites? confidens autem de obedientia leonis, dixit illi: Quid vis leo? Qui eleuato pede suo ostendit plagã in medio. Et beatus Hieronymus in nomine

Iesu sanauit eum. Dauid. Homines & iumẽta saluabis Domine, &c.
Leo autem cognoscens beneficium noluit recedere à monasterio, ac
si fuisset domitus. Cui beatus Hieronymus imposuit vt custodiret
asinum, &c. De hoc exẽplo vide in legenda B. Hieronymi. Modò di-
cas tu quod beneficia recepisti à Deo, quid habes quod non accepi-
sti? nihil. Ideo chorda amoris debet esse ligata in corde tuo. Au-
ctoritas. Salomon in spiritu prophetiæ dicit, Oleum effusum nomen
tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te. Trahe me post te. Curre-
mus in odore vnguentorum tuorum. Canticorum primo. Nota ole-
um effusum, &c. Nomẽ sumitur hîc pro doctrina, lege, & fama Chri-
sti. Prouerbiorum 22. Melius est nomen bonum quàm diuitiæ mul-
tæ. Conditio est olei, quod quando est effusum clarescit. Ideo ma-
rinarij quando infra aquam volunt videre vel aliquid perquirere
sub aqua, recipiũt oleum in ore, & quando sub aqua ipsum spargũt,
vident ibi clarè. Ita nos in mari huius mundi eramus sub aquis pec-
catorum in tenebris. Sed propter prædicationem apostolorum, no-
men Christi & doctrina euangelica publicata fuerunt & sparsa, &
tunc videmus clarè veritates fidei. Dauid. In omnem terram exiuit
sonus eorum, &c. Psal. 18. Ideo adolescentulæ sunt animæ. Ratio,
quia non senescunt. Corpora autem senescũt, quia sunt corruptibi-
lia & mortalia. Animæ autem rationales siue humanæ & angeli &
stellæ sunt incorruptibiles, ideo non antiquãtur. Ita iuuenis est ani-
ma vnius senis centum annorum, sicut anima pueri vnius diei. Ideo
dicit, adolescentulæ dilexerunt te. Ex quo chorda est ligata, vt dixi,
trahe me post te, vt curramus siue ascendamus post te, quasi diceret,
Tu ascendisti in cælum, ideo trahe me vt ascendam post te. Et cur-
ramus in corde in odore vnguentorum. Nota hîc pro declaratione
huius, similitudinem de venatore qui recipit mutuo canes ab alio
venatore, qui nolentes eum sequi ligat ad collum eorum chordas,
& sequuntur ipsum trahentem, quousque sint extra domum domi-
ni, sed ex quo sunt in venatione, ipsi currunt per se. Ita de peccatore
quãdiu est in peccatis, est canis diaboli, & Christus est venator ani-
marum, secundum illud, Da mihi animas, cetera tolle tibi. Genesis
14. Et oportet vt cum chorda trahat peccatores de domo & seruitu-
te diaboli, quousque sint extra, quia tunc per se currẽt de virtute in
virtutem. Ideo dicit thema. Nemo potest venire, &c. Nota in odore
vnguentorum. Vnguenta Christi sunt opera virtuosa & medicina-
lia quæ fecit in hoc mundo contra plagas mortales peccatorum.
Plaga mortalis est superbia. Vnguentum Christi, quod istam pla-
gam curat, est humilitas incarnationis & pauperis conuersationis.
Plaga mortalis est auaritia. Vnguentum medicinale est paupertas
Christi, qui nec domum nec pecuniam voluit habere. Plaga morta-
lis est gula, non seruare ieiunia ecclesiæ, excessiuè comedere, ine-
briari.

briari. Vngentum est abstinentia Christi quam fecit in quadragesima, & etiam in tota vita sua semper erat ieiunium. Plaga mortalis est ira & desiderium vindictæ. Vnguentum & medecina est patientia Christi. Plaga mortalis est inuidia. Vnguentum est charitas Christi, quia amore nostri mori voluit. Plaga mortalis est acidia, vnguentũ est diligentia Christi. Nunquid tu sentis odorem istorum operum siue vnguentorum? Patet prima chorda. Amore Dei diligatis eam in corde vestro. Dicatur hic exemplum de illo clerico malæ vitę & inhonestæ, qui quando habuit bonum beneficium dixit, O modò potero habere concubinam, &c. Deinde Deus dedit sibi maiora beneficia, & ipse augmentabat peccata, sed Deus fecit sibi gratiam quod recognouit se, & ad se reuersus dixit intra se, O miser, continuè Deus dat mihi bona & me augmẽtat in honoribus & dignitatibus, & ego augmento peccata, valdè sum ingratus. Et habuit maximam contritionem de peccatis, & fecit pœnitentiam, de cetero tenuit bonam vitam & sanctam. Secunda chorda est ardor cælestialis, scilicet desiderare gloriam paradisi, propter pulchritudinem & excellentiam cælestis pulchritudinis. Sicut nobilis viator ex pulchritudine hospitij trahitur ad illud. Ista chorda ardoris cęlestis habet quatuor fila, scilicet quatuor considerationes. Prima est considerando cælum, maximè de nocte, quando optimè apparent stellæ dicendo, O Domine, & qualis habitatio debet esse intus, quia extra & in transuerso ita apparet pulchrum. & desiderare debet feruenter esse intus. Sic ligatur chorda ardoris cælestia, quia tanta est pulchritudo cæli, quòd si per potentiam diuinam hòmo posset ipsum videre, nõ vellet comedere nec bibere, etiam si aliquid non videret nisi cælum. Ideo Apostolus cui Deus ostendit, interrogatus quid vidit, respondit, Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt illum. Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. 1. Corinth. 2. Nota, oculus non vidit. Philosophi enim habuerunt notitiam de nouem cælis, de cælo lunæ, &c. Sed ad decimum cælum, scilicet empyreum, non potuérũt ascendere, quia istud est immobile. Ideo dicit, Oculus, scilicet philosophorum non vidit, nec aliqua auris audiuit, scilicet Iudæorum: Iudæi enim audierunt ab ore Moysi legem. Et quid audierunt? Si in pręceptis meis ambulaueritis, &c. Leu. 26. Solũ promittit ei terrena, de gloria autem cæli nullã promissionem habuerunt, nec audierũt, nec in cor hominis, scilicet pagani ascendit. Machometus autẽ promittit Agarenis paradisum porcorum & asinorum, comedendo mel & lac & luxuriando, nobis autem Christianis reuelauit, scilicet in sacra scriptura cælum & cælestia bona & gaudia. Secunda est cõsiderando cælum empyreum, cuius est habitatio. Dauid inquit in Psal. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Psal. 122. Magnum

palatium est palatium Papæ, vel Imperatoris vel Regis, sed nihil respectu palatij Dei, quod ipse proprijs manibus operatus est, & ipsum ornauit & depinxit. Tertia est considerãdo festum quod ibi fit. De quo festo dicit saluator noster Iesus Christus. Simile est regnũ cælorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias, & nolebant venire. Iterum misit alios seruos, dicens: Dicite inuitatis, Ecce prandium meum paraui, Tauri mei, & altilia mea occisa sunt, & omnia parata, venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt & abierunt, alius in villam suã, alius verò in negotiationem suã. Reliqui verò tenuerunt seruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Rex autẽ cùm audisset iratus est, & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, ac ciuitatem illorũ succẽdit. Tunc ait seruis suis, Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati erãt nõ fuerunt digni, &c. Matthæi 22. Cogita si palatium regis ita paratur in nuptijs primogeniti, quantò magis, &c. Quartò considerãdo pretiũ quod cõstat. Si enim vnus lapis pretiosus constaret mille millia florenorum, existimas & opinaris de illo lapide, quod multum valet. Modò cogita quantum constat regnũ cæli, pro quo Christus dedit totã vitam suã & pretiosissimum sanguinem suum, vt ipsum nobis emeret. Istis considerationibus ligatur chorda ita fortiter. Quod si Deus diceret alicui bene philocapto de paradiso, Ab hinc vsque ad annum ascendes mecum in cælum, ille respõderet, O Domine & tantum tardabo, tantum habeo stare adhuc in hoc mundo. O Domine adhuc triginta dies expectabo, domine statim facias me ascendere. Propter hoc dicebat Christus, Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps mundi huius eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipsum. Io. 12. Nota, nunc iudicium est mundi, s. vt cõtemnatur, quia non pro hominibus, sed pro bestijs erat factus. Sed sumus hìc exules ex proditione patris nostri Adæ, qui tradidit castrum diabolo. Nunc princeps mundi, s. diabolus tyrãnus eijcietur foras propter mundi contemptum. Et ego si exaltatus fuero à terra. Exaltatus fuit Christus in cruce & in resurrectione, & maximè in ascensione. Omnia traham ad meipsum, scilicet per odorem cælestialẽ. Tertia chorda est timor infernalis vel iudicialis. Ista charda ligatur cogitando iudicium. Ad quod oportet personaliter venire. Remedium ergo est sicut de latrone fugiente cum furto in manibus, qui proijcit furtum, licèt sit charum & pretiosum. Ita debemus facere. Christus iudex insequitur nos, quia citò erit iudicium. Ideo si furatus fuisti aliquid ab ecclesia decimas, à vasallis autem per rapinam, à pauperibus per vsuram, à seruitoribus per calomniam recipiendo pretium laboris sibi datum, vel aliàs per furtum secretum, aut malè emendo vel vendendo, aut aliquid inueniendo, proijce furtum restituendo, aliàs iudex inueniet te cum furto in

to in manibus & condemnabit te. Ideo time hoc iudicium, & poteris dicere cum Dauid, Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs tuis timui. Psal. 118. Nota exẽplum de iuuene vano, & põposo, & luxurioso, sed chorda timoris fuit tractus ad Deum. Dicatur quomodo somniauit se esse in iudicio. Et Christus interrogabat eũ dicẽdo: Redde rationem de vita tua, &c. Et subitò effectus fuit canus, & de cetero emendauit vitam suam, & fecit magnam pœnitentiã. Hinc dicitur à Christo, In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans. Hiere. 31. Quarta chorda est dolor temporalis. Ista est fortior alijs, quando nec amore diuino, nec ardore cælesti, nec timore iudicij trahuntur. O dicit Deus, expecta modicum, quia ego saluabo te, ego faciã te venire violenter. Rectè facit Deus sicut bonus pater, quãdo filius non vult ire ad scholas, facit ipsum venire, & dat sibi alapas. Ita facit Deus. Quot homines sunt in mundo tã religiosi, quàm clerici & laici qui in prosperitate, honore & sanitate nõ curãt de Deo, q.d. Domine non curetis de me, nec curabo de vobis. O verbum infidele, Et dicit Deus, vos venietis: dat sibi aduersitatẽ, dolores, infirmitates, perditionem bonorũ vel amicorum, persecutionem, & iram dominorum, & tunc reuertuntur ad Deum, & dicũt horas & multas orationes, vadunt ad ecclesiam, confitentur, & communicant, &c. Ecce qualiter trahuntur chorda doloris temporalis Greg. Mala quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellunt. Idem de mulieribus. Erit aliqua mulier vana & pomposa, quæ totum tẽpus & studium ponit vt ornetur perlis, aptat mammillas, ostẽdit eas militibus. Sed quid facit Deus de illis perlis quas portat? ponit vnã sibi in oculo vel in carne, quæ reuertitur lippa, val habebit caput scabiosum, vel habebit aliam infirmitatem, vel habebit infirmitatem cancri in mammilla, vel habebit malum in tibijs, & tunc nõ curant de tripudijs vel nuptijs, sed quando aliæ vadunt ad tripudia, ipsę vadunt ad ecclesiam. Idem de muliere quæ vult dominari super virũ, sed maritus ipsam baculando humiliat eam, & tunc recurret ad virginem Mariam di. adiuua me virgo Maria. Ad religiosos, vt orent Deum, vt det sibi pacem cum viro. Ideo Deus pater dixit filio suo Iesu Christo, Compelle intrare, vt impleatur domus mea. Lucæ decimoquarto. Vel sint verba Christi ad Angelum verum. non cogit liberum arbitrium: sed tribulationes & aduersitates cogunt hominem venire ad Deum, deinde liberum arbitrium consentit. Propter hoc Propheta in persona Christi dicit, Ego quasi nutritius Effraim portabam eos in brachijs meis, & nescierunt quod curarem eos: In funiculis Adã traham eos in vinculis charitatis. Osee vndecimo. Ego quasi nutritius. Nutrix enim, vt videtis, aliquãdo demulcet puerum, aliquãdo verberat vt amare vel timere faciat, ita Christus. Nota Effraim. Nota historiam de Iacob, qui benedixit duobus

filijs Ioseph, scilicet Manassen, & Effraim. Gene. 48. Isti duo Manasses & Effraim significabant duos populos. Manasses primogenitus significabat populum Iudęorum, quia Manasses idem est quod oblitus. Effraim idem est quod auctus vel augmentum, & significabat populum Christianorum qui habuit benedictionē promissam per crucem, ideo dixit, Ego nutritius Effraim, id est populi Christiani, cui per crucem dedit benedictionem. Portabā eos in brachijs meis. Quia peccata nostra ipse pertulit. 1. Pet. 2. Not. in funiculis Adam diminutiuè, nō dixit funibus. Ratio, quia penè dolores & afflictiones huius mundi nihil sunt in comparatione pœnarum inferni, sicut nec gaudia mundi sunt aliquid respectu gaudiorū paradisi. Funiculi enim Adæ sunt labores, miseriæ, & passiones huius mundi, quibus Deus trahit nos ad se, qui nihil sunt respectu gloriæ. Ideo ait Apostolus, Non sunt condignę passiones huius temporis ad futurum gloriam, quæ renouabitur in nobis. Nam expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est, non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe, quia ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei: Scimus enim quod omnis creatura ingemescit & parturit vsque adhuc. Nō solùm autem illa, sed & nosipsi primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus, &c. ad Rom. 8. Rogemus ergo dominum, vt aliqua istarum chordarum, vel amore, vel, &c. trahat nos ad se hic per gratiam, & in futuro per gloriam.

Feria V. post Pentecosten. Sermo vnicus.

Factum est gaudium magnum illa ciuitate. Acto. 8. Non dicit in qua ciuitate factū est gaudium. Ideo pro declaratione huius verbi anagogicè sumpti, sciendum est quod inuenitur in sacra scriptura clarè, quod in alio mundo sunt duæ magnæ ciuitates inter se valdè distinctæ, & contrariæ, scilicet ciuitas infernalis, ciuitas supernalis. Et ecce contrarietas, quia in ciuitate inferni nullum est ibi gaudium, nec lætitia, nec solatium, siue consolatio. Sed tristitia & dolor infinitus. Nihil est ibi de quo non doleant & tristentur ciues istius ciuitatis. Primò tristantur de bonis huius mundi quæ fecerunt, siue qui sunt in hoc mūdo pro eis facta, scilicet de omnibus ieiunijs, eleemosynis, &c. Ratio, quia nihil proficiunt, immo totum perdiderunt. Sicut si vnus homo, qui cum magnis periculis & laboribus laborando acquisiuit multa bona, & pòst illa bona comburuntur, vel si furantur, qualiter dolet, plus dolent damnati. Secundò dolent & tristantur de malis & peccatis quæ fecerunt, non inquantum offenderunt, & iniuriauerunt diuinam maiestatem, immo isto respectu voluissent aliquid fecisse amplius. Sed tristantur inquantum sunt caussæ & rationes pœnę & mali eorum. Tertiò dolent de gloria sanctorum,

ctorum, quam modò vident clarè & inuident dicendo: O miseri, &c. potuissemus habere illam gloriam, si tenuissemus bonam vitam, & sic tristantur, sicut si tristaretur famelicus videndo mensam paratam plenam cibarijs, & non auderet tangere. Ita etiã ibi. Quartò tristantur de illis, qui sunt in inferno. Ratio, quia pro quolibet damnato augmentatur pœna eorum. Sicut si titioni ardẽti addatur alius titio, magis ardebit, & quãtò plures adduntur, magis ardet. Ecce aliquas conditiones ciuitatis inferni, à qua Deus nos præseruet. Ideo vos auiso de bona hora & de bona vita. Ideo in persona damnatorum dicit Hierem. cui fuit reuelata pœna inferni: Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis nostri, vę nobis, quia peccauimus. Thren. 5. Si de ista ciuitate vellemus loqui, oporteret in themate mutare vnũ verbũ, dicẽdo: Factum est tædium magnum in illa ciuitate infernali magna. Alia ciuitas est cælestis in qua non est tristitia, nec dolor, sed lętitia, gaudium, iucunditas, consolatio, de nullo tristantur. Et prægaudẽt de bonis quæ in hoc mundo fecerunt, vel corde cogitando, vel ore loquendo, vel opere operando propter gloriam quam habent ex istis. Item gaudent & lætantur de malis, & peccatis quæ fecerunt, non inquantum ex illis offenderunt Deum, sed quia de illis fecerũt pœnitentiam, & inquantum Deus liberauit eos ab illis, dicendo: O benedictus Deus, ego consueui esse superbus, sed Deus mutauit mihi cor, & vixi humiliter, & sic de alijs peccatis, de quibus gaudent, non quia ipsi fecerunt, sed quia ab eis liberati fuerunt, & quantò peccata fuerunt maiora, tantò gaudium est maius. Sicut marinarij, qui quantò de maiori periculo & fortuna euaserunt, quãdo sunt in terra, tantò magis gaudent. Item gaudent de gloria sanctorum, minor non inuidet maiori de gloria, immo lætatur: quia de gloria alterius augmentatur gloria sua, & quantò plures sunt gloriosi, tantò magis augmentatur gloria. Verbi gratia. Sicut si candelæ accensæ addatur cereus accensus, lumen est maius, & si addatur plures, erit maius. Item gaudent de pœna damnatorum, quam vident etiam de patre & matre, vxore vel fratre, &c. non quod gaudent de malo & pœna eorum, sed de iustitia Dei dicendo matri, vel patri, O pater, vos estis ibi iustè, vos damnauit iustè Deus, quia vsurarius eratis, latro, vel luxuriosus. Et dicunt vxori, O putana, id est meretrix, ibi vos estis, & quanta fecistis contra honorem meum? ideo iusta est damnatio. Ecce quomodo illi de ciuitate paradisi habent contrarias conditiones illis de inferno. Auctoritas, Lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor, & gemitus, ego ipse cõsolabor vos. Quis tu vt timeas ab homine mortali & à filio hominis, qui quasi fœnum ita arescet? Esaiæ trigesimo quinto, & quinquagesimoprimo, Nota super capita co-

ea eorum, quia tanta est lætitia sanctorum, & gloria, quod nō potest comprehendi, ideo dicit super capita. Gaudium & lætitia differunt, quia gaudium consistit in corde sine ostensione ad extra. Lætitia autem non solùm in corde consistit, sed extra ostenditur saltando, cantando. Ideo dicitur lætitia, quasi latitia, id est lata lætitia. Et fugiet dolor & gemitus: quæ differunt, quia dolor consistit in corde, gemitus verò non solùm consistit in corde, sed ad extra ostenditur plangendo se. De ista ciuitate loquitur thema nihil mutādo, dicēs: Factum est gaudium magnum in illa ciuitate, scilicet paradisi. Patet ergo thema, Amore vestri ego quæsiui in sacra scriptura quot sunt conditiones bonarum personarum in hoc mundo bene viuentium, de quibus fit magnum festū in illa ciuitate paradisi, & inueni quod quinque sunt de personis, scilicet,

Personæ purè innocentes,
Plenè obedientes,
Dignè pœnitentes,
Firmiter patientes,
Iustè præsidentes.

De qualibet conditionum istarum dicit thema, Factum est gaudiū magnum in illa ciuitate. Dico quod magnum gaudium fit in ciuitate paradisi de personis purè innocentibus, scilicet quæ nunquam peccauerunt, nec mortaliter, nec venialiter, nec corde cogitando, nec ore loquendo, nec opere faciendo. De istis autem personis nulla est nec fuit vnquam nisi Christus, & virgo Maria. De alijs autem nunquam fuit aliquis sanctus, nec Propheta nec Patriarcha, Apostolus, siue Martyr, quin habuerint maculam peccati venialis vel mortalis. Quæ sunt ergo personæ innocentes purè? Dico quod pueri solùm, qui decedunt antequam peccent, qui aqua baptismi fuerunt purificati de originali. Quando enim moriuntur, de eis fit festum magnū in toto regno, scilicet cælo. Vultis intelligere hoc festū? Sicut quando rex de regina vxore sua habet filium primogenitum, quādo nascitur, fit magnum festum in toto regno, & dicitur regi, prosit vobis filius. Maius festum fit quando regina, scilicet ecclesia sponsa regis Christi mitit sibi filium vnum. De istis pueris innocentibus dicitur Christo, prosit vobis filius, gaudet totum regnum cæleste. De ista materia auctoritas anagogicè. Mulier cùm parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Cùm autem peperit filium, iam non meminit pressuræ, propter gaudium, quia natus est homo in mundum Ioannis decimosexto. In ista auctoritate Christus cōparat mortem puerorum partui. Ratio est ex aliquibus similitudinibus. Primò quia quando creatura nascitur exit de loco stricto, & intrat locum latum, scilicet mundum. Ita quando creatura moritur exit de loco stricto istius mundi, & intrat locum latissimum, scilicet cælum. Quia sicut pun-

punctus est quasi nihil respectu circunferentiæ, ita terra non est nisi punctus respectu cæli. Secundò quia quando creatura nascitur, exit de loco tenebroso, scilicet vtero, & intrat locum clarum, scilicet mundum. Ita quando moritur, exit de loco tenebroso istius mundi, nobis autem videtur clarus, & etiam nox videtur clara noctuæ: sed quando intrat claritatem paradisi, tunc cognoscit quid hîc sit. Tertiò quando nascitur exit de loco maculoso, quot corruptiones sunt in vtero vxoris & viri? & intrat locum pulchrum. Ita quando moritur, exit de hoc mundo immundo & maculoso, quot sunt maculæ peccatorum? & intrat locum pulchrũ, clarũ & mundũ. Quartò exit de loco periculoso, quot pericula transit creatura de vtero matris? & intrat mundũ, in quo licèt sint multa pericula, non tamen tot. Ita quando moritur, exit de hoc mundo periculoso. Ber. Periculum huius mundi probat transeuntium paucitas, & pereuntium pluralitas. In mari Massilię de quatuor nauibus vix vna perit. Ex mari verò huius mundi, vix de quatuor animabus vna euadit. Quintò nascitur cũ doloribus, quia dolores partus sunt post dolores mortis maiores. Ita cum doloribus transit de hoc mũdo ad gloriã. Dauid, Ibi, scilicet in morte, dolores vt parturientis in spiritu vehemẽti, &c. Psal. 47. Ecce quare Christus mortem creaturæ comparat partui mulieris. Cùm autẽ peperit, quando iam est in paraso, non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Propriè cælũ empyreum dicitur mundus, scilicet à munditia. Moraliter habetis hîc doctrinã, ne multũ ploretis, quãdo pueri vestri parui moriuntur. Sed quasi pro gratiarũ actione proijciatis sex vel acto lacrymas, dicendo: Fili ora pro me. Benedictus Dominus, quia habeo vnum camerarium in cælo. Et nunquid placeret vobis si Rex Franciæ transiens per istam villã, & videret filium vestrũ sibi gratissimũ, reciperet eum pro curia sua, & ipsum indueret statim de auro & serico, & faceret eum militẽ & comitẽ, haberetis vos tristitiã de hoc? nõ profectò, sed gaudium & lætitiam, dicendo: O gratias Deo, &c. Item de regina recipiente filiam vestrã. Sed ploraretis ex lætitia parũ, quia naturale est, quod recessus à pręsentia vestra det dolorẽ. Sic quando rex glorię Christus recipit filium vestrũ, tunc transit peristam villam & ducit secum, statim induitur de auro, s. de veste gloriæ, & statim fit maior dominus, quam vnquam fuerit in hoc mundo Papa vel Imperator. Maior enim est gloria minoris qui est in paradiso, quam Papæ vel Imperatoris. Ideo magnũ peccatum est de illis qui faciunt magnum planctũ & tristitiã de illis pueris, cũ deberetis facere de his maius festum quam de magnis in die nuptiarum. Ideo Apost. Nolumus vos ignorare de dormientibus, id est innocẽter in Christo quiescentibus, vt nõ contristemini, sicut & ceteri qui spem non habent. 1. ad Thess. 4. Secunda conditio personarũ, de quibus fit festũ in cælo, est melior

scilicet

ſcilicet de perſonis plenè obedientibus, ſicut ſunt illi qui quãdo habent ætatem diſcretionis, recipiunt propoſitum ante mortem ſuſtinere, quàm facere contra voluntatem, & mandatum Dei, & ſic conſeruãt ſe in puritate baptiſmali gratiam augmentãdo. Nolunt ſe regere ſecundum ſenſualitatem, & eorum inclinationem, ſed ſecundum voluntatem Dei dicendo: Domine ego inclinatus ſum ad ſuperbiã, ſed video, quod vos Domine præcepiſtis humilitatem, ideo volo viuere humiliter, & ſic de alijs. De iſtis talibus fit magnum feſtum in cælo, qui quando vident, quod homo ſic ſe conſeruat, quod pro nullo lucro, officio, dignitate, ſeu honore facit contra Dei mandatum, immo quando dicitur eis, Vos poſſetis lucrari tot florenos, ſi feceritis falſum iuramentum, dicunt hoc eſſe peccatum mortale, Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, &c. Item ſi dicitur eis, Vos poſſetis habere placitum cum tali mulire, &c. dicunt nolo placitum, quod tanti conſtaret mihi, quia eſſem damnatus. Idem de vindicta inimicorum. Sancti de tali faciunt magnum gaudium in cælo, &c. Declaro per talem ſimilitudinem. Si rex mitteret vnum militem ex ſuis inter inimicos ſuos, qui multis modis tentarent militem vt faceret contra regem promittendo ſibi honores, officia, diuitias, &c. Ipſe autem miles tanquam bonus & fidelis dicit, Mihi non placet, quia nullo modo faciam, quia hoc eſſet contra honorem regis. Quando talis miles reuertitur ad curiam, & omnes ſciunt ſuã fidelitatem, omnes faciunt ſibi magnum feſtũ & gaudium. Ita Deus miſit nos in hunc mundũ inter inimicos. Qui enim vult bene viuere, ille habet multos inimicos. Primò carnem, quia caro ſemper inducit & inclinat ad ea quæ ſunt contra Dei honorem. Secundò ſenſus corporis interiores & exteriores, ad extra autẽ ſunt dæmones & occaſiones peccandi, & contradictiones, vir contradicit vxori, & econuersò, pater filijs, & frater fratri, &c. Si volunt tenere bonam vitam, & facere pœnitentiã, tunc vt ait Dominus: Inimici hominis domeſtici eius. Matth. 10. Qui ergo ſcit prudenter ſe conſeruare inter tot inimicos, nec facit contra Dei honorem, nec eundo ad diuinos pro aliqua neceſſitate, & ſic de alijs præceptis. Quando talis venit ad curiam cæli, fit ſibi magnum feſtum, dicente ſibi Chriſto: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituã, &c. Matt. 25. Nota, Euge eſt interiectio gaudentis. Serne bone, quia tenuiſti bonã vitam, & fidelis, quia nihil feciſti cõtra honorẽ meum. Mortaliter inſtruimur, vt ſeruemus Dei mandata, quia aliter non poſſemus paradiſum intrare. Ratio, quia ſeruus qui nõ facit voluntatẽ Domini, nõ cõſequitur ſolidatã ſiue ſalariũ. Sic nos omnes ſumus captiui Chriſti, qui pro ſolidata ſiue ſtipẽdio promittit nobis regnũ cæleſte, ſi bene ſeruimus ſibi. Ideo Chriſtus, Si vìs ad vitã ingredi, ſerua mãdata. Matt. 19. De obedientibus ergo

dicit

dicit thema, Factum est gaudium magnum, &c. Tertia conditio est de personis dignè pœnitentibus, quę perdiderunt purã innocentiã, & multoties fecerunt contra Dei mandata. Remedium quod habent ex digna pœnitentia, habet duo. Primum est afflictio corporalis. Secundum est discretio intellectualis. De primo remedium est castigare carnem, dicendo: Domine ista caro fecit me peccare, ego eã castigabo, & recipiã cilicium aut disciplinã. Ideo Christus dicit: Facite fructus dignos pœnitentię. Luc. 3. gloss. quia iuxta modũ & quantitatẽ peccatorũ debet esse pœnitentia. Qui enim plus peccauit, maiorem tenetur facere pœnitentiã. Secundò requiritur discretio intellectualis, ne ex afflictione perdatur maius bonũ, s. ex nimia vigilia perdat sermonẽ, vel ex nimio ieiunio orationem quæ est melior. Itẽ ne ex nimia pœnitẽtia pars iniurietur, talis debet esse quod non sit pręiudicatiua parti. Ideo discretè debet fieri, quilibet scit quã potest portare asinus suus in tanta via. De ista materia dixit Iesus talem similitudinem. Quæ mulier habens drachmas decem, & si perdiderit drachmã vnã, nónne accendit lucernã, & euertit domum, & quærit diligẽter, donec inueniat eam? vsq;, super vno peccatore pœnitentiam agente. Luc. 15. Mulier ista signat personã obedientẽ ad decem præcepta, quæ sunt quasi decem drachmæ, quæ aureæ sunt, quia eis emitur regnum cælorum. Perdit drachmam vnam, quando peccat contra vnum præceptum, vel primũ, secundum, &c. Et euertit domum cordis, quam oportet facere per quatuor, vt fecit illa mulier, quæ primò accendit lucernã, ecce cognitio peccatorum. Secundò euertit domum, ecce contritio peccatorum, quãdo dicet, O miser ego sum religiosus, vel clericus, vel vxoratus, &c. & euertit domum cordis, de his dolendo de quibus fuit delectatus. Tertiò, & quærit diligenter, ecce hic confessio vbi quæruntur peccata: dicendo: Pater ego peccaui corde, cogitando hæc & illa, &c. ore loquendo de istis, & de illis, &c. Opere faciendo, quia omisi per meam malitiam talia præcepta, & tali modo commisi peccata, sic per ordinem & tẽpus & locum, & cetera quæ requiruntur. Quartò, inuenit drachmã, s. gratiam Dei, quando absoluitur à confessore dicendo, Ego te absoluo. Et tunc gaudent sancti. Quia gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiã agente. Ergo factũ est gaudiũ magnum, &c. Quarta est de personis firmiter patientibus, quia quãdo habent aduersitates patienter eas sustinent dicendo: Domine ex quo vobis placet, quia aliâs ista mihi non euenirent, placet mihi etiam. Vos dedistis mihi istam infirmitatem, sed in cælis dabitis mihi plenam sanitatem, quia ego modò habeo patientiã. Idẽ de paupertate. Spero Domine quod ero diues in paradiso, & de illa aduersitate recipiunt amaritudinem cordis, nec murmurant contra Deum, de talibus fit magnum gaudium in paradiso. Auctoritas. Beati eritis cum

vos oderint homines, & cùm separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquã malum propter filium hominis. Gaudete & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cælo. Luc. 6. Ex ista ratione dicebat Iacobus: Omne gaudium existimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiã operatur. Patientia autem opus perfectum habet vt sitis perfecti & integri, in nullo deficientes. Iaco. 1. Quinta est de personis iustè præsidentibus, sicut sunt omnes illi, qui iustè regunt populum suum, siue sint domini siue officiales. Iustè præsidere requirit, primò vt intrent per portam, quod nõ sint intrusi per potentiam, propter nobilitatem, &c. Secundò vt quãdo sunt intus, seruent iuramentũ, quod fecerũt in ingressu de iustitia seruãda, & de vtilitate Reipublicę custodienda, corrigẽdo vitam malã, & peccata notoria. Idem dico de prælatis ecclesiasticis, qui quando sunt intus, magis curant de animabus, quã de reditibus. De talibus autem magnũ festum fit in cælo. Aucto. Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? Nónne vos ante Dominũ nostrum Iesum Christum in aduentu eius? Vos enim estis gloria nostra, & gaudiũ. 1. Thes. 2. Ecce qualiter dicit thema. Factũ est gaudiũ magnum in illa ciuitate. Secùs est de malis rectoribus, melius fuisset eis, si fuissent pastores porcorum, quia maiorem damnationem habebũt quàm homicidæ, quando faciunt contra istud iuramentum. Ideo auisetis vos, &c.

Feria sexta post Pentecosten.

Sermo vnicus.

NE derelinquas animam meam in inferno. Act. 2. & Psa. 15. Pro huius verbi declaratione & materię introductione, sciendum quod in inferno loqui possumus dupliciter, scilicet vel per comparationem ad malitiã damnatorum, vel per comparationem ad iustitiam diuinã. Si capiatur comparatiuè ad damnationem, nullus est ibi ordo, nec ordinatio aliqua, nec charitatis, nec amicitiæ, nec prudentiæ, nec corde diligendo, nec ore loquendo, quia nõ diligunt Deum. Primò vellent, quod Deus annullaretur, nec diligunt proximum, immo vnus contra alium indignatur. Nec filij diligunt parentes nec ecõuersò, immo vnus verberat alium dicens: O miser, ô traditor, dicit filius patri, per te sum damnatus ô maledicte pater, quare me genuisti? O infœlix mater, quare me peperisti? Maledicta hora in qua natus sum. vnde Iob 3. Pereat dies in qua natus sum. Et ecõuersò parentes aiunt filijs, O nequissime, quia voluimus pro te congregare, sumus hîc damnati. Maledicta hora, &c. Et nota quomodo concubinæ sacerdotum loquuntur dominis suis, quia nesciunt loqui amicabiliter inter se, & sic semper blasphemant Deum, & seipsos maledicũt. Ita quod in ore eorum nulla est ordinatio sed omnis blasphemia.

tia. Auct. Apocalypsis 16. Aestuauerunt homines aestu magno, & blasphemauerunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas, neque egerunt poenitentiam, vt darent illi gloriam. Nec est ibi ordo reuerentiæ, nec amicitiæ, immo vt dixi inuadunt se inuicem percutiendo, quanto amores fuerunt maiores & ardentiores adinuicem, tantò magis sunt ibi in seipsos crudeles & magis se odiũt. Ideo quantum ad malitiam damnatorum nullus est ibi ordo, vnde Iob de inferno loquens dicit, Vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Iob 10. Secũdò si volumus loqui de inferno, quantum ad iustitiam diuinam, est ibi ordo dans poenam iuxta malitiam peccatorum. Aucto. Deut. 25. Pro mensura peccati, erit & plagarum modus, & Isaiæ 27. In mensura contra mensuram, cùm abiecta fuerit, iudicabit eam, scilicet animam à corpore separatam. Item authorit. noui Testamenti. Apocal. 18. Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit, tãtùm date ei tormentum, & luctum. Ecce ordinatio secundum iustitiam Dei, vnde ad Rom. 13. Quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Cùm ergo poenę inferni sint à Deo, oportet dicere, quod ibi sit ordinatio respectu diuinæ iustitiæ. Et de ista ordinatione volo vobis prædicare auisando vos, vt quilibet vestrũm dicat orando, Domine ne derelinquas animam meam in inferno, quia sic fuit thema. Vnde notandum quod ordinatio inferni opposita est ordinationi paradisi cæli. Primus ordo in cælo, est ordo angelorum ascendendo. Secundus Archangelorum, &c. & illi qui tenent in hoc mundo bonam vitam, ibidem secundum eorum merita collocabuntur, & sic secundum theologiam in cælo sunt nouem ordines Angelorum, & in quolibet sunt animæ sanctæ secundum quod meruerunt. Si per oppositum in inferno sunt nouem carceres dæmonũm, vbi collocantur etiam animæ damnatorum. De istis nouem ordinibus angelorum Lucifer fuit summus & pulchrior, vt dicit Gregorius. Qui videns se in tanta excellentia super alios voluit Deo æquiparari, & hoc reuelauit dicens: Ecce quid vobis videtur? erit bonum quod ego ascendam, &c. Et multi de quolibet ordine consenserunt, & ceciderunt, vt faciunt hodie multi in mundo adulatores dominis terrenis, & cadunt sæpè. Sed sanctus Michaël, Gabriel, Raphaël, & multi alij infiniti audientes hoc, noluerunt consentire, quòd creatura æquipararetur creatori suo, ideo fuit ei primum bellum, dicente domino illud. Psal. 100. Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Extra proditor. Ideo dæmon non aliud est quàm angelus malus. De isto prælio dicitur Apoc. 12. Factum est prelium magnum in cælo. Michaël & angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnabat, & angeli eius, & non valuerunt neq; locus inuentus est eorum amplius in cælo. O quàm magnum prælium, sicut si ex vna parte essent centum millia, & ex alia decies centum

mil-

millia. Plures fuerunt angeli quàm modò sunt homines in mundo,
& ideo nunquam fuit in mundo tam magnum prælium. Nota, dra-
co dicitur Lucifer, qui deuorauit alios angelos malos, qui quantò in
cælo fuerunt altiores & digniores, tātò sunt in inferno profundio-
res. Nota similitudinem de lancea, si homo teneat lanceam in manu
super montem, & in ferro seorsum ponantur mille libræ plumbi, si
lancea proijciatur de alto, tunc plumbum ponderosum faciet lan-
ceam descendere velocius & profundius in basso, & sic cadet prop-
ter plumbum in inferiorem & profundiorem locum. Sic Lucifer e-
rat sublimior, & ideo confusibilior & durius versus est, propter
plumbum suæ superbiæ, & plus ponderabat in peccato. Ideo descen-
dit in inferiorem locum. Isa. 14. Quomodo cecidisti de cælo Luci-
fer, qui mane oriebaris, scilicet in cælo? Corruisti in terram, scilicet
infernalem, qui vulnerabas gentes, scilicet malos angelos, qui dice-
bas in corde tuo, scilicet propter tuam magnam superbiā. In cælum
ascēdam, scilicet empyreum, super astra Dei, id est super omnes alios
angelos, exaltabo solium meum, scilicet nomen meū: sedebo in mon-
te testamenti, s. in paradiso: ascendam super altitudinē nubium, &
similis ero altissimo. Non sic impij, non sic. Veruntamen ad infer-
num detraheris in profundium laci, quia, scilicet in vltimo carcere
inferni est damnatus. Vt ergo simus super custodiam nostram fugiē-
do vitia, & virtutes acquirendo, vt caueamus ab infernalibus carce-
ribus, dicamus cum Propheta, Ne derelinquas animam meā in infer-
no. Charissimi volo vobis ostendere & dicere, quod sunt nouem car-
ceres in inferno, sicut sunt nouem modi malæ vitæ in hoc mundo,
& illi qui tenent primum modum malæ vitæ, id est peccati, vadunt
ad primum carcerem, & qui tenent secundum, vadunt ad secun-
dum. & sic de alijs.

r *Primus modus malæ vitæ est carnalis conuersatio,*
Secundus spiritualis indeuotio,
Tertius crudelis incompassio,
Quartus mirabilis impatientia,
Quintus implacabilis discordia,
Sextus tyrannicalis præsidentia,
Septimus spiritualis vsurpatio,
Octauus fidei derelictio,
Nonus Dei abominatio.

Primus modus malæ vitæ in hoc mundo ad eundum ad primum
carcerem inferni, est carnalis conuersatio quò ad corpus, quē tenent
illi qui non curant de anima, sed totam diligentiam ponunt in cor-
pore, s. bene comedendo, bibendo, visitādo tabernas, &c. qui taliter
in hoc mundo delectantur. Dic practicè modū, quando tales sunt in
articulo mortis, diabolus qui fecit eos peccare videns hoc, cum festi-
natio-

natione vadit ad infernum coram Lucifero dicens, O Domine maledicte. Talis est in articulo mortis, quem feci peccare tali peccato mortali. O dicit Lucifer, Iam citò vadatis. Tunc veniunt omnes ad istum, & inueniunt ibi bonum angelum suum & dicunt ei, Recede, quia nihil habes in isto homine, quia noster est: nunquid fecit tale peccatum? Et angelus respondet eis, Adhuc potest pœnitere. O dicunt, nimis tardè est. Not. hic bene caussas, quare vix aut nunquam potest aliquis taliter agonizans verè pœnitere, & verã cõtritionem habere propter multa impedimenta. dic vt scis. Et tũc quãdo ista anima exit a corpore, dęmones rapiunt eam, sicut leo ouem, & sicut falco auem, dicentes, O misera maledicta, quæ sic peccasti, iam nobiscum eris in æternum, tibi dabimus quod meruisti, & sic eam cum catenis & magnis vlulatibus deducunt in infernum, & ponunt eam in primo carcere inferni. Si ergo vultis euadere istum carcerẽ caueatis à carnali conuersatione, dando solum necessitatem vitę humanę, vitando superfluitatem, agendo pœnitentiam, quia corporalis afflictio erit in primo ordine in gloria, s. cum angelis. Ideo Christus cõtrarium facientibus ait, Lu. 13. Dico vobis nisi pœnitentiã egeritis, scilicet refręnando corpus fręno abstinentię, & pœnitentiæ: omnes simul peribitis, sicut diues epul. De quo Dominus Lu. 16. Mortuus est diues, & sepultus in inferno. Sed hîc videamus vnum magnũ secretum. Quare damnatio istius diuitis vocatur sepultura, cùm certũ sit, quòd eius corpus non sit sepultum in inferno, immo corruptum est in terra. Dico quòd propter tres similitudines sepultura inferni comparatur sepulturæ mortui in hoc mundo. Ideo damnatio in inferno dicitur sepultura. Primò, quia quando moritur vna persona notabilis, aliquis amicorum suorum immediatè vadit ad denuntiandum curato, & alijs sacerdotibus ecclesiæ, & tunc presbyteri commouentur dicentes, eamus, eamus, &c. Similiter est in inferno, quia quando talis moritur, denunciatur Lucifero prælato inferni per illum qui fecit eum peccare, vt suprà dixi, & tunc Lucifer & alij dæmones commouentur, & faciunt rumorem magnum. Esaiæ decimoquarto. Infernus subter te conturbatus est, in occursum aduentus tui suscitauit tibi gigantes. Secunda similitudo, quia presbyteri vadunt ad domum defuncti, vt portent eum ad ecclesiam, cum cruce & ornamentis cantando planctus & cãtum doloris. Similiter dæmones veniunt ad domum peccatorum, & portant animam ad infernum cum cruce inferni, quæ est circulus. Psalmo vndecimo. In circuitu impij ambulant, & cantant cantus horribiles, sicut venatores, quando volunt capere prædam. Vnde Prouerbiorum vigesimoprimo. Vir qui errauerit à via doctrinæ, in cœtu gigantium cõmorabitur. Via doctrinæ dicitur via pœnitentiæ, quia illã Christus docuit. Matthæi quarto. Pœnitẽtiam agite, &c. Gigantes sunt diaboli, quia

ſunt magnæ ſtaturæ, quia minor diaboli inferni eſt maior maxima turri vel arbore exiſtente in mundo. Tertia ſimilitudo eſt, quia ſicut fiunt diuerſæ ſepulturæ mortuorum ſecundum diuerſos ſtatus perſonarum, ſic in inferno ſunt diuerſæ ſepulturæ. Vnde Ezechiëlis 32. nominantur ſeptem ſepulturæ inferni. Ibi Aſſur, ibi Elam, ibi Moloch, ibi Tubal, ibi Idumea, ibi Aquilo, ibi Pharao ſepultura eſt. Nota ibi ſeptem ſepulturas. prima Aſſur, quod interpretatur nemus, & eſt ſuperbia. Elam interpretatur abiectio in congregatione, & eſt auaritia. Moloch interpretatur captiuatio, & eſt luxuria. Idumea interpretatur ſanguinolenta, & eſt gula. Aquilo interpretatur parturiens, & eſt ira. Tubal interpretatur fletus, & eſt inuidia. Pharao idē eſt quod denudabitur, & eſt accidia. Ponam primo Idumeā ſecundū ordinem pœnarum damnatorum, quæ interpretatur ſanguinolēta, quia tales ſunt carnales, guloſi. Per peccatum illud totum corpus & ſanguis corrumpitur, & abbreuiatur vita, & generantur infirmitates. Vnde Eccleſiaſt. trigeſimoſeptimo. In multis eſcis erit infirmitas. Quod patet clarè, quia antiquitùs viuebant per multa tempora, vt patet de Adam, Mathuſalem, & Noë, & non comedebant panem & aquam, herbas & fructus terræ, nec bibebant vinum, nec comedebant carnes, ſed nos miſeri, &c. Tales ſepeliuntur in inferno in primo ordine dæmonum in puteo pleno calce viua. In tali ſepulchro fuit ſepultus ille diues, &c. Lucæ decimoſexto, nec potuit obtinere guttam aquæ, nec vnquam obtinebit. Calx viua de natura conſumit omnia illa cum quibus poſita ſit. Sic guloſi & carnales de cibis & potibus conſumunt corpus & animam & bona temporalia, de quibus pauperes bene viuerent. Ideo Sapientiæ vndecimo. per quæ quis peccat, per hæc & punietur, &c. Secundus modus malæ vitæ eſt ſpiritualis indeuotio, quò ad animam. Multi ſunt qui nullam deuotionem in ſua anima habent ad Deum, nec ſciunt orare rectè, ſed ſi loquerentur cum principe aliquo temporali bene ſcirent flectere genua, ſed cum Chriſto vel Virgine Maria vix niſi ſe induēdo vel calciando, quod nunquā auſi eſſent facere coram rege temporali vel regina. Et credendum eſt, quod oratio eorum non aſcendit, quia neſciunt quid dicunt, & oratio eſt aſcenſus mentis in Deum, vt dicit Damaſcenus, nec tales miſſam audiunt, niſi prius potauerint, aut reſpiciunt mulieres, viros, & econuersò, vel loquuntur adinuicem de malo ſuo, nec confitentur aut communicant tempore debito. Idem de eccleſiaſticis, non dicunt officium niſi confusè & indeuotè, non celebrant niſi pro proprio commodo, &c. & tunc dicunt duas miſſas, & libenter dicerent tres. Sic hîc quando tales moriuntur portantur in ſecundum carcerem à dæmonibus, qui ciciderunt de ſecundo ordine, ſcilicet archangelorum. Ideo Pſalmo ſeptuageſimoſecundo. Ecce qui elongant ſe à te, peribunt, ſcilicet per indeuotio-

uotionem, ſicut homo per deuotionem appropinquat Deo. Et iſtis debetur ſepultura Pharao, quod idem eſt quod denudabitur, & eſt accidia, quia multi quãdo ſunt diuites temporaliter, per ſuam indeuotionem ſunt pauperes ſpiritualiter nulla bona habẽtes. Vnde Lucæ decimo. Homo quidam deſcendebat à Ieruſalem in Iericho, qui incidit, &c. Tales quando moriuntur, ſepeliũtur in inferno in fimo hominis. Ideo Iohëlis primo. Computruerũt iumẽta in ſtercore ſuo, & quia indeuoti fuerunt, morientur vt non oretur pro eis. Ideo Auguſtinus dicit, Si ſcirem patrem meum in inferno eſſe, facerem conſcientiam orare pro eo, quia in inferno nulla eſt redemptio. Iob decimo. Quia damnati ſunt membra abſciſſa à corpore eccleſiæ, & mortua & ſeparata ab eccleſia, ideo nulla opera bona proſunt eis. Tertius modus malę vitę eſt peior, ſ. crudelis incompaſsio. Ex quo ſunt multi bene induti & parati, nõ curant nec compatiuntur de miſerijs aliorum, cùm tamen omnes fratres ſimus eiuſdem patris. Ideo orando dicimus, Pater noſter qui es in cælis. Matthæi ſexto. & Lucæ vndecimo, & eiuſdem matris, ſcilicet eccleſiæ ſponſæ ſuæ, qui nos parturiunt in baptiſmo. Ideo Chriſtus, Matthæi vigeſimotertio. Omnes autem vos fratres eſtis. Ergo compati debemus adinuicem, vt poſsimus eſſe in tertio ordine in gloria paradiſi cum principatibus. Qui habent miſericordiam fraternalem, ibi erunt. Aliter dicitur Iacobi ſecundo. Iudicium ſine miſericordia fiet illi qui non facit miſericordiam. Tales quando moriuntur ita crudeles, animæ eorum ſepeliũtur in tertio carcere in inferno cum illis diabolis qui ceciderunt de tertio ordine principatuum, & de illis dicitur, Ibi Elam quæ interpretatur abiectio in congregatione. Tales ſunt auari qui in hoc mundo faciunt magnam congregationem bonorũ temporalium iniuſtè acquirendo. Nota quomodo decipiunt pauperes, tales ſepeliuntur in inferno in puteo pleno auro bullienti, quia vt ſuprà. Per quæ quis peccat, &c. Sapientiæ vndecimo. O Chriſtiani recordamini illius verbi Chriſti dicentis, Marci. 5. Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiam conſequentur. Quartus modus malæ vitæ eſt mirabilis impatientia, ſicut ſunt illi qui contra Deum in aduerſitate indignantur, intantum quod ſi poſſent darent ei de pugno. De quibus dicit ſcriptura Eccleſiaſtici ſecũdo. Vę illis qui perdiderunt ſuſtinentiam, id eſt patientiam, & qui dereliquerunt vias rectas, ſcilicet patientiæ & dulcedinis, & diuerterũt in vias prauas, ſ. murmurationis & diſcordię & impatiẽtię. Tales ſepeliũtur, quãdo moriũtur in quarto carcere in inferno cũ dęmonibus, qui ceciderũt de quarto ordine poteſtatũ. De quibꝰ dicitur ibi, Aquilo ꝙ interpretatur parturiẽs, & ſunt iracũdi, quia ſicut qui parturit, ſtat in dolore, ita iracundi ſunt in dolore, quãdo nõ poſſunt ſe vindicare, cogitan-

do etiam quomodo poterunt verba iniuriosa proferre, & reddere, & stant in dolore. Et isti sepeliuntur in inferno in fouea serpētibus plena, qui eos pungunt & comedunt, sicut ipsi pupugerunt proximos suos, & comederunt, iniuriando verbis, & nō remittēdo. Ideo Matthæi sexto. Si non dimiseritis hominibus, &c. ergo, Per quæ quis peccat, &c. O Christiani facite oppositum seruando patientiā virtualem, quia dicitur Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Quintus modus est peior, scilicet implacabilis discordia, scilicet portando semper odium, rancorem, & inuidiam in corde suo. Hic modus inuenitur in his qui semper inuident alijs, & nituntur destruere bona proximi sui. O quantum dolent isti de bonis & prosperitate aliorum, corde cogitando, ore loquendo, & opere implendo suum odium in eis si possent. Tales quando recedunt, trahuntur à dæmonibus in quintum carcerem inferni cum illis qui ceciderunt de quinto ordine. De quibus dicitur, Ibi Tubal, sepultura eius, quod interpretatur fletus, & est peccatum inuidiæ, quia vt dixi, inuidus flet, & dolet de bonis alterius. Tales sepeliuntur in inferno in puteo pleno pice bulliente nigerrima, quia habuerunt cor nigrum & obscurum, non clarum, & non egerunt iuxta prȩceptum Christi. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Ioan. 15. ideo Christus Mat. 18. tradidit eum tortoribus, quia cùm dominus suus dimisisset sibi decem millia talenta, noluit misereri conserui sui qui debebat ei centum denarios. O Christiani, &c. Secùs est de illis qui non portant inuidiam, nec habent rancorem, &c. sed amore Dei diligunt proximum dimittendo iniuriam, ne dominus sumat de eis vindictam. Matthȩi sexto. Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cȩlestis delicta vestra. Sextus modus est tyrannicalis præsidentia quantū ad dominos & prælatos qui non habent bonum titulum vel iustum, qui non se bene regunt, quando habent dominium vel prælationē dando se ribaldarijs, ebrietatibus, ludis, &c. vigilando in his vsq; ad mediam noctem, &c. fiunt pompȩ vt vix sufficiant in reditibus habendo, quasi qualibet hebdomada nouum tabernū vel habitum, nō ministrant pauperibus eleemosynam, nec curant de iustitia tenenda. Contra tales dicitur Sapien. 6. Iudicium durissimum his qui præsunt fiet. Durissimum in superlatiuo gradu. Nā durum de propria persona, durius de domo & familia, sed durissimū de toto dominio & prælatione. Quia quando tales moriuntur, ad sextum carcerem inferni cum diabolis, qui ceciderant de sexto ordine dominationū, portabūtur. De illis dicitur ibi, Moloch, quòd interpretatur captiuatio, & est luxuria, fornicatio, &c. quia omnis peccator coram Deo est fornicator, quia facit fornicari filiam Dei, scilicet animam nobilissimam. Tales sunt luxuriosi, qui capiūtur à diabolo sicut pisces

hamo, quia ſicut piſcator cooperit hamum ne piſces videant, ſic diabolus accipit peccatores, & ſpecialiter luxurioſos oſtendendo eis delectationes & hamum, id eſt tormenta quæ poſt peccatum ſequũtur, occultat, & poſtea trahit ipſos cum peccato ad infernum. Vnde Eccleſiaſtici nono. Sicut piſces capiuntur hamo, & ſicut aues laqueo comprehenduntur, ſic capiuntur homines in tempore malo. Tales ſepeliuntur in inferno, in puteo pleno ſulphure. Sulphur ardens multum fœtet. Sic mali præſidentes & luxurioſi inflammati in concupiſcentijs & libidinibus & deſiderijs malis multum fœtẽt coram Deo, quia ardenter deſiderauerunt decipere proximum ſuum, &c. Ideo erunt in ſulphure. Apocalypſis vigeſimoprimo. Pars illorum erit in ſtagno igne ardenti & ſulphure, quia vt ſuprà. Septimus modus eſt ſpiritualis vſurpatio conſiſtens in hoc quod eſt reditus, & decimas retinere. Contra tales dicit Auguſtinus. Lucrũ in arca, damnum in conſcientia. Et religioſi Deo furentur, quod ſibi dederunt, ſcilicet corpus per votum caſtitatis: quia multoties ſunt inhoneſti & luxurioſi. Item animam furantur, quam dederunt per votum obedientiæ, quia ſæpè ſunt inobedientes, & rebelles ſuis prælatis. Item bona temporalia, quæ per votum paupertatis dederũt Deo dicentes illud Matthæi decimonono. Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Sed per affectionem terrenam retrorſum reſpiciunt. Ideo Chriſtus Lucę nono. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei. Quando tales qui retinuerunt bona Dei, iniuſtè vel malè expenderũt, moriuntur, detrahentur ad infernum, ad ſeptimum carcerem cum dæmonibus, qui ceciderunt de ſeptimo ordine thronorum, & ſepeliuntur in puteo pleno veneno bullienti. Nota quando Conſtantinus imperator magnus dedit reditus eccleſiæ propter Deum, id eſt miniſtris eccleſiæ propter Deum: audita fuit, vt dicitur à nonnullis, vox in aëre ipſo die dicens, Hodie in eccleſia Dei ſeminatum eſt venenum, ſcilicet pro ipſis qui malè vtuntur bonis eccleſiæ, vel ea iniuſtè retinent. Ideo per quæ quis, &c. Octauus modus, malæ vitę eſt fidei derelictio, quando, ſcilicet iam in corde dubitamus tenentes errorem, falſas opiniones de Deo, vel de ſanctis, vel de articulis fidei. Quia ſicut dicitur 2. Petri ſecundo. Melius eſſet illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo quod illis traditum eſt ſancto mandato. Contingit enim eis illud veri prouerbij. Canis reuerſus ad vomitum ſuũ, & ſus lota in volutabro veri. Item Prouerbiorum vigeſimoſexto. Sicut canis qui reuertitur ad vomitum ſuum, ſic imprudens qui iterat ſtultitiã ſuã, &c. Quando verò tales moriuntur deportãtur ad infernũ ad octauum carcerem cum illis qui de octauo ordine ceciderunt, ſ. Cherubin. Et de iſtis & alijs ſequentibus dicitur, Ibi Aſſur ſepultura eius

quod interpretatur nemus, & significat superbiam, quia in nemore sunt arbores inordinatæ. Ita superbi sunt inordinati, quia nolũt tenere ordinationem Christi dicentis. Mat. 11. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Item arbores nemorum sunt infructuosæ, quia non habent nisi folia & frondes, sic superbi crudeles habent plura verba vana, pomposa, & frondes, scilicet vanitates, portando noua ornamenta, sicut cornua, caudas, &c. Et nullum habent fructum, quia dicitur ad Hebr. vndecimo. Sine fide impossibile est placere Deo. Tales sepeliuntur in inferno, in puteo pleno plombo liquefacto: quia plumbum est ponderosum, & conueniens est ad humiliandum eos qui noluerũt esse humiles in hoc mundo, iuxta dictum verbi Christi Lucæ decimooctauo, qui se exaltat humiliabitur. Nonus modus malę vitæ est peior omnium, scilicet Dei abominatio, vt illi qui irascendo Deum blasphemant, negant & renegant, vt faciunt sæpè lusores taxillorũ, & homines armorum in domibus pauperum laboratorum, in despectum Christi & Virginis Marię, eos verberando & bona eorum auferendo. De talibus dicitur Tob. 13. Maledicti erunt qui contempserint te, & condemnati erunt omnes, qui blasphemauerunt te. Quoniam omnes tales sine pœnitentia frequenter moriuntur, & includuntur in nono carcere inferni cum illis qui de nono ordine, scilicet Seraphim ceciderunt, & credo quod tales sepeliuntur in infimo loco cum Lucifero. cõtrà autem dicendum est, & erit de illis, qui benedicunt Deum. Tob. 13. Benedicti erunt qui ædificauerunt te, & beati omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto. Tales veraciter possunt dicere, Ne derelinquas animã meam in inferno, &c. Quod nobis concedat omnipotens, &c.

De sancta Trinitate.

Sermo I.

Vomodo possunt hæc fieri. Io. 3. Hęc quæstio est in euangelio hodierno, sed solutio est. Io. 11. & 14. c. Cũ magister noster Iesus Christus docuisset discipulos suos, & eis mirãda dixisset de diuinis personis, & inter alia de patre dixisset hæc verba, In domo patris mei mansiones multæ sunt, &c. His auditis dixit Philippus Christo, Dñe ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Christus respondit Philippo dicens, Qui videt me, videt & patrem meũ, &c. Ex qua historia patet quod magister Iesus Christus Philippum quærentem & petentem reprehendit dicens, Quomodo tu dicis ostende nobis patrem. Sub istis verbis Philippi loquẽtis Christo magistro suo potest fieri talis quęstio & petitio. An discipulus qui audit magistrum loquentẽ difficilia

ficilia ad diſcendum & intelligendū, poſsit magiſtro mouere quæſtionem ſine reprehēſione, & quando & in quibus caſibus hoc poſſit fieri. Dicendum quod in tribus caſibus, quos ponit ſanctus Ioan. Primus caſus vel prima conditio eſt, quando lectio magiſtri eſt ſupernaturale ingeniū hominis & intellectum, hoc eſt quando excedit humanam rationem. Iſtum caſum ponit Ioā. 3. ca. vbi dicit, quod magiſter noſter Chriſtus dicēs Nicodemo, inter alia dicit ſibi, Amen amen dico vobis, niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre regnū Dei. Ecce Chriſti lectio & diſciplina. Hæc lectio excedit naturale ingenium hominis ſeu intellectū, quia homo quando eſt iam ſenex quod iterū naſcatur, quod vterū matris ingrediatur, humanū excedit intellectum. Ideo Nicodemus iſtam diſciplinam non valens intelligere, formauit ſuper eam quæſtionem & dixit ei: Quō poteſt homo renaſci cū ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrē matris ſuæ iterato introire & renaſci? Et tunc magiſter Ieſus Chriſtus ſibi expoſuit, ꝙ erat duplex natiuitas. Vna in matris vtero. Alia verò in baptiſmo & ſpiritu ſancto. Vltimo modo oportebit eum naſci qui voluerit videre regnū Dei. Secundus caſus ſeu conditio eſt quando lectio magiſtri eſt cōtra experimētū cōſuetudinis generalis, hoc eſt quando excedit omnem conſuetudinem & viſionem. Iſtum caſum expoſuit beatus Io. 6. c. vbi exprimit ꝙ Chriſtus docens ſuos diſcipulos inter alia dixit, Ego ſum panis viuus qui de cælo deſcēdi. Si quis mā ducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et panis quem ego dabo, caro mea eſt. Ecce Chriſti lectio. Hæc lectio excedit omnem conſuetudinem & experimentum, quod homo det carnes ſuas alijs ad manducandum & nutriendum, hoc nunquā eſt viſum nec probatū, nec auditum, ideo non valentes lectionē capere litigabant adinuicem, & quæſtionē formantes dicebant. Quomodo poteſt hic dare nobis carnem ſuam ad manducandū? Et tunc magiſter expoſuit eis quomodo ipſe erat filius Dei, verus Deus & homo, & quomodo panis erat conuertendus in eius carnem, & vinum in eius ſanguinē, in ſpecie vini, & quomodo hic cibus bene vtentibus confert vitā æternam. Cōſimilem ſententiam Ioan. 7. expoſuit, quod cùm ipſe Ieſus in templo doceret, Iudæi ſcientes quod nunquam magiſtrum habuerat nec didicerat, & docebat mirabilia de ſacra ſcriptura, videntes hoc eſſe contra generalem conſuetudinem hominum & experimentum, admirantes quærebant & dicebant, Quomodo hic literas ſcit, cùm nunquam didicerit. Ieſus autem ſoluens eis iſtam quæſtionē dixit, Mea doctrina nō eſt mea, ſed eius qui miſit me. Si quis voluerit voluntatē eius facere cognoſcet de doctrina vtrum ex Deo ſit, an ego à meipſo loquar. Qui à ſemetipſo loquitur, gloriā propriā quærit. Tertius caſus quando lectio magiſtri eſt contra præceptum ſacræ ſcripturæ, ſeu conſiliū, hoc eſt quando excedit diuinā reuela-

tionem. Iſtum caſum exponit beatus Ioãnes ſeptimo cap. vbi ponit, quod magiſter noſter Ieſus Chriſtus loquẽs & docens Iudęos inter alia dixit eis, quod ipſe filius hominis erat verus Meſsias, & habebat exultari in cruce & ſuſpendi. Ecce Chriſti lectio. Hæc lectio videbatur Iudæis cõtradicere & excedere reuelationẽ diuinam & ſcripturam ſacram. Cùm enim ſcriptura ſacra dicat Chriſtum ſeu Meſsiam vel filiũ hominis nunquam moriturum, & Chriſtus dicebat & docebat ſe in cruce moriturum, contra ſacram ſcripturam videbat docere. Et ideo Iudæi capere non valẽtes quæſtionem formantes dixerunt, Nos audiuimus ex lege quod Chriſtus manet in æternum. Et quomodo tu dicis, Oportet exaltari filium hominis. Quis enim eſt ille filius hominis? Et tunc Chriſtus expoſuit eis quomodo ipſe poterat mori, ſecundum humanitatem, ſed ipſe viueret in æternum, ſecundum diuinitatem. Ecce tertius caſus. Patet ergo ſolutio quæſtionis in qua quęrebatur ſecundum quem caſum diſcipulus attenderet vt poſsit ſine reprehenſione ſuper lectione magiſtri quæſtionem facere. Patuit enim in tribus caſibus. Primò ſi magiſter diceret aliquid quod excederet naturale ingenium hominis, & intellectum. Secundò ſi diceret aliquid contra experimentum naturalis conſuetudinis. Tertiò ſi diceret aliquid quod excederet conſilium reuelatum in ſacra ſcriptura contentum, præſertim ſi imponeretur diſcipulis ad credendum & tenendum, tunc diſcipuli iuſtè & ſine reprehenſione poſſent quæſtionem magiſtro facere, & dicere, Quomodo poſſunt hæc fieri. Reuera beatus Ioannes qui eſt in ſacra ſcriptura maximus, qui eſt doctus & magiſtratus per Chriſtum, & eius cõſilium & paradiſi ſtudium, quia per trinitatis myſterium ipſe & eius diſciplina approbatur. Iſte enim tam grandis magiſter & admirabilis inter multas admirandas quæſtiones & diſciplinas ponit & dicit primæ Ioannis quinto. Tres ſunt qui dant teſtimonium in cælo, pater, verbum, & ſpiritus ſanctus, Et hi tres vnum ſunt. Hæc diſciplina videtur habere prædictas conditiones. Prima excedit hominis intellectũ, & rationem & ingenium. Quod ſic patet, quia ſecundum rationem noſtram videtur, quod quæcunq; diſtincta ſunt, ſunt in natura ſua diſtincta. Verbi gratia, In omni genere creaturarũ cælum & terra diſtincta ſunt, quia cælũ habet naturum & formam incorruptibilem, & terra corruptibilẽ, & ſic tanquã corruptibile & incorruptibile diſtincta ſunt. Sic natura diſtinctę ſunt duę ſtellę in cælo, vt ſol & luna, quamuis ſunt incorruptibiles, tamen diſtinctæ ſunt loco & magnitudine, & etiam claritate. Etiam in angelis natura & eſſentia diſtincta ſunt lapis & arbor, diſtincta ſunt natura capra & leo. Duo homines anima diſtincti ſunt, quia alia eſt anima Petri, & alia eſt anima Matthiæ, & alia eſt anima Georgij. Ita quod vbicunque inuenimus in rebus creatis diſtinctionem perſonarũ, ſemper inuenimus

diſtin-

distinctionem essentiarum & naturarũ. Quod igitur dicimus quòd in diuinis sunt tres personæ distinctę,& non per essentiam vel substantiam vel per naturã distinctæ,rationẽ excedit. Si enim filij Israel non poterant intendere in facie Moysi propter claritatẽ vultus eius, vt habetur Exo. 34. quia videbat Dei essentiam,& personarum trinitatem,quomodo possemus attendere & attingere trinitatem omnia excedentem? Quomodo enim quis posset intelligere quod vnitas sit trinitas,& trinitas sit vnitas,cũ numeri oẽs sint natura & specie distincti vt non sint duo æquales? Quia ternarius excedit binarium,& quaternarius ternariũ,&c. Quomodo ergo poterimus nos capere quòd pater & filius & spiritus sanctus sint tres personæ, & indiuisa substantia,natura,& essentia,non capit ratio humana. Igitur excedit rationem. Ideo dicit beatus Bernard. in sermone de sancta & inaccessibili trinitate. Inquirere de trinitate peruersa curiositas est,tenere & credere vt docet ecclsia, fides & securitas est: videre eam sicut est,fœlicitas est. Et propter hoc Augustinũ volentẽ hoc mysterium ostendere rationibus, legimus reprehensum. Legitur enim eo tempore quo libros de trinitate sancta composuit,&c. Nota historiam sermone sequenti, &c. Igitur patet quòd excedit humanum ingenium. Secundò excedit omne experimentum & exemplar. Quòd sic patet secundum Apostolum ad Romanos primo. Et secundum Dionysium de cælesti Hierarchia. Quæ cognoscimus de inuisibilibus & cælestibus, per visibilia percipimus, modò in rebus inuisibilibus & creatis. Oppositum huius mysterij inuenimus vt patuit. Quamuis enim hoc mysterium sanctissimæ trinitatis probemus vel magis declaremus per exempla & similitudines, tamẽ omnia deficiunt. Quòd patet si vnum exemplum in medium deducatur. Dicitur quòd in pomo sunt tria,scilicet ordor,sapor,& color,& tamen non est nisi vnum. Sic in sancta trinitate sunt pater,filius,& spiritus sanctus,& tamen tantum vnus est Deus. Istud exemplum si magis attendatur & benè,magis est contra quàm pro. Nam illorum trium nullum est primũ. Nec color est pomum, nec odor est pomũ, nec super est pomũ. Sed in trinitate pater est Deus, filius est Deus, spiritus sanctus est Deus, patet hoc idem simile in exẽplis alijs, quæ omnia deficiunt à perfecta probatione & ostensione istius altissimi mysterij, quod est quòd Deus est vnus & trinus. Vnde de hoc legitur quarto Esdræ quarto, quòd cùm Esdras super quibusdam Dei secretis miraretur & vellet cõprehendere, angelus dixit sibi, Si vales flammam ignis pondera, flatum mensura venti, & diẽ præteritũ reuoca, quasi diceret, Non posses comprehendere hæc terrena, quo modo poteris comprehendere cælestia? Patet ergo quòd excedit omne experimentum. De hoc vide beatum Thomam prima parte, quæstione. 32. articulo primo. Ibi ostendit subtiliter, quòd impossibile est

bile eſt per rationem naturalem ad cognitionem trinitatis diuinarũ
perſonarum peruenire. Et quod ille qui nititur trinitatem diuinarũ
perſonarum probare naturali ratione, dupliciter fidei derogat. Vide
eum vbi ſuprà. Tertiò videtur excedere diuinum myſterium reue-
latum in lege ex parte Dei, quam populo Dei tradidit. Ita Deus di-
cit Deut. 6. Audi Iſraël, Deus tuus, Deus vnus eſt. Ponit igitur Deus
vnitatem & non trinitatem, vt videtur. Item beatus Paulus qui pe-
netrauit vſque ad tertium cælum & audiuit arcana Dei, primæ Co-
rinthiorum octauo, dicit ſic. Nam etſi ſint, qui dicantur dij ſiue in
cælo ſiue in terra, ſi quidem ſunt dij multi & domini multi, nobis ta-
men eſt vnus Deus pater, ex quo omnia, & nos in illo, & vnus do-
minus Ieſus Chriſtus, per quẽ omnia, & nos per ipſum. Vt videtur,
Paulus ponit in diuinis vnitatem & non trinitatẽ. Et quia iſti duo,
ſcilicet Moyſes & Paulus qui hic exiſtentes viderunt diuinã eſſen-
tiam, quod eſt eis conceſſum, dicit Auguſtinus, & nulli alteri, po-
nunt in diuinis vnitatem, vt videtur, & non trinitatem. Ideo ponere
trinitatem, videtur contra legem veterem & nouam, & per conſe-
quens contra diuinum myſterium reuelatum. Ponitur etiam idem
ſub pręcepto ad credẽdum, vt expreſsè habetur extra de ſumma tri-
nitate, & fide catholica, cap. primo. Igitur iuſtè & ſine reprehenſio-
ne ſecundũ prædicta de triplici cauſſa, &c. Nos qui audiuimus bea-
ti Ioannis lectionem, quæ eſt quod tres ſunt qui teſtimonium per-
hibent in cælo, pater, verbũ, & ſpiritus ſanctus, poſſumus quæſtio-
nem formare, & dicere verba thematis prędiſſumpti. Quomodo poſ-
ſunt hæc fieri quod in diuinis credamus vnitatem in eſſentia, & tri-
nitatem in perſonis? & hoc vt videtur eſt contra hominis rationem,
& ingenium verum. Si credideris, videbis. Si credideris inquam hic
viator, videbis illic comprehenſor. Si credideris in terris, videbis
in cælis. In quibus verbis beatus Ioãnes ſoluit tres quæſtiones, quas
ſibi de trinitate poſſumus facere,

Prima ſi eſt ſubtilitate difficilis,
Secunda ſi eſt veritate infallibilis,
Tertia ſi eſt cognoſcibilitate attingibilis.

Reſpondet quod ſic certitudinaliter & cõditionaliter quomodo poſ-
ſunt hæc fieri Si credideris, videbis. Primam quæſtionem & ſecun-
dã, ſ. quod hoc ſacramentum trinitatis & altiſsimum myſterium eſt
ſubtilitate difficile mirabiliter, & veritate infallibile certitudinali-
ter, oſtendit beatus Ioannes Apocalypſis 5. vbi dicit quod vidit li-
brum intus & foris ſcriptum ſeptem ſigillis ſignatum, & vidit ange-
lum fortè clamantem & pędicantem voce magna. Quis eſt dignus
aperire librũ, &c. Nullus eſt repertus nec in cęlo ſurſum, nec in terra
in medio, nec in inferno deorſum, qui valeret aperire librũ vel ſol-
uere aliquod de prædictis ſigillis, & flebat Ioannes, quia nullus erat
dignus

dignus aperire librũ. Et ecce agnus qui erat ibi tanquã occiſus, qui habebat oculos ſeptem in virtute magna ſurrexit, & aperuit ſeptem ſignacula libri. Et tunc quatuor animalia, & 24. ſeniores qui aderãt, benedixerunt Deum, & dederunt gloriã & honorem. Per illum librum B. Ioannes intellexit ſacramentum trinitatis & myſterium ſecretorum omnium contentorum, intus & foris eſt ſcriptus, & rerũ inuiſibiliũ quę ſunt in cęlo intus, & rerũ viſibiliũ quę ſunt extra foris, proprietatibus & perfectionibus omnibus excellentiori modo eſt inſignitus. Nam perfectiones quæ ſunt in omni viſibili & inuiſibili re, excellentiori modo ſunt in ſancta trinitate. De hoc vide S. Tho. 1. par. q. 4. ar. 2. ibi oſtendit quomodo omnes perfectiones rerum ſunt in Deo. Septem ſigillis liber ſignatus eſt, quia ſeptẽ ſecretis hoc ſacramentũ & myſteriũ trinitatis clauſum eſt. Solus autem Chriſtus tãquã agnus occiſus potuit aperire. Quia nullus niſi Chriſtus agnus in cruce ſecũdũ humanitatẽ paſſus, dignus eſt perfectiſſimè declarare: quia habet oculos ſeptẽ de ſcientia omnium perfectionũ. Sicut enim à Chriſto aperiente ſigilla ſeptẽ & ſecreta didicimus, ita vobis declaramus & aperimus. Primũ ſigillũ eſt ſecretum ſ. quod in iſto myſterio trinitatis ſunt tres perſonę, nõ natura diſtinctę, ſed relatione, & vna perſona nõ eſt alia, & tamẽ nõ ſunt niſi vna natura & ſubſtãtia & eſſentia, ita ꝙ ſunt tres perſonę diuinę, ſed tãtũ vnus eſt Deus, & quilibet eſt Deus. Quod ſi verũ patet, quia ita dicit beatus Io. 5. c. 1. canonica. Tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in cęlo, pater, verbũ, & Spiritus ſanctus. Et hi tres vnũ ſunt, & hoc cõfirmat eccleſia, extra de ſum. tri. & ſi. ca. c. firmiter credimꝰ, hoc eſt valdè mirabile, & quomodo? Nunquid erit mirabile, oſtenſis Petro, Iacobo, & Ioãne, ſi diceremus, quod ſint tres perſonę humanę, & non ſunt tamẽ tres homines, ſed tantùm vnus homo, vt diceretur, Pet. eſt homo, Iac. eſt homo, Ioan. eſt homo, & quod ſint vnus homo & nõ tres homines, & quod in eis nõ ſint tres animę ſed vna tantũ anima. Reuera mirabile erit. Ita in propoſito de ſancta trinitate eſt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, ſunt tres perſonæ diuinæ, & tamẽ nõ tres dij, ſed vnus tantũ Deus. Certè mirabile eſt quomodo poſſunt hæc fieri. Sigillũ clauſum eſt, ſed aperiatur, quia poſſunt hæc fieri. Quod ſic patet per exẽplũ in natura, ꝙ à fonte exit riuꝰ, & à riuo exit vnũ ſtagnũ, & ſunt tres cõgregationes aquæ, & tamẽ nõ ſunt tres aquę, ſed vna aqua in natura. Pariformiter à patre exit filius, & ab vtroq; ſpũs ſanctus, & ſunt tres perſonę diuinę, ſed tamen vnus Deus. Et verũ eſt dicere, quod pater eſt Deus, filius eſt Deus, ſpũs ſanctus eſt Deus. Sed tamẽ nõ tres dij, ſed vnus tantũ Deus. Ecce primũ ſigillũ apertũ per agnũ, ſ. Chriſtũ. Secũdũ ſigillũ eſt quod vna perſona diuina, quãuis nõ eſt alia, tamẽ eſt in alia. Quod ſic patet, nã Chriſtus dixit Philippo, vt habetur Io. 14. Nõ credis quia ego in patre, & pater

in me est. Et hoc confirmat ecclesia titulo & capitulo preallegatis, firmiter credimus. Hoc est valde mirabile, & quomodo? Nunquid mirabile esset quòd Petrus non esset Paulus, & Paulus non esset Ioannes, & tamen Petrus esset in Paulo, & Paulus in Ioanne? profectò mirabile esset. Ita in proposito. In mysterio trinitatis pater non est filius, nec filius spiritus sanctus, & tamē pater est in filio, & filius in spiritu sancto, & spiritus sanctus in patre & filio. Certè mirabile est. Quomodo ergo possunt hæc fieri? sigillum clausum est, sed aperiatur. Sed si est mirabile, tamen est possibile, nec dubitale est, quia possunt hæc fieri. Quòd autem ita sit ostendit Christus, qui est agnus per tale exemplum. Nam in natura ponamus, quòd sint tres homines multum se mutuò diligentes, s. Petrus & Paulus & Ioannes, cor Petri nō est pauli, nec cor Pauli est Ioannis, sed sunt tria corda. Sed quia mutuo se diligunt, cor vnius est in corde alterius. Et ideo quod vnus vult, vult alius. Nam dicit Augst. quòd animus siue cor magis est vbi amat, quā vbi animat. Et hoc cōfirmat Christus Matt. 6. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et tamen clarum est, quod thesaurus non est cor, neque cor est thesaurus, & tamen thesaurus est in corde, & cor in thesauro. Et propterea scribitur. 1. Io. 4. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Et sic patet quòd pater est in filio, & filius in patre, & spiritus sanctus in patre & filio. De hoc S. Tho. 1. parte. q. 42. arti. 5. vbi dicit in corpore articuli, quòd in patre & filio est tria cōsiderare, scilicet essentiam, relationem & originem, & secundum quodlibet istorum filius est in patre, & econuersò. Hæc ille: Et idem iudicium est de spiritu sancto quod de patre & filio. Tertium sigillum & secretum est, quòd istæ tres personæ vna est ingenerabilis, scilicet pater, alia genita, tertia spirata. Prima à nullo, secunda à prima, & tertia à prima & secūda. Et quod sit verum, ita ostendit Athanasius dicens, Alia est persona patris, alia filij, alia spiritus sancti. Et infra ponitur, Pater à nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius à patre solo est, non factus, nec creatus. sed genitus. Spiritus sanctus à patre & filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Nota totum. Et hoc confirmat ecclesia, titulo & capitulo allega. Hoc est mirabile, & nunquid esset mirabile, quòd aliquis homo generaret, & generatus non esset, & quòd generaret & sine muliere generaret? certè sic, & ꝙ esset aliquis homo qui homo productus esset, & sine muliere productus, & quòd esset productus & nō genitus? Reuera mirabile esset. Ita in proposito. Nā Deus pater generatus non est, neq; ab aliquo est. De hoc vide S. Tho. 1. par. q. 33. Deus filius à Deo patre generatus est, & sine matre generatus, loquendo de generatione eius æterna, & spiritus sanctus à Deo patre, & Deo filio spiratus est, & procedens est sine muliere, & tamen generatus non est. Hoc valde mirabile est.

Igitur

Igitur quomodo possunt hæc fieri? sigillum clausum est, sed aperiatur. Sed & si est mirabile, tamen est possibile, nec dubitabile, quia possunt fieri, quòd autem ita sit, ostẽdit Christus, qui est agnus per tale exemplum in natura. Adam à nullo homine processit, quia fuit primus homo. Eua ab Adam solùm, Abel ab Adã & Eua simul. Isti tres habent humanitatem, quia quilibet erat homo, & tamen nullus à nullo, scilicet Adam, & alius ab vno, scilicet Eua, & alius à duobus, scilicet Abel ab Adam, & Eua. Ita in proposito, sicut Adam habuit humanitatem, & non habuit ab aliquo alio. Ita Deus pater habet diuinitatem à nullo, sed sicut Eua habuit humanitatem ab vno homine, quia ab Adam sine muliere, ita filius Dei habuit, & habet diuinitatem à solo Deo patre sine cõiuge. Nec mirũ, quòd sicut filius Dei est generatus à matre, quantum ad humanitatem sine viro & patre, ita quantum ad diuinitatem est genitus à patre sine matre. Et sicut homo humanitatem habuit à duobus, scilicet Abel, quia ab Adam & Eua. Item spiritus sanctus habuit & habet diuinitatem à patre & filio æqualiter. Quartum sigillum est, quòd quamuis Deus pater generat, & ab æterno generauit Deum filiũ, tamen nec pater est prior filio, nec filius posterior patre, sed sunt coæterni. Quod autem ita sit, ostendit Athanasius dicens, Et in hac trinitate nihil prius aut posterius, nihil maius aut minus. Sed totę tres personæ coęternæ sibi sunt & coęquales. Et hoc etiam cõfirmatur titulo & capi. pręallega. Hoc est valde mirabile. Et quomodo? nunquid mirabile esset, quòd Adã non præcessit Abel, & quòd architector non esset prior quã domus per eum ædificata? profectò esset. Ita in proposito dico, ꝙ Deus pater genuit filium, & quòd ipse non sit filio prior, nec filius posterior patre, neque ille antiquior, nec iste iunior. Certè mirabile est, Quomodo possunt hæc fieri? sigillum clausum est, sed aperiatur. Et si est mirabile, tamen est possibile nec dubitabile. Quia possunt hæc fieri. Quòd autem ita sit, ostendit Christus per tale exemplum. A sole exit radius, à radio splendor, tamen sol non est prior radio, nec radius splendore. Nam in puncto quo est sol, radius eius fit, & in eodẽ puncto à sole & radio splendor procedit. Idem de candela si accendatur. Ita in proposito à Deo patre vt à sole radius exit Deus filius, & à Deo patre & filio exit Deus spiritus sanctus, vt splendor, quia Deus pater ab æterno generauit filium. Et Deus pater & Deus filius ab æterno spirauerunt spiritum sanctum. Et per consequens omnes tres fuerunt ab æterno. De hoc vide sanctũ Tho. 1. parte. q. 42. art. 2. Ibi dicit in principio corporis articuli, quòd necesse est dicere filiũ esse coæternũ patri. Quòd subtiliter ibidẽ probat. Itẽ iudicium est de spiritu sancto, quia suo principio, s. patri & filio necessario est coęternus. Quintũ sigillum secretũ est, quòd omnia quæ habuit pater, dedit filio, & tamen totũ sibi retinuit. Et omnia quæ habuerunt

pater

pater & filius ſpiritui ſancto dederũt, & totũ ſibi retinuerũt. Quod autem hoc ſit verum, declarat magiſter ſententiarũ lib. 1. Et Athanaſius vbi prius. Et valde mirabile eſt. Et quomodo? Nũquid eſſet mirabile quod ego haberem decem florenos, & omnes illos traderem altari, & eoſdem retinerem, ita quod eſſent verè dati, & verè retenti? Ita in propoſito, quia Deus pater omnes ſuas perfectiones dedit filio, & omnes ſimul retinuit, & ambo eaſdem ſpiritui ſancto dederunt, & eaſdem ſibiipſis retinuerunt. Certè mirabile eſt. Et quomodo poſſunt hęc fieri? ſigillum clauſum eſt, ſed aperiatur. Sed & ſi eſt mirabile, tamen eſt poſsibile, nec dubitabile, quia hæc poſſunt fieri. Quod autem ita ſit, oſtendit Chriſtus per tale exemplum in natura. Magiſter totam ſcientiam dat baccalaureo, & totã ſibi retinet, quia dando eam non priuatur ea, & ambo dãt totam diſcipulo, & ambo retinent ſibiipſis totam. Ita in propoſito, Deus pater totum velle, & ſcire & poſſe dedit filio, & totum ſibi retinuit, & eis non eſt priuatus, & pater & filius communicauerunt ſpiritui ſancto, & ſibi retinuerunt. Sextum ſigillum eſt, quod totum poſſe, totum velle, & ſic de alijs perfectionibus quas habet pater, habet filius, habet etiam ſpiritus ſanctus, & tamen Deus pater poteſt generare filium, quia Deus filius hoc non poteſt nec ſpiritus ſanctus. Et etiam pater & filius poſſunt ſpirare ſpiritum ſanctum alium ab ipſis in perſona, & tamen hoc non poteſt ſpiritus ſanctus. Quod autem ita ſit, oſtendit magiſter ſententiarum, & confirmatur vt prius. Hoc eſt mirabile. Quomodo igitur hæc fieri poſſunt? ſigillum clauſum eſt, ſed aperiatur. Sed & ſi eſt mirabile, tamen eſt poſsibile, nec dubitabile, quia poſſunt hæc fieri. Quod ſic patet. Nam ponatur exemplum, quod rex Caſtellæ habeat vnam nobilem ciuitatem, & habeat plenũ poſſe ſuper eam vendendi, donandi, & alienandi, & det illam cum toto poſſe ſuo & dominio regi Arragoniæ, & transferat dominium, hoc caſu poſito totum dominium, & poſſe quod habebat rex Caſtellæ in dicta ciuitate, habet rex Arragoniæ, & tamen rex Caſtellæ habebat poſſe, quod poterat eam dare, non ſolùm regi Angliæ, Franciæ, &c. immo etiam regi Arragoniæ. Et tamen iſte rex Arragoniæ dato quod poſsit dare regibus Franciæ & Angliæ, non tamen Arragoniæ, quia ſuum eſt, ideo ſibiipſi dare non poſſet. Ita in propoſito Deus pater totum poſſe ſuũ, & velle dedit filio. & pater & filius ſpiritui ſancto, & quidquid pater poteſt & vult, filius poteſt & vult, & quęcunq; ambo volũt & poſſunt, poteſt & vult ſpiritus ſanctus. Et tamen Deus pater poteſt generare Deũ filiũ, & tamẽ Deus filius nõ poteſt generare Deum filiũ, & Deus pater, & Deus filius poſſunt & volunt producere ſpiritum ſanctum, & tamen ſpiritus ſanctus nec vult nec poteſt producere ſpiritũ ſanctũ. Ecce ſextũ ſigillum apertum per Chriſtũ. De hoc vide S. Tho. 1. par. q. 42. ar. 6. Ibi concludit

dit & probat, quod filius est ęqualis patri in potestate, & spiritus sanctus vtrique: quo tamen non obstante non sequitur, vt idem dicit, pater potest generare, ergo filius. Cuius rationem assignat ibi suprà in solutione ad tertium argumentum. Septimum sigillum est, quod pater est omnipotens, & non habet posse vt generetur. Filius est omnipotens, & tamen non habet potentiam vt generet. Et spiritus sanctus est omnipotens, & tamen non habet potentiam vt generet, vel producat spiritum sanctum. Et vterque istorum est omnipotēs, & neuter habet potentiam vt diem præteritum reuocet, neque vt corruptam virginem faciat non fuisse corruptam, vt dicit Thomas prima parte, quæstione vigesimaquinta, articulo quarto. in corpore articuli, & in solutionibus argumentorum. Quod autem istud sit verum, ostendit Athanasius de generatione & spiratione prędictis. Et magister sententiarum vbi suprà. Et confirmat ecclesia titulo & capitulo pręallegatis. Hoc est valde mirabile. Et quomodo possunt hæc fieri? Nunquid esset mirabile vt diceretur, Aristoteles habuit omnem scientiam, & tamen nesciuit geometriam vel arithmeticam. Certè mirabile esset. Quomodo ergo possunt hæc fieri? sigillum clausum est, sed aperiatur. Sed si est mirabile, tamē est factibile, nec dubitabile. Quia possunt hæc fieri. Quod autem ita sit, patet per exemplum. Ponatur quod sit aliquis magister in theologia maximus & perfectus. Iste nunquid posset docere lapidem theologiā? Certè non. Sed hoc nō est ex defectu suo, sed lapidis. Nunquid posset docere puerum in cunabulo existentem? Certè non. Quod non est ex defectu sui, sed pueri. Ita in proposito Deus pater, &c. nec filius, &c. possent facere quod reuocent diem præteritum, &c. Sed hoc non est ex impotentia Dei, sed rei, quia talis res non est factibilis, & tamen Deus dicitur omnipotens, quasi omnia potens, quia omnia possibilia potest, &c. Ecce septimum sigillum apertū, & per consequens septem omnia. Et sic patet prima & secunda solutio quæstionum supradictarum. Tertia solutio, s. tertiæ quæstionis est hæc, quod hoc sacrum mysterium trinitatis est cognoscibile & attingibile conditionaliter, si credideris videbis. Quod ostendit beatus Augustinus dicens, Quod fidei quæ est in via succedit clara visio in patria, & spei comprehensio siue tensio, & charitatis fruitio. Si ergo volumus videre in patria, credamus in via, quia si credideris videbis. Sed cū fides sit de inuisibilibus. Quia secundū Aug. Fides est credere ꝙ tu nō vides. Quō credimus ꝙ non videmus? Quomodo possunt hæc fieri? Ad hoc respondet Aug. in lib. de fide rerū inuisibiliū, & ostēdit per duo exēpla, quod credimus & non videmus. Primum est tale. Tu dicis istum sutorem esse patrem tuum? Et si dicatur tibi, Nunquid vidistis eum te generantē? Respondebis nō. Si igitur credis de patre visibili, quem vides, credas de patre inuisibili, quem non vides.

vides. Secundum exemplum beati Aug. Tu es ęgrotus, medicus cõsulit tibi, quòd tu recipias talem medicinam, & curaberis. Nunquid vidisti te curari? Respondebis nõ. Quid ergo dicis, quod valebit medicina? Certè dicis quia medicus dicit. Et quare credis medico? Respondebis, Quia legit in libris Auicennæ vel talis medici. Et si dicatur, Scitis ipsum? Respondebis nõ, Sed audio, & ita credo. Igitur credis quod non vides, crede igitur vt videas, nam si credideris videbis. Quod nunc vides fide in via, tunc clara facie videbis in gloria. Ad quam nos perducat qui in trinitate perfecta vi. &c.

De sancta Trinitate. *Sermo II.*

Emo potest hæc signa facere quæ tu facis. Habetur verbum istud originaliter. Ioa. 3. & recitatum est in euangelio hodierno secundum istam dominicam, & festum præsens. Nam sicut ecclesia celebrat solennitatem sanctorum, & si in particularibus solẽnitatibus sit aliquid neglectum, sanctos etiam omnes venerantur in vna solennitate simul in supplementum negligentię, scilicet in festo omnium sanctorum. Sic in qualibet persona diuina facit hodie specialem solennitatem. Quòd bene congruit ad significandum distinctionem personarum & vnitatem essentiæ. Ego habeo modò prædicare de altiori materia & subtiliori, quæ sit in tota theologia, vel in aliqua facultate, scilicet de æterna trinitate, scilicet de patre, & filio, & spiritu sancto. Ideo vt sermo sit ad Dei gloriam & reuerentiam, & nostrarum animarum reformationem, & peccatorum correctionem, salutetur prius sacratissima Virgo Maria. Secretum, & mysterium sanctæ & æternę trinitatis, quomodo est vnus Deus creator omnium rerũ, & ille Deus vnus est tres personæ, pater, filius & spiritus sanctus, est ita altum & transcendens, quòd à principio mundi vsque ad finem, nunquam fuisset scitum per intellectum humanum, nisi Deus reuelasset nobis, quia intellectus humanus non potest comprehendere naturaliter tam altum mysterium. Iam videtis quanta est altitudo cæli supra corpora nostra, maior incomparabiliter est altitudo trinitatis super animas nostras. Et sicut nullo posse creato homo tenens pedes in terra posset digito suo tangere cælum, bene tamen posset super naturaliter. Et hoc dupliciter, puta si cælum inclinaretur deorsum, vel homo à Deo in altum eleuaretur & tangeret cælum, aliâs impossibile est cælum digito tangere. Ita de sancta trinitate circa animas. Digitus animæ quo tangit subtilis est intellectus. Sicut enim corpus hominis digito non potest tangere cælum naturaliter, sic nec digitus animæ potest tangere, intelligere, seu comprehendere mysterium trinitatis naturaliter, sed benè supernaturaliter, dupliciter, vel quòd cælum, id est secretum inclinatur deorsum, vt fuit factum in benedicta incarnatione filij Dei, & tunc eleuauit homines, quando illa

illa altitudo infinita humiliauit ſe de cælo deſcendens ad terrã, natu
ram humanam aſſumẽdo, & ipſemet ore proprio reuelauit, prędica
uit & declarauit, quomodo vnus Deus eſt trinus in perſonis. Ideo tã
gimus digito intellectus. Itẽ quia eleuauit homines in altum, vt apo
ſtolos, martyres, doctores, confeſſores per altam contemplationem,
& vitæ perfectionem, qui digito intellectus tetigerũt myſteriũ tri-
nitatis. Ecce quomodo vel per cæli humiliationem vel hominis ele-
uationem tangimus ſupernaturaliter myſterium illud, Auct. Dauid
in Pſal. 143. dicit, Domine inclina cælos tuos, & deſcende. Ecce pri
mus modus. Tange montes & fumigabunt. Ecce ſecundus modus.
Cælos vocat ſecreta myſteria trinitatis di. Domine inclina cælos
tuos, id eſt ſecreta. Vnũ cælum eſt quod vnus Deus eſt tres perſonę.
Aliud quod ſolus pater generat filium. Aliud quod à ſolo patre pro
cedit filius per ęternam generationem. Aliud quod ſpiritus ſanctus
procedit ab vtroque ęqualiter. Item aliud ſecretum eſt, quod in di-
uinis ſunt quatuor reales relationes, & quinque notiones. De iſtis
dicit, Inclina cælos. Ecce primus modus. Secundus, Tange mõtes &
fumigabunt. Montes altiſsimos vocat apoſtolos, martyres, & docto
res, & cõfeſſores, qui habuerũt intellectum eleuatum per altam con
templationem & ſpiritualem vitam. Valles terreſtres ſunt gẽtes mũ
danæ, ergo dicit, Tange montes & fumigabunt. Non de fumo de
furno calcis, ſed de fumo doctrinarum & prædicationum & ad in-
ſtar fumi incenſi boni odoris. Iſtis duobus modis ſcimus ſecreta tri-
nitatis, aliter enim nullus intellectus humanus potuiſſet ſciuiſſe
nec cognouiſſe myſterium hoc, quia dicit Apoſtolus. Deus lucem
inhabitat inacceſsibilem quem nullus hominum vidit, nec oculo
corporis, nec intellectus, ſed nec videre poteſt, cui honor & impe-
rium ſempiternum. Amen. 1. ad Tim. 6. Quęſtio, vnde procedit iſte
defectus, quod non poſſumus Deum videre. Dico quod non eſt de-
fectus obiecti, ſed potẽtię, quia Deus de ſe viſibilis eſt, ſed defectus
eſt ex parte noſtri intellectus, qui non eſt ei proportionatus. Nam
oculus noctuę non poteſt videre ſolem, qui tamen de ſe eſt bene vi-
ſibilis, ſed oculo noctuæ eſt improportionabilis. Ita myſterium tri-
nitatis de ſe clariſsimum eſt, & viſibile, ſed defectus eſt ex parte no-
ſtri intellectus. Ideo dicit philoſophus, Sicut ſe habet oculus no-
ctuæ ad lumen ſolis, ita ſe habet intellectus noſter ad manifeſtiſsi-
ma in natura. Ideo dicam vobis miraculum de ſancto Auguſtino
maximo doctore & ſubtiliſsimo, qui voluit facere vnum librum, in
quo declararet ſecreta trinitatis rationibus naturalibus, argumen-
tis, & auctoritatibus. Cùm autem ſemel ambularet iuxta littus ma-
ris meditando vt ſcriberet rationem, quando occurreret, inuenit
puerum gratioſum, qui cum vna patella argentea trahebat aquam
de mari, & mittebat in paruam foueam quam fecerat cum ma-

nu. Cùm autem beatus Auguſtinus diu contemplatus fuiſſet pue-
rum, dixit ſibi, Quid facis fili? Reſpondit quod totam aquam abyſ-
ſi maris volebat mittere in illam paruam foueam. Innuens Augu-
ſtinus quod fouea parua erat liber, patella argentea intellectus Au
guſtini clarus & ſubtilis, maris abyſſus ſecretum trinitatis infini-
tum, & puer diſparuit. O dixit Auguſtinus, In vanum laboro: &
dimiſsis rationibus naturalibus & phyſicis, quibus non poteſt my-
ſterium trinitatis intelligi, recepit alium modum, ſ. recurrendo ad
reuelationes Chriſti, qui ſcilicet inclinauit cælos & eleuauit homi-
nes, & ad auctoritates bibliæ, & ſic ordinauit ſuum librum dicens
cum apoſtolò, O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quã
incomprehẽnſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Ad
Ro 11. Nota, altitudo diuitiarum, dicitur ſcientia quam habet ho-
mo de trinitate. Diuitię huius mundi non ſunt propriè diuitię, quia
pereunt, ſed ſcientia de ſecretis trinitatis eſt altitudo diuitiarum, quę
facit animas diuites in hoc mundo per fidem, & in cælo per gloriã,
dant eis quidquid volunt, & quidquid deſiderant. Sapientiæ, id eſt
ſapidæ ſcientiæ, quia magnũ ſaporem inuenit anima deuota in con-
templatione trinitatis & ſcientiæ, & hoc quantum ad beatos, qui
iam vident clarè, & poſſunt dicere: Sicut audiuimus, ſic vidimus,

Iudicium quid ſit.

&c. Iudicium propriè eſt conſilij concluſio, qua præſidens elegit au-
ditis conſiliatoribus, & dicit, hoc debet fieri, iſtud eſt conſilium. Iu-
dicia ergo trinitatis ſunt concluſiones veræ, ſcilicet quod vnus Deus
eſt tres perſonę, quod pater generat filium, ſicut ſol generat radium,
nec eſt neceſſaria vxor in tali generatione. Et ſicut à ſole & radio
procedit calor, ita à patre & filio procedit ſpiritus ſanctus. Talia iu-
dicia incomprehenſibilia ſunt de ſe intellectui creato. Et inueſtiga-
biles viæ eius, vel illius. Viæ ſunt argumenta, rationes, & proba-
tiones, quia ſicut per viam homo vadit ad terminum, ita per argu-
menta & rationes homo venit ad concluſionem. Vult ergo dice-
re quod non ſolùm iudicia ſunt incomprehenſibilia, ſed etiam non
poſſunt inueniri ſeu inueſtigari argumenta, rationes, ſeu probatio-
nes phyſicæ ſeu naturales, ad demonſtrandum myſterium trinita-
tis. Veruntamen Deus dedit ad conſolationem fidelium nobis ſig-
na repræſentantia ipſius trinitatis ſacratiſsimæ myſterium, & de his
loquitur thema. Nemo poteſt hæc ſigna facere quæ tu facis, &c.
Et ſunt tria ſigna. Primum ſignum dedit in anima rationali, & hoc
per creationem. Secundum in corpore materiali, & hoc per redemp
tionem. Tertium in vita ſpirituali per ſaluationem. Et quia nullus
poteſt facere iſta ſigna, niſi ſolus Deus, ideo dicit thema. Nemo po-
teſt hæc ſigna facere, quæ tu facis. Dico primò quod Deus dedit ſig-
num ſanctæ trinitatis in anima rationali per creationem. Et ecce
qualiter in vno corpore non eſt niſi vna anima rationalis, quæ gu-
bernat

bernat totum corpus & membra, ſcilicet caput, pedes, manus & omnia. Sic in toto mundo non eſt niſi vnus Deus, qui gubernat & regit totum mundum, & caput quod eſt cælum, & brachia, ſcilicet Solem, & Lunam, ſtellas, quibus fiunt opera, & ventrem, ſc licet elementa. Iam videtis quāta eſt altitudo cæli, quod eſt caput ad pedes, ſcilicet terram. Et ſicut anima rationalis habet tria in ſe, ſcilicet memoriam qua intelligimus præſentia, & voluntatē qua deſideramus futura, ſanitatem. Nunquid tu infirmus deſideras ſanitatem, & tu pauper diuitias, & tamen memoria & intelligentia & voluntas non eſt niſi vna anima. Ita in mūdo non eſt niſi vnus Deus, & ille Deus non eſt niſi tres perſonę, Pater, Filius & Spiritus ſanctus. Ecce qualiter Deus dedit ſignum trinitatis in anima rationali per creationē, ſicut rex qui de diuerſis metalis facit monetam, ſed ſolùm in moneta auri ponit imaginem ſuam. In alijs autem monetis ſolùm ponit ſigillum ſuum. Ita Deus à principio mundi fecit multas creaturas, quaſi monetas diuerſorum metallorum ſed ſolùm in moneta aurea, ſcilicet in homine impreſsit imaginem ſuam loquendo de creaturis corporalibus. Moneta argenti clara eſt Sol, Luna, & ſtellæ: ſed illa habent ſolùm ſignum trinitatis, & non imaginem. Moneta de luto ſunt elementa, ſed non habent veſtigium. Solus homo eſt ad imaginem Dei loquendo de creaturis corporalibus, quia ſicut aurū inter omnia metalla eſt nobiliſsimum, ita homo inter omnes creaturas corporales excellentior. Et ſicut ille qui facit monetā, imprimit imaginem regis in floreno. ſic Deus quando creat animam, in ea imaginem ſuam imprimit. Hoc oſtendit Deus à principio quādo creauit omnia dicens, Fiat lux. & nihil amplius dixit. Fiant luminaria, &c. Sed quando voluit formare hominem, non dixit, fiat homo, ſed quaſi teneret cōſiſtoriū Pater & Filius & Spiritus ſanctus, dixit Deus, faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, vt præſit piſcibus maris & volatilibus cæli & beſtijs, vniuerſęq; terræ, omnique reptili. Gene. 1. Patet quomodo iſtud ſignum datur in anima à Deo per creationem. De iſto ſigno dicebat Dauid. Signatū eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo. Pſal. 4. Nota. Lumen vultus tui Domine, id eſt imago trinitatis, ſuper nos, id eſt in anima quæ eſt ſupra corpus. Moraliter hìc inſtruimur. Si quilibet noſtrum habet imaginem Dei in anima, quam dignè & reuerēter eſt ſeruanda imago Chriſti. Proditor, & infidelis iudicaretur qui imaginem Chriſti vel virginis Mariæ ſcinderet enſe vel cōbureret igne, vel proijceret in latrinā, oēs vos diceretis, O traditor, ribalde, &c. Magis propriè eſt imago Dei anima rationalis quàm alia imago. Et aliqui ſcindunt eam, vt iracundi & vindicatiui occidendo hominem. Si dicatur, O ipſe interfecit patrem meū. Reſponſio. Si ipſe eſt proditor, ideo tu vis eſſe proditor. Ideo vindincta

eſt Deo dimittenda,quia ipſe faciet hîc vel in alio mũdo. Ideo dixit Deus, Quicunque effuderit humanũ ſanguinem,effundetur & ſanguis illius. Et ſignatur ratio. Ad imaginẽ quippe Dei factus eſt homo Gene. 9. Nota effundetur ſanguis illius: hoc intelligitur vel à iudice per iuſtitiam, vel ab ipſomet per pœnitentiam. Qui enim occidit vel conſentit in mortem proximi,homicida eſt, ſi præter vel contra ordinẽ iuris &c. Propria pœnitentia effundetur de ſanguine ſuo cum diſciplinis. Alij autem non ſciendũt imaginẽ Dei, ſed proijciũt eam in ignem, vt auari, quia auaritia non eſt niſi ignis qui incẽditur in corde auari ad cõgregandum, vel per vſuras, vel per rapinas, &c. Propter hoc dicit Chriſtus, Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſquã vita eius eſt ex his quæ poſsidet. Luc. duodecimo. Nota ab omni vniuerſaliter. Alij proijciunt imaginẽ in latrinam, vt luxurioſi, quid eſt luxuria niſi ſtercus putridum? Qualitercunque fiat luxuria, eſt damnatio, ſed actus matrimonialis poteſt fieri abſque omni peccato, immo etiam quandoque cum merito, & etiam cum peccato mortali, & quandoque etiam cum peccato veniali. Dicatur contra illos, qui dicunt fornicationem ſimplicem non eſſe peccatum, & contra notorias meretrices. Ideo dicit ſcriptura, Fili, in manſuetudine ſerua animam tuam, & da illi honorẽ ſecundũ meritum ſuum, quia enim imago Dei digna eſt honore. Peccantem in animam ſuam quis iuſtificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam ſuam? Eccleſiaſti. 10. Dico ſecundo, &c. in corpore materiali, & hoc per redemptionem. Signum quod Chriſtus recepit in die redemptionis, quæ fuit in die veneris ſancta, eſt crux. Sicut rex Arragoniæ recepit pro ſigno diuiſiones. Rex Francie florẽ lilij, rex Caſtellę leonem & caſtrum. Ita Chriſtus rex cæli & terræ recepit ſignum crucis, ex quo fuit ibi ſuſpenſus pro noſtra redemptione. Ne aliquis ſibi credens vel obediens ſuſpendatur in furca inferni. De hoc prophetia, Hæc dicit Dominus Deus. Ecce leuabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo ſignum meum, ſcilicet ſanctę crucis. Eſaiæ 49. In hoc ergo ſigno carnali viſibili & audibili, dedit Deus ſignum trinitatis, quia quando ſignat ſe, dicit, In nomine patris & filij & Spiritus ſancti amen, In nomine. Ecce vnitas eſſentiæ. Non dicit in nominibus. Dicunt doct. quod ſi quando ſacerdos baptizat, diceret, Ego baptizo te in nominibus, &c. non baptizaret. De hoc vide S. Thôm. 3. parte q. 66. art. 6. in ſolu. ad ſextũ. Et in 4. diſtin. 3. art. 2. q. 1. ad nonum. Ideo dixit Chriſtus Apoſtolis & diſcipulis, Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij & Spiritus ſancti. Non dicit in nominibus. Matth. vlti. Cùm dicit patris & filij & Spiritus ſancti, clarè dicit trinitatem perſonarũ. Item quantum ad viſum & auditũ in modo ſignãdi, oſtendit hic modum ſignandi, quando dicitur, In nomine patris, teneãtur

manus

manus altè. Ratio, quia pater nunquam fuit ab alio missus, sed ipso existente in cathedra æternitatis suæ, misit filium suum vnigenitum in vterum virginalem, sicut sol mittit radium suum, & tamen nõ recedit ab eo. Ideo quando dicitur & filij, debet tenere manus circa vterum: quando dicitur & spiritus sancti, debet ducere manum per transuersum de scapula ad scapulã, quia spiritus sanctus fuit sparsus super Apostolos & discipulos Christi in de Pentecostes. Quãdo autem dicitur amen, iungantur manus signantes vnitatẽ essentiæ. Aliqui multum errant in modo signandi, quando dicunt, In nomine patris, longè faciunt dicentes quod pater est maior, hoc est hæresis, quia in hac trinitate nihil prius aut posterius, nihil maius aut min⁹. Sed totæ tres personæ coæternæ sibi sunt & coæquales, vt dicit Athanasius. Alij ponunt filium ad dexterã, quia dicit articulus, Sedet ad dexterã Dei patris: Sed hoc nihil est: quia filius & spiritus sanctus sunt à dextris Dei: quia esse à dextris Dei nihil aliud est quã esse æqualem Deo patri. Alij ponunt spiritum sanctum à dextris, dicendo q̃ ad sinistram est diabolus qui tunc percutitur. Et hoc nusquã reperitur in libro alicuius auctoritatis. Ideo bonus modus signandi est ille, de quo vobis, &c. De hoc signo dicit ecclesia, Signum salutis, salus in periculis, vitale lignum, vitam ferens omnium, &c. Moraliter hîc patet, quod errant illi qui non signant se signo Christi, sed diaboli, vt sunt multi clerici & laici. Qualis iniuria fieret regi, si quis de palatio amoueret signa sua, & poneret signa inimici sui? Talẽ iniuriam faciunt Christo qui nõ bene signant se. Signũ enim Christi est crux, signum diaboli est circulus vel rota. Auctoritas. In circuitu impij ambulãt, dicit Dauid. Palatium Christi est corpus Christiani, in quo fuit positum signum crucis Christi regis in baptismo. Sed quando vos signatis faciendo circulum, tunc amouetis signũ Christi à palatio suo: & ponitis signum diaboli. Dicatis, quãdo surgitis de lecto, qualiter signatis vos? pater sic: & faciunt circulum. Item quãdo volunt prandere, imò dolẽtes referimus: sacerdotes in benedictionibus salis, aquæ, & panis, faciũt signũ diaboli, &c. imò quod peius est in sacrificio, & etiã quãdo post missam dant benedictionẽ populo quæ est magnæ virtutis ex Christi præsentia. Aliqui cum signo diaboli dant benedictionem dicendo, In vnitate spiritus sancti benedicat vos pater & filius & spiritus sanctus amẽ. faciendo circulum. Cogitate quãtũ displiceret regi amotio signi sui, plus displicet Christo. Propter hoc dicebat Dauid in Psal. Vt quid Deus repulisti in finẽ: iratus est furor tuus super oues pascuę tuę. No. vt quid repulisti, &c. Respõdet sancta trinitas. Signa nostra nõ vidimus, iã nõ est ꝓpheta, id est sacerdos prophetizãdo, verè faciendo signũ Christi. Ideo corrigatur hoc vitiũ malum, Dixi tertiò quod Deus dedit signũ trinitatis in vita spirituali, quod fuit datũ per saluationẽ. Vita

Ratio signandi nosipsos signo crucis.

Quid sit esse à dextris Dei.

enim spiritualis sancta & bona non est nisi vna à principio vsq; in finem, & tamē habet tres partes, vt, s. homo sit bene ordinatus. Primò erga Deū. Secundò erga proximū. Tertiò erga seipsum. Et sicut est vnus Deus in trinitate personarū, ita est vna vita spiritualis cū tribus ordinationibus. Ecce signum trinitatis. De isto signo dicit Bernar. Data sunt signa & indicia quędā, & indicia manifesta salutis vt indubitabile sit eum esse de numero electorū, in quo illa signa permāserint. Scitis quādo eritis bene ordinati erga Deum, quādo portabitis honorē & reuerentiā Deo. Tunc enim vasalli sunt bene ordinati erga suū Dominū, quando cum reuerentia loquuntur de eo, sic nos erga Deum non iurando, nō renegando ipsum vel blasphemando. Ideo nō miremini, si habetis malum tēpus, &c. Sed ego miror, quod nō intratis in abyssum, propter blasphemias, quas facitis. De hoc cōqueritur Deus pater dicēs, Filius honorat patrem, & seruus Dominū suum. Si ergo pater ego sum, vbi est honor meus? & si Dominus ego sum, vbi est timor meus? Dicit Dominus. Malach. 1. Fiat ergo ordinatio cōtra iurantes. Omnes deberent clamare contra iurantes, sicut cōtra lupum, &c. Secūdò bona ordinatio erga proximū est, s. nō nocere proximo, nec in bonis ipsum damnificando, nec in fama, nec in persona, sed habere erga eum amatorē beneuolentiæ. Ideo esset necessarium vitare ludum taxillorū, qui ludus taxillorū proximū valde damnificat, tam in bonis, quàm in corpore, quàm etiā in anima. Ideo istos iudicabit filius, quia sibi fit iniuria, quia venit ad saluādas animas. Pater omne iudicium dedit filio, vt omnes honorificent filium, sicut honorificāt patrem. Ioan. 5. Tertiò bona ordinatio erga seipsum in hoc consistit, vt postquā laborastis feria secunda & tertia. &c quiescatis in die dominica, nihil temporale faciendo, nō debetis ambulare per campum, nisi propter magnam necessitatem, non negotiationes debetis facere, nec contractus aliquos, &c. Nota aliquod miraculum, &c, Fiat ergo ordinatio vt festa seruentur, & abundabitis. Ista ordinatio correspondet spiritui sancto, qui requirit requiem in anima, in qua habitat. Ideo dicit scriptura, Amodò iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Apo. 14. Deo gratias.

De sancta Trinitate. Sermo III.

Ratres perfecti estote. Verbū istud habetur 2. ad Cor. 13. & recitatiuè in epistola pręsentiū octauarū. Hoc thema dat mihi motiuum declarādi, in quo consistit perfectio vitæ spiritualis. Materia erit vtilis & proficua, sed vt Deo sit acceptabilis & gratiosa, salutetur Virgo Maria. Si strictè volumus cogitare in operibus huius mundi, quæ Deus fecit per creationē, inueniemus quod in triplici gradu consistūt: & homo est in perfectiori gradu, secundū quod ego vobis declarabo. Primus gradus est de creaturis quæ sunt substātię spirituales: sicut au-

cut angeli, quia oēs angeli sunt spūs. Dauid, Qui facit angelos suos spiritus: spiritus nō habet carnes neq; ossa. Spiritus carnē & ossa nō habet. Lu. vl. De hoc vide S. Tho. 1. par. q. 50. ar. 1. Secundus gradus est de creaturis quas Deus fecit à principio, s. de creaturis purè corporalibus, quę nō habent spiritū, sicut sunt cæli, sol, luna, & stellę, quę nō habent animā, rationē, nec intellectū, sed sunt vt lapides sine spiritu. Item elemēta, terra, aqua, ignis, &c. Itē elementa, vt volucres, metalla, & animalia. Dauid, Nō est spiritus in ore ipsorū, quia licet emittāt anhelitū, nō tamē habēt substātias spirituales. Tertius gradus est de creaturis simul corporalibus & spiritualibus, vt sunt homines. Vltimo enim creauit Deus hominē, & quasi epilogādo cōposuit eū de materia corporali, quātū ad corpus, & spirituali substātia, quātū ad animā. Patet ergo ꝙ inter omnia opera Dei singularem perfectionē habet homo super oēs creaturas. Ideo dicit Moyses, Igitur perfecti sunt cęli & terra, & omnis ornatus eorū. Gen. 2. Moraliter cęli sunt potētię intellectiuę, vt memoria, intellect⁹, & volūtas. Terra est caro. Ornatus animę sunt bonę cogitationes de corde, affectiones, desideria, cōtēplationes, & huiusmodi. Ornatus autē carnis sunt mēbra corporis, & quinq; sensus corporales. Satis ergo patet ꝙ si volumus loqui de perfectione naturali, homo super oēs creaturas habet perfectionē naturalē, vnde & homo dicitur secūdū B. Greg. omnis creatura. Ideo rationabile est, vt homo etiā habeat perfectionē moralē, s. de vita spirituali: propter hoc dicit thema, Fratres perfecti estote, s. in vita spirituali. Modò videndū est, in quo cōsistit vitæ spiritualis perfectio. Et inuenio quod in quatuor, s.

In dilectione generali sine exceptione,
In locutione rationali sine offensione,
In diligentia virtuali cum recta intentione,
In patientia temporali cum vera exultatione.

Dico primò, &c. scilicet dilectio vniuersalis sine exceptione est, siue in hoc consistit quod est diligere omnes homines vniuersaliter, tam viuos, quàm etiam mortuos, scilicet illos de paradiso, de eis laudando Deum, de purgatorio pro eis orando vt inde exeant, pro Christianis vt in fide & in bona vita conseruētur, pro inimicis etiā orando vt ad bonum finem perducantur. Non solum debet quis diligere domum suam, sed etiam omnes alios, ita quod totus mundus recipiatur in corde suo per dilectionem vniuersalem. Talis est in primo gradu perfectionis vitæ spiritualis, quia neminem excludit à dilectione, sicut faciūt aliqui. Vnde dicit vnus, ego diligo amicos meos, sed non inimicos. Alius dicit, ego diligo parentes meos, sed nō curo de alijs. Ali⁹ dicit, ego diligo illos de loco meo, sed nō alios, nihil valet. Ratio est quia oportet quod dilectio sit vniuersalis. Quilibet diligit imaginē Christi vel virginis Marię, cuiusuis materiæ

sit,siue auri siue argenti,&c.Diligitur enim & honoratur imago,nõ
ratione materiæ,sed ratione illius cuius est imago. Cũ ergo homo
fit imago Dei,magis propria,quàm imago facta à pictore. Ad ima-
ginem quippe Dei factus est homo. Gene.9.c.Ideo talis diligenda
est in quacunque materia,siue in auro, siue in argento. Imago Dei
aurea est in homine sancto & bonæ vitæ, quæ diligenda est. Item
imago est de argento, quando homo habet intellectum clarum in
scientia,& os in eloquentia,& cor in credentia.Item de ferro, quan
do est impatiens,tamen est diligenda. De ligno putrido est imago,
quando est peccator.De lapide duro,quãdo non habet deuotionẽ.
De carbone nigro,quando persona est malæ famæ, tamen est dili-
genda,quia imago Dei est,desiderando & orando pro conuersione
sua. Si ergo imagines sunt amabiles ratione illorum quos represen-
tant,quantò magis homo?de hoc auctoritas Christi qui prædicãdo
populo dixit,Audistis quia dictum est antiquis,Diliges proximum
tuum,& odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, Di-
ligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro
calũniãtibus & persequẽtibus vos,vt sitis filij patris vestri,qui in cę
lis est,qui solẽ oriri facit super bonos & malos,& pluit super iustos
&c. Estote ergo perfecti,sicut pater vester cęlestis perfect⁹ est.Mat.
5.Nota quod loquitur de dilectione generali & generalibus signis
eius. Si enim diligitis benefactores, nec grates, nec gratias habetis,
quia etiam iumenta diligunt benefactores. Canis enim diligit be-
nefactorem suum,& odit malefactorem. Qui solùm diligit amicos
& benefactores,nullum meritum habet apud Deum.Oportet ergo
diligere generaliter omnes amicos & inimicos propter Deum. In
hoc est meritum. Si ergo est aliquis vestrum qui in corde suo odiũ
& rancorem seu malam voluntatem habet, deponat.Ideo Aposto-
lus,Videte ne quis malum pro malo alicui reddat,sed semper quod
bonum est sectamini inuicem & in omnes. 1.ad Thes.5.Dico secun
dò,&c.Locutio rationalis sine offensione. Prima perfectio vitæ spi
ritualis consistit in corde.Ista autem secunda in ore. Talis enim de-
bet esse locutio quod non offendat Deum nec proximum. Offendi-
tur autem Deus,quando homo mendacium loquitur, quia ipse est
veritas. Ego sum via,veritas,& vita. Ioan.14.Peius est mendacium
in ore,quàm stercus,ratio,quia aufert officium linguæ quę data est
homini ad exprimendum mentis conceptum.Ideo,&c. Secũdò iu-
rando in vanum offenditur Deus. In vanum iurare est quando ho-
mo sine necessitate vel vtilitate iurat dicendo, per Deum ista cappa
est nigra,& huiusmodi,&c. Tertiò iurando falsè,sicut multi miseri
qui faciendo cõplacentiam,& ad complacendũ amico vel vicino in
iudicio falsum iuramentum faciunt. Quartò iurando enormiter, &
hi cum lingua quasi cũ ense diuidunt dominũ suum, quãtum in eis
est:

est: videtur vobis hęc modica iniuria? Quintò renegando terribiliter. Quia iam hodie non sufficit iurare, sed dicitur, Maledicar ego à prauis hominibus iniquis & peruersis, & similia terribilia proferendo, &c. Sextò quod est peius blasphemãdo horribiliter, quãdo sunt irati ex ludo, vel aliter cum gladio percutiũt crucem, vel manu versus cælum dicendo verba contra Christum & Virginem Mariá, &c. Ex istis peccatis veniunt mala infinita, ideo rectores debent super hoc prouidere & statuere sub certis pœnis contra tales, &c. Secundò offenditur proximus, quando diffamatur, vel peccatum suum secretum publicatur, vel seipsum laudando. Ideo dico quòd locutio debet esse rationalis, ne Deus vel proximus offendatur. Ideo dicunt Philosophi, quod ista differentia rationalis est perfectio essentialis hominis & formalis differentia, quæ dat ei perfectionem. Quid est homo? animal rationale, quia mortale non est de essentia, sed additũ fuit ab infidelibus. Angeli autem nõ sunt rationales, quia subitò & sine discursu intelligunt: homines verò sunt rationales. De hoc vide sanctum Tho. 1. par. q. 18. art. 3. & 4. Ideo debet loqui rationabiliter. Ideo Apost. Fratres in multis offendimus oẽs. Si quis autem in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Iac. 3. Nota hic de iuuene loquaci & verboso, qui venit ad quendam sanctum hominem quærens ab eo consilium qualiter gubernaret linguam. Qui dixit, facias quod os tuũ nõ loquatur vt bursa auari ad soluẽdũ. Et iste, Pater nõ intelligo istud. Et sanctus respõdit. Bursa auari habet tres modos, & quando aliquis petit ab eo debitum, nõ statim soluit, sed disputat dicens, Et quare sum vobis obligatus? & similia. ita debet fieri antequam loquatur. Ideo lingua habet tres clausuras quasi tres muros. Secùs de alijs sensibus, qui omnes sunt aperti, oculi, nares, manus, &c. Sed lingua vel leæna habet tres custodias. Ideo quando vis loqui vt auarus, disputa primò intra te dicendo, Quare volo loqui: erit necessarium, vtile, vel ædificatorium? Si non truffatorium vel iniuriosum, non loquar ergo. Qui isto modo scit gubernare linguam suam perfectus est. Ideo Apostolus, Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus est ad ædificationẽ fidei, vt det gratiam audientibus ad Ephe. 4. Dico tertiò, &c, s. diligentia virtualis cum recta intentione, scilicet quod quilibet cum diligentia faciat quod tenetur facere secundum statum & officium suum. Verbi gratia, Religiosus qui est diligens in seruando ordinẽ & regulam, & tria vota essentialia, & ceremonias in victu & vestitu & silẽtio, talis est perfectus. Qui autẽ dimittit prædicta, longè est à perfectione. Idẽ de diligentia sacerdotũ in horis dicendis tã de die, quam de nocte. Item habere diligentiá in instrumentis ecclesię, vt sint bona & mũda, &c. Idẽ de laicis, Diligẽtia enim vestra in hoc consistit, vt detis operá facere orationem deuotá, quemadmodũ supplicatur

Angeli sunt quidem intellectuales, quemadmodũ & nos, non autem propriè rationales dicũtur, quia non per discursũ, veluti nos, intelligunt.

Papæ vel regi, &c. In qualibet hebdomada seruare Dominicā, audiē do missam cōpletam cum silētio, &c. Et quolibet anno confiteri in principio quadragesimæ, & in pascha cōmunicare, & diligēter pœnitentiā datā à cōfessore seruare, ista faciunt Christianū perfectum. Propter hoc dicit Deus Christiano cuilibet. Ego dominus omnipotens. Ambula corā me, & esto perfectus. Gen. 17. No. Ambula, non dicit sta, vel sede, sed ambula, quod notat diligētiā. Ambulare est de virtute in virtutem incedere corā Deo. Aliqui enim ambulant non coram Deo, sed corā gentibus, vt hypocritæ, & vani gloriosi, vt laudentur & videantur. Sed ille ambulat corā Deo, qui quidquid facit, facit recta intētione pro Deo, nō curando de gentibus, sed de Deo. Ideo dicebat Zach. Seruiamus domino in sanctitate & iustitia corā ipso omnibus diebus nostris. Lu. 1. Dico quartò, s. patiētia temporalis, cū exultatione, s. ad sufferendū mala & iniurias: quia aliàs modicum esset facere bona opera, nisi in aduersis homo habeat patientiam. Ratio est, Qui enim vult intrare bellum, nō solùm armatur armis inuasiuis, sed etiam armis defensiuis. Si enim portat lanceam in dextera, non erit perfectè armatus, nisi portet scutum in sinistra. Ita de nobis, qui in hoc mundo sumus in cāpo prelij. Ideo oportet perfectè armari de armis inuasiuis. Diligentia in spiritualibus est quasi lancea, & defensiuis patientia. Patientia enim est quasi scutū, quod opponitur sagittis tribulationum, iniuriarum, tentationū, ne rangātur. Sed multi sine isto scuto intrant istud prelium. Sunt enim diligētes in operibus spiritualibus, sed sunt impatiētes in tribulationibus, & in iniurijs nō sunt firmi, quia statim ad modicā iniuriam turbantur, ideo oportet armari perfectè. Diligentia enim in bonis, & patientia in malis faciūt hominem perfectè armatum. Cum gaudio sumēdæ sunt aduersitates & tribulationes, quia meritoriæ sunt. Plus meruit Iob per patiētiam in aduersis, quàm per diligentiā in bonis. Ideo dicit apostolus Iacobus, Omne gaudiū existimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiā operatur. Patientia autem opus perfectū habet, vt sitis perfecti & integri in nullo deficiētes. Iaco. 1. Nota cum gaudio sunt accipiendæ tribulationes. Cùm propter necessitatem, tū propter vtilitatem. Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. ad Heb. 10.

De sancta Trinitate. Sermo IIII.

Emo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo. Habetur verbum istud originaliter. Ioan. 3. & officiatur in euāgelio præsentiū octauarum. In præsenti sermone secundū motiuū quod dat mihi thema, volo declarare, quomodo nos peccatores poterimus in cælū ascēdere, quia ad hoc sumus finaliter creati. Credo quod erit materia vtilis,

lis, & proficua. Sed vt sit Deo acceptabilis & gratiosa salutetur Virgo Maria. Thema est verbum Christi, quod verbũ nisi intelligatur rectè, portaret seu duceret peccatorem in desperationem, cùm dicit, Nemo ascẽdit in cælum, &c. Quia nullus descendit de cælo, nisi ipsemet Christus, secundum quod ipsemet declarat, cũ sequitur, filius hominis qui est in cælo. Ipse enim descẽdit de cælo in incarnatione, & ascẽdit in cælũ in ascẽsione postquã cõpleuit opus nostræ redemptionis. Et dixit, Nemo, id est nullꝰ homo ascẽdit, Ergo miseri quid faciemus nos? Ideo dictũ verbũ sic intelligitur. Nemo ascẽdit in cælum, s. virtute propria, nisi qui descẽdit de cælo, s. Christus, quia hoc solũ sibi cõpetit, quia sicut falco vel aquila ascendit virtute alarũ, hęc indiget auxilio, sic Christus cũ duabus alis, s. potẽtia diuinali ala dextra, & gloria humanali quasi ala sinistra ascẽdit in cęlum, nec indiguit auxilio alterius. De hoc propheta Dauid, A summo cælo egressio eius, & occursus eius, i. regressio vsque ad summũ eius, Psal. 18. Ideo Apostolus, Qui descẽdit ipse est, & qui ascendit super cęlos vt adimpleret omnia, s. prophetizata. ad Eph. 4. Ecce qualiter intelligitur. Nemo ascẽdit in cęlũ, &c. Ergo nos qualiter poterimus ascẽdere quia nec habemus potẽtiã diuinalẽ, nec gloriã humanalẽ. Ideo non possumus ascẽdere virtute propria, sed oportet nos ascẽdere virtute Christi, q̃ dat nobis virtutẽ fidei, spei, & charitatis, & virtutes morales, vt possimꝰ ascẽdere. No. similitudinẽ de nebula, quę de mane iacet in terra: sed pòst virtute Solis ascendit sursum. Ita de nobis quã sumꝰ terrestres, cõcepti, nati, & nutriti in terra, Dauid, Cælũ, i. gloriã cæli, Domino: terrã autẽ dedit filijs hominũ. Ideo oportet nos ascẽdere virtute solis illius, s. de quo dicitur virgini Mariæ. Felix nãq; es sacra virgo Maria & omni laude dignissima, quia ex te ortus est Sol iustitiæ Christus Deus noster. Quãdo homo moritur in gratia, virtute istius solis homo ascẽdit, quasi homo trahatur ob eo. Iuxta illud. Ego si exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipsum. Io. 12. Et sic intelligitur thema, Nemo ascẽdit in cælũ, &c. s. virtute propria. No. nouem gradus huius ascẽsionis, quemadmodum sunt in cælo nouẽ ordines angelorum seu gradus. Ideo vos aptetis vt ascendatis,

Primus est peccatorum cognitio, *Secundus cordis contritio,*
Tertius emendandi propositio,
Quartus sacramentalis confessio,
Quintus pœnitentialis satisfactio,
Sextus debitorum restitutio,
Septimus famæ reformatio,
Octauus iniuriarum remissio,
Nonus eucharistiæ communio.

De istis dicebat Esaias, Venite ascendamus ad montẽ domini, & ad domum Dei Iacob. Esaiæ secũdo. Dico primò quod primus gradus ascen-

aſcenſus, eſt peccatorum cognitio, ſcilicet habere ſentimentum & conſcientiam de peccatis, quando conſcientia pungit & remordet dicens, O miſer ego ſum religioſus, & non vixi vt religioſus: nõ ſeruaui regulam, &c. Idem de clericis & laicis. Talis iam tenet pedem in primo gradu. Talis cognitio eſt neceſſaria, quia nullus curat de medicina, qui non ſentit ſe infirmum. Ideo dicebat Hiere. Vide vias tuas in conualle, & ſcito quid feceris. Hiere. 2. Sed multi deficiunt in iſto gradu qui ſtatim ſentiunt defectus corporis, ſed nõ ſentiunt mala animæ. verbi gratia. Sunt multi qui ſtatim ſentiunt ventum intrãtem per feneſtram, ſed non ſentiunt ventos ſuperbiæ, vanæ gloriæ, & præſumptionis, flantes in corde. Magnus defectus eſt iſte. Alij ſentiunt ſtatim puluerẽ, & claudunt ſibi os, & nares, ſed nõ ſentiũt in anima pulueres auaritiæ, vſuræ, furti, rapinæ, &c. Alij ſentiunt ſtatim modicum calorẽ fortè prouenientẽ ex nimio potu, ſed non ſentiunt ignẽ luxuriæ, qui totum comburit. Alij ſentiunt ſtatim paruã ſpinam in digito, ſed non ſentiunt gladium diaboli, quia totam animam transfodit, quando recurrunt ad diuinos pro ſanitate, pro ſe, vel pro filijs, vel ad inueniendum rem perditam. Alij ſi comedunt legumina, ſtatim ſentiunt inter dentes, & non ſentiunt ſaxum inferni, quod tenent in ore quando iurant. Alius ſentit ſtatim, ſi habet ſtomachum repletum, cùm non poterit dormire, ſed quando tenetis ſtomachum animæ repletũ veneno odij, & rancorũ, nõ ſentitis. Alij ſi dormiunt in lecto, ſtatim ſentiunt pulicem, ſed non ſentitis lupos, vel leones inferni, qui tenẽt vos ne vadatis ad miſſam, vt extrahunt vos de eccleſia, & ſic de alijs. Ideo pauci ſunt qui aſcendunt in primo gradu. Non ſunt iſti ſicut Dauid, qui ſtatim habuit cognitionẽ de peccato ſuo. Ideo dixit Deo. Pſal. 50. Amplius quàm merear laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Et aſſignauit rationẽ dicẽs, Quoniã iniquitatẽ meã ego cognoſco, & peccatũ meum contra me eſt ſemper. q. d. Iam ſum in primo gradu. Ideo quilibet veſtrum auiſet ſe qualiter viuit, in quo ſtatu eſt, & corrigat ſe. Secũdus gradus eſt cordis contritio. Poſtquam homo cognoſcit peccata debet cõteri & dolere de eis, quia aliàs cognoſcere peccata & delectari in ipſis, malum eſſet & peccatum. Neceſſaria eſt ergo contritio. Ideo dixit Ezechias rex, vt habetur Iſa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animę meæ. Domine ſi ſic viuitur, & in talibus vita ſpiritus mei corripies me, & viuificabis me. Nota, cùm dicitur tibi, non dixit mihi, ſeu mũdo, &c. ſed tibi, quia nullus dolor de peccatis valet aliquid, niſi ſit reſpectu Dei, etiam ſi pro vno peccato homo proijceret tot lacrymas quot ſunt guttæ aquæ in mari, nihil valeret niſi ſit reſpectu Dei. Verbi gratia. Si religioſus cogitans, ꝙ pręſidens ſuus ſciret mala ſua, incarceraret eũ, & illo timore plorat, vel quia erit diffamatus, &c. nihil valet, quia hoc nihil aliud eſt, niſi

Partes cõtritionis ſunt, intenſa de peccato diſplicentia, idque propter Deum,

niſi recogitabo mihi non tibi. Sed tūc eſſet cōtritio ſi diceret, O mi-
ſer quod peccata feci, & quantū offendi creatorem meū, qui de ne-
more mundi me elegit & plātauit in religionē, vt ſeruirē ſibi, & ego

et amplius nō peccādi firmū propoſitū.

miſer feci oppoſitum, tunc eſſet contritio. Idem de ſacerdote quādo
cogitat, O miſer, epiſcopus ſciet quod ego ſum concubinarius, &c.
& perdam beneficiū, & plorat, nihil valet attritio, quæ nō ſufficit ad
ſaluationē, ſed poſſet eſſe contritio ſi reſpectu Dei doleret dicendo,
O miſer, Deus fecit mihi gratiam quā angelis nō fecit, &c. Idem de
laicis ſi aliquis eſſet ſententiatus ad furcam, & plorat propter pericu
lum & diffamationem &c. nihil valet. Idē de muliere cuiuſuis ſit ſta
tus quę peccauit & plorat timore viri vel diffamationis, &c. nihil va
let, oportet ꝙ ſit reſpectu Dei. Ideo dicit prophe. in perſona Chri-
ſti, Recordabuntur mei, quia cōtriui cor eorum fornicās & recedens
à me, & diſplicebūt ſibimet ſuper malis quæ fecerāt in vniuerſis ab-
ominationibus ſuis. Eze. 6. Tertius gradus eſt emendandi propoſi-
tum & ſequitur ad duos gradus prędictos. Quid enim valeret cogni
tio, ſeu diſplicētia peccatorum & contritio, niſi homo habeat propo
ſitum emendandi, & corrigendi vitam ſuam, nihil valet, ideo neceſſa
rio requiritur propoſitū firmū emendandi, dicendo, Ego conſueui
eſſe ſuperbus, pomposus: ſed factum eſt. De cetero volo viuere hu-
militer: & ſic de alijs: hoc eſt emendandi propoſitum, quia modicū
eſſet dolere de peccatis pręteritis: niſi homo proponat cauere à fu-
turis. De hoc Dauid, Beatus vir cuius eſt auxilium abs te, aſcenſio-
nes in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrymarum, in loco quem po-
ſuit. pſal. 83. Nota, in valle lacrymarum. Vallis inter duos mōtes cō
ſiſtit. Ita vita præſens dicitur vallis lacrymarum, conſiſtens inter
duos montes, quorum vnus eſt paradiſus terreſtris, altus intantum,
quod aquæ diluuij quæ aſcenderunt 15. cubitis ſuper omnes mon-
tes, illuc non aſcenderunt, de quo dicit Beda, quod folia arborum
tangunt ſpheram ſiue cælum lunæ. Alius mons ad quem debemus
aſcendere eſt paradiſus cæleſtis, Et hîc debemus nos diſponere per
bonam vitam & bona opera, vt illuc aſcendamus. Ideo dicit aſcen-
ſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrymarum in loco quem po
ſuit. Locus religioſi eſt monaſterium, clerici eccleſia, & ſic de quo-
libet ſtatu laicorum. In quolibet iſtorum locorum quilibet debet
diſponere aſcenſiones per receſſum à malis & acceſſum ad bonum,
ideo Chriſtus, Vade & iam amplius noli peccare. Ioannis octauo.
Quaſi dicat, Ex quo iam aſcendiſti in primo & ſecundo gradu, ideo
Vade aſcende amplius, & iam noli peccare. Ecce hîc propoſi-
tum emendandi. Quartus eſt ſacramentalis confeſsio, & lo-
quitur ad prædicta. Quid enim valeret mundare cameram, ſi ſtercus
remaneret in angulo? ideo oportet vt per feneſtrā ſtercus projicia-
tur, ita illius qui habet cognitionem peccati & contritionē cū pro-

poſi-

poſito nõ redeundi, camera conſcientiæ erit munda, ſi ſtercus peccatorum per feneſtram oris proijciatur, dicendo confeſſori, Pater ego fui ſuperbus, &c. & ſic de alijs peccatis. Ex quo dicebat beatus Ioannes, Si cõfiteamur peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt Deus, vt remittat nobis peccata, & emũdet nos ab omni iniquitate. 1. Ioã. 1. Propter hoc ſtatutum eſt, quod quolibet anno in quadrageſima homo confiteatur peccata ſua mnndando conſcientiam: vt ſit habitatio Dei, aliàs enim eſſet habitatio dæmoniorũ. Ideo dicit ſcriptura, Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur, ſcilicet vt aſcendat in cælum. Qui autem confeſſus fuerit & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. Prouerbiorum vigeſimooctauo. Quintus gradus eſt pœnitentialis ſatisfactio. Differentia eſt inter ſatisfactionem & reſtitutionem. Satisfactio fit Deo pro peccatis. Reſtitutio fit proximo, de iſta dicam in ſexto gradu. Sicut enim ex peccatis quæ fecimus offendimus Deum, ita per pœnitentiam debemus facere Deo ſatisfactionem, verbi gratia. Si offendiſtis Deum per ſuperbiam, debetis ſatisfacere ſibi per humilem orationem. Si per auaritiam, ſatisfacere debetis per eleemoſynas, &c. Si per luxuriam, ſatisfacere debetis per carnis afflictionem, ne à dæmonibus vos puniri oporteat in inferno, & ſic de alijs. Ratio huius ſatisfactionis eſt, quia poſt recõciliationem amicabilem requiritur ſolutio debiti. Ideo Luc. 3. Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. Vbi dicit gl. quod fructus eſt, &c. quando medicina correſpõdet plagæ ſiue morbo. Sed modò in pluribus omnes confeſſores dant vnam medicinam cuilibet morbo, ſcilicet miſſas, vt ipſi habeant, &c. Sextus eſt debitorum reſtitutio, quę fit proximo. Quilibet reſpiciat domum, taxillam, vel burſam: ſi eſt ibi aliquid de malis bonis & iniuſtis, de vſura, furto, rapina vel retinendo mercedem laboratorum, decimam & primitias reſtituatis. Dicunt aliqui, Pater ego dimittam in teſtamento vt reſtituatur, &c. Et interim vos ibitis in inferno, ſi mori vos contingat ſine pœnitẽtia, ſtatim enim debet reſtitui alienũ, &c. De quo vide S. Tho. 2. 2. q. de reſtitutione. Et ſiue reſtitutio fiat per hęredẽ ſiue nõ, non liberabit vos. Et pater, Oporteret me vẽdere, &c. ſi vellẽ reſtituere, &c. Solutio. Quare nõ? & vẽdere debetis, & diminuere ſtatũ, quia regula eſt iuridica, quod nõ dimittitur peccatũ, niſi ablatum reſtituatur. 14. q. 6. Si res, ideo reſtituatis. In iſto gradu multi frangũt ſibi collum. ideo dicit apoſtolus, Reddite omnibus debita. Cui tributũ, tributum: cui vectigal, vectigal, cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Nemini quidquã debeatis, niſi vt inuicẽ diligatis: ad Ro. 13. Septimus eſt famę reformatio. Si diffamaſtis, vel iudicaſtis, vel cõdẽnaſtis aliquem, oportet quod reſtituatis ſibi famam corã illis, etiã dato quod dixeritis verũ, ſi reuelaſtis peccatum occultũ. Et vt intelligatis hoc peccatũ, dicã vobis ſimilitudinẽ de nobili domina, optimè ornata, quã

latro-

latrones despoliauerunt vsque ad camisiam, deinde venit alius & expoliauit sibi camisiam. Credo quod magis credit se iniuriatam ab isto secundo, quàm ab alijs. Ita persona quæ habet bonam vitam, portat camisiam albam per bonam famam, & vestes ex auro & serico cum margaritis, quæ sunt bona opera. Sed quando peccat mortaliter, deprędatur à latronibus inferni, sed adhuc remanet sibi camisia alba, scilicet bona fama sed quādo tu reuelas suum peccatum, quod erat secretum, tunc denudas sibi camisiam. Maius peccatum facis quàm si bona exteriora sibi furatus fuisses, quia melius est nomen bonum, quàm diuitiæ multæ. Super aurum & argentum est bona gratia, id est bona fama. Prouer. 22. Si ergo qui furatur pecunias vel alia bona, tenetur ad restitutionem si vult saluari, quantò magis necessario restituenda est fama? Ideo Augu. Non pigeat ex ipso ore ferre medicamenta, vnde facta sunt vulnera. Octauus gradus est iniuriarum remissio. Si ordine iustitiæ vultis iustitiam, hoc potestis licitè. Sed in corde vestro nō teneatis desiderium vindictæ, sed exemplo Christi, qui in cruce pepercit omnibus parcatis inimicis, dicendo, Domine parcatis mihi & remittatis mihi iniurias, quas feci vobis, ego remitto iniurias inimicis. Vnde dicit Christus, Pater meus cælestis tradet vos tortoribus, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Matt. 18. Nouus est eucharistiæ communio, hic completur pœnitentia: In isto gradu iungimur Deo. Omnia enim prædicta sunt præparationes ad ascensum cælestem. Sed perfecta medicina & virtus animam secum trahens ad cælum est eucharistia. Nota, exemplum de communione Hugonis de sancto Victore. Ideo Christus, Ego sum panis viuus, qui de cælo descēdi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Ioan. 6. Dicatur contra illos qui non communicant, &c. De quibus Ioan. 1. In propria venit, & sui eum non receperunt.

In festo corporis Christi, & hoc de corpore Christi glorioso, scilicet sancto Sacramento.

Sermo I.

E*Go accepi à Domino quod & tradidi vobis*. Verbum istud habere texualiter. 1. ad Co. 11. & recitatū est statim in epistola hodierna. Secundū q totum festū hodiernum est de illo sancto & glorioso sacramento altaris, sic erit & sermo noster. Et habebimus multas bonas speculationes pro intellectus illuminatione & animarū cōsolatione, & aliquas moralitates p vitę correctione, sed salutetur prius Virgo Maria. Pro huius verbi declaratione & materię prędicādę introductione, sciendū q tota credētia cordis quā habemus de isto sancto sacramēto, & locutio oris quam facimus de eodē, tota debet esse fundata in sancta scriptu. Ita q cor nō debet se plus extēdere ad credendum,

nec os ad loquendum, nisi quantum habemus ex sacra scriptura. Ratio est propter altitudinem & subtilitatē transcendentē huius sacramenti, quod excedit omnem intellectũ naturalem & scientiam philosophicalem, & omne posse naturæ. Qui ergo de hoc sancto sacramēto vellet credere, vel loqui secundum intellectũ naturalē, aut sciētiam philosophicalem, vel posse naturę, erraret & deficeret in multis, sicut qui vellet numerare secundum intellectum quot palmę seu cubiti sunt abhinc vsque ad cælum, quot passus ab oriente vsque ad occidentem, vel quot sunt grana arenę & guttę aquæ, erraret & deficeret. Ideo dicit scriptura Eccl. 3. Altiora te ne quesieris, scilicet intellectu naturali, & fortiora te ne scrutatus fueris, scilicet sciētia philosophicali, sed quæ tibi præcepit Deus, scilicet in sacra scriptura, quæ est os eius habens duo labia, scilicet duo testamenta. Superius est nouum testamentũ, inferius vetus testamentum. Ideo ait Dominus, Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris. Hie. 15. Illa cogita semper. Ideo modo dimittēdo rationes naturales & philosophicales, solùm recipiam auctoritates de sacra scriptura, quia nolo aliquid dicere nisi quod Dominus dicit in sacra scriptura. Et tũc potero dicere thema, Ego accepi à Domino, nō philosopho, nec à Virgilio, nec naturali inuento, sed à Domino, scilicet in sacra scriptura quod & tradidi vobis. Patet thē. Inter cętera mirabilia & secreta huius sacramenti sunt quinque principalia, quę dicam vobis modò secundum sanctam scripturam.

Primum mutatio substantialis,
Secundum operatio sacerdotalis,
Tertium habitatio sacramentalis,
Quartum perceptio sensualis,
Quintum receptio vsualis.

In his sunt altitudines & difficultates huius sacramenti. Si dicatur, Vnde habetis hoc frater? Respōdet th. Ego accepi à Domino, & modò tradā vobis. Primum mirabile, & altum secretum huius sancti sacrificij est mutatio substantialis. Duplex enim est mutatio, vna est accidentalis, alia substantialis. Mutatio accidentalis est quādo accidens, vel qualitas mutatur in creatura manēte eadē substantia, vt est mutatio de albedine in nigredinē, vel de sanitate in infirmitatem, vel de caliditate in frigiditatem, vel de paruitate in magnitudinem secūdum quod mutatur puer, sed substātia manet eadem, tales mutationes dicũtur esse accidentales. Mutatio substantialis est quando non solùm accidens, sed etiam substantia mutatur, vt si lutũ mutaretur in aurum, vel plumbũ in argentum, non solùm accidentia mutarentur, sed etiā substantia. In isto autem sacramento solùm fit mutatio substantialis, & non accidentalis, quia substātia panis & vini nō manēt facta conuersione, sed accidentia eorum manent. In isto autem sacramento

Quoties accidēs adest & abest subiecto, præter subiecti corruptionē mutatio fit accidentalis.

mento deficit duę regulę philoſophię. Prima quę dicit quod quádocunq; fit mutatio ſubſtantię etiá fit accidentium. Ratio, quia accidentia non migrãt, id eſt tranſmutantur de ſubiecto in ſubiectum, quia ſi lutum mutatur in aurũ, etiam qualitas eius mutatur. Sed in hoc ſacramento eſt oppoſitum: quia ſubſtãtia panis virtute verborũ mutatur in corpus Chriſti, accidentia autem non, quia eadẽ albedo & quantitas & rotunditas, odor & ſapor remanẽt quę prius. Modò gubernando vos per regulas philoſophię in hoc ſacramẽto oportet errare & deficere. Et facta mutatione adoramus, ſed non adoramus id quod videmus, ſ. albedinem nec rotunditatem, ſed Chriſtum verum Deum & hominem intra contentum, ita verè & realiter vt in vtero virginis fuit vel in cælis eſt. De hoc vide S. Tho. 3. par. q. 85. art. 1. Quemadmodum enim milites adorant regem intra cortinas, quando audit miſſam, licèt ipſum non videant, ita nos adoramus Chriſtum intra illa accidentia quaſi intra cortiná exiſtentem. Secũda regula philoſophiæ deficit etiá in hoc ſancto ſacramento, quę dicit quod nulla mutatio ſubſtãtialis eſt integra, quia ſemper remanet materia prima, quã Philoſophi vocãt hyle. quia ſi lutum mutatur in aurum, materia prima quę eſt in termino à quo, eſt eadẽ cũ illa quæ eſt in termino ad quẽ, quia eadem eſt materia omnium generabiliũ & corruptibilium. In hoc ſancto ſacramento hęc regula deficit, quia nihil remanet de materia nec de forma ſubſtantiali panis, quia totũ mutatur in corpus Chriſti. De hoc vide S. Th. 3. pa. q. 57. ar. 5. & 6. Ideo oportet quod homo nõ regat ſe hîc per regulas philoſophicas quæ deficiunt, ſed ſecundum ſanctam ſcripturã in pſalterio, quæ dicit: Hæc mutatio, ſcilicet ſubſtantialis dextræ excelſi. Mutationes naturæ ſunt de ſiniſtra, ſed iſta dextræ excelſi. Et ſequitur, tu es Deus qui facis mirabilia, ſcilicet iſta prædicta. Similiter de mutatione vini in calice in ſanguinem Chriſti. Moraliter habetis hîc doctrinam quod debetis Chriſtum adorare in hoſtia conſecrata ſine dubio & ſine conditione. Aliqui præſumptuoſi & proterui cadunt in errorem, dicendo quando adorant, adoro te, ſi tu es Chriſtus, Nec grates, nec gratias, quia etiam lignum vel lapidem vel canem poſſetis adorare iſto modo cum conditione. Ideo ſine conditione debetis adorare. Ratio, quia cõditio dubitationem includit, & Deus vult adorari firmiter toto corde, ſpiritu, volũtate, & deuotione. Ideo Dauid, Tollite hoſtias, & introite in atria eius, adorate Dominum in atrio ſancto eius. Pſalm. 95. Nota tollite hoſtias, hîc loquitur preſbyteris. Et introite in atria eius, hic loquitur populo. Adorate Dominum, ſcilicet tam ſacerdotes quàm populus. In atria glo. id eſt in corde ſine dubio & ſine conditione. Diceret aliquis, Si ſacerdos non dixit verba, vel ſi non ſit ordinatus non conſecrauit. ergo, &c. Reſpondeo ꝙ ſacerdos ſolùm dãnabitur, & nõ eſt periculũ vobis. Ideo

Nũ Christi corpus liceat adorare sub cõditione, in sacramento altaris.

doretis sine dubio, licèt enim habitualiter habeatis in corde hoc, ꝙ si oppositum sciretis non adoraretis, & hoc sufficit, tamen hoc non debet exprimi verbis, sed simpliciter adorare debetis. Ecce primum mirabile secretum, quod est, ego accepi à domino in scriptura, & tradidi vobis. Secundum mirabile huius sacramenti est operatio sacerdotalis, s. quod sacerdos existẽs in terra habet potestatem vt aperiat cælos, & faciat descendere filium virginis Mariȩ in altari in manibus suis. Magnũ mirabile reputatur in Moyse, qui fecit descendere manna de aëre: vt habetur Exod. 16. Et de Elia qui fecit descendere ignem de sphȩra ignis ad cõburendum duos quinquagenarios, vt habetur 4. Reg. 1. Maius mirabilȩ est hic, quoniam sacerdos nõ de aëre nec de sphȩra ignis, nec de cælo Lunæ, nec de cælo Mercurij, nec de cælo Veneris, nec de cælo Solis, nec de cȩlo Martis, nec de cȩlo Iouis, nec de cælo Saturni, nec de cælo stellato siue firmamento, nec de cælo crystallino, sed de cælo empyreo facit Christum descendere. Ecce operatio sacerdotalis. Scitis quod quando virgo Maria salutata per angelum Gabrielem consentiens dixit: Ecce ancilla Domini, &c. Luc. 1. In vltimo verbo cælum fuit apertum & filius Dei descendit in vtero suo, & angelus & virgo adorauerunt ipsum in vtero, & sicut os virginis aperuit cælum, ita os sacerdotis, & excellentius. Non displicebit virgini Mariȩ si dico veritatem, quia virgo aperiendo cælum habuit dicere octo verba. Primum, Ecce secundum ancilla, &c. quousq; dixit totum, tunc enim cælum fuit apertum, & ipsa concepit. Et sacerdos solũ dicit quinq; verba, & quãdo dicit vltimũ verbũ, s. meũ, tunc cælũ aperitur, & Christus est in hostia. Itẽ virgo Maria solũ semel aperuit cælũ, &c. sed sacerdos quolibet die, & in qualibet missa. Itẽ in vtero virginis descendit paruus, nõ ita magnus sicut formica, & passibilis & mortalis, sed in hostia descendit ita magnus, vt est in cælo, vt fuit in cruce, nec passibilis, nec mortalis, sed gloriosus & impassibilis. Greg. Quis enim fidelium habere dubium possit in ipsa immolationis hora, ad sacerdotis vocem cælos aperiri, & in illo Iesu Christi mysterio angelorum choros adesse ima summis sociari & celestibus iungi, vnum idemq; ex visibilibus, atque inuisibilibus fieri. Greg. in 4. dialo. & habetur de cõse. dist. 2. quid sit sanguis ver sic. quis enim fideliũ. Nota qualiter intelligitur cælos aperiri, quemadmodũ de manifestatione materiȩ secretè dicitur. Mihi aperuit cor suũ, nõ quod corrumpatur vel diuidatur, sed quia secretũ manifestatur. Ita dixit Dalida de Sãsone Philistȩis, Nũc aperuit mihi cor suũ, Iud. 16. Ita de filio Dei qui est secretus in cælo empyreo, quãdo descendit in hostiã consecratam, illa descensio dicitur apertio cælorũ. Hic est panis qui de cælo descẽdit. Si quis mãducauerit ex hoc pane viuet in æternum. Ioan. 6. Si dicatur, Christus de cælo descendit in hostiam, ergo recedit de cælo. Respondeo quod non dimittit cælũ,

Ad hoc nota duas similitudines. Prima de domo habente centũ foramina vel mille foramina, in quolibet intrat radius solis, & tamen nõ recedit de cælo. Ita Christus radius Dei patris descẽdit in quãlibet hostiã, & tamẽ nõ dimittit cælũ. Secũda de voce mea, que est in qualibet aure vestra. Iá videtis quot aures sunt hîc. Modò credo ꝙ quilibet habet duas, &c. & in qualibet est vox mea, & tamen nõ recedit à me. Si verbum corruptibile & transitoriũ potest tantũ, quantò magis verbum æternum de quo Ioã In principio erat verbũ, &c. Ideo Dauid, Dominus in templo sancto suo, & simul dominus in cælo sedes eius. Si virgo grauida erat templum Dei, ita hostia cõsecrata est grauida. Templum Dei potest dici vbi sunt angeli, vt dicit Gre. quia rex nõ vadit solus, si nõ haberemus oculos lippos, nec aures obturatas videremus & sentiremus eos cantantes. Sicut aliqui sancti, vt B. Tho. de Aquino ordinis fratrũ prędicatorum, qui ordinauit officiũ hodiernũ, qui cãtat, Panis angelicus fit panis hominũ, dat panis cęlicus figuris terminũ. O res mirabilis manducat Dominum seruus pauper & humilis. Moraliter patet qualiter mũdus debet esse sacerdos, qui habet iudicem & circundatur angelis, & manus & digiti implẽtur angelis. Si est bonus, dicunt angeli, O benedicte maiorem gratiã habes quam nos, &c. Si sit malus, luxuriosus, concubinarius, lusor, &c. dicunt angeli Christo, Domine vultis vt occidamus istum proditorẽ? Respondet Christus, Nolo mortẽ peccatoris, sed vt cõuertatur & viuat. Ezech. 18. Quęstio est hîc quam fortè facitis vos iã in cordibus vestris: Si sacerdos sit malæ vitæ, luxuriosus, &c. an talis habet illam potestatem consecrandi, &c. quia de bono sacerdote bene credimus. Respondeo, quod tã bonus quã malus sacerdos dicendo verba cõsecrat verè. Ad hoc nota similitudinem de duobus canalibus, aureo & ligneo; per quæ aqua ab eodem fonte venit in hortum ad rigandũ caules. Qui caules erunt meliores, nunquid tantũ valent vni, quantum alij, ex quo aqua est eadẽ? quia bonitas caulium nõ est virtute canalium, sed virtute fontis. Ita in proposito: Fons vnde procedit aqua totius mundi & sapiẽtię est Christus. Fons sapientię verbum Dei in excelsis. Ecclesiast. 1. Canalia per quæ transit aqua consecrationis sunt sacerdotes. Hostię sunt herbæ vel caules de terra tritici, non de alia materia. Canale aureũ est bonus sacerdos & deuotus, ligneũ est sacerdos malæ vitæ, concubinarius, simoniacus, ribaldus, &c. tamen quilibet verè consecrat non virtute sacerdotis, sed Christi. Christus autem in fine faciet vt dominus horti. Qui postquàm vsus est canalibus, canale aureum ponit in thesauro in capsa cæli. Qui mihi ministrat me sequatur, vt vbi sum ego, illic & minister meus erit. Ioannis duodecimo. Canale ligni putridi ponit in ignem ad comburendum in inferno. Ideo Apostolus, Probet autem seipsum homo, & sic de

pane illo edat & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indi-
gnè, iudiciũ, ſ. dãnationis ſibi mãducat & bibit, nõ dijudicãs corpus
domini. 1. Cor. 11. vbi dicit glo. Ambr. Ita punitur ac ſi Chriſtũ pro
prijs manibus interfeciſſet. Ecce hæc operatio ſacerdotalis, & vnde
ſcitis hoc frater? Ego accepi à domino quod, &c. Tertium ſecretum
mirabile huius ſacramenti eſt habitatio ſacramentalis. O mirabile
eſt quod totus Chriſtus in tam parua quantitate habitet. Dices tu
qualiter eſt hoc poſsibile? Item quomodo eſt poſsibile quod quã-
do frangitur hoſtia, non frãgitur totus Chriſtus, immo totus inte-
ger manet, & in qualibet particula fractionis. Hic deficit omnis re-
gula Philoſophię, veruntamen pro conſolatione veſtra oſtendã vo-
bis ſimilitudinem ad oculũ de imagine veſtra quantumcunque ſitis
magnus, quæ tota recipitur in ſpeculo, & ſi eſſent centum millia &
vltra ſpeculorum coram vobis, in omnibus eſſet imago veſtra, & ſi
frangatis ſpeculum, tamen non frãgitur imago, immo in vnaquaq;
particula eius manet integra. Et nunquid Deus pater poterit tantũ
de imagine ſua, quę eſt Chriſtus? Chriſtus eſt imago inuiſibilis dei.
2. Cor. 3. & Coll. 1. Hoſtia eſt ſpeculum. diceret aliquis, Non eſt
ſimile de imagine in ſpeculo, quæ non eſt corporalis, & de Chriſto
in hoſtia, quæ habet verum rorpus. Dico quod immo, quia ſubtilius
eſt corpus glorioſum quã imago quę modico panno impeditur, ne
intret ſpeculum. Corpus autem glorioſum à nullo poteſt impediri.
ſubtilius eſt luce, voce, &c. etiam imagine. Ideo dictis verbis ſtatim
totum corpus eſt in hoſtia, tanquam imago in ſpeculo. Ideo de iſta
hoſtia conſecrata poteſt dici, Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculum
ſine macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius. Sapien. 7. Cã
dor eſt lucis æternæ quantum ad diuinitatem quæ eſt ibi. Pro quo
ſciendum, quod vi verborum ſolùm eſt ibi, ſcilicet ſub ſpecie panis
corpus Chriſti, ſed ex reali cõcomitãtia eſt etiã ibi anima, quia cor-
pus Chriſti eſt ibi corpus viuũ, quod nõ eſt ſine anima nec ſine ſan
guine. Si in triduo Apoſtoli conſecraſſent, ſolùm fuiſſet ibi corpus
Chriſti mortuum, quale tunc erat, ſed modò eſt viuũ cum anima &
ſanguine ſimul & diuinitate. Vi verborũ ſolũ eſt ibi corpus, ſed cõ-
comitatiuè eſt ibi anima cum excellẽtijs, & diuinitas cum omnibus
perfectionibus. Sicut ſi aliquis dominus inuitaret aliquem magnũ
dominum, vel prælatum ad prandium, & ille ſecum duceret ſcuti-
feros, virtute verbi inuitãtis, ſolũ eſt ibi dominus ille vel prælatus,
ſed ex cõcomitãtia vel aſſociatione ſunt etiã ibi ſcutiferi. Ita ſacer-
dos cõſecrando vi verborum, nõ conſecrat niſi corpus Chriſti præ-
cisè, ſed cõſequuntur ipſum anima, ſanguis & diuinitas. Ideo cogi-
ta quid tu mãducas, quando cõmunicas, quia de omnibus rebus cor
poralibus ibi eſt melior, ſ. corpus Chriſti, de creaturis ſpiritualibus
excellentior eſt ibi, ſ. anima Chriſti: ſuper omnia autem quæ Deus

Vide quid in altaris Sacramẽto ſit ex vi verborum, & ex reali cõcomitantia.

fecit

fecit vel faciet vel poteſt facere,eſt diuinitas,quæ etiã eſt ibi. Ideo dicit auctoritas,candor eſt lucis æternæ,ſ.quantum ad diuinitatem. Ideo hoſtia eſt rotũda,quod ſignificat æternitatem Dei, & ſpeculũ ſine macula,quantum ad animã. Ideo hoſtia debet eſſe puriſſima & alba. Et imago bonitatis Dei quãtum ad corpus per quod cõpleuit ſuã bonitatem in opere redemptonis. Moraliter habemus hic doctrinã,quod ſi dignè volumus cõmunicare, habeamus tria, ſcilicet candorem lucis æternæ per veram credentiã ſine errore & falſa opinione. Secundò ſpeculum ſine macula per caſtitatẽ. Tertiò quod habeamus imaginẽ bonitatis illius per firmã amicitiã,quia ſicut Christus noluit recipere vindictã de inimicis ſuis,nec vos de veſtris amore ſui. Ideo Chriſtus,Beati pacifici,quoniã filij Dei vocabũtur. Mat. 10. Nota pacifici ſecundũ etymologiã,id eſt pacem facientes,& maledictus eſt qui pacem impedit,de quibus poteſt dici,Dãnati guerrifici,quoniã filij diaboli vocabuntur. Quartum ſecretum mirabile eſt perceptio ſenſualis,quia ſenſus corporales videntur decipi circa euchariſtiã,quia aliud ſentitur,quàm credatur,quia oculus nõ videt Chriſtum,ſed albedinẽ,nec auditur Chriſtus,nec odoratur. Quare hoc? Chriſtus bene poſſet facere, quod ſicut imago videtur in ſpeculo,etiã ipſe videretur in hoſtia, ſicut à multis ſanctis fuit ibi viſus. Sed hoc nõ vult duplici ratione. Prima neceſſitatis. Secũda vtilitatis. Neceſſitatis,quia oportet cõmunicare,quia ſicut totum noſtrum malum venit nobis ex eſu fructus,ita vult Deus quod totum bonum veniat nobis ex eſu fructus, de quo dicitur virgini Mariæ, Benedictus fructus ventris tui Ieſus Chriſtus. Et abominable eſſet carnem humanã viſibiliter comedere, & ſanguinem bibere. Sed ſicut medicus cooperit pilulã oblata vel hoſtia, ne perſonis delicatis ſit faſtidioſa,ita Chriſtus medicus noſter, cuius caro eſt pilula noſtræ ſalutis,quia aliter nõ poſſemus ſaluari, niſi per cõmunionẽ,cooperit ne videatur,neq; ſapor carnis ſentiatur,&c. Ecce neceſſitas. De quo ait Propheta Eſaias. Te adorabũt,ſcilicet in hoſtia cõſecrata,teq; deprecabuntur. Tantum in te eſt Deus,& nõ eſt Deus abſq; te. Verè tu es Deus abſcõditus,Deus Iſraël Saluator. Eſa. 45. Nota, tantum in te eſt Deus. Iſta dictio excluſiua tantum, excludit alia ſacramenta,in quibus nõ eſt Deus,niſi figuratiuè ſolum in iſto ſacramento realiter & perſonaliter. De hoc vide S. Tho. 3. par. q. 75. art. 1. Nõ dicit ſimilitudinariè,ſed verè,Caro mea verè eſt cibus,& ſanguis meus verè eſt potus. conſtruitur ſic. Cibus ille verè eſt caro mea,& potus ille verè eſt ſanguis meus. Io. 6. Secunda ratio eſt vtilitatis,ſcilicet noſtri meriti. Articulus de hoc ſacramento eſt valdè magni meriti,propter difficultatem ſenſuum, qui iudicant oppoſitum de hoc,quod credimus. Si enim creditis quod hoſtia ſit alba, nec grates habetis,quia ad oculum videtis. Sed meritum eſt crede-

re quod ibi fit Chriftus,quem non videtis. Grego. Fides non habet meritum,vbi humana ratio præbet experimentum. Sed meritũ eft credere,quia ipfe dixit quod realiter. Ipfe enim non poteft mentiri nec decipere. Ideo facimus fibi magnum honorem credendo fimpliciter,dicendo: Domine licèt intellectus meus nõ capiat hoc myfterium,tamẽ credo ex quo vos dicitis. Ipfe dicit: Beati qui nõ viderunt & crediderunt. Ioan. 20. Multi fancti Chriftũ viderunt in hoc facramento. Quintum fecretum mirabile eft receptio vfualis, quia permittit & vult à nobis non folum adorari, fed recipi fecundum vfum & cõfuetudinem ecclefiæ. Sacerdotes quolibet die celebrando bene parati, &c. Perfonæ deuotę quolibet menfe ex bono confilio. Alij autem femel in anno, fcilicet in pafcha ex præcepto, aliter nunquã recipientur in cælo. Dicunt Angeli, O res mirabilis, manducat dominum feruus pauper & humilis. O magnum mirabile eft hoc, & quare facit, qualem vtilitaté habet? Dico quod hoc inftituit duplici ratione. Prima propter honorem fuum. Secunda propter profectum noftrum. Honor eft regni victoriofo recipi fideliter intra caftra quæ bellando acquifiuit. Et per oppofitum dedecus quando non permittunt ipfum intrare. De quibus dixit Ioannes, In propria venit, & fui eum non receperunt. Ioã. 1. Sed bene permiferunt intrare iumenta, pullos, capones, &c. Secunda ratio eft propter noftrum profectum. Si rex vel Papa faciunt gratias magnas, vbi bene recipiuntur: quantò magis Chriftus rex & Papa fimul, ex cuius digna receptione inæftimabiliter proficiunt Chriftiani? Dauid. Memoriam fecit mirabilium fuorũ mifericors & miferator Dominus, efcam dedit timentibus fe. Pfal. 110.

De corpore Chrifti. *Sermo II.*

Hoc facite in meam commemorationem. Verbum iftud habetur textualiter. 1. ad Corinth. 11. c. & recitatiuè in epiftola præfentium octauarum. Inter omnia facramenta ecclefiæ facramentum Euchariftiæ expreffius & proprius repræfentat nobis & oftendit amorem & charitatẽ Chrifti Iefu ad nos, ac pafsionẽ & morté quas Chrift⁹ pro nobis fuftinuit. Ideo de hoc modo volo prædicare. Materia erit deuota, fed priùs falutetur virgo Maria. Sãctum facrificium altaris habet duas conditiones vel proprietates. Prima quod eft veritas plena. Secunda quod eft figura vera. De prima quia Chriftus plenè & realiter verus Deus & verus homo in anima & corpore gloriofo eft in hoftia confecrata, quemadmodum eft in cælis, licèt oculis corporalibus non videatur à nobis, tamen ibi eft veraciter iuxta Prophetiam, Verè tu es Deus abfconditus, Deus Ifraël faluator. Efa. 45. Et loquebatur de Chrifto. Ifto refpectu fit feftum hoc hefternum. Secunda conditio feu proprietas, quod eft figura vera, fcilicet pafsionis

nis Christi, quæ nobis proprijssimè repræsentatur in hoc sacrificio. Quia sicut Christus fuit eleuatus & crucifixus inter duos latrones, ita hostia consecrata eleuatur duabus manibus dextera & sinistra, quæ significant latrones: & sicut tunc corpus Christi erat album ex sanguinis effusione, ita eleuatur hostia alba. Ideo quando videtur, debet cogitare Christianus. Tali modo fuit redemptor meus in cruce eleuatus. Et sicut Christus obtulit sanguinem suum patri in pretium pro omnibus sibi credentibus & obedientibus, ita sacerdos offert calicem. Ecce qualiter habet figuram veram. Ideo dicit collecta huius festiuitatis. Deus qui nobis sub sacramento mirabili, passionis tuæ memoriam reliquisti, &c. Ideo de hoc sacramento dicit thema. Hoc facite in meam commemorationem, &c. Inuenio quod sacra passio Christi ex ordinatione diuina, vt memoretur à nobis, repræsentatur quinque sensibus nostris, scilicet visui, auditui, odoratui, tactui, & gustui. Passio Christi ad omnes partes intellectus repræsentatur, quia dicit Philosophus, quòd nihil est in intellectu, quin priùs fuerit in sensu. Quidquid est in corde naturaliter, habet intrare per aliquam partem sensus. Ideo in qualibet parte posuit signum suæ possionis, dicens: Hoc facite in meam commemorationem. Primò passio Christi repræsentatur visui, quia vult Dominus quod in terra Christianorum non solùm in Ecclesijs seu locis religiosis, sed etiam extra per vias cruces eleuentur. Ratio vt quando transis per viam, & vides crucem, habeas memoriam de Christi passione, dicendo: O Domine amore mei voluisti in cruce pati. Non intelligatis quod cruces sint in ecclesia, seu in via, vt adoretis illud lignum vel lapidem, aurum vel argentum, vt dicunt stulti Iudæi, sed vt adoremus Christum crucifixum quem repræsentant ad memoriam. Et de quo nobis talem similitudinem. Si pater vel frater alicuius fuit in furca suspensus, deinde sepultus, quando transit iuxta illam furcam, & videt eam frater vel filius suspensi, totus alteratur, & turbatur in semetipso, cogitando in hac furca pater meus vel frater fuit suspensus. Ita de nobis, quando videmus crucem, statim debemus cogitare, in tali cruce fuit suspensus redemptor meus pater & frater meus, & debemus adorare, dicendo. Adoramus te Christe, &c. Hoc fuit iam per Esaiam prophetatum, qui fuit ante Christum per quingentos annos, dicentem: Omnes habitatores orbis qui moramini in terra, cùm eleuatum fuerit signum in montibus videbitis, & clangorem tubæ audietis. Esa. 18. Nota cùm eleuatum fuerit signum, nō dicit quod signum. Ideo cùm dicit signum absolutè, per excellentiam intelligitur de signo crucis, sicut quādo dicitur Philosophus absolutè, intelligitur Aristoteles, quādo dicitur Apostolus, intelligitur Paulus per excellentiam. Idem in proposito de signo crucis. Nota clango-

rẽ tubæ, quia quando Christianus videt crucem, statim in corde suo debent sonare illa tria, Iesu Nazarene fili Dei viui miserere mihi peccatori, &c. Ecce signum ad oculos ad videndum & memorandũ Christi passionem. Nota quod ante Iesu Christi passionẽ per mille & quingentos annos iam Iudæi adorabant crucẽ, vt habetur Num. 21. Not. historiã de serpentibus, eo quòd Iudæi murmurauerunt cõtra Moysen & Aaron. Et Deus misit serpentes, &c. Orauit autem Moyses Deum pro populo. Et locutus est Dominus ad eum. Fac serpentem æneũ, & pone eum pro signo, qui percussus aspexerit eum, viuet. & dicit rex. ꝙ Moyses fecit serpenẽ æneum, & posuit eum pro signo, quẽ cùm percussi aspicerent, sanabãtur. Num. 21. Ecce signũ primum. Ergo hoc facite, scilicet eleuando crucem in meã commemorationẽ. Secundò Christi passio repræsentatur auditui, vt per aures intret, intret memoria passionis ad cor. Nihil enim tantũ mouet cor creaturæ ad deuotionẽ & peccatorum contritionem, quantum memoria passionis Christi, nec aliquid est, quod tantum inflammet cor ad eius amorem & dilectionem. Nota ad hoc similitudinem de illis duobus magnis amicis omnino similibus. & accidit quod vnus eorũ fecit furtum, pro quo captus & sententiatus fuit ad suspendendum. Quod sciens amicus eius, ex amore nimio non potuit sustinere, quod amicus suus suspenderetur, propter quod venit ad carcerẽ, & induit sibi vestes amici capti, & suas restituit amico capto, dicẽs: Vade, quia ego amore tui suspẽdar, vt tu euadas. Et ita factũ est, fur euasit, & ille amicus fuit suspensus. Modò dicatur quantum tenebatur illum amicũ diligere. Profectò intantùm quod quandocunque recordabatur vel loquebatur de illo, statim flebat ex amore. Ita propriè est de Domino Iesu Christo. Ipse enim & genus humanũ sunt duo amici valdè dilecti, intantum quod amor Christi ad genus humanũ excedit omnem amorem. vnde Apostolus, Propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos. Ephes. 2. Propter nimiam. Nota excessum dilectionis. humanum autem genus ex furto, s. Adæ, erat sententiatum ad suspendium inferni. Sed quid fecit filius Dei? Profectò Iesus Christus, vt ille fidelis amicus, venit ad captionẽ huius mundi, s. in incarnatione, & indutus est vestem latronis, s. humanitatem. Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens in similitudinem hominũ factus, & habitu inuentus vt homo, &c. Ad Philip. 2. & vestem suam restituit amico. Vestis Christi est Dei filiatio per æternam generationẽ. Hac veste filiationis restituit amicum suum per temporalem regenerationem, scilicet in baptismo, dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius. Qui nõ ex sanguinibus, neq; ex voluntate carni, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum caro factum est, &c. Ioan. 1. Et

filius

filius Dei pro amico fuit ſuſpenſus, nec fuit cognitus. Si enim cognouiſſent, nunquã Dominum gloriæ crucifixiſſent. 1. Corint. 2. Et humanum genus euaſit. Ecce qualem rationem habemus diligendi Chriſtum. Poſſemus habere maiorem? Certè nõ. Ideo quãdo audimus loqui de eo, & de eius paſsione, ſtatim cor noſtrum debet moueri & inflammari ad eius deuotionẽ & dilectionẽ, ad eius ſeruitiũ & peccatorum vitationẽ, quibus offenditur. De hoc Propheta Dauid, Dixit Dominus ex Baſan conuertam, conuertã in profundũ maris. Vt intinguatur pes tuus in ſanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo, Pſal. 67. Nota ſecreta Baſan, ſecundum interpretationẽ Hebraicã, idem eſt quod cõfuſio. Ille eſt in Baſan qui eſt in cõfuſione peccatorum, quia nullum ordinem tenet, nec orationis, nec confeſsionis, &c. ſed ſicut beſtia ambulat de peccato in peccatum. De tali dicit Dominus: Ex Baſan conuertã, licèt enim ſit in peccatis antiquatus, ego conuertã. Domine & quomodo? Reſpondet, cõuertam in profundũ maris cõtritionis. Quia contritio nõ eſt niſi amarus dolor peccatorũ. Verbi gratia, Quando religioſus qui vixit ad libitum, nõ ſeruãdo regulã, &c. Et Deus facit ſibi gratiã quod contetitur dicendo: O miſer, & quid erit de me, &c. tunc conuerſus eſt ex Baſan in profundum maris. Idem de ſacerdote & de laicis hominibus & mulieribus. Et qualiter ſeu quomodo fiet iſta conuerſio in profundũ maris, dicit pater filio, Vt intinguatur pes tuus in ſanguine. Inferior pars corporis eſt pes, ſuperior autem caput. Sic etiam in Chriſto ſunt duæ partes, id eſt duæ ſubſtantiæ. Et ſuperior pars eſt diuinitas tanquã caput. Et inferior pars eſt humanitas tanquã pes. Sed iſtæ duæ ſubſtantiæ ſolũ faciunt vnã perſonã. Dicit ergo ex Baſan conuertã, in profundum maris. Et quomodo? vt intinguatur pes eius, id eſt corpus eius, quod tinctum fuit in ſanguine, in capite per ſpinarum coronationẽ, in toto corpore per flagellationem, in brachijs & manibus per eleuationem. Idem de pedibus. Et lingua canũ tuorum, Chriſtus eſt paſtor, eius oues ſunt Chriſtiani. Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas. Io. 10. Paſtor autẽ habẽs oues, indiget canibus, aliàs lupi, &c. Iſti canes ſunt predicatores qui latrãt cõtra lupos inferni. Ideo prædicatores ſæpè debent loqui de Chriſti paſsione. Ideo dicit, Lingua canum tuorum, id eſt prædicatorum de Chriſti paſsione prædicãtium. Sic enim conuertitur peccator. Quis enim eſſet ita infidelis, & obſtinatus, qui quando audit, Chriſtus tã crudeliter paſſus eſt pro me, quod nõ caueat à peccatis, ne Chriſtum offendat? Et ſic ex inimicis, id eſt dæmonibus liberatur peccator, non à prædicatoribus, niſi inſtrumentaliter, ſed ab ipſo, ſcilicet liberamur faciendo pacem, remittendo iniurias, ab ipſo, ſcilicet Chriſto, quia exẽplo eius qui pepercit & orauit pró crucifixoribus ſuis. No. hîc quomodo eſt duplex remiſsio, ſcilicet neceſſaria, alia volun-

taria. Necessaria est remittere odiũ cordis & desiderium vindictæ. Voluntaria, ne petat iustitiã, quã iustè potest prosequi. Pater meus cælestis tradat vos tortoribus, quia si nõ dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Matthæ. 6. Tertio Christi passio repræsentatur odoratui, scilicet in thurificatione. Quare creditis quod detur incensum in ecclesia in magnis festiuitatibus, nisi ad memoriã passionis Christi? Ideo quando vos sentitis illum odorem suauem incensi, debetis cogitare, qualẽ odorem, & quàm odoriferum sacrificium dedit anima Christi in passione, quã cum tanta patientia sustinuit Deo patri, & sanctis angelis in cælo, & sanctis patribus in limbo. Quinque similitudines inuenio inter corpus Christi & thuribulum. Prima quia thuribulum est inferius clausum, suprà apertum. Ita Christus clausus fuit, quantũ ad ista terrena, & mũdana, quia nihil voluit, nec portabat pecunias, intantum, quod dicitur Marci. 11. quod circumspectis omnibus, cùm iam vespera esset hora, exijt in Bethaniam cum duodecim. Vbi dicunt glo. quod respiciebat, si fortè postquã prædicauit, inuitaretur ab aliquo ad prandium, aliàs tempore messium Apostoli colligebãt spicas, &c. Idem in sero si nõ inuitabatur ab aliquo ad dormiendũ, ibat ad desertum dormire, sed supra terrã, quia tantum erat desiderium cæleste. Secunda est, quia quãdo thuribulum exit de operatorio est præfulgidum, sed tandem ignis vaporatione obscuratur. Ita Christus quando exiuit de operatorio vteri virginalis. Argentarius qui operatus fuit eum, fuit Spiritus sanctus. Speciosus erat præ filijs hominum. Dauid. Tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Sed igne passionis fuit deturpatus, quando fuit plagatus scopis, videbatur leprosus depilata barba, ita quod quãdo virgo Maria vidit eũ, non cognouit eũ. iuxta prophetiã Esa. Vidimus eum, & nõ erat aspectus, & desiderauimus eum despectũ, & nouissimũ virorũ, virũ dolorum & scientẽ infirmitatẽ, & quasi absconditus vultus eius, & despectus, &c. Esa. 53. Tertia est, quia thuribulum est perforatũ: ita corpus Christi fuit totum perforatũ in capite per coronam spineã, in manibus & pedibus per clauos, in latere per lanceam, in toto corpore per flagella. Quarta est, quia thuribulum est prunis igneis plenum, ita corpus Christi prunis illius ignis de quo ipse dixit, Ignem veni mittere in terrã, & quid volo nisi vt accendatur? Luc. 12. Cuius prunæ sunt charitas, amor, deuotio, virtus, & huiusmodi. Quinta, quia thus supra positum tandẽ euaporat fumũ album suauissimũ. Ita corpus Christi quando de eo exiuit illa anima sanctissima & purissima quæ dedit odorem suauissimum obediẽtiæ Deo patri angelis ex eorum reparatione, sanctis patribus ex eorum liberatione, humano generi ex redemptione, mortuis ex mortuorũ resurrectione. Ecce quare in ecclesijs datur incensum vt etiam per nares memoria

passio-

passionis Christi intret ad cor. De hoc autho. ad literam. Apoca. 8. Alius Angelus venit & stetit ante altare habens thuribulū aureum in manu sua, & data sunt ei incensa multa, & ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum, de manu angeli coram Deo. Nota alius angelus. Christus nō fuit angelus, sed creator & dominus angelorū. Sed angelus idem est quod missus. Et quia Christus inquantum homo missus fuit à Deo patre, ideo dicitur Angelus. Sicut enim frater minor, qui tenet vitā & regulā B. Francisci, dicitur alius Franciscus, & frater prædicatorū alius Dominicus: ita Christus missus à patre dicitur alius angelus, & venit, s. in hunc mundum, & stetit ante altare, vbi obtulit sacrificium pro nostra redemptione. Fuit crux in mōte Caluariæ, sita vbi stetit, quia nō mouebatur nisi vt crucifixores dicebāt, quādo sibi dicebatur depone vestimenta, dicebat, libēter, & sic de alijs. Habens thuribulū, s. eius corpus sanctum aureū ex valore in manu sua, id est potestate, quia in manu sua erat mori vel nō. Nemo tollit, dicebat Christus, animā meam à me, sed ego pono eā à meipso. Potestatem h beo ponendi eā & potestatem habeo iterum sumendi eā. Ioan. 10. Et data sunt illi incēsa multa, quæ sunt orationes sanctorum, quia omnes desiderabāt suam passionē. Angeli, vt ruina eorum repararetur. Sancti patres, vt liberarētur. Et ascendit fumus incensorum, &c. Hoc dicit Apostolus clarius, Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationē & hostiā Deo in odorem suauitatis. ad Ephe. 5. Quartò Christi passio repræsentatur tactui per pœnitentialem afflictionē. Sensus tactus dat cognitionem inter calidum & frigidum, inter molle & durum, inter leue & asperum, quæ nec visu nec auditu nec odoratu cognoscuntur, sed tactu. Tunc autem sensu tactus sentimus Christi passionem, quando facimus pœnitentiam, tunc enim sentimus duritiam, & asperitatem passionis Christi. Quando homo dolet, conteritur & lacrymatur pro peccatis, tunc sentit passionem Christi, qui quando fuit in agonia, id est anxietate, factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Secundò quando homo post contritionem vadit ad confessionem, vbi coram confessore, tanquam coram iudice vos accusatis, dicendo: Pater ego feci hoc & hoc, &c. Tunc tangitis Christnm, quando coram iudice accusabatur dicendo: Iste incantator fecit hoc & hoc, &c. Sentitis quomodo est durum coram iudice accusari. Tertiò quando confessor secundum qualitatem peccatorum dat vobis pœnitentiam, & vos acceptatis, tunc tangitis Christum, qui acceptauit sententiam, vt crucifigeretur, Non appellauit, immo dicit Ioannes, quod baiulans sibi crucem. Quartò quando cum disciplinis vos castigatis, tunc tangitis Christum, qui fuit grauiter verberatus, & totus sanguinolentus ducebatur ad crucifigendum. Quintò, cùm ieiunatis,

tangitis Christum, qui in sua passione ieiunauit, & hora prādij mē-
sa fuit sibi parata. Mensa fuit canna arūdinis, mappa folia arūdinis,
esca spongia, potus acetum cū felle. Sextò quando perseueraris in
bona vita, & pœnitentia, nec aliqua caussa desistis, tūc tāgitis Chri-
stum, qui noluit de cruce descēdere, cùm sibi diceretur, Si rex Israël
est, descendat nunc de cruce, &c. Alios saluos fecit, seipsum non po-
test saluum facere, nec ex pœna nec ex derisionibus dimisit oratio-
nem suá, immo cōtinuauit, & dixit cētum & quinquaginta versus.
Ecce quomodo sensu tactus sentitur passio Christi tangendo, dicit
Mar. 6. Quotquot tangebant eū, salui fiebant. Mar. 6. Sed aliqui tā-
gunt Christum aliter, s. cum ense linguæ ipsum inuadendo & scin-
dendo, iurando & renegādo, blasphemādo. Isti peiores sunt Iudęis
qui non fregerunt os. Talis tactus non est pœnitentialis, sed crimi-
nalis. Auisentur rectores, vt hoc viriū corrigatur. Aliter ecce quiddi
cit Deus rectoribus, Dominatores populi mei iniquè agunt, & iu-
giter tota die nomē meū blasphematur, &c. Isa. 52. Ideo nō miremi
ni, si habetis tribulationes. Quintò Christi passio representatur gu-
stui in cōmunione. Ad hoc enim ordinauit hoc sanctū sacramentū,
vbi deuotè cōmunicātes sentiant dulcedinē saporis palato animæ.
Christus in sua passione sensit duos sapores, s. saporē dulcē, & aliū
saporem amarum diuersis respectibus. Et quis posset cogitare ama-
ritudinem passionis Christi? Dicūt doctores & spiritualiter S. Tho.
in 3. parte. Nullus dolor martyrum potest ei cōparari, nec Laurētij,
nec Vincentij, &c. Ideo dicebat ipse. O vos omnes qui transitis per
viā, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Thre. 1. Iste do
lor erat in sensualitate in parte infima. Sed in parte superiori, s. in mē
te habebat dulcedinē gloriæ, quantā habet modò in cælo. Sic in cō-
munione homo debet sentire istos sapores. Primò amaritudinem
passionis. Cogita quod illa hostia consecrata sit discus argenteus,
vbi est ille agnus filius illius benedictę ouis virginis coctus in veru
crucis inter duos ignes, scilicet timoris & doloris, sic sentitur ama-
ritudo passionis Christi gustu animæ. Quotiescunque manducabi
tis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annunciabitis
donec veniat, &c. 1. Cor. 11. Sapor autem dulcedinis sentitur in cō-
munione cogitando fructus & gratias, quas habemus ex commu-
nione. Plus enim proficimus in gratia per communionē, quàm per
alia opera, quia ex bonis operibus licèt merita multiplicantur, ta-
men non ex quolibet bono opere augmētatur gratia, sicut nec puer
augmentatur ex quolibet bolo panis. Sed quādo homo communi-
cat dignè semper augmentatur gratia. Ideo dicebat Dauid, Gustate
& videte, quoniam suauis est dominus, scilicet dignè communican-
tibus, beatus vir qui sperat in eo. Psal. 33. Ecce quare dicit thema,
Hoc facite in meam commemorationem.

Nota hic quæ pars animæ subiectū fuerit dolorū Christi in sua sacratissima passione.

De corpore Christi. *Sermo III.*

Emoriam fecit mirabilium suorum, escam dedit timentibus se. Psal. 110. In istis verbis describit Propheta tria mirabilia huius sacramenti, si figuram, naturã & culturam. Memoriam fecit, escam dedit timentibus se. Pro primo sciendum est, quod inter omnia mirabilia nostræ fidei maxima sunt illa quæ de hoc sacramento prædicamus & credimus, quòd scilicet in hostia consecrata sit Christus Deus & homo realiter, & sumendo hostiam consecratã, Christum sumimus. Vt ergo ad credendum omnia quæ sunt in hoc sacramento veraciter, faciliùs nos induceret, quantumcunque enim sunt mirabilia facta, mirabilia inducit his similia, vt rebus mirabilibus fidem præberent, facta mirabilia. Ideo dixit, Memoriam fecit, Mirabilia autem quæ videntur in hóc sacramento difficilia ad credendum, possunt reduci ad sex, quæ inueniuntur præcessisse ordinationem huius sacramenti in rerum natura & in scriptura. Et ordinando istud sacramentum Deus fecit memoriam mirabilium suorum. Primum mirabile est de panis transsubstantiatione. Ponit enim fides catholica. In hoc sacramento conuertitur substantia panis & vini in corpus & sanguinem Christi, est ergo mirabile quomodo hoc possit fieri. Sed quod hoc diuina virtute possit fieri, ostendit Deus per aliud mirabile, quod præcessit in natura & in scriptura. In natura quidẽ, quia videmus quod granum seminatum in terra attrahit terram, & conuertitur in herbam, deinde in spicam, vltimo in granum. Idem facit vitis, quia trahit humorem, & conuertitur in vuam. Deinde in vinum, Multò magis ergo potest hoc facere virtus Dei, in Christi corpus & sanguinẽ, panem, & vinum conuertendo. Item adhuc certum est quod virtus cælestis vapores eleuatos à terra conuertit in aliam materiam, aliquando in pluuiã, aliquando in pruinam, aliquãdo in niuem, etiã aliquando in ranas. Vnde recitat Albertus, quod aliquãdo cum pluuia cecidit vitulus. Ergo si hanc conuersionem potest facere virtus cęlestis corporalis, multò fortiùs Christus illa mirabilia: Sed illa nõ mirantur homines: quia frequentia sunt, & tamẽ sunt mirabilia. Sed hoc mirantur, quia noua res. Quando ergo Christus conuersionem panis & vini in suum corpus & sanguinẽ instituit, suorũ mirabiliũ quæ erant in natura memoriã fecit in scriptura. Itẽ adhuc aliud mirabile legimus, quia Exodi 7. scribitur quod manu Moysi virga in colubrum, & coluber in virgã alternatis vicibus conuersa sit. Si ergo in manu sacerdotis veteris legis hæc mirabilis conuersio facta fuit, quare hæc conuersio fieri nõ possit in manibus sacerdotis nouę legis? Adhuc ibidem legimus quod Moyses omnia flumina Aegypti cõuertit in sanguinẽ. Vnde dicitur in psa. 104. Cõuertit aquas eorũ in sanguinẽ, &c. Multò fortius potest hoc facere Christ9 & sacerdos

nouæ legis. Sed dices fortè quod ille Moyses scilicet vel Aaron, non faciebant virtute verborum, sicut modò Ad quod respondeo quod immo. Nam legimus Num. 20. quod deficiente aqua, Dominus dixit Moysi & Aarō, Loquimini ad petram, & dabit aquas, & ad verba eorum conuertit petrā in stagna aquarum, &c. Facilius autem videtur panem in corpus, & vinum in sanguinem conuertere virtute Christi, quàm petram in aquam, Vnde Ioan. 2. Solo verbo conuertit Christus aquam in vinum. Qui ergo mirabile fecit in illo conuiuio, simile facit in hoc sacramento. Igitur in institutione huius sacramenti, & eius confessione, Deus fecit memoriam suorum mirabilium quæ similia præcesserunt in operibus naturæ & verbis scripturæ. Ideo dicit in Psal. 76. Quis Deus magnus sicut Deus noster? tu es Deus qui facis mirabilia, Item in Psal. 135. Qui facit mirabilia magna solus. Secundum mirabile est de Christi sumptione, quia sumitur, & non consumitur. Si enim esset mons olympus, deberet esse cōsumptus. Christus toties & à tot manducatur, & nunquam consumitur. Et hoc est mirabile, sed diuina virtute possibile est. Et nihilominus in natura & scriptura præcessit aliquid simile. Vbi sciendum est, quod filius Dei vocatur in scriptura sapientia & scientia patris. Eccl. 24 Ego sapientia, effundi flumina. Vocatur etiam fons sapientiæ Eccl. 1. fons sapientiæ verbum Dei in excelsis. Vocatur lumen vt dicitur in Psal. Exortū est in tenebris, &c. Vocatur etiam scientia & sapientia, quæ sunt verę res quæ datæ non decrescunt. Vnde totā meam scientiam possem alteri dare ea tota in me remanente. Ita etiā videmus de mari, quod semper flumina egrediātur à mari, quia mare est fons omnium fluminum, & tamen non consumitur. Ita est in proposito. Filius Dei sapientia & ars patris, lumen de lumine, Deus de Deo, fons totius sanctitatis, & mare infinitæ bonitatis, existens in hoc sacramēto veraciter, quotiescunq; sumptus nunquā minuitur. Huic mirabili simile quoddā mirabile legim⁹ in scriptura 3. Re. 17. quod Helias & mulier vidua comedebant de farina hydriæ & oleo, quod erat in lecytho, & tamen hydria farinæ non defecit, & lecythus olei nō est imminutus iuxta verbum Domini. Per farinam hydriæ, corpus Christi in pane. Per lecythū olei, sacramentum sanguinis in confectione intelligitur, quæ sicut tunc sumpta non consumebantur, ita nec nunc corpus & sanguis Christi in hoc sacramēto. Hoc idem fuit factum per Christum: quia de quinque panibus & duobus piscibus satiauit quinque millia hominum. Matthæ. 14. Et illa sumpta, non fuerant consumpta, immo collegerunt 12. cophinos ex eis quæ superfuerant. Sicut ergo in illo cōuiuio Christus fecit ita facit nunc in hoc sacramento. Ideo Iob 5. Ad Deum ponam eloquium meū, qui facit magna & inscrutabilia, & mirabilia absque numero. Tertium mirabile est quod Christus dicitur esse in cælo, & ni-

& nihilominus in hoc ſacramento. Dicitur enim eſſe in vno altari, & in alio, & generaliter in omnibus in quibus hoſtia conſecratur. Quomodo corpus Chriſti poteſt eſſe in tot locis? Reſpondetur ꝙ eſt mirabile, tamen poſsibile diuina virtute. Et huius rei præceſsit exemplum in natura & ſcriptura. In natura quidem, quia videmus quod idem verbum manet in mente & in oratione dicẽtis, & in ore & mente cuiuſlibet audiẽtis in diuerſis locis. Ita filius Dei qui dicitur verbũ patris, poteſt eſſe in pluribus locis & hoſtijs cõſecratis. Idem de ſono, & de odore qui in diuerſis locis idem ſunt. Huius rei ſimile mirabile legimus in ſcriptura ſacra. Apoc. vlt. ꝙ Ioannes vidit fluuium aquæ viuæ procedentẽ de ſede Dei & agni, & ex vtraq; parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim, per menſes ſingulos reddens fructũ, &c. Ergo Ioannes vidit vnã rem ligni vitæ in duobus locis quia ab vtraq; parte fluminis, aliâs non eſſet idẽ lignum. vt ait Hier. ſuper illo verſu, Et erit tanquã lignũ, quod plantatum eſt, non dixiſſet lignum afferens, ſed ligna. Iſte fluuius eſt largitas donorum bonorum gratiæ & gloriæ. In vna ripa huius fluuij eſt paradiſus, qui irrigatur ripa gloriæ. Lignũ vitæ eſt Chriſtus, qui eſt in vtraque parte quia in parte dextera in paradiſo, & in hoſtia cõſecrata per ſacramentũ in hoc mũdo. Poteſt ergo fieri quod corpus Chriſti ſit in pluribus locis, vt in cælo, & in terra, & in ſacrificijs diuerſis & in altaribus pluribus. Ad idem eſt illud 1. Re. 28 quod mulier ſuſcitauit Samuelem, & apparuit in hoc mũdo, & tamen realiter erat in limbo. Diuerſo igitur modo eſſendi fuit Samuel hîc & ibi. Conſimiliter Chriſtus eſt in cælo localiter, in hoſtia ſacramentaliter, modo eſſendi diuerſo. Item legimus 2. ad Cor. 12. quod Paulus fuit in hoc mundo, & tamẽ fuit raptus vſque ad tertium cęlũ, ſiue in corpore, ſiue extra. Si ergo ipſe fuit ſimul in cælo & in terra, quare ergo Chriſtus nõ poſſet eſſe in cęlo & in ſacramẽto? Idẽ legitur etiam de beato Ambroſio, licèt non ſit in canone ſacrę ſcripturæ, ꝙ ſimul fuit Mediolani vbi celebrabat, & Turonis vbi B. Martinũ ſepeliebat. Ideo Pſalmiſta bene di. pſal. 85. Quoniã magnus es tu, & faciẽs mirabilia, tu es Deus ſolus. Quartũ mirabile eſt quomodo totũ corpus Chriſti poteſt in tam parua hoſtia cõtineri, non ſolùm in tota, ſed etiam in qualibet eius parte minima ab alijs diuiſa. Sed licèt ſit mirabile, tamen eſt Deo poſsibile. Et huius inuenimus ſimile in natura, quia videmus quod ſol qui eſt maior tota terra, recipitur & videtur in paruo ſpeculo, & in qualibet eius parte, ſi diuidatur. Itẽ per artem videmus rem maiorem tranſire per minorem. Vnde vidi humano artificio gabiam ſiue caueam ligneam cum vna auicula exiſtentem intra ventrem amphoræ, quod videtur impoſsibile. Vidi etiam ouũ groſsius collo amphoræ, quod per humanũ artificiũ fuit introductũ in ventrẽ amphorę, ergo ſi iſta poteſt facere virtus creata

multò magis Christus. Sicut ergo diuinitas fuit in vtero virginis, ita
totum corpus Christi est in sacramento. Huius habetur figura Apo.
1. vbi Ioannes vidit in medio septem candelabrorũ aureorum similẽ
filio hominis, habentem in dextera sua septem stellas . Septem can-
delabra sunt septem sacramenta ecclesię, in quorum medio est Chri-
stus filius hominis in eucharistiæ sacramento . Sicut ergo in illa vi-
sione Christus qui est magnus, apparebat in paruo cãdelabro, quod
tamen erat minùs Dei filio, ita Christus in hoc sacramento magnus
est in parua hostia. Quod autem Christus maior est illo candelabro
in quo erat pater, quia ipse habebat in dextera sua septem stellas,
quarũ quælibet erat maior omnibu s septem candelabris. Ergo tunc
vidit Ioannes rem maiorem in minori magnum hominis filium, in
paruo medio candelabro, quẽ & nunc videmus fide magnũ in par-
uo eucharistiæ sacramento . Quid est autem quod in dextera habe-
bat septẽ stellas? Dicendũ, quod per illas significabãtur septem arti-
culi fidei de diuinitate. Nam quatuordecim sunt articuli fidei, septẽ
ex parte sinistra humanitatis, & septem ex parte dextera diuinitatis,
ideo Psal. dicit, A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis
nostris. Psal. 117. Quintum mirabile quod hostia in hoc sacramen-
to frangitur, diuiditur & dẽtibus teritur, & tamẽ nõ lęditur corpus
Christi, nec frangitur, sed manet integrũ & illęsum. Sed licet hoc sit
mirabile, tamẽ est Deo possibile. Exemplũ quippe simile est in na-
tura. Nam imagine in speculo existente: si frangatur speculũ, nõ frã-
gitur imago, & in quot partes speculum frangitur, in tot remanet &
resultat imago. Ita in hostia potest fieri de corpore Christi virtute di-
uina . Huius figuram habemus Exodi 3. Vidit enim Moyses visio-
nem magnã, quod rubus ardebat, & non cõburebatur, videbatur ig-
nis in rubo ardere , ac si deberet rubum comminuere & incinerare,
& tamen ab igne nõ lædebatur nec minuebatur. sic & corpus Chri-
sti in ore comedẽtis à dente non læditur . Sed sicut rubus in igne, ita
corpus Christi illæsum & integrũ remanet in ore comedentis . Ideo
Psal. dicit, Cantate Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit.
Psal. 97. Sextũ mirabile est, quomodo quilibet sumens & communi-
cans, totum corpus Christi sumit, & sumens partẽ minimam, sumit
totum , sicut sumens totã hostiam. Ratio est , quia sicut totum ver-
bum loquentis est in vna aure, & in qualibet tam magna, quã parua
æqualiter . Ita idem sacramentũ continet totũ Christum, & commu-
nicans sumit ipsum totũ æqualiter. Huius figuram habemus Exod.
16. de manna, vbi dicitur, quòd plus colligens mannæ non plus ha-
bebat quàm qui minus collegerat, sed putrefiebat. Ita in hoc sacra-
mẽto quilibet sumit corpus Christi æqualiter, & si quis crederet in
maiori quãtitate plus inuenire , fieret putredo infidelitatis in anima
illius, ideo Eccl. 11. Mirabilia opera altissimi solius , & gloriosa &
abscon-

abſconſa & inuiſa opera illius, id eſt ſic nõ videtur ad ſenſum, licèt viſa ſint in ſcriptura & natura ſecundũ intellectũ. Ergo Chriſtus inſtituendo hoc ſacramentũ fecit memoriã mirabiliũ ſuorũ, quia præceſſerãt ſimilia in natura & in ſcriptura. Vnde dicit Pſalm. Mirabilis in altus dominꝰ. Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis. Deo gra.

De corpore Chriſti. *Sermo IIII.*

Go ſum panis viuus qui de cælo deſcendi. Ioan. 6. Quando aliquis ſummè diligit & dilexit aliquem, ſi contingit ipſum recedere ab eo cõſueuit ſibi relinquere aliquod donum in ſignum amoris: & cauſſa eſt, vt habeat eius memoriam. Chriſtus qui fuit, & eſt verus Deus, & verus homo pater & Dominus noſter, ſummè diligit & dilexit apoſtolos, pluſquam mater filiũ diligit, & hoc ipſe perfectè oſtendit, quia pro eis & pro nobis mori voluit, quod eſt ſignũ magnę dilectionis. Auct. Maiorem hac dilectione nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Ioã. 15. Et ideo quando debuit ab eis recedere per mortẽ, in die cœnæ congregauit eos, & ſuũ receſſum nunciauit, & eis donum maximum & pretioſum dimiſit in ſignum dilectionis. Et hoc vt haberent memoriam eius. Iſtud autem donũ fuit corpus ſuum & ſanguis ſuus pretioſus, quem accepit de virgine Maria. Et illud donum excellentiſsimum eſt, quia eſt verus Deus & verus homo, & eſt memoriale paſsionis & mortis Chriſti. Nam altare ſignat crucẽ. Ratio eſt, quia ſicut in altari cõſecratur ſacramentaliter corpus & ſanguis Chriſti, ita in cruce realiter immolabatur. Calix ſignat ſepulchrum Chriſti, quia ſicut in calice continetur corpus & ſanguis Chriſti, ita in ſepulchro corpus Chriſti realiter continebatur. Per patinam intelligitur lapis qui poſitus fuit ad oſtium monumenti ad cooperiendum. Sic patina ad cooperiendum calicem. Per corporale in quo ponitur corpus Chriſti, intelliguntur linteamina in quibus inuolutum fuit corpus Chriſti. Et ideo verè eſt memoriale. Vnde Chriſtus dixit: Hæc quotieſcunq; feceritis in mei memoriam facietis. Iſtud autem donum nobis dimiſſum debet eſſe nobis valdè charum, quia valdè pretioſum eſt. Et vt ipſum magis charũ habeamus, Chriſtus de ſeipſo dicit verba propoſita, Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcendit, &c. In quibus verbis tria tanguntur.

Primum eſt ſua conditio & proprietas, cùm dicit, quia ego ſum,
Secundum eſt ſua magna virtus & poteſtas, quia viuus.
Tertium eſt ſua origo & dignitas, quia de cælo deſcendi. Ioan. 6.

Primum eſt ſua conditio & proprietas, quia ego ſum panis. Vbi ſciendum quod ſi verbum illud ſimpliciter intelligatur, non eſt verum, quia hoſtia conſecrata non eſt panis corporalis, licèt fuerit, quia forma ſubſtantialis panis receſsit, licèt accidentia panis, ſcilicet color, ſapor, & odor remaneant. De quo vide beatum Thomam

3.parte.q.75.art.5.&.6. Sed verũ est intelligẽdo spiritualiter, quia hostia consecrata est panis & cibus spiritualis animæ. In hoc autem quod appellatur panis, rectè eius conditio spiritualis importatur. Nam corpus Christi assimilatur pani quantum ad compositionem, & quantum ad effectum. Quatuor ad compositionem panis requiruntur, quia sicut scitis, panis componitur ex farina & aqua, & ex illis formatur in vase quidã panis qui sic formatus in furno ponitur, & ibi virtute ignis decoquitur, & sic efficitur cibus corporalis. Sic spiritualiter Christus fuit compositus ex aqua & farina, id est ex anima & carne, & formatus fuit in vase, id est in vtero virginis Mariæ, & demum positus fuit in furno crucis, & ibi decoctus fuit per mortem virtute ignis, id est virtute amoris spiritus sancti, quem ad genus humanum habuit, qui significatur per ignem, quia sicut ignis habet calefacere corpora, ita amor spiritus sancti calefacit & incendit corda. In cuius signum spiritus sanctus descendit in discipulos in forma ignis. Secundò corpus Christi assimilatur pani, quantum ad effectum: Nam panis habet satiare corpus. Vnde nullus cibus est qui tantum satiet hominem, & qui tantum appetatur ab homine famescente sicut panis. Ita corpus Christi habet satiare spiritualiter animas. Et hoc vobis sic declaro. Nam res dicitur satiata, quando sic est plena, quod nõ plus tenere potest. Anima autem nostra tantæ capacitatis est in desiderio, quod nulla creatura potest eã satiare & implere nisi solus Deus. Et hoc satis apparet. Nam si homo haberet decem libras, desideraret habere centum, & tandem totum mundum, sicut patet de Alexandro rege. Sed Deus solus est ille, qui potest desiderium nostrum implere, quia in se continet omnes perfectiones existentes & possibiles. Et hoc est quod dicit Augustinus, Animam Dei capacem, solus Deus adimplere potest. Et Psalmista dicit, Animam esurientem satiauit bonis. Sed in hoc sacramento continetur verus Deus, quia in hostia consecrata continetur verus Deus qui creauit cælum & terram, & ideo illud sacramentum meritò potest animam satiare. Vnde Dauid dicit in Psal. 148. Ex adipe frumenti saciat te. Secundum in hoc sacramento est sua virtus & potestas, quia viuus: vbi sciendum quod iste panis spiritualis dicitur viuus, quia dat vitam dignè sumẽtibus, & conseruat ipsos in vita. Et non solùm dat vitam spiritualem, quæ est in præsenti per gratiã, sed etiam dat vitam æternam, quæ erit in futuro per gloriam. Vnde dicitur in euangelio, Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Ioan. 6 Et in hoc ostenditur huius sacramenti magna virtus & potestas. Nam maius quod potest esse in hoc mundo est vita. Sed triplex est vita, scilicet corporalis, spiritualis, & æterna. Prima est bona, Secunda melior, Tertia optima. In hoc ergo quod iste panis dat vitam præcipuè spiritualem & æternam eius magna virtus ostenditur.

tur. Sed est aduertendum quod iste cibus non dat vitam nec conseruat, nisi sit bona dispositio ex parte recipiẽtis. Ad quam dispositionem habendam tria requiruntur in recipiente.

Primum quod recipiat eum cum magna puritate & innocentia,
Secundum quod recipiat eum cum magna charitate & beneuolentia,
Tertium quod recipiat eum cum magna firmitate & patientia.

Vnde sciendum quod nõ est conueniens quod res pretiosa & nobilis in loco immundo ponatur. Iste autem cibus spiritualis est res pretiosa, quia est verus Deus, & est res mundissima, quia est speculũ sine macula Dei maiestatis. ideo vas & cor in quo debet recipi, debet esse mundissimum, quia in maleuolam animam nõ introibit sapientia. Sap. 1. In cuius signum antequã Christus in cœna corpus suum daret discipulis, lauit pedes eorum, vt sacerdos ante consecrationem lauat sibi digitos ad ostendendum quod illi qui hoc sacramentum conficere vel recipere volunt, debent esse mundi ab omni peccato, nõ solùm mortali, sed etiam veniali, quantum est possibile, quia licèt peccata venialia non sint, nec efficiantur peccata mortalia, tamen hoc cauere debet sibi quantum potest, quia sunt viæ ad mortalia, quia consensus ad venialia citò transit ad mortalia. Et ponitur exemplum, quia sunt quædam animalia quæ habẽt venas latas, & talia si venenantur siue intoxicantur, citò moriuntur, quia venenum per venas latas citò trãsit ad cor. Sed alia sunt quæ habent venas strictas, & ista nõ sic citò moriuntur ex veneno. Applica ad propositũ, &c. De ista autem puritate habemus figuram in Ioseph, qui mortuo Christo accepit eius corpus, & inuoluit panno mundo, & posuit in monumẽto nouo, & vnxit myrrha & aloë. Ioseph interpretatur saluator, & significat quemlibet religiosum qui ordinẽ intrauit vt saluet animam suam. Iste ergo si vult recipere vel conficere corpus Christi, debet ipsum ponere in monumento nouo, scilicet corde puro & inuoluere pannis mundis, id est cogitationibus sanctis, & vngere ipsum myrrha & aloë, id est recipere cũ cordis dolore & amaritudine, quod significatur per myrrhã quæ est amara, & aloë, id est cum cordis deuotione, & se indignum reputare ad tale sacramentũ sumendum, quia verè nullus dignus est. Vnde verè potest dicere illud quod dicit Centurio, Domine nõ sum dignus vt intres sub tectũ meum. Matthæi 8. Nec mirum quia legitur de Ioanne Baptista qui erat in vtero sanctificatus, & in eremo diu conseruatus, & à Christo vocatus, & Christus venit ad eum, & ab eo baptizatus est, & tamen dicit Euangelista quod Ioannes non audebat tangere sanctum Dei verticem, sed clamabat cum tremore, sanctifica me saluator. Si ergo Ioannes non reputabat se dignum tangere verticem Christi cùm esset talis & tantus, quantò magis nos qui sumus in comparatione ipsius magni peccatores nos indignos reputare debemus non

tantum ad tangendũ verticẽ, ſed etiã ad recipiendum eum integrè. Beatus etiam Marcus amputauit ſibi pollicem ne promoueretur ad ſacerdotium, quia ſe indignum reputabat. Si ergo aliquis ſentit aliquam immunditiã peccati in ſe, debet auferre, & ſic accedere poterit. Auctoritas. Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas puriſsimum. Prouerb. 25. Per argentum intelligitur anima munda & clara, per rubiginem intelligitur peccatum. Aufer ergo rubiginem de anima, & ſic egredietur vas puriſsimum, id eſt aptum ad corpus Chriſti recipiendum. Secundò requiritur quod recipiat ipſum magna charitate & beneuolentia, id eſt cum magna dilectione Dei & proximi. aliàs non confert vitam nec confortat. Et hoc ſic oſtendo. Nam quantumcunque panis materialis ſumeretur, nihilominus vitã non daret nec conſeruaret niſi in corpore eſſet calor naturalis digerens. Ita eſt in propoſito niſi charitas in corde ſit quæ intelligitur per ignem & calorem quæ habet calefacere animam. Vnde ſummè cauere debet ne cum ira vel odio vel alio peccato mortali corpus Chriſti ſumat, quia grauiſsimè peccat & magnam pœnam incurrit, quia mortem corporalem nonnunquàm incurrit ſicut multoties legitur. Et vt Greg. dicit hoc accideret. Quia angeli qui aſsiſtunt huic ſacramento indignè recipientem interficerent, niſi diuina miſericordia prohiberet. Incurrit etiã mortem ſpiritualem, id eſt ſeparationem animæ à Deo, quia grauiſsimè peccat. Vnde dicit Gregor. & etiã Aug. ſuper illo verbo, Quicunque manducauerit panem vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & ſanguinis Domini. 1. ad Corinth. 11. Sic peccat ille qui indignè ſumit, ſicut Iudęi qui ipſum interfecerunt. Vnde ſcribitur de Iudæis, quod ſi Dominũ gloriæ cognouiſſent, nunquã ipſum crucifixiſſent. 1. ad Corinth. 2. Peccator autem peccans mortaliter ſpiritualiter tali peccato occidit filium Dei ſcienter quantũ eſt de ſe, quia cauſſam iterat propter quã mortuus eſt. Propter peccatum enim mortale incurrit quis etiã mortem æternã, niſi pœniteat. Legitur quod mortuus eſt Oza, quia tetigit arcam Dei quæ portabatur, timens ne caderet, & etiam Betſamitę mortui ſunt, quia viderunt arcã. Et aſsignant Iudęi cauſſam quare Oza mortuus eſt quando tetigit arcã, quia in illa nocte iacuerat cũ vxore. Si ergo Oza mortuus eſt qui fecit rem licitã, & tetigit arcam materialem & ligneã Dei, & volens adiuuare ne caderet, quãtò magis moriuntur illi qui faciendo rem illicitã non ſolùm tangunt, ſed etiã in ſe recipiunt non arcã ligneam, ſed corpus Chriſti verum, non vt adiuuent vt Oza, ſed vt deturpent. Et ſi Bethſamitæ mortui ſunt qui viderunt arcã, quantò magis qui recipiunt indignè corpus Chriſti verum? Tertiò recipi debet cum magna ſtabilitate & firmitate & patientia. Vbi eſt ſciendum quod non eſt conueniens quod nobilis liquor in vaſe fragili & inſtabili ponatur propter periculũ.

Iſte cibus eſt huiuſmodi, ergo, &c. Sed debet poni in corde ſtabili & firmo per patientiam. Auctoritas. Erit quaſi vas auri ſolidum ornatum omni lapide pretioſo. Eccleſiaſt. 50. Sic enim debet eſſe cor recipiens, quia debet eſſe vas auri ſolidum. Aurum enim eſt metallum ſtabile & firmum, quia quantumcunque percutitur, non frangitur, ſed continuè dilatatur. Sic debet eſſe cor hominis recipiens, quod nō frangatur per impatientiā. Quod autem aurum ſit bonum, dupliciter probatur. Primò per ignē. Secundò per lapidem. Aurum enim in fornace non corrumpitur, ſed ſolidatur & firmatur. Sic anima recipientis eſt digna recipere quando per ignem tribulationis non conſumitur, nec per lapidem iniuriæ & vituperij deſtruitur, & quādo cor ſic eſt factum & diſpoſitū, tunc eſt vas ſolidū. Sicut enim videtis antequā vas ponatur ad menſam regis, multis preſsionibus premitur. Sic antequam anima viri iuſti ponatur ad menſam regis æterni, oportet quod multis fatigationibus & preſſuris ponatur. De hoc habetis exemplum omnium ſanctorum qui ad illam menſam nō iuerunt niſi per multas tribulationes. Vnde in actibus Apoſtolorum dicitur, Per multas tribulationes oportet nos intrare regnum Dei. Actuum 14. Debet etiam eſſe vas ornatum omni lapide pretioſo, id eſt omnibus virtutibus, & diſcurre ſicut placet, &c. Tertiū 3
eſt ſua origo & dignitas, quia de cælo deſcendit. Vbi eſt ſciendum quod quantò res fit à meliori & ſubtiliori magiſtro, tantò videtur excellentior & nobilior. Sed iſtud ſacramētum fit à ſolo Deo propriè, quia virtute verborum quæ profert ſacerdos, conficitur hoc ſacramentum. Vnde propriè ſacerdos nō facit hoc, ſed Deus, qui hanc virtutem dedit illis verbis, quod quotieſcunque ſacerdos proferret illa verba ſuper materiam debitam intētione recta, quod tale ſacramentum conficeretur. Vnde ſicut medicus non ſanat, ſed virtus herbæ, ita etiā, &c. Et in hoc oſtenditur iſtius ſacramenti magna dignitas & excellentia: & hoc notatur cùm dicitur, qui de cælo deſcendi, &c. Vnde non fit virtute alicuius, ſed virtute Dei qui eſt in cælo. Si autem volumus bene videre virtutem & excellentiam iſtius ſacramenti, videamus mirabilia quæ in ipſo continentur. Primum eſt tranſſubſtantiatio panis in carnem, & vini in ſanguinem. Hoc autē non eſt impoſsibile Deo. Ratio eſt, quia maius eſt ex nihilo aliquid facere quàm vnam naturam in aliam tranſſubſtantiare. Primum facit Deus, ergo, &c. Nec mirum videatur, ſi Deus hoc poteſt, quia natura videtur hoc poſſe, nam natura in homine exiſtens conuertit panem in carnem, & vinū in ſanguinem. Naturaliter etiam de terra fit ferrum, & de cinere vitrum. Simile legitur de Anglia in qua eſt mare, in quo ſi proijcias lignum cuiuſcunque figuræ conuertitur in lapidem. Si ergo natura tantum poteſt, multò magis Deus. Sed tamen verum eſt quod iſta exempla deficiunt, quia natura conuertit

vnam creaturam in aliam & multo tempore & per multas transmutationes. Deus autem conuertit creaturam in creaturam in instanti. Secundum mirabile quod in hoc sacramento continetur est quod quantumcunque panis transsubstantietur in corpus Christi nō crescit. Et certè hoc non est inconueniens, quia videmus quādo aliquis reuelat secretum suum, isti non augmentatur propter hoc secretum suum in eo. Tertium mirabile est quod non decrescit nec minuitur cùm millies sumatur. Exemplum de candela à qua sumitur ignis, & tamen non minuitur. Quartum mirabile est quod sumitur ab immūdo & nō maculatur. Quintū mirabile est cū sit cibus vitæ quod dat mortem indignè sumentibus. Exemplum de infirmo, cui si vinum & carnes dentur, dant mortem, & tamē vinum & carnes sunt cibus vitæ. Vnde dicit Gregorius, Sicut corporalis cibus cùm ventrē inuenerit diuersis humoribus occupatum, amplius & magis nocet, & nullum præstat auxilium. Ita cibus spiritualis si aliquem reperit malignitate repletum, non sui natura, sed sumentis vitio, nullum præstat effectum bonum, immo magis nocet. Sextum mirabile est quod simul & semel est in diuersis hostijs. Exemplum de sono campanæ & voce hominis. Septimum mirabile est quod hostia diuiditur & corpus non laceratur, sed manet in qualibet parte integrum. Exemplum de speculo, in quo imago existens ad diuisionem speculi, non diuiditur: sed in qualibet parte reseruatur. Octauum mirabile est cùm sit ita magnum, quomodo posset in tam parua hostia contineri. Exemplum de monte cùm sit ita magnus, in parua pupilla oculi præsentatur. Nonum mirabile est, quia ibi sunt accidentia sine subiecto, &c. Ita exhortor vos omnes vt dignè sumatis illud venerabile sacramentum, &c.

Dominica I. post festum Trinitatis. Sermo I.

Abent Moysen & prophetas, audiant illos. Habetur verbum istud textualiter. Luc. 16 & officiatur in euangelio hodierno. Sermo erit de sancto euangelio, & habebimus multas bonas doctrinas & speculationes intellectuales, & bonas instructiones morales. Sed priùs præsentemus virgini Mariæ iocale quod ipsa valdè diligit, s. Aue Maria, &c. Sanctum Euangelium hodiernum declarat nobis quatuor multum necessaria ad sciendum pro nostro auisamento, &c. Et sunt hæc,

Mundanalis conuersatio,
Diuinalis retributio,
Infernalis dispositio,
Scripturalis confirmatio.

Ista autē quatuor sunt valdè necessaria ad sciendū. Primò mundanalis cōuersatio, vt ipsam spernamus. Secundò diuinalis retributio, vt ipsam speremus vel desideremus. Tertiò infernalis dispositio, vt ipsam

ipſam vitemus. Quartò ſcripturalis cõfirmatio, vt per ipſam nos reformemus. De quarto autem vbi Chriſtus confirmat ſcripturas ſanctas dicit thema, Habent Moyſen & Prophetas, audiãt illos, &c. Dico primo quod in ſancto euangelio declaratur nobis mũdanalis cõuerſatio, vt ſcilicet ipſam ſpernamus. Quæ eſt mundana cõuerſatio? Dico quod de ſeipſis nimis carnaliter curare in vanitatibus veſtiũ, & delitias corporis querere, & nõ curare de neceſsitatibus proximi. Ecce quomodo oſtenditur in principio euangelij cùm dicitur, Homo quidam erat diues, &c. vſque, Canes veniebant & lingebant vlcera eius. Veſtiebatur ad carnem de byſſo. Byſſus enim eſt tela multũ delicata. Deſuper autem induebatur purpura & auro pulcherrimo, &c. Comedebat quotidie ſplendidè multiplici cibo, nunquã ieiunabat, de pauperibus nõ curabat. Erat mendicus quidã nomine Lazarus, &c. Ecce conuerſatio mundanalis contra quã dicit ſcriptura: Nemo quod ſuum eſt quærat, ſcilicet tantum, ſed quod alterius. 1. Corint. 10. Sed notanda ſunt hîc duo ſecreta de quibus pauci ſe auiſant. Quãdo Chriſtus loquitur de diuite, nõ nominat ipſum, ſed dicit, Homo quidam erat diues. quãdo autem loquitur de paupere, nominat ipſum, dicens: Erat quidam mendicus nomine Lazarus. Quare hoc? certum eſt quod diues habebat nomen, & Chriſtus nõ nominando eum dicit, Homo quidam, ac ſi non ſciret eius nomen, quod tamẽ ſciebat bene, maximè quia vos videtis quod diuites ſunt famoſi & valdè nominati. Si enim queritur, vbi moratur talis diues, omnes ſciunt eum &c. ſecùs de pauperibus hominibus. Diuites verò faciunt tantum bene vel malè, quod faciunt ſe cognoſcere & nominare. ideo Dauid loquens de diuitibus dicit, Tabernacula eorum in progenie & progenie, vocauerunt nomina ſua in terris ſuis, ſed non in cælis. Pſalm. 48. Cùm ergo diues iſte eſſet famoſus, quare Chriſtus non nominat eum ſicut pauperem? Pro reſponſione ſciendum, quod quandiu perſona per bonam vitam eſt in gratia diuina, nomen eius eſt inſcriptum in cælo in cathedra quæ ſibi correſpondet ſæcundum præſentem iuſtitiam, vt dicunt ſancti doctores. Auctoritas Chriſti dicentis illis qui erant in gratia, Gaudete & exultate quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis. Lucæ decimo. Scripta ſunt in cælis, id eſt in cathedris cæleſtibus. Per oppoſitum perſona quæ peccat & tenet malam vitam, viuit in peccatis ſuperbiæ vel pompæ, & ſic de alijs, raditur nomen eius de cælo, non de libro prædeſtinationis diuinæ, quia in illo nullus ſcribitur de nouo nec raditur, ſed raditur de hoc ſecundum præſentem iuſtitiam. Ideo quando Moyſes orabat ad Dominum pro peccato populi de vitulo aureo dixit, Obſecro Domine, peccauit populus iſte peccatum maximum, feceruntque ſibi deos aureos. Aut dimittes eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro tuo quem

ſcripſiſti. Exo. 32. Cui reſpondit dñs, Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo. ibidem. Item Dauid de peccatoribus loquens dicebat, Deleantur de libro viuentium, & cũ iuſtis nõ ſcribãtur. Pſal. 68. Et ſcribitur nomẽ eorũ in inferno. O qualis cõfuſio & verecundia eſt eis, ac ſi Papa haberet nomen alicuius ſimplicis ſacerdotis in rotula, vt promoueret et ipſum ad epiſcopatũ vel cardinalatũ, & propter peccatũ ſuum Papa deleret nomen ſuũ & ſcriberetur inter ſimplices ſcholares: vel ſi Rex haberet nomen alicuius veſtrum ſcriptũ vt faceret eum baronem, comitẽ vel ducem, & propter culpam veſtram Rex deleret nomen veſtrum, & ipſum ſcriberet inter nomina raptorum. Maior cõfuſio & verecundia eſt incomparabiliter, quando deletur nomen de libro Dei, & ſcribitur in carceribus inferni. Autho. Hiere. 17. Domine omnes qui te derelinquunt, ſ. peccando, confundentur recedentes à te in terra ſcribẽtur, ſ. in illa de qua Iob 10. dicitur. Terram miſerię & tenebrarum, &c. Quia ergo iſte diues de quo loquitur euangeliũ, erat peccator & malæ vitæ Chriſtus nõ inuenit nomẽ ſuum in libro prædeſtinationis, ideo noluit Chriſtus ipſum ore ſuo nominare. Quod iſta ſit ratio patet per Dauid in perſona Dei dicentem de diuitibus, Non congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus, id eſt peccatis. ſecũdum illud, Libera me de ſanguinibus, &c. nec memor ero nominũ eorum per labia mea. Ecce quomodo dicit clarè. Pſal. 15. Eſſe diuitem de bono iuſto nõ eſt peccatum. Sed eſſe diuitem & malæ vitæ & impium hoc eſt peccatũ. Et de talibus dicit Deus, Non congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus. Vnum cõuenticulum eſt diuitum ſuperborum, volentium habere regimen ciuitatis, &c. non intendentium ad onus quod recipiunt. Aliud eſt conuenticulum auarorum vſurariorum, vt habeant omnes pecunias. Aliud luxurioſorum ducentium vxores iſto reſpectu vt, &c. Aliud guloſorum, conuiuia facientium, iſto reſpectu vt ex eis habeant amicos. &c. aliud iracundorum & iuramenta ſibi facientium quod mutuo ſe iuuabunt dicendo: Qui tanget vos, me tanget. De omnibus iſtis dicit, Non congregabo conuenticula eorũ, &c. ſcilicet in cælo cum angelis & ſanctis, nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Sed quia nomen pauperis Lazari erat inſcriptũ in libro Dei, ergo quia cum patientia recipiebat paupertatẽ ſperans ditari in cælo, ideo nominauit ipſum, & fuit cõpleta prophetia Dauid dicentis, Animas pauperum ſaluas faciet. Ex vſuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomẽ eorum corã illo & loquitur de pauperibus. Pſal. 71. Nota, animas pauperum ſaluas faciet, ſi patienter ſuſtinent paupertatem. Non debemus furare, nec cõtra Deum indignari, ſed ſperantes in paradiſo ditari. Ex vſuris, ſcilicet quas modò ſoluunt redimet eos, quia nihil poſſunt habere de diuitibus niſi cum vſuris. Si petũt ab eis mutuo, non

nō obtinent nisi cum vsura, si volunt emere bladum vel pannũ, &c. cũ vsura emũt pluris, scilicet propter solutionis dilationem, & vẽdunt eis cũ vsura. Ex iniquitate, scilicet quam faciunt eis liberabit eos, quia nõ possunt obtinere iustitiam. Aduocati, & procuratores, & notarij quandiu sentiunt in eis pecunias, protrahunt eos nimis. Postea dicunt eis conueniatis cum parte quia malum ius habetis, & quare non dixistis ante? Ideo pro vna die tu stabis mille millia annorum ad portas paradisi nec intrabis. Dicit ergo quod ex vsuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomen eorum coram illo. Qualis honor ac si Rex vel Papa nominaret & peteret de aliquo paupere. Secundum secretum est ibi, cùm di. Canes veniebãt & lingebãt vlcera eius. Qui sunt, & quid isti canes significant? dicit Greg. in homilia super isto euãgelio di. allegoricè, quod canes sunt qui habent officium prædicandi. Ratio, iam scitis quod dominus nõ mittit oues suas ad nemus nisi cum canibus vt custodiant oues à lupis. Ita ille qui dicit, Ego sum pastor bonus, &c. Ioan. 10. non dimittit oues suas sine custodibus: Custodes sunt prælati. Canes prædicatores. Primi canes optimè latrantes fuerunt Apostoli, deinde martyres, doctores, & confessores, hodie omnes illi qui prædicãt & latrãt cõtra lupos inferni, ne approximẽt ouibus Christi. Et nũquid hoc est magna dignitas? Ecce quid dicit Iob in persona Christi. Et ita exponit Greg. in moralibus. Nunc deridẽt me iuniores tẽpore, quorũ nõ dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Iob. 30. Nota. nunc derident me iuniores, s. Iudæi, qui tunc deridebant Christum dicendo: Vah qui destruis templum Dei. Alios saluos fecit, &c. quorum patres, s. Patriarchas & Prophetas non dignabar ponere cum canibus gregis mei. Ita quod maior est dignitas prędicatorum quã Prophetarũ & Patriarcharũ. Isti canes habent linguam medicinalẽ quãdo lingunt vlcera peccatorum. Plaga & vulnus superbię quæ in capite consistit, lingitur à prædicatore, quãdo commẽdat & laudat virtutem humilitatis, & quomodo Christus saluator noster, & beata Maria fuerunt humiles, & quantum eis placent humiles persone, castę, deuotę, & beneuolę, & sic de alijs. Et quomodo & qualiter superbia fuit initium totius mali, clausitq; ianuã paradisi, & sic de alijs peccatis & virtutib⁹ oppositis. Lingua canũ medicinalis est, sed dẽtes sunt venenosi, quando in cõfessionibus petũt pecunias, tũc mordent bursam, & tũc mordẽt bona, &c. Ecce quare dicit quod canes lingebãt vlcera eius, quia sic curãtur vlcera peccatorũ. Ideo Dauid, Lingua canũ tuorũ ex inimicis ab ipso. Psal. 67. Et est figura ecliptica, quia verbũ deficit. Lingua canũ tuorũ, id est prędicatorũ, ex inimicis, id est peccatis, supple sanat, vel liberat, ab ipso, scilicet Deo, quia prædicatores solũ sunt instrumentum. Gre. In vanũ laborat exterius lingua prędicatoris, nisi fuerit interius gratia sal-

 tia sal-

tia ſaluatoris. Dico ſecūdò quod oſtenditur diuinalis retributio, vt
ipſam deſideremus, ibi, cùm dicitur, Factum eſt vt moreretur men-
dicus, vſque, Et ſepultus eſt in inferno. Ecce retributio diuinalis. Di
cit magiſter ſententiarum in 4. & & tiam omnes doctores, quia do-
ctrina eſt communis, quod in corde terrę ſunt quatuor domus. infe
rior eſt locus damnatorum. Secunda locus puerorum, in qua nō eſt
ignis nec dæmones, ſolùm ſunt ibi tenebræ, id eſt carentia diuinæ
viſionis. Non eſt ibi ignis immaterialis, ſed ira Dei dicitur ignis, ſe-
cundum illud, Deuter. 32. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ar-
debit vſque ad inferni nouiſsima. Talem iram vocat Auguſtinus ig
nem. In iſto dicuntur pueri eſſe non baptizati, quia nunquam vide-
bunt Deum. Tertia domus eſt locus purgandorum, vbi eſt ignis im
materialis, ſed non ſunt ibi dæmones. Ille ignis diuina virtute pur-
gat & cruciat animas. Quarta domus & ſuperior eſt ſinus perfecto
rum, in quo erant ſancti patres. Et dicebatur ſinus Abrahæ ex ſecu-
ritate quam habebat de gloria, quia illud quod in ſinu habetur eſt
in ſecuritate vel eſt in ſecuro. Etiā paradiſus dicitur ſinus Abrahæ.
Auctoritas eccleſiæ dicentis, Exaudi exaudi, vt animam meam in ſi-
nu Abrahæ patriarchæ tui iubeas collocari. Dicit ergo, Factum eſt
vt moreretur mendicus, &c. Quia ſicut nunc condignè pœnitentes
quando moriūtur, animæ eorum ſtatim portantur in cælum. Ita tūc
ad ſinum Abrahę: Diues autem ſepultus eſt in inferno. Ecce ad li-
teram retributio diuina. Auctoritas, Ego dn̄s ſcrutans cor & pro-
bans renes, qui do vnicuique iuxta viā ſuam, & iuxta fructum ad-
inuentionū ſuarum. Hierem. 17. Nota duo ſecreta moralia. Primū
ibi, Factum eſt vt moreretur mendicus. Si attendiſtis in ordinatione
verborum Chriſti, quando voluit loqui de mundana conuerſatio-
ne, prius fuit loquutus de diuite quàm de paupere, dicens: Homo
quidam erat diues. Sed quādo voluit loqui de alio mundo, & de mi
ſericordia & retributione, primò fuit loquutus de paupere, dicens:
Factum eſt autem vt, &c. Dico quod hoc fecit Chriſtus ad oſtendē
dū contrariā conditionem diuitum & pauperum, quantum ad vi-
tam, & quantum ad mortem. In hoc mūdo diuites ſunt primi in ho
noribus & dignitatibus, officijs, & locis, quia ſemper ſedent in pri-
mo loco, in eſcis habendis & in omnibus. Pauperes autem ſemper
ſunt vltimi. Sed in alio mundo conuertitur totum. Quia pauperes
ſunt primi in honoribus, &c. diuites vero vltimi. Rectè eſt de diui-
tibus ſicut de falcone, & de gallina. Falco enim quandiu viuit, valdè
honoratur, portatur à domino in manu ſua, qui nollet portare filiū
ſuum, quia ducit eū etiam ad eccleſiā, ſeruit ſibi diligenter, aliquo-
ties etiam carnes crudas cum dentibus mordendo, ipſum in æſtate
cū aqua refrigerando, in hyeme autem dormit in camera Domini
in loco eminentiori. Et ſi miſera gallina modicū approximet came-

ræ ad comedendum micas, ſtatim expellitur, nec audet cameram intrare. Sed in morte conuertitur in diuerſum ſimpliciter, quia gallina cum magno honore portatur coram Domino inter duas ſcutellas. Et ſi dicitur Domino, Falco eſt mortuus, dicit: proijciatur in ſterquilinio. Ita rectè diues eſt vt falco, viuit delicatè, &c. Et miſer pauper vt gallina non audet domui diuitis appropinquare, quia ſtatim diceretur, Quid vult iſte homo? O latro eſt, debet eſſe foris. Ecce quare primò nominauit pauperem quando fuit loquutus de alia vita. Et verificatur illud quod ipſemet Dominus dixit, Erunt nouiſsimi, ſcilicet pauperes qui in hoc mundo ſunt nouiſsmi, primi, ſcilicet in paradiſo. Et diuites qui in hoc mundo ſunt primi, erunt nouiſsimi, ſcilicet in inferno. Ideo quando pauper moritur, eius anima portatur coram Domino inter duas ſcutellas, ſcilicet gloriam animæ quam habebit ſtatim, & corporis quam habebit poſt iudicium, vel duæ ſcutellæ ſunt immunitas de pœna inferius, & abundantia de gloria ſuperius. Secundum ſecretum eſt ibi cùm dicitur, Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno. Certum eſt quod corpus eius non fuit ſepultum in inferno, ſed anima. Videtur ergo ex hoc quod fuerit in inferno cœmiterium & ſepultura. Dico quod ſic. Sed auiſetis vos ne ibi eligatis ſepulturam. Anima ſepelitur in inferno, ſicut corpus honorabile ſepelitur in hoc mundo. In cuius corporis ſepultura ſunt tres principales cæremoniæ. Prima quia aliquis amicus vel ſcutifer vadit ad eccleſiam vt ſepultura aperiatur, & ſacerdotes ſe præparent, & fit commotiò à clericis, quia omnes vellent eſſe in præſentia. Idem fit de ſepultura animæ quando malus diues tendit ad mortem, diabolus qui eum tentauit cognoſçens naturaliter horam mortis, ſubitò vadit ad infernum ad rectorem, ſcilicet Luciferum dicens, quomodo talis religioſus, vel clericus, vel laicus tenuit malam vitam, & modò eſt in articulo mortis, ideo nuntios & diſcipulos mittatis. Et fit ibi magna commotio, quilibet vellet venire. Auctoritas de quodam malo diuite Nachodonoſor, & ita poteſtis intelligere de alijs. Infernus ſubtus te conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui ſuſcitabit tibi gigantes. Eſaiæ decimoquarto. Secunda eſt quæ ſeruatur in ſepultura corporis, quia ſicut ſacerdotes cantando portant ſecum corpus præcedente ſigno crucis, & parentes & amici cum fletibus ſequuntur. Ita fit de anima damnata, quæ portatur à dæmonibus non cantando ſed vociferando confuſibiliter; ac ſi eſſet porcus mactandus, præcedente ſigno Luciferi, ſcilicet circulo. Auctoritas, In circuitu impij ambulant. Ideo dicit ſcriptura. Vir qui errauerit à via doctrinæ, ſcilicet pœnitentia, in cœtu gigantium commorabitur. Prouerbiorum vigeſimoprimo capite. Tertia conditio ſeu cæremonia, quæ ſeruatur in ſepultura corporis eſt, quia

ſecun-

ſecundum ſuum ſtatum & conditionẽ datur ſibi ſepultura in eccleſia iuxta cornu altaris, vel in choro ſiue in eccleſia, &c. Ita fit de anima damnata in inferno. Iam ſunt ibi ſepulchra certa pro ſuperbis nõ plena terra, ſed igne inextinguibili. Aliud pro auaris plenum de metallis ignitis. Aliud luxurioſorũ plenũ de pice calida, &c. & de alijs ad idem, de quibus Dauid, Sepulchra eorum, ſ. damnatorum, domus illorum in æternum. Pſal. 48. De nullo alio ſepulchro poteſt intelligi. Ideo amore Dei in veſtro teſtamento, ſ. in vita quam tenetis, attendatis ne illic eligatis ſepulturã. In puncto enim quo eligitis malam vitam, eligitis ibi ſepulturam, & confirmatur per mortem. Dico tertiò, quod ſanctum euangeliũ declarat infernalem diſpoſitionem, vt eam videmus ibi. Eleuans autem oculos, &c. vſque, nec inde huc tranſmeare. Nota, Eleuatis autem oculis, &c. quod anima habet oculos & etiam omnia membra, ſed ſunt ſpiritualia quemadmodũ membra corporis ſunt corporalia. Sed fortiora ſunt membra animę. Nota cùm dicitur, Pater Abraham, dicit gloſſa, videtur, quod eſſet de genere Abrahã, & videtur quod ſic: quia etiã Abraham vocat eum filium dicẽs. Fili recordare, &c. quia de bonis quæ homo facit in ſtatu peccati, Deus dat in hoc mundo retributionem. Nota, inter nos & vos chaos magnum, id eſt abyſſus, firmatum eſt, vt hi qui volunt hinc trãſire ad vos nõ poſsint, neque inde huc tranſmeare. Nota ꝙ beati obiectaliter tranſeunt ad damnatos, eorum pœnas videndo, ſed non tranſeunt ad eos pœnaliter, etiam damnati tranſeunt obiectaliter ad beatos, ſed nõ poſſunt tranſire per pœnitentiã actualem, nec videndo gloriã obiectalem. Nota duo ſecreta. Primũ ibi, Eleuãs autem oculos cùm eſſet in tormentis. Ab iſto textu ſancti doctores extrahunt iſtam concluſionẽ, quod modò damnati vident ſaluatos & beatos, ſed non gaudent de tali viſione, immo augmentat eis pœnam, verbi gratia. Sicut ſi famelicus videret menſam eſcis plenam, & non poſſet accedere, pœna ſibi augmentaretur. Ad practicam cogita quando ſuperbus damnatus eleuat oculos & videt beatũ Paulum qui fuit ſuperbus & perſecutor eccleſiæ, dicit: O miſer ille fuit ſuperbus pluquàm ego, & tamen ſaluus eſt, quia conuerſus fecit pœnitentiam, ita ego potuiſſem ſaluus fieri. Idem de auaro, quando videt Matthęum. de quo dicit Beda quod fuit raptor. Idem de luxurioſis, quando vident Mariam Magdalenam, & Mariam Aegyptiacã, & ſic de alijs. Auctoritas. Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatę ſalutis, gementes præ anguſtia ſpiritus, &c. Sap. 5. Et loquitur ad literam de dãnatis. Secundũ ſecretum ibi, de gutta aquæ quam petebat, quæ fuit ſibi denegata. Mille & quadringenti. 28. anni ſunt quod petijt, & quolibet die & hora petit eam, & nunquam habuit nec habebit, & ſi ploret ſanguinem, in æternum nõ habebit. Iſta gutta aquæ ſignat refrigerium ali-

Dãnati & beati mutuo ſeſe vident.

quod

quodquod dānati nō poſſunt habere. Ideo falſa eſt & erronea quę-
dam gloſſa iuriſtarum, quę dicit quod dānati habent refrigerium ex
bonis quę fiunt pro eis, dando ſimilitudinem de aliquo qui portat
onus magnū, quod licèt nō deponat, tamen quando datur ſibi potus
vel vna parca vini, habet refrigeriū. Non eſt ita de dānatis, quia nul-
lum remedium habere poſſunt. Auct. Mortuo homine impio nulla
erit vltra ſpes. Prouer. 11. nec exeundi, nec remedium alicuius habē
di. Immo quando pro eis ſit aliquod bonum, quādo ipſi ſciunt, aug
mentatur in eis pœna, quia eis nō proficit, vt de captiuo cui mittitur
pretium redemptionis, & perditur in mari, quādo ipſe ſcit triſtatur,
&c. Idem de damnatis. Ideo orando dicit eccleſia, Quia in inferno
nulla eſt redemptio, miſerere mei Deus, & ſalua me. Dico quartò,
quòd ſanctum euangelium declarat ſcripturalem confirmationem,
cùm dicit thema, Habēt Moyſen & prophetas, id eſt ſcripturas lega
les & prophetales. Hoc oſtenditur cùm dicitur, Rogo ergo te pater
vt mittas, &c. vſque in finem. Videtur quod ex charitate loqueretur,
ne fratres ſui damnarentur. Solutio, Non eſt verū, ſed ne pœna eius
augmentaretur, quia quantò plures ſunt damnati, tātò magis pœna
actualis eis augmētatur, ſicut gloria actualis in beatis. Verbi gratia,
Si titioni qui de ſe comburitur addātur alij titiones, magis comburi
tur, & ſi plures, plus ardebit, &c. Nota, Reſpondebit, habent Moy-
ſen & prophetas, audiant illos. Nota ex hoc maiorem eſſe auctorita
tem ſacræ ſcripturæ, quàm eſſet teſtimonium cuiuſcunque reſurgen
tis. Ideo Apoſtolus, Licèt nos aut Angelus de cælo euangelizet vo-
bis aliud prætérquam quod euangelizauimus vobis, anathema ſit,
ad Gal. 1. Vnde Apoſtoli, qui mortuos ſuſcitabant, cum teſtimonio
ſacræ ſcripturę tanquam firmiori ſuā doctrinam confirmabant. Tra-
didi vobis in primis quod & accepi ſecundum ſcripturas, dicebat
Apoſto. 1. ad Cor. 15. Propter hoc in articulo reſurrectionis dici-
tur. Et reſurrexit tertia die ſecundū ſcripturas. Ideo ſequitur. Si Moy
ſen & prophetas non audiunt, neque ſi quis ex mortuis reſurrexe-
rit credent. Et nunquid Chriſtus reſuſcitauit Lazarum, qui narraue
rat multa de alio mundo, vt dicit Aug. & tamen non credebant ſibi.
Immo dicit textus, quod Iudæi cogitauerunt ipſum interficere. Et
Apoſtoli & ſancti ſuſcitauerant multos, qui etiam multa retulerunt
& narrauerūt de alia vita. Ideo indubitanter credendum eſt teſtimo
nio ſcripturæ, vel ſcripturarū ſacrarum, & determinationibus vni-
uerſalis eccleſię. Et eſſet bonū videre biblia, quia cōtra Antichriſtum
cum alijs ſententijs nō poterimus arguere nec reſpondere. Et modò
pauci curāt de biblijs, intantum quod iam verificatur illud Hierony
mi ad Paulinā, & habetur in prologo bibliorū cap. 6. Quidquid di-
xerint, hoc legem Dei putant. Nec ſcire dignantur, quid Prophe-
tæ, quid Apoſtoli ſenſerint, ſed ad ſuum ſenſum incongrua aptant

testimonia, quasi grande sit, & non vitiosissimum dicendi genus, deprauare sententias, & ad voluntatem suam sacram scripturam trahere repugnantem. Ideo dicebat Christus, Scrutamini scripturas in quibus putatis vos vitam æternam habere. Et illę sunt quæ testimonium perhibent de me. Ioan. 5.

De eadem Dominica. *Sermo II.*

N domo patris mei habeo quinque fratres. Luc. 16. Pro declaratione huius verbi sciendũ, quod tota vniuersitas creaturarũ tã cęlestium quàm terrestriũ, dicitur domus Dei. Ratio, quia sicut in domo vel palatio regis superius sunt cameræ, inferius verò est stabulum pro iumentis, & in fundo terrę inferius est carcer pro malefactoribus. Ita & in domo Dei, superius, s. in cælo empyreo sunt camerę, scilicet nouẽ ordines angelorũ, ibi morãtur amici Christi. Superius autem Christus & virgo Maria. Domus verò inferior vbi morantur bestiæ, & seruitores, & clientes, est iste mundus, qui pro bestijs factus fuerat, sed ex peccato Adæ de paradiso terrestri expulsi sumus exules. Carcer verò pro malefactoribus in corde terræ est, scilicet infernus carcer perpetualis. Ecce ratiò quare dicitur domus Dei, quia ipse ordinauit sua sapiẽtia. Aucto. Sapientia ædificauit sibi domum, scilicet ad eius honorem & maiestatem excidit columnas septem. Prou. 9. Not. Excidit columnas septem, scilicet septem gradus creaturarum, in quibus fundatur mundus quasi domus, scilicet terra cum iumentis aqua cum piscibus, aër cũ volucribus, ignis cũ impressionibus, cælum cum planetis. Sexta est natura angelica, quia angeli sunt substantiæ purè spirituales. Septima verò natura humana. De ista domo dicebat Baruch, O Israël quàm magna est domus Dei, &c. Baruch 3. De ista domo dicebat Christus, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Io. 14. Nota, mansiones multæ, scilicet tres principales. Cęlum, & terra, & infernus, & in qualibet istarum sunt multæ mansiones. In cælo nouem ordines, scilicet angeli, archangeli, &c. In terra multæ prouinciæ, regna, & communitates, & ciuitates, & villæ. In inferno autẽ est sinus sanctorum patrum, vbi nullus est modò, limbus puerorũ, vbi non est ignis, nec dæmones, locus purgandorum, scilicet purgatorium, vbi est ignis, sed non dæmones, locus damnatorum, vbi sunt damnati. patet ergo quod totus mundus dicitur domus Dei. De ista domo dicit thema, In domo patris mei, &c. id est intra domum patris mei habeo quinque fratres. Inuenio quod in hac domo sunt quinque fraternitates diuersis rationibus, scilicet,

Fraternitas humanalis, & ista venit per naturam,
Fraternitas spiritualis, & ista venit per gratiam,
Fraternitas dæmonialis, & ista venit per culpam.

Fra-

Fraternitas angelicalis, & ista venit per amicitiam,
Fraternitas diuinalis, & ista venit per misericordiam.

Ecce quare dicit thema In domo patris mei, &c. Dico primò quod habemus in hoc mundo fraternitatem humanalem quæ venit per naturam. Qui enim ab eodem patre & ab eadem matre sunt geniti, fratres sunt. Isto modò quotquot sumus in hoc mũdo tã fideles quã infideles ab eodem patre, scilicet Adã, & ab eadẽ matre, scilicet Eua sumus geniti. Ideo fratres possumus dici. In hoc singularitatẽ ostendit Deus in hominibus magis q̃ in Angelis, quia Deus à principio omnes angelos creauit simul, nec inter se habent consanguinitatem parentalem nec fraternitatem naturalem. Non est sic in hominibus, quia à principio solùm creauit Deus masculũ & fœminam, Gene. 1. Masculum & fœminam creauit eos, benedixitque Deus illis, & ait, Crescite, & multiplicamini, & replete terram. Omnes procedimus ab ista radice, Ecce fraternitas naturalis. Sed diceret aliquis, & fortè iam dicitis in corde vestro, quod ex masculo & fœmina procedant homines, hoc nõ est singularis excellentia hominum, quia etiam animalia bruta procedunt à masculo & fœmina, quia ab initio solum creauit Deus masculũ, & fœminã de animalibus, s. leonem & leænã, equũ, & equam, bouem & vaccã, ex quibus omnes alij descendunt. Dico quod verum est, sed hoc fuit singulare in hominibus, quia ab vno supposito, s. Adam procedimus omnes, quia de illo formauit Euam. Gene. 2. non sic fuit de animalibus. Modò licèt hoc sit certum, tamen, auctoritas. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo sunt, fecit ex vno omne genus hominum. Act. 16. Moraliter. Ex hoc quia omnes sumus ex vno patre, patet quod debemus habere maiorem vnitatẽ & pacem quàm angeli vel bestiæ, tamen contingit, & est oppositum, quia Angeli habent pacem, cùm tamen sunt tot, quia innumerabiles, vt dicit S. Tho. in 1. par. q. 50 art. 3. quod sicut corpora cælestia excedunt ista inferiora in quantitate continua incorporaliter, Ita angeli excedunt in quantitate discreta omnem numerũ creaturarũ inferiorum, & tamen nunquã habent diuisionẽ nec guerram. Aucto. Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Nũquid est numerus militum eius? Iob 25. Bestiæ in deserto viuunt in pace. Leones inter se pacem habẽt, Lupi & vulpes, & sic de alijs, & homines nõ possunt viuere in pace, in vna villa, nec in vno vico, nec monasterio, &c. cõtra naturã faciunt, quia fratres inter se naturaliter pacem habent. Ideo legitur de Abraham & Lot, qui intantum abundabant quòd terra non poterat eos capere, ita quod iam facta erant inter pastores eorum iurgia, & iam Lot ibat totus turbatus, tunc dixit sibi Abraham, Ne quæso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos, & pastores tuos, fratres enim sumus, Genesis decimotertio. Dico secundò quod secũda fraternitas

Discreta, hoc est numerali.

est

est spiritualis, quæ venit per gratiam. Ista fraternitate solùm Chri-
stiani sunt fratres: Iudæi verò vel alij infideles, nihil attinēt hoc pa-
cto ad nos. Omnes autem Christiani sunt fratres eiusdem patris im-
mediatè, s. Iesu Christi. Nota quod omnes sumus filij regis, & eius-
dē matri, s. vniuersalis ecclesiæ. Deus habuit duas vxores. Prima fuit
synagoga ex qua genuit Iudęos, sed dedit sibi libellum repudij iuxta
legem, quæ dicit, Si acceperit homo vxorem & habuerit eam, & non
inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fœditatem, scri-
bet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de do-
mo sua. Deut. 24. Potius fuit prophetia quàm mandatum. Ista le-
ge vsus fuit Deus inuenta macula infidelitatis & minùs credentiæ
in synagoga, dedit sibi libellum repudij. De hoc prophetia ad lite-
rā, Hęc dicit Dominus Deus tuus, Quis est hic liber repudij matris
vestræ quo dimisi eam. Aut quis est creditor meus cui vendidi vos?
Ecce enim in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus ve-
stris dimisi matrem vestrā, quia veni, & nō erat vir, scilicet qui reci-
peret me, vocaui prædicando, scilicet & nō erat qui audiret. Isa. 50.
Deinde Deus duxit aliā vxorem, scilicet sanctam ecclesiam, de cuius
vtero, scilicet fonte baptismali generat filios & filias. Qui de alto
mittit semen per os sacerdotis. Semen est verbū Dei, s. forma baptis-
mi, Et post baptismū potest dici, Natus est homo in mūdum. Et si-
cut virgo cōcipit, & etiā virgo parit. Ecce qualiter nos Christiani ha-
bemus istā fraternitatē spiritualē. Ante baptismum sumus filij Adę,
sed post baptismum sumus filij Iesu Christi. Propter hoc dicit Chri-
stus christianis, Omnes vos fratres estis & patrem, scilicet generalem
nolite vocare vobis super terram, vnus enim est pater vester qui in
cælis est. Matthæ. 23. Nota, Omnes vos fratres estis, quia de Adam
estis filij, &c. Ideo venit quidā pauper ad regem Franciæ, dicens sibi
quod secum diuideret hæreditatē, quia frater suus erat de eodem pa-
tre & matre, Adam & Eua, cui rex dedit vnum denariū dicens, quod
tot haberet fratres ex illo patre, quod si cuilibet daret tantum, nihil
sibi remaneret. Videte qualem charitatem dedit nobis pater, vt filij
Dei nominemur & simus. 1. Ioan. 3. Moraliter habemus hic doctri-
nā, quod debemus cauere à iurgijs, guerris, & diuisionibus, & sicut
spiritualiter sumus geniti, tenemur etiam spiritualiter diligere om-
nes. Sunt multi qui dicunt, non nocerem ei, sed non dicerem sibi ver-
bum, non possum sibi loqui, nec corde possum ipsum diligere. Ni-
hil valet hoc. Oportet si vultis salui fieri, quod odium, rancor, & vo-
luntas cordis expellatur, quia non est nisi venenum quod animam
occidit. Nota de quodam mercatore, qui venit ad magistrum Vin-
centium dicens: Noueritis quod fui defraudatus à sartore tanta pe-
cuniæ quantitate, & fugit, propter quod odiui eum intantum, quod
si possem eum inuenire, cum dentibus occiderem eum. Et ista

quæ

quadragesima fui confessus, & nullus confessor voluit me absoluere. Dicunt quod debeo sibi parcere. Pater quid dicitis vos? Cui respondit magister Vincentius, Si non vultis sibi parcere, parcatis vobis ipsi. Et ipse Pater hoc non intelligo. Respōdit magister, Dicatis, odium quod habetis in corde, cui nocet, illi vel vobis? Non illi, quia comedit, bibit, & delectatur: sed vobis, quia animam vestram occidit. Respondit ille, Nunc cognosco quod sit stultitia habere odium contra alium. Nunquid esset bona vindicta contra inimicum bibere vnam taceam portionum venenatarū vt interficeret te? Idem est de odio. Propter hoc dicebat beatus Ioannes. Hoc mādatū habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. 1. Io. 4. Dico tertiò quod tertia fraternitas est dæmonialis, & ista venit per culpā & peccatum, & ista est mala. Ab initio postquā Deus creauit angelos, inter quos Lucifer erat maior, vt dicit Grego. quod fuit nobilior & maior, qui respiciens inferius, vidit oēs creaturas Dei, & ꝙ ipse esset alijs maior habuit vanam gloriam, & eleuatis oculis cognouit supra se maiorem, scilicet Deum, & voluit ei æquiparari, & hoc reuelauit omnibus angelis, & multi tanquam adulteri & periuri infideles consenserunt sibi. Sed Michaël contradixit, & Gabriël & Raphaël, & alij boni. Tunc expulsi fuerūt de cælo empyreo Lucifer & sui, dicēte Deo, Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam. Et ceciderunt de cælo, & facti sunt dæmones. Ecce quid est dęmō, Angelus qui peccato cecidit. Diabolus est proprium nomen Luciferi. Hoc nomen Satanas, est nomen cōmune dęmonum. Lucifer à principio duxit vxorem clandestinè, scilicet inobedientiam, ex qua generauit & generabit mille millia de filijs. Quis posset enumerare, quot angeli sibi consenserunt, & quotidie homines inobedientes in mundo? De eadem vxore generat filios quando facit aliquem peccare & facere contra mandatū Dei, talis est filius diaboli. Verbi gratia, quando ponit in corde tuo vt induaris sicut talis, vel quod habeas officium vrbis, &c. prouocādo te ad superbiam, & tu consentis sibi, facis contra mandatum Dei qui pręcepit tibi humilitatem. Idem de auaritia, idem de luxuria, idem de ira, & tu consentis, contra obediētiam facis, filius es diaboli. Talibus dicit Christus, Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ioannis octauo. ideo consequenter dæmones filij diaboli habent fratres. Qui mollis est id est negligens & dissolutus in opere suo, frater est sua opera dissipantis, id est dęmonis. Prouerbiorum decimooctauo. Cuius cōditio est quod faciat aut det aliquid de genere bonorum, semper illud retorquet in malum. Nota de illo eremita cui dęmon apparebat in forma boni angeli dicēs, Surge ad laudandum Deum, Et aliquoties portabat sibi lumē. Aliquando dicebat sibi, Talis nauis submersa est, ora pro animabus quæ sunt in purgatorio, & similia, intantum

quod ille firmiter credebat ipſum angelum bonum, quia non niſi bona ſibi dicebat. Semel autem oſtendit ſibi viſionem, quia videbat cælum apertum ſuperius, & infernum inferius, dicendo ſibi. Niſi efficiaris Iudęus, non poteris cælum intrare, immo ad infernũ oportebit te deſcendere. Propter quod ille fuit effectus Iudæus, & conſequenter damnatus fuit. Ecce qualiter diſsipauit bona quæ prius fecerat. Idem de iſtis qui recurrũt ad dæmones, vt inueniant quod perdiderunt. Et ſi fortè inueniant, tamen ex alia parte perdunt animam. Item pro ſanitate recuperanda recurrũt quidam ad dæmones, quod faciendo perdunt animam. Ecce quare dicit, qui mollis, &c. Moraliter. Dic cõtra diuinos & ſortilegos, & caueatis ne recurratis ad eos, ſed ad Chriſtum Dominum. Propter hoc dicebat propheta. Vnuſquiſq; in omni fratre ſuo nõ habeat fiduciam, quia omnis frater ſupplantãs, ſupplantabitur. Hier. 9. Dico quartò quod eſt alia fraternitas, ſcilicet angelicalis, quę venit per amicitiam. Quemadmodum dicitur de duobus amicis ſimul ſtantibus, comedentibus, ambulãtibus, &c. fratres ſunt. Nunquam fuit tanta amicitia inter aliquos duos amicos ſicut eſt ſanctorum angelorum ad nos, intantum quod quando mulier debet parere, Deus vocat vnum angelum cui committit illam creaturam. De quo angelus regratiatur Deo, & ſtatim deſcendit, & hominem in ſuam cuſtodiã recipit. De qua materia vide San. Tho. 1. par. q. 113. art. 5. Aucto. Pſal. 90. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Vnde dicit Hierony. Magna eſt dignitas animarum, vt vnaqueque ab ortu natiuitatis habeat angelum ad cuſtodiam deputatum, & nũquam dimittit creaturam vſque dum moritur. De hoc vide San. Tho. 1. part. q. 113. art. 6. vbi dicit quod angelus cuſtos nunquam totaliter dimittit hominem, ſed ad aliquid interdum eum dimittit, prout ſcilicet non impedit quin ſubdatur alicui tribulationi, vel etiam quin cadat in peccatum ſecundum ordinem diuinorum iudiciorum. Idem dicit in ſolutione ad tertium argumentum eiuſdem 6. art. quod angelus etſi interdum derelinquat hominem loco, non tamen derelinquit eum quantũ ad effectum cuſtodiæ, quia etiam cùm eſt in cælo, cognoſcit quid circa hominem agatur, neque indiget hora temporis ad motum localem, ſed ſtatim poteſt adeſſe. Modò cogita quando facis aliquod peccatum quid dicit angelus, O proditor, &c. Ideo Bernar. Noli præſente angelo facere quod me præſente facere non auderes, quia nec furtum nec luxuriam, &c. De iſto fratre dicit ſcriptura. Frater, ſ. homo qui adiuuatur à fratre, ſcilicet angelo, quaſi ciuitas firma. Prouerb. decimooctauo. Ciuitas enim fortis & firma habet ſeptem conditiones. Prima quod ſit alta. Iſtam conditionem dat angelus cuſtos, quia eleuat mentem ad Deum, ad deſiderandum cæleſtia. Reuerſus eſt angelus qui loquebatur in me, ſuſcitauit me quaſi virum qui ſuſcitatur

De angelo custode.

de

de somno suo. Zach. 4. Secundò quod sit murata. Hoc facit angelus quando inducit ad obseruantiam decem præceptorum. Dicantur breuiter decē præcepta, quæ muri sunt animæ, turres sunt virtutes. Tertia quod habeat fortalitia, & hoc per obseruantiam cōsiliorum euangelij. Quarta quod habeat fossatum. Hoc idē dat angelus quá do inducit ad humilitatem vel ad cogitandū pœnas inferni. Quinta quod habeat escas. Hanc conditionem etiam dat angelus inducē do custoditum ad audiendum missas, sermones, confitendum & cōmunicandū, &c. Sexta quod habeat arma, &c. Arma sunt oratiōes, ieiunia, eleemosynæ, & opera pœnitentialia: Septima quod habeat bellatores qui sunt opera misericordiæ. Et quia ista septē habemus à bono angelo inductiuè, ideo dicitur ciuitas firma. Moraliter instruimur, vt quilibet suo angelo facit aliquā orationem. Sicut quilibet vestrum recipit aliquem sanctum vel sanctam in aduocatū, qui fortè ex vestris peccatis modicum curat de vobis, ideo angelo qui continuè curat de vobis est facienda oratio quolibet mane & sero genibus flexis dicendo, Angele qui meus es custos pietate superna, me tibi cō missum salua, defende, guberna. Amen. Dico quod quinta fraternitas est diuinalis, quæ venit per misericordiam. Et ista est omnibus alijs melior, quia Deus creator omnium factus est frater noster, in benedicta incarnatione similis nobis factus. Caro enim & frater noster est, Genesis trigesimoseptimo. Ideo dicit apostolus, Qui sanctificat, scilicet baptismum & pœnitentiam, & qui sanctificantur ex vno omnes. Propter quam caussam non cunfunditur fratres eos vocare dicens, Nunciabo nomen tuum fratribus meis. ad Hebræos secundo. Ideo sciens Salomon spiritu prophetiæ, quod filius Dei debebat incarnari, & nasci de muliere, & lactari, ac si iam ipsum videret præsentialiter, dicebat sibi: Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, & inueniam te solum foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat. Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, &c. Canti. 8. Ideo apostolus, Quos præsciuit, s. Deus pater, & prędestinauit cōformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. ad. Roma. 8. Moraliter faciamus quod sicut sumus fratres Christi in hac vita, simus etiam fratres sui in gloria. Deo gratias.

In octaua corporis Christi, vel intra octauas.

Sermo vnicus.

Ccipite & manducate, hoc est corpus meum, &c. Verbum istud habetur textualiter primæ ad Corinthios 11. & officiatur in epistola hodierna. Scitis hodie est octaua corporis Christi, & sancta mater ecclesia facit totū officium vt in die. In die isto sancto sacramento al=

taris volo vobis declarare aliquas magnas vtilitates quas ex eo habemus, ad prouocandum corda vestra ad deuotionem. Sed primò saluteturvirgo Maria. Sanctum sacrificium altaris dicitur eucharistia

Εὐχα-ϛία. Græcè, ab eu, quod est bonum, & charis, gratia, quasi bona gratia, quia multas & innumerabiles gratias & vtilitates habemus ex ipso sacramento, plus quàm ab alijs sacramentis. Et amore vestri modò dicam quinque vtilitates principales.

Est enim viaticum spirituale,
Medicamentum vniuersale,
Sacrificium indulgentiale,
Sacramentum principale,
Societas cælestialis.

In his ostenditur vtilitas. Ideo dicit thema, Accipite & manducate, hoc est corpus meum, &c. Dico primò quod eucharistia vel hostia consecrata est viaticum spirituale. Sic est quod nulla creatura viuēs siue sit corporalis siue spiritualis, poterit diu durare in esse siue viuere sine cibo. De creaturis corporalibus ratio est naturalis, quia calor consumit humidum radicale, vt dicunt physici. Sicut enim aqua ad ignis calorē consumitur & deficit, ita est de humiditate corporis, in qua vita consistit, calore consumitur & deficit, nisi addatur humiditas, comedendo, bibendo, & communiter in meridie magis appetimus cibum & potū, quia maior est calor interior & exterior. Itē de angelis qui sunt creaturæ & substātiæ purè spirituales. Dico quod etiā non possunt viuere sine cibo. Ratio, quia nullus eorū habet vitam & durationē à se. Ideo de mensa Dei, quæ est essentia diuina, recipiunt escas, quæ non possunt dici nec cogitari, & de illis viuunt. Auctoritas. Dixit angelus Raphaël Tobiæ, qui videbatur cū eis comedere & bibere corporali cibo, ne demitteret eos in errore, Cùm essem vobiscum per voluntatem Dei, videbar quidem vobiscum mādu care & bibere, sed ego cibo inuisibili, & potu qui ab hominibus videri non potest vtor. Tob. 12. Fiat ergo ratio. Si creaturę purè corporales vt iumenta, & purè spirituales, vt angeli, indigent cibis, vt dictum est, quid dicemus de homine qui habet vtrunque? Est enim corporalis quātum ad corpus, & spiritualis quantū ad animā, similis angelis. Ergo indiget duobus cibis, scilicet cibo corporali ad sustentationem corporis, & cibo spirituali ad sustentationem animæ. Ideo statim postquam Deus creauit Adam & Euam, prouidit eis de escis corporalibus, dicens eis, Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & vniuersa ligna, scilicet fructifera, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escá. Genesis primo. Ita quod à principio & bene per mille quingentos annos post, solùm comedebant fructus gentes, & bibebant aquam, & illa tunc dabant maiorem fortitudinem quā

modò capones, gallinæ, & vinum, &c. Deinde post diluuium, quod multum deteriorauit arbores, plantas, & aquã, ita quod perdiderũt magnam partem virtutis, videns Deus quod fructus & aqua nõ esset cibus ad sustentandum naturam humanam, concessit licentiam comedendi carnes & pisces, dicens, Omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt, & omne quod mouetur & viuit erit vobis in cibũ. Genesis nono. Et concessit licentiam bibendi vinum. Et tunc Noë incœpit exercere terram, & plantauit vineam. Deinde venit tempus Moysi, in quo Deus de cunctis mundi populis elegerat Iudæos, de quo populo debebat nasci filius Dei secundum humanitatem, & tunc Deus restrinxit escas illi populo, vt patet Leuitic. 11. Præcipiẽs eis, ne comederent animal quod non ruminat, nec diuidit vngulam. Ideo non comedunt porcum, quia licèt diuidat vngulã, non tamen ruminat. Idem de lepore. Item de volucribus præcepit eis ne comederent aquilã, gryphonem, falconem, &c. Item de piscibus quod nõ comederent piscem, nisi haberet pennulas, &c. Ideo non comedunt anguillam murenam, &c. Sed quare Deus præcepit hoc Iudęis, &c. Respõsio, quia de illo populo debebat nasci Messias, propter quod Deus fecit vt fit communiter de filio regis, quia eius nutrici dantur certæ escæ de consilio medicorum, non amore sui, sed filij regis, vt sit bene complexionatus. Et præcipitur nutrici vt abstineat à ceteris cibis vel escis quæ sunt malæ complexionis. Ita fecit Deus de gente Iudaica, de qua nasciturus erat filius regis, scilicet Christus, voluit Deus vt abstinerent à cibis viscosis, & malæ complexionis. Sed ex quo filius regis iam nõ indiget nutrice ipsa, potest comedere ad libitum quidquid vult & placet sibi. Ideo nos modò nõ abstinemus ab illis escis, quia omnis creatura Dei bona, & nihil reijciẽdũ quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationẽ. 1. ad Timoth. 4. Ecce qualiter Deus à principio vsque modò prouidit naturæ humanæ de cibis corporalibus secundum diuersa tempora. Hoc totum dicit Dauid in quadam auctoritate. Oculi omnium in te sperant domine, & tu das escam illorum, s. corporalem in tempore oportuno. Psal. 134. Tamen non inuenietis quod ante aduentum Christi Deus dederit escam seu prouisionẽ spiritualem. Corpora enim erant robusta, & animæ erãt debiles intantum quod omnes cadebant in infernum, quantumcunq; essent sanctę, nõ poterãt se tenere quin caderẽt illuc. De hoc Dauid, Quis est homo qui viuet & non videbit mortem, scilicet corporalem, eruet animam suam de manu inferi? q. d. nullus. Psal. 88. Quod autẽ iste defectus procederet propter defectũ cibi spiritualis, patet Dauid dicente, Esurientes, scilicet cibum spiritualem, & sitientes, anima eorũ in ipsis defecit. Psal. 106. Sed venit Christus filius Dei qui ordinauit cibum spiritualem pro animabus, s. hoc sanctũ sacramentum

tum euchariſtiæ. Non credatis quod iſta eſca ſit corporalis, nec va-
dit in ſtomachum pro digeſtione, vt dicunt ſtulti Iudęi ꝙ huiuſmo-
di cibus emittatur per ſeceſſũ, ſed eſt cibus ſpiritualis, qui in ſtoma-
cho animę in corpore humano poſitus, ſ. memoria, recipit digeſtio-
nẽ igne deuotionis, & dat vitã animæ intãtũ ꝙ quãdo anima exit à
corpore, niſi peccata impediant, ſecum animam ducit ad cælũ. Ideo
dicit ſanctus Tho in 3. parte quod puer vnius diei etiã baptizatus
non poteſt habere paradiſum niſi communicet. De hoc vide ſanctũ
Thomam 3. part. q. 14. arti. 3. quo quærit Vtrum ſacramentũ eu-
chariſtiæ ſit de neceſsitate ſalutis. O diceretis vos, & quomodo poſ-
ſet communicare? Modò audite pulchram ſpeculationem, quando
vos comeditis, ſolùm vnum membrum, ſcilicet os comedit, & ta-
men ex illo cibo omnia membra refocillantur & fortificantur, ma-
nus ad operandum, pedes ad ambulandum, oculi ad videndum, au-
res ad audiendum, & ſic de alijs partibus tã interioribus quã exte-
rioribus. Ita tota vniuerſalis eccleſia eſt vnum corpus. Cuius caput
eſt Chriſtus, oculi doctores, aures iudices & confeſſores, os ſacer-
dotes, manus milites qui habent defendere, venter ciues & merca-
tores, tibiæ mœchanici, pedes qui terram tangunt ſunt agriculto-
res. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia au-
tem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſu-
mus in Chriſto. ad Rom. 12. Et ſicut os comedit pro omnibus mẽ-
bris, ita ſacerdos pro omnibus chriſtianis ſpiritualiter. Sed oportet
ad minus quod quilibet ſemel in anno communicet ſacramentali-
ter de adultis 12. annorum, & ſupra. Et quando pueri baptizantur,
efficiunt membra corporis eccleſiæ, ideo pro communicatis haben-
tur. Moraliter. Cogitate quod peccatum eſt nolle communicare. Si
pueri innocentes non poſſunt ſaluari ſine communione, quid erit
de magnis? Ideo multi damnantur, quia non communicant in paſ-
chate. Qui in hoc mundo non vult Chriſtum recipere commu-
nicando, nunquam à Chriſto recipietur in cælo. Auct. Amen, id eſt
ſecurè. Amen, id eſt verè dico vobis, niſi mãducaueritis carnem filij
hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitã in vobis,
&c. Io. 6. Non habebitis vitam, ſ. gratiæ in hoc mundo, nec gloriæ
in alio. Dico ſecũdò ꝙ hoc ſacramentũ ſanctũ eſt medicina vniuer-
ſalis, non ſolum cibus eſt, ſed etiã medicina. Pro cuius declaratione
ſciendum quod oẽs infirmitates corporis & animæ ex cibo veniũt,
ſcilicet Adæ & Euę. Infirmitates corporis ſunt ſicut febres, dolores,
&c. Infirmitates animæ ſunt pronitas ad malũ, & difficultas ad bo-
nũ, malę cogitationes, mala deſideria & peccata omnia, iſta venerũt
ex comeſtione cibi vetici, quia aliàs nullus fuiſſet infirmus, nec in
corpore, nec in anima. Iſte cibus fuit porta omniũ malorũ. Ideo dici-
tur, Mala mali malo, mala cõtulit omnia malo. Mala, id eſt Eua, ma-
li, id

Vide quid ſit ſumere Chriſti corpus ſpiritualiter, & quid ſacramentaliter.

li,id est Adæ, malo, id est pomo, contulit omnia mala, malo, id est mundo. O dixit Christus, Si tantum sciuit facere diabolus, quod de fructu duxit omne malum, ego ostendam sapientiam meam. Et ordinauit quod de fructu faceret medicinam, vnde veniret omne bonum. Et fecit se fructū in arbore vitæ, s. virginis Mariæ, cui dicitur, Benedictus fructus ventris tui. Ideo de hoc cantat ecclesia, Hoc opus nostræ salutis ordo, &c. Construitur sic, Ordo salutis nostræ poscebat hoc opus, vt ars, id est sapientia Christi, artem, scilicet diaboli multiformis proditoris falleret, & medelam, ecce medecina, ferret inde, scilicet ex fructu, vnde hostis læserat. Ideo ista benedicta medicina dat sanitatem animabus illorum qui deuotè communicant. Primò dat sanitatem in intellectu cōtra errores & falsas opiniones fidei. In voluntate contra mala desideria. In memoria cōtra obliuiones beneficiorum Dei, vel contra desiderium vindictæ. Dat etiam sanitatem ori ad vitandum mendacia, falsa iuramēta, &c. Manibus ad vitandum furta, vsuras, tactus, &c. Gutturi contra excessum cibi & potus, & generaliter omnibus membris. Item curat infirmitates corporis. Nam si infirmus communicat deuotè, & sanitas corporis nō sit nociua animæ, hoc sacramentum dabit sibi sanitatem, aliàs non debet appetere sanitatem. Altissmus creauit de terra medecinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Nónne à ligno indulcata est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illorum. Et dedit, &c. Eccl. 38. No. altissimus de terra, scilicet corporis sui, quod est formatum in vtero virginali de terra ab Adam descendente, & vir sapiens non abhorrebit eam. Aliquæ medicinæ dant fastigium & abaminationem, vt pilulæ. Sed prudens medicus cooperit ne videatur color, nec sentiatur sapor, & sic infirmus recipit, ita fecit Christus. Comedere enim carnes hominis valde abominabile est. Ideo cooperuit in hostia ne videatur, &c, ita dicit astissmus, &c. De hoc vide sanctū Tho. 3. par. q. 75. ar. 5. vbi dicit quod sensu item apparent, facta consecratione, omnia accidentia panis & vini remanere. quod quidem rationabiliter fit. Et dat ibi tres rationes, quarum prima iam dicta est. Quia non est consuetum hominibus, sed hortibile est carnē hominis comedere & sanguinem bibere, proponūtur nobis caro & sanguis sub speciebus illorū quæ frequentius in vsum hominis veniunt, s. panis & vini. Alias duas rationes ad idem, scilicet Tho. vbi supra ponit, quas videre poteris. Moraliter iā scitis quod qui debet recipere purgationē, prius facit dietam & præparatoriū cū syrupo. Ita qui debet cōmunicare primò confiteatur, & seruet dietā sibi datā à medico animæ. Deinde recipiat syrupum dulcē, quæ sunt deuotæ orationes. Dulce esset militi quod quandocunq; vellet, loqui posset Regi vel Papæ. De syrupo autē recipiuntur tria coclearia cum aqua calida mane & sero. Ita debet esse certus numerus de Pater noster,

& Aue Maria, &c. Aqua calida sunt lacrymæ si Deus dat lacrymas,
Et pòst recipitur purgatio, id est corpus Christi. Quid hoc est effi-
cacius sacramento quo purgantur peccata, augẽtur virtutes, & mẽs
omnium spiritualium abundantia impinguatur? Dico tertiò quod
est sacrificium indulgentiale, non solũ sacerdoti celebranti, sed etiam
omnibus missam deuotè audientibus, hoc declaratur sic. Inuenio ꝙ
Christus in vita sua dixit duas missas, vnam secretè & aliam solẽni-
ter in põtificalibus cum ministris. Secretè celebrauit Feria 5. in cœ-
na Domini præsentibus Apostolis, tunc enim ordinauit sacrificium
hoc, & communicauit se. De quo vide sanctũ Tho. 3. par. q. 86. art.
1. & etiam communicauit Apostolis di. Accipite & comedite, hoc
est corpus meum, quod pro vobis, scilicet celebrãtibus, & pro mul-
tis, scilicet missam audientibus tradetur in remissionem peccatorũ.
Mar. 16. Patet quomodo in missa secreta datur remissio peccatorũ.
Secundam missam celebrauit solenniter in pontificalibus in die ve-
neris sancta. Altare fuit crux, mitra fuit corona spinarum, annuli in
manibus fuerũt claui, sandalia in pedibus claui, casula rubea de san
guine suo, baculus lãcea, diaconus latro à dextris, subdiaconus latro
à sinistris, acolyti virgo Maria & Ioannes Euangelista. Ideo quando
prælatus dicit missam solenniter totidẽ cõmunicat & sanctificat seip
sum. Ecce qualiter dixit Missam solennem, quia missam dicere nihil
aliud est quàm corpus Christi sacrificare. Et in missa solenniter dã-
tur indulgentiæ, & remittuntur peccata deuotè audientibus, quia di
cit Lucas, Omnis turba eorũ qui simul aderant ad spectaculũ istud,
& videbãt quę fiebãt percutientes pectora sua reuertebãtur. Lu. 23.
Ideo dicit propheta Dauid in Psal. Deus deorum Dominus locutus
est, Audi popule meus, & loquar Israël, & testificabor tibi Deus tu9,
sed per incarnationem est noster, ego sum. Non in sacrificijs tuis ar-
guam te, scilicet de peccatis. Ratio, Holocausta autem tua in cõspe-
ctu meo sunt semper. Psalm. 49. Moraliter. Ergo est missa audienda
deuotè in quolibet die festo & Dominico, quæ deuotè auditur ser-
uatis quatuor cõditionibus. Prima quod missa audiatur ieiunio sto
macho. Ratio, quia qui habet loqui regi, &c. Secunda quod i tis in
cõfessione quæ pro vobis fit. Ideo pulsantur campanę, &c. Tertia ꝙ
audiatis missam cũ silentio. Quarta quod audiatur missa completa.

Sacramẽtorum ecclesiæ numerus.

Dico quartò ꝙ est sacramẽtũ principale. Septẽ sunt sacramenta ec-
clesiæ. Primum est baptismus. Secundus est confirmatio. Tertiũ pœ
nitentia. Quartum eucharistia. Quintum ordines. Sextum matrimo
nium. Septimum extrema vnctio, & nõ sunt plura. De omnibus au-
tem sacramentum eucharistiæ est principale triplici ratione. Prima,
quia alia sacramenta continent Christum solum figuraliter, & in a-
lijs sacramentis continetur quædã virtus instrumentalis principata
à Christo, sed istud cõtinet Christũ realiter vt erat in vtero virginis

& ve

& vt eſt in cælo, in alijs autem figuraliter. Verè tu es Deus abſconditus Deus Iſraël ſaluator. Eſa. 45. De hoc vide ſanctum Tho. in 3. par. q. 45. ar. 3. quo quærit vtrum ſacramentũ euchariſtiæ ſit potiſſimum inter ſacramenta. Vbi reſpondet quod ſimpliciter loquendo ſacramentum euchariſtiæ eſt potiſsimũ inter alia ſacramenta. Primam rationem iam tactam ibi ponit, &c. Secunda quia alia ſacramẽta exhibentur exterius per auditum & tactum, ſed hoc interius recipitur per guſtum. Amen amen dico vobis niſi manducaueritis. Ioã. 6. Tertia quod hoc ſacramentũ dat virtutẽ alijs. Hoc declaratur in cælo, in quo ſunt ſeptẽ planetæ, primò Luna, ſecundò Mercurius, tertiò Venus, quartò Sol, quintò Mars, ſextò Iuppiter, ſeptimò Saturnus. Et ſicut Sol cõſiſtit in medio, quia in quarto loco, & dat virtutẽ & claritatẽ alijs planetis, ita ſacramentũ euchariſtiæ in quarto loco cõputatur à quo alia ſacramenta recipiunt claritatẽ & virtutẽ, & ipſum nihil recipit ab alijs. Ideo Dauid, Thronus eius ſicut Sol in conſpectu meo. Pſal. 88. Moraliter inſtruimur hîc, quod ſicut Chriſtus communicat virtutem alijs ſacramentis, ita & nos de bonis noſtris debemus liberè communicare indigentibus per eleemoſynas, vel mutuando ſine vſura. Tales nunquã veniũt ad paupertatẽ. Dauid, Iunior fui, etenim ſenui, & non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem. Pſal. 36. Propter hoc dicebat Chriſtus, Eſtote miſericordes, ſicut pater veſter miſericors eſt. Lucæ 6. Dico quintò ꝙ eſt ſocietas cæleſtialis. Tres magnas difficultates habet anima aſcendendi, & intrandi in cælũ. Prima eſt hîc, ſecunda in aëre, tertia in ianua cæli. Sed cõtra iſta euchariſtia eſt tuta ac virtuoſa ſocietas animarũ. Prima ergo difficultas eſt hic in exitu animæ à corpore, vbi veniunt dæmones animam expectantes quantumcunque perſona fuerit ſancta. Virgo Maria pro ſingulari gratia obtinuit ne ad eam venirent dæmones. Et multi credantur aſcendere qui capiũtur à dæmonibus, propter hoc datur communio infirmis, & datur viaticum: & tunc dæmones ſentientes Chriſti præſentiam, fugiunt. Secunda difficultas ſiue periculum eſt in aëre, vbi remanſit magna multitudo dæmonũ. Sunt ibi vt atomi in radio ſolis, qui cuſtodiũt paſſum, & multi euadunt primũ periculũ, qui capiuntur in ſecundo, vt fuit reuelatũ beato Antonio. Sed quando perſona cõmunicauit, dæmones fugiũt ex Chriſti pręſentia, & trãſit. Tertia difficultas eſt apud ſanctos ianitores cæli, quia niſi cõmunicauerit in paſchate, & etiã in infirmitate, ſi habuit opportunitatẽ, quia alias excuſatur clauditur ſibi ianua. Cũ dicit Chriſtus, quia nõ recepiſti me, nec ego recipiã te. Amen dico tibi, non intrabis huc. Si autẽ cõmunicauit, recipitur cũ magno honore. De hoc aucto. & prophetia Dauid, Exurgat Deus, & diſsipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius, quantũ ad primũ. Sicut deficit fumus, ita deficiant,

Planetarum numeru, & ordo

sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie eius, quò ad secundum. Et iusti epulentur & exultent in cõspectu Dei, & delectentur in lætitia, quò ad tertium. Psal. 67. Ergo accipite & mãducate, hoc est, &c.

Dominica II. post Trinitatem. *Sermo I.*

Omine factum est vt imperasti. Lu. 14. Sermo erit de sancto euangelio huius Dominicæ, & habebimus multas bonas speculationes. &c. In præsenti sermone cogitaui tenere modũ ædificatoris siue magistrorũ domus. Qui primò ponunt fundamentũ firmũ & forte, deinde superædificant ædificiũ siue cameras ad quiescendum, ita intendo facere fundamentũ firmũ, & forte, & quod ponam, erit sanctum euangeliũ firmius cælo & terra. de quo Christus, Cælum & terra transibunt, verba autem mea nõ transibunt. Lu. 21. Quò posito ædificabo cameras, id est aliquas consolationes. Dicatur historia euangelij. De isto fundamento Apostolus dicit, Fundamentũ aliud nemo potest ponere præter id quod positũ est, quod est Christus Iesus. Glo. id est fides Iesu Christi. 1. ad Cor. 3. Super hoc fundamentum volo nunc ædificare quatuor cameras, quæ sunt,

Largitas gloriosa,
Charitas gratiosa,
Aequitas rigorosa,
Pietas copiosa.

Quibus ædificatis potero dicere, Domine factum est vt imperasti. Prima camera est largitas gloriosa. Ista ędificatur in isto angulo fundamenti cùm dicitur, Homo quidam fecit cœnam magnã, & vocauit multos. Ista camera habet quatuor angulos secundũ quod quatuor sunt videnda. Primò quis est iste homo, secundò quæ est ista cœna, tertiò quare dicit magnam, quartò qui sunt vocati ad istam cœnam. Quantum ad primum, istæ duę dictiones, homo quidã, signant duas Christi substantias. Quidam, quæ est dictio infinita, illuminata signat Christi diuinitatem indeterminatam, sine principio & sine fine infinitam. De quo vide sanctum Thomam 1. par. q. 7. artic. 1. Homo, quæ est dictio finita & determinata, signat Christi humanitatem finitam & determinatam. Cùm ergo dicitur homo quidam, id est homo Deus. De isto homine Hiere. 17. secundũ interpretationem 70. Homo est, & quis cognoscet? Biblia nostra habet. Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscet illud? De secundo. Ista cœna quam homo Christus parauit est gloria cælestis, secundum quod sancti doctores exponunt. Sed est hîc quæstio quare dicitur cœna & non prandium? Respõdeo, quia datur in fine diei huius vitæ. Cùm dederit delictis suis somnum. Ecce hæreditas domini, inquit Psal. 126. De tertio dicitur magna, quia Christus suis seruito-

seruitoribus dat prandiũ debile,ſed dat bonam cœnam. Oppoſitũ facit diabolus,quia illis qui ſibi ſeruiunt in peccatis dat bonũ prandiũ in hoc mundo quãtum Deus permittit, ſ. diuitias & honores, dignitates & officia , & delicias. Sed pòſt dat eis malam cœnam in inferno,vt patet de diuite epulone,qui quotidie epulabatur ſplẽdide,ſed in inferno habuit & habet malam cœnam,quia guttam aquę quam petebat non obtinuit nec obtinebit vnquam.Sed Chriſtus in hoc mundo dat ſuis ſeruitoribus debile prandium,vult quod abſtineant à nimio cibo,potu,dormitione,riſu, & à multis delectationibus,honoribus,diuitijs,& quod viuant in pœnitentia dicens,Pœnitentiam agite,ſed in alio mundo dat eis optimã cœnam, vt patet de Lazaro mendico qui habuit malũ prandium hìc.Sed de alio mũdo dicit euangelium,Factum eſt vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahę.Luc.16.Vbi comedit ſemper in menſa Dei de eiſdem eſcis.Beatus qui manducat panem in regno Dei.Lu.14.De quarto qui ſunt vocati ad iſtam cœnam,quia dicit quod vocauit multos,ſed non nominat eos.Dico quod omnes nationes mũdi vocatę ſunt Primò Iudæi per Chriſtum,qui perſonaliter deſcendit indutus carne humana,& ibat de loco in locũ inuitãdo Iudæos. Si dictum fuiſſet ſibi, Domine quare veniſtis? Reſpondiſſet, ad inuitandum Iudęos,&c.& miſeri Iudęi noluerunt venire,Deinde per Apoſtolos inuitauit oẽs nationes. Dauid,In oẽm terrã exiuit ſonus eorũ,& in fi.&c.Etiam hodie inuitantur ab illis qui prędicãt, quia nuntij Dei ſunt ad inuitandũ gẽtes & homines. Ecce quare dicit,& vocauit multos tã per ſe quã per alios.Ideo dicebat Chriſtus quãdo inuitabat,Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos.Mat.11.Moraliter, Chriſtus omnes gentes inuitat dicẽs, Venite ad me omnes &c. Modò cogitate ſi in capite huius eccleſiæ eſſet vnus magnus dominus cũ menſa parata , & de omnibus cibis ornata,& inuitaret vos dicens,Venite ad me oẽs,& ego reficiã vos. Ad aliam partem eſſet alius homo cum enſe euaginato dicẽs,Venite ad me omnes & ego interficiam vos.Et ad aliam partem alius cum tacea veneno plena di.Venite & ego inficiã vos.Ad quẽ iretis?nunquid ad primum?quia ſtultus eſſet qui ad alios iret.Iſti quatuor nos inuitant,Qui tenet menſam paratã eſt Chriſtus dicẽs,Venite ad me & ego reficiam vos.Alius econtrà cum enſe peccati eſt diabolus dicens,Venite ad me,&c.& ego occidam vos de iſto gladio. Eccl.21. Quaſi rõphea bis acuta omnis iniquitas.Tertius eſt caro cũ potionib. mortiferis & venenatis dicẽs,Venite ad me, & ego inficiã vos. Inuitat enim ad luxuriam quæ videtur dulcis, ſed infra eſt venenũ peccati.Quartus eſt mundus dicens,Venite & ego decipiã vos, recte vt piſcator cum eſca auaritiæ cooperit hamũ vſuræ,&c.ſunt & multi ſtulti qui dimiſſo Chriſto vadunt ad diabolum, Alij ad carnem,

nem, vt luxuriosi. Alij ad mūdum, vt auari, & pauci sunt qui vadūt ad Christum. Ideo alijs dimissis vadamus ad Christū dulciter nos inuitantem. Duplici enim passu veniemus ad eum, s. credendo & obediendo. Ecce prima camera ædificata de largitate gloriosa, quiescatis hic. Secūda camera est de charitate gratiosa, & ædificatur super hoc fundamentum, misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent, quia iam parata sunt omnia. Quatuor angulos habet hæc camera, secundum quod quatuor sunt videnda.

Primò quis est iste seruus,
Secundò quæ est hora cœnæ,
Tertiò quomodo parata sunt omnia,
Quartò quomodo nos debemus præparare ad eundum.

De primo. Seruus qui mittitur est magister Vincentius. Dicatur de reuelatione facta sibi à Christo, &c. Vel seruus est quilibet prędicator tenens vitam apostolicā. De qua Matt. 19. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te. Qui istam vitam seruat, seruus est Christi inuitans gentes ad cœnam glorię. Et potest dicere, In veritate misit me Dominus ad vos, vt loquerer in auribus vestris omnia verba hæc. Hierem. 26. Gregorius in homilia hodierna exposuit dicens, Nuntius iste ordo prædicatorum est. De secundo. Hora cœnę est finis huius mundi de propinquo. Licèt enim nesciantur dies, hebdomada, mensis, vel annus determinatè, tamen possumus dicere, erit citò & multum breuiter. Nota ad hoc rationem euidentem de homine sene centum annorum vel plurium, qui non habet membrum quod non sit infirmum, nec caput nec manus, &c. De tali nunquid diceretis quod citò & breuiter debet mori, immo licèt non possitis dicere cras vel post cras determinatè. Ita est de mundo sene & decrepito. Iam est enim in vltima ætate. Sicut ætates hominis sunt septē, s. infantia, pueritia, adolescētia, iuuētus, virilitas, senectus, & decrepitus. Ita ætates mūdi sunt septē. Prima fuit infantia ab Adā vsque ad Noë. Tunc enim nesciebant loqui de Deo, erant ignorantes sine libris. Secunda ætas fuit pueritia, scilicet à puerilitate Noë vsque ad Abraham. Tūc enim per diluuium purificatus fuit mūdus. Tertia ætes fuit adolescentia ad Abraham vsque ad Moysen, quia tunc mundus incœpit crescere in cognitionem Dei ex reuelationibus Patriarcharū. Quarta ætas fuit iuuentus à Moyse vsque ad Dauid. Tunc enim data fuit lex populo secundum quam incœperunt viuere. Quinta ætas fuit à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonis, s. virilitas. Tunc enim ipsi fuerūt fortes contra idola, &c. Sexta fuit senectus à transmigratione Babylonis vsque ad Christum, quia iam tūc non habebat potestatem regiam. Septima est decrepitus à Christo vsque ad finem mundi, intantum quod iam tota deflectitur ad terram. Hæc durauit iam per 1400. & 28. annos & vltra.

Numerus ætatum mundi, & hominis.

Item

Item est infirmus in omnibus membris suis. Mēbra sunt status mundi. Caput est principale membrum vt status prelatorum, papæ, cardinalium, patriarcharum, archiepiscoporum, &c. Totum est infirmum, quia iam vix inuenietis vnum bonum prelatum, vel sunt simoniaci, vel non intrant per portam, vel quando sunt intus plus curant de reditibus, quàm de animabus. Secundum membrū est dominium temporale, scilicet imperatorum, regum, ducum, etiam totū est infirmum. Item aliud membrum est status religiosorum, etiam infirmum est intantum quod si hodie viueret beatus Dominicus, vel Franciscus, Bernardus, & Benedictus, non inuenirent religiones suas. Vbi est modò religiosus qui viuit secundum regulam quam nouit, &c. Aliud membrum est status clericorum. Vbi inuenies clericum qui deuotè officium suum surgēdo ad matutinas persoluat, & dicat missam ex deuotione, &c. Aliud est status matrimonij, etiā infirmū est. Si ego dicerem, surgat si est aliquis qui non cognouerit nunquam nisi vxorem suam, fortassis pauci surgent. De mulieribus credo quod sunt multæ quæ non sunt cognitæ nisi à suis viris, sed auisetis ne ego mentiar, &c. Aliud est continentium, qui habent opportunitatem orandi, & pœnitentiam faciendi, sed etiam hoc membrū infirmum, &c. Aliud est virginum, credo quod sanum sit, si tamen fuerit bene custoditum, quia aliâs antequā venerunt ad matrimonium pepererunt aliquoties, & nōnullæ proiecerunt filios suos ad latrinā vel ad alia loca. Aliud est diuitum, infirmū est per vsuram. Aliud est laboratorum, & hoc firmum est, quia non soluunt decimas nec primitias, nesciunt Pater noster, Aue Maria, sed solùm sciūt coniurationes. Ergo iste mundus senex & putridus est, & in omnibus membris suis infirmus. Citò & bene citò finietur. Ideo Apostolus, Nos sumus in quos fines sæculorum deuenerūt. 1. ad Cor. 10. Itē filioli mei nouissima hora est. 1. Io. 2. De tertio. Iam parata sunt omnia necessaria ad redemptionē & glorificationē in ordinibus angelorū. Et quis parauit? Iesus Christus qui dixit, Vado parare vobis locū. Et si abiero & præparauero vobis locum iterum venio, s. ad iudiciū, & accipiā vos ad meipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis. Ioan. 14. De quarto restat ergo vt paremus nos. Quia si rex esset hic, & inuitaret nos ad nuptias sui primogeniti, quilibet homo pararet se, &c. Ita oēs sumus inuitati ad nuptias Christi. Ideo dimissis vestibus peccatorū, induamur vestibus virtutum, dimittatur vestis vana de superbia, & induite vestē humilitatis. Et tu auare depone vestem auaritiæ turpem, & recipe vestem misericordiæ & liberalitatis. Luxuriosus deposita veste luxuriosa luxurię, recipiat vestem albā castitatis. Inuidus deposita veste nigra de dolore, quia inuidia non est nisi tristia & dolor de bono proximi, recipiat vestē amicitię & charitatis, quia vestis de dolore nō est bona in nuptijs. Gulosus dimittat vestem crapulosam &

humi-

humidam, & recipiat vestem abstinentiæ seu temperantiæ. Iracun-
dus dimittat vestem laceratam, & recipiat vestem pacis & bonæ vo
luntatis. Accidiosus dimittat vestem accidiæ & negligentiæ, & reci
piat vestē diligentię. Ex quo Christus parauit nobis omnia, parem
nos. Nam dicit Dominus, Media nocte venit sponsus, & quæ para-
tæ erant intrauerunt cũ eo ad nuptias. Mat. 15. Tertia camera est de
æquitate rigorosa quę tangitur ibi. Et cœperunt simul omnes excu-
sare, vsque, Iratus paterfamiliàs dixit, Nemo virorũ illorum qui vo-
cati sunt gustabit cœnam meam. Istæ tres excusationes signant tria
peccata mortalia, s. superbiam, auaritiã & luxuriam, quæ impediũt
gustum cœnæ cælestis glorię, &c. Primus excusat se dicens, Villam
emi, & necesse habeó exire, & videre illam. Rogo te habe me excu-
satum. Ecce emptio villæ signat peccatum superbiæ, quia vult esse
Dominus & habere regimen populi, qualitercunque nominetur su
perbia est. Quia ab initio Deus fecit hominem bestiarum dominum
dicens, Crescite & multiplicamini & replete terram, & subijcite eá,
& dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & vniuersis ani-
mantibus quę mouentur super terram. Gen. 1. Sed non dedit sibi do
minum hominũ, quia per naturam omnes sumus ęquales. Ideo vel-
le hominibus dominari superbia est, quę impedit ne superbus veniat
ad cœnam paradisi. Nota similitudinem quam ponit Boëtius de mu
ribus, quia si vnus se vellet eleuare & alijs dominari, vellet ab alijs
sibi pedes osculari, & de his homo rideret & truffaret. Ita est de illis
qui se ingerũt ad dominiũ vel ad curam & regimen communitatis,
vel ad pręlationem, superbia est & damnatio. Multi sunt qui nesciũt
regere seipsos, nec domum suam, & volunt regere communitaté, ac
si ille qui nescit regere barcam, vellet regere nauem, quale periculum
esset. Ideo dicit scriptura. Interdũ dominatur homo homini in ma-
lum suũ. Eccle. 13. Ideo ille excusando se dixit, villam emi, &c. O at
tendite quàm stultus fuit ille negotiator, quia nondũ viderat villam
& iam soluit pretiũ. Ex ista ambitione dominandi multi damnátur,
quia deberent fugere, & ipsi se ingerunt, &c. Secũdus excusando se
dixit, Iuga boum emi quinque, & eo probare illa, rogo te habe me
excusatũ. Ita erat stultus vt primus emendo quod nõ vidit. Emptio
boum signat peccatũ auaritiæ Ratio, quia sicut bos arando mouet
terram, sic & auari tractant terrena. Ideo auari semper loquũtur de
terrenis, de nundinis, non solũ intra hebdomadam, sed etiam in die-
bus festiuis quando dicitur missa. No. exemplũ de diuite auaro, qui
moriendo semper dicebat tres solidos & dimidiũ, &c. De istis dicit
Dauid in persona Christi, Proijcientes me nunc circundederũt me,
scilicet in iudicio, oculos suos statuerũt declinare in terram Psal. 16.
Quinque paria boum signant quinque sensus corporales, quæ paria
sunt duo oculi, duæ aures, &c. Et auari ista quinque ponunt solũ ad
terre-

terrena, excuſant ſe à conuiuio, & ex hoc impediuntur. Propter hoc dicebat Chriſtus, Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiuſque vita eius ex his quæ poſsidet. Lucæ duodecimo. Nota, Cauete ab omni auaritia, ergo à rapina, hoc contra dominos ab vſura collocata, contra diuites, à furtis ſecretis etiam fructuum, à fraudibus emendo & vendendo, hoc tangit mercatores, à retentione decimæ ſalariorum & bonorum, vel legatorum defunctorum. Ecce quare dicit, Cauete ab omni auaritia. Tertius excuſando ſe dixit, Vxorem duxi, & ideo non poſſum venire. Duo primi dixerunt excuſando ſe, Rogo te habe me excuſatum. Sed ille allegat impoſsibilitatem dicens, Vxorem duxi, &c. Ducere vxorem non eſt peccatum ſi intentio ſit recta. Sed hodie tota intentio conſequenter vel principalis intentio eſt ad luxuriam. Sicut equus & mulus quibus non eſt intellectus. Item quia modò vxores impediunt viros ne poſsint ire ad conuiuiũ paradiſi. Ad initio Deus formauit Adam ſolum ſine muliere, deinde dixit Deus, Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. Geneſis ſecundo. Sed ſi modò haberet creare vxorem, diceret Deus, Bonum eſt eſſe hominem ſolum. Non faciamus ei deſtructorium ſimile ſibi. Antiquitùs parum expendebat in nuptijs & in veſtimentis, ſed conſeruabant dotem, &c. Ideo erat adiutorium viro, ſed modò deſtructorium, quia ſi ipſa portat viro quingentos florenos, amici eius dicunt, Vos habeatis tot veſtes, &c. intantum quod illud quod vxor portat & vir habet, totum expenditur. Ideo ſi vir eſt aduocatus procurat ſibi per falſas aduocationes, notarius per falſas literas, procurator per falſas procurationes, vt poſsint bene viuere. Item mulier tranſacto anno ſtatim petit tunicas nouas, nec permittit quieſcere virum. Et pauper homo dicit intra ſe, Quid faciam, non poſſum viuere cum iſto diabolo, facit ſe furem, ingerit ſe ad officia communitatis, vt pertractet pecunias ciuitatis, vel communitatis. Ideo poteſt dicere, Vxorem duxi, & ideo non poſſum venire. Nota, de illis duobus iuuenibus, qui dixerunt magiſtro Vincentio, quod hac de cauſſa nolebant ducere vxores, quia tenebant captiuas, ſiue concubinas, dicendo eis quod melius erat eis in vno peccato mortali de ſimplici fornicatione, quàm in multis, quia multa peccata concurrunt aliquãdo in matrimonio. Quod patet, Primò de ſuperbia, propter vana ornamenta vxoris, & etiam ipſorum virorum conſequenter. Item de auaritia, vt ſufficeret ad vanitates. Item de luxuria, quia quando nolunt eis prouidere de vanitatibus, &c. recipiũt amatores alienos, & nolunt viris ſuis reddere debitum, dicendo, O vos eſtis nimis luxurioſus, oportet vos ire ad aliàs? Idem de inuidia dicendo, Nunquam fuiſtis dignus, quod ego eſſem vxor veſtra, oſſa patris mei triſtãtur. Item de gula, quia multæ volunt bibere de mane. Item

de ira, quia aliquoties viri veniunt tristes de consilio vel negotijs, & vxores quæ deberent eos consolari faciunt turbationem, &c. Idem de accidia, quia dicunt, Ego portaui tantum, ideo certè non intrabo coquinam, habeat ancillam vel captiuã. Ex ista ratione quãdo Christus fuit interrogatus à Iudæis, Si licèt homini dimittere vxorẽ suam quacunque ex caussa. Mat. 19. Respondit quod non, nisi ex fornicatione, quia tunc non debet eam interficere, sed ad domum patris remittere, nisi ipse etiam fregerit fidem, quia ex hoc etiam ipsa potest virum dimittere, vel transeat vnum pro alio. Certè dixerunt discipuli, Si ita est caussa hominis cum vxore, non expedit nubere. Qui dixit illis, Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Ibidem, Sunt eunuchi qui castrauerunt seipsos propter regnum Dei. Qui potest capere capiat, &c. Mat. 19. Ecce qualiter ista tria peccata impediũt multos, &c. Ideo dixit Ioannes, Omne quod est in mũdo, aut est concupiscentia carnis, ecce peccatum luxuriæ, aut concupiscentia oculorum, ecce peccatũ auaritiæ, aut superbia vitę. 1. Io. 2.

Par ratio est de viro & vxore in diuortio ob fornicationẽ.

Quarta camera est de pietate copiosa, quæ ædificatur in hoc quod dicitur, Paterfamiliâs dixit seruo suo, Exi citò, &c. vsque impleatur domus mea. Nota quatuor conditiones miserabilium personarum quæ nominantur, scilicet pauperes, debiles, ceci, & claudi. Et signãt quatuor conditiones gentium quæ leuiter conuertuntur & saluantur, de quibus dicit thema, Domine factum est vt imperasti. Quia de talibus impletur domus paradisi. Primi sunt pauperes, qui in hoc mũdo non habent magnam substantiam, & cum patiẽtia transeunt simpliciter, sperantes quod in alio mũdo erunt diuites. Tales quãdo vocantur, s. in vna prędicatione, statim veniunt, parant se per cõtritionem, confessionẽ, & sanctificationem, iniuriarũ remissionem. Secùs de diuitibus qui habẽt hîc magnas diuitias, delicias, & honores, tantùm delectantur in prandio huius vitę, quod obliuiscuntur prandiũ paradisi. Rectè accidit eis vt falconi, qui cùm esurit, statim ad primam vocationem domini venit, sed si habet stomachum plenũ, non curat venire. Ita rectè est de hominibus mundi. Pauperes statim veniunt, sed diuites dicunt, Anno veniẽti vadam, vel in quadragesima sequẽti, &c. Ideo indignatus dominus mittit sibi lapidem mortis, & proijcitur in sterquilinio inferni. Ecce quare dicit, Voca pauperes, Audite fratres mei: Nonne Deus elegit pauperes in hoc mũdo, diuites in fide & hæredes regni, quod Deus pmisit diligẽtibus se? Iac. 2. Item voca debiles, quia tales libenter veniunt ad Deum, sani autem non curant de paradiso, sed de diuitijs, de luxuria, &c. Sed quãdo venit infirmitas, vna febris & dolor, cõuertuntur ad Deum & cõfitentur, &c. Item de mulieribus quæ quãdo sunt in prosperitate nõ curant de Deo. Sed quando venit vna peria in oculo, vel fractio tibiæ, vel cancer, &c. tunc non curãt de vanitatibus, sed de ecclesia. De hoc Dauid,

David, Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſteà accelerauerũt, ſ. venire ad eũ. Pſal. 15. Item voca cæcos, ſ. ignorãtes & ſimplices ſine malitia, quia tales vadunt ad paradiſum, quia hodie quantò ſunt doctiores, tãtò ſunt magis præſumptuoſi, quia ſciẽtia inflat, & alios reputant capras. Quando tales veniũt ad ſermones, dicũt intra ſe, Et quid dicit iſte frater, & cum ſpiritu contradictionis ponunt obicẽ, & claudunt ianuam ne in eis intret radius claritatis diuinæ gratiæ. Simplices autem qui non habent oculos ſcientiæ acquiſitæ nec præſumptionis, ſed deuotè accedũt, tales leuiter veniunt ad ſatisfactionem. Ideo legitur quod Chriſtus curauit vnum cæcum à natiuitate, qui ſtatim fuit conuerſus. Phariſæi autem exprobrabant Chriſto dicendo: Et vnde eſt huic quod poſsit cæcum curare, &c. Quibus dixit Chriſtus, Ego in iudicium in hunc mundum veni, vt qui nõ vident videant, & qui vident cæci fiant. Phariſæi autem intelligentes quod hoc diceret de ipſis, dixerunt Chriſto, Nunquid & nos cæci ſumus? Dicit eis Ieſus, Si cæci eſſetis non haberetis peccatum, nunc verò, quia dicitis, videmus, peccatum veſtrum manet. Ioan 9. Quartò vocat claudos. Dicatur quid eſt claudicare. Rectè incedunt illi, qui ex aliqua iniuria recipiunt tantam indignationem quod nolunt contentari niſi priùs vindicauerint ſe, nec aliâs iniurias remittunt, immo ſtant erecto collo. Tales non ad paradiſum aſcendunt, ſed ad infernum deſcendunt. Pater meus cæleſtis tradet vos tortoribus, ſi non dimiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris. Matthæ. 18. Claudus autem & ſi ad modicum & paruũ tempus ſtet rectus & indignatus, tamen ſtatim humiliatur ad remittendum & pacificandum, quando dicitur ſibi, propter Deũ remittatis. De iſtis quatuor conditionibus gentium impletur domus paradiſi. Domine factum eſt vt imperaſti. Deo gratias.

De eadem Dominica. *Sermo II.*

Villam emi, & neceſſe habeo exire & videre illã. Luc. 14. In præſenti ſermone intendo declarare retributionẽ quã Deus facit in alio mundo animabus defunctorum de gloria, vel de pœna ſecundũ opera quæ in hoc mundo fecerũt. Credo quod erit materia vtilis, ſed priùs ſalutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi iuxta intellectũ allegoricum ſciendũ quod doctrina eſt in ſancta theologia cõmunis & vera, quod Deus in hoc mũdo nõ dat retributionem de bonis quæ facimus nec punitionem de malis. Quod autem boni non remunerẽtur in hoc mũdo ad oculũ patet, quia multi viuũt ſanctè, quot religioſi, quot clerici, & quot laici faciũt multa bona opera, & ſic moriũtur quod in hoc mundo non habuerũt retributionẽ? Ratio, quare non retributionem accipiunt in hoc mundo eſt, quia ſeruire Deo in bonis operibus eſt ſanctitas. ideo Leuit. 20. Sanctifi-

camini & estote sancti, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester. Custodite præcepta mea & facite ea, ego Dominus qui sanctifico vos. Bona autē huius mūdi sicut sunt diuitię, honores, dignitates, sanitates, prosperitates, & huiusmodi, sunt vanitates. Hoc determinat sapiens Salomō dicens: Vidi cūcta quæ fiunt sub sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Ecclesi. 1. Cùm ergo seruitium Dei sit sanctitas, & bona huius mundi vanitas, &c. non cōpetit Deo pro sanctitate dare vanitatem, pro auro dare lutū. Ista est ratio quare Deus non remunerat hîc: quia bona huius mundi non sufficiunt ad remunerandum bonos. Item in hoc mūdo non puniuntur mali, immo videtis magnos peccatores, vsurarios, homicidas, luxuriosos, qui non dolent de peccatis, nec confitentur, nec cōmunicant, nec habent fidem firmam in corde: & homo videt quod habent multa bona, diuitias, honores, & sic moriuntur quod nullam habuerūt hîc punitionem. Ratio est, quia omne peccatum mortale factum contra Deum est infinitæ grauitatis. verbi gratia. Magnum peccatum esset percutere pauperem rusticum, sed maius esset percutere ciuē, maius militem, maius baronem, maius comitem vel ducem, sed grauius esset percutere regem vel papam: quia malum seu peccatum grauatur secundum dignitatem personæ. Cùm ergo Deus sit infinitæ dignitatis & veritatis, quia rex & papa, pater & creator omnium: ideo iniuria quæ fit contra eum est infinitæ grauitatis. Cùm ergo in hoc mundo nulla sit pœna infinitæ durationis, ideo expectat post hanc vitā in alio mundo punire malos rigorosè. De hoc dicit ipsemet iudex. Filius hominis venturus est, scilicet in iudicio, ad dandum retributionem in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundū opera eius. Matt. 16. Bonis dabit gloriam æternam, malis pœnam perpetuam. Opera ergo bona vel mala quæ facimus in hoc mundo sunt quasi pretium quibus emitur nostra statio, propter quod quilibet potest dicere thema: Villam emi, scilicet meis operibus, & necesse habeo exire, scilicet de hoc mundo per mortem, & videre possessiuè illam. Patet thema. Tres villas inuenio in alio mundo secundum sanctam scripturam, in conditionibus multum diuersas.

Ratione obiecti.

Prima est superius cælestialis & gloriosa,
Secunda inferius infernalis & tenebrosa,
Tertia est in medio purgatorialis & dolorosa.

Quęlibet istarū emitur operibus diuersimodè, vnde emptor dicere potest, villā emi, &c. Quantū ad primā villā, quæ est superius cælestialis, & gloriosa. Ista est in cęlo ita excellēs, quod si per impossibile homo posset per fenestrā immittere caput & respicere eius pulchritudinem etiā corporalē, tanta est eius pulchritudo quod etiam si non videret Deum nec sanctos, nollet comedere nec bibere. De qua dicit

dicit Apoſtolus qui eá vidit raptus: Oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcédit, quæ pręparauit Deus his qui diligūt illū, nobis autem reuelauit per Spiritū ſanctū. 1. ad Corint. 2. Nota. Ocolus, ſcilicet philoſophorum non vidit, Philoſophi autem omnia volunt videre oculo intellectus per demonſtrationem potiſsimum. Sed iſto modo nunquá potuerunt videre niſi nouē cælos quos ponunt: quia eorum ſcientia per motum habetur: ſed quia cęlum decimum, ſcilicet empyreum eſt immobile, ideo ad ipſum non aſcenderunt. Nec auris, ſ. Iudæorum audiuit, quia lex Iudęorum quá audierunt à Moyſe, ſolùm loquitur de iſto mundo, promittendo ſolùm terrena. Sed Chriſtus debuit loqui de alio mundo & promiſsiones cæleſtes facere. Nec in cor hominis Agareni aſcendit quāta & qualis ſit gloria beatorum. Sed bene Machometus poſuit in corde Agareni gloriam porcorū & aſinorū, ſcilicet comedere & bibere & luxuriari. Sed nobis Chriſtianis reuelauit Deus incarnatus. De illa villa immo potius ciuitate multa reuelauit Deus Dauid, propter quod dixit, Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei. Pſal. 86. Hæc emitur decē florenis. Ideo ſi vultis eſſe boni mercatores, paretis vos ad emendū ex quo habetur pro tam bono foro. Decem floreni ſunt decē opera pœnitentialia, quia omnes ſumus peccatores. Vel ſi vis dicere quod decem floreni ſunt decem præcepta obſeruanda, dicas ſecundum qualitatem auditorū. Iuxta illud, Si vis ad vitam ingredi ſerua mādata, &c. Matthæi 19. Primum opus pœnitentiæ eſt peccatorū cognitio quando religioſus vel clericus redit ad ſe, & cogitat vitam malam quam tenuit & conterens dicit: O miſer tot anni ſunt quod ego porto habitum & adhuc, &c. Idem dicendum eſt de clericis & laicis. Talis cognitio eſt quaſi vnus florenus in burſa conſcientiæ. Ideo Dauid poſtquam cognouit peccatum ſuum dicit: Amplius laua me ab iniquitate mea. Pſalmo 50. &c. Secundum opus pœnitentiæ eſt cordis contritio, ſicut puer qui cecidit in luto videns ſe immundum plorat. Cor contritum & humiliatum Deus nō deſpicies. Tertium opus pœnitentiæ eſt propoſitum emendandi, ſcilicet proponere magis velle mori quàm redire ad peccata, & propoſitum recedendi & emendandi à mala ſocietate. De iſto dicit Chriſtus: Vade, ſcilicet cum bono propoſito, & iam amplius noli peccare. Ioannis octauo. Quartum opus pœnitentiæ eſt oris confeſsio, quia corruptio non debet intus remanere, ſed debemus eam comprimere vt exeat quod doloroſum eſt, ita mundatur & curatur anima in confeſsione. Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur, qui autem confitetur & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur, &c. Prouerbiorū vigeſimooctauo. Quintum opus pœnitentiæ eſt corporalis afflictio, caſtigando carnem quæ toties ſe facit peccare cū virga pœnitentiæ. Aug. Carnē veſtram domate ieiunijs & abſtinētia eſcæ & potu.

tu, quantum valetudo permittit. Sextum opus pœnitentiæ eſt ſpiritualis oratio; quia oratio corporalis, ſcilicet calciãdo ſe, vel veſtiendo, modicum valet, etiã mulieres ornando ſe orant, ſed ſpiritualis eſt optima, cogitando quod Chriſtũ videtis iratũ cõtra vos, &c. Oportet ſemper orare & nõ deficere. Luc. 18. Nota ibi pulchra ſemper, id eſt omni mane & ſero. Septimum opus pœnitentiæ eſt debitorum reſtitutio. Reſpiciatis domum, taxiam, & burſam, ſi eſt ibi aliquid de malè acquiſitis bonis & alienis, ſ. de furto, vſura, rapina, calũnia, de eccleſia, de mortuis, quia regula eſt iuriſtarũ & etiam theologorũ quod nõ dimittitur peccatum niſi reſtituatur ablatum. 14. q. 6. Si res, nullus ſe decipiat dicendo, Ego dimittã iſtam in teſtamento. O ſtulte credis quod filius tuus diligat animã tuam plus quàm tu, ſi tibi non ſufficit cor ad reſtituendũ, quomodo credis quod filius tuus reſtituat, qui non recepit medietatem, fortè nihil reſtituet: ſi verò faciat reſtitutionem, liberabit animã ſuam; ſed non tuam de inferno, quia in vita tua non habuiſti propoſitum reſtituendi. Ideo nõ fuiſti ſine peccato mortali. Octauum opus pœnitentiæ eſt famæ reformatio, ſi aliquem diffamaſtis vel peccatum occultum publicaſtis, reſtituatis ſibi famã apud illos apud quos diffamaſtis eum. Quia ſicut fur qui furatur bona nõ poteſt ſaluari niſi reſtituat, ſic nec qui furatur famam, immo magis furtum facit lingua quàm manus. Melius eſt nomen bonum quàm diuitiæ multæ Prou. 22. Ideo Augu. Non pigeat ex ipſo ore proferre medicamentum, vnde facta ſunt vulnera. Nonum opus pœnitentiæ eſt iniuriarum remiſſio. Si habetis inimicos parcatis eis bono corde, nõ quęratis vindictã. Nec eſt melius remedium ad obtinendum remiſſionem peccatorum apud Deũ quàm remittere. Si remiſeritis hominibus peccata eorum, dimittit vobis pater veſter cæleſtis delicta veſtra, ſi autem non dimiſeritis hominibus, nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra. Matth. 6. Decimum opus pœnitentiæ eſt euchariſtiæ communio. Iſto modo quando venietis ad portam paradiſi portantes iſtos decem florenos in burſa conſcientiæ dicetur à Chriſto, Intra in gaudium Domini tui. Propter hoc dicebat Chriſtus, Pœnitentiam agite, quæ in his decem conſiſtit. Qui habet iſta decem poteſt dicere, Villam emi, ſcilicet ciuitatem paradiſi. Quantum ad ſecundam villam quæ eſt inferius infernalis & tenebroſa. Iſta in corde terræ cõſiſtit, plena eſt igne, &c. ibi enim cruciantur damnati. In omnibus habet conditiones contrarias primæ ciuitati. Si vultis ſcire omnes eius conditiones & dolores, ecce quid dicit Deus, qui vt bonus & fidelis mercator, nolens aliquem decipere, vt faciũt multi mercatores, qui celãt malas rei venditæ cõditiones, dicit clarè cõditiones illius villæ per os Iob, qui dicit illam eſſe tenebroſam & opertam mortis caligine, terram miſerię & tenebrarum, vbi vmbra mortis & nullus ordo,

ſed ſempiternus horror inhabitat, Iob. 10. Septē malas conditiones illius villę enumerat. Prima quod eſt terra tenebroſa. Si dicatur. Et nunquid eſt ignis ibi? Immo, ergo claritas. Dico quod ille ignis eſt flamma in qua tamen omnes ſe vident & cognoſcunt. Sed quia ille ignis nō eſt clarus, ideo, &c. Secūda cōditio eſt quod eſt terra operta mortis caligine. Hoc dicitur pro tanto, quia nō vident Deum, licèt modò videant beatos, ſed tamen ad maiorem pœnam eorū, vt famelicus videns menſam ornatā & non poteſt inde comedere, dolet & triſtatur, & in eodem augmentatur dolor. Idem de dānatis, quādo vident Paulum qui fuit ſuperbus, dicunt, Et quis eſt ille, &c. Item de beato Matthæo auaro, & de beata Magdalena quæ fuit luxurioſa. Tertia conditio eſt, quia dicitur terra miſeriæ, quia omne bonum eis deficit, intantum quod nec guttam aquæ poſſunt habere. Vnde ſi omnia bona mundi fierent pro eis non haberent aliquod remediū, immo augmentaretur eis dolor. Nota exemplum de captiuo cui mittitur pretiū redemptionis & perditur, quomodo dolet. Quarta cōditio eſt quod eſt terra tenebrarum, quia peccata dicuntur tenebræ. Apoſtolus, Abijciamus opera tenebrarū, ad Rom. 13. Damnati autem ſemper ſunt in pœnis & renegant & maledicūt Deum, filius inſurgit cōtra patrem dicens: O proditor, quia pro te ſum damnatus, & ecōtrà, vir cōtra vxorem, &c. Quinta cōditio tangitur cùm dicitur, vbi vmbra mortis. Et hoc quantum ad tormenta. Nam in hoc mundo grauia tormenta occidunt hominē, & cōſequenter ceſſant, ſed in inferno licèt grauiſsima ſint tormēta, nō dant tamen eis mortē, quia immortales ſunt. Ideo nō dicitur mors, ſed vmbra mortis. Sexta cōditio eſt, quod ibi nullus ordo eſt, ſed cōfuſio. Argumētum in oppoſitum. Nam dicit Apoſtolus, Quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt. ad Rom. 13. Cū ergo infernus ſit opus Dei, quomodo dicitur, vbi nullus ordo? Reſpondeo quod in inferno quod eſt, à Deo ordinatū eſt, ſicut ſunt punitiones peccatorū quę ſunt à Deo, ſed in operibus dānatorū ibi nullus ordo eſt. Immo quātò amores fuerūt maiores hic, tantò maius inter eos ibi eſt odiū. Filius nō eſt ordinatus erga patrē ipſum honorādo, ſed vituperādo, &c. Septima cōditio tāgitur ibi cùm dicitur, ſempiterna horror inhabitat, id eſt æterna pœna de horribili viſione dæmonū. Nota hîc miraculū de illo lumine cui apparuit dęmō in horribili figura, qui cecidit quaſi mortuus. Cū autē fuit ad ſe reuerſus, interrogatus quid vidiſſet, reſpōdit quod dæmonē in tali figura & quod citius vellet trāſire per furnū calidū ſpatij vnius leucę, quàm iterū videre illā figurā. De iſta maledicta ciuitate dicit Ioannes, Væ væ ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis, quoniam vna hora venit iudiciū tuum. Et negotiatores terræ flebūt & lugebūt ſuper illā Apoc. 18. Nota væ, quantū ad animas quæ ſunt iā ibi, & vę quantū ad corpora poſt iudiciū, Ciuitas illa Babylonis. i. con-

fusionis. magna, quia magnæ personæ in dignitatibus, diuitijs & honoribus vadũt illuc, quia ciuitas cęlestis pauperibus populatur & repletur. Itẽ iterum magna, quia in die iudicij tot erũt damnati, quod cõparatiuè loquendo pauci erũt beati. Iuxta illud, Multi sunt vocati, pauci verò electi. Mat. 22. Ista mala villa emitur septem solidis, id est septem peccatis capitalibus, & multi emunt illam, licèt Deus eis dixerit malas conditiones huius villę. Ideo auisetis vos, ne istud peccatũ portetis, &c. Primus solidus quo emitur est superbia siue proteruia, quia nõ vult subijci nec obedire voluntati Dei, vt discipulus magistro, ignorans sapienti. Ex hoc sequitur præsumptio, vana gloria, propter hoc dicit Deus per os Tobię, Superbiam nunquã in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initiũ sumpsit omnis perditio. Tob. 3. Secundus est auaritia acquirendo bona terrena iniustè per vsuras, & rapinas, furta, &c. Ideo Christus, Cauete ab omni auaritia. Luc. 12. Tertius est luxuria. In duobus verbis dicã vobis quid est. Vir cum vxore sua si seruat modũ nõ est luxuria, nec faciunt luxuriã, quod sit peccatũ mortale. Sed aliter quomodocunque velis delectationem per illas partes, luxuria est & dãnatio. Ideo dicit scriptura. Abstineatis vos à fornicatione vt sciat vnusquisq; vestrûm vas suũ possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij, sicut & gentes quæ ignorant Deum. 1. ad Thes. 4. Quartus est inuidia, scilicet dolere & tristari de bono alterius. Mala moneta est. Deponentes igitur omnem malitiam & omnem dolũ, & simulationes & inuidias & omnes detractiones, sicut modò geniti infantes. 1. Pet. 2. Quintus est gula, frãgere ieiunia ecclesiæ comedendo & bibendo excessiuè. Ideo dicit Christus. Attendite vobis ne fortè grauẽtur corda vestra in crapula & ebrietate. Lu. 21. Sextus ira, rancor, mala voluntas, desideriũ vindictæ. Sol nõ occidat super iracundia vestra. ad Ephe. 4. Septimus est accidia, quę nulli nocet nisi vobis dimittendo bona quæ tenemini facere, vt orationẽ, missam, cõfessionẽ in quadragesima, & cõmunionem in paschate. Ex ista mala moneta acquiritur villa inferni, ideo dicit scriptura: Ne acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. Quoniã Deus nõ fecit mortẽ, nec lætatur in perditionem viuorũ. Sap. 1. Qui stat in his peccatis, & non vult conuerti nec facere pœnitentiã, potest dicere, villã, scilicet infernalem emi. Quantũ ad tertiam villam quæ est in medio, purgatorialis & dolorosa est, sed nõ est tenebrosa, quia eius habitatores habent claritatem gratiæ Dei, nec gloriosa, quia nõ vident Deum, sed est dolorosa, quia ibi est ignis, scilicet flamma pura quæ virtute Dei cruciat animas purgandorum. Non sunt ibi dæmones, sed tantus est ibi dolor quod dicunt doctores sancti, quod nulla pœna huius mundi potest comparari pœnæ minimæ purgatorij. Intantum quod si Deus poneret vnam animam

de illis

de illis de purgatorio in furno calcis vel vitri igniti reputaret hoc ad gratiam, quia non haberet tantam pœnam. Si dicatur, quæ est ratio quod tanta sit pœna; respondeo, quia ibi est violenta & non voluntaria pœnitentia. Quæ fit in hoc mundo est voluntaria, & de modica pœnitentia in isto mundo Deus contentatur. Sed qui non facit hic voluntariè, faciet in purgatorio coactè. Nota similitudinē de patre qui corrigit duos filios, & vnus humiliter & voluntariè venit ad patrē, quo facto promittens de cetero emendationem, pater statim dimittit virgam, contentus de humilitate filij. Sed alius filius recalcitrat & contradicit patri, ideo fortiter verberatur. Ita qui in hoc mundo humiliatur ad pœnitentiam, Deus est contentus. Qui autem non vult facere hìc pœnitentiā, fortiter post istam vitam punietur in purgatorio. Pœnitentiam soluet clamando & plangendo, dicens: Heu mihi, quia incolatus meus, id est habitatio, prolōgatus est, habitaui cum habitantibus Cedar, scilicet in tristitia vel tribulatione, multū incola, id est inhabitata fuit anima mea. Psal. 119. Ista villa emitur non florenis nec solidis, sed tribus denarijs minutis, quia solùm peccatis venialibus emitur. Decedens enim in peccato mortali, descendit ad infernum & damnatus est. Nota tria genera peccatorum venialium. De istis tribus differentijs peccatorum venialium dicit Apostolus, Si quis ædificauerit super fundamentum hoc, scilicet fidei, quia nec Iudæi nec Agareni intrant ibi, ligna, fœnum, stipulam, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. 1. ad Corin. 3. Nota ligna, fœnum, stipulam, hæc tria significant tria peccata venialia prædicta. Lignū quod difficilius comburitur quam fœnum, significat peccata venialia maiora, quia pro talibus multum stant in purgatorio. Fœnū quod citiùs comburitur significat peccata venialia mediocria. Stipula, id est palea significat peccata venialia minima, de quibus statim purgantur & purificantur transeundo per purgatorium. Respiciatis ergo bursam conscientiæ, & videatis qualem monetam portetis, vt possitis dicere, Villam emi, scilicet paradisi, non inferni nec purgatorij. Auistis vos, &c. Deo gratias.

Ex hoc loco colligitur esse purgatorium.

De eadem Dominica. *Sermo III.*

Ecit cœnam magnā, & vocauit multos. Luc. 14. In isto sermone iuxta materiam quam tangit thema propositū volo declarare modos quos Deus tenet vocando peccatores ad se & ad bonam vitā, & finaliter ad gloriā. Credo quod erit bona materia Deo acceptabilis & gratiosa, & nobis vtilis & proficua, sed priùs salutetur virgo Maria. Fecit Christus cœnam magnam, & loquitur de gloria celesti, & vocauit multos. Sumitur hic multos pro vniuersalitate, quia omnes vocati sumus ex parte Dei. Ideo si non vadamus illuc, defectus est ex

est ex parte nostra. Inueni in sacra scriptura quatuor modos quos tenet Christus vocando peccatores ad se, scilicet,

Per signum certum,
Per verbum viuum,
Per nuncium verum,
Per scriptum clarum.

Omnes qui sunt in paradiso vel erunt, sunt vocati aliquo istorũ modorum. Ideo dicit thema, Fecit cœnam magnã, &c. Dico primò ꝙ Deus vocat multas personas ad gratiam suam & bonã vitã, & finaliter ad æternã gloriã per signum certũ. A simili, sicut quando pulsantur cãpanę hora missę est signũ vt gentes veniant ad missam, vel pulsatio tubę apud magnos dominos est signũ certum vocandi milites & scutiferos ad prandium, vel pulsatio ad ianuam est signum certũ siue vocationis. Ita quãdo Deus pulsat ad portã cordis tui vel illius, signũ est quod vocat te vt vadas ad eũ. O dicet aliquis, Nunquã ego audiui ipsum vocãtem, vel pulsantem, immo videtur ꝙ nõ diligit me. Dicatis, nũquid vos sensistis quãdoq; in corde vestro cõpunctiones dicendo, quare non redis ad Deum? tot anni sunt quod viuis in mala vita vel in mala voluntate, nõ fuisti confessus, viuis in luxuria & auaritia: O miser quid erit de te? Respõdebitis quod sic. Certè isto modo Deus pulsat ad cor dando cõmonitiones & compunctiones & remorsum conscientiæ. Cùm sentitis istos ictus, quia isto modo nullus potest tangere cor nisi Deus, est signũ quod vocamini ab eo. Auctoritas. Ecce ego sto ad ostiũ & pulso, si quis audierit vocem meam & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo & ipse mecum. Apoc. 3. Nota dicit Christus, Ecce sto ad ostiũ, scilicet cordis, & pulso, scilicet dando compunctiones. Quando dicit peccator: O miser, si modò in tali statu morior, quid erit de anima mea, &c. tunc Christus pulsat. Si quis audierit vocem meam. Eius vox auditur quando in illis compũctionibus homo recipit bonum propositũ confitendi, remittendi, restituendi, & volũtatem firmam de cetero cauẽdi à peccatis. Ianua sibi aperitur in confessione, tunc enim mundatur camera conscientiæ. Et introibo ad illum, scilicet in cõmunione, quia in hostia cõsecrata est Christus ita verè & realiter vt est in cælo. Et cœnabo cum illo, scilicet per gratiam, & ipse mecum, scilicet in fine per gloriam. De ista vocatione dicebat Esaias. Vocabit dominus Deus exercituum in die illa, scilicet cõuersionis peccatores ad cõpunctionem, ad fletum & ad planctum. Esa. 22. Fecit cœnam magnam, &c. Dico secũdò quòd vocat per verbum viuum, ac si ego verbo viuo vocarem Petrum, &c. Isto modo Deus vocat nos in prædicatione euãgelica, quia verbũ prędicatoris bonã doctrinã prædicãtis, verbũ Dei magis est quam prædicatoris. Sicut sonus fistulę potiùs est sonantis, quàm fistulæ, quæ de

se nescit facere sonum. Sic prædicator nõ est nisi fistula quæ à spiritu sancto mouetur. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis, dixit Christus prædicatoribus. Mat. 10. Patet clarè ꝙ verbũ prædicatorũ est verbũ viuũ Dei, quando ergo prędicator prędicat, tũc Deus vos vocat verbo suo viuo. Seruũ meũ vocaui & nõ respondit mihi, ore proprio deprecabar illũ. Iob. 19. ideo quando vos auditis vnã bonam prædicationem in qua prædicatur, monet vos vt dimissis peccatis redeatis ad bonã vitam, statim vos debetis dicere: O Deus vocat me, nolo conuerti & ire ad eum. Sed multis accidit vt Samueli puero innocenti, humili, & deuoto. Quẽ Heli, qui erat vt Papa apud nos, faciebat dormire coram arca Dei. Et de nocte Deus vocauit eum dicens Samuel, qui surgẽs cucurrit ad Heli dicens: Ecce ego, vocasti enim me, &c. Qui dixit non vocaui te: Reuertere & dormi. 1. Reg. 3. Cùm autem iterũ secũdò, & tertiò vocaretur à Deo semper ibat ad Heli. Intellexit autẽ Heli quod dominus vocaret puerum, &c. Nota historiam quãtum facit ad propositũ. Ita accidit multis qui vocantur à Deo, & ipsi vadũt ad Heli. Heli enim interpretatur, scilicet fortis, ascendens, Deus meus. Quãdo iuuenes vocantur à Deo, ipsi vadũt ad Heli, dicẽdo: Modò ego sum iuuenis & fortis, sed quando ero senex, tunc ego faciam pœnitentiam. Vos vaditis ad Heli, scilicet ad fortem confidentes de iuuentute, fortitudine, &c. cùm tamẽ non sitis certi an hodie vel cras moriemini. Quando dicitur religioso iuueni, O quare non seruatis regulã & ceremonias, &c. respõdet, modò sum iuuenis, sed quando ero senex, &c. quãdo nõ poterit seruare. Idem de clericis & laicis & mulieribus. Pauci iuuenes sunt qui vadunt ad Deũ, quãdo vocantur vadũt ad Heli, hoc est ad fortẽ, quia confidunt de sua iuuentute & fortitudine, & frequenter iuuenes improuisè moriũtur, & sic vadunt ad infernum. Quando sunt infirmi dicunt sui. Non dicatis sibi quod confiteatur, quia posset terreri quod, &c. sed quãdo medicus dicit, factum est faciatis ipsum confiteri, quia mortuus est. Non fiet ita dicit diabolus, Quando venit cõfessor facit ipsum dormire. Et dicũt sui confessori. Pater modò dormit, tamen redeatis in sero, & tunc diabolus facit ipsum sudare, & dicitur cõfessori, O pater redeatis cras de mane, quia modò sudat. Et in crastinũ quãdo cõfessor venit quęrens de eius statu dicunt, Pater in media nocte mortuus est. Ideo confiteri statim debetis, & nõ confidatis de fortitudine. Ideo Dauid, Fortitudinẽ meam ad te custodiã, &c. Alij vadũt ad Heli secundũ quod interpretatur ascendens, appetentes ascensum, mundanitatem in honoribus, dignitatibus, diuitijs, &c. Quãdo vocantur à Deo ipsi vadunt ad Heli. Verbi gratia, Deus vocauit religiosum in statu religionis, sed ipse quid facit, vult ascendere, vadit ad studium vt ascendat ad magisterium, episcopatum, &c. Idem de cle-

clerico qui ponit se in domo magni domini, &c. Idē de illis qui per vsuram volunt ascendere ad magnas diuitias, omnes vadunt ad Heli, &c. Alij vadunt ad Heli secundum tertiam interpretationem, scilicet Deus meus, vt sunt illi qui stultè confidunt de misericordia Dei, quia sine pœnitentia cōfidere de Dei misericordia, stultitia est, dicendo: Quare Christus fecit tantam pœnitentiam? non pro se, sed pro me, & cum ista confidentia vana, vadūt ad infernum. Licitū est confidere de Deo quantumcūque homo sit peccator, si homo vult pœnitere, sed qui nō vult pœnitere, scilicet nec restituere nec iniurias remittere, talis non debet confidere de Dei misericordia, quia stultitia esset. Ecce quid dicit scrip. Ne dicas, Miseratio domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximāt. Eccle. 5. De nullo legitur nisi de latrone quod haberet malam vitam & bonum finem. Ideo faciamus vt Samuel fecit quarta vice quādo fuit à Deo vocatus dixit, Loquere domine, quia audit seruus tuus faciendo quod pręcipis. Et talis potest dicere cum sancto Iob, Vocabis me, & ego respōdebo tibi, non Heli, sed tibi, & operi manuum tuarum porriges dexteram. Iob. 14. Dico tertiò quod Deus vocat per nuntium verum, vt iudex qui non vocat per signum, nec verbo viuo, sed per nuntium, id est pręconem quem mittit, ita iudex noster & rex Christus per nūtios curiæ suæ vocat multos: nuntij sunt infirmitates, dolores, aduersitates, febres, senectus & huiusmodi. Misit ancillas suas vt vocarent ad arcem, scilicet altitudinem gloriæ, & ad mœnia ciuitatis. Prouer. 9. Sed quare dicit ancillas & non nuntios, quia nullus iudex vocat per ancillas sed per nuntios. Respondeo ad innuendū quod infirmitates sunt ancillę quibus Deus vocat. Qui ergo habet febrem vel aliā infirmitatem, citatus est. Ideo paretis vos, quia nonnulli sic vocati remanent contumaces, ideo trahuntur vehementer condemnandi. Nota exemplum de illo diuite cui præmissi fuerunt tres nuntij per angelum suum ante mortem suam, qui volebat habere malā vitam & bonum finem, &c. Ideo auisetis vos ne ita contingat vobis. De talibus dicit Salomon in persona Christi, Quia vocaui, & renuistis, ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cùm vobis id quod timebatis, aduenerit. Prouer. 1. Ideo semper debet esse homo paratus. Nullus qui habet quinquaginta, vel septuaginta annos vite potest allegare, præoccupationem mortis. Dico quartò, ꝙ vocat nos Deus per scriptum clarum. Et nō sunt plures modi vocationis. Isto modo quando rex vult facere nuptias de suo primogenito solet vocare per scripturam nobiles suos, & quilibet ornat & parat se. Sic vocat Deus ad nuptias filij sui Iesu Christi. Sponsa est humanitas, quā in hoc mūdo desponsauit & in cælo fiunt nuptiæ. Simile est regnū cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. Mat. 22.
Et mi-

Et miſit bonas literas omnibus nobis, vocando ad dictas nuptias. Iſtę binæ literæ ſunt vetus & nouum teſtamentum, quod ſummariè nihil aliud continet niſi vt nos vadamus ad conuiuum nuptiarum filij Dei. Ideo Apoſtolus, Quæcunque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinã ſcripta ſunt. ad Roma. 15. Omnes gloſſæ & poſtillæ tendunt ad hoc, vt paremus nos ad eundum. Vel ſi dicatur ſic, Scripturis vocatur diuinitùs. Ideo b. ati qui ad cœnã nuptiarum agni vocati ſunt Apoca. 19. Sed falco ſaturatus non curat venire ad dominũ vocantem, licèt nutu capitis videatur aſſentire. Et tãdem dominus iratus, lapide vel ſagitta interficit eum. Ita multi diuites faciunt, & ſubitò moriuntur. Ideo Chriſtus, Dico vobis quod nemo virorum illorũ, qui vocati ſunt, guſtabit cœnam meã. Luc. 14. &c. Sed accidit multis vt pullo, quia gallina quæ habet multos pullos quãdo videt m il uum, ſtatim vocat ad ſe pullos & cooperit ſub alis. Sed aliquando miſer pullus non curat venire, ſed vagatur per vnam ſpicam vel granum & venit miluus & tollit eũ ſecum. Ita accidit multis, Chriſtus vocat ſe gallinam habens pullos. Auctoritas, Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti. Matthæ. 23. Et loquitur Chriſtus eccleſiæ dicens, quoties, id eſt multoties volui, &c. Et noluiſti, ſcilicet per malos prælatos vel malos Chriſtianos, qui prohibẽt & impediunt bonos, vel malo exemplo vel deriſionibus, & eis occupatis circa ſpicam vanitatis, venit miluus, id eſt diabolus, & ducit ſecum animam. Verbi gratia, Quando religioſus occupatur circa ſpinam honoris vel dignitatis, vt aſcendat, non curat venire ad Chriſtum vocantem, & interim venit mors, &c. Idem de clerico. Idem de laico occupato in bonis temporalibus. ideo dicit Chriſtus, Dico vobis quod nemo virorum illorum, &c.

De eadem Dominica. *Sermo IIII.*

Ompelle intrare vt impleatur domus mea. Luc. 14. Thema dat mihi motiuum declarandi quot ſunt modi intrandi paradiſum & qui ſunt. Materia erit Deo acceptabilis & gratioſa, & nobis vtilis, & proficua. Salutetur priùs virgo Maria, &c. Pro huius verbi declaratione & materiæ prędicãdæ introductione ſciendum quod Deus habet iſtam magnificentiam & excellentiam inter alios, quod omne opus per eum incœptum ducit ad perfectionem ſecundum finem quem intendit, & nihil dimittit imperfectum. Triplici enim ratione opus incœptum dimittitur inperfectum ex defectu potentiæ, ex defectu ſcientiæ, & ex defectu conſtãtię. De primo multi incipiũt ædificare magna ædificia, qui poſt incœptioné dimittunt opus imperfectũ, ex defectu potẽtię pecunię, &c. quia quãdo incœperũt non videbãt periculũ vel dãnum. Alij dimitũt imper

fectum opus non ex defectu potentiæ,sed scientiæ,quia quando inceperunt, nō videbant periculum vel damnū quod sequitur, sed in prosecutione operis vident mala quæ possunt sequi,& dimittūt. Alij autem dimittunt opus imperfectum non ex defectu potentiæ, nec scientiæ,sed constantiæ, habent enim intellectū flexibilem ad instar gallinæ super cāpanile. Sed isti in Deo non habēt locum, non est in eo defectus potentiæ, nec scientiæ, quia omnia nuda & aperta sunt oculis eius. ad Heb. 4. nec constantiæ,quia immutabilis. Ideo habemus dicere quod quidquid Deus incipit etiam perficit. Auctoritas. Date magnificentiam Deo nostro: Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ eius iudicia, &c. Deut. 32. Deus à principio mundi incœpit vnam rem mirabilem quando in cęlo creauit tot angelos quot erāt cathedræ siue gradus gloriæ, vt inhabitarentur à creaturis intellectualibus. Sed magna pars angelorum peccauit Lucifero cōsentiendo,qui voluit Deo ęquiparari, propter quod Deus eiecit eos de cælo dicens: Non habitabit in medio domus meę qui facit superbiam. Michaël autem ex Dei præcępto fecit executionem, & cathedræ remanserunt vacuę. Ne ergo opus Dei remaneret imperfectū in cælo: quia si in creaturis corruptibilibus nō dimittit aliquid imperfectū, multò minus in incorruptibilibus creaturis, propter hoc creauit genus humanum ad supplendum & complendum & reparandū defectum angelorum. Istam rationem asignat magister sentent. in 2. distinct. 1. Et quia sunt multi qui nolunt ire,licèt non dicant ore, ostendūt & dicūt tamen opere malè viuendo. Ideo quid facit Christus? dicit Michaëli principi ecclesiæ, Compelle intrare vt impleatur domus mea. Videtur ergo quod multi violenter vadunt ad gloriam. Nota tres modos quibus homines vadunt ad cælum.

Aliqui vadunt currendo vigorosè,
Aliqui vadunt ambulando spaciosè,
Aliqui vadunt tracti rigorosè.

De his loquitur thema, Cōpelle intrare, &c. Dico primò quod aliqui vadūt ad paradisum currēdo festināter. Currere enim est magnos passus festināter facere, quod includit duo, s. facere magnos passus, secundò quod fiāt velociter, aliter non esset currens. Currendo igitur vadit ad paradisum, qui facit magna opera, s. magnas orationes, ieiunia, eleemosynas, audit missas, sermones, &c. quantò opera sunt maiora, tantò sunt passus maiores. Oportet non solùm magna opera facere & currere, sed quando bona opera sunt magna & multa, & quādo fiunt cū ardore spiritus & feruore & diligentia, tunc talis currit festināter ad paradisum. Apostolus, Festinemus ergo ingredi in illam requiem. Ad Heb. 4. Currendo ergo & festinanter vadit ad paradisum persona quæ non solùm seruat pœnitentiam sibi iniunctam à confessore, sed adhuc addit, & non solùm in dominica audit

audit missam completã & deuotè cũ silentio,sed quolibet die. Non solùm cõfitetur semel in anno, sed quolibet mense. Idem de cõmunione. Non solùm seruat ieiunia ecclesiæ,sed adhuc plus facit,nõ solùm restituit,sed immo de suo dat eleemosynas. Talis potest dicere cum Dauid qui fortiter currebat, Via mandatorum tuorũ cucurri, cùm dilatasti cor meũ. Psal. 118. Quãdo talis moritur,anima statim euolat ad cælũ,cùm tamẽ sint tot dietæ. Propter hoc sacra scriptura monens nos ad curandũ festinanter dicit: Deponentes omne pondus & circũstans nos peccatum,per pœnitentiam curramus ad propositũ nobis certamẽ, aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum,qui proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ,&c.ad Heb. 12. Nota,hîc secreta moralia,deponẽtes omne pondus. Cursor quĩ vult brauium siue signũ obtinere,deponit omne pondus. Ita ille quĩ currit ad cælum,si vult lucrari iocale gloriæ, oportet quod deponat pondus peccatorũ quod multũ aggrauat animam. Dauid, Quoniã iniquitates meæ supergressæ sunt,&c. Psal. 37. Secũdò & circũstans nos peccatum,scilicet auaritiæ, ante & retro à dextris, & à sinistris. Quod peccatum deponendũ est secundum quatuor modus restitutionis ad proximũ. Ante debet fieri restitutio, quando vsura cuiuscuius sit generis vel speciei,est notoria & clara. Retro quando est colorata,sicut illa quæ sunt retro non bene videntur. Sic quando dicitur diuiti, Mihi tantum præstabitis, & ego quolibet anno reddam vobis tantum censũs. Ecce hîc vsura colorata. Censualia sunt bona cum duabus conditionibus,scilicet quod sit vera & realis emptio & venditio, & quod pretiũ sit iustum, potestis habere sine peccato. A dextris est restitutio,quæ debet fieri per laboratores,qui fraudulenter complent dietam & iornale,& petũt,tantũ salariũ, quia sicut dominus damnaretur nisi solueret salariũ, ita damnatur qui recipit salariũ & non facit iornale completum, vadũt tardè, & veniunt ante tempus completũ vt dormiant,&c. A sinistris est restitutio quæ debet fieri de fama,&c.si aliquem diffamastis,quia nũquam intrabitis paradisum nisi reuocetis. Ecce quare dicit circunstans nos peccatũ tenens fortiter,quia nullus restituit. Tertiò per patientiam curramus,quia talis est hodie mundus,quòd homines mundani deridens illos qui currunt ad paradisum festinanter, aspicientes Iesum qui in cruce habuit infinitam patientiã ad iniurias sibi dictas. Ideo Apostolus, Sic currite vt comprehendatis. 1. Cor. 9. Dico secũdò quod aliqui vadunt ad paradisum eũdo spatiosè,sicut sunt personæ mũdanæ quæ non fecerũt amplius nisi quantum obligantur ex preceptis Dei,quia aliâs nisi seruarent Dei præcepta modò non irent ad paradisum secundũ regulam Christi,Si vis ad vitam ingredi serua mandata Dei. Mar. 19. Tales multũ tardantur in via, quia nihil amplius faciunt. Verbi gratia,Si dicatur alicui de talibus in aliquo die feriali,

ſcilicet vadamus ad miſſam, Reſpondet non faciã, quia non obligor
niſi in die feſto. Idẽ de ieiunio in ſexta feria, nõ obligor niſi ad ieiu-
nia eccleſiæ, ſolùm cõfitentur ſemel in anno, & cõmunicant, ſeruant
pœnitentiam datã à cõfeſſore, & nihil plus, ſoluũt bene decimas &
primitias & ſalarium ſeruiẽtibus, ſed non curãt facere magnas elee-
moſynas. Tales finaliter ibũt ad paradiſum, ſed tardabũt in via. Et
poſſunt dicere Chriſto verbũ quod dixit Iacob Eſau fratri ſuo. Præ-
cedat Dominus meus ante ſeruũ ſuũ, & ego ſequar paulatim veſtigia
eius. Gen. 33. Nimio cõſtabit huiuſmodi moroſitas, quãdo in pœnis
purgatorij habebunt diu expectare introitum paradiſi. Nos modò
neſcimus quę pœna eſt nõ videre Deũ, quia non competit nobis in
hac vita ipſum videri. Auctori. Nõ videbit me homo & viuet. Exo.
33. Sed animabus ſeparatis quibus cõpetit videre Deũ, eſt maxima
pœna, quando non vident eũ, maior quã eſſet mihi vel tibi, ſi ſubitò
perderemus viſum. Itẽ quia illa pœna ignis purgatorij eſt maior pœ-
na quã aliqua pœna huius mũdi. Nota hic de illo homine qui habe-
bat magnos dolores deſiderabat mori vt liberaretur ab illis dolori-
bus. Cui apparuit angelus dans ſibi optionem, vel quod eſſet tribus
diebus in purgatorio ad purgandum, vel per tres annos haberet illã
infirmitatem, &c. Ideo Apoſtolus, Videte itaque fratres quomodo
cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes redimentes,
ſcilicet per pœnitentiam tempus, quoniam dies mali ſunt, ſcilicet in
purgatorio. ad Eph. 5. Dico tertiò, quod aliqui vadſit ad paradiſum
tracti rigoroſè, hoc non auderem dicere niſi quia Chriſtus dicit Mi-
chaëli, Compelle intrare, &c. Non intelligatis quod iſta violentia
fiat libero arbitrio, quia non poteſt cogi, ſed iſta violentia fit corpo-
ri per infirmitates, dolores, paupertates, & tribulationes, & ſic libe-
rum arbitrium mutatur, ſed non cogitur. Nota, de euangelio domi-
nicæ occurrentis qualiter inuitati ſe excuſauerunt. Tunc dicit Do-
minus ſeruitori, Compelle intrare, &c. Nota, practicè qualiter ſer-
uuş exit ad vias ſuperbiæ, auaritiæ, luxuriæ, &c. dicens ſuperbo: Va-
datis ad cœnam, Dominus parauit & expectat vos, &c. Dicebat verè
vos ibitis & percutiebat eum, quia ſeruus bene erat aſſociatus. Idem
de auaro luxurioſo. Idem de mulieribus quæ omnes ibant flentes,
ſed quando fuerunt intus, curati fuerunt gaudentes, & dicebant ſer-
uo, O benedicaris. Ecce quid feciſti mihi, ſed curatus ſum, modò be-
ne eſt mihi, principium fuit per vim, ſed finaliter gaudent. Ita de no-
bis. Dominus eſt Chriſtus, ſeruus eſt angelus, & ſunt multi qui nõ
curant venire ad conuiuium paradiſi, licèt ſint inuitati, ſed Chriſtus
dicit Angelo: Compelle intrare. Deus in hoc mundo viſibilia per
creaturã inuiſibilem diſponit. vnde Greg. Et Angelus dat infirmita-
tem, dolorem capitis vel ſtomachi, perditionem bonorum, filiorum,
& huiuſmodi, & tũc homo redit ad Deũ. Verbi gratia. Quod præla-
ti ſunt

ti ſunt qui in proſperitate & ſanitate non curant de Deo, immo dāt ſe delicijs, ſed cōpelluntur ire ad Deū per infirmitates. Idem de dominis temporalibus & de alijs hominibus tam ſenibus quàm iuuenibus, qui non curant de Deo, ſed venit infirmitas, tribulatio, &c. & ſicut aſinus laſciuiens reducitur ad viam, ita tales ad Deū vadunt & ad eccleſiá, orant, confitētur, &c. ideo Greg. Mala quæ nos hic premūt, ad Deū ire cōpellunt. De iſtis dicit Iſa. Domine in anguſtia requiſierunt te. Iſa. 26. ideo cū magna patientia homo debet recipere aduerſitates, quia ad corruptionem ſunt. Beatus homo qui corripitur à Domino. Increpationem ergo domini non reprobes, quia ipſe vulnerat & medetur, percutit, & manus eius ſanabunt. Iob 5.

De eadem Dominica. *Sermo V.*

Vi non diligit, manet in morte. Verbum iſtud habetur originaliter in prima can. Ioan. c. 3. & in epiſtola currentis dominicę. In pręſenti ſermone volo declarare mala quę venerunt mundo de defectu boni amoris. Spero quod materia erit vtilis animabus noſtris. Sed primò ſalutetur virgo Maria. Pro introductione & declaratione huius verbi & materiæ pertractandæ ſciendum quod ille magnus & excellens propheta Moyſes inter alias doctrinas dedit talem doctrinam filijs Iſraël dicens: Teſtes inuoco hodie cælum & terram quod propoſuerim vobis vitá & mortem, benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitá, vt & tu viuas, & ſemen tuum, & diligas Dominum Deum tuum, atque obedias voci eius, & illi adhæreas. Ipſe enim eſt vita tua, & longitudo dierum tuorum. Deut. 30. Ex iſtis verbis ſi bene ponderentur, poſſumus extrahere quatuor concluſiones. Prima quod Deus eſt vita in ſe, & ſua vita eſt ſuum eſſe eſſentiale & non accidentale vt in nobis, qui poſſumus vitam perdere. Iſta concluſio habetur in hoc quod dicit: Teſtes inuoco hodie cælum & terram, quod propoſuerim vobis vitam, ſcilicet Deum. Secunda concluſio, quod Deus non ſolùm eſt vita in ſe eſſentialiter, ſed eſt fons & principium vitæ, dans vitam omnibus ei adhærentibus. Sicut ignis de ſe eſt calidus & clarus, & ſibi adhærentes calefacit & illuminat, ita Deus. Iſta concluſio tangitur ibi, Illi ſoli adhæreas. Ipſe enim eſt vita tua effectiuè & cauſſaliter. Tertia concluſio quod adhærentia ad Deum eſt per amorem, ſuper omnia eum amando ex omnibus animæ potentijs, ſicut qui diligit ardenter aliquam perſonam, vult eam reſpicere, & de ea loqui, & cum ea eſſe, quia res dilecta trahit ad ſe cor diligentis. Ideo dicit Dionyſius, quod amor eſt vis vnitiua faciens vnum quid ex amante & amato. Ideo qui ſuper omnia diligit Deum, ſtatim voluit ad eum oculos intellectus contemplando, & voluntas inflammatur in eius amore memoria recordatur de beneficijs, ore loquitur ipſum laudando. Ecce qualiter per

amo-

amorē homo adhęret Deo. Ista conclusio tangitur ibi, Diliges Do-
minum Deū tuū. q. d. diliges non aliquid trāsitoriū, diuitias vel de-
licias, quia perdi possunt & deficere, &c. Quarta cōclusio est quod
ille qui non diligit Deum longè est à vita, & manet in morte. Hæc
conclusio habetur cū subditur, Testes inuoco cælū & terram quòd
proposuerim, s. diligentibus Deū vitam, & mortē, s. non diligenti-
bus Deum. Propter hoc dicit thema, Qui non diligit, s. Deum, ma-
net in morte. Patet thema. Inuenio in sacra scriptura quod ex defe-
ctu dilectionis ad Deum, quatuor mortes venerunt generi humano,
ac genus humanum quadruplici morte est peremptum.

Et prima mors spiritualis quam debemus fugere,
Secunda mors corporalis quam debemus prouidere,
Tertia mors gehennalis, quam debemus præcauere,
Quarta mors æternalis, quam debemus horrescere.

De qualibet dicit thema, Qui nō diligit, manet in morte. Dico pri-
mò quod ex defectu diuinæ dilectionis, quia Eua plus dilexit pomū
ligni vetiti quā Deū, & Adam plus dilexit Euam quā Deū, quia ne
molestaret eam fecit contra Dei mandatum, ex hoc venit mors spi-
ritualis, quia quādo homo peccat contra pręceptū Dei, homo per-
dit gratiam Dei, quæ dat vitā animæ formaliter, sicut anima ratio-
nalis dat esse & viuere corpori formaliter. Sed quādo homo peccat
mortaliter, perditur gratia, & anima remanet mortua in corpore, Et
ee quid est mors spiritualis. Et licèt corpus lætetur, comedat, bibat,
& ornetur, anima tamē iacet intus mortua & corrupta & fœtida: Si-
cut corpus tuum in pulchro sepulchro. Ita dicit Christus peccato-
ribus, Vę vobis qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris ap-
parēt hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuo-
rum & omni spurcitia, sic & nos. Matt. 23. De ista morte spirituali
autho. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Ezech. 18. Morietur,
scilicet perdendo gratiam Dei, tamen non omne peccatum occidit
animam, quia venialia non occidunt animam, licèt sint dispositio-
nes, sed peccatum mortale semper occidit animam. Ideo dicit, Pec-
catum, scilicet mortale cùm consummatum fuerit, generat mortem.
Iac. 1. Non loquitur de morte corporis, quia multi peccant morta-
liter, qui non moriūtur statim corporaliter, sed in anima: statim mo-
riuntur. Nota peccatum cùm consummatum fuerit, non dicit cùm
inchoatum fuerit, vel mediatū, sed consummatum. Vnde dico, quod
peccatum mortale habet initium, medium, & finem. Initium autem
peccati mortalis est simplex cogitatio circa vindictā, vsuram, luxu-
riam, & furtum, & huiusmodi, non desiderando opus fieri, sed cogi-
tat, si talis est simplex cogitatio, solùm est peccatum veniale, non
propter hoc moritur anima. Medium verò est quando in tali cogi-
tatione delectatur, sed non desiderat opus, nec etiam facere, hoc

etiam adhuc est peccatum veniale. Sed finis est consensus voluntatis, quando non solum cogitat & delectatur, sed consentit & desiderat opus, etiam si non facit, est peccatum mortale. Ideo dicit, Peccatum cùm consummatum fuerit, &c. Hîc potestis cognoscere quomodo sunt multi malè confessi, quia non confitentur de malis cogitationibus, maximè mulieres, quæ ex quo non fecerunt opus, non credũt peccasse cogitando, loquendo, & desiderando, & consentiendo in voluntate: tales in conspectu Dei iam reputantur putanę. Multæ personæ reputantur bonæ & honestæ in conspectu hominum, quæ apud Deũ sunt malæ & inhonestæ. Dicũt multi homines, corpus meum nunquam cognouit nisi vxoré meã. Sed videamus si anima vestra nunquã cogitauit, desiderauit, vel cõcupiuit. Ita pater multoties. Modò dicit Christus, Omnis qui viderit mulieré ad concupiscendam eam, iã mœchatus est eam in corde suo. Mat. 5. Et per oppositũ de vxore concupiscente virum alium. Dico quod istã mortem spiritualem debemus fugere, & citius debemus sustinere omne periculũ, etiam mortem corporalem quã peccemus. De hoc dabo vobis exemplũ & modũ fugiendi. Cùm Iudæi essent captiui in Babylonia, ibi erat quædam mulier nobilis, pulchra in corpore, pulchrior in anima. Optima societas est pulchritudo corporis & animæ, quia sicut laterna de crystallo esset pulchrior cũ lumine quam sine lumine, ita, &c. anima cum gratia Dei est sicut lucerna accensa in laterna corporis. No. breuiter historiã de Susanna, vt habetur Dan. 13. quãdo Susanna dixit requirentibus eam de peccato, Si hoc egero mors sup. animę mihi est, si autem non egero, non effugiã manus vestras. Sed melius est mihi incidere absq; opere in manus hominũ, quam peccare in conspectu Domini. Et ne illi subitò irruerent in eam, exclamauit voce magna Susanna. Dicatur contra mulieres quæ volũt clamare dicendo, Confundam eum & me. Alia dicit, Et quomodo clamarem, cùm fuisset obscura nox? Ecce qualis excusatio. Idem de religiosa grauida cùm redargueretur à prælata sua, quare nõ clamauit, respondit, Ne frangeré silentiũ, quia erat post cõpletoriũ! Patet quomodo illa sancta mulier Susanna ostendit modũ fugiendi mortem spiritualem. Multò melius esset sustinere mortem corporalem, quàm peccare. Ideo dicit scriptura, Quasi à facie colubri fuge peccata. Et si accesseris ad illa suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum. Ecclesiast. 21. Dentes peccati sunt cogitationes, malæ delectationes, desideria & huiusmodi. Dico secundò quod ex defectu dilectionis venit mors corporalis, quia statutum est hominibus semel mori. ad Hebr. 9. Ita mors secũda venit ex prima, quia nisi fuisset mors animæ ex peccato, non fuisset mors corporis, imò postq̃ gẽtes diu vixissent in paradiso terrestri dixisset Deus Michaëli, vt collocasset eos in paradiso cælesti, & sine morte

& ſine dolore fuiſſent in paradiſo cæleſti collocati. Sed ex morte animæ ſecuta eſt mors corporis. Hoc dicit Deus Adæ quando dedit ſibi licentiam comedendi de omnibus fructibus, niſi de ligno ſciētiæ boni & mali. Hoc fecit Deus vt Adam cognoſceret Dominum ſupra ſe, aliâs cecidiſſet in maiora peccata, non cognoſcendo ſupra ſe Dominum, dixit ſibi Deus, In quacunque die comederis ex eo, morte morieris, Gen. 2. Nota morte, ſcilicet animæ, morieris, etiam morte corporis. Sed hîc eſt argumentum quomodo eſt verum quod Adam illa die fuerit mortuus, cùm tamen poſt vixit 930. annis, vt patet Gen. 5. Reſponſio, quod dictum eſt propter neceſsitatem moriēdi & cōtinuum decurſum ad mortem. Dixit enim morte morieris, & non dixit mortuus eris, quia aliud eſt mori, & aliud eſt eſſe mortuum. Sicut lapis cadens de alto quando deſcendit, dicit, lapis cadit, quando iam eſt in terra, dicitur, lapis cecidit, quia aliud eſt lapidem cadere, aliud eſt lapidem cecidiſſe. Ita Adam antequam peccaſſet erat in loco alto in iuſtitia originali, & poterat nō mori, ſed poſt peccatum incœpit cadere vt lapis propter neceſsitatem moriendi. Nota ad hoc parabolam de illo ſancto Barlaam, qui volens inducere vnum regem ad contemptum mundi, dixit ſibi quod quidam viator ibat per quendam altiſsimum montem, & quia via erat ſtricta, ad flatum venti cecidit, & tenuit ſe ad quādam arborem, & vidit quod vna ratta alba incœpit rodere radicem arboris, & illa ceſſante venit alia nigra, & econuerſò. De tali ergo qui non habet alium modum euadendi dici poteſt. Ille moritur. Ita de genere humano, quod exaltatum fuit multis donis in Adam, ſed ad flatum venti tentationis cecidit, & tenuit ſe ad arborem vitę temporalis. Ratta alba eſt dies, quę de vita noſtra rodit quolibet die. 12. horas, & ratta nigra eſt nox quæ etiam rodit aliâs. 12. horas. Ex neceſsitate ergo habemus mori, debemus iam nos mortuos reputare. Ideo Apoſtolus, Corpus quidē mortuū eſt, ſcilicet ex neceſsitate moriendi, ſpiritus verò viuit propter iuſtificationem, ad Rom. 8. Dico quod iſtam mortem debemus prouidere, quia iſtam non poſſumus fugere, quia non poſſumus ad vitam innocentię redire, ſed pro tempore prouidere & ſe præparare. Nunquid ſcis tu quam vitam tenes? Si bonam & ſanctam, perſeuera: ſi malam, recede ab illa & confitere. Recede à mala ſocietate, reſtitue, parce inimicis, & noli expectare diē mortis, quia neſcis ſi ſubitò vel mutus morieris, & tunc difficile eſt conteri, nec poteris reſtituere propter dolores mortis. Ideo dicit ſcriptura, Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quaſi nihil perit confeſsio. Confiteberis viuens, viuus, & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus eius. Eccleſia. 17. Nota error impiorum eſt aliquorum dicentium, quando ero ſenex ego faciam pœnitentiam. Aliorum qui dicunt, non reſtituā in vita mea,

mea,sed dimittam in testamento, &c. Aliorum dicentium, quando ero infirmus confitebor. Tertia mors est gehennalis vel infernalis. Ista est in alio mundo, postquam homo iam transiuit alias duas prædictas, & anima impœnitens recedit à corpore, subitò ducitur ad gehennam inferni. Auct. Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Iob vigesimoseptimo. Nota secreta moralia. Tenent tympanum, &c. Ista tria instrumenta signant tria peccata mortalia, scilicet luxuriam, auaritiam, & superbiam. Tympanum enim significat peccatum luxuriæ. Tunc ex figura circulari. Nã luxuriosus vadit in circuitu ad videndũ dilectã suã, &c. Tum propter picturas. Nam homo vel mulier luxuriosa tota vadit ornata vel picta. Deus custodiat nos ab occasione. Tum quia tympanum habet nolas, sic luxuriosus habet nolas. Sed non oportet fatuo ponere nolas in collo, quia aliàs cognoscitur. Tum quia tangitur, ita luxuriosus tangitur, &c. Ecce quare dicit, tenent tympanũ, &c. O quot dãnantur isto peccato. Dicit beatus Remigius super illud. Matth. 19. Sinite paruulos venire ad me. Tãta est labes carnalis criminis, quod maior pars saluandorum creditur esse innocentium paruulorum, quia magni omnes vel ferè omnes volunt tangere tympanum. Cithara signat peccatum auaritiæ. Ratio, quia est de ligno arido, &c. & habet octo chordas. Sic auarus est quasi lignũ aridũ sine humiditate & dulcedine charitatis, vacuus à misericordia. Caput reflectitur ad se, quia nihil facit nisi amore reciproco, 'vt lucretur & ditetur. Octo chordæ sunt octo species auaritiæ, vadunt bini & bini. Rapina dominorum, simonia prelatorum, vsura mutuantium, fraus ementium & vendentium. Item furtum secretum, & sacrilegium, scilicet recipere aliquid de ecclesia. Item occupatio de inuentis sibi retinendo, & detentio de salario, vel testamentum de mortuis, vel de concesso negando. Organum significat peccatũ superbiæ. Et superbia est duplex. Vna est superbia de bonis spiritualibus. Alia superbia de bonis temporalibus, de genere & diuitijs, fortitudine, pulchritudine, &c. Ecce quare dicit, tenẽt tympanum, &c. De ista morte dicit Dauid, Mors peccatorum pessima. Psalmo trigesimotertio. Mala, quia priuatur vita temporali: peior, quia priuatur vita spirituali: pessima, quia priuatur vita æternali. Dico quod contra istam mortem munire nos debemus, scilicet virtutibus, operibus bonis & meritorijs. Ideo dicit scriptura, Quodcunque facere potest manus tua instanter operare, quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos quò tu properas. Ecclesiastici nono. Quarta est mors æternalis, quę differt à morte gehennali vel infernali, quia illo modo est solũ in anima. Sed ista erit post diem iudicij, & erit in anima & in corpore quando peccatores simul in anima &

corpore perpetuò damnabuntur. de ista morte dicit Io. Timidis, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idolatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno igne ardenti & sulphure, quod est secũda mors. Apoc. 21. Nota octo conditiones peccatorũ. Prima conditio est timidorum, quæ tãgitur cum dicit, timidis. Timidi sunt qui timore detrahentiũ non audent boná vitam incipere. Quot religiosi, quot clerici, & laici vellent tenere bonam vitam, & seruare regulam, & isto timore magis volunt cum alijs ire in infernũ. Sed magis debet timeri Deus. Dauid, Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor, sicut pueri qui timent cultellum, &c. Secunda conditio peccatorum est incredulorum & infidelium. Nam increduli & alij infideles, Iudæi, Agareni, & alij infideles Christiani, præsumptuosi & capitosi præsumũt nimis de suo intellectu, & incipiũt dubitare in fide, cũ tamen sit tot miraculis & disputationibus confirmata. Tertia conditio est execratorũ, id est abominabilium, facientiũ peccata cõtra naturam, vt est omnis modus luxuriæ per quẽ non potest sequi generatio: tale peccatũ quomodocunq; fiat dicitur cõtra naturã. Quarta cõditio est homicidarum, & non intelligitur de iudicibus & dominis, qui quando faciũt iustitiam de criminosis secundum ius, &c. nõ peccant, immo merentur. Et licèt sint interfectores hominũ, non tamen dicuntur homicidæ: sed intelligitur de illis qui ex malitia vel vindicta, ad cooperiẽdum suum peccatum, occidunt homines iniustè, tales sunt homicidæ, & de illis intelligitur. Quinta conditio est fornicatorum. Et dicatur contra illos qui dicunt, quod peccatum non est simplex fornicatio. Ego sum liber & ipsa, ego nõ decepi, &c. Sexta cõditio est veneficorum, id est venenum facientium aut dantium. Dicatur contra mulieres quæ recipiunt aliquid, vt habeant abortiuum, ad cooperiẽdum partum, & sequitur homicidiũ, & in iudicio interfectus resurget magnus, & petet iustitiam de matre, de apotechario, & de omnibus consentientibus in eius mortem, & si aliquis eorũ est clericus, fit irregularis. Dicatur de illa moniali, quæ quæsiuit à medico regis remedium, ne mulier grauidaretur. Qui respondit quod non deberet coire cum viro. Septima conditio peccatorũ est idololatrarum. Idolum erat in quo habitabat dæmon. Idolatræ sunt diuinatores & sortilegi similes dęmonibus, quia cũ dęmone faciunt opera. Octaua conditio est mentientium, & proximum damnantium, & falsè iurãtiũ vel promittentiũ. Pars omniũ prædictorum erit in stagno igne ardenti & sulphurę, quod est secunda mors. Sed quomodo mors æternalis dicitur secunda mors, cùm ego vocem eam quartá mortem? Responsio, prout dixi. Quatuor mortes venerunt humano generi, quarũ duæ sunt in alio mũdo, scilicet mors infernalis & mors æternalis, quæ est secũda alterius mundi, & quarta computando morte

huius

huius mundi, & alterius etiam. Dico quod istam mortem æternam debemus horrescere, & orando dicere, Libera me domine de morte æterna in die illa tremen. &c.

De eadem Dominica.

Sermo VI.

Diligamus opere & veritate. 1. Ioan. 3. & recitatiuè in epistola occurrētis dñicę. Materia erit de dilectione proximi ordinata, & erit materia vtilis. Salutetur virgo Maria, &c. Pro declaratione huius verbi sciendū quod dilectio proximi bene ordinata est fundamētū & cōplementū totius legis, & talis potest dicere quod cōplet legē Dei. Ratio, quia quidquid fit in hoc mūdo, totū fit amore, siue fiat timore, vel alia ratione, amore fit. verbi gratia. Quare fugis inimicos? O diceres tu, timore, immo potius amore, quia diligis vitā tuam. ideo, &c. Item si tibi datus cibus potionatus, hoc est veneno plenus, illum comedere nō vis. Et quæ huius est caussa? dices, quod timor mortis sed dicendum, quod potius est amor vitæ. Si ergo amor est fundamentum & primum omnium bonorum, ergo qui est bene ordinatus in amore proximi, totam legem complet. Propter hoc beatus Ioannes senex, postquam Deus sibi reuelauit quod moreretur, vocauit populum & dicebat, Filioli mei diligite inuicem, & multoties replicabat ista verba nihil addēdo. Propter hoc aliqui dixerunt sibi, O pater vos solenniter consueuistis prædicare, estis vos oblitus de illo pulchro sermone quem nobis fecistis de contemplatione? Respondit, quia mandatum domini est, & in eo omne mādatum impleri potest. Ideo B. Paulus concordans cum beato Ioāne dicebat, Qui diligit proximum, legem impleuit. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio, ad Rom. 13. Ideo dicit thema, Diligamus, scilicet ordinatè, opere, & veritate. Patet thema. Inueni in sacra scriptura quod dilectio proximi ordinata debet habere quatuor conditiones.

Quia proximus debet diligi veraciter sine fictione,
Prudenter sine corruptione,
Temperanter sub diuina dilectione,
Generaliter sine exceptione.

In dilectione proximi in vita sua cōplet homo legē Dei. Ideo dicit thema. Diligamus opere & veritate. Dico primò, &c. veraciter sine fictione. Vnde auctoritas, Dilectio, scilicet sit in vobis sine simulatione, Roma. 7. Qui has quatuor conditiones seruat, legem implet. Modò videamus quomodo poterit hoc declarari. Hic seruiet philosophia quę dicit de veritate: quod veritas est adęquatio siue cōformitas rei ad intellectum: quia tunc propositio est vera, quādo res ad extra concordat. Ad veritatē eius requiruntur hęc, scilicet factū vel res ad *Quid sit veritas.*

extra, secũdò verbum significatiuum, tertiò significatum intellectus. Sic ad veritatem amoris tria requiruntur, scilicet cor siue bona voluntas, verbum, & opus ad extra. Tunc etiam amor proximi habet fundamentum in corde, quando homo desiderat bonũ temporale vel spirituale proximo vt pro se, & gaudet de bono suo, & orat vt cõseruetur in illo, & tristatur de malo proximi, & compatitur sibi. Nisi istud fundamentũ sit in corde, nihil valet, dilectio simulata erit. Ideo Dauid contra tales dicit, Qui loquuntur pacem cũ proximo suo, mala autẽ in cordibus eorũ. Da illis secũdum opera eorũ, &c. Psalm. 27. Qui diligunt falsè, cum Iuda mãsionem habebũt, qui salutando & osculando tradidit saluatorem. Et requiritur verbum significatiuum. Si dicatur, Diligo proximum in corde, sed nõ loquor ei, nõ est ibi veritas dilectionis. Ideo oportet sibi loqui, quia verbũ est signum illius quod est in mente, ea enim quæ sunt in voce, sunt notæ, id est signa earum quæ sunt in anima passionum, vt dicit philosophus 1. perihermenias. Ideo est magnus defectus maximè mulierum dicentiũ, Nolo sibi malum, sed non loquor sibi, quia dixit mihi malum. Aliæ dicũt, si ipsa incipit mihi loqui, loquor, nec grates nec gratias habetis, quia etiã Iudæũ salutantem salutabitis. Ideo dicebat Christus, Bonus homo de bono thesauro cordis, profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala Mat. 12. Tertiò requiritur opus siue res ad extra, quia ab eo quod res est, vel nõ est, oratio vera vel falsa dicitur, puta iuuare se mutuo, & in nullo se fraudare, nec dãnificare, nec in bonis furando bona, nec fructu, &c. quia ex furto fructus venit omne malũ nostrũ, & nisi Christus inuenisset nos, &c. omnes eramus dãnati, nec ipsum diffamando directè vel indirectè, dicẽdo, Nõ sum ego latro vel ebrius, &c. quasi dicat, sicut vos. Et quia nõ dicũt clarè, non faciũt sibi cõscientiam, sed oportet reuocari si vultis saluari, nec ipsum in persona tangendo, feriendo, vel aliter. Si ergo diligis proximum in corde, & etiam loquendo, oportet quod ipsum diligas etiam opere, non tangendo bonam famam nec personam eius. Immo eius bona cõseruãdo, tamen defendendo & personam. Talis amor est verus & sine fictione. Ideo dicebat Ioannes, Filioli mei nõ diligamus verbo neque lingua, scilicet tantum, sed opere & veritate. 1. Ioan. 4. Nota, nõ diligamus verbo. Verbum est cõceptus mentis, & significat dilectionem quæ est in corde, vel ibi debet esse, neque lingua, id est verbo significatiuo tantum, sed opere & veritate. Dico secundò, &c. prudenter sine propria corruptione. Discretè autem diligẽdus est proximus ne in loquẽdo aut operãdo, truffando, vel visitãdo, vel alia familiaritate sequatur aliqua peccati corruptio: Qui enim nimis igni approximatur, calefit & comburitur. Ideo Apostolus, Odientes malum, adherentes bono. Charitatem fraternitatis inuicem diligẽtes. ad Romanos duodecimo.

decimo. Illa eſt diſcreta dilectio quando homo ſcit extrahere bonum de malo, & econuerſò. Quomodo autem hoc debet fieri? oſtendit Chriſtus dicens, Si manus tua vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde & proijce eum abs te. Matthæi decimooctauo. proijce, id eſt procul eijce hoc, quod tibi nocet. Ecce doctrinam Chriſti. Semel Leo Papa ſanctus & bonus, intelligens hanc doctrinam ad literam, abſcidit ſibi manum. Cùm diceret miſſam mulieres oſculatæ ſunt ſibi manum, ex quo ſecuta fuit tentatio carnis. Ideo poſt miſſam abſcidit ſibi manum ſecretè. Cùm autem non celebraret, omnes mirabantur, quia Papa non celebraret vt conſueuerat. Ipſe autem cognito ſuo defectu deuotè cum lacrymis orauit virginem Mariam, quæ ſibi manum reſtituit. Hoc miraculum declarat quod Chriſtus nō ad literā intellexit, ſed intellectus verus habetur ex officijs iſtorum membrorum. Manibus autem operamur & facimus omnia. Ideo dicit Philoſophus, quod manus eſt organū organorum. Ideo ſic intelligitur. Si vos habetis aliquem perſonam quæ facit veſtra negotia, & vos diligitis illam, & illa ſcandalizat vos, quia vobis occaſio peccandi eſt, talis manus abſcindatur & proijciatur, id eſt procul eijciatur. Bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilem vel claudum, quàm duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. Si ergo aliquis veſtrum habet in domo vel in amicitia aliquā perſonam quæ ſcandalizat vos, & faciat perdere animam, famam, & bona, eijciatur foras, &c. Ideo rectores cōmunitatis debent prouidere in peccatis notorijs, quia ex peccatis ſecretis non imminet periculum tantum communitati. Si dicatur, quomodo prouidebitur, dico quod per conſilium & ſtatutum generale, &c. Idem de pede. Officium pedis eſt ſuſtinere perſonam. Qui ergo ſuſtinet vos dando vobis neceſſaria ille dicitur eſſe pes tuus, & iam ſcandalizat te, ideo proijce, &c. Verbi gratia de ſcutiferis qui ſuſtinentur à dominis, domini ſunt pedes eorum, ſed ſi ſcandalizant te, quia faciunt te eſſe homicidam, furem, vel leonem, proijcias eos foras. Idem de viduis quæ ſuſtentantur ab aliquibus. Sed ſi ſcandalizantur ab eis, abſcinde. Item officium oculi eſt oſtendere viam, & dirigere in agendis. Oculis tuus eſt aduocatus, confeſſor, magiſter, vel procurator. Si oculus ſcādalizat te, eruatur & procul eijciatur citò, & tūc amor eſt diſcretus. Taliter ergo ſe debet homo gubernare, vir cum muliere, mulier cum viro, maſculus cum maſculo, femina cum femina, quod non ſequatur peccatum, nec propria corruptio. Vnde Poëta, Quæ nocitura tenes quamuis ſint chara relinque. Ergo diligamus, ſcilicet prudenter, &c. Dico tertiò quod debemus diligere proximum temperanter ſub diuinali dilectione, ſcilicet vt ſuper amorem Dei nullū alium amorē ponamus. Videtis vos in lāpade quomodo oleū natat ſuper aquā & ſic illuminatur lāpas. Ita debet eſſe in corde ho-

minis, quod amor Dei debet natare super amorem creaturarũ, amor creaturarum debet esse vt aqua frigida: & isto modo cõseruatur ibi lumen gratiæ Dei. Ideo Christus loquẽs de amore quem debemus habere ad Deum & ad creaturam, dixit, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum seu pręceptum. De amore autem proximi non dixit, Diliges proximum tuum ex toto corde tuo, &c. Sed dixit, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Matt. 22. Nota. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, scilicet fideliter. Iam scitis quod cathedra fidei in corde consistit, ideo corde tenemur ipsum diligere fideliter. Contra hoc faciunt qui recurrũt ad diuinos vel ad sortilegos, &c. Tales frãgũt sibi fidẽ. Sicut miles qui dimisso rege cui promisit fidem vadit ad regis inimicũ, infidelis & proditor est. Ad Christũ ergo recurrendum est in omnibus necessitatibus dicendo. Nolo esse infidelis. Ego perdidi hoc, vos scitis quis habet, &c. vel indigeo sanitate pro me vel filio, &c. Præbe fili mi cor tuũ mihi, oculi tui vias meas custodiant. Prou. 23. Secundò ex tota anima tua, scilicet reuerenter, quia cum reuerentia debemus loqui de Deo. Verbum enim initium habet ab anima. Philosophus dicit, Voces sunt notæ, id est signa earum quæ sunt in anima passionum. Quando nominatur Iesus vel Maria, debemus facere reuerentiam, &c. Contra hoc faciunt iuratores, renegatores, & blasphematores, qui pro nihilo renegant, tales proditores sunt. Cogita qualis damnatio est talibus præparata, cùm proditores in hoc mundo tam grauiter punientur. Ideo esset bonum quod rectores statuerent sub certis pœnis quod nullus iuraret, &c. Et propter hoc etiam necessarium & bonum esset amouere ludum, quia ibi est fons & origo iurandi, &c. Custodi ergo temetipsum & animã tuam solicitè. Deut. 4. Tertiò, Diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua, scilicet diligenter. Postquam enim laborasti feria secunda, & tertia, &c. diligenter in mente tua sis memor quod in dominica nullum opus seruile temporale facias, non ire ad ferias vel forum, non aperire laboratoria, non facere vsuram, &c. Memento vt diem sabbati, id est quietis sanctifices. Exo. 20. Ex obseruantia festi venit omne bonũ, quia plus proficiunt bona tua tunc, quã ex omnibus laboribus tuis. Et per oppositum, ex fractione festi venit omne malum. Qui bene vult seruare festa debet obseruare quatuor. Primò abstinere ab omni negotio temporali, nõ solùm facere, sed etiam nec loqui, nec cogitare. Secundò ire ad missam ieiunum. Multi excusantur à ieiunijs ecclesiæ, sed ab isto ieiunio in audiẽtia missæ nõ sic se possunt excusare. Tertiò quod sitis à principio missæ vsque ad finẽ, quãdo datur benedictio, omnes debetis esse in confessione. Quartò non loqui in missa, & post missam poteris dicere, O benedictus Deus, modò compleui

pleui seruitium Domino meo. Hoc est maximum & primum man-
datum. Sed aliqui decipiunt se, qui super amorem creatoris ponunt
amorem creaturæ. De quibus dicit Christus, Qui amat patrem aut
matrem plusquàm me, non est me dignus. Et qui amat filium aut fi-
liam super me, non est me dignus. Matt. 10. Super Deũ diligit quis
creaturam, quando pro creatura facit contra Deum. Greg. Probatio
dilectionis exhibitio est operis. Dico quartò quod debemus dilige-
re proximum generaliter sine exceptione, quod cor sit ita latum,
quod omnes gentes mundi recipiat in sua dilectione. Benedictus
qui potest dicere, omnes gentes diligo. Quia si vos dicitis, Diligo
omnes gentes nisi talem, qui occidit patrem meum, vel fratrem, &c.
iam non diligitis generaliter. Nam sicut Deus diligit generaliter
omnes creaturas etiam inimicos suos, non subtrahendo eis benefi-
cia generalia: ita vult etiam quod nos generaliter diligamus omnes
gentes. Hanc rationem tangit Ioannes dicẽs, Charissimi, si pro quia,
Deus dilexit nos, s. generaliter, & nos debemus alterutrum diligere,
scilicet generaliter sine exceptione. 1. Ioan. 4. ideo Apostolus orãdo
dicebat, Deus abundare faciat charitatem vestram in inuicem, & in
omnes. 1. Thess. 3. Nota in omnes, tam inimicos quàm amicos, tam
viuos quàm mortuos, tam Christianos quàm infideles, & sic tene-
bimus Christi cõsilium dicentis. Ego dico vobis, Diligite inimicos
vestros. Matt. 5.

Dominica III. post festum Trinitatis. Sermo I.

HVmiliamini sub potenti manu Dei, vt vos exaltet. Verbum
istud habetur textualiter 1. can. Pet. 5. & recitatiuè in e-
pistola currẽtis Dominicę. Pro declaratione huius ver-
bi & introdictione materiæ prædicandæ sciendũ quod
si homo vult comparare vitam huius mundi ad vitam
alterius mundi, inueniet homo magnam differentiã & contrarieta-
tem. Nam persona tam regularis quàm sæcularis quæ in hoc mun-
do vult exaltari in honoribus, officijs, dignitatibus, & superbia, in a-
lio mundo humiliabitur. Qui autem in hoc mundo vult humiliari,
in alio exaltabitur. Hoc potest declarari exemplo stateræ, quia quã-
tò pars finistra plus exaltabitur, tantò dextera plus humiliabitur, &
ecõuersò. Modò cogitate quod manus Dei, id est eius virtus infini-
ta teneat stateram in manu, quemadmodum Machaël depingitur cũ
statera in manu sua. Pars finistra est vita pręsens. Pars autẽ dextra vi-
ta futura. Qui ergo in finistra hui' vitę exaltatur, in alia humiliatur,
& qui humiliatur, in alia exaltatur. Aucto. Omnis qui se exaltat hu-
miliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Luc. 18. Nota, omnis vni-
uersaliter. Ideo dicit thema, Humiliamini, s. in hac vita sinistra, sub
potenti manu Dei, qui tenet stateram iustam vt vos exaltet, scili-
cet in dextera gloriæ. Patet thema, In sacra scriptura inueni quinque

species veræ humilitatis, quæ sunt, scilicet,

Humilitas reuerentiæ, quæ ostenditur in oratione,
Humilitas obedientiæ, quæ ostenditur in operatione,
Humilitas pœnitentiæ, quæ manifestatur in confeßione,
Humilitas patientiæ, quæ operatur in tribulatione,
Humilitas sapientiæ, quæ relucet in conuersatione.

Et de qualibet istarum intelligitur thema, Humiliamini sub potenti manu, &c. Prima reuerētiæ species bonæ & veræ humilitatis est humilitas reuerentiæ, quæ maximè ostenditur in oratione, quæ venit ex cōsideratione illius maiestatis Dei, incōprehensibilis & infinitæ potentiæ, respectu cuius totus mūdus nō est nisi vna fauilla & quasi nihil, & ex alia parte considerando propriam modicitatem, & sic cor restringitur & humiliatur. Sicut canis licèt terribilis, timet & tremit ad præsentiam leonis. Et rusticus coram Imperatore vel Rege. Ita de nobis, quantumcunque tu sis terribilis, superbus, & præsumptuosus, pone te intellectualiter coram leone, scilicet Deo vel Imperatore cum potestate, & sic humiliaberis. Ideo quando volueris facere orationem, non statim incipias, sicut stultus balistarius facit, qui sine signi consideratione emittit sagittam. bonus autem balistarius respicit ad signum. Ita qui vult orare, facere debet. Ideo Apostolus, Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos. Iac. 4. Nota, Humiliamini in conspectu Domini. Hoc dicitur specialiter clericis, generaliter autem laicis & clericis. Clerici autem quando faciunt officium, debent humiliari in conspectu Domini qui est ibi præsens. secundum quod ipsemet dicit, Vbi sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Matthæi decimo octauo. Ideo humiliatur chorus contra chorum, non sibi inuicem, sed Christo in medio existenti. Ideo profundè est humiliandum, vt exaltet vos. Secundò cùm dicit, Humiliamini, &c. tangit omnes generaliter, quia in eleuatione corporis Christi omnes debent humiliari & genua flectere, quia in hostia est Christus verus vt est in cælo. No. contra aliquos miseros, qui nō flectunt genua, nec amouent caputium. Ecce quare dicit thema, Humiliamini. De hoc prophetia Dauid, Exaltate Dominum Deum nostrum, hoc dicit sacerdotibus. Et adorate scabellum pedum eius, scilicet hostiam, quoniā sanctum est, hoc dicitur omnibus generaliter. Psal. 98. quoniam sanctum est corpus Christi quod est intus. Ergo humiliamini sub potēti manu Dei, &c. Secunda species veræ humilitatis est humilitas de obedientia, quę ostēditur in operatione, quæ venit ex consideratione salarij, sicut bos humiliatur ad iugum, quia dominus prouidet ei, & portator ad onus ratione mercedis. Ita de nobis Christus tanquā bonus mercator fecit vnū fardellum parui ponderis, sed magni pretij & lucri. Istud fardellum est obedientia ad decem præcepta. Primū præ-

ceptum

ceptum est quod in tuis necessitatibus non recurras ad diuinos sed ad Deum. Secūdum quod cum honore & reuerentia loquamur de Deo, non iurando nec blasphemādo. Tertium postquam laborasti feria secunda & tertia, &c. seruias in Dominica sibi, quia nullus dominus daret prouisionem seruitori nisi faciat sibi aliquod seruitiū. Quartum honora parentes, non solùm ore sed etiam corde, & opere seruiendo, & eos iuuando si indigent, quia natura docet. Quintū ne occidas inimicum, sed sicut Christus in cruce remisit & pepercit, item exemplo eius parce. Sextū quod sicut Christus amore nostri recepit carnē, ita amore sui custodiamus nos à luto luxurię. Vir & vxor seruantes modū non faciunt luxuriā, sed aliter, &c. Septimū nec recipias aliquid ab aliquo, sed labora in tuo officio diligenter, & sis contentus de parte tibi data à Deo. Quilibet pater vult quod filij sint cōtenti de parte eis data, aliàs pater nō haberet patientiā quod vnus reciperet partem alterius, ita de Deo. Octauum refræna linguam tuam à diffamationibus & falsis testimonijs. Nonum quia sicut debemus custodire corpora nostra à luxuria, ita & animam, nō cogitare de illa. Decimum cauere à concupiscentia bonorum temporalium, de qua dicit Apostolus, Radix omnium malorum est cupiditas. 1. Timo. 6. Ecce hîc fardellum decem librarum mercatoris Christi, qui dixit cuilibet vestrum, Porta mihi hoc onus vsque ad portam domus meæ. Porta paradisi est mors. Hęc porta domini iusti, non solùm peccatores transibunt per eam. Et nō promittit duodecim denarios vel vnum florenum, sed regnum cæleste, cui nihil est comparabile. Auctoritas Christi dicentis, Tollite iugum meum super vos & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Matthæi vndecimo. Nota, Tollite, vt bos vel portitor, propter lucrū. Si dicatur, Domine & quomodo portabimus? dicit, discite à me, quia mitis sum, &c. Domine quod solarium dabitis nobis? Respōdet, Inuenietis requiē animabus vestris. Domine, & est magni pōderis? nō. Nam iugum meum suaue est, & onus meū leue. Tertia species est de pœnitētia & ista ostēditur in cōfessione. Ista venit ex consideratione & memoria peccatorū, & pœnarum ex peccatis debitarum. Quādo enim homo magnus dominus vel paruus, religiosus vel secularis cogitat de peccatis suis dicens, O miser gētes honorāt me, & ego sum talis ribaldus, qui feci hoc & hoc. Et sic cor humiliatur ad pœnitentiā, & sic venit ad confessorem & flectit genua, quia ita debet fieri, dicens, Pater ego sum vnus magnus peccator & proditor cōtra Deum, qui fregi sibi fidem promissam in baptismo, feci volūtatem diaboli, & cōfessor stat pro tribunali. Ecce humilitas pœnitētię. Nota de hoc similitudinem in natura de pauone superbo, qui superbit quādo videt plumas suas, sed quādo

videt

videt suos pedes turpes, humiliatur & deponit caudam eleuatam. Sic est de nobis quando respicimus plumas nostras pulchras, cor superbit, quando homo cogitat genus suum vel corporalem pulchritudinem, vel fortitudinem, vel ornatum vestimentorum sicut mulieres, vel diuitias, & honores, Istæ plumæ dant cordi superbiā, sed respiciatis modicū pedes corruptos, quot peccata & corruptiones fecistis, quæ si ad lumē venissent, & fuisset factus processus, iā fuissetis toties combustus, & sic humiliatur cor ad confitendū peccata. Ideo dicit scriptura, Humiliemus illi animas nostras, & in spiritu cōtrito & humiliato seruientes illi dicamus flentes domino, vt secundū voluntatem suā sic faciat nobiscū citò misericordiam suā. Et sicut conturbatū est cor nostrū in superbia eorū, ita etiam de nostra humilitate gloriemur. Iudith. 8. Nota, humiliemus illi animas nostras, quia humilitas corporis sine humilitate animæ potius est hypocrisis quā humilitas. Et in spiritu cōtrito, ecce contritio cordis, & humiliatio, ecce confessio oris. seruientis illi, s. in pœnitentia, ieiunando, abstinendo, orando, &c. quia melius est corrigere filium, scilicet corpus proprium virga pœnitentiæ, quàm si sagiones inferni, &c. Ideo Christus, Dico vobis quod nisi pœnitentiam egeritis, oēs simul peribitis. Lu. 13. Ergo humiliamini, &c. Quarta species est humilitas de patientia, quę ostenditur in tribulatione. Ista venit ex cōsideratione impossibilitatis fuigiendi manus Dei, quando Deus dat aduersitatem, immittens infirmitatem, paupertatem, & perditionē bonorum vel filiorum, non debetis murmurare contra Deum, sed dicere patienter, Domine sit in remissionem peccatorum meorum. Domine ex quo placet vobis, ego recipio patienter, & sic homo facit de necessitate virtutem. Ita fecit ille sanctus Iob, qui in vna die perdidit septem millia ouium, tria millia camelorum, quingēta iuga boum, & quingentas asinas, septem filios, & tres filias, quas Dominus oppressit. Et quando nuntiatū fuit sibi, dixit, Dominus dedit, dominus abstulit: sicut domino placuit, ita factum est: sit nomē domini benedictum. Iob. 1. Ista est humilitas patientiæ. De ista est exemplum in natura de caniculo qui fecit aliquid, & dominus recipit virgam contra eū, & canis prosternit se in terrā, quasi instinctu naturali cogitaret, quò fugerē? quis daret mihi vitam? Secùs de magno cane rusticali, qui fugeret ad macellum. Ita de nobis. Deus tenet virgam correctionis cōtra nos, & percutit & ferit te quādo dat tibi aliquam tribulationem, &c. Ideo humilia te vt caniculus, & sic dulcoratur cor domini, & proijcit virgam. Sed cauete ne faciatis vt mastinus seu alanus, qui quādo datur sibi panis à suo domino, facit sibi ludum de cauda. Sed si dominus recipiat virgam contra eū, statim monstrat sibi dentes, & non vult redire ad dominū suū. Sed tūc dominus dimissa virga cum ense percutit eum. Ideo dicit scriptura,

Omne

Omne quod tibi fuerit applicatum accipe, & in dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe. Eccle. 2. Quinta eſt humilitas ſapientiæ quæ oſtenditur in conuerſatione. Iſta venit conſiderando ſuperbiæ periculum, & humiliationis ſecuritatem. Ideo magna ſapiẽtia eſt viuere humiliter in hoc mundo, & magna ſtultitia viuere ſuperbe & pomposè. Hoc declarabo per talem caſum. Ponatur caſus, quod rex vel Papa faciat magnũ conuiuiũ in palatio ſuo, & omnes inuitati habeant intrare per portam paruulam & baſſam, nũquid eſſet ſtultus, ſi aliquis vellet intrare capite erecto, nolens ſe humiliare? talis enim læderet caput ſuum. Ita in propoſito omnes ſimul inuĩtati ſumus ad conuiuium regis Chriſti, & Papæ in palatium paradiſi. Dicit enim Chriſtus, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Mat. 11. & porta per quã habemus intrare eſt ſtricta, vt dicit Chriſtus. Quàm anguſta eſt porta, & arcta via quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniunt eam. Mat. 7. Ergo ſi volumus illuc intrare, oportet nos humiliari de pompis, vanitatibus, ſuperfluitatibus, & iniquitatibus, ſolùm recipiendo neceſſitates, non delectari debemus nimis in negotijs huius mundi. Ideo dicit ſcriptura, Quantò maior es, ſ. in genere, honore, ſcientia vel dignitate, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Eccl. 3. Nota, humilia te in omnibus.

De eadem Dominica. *Sermo II.*

Hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Lucæ. 15. Nota quod euangelium hodiernum oſtendit nobis quatuor de Chriſto, de quo loquitur thema dicens, Hic peccatores recipit, id eſt Chriſtus in ſua cura, vt medicus infirmos,

Primò quod eſt magiſter cæleſtium,
Secundò quod eſt medicus ſpiritualis,
Tertiò quod eſt paſtor humanæ creaturæ,
Quartò quod eſt Dominus totius vniuerſi.

Primò igitur oſtenditur nobis in ſancto euangelio, quod Ieſus eſt, &c. Hoc oſtẽditur in prima clauſula, cũ dicitur, Erãt appropinquãtes ad Ieſum, &c. Publicani ſunt publici peccatores. Peccatores ſunt qui veniebant ad Deum, ſed licèt peccatores ſecretè peccabant, tamen volebant Chriſtum ſequi propter ſuam prædicationẽ, & hoc oſtenditur cũ dicitur, vt audirent illũ. Et in hoc dico, quod innuitur de eo quod eſt magiſter cęleſtis. Tres enim magiſtri fuerũt, ſed Chriſtus fuit magiſter cęleſtis. Primus fuit terrenalis, ſ. Moyſes, qui dicitur terrenus, quia intellectus poteſt capere quæ docuit, vt cùm dicitur Deutero. 6. Audi Iſraël, Dominus Deus tuus vnus eſt. Diliges Dominũ Deũ tuum, &c. omnis enim creatura concedit, quod eſt vnus. & ideo dicitur terrenus, quia terrena promittebat, & nihil cęleſte, vnde Io. 3.

Qui de terra eſt,de terra loquitur. Secundus magiſter fuit cæleſtis,
quia eſt de eo vt de doctore Pariſienſi,vel Colon. Chriſtus in cælo
æternus cum patre exiſtens, ſed veniens in hunc mundum indutus
humanitate, incœpit legere ſecreta magna, videlicet ꝙ ille de quo
Deus fuerat locutus Moyſi, eſſet trinus in perſonis, ſiue tres perſo-
næ,cùm dicit, Tres ſunt qui teſtimonium dant in cęlo,pater, verbũ,
& ſpiritus ſanctus,& hi tres vnum ſunt. 3.Io.5.Item Moyſes promi
ſit terrena,ſed in doctrina Chriſti nõ inuenietis quod promiſit ter-
rena, ſed tantummodo cæleſtia. Et hoc cùm dicit, Beati pauperes ſpi
ritu,quoniam ipſorum eſt regnum cælorũ. Mat.5.Hic incipit nouũ
teſtamentum. Qui fecerit voluntatem patris mei qui in cælis eſt,
ipſe intrabit in regnum cęlorũ. Matt.7.Itẽ non ordinabat ſacrificiũ
terreſtre, vt faciebant ſacerdotes antiquitùs, ſed ipſe ſemetipſum in
hoſtia conſecrat. Facta enim conſecratione, & verbis conſecrationis
à ſacerdote prolatis,eſt ibi verus Deus & homo. Eſt enim in ſacra-
mento euchariſtiæ totus Chriſtus. Nam ibi eſt corpus Chriſti, di-
uinitas Chriſti,& anima Chriſti,&c. De quo vide ſanctum Tho. 3.
par.q.76.art.1.Ideo de veteri ſacramento ſiue ſacrificio dicit, Non
eſt mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum, & munus
non ſuſcipiam de manu veſtra. Malach.1. Ab ortu enim ſolis vſque
ad occaſum magnũ eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco
ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda,quia magnũ eſt
nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum,& vos pol-
luiſtis illud in eo quod dicitis, Menſa domini contaminata eſt, &
quod ſupponitur cõtemptibilę eſt cũ igne qui illud deuorat. Ideo di
citur magiſter cæleſtis. Ideo dixit illi Nicodemus, Rabbi ſcimus
quia à Deo veniſti magiſter,nemo enim,&c.Io.3. Tertius fuit ma-
giſter infernalis,rex ſuper oẽs filios ſuperbiæ. Et iſte venit ad cõſu-
lendum Machometo,qui oſtendit ei infinita mala,maximè de luxu-
ria,ita quod ſi non poſſet habere mulierẽ quod haberet virum. Et
ecce magiſter infernalis. No. hiſtoriã de hoc Mat.22. de ſecta Sad-
duceorum,qui ex vna parte erant Iudæi,& ideo tenebant ſectã Sar-
racenorum, quamuis adhuc non eſſent Sarraceni, & acceſſerunt ad
Chriſtum faciendo quæſtionem de muliere quæ habuerat ſeptẽ vi-
ros. Quibus dicit reſpondendo, Erratis neſciendo ſcripturas neque
virtutem Dei. In reſurrectione enim nõ nubent neq; nubentur. Ideo
poterat dicere, Nemo aſcendit in cælum niſi qui deſcendit de cælo.
Io.4. Nemo aſcendit in cælum, ſ. promittendo cæleſtia, ſed terrena.
Ideo ſi terrena dixi vobis & non creditis, &c. & hoc per Moyſen.
Secundò oſtenditur in euangelio, quod Chriſtus eſt medicus ſpiri-
tualis, dando medicinam plagis & vulneribus peccatorũ noſtrorũ,
quod oſtenditur cùm dicitur. Scribæ & Phariſæi murmurabãt dicẽ-
tes,quia hic peccatores recipit & manducat cum illis,qui reprehen-
debant

debant iniustè eum. Medicus enim cum quibus debet habitare, cum sanis vel cum ægris? Nulli dubium quin medicus infirmis necessarius est. Vnde August. Magnus ad nos venit de cælo medicus, quia in mũdo vbique iacebat ægrotus. De hoc dicitur. Hic, scilicet Christus, peccatores recipit. Quomodo iste medicus curat vulnera, quádo, scilicet recipit in sua cura aliquem. Et de hoc habetur sermo in die cinerum, Cùm ieiunas vnge caput tuum, & faciem tuã laua, &c. Tertiò ostenditur in euangelio quod Christus est pastor humanæ creaturæ, & hoc ostenditur in solicitudine ouiũ, cùm dicit, Erat quidem habens centum oues, & perdidit vnam, & dimisit nonaginta-nouem. Iste pastor est Christus, qui dicit, Ego sum pastor bonus. Io. 10. Tunc perditur vna ouis quando vnus homo propter peccatum aliquod perditur, vt puta quando vides vnã mulierem quã concupiscis, &c. Vnde maximè sunt duo peccata quæ faciunt perdere ouem. Primum est iurare enormiter. Secundum est ludus taxillorum. Per ista duo peccata perduntur quãplures oues, veniunt ex istis mortalitates, & fames. Ideo dicebat Dauid, Erraui sicut ouis quæ perijt, & ideo quando ouis redit ad ouile, est magnum gaudiũ in cælo. Quartò ostenditur in euãgelio quod Christus est Dominus vniuersalis dicitur, Quæ mulier, vsque ibi, Pœnitentiam agite. Ista mulier domina decem drachmarum est misericordia Christi. Et misericordia Christi vocatur mulier, quia cõmuniter mulieres habent cor pium, & misericordiores sunt viris, & ideo Christus cõparat suam misericordiã mulieri. No. decẽ drachmæ sunt decem creaturæ, in quibus est imago diuinæ bonitatis. Et sunt nouem ordines angelorum, s. angeli, archangeli, &c. & natura humana. Et sicut in drachma est imago regis, sic in istis similiter. Nam Deus non posuit imaginem suam in aqua, nec in terra, nec in aëre, sed in creatura humana. Sed decima drachma fuit perdita, scilicet natura humana, propter peccatũ primĩ hominis. Nota, sic fuit, sicut si tu haberes captiuũ & captiuam, similiter omnes filij essent captiui. Sic similiter quando Adam & Eua vẽdiderunt se diabolo, & ita omnes eorum sequaces. Ideo mulier, scilicet misericordia Dei accendit lucernam, scilicet Christum. Nam sicut in candela sunt tria, scilicet cera, filum, & lux, ita in Christo sunt tria, scilicet cera humanitatis, filum animæ sensitiuę, & lux diuinitatis. De ista candela dicit Dauid in Psal. Quoniam tu illuminas lucernam meam, domine Deus meus illumina tenebras meas. Ista candela euertit domum in mundo prædicando, ieiunando, ambulando, &c. & inuenit eam in die veneris sancta, ideo dicit vicinis suis, id est angelis, creaturis, &c. Cõgratulamini mihi, quia inueni ouem quam perdideram, &c.

De eadem Dominica.

Sermo III.

Quis

Væ mulier habens drachmas decem. Lu. 15. Sermo noster e-
rit de sancto euangelio, quod continet magna secreta
sacræ scripturæ, & multas bonas doctrinas notabiles.
Sed primò salutetur virgo Maria. Sequitur, Quæ mu-
lier, &c. In isto euangelio ostenditur Christus excellere
in quatuor excellentijs siue modis.

Primò ostenditur vt magister cælestialis,
Secundò vt medicus spiritualis,
Tertiò vt pastor virtualis,
Quartò vt Dominus vniuersalis.

De istis excellentijs dicit thema, Quæ mulier habens, &c. Primò o-
stenditur sicut magister cælestialis vt suprà. Si enim Moyses audien-
do verba Dei stetit quadraginta diebus, & totidē noctibus, in qui-
bus non manducauit neque bibit, quantò magis stare debent qui ip-
sum viderūt, & cum ipso comederunt & audierūt, quia erat homo,
& erat inter eos loquens & conuersans. Ecce quomodo ostenditur
magister cælestis. Et fuit completa prophetia Isa. 50. Erigit mane,
mane erigit mihi aurem, vt audiam eum quasi magistrum. Videtur
enim, quod ibi sit nugatio, & tamen non est, sed ibi est secretū, eri-
git mane. Et duplicat, cuius ratio est, quia non sufficit audire doctri
nam Christi aure corporali, sed etiam cordiali, scilicet ad credendum
& ad obediendum. Nota mane, & dicitur in ortu solis, quando mit
tit radios suos per vniuersam terram: sic Christus qui dicitur sol iu-
stitiæ. Vnde dicitur virgini Mariæ, Ex te ortus est sol iustitiæ, &c.
Item Deus pater promittens filium suum dicit, Orietur vobis, id est
ad vtilitatem vestram, sol iustitiæ, qui exiuit de vtero virginis Ma-
riæ, & expandit radios doctrinæ euangelicæ. Audiam eum quasi ma
gistrum. Moraliter. Magna est consolatio Christianorū qui habue-
runt talem magistrum in fide, qui non potest mentiri, nec fallere.
ideo crede firmiter. Matth. 22. Scimus, quia verax es, & viam Dei in
veritate doces. Aliæ gentes habuerunt doctrinam à peccatoribus, vt
Pharisæi & Iudæi à Moyse, quia licèt hæc doctrina sit vera, tamen
Moyses peccauit, & propter peccata sua non intrauit terram promis
sionis: Sed non sic est de Christo qui peccatū non fecit. Et sic patet
stultitia præsumptiua eorum qui secū disputant. Quomodo est pos-
sibile, quod Christus sit in hostia consecrata? Deus enim potest totū
mundum comprehendere in grano arenæ. ideo nihil debent dubi-
tare. Nūquid reputaretur fatuus qui ad lumen candelæ vellet pro-
bare nouos florenos ab aliquo sibi datos, quia per tot fornellos trā
ierūt, ponantur in bursa, quia talis est stultitia, quia duodecim arti-
culi fidei sunt de auro purificato, qui, scilicet trāsierūt per tot fornel
los, scilicet Christi & Apostolorum corā Pharisæis disputādo, & tu
ad lumen candelę tui intellectus vis examinare, ponas in bursa con-
scien-

ſciẽtiæ tuæ. Inde hoc Hieronymus dat conſiliũ omnibus Chriſtianis, vt quilibet ſciat, Credo in Deum, dicẽdo illud bis in die, videlicet in ſero & in mane, ſicut qui facit homagium regi dando fidem genibus flexis. Sed tu poſſes dicere: Domine neſcio, Credo in Deũ, culpa tua eſt, tu bene ſcis cantelenas, ideo addiſcatis, & dicatis vt dicit Dauid qui fuit ante Chriſtum per mille annos, & ſciebat in ſumma iſtos articulos, & dicebat: Credidi, ſ. virtutem fidei Chriſtianæ ſpiritu prophetiæ, propter quod locut⁹ ſum. Dauid. Et ſequitur, Ego autem humiliatus ſum nimis. Nam ſicut cãdela abſconſa, niſi poſſet reſpirare, ſtatim extingueretur. Ita eſt de nobis. Fides enim eſt vt candela accenſa in corde. Vnde Dauid, Quoniã tu illuminas lucernam meam Domine, ne videlicet ſim in tenebris erroris aut falſę opinionis. Credo quod quilibet veſtrûm habet iſtam candelã in corde, ſed niſi reſpiret dicendo: Credo in Deũ, mane & ſero, extinguitur. Ideo modò ſunt multi Chriſtiani in mundo nomine, qui nõ ſunt de facto fideles, & tamen nõ audent cõfiteri nomen Chriſti. Si cõfeſſus fueris in ore tuo Dominum Ieſum Chriſtum, & in corde tuo credideris, ſaluus eris. Sequitur, Corde creditur ad iuſtitiam, ore autẽ confeſſio fit ad ſalutẽ. Ro. 10. Secundò Chriſtus oſtenditur in euãgelio vt medicus ſpiritualis, qui dat curam & ſanitatẽ plagis noſtris, & morbis peccatorũ noſtrorũ, quod oſtenditur ibi, Murmurabant Pharisæi, &c. No. ſcriba nõ dicitur ab arte ſcribendi, ſed à notitia ſcripturæ, & idem erat quod doctor. Et murmurabẽt cõtra ipſum Chriſtũ, ipſum totaliter condemnando. O magna eſſet cæcitas condemnare bonum medicum, qui intrat hoſpitale ad viſitandum infirmos, ideo reſpondit eis Chriſtus, Non eſt opus ſanis medicus. Matthę. 9. Ecce quomodo oſtenditur medicus ad ſanandũ plagas & infirmitates ipſorum. Moraliter. Videamus quomodo dat medicinas plagis peccatorum. Dico quod ad ſimilitudinem medici corporalis, qui quando recipit infirmum, facit ſanum. Hoc habetur in ſermone in die cinerum. Et tantũ de hoc ſecundo. Dico tertiò quod Chriſtus oſtenditur vt paſtor virtualis, qui vult ſeruare oues ſuas. Quod oſtẽditur cũ dicitur: Quis ex vobis habet centũ, &c. Ecce quomodo Chriſt⁹ oſtẽdit ſe eſſe paſtorẽ virtualẽ, & concordat prophetia quã dicebat Eze. 34. Ecce ego ipſe requirã oues meas, & viſitabo eas. Sicut viſitat paſtor gregem ſuũ in die quãdo fuerit in medio ouiũ ſuarũ diſſipatarũ, ſic viſitabo eas, & liberabo eas de omnibus locis in quibus diſperſæ fuerãt in die nubis & caliginis, & educã eas de populis, & cõgregabo eas de terris, & inducã eas in terrã ſuã, & paſcam eas in mõtibus Iſraël. Moraliter exemplũ & doctrinã habent hîc Domini tẽporales & eccleſiaſtici, quantã curã debẽt habere de ouibus corrigendis ne pereant. No. ꝙ ſunt quatuor peccata mortalia quæ ſunt in deſtructionẽ ouium. Primũ eſt ſuſtẽtare diuinos & diuinas, quod eſt cõtra

reuerentiã Dei, vt habetur primo libro Regũ de Saule, qui ex præ-
cepto Dei omnes diuinos extirpauit, nisi vnã mulierem phitonicã.
No. historiã, & sic ipse fuit victus in prælio, & filius eius. Et postea
nullus de suo genere regnauit, dicitur 1. Para. 10. Mortuus est Saul,
&c. Si scitis aliquã, pronũtietis, &c. Ecce lex Dei nõ solùm medici-
nalis, sed etiã moralis. Diuinus enim nõ solũ nocet sibi, sed etiã toti
cõmunitati, quãdiu sustinetur in vna ciuitate, ira Dei est in illa. Se-
cundũ est blasphemia diuinalis, quia cũ honore debemus assumere
nomẽ Dei nostri, ita quod nullus debet assuescere falsum iuramen-
tum dicere. Vnde multi nostrũ non solùm iurant falsè, sed etiã enor-
miter, siue per corpus siue per sanguinẽ. Item renegant: sed renegare
Dominũ suum non est opus nobilium. Tales tẽpore antichristi sine
magna violẽtia, &c. Item blasphemãt cõtra Deũ & cõtra beatã vir-
ginem, & cõtra omnes sanctos & sanctas, & eis hoc adhuc nõ suffi-
cit, sed quando sciunt aliquẽ iurantem, instigant eũ vt fortius iuret,
& tunc rident & multũ delectãtur. Nota illud quod habetur Leui.
24. Dixit Deus Moysi: Educ blasphemũ extra castra, & ponant om-
nes qui audierunt manus suas supra caput eius, & lapidet eum vni-
uersus populus. Dico vobis quod omnes debetis clamare contra eũ
sicut contra lupũ: & iam nullus est qui curat, sed omnes modò ad eũ
confugiunt tanquã ad Deũ. Tertiũ est negligentia in festiuitatibus
obseruãdis, quia scilicet modò nõ seruãtur, immo aperiũtur opera-
toria. Omne tẽpus voluitur in septẽ dieb⁹, & Deus qui est Dominus
tẽporis dedit nobis sex dies ad operandũ, & vnũ solum sibi retinuit.
Vnde habemus taleà Deo præceptũ, Memẽto vt diẽ sabbati sanctifi-
ces. Exo. 20. Sabbatũ quasi requies quę fuit in die resurrectionis, in
memoriam eius Christiani debent quiescere ab omni opere seruili.
Quartũ est sustinere, ludũ taxillorum, qui est fons blasphemiæ. Ideo
extirpetur, quia est destructio totius communitatis. Nota historiam
quæ habetur in tribus capitulis 4. Re. 19. de rege Sennacherib, quia
pro eius blasphemia occidit eum Deus, sed quare hoc? Quoniã qui
talia agunt digni sunt morte. Rom. 1. gl. Aug. Cõsentientes & fa-
ciẽtes pari pœna puniẽdi sunt. Quartò ostẽditur Christus vt Domi-
nus vniuersalis, cũ dicit thema, Ecce mulier, &c. Nota vt in præcedẽ-
ti sermone, quare misericordia diuina cõparatur mulieri. Nota quo-
modo Christus euertit domum in prędicatione, quia nullus curabat
de cęlo, sed de terra tantũ. Christus enim euertit vt despiciatur terra.
Itẽ secundũ leges imperiales solutus & soluta poterant stare simul,
sed Christus euertit per matrimoniũ. Itẽ leges imperiales sustinebãt
vsuras & fraudes, sed Christus euertit & pręcepit ꝙ ex mutuo nihil
recipiatur. Accẽdit lucernã, s. per incarnationẽ, & euertit domũ, s. per
prędicationẽ, & quęrit diligenter in terra per mortẽ, aut in inferno,
& venit in domum in ascensionẽ, & vocauit vicinos, id est ordines
ange-

angelorũ, archangelorum, principatuum, dominationũ, virtutum, thronorũ, potestatũ, Cherubin, atque Seraphin, & dixit istis vicinis, Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quã perdideram, &c.

Dominica IIII. de Euangelio. *Sermo Sermo I.*

Estote misericordes sicut & pater vester misericors est. Luc. 6. Hoc præsens euangelium hodiernum est prædicationis verbum, & doctrina Christi, in quo ostendit singulariter sex virtutes nobis necessarias.

Prima est misericordia proximalis,
Secunda amicitia fraternalis,
Tertia patientia virtualis,
Quarta confidentia supernalis,
Quinta sapientia diuinalis,
Sexta prouidentia naturalis.

In istis sex virtutibus vel doctrinis stat totũ euangeliũ hodiernum. De prima autẽ loquitur thema dicens: Estote misericordes sicut pater vester misericors est, q.d. recipiatis exemplũ & doctrinam à patre vestro cælesti. Quia boni filij debent esse similes bonis parentibus in bonis operibus. Item dixit Christus Iudæis, Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Io. 8. Dico primò quod Dominus Iesus Christus in sancto euãgelio hodierno ostendit vnã virtutem quę dicitur misericordia proximalis, de qua dicit thema in principio euangelij, Estote misericordes sicut & pater vester misericors est. Misericordia Dei erga nos est ita magna & copiosa, quod quidquid fecit, quidquid habet, quidquid est in cælo & in terra, & in elementis, omnia dat nobis liberaliter etiam seipsum. Primò dat nobis terram ad habitandũ, quia in aqua nõ possemus viuere vel in aëre vt volucres, Dauid, Terram autem dedit filijs hominum. Et nõ dedit illã vacuã, sed plenam arboribus & plantis, animalibus, fontibus, torrentibus, montibus, &c. Et totum dedit nobis, quia pro se nihil eorum indiget. Secũdò dedit nobis aquã ad nauigandum, piscandum, mundãdum, &c. Tertiò dedit nobis aërem ad respirandum, quia aliàs non possemus viuere. Item dedit nobis volucres ad seruitium nostrum. Item dedit nobis nubes in refrigerium solis, & pluuias. Quartò dedit nobis ignem ad calefaciendum, & ad præparandum cibaria. Solem ad illuminandum, calefaciendum, & fructificandum. Idem de Luna & planetis, omnes influunt. Quintò dabit nobis cælum empyreum. Dicet enim in iudicio vniuersali bonis, Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Matthæi vigesimoquinto. Item dat nobis angelos in custodiã. Item dat nobis semetipsum. Primò dedit animam suam in redemptionẽ animarũ nostrarum. Dat nobis corpus in hostia consecrata ad communicandũ. Item dat nobis diuinitatem in obiectũ beatificationis.

Nónne videtur ergo vobis quod est magna misericordia eius erga
nos? Nunquid diceretur multum misericors dominus, rex, vel papa,
qui omnia sua daret? ita facit Deus. Ideo Apostolus, Deus qui pre-
stat, id est dat nobis omnia abundè ad fruendum, id est, vtendum, be-
ne agere, diuites fieri in bonis operibus. 1. ad Timoth. 6. Cùm ergo
deceat filios bonum patrem imitari, propter hoc dicit Christus no-
bis qui in baptismo facti sumus filij Dei, Estote misericordes sicut
& pater vester misericors est. Si nō damus totum, ad minus faciam⁹
partem indigētibus de bonis tā spiritualibus q̄ temporalibus. Ver-
bi gratia. si habetis magnam scientiā, detis partē ignoranti sibi ostē-
dendo qualiter se debet regere. Idem de deuotione ad indeuotū, &
de cōsilio ad dubitantē, & sic de alijs. Idem de bonis temporalibus,
si habetis panem, vinum, domū, pecunias, vestes, diuidatis cum pau-
peribus Christi, & tunc eritis similes patri vestro. Ideo dicit scriptu-
ra, Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut &
Deus in Christo donauit vobis. Estote imitatores Dei sicut filij Dei
charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit vos.
Ad Ephe. 4. & 5. c. Nota hîc de vsurarijs qui nolūt dare nec mutua-
re nisi ad vsurā. Non sunt filij Dei, quia nō assimilātur patri, &c. Se-
cūdò ostenditur in euangelio hodierno secūda virtus: quę est ami-
citia fraternalis, quæ in hoc consistit ne vnus loquatur malè de alio
ipsum diffamando vel peccatū eius occultū publicando, cū dicitur:
Nolite iudicare & nō iudicabimini. Nolite cōdemnare & nō con-
dēnabimini. Ista verba non dicūtur iudicibus nec dominis, quia ipsi
debent & tenētur iudicare & condēnare iuridicè. Sed loquitur gene-
raliter, ne adinuicē faciamus iudicia temeraria, s. facta vel dicta alio-
rū in sinistrā partē interpretādo. Verbi gratia. si audis aliquid q̄ pos-
sit tā in bonum quā in malū interpretari, semper interpretandum est
in bonū. Item si videtis mulierem loquentem cū clerico, potest in-
terpretari in bonū & malū. ideo in bonū est interpretandū. 11. q. 3.
Absit in gl. Sed sunt quædā ita mala de se, quę non possunt ad bonū
interpretari, vt homicidium, furtum, falsum iuramentū. Ista possu-
mus iudicare, & cōdemnare, quia de peccatis notorijs possumus iu-
dicare & cōdemnare. Vnde dixit Christus. A fructibus eorū cogno-
scetis eos. Mat. 6. Sed cauete à iudicijs secretis & incertis, quia rega-
lia Dei patris de his habet iudicare & cōdemnare. Nota in vitis pa-
trum de fratre iudicante fornicantē secretè. Cui Angelus dixit, vo-
lens ipsum corrigere, Quis peccat plus, qui facit contra castitatē an
cōtra charitatē? Respondit, quod ille qui facit cōtra charitatē, & be-
ne. Ideo dixit ille, Plus peccas tu q̄ ille. Nota etiā de sancto patre de-
spiciente & iudicāte comedentē in die ieiunij. Ideo Apostolus, No-
lite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus qui illumi-
nabit abcōdita tenebrarū, & manifestabit cōsilia cordiū. 1. Cor. 4.
Ter-

Tertia est patientia virtualis vnius ad alterum, si fiunt nobis iniuriæ quod remittamus & simus amici, hoc notatur cũ dicitur: Dimittite & dimittetur vobis. Date & dabitur vobis. Ira, odiũ, & impatiẽtia hominum huius mũdi stant in duobus locis, scilicet in corde, & in ore. In corde enim consistit odium, ira, rancor, & desideriũ vindictæ. De hoc dicit Christus, Dimittite, s. odium cordis, & dimittetur vobis, s. debitum pœnæ peccatorũ. Ratio, quia Deus nõ potest vinci nec superari à creatura in bonitate. Si ergo inimicus iniuriam tibi intulit, & tu etiã peccãdo iniuriã Deo intulisti, & maiori iniuria incõparabiliter Deum offendisti. Si ergo nõ habes tantã bonitatem, quòd parcis inimico tuo, nisi Deus parceret tibi, videtur victus, quod absit. Ideo quando remittis, & ipse remittit tibi. Et iste est melior modus obtidendi remissionẽ peccatorũ, remittere inimicis, quam alij. Ideo Christus in petitione. Dimitte nobis debita nostra. Et assignat rationem, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. In alijs petitionibus nõ assignatur, sed solũ in ista. Et nõ dicit sicut oramus, vel ieiunamus, vel eleemosynã damus, vel hospitalia ædificamus, sed sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Si quæratur, si ego remitto inimicis, & sum in aliquo alio peccato mortali, obtineo remissionem quã vos facitis, tãtùm placet Deo quòd impetrabit vobis contritionem de peccatis, & Deus nõ permittet vos mori in peccato, ex quo propter honorẽ Dei remittitis, non propter preces dominorũ. Aliàs diceret Christus, Pater meus cælestis tradet vos tortoribus, si nõ remiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris. Matth. 18. Secundò odium, ira, & impatientia cõsistit in ore. Ideo dicitur, date, s. verbum salutationis, & dabitur vobis verbum saluationis. Not. contra illos, qui dicunt cõfessoribus, Nolo sibi malũ, tamen nõ loquerer ei. Hoc nihil valet, quia os est signũ cordis. Date ergo signum in ore, quod dimisistis odium cordis. Ideo multi moriuntur sine verbo, quia non possunt cõfiteri, nec facere testamentum, quia auferunt verbũ proximo, nec Christus loquitur eis in porta paradisi, nisi illud, Amen dico vobis, nescio vos. In hoc maximè deficiũt mulieres. Ideo Christus, Si salutaueritis fratres vestros tantũ, quid amplius facitis. Nõne & ethnici hoc faciunt? Estote ergo perfecti sicut pater vester cælestis perfectus est. Matth. 5. Quarta virtus est confidentia supernalis. Debemus enim in hoc mũdo cõfidere de Deo, & nihil nobis deficiet. Hoc notatur cùm dicitur, Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, scilicet in hoc mundo, seruiendo Deo, remetietur vobis, scilicet in alio mũdo. Not. cùm dicit, Eadẽ mensura, non dicit æquali mensura, scilicet quod gloria sit æqualis bonæ vitæ, sed dicit eadem, quia inter vitam bonam, misericordiam, & opera meritoria, & gloriam æternam non potest inueniri

æqualitas. Nam opera noſtra bona quãtumcunque ſint magna etiã
meritia, nihil ſunt reſpectu vnius horæ gloriæ. Sicut ergo nõ poteſt
eſſe æqualitas inter florenos & denarios, ſic nec inter gloriam Dei
& opera noſtra. Apoſtolus. Exiſtimo quod non ſunt condignæ paſ-
ſiones huius temporis ad futurã gloriam, quę reuelabitur in nobis.
ad Rom. 8. Inter opera noſtra & gloriã Dei non eſt æqualitas quã-
titatis, ſed proportionabilitatis: quia qui plus facit de bono, plus ha-
bet de gloria. Ecce quare dicit, Eadem quippe menſura, &c. Nota
quod pro bonis operibus Deus dat quatuor retributiones, duas in
hac vita, & duas in alia vita, & omnes ponuntur ibi, Menſuram bo-
nam, & confertam, &c. Prima eſt retributio bonorum temporalium
in hoc mundo, cùm dicitur, Menſuram bonam, &c. Deus enim pro-
uidet ſuis ſeruitoribus de omnibus neceſſarijs. Nõ dicat religioſus,
vnde habebo veſtes, &c. nec clericus dicat, oportet me vendere miſ-
ſas & ſacramẽta, ſed ſeruias diligenter deo, quia prouidebit. Et quia
modò tã malè ſeruimus Deo, mirum eſt quod inuenimus aquam in
puteis. Idem de laicis, qui dicunt, faciam vſuram vt poſsim viuere.
Idem de mulieribus quæ volũt habere ſpeciales, vt prouideãtur, &c.
Si bene ſeruiretis Deo quilibet in ſuo ſtatu, Deus prouideret vobis.
Auctoritas. Timete Dominum omnes ſancti eius, quoniam non eſt
inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & eſurierunt, inquiren-
tes autem Dominum non minuentur omni bono. Pſal. 33. Timetur
Deus quando nulla cauſſa ſit cõtra eius honorem. Secunda retribu-
tio eſt etiã in hoc mundo, ſcilicet bonorum ſpiritualium, cùm dici-
tur: Menſurã cõfertam dabunt in ſinũ veſtrũ. Confertam, id eſt ple-
nã, à confero, cõfers, & hæc eſt abundantia bonorũ ſpiritualium in
anima. Nám qui bene ſeruit Deo, nõ ſolùm remuneratur hîc in bo-
nis temporalibus, ſed etiã in ſpiritualibus: dat Deus in anima gratiã
ſuam, conſolationes multas, & illuminationes, virtutes, & reuela-
tiones, &c. Requiem dabit tibi Dominus Deus tuus ſemper, & im-
plebit ſplendoribus animã tuã. Eſa. 58. Tertia retributio ſignifica-
tur cùm dicitur. Menſurã coagitatam, id eſt cõpreſſam. Iſta retribu-
tio datur à Deo in alio mundo ſtatim quando anima recedit à cor-
pore, tũc enim videt diuinã eſſentiam, trinitatẽ perſonarũ, & huma-
nitatem, virginem Mariam, angelos, ſanctos. De iſta dicit ſcriptu-
ra, Iuſtorũ animæ in manu Dei ſunt, & nõ tanget illos tormentum
malitiæ. Viſi ſunt oculis inſipientium mori, illi autem ſunt in pace.
Sap. 3. Quarta retributio tangitur cùm dicitur: Menſuram ſupereſ-
fluẽtem, &c. id eſt ſuperius effluentẽ. Iſta retributio erit in generali
iudicio, quando gloria animæ redundabit in corpus, ſicut modò eſſe
ſubſtãtiale animæ cõmunicatur corpori: & ſimul faciunt vnã enti-
tatem, quæ dicitur humanitas. Ita tunc anima cõmunicabit corpori
gloriã ſuam, quia non erunt diuerſæ gloriæ animæ, & corporis, ſed

vna. Sicut lucerna accenſa cõmunicat lumẽ laternę, ita anima cõmunicat gloriã corpori. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem. 1. Cor. 15. Quanta eſt ſapientia diuinalis quæ oſtenditur ibi, Nũquid poteſt cęcus cęcũ ducere. Nónne enim ambo in foueam cadunt? Non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum, perfectus autẽ omnis erit ſi ſit ſicut magiſter eius. Sapientia diuinalis conſiſtit in hoc, quod in ſecretis fidei & ſacræ ſcripturæ eligendus eſt magiſter, vidẽs per approbatã ſcientiã, & ducẽs, & oſtendens viã per ſanctã vitã. In ſecretis autẽ fidei quilibet viator eſt cęcus, quia nullus ſciuit vnquã aliquid niſi quantũ Chriſtus voluit reuelare, quia ab inſtãti ſuæ cõceptionis vidit omnia ſecreta Dei. Hic patet error Iudæorum qui recipiunt ductorem cæcũ, ſ. Moyſen, qui nunquã in hoc mundo vidit Deũ niſi in raptu, immo dicit ſibi Deus quando petijt pro gratia quod poſſet eũ videre, Non videbit me homo & viuet. Exo. 33. Itẽ patet error Agarenorũ qui ſequũtur cęcũ Machometũ. Nunquid poteſt cæcus cæcũ ducere? Ratio, quia diſcipulus nõ eſt maior magiſtro, quia ſi magiſter cadit, etiã & diſcipulus qui eum ſequitur. Solus ergo Chriſtus eſt magiſter cui debet credi, & ductor qui nunquã errauit in via paradiſi. Ipſum ergo debent omnes gentes eligere in magiſtrũ & ductorem. Deum nemo vidit vnquam niſi vnigenitus filius, qui eſt in ſinu patris ipſe enarrauit, ſup. ſecreta fidei. Io. 1. Quæ cõtinẽtur in Credo in Deum, in quo ſunt 12. articuli. dicatur moraliter. Nũquid poteſt cęcus cęcum ducere? Sũt aliqui quando debent confiteri, ſcienter eligũt cõfeſſorem cæcũ, ſicut ſunt vſurarij, cõcubinarij, vindicatiui, latrones, & ſimiles dicendo, ſi ego cõfiterer tali, qui eſt multum intelligens, non abſolueret me, & ſcientes vadunt ad beſtiam ignorantẽ, nõ cognoſcentem peccata, & condẽnat ſe, & venientes ad ſe, quia neſcit quid debeat eis iniungere, ex quo, &c. Ideo ambo in foueã cadunt. Cùm tamen Chriſtus auiſando vos dicat, Sinite illos, ſ. cõfeſſores ignorantes, cæci ſunt & duces cæcorum, &c. Mat. 15. Nota exemplũ de illo homine in omni genere capitaneo armorum, qui infirmus ex verecundia vocauit ſcutiferum vt vocaret ſibi bonum confeſſorem ſicut fecit, quo refutato vocauit alium, &c. Ecce quare dicit, Nunquid poteſt cæcus cæcum ducere, &c. ſcilicet quando fit electiuè. Sed quando vos creditis quod confeſſor eſt bonus & ſufficiens, & eſt præſumendum quod eſt ſufficiens, quia eſt in veritate magiſter, vel lector, vel prior, & eſt oppoſitum, ipſe ſolus damnatur, & vos eſtis excuſati. Sexta virtus eſt prouidentia humanalis, ſcilicet qualiter homo ſe debet gubernare in hoc mundo contra peccata, maximè cùm dicitur: Quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo eſt non vides. vſque in finem. Trabs magna eſt peccatum mortale magnum, vt homicidium, furtum, ſacrilegium, adulterium,

& huiusmodi. Dicatur de quolibet istorũ quid est. Itẽ simoniæ, vsura, falsa iuramẽta, blasphemię. Festuca autem est peccatũ veniale, vt plus comedere ex bonitate panis vel bibere, nõ tamẽ inebriari, quia tunc esset mortale, nimis ridere vel dormire, & sunt multi qui volũt corrigere ista peccata venialia aliorũ, & nolũt corrigere sua peccata mortalia. Ideo dicit Christus: Quid autẽ vides festucã in. &c. Hoc maximè dicitur malis iudicibus, dominis, prælatis, & rectoribus populorum, siue cõmunitatibus magnis peccatoribus, volentibus corrigere venialia aliorum, & non mortalia suorũ. Nota de pirata, cui Alexander dedit sententiam mortis. Qui dixit, Ego qui tã modico nauigio vitam perquiro, latro vocor: Tu qui cum magna classe mũdum vastas, diceris Imperator. Ita est de multis iudicibus qui condemnant paruos latrones qui parua receperunt. Et ipsi qui plus furantur vel per vsurã, rapinam, calumniam, & simoniam, dicuntur iudices & domini. Ideo tali domino dicit Christus: Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, &c. Quia ordo naturalis prouidẽtiæ est primò prouidere sibi, & cõsequenter alijs. Attẽde tibi & doctrinæ, insta in illis, Hoc etenim faciẽs, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. 1. ad Tim. 4. Debet cogitare iudex quando condemnat aliquem intra se dicens: O miser ego condemno istum in tali specie, ego feci peiora, quia si fuisset scitum ego fuissem cõbustus, tot anni sunt. Ideo confitebor primò, & post dabo sententiã contra illum, aliàs grauiter peccaret iudex condemnãdo alium in peccato. Ideo Apostolus prælatis, dominis, & iudicibus, Attendite vobis & vniuerso gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quã acquisiuit sanguine suo. Ego scio quoniã intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi. & ex vobisipsis exurgent viri loquentes peruersa, vt adducãt discipulos post se, propterea vigilate, &c. Act. 20. cap.

De eadem Dominica. Sermo II.

Pater vester misericors est. Luc. 6. Thema dat mihi motiuum declarandi vobis gradus diuinæ misericordiæ, quos Deus ostendit nobis. Materia erit vtilis, &c. salutetur virgo Maria, &c. Cogitaui quomodo possem vobis bene declarare gradus diuinæ misericordiæ erga peccatores. Et inueni quod David posuit sex gradus diuinę misericordię in duobus versibus psalterij dicẽs: Miserator & misericors dñs, patiẽs & multũ misericors. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Psal. 144. Ecce quare dicit thema, Pater vester misericors est, &c. Sũt ergo sex gradus misericordię Dei.

Primus est retardatio æternæ damnationis, ibi miserator,

Secundus est ex parte continuè temporalium donationis, ibi, & misericors,

Tertius

Tertius est supportatio criminalis grauationis, ibi, patiens,
Quartus est remißio culpa ex parte veræ contritionis, hic, multum misericors,
Quintus est relaxatio pœnæ ex parte deuotæ orationis, hic, suauis,
Sextus est donatio gratiæ ex parte humilis petitionis, hic cùm dicit, miserationes eius, &c.

Primus gradus tangitur ibi, miserator dominus, id est misericordiæ dator, quia nō statim infert dānationem peccatori, magna misericordia est ista. Nā postquam iudex fecit processum cōtra aliquē & dedit sententiā contra eum, statim fit executio sine misericordia. Non sic facit Deus, sed misericorditer expectat, processus peccatorū nostrorum etiā factus est, & omnia peccata nostra sunt iā scripta in libro scientiæ Dei, statim quando homo facit peccatū, siue corde malè cogitando, siue ore malè loquēdo, siue opere malè operādo, opus transit & remanet peccatū scriptū in libro Dei. Auctoritas, Dicebat Dauid, imperfectū meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes, supple defectus mei, scribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Psal. 138. Itē sententia est iā data. Anima quę peccauerit ipsa morietur, s. morte æterna. Ezec. 18. Sed ecce diuina misericordia, quia cū processus sit factus, & sententia data contra peccatorem, nō tamen statim fit executio, immo expectat diem vnum, mensem vnum, annos tres & quatuor & decem. 20. &c. ad pœnitentiā, quia si vis cōuerti, totum reuocabit. Ecce quanta est eius misericordia, per quot annos expectauit te religiosum, quot anni sunt quod tu incœpisti peccare. Idē de clericis, &c. O si cogitaueritis quomodo est magna misericordia ista: Vultis eā cognoscere? Dicunt sancti doctores ꝙ à principio mundi Deus creauit innumerabiles angelos, sanctos & bonos omnes, & maior eorum Lucifer voluit Deo æquari, & reuelauit hoc alijs, & multi de quolibet ordine tanquā adulatores consenserunt sibi. Ecce peccata eorū. Michaël autem non cōsensit sibi, immo contradixit & Gabriel, Raphaël, & alij boni. Quot annis creditis quod Deus expectauit angelos peccantes? Reuera nō per annum, nec per mensem, nec per hebdomadam, nec per diem, nec per horā, nec momentum, sed statim & subitò eiecit eos de cælo, & dānauit æternaliter, intantum quod nec incarnatio filij Dei, nec eius passio aliquid profuit eis: quia irreuocabiliter sunt damnati in æternum. Modò cogita hîc quanta est misericordia Dei, quia tam nobiles creaturas & spirituales non expectauit ad pœnitētiam. Et modò expectat te superbum, vanum, & pomposum per multos annos ad pœnitentiam. Idem dicendum est de auaro, vsurario, & luxurioso, &c. Ecce quare dicitur miserator dominus, id est misericordiæ dator, & concordat Hierem. di. Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti, quia nō defecerunt miserationes eius. Thre. 3. Secundus

cundus gradus tangitur ibi, & misericors dominus. Differentia est
inter miseratorem & misericordem, quia miserator dicitur eo, quia
nō statim infert damnationem, sed expectat ad pœnitentiam. Et di-
citur misericors, quia peccatoribus non aufert prouisionem & vitā,
quia omnibus tam iustis quàm peccatoribus prouidet, quia æquali
ter omnibus mittit claritatem solis, pluuiā, & rorem. Ita dat bladū
in campo peccatoris vt in campo iusti, sed non aufert peccatoribus
vinum, pecunias, nec domum, cùm statim post peccatum omnia de-
berent perdere. Cogitate quāta est ista Dei misericordia, quia si mi-
les vel scutifer qui recipit prouisionem, & multa bona à rege, facit
aliquā proditionem vel inobedientiam cōtra regem, statim aufert
sibi quittationem & prouisionem, & abijcit eum à domo sua. Non
sic facit Deus nobis inobediētibus: certū est quod omnes sumus in
domo sua, s. in hoc mūdo, & camera & palatia sunt superius in cęlo,
vbi est Deus cum amicis suis. Et cùm tot peccata, & grauia facia-
mus contra Deum, tamen tu vides quod non statim expellit nos de
domo sua, non aufert prouisionem, panem, vinum, bona & pecu-
nias, immo dat & cōseruat data. Ideo dicit scriptura: Ipsi superbè
egerūt, & nō audierūt mandata tua, & in iudicijs tuis peccauerūt.
Et dederūt humerū recedentē, & ceruicē suam indurauerūt, nec au-
dierunt, in misericordijs aūt tuis plurimis nō fecisti eos in consum-
ptionē, nec dereliquisti eos, quoniā Deus miserationū tu es. Et pau
lò antè. Ipsi verò & patres nostri superbè egerunt, & indurauerunt
ceruices suas, & nō audierūt mādata tua, & noluerunt andire, & nō
sunt recordati mirabilium tuorū quę feceras eis, &c. Tu autē Deus
propitius, clemēs, & misericors. Neemię. 9. Nota, ipsi superbè ege-
runt, &c. Nunquid esset magna superbia discipuli, si insurgeret cō-
tra magistrum, & faceret oppositum omniū illorum quæ sibi dicun-
tur à magistro? Tales sumus nos. Dominus & magister Iesus Chri-
stus ostendit nobis & pręcipit quod simus humiles, & nos sumus
superbi, pōposi, &c. Pręcipit quod simus misericordes, dando libe-
raliter amore sui, vel mutuando sine vsura, & nos sumus fures, &c.
Pręcipit quod simus casti, quia nullus vellet quod in tunica sua cade-
ret lutum, &c. Quare ergo vis in persona tua lutum luxuriæ? Et nos
facimus oppositum, &c. Quot luxurię & corruptiones fiunt in mū-
do, cognatę cum cognatis, &c. Idē de alijs peccatis. Ecce quare dicit
Ipsi superbè, &c. Tertius gradus diuinę misericordię tāgitur ibi, pa
tiens dominus, quia supportat criminū grauationē. Quantū credi-
tis vos quod sit pōdus vnius peccati mortalis, vnius librę vel vncię,
&c. Dico quod si esset possibile quod vna mōtanea ligaretur ad col
lū vnius animę beatę in cęlo, nō sentiret pōdus, sicut nec vos senti-
retis pōdus alicuius margaritę, sed si anima vna in cęlo haberet vnū
peccatū mortale, tantum est pōdus q cælū nō posset eam sustinere,
immo

Immo ſtatim caderet in infernum. Plus pōderat ergo peccatum mortale q̃ mōtanea. Ideo dicebat Dauid poſtquàm peccauit, Iniquitates meę ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Pſal. 37. Quomodo ergo poteſt fieri quod vnus peccator qui habet tot peccata mortalia grauiſsima, magna, & turpia poteſt ea portare, ſi cęlū non poteſt vnum peccatū mortale ſuſtinere? Dico quod nec cælū, nec terra, nec peccator poſſet ſuſtinere pōdus vnius peccati mortalis, niſi quia tanta eſt Dei miſericordia & eius infinita patientia, quod ipſe manu ſua portat & ſuſtinet omnia peccata noſtra mortalia vel venialia. Ideo plangendo dicit, Peccata veſtra facta ſunt mihi moleſta, laboraui ſuſtinens. Eſa. 1. Ecce quanta eſt Dei patientia. Eſſet magna patientia regis vel papæ qui portaret puerū in brachijs ſuis, qui daret ſibi alapas, nec propter hoc dimitteret ipſum cadere. Maior eſt Dei patientia, qui portat nos omnes in manu ſua, & quotidie damus ſibi alapas peccando, & nō dimittit nos cadere, ſed in die iudicij Deus retrahet manum ſuá, & tunc omnes peccatores ſubitò cadent in infernum in corpore & anima pondere peccatorum. Ideo dicit Propheta, Conuertimini ad Dominum Deum veſtrū, quia benignus, & miſericors eſt, patiēs & multæ miſericordiæ. Ioël. 2. Quilibet ſcit qualē vitā tenet, & in quibus peccatis viuit, &c. Quartus gradus tāgitur ibi, Multū miſericors Dominus, quia pœnitenti dimittit culpas in inſtāti. Cùm enim homo petit veniam cū dolore de peccatis, & propoſito nō redeūdi, ſtatim parcit, & remittit culpas, & recipit eū in gratia ſua, & anima remanet purior ſole, ſic enim in ipſo exorta luce ſolis tenebræ expelluntur. Derelinquat impius viā ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominū, & miſerebitur eius, & ad Deū noſtrū, quoniam multus eſt ad ignoſcendū. Eſa. 55. Si aliquis in pręſentia regis occidiſſet reginá, & filios regis, & peccaſſet cū filiabus regis, deinde veniret ad petendū veniam regi, vtrum eſſet rex in mūdo qui parceret tali & remitteret? Credo quod non, niſi Chriſtus. Nam ſi aliquis interfeciſſet omnes Apoſtolos, & peccaſſet cum omnibus mulieribus, & crucifixiſſet Chriſtū, ſi pòſt cū dolore cordis veniret ad Chriſtū, & peteret veniā, ſtatim parceret ſibi, & reciperet eū in gratia ſua. Si Iudas qui vēdidit Chriſtū petiuiſſet veniam ſicut deſperauit, ſtatim peperciſſet ſibi bono corde. Patet ſua magna miſericordia. In quacunque ingemuerit peccator, nullius iniuſtitiæ eius recordabor. Ezechi. 18. ſecundū 70. Quintus gradus tangitur ibi, Suauis Dominus vniuerſis, quia non ſolùm dimittit pœnitenti culpas, immo rogāti relaxat pœnas. Dicunt ſancti docto. theologi, ꝙ pro quilibet peccato mortali tenetur homo facere 7. annos pœnitentiá in hoc mūdo. Ratio, quia in quolibet peccato mortali homo facit cōtra ſeptē dona ſpirit⁹ ſancti, aliàs reſtat pœna in purgatorio, ver. gra. Si tu recurriſti ad di. &c.

licèt

licèt de hoc ſis confeſſus & abſolutus, tamen oportet te ſeptem annos facere pœnitentiã in hoc mundo pro qualibet vice qua recurriſti. Item pro quolibet iuramento falſo, enormi, vel blaſphemia. Itẽ qui nõ audit miſſam completam in die dominica, mortaliter peccat, Item qui frãgit feſta. Item qui non honorat parentes, &c. Pro qualibet vice tenetur ad ſeptem annos de pœnitentia. Eſt fortè hic aliquis qui tenetur mille annis de pœnitentia & plus, & tandiu nõ viuet bene, nec mũdus fortè tantũ durabit. Sed ecce miſericordia Dei quanta eſt, quia in oratione quã facitis quolibet mane, & ſerò, cogitãdo quomodo debet fieri, ſcilicet quod videtis Chriſtum in cathedra iratũ contra vos, &c. debetis dicere, Pater noſter. Idem de Aue Maria ad virginem Mariam. Si deuotè vos oratis, dicit Deus, de illis mille annis pœnitentiæ, ego dimitto tibi decem, vel centum, vel totum. Hoc oſtenditur manifeſtè Matthæ. 18. de ſeruo debente decem millia talentorum, cui dixit dominus eius, Serue nequã omne debitum dimiſi tibi quoniam rogaſti me. Ergo videte quoniã ſuauis eſt Dominus, beatus vir qui ſperat in eo. Pſal. 33. Pater veſter miſericors eſt. Sextus gradus tãgitur ibi, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius, quia petẽti cõfert gratias, non ſolùm autem petenti remittit culpas, & roganti relaxat pœnas, immo & petenti omnia cõfert, niſi animæ ſint nociua. Quia ſicut vos filio febricitãti veſtro fructus petenti non daretis ſibi, licèt cum lacrymis peteret, quia nocerent ſibi, ſed dabitis ſibi meliora & vtiliora, ſ. zuccharũ roſatũ, vel alia bona, ita Deus filijs ſuis dat eis quod eſt magis vtile & proficuum. Multi petunt pecunias, & non dantur eis, quia ſcit Deus quod eſſent eis damnoſæ. Idem de infirmo qui petit ſanitatẽ, &c. ſed ſi gratia quam petũt ſit eis bona & proficua, ſtatim Deus concedit. Ecce quanta eſt eius miſericordia. Declaretur iſta miſericordia per ſimilitudinem talem. Si aliquis ſuis criminibus eſſet ſententiatus ad furcam, & ille peteret veniam à rege, Rex ſi parceret, magnam miſericordiam ei faceret, ſed ſi ille homo vltra hoc peteret aliquã gratiam à rege, equũ, vel caſtrum, vel alia, & daret ſibi, maiorem gratiam ſibi oſtenderet: quia multi reges de hoc indignarentur. Sic etiam Deus miſericorditer parcit peccatori ad furcam inferni ſententiato, quando humiliter petit ſibi indulgeri, deinde concedit ſibi gratias ei vtiles & proficuas, nec indignatur ei petenti, nec improperat peccata. Deus dat omnibus affluenter, & non improperat, ſcilicet peccata præterita Iaco. 3. Nota non improperat. Iam ſcitis de beata Magdalena qualis fuit, & Chriſtus ſibi omnia remiſit. Et quãdo Magda. petijt pro gratia quod eſſet ſocia virginis matris ſuæ, conceſsit ſibi, nec improperauit peccata dicẽdo: Et nunquid feci tibi ſatis? &c. Itẽ ꝙ eſſet Apoſtola, & conceſsit ſibi. Item quod poſſet viuere in contemplatione ſine cibo & potu in deſerto, & conceſsit ſibi 33. annos. Item

quod

quod ab Angelis eleuaretur, & concesſit ſibi. Idem de Paulo Apoſtolo, cui remiſit omnia peccata, & poſt petijt vt oſtenderet ſibi cælum & gloriam eius, & fecit, non improperauit. Ita facit de peccatoribus. Ideo Iſaias, Miſerationum Domini recordabor, laudē Domini ſuper omnibus quę reddidit nobis Dominus, & ſuper multitudinem bonorum domus Iſraël quæ largitus eſt eis ſecundum indulgentiam ſuam, & ſecundum multitudinem miſericordiarum ſuarū. Iſa. 63. Ergo pater veſter miſericors eſt.

De eadem Dominica. *Sermo III.*

Stote miſericordes. Luc. 6. In iſto ſermone intendo declarare quomodo debemus miſericordiam habere de animabus noſtris. Sed primò ſalutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi & introductione materiæ prædicandæ ſciendum eſt, quod poſt Deum plus obligatur homo animæ ſuæ quàm alicui creaturæ. Et ecce quomodo ſancti doctores declarantes modum charitatis & dilectionis, in primò loco ponunt Deum, quem ſuper omnia creata tenetur homo diligere, ſecundò animā, tertiò proximum, quartò corpus proprium, quintò bona temporalia. Primò ergo ponunt Deum, quia amor Dei in corde debet eſſe vt oleum in lampade, quod eminet & ſupernatat ſuper omnem alium liquorem. In ſecundo loco ponunt animam quam poſt Deum debemus diligere ſuper omnia alia, quia licèt debeatis deligere patrem, & matrem, filios & amicos, non tamen tantùm quod amore eorum faciatis aliquid contra animam veſtram. Corpus autē & poteſtis ponere pro eis, ſed animam non. Caueatis ibi. In tertio loco ponitur amor proximorum, & quantò ſunt proximiores, tantò magis debetis eos diligere, ſcilicet filius patrem & econuersò, vxor virum & econuersò, frater fratrem & econuersò, & ſic de alijs. In quarto loco ponitur corpus proprium. Quilibet debet diligere corpus proprium, ſed magis proximum. Quinto diligenda ſunt bona temporalia, vt diuitiæ, dignitates, honores, beneficia, & officia, &c. Tamen hodie videmus, quod plus diligūtur bona tēporalia quàm corpus propriū, & quod proximus pluſquā anima & Deus. Ecce qualiter ordo charitatis eſt inordinatus. De prędicta ordinatione charitatis aucto. Introduxit me rex in cellā vinarium, ordinauit in me charitatem. Can. 2. Cellam vinariam vocat ſtatū deuotionis, quando Deus de mala vita vocat aliquem ad bonam vitā & ad deuotionem, talis poteſt dicere, Introduxit me rex in cellam vinariam, & inebriatur in amore Dei, & ordinauit in me charitatem in prædictis quinque gradibus, vt dicunt ibi gloſſæ & poſtillæ. Si ergo ex ordinatione diuina debemus habere miſericordiam erga proximum, multò magis erga animam. Ideo dicit them. Eſtote miſericordes, non ſolùm proximis, ſed etiam animabus veſtris. Nullus poteſt

potest verè misericors esse proximo, nisi primò sit misericors animæ suæ. Benefacit animæ suæ vir misericors. Qui autem crudelis est, etiã propinquos abijcit. Prou. 11. Nota propinquos, id est quinq; sensus corporales abijcit, scilicet quantum ad actum, quia non curat bene videre, nec bene audire, sed ea quæ debet videre & audire, & sic de alijs. Patet thema. Misericordia quam debemus habere nos erga animas nostras, potest declarari per septem opera misericordiæ, quem erga corpora debemus habere, quæ ponuntur à Christo.

Septẽ opera misericordiæ corporalia.

Primum est cibare esurientem,
Secundum potare sitientem,
Tertium colligere peregrinum,
Quartum vestire nudum,
Quintum visitare infirmum,
Sextum redimere captiuum,
Septimum sepelire mortuum.

Istud opus ponitur Tob. 4. Ista septem opera misericordiæ sunt exercenda spiritualiter circa animã nostrã. Primum opus misericordiæ est, quod debemus animam nostram cibare, scilicet cibo scripturarũ. De quo Christus, Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Mat. 4. Not. de ore Dei, non dicit de ore Virgilij vel Terentij, &c. sed Dei. Iste cibus datur animæ legendo verba Dei. Liber apertus est mensa, ibi comedit anima legendo & contemplando. Si dicat aliquis, ego nescio legere. Ideo, &c. Solutio. Ideo detis sibi cibũ audiendo, scilicet missam deuotè. Cuius principium est confessio in qua debetis esse, sicut si aliquis dominus inuitauit vos, nunquid venietis vos in medio prandij? nequaquam sed in principio venietis in ablutione manuum & benedictione mẽsæ. Sic Christus inuitat nos in quolibet festo ad prãdium missę. Et sicut sacerdos cõmunicat sacramentaliter, ita & vos communicare debetis spiritualiter. Ideo iam debetis esse in principio, & audire cũ silentio, & audita missã anima est satiata intantũ, quod per totã hebdomadã sibi valet. Item audiẽdo sermones anima cibatur. Prædicator est coquus, & seruiter ministrans vobis quæ parauit in coquina spiritus sancti. Item quolibet mane, & sero cibare animam debetis deuotè orando genibus flexis. Primò signando vos, deinde dicatis, Credo in Deum. Pater noster, & Aue Maria. Nam sicut bis vel ter datis cibum corpori fœtido, & corruptibili, ita bis in die mane, & sero detis cibum animæ. Ecce quare dicit, Estote misericordes. Patet quod peccatum est illorũ qui non cibãt animã suam. Secundum opus misericordiæ erga corpus est potare sitientẽ. Istud opus debemus ergã animã exercere. Potus animæ sunt lacrymæ compunctionis pœnitentialis, & deuotionis spiritualis, & affectionis cælestialis. Dauid, Potum dabis nobis in lacrymis in mensura. Psal. 79. In prandio festiuali

stiuali bibit homo vinum triplex. Primò in principio bibit homo vinum album, secundò rubeum, tertiò clarũ. Ita lacrymæ sunt in tri plici differentia. Primò sunt lacrymæ quę veniunt ex punctione pœnitentiali. Item in principio tanquã vinum album. Verbi gra. Quãdo religiosus intra se cõpunctus dicit, O miser, quid erit de me, &c. & plorat, tunc anima potatur vino albo. Idẽ de clerico & laico. Ecce quare dicit, potum dabis nobis, &c. Nota quare dicit in mensura, quia quãtò peccata sunt maiora, & grauiora, tantò plus & lacrymæ debẽt abũdare. Secũdò lacrymę sunt deuotiones ex cõpassione passionis Christi. Istæ sunt vt vinũ rubeum, Istæ lacrymæ non veniunt quãdiu homo est in peccato, sed postquã homo habuit contritionẽ de peccatis, veniunt istæ lacrymę deuotionis. In mensura, quia quãto homo plus elongatur à negotijs mundi, & contemplatur Christi passionem, tantò magis abundant lacrymæ deuotionis spiritualis. Tertiò lacrymæ sunt affectiones cælestiales tanquam claretum, quæ inebriant animam ex desiderio paradisi & essendi cũ Deo. In mensura, quantò plus despiciuntur honores, diuitiæ, officia, & dignitates mundi huius, tãtò plus abundant lacrymæ affectionis cęlestis. Ergo esto, &c. Tertium opus misericordiæ est colligere peregrinum, quia nõ potest secũ portare domũ. Ita erga animã nostrã exercere debemus, quæ est peregrina dupliciter. Primò negatiuè, quando nõ facit opera meritoria. Secũdò affirmatiuè, discurrẽdo ad sæcularia negotia. Ideo est magna misericordia ipsum colligere operando meritoriè, & recolligere eam ne se distrahat in negotijs mundanis & tẽporalibus, quod nõ curat de anima de qua debemus curare. Ideo dicit scriptura, Miserere animæ tuæ placens Deo, & cõtine & congrega cor tuũ in sanctitate eius, & tristitiã longè expelle à te. Eccl. 30. Quartũ opus misericordiæ est vestire nudum. Idẽ circa animã nostrã faciendum est. Vestes animæ sunt virtutes. Camisia animæ est virtus castitatis, quę carnẽ tangit vt camisia. Secunda tunica est humilitas, quia castitas sine humilitate nõ placet Deo. Virgo autẽ Maria nõ placuisset Deo ex sola virginitate. Ideo dicit ipsa. Quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ, &c. Quid valet persona casta & præsumptuosa, quæ despicit & dedignatur de persona luxuriosa di. Non sum ego talis. Non sic virgo Maria despexit Mariã Magdaledam. Hoc nihil valet. Tertia tunica siue pelliciũ est cõpassio Christi. Mantellũ autem est charitas. 1. Pet. 4. Charitas operit multitudinẽ peccatorũ. Ideo Apostolus, Induite vos sicut electi Dei, & sancti & dilecti, viscera misericordię, benignitatẽ, humilitatẽ, modestiam, patientiã, supportãtes inuicẽ, &c. ad Col. 3. Hic habetis responsionẽ ad vnã quęstionẽ quã aliqui faciunt, vtrum in alio sæculo erimus nudi, vel induti. Dico quod de bonis nullus erit nudus, quia nihil turpius quàm videre animã nudã. Et sicut si modò veniret aliqua persona nuda, omnes indi

gna-

gnarentur cõtra eam. Sic sancti indignantur cõtra animã nudã clamãtes ad infernũ ad infernũ, in quo inferno omnes animę sunt nudæ. Ideo Io. dicit: Beatus qui vigilat, id est diligens, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videãt turpitudinẽ eius. Apo. 16. Quintum est visitare infirmũ, & consolari eũ, quod multum placet Deo. Idem de anima quæ infirmatur quolibet die, quia nullus est ita sanctus & perfectus, quin peccet. Septies in die cadit iustus. Prouer. 24. ad minus venialiter peccando ex aliquibus excessibus vitæ, vel superfluitatibus. Ideo visitãda est tali modo. In sero postquã homo fecit orationem, debet se examinare qualiter expendit diem. Si est religiosus vel clericus, debet cogitare qualiter dixit officium, missam, si defecit in aliquo, si errauit in aliquo, scilicet comedẽdo, bibẽdo, loquendo, isto modo visitatur infirmus. Isto modo ille sanctus Iob visitabat spiritũ suum. Ideo dicebat: Vitã & misericordiã tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spiritũ meũ. Iob 10. Et sicut quilibet tenetur visitare animã suam, ita rectores tenentur visitare non solùm animã propriã, sed etiam villã eis cõmissam, si sit in ea aliquid contra Deum, vel contra proximũ, vel contra bonum publicũ, aliàs in malo puncto reperientur rectores, nisi corrigant peccata notoria, secùs de occultis. Visitans speciem tuã non peccabis. Et scies quoque quoniã multiplex erit semen tuum, & progenies tua, quasi herba terræ. Ingredieris in abundantia, s. virtutum, sepulchrum tuum, &c. Iob 5. Contra Deum sunt blasphemi, contra proximum lusores, contra bonum publicum meretrices, &c. Sextum opus misericordiæ est redimere captiuos. Magna misericordia & maxima quãdo sunt in periculo abnegandi. Ita circa animam quæ multis debitis est obligata in hoc mũdo, & hoc pro suis culpis & peccatis præteritis. Secundum doctrinam sanctorum doctorum pro quolibet peccato mortali obligatur in hoc mundo in septem annis de pœnitentia. Ratio, quia in quolibet peccato mortali facit iniuriam septem donis spiritus sancti. Et si in præsenti quis perfectè non satisfecerit, necessariò in purgatorio, si in gratia decedat, soluere habebit. Opera pœnitentialia sunt quæ restant, vt ieiunia, orationes, & huiusmodi. Et sic redimitur spiritus. Est qui multa redimat modico pretio, & est restituens ea in septuplũ. Eccle. 20. No. est qui multa, &c. nõ dicit qui sunt, quia pauci sunt qui faciũt pœnitentiã, omnes dant se solatijs. Sed in quolibet loco, vel collegio, est aliquis qui facit pœnitentiam, propter quẽ Deus sustinet alios, quia aliàs fortè statim destruerentur. Nota, modico pretio, quia non sunt condignę passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis, &c. ad Ro. 8. Nota, restituẽs ea in septuplum. Conclusio est hic theologiæ, quod nullum opus pœnitentiale satisfacit nisi fiat in gratia. Oportet enim quod opus sit meritorium ad hoc quod sit satisfactorium,

ita quod opera pœnitentialia facta in gratia ſunt ſimul meritoria, & ſatisfactoria. Ideo dicit, Reſtituens in ſeptuplum, propter ſeptē dona ſpiritus ſancti, quę per pœnitentiam ſibi reſtituuntur, & propter ſeptem peccata mortalia, quæ ſibi remittuntur. Ergo eſtote miſericordes, &c. Septimum opus miſericordiæ eſt ſepelire mortuos. Et iſto opere Tobias multum placuit Deo. Iſtud opus exercendum eſt circa animam noſtram. Nobiliſsima ſepulchra animarum ſunt vulnera Chriſti tam manuum quàm pedum, quàm etiam lateris. Sepelitur in eis anima meditatione & contemplatione, cogitando illa ſanctiſsima vulnera quæ aperuerunt paradiſum. De iſto ſepulchro allegoricè dicit Eſaias, Excidiſti tibi hîc ſepulchrum, excidiſti in excelſo memoriale diligenter in petra tabernaculum tibi. Eſa. 22. Nota, excidiſti tibi ſepulchrum. ſcilicet opere intellectus contemplando. Memoriale, quia ſicut ſepulchrum dicitur monumentū, id eſt monens mentem. In petra, de qua Apoſtolus, Petra autem erat Chriſtus. 1. Cor. 10. Ergo eſtote miſericordes, &c. Deo gratias.

De eadem Dominica. *Sermo IIII.*

Reatura liberabitur à ſeruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Verbum iſtud habetur textualiter ad Rom. 8. & in epiſtola currentis dominicæ. Thema dat mihi motiuū de libero arbitrio prædicādi. Materia erit bona, &c Salutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi & materiæ prædicandæ introductione ſciendum quod inter omnes creaturas corporales à Deo in hoc mūdo creatas, ſingulare priuilegium eſt nobis, ſcilicet liberum habere arbitrium. Quædam enim creaturæ ſunt, quæ nullum habent arbitrium, nec liberum nec coactum, vt illæ creaturæ quæ nullam habent cognitionē. Quædam autē habent arbitrium, ſed non liberum, ſed quaſi coactum & neceſſarium, vt animalia irrationabilia. Solus autem homo habet liberum arbitrium. Primus gradus creaturarū corporalium eſt earum quæ nullam cognitionem habent, immo ſine proprio iudicio mouentur iuxta qualitates eis à Deo datas ab initio. Verbi gratia de lapide qui non habet cognitionem, ſed naturaliter deſcendit, & de igne qui naturaliter aſcendit ſurſum. Idem de arboribus producentibus fructus ſecundū ſuas qualitates ſine aliquo arbitrio ſed faciunt ſua opera ſicut ſagitta miſſa à ſagittario. Secundus gradus eſt creaturarū corporalium, quæ habent arbitriū, ſed non liberum, ſed coactum vel neceſſarium, ſicut ſunt creaturæ quæ habent cognitionē, & iudicium, ſed non eſt liberū, quia non habent rationē. Verbi gratia de pullo, quando videt miluū, ſtatim arbitratur & iudicat ꝙ eſt contrarius ei, & fugit. Item de oue & de agno reſpectu lupi. Homini autē Deus dedit arbitriū & iudicium. Quia ſi iudicat aliquid eſſe ſibi bonū, ſed eſſet

in damnum proximi, non facit. Verbi gratia, si aliquis homo deside- rat aliquod bonum delectabile, puta vnum magnũ solatiũ, ecce ar- bitrium, & nõ vult recipere illud solatium, quia esset contra Deum, tunc arbitrium est liberũ & nõ coactũ. Ideo soli homini imputatur meritum, si facit bona, vel demeritum, si facit mala, ex libertate arbi- trij. Aucto. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. glos. id est libertate arbitrij. Adiecit mandata, & præcepta sua. Si volueris mandata conseruare, conseruabunt te. Ap- posuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrige manũ tuam. Ante hominem, vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei dabitur illi. Eccl. 15. No. Adiecit mandata & præcepta. Differentia est inter mandata & præcepta strictè loquendo. Quia mandata sunt præcepta affirmatiua, quę inducunt ad virtutes, & obligant semper, sed non pro semper, quia in casu non sunt seruanda, quia in magna necessitate possunt festa frangi. Item in casu non tenetur homo ho- norare parentes si abnegant fidem, &c. Pręcepta autem sunt manda- ta negatiua, quæ prohibent vitia, & sunt affirmatiuis fortiora, quia nullo casu possunt frangi: quia in nullo casu adorãdi sunt dij extra- nei, nullo casu est periurandũ, & sic de alijs negatiuis, quæ obligant semper & pro semper. Patet ergo conclusio quod super omnes crea- turas corporales solus homo habet liberum arbitrium. No. quatuor gradus ligationis liberi arbitrij.

Hoc interest inter affirmatiua et negatiua præcepta, quod illa semper, ista verò, etiam pro semper obligant.

Primus est per gehennam,
Secundus per culpam,
Tertius per gratiam,
Quartus per gloriam.

Primum est ligatum durabiliter. Secundum est infirmũ debiliter. Tertium est sanatum veraciter. Quartum est eleuatũ sublimiter, & de quarto loquitur them. di. In libertatem gloriæ filiorũ Dei. Dico primò quod prim⁹ gradus liberi arbitrij est ligati durabiliter, & iste gradus liberi arbitrij est in damnatis, qui habent liberum arbitriũ, sed ligatum totaliter. Non credatis quod liberum arbitriũ sit actus vel habitus, seu qualitas accidentalis acquisita, imò est essentiale ip- sius animę & nullo modo deperditur: sed in damnatis ligatur tota- liter intantũ quod ab intra non possunt velle aliquod bonũ, nec ad extra facere, semper cupiũt & desiderant mala si volunt aliquod bo- num, tamen hoc velle est malum propter malum finem, sicut patet de illo diuite petente quod Deus mitteret aliquẽ ex mortuis fratri- bus suis vt facerent pœnitentiam ne damnarentur. Dico enim quod istud desideriũ erat malum propter malum finem, quia sciebat quod ex eorũ damnatione sibi augmentaretur pœna, sicut quando titio- ni addũtur ligna magis comburitur. Quia ergo ipse merebatur pati cum alijs cum quibus peccauit, desiderabat quod illuc nõ venirent,

& iu-

& iustitia Dei impediretur, ecce malus finis. De hoc vide S. Tho. in 4. dist. 50. Patet ergo quod damnati habent liberum arbitrium, sed ligatum totaliter. Sunt enim sicut captiuus vel miles captus, ligatus & catenatus qui liberum arbitrium habet, sed ligatum, quia non potest facere quod vult. Idem de damnatis. De hoc aucto. Ligatis manibus & pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores. Matt. 22. No. in tenebras exteriores. In hoc mundo peccatores sunt in tenebris interioribus: quia peccata sunt in anima intus, sed in inferno erunt in tenebris exteriobus, quia licèt ibi sit ignis, parum clarescit ad instar ignis sulphuris. Not. ligatis pedibus, s. affectionis, quia ea quæ facimus, omnia facimus affectione & amore, quia si homo timet infirmitatem, vel vitat pericula, & mortem, totum facit amore & affectione ad cor proprium. Sed in damnatis amor & affectio ligata sunt. Item ligatis manibus, s. operatione, quia damnati nullum bonum operari possunt. De hoc dicit Hiere. Ecce ego prædico libertatem, ait Dominus, ad gladium & famem, & ad pestem, & dabo vos in commotionem cũctis regnis terræ. Hiere. 34. Nota hîc quatuor, qualiter liberum arbitrium damnatorum est ligatum totaliter, & non potest in bonum aliquod exire. Primò dicit, ad gladium. Iste gladius est sententia Christi damnatis dicentis. Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Mat. 25. De isto gladio dicit Ioannes, De ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus, vt in ipso percutiat gentes. Apo. 19. Secundò, ad famem, quia tanta fames, caristia, & paupertas est in inferno, ꝙ non possunt guttã aquæ obtinere, vt patet de diuite epulone. Tertiò, ad pestem, s. pœnarum, laborum, & miseriarum, & omniũ malorum abundantiam. Quartò, & dabo vos in commotionẽ cunctis regnis terræ, quia non solùm dæmones ad inuicem habent guerrã, sed etiam damnati, quia pater contra filium, & econuerso, vir contra vxorem, &c. Secundus gradus liberi arbitrij est liberi arbitrij ligati per culpam, quod est infirmum debiliter. Iste gradus est in peccatoribus, qui possunt de peccatis pœnitere & nolunt. Ideo habent liberum arbitrium infirmum debiliter. Sic enim infirmus debiliter mouetur ad illa quę sunt sibi vtilia, tamen diligenter mouetur ad ea quæ sunt sibi cõtraria & nociua, vt febricitans ad vinum & fructus, & similia. Sic etiam est de peccatore qui habet libertatem exeundi & dimittendi peccata, & nõ curat, nõ confitetur, nec cõmunicat, nec audit sermones, nec orat. Ideo Apostolus, Cùm serui essetis peccati, liberi fuistis iustitię. ad Rom. 6. Ideo valde cauendum est à peccato mortali. Quando sentitur quod persona consueuit dulciter & delectabiliter orare, orat cum tædio. Idẽ de missa audiẽda. Idẽ de sermone, & cõfessione, & cõmunione, malum signũ est: sed quando prędicta fiunt delectabiliter & cum feruore spiritus & diligẽter, bonum

ſignum eſt. De hac materia dicit ſcriptura, Liberati à peccati, ſerui
autem facti Deo habetis fructum veſtrum. ad Ro.6. Sicut enim fru
ctus comeduntur delectabiliter, ita qui eſt in gratia delectabiliter
operatur ea quæ Dei ſunt. Propter hoc Dauid poſtquã peccauit di-
xit, Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum, ſana me Domi-
ne, quoniã cõturbata ſunt oſſa mea. Pſal.6. Nõ loquebatur de infir
mitate corporis, quia nõ legitur tũc fuiſſe infirmus, ſed loquebatur
de infirmitate animæ. No. cũ dicit, oſſa mea. Sicut oſſa ſuſtinẽt cor-
pus, ita virtutes acquiſitiuè ſuſtinẽt animã. Nã peccãdo conturban-
tur non ſolũ virtutes, immo etiã & potentiæ animæ, memoria, intel
lectus, & voluntas, & ſentimenta omnia conturbantur per peccatũ,
quia nõ delectãtur in his quæ Dei ſunt. Tertius grad⁹ liberi arbitrij
eſt illius qui eſt ſanatus veraciter. Iſte gradus liberi arbitrij eſt in il-
lis qui ſunt in ſtatu gratiæ, viuũt iuſtè & ſanctè ſecũdũ ſuũ ſtatũ &
conditionem. Tales autem habẽt liberũ arbitriũ ſanatum veraciter.
Auctoritas Chriſti. Amen amen dico vobis, quia ſi filius vos libera-
uerit, verè liberi eritis. Io. 8. No. ſi filius vos liberauerit. Quare Chri
ſtus appropriauit ſibi liberationẽ peccatorũ, quare nõ dixit, ſi pater
vel Spiritus ſanctus vos liberauerit, cũ vna virtus & poteſtas ſit triũ
perſonarũ? quia à principio mundi vſque ad finẽ nullus homo fuit
liberatus niſi virtute Chriſti & crucis eius. Si dicatur, quomodo A-
dã & alij ante incarnationẽ Chriſti exiſtẽtes fuerũt liberati à peccatõ?
Dico Adam & multi patriarchę, & prophetæ fuerunt liberati à pec
Fides implicita & explicita.
cato ex credentia Chriſti venturi, & populus ſimplex implicitè hoc
credens etiam liberabatur à peccatis. Ecce quare dicit, ſi filius vos
liberauerit. Hoc fuit figuratũ Nu.20. in ſerpẽte æneo. No. hiſto. Fi-
gurabatur clarè per ſerpẽtẽ æneũ, ꝙ ſi aliquis eſſet venenatus à ſer-
pentibus inferni per ſuperbiã, vel auaritiam, & ſic de alijs, quod vir-
tute paſsionis Chriſti liberaretur ſi eſſet credens & obediens, quia
alias non. Quartus gradus liberi arbitrij eſt illius qui eſt eleuatus
ſublimiter. Iſte gradus eſt in beatis in paradiſo, quia ſicut dãnati nõ
perdunt liberum arbitrium, multominus ſancti, ſed habẽt ipſum ele-
uatum ſublimiter à miſerijs, nec poſſunt peccare. De quo vide S.
Tho. 1. par. q.62. ar.8. Diceret aliquis, Liberum arbitriũ eſt, poſſe
peccare, vel nõ: ſed hoc non poſſunt ſancti, quia ſunt impeccabiles,
quomodo habent ergo liberũ arbitriũ? Reſpondeo & do vobis ſimi
litudinem de duobus nautis habentibus duas naues quæ vadũt per
mare. Vna eſt barca quę poteſt capi & captiuari ab Agarenis, & vna
galiota ita leuis quod nullo modo poteſt capi nec captiuari. Modò
licèt barca & galiota habeãt liberũ arbitriũ ex parte gubernatorum
& nautarũ, tamẽ galiota eſt magis alta & firma quã barca. Ita in pro
poſito quilibet noſtrum nauigat ad cælũ cũ barca etiam diſcooper-
ta & perforata per ſentimentũ, id eſt punctiones tentationum cum
peri-

periculo captiuandi. Patronus est ſpiritus ſiue anima, quę eſt motor corporis, & eſt in corpore ſicut nauta in naui. Sancti autē nauigant cū galiota impeccabilitatis, & ſine periculo. Ipſi ergo propriè ſunt liberi, ita quod libertas arbitrij non conſiſtit in hoc quod eſt poſſe facere bonū & malum, ſed cōſiſtit in hoc quod homo poteſt eligere hoc & illud bonum ſeruato ordine finis. velle enim malū non eſt libertas, nec pars libertatis. De hoc vide Sanct. Tho. 1. par. q. 62. ar. 8. Aliàs, nec Deus, nec angeli beati haberēt liberū arbitriū, quia nō poſſunt peccare, quia poſſe peccare eſt liberi arbitrij. Ideo apoſtolus, Ipſa creatura, ſcilicet humana liberabitur à ſeruitute corruptionis huius, ſcilicet poſſibilitatis peccandi in libertatem gloriæ filiorum, quod eſt thema. Deo gratias.

De eadem Dominica.

Sermo V.

Vnt viri miſericordiæ, quorū pietates non defuerunt. Verbū iſtud habetur textualiter in lib Eccle. 44. & officiatur in epiſtola hodierna. Hoc verbū loquitur de perſonis ſanctis & perfectis in vita dicens, quod perſonæ perfectè nō ſolùm abundāt in operibus miſericordiæ, ſed etiam in operibus pietatis. Sunt viri, &c. Eſt hic vna breuis quęſtio. Quæ eſt differentia inter opera miſericordiæ & opera pietatis? quia niſi eſſet differētia, videretur nugatio, cùm ſ. dixit, Sunt viri miſericordię & pietatis. Dico quod licèt vulgariter miſericordia & pietas pro eodem ſumantur, tamen ſtrictè loquendo differūt. Quia miſericordia eſt vna virtus quę prouocat cor ad faciēdum bonū proximo de his quæ tangunt corpus. Sed pietas eſt virtus quę prouocat creaturā ad faciendum bonum proximo de his que pertinent ad animā. Verbi gratia. Dare cibum vel potū, veſtire nudum & huiuſmodi, iſta ſunt opera miſericordię. Sed dare ſcientiā ignoranti iſtruendo, vel corrigere errantē, vel conſolando triſtē, dubitantē cōſiliādo, iſta ſunt opera pietatis quę ſunt meliora quàm opera miſericordiæ, quia ſicut anima valet plus quā corpus. Caro nō prodeſt quidquā. Ioan. 6. Quantò anima eſt melior corpore tātò bona quę fiunt erga animam ſunt meliora, & illa dicūtur opera pietatis. Ex hoc ſequitur quod prædicatores plus dant vobis quā accipiant, quia dant vobis opera pietatis, & vos datis opera miſericordiæ. Ideo dicebat apoſtolus, Si nos vobis ſpiritualia ſeminamus, nō magnū eſt ſi nos carnalia veſtra metamus. q. d. non. 1. Cor. 9. Ideo ſcribens ad Timotheū exhortando ad opera pietatis dicebat, Exerce teipſum ad pietatē. Nā corporalis exercitatio quæ fit per opera miſericordię, ad modicum vtilis eſt. Pietas autem ad omnia vtilis eſt. 1. Tim. 4. Patet ergo differētia inter opera miſericordię & pietatis. Ideo dicit thema. Sūt viri miſericordię quorum pietates non defuerunt. Patet thema. Quæſi-

ui amore vestri opera misericordię & pietatis, in quo numero possunt cōprehēdi, & inueni ꝙ vtraq; possunt cōprehendi quadrupliciter. Quatuor enim sunt opera misericordię, quę respiciũt corp⁹, & totidē sũt pietatis circa animā, Opera misericordię corporalia sunt.

Primum dare liberè,
Secundum prestare purè,
Tertium reddere plenè,
Quartum seruire humillimè.
Opera autem pietatis animæ sunt,
Primum orare copiosè,
Secundum loqui perfectuosè,
Tertium parcere ex corde,
Quartum supportare gratiosè.

De his qui habent ista, scilicet opera. dicit thema. Sunt viri misericordiæ, &c. Primum opus misericordiæ quod respicit corpus est dare liberaliter petenti eleemosynam. Sunt multi qui diu faciunt expectare pauperem, deinde dicunt sibi, vadas, & pauper propter necessitatem iterum petit, & dicunt sibi, vadas in mala hora, ex tædio dant sibi aliquid, illud non est eleemosyna, quia non datur liberaliter, nec bono corde, immo iam pauper emit illud ex verecundia & petitionibus. Sen. Nihil carius emitur quàm quod precibus obtinetur. Idē est quādo vir & vxor sunt in mēsa, & pauper quęrit ad portam, & nullus respondet sibi, aliquid dando, vel remittendo eū dulciter, magnus defectus est Christianorum, quia ad minus debēt dicere, vadatis. Multi enim finaliter petitionibus pauperis attædiati, dant sibi frustum panis, ac si cani daretur. Nota de illo qui cum vno pane voluit percutere pauperem, sed pauper sciuit ludere ad pilā, & sciuit ipsum recipere dicēs, amore Dei sit, sed illa eleemosyna nihil valet danti, quia nō dedit liberè, nec bono corde. Aucto. Qui parcè, id est modicum seminat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: vnusquisq; prout destinauit in corde suo nō ex tristitia aut necessitate. Hilarem enim datorē diligit Deus. 2. Cor. 9. Et sequitur, Potēs est autē Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abūdetis. No. qui parcè seminat, debes cogitare quod manus pauperis sit terra fructifera. Nota, vnusquisque prout voluit destinare in corde suo. Nota hîc bonum modum faciendi eleemosynā. Debes cogitare, modò est Dominica, & volo ire ad ecclesiam ad petendum eleemosynam à Deo. Ideo volo amore sui dare tot denarios, & portanturiam in manu ad vitandū tædiū aperiendi bursam, & vanā gloriā, &c. Secūdum opus est prestare purè. Mutuare in casu maior misericordia est quā dare. Verbi gra. Si pauper venit ad diuitē petens auxiliū ab eo, & diues dat sibi 12. vel 18. de-

narios, misericordiam facit sibi, sed maior misericordia fit sibi ab alio diuite, qui nihil dat sibi, sed mutuat ei. 12. florenos, cum quibus poterit seminare, colligere: & prouidere domui suæ & filijs, &c. Iocũdus, sup. potest esse homo qui miseretur, & cõmodat, disponit sermones suos in iudicio quando Christus dicet, Quid fecisti pro me. Ecce ego quid feci pro te, ostendens vulnera. Respondere poterit, Domine amore vestri mutuaui pauperi. Et sequitur, quia in æternũ non cõmouebitur. Et dico ꝙ ista mutuatio debet fieri purè, s. sine vsura. Multi mutuant, sed non purè, præstant autem. 10. florenos pro 12. &c. Alij dicũt nolo facere vsurã, sed ponunt pecunias in possessione Iudæorum, putantes ꝙ Iudęi possent facere vsurã. Sed dico ꝙ nec Iudæi possunt facere vsurã, quia quando Moyses dixit eis, Non fœnerabis fratri tuo, &c. Hoc dicit ad euitandũ maius peccatum, nõ quod eis cõcederet licentiã faciendi vsurã. Tales faciunt peccatum Pilati, qui dixit se nõ occidere Christũ, immo lauit manus. Et Iudæi: Nos legem habemus, &c. Et Pilatus, Crucifigite eum vos, non excusatur Pilatus. Item de illis qui dicunt, Non facerẽ ego vsurã, sed vos Iudæi facitis. Cum ipsis ibitis ad infernum. Item idem dicẽdum est de illis qui faciunt operari captiuos vel seruos in die festo. Digni sunt morte, nõ solũ qui ea faciunt, sed etiã qui cõsentiunt faciẽtib⁹, ad Ro. 1. Si dicatur, ergo de quo viuã ego, &c. Dico ꝙ si vis mutuare purè sine vsura, Deus dabit tibi vsurã, omnia bona multiplicãdo & conseruando, dando tibi gratiam in hoc mundo & gloriã in alio. Ideo auisetis vos, nolite recipere vsurã nisi à Deo. Tertium opus misericordiæ est reddere plenè, s. restituendo plenè, non solum illa quæ recepit, sed etiam dãnum quod intulit. Si recipistis bona, pecunias, & fructus, oportet reddere. Si damnificastis aliquem ad idem. Reddite omnibus debita. Nemini quidquam debeatis nisi vt inuicem diligatis. Ro. 13. Benedictus qui potest dicere cũ veritate, Benedictus Deus, quia parũ habeo, tamẽ nihil est tibi de vsura, furto, rapina, &c. Magis durabunt bona istius qui nõ habet nisi 20. vel 30. florenos, sed de bono iusto, quã illius qui habet mille vel duo millia de vsura, furtis, &c. Verbi gratia. Si vultis conseruare poma, putrida separare necesse est, aliàs, &c. Quartũ opus est seruire humiliter. Magna misericordia est seruire, & habet magnã vtilitatem. Ideo Christus dedit exemplum seruiẽdi. Voluit enim seruire & lauare pedes discipulis. Filius hominis nõ venit ministrari, sed ministrare. Sed dico quod istud seruitium debet fieri dulciter, maximè infirmis qui grauantur infirmitate, & magnum meritum est. No. hîc miraculum quod legitur in histo. sancti Iacobi de quinque vel sex socijs eũtibus ad sanctũ Iacobũ, & in via vnus fuit infirm⁹, &c. Ideo Apostolus, Vos in libertatẽ vocati estis fratres, tamen ne libertatem in occasionẽ detis carnis, s. per charitatẽ spiritus, seruite inuicẽ. ad Gal. 5. Ista sunt qua-

Deute. 23. d.

uor opera misericordiæ, quæ respiciũt corpus, dare liberaliter, præstare purè, &c. Quintum opus est orare copiose. Et est primũ opus pietatis orare pro omnibus generaliter. Si oratis solùm pro vobis, vt Deus det vobis sanitatem si estis infirmus, vel superabundantiam si estis pauper, vel remissionem peccatorum, bona oratio est. Sed esset melior si fieret pro omnibus infirmis, vel pauperibus, vel peccatoribus, & plus obtineretis orando pro omnibus quã solùm pro vobis. Ideo Christus Apostolis petentibus, doce nos orare, dixit, Sic orabitis, Pater noster, &c. & non dixit mi, sed in plurali, Pater noster ad ostendendũ quod pro omnibus est orandũ: pro illis qui sunt in gratia, vt in ea conseruentur, qui sunt in peccato vt cõuertantur, pro amicis & inimicis vt veniant ad pœnitentiã, pro infidelibus vt illuminẽtur, pro defunctis vt liberẽtur à purgatorio. Illa est pietas quæ valet plus quã misericordia, quia respicit animã & vtilitatem, quia non solùm animæ valet, sed etiam corpori, vitæ, & bonis, & maiorẽ communitatem, quia nõ solùm pro vno, sed pro omnibus generaliter. Ideo dicit scriptura, Obsecro primũ omniũ fieri obsecrationes, orationes, & postulationes, gratiarũactiones, pro omnibus hominibus. 1. ad Tim. 2. Sextũ opus est loqui profectuose. Et est secundũ opus pietatis. Maiorem eleemosynã facit lingua quã manus instruẽdo ignorantem qui nescit se signare, nec orare, nec Pater, nec Aue Maria, nec cõfiteri. Magna pietas est talem instruere. Item corrigere errantem, consolari tristẽ & huiusmodi. Ideo dicit scriptura, Omnis sermo malus ex ore vestro nõ procedat, sed si quis bonus est ad ædificationem vt det gratiam audientibus. ad Ephe. 4. Magnã eleemosynam facit qui dat ad comedendũ centum pauperibus, sed maiorem eleemosynã facit prædicator, qui dat ad comedendum quingentis vel mille hominibus de cibo quẽ parauit in coquina Spiritus sancti. Septimum opus est parcere ex corde. Et est tertiũ opus pietatis remittere ex corde offensas & iniurias. Non tãtũ est pietas offendenti, sed etiã ipsi offenso, quia venenũ iracundiæ mortiferũ ex visceribus suæ animæ euomit. ideo Ioan. Nos scimus quoniã translati sumus de morte ad vitã, quoniã diligimus fratres. Qui verò non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est, s. suipsius. Et scitis quoniam omnis homicida nõ habet vitam æternam. 1. Io. 3. Octauũ opus est supportare gratiosè. Scire supportare tediosos est pietas maior, quã misericordia. Verbi gratia. Erunt vir & vxor, & vir erit bon9 & gratus & morigeratus & mulier erit vna rabiosa & cõtentiosa, ideo debet vir supportare eã. Et econuersò si vir est vagus & ribaldus, & mulier proba & honesta, ipsa supportare debet eum, pater filium debet supportare, & econuersò socius socium supportare debet, & quilibet gratiosè defectus aliorũ. Ratio, quia nunquã aliquis fuit in hoc mũdo nisi Christus & virgo Maria sine de-

fine defectu. Si tu vis vxorem fine defectu, non inuenies, si mulier vult virum non inueniet. Ideo oportet quod supportet vir vxorem, socius socium, alias nunquam haberent pacem. Nota exemplum de vitis patrum de illo sancto eremita qui pro nihilo irascebatur, & semel intra se dixit, O miser, quidquid boni facio perdo ex ista impatientia. Cogitauit ire ad desertum ne haberet occasionem irascendi, & sic fecit. Et cùm semel comederet panē & aquā prouocat⁹ est ira, quia fregit situlam, & ad se reuersus dixit, O miser oportet supportare. Magna virtus est. Ideo Apostolus, Cū omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportātes inuicem in charitate. ad Eph. 4. Modò scitis quæ sunt opera misericordię, & quæ pietatis, de quibus dicit thema, Sunt viri misericordiæ, &c.

Dominica V. post festum Trinitatis. Sermo I.

Xi à me Domine, quia homo peccator sum ego. Lu. 5. Materia quā nunc volo prædicare erit subtilis & intricata, quia thema ita requirit, s. de modis quibus Deus habitat in creaturis, &c. Sed primò salutetur virgo Maria, &c. Verbū thematis habet difficultatē magnā volenti ipsum strictè recipere. Fuit enim verbum B. Petri ad Christum viso miraculo de captura piscium, quia dixit Christo, Exi à me Domine, &c. O B. Petre medico dicitis vt recedat ab infirmo, cùm deberetis sibi potius dicere, Mane mecum Domine medice, &c. maximè cùm Christus dicat, Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Mat. 19. Si medicus ergo curans animas peccatoribus est necessarius, quomodo Petrus dixit verbum propositum, Exi à me. De quo verbo Petrus tamen laudatur. Responsio est ista, quia B. Petrus dixit hoc verbum pro magna reuerentia quam portabat Christo & exhibebat. Sicut diceret infirmus pauper & rusticus medico nobilissimo reuerētialiter, Exi à me, quia ego sum pauper, &c. Isto modo loquebatur B. Petrus considerans Christi maiestatem, & suā paruitatem & modicitatem. Sicut Centurio qui dedit repulsam Christo ex reuerentia inestimabili di. Domine nō sum dignus vt intres sub tectum meum: nam, &c. Mat. 13. Patet the. No. quod inuenimus in sacra scriptura triplicem bonū & optabilē exitum Dei ab homine,

Primus exitus est per gratiam habitualem,
Secundus per diligentiam virtualem,
Tertius per vtilitatem proximalem.

Dico primò ꝙ est exitus Dei in creatura per gratiā habitualem. Doctrina est cōmunis quod Deus stat in qualibet creatura per potētiā, essentiā, & presentiā, siue sit bona creatura, siue sit mala. De ista materia vide S. Tho. 1. p. q. 8 ar. 3. Per potentiā dicitur stare, sicut rex dicitur esse in toto suo regno, & in qualibet eius parte, quia vbiq; extēditur sua potētia. Sic potētia Dei extēditur vbiq;, ad omnē locū, ad

infernum,ad purgatorium,terram,cęlum,&c.ad generandum,cor-
rumpendum,puniendum,pręmiandum,&c. Aucto. Domine Deus
rex omnipotens,in ditione tua cuncta ſunt poſita, & nõ eſt qui poſ
ſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſraël. Tu feciſti cæ-
lum & terrã, & quidquid cæli ambitu cõtinetur, dominus omnium
es,nec eſt qui reſiſtat maieſtati tuæ. Cuncta noſti & ſcis,quia nõ pro
ſuperbia, & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc.
Heſter 13. Secundò Deus eſt vbique per præſentiam. Rex licèt per
potentiã ſit in toto ſuo regno,non tamen vbique per præſentiã,quia
non omnia videt, nec ei ſunt omnia præſentia, immo oportet eum
inueſtigare per cõmiſſarias literas,proceſſus & huiuſmodi. Sed deus
ſicut eſt vbique per potentiam, ita eſt vbique per præſentiam, quia
omnia ſunt præſentia ſuæ ſcientiæ,& omnia ſcit. Omnia nuda & a-
perta ſunt oculis eius. ad Heb. 4. Tertiò Deus eſt vbique per eſſentiã.
Quia cælum & terra & quælibet creatura exiſtens eſt plena ſua dei-
tate. Quemadmodum videmus quod in meridie aër eſt plenus cla-
ritate ſolis,ita quælibet creatura eſt plena diuina eſſentia. Nunquid
non cælum & terram ego implebo, dicit Dominus, Hiere. 23. Sicut
enim anima hominis implet totum hominem & quãlibet eius par-
tem,ita diuina eſſentia implet totum mundum & quãlibet eius par-
tẽ. Sed ſicut anima oſtẽdit in capite ſuas potentias, virtutes, & per-
fectiones,ita Deus qui licèt ita bene ſit in terra ſicut in cælo, oſten-
dit ſuam eſſentiam beatis facie ad faciem. Si ergo aliquis eſt pecca-
tor,peccatum non tollit quin ſit Dei creatura: & ideo in eo eſt Deus
per potentiam, eſſentiam, & præſentiam, ſed non eſt in eo per gra-
tiam habitualem. Eſt ergo Deus in creatura primo modo eſſendi,
ſ. per potentiam,eſſentiam, & præſentiam,ſed non eſt in eo per gra-
tiam habitualem, propter hoc dixit Moyſes Iudæis peccatoribus,
Nolite aſcendere. Non enim eſt Deus vobiſcum,ne corruatis coram
inimicis veſtris. Num. 14. Non intelligebat quod non eſſet cum eis
Deus per potentiam, eſſentiam & pręſentiam,ſed intelligebat ꝙ nõ
erat cum eis per gratiam habitualem. Ideo per Salomonẽ dixit, Lon-
gè eſt Deus ab impijs. Prou. 25. Poteſt ergo dicere peccator oratio-
nem thematis, Exi à me Domine, ſ. per effectum gratiæ habitualis.
De iſto textu dicit Dauid in Pſal. 66. ſ. Exurgat Deus. Deus noſter
Deus ſaluos faciendi, & Domini Domini exitus mortis. Not. Deus
noſter,ſ. per incarnationem. Gen. 36. Frater enim & caro noſtra eſt.
Ideo dicitur, Deus ſaluos faciendi,quia ante incarnationem nullum
hominem ſaluum fecit, ſolùm autem ſaluos fecit, angelos, Homi-
nes quantumcunque ſanctos mittebat ad infernum,ſ. ad limbum pa-
trum. Ioannes enim de quo Chriſtus dixit, Inter natos mulierum,
&c. ad limbum deſcendit. Sed ex quo Deus noſter per incarnatio-
nem ſaluat homines. Secundò dicitur, Domini Domini, Ratio, quia

duplici iure Christus est dominus noster, s. creatione, & redẽptione. Creatione, quia sicut aliquis de suo proprio facit domum, vel faciens domum dicitur dominus. Ita Deus de suo proprio, scilicet potentia sua creauit omnia. Ideo dominus est. Ecce primum domini. Secundò est redemptor, quia sicut ille qui emit captiuos dicitur dominus eorum. Ita Christus emit nos pretioso sanguine suo. Ideo ecce secundum domini. Tertiò exitus mortis, id est peccati mortalis, quia, s. Deus exit ab homine per effectum gratię habitualis, hoc est, operatur meritoriè cùm per Deum iustificatur à morte culpæ peccator & resuscitatur, aliàs enim esset mortuus, & non faciens fructũ meritorium, quia sine me. i. gratia Dei nihil potestis facere, s. meritoriè. Ioan. 15. Dubium si diceretur ab aliquo, Ergo ex quo sum in peccato mortali, dimittam opera bona, quia non sunt mihi meritoria. Respondeo quod non, imò tunc sunt magis necessaria. Ratio, quia persona talis est infinitis periculis corporis, animæ, & bonorum, quia mirum est quomodo diabolus non statim destruit totũ, &c. ideo bona non sunt dimittenda, sed multiplicanda, quia valent ad omnia alia præterquã ad gloriam. Quod sic intelligitur, quando anima venit ad portam paradisi vt recipiat salarium, Christus dat sibi præmium de factis in gratia solũ, &c. Si anima vellet dicere, Domine de tali opere quod ego feci in peccato nihil dabitis mihi? Responderet Christus, Non recipio in computũ, quia iam satis feci tibi pro illis in alio mundo, in quo dedi tibi vitam, & custodiui te à diabolo, & dedi tibi cõtritionẽ, &c. Verbi gratia, de Paulo, de Mattheo, Dauid, & Magdalena, qui fuerũt peccatores, qui tamẽ in peccato multa bona fecerũt, & Deus nõ tradidit obliuioni. Sed si Paulus vel Matthæus de illis petiuissent præmiũ, respõdisset Christus, Non darẽ tibi aliquid, quia iã satisfeci tibi. De isto exitu aucto. Ibi, s. in tali exitu, abscondita est fortitudo eius, s. gratia. Ante faciẽ eius ibit mors, s. peccati mortalis. Patet primum, quare dicit thema, & potest dicere peccator, Exi à me domine per operationem gratiæ habitualis, hoc est, non operor iam per gratiã, sed exi à me, hoc est, fac me operari per gratiam habitualem. Dico secundò ꝙ exitus Dei est in creatura per diligentiã virtualem, dicatur quomodo nõ sunt multæ personæ in hoc mũdo quæ habent gratiã habitualem, sed de illa operantur ita diligenter, vt possunt. Cõtenti enim sunt seruare pręcepta Dei, & ecclesię solũ. Verbi gratia, Si diceretur eis quare nõ ieiunaris bis vel ter in septimana? Responderent, Ad hoc non teneor. Sufficit mihi seruare ieiunia ecclesię. Idẽ de missa audiẽda quolibet die dicerẽt, non obligor nisi in Dominica. Idẽ operibus pœnitentialibus dicũt, sufficit mihi semel in anno. Patet ꝙ illa gratia habitualis nõ exit in tot bonis operibus spiritualibus sicut posset. Tales habent gratiã habitualiter, ex quo seruant præcepta ecclesiæ, & Dei,

nihil

nihil addunt. De istis dicit Christus, Si quis diligit me, sermonem
meum seruabit, & pater meus diliget eum. Et ad eum veniemus, &
mansionem apud eum faciemus. Io. 14. Ideo petit thema, Exi à me
domine, s. tu domine qui es in me per gratiã habitualiter, exi à me,
scilicet per diligentiam effectualem, quia peccator sum, ad minus ve
nialiter peccaui, quia non sum ita diligens in operibus spirituali-
bus vt oporteret. De hoc aucto. Zacha. 9. Dominus Deus super eos
videbit, scilicet propter virtutem operum cælestium quæ sunt desu-
per, & exibit vt fulgur iaculum, id est verbũ eius. Fulgur facit tria,
illuminat, inflammat, & timorem inducit. Ita gratia Dei habitualis
exiens per opera spiritualia inflammat affectionem, scilicet ad faciẽ
dum opera spiritualia cum feruore spiritus. Illuminat intellectũ ad
cognoscendum. Terret incutiendo terrorem pœnarũ inferni. Ideo
dicit scriptura, Quotcunque potest facere manus, id est virtus tua,
instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapiẽtia
erũt apud inferos quò tu properas. Eccl. 9. No. in dicta auctoritate
quatuor opera, quæ multum placent Deo: sed ex quo anima est in
inferno, nihil prosunt. Primum est opus, scilicet cõstruere capellas,
ecclesias, põtes, hospitalia, & huiusmodi. Sed si tu præcepisti in te-
stamento tuo ista fieri, vadis ad infernum. Ista opera nõ poterunt te
iuuare, etiam si fiant. Secundum est ratio, id est restitutio, respicere
domum, taxiam, seu bursam, & in hac vita restituas, aliàs nihil vale-
bit pro liberando te ab inferno. Tertium scientia, & hoc in eleemo
synis dandis, respicit quod dentur in locis pijs & necessarijs. Quartũ
sapientia, scilicet sapida scientia, quæ consistit dicendo, vel faciendo,
dicere missas, & orationes. Qui in istis non sentit saporẽ, negligens
est. Nec valent multæ missæ ad liberandũ vnã animam de inferno.
Ideo dicit, Quodcunque potest manus tua, &c. Ideo ille qui habet
gratiam habitualẽ, petit in themate, Exi à me, &c. ac si diceret, Do-
mine tu in me es per gratiã habitualem, ideo exi à me per effectum
diligentiæ in operibus spiritualibus. Dico tertiò quod est exitus Dei in
creatura per vtilitatem proximalẽ. Sunt enim aliqui in quibus Deus
habitat primo, & secundo modo superius dictis, sed non curant de
saluatione proximi, seu de alia vtilitate, de quibus dicit Hieron. ad
Paulinũ in prologo Bibliæ. cap. 4. Sancta quippe rusticitas solũ sibi
prodest, quia non curant de alijs, cùm tamẽ Deus mãdauit vt quili-
bet curet de proximo, vt de se. Eccle. 17 Deus mandauit vnicuique
de proximo suo. Ideo talis petit in themate dicens, Exi à me domi-
ne, id est per vtilitatem proximalem, vt proximis meis possim pro-
ficere. Auct. In tempore exitus tui distribue hæreditatẽ tuam. Eccle.
33. scilicet diuidendo cum proximis indigẽtibus, nec timeas depau-
perari propter eleemosynas, imò magis abundabis. Prædicatio e-
nim est magna eleemosyna, quando fit pro Deo, & nunquã prædi-
catori

catori deficiet materia. Ita etiam est de diuitijs, quia Deus dat abundanter illis qui libenter dant eleemosynas, quia Deus nõ potest vinciá creatura per misericordiam. Dicatur de operibus misericordiæ erga pauperes, & talibus dicet Christus in iudicio generali, Venite benedicti patris mei, &c.

Dominica V, secundum sensum allegoricum de animabus. Sermo secundus.

Onclu serunt piscium multitudinem copiosam. Lu. 5. ad literã. Sed ego iuxta intellectum allegoricũ, vel spiritualem volens nunc declarare hoc verbum de animabus purgatorij pono tres cõclusiones. Prima q purgatorium est sicut carcer in quo clauditur homines debitis obligati, cũ dicitur concluserũt. Secunda quod ad purgatoriũ non vadunt nisi christiani baptizati, cũ dicitur, piscium. Tertia quod qui vadunt ad purgatoriũ non stabunt soli, sed sunt bene sociati, cùm dicitur, multitudinẽ copiosam. Prima ergo conclusio est quod purgatoriũ est sicut carcer, in quo clauduntur homines debitis obligati. Sicut in carcere ciuitatis clauduntur aliquoties aliqui ex debitis quousque satisfecerint, vel alij pro eis. Ita est de purgatorio, quod est in corde terrę, de igne & de flamma pura, quæ supernaturaliter virtute diuina affligit animas, quę pro debitis soluendis ibi clauduntur, qui stabunt ibi quousque soluerint ipsi, vel amici eorũ. Ideo dixit, Concluserunt, sup. angeli ministri, & executores diuinæ iustitiæ. De ista conclusione dicit Heremias in persona animæ existentis in purgatorio. Conclusit vias meas lapidibus quadris, & semitas meas subuertit. Threnorum 3. Nota lapidibus quadris. Quando hortus, vel vinea clauditur lapidibus rotundis, paries diruitur, sed si clausura fiat ex lapidibus quadris, non ita diruitur, quia fortis clausura est. Et signat pœnã purgatorij fortem & duram, de qua nõ possunt exire, nisi cõpleãt pœnitẽtiam, vel satisfiat ab amicis pro eis. Not. semitas meas subuertit, scilicet contritionẽ, bonũ propositum, confessionem, restitutionem, remissionem, ieiunia, & eleemosynas. Istæ sunt semitæ strictæ, per quas vadimus in hoc mundo, sed in alio mundo in purgatorio nõ potest anima ire per semitas istas, quia non potest facere pœnitentiã meritoriã. De isto carcere purgatorij dans consilium cuilibet nostrum Christus dicit, Esto consentiens aduersario tuo dum es cum eo in via, ne fortè tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem. Mat. 5. Nouissimum quadrantẽ, id est obolum, signat animã culpam soluendam. Nota, Esto cõsentiẽs aduersario tuo. Aduersarius est sermo diuinus, qui scilicet aduersatur sensualitati nostrę, non tamen rationi,

quia

quia iudicat quod præceptum Dei est bonum & cōgruum, sed sensualitas ad malum inclinatur ad superbiam, auaritiam, luxuriã, &c. Ideo apostolus, Condelector legi Dei secundum interiorem hominem video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Rom. 7. Nota, citò dum es in via. Ratio, quia in alio mundo nō est remedium. Ne aduersarius, s. verbum Dei te accuset. Quia sicut abbas, vel prior, corrigit fratrem delinquētem. Ita Christus in iudicio. Et dicit, quis es tu? Respondebit, Domine ego sum christianus, clericus, vel religiosus. Et Christus, Ecce legem quam dedi tibi, &c. & secundum illam iudicaberis. Auct. Qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die. Io. 12. No. Qui spernit me, &c. Despicitur rex, quando suæ ordinationes, vel prçconizationes non seruantur. Ita de Christo. Ideo dicit, qui spernit me, &c. Ecce aduersarius sermo Dei. Et iudex, s. Christus tradet te ministro. Et quæstio. Quis est iste minister qui portat animam ad purgatorium? Aliqui dixerunt quod ille minister est diabolus, qui fecit eam peccare, sed non est verum. Ratio, quam assignat sanctus Tho. est, quia anima vadens ad purgatorium in gratia Dei, egreditur de campo, & cum victoria: non est ergo rationabile quod diabolus qui est victus recipiat animam victricem. Ideo ab angelo bono portatur ad purgatorium. Dicatur practica. Et dicet sibi angelus, Amen dico tibi, non exies inde donec reddas nouissimum quadrantam. Secunda conclusio est, quod ad purgatorium non vadunt nisi christiani baptizati. Non vadunt illuc Iudæi, nec Agareni, nec infideles, & hoc ostenditur cū dicitur, piscium. Pisces nascūtur, & conuersantur in aqua. Ita christiani renascūtur in aqua baptismatis, & cōuersantur in aqua lacrymarum per pœnitentiã. Ideo Dauid vocauit christianos pisces, dicens, Pisces maris qui perambulant semitas maris. Psa. 1. No. pisces maris. Ab amaritudine passionis Christi aqua baptismatis habet virtutem & efficaciam lauandi animas. Ideo Apostolus, Quicūque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. ad Ro. 6. No. qui perambulant semitas maris, quantū ad conuersationē, per amaritudinem pœnitentiæ, & lacrymarum. Notãdæ sunt hîc duæ quæstiones. Prima quã multi faciunt est ista, Frater ꝙ dicitis in conclusione, quod soli christiani ad purgatoriū vadunt, & infideles ad infernū, hoc nō videtur verum. Ratio, quia multi infideles sunt, qui reciperent baptismum, si scirent tantum valere, sed nunquã audiuerunt. Nunquid excusantur? Responsum est per quæstionem quam facit sanctus Tho. 2. 2. q. 10. vbi quęrit vtrū infidelitas sit pœna an culpa, qui dicit quod in illis qui dubitant, & vellent scire veritatē, & si viderent miracula crederent in talibus, dicit sanctus Tho. quod infidelitas potius est pœna quã culpa. Si dicatur, quare ergo dam-

damnantur? Dico quod ex peccato originali, quod non remittitur nisi per fidem propriã, vel ecclesiæ. Item ex peccatis actualibus quæ faciũt. Ideo apostolus, Sine fide impossibile est placere Deo. ad Heb. 11. Secunda responsio est, quod tanta est connaturalitas fidei catholicæ ad intellectum nostrum, quod nisi ex peccatis ponatur obstaculum, homo credat statim. Auctor. Si quis voluerit voluntatem Dei facere, supp. moraliter viuendo, cognoscet de doctrina mea an ex Deo sit. Io. 7. Verbi gratia. Quando aliquis quantumcunque sit rudis videt magnum palatium, statim cogitat quod magnus dominus illud fecit. Ita de palatio huius mundi, &c. Itẽ ratio dictat, ꝙ de domino suo loquatur homo cum reuerentia. Item quod quilibet dominus vult aliquod seruitium de suis seruitoribus, & sic de alijs pręceptis, &c. Et quia infideles non faciunt Dei voluntatem, ideo imputatur eis: sic ebrius qui occidit patrem suum, nesciens quid facit, tamẽ sibi imputatur, & debet puniri, quia nõ est sine culpa, quia non debuit inebriari. Ita est de infidelibus, qui inebriantur malitijs, & vitijs, sicut ille qui claudit sibi oculos cum manu, & cadit in puteum, nunquid damnabitur? dico quod sic, quia nõ debuit sibi claudere oculos. Ita est de infidelibus, quia manu malitię contra Christũ claudunt sibi oculos. Ideo non excusantur. Patet responsio ad primam quæstionem. Et concordat prophetia, Nónne verba mea bona sunt cum eo qui graditur rectè? Miche. 2. Idẽ de malis Christianis diu in peccatis viuentibus, qui perdunt fidem, & sic damnantur. Auct. Bonam conscientiã quidã repellentes, circa fidẽ naufragauerunt. 1. ad Tim. 1. Ergo solum pisces saluantur. Secunda quæstio est, vtrũ saluantur omnes christiani. Dico quod non, sed illi, qui perambulant semitas maris, s. facientes pœnitentiam de peccatis post baptismum factis. Sed est hîc argumentum in oppositum, quod facitis vos cõmuniter dicendo, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Mar. vlt. Si dominus largus, cur dispensator auarus? Vos fratres nimis vitam restringitis, dicendo quod oportet & nos facere pœnitentiam, conteri de peccatis, confiteri, &c. Dicendum quod qui crediderit, & baptizatus fuerit, habens fidem formatam, saluus erit. Sed si talis postea in peccatum lapsus fuerit, eget pœnitẽtia, quæ est secunda tabula post naufragium. Pro declaratione huius nota parabolam de rege, qui parauit magnum conuiuium, & fecit pręconizari, quod quilibet sibi fidelis, qui haberet manus mundas, comederet in conuiuio. Dicatur de hortulano, qui mane lauit manus, & postea maculauit. Et fuerat fugatus à conuiuio, propter immũditiam manuum. Sic est hîc, nisi manus immũdas lauerit à cõuiuio fugabitur. Oportet ergo ambulare semitas maris, per opera pœnitẽtialia, quia modò vos non estis baptizati, id est mũdi, sed fuistis hora primę, sed nondũ erat hora prandij. Ideo Isa. Lauamini, & mundi estote, &c. Isa. 1.

Ter-

Tertia conclusio, quod illi in purgatorio sunt bene associati cũ dici tur, multitudinem copiosam. Si tamen comparētur ad illos qui sunt in inferno, dicitur quod multitudo defectuosa, quia pro vna anima quę vadit ad purgatoriũ, vadunt mille ad infernũ. Duri & pręsump tuosi difficilè corrigũtur. Taliũ infinitus est numerus. Eccle. 1. Si autē cõparētur ad illas de paradiso dicetur tũc multitudo copiosa, quia pauci sunt qui sine purgatorio vadunt ad paradisum. Apostoli quęsierũt à Christo dicētes, Domine si pauci sunt qui saluātur. Luc. 13. Christus autē suspirans noluit dicere quod pauci, sed dixit, Contendite intrare per angustā portā, quia dico vobis multi quærēt intrare, & non poterunt, &c. Nota, contendite primò cum carne ad malum inclinãte, &c. quia hodie est talis conditio mundi, quod qui vult ire ad paradisum, multa habet impedimēta, sed qui vult ire ad infernũ, omnes faciunt sibi locum, nec impeditur ab aliquo, &c.

De eadem Dominica.

Sermo III.

DOcebat de nauicula turbas. Habetur verbũ istud textualiter Lu. 5. & officiatur in euangelio hodierno. Sermo noster erit de euãgelio, &c. Salutetur virgo Maria. In pręsenti sermone intēdo tenere modũ ædificatoris domorũ, qui primò ponit fundamentũ firmum & forte, deinde superędificat cameras ad habitandũ. Ita intendo facere. Primò ponā fundamentũ fortius cælo, & terra, s. verba sancti euãgeli. De quibus Christus, Cælũ & terra transibũt, verba autē mea non transibũt. Lu. 21. Deinde ædificabo cameras, id est doctrinas morales. Nota hîc historiā euangelij. Cùm semel Christus esset iuxta stagnũ, vel mare Tyberiadis, seu Genezareth, magna multitudo populi venit ad eũ, vt audirent verbum Dei, secundũ quod prophetauerat Isa. di. Fluent ad eũ omnes gentes, & ibũt populi multi. Isa. 2. Christus autem videns tantā multitudinē de qua dixit textus, Cùm turbæ irruerent in eum, quia omnes volebant eũ tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Lu. 6. dixit primò quod mitterent barcam in mari. Erant autem ibi duæ naues stantes secus stagnum. Piscatores autem descendebant & lauabant retia. Et ascendens in vnā nauim, quæ erat Simonis, rogauit eũ a terra ducere pusillum, & de barca prædicauit populo qui erat in littore. Prædicabat eis de articulis fidei, de gaudijs paradisi, & de præceptis seruãdis, peccatis vitandis, de tribulationibus sustinendis, de iniurijs remittendis, de pœnis inferni. Fecit eis pulchrum sermonem, & de hoc loquitur thema, docebat de nauicula turbas. Post sermonem data benedictione populo volens soluere Petro qui accommodauit sibi barcam dixit, Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. Respõdit ei Petrus, Præceptor per totam noctē laborātes nihil cœpimus. q. d. de nocte nihil

nihil cœpimus, quomodo de die capiemus, &c. Et Christus, fac vt dico. Et Petrus, In verbo tuo laxabo rete. Et cùm hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam, &c. Nota hîc literaliter, Petrus cũ socijs suis laborauerãt per totã noctẽ, & nihil cœperãt, & pro modico seruitio quod fecerunt Christo mutuando sibi barcã, Dominus retribuit sibi magnum salariũ. Hic habemus exemplum quod nullus confidat quod ex suo labore acquirat bona temporalia, sed pro modico seruitio quod facit Christo Deo, s. seruando dominicã, magis proficiunt bona tua, cãpus, vinea, grex, olíueta, quàm ex tuo labore totius anni. Multi laborant qui nihil colligunt, quia male seruant festa. Ecce fundamentum positũ. De quo Apostolus, Fondamentũ aliud nemo potest ponere præter id quod positũ est. Glo. Fides Iesu Christi. 1. Cor. 3. Modò ædificãdæ sunt cameræ tres, s. virtutes necessariæ, secundum quod Christus de nauicula docebat tres lectiones inter alias nobis necessarias ad saluationem, Prima de obedientia generali. Secunda de pœnitentia sacramentali, tertia de perseuerantia finali. Istas lectiones docebat Christus non solùm verbo vt multi prædicatores, sed etiam facto. Cœpit Iesus facere & docere. Nota facere primò, deinde docere. Ideo thema, Docebat de nauicula turbas. Prima ergo virtus seu lectio quã Christus ostendit est de obedientia generali, scilicet quod omnis tã religiosus q̃ clericus, tã homo quã mulier obediat decẽ præceptis. Hoc Christus ostendit primo factꝰ quia voluit humiliari per obedientiam patris, vsque ad mortem. Qui cùm in forma Dei esset, &c. Ad Philip. 2. Ecce qualiter ostendit facto lectionem obedientiæ in re tam dura & aspera. Item ostendit verbo dicens: Si vis ad vitã ingredi, serua mandata. Mat. 19. Nota si tu, s. Dominus vel vasallus, si tu diues, vel pauper, si tu regularis vis ad vitã, s. æternã ingredi, serua mãdata. Noli viuere secundũ tuã voluntatẽ, sed secundũ Dei æquitatẽ, nõ secundũ tuam inclinationem, sed secundũ Dei ordinationẽ, nõ secundũ tuũ sensum, sed secundũ Dei mandata. Seruus volens obtinere salariũ, oportet quod faciat volũtatem domini sui. Omnes sumꝰ serui Domini Iesu Christi, & captiui. Si ergo volumus salariũ gloriæ, faciamus eius volũtatem, nec debemus pro vlla re facere contra eius mandata. Ista est obedientia generalis ad omnia mandata Dei: ex hoc acquirit homo regnum cæleste. Ratio, nam clausura cõtrarios motus habet, quod vno motu clauditur, alio aperitur. Modò videamus ianuã paradisi, quo motu clausa fuit, motu inobedientiæ Adæ: quia de dextera Dei fecit motũ vsq; ad sinistram propriæ volũtatis, nõ obediendo Deo, ergo si porta paradisi debet nobis aperiri, per motũ contrarium habet aperiri, scilicet de sinistra propriæ voluntatis, ad dexterã diuinæ voluntatis, facere enim debemus Dei volũtatem magis quàm propriã. Verbi gratia, dicẽdo: Ego sum inclinatus ad superbiam, sed vos Do-

mine vultis, & præcipitis humilitatem. Ideo Domine volo humilia-
ri. Idem de alijs peccatis. Non credatis quod gloria paradisi obti-
neatur, genere, dignitate, dominio, scientia, pulchritudine, & forti-
tudine, immo si dicat anima Christo in iudicio particulari, Domi-
ne ego sum de magno genere, vel fui magnus dominus in alio mũ-
do. Ideo etiam fac me dominum in isto. Dicet Christus, Verum est
quod ego te feci magnum dominum, sed malè vsus fuisti facien-
do iniustitias, & sic de alijs. Ideo Christus dixit, Si vis ad vitam in-
gredi, serua mandata. Ista est obedientia generalis. Secundò docuit
Christus de pœnitẽtia sacramẽtali. Primò opere, quia tota vita Chri
sti fuit pœnitentia, semper ieiunabat, quia nisi semel in die comede-
bat, nec legitur comedisse carnes vnquam, nisi de agno paschali. Se-
cũdò docuit verbo, di. Pœnitẽtiam agite, appropinquauit enim, &c.
Mat. 4. Itẽ nisi pœnitentiã egeritis, omnes simul peribitis. Lu. 13. Sa
cramẽtalis pœnitentia consistit in quatuor. Primò in cordis contri-
tione, secundò in propositi emendatione, tertiò in oris confessione,
quartò in operis satisfactione. Si perdidimus regnum Dei per inobe
dientiã, isto modo possumus ipsum recuperare per pœnitentiã sacra
mentalem. Facite fructus dignos pœnitentiæ. Luc. 3. vbi dicit glo.
quod fructus digni pœnitentię sunt, quando pœnitentia correspon
det peccatis, sicut medici faciunt medicinas secundum infirmitates.
Verbi gra. Si peccasti corde per mala desideria, percutias cor quinq;
digitis, quia ex quinq; sensibus quasi quinq; instrumẽtis corde pec-
camus. Item si peccasti ore mentiendo, diffamando, te laudando, vel
aliàs contra Deũ loquendo, digna pœnitẽtia est orare, percutere os,
cõfiteri ore, quasi te diffamãdo. idem de alijs partibus corporis. Ecce
quare dicit, Facite fructus, &c. Tertiò docuit nos Christus de perse-
uerantia finali opere. Primò, quia semper perseuerauit etiã in cruce,
licèt detraherẽt sibi, &c. Etiam docuit nos perseuerãtiam verbo, di-
cens: Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit, &c. Mat. 10.
modicum valeret obedientia generalis, & pœnitentia sacramẽtalis,
nisi esset perseuerãtia finalis. Multi incipiunt bene, & feruenter, sed
accidit eis vt aquæ calidæ, quæ paulatim frigescit, quantumcunque
esset calida, si ab igne amoueatur. Ideo Christus, Nemo mittẽs ma-
num ad aratrũ, & aspiciẽs retrò aptus est regno Dei. Lu. 9. Aratrum
est pœnitentia, quæ arat terrã corporis, vt faciat fructũ meritorum,
& virtutum, cui apponitur manus quando homo incipit. Ideo non
debet quis respicere retrò, scilicet dimittẽdo quod incœpit, sed aug-
mẽtare nõ solùm opera, sed etiã feruorẽ spiritus, sed multi decipiũ-
tur quorũ perseuerantia impeditur, cogitando simul totã eorum vi-
tã futuram, & sic venit eis tædium. Ideo non debet sic incipi, sed per
partes quolibet die cogitare, videamus hodie qualiter me habui, &
dicere, O video quod in multis defeci, sed cras volo incipere ad ser-
uiend-

uiendum Deo, & etiam cras veſperi inuenietis vos defeciſſe. Et ſic antiquitùs ſancti patres perſeuerabant, quaſi faciendo computum quod non debebant viuere niſi vna die. Dicit Dauid de ſe. Et meditatus ſum nocte cum corde meo, & exercitabar, & ſcopabā ſpiritum meum. Et dixit, nunc cœpi. Pſal. 71. Ideo quidam ſanctus pater volens aliquos inducere ad pœnitentiam dixit, quod fuit quidam homo habens campum plenum ſpinis, ad quem mittebat filium, vt purgaret campum, qui videns campum tam magnum, quaſi deſperatus comedebat, & poſuit ſe ad dormiendum. Ita de vita noſtra, quæ eſt vt campus magnus, plenus ſpinis, &c. Ecce quare dicit, Nemo mittens manum, &c. Deo gratias.

De eadem Dominica. Sermo IIII.

P*Er totam noctem laborantes nihil cœpimus*. Habetur verbum iſtud originaliter Luc. 5. & recitatiuè in euāgelio currentis dominicæ, verbum oppoſitum dat mihi occaſionem, & motiuum prædicādi, & declarandi mala, & defectus quos habet perſóna, quæ exiſtit in peccato mortali, vt ab eis recedatis, & ad boná vitam redeatis. Sed vt gratia Dei ſit nobiſcum, ſine qua nihil faceremus, ſalutetur virgo Maria. Ad literam hoc eſt verbum piſcatorū, qui laborauerunt per totam noctē, & nihil cœperunt. Ideo dixerunt, Per totam noctem laborātes, ſcilicet piſcando, nihil cœpimus. Sed ego volo pertractare hoc verbum ſecundum intellectum allegoricum, & ſpiritualem, ita quod thema ſit verbum peccatorum in peccatis decedentium, qui quando ſunt in alio mundo, recognoſcentes ſe, dicunt, Per totam noctem laborātes, &c. Pro cuius declaratione ſciendum quod quádiu perſona eſt in peccatis, in mala vita non cognoſcit ſuos defectus, nec mala nec pericula in quibus eſt, quia non vult corrigere ſe: ſed lætè comedēdo, bibendo, ſaltādo, ridendo tranſit. Rectè tali accidit, vt homicidis, & latronibus, qui lętantur, & appretiant ſe de malo quod faciunt. De quibus dicit ſcriptura? Lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus peſſimis. Prouer. 2. Sed quádo ſunt capti, & catenati, & ad furcam ſententiati, tunc cognoſcunt mala, & peccata quæ fecerunt, & petunt confeſſorem, remittunt iniurias, ſatiſfaciunt, &c. quando habent pœnam cognoſcunt culpam. Ideo Grego. Oculus quos culpa claudit, pœna aperit. Ita rectè eſt de peccatoribus, quandiu viuunt in hoc mūdo delectātur de ſolatio in ſolatiū, ſed quādo moriūtur, & vidēt infernū eis paratū, vident quòd perdiderūt omnia bona, diuitias, honores, & dignitates, & vidēt quod nō habebunt gloriā, ſed pœnam æternam. Tunc dicūt, Per totā noctem huius vitæ, laborantes nihil cœpimus. Ideo hoc verbum eſt planctus peccatorum, qui in morte pauperes ſe inueniunt. Patet thema. Si volumus prædicta verba bene cogitare, in dictis verbis oſten-

duntur nobis de vita peccatorum tres conditiones malę. Vita enim peccatorum habet tria incommoda.

Vita inquam peccatorum est primò crudeliter tenebrosa, ibi, per totam noctem,

Secundò pœnaliter dolorosa, ibi, laborantes,

Tertiò finaliter infructuosa, ibi, nihil cœpimus.

Dico primò ꝙ vita peccatorũ est crudeliter tenebrosa, cùm dicitur, per totã noctẽ, sine lumine charitatis, & gratiæ sunt peccatores. Hoc declaratur sic. Quinq; defectus accidunt personis in noctis tenebrosa ambulãtibus. Primò ꝙ nõ cognoscũt se ad inuicem, immo dicunt, quis estis vos. Secũdò ꝙ leuiter impingunt, quando nõ habẽt claritatẽ. Tertiò, quia si terra sit lutosa, leuiter maculantur. Quartò, quia leuiter vnus perdit alium, quia non vidẽt. Quintò tunc homo vadit dubitãdo, & palpando. Istos quinq; defectus inuenietis in persona quæ cõsistit, & viuit in peccatis mortalibus, quia primò perdit cognitionẽ personarũ per superbiã. Erãt duo magni socij. Et vnus ascẽdit in honores, & dignitates, altero remanẽte in paupertate, qui quãdo venit ad aliũ, non cognouit eũ. Frater germanus fratrẽ germanũ, amicus amicũ, filius patrem nõ cognoscit propter superbiam, immo abnegabit eũ, quia in tenebris ambulãt. Peccatũ est nõ honorare parẽtes, nec eis subuenire. Ecce prima cõditio peccatorũ. De his scrip. dicit, Qui dicit patri suo, & matri suæ, nescio vos, & fratribus suis, ignoro illos. Deut. 33. Sopho. 1. Ambulabunt vt cæci, quia domino peccauerũt. Secũda cõditio est, quia peccator impingit, maximè per auaritiã in lapidẽ frigidum, & durũ, sine compassione proximi. Ideo de auaro dicitur, Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. Iob 41. O quot impingũt hîc, quando dicitur eis à confessore, facitis vsurã? Respondent, nõ pater. Et cõfessor. Qualiter mutuatis? Pater 10. florenos pro 13. Et cõfessor, Et nunquid hoc est vsura? Nõ pater, quia de mea pecunia cũ qua possem lucrari accipio lucrum, &c. Ecce nox obscura & tenebrosa. Ideo faciã vobis lumẽ. Dicatis vos vsurarie. Estis vos domin⁹ pecuniæ, vel panis, vini, &c. Certũ est ꝙ nõ, quia thesaurarius regis nõ est dominus pecunię regis, sed dispensator, & si malè dispensat pecuniã regis, suspenditur à rege. Idem de diuitibus, non sunt domini pecunię, quia domini est terra, & plenitudo eius, &c. Vos domini solũ estis thesaurarij, & dispẽsatores, & de omnibus tenemini dare cõputum Deo, de pecunijs, pane, vino, oleo, lana, & frumẽto, &c. qualiter acquisiuistis, & expẽdistis. Dispẽsator regis potest sibi retinere necessitatẽ, sed non ad vanitatẽ, sed debet dare alijs prouisionẽ. Ita debetis vos facere, sed multi miseri frangunt sibi collũ per vsuras, furta, rapinas, retentiones, de soluẽdis decimis, oblationibus, &c Ideo dicit scrip. In via ruinæ nõ eas, & nõ offendes in lapides, nec credas te viæ laboriosæ, s. auaritiæ

nepo-

ne ponas animæ tuæ scandalum. Eccl. 32. Tertia conditio, quod leuiter maculãtur, sic peccatores leuiter maculãtur per lutũ luxuriæ, nõ vident viã, nec cognoscũt peccatũ, immo dicũt, Et quod peccatum est: ego nõ habeo vxorẽ, nec ipsa virũ, &c. Dico quod est respõsio, & excusatio friuola. Nunquid si cũ filia regis fornicationẽ cõmitteres, regi placeret? Si autẽ rex tradit eã tibi in vxorem, habeas solatia cũ illa. Et si de istis est tã magnũ peccatũ, quid dicemus de maritatis, cõsanguineis, cõmatrib9, tales ad profundũ inferni descendũt. De talibus dicit Dauid, Ipsi obligati sunt, respiciẽdo mulieres, & ceciderũt. Psa. 19. Greg. Nõ licet intueri quod nõ licet cõcupisci. Et ceciderunt in lutũ luxuriæ. Quarta cõditio est, quod de nocte leuiter vnus lædit aliũ. Ita etiam in peccatoribus accidit ex peccato ire, leuiter offendunt se mutuo, quia in nocte tenebrosa homo non videt alium. O dices tu, immo videbo eũ. Probo quod nõ. Nam si corã te vidisses imaginem Christi, vel virginis, non percussisses eam, nisi esses infidelis. Modò propria imago Dei est homo. Ad imaginẽ quippe Dei factus est homo. Gen. 9. Ideo si vidisses hãc imaginẽ, non percussisses eã propter honorẽ Dei. Quinta cõditio est, quia in nocte homo vadit hinc inde palpãdo, & dubitãdo. Ita qui est in peccato, quia parua bona opera facit, & cũ tædio facit ea quæ Dei sunt. Ecce defectus qui sunt in vita peccatoris, ad instar ill9 qui vadit de nocte. Ideo Dauid, Posuisti tenebras, s. peccatorũ, & culparũ in vita tua, & facta est nox, s. tenebrosa & obscura, in ipsa pertransibũt omnes bestię syluę. i. peccatores, qui vt bestię regũtur sensualitate. Psal. 103. Dico secũdo quod vita peccatorũ est pœnaliter dolorosa, ibi, laborãtes. Hoc declaratur sic. Quodlibet peccatũ mortale, quia est cõtra rationẽ, & intellectũ, affert peccãti pœnã, & dolorẽ, etiã in hoc mundo, secundũ Aug. lib. cõfessionũ. Sicut si aliquid fit in domo tua cõtra tuã voluntatẽ, illud affert tibi dolorẽ: ita quãdo fit peccatũ mortale, quia fit contra iudiciũ rationis, & intellectus, qui est dominus domus conscientiæ, ideo tristatur. Nã licèt ad extra rideãt, & delectẽtur peccatores, tamen ad intra tristãtur ex remorso cõscientiæ, qui remorsus est dolor, & pœna, quia ancilla, s. caro, cõtra voluntatem suã facit illud. Nónne esset tibi pœna, quod ancilla tua faceret aliquid in domo tua cõtra voluntatẽ tuã? Ecce qualiter vita peccatorũ est pœnaliter dolorosa. Ideo Aug. Iussisti domine, & ita est, vt omnis animus inordinatus, pœna sit sibi. Per oppositũ virtutes afferũt delectationẽ, etiã secundum philosophũ, quia tũc fit in domo conscientiæ secundũ voluntatẽ domini, s. intellectus, & etiã, secũdũ volũtatẽ domini, s. rationis. Magna delectatio est domino, & dominę domus, quãdo filij, serui, ancillæ, vel filię nõ faciũt aliquid nisi iuxta voluntatẽ eorũ. Ita de nobis, quorũ filij sunt sensus, filiæ potentiæ animæ, vel cogitationes, seruus corpus, ancilla est caro. Magna delectatio est homini quãdo omnes isti

obediũt domino.i.intellectui,& dominę,i.rationi. Ideo dicit philosoph9, Signũ autẽ generati habitus est delectabiliter operari. Verbi gratia. Si pro honore Dei placet tibi ieiuniũ, signũ est ꝙ virtus abstinẽtiæ est intra te. Si oratio, signũ est ꝙ in te est virtus deuotionis. Si separatio mulierũ, signũ est ꝙ virt9 castitatis est intra te. Si ciliciũ vel alia corporis afflictio, signũ est ꝙ in te est virtus pœnitẽtię, & sic de alijs. Eris quasi hortus irriguus, & sicut fõs aquarũ cuius nõ deficient aquę, & ædificabũtur in te deserta sęculorũ. Esa. 68. Fons gratiæ quę est in qualibet persona bona, & virtuosa rigat sensus, & oẽs potẽtias. Oppositũ est de peccatoribus, quia si ridẽt ad extra, tamen ad intra anima tristatur, cõscientia remordet. Sed modò nõ cognoscunt, sed cognoscẽt, quãdo erũt in inferno, & cruciabũtur, tũc enim eleuatis oculis videbũt gloriã bonorũ, nõ ad delectationẽ, sed ad augmentationẽ pœnæ, vt de famelico vidẽte mẽsam paratũ escis plenã, & nõ potest habere, cruciatur magis. Videntes gloriã, s. bonorũ, turbabuntur timore horribili, & morabũtur in subitatione insperatę salutis, gemẽtes præ angustia spiritus, &c. Sap. 5. Ecce laborãtes. Ideo sancta scriptura dat remediũ dicẽs? Nec credas te viæ laboriosæ. Eccle. 32. Gloss. peccatorum, quia peccata cũ magno labore fiunt sicut furta, opera autẽ misericordiæ fiũt delectabiliter, Itẽ de luxuria, adulterium cũ magno labore, timore, & periculo fit. Castus autem delectabiliter viuit, & sic de alijs. Ideo dicit, Nec credas te viæ laboriose, ne ponas animę tuę scandalum, Eccl. 32. Ideo Apostolus: In laboribus plurimis. 2. Cor. 11. Dico ꝙ tertia mala cõditio quã habet vita peccatorum est, quod est finaliter infructuosa. Ideo dicitur, nihil cepimus, quia peccatores in alia vita nihil reportãt præmij aut mercedis ex operibus quæ fecerunt, quia quandiu persona est in peccato mortali, etiam si faceret omnia bona opera mundi, ieiunia, magnas orationes, larges eleemosynas, &c. nihil sibi proficiũt pro alio mundo. Licèt enim Deus pro quolibet bono opere det solutionẽ, tamen peccatoribus soluit in hoc mundo de his quæ faciunt, dat eis diuitias, honores, dignitatis, officia, & beneficia, pacem, sanitem, filios, longã vitam, amorẽ dominorum, & quod est maius, bona opera ex genere: quia illis bonis operibus extrahũtur de peccato nõnunquã peccatores. Ideo bona opera nõ sunt dimittẽd a quãda sentis te esse in peccato mortali, quia tunc sunt magis necessaria, vt illis mediantibus exeas peccatũ. Sed pro his operibus nihil dabitur tibi in alio mundo. Ratio, vos scitis ꝙ ramus arboris nullã virtutẽ habet nisi à radice, & non facit fructũm nisi quandiu est in arbore. Si verò scindatur ab arbore, non facit fructum, quia remota caussã, remouetur effectus. Ita in proposito, radix siue truncus arboris, vbi est tota virtus, est Christus saluator noster. Nos autem sumus rami siue palmites, & quã diu manemus in radice per verã credentiã, & promptam

obe-

obedientiam,& per gratiã,facimus fructum meritorium, quia tunc quidquid facimus est meritorium. Si autem ramus aliquis abscindatur securi diaboli,quæ est tentatio per consensum peccati mortalis, à trunco,id est Christo,factũ est,iam nõ potest facere fructum meriti, sed Deus est adeò pius peccatori, ita quod si facit aliqua bona opera,satisfacit sibi hîc. Ecce ratio, quare dico ꝙ peccatorũ vita est finaliter infructuosa. Auct.clara.Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso,nisi manserit in vite,sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis,& vos palmites. Qui manet in me,& ego in eo, hic fert fructum multum,quia sine me nihil potestis facere, s.meritoriè.Io.15.Qualis dolor est peccatori quando moritur,&nihil inuenit ibi. Sicut mercator diues qui omnia posuit in naui,& perijt,solũ remanet persona sua,quando est vltra mare,& nihil habet,qualis dolor,& desperatio?Ita de peccatore, qui in hoc mũdo est diues, & omnes nauigamus ad aliũ mundum quando anima est in portu, & in ripa,& nihil inuenit de bonis,qualis desperatio est sibi quando dicitur sibi à Christo,Et vbi sunt bona quæ dedi tibi?Respõdet, Totũ est perditũ: & quia ibi nõ possunt aliquid lucrari, remittũtur ad hospitale miserorũ ad infernum. Sed quando rami sunt arbori Christo coniuncti per fidem, & obedientiam,ita quod mallent citiùs mori quàm consentire, tunc congregant magnum thesaurum, quando est ibi,inuenit magnum thesaurum, de quo viuet æternaliter,Ideo dicit Christus,Operamini nõ cibum qui perit vt sunt opera mundana,sed qui remanet in vita æterna,quẽ filius hominis dabit vobis.Ioã.6.Nota,piscatores quamuis in rete suo cœperint cõchas,& multa talia,& immunda,tamen quando non receperunt finalem fructum,dicũt dolentes,Nihil cœpimus,sic de peccatoribus. Ideo dicit scriptura,Vacua est spes illorum, scilicet peccatorum, & labores eorum sine fructu,& inutilia opera eorum.Sap.3.

De eadem Dominica. De Epistola. Sermo V.

Benedictionem hæreditate posideatis. Habetur verbũ istud textualiter prima can.Pet.c.3.& recitatiuè in epistola currẽtis Dominicę.Hoc verbum est vna breuis,& deuota oratio beati Apostoli,quam facit pro nobis,desiderans nostram saluationem, dicens:Rogo Deum, vt benedictionem,scilicet cęlestem hęreditatem possideatis. Hoc verbum,benedictionem,indiget declaratione. Pro quo sciendum est, quod gloria cælestis dicitur benedictio.Ratio, Quando Deus facit aliquid, non credatis vos quod illud faciat laborando manibus, nec ambulando pedibus, nec se mouendo quemadmodum vos, sed sua operatio est sua locutio,suum dicere,est suum facere. Verbi gratia.Quando fecit lucem non laborauit, sed solùm dixit, fiat lux, & facta fuit, quia suum dicere est suum facere. Idem de cælo, de

stellis,&c. Non facit vt magister operis, qui quando facit arcam, ponit fundamentum,&c. Sed dixit, fiat firmamentum, & factum fuit. Ideo Dauid, Ipse dixit & facta sunt, ipse mãdauit, & creata sunt. Nota similitudinem de magnis dominis qui mandando operantur. Si volunt capere criminosum, non oportet regem se mouere, nec ipsum capere, nec suspendere criminosum, sed mandare quod capiatur,&c. Idem de opere misericordiæ, nõ oportet regem aperire bursam,&c. sed præcipere thesaurario. Quantò ergo magis Deus, cui omnia sunt, & subsunt, & obediũt? Ideo dicit scriptura, Omne quod voluerit faciet, & sermo illius potestatis plenus est. Eccle. 8. Omnipotens sermo tuus domine, non oportet ipsum nisi loqui. Ex ista declaratione quando Deus extrahit animam de hoc mundo, & collocat eam in paradiso, & imponit sibi diadema, quomodo creditis quod faciat non laborando, sed præcipiendo dicit Michaëli, Talis religiosus, clericus, vel laicus seruiuit mihi diligenter & sanctè, ideo collocetur,&c. Et factum est. Etiam in iudicio generali quãdo dabit gloriam bonis, ipsa donatio gloriæ seu operatio Dei in dando gloriam dicitur benedictio, id est bona dictio, siue bona locutio, quando dicet, Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Matth. 25. Ecce qualiter gloria cælestis dicitur benedictio, de ista dicit the. Patet the. Modò videamus quæ sunt personæ, quæ istam benedictionem hæreditate consequentur. Amore vestri ego quæsiui, & inueni in Psal. Domini est terra, in duobus versibus, vbi dicit Dauid, Innocẽs manibus, & mũdo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Vbi ponũtur quatuor conditiones personarum, quæ benedictionem hæreditate possidebunt.

Primò pueri omnino innocentes,
Secundò peccatores verè pœnitentes,
Tertiò personæ bonæ bene obedientes,
Quartò tribulati & patientes.

Quilibet istorũ habebit benedictionem gloriæ cælestis, quia de eis dicit the. Benedictionem hæreditate possideatis. Dico primò quod habebunt benedictioné gloriæ, scilicet pueri innocentes, qui nunquã peccauerũt. Innocẽtes sunt in corde, quia nunquã peccauerunt, nec habuerũt malas cogitationes. In ore, quia nũquã dixerũt malũ verbũ, nec mẽtiendo, nec iurãdo. Innocentes in oculis, auribus, in gutture, manibus, & pedibus, & in toto corpore, quia nunquã peccauerunt. Isti sunt totaliter innocẽtes, quando moriuntur statim habent benedictioné cælestis gloriæ. Ideo Dauid, Gratiã & gloriam dabit Dominus. Non priuabit bonis eos qui ambulãt in innocentia. Sed diceret aliquis, Frater quomodo vocatis vos illos pueros totaliter inno-

innocẽtes, & nunquid persona quæ parentibus suis dat tribulationes, & infert malũ, & tristitias, & pericula, & tædia, quia nõ permittit eos dormire, sed plorat, &c. nónne nocẽs est & peccat? Respõsio, Dico quod sunt totaliter innocẽtes, nec de prædictis habent culpá, nec peccatum, quia dolor partus prouenit mulieribus ex peccato Euæ, quia ex fructu arboris peccauit, & fecit cõtra Deũ, ideo Deus fecit cõtra eã, & omnes filios suos, vt in fructu ventris punirẽtur, cũ labore portarẽt, & cum dolore parerẽt, & cum tædio nutrirẽt. Ideo patet error dicẽtium, quod creatura nouiter baptizata si moritur, trãsit purgatoriũ ex dolore matris. Hoc est erroneũ, quia Iudęus baptizatus si moritur antequá peccet, sine purgatorio euolat. De istis dicit Iob, Saluabitur innocens, saluabitur autẽ mũditia manuũ suarũ. Iob. 22. No. mũditia manuũ suarũ. Diceret hîc aliquis, Si pueri innocẽtes saluãtur, ergo etiam illi qui moriuntur ante baptismum saluãtur eadẽ ratione, quia nunquá peccauerunt, nec corde cogitãdo, nec ore, nec manibus, &c. Huic quæstioni tacitè iá respõdet Iob, cũ dicit, Saluabitur autẽ munditia manuũ suarũ. Ecce baptismus, qui mundat ab immunditia sua quam recedit ab illa generatione. Nota imago quæ cadit in luto nõ poneretur in altari nisi prius lauaretur. Sic est de homine, in quo est imago Dei, quantum ad animá quá fecit Deus, vt ponatur in tẽplo paradisi. Sed veniens in hunc mundũ, cadit in luto, in villa vili, & bruta generatione carnali. Quia si aliter veniret, nõ haberet originale. Ideo ibi recipit illá maculá. Ideo non potest intrare paradisum, quousq; est mundata aqua baptismi. Ideo dicit Christus: Amẽ amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, nõ potest introire in regnũ Dei. Io. 3. No. hic, quádo anima nõ baptizati venit ad paradisum, vel ad portam paradisi, quid dicitur sibi à Christo? Ecce quare dicit Iob, Saluabitur innocẽs, saluabitur autẽ munditia manuum suarũ. Sicut habemus duas manus, ita habemus duas substátias, animá, & corpus, ideo dicit: Saluabitur munditia, id est per munditiam manuum suarum, tam corporis, quàm animæ, quia peccatum originale non solùm tangit animã, sed etiã corpus, totum est infectum, tam sensus corporis, quam potentiæ animæ, sed per baptismũ mundantur. Ideo Christus Psal. 24. Innocentes, & recti adhæserunt mihi, scilicet in gloria, quia sustinui te, scilicet passionem, quam tu pater ordinasti, cuius virtute saluantur. De quolibet istorum dicitur, hic accipiet benedictionẽ à Domino. Nota quando isti pueri sunt in extremis, dæmones veniunt explorantes si possent animam recipere. Sed Christus de cælo dat eis benedictionem, & dæmones fugiunt. Nota & misericordiam à Deo salutari suo, quia tunc pueri misericorditer liberantur à tribus miserijs quas habent. Prima est ignorantia, à qua liberantur tunc, quia statim aperietur eis liber, & sciunt omnia, & cognoscunt

ſe, & parentes. Secunda eſt modicitas, vel paruitas, ſed ſtatim anima
ſeparata à corpore habet tãtam magnitudinem, vt gigas. Tertia eſt
impotentia, quia neſciunt ire, nec ſe mouere, ſed ſtatim quando ſunt
in cælo, habent tantã potentiã, quod nec gigas, nec leo habent tan-
tam potentiã. Ecce miſericordiam quam accipiẽt. In iſtis ergo com
pletur oratio Petri dicentis: Benedictionem hęreditate poſsideatis.
Dico ſecundò, quod obtinebunt benedictionẽ, &c. peccatores verè
pœnitentes. Hoc tangit nos, quia licèt fuerimus innocẽtes, & mun
dati per baptiſmũ, tamẽ ex tunc amiſimus millies illam innocẽtiam
ex peccatis quæ fecimus contra Deum, contra virginem Mariã, &
ſanctos, contra animã, & proximos. Ideo iam nõ poſſumus per viã
innocentiæ paradiſum intrare, propter hoc Deus ordinauit viã pœ-
nitentiæ, ſcilicet dolere & conteri de peccatis, cum propoſito non
redeũdi, confiteri, & ſatisfacere. Iſto modo poſſumus habere bene-
dictionem glorię. Hoc tangit Dauid cùm dicit, Mũdo corde, ſcili-
cet per pœnitentiam, hic accipiet benedictionem à domino. Sed eſt
hîc argumentum. Diceret aliquis: Frater quomodo ex mũditia cor-
dis intelligitur pœnitẽtia? quia pœnitentia non ſolùm mundat cor,
ſed etiam omnes vires animæ, ſcilicet intellectum ab errore fidei,
& falſis opinionibus, & malis ſuſpicionibus de proximis, & volun
tatem de malis deſiderijs, & odijs, & rancoribus, & memoriã nõ re-
cordando de receptis iniurijs. Item vera pœnitentia mundat os à
mendacijs, diffamationibus, & blaſphemijs, oculos à malis aſpecti-
bus, aures, nares, guttur, manus, pedes, & totum corpus à luxurijs.
Cùm ergo pœnitentia vera mundet animã à potentijs, & corpus cũ
ſentimentis, quare ergo recipitis pœnitentiam ſolùm pro munditia
cordis. Dico ꝙ verum eſt, quod vera pœnitentia totum purificat, vt
dictum eſt. Sed munditia cordis dicitur pœnitentia duplici ratione.
Prima eſt, quia cor eſt vt fons, à quo multi riui procedunt, ſcilicet
potentiarum, & ſenſuum. Et ſi aqua fontis ſit munda, & pura, etiam
aqua riuorum erit mũda, & pura. Si immũda, ad idẽ. Et quia omnia
opera bona, vel mala ꝓcedũt à corde, de corde exeunt cogitationes
malę, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falſa teſtimonia, bla
ſphemiæ. Mat. 15. Ecce qualiter aqua immũda procedit à fonte cor
dis, quia cor dicit: O ille interfecit patrẽ tuum, &c. ideo occidas eũ,
& ſic de alijs. Ideo ſi cor ſit mundum, etiam omnia ſentimẽta corpo
ris erunt munda. Ideo Prouer. 4. Omni cuſtodia ſerua cor tuũ, quia
ex ipſo vita procedit. Ita ſi ſit immundũ, procedit mors ab eo. Ecce
prima ratio, quare dicit, & mundo corde, quia munditia cordis eſt
mũditia totius corporis. Secũda ratio, quare mũditia cordis dicitur
pœnitentia, eſt, quia licèt multa ſint opera pœnitentiæ, tamẽ radix,
& initium pœnitentiæ eſt cordis cõtritio, ab iſta enim procedit fru
ctus omnium aliorum operum. Ideo dicebat Chriſtus, Beati mũdo

corde, quoniã ipsi Deũ videbũt. Mat. 5. De quolibet tali dicitur, Hic accipiet benedictionẽ à domino. Quia quãdo talis moritur, & anima venit ad iudiciũ, & accusatur à dæmonibus, dicit Christus animę, Audis quãtũ te accusant? Dicit anima, Verũ est, quia illa feci, nõ possum negare, sed vsus fui medicinis vestris quas vos ordinastis cõtra peccata. Si habui malas cogitationes, habui etiã contritionem. Si peccaui ore, oraui, & confessus fui. Si oculis peccaui, fleui, & sic de alijs, Feci iudicium, & iustitiã, nõ tradas me calũniantibus me. Psal. 118. Christus est contentus, & dat sibi benedictionem, & misericordiã, quando collocatur in gloria. Dico tertiò quod obtinebunt benedictionem gloriæ personæ bonæ & obedientes, quæ habẽt dicere, vel facere, respiciunt Dei voluntatẽ & ordinem. Religiosus obediens nõ faceret contra regulam, nec constitutiones, nec clericus, nec laicus cõtra Dei mandata, ordinat suã vitam secundum Dei voluntatem, & nõ secundum eorum sensualitatẽ, secundum Dei ordinationem, & non secundum propriã inclinationẽ. De quolibet tali dicit, Qui non accepit in vano animam suam, hic accipiet benedictionem à domino. Nota, quod accipere animã suam in vanum potest intelligi dupliciter, scilicet essentialiter, & effectualiter. In vanum dicitur accipere animam suam ille, qui non facit illa ad quæ ordinatur. Quia si rex dat alicui militi equum, & arma, & nunquã seruit sibi, in vanum dicitur accepisse. Ita dedit nobis animam rationalem cum memoria, vt memoremur de beneficijs à Deo nobis datis; quia non fecit nos asinum, non equum, &c. sed ad imaginem, & similitudinẽ suam. Item redemit nos, &c. Cum intellectu, vt eum cognoscamus, & ei gratias agamus. Cum volũtate, vt eum desideremus, &c. Si autem de istis non seruis sibi, in vanum recepisti animam tuam. Item dedit tibi corpus, quare? vt viuas ex eo. Sicut enim pater dat patrimonium filio tempore nuptiarum, vt ex eo viuat. Item de terra corporis debemus facere fructus per pœnitentiam, de quibus viuamus, si autem non facis, in vanum recepisti, vel accepisti, & possumus, dicere talibus, Vanum est vobis ante lucem surgere, scilicet ad opera temporalia, qui nõ curatis de operibus spiritualibus. Surgite, scilicet aliqua hora ad opus spirituale, postquàm sederitis qui manducatis panem doloris. Psalmo centesimo vigesimo sexto. Nota, qui manducatis panem doloris. Pater qui mittit filium ad campum, vt laboret, qui non curat de labore, sed comedit, & bibit, & dormit, in sero quando venit ad domum, habet malam cœnam, & verberatur, &c. Ita Deus pater noster misit nos in campo huius mundi ad laborandum in operibus meritorijs. Qui autem non curat de labore, sed comedit & bibit, & delectatur, in morte punietur. Nam in sero mortis videbitis quomodo manducabitis panem doloris, quando dæmones cruciabunt vos, &c. Secundò

dicitur

dicitur aliquis accepisse animã in vanũ effectualiter. Vita enim præsens est effectus animę, & ita sumitur. Io. 12. cùm dicitur: Qui amat animã suam, id est vitã corporalẽ, tantũ quod pro Christo nõ vult eam exponere in arduis, etiam perdet eam. Et qui odit animã suam in hoc mundo, in vitam æternã custodit eã. Qui ergo viuit otiosus, in vanum accepit vitam istam. Sicut ille qui vadit ad feriam, vbi stat 15. diebus, & nihil facit, nec lucratur aliquid, dicitur in vanũ iuisse ad feriã. Ita de nobis, qui venimus in feria huius mundi ad lucrandum, ideo si nõ habemus merita, in vanum accipimus istam vitam. Ideo laborare debemus in bonis operibus, propter hoc dicebat Apostolus, Hortamur vos ne in vacuũ gratiam Dei recipiatis. Ait enim, Tempore accepto, scilicet in hoc mundo, exaudiui te, quia in alia nõ audit. Et in die salutis audiui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. 2. Cor. 6. Obedientes autem non accipiunt in vanum animam suã, siue vitam suam. Ideo de quolibet obediente dicitur, Non accepit in vano animam suã. Hic accipiet, &c. Dico quartò quod obtinent benedictionẽ gloriæ tribulati, & patientes, quando in infirmitatibus, plagis, vulneribus, doloribus, paupertatibus, & persecutionibus, non murmurant contra Deum, immo patienter sustinent, sperantes quod in alio mundo erunt sine infirmitate, plaga, dolore, &c. De quolibet tali dicit, Nec iurauit in dolo proximo suo. Proximus iste est Christus per excellentiam, quia licèt inquantum Deus sit creator, tamen inquantum homo est proximus, vt ipsemet declarauit. Lucæ 10. Quis tibi videtur proximus fuisse, &c. Huic proximo facimus iuramentum in baptismo, quando dicitur à sacerdote? Quid petis, & dicitur à patrinis, fidem Christi. Et sacerdos. Et fides Christi quid dabit tibi. Respondet, vitam durabilem. Ergo abrenuntia Satanæ. Dicit abrenuntio, hoc est quasi iuramentum, & ita dicitur à Dauid dicente in persona Christiani, Iuraui, & statui custodire iudia iustitiæ tuæ. Psalm. 117. Iudicia iustitiæ Dei sunt, vt in hoc mundo habeamus labores, miserias, tribulationes, &c, vt per patientiam mereamur habere gloriam. Ideo ad Heb. 10. Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem, &c. Qui non iurauit in dolo proximo suo, hic accipiet benedionem à Domino, &c.

De eadem Dominica. Sermo VI.

Mnes vnanimes in oratione estote. Verbum istud habetur prima can. Petr. c. 3. & recitatiuè in epistola currentis dominicę. Pro breui huius verbi declaratione, & materiæ introductione, sciendum quod inter omnia opera quę possumus in hoc mũdo facere, necessaria est deuota oratio ad Deũ. Ratio, quia certum est quod omnia bona tam temporalia, quàm corporalia, quã etiam spiritualia habemus à Deo. De bonis

bonis temporalibus patet. Vnde est quod terra dat triticũ? ex semine, terra autem potest corrumpere semen, sed non potest ipsum fructificare, &c. O diceret aliquis, hoc est à natura & à constellationibus. Verũ est instrumentaliter, sed est à Deo principaliter. Ipse enim est actor principalis. Idem de vino in vineis, quia nullus potest aquã in vinũ conuertere, nisi Deus. Nam conuersio aquæ in vinũ fuit de primis Christi miraculis. Io. 2. Idem de pecunijs, rapis, &c. Omnia ista habemus à Deo. O dices tu, ego habeo in his laborare, quia aliàs nihil haberem. Solutio. Verum est, quia instrumentũ es, sed Deus habet tibi dare: quia multi laborant qui nihil lucrantur, non credas ex tuis laboribus prædicta acquirere. Idem de bonis corporalibus dicendũ est, quæ etiam de Deo habemus, puta sanitatem, pulchritudinem, fortitudinem membrorum, rectitudinem & huiusmodi. Item de bonis spiritualibus dicendum est, quod à Deo habemus cõtritionem, scilicet de peccatis, bonum propositum confiteri, & faciendi pœnitentiã, ne in inferno damnemur. Idem de remissione iniuriarum, & de restitutione ablatorum. Deus habet dare cor ista faciẽdi. Ideo dicit scriptura, Omne datũ optimũ, scilicet bonorũ temporaliũ, & corporalium, & omne donum perfectum. Glo. bonorũ spiritualium de sursum est descendens à patre luminum, id est angelorum. Iaco. 1. Si ergo vis rigare hortum tuũ de alto fonte, oportet ponere canale per quod aqua veniat ad hortum. Ita etiam si vultis quod aqua gratiarum Dei veniat ad vestrum campum, hortum, vineam, domum, corpus, & animam, de fonte ab alto spiritus sapientiæ verbũ Dei in excelsis. Eccl. 1. Ponatis canale, scilicet orationem deuotam, mediante ista veniunt ad vos bona temporalia, corporalia, & spiritualia. Patet ergo quod inter alia bona opera, quæ in hoc mũdo possunt à nobis fieri, est oratio deuota nobis necessaria. Auctoritas. Dauid, Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam & misericordiam suam à me. Psal. 65. Glo. August. Nunquam ergo à te moueatur oratio tua, & nunquã amouebitur à te misericordia diuina. Quia ergo oratio est nobis ita necessaria, dicit thema, Omnes vnanimes in oratione estote. Amore vestri ego quæsiui quas conditiones debet habere oratio, & quot sunt, & inueni quod deuota oratio debet habere sex conditiones. Oratio debet fieri. 1

Primò pacificè concordando,
Secundò attentè cogitando,
Tertiò humiliter supplicando,
Quartò confidenter sperando,
Quintò ordine petendo,
Sextò perseueranter continuando.

Qui istos sex modos seruabit in oratione sua, abũdabit in omnibus bonis. Dico primò quod debet fieri pacificè concordando, cùm vis

ora-

orare, respicias si in corde habes venenum odij, & malæ voluntatis,
si sic, nō audieris. Oportet enim concordare cum omnibus pacificè,
& tunc oratio ascēdit rectè ad Deum. Nota hîc de collegijs, seu cō-
uentibus diuisis, quod modicum calorem habent, sed quando sunt
vniti & pacifici, oratio eorum multum placet Deo. Ideo congrega-
mur in solennitatibus vel processionibus, vt ab inuicē inflāmemur,
& oratio ascēdat ad Deum. Ideo Dauid, Dirigatur oratio mea sicut
incensum in conspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium
vespertinum. Psal. 140. Nota sacrificium vespertinū. Deus præcepit
in veteri lege offerri sibi duo sacrificia, scilicet duos agnos, vnum de
mane, alium de sero, sed differenter, quia sacrificium de mane asso-
ciabatur cum multis alijs, sacrificium verò de sero sine aliorum so-
cietate offerebatur. Sacrificium matutinum figurabat sacrificium Iu-
dæorū, quod erat diuersarū rerū. Sacrificium autē vespertinum figu-
rabat Christum, qui solus fuit sacrificatus in cruce eleuatis manib⁹,
parcens omnibus. Ideo dicebat Dauid, Dirigatur oratio mea ad te.
Patet ergo quod oratio debet fieri pacificè cōcordando. Benedictus
qui potest dicere cum veritate, Nullum odium habeo in corde meo
contra aliquem, sed omnes diligo. Ergo, Omnes vnanimes estote,
&c. Dico secundò, quod secunda cōditio est, quod debet fieri atten-
te cogitādo, ita quod cor cogitet quod profertur ab ore, ne solum os
loquatur, dicēdo verba orationis, & cor cogitet de negotijs tēpora-
libus, de coquina, vel lupanari. Si dicatur, ego non intelligo latinū.
Ideo cogitetis in Deū, vel in petitionem quam facitis. Ideo August.
Psalmis & hymnis cùm oratis Deū, hoc versetur in corde quod pro-
fertur in ore. Aliàs oratio vocalis sine attentione cogitationis est
parui valoris. Ideo Iacob. Tristatur aliquis vestrûm, oret æquo ani-
mo & psallat. Iaco. 5. Nota æquo animo, s. vt cor concordet cū lin-
gua, & habebit cōsolationē. Ecce qualiter orationes sunt medicina-
lia. Sed quando cor non cogitat ea quæ dicuntur ore, fit encœnium
Deo de ouis vacuis, & sanctis. Ideo Deus reputat se delusum, & san-
cti. Modicum valet talis oratio. Ideo Apostolus, Si orē lingua mea,
supple tantùm, mens mea sine fructu est. subdit, Quid ergo? Orabo
spiritu, orabo & mente, Psallam spiritu, psallā & mente. 1. Cor. 14.
Licèt omnes debeant attentè cogitare ea quæ dicūt, maximè tamen
religiosi, qui quolibet die habent persoluere horas canonicas. At-
tendant hi ne vanè soluant. Ideo debent cauere ne dicantur in pla-
teis, hortis, & fenestris. Ideo dicit Christus sacerdotibus veteris le-
gis, qui soluebant Deo vacuè, Populus hic labijs me honorat, cor
autem eorum longè est à me. Sine caussa, id est sine vtilitate, sine fru-
ctu meriti colunt me. Matt. 15. Tertiò oratio debet fieri humiliter
supplicādo. Quia oratio non est nisi quædam supplicatio, quæ prę-
sentatur Deo. Quando infirmus orat, petens sanitatem, supplicatur
Deo

Deo, pauper orat petens prouisionem. Idem quando tribulatus petit requiem, peccator peccatorum remissionem. Modò nullus est quantūcunq; rudis, qui quādo pręsentat Papæ, vel regi supplicationē, quin humilietur, capite discooperto, & genibus flexis sibi præsentet, nec oportet quod doceatur hoc facere, quia ratio naturalis dictat faciendum, quantò magis ergo Papæ Iesu, & regi Christo humiliter debemus supplicationem præsentare. Hæc aliqui minus decenter agunt, qui quando induunt se, dicunt orationes, cingentes se, & nodos aptātes, & mulieres quādo se pingunt. Cogitate ergo quādo oratis cum quo loquamini, quando dicitis, Pater noster, vel Aue Maria, & humiliate vos, quia quātò humilius orabitis, tātò plus oratio ascendet. Sicut ille qui saltādo vult ascendere, quāto plus se deprimit, tātò plus ascendit, & saltat. Ita est de oratione. Auct. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit, & donec appropinquat non cōsolabitur, & nō discedet donec altissimus aspiciat. Eccl. 35. Humiliū, & māsuetorū semper tibi placuit deprecatio. Iudith. 9. Ideo Dauid, Respexit inquit in orationem humilium, & non spreuit preces eorū, Psal. 101. quando autē fit sine humilitate, Deus claudit sibi oculos. Quartò, si oratio debet esse acceptabilis, debet fieri confidenter sperando. Vult Deus quod in omnibus necessitatibus nostris recurramus ad Deum, & confidamus de eo, aliàs indignatur, quemadmodum indignatur pater contra filios de eo nō confidentes, vel procurator, vel iudex, quando homo non confidit de eis. Ita de Deo patre nostro procuratore, & iudice, qui vult quod confidamus de eo dicens: Quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis. Mar. 11. Nota, quęcunque, scilicet licita orantes, quia aliter non accipietis, sicut puer febricitans si petit vinum, non datur sibi, sed prius pater dat sibi meliora, scilicet zuccharum rosatum, &c. Et sicut filius nullam solicitudinem habet de aliqua re. Quia si dicatis vos puero, Quid comedes hodie? dicet, nescio, pater meus, & mater mea curant. Idem de vestibus, sotularibus, & alijs necessitatibus. Sufficit filio, quòd sit humilis & obediens patri. Ita vult Deus de nobis, quòd in omnibus necessitatibus confidamus de eo, & faciamus quod tenemur facere, quia non deficiet nobis. Verbi gratia. Si dicatur laboratori: Vos seminastis, &c. Habetis bladum. Estis certus quòd habebitis? Vos debetis dicere, Ego feci quod in me est, de residuis confido in Deo. Item de vino in vinea, & de oleo. Nihil soliciti sitis, sed in omni oratione, & obseruatione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum. ad Philippens. quarto. Nota, Nihil soliciti sitis, non dicit quòd dimittamus labores, sed solicitudines. Omnem solicitudinem vestram proijcientes in eum, quoniā ipsi est cura de nobis. 1. Petr. quinto. Sed nos magis confidimus de vno Iudæo, quàm de Deo. Probatur, quia si Iudæus

tenetur vobis ad 50. florenos annuales de reditibus], de quibus ha-
betis bonū instrumentū, vos confiditis, &c. Sed non confiditis Deo,
qui promisit etiam cum instrumento publico vobis dare necessaria
omnia, si facitis quod debetis facere, vt bonus filius. Notarius fuit
beatus Matthæus. Nolite soliciti esse dicentes, quid manducabimus
aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hęc omnia enim gentes, sup
ple infideles inquirunt. Scit enim Pater vester quod his omnibus in-
digetis. Mat. 6. Quintò, oratio debet fieri ordinatè petendo. In no-
stris petitionibus debemus seruare tres ordines. Primò quod peta-
mus primò illa quæ sunt nobis magis necessaria, vtiliora, & princi-
paliora. Ideo primò debemus petere gloriam. Secūdò bonam vitam,
quæ est via ad gloriā. Tertiò bona temporalia. Ideo Christus dicit.
Quęrite primū regnū Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcien-
tur vobis. Mat. 6. Secūdò quod illa sint de se bona, quæ non possunt
habere malū exitū, petamus audacter. Illa autem quæ sunt dubia, &
possunt habere malū exitū aut finem, petantur cū conditione. Ver-
bi gratia. Humilitas indubitanter est bonū. Ideo audacter superbus
potest petere humilitatē, auarus liberalitatē, luxuriosus castitatem,
peccator peccatorū remissionem, &c. Alia sunt dubia, de quibus ne-
scit homo an habebunt bonum exitū vel malū. Ideo conditionali-
ter sunt petenda, vt infirmus sanitatē quæ potest esse animæ, vel bo-
na, vel mala. Idē de diuitijs, officijs, & dignitatibus, & quia multi pe
tunt sine ordine, & sine conditione, ideo nō accipiūt. Petitis, & non
accipietis, eò quod malè petatis. Iacob. 4. Tertiò debet esse ordo in
persona petente, vt purificet se, quia si quis promisit dare alteri opti
mum vinum album, requiritur quod cum vase mundo recipiat, aliàs
non daret. Ideo Isa. 1. Lauamini scilicet per cōtritionem, confessio-
nem, & satisfactionem, mūdi estote. Quę autem à Deo sunt, ordina-
ta sunt. ad Roma. 13. Sextò, oratio debet fieri perseueranter conti-
nuando. Multi incipiunt, & quia statim non obtinent quod petūt,
orationem dimittunt, nihil valet. Grego. Virtus boni operis perse-
uerantia est. Patet in naturalibus, quia arbor paulatim augmētatur,
nec videtur eius augmentū quando actu fit, etiam si semper aspicia-
tur. Idem in artificialibus, quia domus paulatim fit. Primò ponitur
fundamentum. Deinde fiunt parietes, &c. Idem etiam in spirituali-
bus, paulatim homo augmentantur coram Deo in gratia, virtuti-
bus, & meritis. Ideo necesseria est perseuerantia, quia quandiu viui-
mus, est nobis necessaria aqua gratiæ Dei de fonte excelso. Nota
hic miraculum de illo nobili milite Normanno, qui quandiu fuit
in perigrinatione, quolibet die, mane, & sero orauit, quousque ve-
nit ad castrum suum. In die enim qua debuit castrum intrare dimi-
sit orationem, & illa die castrū suum fuit combustū. Ideo Christus.
Oportet semper orare, & non deficere. Lucæ 18. Semper, id est
in om-

in omni die, mane, & sero. Ergo sine intermissione orate, mane, & sero. 1. ad Thessal. 5.

Dominica VI. post festum Trinitatis. *Sermo I.*

Eniens offeres munus tuum. Matt. 5. Sermo erit de sancto euangelio istius dominicæ, & habebimus multas bonas moralitates, &c. Salutetur virgo Maria. Et resume thema. In sancto euangelio hodierno, quod totum est doctrina, & verbum Christi, docet nos tria quæ debemus habere, valde necessaria ad nostram saluationem.

Primum est intentio cælestialis,

Secundum est dilectio vniuersalis,

Tertium est deuotio spiritualis.

Et nunquam sine his tribus potuit aliquis intrare paradisum. Et de tertio, & vltimo loquitur thema, Veniens, scilicet ad Deum, offeres munus tuum. Dicò primo quod Christus docet nos habere intentionem cælestem, scilicet quod in omnibus operibus nostris, siue loquendo, siue operando, intentio sit cælestis, scilicet ad Deum, quod non fiat ratione hypocrisis, vanæ gloriæ, seu bonorum temporaliũ acquisitionis. Ratio, nam in omnibus operibus principalitas stat moraliter in intentione agentis, tam in bonis operibus quàm in malis. Intantum quod intentio hominis agentis dat actui speciem, naturã, & nomen. Verbi gratia. In bonis operibus, vt si iudex volens facere iustitiã in aliqua questione, & propter hoc dat eleemosynã pauperi, & notario, & sagioni, vt sint sibi fauorabiles in dicta iustitia facienda. Talis actus eleemosynæ magis dicendus est actus iustitiæ, quàm misericordiæ. Idem de malis operibus seu peccatis. Verbi gratia, de aliquo qui vult committere luxuriam cum aliqua, sed illa non vult consentire nisi pro pecunijs, ratione cuius ille committit furtum, vt possit dare mulieri, illud furtum potius debet dici luxuria quàm furtum. Item per oppositum, si aliquis peccat cum aliqua muliere, vt postea in nocte posset eam deprædari. Talis luxuria dicetur potius furtum, quàm luxuria. De hoc vide sanct. Tho. in quolibet. 3. art. 19. Patet regula, quod in omnibus operibus principalitas stat moraliter in intentione agentis. Hoc sciens Christus voluit ordinare nostram intentionem. Hoc ostendit in prima parte euangelij, dicens, Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarũ, & Pharisęorũ, non intrabitis in regnum cælorum, Scribæ, & Pharisæi omnia opera sua faciunt vt videantur ab hominibus. Mat. 23. Dicatur quid est Pharisæus, & scriba. Scriba dicebatur, scilicet à notitia scripturarũ. Isti Pharisæi, & Scribæ faciebant multa bona opera, & magnas eleemosynas, ieiunia, & orationes, sed nõ habebant intentionẽ cælestẽ, forma deficiebat eis. Dicatur quomodo quando volebant facere eleemosynas, preco cum tuba ibat ante eos, dicens, Si quis vult eeleemosy-

Intẽtio illa est quæ actũ specificat, seu ei speciem confert.

mosynam, veniat ad domū talis, &c. & totaliter fundabāt se in ista vana gloria. Auctoritas. Cùm facis eleemosynam noli ante te tuba canere, & orare, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, & in vicis, vt honorificentur ab hominibus. Ecce intētio. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Mat. 6. Ideo dicit Christus, Nisi iustitia vestra abundet plus intentione, quod sit cælestis, non intrabitis in regnum cælorum. Si dicatur ab aliquo simplici, quomodo in eleemosyna facienda habetur intentio cælestis? Respondeo quod quatuor modis potest haberi, scilicet cogitando creationem, gubernationem, redemptionem, & glorificationem. Primus modus fit quando vides pauperem, cogita quod Deus ita bene creauit illum sicut te. Illum pauperem, vt per patientiam acquirat paradisum, & te diuitem, vt per misericordiam salueris. Secundò cogitando gubernationem, quomodo Deus gubernat totum mundum, qui est pater omnium. Ideo amore tanti patris dabo isti eleemosynam. Tertiò cogitando redemptionem, quomodo Christus aperuit bursam siue cophinum sui corporis, dans nobis in eleemosynam totum suum sanguinem, per caput, manus, pedes, & latus, &c. Ideo amore sui da eleemosynā. Quartò cogitando glorificationem, quando pauper pulsat ad ianuam tuam petens eleemosynam, tu debes cogitare, sic anima mea veniet ad portam paradisi pulsans. Matthæi. 25. Domine Domine aperi nobis, & petens eleemosynam, vt tunc Deus mihi faciat eleemosynam, nunc faciam eleemosynam huic pauperi. Aliquo istorum modorum in eleemosynis faciendis intētio debet ad Deum ordinari, & tunc erit cælestis. Vnde dicit Christus, Nisi abundauerit iustitia, &c. Item illi Scribę & Pharisæi abundabāt in orationibus, orantes cum magna reuerentia & genibus flexis. Opus erat bonum, sed intentio erat mala, quia vt viderentur ab hominibus. Dicatur modus, quem seruabant in suis orationibus. Ibant enim ad loca vbi gentes congregabantur, & ibi orabant suspirando, percutiendo pectus, vt viderentur, & dicerent gentes, O quàm deuoti sunt isti. Auctoritas. Cùm oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes, orare vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Matthęi sexto. Ideo in nostris orationibus ordinemus intentionem ad Deum. Si dicatur, quomodo ordinatur, respondeo, dando modum clericis, & religiosis, quem in septem horis canonicis, quas tenentur dicere, obseruare debent. Aliàs Deus recipiet sibi tempus in commissum. Nota, debent ordinarę suam intentionem ad Deum, cogitādo in qualibet hora canonica quare fuit instituta. In matutinis, quia tali hora fuit captus, & sic de alijs horis, sic ordinatur intentio ad Deum. Secūdò in laicis ordinatur intentio isto modo, antequam orationem suā incipiant, debent se signare. Ostende eis, & post cogitando quod vident

dent Christum in cathedra, & incipient pater noster. Idem de Aue Maria. Vnde dicit Christus, Nisi abūdauerit iustitia vestra, s. orādo, plusquam Scribarum & Pharisæorum, nō intrabitis in regnum cælorum. Itē Scribæ & Pharisæi abūdabant in ieiunijs, sed nō recta intentione. Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritę tristes, exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunātes. Amē dico vobis receperūt mercedē suā. Si quæratur, quomodo in ieiunijs est intentio ordinanda & in alijs abstinētijs. Nā omnis afflictio corporalis includitur ieiunio, quia affligendo se homo ieiunat à delectationibus. Intentio ordinatur sic, cogitādo propter peccata multa & magna quæ fecit cōtra Deū, dando corpori & carni delectationes, castigādo ieiunijs, & altis afflictionibus, & carnē meā, ne in inferno castigetur, &c. vt possim dicere Christo in die iudicij. Feci iudiciū & iustitiā, nō tradas me calūniantibus me. Psal. 118. Patet ergo quō intētio celestis, &c. Ideo dicit. Nisi abundauerit iustitia vestra, &c. De hoc dabo vobis similitudinē pulchrā naturalē. Dicūt naturales phil. ꝙ aquila habet visum acutissimū & fortē, ita ꝙ in meridie sine tædio respicit rotā solis, & masculus zelotypus de femella, volens probare pullos an sint filij sui, extrahit pullos de nido, & si nō respiciūt solem, interficit eos, & proijcit. Si autem respiciunt solem, reponit ipsos intra nidum, & pascit tanquā proprios filios. Istā conditionē habet Christus. Ipse enim in omnibus operibus quæ fecit in hoc mundo, respexit solē, s. omnia faciens ad gloriam patris. Ego gloriā meā nō quæro, sed glorifico patrē meū, qui in cęlis est. Io. 8. In hoc cognoscit pullos suos, s. Christianos, quādo exeunt de nido huius mundi, s. per mortem, quibus dicit Christus. Videamus quid fecisti vt debeas habere paradisum, qui respondet? Dedi eleemosynas, oraui, ieiunaui, & sic de alijs. Ad quē Christus, Modò videamus si respexisti retrò, scilicet illa faciens aliqua sinistra, aut mūdana intentione, & si ita est, proijcit eum in inferno. Si verò respicit rectè, scilicet quod omnia fecit bona, & sancta intentione, reponit ipsum in nido paradisi. Ideo dicit Christus ipse quasi tangendo quod est prædictum. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebrę sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Saluator noster Iesus Christus dicit notanter simplex, & non triplex. Nota oculus. dicit gl. id est intentio, totum corpus tuum lucidum erit. glo. id est tota congeries operū tuorum lucida erit. Mat. 6. Dico secūdò quod ostēdit nobis dilectionē vniuersalē, s. quod homo amet Deū super omnia, & proximū quod solū ore, sed corde, & opere. Hoc ostēdit cū dicit, Audistis, quia dictū est antiquis, nō occides. Qui aūt occiderit re⁹ erit iudicio. Ego aūt dico vobis qa omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui aūt di-

Significatio voca-le huius Racha.

xerit fratri suo racha, reus erit consilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. No. racha nihil significat, sed est interie-ctio Hebraica, & sonat derisionem, sicut nos dicimus deridendo ali quem, vah. In isto textu Christus ostendit nobis dilectionem vni-uersalem in opere, non damnificando proximum in persona nec in bonis. De hoc dicit scriptura. Filioli mei non diligamus verbo, ne-que lingua, sup. tantùm, sed opere, & veritate. 1. Ioan. 3. Secũdò de-bemus eum diligere in corde. Ideo dicit, ne irascamur cũ proximo, quia quandiu homo portat iram, odium, & rancorem in corde con tra proximum, est in peccato. Auct. Omnis qui odit fratem suum, est homicida, s. suijpsius. 1. Ioan. 3. & nisi remittat de corde, damna bitur. Auct. Pater meus cælestis tradet vos tortoribus, nisi remise-ritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Mat. 18. Tertiò est etiam diligendus ore, non iudicando, nec diffamando proximum, nec ipsum vituperando, dicendo, stulte, vel despiciẽdo, dicendo, ra-cha. Dicatur contra illos qui in consilijs despiciunt voces aliorum, dicendo, vah, &c. Item dicatur contra mulieres, dicentes cõfessori, parcam, sed non loquar cum ea. Nam dixit mihi quod essem rixosa mulier, oportet loqui & remittere. Exemplum habemus in virgine Maria, quæ maximam iniustitiã recepit ab inimicis Christi de mor-te filij sui, tamen loquebatur eis dicend. amici. Quare ergo vos non remittitis? videtur quod nisi remiseritis, quod non vultis lucrari co ronam paradisi, & quantò iniuria est maior quæ remittitur, tantò meritum est maius. Ideo remittatis. Virtus arboris est in fundamen to, scilicet radicibus. Et si arbor sit viua in frondibus, apparet & in fructibus. Sic vos si habetis fundamẽtum, seu radicem dilectionis, ostendite in frondibus, id est bonis loquutionibus, & in fructibus, id est operibus vtilibus. Dico tertiò quod ostendit nobis deuotio-nem spiritualem, scilicet vt in nostro spiritu simus deuoti erga Deũ. Hoc ostenditur cùm dicitur, Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersũ te, relinque ibi munus ante altare, & vade prius recõciliari fratri tuo, & tunc ve niens offeres munus tuum. Est hic quæstio, cur in prædictis verbis dixit Christus clarè, quod si aliquis offendit Deum & proximum, quod prius reconcilietur proximo quam Deo. Hoc est valde mira-bile. Nam si aliquis offendit regem & rusticũ, & à sapiente quære-ret, cui prius deberet reconciliari, diceretur sibi ꝙ regi. Christus di-cit oppositũ. Vade prius reconciliari fratri tuo. Respondeo ad quæ-stionem, quod hoc est rationabile. Nam in qualibet materia disposi tio præcedit formã principalẽ, vt patet in ligno comburendo opor-tet quod prius siccetur & calefiat antequam ignis introducat for-mam. Idem de anima quæ est forma substantialis hominis, si habet informare corpus vel debeat, oportet quod primò membra vnian-

cur,

tur, non propter maiorem dignitatem membrorum corporis, sed propter necessitatem dispositionis præuiæ. Ita in anima forma principalis ipsius est deuotio spiritualis, dispotio præcedens istam formam est reconciliatio seu concordia membrorum, id est proximorũ. Ideo oportet si forma deuotionis debeat anima introduci, quod præcedat dispositio reconciliationis. Hoc sciens Christus dixit. Vade prius, &c. Nõ prius hoc fit, vt Deus velit dare maiorem honorẽ homini quàm sibi. Sed denotando quod nemo potest pacificari seu cum Deo reconciliari, nisi prius fuerit reconciliatus proximo. Et si opportunitatem non habet, quod sit intentio bona, & propositum firmum faciendi cùm opportunitas fuerit, aliàs non poteris intrare paradisum donec remiseris. Dicatur exẽplum de illo fratre Valen. qui mortuus habuit redire. Hic rediit petens veniam & reconciliãdo se cum viuo, vt posset intrare paradisum. Patet ergo quod dicit, Vade prius, &c. Et concordat auctoritas Christi dicentis, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Mat. 22. vbi primò ponit Cæsarem quàm Deum, nõ ex maiori dignitate, sed quia proximo prius fienda est reconciliatio. Sicut dico hoc de vna persona, ita dico de vna villa seu cõmunitate, & prius debet disponi per bonam ordinationem cõtra peccata notoria. Dicantur illa quę currũt, & postea Deus inhabitabit per gratiam.

De eadem Dominica sexta.

Sermo I I.

Rater tuus habet aliquid aduersum te. Habetur verbum istud textualiter Matthæi quinto, & recitatiuè in euãgelio currentis dominicæ. In præsenti sermone cogitaui vobis dare cognitionẽ de aliquibus magnis peccatis, quæ fiunt contra Deum, vt corrigantur. Sed primo salutetur virgo Maria. Pro breui declaratione huius verbi, & introductione materiæ sciẽdum quod dominus Iesus Christus saluator & redemptor noster secundum multas & diuersas excellentias quas habet diuersis nominib⁹ nominatur in sacra scriptura. Si enim volumus ipsum considerare secundum suam æternam diuinitatem, in qua cũ patre & spiritu sancto omnes creaturas creauit ex nihilo, sic dicitur Deus creator, & ita nominatur à populo christiano. Creator omniũ rerũ Deus, qui me de limo terræ formasti. Si autẽ consideretur secundum suam infinitam maiestatem & dominationẽ, cui omnes creaturæ mundi subiiciuntur, quia sicut omnes de regno subiiciuntur regi, ita omnes creaturæ mundi subiiciuntur Christo, & secundũ hoc nominatur rex & imperator. Domine rex omnipotẽs in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere volũtati tuæ. Hester 13. Si verò secundum suam prouidentiã, qua prouidet bestiis terræ, piscibus maris, auib⁹ cæli, & angelis, sic nominatur

pater,quia ficut paterfamiliàs prouidet,&c.ita Christus,& fic no-
minatur ab Esaia. Tu enim Pater noster, & Abrahã nesciuit nos,&
Israël ignorauit nos. Esaiæ 63. Si autem consideretur secundum a-
liam excellentiam & proprietatem, scilicet suam infinitam charita-
tem & amorem,quia voluit suspendi in cruce, ne sibi credentes &
obedientes suspenderentur in furca inferni, secundum hoc dicitur
redemptor. Tu domine pater noster,& redemptor noster,à seculo
nomen tuum. Esaiæ 63. Si autem consideretur secundum suam co-
piosam largitatem,quia non solùm sibi credentes & obedientes iu-
stificat,eis peccata remittẽdo, imò etiam & sanctificat hîc per gra-
tiam,& in futuro gloriam largiẽdo,secundum hoc dicitur ab Esaia
saluator. Verè tu es Deus absconditus, Deus Israël saluator. Esa.45
Nota absconditus,quia vt anima in corpore absconditur,ita deitas
in humanitate Christi erat abscondita. Si verò secundum suam pro
fundissimam humilitatem consideretur, quia voluit induere saccũ
nostræ carnis ad adiuuandum nos,& seruiendum nobis,secundum
hoc nominatur frater noster. Frater enim & caro nostra est. Genes.
37. Et sic vocatur in themate à beato Matthęo,dirigens verbum po
pulo Christiano,& communi, vel alicui personæ in particulari di-
cẽte, Frater tuus, scilicet Iesus Christus habet aliquid aduersum te,
scilicet indignationem ex peccatis quæ contra eũ fecisti. Patet the-
ma iuxta intellectum quem volo pertractare modò, licèt multa &
grauia sint peccata in populo Christiano, ex quibus Christus frater
noster indignatur,tamen in præsenti solùm loquar de tribus pecca
tis, scilicet,

Primum est spiritualis indeuotio,
Secundum intellectualis præsumptio,
Tertium vniuersalis corruptio.

Ecce tria peccata, propter quę dicit thema, Frater tu⁹ habet aliquid
aduersum te. Dico primò quod primum peccatum de quo nunc in-
tendo loqui, est spiritualis indeuotio. Antiquitùs autem populus
Christianus habebat magnã deuotionem ad Deum. Secũdò ad ec-
clesiã. Tertiò ad proximum ex feruore charitatis. Antiquitùs enim
erant ita deuoti erga Deum,quod quando surgebãt de mane post-
quam erant induti, antequam ponerent se in negotijs, orabant cum
magna deuotione & reuerẽtia. Vir in vno angulo, & vxor in alio, &
filij in alijs. Idẽ de sero. Et modò qualiter orant? vestiendo se, cingen
do, & enodando, nesciunt enim flectere genua, sed si habent loqui
regi vel prælato, cum magna reuerentia loquuntur, & tamen Deo
nihil reuerentiæ impẽdunt. Itẽ quolibet die in aurora audiebãt vnã
missam deuotè, & cũ silentio, & Deus erat cũ eis in omnibus nego-
tijs. Modò nec in Dominica volunt audire missam, nec timẽt præ-
cepta pœnalia ecclesiæ, vel veniunt tardè, nõ ieiuni, & quãdo sunt

in missa,

in missa,nõ faciunt nisi loqui de rebus inutilibus,&c.vel respiciunt
mulieres: Item confitebantur, & communicabant omni die Domi-
nica, bini & bini processionaliter veniebant ad communicandum,
& postea dabant sibi pacem. Modò autem nec semel in anno. Non
cõfitentur in quadragesima nonnulli, nec cõmunicant in paschate,
cùm tamen sint præcepta pœnalia. Iam verũ est illud Dauid, Omnẽ
escam abominata est anima eorum,&appropinquauerunt vsque ad
portas mortis, Psal. 106. Antiquitùs Christiani erant deuoti,nõ so-
lùm ad regẽ Christum,sed ad reginam ecclesiã, de qua Christus ge-
nerat filios, quia si aliquid esset necessarium ecclesiæ,erat pia contẽ-
tio inter clericos & laicos,quia quilibet volebat illud facere. Mo-
dò autem totum oppositum est. Iam non est deuotio in mũdo. An-
tiquitùs si ecclesia præcepit aliquid ore prelatorum,quo ipsa loqui-
tur excommunicando omnes timebant,&c. modò autem tantũ non
timent sententias excommunicationis, immo dicunt, ego non co-
medo minus, vel, ita bene sapit mihi prandium quando sum excom
municatus sicut antè. Item antiquitùs quando intrabant ecclesiam
cum timore intrabant, modò autem tripudiant in ecclesia,& ibi tra-
ctantur matrimonia & alia negotia. Dicebat Dauid, quãdo intrabat
domum Dei, Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ introibo
in domum tuam, adorabo ad templum sanctũ tuum in timore tuo.
Psal. 5. Tertiò erga proximum. Antiquitùs si in aliqua villa vel ciui
tate aliqua actione sinistra miles, ciuis, vel mercator damnificabatur,
amici omnes de illo statu subueniebant ei,&subleuabant eum, qui-
libet dabat tantum vel tantum. Ecce deuotio. Modò autem si vnus
alteri posset eruere oculum, faceret, non est deuotio. Item si aliquis
homo erat captus vel captiuus, dicebat aliquis vxori, Vbi est vir ve-
ster? diu est quod non vidi eum. Et vxor, Domine captus est, vel ca-
ptiuus ex debitis, liberabat eum soluens pro eo secretè. Modò Chri
stiani renegant nomen Dei in Barbaria,&c. Item quando videbant
aliquam iuuenem vel puellam pauperculam, statim vocabant parẽ-
tes dicebant, quare non datis sibi virum? Respondebant, Domine
multi vellent eam, quia bona iuuenis est, sed nõ habet dotẽ, Secretè
dabant sibi,&c. Modò autem si diues videt viduam vel puellã pau
perem, statim nititur eam seducere cum vna mala rufsiana,&c. Idem
de mercatoribus emendo & vendendo, cauebant à mendacijs,&de-
ceptationibus, modò si illud quod valet tres florenos possunt habe
re pro 12. denarijs, nullam sibi formant conscientiam. Item vicinus
remittebat emptorem vicino dicens, Ego rem illã vendidi hodie, &
ille habet ita bonas res vt ego, ad illum accede. Sed modò nõ est ni-
si inuidia & malitia inter eos de eodem officio. Item antiquitùs nõ
tenebatur curia iudicialis nisi semel in mense, & portæ curiæ erant
plenæ telis aranearum. Sed modò est tanta malitia, quod non

sufficiunt curiæ,nec audientia regis,nec aduocati,nec procuratores,
&c.Animalia bruta sciunt viuere in nemoribus in pace sine contra-
dictionibus,& homines non. Finaliter iam completum est verbum
Christi dicẽtis, Quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas
multorũ,tunc venit consummatio. Mat. 24. Ecce primum peccatũ,
de quo frater noster Christus indignatur & conqueritur dicens, Ha
beo aduersum te pauca, s. numero , sed magna sunt grauitate, quia
charitatem tuã primũ,id est antiquã, s.feruorem,& deuotionem spi
ritus,quas habebas in principio Christianitatis reliquisti. Quid er-
go est faciendum ? Memor esto vnde excideris,scilicet de quo gra-
du deuotionis,& age pœnitentiã,& prima opera fac.Apo. 2. Nota
prima opera fac,s.erga Deum, ecclesiam,& proximum, aliàs mina-
tur Deus dicẽs,Sin autem venio tibi, & mouebo candelabrum tuũ,
id est statum, in quo stas de loco suo nisi pœnitentiam egeris . Ibidẽ
secundum peccatum quod est in mundo, contra quod Christus fra
ter noster indignatur,est intellectualis præsumptio.. Homines sunt
præsumentes de proprio intellectu circa fidem , dicendo quomodo
vnus Deus est, tres personæ, de incarnatione verbi , de sacramento
altaris. Item contra diuinas ordinationes . Deus enim ordinauit ꝙ
spiritualiter spiritualia tractẽtur dicens,Gratis accepistis,gratis da-
te. Matt. 10. Sed præsumptio intellectus totũ corrumpit,quia iam
sacramenta venduntur,totum reducitur ad simoniam. Si vultis com
municare dicit,tantum debetis offerre, non dicitur, tantum dabitis,
quia nimis esset discoopertum . Item si vultis confiteri.Nota hîc de
illo paupere homine , qui non inuenit confessorem quousque por-
tauit florenum in manu. Item si dant extremam vnctionem,petunt
linteamina, & vnde hoc ? Idem de sepulturis dicitur,quam crucem
vultis,maiorem?tantum debetis dare,&c. Ecce præsumptio intelle-
ctus , quomodo corrumpit illa quæ Deus gratis præcepit dare, &c.
Idẽ de missis sancti Amatoris,quæ de se sunt bonæ,quia nõ sunt aliæ
missæ nisi quæ per ecclesiã sunt ordinatæ, tamen præsumptio intel-
lectus destruit & corrũpit totum,& damnat sacerdotem,& eum qui
eas facit celebrare , propter sex defectus & errores quæ fiunt ibi ex
præsumptione intellectus . Primò quia dicũt quod illæ missæ debẽt
celebrari sine interuallo in illis 30.diebus,ex quo sequitur quod sa-
cerdos etiam malè paratus celebrat. Vbi inuenies tu sacerdotẽ sem-
per paratum,&c.& sic sibi occasionem præstare videtur, vt indispo-
situs existẽs celebret. Secundus defectus est, quod oportet dimittere
missam per ecclesiam iam ordinatam quolibet die. Ita poterit eueni
re quod in die natiuitatis vel resurrectionis sacerdos habebit cele-
brare requiem. Tertius quia secerdos eo quòd triginta diebus cõti-
nuis habet celebrare , petit plus, &c. Quartus error siue defectus,
quia dicũt quod sacerdos in illis triginta diebus nõ debet exire ec-
clesiam

clesiam, ex quo sequuntur multa mala, & quia non est spiritualis, tenebit ibi ludum, &c. Quintus quia cùm dicitur missa de trinitate, dicit sacerdos, faciatis quod sicut ergo dico ore, vos repræsentetis in facto, & offeratis tres candelas cum tribus denarijs in qualibet. Idē de septem gaudijs virginis Mariæ. Idem de septē donis spiritus sancti. Idem de 12. Apostolis. Sextus error siue defectus est, quia dicūt quod illæ missæ extrahunt vnam animam de purgatorio, scilicet illam quam homo vult, hoc est falsum, licèt enim triginta missa sancti Amatoris extraxerint animam matris sancti Amatoris de purgatorio, non sequitur propter hoc quod extrahent animā matris tuæ, vel patris tui, qui fortè fuit vsurarius vel homicida, quia iste sacerdos non est ita sanctus sicut sanctus Amator, nec qualitas peccati est eadem cum peccatis matris sancti Amatoris. No. hic de illo rustico qui credens quod medecina quæ curauit eum de malo tibiæ, curaret etiam de omnibus malis, & fecit se medicum, &c. Medicina sua erat cœpa rubea, &c. Non debet fieri pactum in missis, sed eligatis vnum bonum sacerdotem, cui si parum datis, non debet dicere, parum datis mihi, si multum, non debet dicere, nimis datis, quia valet plus. Sed si parum datis, parum habebitis, si multum, plus. Si quæratis à me de bona ratione, quantum debetis dare sacerdoti. Dico quod ex quo sacerdos dat vobis totū officiū vnius diei, quod detis sibi prouisionem diei competentem. Ista est mala præsumptio intellectus, vadit & cessàbit, ne dicatur cum Iuda, Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Secunda præsumptio intellectus est circa iudicium hominum, quando per proprium intellectum iudicant illud quod nesciunt, vel id quod potest in bonum interpretari, & ipsi interpretātur in malum. De quo multum indignatur Christus frater noster. No. de illo sancto eremita, qui iudicauit comedentē de mane in die ieiunij, quem angelus voluit percutere ense. Item de illo sancto homine, qui iudicauit aliū sanctū hominē, qui intrauit lupanar, &c. Ideo auisetis vos ne iudicetis facta vel dicta aliorum, quæ possunt bono animo fieri. Ideo Apostolus, Nolite ante tēpus iudicare, quoadusq; veniat dominus qui & illuminabit abscōdita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, primæ Corinthiorum 4. Tertia præsumptio intellectus èst mulierum. Nunquid esset magna præsumptio mea, si ego qui nescio depingere, vellem corrigere & emendare imaginē ab optimo pictore depictā? Talis est præsumptio illarum mulierū, quæ depingūt se. Deus optimus magister & pictor depinxit eas ad imaginē & ad similitudinē suam, & ipsæ dicūt, Istud vnguentum valet ad supercilia componenda. Dicit alia, Ego sum pallida, ego faciam me rubeam. Idem de capillis, de manicis, de caudis, retro autē incedunt sicut vulpes. Ideo Apocalypsis decimooctauo. Væ væ ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis, quoniam

 vna ho-

vna hora veniet iudicium eius, inquit Ioannes. Ecce quare dicit thema, Frater tuus habet aliquid aduersum te. Habeo aduersus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, quia docuit Balach mittere scandalum coram filijs Iraël. Pœnitentiam age, si quominus veniam tibi citò, & pugnabo cum illis in gladio oris mei. Apoca. 2. Mittitur scandalum vēdēdo sacramēta, missas sancti Amatoris, & faciendo iudicia temeraria, gladius oris Dei erit sententia iudicialis, Discedite à me maledicti, &c. Matt. 25. Tertiū peccatum est vniuersalis corruptio. Nota tres corruptiones, quæ corrumpunt totū mundum, Prima enim est blasphemiarum contra Deum. Blasphemia est magnum peccatum. Nota historiam. 4. Regum. 19. de Sennacherib rege, qui venit contra Ierusalem, de isto peccato conqueritur Deus dicens, Dominatores populi mei, &c. Esa. 52. Secunda corruptio est de lusoribus taxillorum, quia vltra blasphemiam quæ ibi fit, est ibi rapina, quia nihil potest ibi lucrari, corrumpitur ille qui incipit primò. Secundò illi qui consentiunt. Tertiò illi qui respiciunt. Quartò qui ponunt taxillos. Quintò qui concedunt pecunias. Sextò qui concedunt domum. Septimò domini & rectores hoc sustinentes. Tertia corruptio est de luxuria, quæ intantum inualuit, quod planctus Dauid impletur, Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis, non est qui faciat bonū, nō est vsque ad vnum, s. de adultis. Psal. 52. Dicatur contra meretrices de hospitijs, & de secretis, quæ sunt in laqueum & non in remedium. De isto peccato cōqueritur Deus dicens, Habeo aduersum te, &c. Nota cùm dicitur, pauca, cùm tot sint corruptiones, quia permittis mulierem Iesabel, quæ se dicit prophetam docere, & seducere seruos meos fornicari, vt habetur Apoc. 2. Nota Iesabel, id est fimus. Ecce fœtorem de luxuria. Deo gratias.

De eadem Dominica VI. Sermo III. de Epistola.

Ltra non seruiamus peccato. Ad Rom. 6. Materia nostri sermonis erit quomodo poterimus exire seruitutem peccati. Sed primò salutetur virgo Maria, & resumatur thema. De ista meteria pro nunc volo declarare vobis tres conclusiones.

Prima conclusio est ista, quod status peccati mortalis est captiuitas, & seruitus veraciter.

Secunda conclusio est quod ista captiuitas seu seruitus est multum periculosa generaliter,

Tertia conclusio est quod de ista captiuitate seu seruitute debemus nos redimere celeriter.

Ideo dicit the. Vltra non seruiamus peccato. Dico primò quod status, &c. ita quod quādiu homo stat in peccato mortali non credatis quod

quod ſit liber, ſed captiuus & ſeruus veraciter. Ante peccatum eſt liber, quia nec per omnes dæmones inferni poſſet cogi ad peccandũ, ſed poſtquam cecidit in peccatum mortale, factus eſt captiuus & ligatus, iam non habet priſtinam libertatem. Ideo Apoſtolus talibus captiuis dicit, Reſipiſcant, id eſt ſe ſoluant, vt liberentur à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipſius voluntatem. 2. ad Timotheum ſecũdo. Patet ergo quod ſtatus peccati mortalis eſt captiuitas veraciter. Sed eſt hic argumentum in oppoſitum. Diceret aliquis, Nunquid homo exiſtens in peccato mortali habet liberum arbitrium? certum eſt quod ſic, quia eſſentiale eſt animæ, ergo quomodo eſt captiuus? Reſpõſio eſt iſta, & eſt ſancti Thomæ qui dicit, quod ſi volumus loqui de libero arbitrio quantum ad electionem voluntatis, vel clarius quãtum ad deſideria voluntatis, peccator habet liberum arbitrium, ſed ſi volumus loqui quantum ad executiones, ligatus eſt & captiuus. Verbi gratia. Peccator poteſt ex libero arbitrio eligere ſiue deſiderare quod ſit ita deuotus vt talis, vel quod oret, vel quod confiteatur, & ſic de alijs. Sed quantum ad executionem prædictorum ligatus eſt & infirmus. Nec poſſet talia delectabiliter exercere. De omnibus iſtis auctoritas. Cor hominis diſponit viam ſuam. Ecce deſideria bona, ſed domini eſt dirigere greſſus eius quãtum ad executionẽ. Prouerbiorum 16. Item alia auctoritas Hieremiæ 10. Scio domine, quia non eſt hominis via eius, id eſt executio, nec viri eſt vt ambulet & dirigat greſſus ſuos. Sed ſicut homo captus in carcere & ligatus poteſt deſiderare dicens, O ſi eſſem liber, audirẽ miſſam, ſermones, orationes &c. Deſiderare poteſt, catenæ ipſum retinent ne talia deſideria veniant ad executionẽ. Ita eſt de illis qui ſunt in peccato mortali, deſiderãt, ſed exequi nõ poſſunt, &c. Si quæratur quomodo homo cadit in iſtam ſeruitutẽ ſeu captiuitatem, ſolutio, hoc oſtẽdit beatus Petrus dicẽs, A quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. 2. Pet. 2. Sicut quãdo duo milites in cãpo clauſo intrant duellum, oportet quod aliquis princeps vel dominus teneat cãpum ſecurum, ne ab aliqua parte fiat violẽtia, & amici duellantiũ expectãt, & quando vnus eſt victus dicẽs, Ego me reddo, amici illius triſtes fugiunt, & amici victoris lętãtur in cãticis & tubis, & victus efficitur captiuus victoris. Ideo dicit Apoſt. A quo enim quis ſuperatus eſt, &c. ſ. in duello, huius & ſeruus eſt. Idem de nobis debetis cogitare, quod iſte mũdus ſit vnus cãpus paratus ad duellandũ, de quo nõ poſſumus niſi per mortẽ exire. Ideo Iob 7. Militia eſt vita hominis ſuper terram, & ſicut dies mercenarij dies eius. Mercenarius ſi bene operatur, meretur mercedẽ, aliàs non. Idem de nobis, ſi bene & ardenter militamus, meremur coronam. Nõ enim coronabitur niſi qui legitimè certauerit. 3. ad Tim. 2. Aliter puniemur in inferno. Rex qui tenet campum ſecurum eſt Deus

abi-

habitãs in curia æternitatis. Nullus diabolus poteſt facere vim cuicunque noſtrum. Dum fit iſtud duellum parentes noſtri, ſ. patriarchæ, prophetæ, apoſtoli, martyres, &c. & amici noſtri, ſ. angeli & archangeli ſtant aſpicientes, quilibet eorum reſpicit per ſuam feneſtram, id eſt ſcientiam. Tres perſonæ diuinæ, quæ per eandem feneſtram, id eſt vnam ſcientiam vident. Ex alia parte ſtant dęmones expectantes duellum, & diabolus debellando primò percutit gladio, quando tentat de auaritia, di. ſi faceres hoc, &c. poſſes lucrari tantum, &c. ſed homo reſiſtit ſibi dicendo, Modicũ lucratur qui perdit animam, &c. Secundò percutit cum enſe vanitatis dicens, Nunquid portaſti tu tantũ viro tuo dotis, ſicut illa illi, & illa fuit iam bis induta à viro ſuo, &c. reſiſtit dicendo, Ego ſum bene induta, ego nolo eſſe nec debeo eſſe vana & curioſa. Nam beatiſsima virgo Maria ſimpliciter ibat induta, &c. Item quãdo tentat de vexellis, cortinis, & ſcutiferis, &c. reſtituit dicendo, Totũ hoc eſt vanitas, Itẽ percutit cũ diga ſubitò, ſ. quando tentat de luxuria, dicendo, ſi poſſes loqui cũ tali muliere, &c. reſiſtitur, dicẽdo, O miſer pro tam breui ſolatio tantam pœnam oporteret me ſemper pati in inferno, &c. Iſto modo reſiſtitur diabolo, per humilitatem contra ſuperbiam, per liberalitatẽ contra auaritiam, per caſtitatem contra luxuriam. Tũc diabolus eſt victus. Et per parentes & amicos noſtros fit magna lætitia in cęlo. Auct. Gaudium eſt angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Luc. 15. Tunc dæmones victi triſtes recedunt. Hoc petebat Dauid dicens, Fac mecum ſignum, ſ. victoriæ, in bonum, vt videant qui me oderunt & confundantur, quoniam tu adiuuiſti me, & conſolatus es me. Tunc diabolus victus eſt captiuus illius, qui tantum timet eum quod decetero non venit ad eum tentando. Sed ſi homo fortè vincitur à diabolo, quando tentatur ſibi conſentiendo, homo eſt victus, & ſtatim parentes & amici noſtri faciunt magnum planctum triſtitiæ. Auctoritas. Ecce videntes clamabunt foris. Angeli pacis amarè flebunt. Iſa. 33. Angeli pacis, non loquitur de malis angelis, quia illi dicuntur angeli guerræ. Nota amarè flebunt. Et nunquid in paradiſo poteſt eſſe fletus vel triſtitia? Dicunt hic gloſſæ & doctores, quod in cælo non eſt triſtitia, dolor, vel fletus, ſed quod illa deteſtatio dicitur fletus. O ſi à nobis poſſet videri quando anima victi tenetur ligata à dæmonibus, ſed caro impedit, ne hoc videatur, tunc dæmones faciunt magnum feſtum. Aucto. Si præſtas animæ tuę concupiſcentia eius faciet te in gaudium inimicis tuis, Eccl. 18. Patet prima concluſio, quod ſtatus peccati eſt captiuitas, ſeu ſeruitus veraciter. Aucto. Peccauimus in conſpectu tuo, & idcirco tradidiſti nos in manũ inimicorum noſtrorũ. Iuſtus es domine, & nũc nõ ei ſufficit quod duriſsima nos opprimunt ſeruitute. Heſter 14. Ecce hic concluſio formaliter in iſta auctoritate. Dico ſecundò

cundò quod iſta captiuitas eſt multum periculoſa generaliter tā diuitibus quàm pauperibus,tam hominibus quàm mulieribus,iuuenibus & ſenibus,clericis & religioſis.Hoc poteſt declarari per quādam ſimilitudinem datamà ſancto Barlaam dicente,quod erat quidā homo ambulans per altiſsimam montaneam,per viam ſtrictiſsimam, & impegit & cecidit, & tamen Deus fecit ſibi gratiam quod arripuit vnum ramum,& ibi tenuit ſe.Et reſpiciens in altum non poterat aſcendere per ſe ſine adiutorio . Reſpiciens deorſum erat profunditas vſque ad abyſſum.Dū ſic ſtaret,venit vna ratta alba rodens arborem, ſiue radicem rami, nec poterat illam repellere, deinde poſt illam venit alia ratta nigra. Ideo dicebat, O miſer, &c. Cogitate in quanta miſeria & periculo erat ille pauper homo.In tali periculo eſt quilibet exiſtens in peccato mortali,perſona enim exiſtens in gratia Dei ambulat per montaneam altiſsimam,& per viam ſtrictam pœnitentię,quia arcta eſt via quę ducit ad vitam.Mat.7.Qui tenet bonam vitam,reſtringit ſe à nimio cibo,potu,&c. vnde ſcribitur, Delectaberis ſuper Domino,& ſuſtollam te ſuper altitudines terrę.Iſa. 8.Et talis delectatio ſignū eſt quod eſt in gratia Dei,quādo delectabiliter facit opera Dei,ſeu opera pœnitentialia,orationes & contemplationes. Et poſſūt dicere tales cū apoſtolo,noſtra cōuerſatio in cœlis eſt,ad Philip.3.Si dicatur,quomodo poteſt fieri. Cantat eccleſia, Quoniam in hac peregrinatione ſolo corpore conſtitutus, cogitatione & auiditate in illa æterna patria conuerſatus eſt.Ecce quomodo ambulant altè & per ſtrictam viam,ſ. pœnitentiæ.Sed impingit homo aliquoties,quando ſ.perſona deuota recreari vult cum aliqua creatura,in qua ponit ſuum amorem quem ad Deum debet habere. Quod deuoti,religioſi,& clerici,& eremitæ ambulāt in altum, &c. ſed impingunt in aliqua familiaritate. Incipiunt à Credo in Deum, & poſt modicum veniūt ad carnis tentationem,&c.Item dicatur de multis mulieribus,monialibus,viduis,& maritatis,quę bona intentione,& ſancta,recipiunt aliquam bonā familiaritatem alicuius deuoti,religioſi,ſeu clerici,qui aliquoties malo fine terminatur. Ideo cum nulla creatura recipere debetis nimiam familiaritatem, nec loqui in confeſsione præcisè nec viſitare debetis frequenter, aliàs poterimus dicere,ô fortis, ſcilicet deuotus, impegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.Hie.46.Ideo dicit Apoſtolus 1.Co.10.Qui ſe exiſtimat ſtare,videat ne cadat. Tētatio nō vos apprehendat niſi humana,&c.Ideo Hier.dicit,mulierem quam bene conuerſantē noueris,mente dilige, non corporali frequentatione. Poſtquam verò perſona cecidit,apprehendit ramum flexibilem, ſcilicet vitæ corporalis,quia perdita per peccatum vita ſpirituali non reſtat niſi corporalis. Ideo cantat eccleſia,media vita in morte,&c. No. media vita, vita cōpleta eſt ſpiritualis & corporalis,ſed vita ſpirituali perdita ſolàm

lum remanet corporalis vita debilis, & flexibilis. Quæ est vita ve-
stra? vapor ad modicum pertinens. Iac. 4. Et duo mures, albus, scili-
cet dies, & niger, scilicet nox, continuè rodunt vitam vestram, licèt
debilis sit. Deorsum respicitur infernus. Videtur ergo vobis paruũ
periculum, in quo peccator consistit. Sed si illud cogitaremus, nol-
lemus comedere, nec bibere, sed clamaremus, adiuua adiuua, quous-
que essemus extra peccatum. Patet ergo conclusio, quod talis capti-
uitas peccati est multum periculosa generaliter. Istam cõclusionem
intelligens Dauid, post peccatum dixit, Circundiderunt me dolo-
res mortis, & pericula inferni inuenerunt me. Nota circundiderunt,
non dicit cooperuerũt. Ratio, quia nullo modo nec ab ante per bo-
na opera facta, nec retro per bona opera fienda, necà dextris per a-
micos, necà sinistris per inimicos, à dictis periculis liberari potest.
Sed per sursum à Deo, quod fit quando homo cõfitetur peccata sua
Deo qui ei mittit chordam de sursum, trahens eum per absolutio-
nem. Patet conclusio secunda. Dico tertiò, quòd talis peccati capti-
uitas, seu seruitus, debet à nobis vitari apertè, & de ista captiuitate
debemus nos redimere celeriter. Amore vestri quæsiui modũ exeun-
di captiuitatem peccati in biblia. Et inueni per figuram filiorũ Israël
exeuntium de Aegypto, quinque, qui fuerunt figura, quomodo
nos debemus exire de captiuitate peccati, quinque faciendo. Ideo
dicit apostolus ad Ro. 15. Quæcunque scripta sunt, ad nostram do-
ctrinam scripta sunt. Primò in exitu filiorum Israël de Aegypto, di-
cit Dominus Moysi, Ista nocte populus exibit, sed recipiatis agnũ,
& coquatur in veru, & comedatur cum succo de lactucis agrestib⁹,
&c. Secundò præcepit quẽlibet exire de domo sua, dicens, Foris, fo-
ris. Tertiò venerunt ad mare rubrũ, vt transirẽt, & dixerunt, O Do-
mine, & quomodo trãsibimus sine nauibus? dixit, Ego diuidã mare,
& transibitis. Quartò venerũt ad desertũ asperum, & siccũ. Quintò
prouidit eis de manna, &c. Si volumus exire seruitutem peccati, isto
modo oportet nos facere. Primum quod faciendum est, coquatur a-
gnus. Ecce contritio, per quã agnus, id est spiritus coquitur in igne
doloris, & contritionis, & comeditur cum succo amaro lacrymarũ.
De hoc auctoritas. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor con-
tritum. Secundò ab Aegyto extra domum. Ecce recessus à mala so-
cietate. Multi in sermonibus recipiunt bonum propositũ, sed quan-
do habent in domo malam societatem, perdita deuotione, peccant
ꝑpter occasionẽ. Ideo foris recedere debetis à mala societate. Ideo
dicit Christus, Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eũ,
& proijce abs te. Mat. 18. Ideo foris exire debetis. Et tunc poteritis
dicere. In exitu Israël de Aegypto, domus Iacob de populo Barba-
ro, facta est Iudæa sanctificatio eius. Tertiò transierũt mare rubrum.
Ecce confessio, quę potest dici mare amarum, quia quasi homo dif-
famat

famat se,&c. Dicitur rubrum, quia virtutem habet à sanguine passionis Christi. Istud mare aperitur peccatori cum virga, id est cruce, quæ fit à confessore in absolutione. Quartò oportet venire ad desertum, scilicet pœnitentiæ, castigando filium, scilicet corpus, seu filiam, id est carnem, ne à dæmonibus in inferno castigetur. Dicitur siccum per ieiunia,&c.& solitarium per orationem. Ideo Dauid in persona pœnitẽtis dicit, In terra deserta, inuia,& inaquosa. Quintò datur manna, s. communio corporis Christi, postquam homo fecit quatuor prædicta. Ideo dicit Moyses, Iste est panis, quẽ dedit vobis Dominus ad vescendum. Exo. 16. Dicitur panis manna, quia præfigurabat sacramentũ altaris. Ideo dicit Christus, Non Moyses dedit vobis panem de cælo verum, sed pater meus dat vobis panẽ de cælo verum. Panis enim verus est qui de cælo descendit,& dat mũdo vitam. Ioan. 6. Ecce quomodo poteris exire seruitutem peccati. Ideo dicit apostolus Rom. 6. Cùm serui essetis peccati, liberi, id est separati à iustitia, fuistis iustitiæ, vsque, finem verò vitam æternam. Patet tertia conclusio.

Dominica VI. post festum Trinitatis, de epistola, de virtutis exercitio.

Sermo IIII.

Os *in nouitate vitæ ambulemus*. ad Ro. 6. ca. Materia quã nunc volo predicare erit quomodo,& in quibus virtutibus debemus nos exercitare. Si Deo placet erit materia pro reformatione vitæ,& consolatione animarũ. Salutetur prius virgo Maria,&c. Pro declaratione huius verbi & materiæ introductione sciẽdum quod anima nostra inter alias excellentias quas habet plus quã corpus est, quod anima potest renouari,& corpus non potest renouari. Ratio est ista. Nam antiquitas corporis venit ex necessitate & cursu naturali, quia tempus & ætas portant suam senectutem. Ideo nulla potentia creaturę corpus posset renouari, nisi à sola Dei potẽtia, quia non legitur vnquã fuisse factum. Senectus autẽ & antiquitas animæ non euenit ex necessitate, seu cursu naturali, quare anima hominis centum annorum est ita iuuenis, hoc est ita recens, vt anima pueri vnius diei. Nam solùm corporalia & carnalia corruptibilia senescunt & antiquantur, vt domus, arbor, homo, equus,& similia. Quod antiquatur & senescit prope interitum est. ad Hebræos octauo. Sed res spirituales non antiquantur nec corrumpuntur. Nam Michaël est ita iuuenis, hoc est ita fortis modò sicut in die creationis suæ. Idem de alijs angelis. Idem de rebus corporalibus incorruptibilius, vt de Sole, Luna & stellis,& quæ non senescunt nec antiquantur. Patet ergo quod senectus proueniens ex necessitate,& cursu naturali solùm est in rebus corporalibus corruptibilius, quæ non possunt

renouari nisi à Deo immediatè, quia talis antiquitas venit per necessitatem naturalem. Sed anima antiquatur non per necessitatem, sed per voluntatem criminalem, s. ex mala volũtate, & mala inclinatione ad peccata. Et sicut senectus & antiquitas corporis aufert eius virtutem, & facit ipsum canum, & rugat & restringit pellem, & facit ipsum ire curuum, ingrossat visum, aufert saporem, & appetitũ comedendi. Ita senectus animę facit animam canam per pręsumptionem intellectus, rugat per peccatum, & sic de alijs. Auct. Psal. 17. Filij, s. per baptismum de sponsa sua geniti, alieni, supple effecti, inueterati sunt, s. per voluntatem criminalem, sed anima potest renouari, & non corpus, vt dictum est ex voluntate hominis mediante Dei gratia. Auctoritas de corpore & anima. Licèt is qui fortis est, noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diem. 2. Cor. 4. Si ergo aliquis nostrum est antiquus in peccatis non debet desperare, quia virtutibus possumus in anima renouari. Ideo dicit thema, Nos in nouitate vitæ ambulemus. Patet thema, Modò videamus per quas virtutes, & quibus modis possumus renouari in anima & in vita.

Prima est vera humilitas,

Secunda pia largitas,

Tertiu pura castitas.

Ergo in nouitate vitę, &c. Dico primò ꝙ homo potest renouari per veram humilitatem. Sciendũ est quod omne peccatum mortale deliberatè factum includit superbiam. Ratio, quia per superbiã homo non vult humiliter subijci diuinis mandatis, nec ecclesiæ ordinationibus. Quare tu recipis vindictam? nũquid ex superbia, quia non vis humiliari præcepto Dei dicentis, Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. ad Ro. 12. Idem de furto, cũ Deus præcipiat, Non furaberis. Exo. 20. Idem de vsura, cũ dicit Deus, Non fœneraberis fratri tuo ad vsuram. Deute. 23. Item idem patet de hoc quod est nolle ieiunare ieiunia ecclesiæ. Patet ergo quod omne peccatum mortale deliberatum venit per superbiã. Quare hodie sunt tot mali religiosi in mundo, quia nolunt humiliari ad seruandũ regulã, cõstitutiones, & cęremonias. Nolunt subijci regulę. Idẽ de malis clericis. Idem de malis laicis. Patet ergo quod omnis inordinatio vitæ & peccatum venit per superbiã. Auct. Initium omnis peccati est superbia, qui tenuerit illã implebitur maledictis, & subuertet eũ in finẽ. Eccl. 10. ergo omnis inordinatio malæ vitę & abũdantia peccatorũ venit ex superbia. Si ergo vis renouari in anima, per oppositũ humilia te, subijciẽdo te mãdatis Dei, dicendo, De cetero volo viuere iuxta mandata Dei & ordinationem ecclesię, dicendo: Ego sum religiosus, de cetero iuxta regulã volo viuere. Idẽ de clericis & sęcularibus. Et quãdo persona proponit sic viuere. Ex tali cordis humilitate cõpletur benedictioni

ctionibus. Auctoritas. Dauid in Psal. 102. benedicite primo. Qui replet in bonis desiderium tuum, renouabitur vt aquilę iuuentus tua. Super hoc versu tangunt glosę conditionem aquilæ, dicentes quod aquilæ ex senectute induratur rostrum, & incuruatur in tantũ, quod non potest sumere cibum, & tunc ipsa fit macilenta. & crescunt sibi plumæ. Sed naturali instinctu ipsa perquirit vnum lapidem, & ibi ferit de rostro, & finaliter comedit & renouatur. Ita vt dicit Dauid, Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Aquila antiqua est anima peccatrix, rostrum est intellectus acutus reuersus ad semetipsum per cōsiderationē proprię excellentię, quando cogitat se esse de genere regio, vel ditiorē alijs seu fortiorem, vel aptiorem. Idem de mulieribus quādo cogitant se pulchriores, vel melius indutas, & sic de alijs, tam in bonis naturæ q̃ gratiæ, talis consideratio generat superbiam in homine. Sicut cōsideratio excellentiæ alterius generat humilitatē in corde cogitantis. Verbi gratia. Quando homo cogitat excellētias alterius, quia est deuotus, vel magnus clericus, vel in magna dignitate, &c. talis consideratio est caussa humilitatis considerāti, qui tūc dixit: O miser, nō sum talis, &c. Contra istā consideratione proprię excellentiæ dicebat Apostolus. Sed in humilitate mentis superiores sibiinuicem arbitrātes, nō quæ sua sunt, supple excellētię, singuli cōsiderantes, sed ea quæ aliorum. ad Philip. 2. Si cōsideras bona tua, & mala proximi, superbia inflaris. Ecce superbia Pharisæi. De quo Lu. 18. Gratias ago tibi Domine, quia non sum sicut ceteri hominū. Quando verò anima vt aquila habet rostrum durũ & retortũ, nō potest recipere escas spirituales, & sic maceratur, quia nō inuenit sibi delectationem nec saporē in aliquo cibo spirituali. August. impius, id est superbus nō sentit dulcedinem Dei, quia de febre iniquitatis palatum amisit. De istis superbis dicit Dauid, Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis defecit. Psal. 106. Sed abundat in plumis, vt aquila in vanitatibus ornamentorũ, caudarũ, & mulieres in capite abundant. Ideo Ecclesia. 1. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, dicit Ecclesia. Ratio quare ista fiunt, est quia anima nescit esse sine aliqua delectatione spirituali; qua perdita recurrit & perquirit delectationes & cōsolationes temporales, mūdanas, & vanas. Remedium ergo habemus, quod, vt aquila, ad renouandum debemus percutere rostrum in lapide illo, de quo Apostolus, Petra autē erat Christus. 1. Cori. 10. Percutitur enim cogitando vitā quā Christus voluit tenere in hoc mundo. Verbi gratia. Si venit tentatio vt faciatis vanitatem in vestimētis. Cogitate quomodo Christus fuit indutus, qui triginta annis portauit eandem tunicam, quàm virgo Maria sibi fecit, cùm esset puer. Percutiatis hîc rostrum, dicendo: O miser, rex meus. 30. annis portauit eandem tunicam, seu vestem, & ego facio quotidie istum excessum. Item quando mulier tentatur de bonis or-

namentis, cogitet de virgine Maria regina cæli, quæ nunquam ornauit se nec depinxit. Dicitur quomodo lauabat faciem suam cum lacrymis, &c. Quando beata Anna mater sua faciebat sibi pulchra vestimenta, nolebat portare nisi intra domum, &c. Ideo quando homo tentatur de multis scutiferis, de equis, de vexillis aureis, & similibus, cogitet quomodo ibat Iesus sine equis eundo pedibus humiliter, &c. Per tales enim cogitationes frangitur rostrum superbiæ, & sic anima incipit habere appetitum, iam sapiunt sibi verba Dei scilicet locutiones, prædicationes, missæ, &c. Ecce quare dicit Dauid, Renouabitur vt aquilę iuuentus tua. Ergo nos in nouitate vitæ ambulemus. Dico secundò quod possumus renouari per piam largitatem, scilicet in dādis eleemosynis de bonis à Deo datis. Audite declarationem bonam. Sicut peccatum superbiæ est initiū omnis mali & peccati. Iuxta illud, Initium omnis peccati est superbia. Ita etiá cupiditas seu auaritia est initiū omnis peccati. 1. Timo. 6. Radix omniū malorum est cupiditas. Dubium est hic quomodo possunt duo prima principia peccatorum assignari. Responsio quod bene diuersimode. Nam in quolibet peccato mortali sunt duo secundū Augu. scilicet auersio à bono incommutabile, & conuersio ad bonum cōmutabile. Auaritia verò seu cupiditas est initium omnis peccati, &c. respectu conuersionis ad bonum commutabile. Verbi gratia. Vnde sunt in mundo tot mala in dominis, iudicibus, aduocatis, seu procuratoribus? quia non habent oculum ad iustitiam, sed expectant quis magis eis dabit ex cupiditate & auaritia. Vnde in ecclesia tot simoniæ, quia omnia venduntur ex auaritia seu cupiditate. Vnde in mundo tot vsuræ, & tot furta, & deceptiones, & fraudes, emendo, & vendendo? Vnde tot guerrę & mortes? ex cupiditate, quia tu vis hoc, & illud volo ego. Item dicit in Genesim, quòd si ista duo pronomina, meum & tuum, possent auferri, totum esset pax. Vnde tot negligentiæ circa defunctos, quod non complentur testamenta? nónne ex cupiditate? Quare retinentur mercedes laborum pauperum? nónne ex cupiditate? Vnde quod amicus interficit amicum in via? nónne ex auaritia? Patet ergo quod radix omnium malorum est cupiditas, & hoc quātum ad conuersionem ad commutabile bonum. Qui ergo renouari cupit, expellat à se istam cupiditatem seu auaritiam, & habeat copiosam largitatem & misericordiam, & tunc tenebit consilium scripturæ dicentis: Nolite conformari huic sęculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta, ad Roma. 12. Nota cùm dicit, bona, beneplacens, & perfecta. In his tribus vocabulis ponit tria opera misericordiæ. Primùm cùm dicit voluntas Dei bona, quantum ad opera misericordiæ corporalia, bene placens, quantum ad opera misericordiæ spiritualia, & perfecta, quantum ad remissionem iniu-

iniuriarum. De ista materia datur exemplum in natura de serpente, de quo dicunt philosophi naturales, quod vadit retortus torquendo se, sed quando est antiquus, induratur intantū quod vix potest incedere. Tunc ipse ex naturali instinctu vel industria ieiunat, & post aliqua ieiunia vadit ad arctum foramen, & ibi deponit pellem veterem, & sic renouatur. Persona auara est serpens incedens tortuosè propter fallacias, & falsitates, & falsa iuramenta, quæ facit ex cupiditate. Dicatur quando pauper venit ad mutuandum decem florenos. Placet mihi dicit vsurarius. Sed dicetis notario, & ita iurabitis quod mutuaui vobis. xij. florenos, &c. Et si recipit pignus, seruit sibi de pignoribus, vel de campis recipit fructus, vadit retortus, & in confessione excusat se dicendo quod recepit quod debet, &c. Ecce auaritia. Ideo de auaro dicit Iob: Cor eius indurabitur tāquā lapis, & stringitur quasi malleatoris inc⁹. Iob 41. Nota, Indurabitur quasi lapis, quando pauper petit eleemosynam ab eo, non solùm non dat sibi sed lapidat eum dicendo, vade, fodias, & similia verba. Secundò stringitur quasi malleatoris incus, quem licèt semper faber percutiat, tamen non emollitur, sic nec auarus, licèt percutiatur & admoneatur Christi passione, dicente paupere qui non potest sibi soluere vsuram, O domine, amore passionis Christi agite mecum misericorditer. Illo nō obstante infœlix vsurarius persequitur eum crudeliter. Ecce quomodo est durus & iniquus. Ideo si vis saluari fac vt serpens. Primò ieiuna, scilicet abstinendo ab illicitis contractibus, post hoc, quia hoc non sufficit, sed oportet transire per arctum foramen, vade per arctum foramē restitutionis vsque ad vltimum obolum, sic enim deponitur pellis dura auaritiæ. Si dicatur, si ego restituam, vxor mea & filij mei quid facerent, &c. si vxor sit bona, & vult saluari, debet dicere viro: Domine restituatis, quia ego laborabo. Dicatur de illa vxore de qua dicit Vincentius de Longobardia, cui vir voluit facere vnam tunicam quingentorum florenorum in quodam festo. Quæ respondit, Domine ego sum bene induta, sed amore Dei restituatis, &c. Ad quam vir, Si omnia haberem restituere, oporteret me mendicare, quia omnia quæ habeo sunt de vsuris. Et ipsa dixit, Domine ego faciam vobis partem de dote mea, quæ non est de vsuris. Dabo vobis quinque millia florenorum, & quinque millia pro me restantia ad victum nostrum ordino, his viuere poterimus. Ista erat bona vxor. Sed modò oportet quod viri faciant vsuras vt satisfaciant vanitatibus vxorum. Ideo exemplo serpentis, qui cum labore deponit pellem, renouamini. Hoc dicit scriptura, Expoliantes vos veterem hominem, cum actibus suis, & induentes nouum, eum qui renouatur in agnitionem Dei, secundum imaginem eius qui creauit eum. ad Collossen. tertio. Dico tertiò quod debemus renouari per puram castitatem propter rationes

prædictas, similiter carnalitas est aliquo modo initium omniũ malorum, quantum ad delectationem carnis inclinãdo ad concupiscẽtias. Sicut superbia quantum ad auersionem, & auaritia quantũ ad conuersionem. Ita luxuria quantum ad delectationem est initium peccatorum. Ideo Apostolus, Condelector enim legi Dei secundũ interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ; & captiuantem me in legi peccati, quæ est in membris meis. ad Rom. 7. Et loquitur Apostolus in persona cuiuslibet nostrûm, Ergo de carne procedunt peccata quan... ad delectationem. Si ergo volumus renouari, recipiamus castitatem purã. Hoc nobis ostendit terra, quæ in hyeme est tota lutosa, aquosa, & sine fructu, sed in vere renouatur, siccatur, & tandem facit fructum. Ita debet facere quilibet nostrûm. Si aliquis primò erat lutosus per luxuriam, exiccetur per castitatem. Similiter si aliquis peccauerit aquosus per gulã, siccetur per abstinẽtiam, & infructuosus faciat fructum meritorum & bonorum operũ. Proh dolor, multorũ vita modò est infructuosa & aquosa. Et sicut tempore diluuij, quando Noë emisit columbam, quia non inuenit vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad arcam. Ita est modò de Spiritu sancto, quia tota terra est lutosa per luxuriam, non requiescit in talibus lutosis. Ideo nos exiccare debemus per castitatem. Ideo orauit Dauid dicens: Emitte spiritum tuum, & creabuntur, scilicet virtutes infusæ. Non dicit formabuntur. Nam aliquæ sunt virtutes quæ exeunt de potentia materiæ, scilicet per multiplicationem actuum. & dicuntur virtutes vsuales. Aliæ sunt quæ solùm dantur ex infusione, & istæ creantur in anima, vt virtutes theologicales, septem dona Spiritus sancti, & etiam virtutes morales infusæ, & dicũtur infusæ quia creantur. Et istas petebat Dauid, Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ, scilicet carnis. Ecce quare dicit thema, Nos in nouitate vitæ ambulemus Deo gratias.

Virtutes acquisitæ & infusæ.

Dominica VI. post Trinitatem. Sermo V.

De modo ambulandi ad paradisum.

Nos in nouitate vitæ ambulemus. Habetur verbũ istud textualiter ad Ro. 6. & in epistola currẽtis dominicæ officiatur. De præsenti themate intendo declarare in hoc sermone omnes modos quos Deus ordinauit ad eundũ ad paradisum, quia dat mihi motiuũ. Credo quod materia sit bona & vtilis pro peccatorum correctione, & animarum nostrarum cõsolatione, sed salutetur virgo Maria. In hoc verbo loquitur Apostolus personis quæ diu vixerunt in peccato mortali & mala vita, vt renouentur vt arbores, quę in hyeme videntur mortuæ sine folijs, floribus, fructibus, sed in vere renouãtur, emittunt flores & folia, & finaliter faciunt fructum. Ita debet esse de nobis. Personæ

quæ

quæ viuit in peccatis est in hyeme frigiditatis sine amore Dei & proximi, sine fructu operis meritorij & virtutum. Ideo renouetur emittendo flores redolentes lacrymarum, compunctionem gemituum, & suspiriorum in peccatis. Nullus ramus florum tantũ redolet apud Deum. Tales possunt dicere verbum sapientis, Flores apparuerunt in terra nostra, &c. Cantic. 2. Deinde vt arbor debet facere folia viridia. Ecce verba cõfessionis accusantia, quádo dicitur. Pater ego feci sic & sic, & hoc & hoc, & cõfitetur omnia peccata. Ista sunt folia recentia, quæ refrigerant animam, Apoc. vl. Folia ligni, scilicet hominis, ad sanitatem gentium. Deinde debet facere fructus, scilicet opera pœnitẽtialia, orationes, eleemosynas, ieiunia, vigilias, audire missas, sermones, & huiusmodi. De istis fructibus dicit Christus: Facite fructus dignos pœnitentiæ. Lu. 3. Aliàs modicum valeret arbor quæ faceret flores & folia, & non fructus. Ecce qualiter debemus renouari ad instar arboris in æstate floribus & fructibus, scilicet deuotionis & amoris Dei, tunc de talibus verificatur verbũ illud Marc. Video homines velut arbores ambulantes. Marc. 8. Ambulare dicuntur arbores quãdo faciunt flores. Ecce prima die ra. Secunda quando faciunt folia. Tertia quãdo faciunt fructus. Ideo dicit Apostolus in themate. Nos, sup. peccatores, quia nullus potest peccatis excusari, in nouitate vitæ ambulemus. Patet thema. Quæsiui amore vestri in sacra scriptura modos eundi ad paradisum, postquàm homo est renatus in nouitate vitæ. Et inueni quinque modos ambulandi per bonam viam ad cælum. Ambulant enim.

Quidam equitando honorabiliter,
Quidam vadunt pedites ambulando humiliter,
Quidam nauigando delectabiliter,
Quidam natando periculosè,
Quidam volando virtuosè.

Non inueni plures modos eundi ad paradisum. Pro quolibet istorũ dicit thema, Nos in noui. &c. Dico primò quod quidã ad gloriã vadunt equitando honorabiliter, vt personæ virgines homines & mulieres, qui nunquã ceciderũt in luto luxuriæ per aliquã immunditiã voluntariã, qui si somniãdo cõtra voluntatẽ, &c. non ex hoc perditur virginitas. Itẽ si mulier violatur, ipsa contradicente quãtum potest, nõ ex hoc perditur virginitas. nec amittit coronam virginitatis, nisi voluntariè cõsentiat. Ideo custodiatur voluntas, nec consentiat. Tales enim personæ virgines vadunt ad cælum equitãdo honorabiliter. Corpus est equus, spiritus est miles, equi eorum, scilicet hominum, caro & non spiritus. Esa. 31. Rectè sicut equus regitur à milite freno & calcaribus, ita personæ virgines gubernant equum corporis freno temperantiæ. Qui autem vult cõseruare virginitatem vel castitatem, debet gubernare corpus freno temperantiæ, quia quãtum-

cunque equus sit malus & rebellis, si sibi aufertur auena, fit simplex
& bonus. Idē de corpore nostro, si abstinemus à nimio cibo & po-
tu & delicijs, efficitur simplex. Aliter enim persona gulosa erit sem-
per luxuriosa. Ideo sunt in mundo tot mali clerici & religiosi, quia
equitant malum equum, & sine freno temperantiæ. Ideo cadunt in
lutum luxurię & corruptionis. Ideo dicebat beatus Iacobus de se, &
de illis qui freno temperantiæ regunt equum corporis, & ait, Equis
frena in ora mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus il-
lorum circumferimus. Iaco. 3. Item etiam sunt necessaria calcaria in
dextro pede & sinistro, quę sunt amor paradisi, & timor inferni. Istis
duobus calcaribus gubernatur corpus, scilicet amore saluationis, &
timore damnationis. Si autem equus corporis sit piger in bonis fa-
ciendis, percutiatur calcari dextero per talem considerationem. La-
bora modò, quia ex isto modico labore acquires requiem perpe-
tuam, vel cum sinistro dicendo, Labora modò ribalde, quia nisi mo-
dò labores, in inferno continuè laborabis sine requie. Nisi modò
ieiunes, in inferno ieiunabis sine fructu. Idem de cilicio, discipli-
nis, & alijs afflictionibus corporis. De istis calcaribus auctoritas,
Qui timetis Dominum, Ecce de pede sinistro. Diligite illum. Ec-
ce de dextro. Et illuminabuntur corda vestra, scilicet ad bene ope-
randum. Ecclesiast. secundo. Tales vadunt ad paradisum, equitādo
honorabiliter, vitando omnes occasiones & oportunitates illius
peccati. Tales vadunt equitando cum Christo, & virgine Maria, &
beatis Apostolis, Paulo, & Ioanne, &c. De istis dicit Christus Ioan-
ni Euangelistæ, Habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaue-
runt vestimenta sua, & ambulabunt mecum in albis, quoniam digni
sunt. Apocalyps. 3. Nota habes pauca nomina, id est personas dig-
nas nomine, in Sardis, quæ secundum interpretationem Hebrai-
cam interpretatur, principatus pulchritudo. Tres sunt gradus casti-
tatis, scilicet,

Castitas coniugalis,
Castitas vidualis,
Castitas virginalis.

Tertius gradus tenet principatum. Castitas cōiugalis est quādo vir
& vxor seruant fidelitatem sibi, & modum, &c. Secundus gradus est
melior vidualis, illorū qui ex matrimonio vel aliàs perdiderunt vir-
ginitatem, sed de cetero custodierunt se. Cauent ab opportunitati-
bus, nō vagātur in aperto, quia dicitur quod fœmina & gallina citò
perduntur vagādo. Vt Dina filia Iacob, quæ cū egressa fuisset vt vi-
deret mulieres illius regionis, eamque vidisset Sichen filius Emo-
renei princeps terræ illius, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cū il-
la, vi opprimens virginem. Et cōglutinata est anima, &c. vt habetur
Gene. 34. Tertius gradus est optimus, s. castitas virginalis, Vnde ve-
nera-

nerabilis Beda, Bona est castitas coniugalis, melior est continentia vidualis, sed optima virginalis. Ecce quare dicit, Habes pauca nomina in Sardis, id est in principatus pulchritudine. quia solùm puetos & puellas innocentes quibus ætas aufert posse, &c. quia statim quando sunt quindecim vel citra annorum, perquirunt lupanaria, &c. Solùm ergo pueri paruuli vadunt equitando honorabiliter ad paradisum, & possunt dicere, Nos in nouitate vitæ ambulemus. Dominus Iesus non habuit exercitum equitum. Secundus modus est aliquorum, qui vadunt pedites humiliter, sicut sunt illi qui nesciunt gubernare equum corporis freno temperantiæ, & calcaribus amoris & timoris, & perdiderunt virginitatem, illos oportet ire pedites. Isti sunt continentes emendati. Si dicatur, Nunquid possunt redire ad equos? Dico quod non. Milites vel scutiferi si cadunt de equo possunt iterum ascendere, & rex vel dominus potest eis dare alium equum. Sed qui perdidit virginitatem, non potest iterum recuperare, immo dico fortiùs, quod Deus non posset. Ego nō auderem hoc dicere, nisi haberem doctorem authenticum hoc dicentem, scilicet Hieron. Audenter loquar, quia cùm omnia possit Deus, non potest tamen de corrupta facere incorruptam. Quia dicunt Doctores quod includeret contradictionem. Quid est esse virginem? non scilicet gustasse, &c. Si ergo gustasti, non potes non gustasse. Sed si facis pœnitentiam, saluaberis, sed non coronaberis, nec habebis coronam virginitatis. De hoc vide Sanctum Thomam. 1. parte quæst. 25. articulo tertio. Omnes vadimus pedites, quia mala præmunt hîc. Ideo cum labore suspirando, & gemendo, sudando ascendimus pedites ad montem. Sudores animæ sunt lacrymæ contritionis dicendo: O miser si saluabor. Secùs de illis qui vadunt equitando, quia lætè & cantando ambulant. Sed habemus tres consolationes, quas Deus dat peditantibus, sicut fit in his qui vadunt pedites peregrinãdo, scilicet de vmbra. Secunda de tabernis. Tertia de bona societate, loquendo bonos sermones, & sic transeunt viam, ita de nobis. Debemus habere consolationem ad vmbram arboris crucis Christi, & vitę eius laboriosę, & ibi quiescatis memorando quod legitur de Christo quod aliquoties fatigatus ex itinere super fotem sedens quieuit, vt habetur Ioannis quarto. Ipse qui portat & sustinet totũ modum voluit sustinere & ostendere illos labores, vt nobis daret exemplum. Item cogitando labores passionis in cruce, quando dixit, sitio, & non dederunt sibi aquam, nec bonum vinum, sed acetum. De ista consolatione dicit scriptura, Sub vmbra illius quam desiderabãt sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Cantic. 2. Secundum remedium confortatiuum siue consolatio est, quod sunt tabernæ de vno milliari in aliud. Ita etiam Christus parauit nobis tabernam, scilicet ecclesiam,

ſiam, vt comedamus & bibamus communicando. In illa hoſtia cō-
ſecrata, eſt cibus & potus corporis & ſanguinis Domini. Ideo in hu
ius figurā dixit Angelus Eliæ itinerāti pedibus. Surge, comede, grā
dis enim tibi reſtat via. Qui cùm ſurrexiſſet, comedit & bibit, & am
bulauit in fortitudine cibi illius vſque ad mōtem Dei Oreb 3. Reg.
19. Figura fuit. Angelus ſacerdos eſt qui debet tenere vitā angeli-
cam, caſtā, & honeſtā, qui dat nobis cibum & potum in communio
ne, & ſic anima cōfortatur, vt poſsit ire vſq; ad montē Dei. Tertium
confortatiuum eſt de bona ſocietate, vnus portat aliū loquēdo. Ita
in via paradiſi habere debemus ſocietatem cum bonis audire bona
verba, ſermones, miſſas, & ſic lætè trāſibimus viam. Factum eſt mihi
verbum tuū in gaudium, & in lætitiā codris mei. Hier. 15. Vnde di-
cit Apoſtolus, Obſecro vos ego vinctus in domino, vt digne ambu-
letis vocatione qua vocati eſtis cum omni humilitate & manſuetu
dine, cum patientia ſupportātes inuicē in charitate. ad Eph. 4. Tet
tiò vadunt quidā nauigando delectabiliter. In naui enim bona can
tando ſolatiosè homo vadit. Iſto modo perſonæ religioſę in magna
& firma naui religionis approbatæ hoc mare magnum huius ſeculi
faciliter trāſeunt vſque ad portā paradiſi, ſi ſeruāt religionem, aliàs
ad infernum deſcendunt. Religio enim eſt magna nauis trium coo-
perturarum, quia religio eſſentialiter in tribus votis cōſiſtit. Prima
coopertura eſt paupertas apoſtolicalis, cui obligamur per votū ſo-
lenne. Solum debemus tenere neceſſaria ſtrictè & cum licentia. Se-
cunda eſt caſtitas angelicalis. Sicut enim in ſecunda coopertura na
uis ſtant merces & pretioſa, ita etiam caſtitatis votum eſt theſaurus
pretioſus. Tertia eſt obediētia generalis. Per tertiam coopertura m
diſcurrūt marinarij iuxta imperiū patroni, & ſtatim obediunt dicē-
tes: factum eſt Domine. Ita etiā religioſi mouentur ſecundum obe-
dientiam ad mandatum prælati. Ideo de religione dicitur, Facta eſt
quaſi nauis inſtitoris, de longo portans panem ſuum. Prouerb. vlt.
Ideo perſonæ religioſæ delectabiliter poſſunt tranſire. Secùs de vo-
bis, quia cum magnis laboribus trāſitis, religioſum autem cantādo
n iſtas, non oportet eum curare quid comedet ſeu bibet, & ſic nauis
facit ſuā viam. Sunt ibi merces cæremoniarum. Iam eſt totum ſcri-
ptum quid habet facere religioſus, ſed quando aliquis apoſtatat di
mittēdo habitum, nihil aliud eſt quàm de naui proijcere ſe in mare.
Et poteſt dicere ſi euadat, Profundum abyſsi penetraui, & in flucti
bus maris ambulaui. Eccleſiaſt. 24. Quartò vadūt quidam natando
periculosè, ſicut ſunt homines mundani, actuoſi, & negotijs mun-
danis implicati, qui in negotijs inuoluti vt natātes capite ſupra ele
uato, cum magna vi tranſeūt vndas temporalitatū periculosè. Ideo
Dauid orabat, dicens: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt
aquæ vſque ad animam meam, &c. Pſal. 68. Vbi ponit tria pericula.
Pri-

Primum ibi, Quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam, quia quando aquæ auaritię intrāt vſque ad animam, ſubmerſi eſtis, puta quando ex auaritia facitis vſuram, rapinam, furtum, vel retinetis rem alienam inuentam ſolidatam, &c. factum eſt, vos eſtis perditi. Secundum eſt ibi, Infixus ſum in limbo profundi, ſcilicet peccati luxuriæ. O quot ſubmergũtur hic, tot ſunt occaſiones, &c. Tertium eſt ibi, Veni in altitudinem maris, ſcilicet dignitatis, officij, prælationis, vel dominij, & non curant iuſtitiam nec de correctione peccatorum publicorum. Ideo ſequitur, tempeſtas demerſit me. Remediũ quod habet natãs eſt quod teneat caput eleuatum extra aquas. Ita de nobis eſt. Ideo attendatis quod in aquis negotiorum veſtrorum caput, ſcilicet intentio ſit eleuata in altum ad Deum, quod in nullo negotio faciatis aliquid contra Deum. Ideo Chriſtus, Leuate capita veſtra. Luc. 21. De iſto modo ambulandi dicit Apoſtolus: Videte itaque fratres quomodo cautè ambuletis, nõ quaſi inſipiẽtes, ſed vt ſapientes redimentes tempus, quoniã dies mali ſunt. ad Eph. 5. Stultè natat quĩ mittit caput ſub aquis, ſapiẽter qui eleuat caput. Quintò vadunt quidam volando virtuosè. Iſti ſunt contemplatiui eleuati, qui duabus alis, ſcilicet orationis & contemplationis, vel lectionis, & auditionis, ſublimiter volant in cęlum, nõ tangẽtes terram. De iſtis dicit Eſaias Propheta: Qui ſperant in domino mutabunt fortitudinem, aſſumẽt pennas ſicut aquilę, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficiẽt. Eſa. 40. Nota, mutabũt fortitudinem, quia licèt ſint debiles corpore, ſunt tamen fortes in anima, aſſument pennas, ſcilicet orationis & lectionis. Sed dices fortè, Non omnes ſciũt legere. Nota hic modum quomodo omnes ſciotis legere. Nota, quod erat quædam mulier, quæ neſciebat legere, ſolùm ſciebat Pater noſter, & Aue Maria, & Credo in Deum. Et quando ibat ad eccleſiam, ſemper portabat ſecum vnum librum, & legẽdo in illo plorabat acriter. Qui autem cognoſcebant eã, ſcientes quod neſciebat legere, mirabantur. Quidam deuotus quæſiuit ab ea, quid legeret in dicto libro, & quod oſtenderet ſibi librum petiuit. Reſpondit illa, Vos neſciretis legere in libro meo, ſicut nec ego in veſtris. Tandem diu rogata, oſtendit ſibi librum, in quo erãt ſolùm quatuor chartæ. Prima erat tota alba. O dixit ille, non ſunt hic literę, ego neſcirem hic legere. Dicatur quomodo mulier dixit, quod in illa charta ipſa legebat puritatem Chriſti, & virginis Mariæ, & propter hoc ploro, quod ego ſum ita impura, & turpis ex peccatis meis. Secunda charta erat tota rubea, in qua dixit ſe legere Chriſti paſsionẽ doloroſam in die Veneris ſancta peractam, in qua totum corpus erat ſanguineum ex flagellationibus, & caput ex corona, & ſic de alis. Tertia charta erat nigra, in qua legebat tenebras inferni, & eiꝰ pœnas & dolores. Quarta charta erat deaurata, in qua lege-

legebat gloriam paradisi resplendentem. Ecce qualiter spiritus san-
ctus docuit illam mulierem legere. Ita potestis vos omnes legere
pari modo. Itē cōtemplādo illa quæ audis in sermonibus. Tales va-
dūt volādo. De quibus dicit Esa. Quia sunt isti qui vt nubes volāt,
& quasi columbæ ad fenestras suas? Esa. 60. Contemplatiui autē vt
nubes eleuantur à terra, & emittūt pluuiam lacrymarum ad fructi-
ficandum, quasi columbę simplices, non nocentę alicui cum vnguli-
per rapinam, furtum, vel aliàs. Nec cum rostro diffamando, nec mē-
tiendo. Ecce quare dicit thema. Nos in nouitate vitæ ambulemus.

Dominica VII. post fest Trinitatis de Euangelio. Sermo I.

Isereor super turbam quia ecce iam triduo sustinet me. Mat.
8. Noster sermo secundum quod requirit Dominica,
erit de sancto euangelio, &c. Salutetur virgo Maria,
&c. & resumatur thema, Euangelium hodiernum de-
clarat nobis de Christo Iesu tres excellentias & virtu-
tes. Et sunt istæ,

Prima est clementia paternalis,
Secunda potentia diuinalis,
Tertia est prouidentia virtualis.

Prima ostenditur in principio euangelij. secunda in medio. tertia in
fine. Et in his tribus erit noster sermo. Dico primò quod ostenditur
de Christo in Euangelio clementia paternalis, quia sicut pater erga
filios mouetur clementia paternali, ad prouidendum filijs de omni-
bus necessarijs, etiam si non petant. ita & Christus. Istam clementiā
ostendit Christus pater noster, de qua clemētia loquitur thema di-
Misereor super turbam, &c. Et vt melius istam clemētiam intelliga-
tis, dicit principium euangelij hodierni, Cùm turba multa esset cū
Iesu, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis ait il-
lis, Misereor super turbā, vsque, de longe venerunt. Dicit super hoc
ille deuotus doctor Beda, quod gentes sequebantur Christum qua-
tuor rationibus. Aliqui ex charitate & deuotione, quam habebant
ad eum, & ad verba Dei incarnati. O qualem consolationem dabāt
auribus audientium. Quidā sequebantur ex necessitate, vt infirmi,
cæci, vt reciperent visum, surdi auditū, muti loquelā, & sic de alijs.
Quidam sequebantur ex curiositate solùm & vanitate, vt miraculā
viderent, dicendo: videam si faciat aliquod miraculum. Quidam ex
malignitate, si possent eum reprehendere in aliquo verbo, vt pos-
sent eum accusare dicendo: Iste Iesus filius illius fabri lignarij Io-
seph nunquam studuit, non potest esse quin erret. O illi fatui, ne-
sciebāt quod in studio trinitatis studuerat. Istis quatuor rationibus
gentes sequebantur eum, in tantum quod dicit euangelium, quod
quatuor millia hominum fuerunt cum eo in deserto, extra paruu-
los & mulieres, vt patet Mat. 14. Paruuli, vt dicit glo. viginti anno-
rum,

rū,& infrà, vt patet Num, 1.c. Alia vice inuenit ſe cum quinq; millibus hominū, exceptis paruulis & mulieribus. Ideo dicit, Cum turba multa eſſet cum Ieſu,&c. quia ibi erant quatuor millia hominū, & fortè totidem mulieres,& tot etiam paruuli. Ita quod fortè erant 13. vel 14. millia,& prima die qua venerunt ad Ieſum, comedebant medietatem illorum quę portauerant, in ſecunda die aliam medietatem, tertia die nihil habebant ad comedendum, ſed habebant magnā deuotionem ad Chriſtum. Et ipſe Ieſus pius pater poſtquam in prædicatione dederat eis cibum ſpiritualem, voluit etiam poſt prædicationem dare eis cibum corporalem. Et vocatis Apoſtolis tanquam conſiliarijs dixit eis, Miſereor ſuper turbā,&c. Apoſtoli vt rudes reſponderunt, Vnde illos poterit quis hîc ſaturare panibus in ſolitudine,& nos qui non habemus denariū, nec quinquaginta denarij argēti ſufficerēt. quaſi dicerēt, nō eſt remedium niſi vt pereant. O groſſi, deberetis dicere talia Chriſto? &c. Hîc dico ꝙ oſtenditur in Chriſto clemētia paternalis, quia nō reperio ꝙ illæ gentes aliquid peterēt à Chriſto ad comedendū, tamē ipſe habebat de eis compaſſionē,& paternalē clemētiam. Nam pater qui habet filios, nō expectat quòd filij petant neceſſaria, ſed ipſe prouidet. Sic fecit Chriſtus, cuius viſcera paterna mota ſunt ex compaſſione. Et fuit cōpleta illa prophetia Dauid in Pſal. 102. Benedic anima mea domino. Quomodo miſeretur pater filiorum, miſertus eſt dn̄s timētibus ſe, quoniam ipſe cognouit figmētum noſtrū. No. figmētum noſtrū, ſ. naturale & morale, Figmētū naturale eſt corpus. Figulus ſiue magiſter fuit Deus. Figmētū corpus noſtrū, de argilla formatū. Figmētū morale eſt cōfidētia filiorū ad patrē, quia licèt nō petāt, quaſi dicēdo: Ego ſum bonus puer, nō peto aliquid, ideo dicit figmētū, quia fingūt ſe nō quærere, tamē in corde illud petūt & deſiderāt, talis fictio bona eſt. No. hîc ſecretū cū dicit, Miſereor ſuper turbā. O Domine quare habetis cōpaſſionē? Reſpondet, quia ecce iā triduo ſuſtinēt me. Iſta ratio, iā triduo ſuſtinēt me, eſt ſufficiēs mouere viſcera ſuæ miſericordiæ, ad dandū nobis neceſſaria, quia aliter ſi nō fuiſſet ſufficiēs, nō eā Chriſtus aſſignaſſet. Ideo dico ꝙ quilibet cuiuſcūq; ſit ſtatus poterit habere abundātiā & ꝓuiſionē de omnibus ſibi neceſſarijs, ſi triduo ſuſtinet Chriſtū. Hoc poteſt ꝓbari in quolibet ſtatu, qui ſunt, ſcilicet,

Primus ſtatus eſt dominorum temporalium,
Secundus prælatorum,
Tertius religioſorum,
Quartus clericorum,
Quintus coniugatorum,
Sextus viduarum,
Septimus virginum.

Primus ſtatus mundi eſt dominorū temporalium, qui ſi triduo ſu-

ſtinent

stinent Christum, non oportet dubitare quin habeant in hoc mundo abundantiã, & in alio gloriam. Tres dies sunt tres virtutes quas debent habere.

Primus dies est iustitiæ generalis,

Secundus est modestia personalis,

Tertius est reuerentia diuinalis.

Quantum ad primum. Prima virtus est institia generalis, quia pauperi sicut diuiti debent ministrare iustitiam. Item nec pecunijs nec amore, nec fauore, seu odio corrumpere iustitiam, non attendere compatrem, &c. Quantum ad secundum, modestia personalis est quod domini temporales honestè sint sociati, vt viuant secundùm redditus quos habent, non facere pompas & superfluitates, nõ magis expendere quàm redditus possunt portare, non ditare aliquos, & depauperare alios, sed tribuere vnicuique secundum suum laborem, non facere extorsiones in populo, &c. Quantum ad tertium, quia secundùm quod sunt Deo magis similes in domino, maiorem debent Deo reuerentiam exhibere, & non debent aliquid recipere de ecclesia, nec occupare decimas seu primitias, nec aliquid recipere de bonis ecclesiæ, nec intromittere se de ecclesiastica iurisdictione, honorare prælatos, non loqui in missa. Si istud triduum habeant domini & rectores populorum, dicit Christus de eis, Misereor super turbam, scilicet dominorum, quia ecce iam triduo sustinent me. Secundum triduum est prælatorum, & deberent habere tria, scilicet,

Præsidentiam spiritualem,

Prouidentiam pastoralem,

Sanctimoniam personalem.

De primo, vt scilicet videat prælatus si intrauit per portam, nõ precibus dominorum nobilium, non per potentiam armorum, nec per munera, vt per simoniam, vel aliàs iniustè, nisi per puram electionem vel prouisionem Papæ, ipso pœnitus non procuráte, quia aliàs non intrat per portam, sed saltat per parietes, iuxta illud: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Ioan. 10. De secundo debent habere prouidentiam pastoralem, quia nominantur pastores, & non domini. Ideo antiquitùs non dicebantur domini, sed patres vel pastores, & non domini, ideo portant baculum vt pascant oues doctrina sancta, & exemplo vitæ. De tertio debent prælati habere sanctimoniam personalem, videlicet quod prælatus sit laudabilis vitæ, conuersationis honestæ. Et tunc dicit Christus, Misereor super turbam, scilicet prælatorum. Tertium triduum est religiosorum, in quo habent sustinere Deum, & tria habent debere, quæ sunt scilicet,

Paupertas apostolicalis, Casti-

Castitas angelicalis,
Obedientia vniuersalis.

De primo, quia non debent habere iocalia, nec aliquid vt proprium possidere. Item secundò debent habere oculos castos in aspiciendo, aures in audiendo, manus in tangendo, &c. totum corpus debet esse castum in conuersando. Item tertiò debent habere obedientiam vniuersalem, vt sint obedientes non solùm ad præcepta & vota, sed etiam ad cæremonias, in cibo, vestitu, ieiunijs, & in alijs cæremonijs. Et si religiosus fuerit sic obediens, Deus infallibiliter prouidebit tali religioso de cappa, scapulari, &c. Et Christus dicet: Misereor super turbam, scilicet religiosorum. Quartum triduum est clericorum, scilicet,

Diligenter officiare,
Deuotè celebrare,
Honestè conuersari.

De primo, scilicet distinctè & attentè dicere officium diuinum. De secundo, non pro pecunijs nec vana gloria celebrare. De tertio, honesta conuersatio est ne sit concubinarius, nec ioculator, nec lusor, nec bibulus, &c. Et dicet Christus, Misereor super turbam, scilicet clericorum. Quintum triduum est coniugatorum, scilicet,

Amor cordialis,
Fides coniugalis,
Sedulitas doctrinalis.

De primo, quod amor nuptialis duret semper, non despiciat vnus alterum, sed vnus supportet alium in defectu suo. De secundo, quod nec maritus nec vxor corpus suum tradat alteri, immo citiùs mori eligere debet. De tertiò, quod si habent filios vel filias, instruant eos in bonis operibus & doctrinis, non solùm pater tenetur prouidere filijs in cibo, & potu, sed etiã in doctrina, ne iurent, ne mentiantur, ne furentur, ne sibi iniurientur, & si sibi iniuriantur, quod petãt veniam. Item dicatur contra illam consuetudinem de puellis remanentibus in domo in festis, nec vadunt ad missam, sed bene vadunt ad vanitates, ad tripudia, &c. & si ista fuerint in statu coniugatorum, dicet Christus, Misereor super turbam, scilicet coniugatorum. Sextum triduum est viduarum, scilicet,

Deuotio spiritualis,
Afflictio corporalis,
Miseratio fraternalis.

De primo, vidua debet facere computum cum Christo, audire missas, sermones, orare: quia quando sunt in matrimonio, non possunt illa facere ita liberaliter, &c. Quantũ ad secundũ scilicet ieiunando, portãdo ciliciũ, quia libera est, & potest affligere corpus sine præiudicio alicuius. Secùs de illis de matrimonio. Quantum ad tertium, est

libera, & poteſt facere eleemoſynas, nec poteſt dicere, nõ placet viro. Et ſi iſta faciant, dicit Chriſtus, Miſereor ſuper turbam, ſ. viduarum. Septimum triduum eſt virginum, ſcilicet,

Verecundia in facie,
Silentium in voce,
Obedientia ad parentes in opere.

Iſtis tribus indiget virgo, quod habeat verecundiam in facie, non reſpiciat hincinde, nec per feneſtras, non habeat oculos ſicut accipitris ad rapinam, ſed columbinos. De quibus dixit ſpiritus ſanctus virgini Mariæ, Oculi tui columbarum. Cant. 4. Secundò quod non loquatur niſi pro neceſsitate. Malum ſignum eſt mulierem, maximè virginem, eſſe loquacem. Tertiò obedientia parentalis eis ineſſe debet, & debet virgo obedire parentibus. Nam ſi aliquis vult eam in vxorem recipere, non faciat ſecretè, ſed dicat, ſi vultis habere me in vxorem, dicatis patri meo, &c. & fiat publicè, &c. Et dicet Chriſtus, Miſereor ſuper turbã, ſcilicet virginum. Patet ſecretũ, & prima excellentia Chriſti. Dico ſecundò quod oſtenditur in Euangelio de Chriſto potentia diuinalis, quando oſtendit quod erat verus Deus per miraculum quod fecit. Poſtquàm enim dicit Apoſtolis, Miſereor ſuper turbam, quia ecce iam triduo ſuſtinet me. Apoſtoli reſpõderunt, Vnde poſſumus habere panẽ vt comedant, &c. Dixit Chriſtus, Inquiratis vos quot panes poſſetis habere. Credatis quod aliquis clamauit, ſi habebat aliquis panem, &c. Totum hoc fecit Chriſtus, vt appareret miraculum propter panis defectũ, & inter omnes ſolùm inuenerunt ſeptẽ panes, & piſciculos paucos, in quantitate & etiam in qualitate. Et dicitur Marc. 6. quod Chriſtus præcepit vt diſcumbere facerent omnes ſecundùm contubernia, diſcubuerunt ſecundum partes in centenos & quadragenos. Erat inter eos ordo ſeſsionum, vt Apoſtoli ſeruiendo poſſent tranſire. Sedebant enim centum in longum, & quadraginta per tranſuerſum, ita quod cẽteſies quadraginta ſunt quatuor millia hominum ad vnã partẽ. Mulieres cum pueris ad aliam. Voluit Chriſtus vt ita eſſent ordinati, vt honeſtiùs comederent. Nam quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. ad Rom. 13. Moraliter habemus exemplum, quantũ placet Deo ſeruare ordinationem, tenere regulam certam, quilibet ſecundum ſuum ſtatum. Religioſus quod teneat ordinationem & regulam ſui ordinis, nec oportet amplius addere. Clericus etiã bene ordinatus eſt, qui ſurgit æquali hora: debet ſurgere ad matutinas, dicere miſſam, &c. Dicatur contra illos qui nullum ordinem ſeruant, modò ſurgunt ad matutinas, modò non, nec dicunt miſſas niſi pro pecunijs. Iſtud non eſt ordo ſed confuſio. Idem hic de ſæcularibus, qui certo tẽpore, ſcilicet mane & ſero genibus flexis faciant ſuam orationem, nec dimittant. Iſtud eſt

ordo. Dicatur contra illos qui aliquoties orant, aliquoties nō, nullū ordinē seruant. Ecce qualiter Christus voluit vt essent ordinati antequam eis daret ad comedendum. Ideo Apostolus, Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis. 1. ad Corint. 14. Postquàm enim fuerunt ordinati, dixerunt Discipuli siue Apostoli Christo, Domine iā sunt ordinati, homines seorsum, & mulieres cum pueris seorsum. Modò dixit Christus Date mihi panes & pisces, & eleuatis oculis in cęlum, benedixit. Hîc dedit nobis Christus exemplum vt antequam comedamus, benedicamus cibum. Ratio, quia serpens inferni in radice venenauit omnē cibum, ideo ostendit Christus vt sumamus theriacā benedictionis, scilicet præmittere debemus aliquam orationem ante cibum. Ideo Apostolus, Cibos creauit Deus ad percipiēdum cum gratiarum actione fidelibus, &c. 1. Tim. 4. Itē omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendū, quod cum gratiarū actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationē. 1. ad Tim. 4. Deinde vocatis Apostolis vt distribuerent de illis septem panibus, & duobus piscibus, satiauit totam illam multitudinē. Si diceret aliquis, Quomodo est possibile quod de septem panibus satiaret tantam multitudinem? dicatur quomodo illi panes & pisces fuerunt tripliciter multiplicati. Primò in manibus Christi diuidētis. Secundò in manibus & sinu Apostolorum seruientiū. Tertiò in ore comedentium. Et sic dicit, quod comederunt & saturati sunt. Ecce hîc potentia diuinalis. Nam sicut creatio à sola Dei potētia, sic etiam subita multiplicatio. Sed hîc est vna quæstio. Euangelium facit mentionem de cibo, sed non de potu. Iam scitis, quod prandium sine potu modicū valet, immo comedere, & non bibere afflictio est, maximè illis qui stāt ad solem in campis, nec legitur quod habuerunt vinum nec aquam. Ex tribus possumus habere responsionem.

Primò per practicam vsualem,
Secundò per auctoritatem scripturalem,
Tertiò per figuram allegoricalem.

Pro primò. Nā Deus pręcepit Moysi: vt percuteret petrā, vt biberet populus sitibūdus, &c. Moyses percussit cū virga, & exibat viua aqua, & bibit populus, & aqua secuta est eos in desertū. Nu. 20. Si ergo de rupe exiuit aqua viua, ita possumus cogitare, quod de illo pane & pisce exibat liquor miraculosè & rigabat guttura, & sic erat fiendū propter necessitatē & vtilitatē, quia aliàs cōuiuiū nō fuisset perfectū. Pro secūdo. Dicit enim scrip. Date magnificētiā Deo nostro, Dei perfecta sunt opera. Deu. 32. Ergo cōuiuiū fuit perfectū dicendū quod Christus prouidit de dicto liquore. De tertio, s. per figurā allegoricalē. Nā ille cibus fuit figura corporis Christi in cōmunione. De quo dicūt aliqui simplices, O isti presbyteri decipiūt nos, dādo nobis in communione corpus Christi, & nō dādo sanguinē, tamē ipsi totum sumūt.

Dicaq

Dicatur quod ista quæstio venit ex ignorantia. Nam in hostia cõse-
crata est tantũ de sanguine, sicut in calice. Nam ibi est corpus Chri-
sti viuum, corpus viuum non est sine sanguine, ideo ibi est sanguis.
Ideo qui sumit corpus, sumit & sanguinem. Ita quod hostia cõsecra-
ta est cibus & potus, aliter esset periculũ. Quia dicit Christus, Amẽ
amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & bibe-
ritis eius sanguinem, nõ habebitis vitã in vobis. Qui mãducat meam
carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitã ęternam. Ioan. 6. Dico
tertiò quod ostenditur prouidentia virtualis. Iam scitis quod com-
muniter in principio mensę seruatur silentium, & quilibet curat de
comestione. Sed postquã iam biberũt bis vel ter, tunc loquitur vnus
ad alium per transuersum mensę. Sic fuit de illis, quando fuerunt sa-
tiati, incœperunt loqui ad inuicem. Dicebat vnus, Ego fui in mag-
nis conuiuijs, sed nunquam gustaui tã sapidum cibum, nec ego, di-
cebat alter. O quale prandium habuimus. Ratio, quia dicunt docto-
res quod opera quę Deus miraculo facit, sunt meliora & perfectio-
ra, q̃ illa quæ fiũt per naturam vel per artem, vt patet de vino Archi-
triclini. Idem de cæcis illuminatis. Sic igitur patet quod illi panes
& pisces fuerunt optimi. Ideo quilibet volebat reseruare. Dicebat
vir, Istud reseruabo pro vxore mea, & per oppositũ. Et mulier dice-
bat, Istud reseruabo pro filijs meis, vna in sinu, alio in sacco, &c. Et
Christus pręcepit Apostolis vt colligerent. Parcatis mihi sanctę pa-
ter, quia si ego fuissem ibi, ego impleuissem sinum meum. Morali-
ter hic sunt duo secreta, literale, & morale. Literale est, quod illud
quod superest in mensa, scilicet frustum, debemus dare pauperibus
Christi, iuxta Christi consilium, Quod superest, date eleemosynam,
& ecce omnia munda sunt vobis. Luc. 11. Non omnia scilicet locu-
tiones, & aliquæ superfluitates factę in mensa, munda sunt vel fiunt
per eleemosynam. Secretũ morale, quia nos nõ fuimus digni vt es-
semus in illo conuiuio, faciamus ergo nos vt rapaces, qui post pran-
dium dominorũ perquirũt fragmenta in sportis, quia dicitur quod
collegerũt septem sportas. Septem sportæ nobis diuisæ, sunt septem
opera pœnitentialia, de quibus satiari debemus in hoc mundo. Pri-
ma sporta est contritio cordialis, frusta sunt dolores cuiuslibet pec-
cati, &c. Secunda cõfessio oris, quantumcũq; sint verecunda opera,
frãgenda sunt & aperienda in confessione. Tertia est afflictio cor-
poris, vt ieiunia cilicium. Quarta est oratio spiritus, non solùm ore,
sed & spiritu orandum est. Quinta est restitutio de iniusto. Sexta est
remissio iniuriarũ, quia castrã tua fortia nõ valẽt tibi pro salute ani-
mæ. Septima est cõmunio, &c. Et post illud prandium veniemus ad
prandiũ paradisi in mẽsa Christi, vbi erit refectio sine defectu. Ideo
Christus, Vos estis qui permansistis mecũ in tentationibus meis. Et
ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnũ, vt edatis, & bi-

& bibatis super mensam meã in regno meo. Lu. 12. Vel si vis potest dicere quod istæ septem sportę sunt septem dona spiritus sancti. de quibus Esa. 11. Spiritus Domini, Spiritus sapiẽtię & intellectus, Spiritus cõsilij, & fortitudinis, Spiritus sciẽtię & pietatis, Spiritus timoris domini. Spiritus sapiẽtiæ, ecce hic vnus panis ad cognoscendum Deum, & potentiam, & sapientiam, & clemẽtiam, &c. Spiritus intellectus, ecce alius panis ad intelligendũ secreta diuinę scripturæ. Spiritus consilij ad intelligendum bona, & extirpandum mala. Spiritus fortitudinis, panis ad corroborandum cõtra diabolicas tentationes. Spiritus scientiæ, ad discernendum bonum à malo. Spiritus pietatis, ad subueniendũ pauperibus & personis mirabilibus. Spiritus timoris Domini vt quilibet sciat se pręseruare à peccato & diabolicis tentationibus. Ecce hîc septem panes, vel septem sportę, & septem dona spiritus sancti.

Officiũ septẽ donorũ spiritus sancti

De eadem Dominica septima.

De effectu gratiæ Dei. *Sermo II,*

Ratia Dei vita æterna. ad Ro. 6. c. originaliter, recitatiuè verò in epistola currentis dominicæ scribitur. Verbum istud dat mihi motiuum prædicandi de necessitate habendi gratiam Dei, & de vtilitate quam fecit in personis. Materia est subtilis & intricata, habebimus speculationes theologicales, & materias morales. Salutetur virgo Maria, deinde resumatur them. Quæstio subtilis est in theologia, de gratia Dei, & est ista, Vtrum aliqua persona humana in hoc mundo ex bonis operibus, quæ facit seruiendo Deo & proximo, si ex illis operibus potest consequi gloriam æternam. Huic quæstioni respondetur per distinctionem, sic, Quia talia bona opera possunt dupliciter considerari, secundum quod procedunt à principio creato, vel à principio creatore: si verò considerentur secundum quod procedunt à principio creato, scilicet ab homine vel à libero arbitrio, quando homo ex intellectu iudicat talia bona opera facienda, & libero arbitrio eligit illa, & placent sibi, operatur ea, tunc dicitur quod inquantum à tali principio procedunt, tunc sufficiunt aliqua bona opera ad habendum gloriam æternam. Ratio, quia tanta est dignitas & excellentia glorię, quod posse creaturæ non sufficit ad producendum illam, nec ad dandum illam, sicut equus non potest generare hominem, nec homo angelum, nec angelus cælum, quia est vltra suam speciem & virtutem. Ita nec homo per suum liberum arbitrium operando bona opera potest consequi vitam æternam, considerando illa opera vt dictum est, scilicet inquantum procedunt ex libero arbitrio, & quo ad eorum substantiam, tamen homo per liberum arbitrium operando producit alios magnos effectus sibi proportionatos, sicut claritatem intellectus ad intelligendum &

Opus merito vitæ æterna dignũ, potest cõsiderari quãtũ ad propriã substantiam, vel quatenus gratia informatur, et in ea fit. Exponitur locus quidã epistolæ ad Romanos insignis in hac materia Egregia metaphora.

sciendum, licèt persona quę viuit in peccatis, intellectum habet obscurum & tenebrosum, per mala desideria, & infirmitatẽ memorię, quia qui dat se luxuriæ & peccatis, memoriam habet debilem, & debilem voluntatem ad bonas inclinationes, & bene operandum. Ideo homo sine gratia potest facere opera ad consequendum sanitatem in corpore, quia ita sunt opera proportionata libero arbitrio. De hoc vide san. Tho. prima secundæ. q. 109. ar. 1. & 2. Itẽ potest ex bonis operibus lætitiã habere in anima: quia sicut sanitas corporis lætificat, ita sanitas animæ, vt est gratia, lætificat animam. Item potest consequi bonam famam, & multa alia bona, quæ sunt effectus proportionati talium bonorum operũ, sed non ad vitam æternam habendam, quia non est proportionata talibus operibus. Iuxta intellectum hunc loquitur scriptura. Non sunt condignę passiones huius tẽporis ad futuram gloriã quę reuelabitur in nobis ad Rom. 8. Si verò volumus loqui de illis operibus, inquantum opera bona & virtuosa procedunt à principio creatore, scilicet Deo, qui scilicet illuminat supernaturaliter voluntatem & memoriam ad bona opera operanda, sic sufficiunt ad vitam æternam habendam, quia principium est Deus, per gratiam operans in homine. De hoc vide sanctũ Tho. 1.2.q. 114. art. 3. Hoc declaratur per exemplum de fonte ab alto descendente. Si quæratur an illa aqua possit ascendere, oportet per distinctionem respondere, quia si volumus loqui de aqua inquantum est elementum ponderosum, per se non potest ascendere quantum descendit. Si verò loquamur de aqua inquantum procedit de alto loco, dico quod potest ascendere, quia naturaliter aqua ascẽdit quantum descendit. Ita si de operibus quæ fiunt in hoc mundo volumus loqui respectu principij creati, scilicet hominis per quem fiunt, non possunt talem effectum producere, vt scilicet gloria habeatur, quia non sufficit virtus naturæ. Si verò loquamur inquantum procedunt ab alto, scilicet à principio creatore, sic sufficiunt ad vitam æternam habendam. Et iuxta istum intellectum dicebat Christus, Aqua, id est gratia, quæ refrigerat & purificat à peccatis, quam ego dabo ei, scilicet homini, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Ioan. 4. Patet quæstio. Ideo dicit thema, Gratia Dei, id est per gratiã Dei, vita æterna, supple habetur. De hoc etiã vide. sanct. Thom. 1. par. q. 12. arti. 4. ex gratia Dei multi effectus & vtilitates sequuntur in homine, sed solùm loquar modò de tribus principalibus. Quia gratia Dei.

Primò facit hominem exire de peccato mortali.
Secundò gratia Dei conseruat hominem in vita spirituali.
Tertiò gratia Dei facit venire in gloriam cælestialem.

De tertio loquitur thema. Gratia Dei, &c. Dico primò quod gratia Dei facit hominẽ exire de peccato mortali. Volo dicere quod nullus potest

potest exire peccatum mortale nisi per gratiam Dei, quia licèt quælibet persona per suum liberum arbitrium possit cadere in peccatum mortale per suam naturalem potentiam, tamen de peccato suo non potest exire nisi per gratiam Dei. Ratio, Naturaliter quælibet res redit ad suum principium naturale, vnde formata est, sicut de lapide, quem tenerem in manu, si eum dimitterem, naturaliter descenderet, sed non potest per suam naturalem potentiam ascendere. Idē de animalibus formatis de terra, ad terram reuertuntur naturaliter. Cuncta subiacent vanitati, & omnia pergunt ad vnum locum. De terra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur. Ecclesiast. 3. Modò videamus. Homo de quo est factus (quantū ad corpus) de terra, vt dicitur Gen. 2. Formauit Deus hominem de limo terrę. Ideo ad terram habet reuerti. Gen. 3. Reuerteris in terram de qua sumptus es, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Quantum verò ad animam, in qua stat gratia Dei vel peccatū, non possumus dicere quod sit creata de aliquo elemento, nec de materia cæli, sed de nihilo. Ergo naturaliter ad nihilum redit, scilicet ad deficiendū, errandū, seu peccandum per se, nec indiget magistro. Sed postquàm errauit seu peccauit, per se redire nō potest, quia nō est de natura sua seu cōditione. Sed si fuisset creata de gratia per se rediret ad gratiā, si de materia cæli, per se rediret ad cælū, sed quia creata est de nihilo, per se redit ad nihilum. Auctoritas. Perditio tua ex te Israël tantū, modò ex me auxilium tuum. Oseę. 13. Israël, id est homo videns Deum, Israël id est homo. ra. id est videns. hel, id est Deū. Iste est Christianus, qui per fidem videt Deum, quia Iudęus cæcus est, quia nec oculo dextro animæ videt Christi diuinitatem, nec sinistro Christi humanitatem. Est hîc quæstio ad clarificandum aliquos in hoc dubitātes. Quid est primū in anima? remissio peccatorū, an gratia Dei? Sed dicatis quod gratia pręcedat remissionem peccatorum, ergo simul stat gratia cū peccatis. Si dicatur quod remissio peccatorū pręcedat aduētum gratię, ergo sine gratia iam est remissio peccatorum, & sic gratia non erit causa remissionis peccatorum. Respondetur per distinctionem. Nam esse priùs vel posterius potest capi dupliciter vel secundum ordinem temporis seu durationis, vel secūdum ordinem causalitatis & dispositionis. Primo modo simul sunt in eodē instāti, gratię infusio, & peccatorum remissio, vel secūdum ordinem causalitatis, & infusio gratię præcedit remissionem peccatorū, secundum verò ordinem dispositionis, remissio peccatorum præcedit infusionem gratiæ. Detur exemplum ad oculum, Si tu mittas in cameram tenebrosam cæreum accensum, quid erit priùs, illuminatio cameræ vel cærei accensi immissio? Si loquamur de ordine durationis & tēporis, simul sunt illuminatio cameræ & tenebrarū expulsio secundum ordinem durationis, sed secundū ordinē causalitatis illu-

Habet hic expositionem illius sententiæ. Spiritus vadens, & non rediens. In iustificatione impij simul tempore sunt gratia infusio & peccatorū remissio. At ordine causæ gratia præcedit remissionē peccatorum quæ ordine dispositionis ad gratiam eam præcedit.

minatio præcedit tenebrarum expulsionem, quia lux est causa qua fugantur tenebræ. Patet ergo quare dicit, Perditio tua, &c. De hoc vide S. Tho. prima secundæ. q. 113. vbi agit de impij iustificatione, in qua dixit, quod in instanti fit impij iustificatio, in qua quatuor cõcurrũt, s. motus liberi arbitrij in Deũ, motus liberi arbitrij in peccatũ, infusio gratiæ, & culpæ remissio. Ibi etiã ostendit qualiter inter ista etiã est ordo naturę quamuis simul fiant in eodem instanti. Dicatur pulchra similitudo ad intelligendũ istã materiã. Si hic esset magnus puteus & profundus, quilibet vestrum posset se in illum proijcere, sed inde non potest exire sine adiutorio alicuius cum chorda vel cũ scala, &c In abyssum & puteum peccati quilibet per suũ liberũ arbitrium potest se proijcere, sed ad exeundum inde oportet quod Deus submittat scalã gratię suæ, quam mittit, quãdo persona qui iacet in abysso peccati clamat, Domine adiuua me. & dicit, miser quid erit de me, &c. ego sum, &c. Tunc Deus mittit scalam suæ gratiæ habẽtem. 21. gradus. Primus est peccatorum cognitio. Secundus cordis contritio. Tertius propositum nõ redire. Quartus recedere à mala societate. Quintus oris confessio. Sextus corporis afflictio. Septimus spiritualis oratio. Octauus eleemosynarum largitio. Nonus ablatorum restitutio. Decimus iniuriarum remissio. Vndecimus famę reparatio. Duodecimus eucharistiæ cõmunio. Ecce scala, qui vult exire de puteo profundo peccatorum ea vtatur. Ex ista ratione apostolus qui ceciderat in puteũ infidelitatis, de quo exiuit per gratiam Dei, dicebat, Persecutus sum ecclesiã Dei. O in quo puteo iacebat. gratia autẽ Dei sum id quod sum. 1. Corin. 15. Dico secundò, quod per gratiã Dei cõseruat se homo in vita spirituali, quia licèt per gratiam Dei homo exierit peccatum, & redierit ab bonam vitam, tamẽ non posset homo se in bona vita cõseruare, nisi per gratiã Dei. Et est ratio, quia tanta est fragilitas, & tot sunt carnis inclinationes, mũdi occasiones, diaboli tentationes, quod mirum est quod aliquis possit tenere bonam vitam, intãtum quod Dauid in gratia Dei & bona vita existens, dicebat: Quis consurgat mihi aduersus malignantes scilicet carnis, id est malas & ignitas inclinationes, aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem, scilicet occasiones mundi, & tẽtationes diaboli. Nisi quia dñs adiuuit me: paulominus, id est post modicum, habitasset in inferno anima mea. in Psalm. 93. Periculum illius qui tenet bonam vitam potest probari post similitudinẽ amphorę vitreę in alta colũna positę, posito tali casu quod sit amphora plena prunis ignis, secundo vt magno impetu venti impellatur, tertiò quod ab omnibus in eam lapides proijciãtur, talis amphora esset in magno periculo, imò esset mirum si non caderet & cõtereretur, considerata sua fragilitate, & considerata cõmotione eius per ventum & lapides. Ita in proposito cogitate quod per-

sone

ſona quæ eſt in gratia Dei & bona vita, eſt vt amphora in alta columna poſita, ſed eſt de vitro, immo vitro debilior. Quod ſic probat Auguſtin. quia amphora vel cantarus ſi reponatur in armario vel aliquo tuto loco, conſeruabitur 50. vel 100. annis, vel mille. Cu ſtodiamus nos, non poſſumus diu conſeruari. Hoc patet de regibus & prælatis, qui optimè cuſtodiunt ſe, & habēt ſuos medicos, tamē ita citò moriuntur ſicut ceteri. Sumus ſicut aqua defluēs. 2. Regū decimoquarto. Omnes morimur, & quaſi aqua dilabimur in terram, quæ nō reuertitur, propter continuū fluxum ad mortē. Secūdò in homine inclinationes ipſius carnis. Ecce prunæ ignitæ. Nam ſecundum doctores inclinationes dicuntur fomes, igniculus, concupiſcibilitas, peccatum originale, quæ ante baptiſmum ſunt culpa & pœna, ſed baptiſmus lauat culpam vel peccatum, ſed relinquit pœnam, quia adhuc poſt baptiſmum remanet fomes, igniculus, & concupiſcibilitas, quæ idem ſunt, & talis igniculus in nullo homine in hac vita fuit vnquam extinctus, niſi in Chriſto & virgine Maria, nō in Ioanne Baptiſta ſeu Euangeliſta, nec in alijs, &c. Iſta pruna inflammat, quando homo tentatur de luxuria, & in ſignum huius gena rubeſcit. Et ſicut ad flatum folijs accenditur pruna, ſic aſpectu mulieris homo inflammatur non nunquam. Mirum eſt quomodo perſona non ſtatim corrumpitur per peccatum. Ergo neceſſarium eſt quod gratia Dei perſonam conſeruet. Ideo dicit Sapiens. Eccleſiaſt. 51. Liberaſti à preſſura flammæ, quæ circundedit me, & in medio ignis non ſum æſtuatus. Tertiò venti impellentes ſunt tentationes diaboli, & magnę & fortes, quæ diruunt turres & caſtra, quales erant Adam & Eua in ſtatu innocētiæ, & tamē vento tentationes diaboli diruptæ ſunt, Qualis turris fuit Samſon, & modica tentatione diruta eſt. Quales turres fuerunt Dauid & Salomon, & tamen vento tentationis dirutæ ſunt. O vos miſeri, quid faciet vitrum fragile ad tantum impetum venti tentationū? De quo dicit ſcriptura, Ecce dominus tranſit, & grandis ſpiritus. ſumitur hic ſpiritus pro vento, & fortis, ſubuertens, & conterens petras ante domū. 3. Regum 19. Item proijciuntur lapides. Verbi gratia. Religioſus qui vult viuere ſecūdum regulam & cōſtitutiones quas vouit, eſt vt amphora, & in columna poſita, ſtatim alij qui nihil ſeruant, ſicut vadūt ad infernū, volunt quod omnes cadant cum eis, & proijciunt lapides, ſcilicet deriſiones. O dicit ei vnus, Talis hypocrita ſingularis hoc facit, vt habeat miſſas ſancti Amatoris. O quā pulchrum, &c. lapidetur. Sed de religioſo qui eſt totus ribaldus, ruffianus, nullus dicit ſibi aliquid, nec curant de Deo. Imo vos commendatis tales dicendo, cognoſcitis talem fratrem? O gratiſsimus homo eſt, inuitauit me ad cellam ſuam, ornata eſt, dedit mihi vinum album, &c. Idem de clerico qui vult ſtare ſuper columnam ho

næ vitæ,& surgit de nocte ad matutinas, dicit missam suam & officium deuotè, vitat locutiones mulierum, & occasiones peccatum, talis deridetur. Idem de laicis dicendum est. Si aliquis miles vel ciuis vel alius non vult iurare nisi per aduerbia certè, non, curat de vanitatibus aliorum, vadit ad Ecclesiam, &c. statim per alios deridetur, etiam si non habet vxorem, non inueniet volentem eum recipere. Idem de aliqua muliere si vult dimittere vanitates, statim aliæ derident eam, etiam sorores carnales, O Domina beguina, vult deuorare sanctos, &c. Immo aliqui viri derident vxores, quando vident eas orantes, cùm tamen deberent gaudere, quia mulieres melius custodiuntur deuotione quàm timore. Et per oppositum aliquæ vxores derident viros deuotos. Ideo dicit Apostolus, Omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur, secundæ ad Thimotheum tertio. Sed nimis est debilis qui propter talia dimittit bonam vitam, vel non audet eam incipere. Isti malè pugnabunt tempore antichristi. Ideo Apostolus quando fuit in gratia, cui dicebantur multæ iniuriæ. Vnus dicebat, Verè non est Apostolus, quia non fuit cum Christo in societate. Alius dicebat, Verè malus homo est, &c. Dixit, gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboraui. 1. Corinth. 15. Dico tertiò, quod gratia Dei facit hominem venire ad gloriam æternam. Ex quo per gratiam Dei homo exiuit peccatũ mortale, & se in bona vita conseruauit. Modò videamus quando anima exit corpus per quam potentiam potest venire ad gloriã paradisi, & ad vitam æternam. ad hoc dicatur similitudo quæ habetur Lucæ decimoseptimo. Si quis de proprijs pecunijs emit vnum captiuum, qui seruit diligenter domino suo, conseruat bona domini & lucratur. Cùm dominus facit testamentum & dimittit hæreditatem filio suo, dimittit captiuum liberum. Si captiuus vellet dicere domino, O domine, & nunquid ego seruiui vobis bene. Ideo dimittatis etiam mihi partem hæreditatis cum filio vestro. Responderet dominus, Si mihi seruiuisti, bene fecisti, quia debuisti, &c. Qua ergo ratione petis partem hæreditatis? Si talis dominus dimittit partem captiuo dictæ hæreditatis, hoc erit ex magna liberalitate, & gratia ipsius domini, quia de iure non tenetur sibi. Ita est de nobis. Omnes sumus captiui & serui Dei, sanguine Christi pretiosissimo empti. Et si bene seruimus Deo, facimus quod tenemur, alias ipse scit bene punire, quando anima exit de corpore, & anima licèt sit sancta & bona, venit ad iudicium Dei, Ad quam dicit Deus pater, Quid vis? Domine, quod detis mihi partem hæreditatis filij vestri Iesu Christi, quia ego seruiui vobis diligenter, feci hæc, & etiam si martyrium sustinuisset, dicit Deus, Fecisti quod debuisti, quia seruus & captiuus meus, aliàs si non bene seruisses, damnassem

te,

te. Tunc anima, Domine ego nõ peto rigore iustitiæ, quia non mereor, sed per gratiam vestram & liberalitatẽ, & quia hæreditas filij vestri omnibus sufficit. Hæredes quidẽ dei, cohæredes autem Christi. ad Romanos 8. Tunc dicit Deus, Hoc est aliud, & introducit eam in hæreditatem, &c. De hoc Lucæ 17. Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ ei imperauerat? puto quod non, sic & vos cùm omnia bene feceritis, dicite, quia serui inutiles sumus, quia quod debuimus facere, fecimus. Vide ibi pulchram parabolam, serui inutiles sumus, ideo humiliemur, cogitantes quod captiui sumus empti à Christo, & gloriam suam habebimus per gratiam, & nulla alia ratione.

Dominica. 8. Sermo I.

Ttendite à falsis prophetis. Istud verbum habetur originaliter. Matth. 7. & recitatiuè in euangelio præsentis Dominicæ. Noster sermo erit de præsenti Dominica, scilicet de sancto Euangelio, in quo tanguntur bonæ doctrinæ speculatiuè ad illuminationem intellectus, & morales ad instructionem vitæ. Sed quia nulla doctrina habet efficaciam nisi mediante diuina gratia, ideo salutetur virgo Maria. Et resumatur thema in sancto euangelio huius Dominicæ præsentis, quod est totum verbum & doctrina Christi. Et hic nobis ostendit tres virtutes necessarias, ad gubernationem nostræ vitæ.

Prima est prudentia ad vitandum pericula humana,
Secunda est diligentia ad cumulandum bona spiritualia,
Tertia est obedientia ad lucrandum præmia cœlestia.

In his tribus virtutibus stat totum euãgeliũ. Et de prima proposuit thema. Attẽdite à falsis prophetis. Dico primò quod Christus docet & præcipit nobis habere prudẽtiam & discretionem. Ratio, quia in hoc mũdo siue vita tot sunt pericula animæ & corporis, de quibus dicit Apostolus secundæ Corinthiorũ vndecimo. Periculis latronũ, periculis fluminũ, &c. Ideo necessarium est auisamentum de prudẽtia. Hoc ostendit cùm dicit, Attẽdite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Si aliquis dixisset, Domine, quomodo cognoscemus eos? Respondit, A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Ecce quomodo Christus auisabat apostolos & discipulos suos dicens, Attendite à falsis prophetis. Bene scitis quod de mala arbore non colligitur bonus fructus, hoc innuit cùm dicit, Nunquid colligunt de spinis, &c. Ista verba declarabo per duos intellectus. Primò per intectum literalem. Secundò per intellectum moralem. Intellectus literalis est iste, quia apostoli erant simplices, & nunquam studuerant, immo pro maiori par-

ri parte fuerunt piscatores, & ne per doctores legis subtiles deciperentur venientes in simplicitate ad similitudinem deuotarum personarũ, ad eos dixit Attendite, &c. quia lupi sunt rapaces. & cognoscetis eos in fructibus, quia de spinis, id est de malis personis non colliguntur vuæ. id est boni fructus, &c. Est hic questio. Qui sunt fructus in quibus cognoscitur de aliquo an sit bonus vel falsus propheta, quia diceret aliquis, fructus qui ostẽdũt personam bonã, sunt orationes, ieiunia, despectus mũdi, paupertas. & humilis gestus, &c. Dico quod ista nõ sũt fructus, sed folia vel vestis ouina, quia lupi, id est mali, aliquando istis vestibus induuntur, quia multi fuerũt, sunt, & erunt in breui tempore antichristi, qui cũ talibus vestibus decipiẽt & decipiunt gentes, ieiunando, orando, cũ modestia incedẽdo, magnam patientiá ostendendo ad extra, quam nõ habent in corde. Quales debeant esse vestes vestræ, Apostolus dicit, Induite vos sicut electi Dei, sancti, & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, ad Col. 3. Dico quod fructus in quibus homines cognoscuntur ne decipiantur sunt opera principalia quę Deus vult. Sicut vltimum & finale quod expectatur de arbore non sunt flores, nec folia, sed fructus. Ita Deus de homine vltimũ quod quęrit est gloria. & honor Dei, & saluatio animarum. Si ergo tu vides vnum religiosum prædicantem in honorem Dei, & gloriá, ad conuersionẽ animarũ vt dimittant peccata, & homo videt quòd gentes conuertuntur. Talis est bonus propheta, & nũtius Dei. Tale opus non dicitur vestis, sed fructus. Authoritas, Liberati à peccato. Ecce saluatio animarum. Serui autem facti Deo. scilicet propter gloriam & honorem Dei, & fidei confirmationem habetis fructũ vestrum in sanctificationem. ad Rom. 6. Per oppositum quando aliquis religiosus, clericus, seu eremita, qui quantumcunque ad extra sit bene indutus veste ouina, ieiunando, orando, vigilando, &c. si in suis parlamentis publicè prædicando vel occulté consiliando dicit seu affirmat aliquid contra fidem catholicam, & eius articulos, seu contra determinationem ecclesię, talis falsus propheta est. Illum vita & fuge clamando, Moriatur, &c. Item si in suis prædicationibus vel secretis locutionibus inducit seu laxat gentes ad peccata, dicendo, Verè bene potestis hoc facere, qui non ita magnum peccatũ est, &c. Lupus est, caue. De talibus dicit Christus, A fructibus eorũ cognoscetis eos. & subtilius. Nunquid colligunt de spinis vuas? Falsi prophetæ dicuntur spinæ quãdo contra fidem catholicã & ecclesiæ determinationẽ per sophisticas rationes incipiunt docere contra fidem Christianam, dicendo, Et quomodo potestis credere hoc vel hoc? Dicas de articulis prout videbitur. Item dicuntur tribuli, qui habent spinas transuersas. & trahunt ad se. Dico quod tales falsi prophetę trahunt ad se & retinent multos dicendo, Quod oportet face-

tet facere pœnitentiam, quia Deus est misericors, vel quod oportet parcere inimicis, &c. Tribuli sunt, nec possunt colligi boni fructus. Caue, &c. Modò patet quid est vestis ouina, & quid fructus. De istis olim magister Vincentius inuenit experientiá in multis locis, qui in vallibus hæreticorum voluit scire quos modos tenerent magistri illi hæreticorum ad decipiendum, quia antè erant boni Christiani, & sciuit & percepit quod illi magistri veniebant in veste ouina, quia nolebant comedere nisi panem & aquam, &c. postea verò dum illi magistri hęretici fuerunt reputati sancti, quęrebant hęretici si gentes illius patriæ cõfitebantur. Respondebatur quod sic. Iterũ quærebant, Et cui. Respõdebatur quod clericis & religiosis, Et illi dicebant, Quare plus illis quàm alius: & persuadebant quod nõ oporteret sacerdotibus cõfiteri, quia Christus & Apostoli nõ restrinxerũt solum ad illos, imò dixit Iacobus, Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini. Iacob 5. Nũquid esset melius confiteri bono sæculari quàm malo clerico, quia ligatus non potest soluere, &c. Ecce hæreticorum fructus. O proditor, nunc dicit & affirmat contra fidem catholicam, & ecclesiæ determinationem. Nã Christus ore proprio dixit, clericis solùm esse confitendum, quia solùm ipsis commisit potestatem absoluendi dicens, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, &c. Ioãnis 20. & Lucę 17. Dixit leprosis peccatores figurãtibus, Ite ostendite vos sacerdotibus, quia licèt sint mali, solũ ipsi habent claues. Item dicebant quod non debebant ire ad ecclesiam vbi sunt idola, id est imagines, nec ibi potius orandum esse quàm in alio, cum vbique sit Deus. Imo melius esset orare in campis, &c. Item dicebãt quod non deberent ire ad missam, &c. Ita erit tempore antichristi, quãdo venient nuntij sui. Et primi erũt dęmones in veste ouium, vt patet de illo qui in forma eremitę venit ad magistrum Vincentium, qui dicebat sabbatum colendum & non dominicam, &c. Quare Christus dicit, A fructibus eorum, &c. Propter hoc Ioannes euangelista, qui intelligebat verba Christi, Charissimi nolitę credere omni spiritui, sed probate spiritus si ex Deo sint. Quoniam multi pseudoprophetæ exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est, & hic est, & omnis spiritus qui soluit Iesum ex Deo non est antichristus, de quo audistis, quoniam venit & nũc in mũdo est, Primæ Ioannis 4. &c. Nota, soluit Iesum, &c. Quando vult gẽtes elõgare à fide vel à bona vita. Itẽ alia authoritas, Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolitę eum recipere in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue, communicat operibus eius malignis. Ecce prædixi vobis, vt in die Domini nostri Iesu Christi non confundamini, secundæ Ioannis c. vnico. Dico secundò

quod Christus docet nos debere habere diligentiam, vt simus diligentes in bonis operibus, sicut homines qui volunt ditari, laborant de die & nocte per terram & per mare. Ita debemus nos laborare in operibus spiritualibus, de quibus perpetuò habemus viuere. Hoc ostendit Christus cùm dicit: Omnis arbor bona, fructus bonos facit. Mala autem arbor, malos fructus facit. Non potest arbor mala fructus bonos facere, in sensu composito, nec arbor bona fructus malos facere. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Modò videte, quælibet persona Christiana est arbor plantata in viridario Christi, scilicet Christianitatis, in quo plantatur & rigatur quádo baptizatur, & vult Deus quod faciamus fructus, scilicet vt acquiramus merita spiritualia. Et sicut arbor bona iam certo tempore facit flores, folia, & fructus. Ita vult Deus quod homines faciant fructum, quilibet in suo tempore. Primò quod pueri faciant fructum, Deus vult quando sunt quatuor vel quinque annorũ quod orent de mane & sero. De hoc debent curare matres principaliter, cum quibus tunc maximè morantur. Quando pueri de mane petunt panem, quod dicat mater, Modò fili flectas genua, scias quod in cælo est vna regina, &c. & faciat sibi dicere, Aue Maria, ponendo verba in ore, & pòst detis ei panem. Idem in sero, dicendo, O fili de nocte volant dæmones, & sic puer timore orabit. Informetur insuper quod signet se. Et sic pueri addiscunt Pater noster, Aue Maria, & Credo in Deum. Item informandi sunt pueri quod confiteantur. Item quando erunt 12. annorum quod communicent. Bonum est viro cùm portauerit iugum ab adolescentia sua. Threno. 3. Sed proh dolor, nunc vos parentes ostenditis eis fructus inferni, vt quod potent, &c. Item quod iurent. Idem de mulieribus quæ ostendunt filiabus vt pingant, & ornent se. Item mulieres informant filias quomodo est tripudiandum. Non oportet ostendere vanitates, quia quilibet per se addiscit satis. Ideo scriptura dicit, Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Gene. 8. Secundò de iuuenibus 20. vel 30. annorum, vult Deus maiores fructus, quia illi iam sunt pleni peccatis. Ideo vult Deus quod tales semel vel bis ieiunent in qualibet hebdomada, quolibet die de mane, & de sero orent, quod portent cilicium, vel disciplinis vapulent, &c. In talibus enim tales fructus vult Deus duplici ratione. Primò propter peccata præterita, vt remittantur. Secundò contra futura vt caueantur, quia talis est virtus pœnitentię, quod mundat à prę teritis, & cauet à futuris, & præseruat: quia quantumcunque equus sit malus, si abstrahitur sibi cibus, domatur. Ita de corpore hominis. Ideo Christus ait, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Matthæi quarto. Tertiò de senibus vult Deum

In sensu composito, id est quatenus mala arbor, aut manente mala arbore.

fructum, quia iam illi non possunt ieiunare, nec cilicium portare, nec disciplinam, &c. Sed fructus eorum est orare, eleemosynas dare, remittere iniurias, satisfacere de vsuris, audire missas & sermones, &c. De hoc figura Christi, Lucæ decimotertio, Arborem fici habebat quidam in vinea sua plantatam, & venit quærens fructum in illa, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ. Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea, & non inuenio. Succide ergo illam, vt quid etiam terram occupat? Vinea Christi est Ecclesia, Esaiæ quinto. Vinea domini exercituum domus Israël est, id est hominis videntis Deum. Arbor fici in vinea plantata est quælibet persona Christiana. Primus annus in quo dominus vult fructus, est pueritia, & vult fructus puerorum quos dixi, sed non inuenit modò nisi folia, quia iam ostenditis eis vt vadant cum manicis, &c. Secundus annus in quo Dominus vult fructus meritorum est iuuentus, & modò non inuenit nisi vanitates, corruptiones, & peccata. Tertius annus est senectus, & non inuenit fructus nisi suspiciones, malitias, & diffamationes, &c. & ideo dicit Christus, Succide eam, vt quid etiam terram occupat? Sed custos, scilicet angelus orat Iesum Christum vt expectet, & ipse fodiet in circuitu, scilicet cordis, dando compunctiones vt dimittat peccata, vt confiteatur, &c. Ponit stercus, quando reducit peccata ad memoriam, rigat, quia procurat lacrymas per contritionem, si facit fructum non excidit eam. Ecce quare dicit. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Ideo Matthæi tertio, Iam securis ad radicem arboris posita est. Dico tertiò quod ostendit, &c., Ratio, quia sicut nos peccatores per inobediētiam perdidimus paradisum terrestrem. Ita per obedientiam nos omnes acquirimus paradisum cælestem. Hoc ostendit cùm dicit, Non omnis qui dicit mi, &c. vsq; regnum cælorum. Hic est magnum secretum in hoc quod dicit, Domine Domine, & non ter vel solùm semel, sed quia esset prolixius, non dicam hodie, sed cras. Sed in hoc quod dicit, Qui facit voluntatem patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Dico quod maxima gratia est quod Deus dicit nobis captiuis suis, Qui facit voluntatem patris, &c. Cùm tamen ex debito sine aliqua promissione teneamur sibi seruire. Ac si dominus diceret captiuo suo. Seruias mihi bene, & ego dabo tibi hæreditatem, nunquid sufficisset dicere. faciam te liberum? Sed ex magna gratia dominus promittit hæreditatem. Ita Deus nobis captiuis suis. primę Ioannis 5. Hęc est charitas Dei, vt mandata eius custodiamus, & mandata eius grauia non sunt. Item quilibet debet dicere in suo statu, & religiosus, & clericus, &c. Domine quid vultis de me, qui sum religiosus, ego faciam, &c. & sic de alijs. Amen.

De eadem Dominica. *Sermo II.*

Ttendite à falsis Prophetis. Matthæi 7. De ista materia prę
dicaui heri intellectum literalem. Modò autem prædi-
cabo materiam moralem, & totus sermo erit moralis.
Salutetur virgo Maria, &c. Pro introductione & to-
tali prosecutione huius verbi recipio fundamentum à
quadã authoritate Hieremiæ Prophetæ, in qua ostẽdũtur tres diffe
rentiæ falsorũ prophetarum. Ecce ego ad prophetas, dicit dominus
noster Iesus Christus saluator mundi, qui furantur verba mea vnus
quisq; à proximo suo. Ecce ego ad prophetas, dicit dominus, qui as
sumunt linguas suas, & aiunt, dicit dominus. Ecce ego, dicit domi-
nus, ad prophetas somniantes mendacium, qui narrauerũt ea & se-
duxerunt populum meum in mendacio suo, & in miraculis suis, cũ
ego nõ misissem eos, nec mãdassem eis. Hier. 32. Pro intellectu hu-
ius authoritatis sciendũ est secundum gloss. & doctores postillãtes
quando sancti & veri prophetæ vt Isaias, & Hieremias, & alij, habe
bant à Deo aliquam reuelationem de aliquibus magnis factis futu
ris, prosperitatis vel aduersitatis, ponebant illam in scriptis vt suo
tempore eam reuelarẽt populo. Et aliqui falsi prophetę obseruãtes,
furabantur eis illas scripturas, & ipsi vt reputarentur prophetę pub
licabant antequam veri prophetæ. Et contra istos dicit Deus, Ecce
ego ad prophetas, qui furantur verba mea. Secũda differẽtia falso-
rum prophetarum fuit, qui non furabantur vt Primi, sed quicquid
somniabant, vel illudebantur à dæmonibus, dicebãt esse reuelatio-
nes diuinas. Et ipsi decepti decipiebant populum. Et de istis dicit
Deus, Ecce ego ad Prophetas, dicit dominus, somniantes, &c. Ter-
tia differentia falsorum prophetarũ est, qui non furabantur, nec som
niabant, sed ex sua superbia secũdũ suas imaginationes loquebãtur
ad voluntatem suam, & decipiebant populum. Et istis dicit Deus:
Ecce ego ad prophetas, quã assumũt linguas suas, & aiũt, Dicit do-
minus. Ex istis tribus differentijs falsorum prophetarum notaui e-
go tres differentias falsorum prophetarum, qui hodie decipiunt to-
tum mundum. Primus propheta est qui ingenio, vel intellectu est
prę sumptuosus. Secũdus est qui proximo est iniuriosus. Tertius est
diabolus totus mendosus. Isti tres hodie totũ mundũ decipiũt. Di
co primò, &c. Iste propheta malus multos dãnat, & cadit in prima
differentia illorum qui furabantur verba Dei, & sibi appropriabãt.
Ita faciũt præsumptuosi, qui verba Dei submittũt, & subijciũt suis
rationibus, argumentis, & intellectui, nõ curantes quid dicit Deus,
vel si est contra Deum & determinationem ecclesiæ. De quibus di-
cit Hiero. ad Paulinũ. 106 prologi bibliæ, Nec scire dignãtur quid
prophetæ, quid apostoli senserint. Sed ad sensum suũ incõgrua ap-
tant testimonia, quasi grande sit, & non vitiosissimũ dicendi genus
depra-

deprauare sententias, & ad voluntatem suam sacram scripturam habere repugnantem. Iste falsus propheta multos damnat. Vnde est hoc in mundo, quod multi credunt, quod vsura non sit peccatũ. Et licèt nõ dicant ore propter timorem, quia ecclesia condemnat vsuram, tamen volunt vsuris interesse, & intellectus talium facit istam rationem. Quare si vna persona vel cõmunitas tenet pecunias meas & cum illis lucratur, non recipiam ego aliquid, &c. Nec cogitat si est contra Deũ vel ecclesiæ determinationẽ. Nam talis ratio continet errores. Primus quando dicũt pecunias esse suas, falsum dicũt, quia dominus non tenetur computum reddere alteri, sed quilibet habet reddere cõputum Deo, qui est dominus omnium. Domini est terra, &c. Qualem iniuriam faceret regi thesaurarius vel dispensator, si diceret, De pecunijs regis vt de meis pecunijs ego faciam, &c. Omnes diuites sunt thesaurarij vel dispensatores Dei. Quia sicut rex constituit suos dispensatores, ita Deus in qualibet villa vel ciuitate suos dispẽsatores, scilicet diuites, vt dispensent. Primò in suis necessitatibus & domus suæ, & nõ in vanitatibus. Secundò in domesticis, dantes quietationem, scilicet pauperibus, amicis regis Christi. Regula quã dominus dedit suis dispensatoribus est ista, Non fœneraberis fratri tuo ad vsuram, pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem. Deut. 23. Non facies ergo contra Dei voluntatem. Si dicatur, Ergo nihil lucrabor, &c. Immo recipietis vsuram à Deo, qui multiplicabit omnia bona vestra, &c. Qui dicit, Cẽtuplũ accipietis, scilicet in hac vita, & vitam æternã possidebitis. Matth. 19. Sed confiditis de vno Iudęo, si obligatur vobis cum instrumento, & nõ confiditis de Deo, qui promittit etiam cum instrumento centuplum, &c. Secũda ratio quam faciunt, quia clerici qui dicunt hoc vitandũ, faciunt idem, &c. & creditis quod clerici & prælati non dãnentur, imo, &c. Ideo submitte intellectum tuum verbis diuinis, & determinationibus ecclesiæ. Item vnde in mundo tãta fit corruptio de luxuria, nisi quia pręsumptuosi dicunt simplicem fornicationẽ non esse peccatum, quod pertinaciter asserere est hæresis, quia contra sanctam scripturam, imo dicũt, Cur fit iniuria? Non mulieri, nec mihi, &c. Caue ergo ab isto falso propheta. Propter hoc de ista materia dicebat apostolus, Noli te errare, neque fornicari, neque idolis seruiẽtes, neque adulteri, neque molles, regnum Dei possidebunt. 1. Cor. 6. Item sancta mater ecclesia in cõcilio vniuersali fecit decretalem, in qua strictissimè præcepit medicis, quod nulli dent consilium faciendi illud opus, etiam si deberet mori. Alia sunt remedia, vt balneare, trahere sanguinem. Ideo submitte intellectum tuũ determinationi ecclesię. Ideo apostolus, Destruentes omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum obsequium Christi. 2. ad Cor. 10. Dico consequẽter, quod secũdus pro-

Interdicitur iure pontificio medicis, cõsulere vt fornicentur ægrotantes, ad sanitatem obtinendã

pheta

pheta eſt qui proximo eſt iniurioſus, & iſte cadit in ſecunda diffe-
rentia de ſomniatoribus. Ratio, Sicut ille qui accipit ſomnium pro
reuelatione decipitur, quia recipit ſimilitudinem pro veritate. Ita
Chriſtianus, qui oſtendit proximo amorem & dilectionem, & non
eſt, ita decipit eum, oſtendens ſimilitudinem amoris pro veritate. De
quibus Dauid, Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala au-
tem in cordibus eorum, &c. Pſal. 27. Dicatur de hominibus oſten-
dentibus mulieribus amorem lupinum, &c. Et per oppoſitum de
mulieribus, oſtendendo amorem lupinum viris, vt habeant ab eis
&c. Item de falſis hæreticis, qui dicipiunt gentes diuinando mala,
quæ habuerunt ſic. Ideo Hieronymus. 9. Vnuſquiſque ſe à proximo
ſuo cuſtodiat, & in omni fratre ſuo non habeat fiduciam, quia om-
nis frater ſupplantans ſupplantabit, & omnis amicus fraudulenter
incedet, & vir fratrem ſuum deridebit, & veritatem non loquentur.
Tertius propheta eſt diabolus mendoſus. Iſte cadit in tertia differē-
tia prophetarum falſorum, qui per ſuperbiam mentiuntur. De quo
dicit Chriſtus, Ille in veritate non ſtetit, quia non eſt veritas in eo.
Cùm loquitur mēdacium, ex proprijs loquitur, quia mendax eſt &
pater eius. Ioannis octauo. Iſte multos decipit. Primò ſomniando,
apparendo alicui, qui facit orare pro aliquo defuncto dicens, Re-
gratior vobis, quia precibus veſtris modò vado ad paradiſum, hoc
facit vt ille dimittat facere illa bona opera. Secundo apparet in for-
ma alicuius religioſi vel clerici, qui fuit peſsimæ vitæ, dicendo quod
eſt ſaluus in paradiſo, quia magna eſt Dei miſericordia. Ratio, vt
viuus dicat, O ſi ille eſt ſaluus qui fuit maximus peccator, ita ſimili-
ter potero ſaluari, & non curabit de pœnitentia. Tertiò per oppo-
ſitum apparebit, dicens ſe eſſe talem ſanctæ vitæ, & quod eſt dam-
natus, vt inducat gentes ad deſperationem. Item apparebit alicui in
forma virginis Mariæ, vel Chriſti, vel alicuis ſancti, vt decipiat il-
lum per ſuperbiam, propter vanam gloriam, vt damnetur, cùm ta-
men deberet cogitare, Et quis ſum ego, quod Chriſtus vel virgo Ma-
ria apparet mihi, qui ſum peccator? Ideo Apoſtolus, Ipſe Satanas
transfigurat ſe in angelum lucis. 2. Cor. 11. Dicatur hic miraculum
quod habetur in vitis patrum de illo ſancto eremita à dæmone decep-
to, qui recepit circuncisionē, & Iudæus voluit mori, &c. Hic debuiſ-
ſet recordari illius dicti apoſtoli, Ecce ego Paulus dico vobis, quo-
niam ſi circuncidamini, Chriſtus nihil proderit vobis, ad Galatas
quinto. Patet ergo moraliter, quare dicit Chriſtus, Attendite à fal-
ſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus
autem, &c. Deo gratias.

De eadem Dominica.
Sermo III.

On omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum cælorum. Matthæi septimo. Istud verbum continet septem secreta, ex quibus extirpantur septem errores falsarum personarum contra fidem catholicam.

Primum secretum est sanctæ trinitatis,
Secundum est incarnationis filij Dei,
Tertium est de instructione intellectuali,
Quartum est de redemptione humanali,
Quintum est de saluatione humanali,
Sextum est de conuersione cordiali,
Septimum est de conuersatione mundiali.

Primum secretum est sanctæ trinitatis, quod tangitur, &c. Nam vera fides trinitatis est credere vnum Deum in essentia, & trinum in personis, scilicet patrem perfectum dominum, & filium perfectum dominum, & spiritum sanctum perfectum dominum. Quę tres personæ non sunt tres dij, nec tres domini, sed vnus dominus, & vnus Deus. Tamen hoc nomen Deus ter aliquando ponitur, vt patet in Psal. 66. vbi dicitur, Benedicat nos Deus, Deus noster, &c. Dicit igitur, pater est dominus, filius est dominus, spiritus sanctus est dominus. Et licèt hoc sit clarum in nouo testamento, tamen etiam inuenitur in veteri testaméto. Num. 6. Locutus est dominus ad Moysen di. Loquere Aaron & filijs eius, Sic benedicetis filijs Israël & dicetis eis, Benedicat tibi dominus, & custodiat te. Ostendat dominus faciẽ suam tibi, & misereatur tui. Conuertat dominus vultum suũ ad te, & det tibi pacẽ, &c. Hic in dicta autho. ter ponitur dominus, vbi innuitur trinitas personarum diuinarum. Et sicut modò datur benedictio populo in nomine trinitatis, ita tunc in nomine domini, in hoc quod dicit, Inuocabũt nomen meũ super filios Israël, non dicit nomina mea, quia nõ est nisi vnus dominus, sicut non est nisi vnus Deus, licèt pater sit Deus, filius Deus, & spiritus sanctus sit Deus. Ideo qui vult intrare, nõ sufficit ei dicere, Domine domine bis, s. patri & filio, sed oportet addere tertiũ domine, ꝓ spiritu sancto. Ecce quare dicitur, Nõ omnis qui, &c Hic extirpatur error Macedoniorum, à magistro sic dictus, qui dixerunt quod pater erat Deus creator, & filius Deus creator, sed dicebant spiritum sanctum esse creaturá, & eorum seruitoré. Isti tantũ dicebãt bis domine, s. pro patre & filio. Ideo tales nũquam intrabunt paradisum, nisi addãt tertiũ domine pro spiritu sancto. Ideo cõtra istũ erroren in Credo maiori dicitur, & in spiritum sanctũ, sup. credo. Et licèt pater sit dominus & filius, & spiritus sanctus, tamẽ nõ sunt nisi vnus dominus. Ideo quando Deus reuelauit gloriã paradisi Isaiæ, Isaias audiuit angel. laudantes dominum, & dicentes, Sanctus, pro patre, Sanctus, pro filio, Sanctus, pro spiritu

sancto,

ſancto, dominus Deus exercituum, Plena eſt omnis terra gloria eius. Non dicit domini, dij. Iſa. 6. Secundò ſecretũ quod iſta ver. Non omnis, &c. includunt eſſe benedictæ incarnationis filij Dei, cuius veritas in hoc conſiſtit, vt credamus in ipſo tres ſubſtantias, licèt non ſit niſi vna perſona. Nõ credatis quòd Chriſtus inquantũ Deus ſit vna perſona, & inquantũ homo ſit alia, quia deitas Chriſti & humanitas non faciunt niſi vnam perſonam, & ſunt in ea tres ſubſtantiæ. Prima ſubſtantia eſt corpus, ſimile nobis, de genere Dauid ex parte matris, & ad eum pertinebat regnũ Dauid de iure, & quia quilibet rex eſt dominus, ideo eſt in Chriſto primum domine ex parte corporis. Autho. Ecce dies veniunt, dicit dominus, & ſuſcitabo Dauid germẽ iuſtum, & regnabit rex, & ſapiens erit, &c. Hier. 23. Secunda ſubſtantia quę eſt in Chriſto eſt anima rationalis, quia non ſolùm recepit corpus, ſed & animã rationalem, & ſecundũ debet dici dominus rationalis. Nam dicit Philoſophus quod homines intellectu & ſapientia vigentes, naturaliter ſunt aliorum domini & rectores. Cùm ergo anima Chriſti viguerit intellectu & ſapientia, ideo, &c. Tertia ſubſtantia eſt diuinitas æternalis, ex qua eſt dominus ęternus vniuerſorum. Autho. Tu feciſti cælum & terram, & quicquid cæli ambitu continetur, dominus omnium tu es, Heſter. 13. Extirpatur hic error dicentium, quod Chriſtus habet corpus & animam, qui dicũt domine pro corpore, & domine pro anima, ſed negant diuinitatẽ in Chriſto, Ideo dicit the. Non omnis qui dicit, &c. ſed oportet addere tertium domine pro diuinitate. Tertium ſecretum eſt de inſtructione intellectuali, cuius veritas cõſiſtit in tribus gradibus. Nã Deus in hominis creatione inſtruxit eius intellectũ, quia naturaliter in eius intellectu ſũt impreſſa ſeu ſignata 10. pręcepta Dei, vt naturaliter ſciat quid ſit faciendum, quid credendum, &c. Ideo Dauid in Pſal. 4. vbi dicitur, Multi dicunt, quis oſtendit nobis bona, ſcilicet operanda, credenda, & ſperanda? Reſpõdit ipſemet, Signatũ eſt ſuper nos lumẽ vultus tui domine. Nota, ſignatũ eſt, quia ſicut ſigillũ impreſſum in cęra dimittit ſignũ ſuę imaginis. Ita Deus in anima dimiſit ſignũ ſanctæ trinitatis, ſcilicet intellectũ, memoriã & volũtatem, & hoc dicit Pſal. cùm ait, ſupra nos, non dicit infra nos. Sẽſualitas eſt infra nos, ſed anima eſt ſupra nos. De hoc vide, &c. Secũdò tẽpore Moyſi dedit legem ſcriptam: quia non omnes ſciebant legere in libro rationis. Ideo dedit in ſcriptis, vt legeretur oculis, & audiretur auribus. Decem præcepta moralia audiuit omnis populus ab ore Dei, & dedit illa ſcripta in tabulis lapideis tanquam perpetua, ſed alia præcepta cæremonialia, terribilia, ſecretè Deus reuelauit Moyſi, & ſcripſit in papyro ſeu pergameno, quia modicum durauerunt, ſcilicet vſque ad Chriſtum ſolum. Ex iſta datione ſecundæ legis dicitur etiam ſecundum domine. Auth. Ego dominus Deus veſter.

Cu-

Custodite leges meas atque iudicia, quę faciens homo viuet in eis. Ego Dominus Leuit. 18. Tertiò dedit legẽ gratię. Sic est dicta, quia maior gratia quàm Deus potest facere creaturæ est eam eleuare cum angelis ad gloriam. Iudæis promisit terrena, & nihil cæleste, sed lex euãgelica nihil promittit terrenum, sed bona cælestia promittit. Ex ista datione tertię legis dicitur tertium domine. Ideo Dauid qui fuit in secunda lege, & eam seruauit petens tertiam legem dicebat, Legem pone mihi domine, &c. Si volumus intrare cælum, oportet credere quod Christus vt princeps & dominus dedit non solùm primam & secundam legem, scilicet naturæ & scripturæ, sed etiam gratiæ. Propter quod dicit thema, Non omnis qui di. &c. Hic extirpatur error Iudæorum dicentiũ, quod Deus debuit dare legem, s. naturæ & scripturæ, & non gratiæ. Ideo contra eos dicit thema, Non omnis qui, &c. Quartũ secretũ est de redẽptione humana, li quæ in tribus operibus consistit, & pro quolibet Christo dicitur, Domine domine. Primum opus est remissio peccatorum, quę fit quando homo in confessione absoluitur à confessore. Ista absolutio habet virtutẽ à Christi passione & sanguinis effusione. Auctoritas. Sanguis enim Christi emundauit conscientiam nostram ab operibus mortis ad seruiendum Deo viuenti. ad Heb. 9. Quando peccator absoluitur à confessore, debet cogitare quod de quolibet vulnere Christi effundatur sanguis super eum, virtute cuius sibi peccata remittũtur. Et quis potest peccata remittere nisi solus Deus? Mar. 2. Secundum opus est saluatio animarum, quia animabus purificatis & mundatis à peccatis datur à Christo cælestis gloria. Lu. 9. Filius hominis non venit animas perdere, sed seruare. Quis potest dare regnum nisi dominus sit eius? Ecce secundũ Domine. Tertiũ opus perfectũ nostræ redemptionis est resurrectio corporum. Ibi enim redẽptio humana completur, quia modò solùm animæ habent gloriam, sed post iudicium corpus cum anima habebit. Dicatur ratio quare primò datur gloria animabus, quia anima primus operatur meritoria cogitando, deliberãdo, ordinãdo, & corpus adhuc nihil facit, sed in executione quando opus meritorium fit, corpus & anima faciunt opus, & quia anima prius operata est, habet primò gloriã, & post in iudicio corpus. Ideo dixit Christ9, His aũt fieri incipiẽtib9 leuate capita vestra, quoniã appropinquat redemptio vestra. Lu. 21. si dicatur, Nunquid ista redẽptio fuit facta in Christi passione? Solutio. Imò quantũ ad remissionẽ peccatorũ, & animarũ saluationẽ, sed nõ quãtũ ad corporũ glorificationẽ. Ideo dicit apostolus, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonũ siue malũ. 2. Co. 5. Idẽ de peccatis, primò anima peccat cogitãdo, ordinãdo, deliberando, quando recipiet vindictã de inimico, vel quomodo poterit ditari etiã cũ vsura. Idẽ de lu-

xuria, sed post in execu ione operis corpus cōcurrit. Ideo vult Deus
quod anima prius habeat pœnam, & postea corpus, sicut patet de
anima Iudæ, Caiphæ, Pilati, & aliorum quorum corpora non habēt
adhuc pœnam. Non credatis q quando resurgemus corpus habeat
gloriā aliā ab anima, immo gloria animæ redūdabit & cōmunicabit
corpori gloriā, sicut lumē candelæ redūdat in laternā, & facit ipsam
claram suo lumine. Idem de pœna corporū damnatorū, quia pœna
animæ redundabit in corpus, &c. Ex his tribus operibus Christi nō
solùm bis dicitur Domine, sed ter. Ideo dicit the. Non omnis qui,
&c. quia oportet dicere tertium domine. Quintum secretū quod in-
cluditur est saluatio humanalis, ad quā requirūtur tria propter quæ
oportet ter dicere domine. Primum quod requiritur est vera fides &
firma. In nullo articulorum fidei dubitare debemus, fundamentum
ædificij debet esse fortissimum. Nā si de domo cadat tegula, vel ali-
qua camera, leuiter potest reparari, sed quādo cadit fundamentum,
totum ædificium diruitur. Sic fundamentum omnium virtutū & o-
perū nostrorum est fides. Si creatura cadit per peccatū superbiæ, di-
ruitur camera humilitatis, si per auaritiā, diruitur camera pietatis, si
per luxuriam, camera clara diruitur castitatis. Tales cameræ repara-
ri possunt. Sed si fundamentum fidei cadat, totum ædificium dirui-
tur. Ideo Apostolus 1. Cor. 3. Fūdamentū aliud nemo potest pone-
re preter id quod positū est, quia nullus potest ponere nisi dominus,
quia ad dominum pertinet disponere domum. Ex isto fidei funda-
mento Christo dicitur domine primum, Secundum opus quod re-
quiritur est baptismus post credentiam, quia aliàs nihil valeret fides
in corde, & in baptismo homo recipit Christum in dominum, & fa-
cit homo homagium, abrenuncians Satanę. Propter hoc Christo di-
citur secūdum domine. Tertium quod requiritur est obedientia ad
sua præcepta. Nam nullus rex esset cōtentus de suis vasallis, si dice-
rent sibi, Nos credimus vos esse regem nostrum, & facimus homa-
gium, sed nihil præcipiatis nobis, quia nihil faceremus pro vobis.
Requiritur ergo obedientia ad eius pręcepta. Ideo Iac. 2. Quid pro-
derit fratres mei, si fidē dicat quis se habere, opera autem nō habeat,
nunquid poterit fides saluare eum? Hic extirpatur error dicentiū, &
vtiná nō sint adhuc in mūdo de illis hæreticis dicētibus, qui crediderit
rit & baptizatus fuerit saluus erit. Mar. vl. qui dicūt, non dixit Chri-
stus aliquid de operibus. Sed ignorātia duxit ad infernū, quia immo
Christus loquitur de operibus quādo dixit, qui baptizatus fuerit, &c.
Nā hic Christus nō loquitur de fide mortua, quia nullū saluat, sed
de vera fide, ergo loquitur de operibus, quia fides viua nō est sine o-
peribus. Hęc enim multa bona habet annexa, aliàs nō est viua. Auct.
Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus
mortua est. Iac. 2. Contra istos dicit the. Non omnis qui dicit mihi
Domi-

Domine domine, intrabit in regnum cælorum. Propter hoc dicebat Christus aliquibus, qui videbantur fuisse baptizati, & nolebát obedire, Quid vocatis me Domine domine, bis, & non facitis quæ dico? Luc. 6. Sextũ secretũ est de conuersione cordiali, quæ tria requirit. s. cordis cõtritioné, oris cõfesſioné, & operis, satisfactioné. Primũ est contritio quia sicut fuisti delectatus peccando, sic doleas & tristeris cõterẽdo. Et si tantus sit dolor quanta fuit delectatio, remittitur peccatũ à culpa & pœna, si verò cõtritio sit minor, remittitur peccatum quantũ ad culpá, sed restat de pœna: si verò contritio excedit delectationẽ, nõ solũ remittitur culpa & pœna peccati, sed etiá acquiritur meritũ, sicut in beata Magdalena, in qua contritio fuit maior quàm peccatũ. Ideo dicit scriptura, Recogitabo tibi oẽs annos meos. Esa. 38. Secundũ ꝙ requiritur est cõfesſio, opportunitate habita. Et si enim aliquis cõmisisset omnia peccata mũdi, & moreretur subitò, sola cõtritio saluat ipsum, si habet propositũ cõfitẽdi, & cõfesſionem fecisset, si potuisset. sed nos qui habemus copiá confessorũ, confiteri debemus, quia sicut ille qui tenet in vulnere ferrũ sagittæ non curatur, nec sibi valent medecinæ seu vnguenta, sic nec peccatori tenenti peccatũ absconditũ prosunt sibi medicinę ecclesiasticę, oportet ergo confiteri peccatũ. Auct. Qui abscondit scelera sua vel peccata sua nõ dirigetur. Prou. 28. Peccata à Deo abscondi nõ possunt, ergo loquitur Salomon de confesſione ad homines. Hîc haberẽ argumentum contra Iudæos de confesſione. Tertium quod requiritur est satisfactio siue restitutio. Istud tertium domine requiritur. Extirpatur hîc error dicẽtiũ, Quid oportet me satisfacere Deo pro peccatis faciendo pœnitentiã, &c. Nũquid Christus pro me est mortuus? &c. Verũ est quod pasſio Christi liberauit te de inferno, & aperuit tibi ianuá paradisi, sed oportet quod tu vadas illuc per bona opera. Sicut de captiuo, pro quo iam est solutũ pretiũ, tamẽ adhuc oportet eum ire & exire captiuitatẽ ambulãdo. Idem de restitutione ad proximũ. Multi nõ possunt dicere istud tertiũ domine. Dicatur hîc miraculũ quod accidit in Lombardia de illo magno tyranno, ad quẽ venit ille sanctus homo, qui fuerat raptus ad infernum, & viderat palatiũ ꝙ sibi fabricabatur. Qui vocauit magistros & doctores quærens ab eis an sentẽtia dãnationis data cõtra aliquẽ adhuc viuẽtẽ poterat reuocari. Ad quá responderũt magistri & doctores ꝙ bene. Quia impoſsibile est Deũ dicere alicui diffinitiuè suá damnationẽ, quia esset caussa dãnationis & desperationis, sed cõminatiuè. Fundamentũ habuerũt ab illa auctoritate Ezech. 33. Si dexero impio. Et tyrannus, Modò videamus quid debeo facere. Fuit sibi responsum quod tria, s. conteri, confiteri, & satisfacere Deo & proximo. &c. Dicebat iste tyrannus, Domine domine bis, sed non poterat dicere tertium domine, scilicet satisfaciendo. Satisfactio fit Deo, quia si homo peccauit habẽdo

Probatur, confesſionẽ sacramẽtalem esse de iure diuino.

delectationes in cibo superfluo, satisfaciat in abstinētia & ieiunio
Si per os malè loquendo, satisfaciat orādo, &c. Septimum secretum
est de conuersatione mundanali vel proximali quomodo est cōuer
sandum in hoc mundo. Ad hoc requiruntur tria. Primò quod rece-
dat de mala societate. Secūdò quod iungat se Deo. Tertiò quod per-
seueret in bona vita. Primò quilibet debet recedere de mala socie-
tate, quilibet scit suas malas inclinationes, & familiaritates, & ea quę
sunt nociua vitanda sunt & expellēda & ad quod sequitur damna-
tio. Ecce primum Domine. Secundò iungat se Deo, audiendo mis-
sas, sermones, cōfitendo sæpè, & communicando. In qualibet com-
munione datur singularis gratia dignè communicantibus. Tertiò
requiritur perseuerantia vsque in finem. Ecce conuersatio virtuosa,
quæ in his tribus consistit. Ideo Christus, Qui perseuerauerit vsque
in finem, hic saluus erit, Matt. 10. Ideo dixit thema, Non omnis qui
dicit mihi, Domine domine. Ideo Christus, Hæc est voluntas eius
qui misit me patris vt omne quod dedit mihi pater s. per bonā vitā,
non perdam ex eo, scilicet per inconstantiam. Ioā. 6. Dicunt aliqui.
Et qualis dominus est Christus, quia si homo seruiat sibi centū an-
nis pro vno defectu quem homo facit, totum est perditum & homo
damnatur. Ecce qualis dominus. Hoc dicebat semel quidam homo
sanctus qui faciebat miracula, curabat gentes de infirmitatibus. Et
finaliter quia semel nimis curiosè respexit quandam mulierem pul-
chram valde, propter hoc perdidit gratiam faciendi miracula. Tan-
dem venit ad alium sanctum dicēs ei quomodo perdiderat gratiam,
nesciens quare. Respōdit ille sanctus. Nō perditur gratia sine pecca
to. Ideo videatis si cum manibus, vel ore, vel oculis fecistis aliquod
peccatum. Respōdit, non, nisi quia respexi vnam mulierē, &c. Res-
pondit alius, propter hoc peccatum amisistis gratiam. Et ipse indi-
gnatus dixit, Verè nō seruiam amplius tali domino. Certè Soldanus
Babyloniæ nō fecisset hoc. Dicatur quomodo se parabat ire spacia-
tum, & in quodam prato vidit equum ambulantem pulcherrimū, su
per quem ascēdit, & subitò fecit saltum vnum &c. Nota parabolam
ad hoc de mercatore eunte ad feriam, qui emit preciosissima ioca-
lia, & fecit vnum fardellum, quod tradidit vni portatori, promittēs
vnum florenum, &c. Ita in proposito, quando Deus cōuertit aliquē
de vita mala ad bonam, de peccatis ad virtutum, tunc committit sibi
fardellum cum preciosis iocalibus scilicet operibus meritorijs. Ita
quod fardellum bonæ vitæ non est tuum, propter hoc errant illi qui
dicunt pro vno defectu, &c. sed est Dei vt mercatoris, & cōmisit ip-
sum tibi. Si ergo tu portas fardellum per tot annos, & vna die depo
nis ipsum, & furtim aufertur à te quando peccas, quid mereris? quia
perdidisti fardellum Dei quod habuisti portare vsque ad portā sui
palatij. Porta est mors. Hęc est porta domini, quia ipse etiam intra-
nit per

[...]ait per eam. Aucto. Nonne sic oportuit pati Christum. Luc. vlt. Cogitate ergo quod sancta vita vel status pœnitentiæ est fardellum à Deo nobis commissum. Ideo non amittere debemus illud, sed operari continuè meritoriè. Ideo Apostolus, Dum tempus habemus operemur bonum. ad Gal. vlt,

De eadem Dominica VIII. post festum Trinitatis. Sermo IIII.

QVi facit voluntatem patris mei qui in cælis est, intrabit in regnum cælorum. Verbum istud habetur originaliter Matthæi 7. & recitatiuè in euangelio currentis dominicæ. Hoc verbum est verbum & doctrina saluatoris Domini nostri Iesu Christi dicentis, Qui facit voluntatem, &c. Est hic quæstio subtilis, Quare Christus dixit quod ille intrabit regnum cælorum qui facit voluntatem patris, & nõ dicit voluntatẽ suam vel Spiritus sancti? Pro cuius responsione sciendũ, ꝙ sicut tres personæ diuinæ nõ habent nisi vnam essentiam, diuinitatẽ, & æternitatem, sic etiam non habent nisi vnam voluntatem, scientiam, & potestatẽ, vna enim volũtas est patris, filij, & Spiritus sancti: quidquid enim vult pater, vult etiã & filius, & Spiritus sanctus, quia eadem voluntas est. Hoc modo constat quod dicitur quod sol liquefacit niuem, & nõ dicitur quod radius nec calor, cùm tamen omnia cõcurrant. Item si quæratur quid facit fructificare, dicitur sol, & nõ radius, nec calor, & non est nisi vnus sol. Ita est etiam in diuinis, vbi pater est principium, non de principio. Ideo dicitur, Qui fecerit voluntatem patris mei, &c. Et secundum hoc dicebat Apostolus, Ex ipso, scilicet patre, & per ipsum, scilicet filium, & in ipso, scilicet Spiritu sancto sunt omnia. ad Rom. 11. Patet ergo responsio ad quęstionem, quia nominãdo voluntatem patris nominat etiam volũtatem suam, & Spiritus sancti. Ideo dicit, Qui facit voluntatem, &c. Vt ergo nos possimus intrare in regnum cælorum postquã exiuimus de miseria huius mundi, videamus quæ est volũtas Dei, quid vult Deus à nobis. Voluntatẽ Dei declarat nobis Apostolus in quadam auctoritate dicens, Probetis quæ sit volũtas Dei bona, beneplacẽs, & perfecta. ad Rom. 12. In hac auctoritate ostẽditur quod tria vult Deus de nobis, secundum quod ter Dei voluntas nominatur. Vult, scilicet primò conuersionem pœnitentialem, ecce voluntas Dei bona. Secundò durationem virtualem, ista est beneplacens. Tertiò saluationem cælestialem, & ista est voluntas Dei perfecta. Qui habet ista tria, intrabit in regnum cælorũ. Ideo dicit thema, Qui facit voluntatem, &c. Dico primò quod vult Deus cõuersionẽ pœnitentialẽ, quia quantumcunque homo siue sit religiosus, siue clericus, siue laicus, sit peccator & malæ vitæ, non vult Deus suã damnationẽ, sed vult suam conuersionem pœnitentialem, s. quod vertat dorsum mũdo &

creaturis, & vertat faciem Deo. Hoc fit per pœnitentiam, per con-
tritionem de peccatis, & propositum non redeundi, confitendo, ser-
uando pœnitentiam, orando, audiendo missas, & sermones. Ista est
voluntas Dei bona. Ratio, quia sapiens argentarius postquam facit
cupam auri vel argenti, siue imaginem vel coronam, vel aliquod io-
cale cum magno labore & expensa, & aliquo casu cadit in puteum
siccum & profundum, argentarius nõ dimittit eam, immo descen-
dit, quia pretiosa res est. Item si cadit in puluerem, mundabit eam.
Item si cadit in lutum vel inter lapides maculatur vel frangitur in
incude adaptatur. Item si cadit in aquam vel in ignem, vel si ex an-
tiquitate deturpatur, non ex hoc dimittit eam, sed polit & mundat,
& tunc pulchritudo reuertitur. Ita facit Deus. Pretiosum iocale fe-
cit Deus auri purissimi de homine & muliere. A princio fecit
Deus vasa de ære & cupro, quia formauit creaturas coporales cor-
ruptibiles, de argento, quando creauit creatures corporales incor-
ruptibilis, sed de auro, quando fecit hominem. Plus valet homo,
quam aliqua creatura corporalis. Ita homo non fuit factus à Deo
vt aliæ creaturæ, &c. Faciamus hominem, &c. Gen. 1. Et non dixit,
Fiat homo, sicut de alijs creaturis. Ecce vas auri, si casu aliquo cadit,
&c. Cadit autem homo in puteum profundum, quando de gratia
Dei & bona vita cadit in puteum profundum superbiæ, siccum sine
deuotionis humiditate. Superbus enim credit ascendere, & descen-
dit cum Lucifero, sed argentarius ipse descendit ne perdatur, quan-
do dat homini compunctiones cordis, & cogitat intra se, dicens,
De quo superbis, de fortitudine? cras eam perdes. Idem de pulchri-
tudine, de dignitate, officio, de bonis operibus, & tunc extrahitur
homo de puteo quando humiliatur, tunc vas auri redit in mensam
gratiæ Dei de qua cecidit. Ideo Iohelis secundo. Conuertimini ad
me dicit dominus. Secundò cadit in puluerem auaritiæ, quando fa-
cit vsuram, furta, &c. Dauid, Non sic impij, scilicet vt iusti, non sic,
sed tanquam puluis quem proijcit ventus à facie terræ, sed Deus
tanquã bonus argentarius ipsum eleuat & mundat, quando dat si-
bi cor ad faciendam restitutionem. Tertiò cadit in lutum vel ster-
cus luxuriæ, quando dimissa vxore, vel econuersò peccat. Idem de
illis qui non sunt in matrimonio, sed bonus argentarius lauat, quan
do luxuriosus plorat sua peccata. Lauãtur enim peccata aqua lacry
marum, & sanguine disciplinarum. Hic, scilicet luxuriosus est qui
venit supple ad eum, per aquam & sanguinem, primæ Ioannis quin
to. Quartò cadit super lapides duros ex peccato inuidiæ, tunc con-
iunctio dura quæ est charitas frangitur, sed Deus bonus argenta-
rius reparat coniunctionem, quando sibi dat cor dulce ac beneuo-
lum ad diligendum omnes. Ideo Apostolus, Super omnia charita-
tem habere, quod est vinculum perfectionis. ad Colossenses tertio,

Ecce

Ecce solidatur & conifigitur. Quintò cadit in aqua currenti ex peccato gulæ. Aqua exit à fonte, & currit ad mare, sic peccatum gulæ est fons luxuriæ, quia gulosus statim currit ad luxuriam. Sextò cadit in ignem per peccatum iræ, quod non est nisi ignis. Dicit iracundus, per corpus Christi, &c. ego vindicabo, &c. sed iste ignis extinguitur aqua remissionis & patientiæ, & remittendo vt Deus vobis remittat peccata. Septimò fit rubiginosum ex peccato accidiæ, quia sicut domus quæ non habitatur per se, destruitur, ita persona quæ perdit tēpus, sed Deus bonus argentarius reparat. Ecce quare Deus vult conuersionem pœnitentialem. Auctoritas, Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertàtur à vijs suis & viuat. Ezechielis decimooctauo. No. vt cōuertatur. Sicut tenet dum est in peccato faciem ad peccata, quod conuertatur vertendo dorsum ad peccata, faciem ad Deum. Et ista est voluntas Dei bona. Apostolus, Hoc bonum & acceptum est coram saluatore nostro Deo, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad cognitionē veritatis peruenire. primæ Timothæi secundo. Nota quod vult omnes homines saluos fieri. Sed diceres, Quare nō fit? Responsio, quia tu non vis exire & recedere de peccatis. Et licèt Deus velit omnes saluos fieri, tamen non cogit liberum arbitrium. Ideo infideles & mali Christiani, indurati in peccatis, nolunt saluari, & ad cognitionem veritatis venire. Hoc tangit infideles, quia si debent saluari, primò habēt venire ad cognitionē veritatis. Ecce quare dicit the. Qui facit voluntatem, &c. Secundò dico quod vult Deus à nobis durationem virtualem, cùm dicitur, voluntas Dei beneplacens. Postquam homo est conuersus ad Deum, debet durare & perseuerare virtualiter. Antequam homo eligat bonum modum viuendi, debet bene cogitare, respicere, & videre, qualis modus bene viuendi erit sibi melior & vtilior vt posit saluare animam suam. Si ad hoc non sufficit intellectus proprius, petere debet consilium à personis discretis & sapientibus. Et postquam elegerit statum, mori in illo statu electo debet & durare. Sed plerique conuersi, inconstantia & status mutatione reuertuntur retrò, vt patet primò de religiosis. Dicunt Carthusienses, Quid facio, ego modò solùm proficio mihi ipsi. Nunquid esset melius prædicare, &c. Ecce tentatio diabolica. Debent dicere, Verum est, bonum est prædicare, sed ego elegi istum modum, ideo in ista religione volo mori. Item dicunt religiosi mendicantes, quia ordo non dat mihi vestitum, sed solum victum, & debiliter, ideo oportet me habere familiaritates, &c. Nunquid esset mihi melius vt essem Carthusiensis? & sic cor nō quiescit. Ideo nunquam tales habent deuotionē. Dicunt clerici, Tu habes tenere mulierē vt seruiat tibi, &c. & occasio est peccādi. Ideo si esses religiosus, non oporteret, &c. Item tentat laicos de ciuita-

 tibus,

tibus, aut vadant extra vt possint bene viuere. Illos qui sunt extra
vt veniant ad ciuitatem, &c. & nec diabolus tētat intantū, quod pau
ci sunt qui possint viuer quieti & pacifici. Ideo reformare se debet
homo & durare virtualiter, quia ita vult Deus. Auct. Legitur Ioan.
vlt. quod beatus Petrus interrogauit Christum de Ioanne euange-
lista dicens, Domine hic autem quid? Respondit Christus, Si eum
volo manere donec veniam? Ioan. vlt. Figurabatur hoc quod dixi,
scilicet duratio virtualis, quia Ioānes interpretatur gratia, vel in quo
est gratia. Vult Deus quod illi qui sunt in gratia durent & perseue
rent. Si eum volo manere? Domine, & per quantum temporis, per
annum, vel per annos? Respondet, donec veniam, s. in morte. Ecce
duratio virtualis. Nota hic exemplum de beato Benedicto. Ad quē
venit quidam canonicus regularis, audita eius fama & suæ religio-
nis, petens vt ipsum reciperet in suo ordine, quia ordo suus erat ni
mis laxus, &c. Respondit beatus Benedictus dicens, Religio beati
Augustini est ita bona vt mea, ideo non mutetis vos. Canonicus ve
rò indignatus, cogitans fortè quod beatus Benedictus non haberet
pro gratia quod ipse vellet suam religionē intrare: respōdens dixit,
Quare ergo in tuis libris tu laudas perfectionem vitæ, si non vis
meam recipere? Et Benedictus, Ego laudo perfectionem vitæ, sed
non laudo mutationē status. Ideo Apostolus, Vnusquisque maneat
in vocatione in qua vocatus est. Ita vult Deus. Ideo dixit Dauid
postquam fuit conuersus ad Deum, Dñe in voluntate tua præstiti
decori meo (scilicet statui, vel vitę spirituali) virtutem, vel fortitudi-
nem. Psal. 29. Ista est voluntas Dei bene placens. Dauid, Beneplaci
tum est domino super timentes eum, & in eis qui sperant super mi-
sericordia eius. Psal. 116. Nota super timētes eū, scilicet qui timent
mutare statum, quia sicut arbor quæ transplantatur moritur, vel est
saltem timor de eius morte. Ita de persona quæ mutat statum. Dico
tertiò quod vult Deus nobis saluationem cælestialē. Ecce ordinē.
Primò vult cōuersionem. Secundò durationem. Tertiò saluationē,
quia ad istum finem creauit nos. Cuiuslibet agentis intentio est,
ducere opus suū ad finem propter quem operatur. Ita Christus de
se dixit, Venit filius hominis saluare quod perierat. Mat. 17. Perijt
homo in hoc mundo, in quo posuit nos Deus: sed Deus in carnem
venit ostendens nobis viā paradisi, di. Hæc est via, ambulate in ea,
non declinetis, neque ad dexteram, neque ad sinistram. Esa. 30. O di
cunt gentes, Si ego irem per istam viā, non essem diues. Ideo faciūt
vsuras, furta, rapinas, & sic de alijs peccatis Ecce qualiter pereūt cō
tra Dei voluntatem, qui non vult cogere liberum arbitrium. Ideo
Christus, Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in cęlis est,
vt pereat vnus de pusillis istis. Matth. 18. Vult ergo Deus saluatio-
nem cælestialem, & ista est voluntas Dei perfecta, quæ ducit ad pa-
radisum.

radisum. Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsque ad diem Christi Iesu, scilicet in morte, quando recipiet animam de corpore, ad Philip. 1.

De eadem Dominica VIII. post Trinitatem.
Sermo V.

Ratres debitores sumus. Verbum istud habetur originaliter, ad Rom. cap. 8. & recitatiuè in epistola currentis dominicæ. Pro declaratione huius verbi oportet declarare in quibus sumus debitores, & inuenio quod in tribus. Pro declaratione recordor de quadam doctrina Philosophi in lib. Posteriorũ, quod demonstratio potissima est quando per diffinitionem essentialem rei probantur & cognoscuntur propria eius. Ergo ad sciendum conditiones, & proprietates hominis & ad quid tenetur videamus diffinitionem hominis. De quo inueni duas diffinitiones. Prima Porphyrij, sed defectuosa. Secunda est Theologię. Prima, homo est animal rationale, mortale. Et ista habet tres defectus. Primò deficit sibi vniuersalitas, quia diffinitio debet competere omnibus suis suppositis, de ista non conuenit Christo nec virgini Marię, & secundũ opiniones magistrorũ doctorũ, etiam non conuenit Ioanni Euangelistæ: quia dicũt aliqui doctores eũ esse in cælo cũ corpore & anima, &c. Secundus defectus est, quia ista diffinitio nullã facit mentionẽ nisi de caussa materiali & formali, sed de caussa effectiua ipsius hominis nihil dicit, quæ est Deus, quia Philosophi nõ intellexerũt creationẽ, imò dixerũt quod ex nihilo nihil fit. Tertius defectus est, quia nõ facit mẽtionem de caussa finali ipsius hominis, scilicet de beatitudine. Nec mirũ, quia cognitio Philosophorũ nõ tantũ ascẽdit: licèt enim eorũ cognitio ascenderet vsque ad nonum cælum, quod vocarũt primum mobile, tamen ad cælum quod est locus beatitudinis nõ pertigerunt, tamen Philosophi credebãt se demõstrare. Sed diffinitio bona & sine defectu est theologorũ dicẽtiũ. Homo est creatura rationalis ad beatitudinem ordinata. *Vera hominis diffinitio.* In hoc quod dicit, homo est creatura, facit mentionẽ de caussa effectiua, quia homo est effectus Dei, quia creatura est effectus creatoris, & conuenit cum scriptura, Scitote quoniã dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, & nõ ipsi nos. Psal. 99. In hoc quod dicit rationalis, ostẽdit caussam formalem, & differt ab angelo, quia angelus non est rationalis, sed intellectualis. Ratio est, quia homo per discursum accipit cognitionem de rebus, s. per nota peruenit ad cognoscendum ignota, sed angelus sine discursu, simul intelligit. Patet hic quod deficit Por. quoniã dixit, Sumus rationales nos & dij, sed mortale additum nobis, separat nos ab illis. Caussa materialis etiam potest addi in diffinitione. Caussa finalis tãgitur cũ dicitur, ad beatitudinem ordinata. Ex ista diffinitione ego facio fundamen

tum. Quia homo est creatura Dei, ideo obligatur suo creatori in aliquo. Itē quia est rationalis, & per consequēs proximo socialis, ideo in aliquo tenetur proximo. Item quia ad beatitudinem ordinatur, tenetur sibimet in aliquo, s. vt se præparet ad illam. Ergo fratres debitores sumus, scilicet Deo, proximo, & nobismetipsis.

Primò debemus Deo honorem principalem,
Secundò debemus proximo dilectionem fraternalem,
Tertiò debemus nobismetipsis rigorem pœnitentialem.

Dico primò quod debemus Deo, &c. Dicit Philosophus, quod honor est exhibitio reuerētiæ in testimonium virtutis. 1. Ethico. Verbi gratia, Quando homo videt honorabilē personam, cogitat quod est virtuosa, & excellens in aliquo, ideo fit sibi reuerentia. Ista reuerentia exhibetur alicui personæ propter aliquam quatuor caussarū, scilicet vel propter potentiam, vel propter scientiam, vel propter vtilitatem, vel propter sanctitatem. Propter potentiam honorantur non solùm imperatores, reges, &c. sed etiam officiales, in testimonium virtutis, potentiæ. Propter hoc præcepit Apostolus seruitoribus, vt dominos suos honorent, &c. dicens, Quicunque sunt sub iugo serui, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen domini & doctrina blasphemetur. 1. ad Tim. 6. Nota omni honore, nō hyperduliæ, nec latriæ, quæ soli Deo cōpetit, sed omni honore, s. cordis, non despiciendo: oris reuerentialiter loquendo, & operis humiliter obediendo. Secundò aliqui honorātur propter scientiam, licèt pauper sit, si habet scientiā acquisitā vel infusam, dignus est honore. Ideo præcepit Deus honorare senes. Rationem assignat Iob. 12. quia in antiquis est sapientia, s. vt cōmunius, & in multo tempore prudentia. Ideo præcepit Deus, Coram cano capite consurge, & honora personā senis. Leui. 19. Tertiò propter vtilitatē, quando aliqua persona est alicui vtilis & benefica, talis persona honoratur ab alia. Ista ratione fit honor medicis, quia sunt vtiles & necessarij. Eccle. 38. Honora medicum propter necessitatem, id est vtilitatem. Ista eadem ratione præcepit Deus vt filij honorent parētes propter vtilitatem quā ab eis habuerunt, & etiā expectant. Honora patrem tuum & matrē tuā, quod mādatum est primum in promissione, vt bene sit tibi, & sis longeuus super terram. ad Ephe. 6. Quartò propter sanctitatem, quia licèt non sit potens, nec sciens, nec vtilis, tamen propter sanctitatem honoratur. Ista ratione Deus præcepit honorare proximos, quia quilibet debet præsumere de proximo quod est bonus & sanctus, ideo vult quod honoremus eos. Honore inuicem præuenientes. ad Ro. 12. Nota præuenientes, quia quilibet debet præuenire. Ideo 1. Pet. 2. Omnes honorate, & Apost. dicit modum, s. inuicem præueniētes. ad Ro. 12. No. præueniētes, quia quilibet debet præuenire honorando alium, quia ille qui incipit honorare

rare alium, lucratur meritum. Istis quatuor rationibus honorantur personæ, nec sunt aliæ caussæ, & si sint, reducuntur ad istas quatuor caussas. His etiã quatuor rationibus debetur deo honor principalis. Propter potẽtiã, quia si ex potẽtia reges, & imperatores honorãtur, multò magis Deus. Quid sunt reges & imperatores nisi officiales Dei, totã potentiã habẽt à Deo. Et quid est Papa, vel quid sunt prę-lati, nisi vicarij Papę & Papa Christi? Nõ est potestas nisi à Deo, quę autem à Deo sunt ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. ad Ro. 13. Si ergo ex potẽtia aliquis honoratur, multò magis Deus debet honorari, qui est fons totius potentiæ, à quo omnis potestas est deriuata. Iste honor principalis fit Deo in oratione humili, in qua homo debet flectere duo genua. Dominis temporalibus, s. gradibus, &c. solùm vnum genu est flectendum, s. sinistrũ. quia solùm habent supra corpus dominium. Ideo Mat. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animá autem non possunt occidere: sed potius timete eũ qui potest animá & corpus perdere in gehennã. Prælatis debet homo flectere genu dextrũ, quia habent potentiã & prelationẽ sup animá. Sed Deo qui habet dominiũ sup corpus & animã, duo genua debẽt flecti. Ideo quãdo adoratis corpus Christi, vel oratis, flectitis duo genua. In memetipso iuraui, egreditur de ore meo iustitiæ verbũ, & nõ reuertetur, quia mihi curuabitur omne genu. Esa. 45. s. dextrũ & sinistrum. ad Rom. 14. Viuo ego dicit dñs, quia mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. No. cõfitebitur omnis lingua, sed quõ cũ nõ habeas nisi vnã linguã, Intelligitur hoc? Dico ꝙ imò habemus duas linguas, corporis, s. & animę. Lingua corporis hõ loquitur deo in oratione. Lingua animę loquitur Deo in cõtẽplatione, quia cõtẽplatur corde ꝙ dicitur ore. Lingua animę est similis linguę angelorũ, qui cõtẽplãdo loquũtur. De ista duplici lingua dicit Apost. Si linguis hominũ loquar & angelorũ 1. Cor. 13. Honor principalis fit deo duob9 genibus & duab9 linguis, quia aliàs si lingua corporis loquitur Deo, & lingua animæ coquinario, &c. nihil vel parũ valet oratio. Patet etiã hîc defectus illorũ, qui quãdo pulsatur cãpana ꝑ corpore Christi, vel Aue Maria, nõ curãt, nec flectunt genua, nec orãt, quia oẽs debẽt flectere genua, & orare duabus linguis, &c. ex ista auctoritate, Viuo ego dicit Dominus, mihi curuabitur omne genu, &c. Secũdo debemus Deo honorẽ principalem, ꝓpter scientiã: quia si aliquis propter scientiã est honorandus, vt ꝓbaui, multò magis Deus, qui est fons sciẽtiæ infinitæ. Nam sciẽtia nostra respectu scientiæ Dei stultitia est. Scientia huius mundi stultitia est apud Deũ, vt dicit Apostolus. etiã noctua credit habere bonos oculos, sed nos reputamus eã cæcam. Ita qui se existimat aliquid scire, nõdũ cognouit quomodo oporteat eũ scire. 1. Cor. 8. Ideo dicit Apostolus de philosophis qui credebant se scire, Di-

Duplex in homine lingua.

re. Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. ad Rom. 1. Ideo Socra-
tes optimus philosophorum interrogatus de scientia sua, respōdit.
Vnum scio quod nihil scio. Sed Deus qui est claritas æterna, & sciē-
tia infinita, est omnia sciens & prospiciens, quia omnia nuda & aper-
ta sunt oculis eius. ad Heb. 4. quia corda, & cogitationes, & verba e-
tiam secretè prolata, & omnia præsentia, & futura omnia scit, & nu-
da & aperta sunt oculis eius. Si ergo propter scientiam debetur ho-
nor alicui homini, multò magis Deo, ex quo omnia sunt ei nuda.
No. quod in corporis Christi adoratione homo denudare debet ca-
put suum, etiam religiosus vel clericus, quando in choro dicit anti-
phonam vel responsoriū, & similia, debet caput suū Deo denudare,
quantūcunque vigeat frigus. Mulieres maritatæ seu viduæ semper
in oratione caput debent habere velatū, secùs de virginibus. Ista est
doctrina Pauli 1. ad Cor. 11. Omnis vir orās aut prophetās velato
capite, deturpat caput suum, s. Christum. Omnis autem mulier orās
vel prophetans nō velato capite, deturpat caput suum. Patet hic cul-
pa, & negligentia, & irreuerentia illorum qui in oratione seu corpo-
ris Christi adoratione, non denudant caput suum, sed si habent lo-
qui Papæ, vel regi, seu magistro, sciunt discooperire caput, &c. Ter-
tiò honoratur aliquis propter vtilitatem, quia ex quo recipit benefi-
cia ab aliquo, nisi sit ingratus, honorat benefactorem à quo habuit
vel expectat habere vtilitatem, vel proficuum. Ista ratione iuristæ
honorantur. Modò videamus quam vtilitatē habeamus à Deo. De-
claratur hoc per regulam philosophi dicentis. Rerum naturalium
recipientium peregrinas formas, id est extraneas, quædam recipiunt
permanenter, quædam solùm in præsentia agentis. Verbi gratia, de
aqua, de natura sua est frigida, quæ recipit calorem, quæ est sibi for-
ma extranea, tamen retinet illum per magnum tēpus Idem de cāde-
la, cui lumen est forma peregrina, tamen recipit permanenter, sed
aër nescit retinere formam peregrinam, nisi in præsentia agentis,
quia quandiu corpus luminosum est ibi præsens, illuminatur, quod
si abest, statim perdit lumen. Idem de speculo, quod nescit retinere
imaginem nisi in præsentia agentis. Modò quidquid nos habemus,
recipimus à Deo, & perfectiones, & bona quę recipimus sunt nobis
vt formæ peregrinæ. Ideo Apostolus, Quid habes quod nō accepi-
sti, si autem accepisti, quid gloriaris quasi nō acceperis. 1. ad Cor. 4.
Nec recipimus permanēter, sed solùm in præsentia agētis, quia sine
eo nihil possumus retinere. Ideo sicut dedit, sic cōtinuè influit con-
seruando, aliter si per instans amoueret à nobis suā præsentiam, to-
tum annihilaretur: per cōtinuū ergo influxum eius retinemus bona
quę ab eo recipimus. Si ergo propter vtilitatē habitā vel habendam
aliquis debet honorari. Multò magis ex ista ratione debemus Deū
honorare principaliter. Honor quem sibi debemus ex ista ratione,
in hoc

In hoc conſiſtit, quod in oratione non ſolùm flectamus genua, ſed proſternamus nos ad terram. Et iſtum modum ſeruat eccleſia in die mercurij ſancta maximè, vbi innuitur quod nos ſumus de terra, & quod nihil habemus à nobiſmetipſis, ſed quod ab ipſo habemus omnia: ergo Venite, adoremus, & procidamus ante dominum, quia ipſe fecit nos, quia ipſe eſt dominus Deus noſter. Pſal. 94. Quartò honoratur aliquis nō potentia nec ſcientia, nec vtilitate, ſed ſanctitate, vt dixi, Propter hoc debemus Deum honorare principaliter, qui eſt ſanctitas, à qua omnis ſanctitas dependit. Iſa. 40. Ecce gentes, ſcilicet in conſpectu Dei, quaſi ſtilla ſitulæ reputatæ ſunt: ſicut ſitula deſcendit in puteum ad hauriendum aquam, & aſcēdit ſtillādo, ſic Chriſtus deſcendit in puteum vteri virginalis, & in ſitula humanitatis hauſit aquam ſanctitatis, & de eo ſtillant guttę. Petrus & Paulus dicūtur ſancti, & alij ſancti. Quia vna gutta iſtius ſitulę Chriſtus ſtillauit in Petrum, & alia in Paulum, & ſic de alijs. Si ergo vni homini, qui nō habet niſi vnam ſanctitatis guttam, debemus honorē, multò plus Deo, &c. in quo eſt omnis bonitas & ſanctitas. Ideo Mat. 19. Quidam doctor dixit Chriſto, Magiſter bone quid ego faciam vt habeam vitam æternam? Chriſtus reprehēdens eum reſpondit, Quid me dicis bonum? Nemo bonus, niſi ſolus Deus. Sed dices, ratione Chriſtus erat Deus, quare ergo reprehendit eum? Dicendum quod ille doctor credebat Chriſtum ſolum hominem bonum & ſanctum: ſed nō credebat ipſum eſſe Deū. Ideo Chriſtus innuens quod nullus alius, præter Deū, eſt perfectus, nec ſanctus, dixit, Nemo bonus, ſimpliciter, niſi ſolus Deus, omnes alij ſunt boni & ſancti participatiuè. De hoc vide beatum Tho. 1. part. q. 6. Sicut ergo ille qui eſt albus ſecundum dentes, non dicitur albus ſimpliciter, ita nec nos vna virtute ſumus dicendi boni ſimpliciter, nec vna gutta ſanctitatis ſancti eſſentialiter. Verbi gratia. Si habetis virtutem caſtitatis vel humilitatis, eſtis albus ſecundū dētes, ſ. eſtis bonus ſecundū illam virtutem, ſed nō ſimpliciter, quia ſi ex prima parte eſtis caſtus, ex alia eſtis ſuperbus. Item ſi ex vna parte eſtis humilis, ex alia parte eſtis luxurioſus. Ecce quare Chriſtus dixit, Nemo bonus, ſup. ſimpliciter & eſſentialiter, niſi ſolus Deus. Honor quem Chriſto debemus hic eſt, ꝙ debemus ſibi inclinari à ſingulo vſque ſuperius quaſi dicēdo, Vos domine inclinaſtis vos pro nobis, ideo vt vobis aſsimilemur, inclinamur. Ideo ad Ephe. 5. Chriſtus dixit Imitatores Dei eſtote ſicut filij chariſsimi. Si ergo aliquis debet honorari ex potentia, vel ſcientia vel vtilitate ſeu ſanctitate, præcipuè & ſuper omnes debet honorari Deus. Ergo, In omnibus honorificetur Deus per Ieſum Chriſtum dominū noſtrum, cui eſt gloria & imperiū in ſæcula ſæculorū amē. 1. Pet. 4. ergo fratres debitores ſumus. Dico ſecundo quod debemus proximo dilectionē fraternalem, quia ſumus rationales

Exponitur iſte ſcripturæ locus, nemo bonus, niſi ſolus Deus.

nales, & habemus conuiuere, id est ad inuicem, ideo debemus nos inuicem diligere. Dilectio enim debitum est. Et sicut ille qui debet alteri pecunias vel alia bona, si non vult soluere, damnatur. Ita qui non vult soluere proximo debitum dilectionis cordialis, dãnatur. Sed hodie istud debitũ malè soluitur. Quot, proh dolor, sunt odia, desideria, & vindictæ in mũdo, ideo Apostolus, Fratres nemini quidquã debeatis, nisi vt inuicẽ diligatis. ad Ro. 13. Nota nemini quidquam debeatis, scilicet corporale. Duplex est debitum, scilicet corporale, & cordiale. Et differunt, quia soluto debito corporali vel pecuniali homo est liber à debito. Sed de debito cordiali quod debet solui, quantò plus soluitur tantò plus tenetur homo soluere. Quia quãtò plus soluitur, tantò ille qui soluit efficitur sanctior. Et quãtò persona est sanctior, tãtò plus tenetur proximũ diligere. Istud debitum dilectionis in hac vita, & etiam in alia soluitur, quia sancti diligunt se mutuo. Vnde dicit Aug. quod preceptũ de dilectione in hac vita inchoatur, & in alia impletur. Istud præceptum debet solui ex corde, ex ore, & opere. Corde soluitur isto modo, quia si proximus sit malæ vitæ, debemus desiderare suam conuersionem, & orare vt exuat peccata, &c. Item quando est in bona vita, debemus ipsum diligere, & pro eo orare vt in ea conseruetur, &c. à malis & periculis. Ore soluitur salutando ad inuicẽ, quia dilectio cordis ore ostẽditur, quia etiam si homo diligit proximum corde, sed nõ vult loqui sibi, talis dilectio defectum habet. In isto defectu sunt mulieres, quę nolunt loqui dicendo, Ipsa dixit mihi iniurias, &c. Opere soluitur seruiendo & subueniẽdo adinuicẽ. Ideo dicitur. 1. Io. 3. Filioli mei nõ diligamus verbo neque lingua, supple tantùm, sed opere & veritate. Nota, non diligamus verbo. Verbum propriè est conceptus mentis, ideo significat dilectionem cordis, quæ non solùm corde vel lingua est soluenda, sed etiam opere. Dico tertiò quod debemus nobismet ipsis rigorem pœnitentialem, quia ad beatitudinem sumus ordinati. Hinc est quod necessarium est vt paremus nos per pœnitentiã, non debemus viuere secundum carnis inclinationem vel sensualitatem. Ideo Apostolus postquam dixit, Fratres debitores sumus, non carnis, vt secundum carnem viuamus. Si enim secundum carnẽ vixeritis, moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Nota quod pœnitentia est duplex, scilicet eligenda & infligenda. Prima est voluntaria, quando scilicet homo eligit sibi certas orationes, cilicium, vel huiusmodi, & si discretè illam cõtinuat multum placet Deo talis pœnitentia. Alia pœnitentia est inflicta, vt infirmitas, & paupertas, aduersitas, & similia. Bona pœnitẽtia est si sumatur cum vera patientia, quasi dicendo Deo, Domine ego recipio istam pœnitentiã, quia peccata mea hoc bene meruerunt, &c. ideo vos vt confessor dedistis mihi istam pœnitentiã, & ego recipio libenter &

patienter. Ideo Lucæ vigesimoprimo. In patientia vestra possidebitis animas vestras.

De eadem Dominica. *Sermo VI.*

Estimonium reddit spiritui nostro quod sumus filij Dei. ad Ro. 8. Thema dat mihi motiuum vt prędicem de filiatione quam habemus à Iesu Christo per gratiam, s. quomodo sumus filij, & in quo cognoscitur ista filiatio. Sed primò salutetur virgo Maria. Resumatur thema. Quæstio est multum bona in theologia, an aliquis de se vel de alio possit cognoscere certitudinaliter quod sit filius Dei per gratiam. Responso stat in duabus cõclusionibus. Prima quod per caussam scientialiter non potest sciri. Secunda quod per effectus coniecturaliter potest sciri. Ecce duæ conclusiones, vna affirmatiua, alia negatiua. De prima conclusione quæ dicit, quod per caussam scientialiter non potest sciri. Ratio est, quia caussa & principium filiationis Iesu Christi est voluntas diuina, & cum ista non possit sciri nisi speciali reuelatione, igitur. Sed bene coniecturaliter, secundum quod dicit secũda conclusio, quando homo in creatura videt effectus qui nõ venerunt nisi per diuinam gratiam, tunc homo vel de se vel de alio potest coniecturare quod est filius Dei per gratiam. Declaratur hoc, sicut de arbore si fieret quæstio, Ista arbor viuit an non, oportet respondere per distinctionem, s. per caussam non potest sciri, quia caussa & principium arboris vitæ est radix, quæ est ignota, &c. Sed potest sciri per effectus quãdo arbor floret, & producit folia & fructus, scitur quod viuit. Ita in proposito. Cogitate quod omnes sumus arbores plantatæ in viridario. Ideo Mar. 8. Video homines velut arbores ambulantes. Ambulare dicuntur arbores, quando emittunt ramos, folia & fructus, &c. Ita vult Deus quod nos ambulemus. Radix vitę spiritualis hominis est gratia spiritus sancti, quæ videri non potest, nisi ipsi reuelet. Quis enim hominum scit quæ sunt hominis? nisi spiritus hominis, qui in ipso est, ita & quæ Dei sunt nemo cognouit nisi spiritus Dei. 1. Cor. 2. Ergo per caussam non scitur, sed per effectus, quãdo, s. bona opera sunt ita bona & clara, potest homo cognoscere de se, vel de alio quod est filius Dei per gratiam. Hoc dicit thema, Testimonium reddit spiritui nostro, s. operatio exterior, quod simus filij Dei. Multa sunt signa & multi effectus, quibus potest homo cognoscere de se vel de alio quod sit filius Dei. Sed modò solùm dicam tria principalia signa.

Primum est per mutationem principalem,
Secundum est per correctionem doctrinalem,
Tertium est per prouisionem specialem.

De quolibet dicit the. Testimonium reddit spiritui, &c. Dico primò signũ filiationis diuinæ attenditur penes assimilationem, vel penes

aſsimilati patri, ſcilicet in membris principalibus, ſeu in operibus principalibus. Communiter filij in his duobus aſsimilãtur patri, primò, ſ. in membris principalibus, ſcilicet in facie, licèt in aliquibus membris minus principalibus aliquoties contingat oppoſitum. Et hoc eſt ex culpa matris, quod filius aſsimilabitur illi imagini de qua ipſa cogitat quando concipit filium. Et eſt ratio naturalis. Dicit Philoſophus quod omne receptibile recipitur ad modum rei recipientis, ſicut aqua in vaſe, quæ recipitur ſecundum formam ipſius vaſis. Idem de imagine in ſpeculo, quæ recipitur ſecundum formam ipſius ſpeculi per diſpoſitionem. Vnde aliquoties faciem facit diſsimilem, ſ. longam vel tortam, &c. & nõ erit ita, quia imago recipitur in ſpeculo ſecundum ſpeculi diſpoſitionem. Inde eſt quod mulier, imo quodlibet fœmineũ genus recipit in generatione ſecundum mentis imaginationẽ, quia fœtus aſsimulabitur rei tunc imaginatę. Hoc patet per auctoritatẽ ſacræ ſcripturæ. Gen. 30. Dicatur hiſtoria de patriarcha Iacob, qui morabatur cum Laban paſtore auũculo ſuo. Dicatur hiſtoria de virgis poſitis in canalibus, &c. quod fecit per reuelationem angeli. Patet ergo hoc clarè in beſtijs, quod ſecundũ imaginationem, femellæ concipiunt. De hominibus etiam quærit ſanctus Tho. in 1. par. ſummæ theologię. Si Adã non peccaſſet, & fuiſſemus in paradiſo, ſi mulieres concepiſſent filios & filias, & cui aſſimularentur? Reſpondet, quod ſecundum deſideria & imaginationes mulierum, &c. De hoc poteris latius eum videre. Dicatur hic exemplum de illo pulchro homine, & pulchra muliere, & quod ipſa mulier peperit filium Aethiopi ſimilẽ. De qua vir concepit ſuſpicionem ne cum aliquo captiuo peccaſſet. Sed ex alia parte videbat mulierem planè deuotam, hoc eſt melius ſignum, quod vir poteſt habere de bonitate vxoris quod ſit deuota, ideo ex conſcientia nõ audebat iudicare eam adulterium commiſiſſe. Sed ex alia parte quãdo videbat filium talem malè ſuſpicabatur, finaliter acceſsit ad quendam doctorẽ in omni facultate expertum, quærens an erat poſsibile quod homo pulcher, & mulier pulchra, poſſent naturaliter generare filium nigrum, &c. Reſpondit quod ſic, &c. & ait. in quo loco cõcepit, dicatis mihi, & ſi ibi erat aliqua pictura: & fuit inuentum quod in camera, in qua ipſa cõcepit erat imago Aethiopis depicta, in quam ipſa reſpiciebat quãdo cõcepit. Patet igitur regula ꝙ omni receptibile. &c. Sed vt plurimũ filij vel filiæ patri aſsimilãtur in facie, & inclinationibus ſeu operibus principalibus, & cognoſcũtur per patrẽ, vt patet de Tob. 7. ca. vbi dicitur ꝙ Tobias iunior fuit in domo Raguëlis conſanguinei ſui, & quia aſsimilabatur patri ſuo, petijt ab eis an cognoſcebãt Tobiã. Reſponderunt ꝙ ſic, pater erat huius. Et reſpõdit Raguel, Benedictio ſit tibi fili mi, quia boni & optimi viri es filius. Tob. 7. Itẽ filius aſsimilatur patri in operibus ſeu inclinationibus,

Fœmina cõcipit interdũ talẽ formam, qualis illa eſt de qua cogitat tẽpore coitus.

nibus, quia filius naturaliter operatur & habet inclinationes patris. Ideo dicit Christus Iudæis gloriãtibus de Abrahę filiatione, Si filij Abrahæ estis, opera Abrahę facite. Ioan. 8. Modò videamus per ista duo signa quomodo possumus scire & cognoscere filiationem Dei per gratiam in nobis. Hoc possumus videre per faciem, secundum quam nobis ostendit, & per operationem principalẽ. Facies quã nobis ostẽdit semper Deus seu monstrat, est amor & dilectio: non ostẽdit nobis dorsum, scilicet rigorem iustitię, sed faciem amoris & dilectionis. Quare Deus creauit mundum? non pro se, quia non indigebat, sed pro nobis vt hîc mereamur, & in cęlo quiescamus, hoc sola dilectione fecit. Item quare voluit incarnari, nunquid cogebatur ab aliquo? non, sed sola dilectione. Adam voluit Deo assimilari per cibum, sed non potuit. Sed Deus voluit incarnari, vt esset nobis similis. Item quare voluit nasci de virgine & virgo esse? profectò propter amorem & dilectionem, vt daret nobis exemplum castitatis. Item quare in cruce portauit onus omnium peccatorum nostrorum? sola dilectione & amore, ne aliquis sibi credens & obediens suspendatur in furca inferni. Item quare voluit descendere ad inferos? vt inde sanctos patres extraheret. Item quare voluit resurgere? dans nobis spem resurrectionis in iudicio. Item quare voluit ascendere? vt præpararet nobis locum. Itẽ quare ordinauit sacramentũ altaris? vt cõtinuè esset nobiscum. Et alia sacramenta in remissionem peccatorũ. Totum hoc fecit amore & dilectione, nobis faciẽ suam ostendẽdo. Quando ergo aliqua creatura habet amorem & dilectionem, & charitatẽ ad proximum, est similis Christo in facie. Auctoritas. In hoc cognoscent omnes quia discipuli, immo & filij mei estis, si dilectionem habueritis adinuicẽ. Io. 14. Ideo dicit alia auctoritas, & est apostoli, Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione. ad Eph. quinto. Nónne est homo de magno genere? Magnum est esse filium regis, sed maximum est esse filium Dei. Videte fratres qualem charitatem dedit nobis Deus pater, vt filij Dei nominemur & simus. 1. Ioan. 3. Sed hîc multi deficiunt, quia ex quo conceperunt odiũ, rancorẽ, & malã voluntatẽ cõtra alium, nolunt parcere. Ideo auisetis vos, & emẽdetis, quia aliàs non estis filij Dei. Secundò in opere filius patri assimilatur. Opus Dei principale est, de quo Dauid dicit nobis. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo principale opus Dei est opus misericordiæ. Quando ergo aliquis est misericors, & pronus ad opera misericordię, feruẽter exercenda circa pauperes, viduas & pupillos, captiuos, hospitalia, &c. cognoscitur quod est filius Dei. Estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est. Luc. 6. Secundum opus quod ostendit aliquem esse filium Dei, est correctio doctrinalis, quando Deus cum virga paternę correctionis percutit aliquem.

Virga eſt dolor, vel paupertas, infirmitas, vel perditio amicorũ, ſiue bonorum. Quando Deus iſta virga percutit aliquem, ſignũ eſt euidẽs quod talis eſt filius Dei, ſi patienter recipit. Ad hoc dicatur exẽplũ de pueris in platea ludẽtibus & faciẽtibus truffas, & venit vnus homo, & dimiſsis alijs pueris, corrigit vel percutit vnũ vel duos de illis, ſtatim vos dicetis, O ille debet eſſe filius illius. Ecce quomodo caſtigat eũ. Idẽ de nobis quotquot ſumus, ſumus pueri, & facimus truffas, quia nullus eſt ita ſapiẽs qui in aliquo nõ erret, vel in verbo, &c. Ideo Apoſtolus, Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote, ſenſibus autẽ perfecti eſtote. 1. Cor. 14. Sed quid facit Deus? dat mihi vel tibi tribulationes, cũ virga caſtigando vel corripiendo, & nõ alios: ſignũ eſt quod ſumus filij Dei & nõ alij. Immo poſſunt dicere alij, Verè illi filij Dei ſunt, quos corrigit. Tamen creditur ab inſipiẽtibus, quod illa correctio ſit ira Dei, cùm ſit dilectio: ſed quãdo Deus dimittit perſonã, quod nõ habet aduerſitates, &c. malũ ſignum eſt. Dicatur hic miraculũ quod legitur in vita beati Ambroſij, eo eunte per viam in Italiã, cùm eſſet archiepiſcopus Mediolanẽſis, & hoſpitatus fuiſſet in domo cuiuſdam diuitis, poſt prandium dũ ſcutiferi comederent, beatus Ambroſius loquebatur cum domino illo, vt daret ſibi aliquã bonam doctrinam, & dixit ſibi, Quomodo viuitis, &c. Et ille ſubridens reſpondit, Domine noueritis quod ego ſum beatior mundi omnibus, nunquam fui infirmus, &c. Dicatur quomodo beatus Ambroſius receſsit, & ſtatim dominus cũ omnibus deſcẽdit in profundum, &c. Ideo dicebat Apoſtolus hominibus, Quis eſt filius quem nõ corripit pater, quod ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes, ergo adulteri & nõ filij eſtis. Heb. 12. Perſona ſancta nunquã eſt ſine aliqua paſsione in ſuo corpore. Quod à multis reputatur quod ſit malum & ira Dei. Non ſic reputabatur ab illo ſancto, qui quolibet anno grauiter infirmabatur quã infirmitatẽ ipſe cum magna patiẽtia recipiebat, dicendo: Domine modò bene cognoſco quod ſum filius veſter, quia corrigitis me, &c. Et cùm ſemel trãſiret annus, ꝙ non fuit infirmus, plorabat, &c. quouſq; infirmabatur. Et nos murmuramus de infirmitatibus. Ideo dicit ſcriptura, Diſciplinã Domini fili mi ne abijcias, nec deficias cũ ab eo corriperis. Quem enim diligit Deus corripit, & quaſi pater in filio cõplacet ſibi. Prouerb. 3. Not. ne abijcias, ſcilicet repugnando, contradicẽdo, & murmurando, quia pœna propter peccatum datur. Ideo dicit Aug. De pœna tua peccatum tuum accuſa, quia ſi pateris in capite, ſignum eſt ꝙ per caput peccaſti. Idem ſi in oculis, auribus, manibus, ſeu pedibus. Ideo dicit thema, Teſtimonium reddit, &c. Tertium opus quod oſtendit eſſe filium Dei eſt prouiſio ſpiritualis, ſicut quando homo intrat domum alicuius honorabilis perſonę, & videt ibi multos pueros, & videt aliquos comedentes de pane Domini,

mini,& de eius vino bibentes,& alios nõ,statim dicitis, illi debent esse filij domini. Item quãdo videtis eos indutos de eodem panno, & alios non. Itẽ quando videtis eos eũtes ad scolas cum pædagogo,& alios non,statim dicitis,illi sunt filij domini: licèt ipsum non cognoscatis,quia prouisio & indumenta declarãt quod sunt eius filij. Ad quam prouisionem pater obligatur duplici ratione, naturali scilicet,& theologicali. Ratio naturalis est ista, quod sicut filij habent esse à parẽtibus per generationem,ita vult etiam Deus quod à parentibus habeant prouisionem. Ratio theologicalis est, si quis suorum & maximè domesticorum,curam nõ habet, fidem negauit, & est infideli deterior. 1. Tim. 5. Gloss. fidẽ negauit, quia facit cõtra legẽ naturæ,quam infidelis seruat.

Parentũ obligatio ad filios.

Ad idem Christus dat nobis prouisionem de cibo, vestitu, & pædagogo. De vestitu,non dico de serico, nec de auro,quia etiã de his filij diaboli vt infideles & peccatores induuntur,quia talia sunt signa quod sunt filij daboli, sed de illis vestibus,de quibus Apostolus dicit,Induite vos sicut electi dei, sancti,& dilecti,viscera misericordiæ,benignitatẽ, humilitatẽ, modestiã,patientiam,&c. ad Col. 3. Philosophus in Ethicis vocat virtutes,habitus,quia virtutes sunt indumenta animæ. De istis vestibus dicit beatus Ioannes,Beatus qui vigilat,scilicet diligenter,& custodit vestimenta sua,ne nudus ambulet,& videãt turpitudinem eius. Apoc. 16. Quia nihil turpius corã Deo & sanctis quã anima nuda: sicut esset modò vobis abominabile, si veniret aliqua meretrix nuda,plus sancti abominãtur animam nudam. Ideo dicit, Beatus qui vigilat.

Animæ indumentum, seu habitus, est virtus

Secundò cibus spiritualis est,nõ capones nec perdices, &c. quia etiam filij diaboli comedunt de istis, sed cibus ille est quẽ ipsemet Christus recepit & Apostoli, qui est sacra communio corporis & sanguinis Christi, quam filij Christi recipiunt in mensa Christi,id est altari. De isto non comedunt nisi filij. Nam dixit Christus: Non est bonũ sumere panẽ filiorum,& dare canibus. Mat. 15. Dicit S. Tho. in quadã cõtemplatione, Panis angelorum verè panis filiorum,nõ mittendus canibus.

Animæ cibus.

Tertiò prouidet nobis de doctrina in schola. Pædagogus est prædicator,qui prędicat doctrinã Christi, non Vergilij,vel Terentij, &c. sed doctrinam Christi, de qua dicit scriptura,quæ per magistrorum consiliũ data sunt à pastore vno,his amplius fili mi ne requiras. Eccle. vlt. Not. per magistrorum consilium,scilicet prophetarũ,quantum ad vetus testamentũ, & Apostolorũ quantũ ad nouũ,& à pastore vno,s. Christo.

Animæ magister.

Ideo in nocte passionis dixerunt Apostoli Christo,Domine ecce duo gladij hìc. Lu. 22. Allegoricè dicit Beda,ꝙ duo gladij sunt vetus & nouum testamentũ. Respondit Christus,sufficit,s. ad studendũ,prædicandũ,disputandũ,& sciendũ peccata. Quando ergo aliquis indutus est bonis moribus,& comedit in mensa domini communicando,& audit

Quid per duos gladios designetur. Luc. 22.

libenter verba Dei, sermones, missas, &c. signum est quod est filius Dei. Ideo dicit thema, Testimoniũ reddit spiritui, &c. Deo gratias.

Dominica nona. Sermo I.

Acite vobis amicos de Mammona iniquitatis. Lu. 16. Euangelium hodiernum declarat nobis tria multum necessaria nobis.

Primum est iustitia diuinalis,
Secundum prudentia humanalis,
Tertium clementia fraternalis.

De tertio dicit thema, Facite vobis amicos, &c. Dico primo, &c. quod in hoc cõsistit, nam quilibet habet reddere rationem de se & de omnibus quę habuit à Deo. Et hoc ostenditur in hoc quod dicit prima pars euangelij, Homo quidã erat diues qui habebat villicũ, & hic diffamatus, &c. vsque, Non poteris vilicare. Verba & doctrina sunt Christi, in quibus ostenditur iustitia diuinalis, quoniã Deus ab omnibus nobis quæret computum. Et sunt hic quatuor declaranda. Primò quis est iste dominus. Secundò quis est iste dispensator. Tertiò quomodo dispensat bona. Quartò quãdo vocatur ad rationem reddendam. De primo dominus iste est Christus, vt dicunt omnes glosę, quia de se loquebatur. Sed quare dicit diues? Nunquid dicit scriptura quod semper fuit pauper? Exulta satis filia Siõ, iubila filia Ierusalé. Ecce rex tuus venit tibi iustus & saluator, ipse pauper. Zach. 9. Quare vocatur diues? Responsio, quod totum verũ est, quia Christus diuersis respectibus diues fuit & pauper. Si enim volumus respicere eius modũ viuendi, semper fuit pauper, quia nõ habuit domũ, cellam, seu camerã, sed si in sero inuitabatur per aliqué ad aliquam domũ, recipiebat hospitium amore Dei, vel ibat ad mõtes ad dormiendũ. Nunquam portauit pecunias. Si postquá prædicauerat inuitabatur ad prandiũ per aliquem, recipiebat amore Dei. Triginta annis portauit eandem tunicam. Ecce quomodo fuit pauper quantum ad eius modũ viuendi, dans nobis exemplũ quod nõ faciamus quæ volumus, scilicet vsuras, furta, deceptiones, simonias, pro diuitijs habendis. Sed si volumus loqui nõ de eius modo viuendi, sed de eius dominio. Dominus est omniũ rerum. Dauid, Domini est terra, & plenitudo eius orbis terrarũ, & vniuersi qui habitant in eo, &c. Secundò dispensator, cui Christus cõmisit bona, potest dupliciter intelligi, quia vel intelligitur de bonis terrenalibus, vel de bonis spiritualibus, vel de bonis personalibus. De primis bonis dispensatores sunt diuites, scilicet imperatores, reges, comites, &c. nõ credãt se dominos bonorum temporalium vel terrenalium, sed dispensatores. Quia de omnibus quæ receperunt habent reddere cõputum Christo, qualiter vel quomodo habuerũt & quomodo expenderunt. Sic nos existimet homo vt ministros Christi & dispésatores

tores 1. Cor. 4. O ſi domini & diuites cogitarent iſtā veritatē quomodo nō ſunt domini, ſed diſpenſatores, domini non reciperent à vaſallis per vim, &c. Et diuites cauerent ab vſuris, quia eſt cōtra voluntatem Dei ſeu domini. Non diceret vſurarius, quare de bonis meis, &c. Hic decipitur, quia nō ſunt ſua. Itē domini vitarent tot vanitates & exceſſus, cùm deberent dicere, Iſta bona nō ſunt mea, ſolùm ſum diſpenſator. Diſpenſatores autem poſſunt recipere neceſſitatem. Ideo auiſa. Diſpenſatores bonorum ſpiritualiū ſunt prælati, ſcilicet Papa, Cardinales, &c. vſq; ad vicarios, quia nullus eſt dn̄s beneficiorum vt ipſa poſsit vendere, ſed diſpenſator, nec ſacramentorum ad vendendum, ſed diſpenſator ad miniſtrandum. De bonis corporalibus quilibet noſtrum eſt diſpenſator. Nō valet excuſatio, ſi aliquis diceret, Ego nō ſum dominus temporalis, nec prælatus, ergo non ſum diſpenſator. Dico quod immo. Nam cuilibet noſtrum cōmiſit Deus diſpēſationē trium magnarum ciuitatū, quarū quælibet maior eſt Troia, & quatuor villarum, & quinque caſtrorum. Ciuitatū prima eſt memoriam, maior toto mūdo, habet in ſe tot habitatores, quot habet recordationes, de omnibus habes Deo reddere computū. Alia eſt intelligentia, quæ maior eſt cælo & terra, quia immenſa eſt, & habet tot habitatores quot intelligētias. Tertia eſt voluntas, quæ eſt capax infiniti boni ſcilicet Dei, quot habes deſideria tot habes habitatores, & quot affectiones, & de omnibus habes reddere computū Deo. Quatuor villæ ſunt potentiæ ſenſitiuę interiores, ſcilicet ſenſus cōmunis, virtus æſtimatiua phantaſia, & reminiſcētia. Quinq; caſtra ſunt quinque ſenſus corporales. Omnia iſta te oportet miniſtrare. Ideo Apoſtolus, Miniſtri Chriſti ſunt. 2. Cor. 11. Sed pauperes licèt nō ſunt dn̄i nec prælati, tamen de omnibus iſtis oportet eos reddere computū. Tertiò videndum eſt quomodo bona diſsipātur à villico. Bona terrena diſsipātur in vanitatibus, pōpis, & ſuperfluitatibus, &c. quia tot ſunt vanitates quod plus expēditur in eis quàm in neceſsitatibus, quia ſi domini & diuites vellēt eſſe cōtenti de neceſsitatę, multa bona poſſent facere. Quot ſunt ſuperfluitates indumentorum, ornamentorum, &c. & pauperes & captiui moriuntur fame, &c. Bona ſpiritualia diſsipātur à prælatis, dādo magna beneficia & pinguia parētibus & amicis ſuis immeritis, vel ſeruientibus indignis, diſsipātur per ſimoniam, &c. precibus armatis, &c. Bona verò perſonalia, vt memoria, quę debet expēdi memorādo Chriſti opera creationis, redemptionis, &c. diſsipātur memorando iniurias ad vindicandū, & peccata ad delectandum. Intelligentia in vanis cogitationibus, voluntas in vanis deſiderijs. Idem eſt de quinque ſenſibus in cōtrarijs vſibus applicādo. Sic diſsipantur bona corporalia. Ideo Chriſtus ſciens iſta quęrit. Quis putas eſt fidelis diſpenſator & prudēs, quem conſtituit dominus ſuper fami-

 liam

liam suam, vt det illi in tempore tritici mensuram? Luce. 12. Hoc dicit Christus beato Petro dispẽsatori in nouo testamento dicens, Petre, quis putas est fidelis, scilicet post te? Ideo Aposto. 1. Cor. 4. Hic iam quæritur inter dispẽsatores, vt fidelis quis inueniatur. q. d. nullus inuenitur fidelis. Quartò vocatur vt reddat rationẽ, s. in morte. Nuntij citantes sunt infirmitates, dolor capitis, febris, senectus, &c. quando ista veniunt, poteris dicere, ego sum citatus, &c. Auctoritas. Sapientia misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Prouer. 9. quia mulieres sunt debiles, &c. & quia infirmitates debilitant dicuntur ancillæ. Ideo quando citamini, siue sitis dispẽsatores bonorum temporalium, siue spiritualium, siue corporaliũ, paretis vos. Ne accidat vobis vt illi homini diuiti & malę vitæ, in omnibus vitioso & peccatori, qui erat solùm hoc bonum habẽs, quod orabat quotidie quod Deus daret sibi mortem suam præcognoscere, vt posset vitam emendare. Cui semel oranti apparuit angelus bonus, dicens ipsum à Deo esse exauditum, quod ante mortẽ mitteret sibi tres nuntios, &c. Alibi poteris hoc exemplum videre. Ideo estote parati, siue iuuenes siue antiqui, quãdo Deus vocat vos. Ita faciebat Iob 14. Vocabis me, scilicet per istos nũtios, & ego respondebo tibi. Respondetur Deo, quando homo emendat vitã suã. Operi manuum tuarum porriges dexteram, quãdo sibi dicet, Euge serue bone & fidelis, &c. Matthæ. 25. sed fit per remissionem peccatorum. Ideo dicit. Sed parce peccatis meis. Dico secundò, quod ostenditur prudentia humanalis. Nam quando iste dispensator, de quo legitur euangelium, sciuit quod habebat reddere rationem, & amoueri à villicatione, habuit prudentiam in se, cùm dicit: Ait autẽ villicus intra se, Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem. Fodere non valeo, mendicare erubesco, vsque, quia prudenter fecisset. Ita debemus nos facere bonę gentes. Iste excusabat se à duobus, scilicet de fossione per impotentiam, quia fodere non valeo. Secundò de mendicatione ex verecundia, quia mendicare erubesco. Sed remedium quod habuit vt viueret, dedit oleum & triticum domini sui. Fodere est rumpere terrã vt fructificet. Ecce pœnitentia, in qua rumpitur terra corporis. Formauit Deus hominem de limo terræ. Genes. 2. Ista terra cauatur disciplinis, cilicijs, & istis talibus. Sed multi dicunt modò confessoribus, fodere non valeo. Dicatur hic contra mulierum vanitates, & fatuitates, & contra homines qui in seruitio dominorum temporalium portant iniuriam, &c. & pro Christo & anima nihil possunt facere. In obsidione inimicorum ieiunant, sed pro anima non possunt ieiunare, ideo fodere non valeo. Mala excusatio est. Recipere debetis audaciam, quia vecordes nihil boni faciunt. Deberet vobis dare audaciam illud quod sancti fecerunt. Quid fecit Catharina delicata, & filia regis?

Insuper & salarium quod expectamus, est regnum Dei. Et similes pro rege ponit se in tantis periculis pro modico stipendio, quantò magis vos? Ideo Christus, Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cælorum, scilicet tanquam præmium. Matthæ. quarto. Secundò excusabat se de mendicatione, propter verecundiam. Mendicare enim simile est huic quod est orare, quia sicut mendicantes vadunt ostiatim petendo per ciuitatem paradisi, persona enim deuota cum desiderio cordis debet pulsare. Primò ad palatium regis dicens: Domine, misericordiam peto & eleemosynam, vt remittatis mihi peccata, vt detis mihi gratiam vestram. Item ad palatium reginę accedere debet. Consequenter inquirere debet loca & vicos sanctorum, patriarcharum, & prophetarũ, Apostolorũ, &c. Patet ergo quod mendicare idem est quod orare. Auctoritas. Qui erat gloriosus rex Dauid dicebat se mendicum. Ego autem mendicus sum & pauper, &c. in Psal. 39. Expectans. Et erat ditissimus, quia in morte dimisit Salomoni filio suo centum millia talenta auri, & mille millia argenti, tamē dicit se pauperem propter orationem. Sed quot sunt modò qui dicunt, mendicare erubesco. Multi non audēt orare, nec eleemosynam frequentare propter verecundiam, ne ab alijs derideantur, sed verecundia facit erubescere, &c. Si ergo fodere non vales, & mendicare erubescis, habes aliud remedium, vt ille villicus, quod de bonis domini des oleum, & triticum in eleemosynam. Nam oleũ significat eleemosynas spirituales. Triticum significat eleemosynam de bonis terrenis. Qui de scientia quam habet dat doctrinam ignoranti, consilium dubitanti, correctionem erranti, consolationem desolato, remissionem inimico, supportationem tædioso, vt vir vxori, & econuersò, amicus amico &c. talis dat de oleo domini sui. Ideo si non potestis fordere, nec mendicare, ad minus detis oleum domini vestri. Secundò triticum significat opera misericordiæ corporalia, qui dat panem esurienti, potum sitienti, hospitium peregrinanti, indumentũ nudo, qui infirmos & incarceratos visitat, mortuos sepelit, talis dat triticum domini sui. Nota hîc, Villicus ille de oleo dimisit quinquaginta mensuras, de tritico viginti. Quare maius donum fecit de oleo quàm de tritico? Ad innuendum quod maior est eleemosyna de bonis spiritualibus quàm terrenis. Maiorem eleemosynam facit ille qui dat doctrinam ignoranti, quàm ille qui dat panem esurienti, & sic de alijs. Et sequitur, Et laudauit Dominus villicum iniquitatis. Dico tertiò quod ostenditur clementia fraternalis circa proximos, cùm dicit thema, Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, sicut ille dispensator. Istud indiget declaratione, quia aliqui ex isto verbo malè intellecto recipiunt occasionem peccandi, dicentes quod de diuitijs acquisitis iniustè non oportet facere restitutionem. Sed lu-

crari amicos per eleemosynam, scilicet religiosos, & pauperes, &c. Nota tres intellectus huius verbi thematis, secundum quod diuitiæ tripliciter possunt dici Mammona iniquitatis, scilicet,

Effectiuè,
Caussatiuè,
Desertiuè.

Primò dicitur Mammona iniquitatis effectiuè, quando, scilicet veniunt de iniquitate, per vsuram, vel furtum, &c. De tali Mammona iniquitatis lucrandi sunt amici illi, scilicet à quibus recepisti vsuram vel furtum, qui sunt inimici tui, & eis restitue, & erũt amici tui. Idẽ de domino qui recipit aliquid iniustè à vasallis, licèt ipsi dicãt quod sint gratiosæ petitiones, tamen includunt populum in carceribus, dicendo, nunquam exhibitis, &c. Idem facit qui recipit mutuo, & postea negat debitum, & minatur, lucrentur amicos reddẽdo quod suum est. Idẽ faciat qui retinuit totũ seu partem de mercede seruorũ, &c. Ideo dicit, Facite vobis amicos de Mam. &c. vsque, recipient vos in æterna tabernacula, scilicet angelorũ. Secundò dicitur Mammona iniquitatis caussatiuè, licèt sit de bono iusto, de redditibus, vel laboribus, tamẽ est caussa iniquitatis & peccati. Verbi gratia. Si pauperi fit iniuria, habebit patientiam, qui si vindicaret se, & caperetur, nõ haberet vnde posset liberari. Si diuiti, dicet fortasis, ego in ista vindicta possum expendere decem millia florenorum, &c. Si homo pauper videat mulierem pulchram & tentetur, tamẽ quia nõ habet pecunias desistit, &c. Sed diues dicit, Quid mihi nocebit, si centum exponam florenos, vt meam habeam voluntatem, &c. Ecce quomodo est caussa peccati Mammona. Vnde tot superfluitates & vanitates? ex abundantia profectò. De tali Mammona lucrandi sunt amici, scilicet pauperes, viduæ, pupilli, &c. quia non solùm fleubotomandi sunt qui habent sanguinem corruptum, sed etiã illi qui nimis abundant in sanguine. Ita non solùm debent lucrari amicos illi qui habent pecunias de vsura, &c. sed etiam illi qui abundant, licèt sint de bono iusto. Ideo dicit, Facite vobis amicos de Mammona, &c. Tertius intellectus dicitur Mãmona iniquitatis desertiuè. Isto modo omnis pecunia dicitur iniquitatis, quia deserit dominum suum in transitu periculoso. Si scutifer qui associat dominum suum in delitijs, conuiuijs, &c. si in periculoso transitu deserit dominum suum, nũquid diceretis vos, quod est scutifer iniquitatis? Idem de diuitijs quæ associant vos in delitijs, &c. sed in transitu periculoso mortis deserunt dominum suum, de his lucrandi sunt amici, scilicet mortui, hæredes, & manumissores mortui deberent dicere, O pessimæ diuitiæ, dimisistis dominum vestrum? Certè vos ibitis cum eo, dantes eas in missis, eleemosynis, &c. sic sequuntur dominũ suum, & mortui efficiuntur tunc amici vestri. Quia sicut non libenter retineretis scuti-

scutiferum iniquitatis, qui dominum suum deseruit in trāsitu periculoso, quia idem faceret vobis, ita de pecunijs est faciendum. Ecce quare dicit thema, Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.

De eadem Dominica. De animabus. Sermo II.

Redde rationem villicationis tuæ. Lu. 16. Sermo erit de iudicio particulari coram Christo de qualibet anima siue bona siue mala, ab hac vita recedente. Sed primò salutetur virgo Maria, &c. Istud verbū est Christi dicentis cuilibet animæ venienti ad iudicium, Redde rationem villicationis tuę, &c. Ac si dicat, Tu petis paradisum, quia statim anima petit paradisum vel merito gratiæ, vel desiderio cordis, si sit mala. Ad quā Christus, Redde rationē villicationis tuę. Pro declaratione huius verbi materia nostri sermonis erit in tribus quæstionibus.

Prima de illa ratione reddenda in iudicio particulari, de quibus rebus reddenda sit ista ratio,

Secunda in illo iudicio quis loquatur pro peccatore, qui rationem est redditurus,

Tertia in illo iudicio quæ forma teneatur in tali computo faciendo.

Tunc apparebit quare dicit Christus, Redde rationem, &c. Primò ergo videamus illam rationē seu cōputū, de quibus rebus sit faciendum, ad auisandum nos, quia sicut dispensator qui habet reddere cōputum dño suo, auisat se, &c. ita nos, &c. Respondeo & dico quod in illo iudicio habebimus dare rationē. Primò de omnibus cogitationibus. Vide quot cogitationes bonas vel malas habes, rationem seu distinctionem de omnibus oportet te reddere in iudicio. Secundò de omnibus desiderijs quæ vnquam habuisti in tua voluntate. Item de omnibus verbis quæ ore vnquā dixisti, vide quot sunt, &c. Itē de quolibet verbo quod audiuisti, de quolibet bolo panis quem comedisti, de quolibet aspectu quem vidisti, de quolibet passu quē fecisti, de omnibus operibus tuis manuum quæ fecisti siue bonis siue malis, & de omnibus oportet te reddere rationem. Si dicatur, Quomodo scitis hoc? Ex Dei reuelatione in Biblia. Auctorit. Cuncta quæ fiunt aducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum siue malum sit. Ecclesiast. 12. Ista auctoritas fuit prophetia Salomonis, & satis dat responsionem quæstioni primæ, sed magis strictè in nouo testamento. Non credatis quod solùm de grauibus peccatis & enormibus, sed etiam de minimis, de quibus homo nō facit cōscientiam, nec confitetur, immo nec tenetur confiteri, debet homo reddere rationem, non solùm de homicidijs, furtis, vsuris, blasphemijs, quę sunt enormia peccata, sed etiam de verbis otiosis. Dico vobis quoniā de omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddēt rationem de eo in die iudicij, &c. verbum est Christi. Matt. 12. Verbū dicitur otiosum, quādo nulli proficit, aut nulli nocet, quia si

facit bonum alicui, iam non est otiosum, si malum facit, iam est perniciosum. Ergo nō solùm de mēdacijs, diffamationibus, seu blasphemijs, quæ sunt verba mala, sed etiā de otiositate, & de his quæ dicuntur caussa risus, oportet reddere computū. Item de operibus etiā bonis oportet reddere rationem, quia in iudicio examinátur, quia aliqui etiam faciēdo bona opera, damnantur, quia nō faciunt recta intentione, dilectione, deuotione, diligētia, Aucto. Cùm accepero tempus, ego iustitias, id est opera bona & iusta iudicabo. Nota, Cùm accepero tēpus. Modò Deus mutuat nobis tempus, illi. 10. annos, illi 30. & alteri. 50. vt possimus meritoriè operari & vtimur tēpore ad libitum in bonis & malis. Sed dominus in morte accipit tempus, ac si diceret Deus, Malè expendistis tēpus. Ideo, &c. Cùm accepero tēpus, ego iustitias iudicabo. i. condēnabo, sicut dicitur Ioan. 5. Et qui mala egerunt ibunt in resurrectionem iudicij, id est condēnationis. Verbi gratia, Religiosus qui seruat tria vota, & cæremonias sui ordinis, bona opera facit, & iusta. Ista opera iudicabuntur in iudicio, quia si nō fiant recta intentione, humilitate, & diligentia, condēmnabitur in iudicio. Idem de clerico faciente opera iusta, sed nisi intentio sit recta, & bonus modus, condemnabitur. Idem de laico, quando vadit ad missam, sermonem, & alia bona opera facit, si intentio sit recta, puta, vadit ad ecclesiam ad videndum mulieres, condemnabitur propter malū modum quē tenuit. Idem dicitur de illis qui veniunt ad missam tardè. Idē de illis qui loquuntur in missa, examinabuntur. Patet ergo quare dicit, Ego cùm accepero tēpus, &c. quia Deus nō solùm vult quod homo faciat opera bona, sed etiā vult quod bono modo & debito fiat, sicut vos nō essetis cōtentus de scutifero, qui licèt faceret quæ sibi præceperitis, sed malo modo, quia quando petitis panē, dat proijciēdo vobis, &c. Ideo dicit scriptura. Maledictus qui fecit opus domini negligēter. Biblia nostra habet fraudulenter. Hier. 48. Maledictus, scilicet iam in hoc mundo per culpam, & in alio per pœnam, erit maledictus. Not. fraudulenter, quia sicut ille qui de decem solidis domini recipit vnum solidū, defraudat dominum. Ita in operibus bonis, in quibus debet esse intentio recta, modus, discretio, diligētia, &c. Si aliquid horū deficiat, defraudatur Deus. De omnibus istis oportet reddere rationē, & nihil habemus in scriptis. Cogitate hîc si rex peteret cōputū à dispēsatore sub pœna mortis, quod redderet sibi bonum cōputum de dispēsatione, quā 20. vel 30. annis dispēsauit, & nihil haberet in scriptis, talis dispensator desperaret. Ita de nobis. Sed ecce remedium & cōsolationē quā dabo vobis. Deus fecit magistros rationales siue cōputantes ne habeat audire cōputū nostrū. Isti sunt clerici, confessores, & quotquot sunt cōfessores, tot sunt magistri, rationē & computum recipientes. Si ergo vultis euadere iudicium Christi, reddatis rationem & computum

putum magistris istis rationalibus summariè, quia non debetis dicere in confessione indiuiduà, scilicet peccaui cum tali, vel in tali loco: nisi circustantia mutaret peccatum. Item etiam non sufficit confiteri per genera, scilicet peccaui in peccato superbiæ, auaritiæ, &c. sed in specie debetis dicere peccatum, quia superbia est genus, & habet multas species. Idē de peccato auaritiæ, luxuriæ, &c. oportet cōfiteri peccata specificè, in genere non sufficit. Sed videatis ne accidat vobis sicut illi Italico, qui à 15 annis citra nō fuit confessus, & in pascha, vt communicaret, voluit cōfiteri, & rogabat vnum fratrem qui ibat ad prædicandum quod audiret eum, quia non haberet nisi tria paruissima peccata, scilicet auaritiam, luxuriam, &c. & non credo in Deū. Nota, dicatur quod cōfessiones generales in scriptis licèt sint bonæ ad memorandū peccata, non tamē ad confitendum, quia non tāgunt punctum peccati nisi generaliter: peccaui in luxuria per visum, tactum, &c. sed prudens confessor debet dicere, qui tactus sunt, videamus, &c. Si ergo ad iudiciū Christi vultis securè venire, cōfiteamini, reddatis computum magistris rationalibus, quia confiteri non est nisi redditio rationis. Et quādo confessor videt in peccatore contritionē & bonum propositum, debet ipsum absoluere, aliàs nō. Et licèt per absolutionē non detur character, datur tamen quidam ornatus, vt dicunt doctores, intantum quod dando Christus dicit animę in iudicio. Redde rationē, &c. respōdet anima, Domine iā reddidi magistro vestro rationali, qui recepit cōputum. Ecce instrumentum in frōte, vbi apparet ornatus qui datur in sacramēto cōfessionis, & Christus est cōtentus, ac si rex peteret rationem à suo dispēsatore, & respondet dispēsator, Iam reddidi rationem magistro vestro rationali, ecce hìc habeo quittantiam, tunc rex esset contentus. Ita Christus de anima. Sed vt melius intelligatis istā materiam, sciēdum est quod antequam Deus faceret magistros rationales ante incarnationem, ipsemet audiebat rationem cuiuslibet, & erat ita rigidus quod neminē absoluebat nec recipiebat ad gloriam, sed postquam factus est homo, dedit hominibus potestatē diuinā, fecit homines magistros rationales, quos fecit post resurrectionē, licèt promisisset facere, dicens: Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. Matthæi. 18. Licèt antè beato Petro soli Vicario suo commisisset hanc potestatem, vt patet Matthæi decimosexto. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutū & in cælis. Tamen ad vitandū errorem, ne diceretur quod solus Papa habet potestatē ligandi, &c. post resurrectionē dedit eandē potestatē omnib9 sacerdotib9. Cōfessor enim in cōfessione ligat & soluit. Soluūt enim quādo absoluūt peccatorē ligatū vinculis peccatorum.

Confessio insignis est ornatus.

Acceptatio pœnitentiæ.

Duo omnino ad salutem necessaria sunt, restituere, atque inimicis parcere.

rum. Ligant quando peccatori iniungũt pœnitẽtiam. Et auisent se cõfessores, & videant, ne dent pœnitentiam peccatori cõtra eius voluntatẽ, & non placentẽ. Restituere aliena bona oportet peccatorẽ, quia non est in potestate confessoris dispensare cum possidẽte aliena bona, quod illa retineat. Ita peccatorem oportet parcere inimicis, si iustificari velit. Sed aliæ pœnitẽtiæ sunt arbitrariæ, & sunt quasi catenæ auri, quæ ligant peccatorem in cælo & in terra, tamen post resurrectionem dedit eis executionem, dicens: Quorum remiseritis peccata remittũtur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Ioã. 20. Ante Christi incarnationem transierunt vltra quinq; millia annorum, & nullus intrauit paradisum, quia Deus qui solus audiebat rationem, neminem permittebat intrare. Nec etiam modò potest aliquis intrare, nisi reddat rationẽ magistris rationalibus. Patet nunc responsio ad primã quæstionem. Secundò videndum est in illo iudicio quis loquatur pro peccatore, quia si aliquis rusticus & ignarus nesciens loqui, licèt habeat bonũ ius, ipsum perderet ex defectu loquelæ, nisi posset loqui per aduocatum, procuratorẽ multiloquum. Dico quod in illo iudicio quantumcunq; rudis habet loqui per se, & non per procuratores. Quomodo scitur hoc frater? Responsio, Ex Dei reuelatione in sacra scriptura. Omnes stabimus ante tribunal, id est cathedram iudicialẽ Christi. Et sequitur, Vnusquisq; nostrum per se rationẽ reddet Deo. Rom. 14. Statim quãdo anima exit de corpore, Christus ostendit se animæ, & diabolus accusans stat ad vnã partẽ, & Angelus ad aliam, & reus in medio, scilicet anima quæ habet respõdere & loqui. O quàm durum esset rustico, si sibi diceretur, Vadatis ad audientiã regis, & ibi excusetis vos, maximè si pars aduersa sit eloquens, talis intra se diceret, O miser, quid dicã quando videbo regiam maiestatẽ? stabo totus stupefactus. Ita erit in illo iudicio. Dabitur hìc exemplum de illo iuuene dissoluto & malæ vitæ, cui videbatur in somnis, quòd erat ad iudiciũ ductus, &c. Quando Christus sibi dixit, redde rationem, subitò excitatus & territus fuit, & effectus totus canus, &c. mutauit vitam, & de cetero vixit sanctè. Quando dicebatur tibi, quare facitis tantam pœnitentiam? Respondit, Si vidissetis quæ ego vidi, similem vel fortassis maiorem faceretis, &c. Cogitate ergo de isto iudicio, ad quod quilibet habet venire, & rationem reddere. Nõ credatis quod fiat verbo vocali iste computus, quia nunquam esset factum, sed conscientia quæ est liber, vbi omnia bona & mala scribuntur, in quo nullus potest legere nisi solus Deus, & tu in tua, & ego in mea, tunc aperitur, non solùm Deo qui iam sciebat omnia, sed etiam angelis & sanctis omnibus, dato etiam quod homo nesciat loqui, conscientia ostendit totum bonum vel malum in iudicio particulari vel generali. De hoc vide sanctum Thom. 4. scrip. distin. 43. quomodo omnia opera vi-

debun-

debuntur ab omnibus in extremo iudicio. Aucto. Ostendunt opus legis, scilicet secundũ quod, pro, vel contra legem, fecerunt, scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, ad Ro. 2. Aliqui loquuntur ibi non solùm pro se, sed etiam pro alijs, sicut sunt domini temporales. Qui primò reddunt rationem siue cõputũ personalẽ, secundò officialem. De persona quantum ad vitã & bona quæ fecit. Posito quod de sua vita reddat bonum computum, dicet sibi Christus: Reddidisti computũ de persona tua, modò redde rationẽ de officio tuo & regimine, tu enim fecisti talem iustitiam &c. Itẽ nomen meum blasphemabatur, & nõ corrigebas. Item sustinebas peccata notoria, cuius occasione vide quot sunt damnati. Itẽ vt cum pecunijs communitatis faceres negotia tua, procurabas tibi propria bona. Itẽ posuisti in regimine ciuitatis talem amicum tuum insufficientem, &c. Fortius est illud computum quã personale, quia licèt bonam vitam tenuerit in se, sed in officio non bene se habuit, condemnabitur. Ideo dicit scriptura, Iudicium durissimum his qui præsunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur. Sap. 6. Violenter & tracti deberent venire ad officiũ, &c. clamando, appello appello, &c. Sed modò quilibet vult se ingerere. Idem de prælatis ecclesiasticis, quia licèt intrauerit prælatus per portam & tenuerit vitam sanctissimam in persona sua, si tamen fuerit negligens de cõmissis sibi animabus, ex hoc condemnabitur in extremo iudicio Dei. Nam dicetur sibi à Christo, In persona tua tenuisti bonam vitam, sed in officio fuisti negligens, sustinuisti talem clericum concubinarium. Item non correxisti vsurarios. Si respondeat, Domine timebam insultum. Respõdebit Christus: Ideo quia magis timuisti eos quam me, ibis cum eis ad infernum. Modò videtis quantum periculũ est recipere prælationes. Dicatur hic exemplum de illo qui diu laborauit vt fieret episcopus, & parentes sui quasi omnẽ substantiã expenderunt pro eo, & finaliter in die consecrationis fiebant ei multæ quæstiones. Post hoc quærebatur ab eo, Vis episcopari? Respondit, Et quid oportet dicere, si tantùm laboraui pro hoc? Sed quãdo fuit sibi dictũ, Vis reddere rationem Christo in die iudicij pro animabus tibi committendis? Respõdebat, Nolo. Et cùm diceret nolo, fuit sibi dictum, Dicatis, volo. Respõdit, omnino nolo, Et cessit prælaturæ, dicens: Credebã quod esse episcopũ nihil aliud esset nisi comedere gallinas. Ideo de prælatis dicit Apostolus, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, vt cũ gaudio hoc faciãt, & non gemẽtes ad Heb. vlt. Patet respõsio ad secundam quæstionem. Tertiò videamus formam & practicã quæ ibi tenebitur. Istam practicam iudex ipsemet dixit in quadam parabola, dicẽs: Homo quidam peregrè proficiscens vocauit seruos, &c.

Dicatur parabola. Nota, vni dedit quinque partes de pecunijs suis,
alij duas, alteri vnam. Qui quinque accepit lucratus est alia quin-
que negotiãdo. Item qui duas accepit. Sed qui vnã, abscondit, &c.
timens dominum. Iste homo est Christus. Et peregrè profectus est
in die ascensionis vltra mare huius mundi, qui mare dicitur propter
vndas & pericula. Et iuit ad visitandũ sanctuaria in terra sancta. De
quo Dauid, Portio mea domine in terra viuentium. Nos Christia-
ni sumus eius famuli & seruitores, & vni committit quinque par-
tes bonorum, scilicet corpus, animã, diuitias, eloquentiam, & scien-
tiam, omnia bona nobis commissa consistunt in his quinque. Alte-
ri committit solùm duo, scilicet corpus & animam. Alteri commit-
tit vnam, scilicet animam, vt captiuis & infirmis, quia licèt habeant
corpus essentialiter, tamen non habent liberum ad operandum, sed
animam habent liberam, quia non potest captiuari. Seneca, Errant
qui seruitutem putant in totum hominem descendere, corpora ob-
noxia sunt seruituti, pars melior, scilicet anima, libera est. Si vos ha-
betis captiuos vel captiuas, corpora sunt captiua, non animæ, immo
velitis nolitis possunt baptizari. Per baptismum enim anima fit li-
bera, sed non corpus. Post multum verò temporis, scilicet in mor-
te, venit dominus, ostendens se personaliter aliquibus de speciali
gratia, alij præsentialiter sibi præsentantur. Et qui quinque talenta
accepit, dicit: Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia
quinque superlucratus sum. De corpore lucratus sum pœnitẽtiam,
&c. Ieiunando quadragesimam, & alia ieiunia ecclesiæ. Item in qua
libet hebdomada semel aut bis. Iste est fructus corporis. De anima
lucratus sum deuotionem, iste est fructus animæ. De diuitijs elee-
mosynas, quia iste est fructus diuitiarum, vel mutuare sine vsuris.
Dauid, Iocundus homo qui miseretur, & commodat, disponit ser-
mones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur. De
eloquentia lucratus sum orationes, doctrinas, vel prędicationes. De
scientia fructus contemplationis operum vestrorum, scilicet crea-
tionis, redemptionis, &c. Tunc dicit ei Christus, Euge serue bone
& fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, in-
tra in gaudium domini tui. &c. Matth, 25. Ecce practicam, quæ in
illo iudicio seruabitur. Venit qui duo acceperat, dicens: Domine
duo talenta tradidisti mihi, &c. de corpore pœnitentiam, & de ani-
ma deuotionem, similiter dixit sibi, Euge serue bone, quia supra
pauca fuisti, &c. Venit qui vnum accepit, & excusauit se, &c. sed
non valet excusatio, quia licèt sint captiui vel infirmi de anima, pos
sunt lucrari per amorem ad Deum, sed abscondit sub terra per ne-
gligentiam. Ideo auiso, quia multi sunt vocati, pauci verò electi,
&c. quia in paradiso non intrant nec auari, nec superbi, nec inuidio
si, nec luxuriosi, & sic de alijs. Sed qui seruant mandata ecclesiæ, sci-
licet

licet humiles, misericordes, casti, charitatiui, abstinentes, patientes & diligentes.

De eadem Dominica IX. post Trinit. Sermo III.

Go vobis dico, facite vobis amicos, &c. Habetur verbum istud originaliter. Lu. 16. & recitatiuè in euãgelio currentis Dominicæ. Verbum est consilium & doctrina saluatores nostri Iesu Christi dicentis, Ego vobis, &c. Ad melius intelligendũ consilium & doctrinam Christi oportet declarare vobis vnam quæstionem quam fecit beatus Tho. in 2. 2. de religiosis dicens: Quæ est melior vita, solitaria an socialis inter gentes? Huic quæstioni respondet per duas conclusiones. Prima quod personis in scientia & bona conscientia, in bona & virtuosa, vita perfectis, solitaria est melior. Notanter dico perfectis in scientia, quia solitario necessaria est perfectio scientię, ne indigeat magistro, quia aliàs leuiter caderet in errorem vel falsam opinionem per diaboli illusionem. Item est sibi necessariũ quod sit perfectus in sanctitate vitæ, aliàs leuiter caderet in aliquod peccatum, vel carnis inclinatione, vel diaboli tentatione, vel mundi occasione: & quis corrigeret eum ex quo est solus de peccatis & defectibus suis? profectò nullus. Ideo requiritur vt sit perfectus in scientia, ne indigeat instructione, & perfectus in vita, ne indigeat correctione. Et qui aliter recipit vitam solitariam, ponit se in maximis periculis, & est quasi tentare Deum. Ideo dicit Philosophus, Homo est animal sociale per naturam, & qui solitarius viuit, aut est Deus, id est diuinalis, aut bestia. Patet prima conclusio, scilicet quod vita solitaria est melior si recipiatur vt debet recipi, quia includit perfectionem scientiæ, & bonæ conscientiæ. Secũda conclusio quod personis imperfectis, simplicibus, & communibus vita socialis est melior, quia si cadunt in errorem vel falsam opinionem instruuntur per alios, vel in prædicatione, vel particulari locutione. Item si cadunt in peccata, corriguntur ab alijs. Hoc dicit beatus Tho. & ego inueni actoritatẽ in biblia. Melius est duos esse simul quàm vnum, habent enim emolumentum societatis suæ, si vnus ceciderit, ab alio fulcietur. Væ soli, quia cùm ceciderit, non habet subleuantem se. Et si dormierint duo, fouebuntur mutuo. Vnus quomodo calefiet? Et si quispiam præualuerit cõtra vnum, duo resistunt ei. Funiculus triplex difficilè rumpitur. Ecclesiast. 4. Nota melius est duos esse simul, &c. Et ponit tres rationes.

Triplex armorũ genus, quo oppugnamur. Duo monacho per quæ necessaria sunt, scientia & sanctimonia.

Prima est correctio,

Secunda est deuotio,

Tertia est defensio,

Pro prima dicit, Si vnus ceciderit, scilicet in peccato, ab alio fulcietur. Væ soli, quia cùm ceciderit, non habet subleuantem se. Solus habet

habet cõditionem oculi, qui videt alia, & nõ videt ſe. Item quilibet defectus aliorum cognoſcit, & non ſuos. Ideo eſt neceſſaria ſocietas bonarum perſonarum ad correctionem. Ideo dicit, Væ ſoli, quoniã ſi ceciderit, nõ habet ſubleuantẽ ſe. ibidẽ eodem cap. ſed quando ſunt duo, ſi vnus cadit fulcietur ab altero per bona verba, & per bonũ exemplum, ſed væ ſoli, niſi ſit perfectus, quia cùm ceciderit, non, &c. Pro ſecũda ratione, ſcilicet deuotione dicit, Si dormierint duo, &c. vſque, calefiet. Verba ſunt figuratiua. Lectus dicitur deuotio, in quo dormiunt ſocij boni, & vnus calefacit alium, quia quando vos videtis quod ſocius veſter orat, ieiunat, &c. dicitis vos, Et quare ego non faciam, &c. & ſic accẽditur in deuotione. De tertia, ſcilicet defenſione dicit, Si quiſpiam præualuerit contra vnum, &c. vſque, ei. Sicut Dæmon magis tentat ſolitariũ quã illum qui eſt in ſocietate. Sicut ille qui obuiat inimico ſolo in via inuadit eum, ſecùs ſi eſt aſſociatus inimicus, quia non audet eum inuadere, ita eſt de dæmone, quandiu Eua fuit in ſocietate Adę, non fuit tentata, ſed quando fuit ſolitaria. Item Chriſtus quãdiu fuit in ſocietate Apoſtolorũ & Diſcipulorũ ſuorũ, non fuit tẽtatus à diabolo, ſed quãdo fuit ſolummodo in deſerto, tunc, &c. Perſonę ſolitarię habent terribiles tẽtationes. Vt patet de beato Ambroſio, de beato Benedicto, & multis alijs. Iſta eſt ratio, quare homo timet incedere ſolus de nocte, &c. ſed quando habet bonam ſocietatẽ non timet. Ideo dicit, Si quiſpiam præualuerit contra vnũ, duo reſiſtunt ei, & maximè tres, cùm dicitur, Funiculus triplex, &c. quia nõ ſufficit habere vnum bonum amicum, ſed duos vel tres. Dicit Sen. in libro de remedijs fortuitorum, quòd quidam perdito amico flebat dicens: Amicum perdidi. Et Seneca conſolando dicebat, Habes aliũ. Et ille, Vnicus mihi erat. Et Seneca, Et quid tu in tãta tempeſtate ad vnam auchoram ſtabas? Nauis eſt vita præſens, quæ magnis tempeſtatibus fluctuatur. Ideo non ſufficit vna anchora, nec duæ, ſed tres vel plures requiruntur amici. Ideo dicitur, Funiculus triplex difficilè rumpitur, propter hoc dicit Chriſtus in themate: Ego vobis dico, facite vobis amicos, non dicit amicum in ſingulari. Modò videndum eſt qui ſunt faciendi amici. Et inuenio quod quilibet debet ſibi facere, & procurare tres amicos, ſcilicet proximum virtuoſum, angelum glorioſum, Ieſum Chriſtum totum pium. Iſto modo nauis vitæ noſtræ erit firma, nec timebit fortitudinem, & ſic tenebimus cõſilium Chriſti dicentis: Ego vobis dico, facite, &c. Dico primò quod quilibet debet facere vt habeat amicũ, proximũ virtuoſum, ſcilicet de bona cõſcientia, & vita probata, & virtuoſa. Ratio eſt, quia certũ eſt quod perſona vitioſa, peccatrix, & de mala conſciẽtia nõ diligit veraciter ſeipſam. Immo inimicatur ſibiipſi, & odit ſe. Verbi gratia. Si vos videtis ſtare vel ſedere aliquã perſonam in altum in ſaxo, & videtis quod proijcit ſe, quòd conteri-

Tres fidi amici.

teritur, & moritur, nō dicetis quod talis diligat ſe, imò odit ſe. Talis eſt conditio perſonæ ſuperbæ, quæ cùm poſſet ſtare & ſedere in firmiſsimo ſaxo humilitatis, proijcit ſe in ventum ſuperbiæ, & moritur. Ideo Iob in perſona ſuperbi dicit diabolo, Eleuaſti me, & quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti me valide, ſcio, quia morti trades me, Iob 30. Secundò ſi videtis quod aliquis ſepelit ſe in fouea ſic viuū, dicetis vos quod ille diligat ſe? non, imo dicetis quod odit ſe. Sic facit auarus, qui ſepelit ſe in terrenis. Deus fecit eum rectum, vt videat cælum, & deſideret cælum & cęleſtia, & auarus nō curat, viuus exiſtens cooperit ſe terra, &c. Ideo cōtra auaros dicit ſcriptura, Egredimini ſuper terram, creſcite & multiplicamini ſuper eam. Gen. 8. Nota egredimini, ſcilicet vos auari ſuper terrā de fouea auaritiæ. Creſcite, ſcilicet in meritis, & multiplicamini, ſcilicet in bonis operibus ſuper terram, nec intra nec infra terrā. Tertio ſi videtis aliquā perſonam ſe in ignē proijcientem, non dicetis quod diligat ſe, imò dicetis, odit ſe. Sic luxurioſus proijcit ſe in ignem luxuriæ. Luxuria autē non eſt niſi ignis, qui accenditur in perſona: peior igne beati Antonij, quia cōburit corpus & animam. Ignis eſt, ſcilicet luxuria, vſque ad conſumptionem deuorans & omnia eradicans germina. Iob 31. Ideo luxurioſus quādo vult facere illum actū ſtatim flammæ illius ignis luxurię apparent in facie. Quartò, ſi quis in optimis cibis apponit venenum & comedit, talis non diligit ſe, imò odit ſe. Sic ſimiliter faciunt guloſi, qui in cibis quos Deus ordinauit ad ſuſtinendum corpus, opponunt venenum intemperantię, quod occidit corpus & animam, quia guloſi perdunt pulchritudinem corporalem, fortitudinem, viſum, ſanitatem, & vitam. Item in anima perdunt intellectū, frangunt ieiunia eccleſiæ, iam ebrij veniunt ad miſſam. Ideo dicit ſcriptura. In multis eſcis erit infirmitas. Propter crapulam multi obierunt. Qui abſtinens eſt adijciet vitam. Eccleſi. 37. Quintò, ſi videtis aliquem gladio ſe percutientem iuxta cor, nō dicetis quod diligat ſe. Sic iracundus gladio odij, rancoris, & enſe inuidiæ occidit ſe. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida, ſcilicet ſui ipſius eſt. 1. Io. 3. Patet ergo clarè quod nulla perſona vitioſa & peccatrix diligit ſe, immo odit ſe. Auctoritas, Dauid, Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam, inquit in Pſal. 10. Qui autem faciunt peccatū & iniquitatem, hoſtes ſunt animę ſuę. Tob. 12. Fiat ergo ratio. Si perſona vitioſa nō diligit ſe, quo modo poterit diligere proximū ſuum, maximè quia dicit ſcriptura, Qui ſibi nequam eſt, cui alij bonus erit? Eccl. 14. Quia dicit Philoſophus. Amicabilia quæ ſunt, ad alterum veniunt ex amicabilibus quæ ſunt ad ſeipſum. Si ergo peccator non diligit ſe, quomodo diliget te? Si ergo vis habere bonam amicitiam, oportet quod amicus ſit perſona virtuoſa, aliàs melius eſſet non habere amicitiam. Ideo

respice bene cum quo habeas amicitiam & communicationem
quia communicatio amicitiæ causat morum similitudinem. Ex-
emplo de pomis; quia vno corrupto corrumpuntur omnia alia, &
omnia alia non poterunt sanare corruptum. Ita est in vna socie-
tate, vna mala persona corrupta, corrumpit omnes alias; & om-
nes non poterunt sanare corruptam. Qui cum sapientibus gra-
ditur, sapiens erit. Amicus stultorum similis efficietur. Prouerb.
13. Ideo primum amicum quem debemus nobis facere est proxi-
mus virtuosus, de quo dicit scriptura, Amicus fidelis protectio for-
tis. Qui inuenit illum, inuenit thesaurum. Eccl. 6. Nota amicus fide-
lis, &c. Duo mala habemus in hoc mundo, scilicet abundantiam tri-
bulationum. Secūdò defectus consolationum. Sed bonus & fidelis
amicus primò est protectio fortis contra tribulationes, aduersitates,
& secundò consolatur. Ideo dicit, Qui inuenit illum, inuenit thesau-
rum. Dico secūdò quod quilibet debet facere sibi amicum angelum
gloriosum. Magnum quid est quod possumus habere amicum an-
gelum gloriosum. Dicitur angelus amicus, eo quòd habet conditio-
nes fidelis amici & boni. Amicus fidelis firmus est in dilectione, non
statim pro nihilo recedit ab amico. Ideo dicit scriptura, Amicus si
permanserit fixus, erit tibi quasi coæqualis, & in domesticis tuis fidu-
cialiter aget Eccl. 6. Nota. Amicus si permanserit fixus, quia est ami-
cus temporalis & commēsalis. De quibus Eccl. 6. Tales non perma-
nent in tempore tribulationis, vt patet in beato Petro, quia ante-
quam esset persecutus, cùm esset in mensa cum Christo dicebat, Do-
mine paratus sum &c. Sed in aduersitate negauit eū. Ita est de mul-
tis. Ideo dicit, amicus si permanserit, &c. Istam conditionem habet
angelus, qui non deserit amicum suum à principio vitæ vsque ad fi-
nem. Nota quomodo quando mulier debet parere, Deus vocat an-
gelum, dicens sibi, ecce vides illam mulierem, modò debet parere, cō-
mitto tibi prolem. Angelus reputat hoc ad magnam gratiam, & re-
gratiatur Deo, & descendit, & citius creatura venit in manus ange-
li, in cuius est custodia & diligentia, quàm in manus obstetricis. Vos
non cogitatis hanc maximam angeli amicitiam. Si rex vellet commit-
tere oues suas alicui militi, vel comiti statim indignaretur, nec face-
ret. Tamen angeli, quorum minor maior est papa vel imperatore, li-
benter veniunt & recipiunt in custodia oues Dei. Ideo Hier. super
illo verbo, Dico vobis quod angeli eorum in cælis semper vident fa-
ciem patris mei. Matth. 18. dicit, Magna est dignitas animarum, vt
vnaquæque ab ortu natiuitatis suę habeat angelum sibi delegatum.
Item non deserit per totam vitam, quia tot sunt dæmones quod
non permitterent hominem facere aliquod bonum, nec prædicare,
immo quando dormimus suffocarent nos, nisi quia bonus angelus

Quod quisque nostrū, angelū habeat custodem.

custodit nos. Nos dormimus, & ipse vigilat. Ecce qualis amicus. Nullus rex vel papa ita bene custoditur à suis cubicularijs. Ideo de eo dicit Dauid, Ecce non dormitabit, neque dor. &c. Et si aliquando ascẽdit in cælum, non tamẽ ex hoc dimittit custodiã, imò si videt diabolum inuadentem amicum suum sibi commissum, statim occurrit ad adiuuandum. Itẽ quando facis aliquod peccatum, licèt dicat, O iste ribaldus, non tamẽ deserit te, quia statim diabolus te duceret ad infernum. Sed tantus est amor angeli quod non dimittet te, nec permittet quod diabolus faciat contra te. Ideo Dauid. Angelis suis mãdauit de te, &c. In omnibus vijs tuis, scilicet per terram, mare, de die & de nocte, dormiendo & vigilando. Item nec in finem deserit. Quando persona laborat in extremis, veniunt dæmones, & si persona sit impœnitens, dæmones derident bonum angelum, dicendo, Et quid tu vis hîc, quia iste noster est, quia fecit hoc & hoc, &c. Et angelus, Adhuc potest Deus sibi dare contritionem. Et dæmones, Qualis contritio hominis, qui tenuit talem vitam, &c. Et angelus eleuatis oculis in cælum dicit, Domine habeatis me excusatum, & anima sic impœnitens recipitur à dæmonibus, & angelus ascendit in cælum. Si verò sit anima personæ pœnitentis, tunc angelus bonus deridet dæmones, dicens, Canes quid vultis hic? O dicunt, adhuc posset peccare. Et angelus, Non peccabit. Nam Deus qui conseruauit eam vsque modò, etiam cõseruabit eam, &c. Vos nõ anditis istas disputationes, quia ex peccatis habem⁹ aures obstrusas. Finaliter angelus recipit animam, & dæmones fugiunt, & angelus portat animã secum in cælum. Factum est vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinũ Abrahæ. Lu. 16. Nonne videtur ergo vobis quod angelus sit bonus amicus, permanẽs à principio vitæ vsq; ad finem? De hoc authoritas. Ecce ergo mitto angelũ meum qui præcedat te, scilicet in natiuitate, & custodiat te in via, ecce secundũ, & introducat te in locum quem præparaui, ecce tertium, Exo. 23. Angelus debet fieri amicus ex parte nostra per orationẽ. Nã debemus dicere sibi quolibet die, mane & sero vnã breuem orationẽ, scilicet. Angele qui meus est custos pietate superna. Me tibi commissum serua, defende, guberna. Dico tertiò ꝙ quilibet debet facere sibi amicum Iesum Christũ totũ pium: Bonus amicus est homo virtuosus. Melior est angel⁹ gloriosus. Sed optimus Iesus Christus pijssimus & pietate plenus. Tũ ratione suę bonitatis. Tũ rõne durabilitatis. Tũ rõne vtilitatis. Ideo dicit scriptura de eo, Amicus fidelis, s. Christus, medicamẽtũ vitę & immortalitatis: & qui metuunt dominũ, inueniunt illũ, &c. Eccl. 6. Nota medicamentũ vitæ, quia nec proximus virtuosus, nec angelus gloriosus possunt dare medicinã, & remissionẽ peccatorũ, nisi Deus. Quis põt peccata dimittere nisi solus Deus? Mar. 2. Itam medicinã dat Christus in hoc mũdo. In alio mundo dat medi-

cinā immortalitatis in gloria æterna. Iste amicus lucratur per timoré, cùm sequitur. Qui metuunt dominum, inuenient illum. Qui timet deum æquè habebit amicitiam honá, scilicet Dei. Ecclesi. 6. Dupliciter potest timeri Deus. Primò seruiliter, scilicet inchoando pœnitētiā timore pœnę. Nā pœnitentiā incipit à timore pœnæ, & procedit in amoré gratiæ & gloriæ. Exemplum de acu & filo insuente. Nam acus penetrat pungendo, & filum coniungit & colligit subsequendo. Ita contritio est acus penetrans cor, filum coniungens cum Deo, est propositum bene viuendi, & sic Christus fit amicus noster. Qui diligit cordis munditiam, scilicet contritioné, Propter gratiam labiorum, scilicet cofessionem, habebit amicum regem. Prouer. 22. Ecce quare dicit. Qui di. &c. Secūdò debet timeri filialiter, seruādo sua precepta, Et talibus dicit ipse: Vos amici mei estis si feceritis quæ ego præcipio vobis. dicit dominus, Io. 15. Et sic tenebimus consiliū Christi, Ego vobis dico, facite vobis amicos, &c.

Dominica 9. post festum Trinit. *Sermo IIII.*

Vi se existimat stare, videat ne cadat. 1. Corint. 10. In præsenti volo prędicare vnam materiam magni auisamenti vitæ nostræ, secundum quod thema dat mihi monitiuum, scilicet quot modis & quibus personę cadunt in peccata. Ideo volēs vos auisare vt caueatis, decreui de ista materia nūc prædicare. Salutetur virgo Maria. Resumatur thema. Scriptura sancta, quę est os quo loquitur vobis deus, declarat nobis altitudines & excellentias quas habet persona deuota seruiens Deo, dicens, Ecce intelliget seruus meus, & exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis erit valde. Esa. 52. Ponuntur in dicta authoritate quatuor altitudines seu excellentiæ serui Dei. Sed vt melius intelligatis, sciendum quod in hoc mundo personæ habent altitudinem & excellentiam aliquam istarum quatuor rationum, scilicet vel per scientiam, vel per nobilitatem generis, vel per diuitias, vel per potentiam. Istis quatuor modis etiam habet altitudinem & excellentiam persona deuota, quæ seruit Deo. Primò personæ habent altitudinem per scientiam, quando persona est subtilis. Isto modo persona deuota quæ seruit Deo, habet excellentiam, quia licèt nesciat legere, tamen ex bona vita quam tenet habet magnam scientiam: quia habet à Deo magnam claritatem intellectus, quia sine magistro scit quid credendum sit & sperandū. Talibus dicitur, Vnctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis, & non necesse habetis vt aliquis doceat vos, sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus. 1. canonica. Io. 2. Per hoc quod dicit, vnctionem, denotat claritatem intellectus. Quia sicut nautæ, qui in fundo maris volunt clarè videre, emittunt de ore globum de oleo, & tunc vident clarè, ita deuotæ personę recipiunt vnctionem claritatis à Deo, sic ergo

Quatuor excellentiæ quibus contingit homines esse prædit os, tū in actiua vita tum in contemplatiua.

persona est alta per scientiam, & serui Dei, &c. Ecce quare dicit, Ecce intelligit seruus meus. Secundò sunt personæ altæ & excellentes per nobilitatem, &c. quia sunt filij regis, &c. Ex hoc maiorem altitudinem habet quælibet persona deuota, quia in omni gradu parentelæ Christus personæ deuotæ iungitur dempto vno, est frater per gratiam, & consanguineus, nepos, & mater, sed non pater, quia Deus pater nulli communicauit, vt sit pater Christi. De ista parentela authoritas. Quicunque fecerit voluntatem patris mei qui in cælis est, ipse meus fater, soror, & mater est, non dicit pater. Matthæi 12. Ideo dicit, Ecce seruus meus exaltabitur scilicet per nobilitatem diuinalem. Tertiò eleuabitur per diuitias. Ideo dicitur diuiti, in altis habitat, sed diuitię huius mundi nihil valent respectu diuitiarum seruorum Dei, quia diuitiæ mundi solùm durant hîc, & deperdi possunt, & molestãt, sed diuitiæ seruorũ Dei, vt virtutes, & merita, & hîc & in alia vita semper durant, & perpetuæ sunt. Gloria & diuitię in domo eius, scilicet in conscientia, & iustitia eius manet in sęculũ sęculi. Ideo dicit, Ecce seruus meus eleuabitur, scilicet per diuitias spirituales. Quartò exaltabitur per potentiam, vt reges, prælati, & domini temporales. Ista ratione persona deuota exaltabitur intantum, quod quasi est opus responsione suæ voluntatis deliberatè, quia nil vult nisi quod Deus vult. Et isto modo loquebatur Apostolus di. Omnia possum in eo qui me cõfortat. ad Phili. 4. Ideo dicit, Ecce seruus meus sublimis erit valde. Fiat ergo ratio, si psona quę stat in bona vita, est ita alta & excellẽs vt probatum est, valde debet se auisare ne cadat per peccatum, quia quanto gradus est altior, tanto casus est periculosior. Propter hoc dicit the. Qui se existimat stare, videat ne cadat. Patet the. Vt vos auisem, inuenio in sacra scriptura, quod quatuor sunt occasiones quibus personæ deuotæ cadunt in peccata.

Prima est per diabolicalem tentationem,
Secunda per familiarem affectionem,
Tertia per deliciosam conuersationem,
Quarta per negligentialem operationem.

Quatuor quæ nos in peccatũ præcipitant.

Et non sunt plures modi cadẽdi. Et qui de istis vult se auisare & custodire, semper stabit altè, s. in gratia Dei, ergo qui se existimat stare, videat ne cadat. Dico primò, &c. scilicet per diabolicã tentationẽ, quia licet tẽtatio diabolica non posit cogere liberum arbitrium ad peccandum, tamen illa tentatio habet tantam impetuositatẽ, quod nisi homo auiset se, venit cum impetu, & proijcit ad terram. Et isto modo, scilicet impetuoso, diruit vnũ magnum murũ, scilicet Dauid. dicatur historia de Dauid, qui de palatio suo vidit vxorẽ Vrię lauãtẽ se, & statim tẽtatio dęmonis venit ad eũ di. O quomodo est pulchra, mittas pro ea & veniet, quia vir suus non est in ciuitate, &c. Dicatur

quomodo peccauit. 2.Reg.11.O qualis turris erat Dauid,qui puer
exiſtens, & cuſtodiẽs gregẽ patris, interfecit leonem, ita erat fortis,
& tamen nõ reſtitit tentationi.Ratio,quia venit impetuosè.Ideo di
xit ipſe,Impulſus euerſus ſum vt caderẽ,& dominus ſuſcepit me.Et
dat remediũ ne decetero homo cadat, di. Fortitudo mea & laus mea
dominus,& factus eſt mihi in ſalutem. Pſal.117. Sicut ille qui ſtat
ſolus,& nõ ſe tenet ad columnã,leui impulſu cadet. ſed qui ſe tenet
fortiter ad columnam fortiſsimam,ſcilicet domini,duobus brachijs
amplexando,ſcilicet vigilia & oratione : talis etiam ad magnũ im-
pulſum non cadet,ideo quia dominus fortitudo eius.Ecce quare di
cit, Dominus fortitudo mea . quaſi dicat, ego ex me non ſum for-
tis,ſed domine teneas vel ſuſtentes me . Iſtud conſilium non ſolùm
eſt Dauid,ſed etiã Chriſti Ieſu,qui in nocte paſsionis dixit Apoſto-
lis,Vigilate & orate,vt non intretis in tentationem. Matth.26. Sed
quia non tenuerunt conſilium eius, ideo impulſi tentatione cecide-
runt fugiendo,&c.Patet ergo quare aliqui cadũt diabolica tentatio
ne.Ideo remediũ eſt vigilando in oratione appodiare ſe . Ideo dicit
thema, Qui ſe exiſtimat, &c. Dico ſecundò quod ſecundus modus,
quomodo perſona deuota cadit,eſt familiaris affectio. Et iſte mul-
tos & multas proſternit, quando enim religioſus, vel clericus, ſeu
heremita eſt deuotus,& bonæ vitę,ſtat altè in gratia,& quando dia-
bolus non poteſt ipſum diruere impingendo,ponit ſibi in via ſcan-
dalum,vt ibi impingendo cadat.Scandalum eſt familiaritas alicuius
mulieris,etiam deuotæ & benignæ, bonæ intentionis, ſed paulatim
cadunt.Et ſicut grauius cadit ille qui impingit quando currit,quàm
ille qui vadit ſpatioſe , ſic grauior & periculoſior eſt caſus perſonæ
deuotæ currentis ad paradiſum per magna opera,quàm illius qui le
uiter ambulat. Ideo auiſo vos . O quot ſanctæ perſonæ fuerunt in
mundo , quæ cum maximo feruore ſpiritus inceperunt vitam ſan-
ctam,currentes vt cameli, ſed impingendo ceciderunt . O quot mu-
lieres deuotæ , quæ quando vident aliquẽ religioſum, deuotum, vel
clericum,cupiunt habere ſuam familiaritatem etiam bona intentio-
ne,dicendo,O quomodo eſt iſte gratioſus homo,ego faciã amiciti-
am cũ eo.Dicatur hìc hiſtoria, quæ cõtigit in Italia de filia illius Co
mitis deuotiſsima:quæ clam dimiſit patrẽ, & in habitu diſsimulato
iuit Romam,&c.Tunc fuit verificata prophetia illa Hier.Fortis im
pegit in fortem,& ambo pariter conciderunt Hier. 46. Quia fortis
erat illa puella,& fortis ille ſanctus ſacerdos.Ideo mulieres vos aui-
ſetis, quod vos cum nullo quãtumcunq; deuoto recipiatis familiari
tatẽ, nec intromittatis vos de coquina . Dicatis ſibi,Pater orate pro
me,& orabo pro vobis,ego nõ ſum coquinaria,&c. Ideo dicit ſcrip
tura,In via ruinæ nõ eas,& nõ offendes in lapides,nec credas te viæ
laborioſę,ne ponas animæ tuæ ſcandalũ. Eccl.32.Via ruinæ,ſcilicet
caden-

cadendi, est familiaritas. Ibi offenditur in lapides peccatorum. Via est laboriosa propter corporis & animæ perditionem, ergo. Qui se existimat stare, &c. Tertius modus cadendi est per deliciosam conuersationem, quando scilicet tenent bonam vitam, sed de delicijs mundi volunt quantū possunt recipere sine peccato. Isti cadūt non impulsi, nec offendendo, sed ex lubricitate viæ. Quia sicut ille qui vadit per viam lutosam, licèt non impellatur, nec inueniat scandalum, cadit ex lubricitate, quod non fieret si per viam siccam incederet. Ita quando persona vult ire per viam deliciarum, bene comedere, & sæpe rigare guttur, dicendo, Verè istud non est peccatum, ex quo homo non frangit ieiunia ecclesiæ, item comedere carnes, portare camisiam, talis diu stare non potest secundū Ber. Lubricauerūt vestigia nostra in itinere platearum nostrarū, appropinquauit finis noster. Threno. 4. Nota differentias inter plateas & vicos. Plateæ sunt latæ, & signant personas, quę latè vadunt in delicijs, &c. Per vicos strictos signantur personæ, quæ restringunt se à delicis, &c. & vadunt sine periculo de luto. Sed de illis qui vadunt ad plateas deliciarum dicentibus, Hoc bene potest fieri, quia non est peccatum, dicit, appropinquauit finis noster, scilicet bonæ vitæ. De istis Dauid concordans cum Hieremia dicit, Ipsi obligati sunt, id est inuoluti, & ceciderunt Psal. 19. Remediū quod habemus ad hoc dat Apostolus dicens, Carnis curam ne feceritis in desiderijs ad Roma. 13. licèt bene in necessarijs. Quia quando persona deuota infirmatur, quæ aliàs non consueuit comedere carnes, nec dormire in lecto, sed consueuit portare cilicium, in infirmitate nō debet ista seruare. Quia sicut asinus oneratus cadens in terrā nō potest comedere, & eleuari nisi onus deponatur, quo eleuato iterum reponitur sibi onus: sic persona de pœnitentia est vt asinus, supra se portans onus pœnitentiæ, quæ si cadat per infirmitatē, debet deponere onus, quia aliàs nō posset curari, satis pœnitētiæ est habere patientiam in infirmitate. Post curationem resumatis onus. Ecce quare dicit, Carnis curam ne feceritis in desiderijs. Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam necessarijs. ad Ephes. 5. Quartus modus est per negligentialem operationem. Deuotio enim spiritualis, & orationes, & omnia pœnitētialia sunt fortitudines, sustinentes personā in altitudine gratiæ Dei, quia si dimittantur ex tędio vel negligentia, incipit persona refrigescere, & ad casum disponitur. Verbi grat. De religioso vel clerico deuoto, quando dicitis, quid oportet me surgere ad matutinas ita mane, vel orare genibus flexis, & sic de alijs, & paulatim dimittit, talis in breui cadet, quia deuotio quæ est fortitudo deficit, & licèt non sit impulsus à dæmone: nec inueniat scandalum in lubricitate viæ, cadit tamen ex negligentia Abierunt retrorsum, scilicet dimittendo bonam vitam & pœnitentiam, & ceciderunt

ciderunt in terram. Io. 18. Super hoc habemus consilium à Christo dicēte allegoricè, Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meum in manu tua, & vade. 4. Reg. 4. No, accinge lūbos tuos, quia sicut quādo quis vadit sine cinctura, plicę tangunt terram. Ita negligentes vadunt ad terram. Ideo dicit, Accinge, &c. & tolle baculum meum in manu tua, scilicet baculum crucis. Quia sicut ille qui surgit de infirmitate est debilis, & sustētatur baculo ne cadat, ita personę deuotę, si aliquoties attędientur, vel sint negligentes & debiles, sumāt & videant baculum, scilicet Christi crucem & passionem, non solùm oculis, sed etiam manibus operando. Maius cōfortamen quod possimus habere in bonis operibus est memoria passionis Christi. Verbi gratia, Si habetis tædium de ieiunio, cogitate ieiunium Christi, & prandium quod habuit in cruce. Si de despectione habetis tædium, cogitate quid dicebatur Christo, Vah qui destruis, &c. Si pulices vos inquietāt, cogitate punctiones Christi in capite, & manibus, & pedibus. Si de paupertate tædium habetis, cogitate Christū nudū in cruce. Ecce quare dicit, Accinge lumbos tuos, &c. Ergo qui se existimat stare, videat ne cadat.

De eadem Dominica IX. post festum Trinitatis.

Sermo V.

Tentatio vos non apprehēdat, nisi humana. 1. Cor. 10. Quia hoc verbum habet difficultatem in theologia, cogitaui in isto sermone vobis ipsum declarare pro cōsolatione, &c. Salutetur virgo Maria, &c. Et resumatur thema. Doctrina est cōmunis in sancta theologia, quod si Adā non peccasset, omnes fuissemus in paradiso terrestri, & sine labore, tribulatione, seu difficultate introissemus gloriā paradisi. Quia sine labore & difficultate fecissemus bonum. Sed ex quo Adam peccauit, in ipso nos facti sumus omnes exules in hoc mundo. Et cum magnis difficultatibus, laboribus, periculis, habem⁹ lucrari paradisum cęlestē. Rectè videtur mihi fore simile cuidam parabolę de quodam nobili viro, habente plures filios, quibus dicebat, sitis boni. Ecce ista hæreditas erit vestra. Semel autē isti filij fecerunt quoddam malum magnū, propter quod pater expulit eos de domo sua. Et ipsi iuerūt per mundū, & passi sunt multa mala, ibant mēdicando, &c. Tandē quidam bonus homo ex cōpassione interposuit se inter filios & patrē, &c. Et pater præcepit eis cum tali conditione, quod nullo modo possent habere hæreditatē eis prius promissam, nisi prius lucrarentur eam armis bellando, & si essent victores, daret eis hæreditatem, aliter non. Ita rectè accidit nobis ex ingratitudine, quam fecerūt homines, scilicet Adam & Eua. Deus pater qui parauerat gloriā, &c. expulit homines in hunc mundū, in quo multas tribulationes passi sunt. Sed venit Christus, & posuit se inter Deum patrē & homines.

Vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. 1. Thim. 2. Et finaliter reconciliauit nos Deo patri, sed tali conditione, vt non habeamus gloriam, vt prius habuissemus, sed cum laboribus & periculis, exercitãdo nos in armis, & si etiã simus valẽtes & victores, habebimus hæreditatem, aliter non. Ex ista veritate coactus fuit Paulus dicere, Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum. Act. 14. Ex ista ratione Iob illuminatus à spiritu sancto assimilauit vitã nostram militiæ, dicens: Militia est vita hominis super terram, & sicut dies mercenarij dies eius. Iob 7. Ratio, quia si miles vel mercenarius bene laborat, meretur stipendium, aliter non, sed punctionẽ. Idem de nob. Notate hîc: in Biblia nostra habetur, Militia est vita hominis. Translatio antiqua & approbata habet, Tentatio est vita hominis. Vnde mirum est de tanta diuersitate in trãslationibus, quæ tamen à spiritu sancto fuerũt factæ, illuminando translatores. Ideo Apostolus. 1. Corin. 12. inter gratias spiritus sancti ponit interpretationem, quare ergo translator posuit ibi. Militia est vita hominis, cũ habeatur, tentatio est vita hominis? Respondeo, quod spiritus sanctus hoc fecit ad significandum per ista duo verba quod per vnum non poterat dici, Vita enim nostra dicitur militia respectu stipendij, & dicitur tentatio respectu nostri posse. Iam scitis, quia milites & homines armorum sponte militant pro stipendio, &c. ita nos pro gloria obtinendo. Ideo dicitur, Militia est vita hominis. Sed dicitur tentatio propriè seu probatio, hoc ostendit posse nostrum, quia in nostra militia habemus tantum posse, quod nõ possemus vinci nec capi coacti, quia nullus potest capere vel cogere liberum arbitrium ad peccandum. Milites tamen multoties vincuntur & captiuantur, sed nos non. Ideo dicitur tentatio. Quia diabolus non potest cogere liberum arbitrium, sed vadit in circuitu ad tentandum si posset capere, &c. De isto posse dicit Apostolus, Fidelis autẽ Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiã cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere. 1. Corinth. 10. propter hoc dicit thema, Tentatiò vos non apprehendat, &c. Adhuc restat difficultas. Quæ est ista tentatio humana? Pro huius difficultatis solutione nota quod tres tentationes in summa inuenio, quas habemus in hoc mundo. A prima & secunda est valde cauendum, quia cadere in illas includit peccatum mortale. De tertia non possumus nos cauere.

Prima est tentatio diuinalis,
Secunda est tentatio diabolicalis,
Tertia est tentatio humanalis.

Ideo dicit thema. Tentatio vos non apprehendat, &c. scilicet diuinalis, nec diabolicalis, sed nisi humanalis. Dico primò quod prima tẽ-

tatio est diuinalis, quando Deus tentat aliquem, non tamen creda-
tis quod tentatio diuina sit inclinando ad peccatum, quia Deus nō
est causa peccati, nec inclinat ad peccatum. De hoc vide Sanctum
Thomam prima secundæ quæstio. 89. articulo primo. immo dicit
scriptura, Nemo cùm tentatur dicat quoniam à Deo tentatur. De-
us enim intentator malorum est. Ipse autem neminem tentat, sup-
ple ad peccandum. Iacobi primo. Quæritur ergo, Quæ est tenta-
tio diuina? Ad quod dico, quod diuina tentatio est ad probationē
creaturæ, non Dei, quia Deus omnia nouit, sed ipsius creaturæ.
De hoc vide Sanctum Thomam prima parte, quæstio 114. articu.
2. Et si in tentatione tentatus teneat se fortiter, dat gloriam Deo. Si
defecerit, conetur ad hoc quod pœniteat, & quod ceteris sit in ex-
emplum. Ista tētatio fit à Deo dupliciter. Primò per prosperitatem.
Secundò per aduersitatem. Dico primò quod aliquoties Deus tētat
de honore, sanitate, & sic de alijs, non inclinando ad peccatū, sed vt
tu scias & cognoscas te, & alijs sis exēplum, quasi dicat Deus, Videa-
mus quid faciat iste. Ad intelligendum hoc dicatur quomodo domi-
ni quando nouiter recipiunt vnum seruitorem probant eum, dimit-
tendo florenos scienter in aliquo loco, vel aliquid simile, non quod
dominus velit seruum recipere florenos, sed vt probet eum, &c. &
si abscondit florenum, fur est, & expellit ipsum de domo sua, si reue-
lat, reputatur bonus & fidelis. Idem de domina probante ancilla in
pecunijs, vel iocalibus, seu escis, vel vino, si sit fidelis, &c. Isto modo
Deus tētat nos. O quot latrones & fures sunt in domo Dei, Deus tē-
tat eos, & ipsi non se auisant. Verbi gratia, Quando est magna fa-
ma de aliquo diuino, sortilego, seu incantatore, quod fecit magnas
curationes, quas sanitates Deus operatur, tentat vos vt experiatur
quid facietis, quando dicitur vobis, vultis sanari de tali infirmita-
te, vel inuenire rem perditam, vadatis ad talem, &c. Et modò quid
facitis? transitis ad diuinos, sortilegos, contra Dei voluntatem, &c.
Idem de fulguribus, &c. Dicitur vobis, faciatis sic, dicatis talia no-
mina, quia probatum est quod non erit malum tempus, &c. tētatio
est. O quot sunt latrones, furando Deo honorem diuinum, & dia-
bolo offerunt eum. Dicatur etiam contra mulieres, quæ tot faciunt
truffas. Contra istas tales ecce textus sacrę scripturę, Si surrexerit in
medio tui propheta, aut qui somniū vidisse se dicat, & prædixerit sig-
num atque portentum, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi,
Eamus & sequamur deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis, nō
audies verba prophetæ illius aut somniatoris, quia tentat vos domi-
nus Deus vester, & palàm fiet vtrum diligatis eum an non in toto
corde, & in tota anima vestra. Deutero. decimotertio. Dimittatis
ergo talia, & recurratis ad nomen Iesu. Dicatur de virtute eius, &
modo dicendi super infirmitatem vel plagam. Secundò tentat Deus
per

per aduersitatem. Quando persona vult facere aliquod bonum opus, Deus procurat aliquam aduersitatem, vt probetur quid faciat, semper intelligendo vt dixi, quia Deus nihil ignorat. Pro intellectu huius dicatur, quod semel quidam miles habens inimicos recepit nouiter vnum scutiferum in suo seruitio, quem volens probare, tractauit cum duobus amicis scutifero ignotis, quod in via inuaderent militem & scutiferum. Cumque illi duo inuasissent militem vt erat ordinatum, clamantes, interficiatur, tunc scutifer deserens dominum suum fugit. Propter quod dominus expulit eum de domo, &c. Isto modo Deus tentat nos, quando aliquis religiosus clericus, vel secularis recedit à mala vita quam tenebat, & incipit bonam vitam, seruando suam religionem, faciendo pœnitentiam. Talis se tunc sociat cum milite, scilicet cum Christo. Sed dicit Deus, Videamus, probetur iste, parat tunc vnum, duos, vel tres aduersarios vt probetur, qui sunt dolor, infirmitas, &c. Statim quando incipit seruire quis Deo, veniunt dolores in capite, vel stomacho, &c. Non debemus fugere, quia tentatio est ad probandum. Idem de infirmitatibus. Idem de linguis gentium dicentium, Ille est hypocrita, vt habeat missas sancti Amatoris. Mane in proposito, quia tentationes sunt. Non dicatis, O miser, antè eram quietus ab istis, non possem sustinere, &c. Idem de tētatione, de fide catholica, non dicatis, O miser, ego non consueui habere ista, &c. Resistite fortiter, quia tētationes sunt. Ecce quomodo Deus tentat per aduersitatem. Ad hoc dicatur exemplū de Abraham, &c. Gen. vigesimosecundo. Tētauit Deus Abrahā, &c. Dicatur historia breuiter, quomodo illa tentatio fuit Abrahæ in laudem Dei, & augmentum meriti. Itē fuit in exemplum obedientiæ nobis per locum à maiori. Si Abraham in re tam magna & difficili fuit Deo obediens, quanto magis nos, quibus non præcipit interficere filios, &c. sed præcepta connaturalia, &c. Ideo dixit Deus Abrahæ, Quia tu fecisti hanc rē & nō pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum. Et in semine tuo, scilicet Christo, benedicētur omnes gentes terrę. Genesis vigesimosecundo. Ecce quomodo deus tentat nos prosperitate & aduersitate. Ideo nec propter prosperitatem habendam, nec propter aduersitatem fugiendam faciamus contra Deum, sed seruemus eius præcepta. Fili accedens ad seruitutē Dei sta in iustitia, id est pœnitentia, & in timore, id est deuotione, & præpara animam tuam ad tentationem. Ecclesiastici secūdo. Dico secundò quod tentatio diabolica. Ista fit ex malitia, sicut diuina ex misericordia est, quando diaboli cogitant gloriam, quam perdiderunt, & vident quod nos, respectu eorum, sumus formicæ, & quod acquirere debemus illam gloriam, dicunt malitiosi. Impediamus eos & tentemus. Ecce malitia. Ideo dicit

beatus

beatus Petrus cuidam qui fecerat quoddam magnum peccatum, Cur tentauit Satanas cor tuum. Act. 5. Et inueni q diabolus tenet tres modos tentandi scilicet piscatoris, aucupis, & truffatoris. Piscator volens capere pisces, primò proijcit escam sine hamo, non quod capiat pisces sine hamo, sed probat si pisces comedant. Sed hoc ideo facit, vt pòst cum hamo possit capere, & eos interficere. Ita facit diabolus, primò proijcit escas cogitationes, participationes alicuius mulieris, vt post cum hoc peccato capiat te. Authoritas. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, sic capiuntur homines in tempore malo. Ecclesi. 9. tempore malo, id est tentationis. Et sicut pisces non statim sentiunt hamum, sed quãdo trahuntur ad litus. Ita tu modò non sentis hamũ peccati, sed quãdo traheris ad littus, scilicet finem vitæ, &c. Secundò diabolus tentando tenet modũ aucupis, auceps ponit granum vt capiat volucrem, qui cũ capit granum, capitur. Ita diabolus capit volucres, religiosos, clericos, &c. cum grano honoris & prælationis, seu dignitatis quãdo audiũt, talis episcopus est mortuus, diabolus statim tentat, dicens, O si tu posses habere illum episcopatum, hoc posses facere cum rege, &c. Idem de sæcularibus, de aliquo officio dando à rege, dicit tentatio, O si tu modò posses habere, quia rex promisit alteri. Ego diffamabo eum quod non est fidelis regi, &c. Ideo. Ecclesi 9. Sicut aues comprehẽduntur laqueo, sic capiũtur homines, &c. cum eis ex templo superuenerit. Itẽ diabolus tertio modo tentando tenet modum truffatorũ. Dicatur de fabreferrarijs proijcientibus ferraturam ignitam in vicum, decipiant simplices, vt rideant. Idem de argentarijs, proijciendo florenos, &c. Ita rectè facit dæmon, quando dicitur vobis, talis persona vel cõmunitas indiget 100. vel mille florenis ad mutuãdũ. Ideo si vultis vos mutuare, respõdebitur vobis loco & nomine census, dabuntque pro centum mutuatis quinque, modò diabolus proijcit ferrum calidum vel florenum, vt comburat animam vestram per auaritiã, quia ex mutuo recipere aliquid vsura est & damnatio, nisi sit vera emptio & vẽditio, & pretium iustum, aliàs vsura est. Dicatur hic exemplũ beati Antonij, qui inuenit pomum auri in deserto ex diaboli tentatione præparatum, &c. Propter hoc dicimus in vltima petitione de Pater noster. Et ne nos inducas in tẽtationẽ, id est ne permittas nos induci in tentationem. Sed libera nos à malo. Ergo tentatio vos nõ apprehendat. Tertia tẽtatio est humana, quæ de se solùm vadit ad veniale peccatũ. Tentatio humana dicitur quæ est solũ infra limites sensualitatis sine assensu rationis. Verbi gratia. Tu vides inimicum tuum, subitò sanguis tuus mouetur ad vindictam. Ista est tentatio humana, quia naturaliter mouetur ad vindictã, quia etiam formica quantum potest si iniuriatur vindicat se, sed auisetis vos ne ratio consentiat, quia tunc iam nõ esset veniale, sed mortale.

Item

Itē quando tu vides pulchram mulierē, ſubitò ſanguis mouetur, &c. tētatio eſt humana. Sed ſi dicas, videamus ſi potero peccare cum ea, &c. mortale eſt. Idem de motu auaritio, quādo eſt intra limites ſenſualitatis, veniale eſt. Idē de ieiunijs eccleſiæ, quando homo videt de mane vinum, & homo tentatur bibere de mane, tētatio eſt humana, ex quo ſolùm eſt intra limites ſenſualitatis, quia intellectus non conſentit, veniale eſt. Et quia talis tētatio non venit à Dei miſericordia, nec à diaboli malitia, ſed à concupiſcentia. Autho. Iac. 1. Vnuſquiſque verò tentatur à ſua cōcupiſcentia abſtractus, ſcilicet à bona cogitatione, & illectus, ſcilicet ad malum. Deinde concupiſcētia cùm conceperit, parit peccatum, ſupple veniale. Peccatum verò cùm conſummatum fuerit, ſupple per conſenſum rationis, generat mortē, id eſt peccatū mortale. Nota intellectus, id eſt inclinatus ſeu attractus, quia quando homo videt pœnitentiam obiecti, ſcilicet occaſionem peccādi, homo poſtpoſita bona cogitatione in qua ſe debet occupare, cogitat circa peccatum, intra ſe dicendo, O tu poſſes hoc ſic vel ſic facere, &c. Ecce quare dicit, Tentatio vos non apprehendat, niſi humana, quia ex iſta non perditur gratia.

Intra ſenſualitatis limites nō peccatur mortaliter.

Dominica 9. poſt Trinitatem. *Sermo VI.*

Cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Lucæ 16. Pro declaratione thematis ſciendum eſt, quod ſecundum reuelationem factam beato Paulo, quando fuit raptus, &c. 2. Cor. 12. quam reuelationē reuelauit B. Dionyſio ſuo diſcipulo, & ipſe Dionyſius nobis reuelauit in libro de cæleſti hierarchia, quod in cælo ſunt nouem ordines angelorum, & quilibet ordo eſt maior toto mundo, eſt ibi tanta pulchritudo, tanta, &c. quia ſi poſsibile eſſet ſolum habere caput intra cælum, & videre ſolùm materialia, nunquā homo vellet eſſe alibi, nec comedere nec bibere, quid ſi videret ſpiritualia? Vnde Iſaiæ 60. Tunc videbis, & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum.

Primus ordo eſt Angelorum,
Secundus Archangelorum,
Tertius Principatuum,
Quartus Poteſtatum,
Quintus Virtutum,
Sextus eſt Dominationum,
Septimus Thronorum,
Octauus Cherubinorum,
Nonus Seraphinorum.

Ordines cæleſtium ſpiritu.

In primo principalis angel⁹, & primus eſt Raphael. De quo Tob. 4. & eſt ibi magna excellētia. Secūdus ordo eſt altior & pulchrior, &c. & eſt prim⁹ Gabriel, de quo canit eccleſia. Quæ Gabriëlis archāgeli

dictis credidisti. Tertius est principatuum, altior & pulchrior præcedētibus, & istius primus est Michael. Danie. 10. Ecce Michael vnus de principibus primis. Quartus est potestatū altior & propinquior. Et sic ascendendo vsque ad ordinem Seraphimorū, & quanto propinquiores sunt Deo, tanto excellentiores sunt. Sed notitiam eorum in indiuiduo horum ordinum non habemus, quia notitiam eorum noluit Deus in sacra scriptura reuelare, propter tantam dignitatem, altitudinem, & propinquitatem ad Deum. Iste est ordo paradisi, & in sacra scriptura aliquando vocatur domus: Sicut enim in palatio magno sunt multæ domus, vna pulchrior alia, sic est in castro cæli. Vnde, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Io. 14. Item alibi plateę vocantur, quia sicut plateę habent magnum spacium, sic illæ mansiones sunt maximæ, quia minima stella quæ in firmamento est maior tota terra septēpliciter, vt dicunt astrologi. Multo ergo maiores sunt plateę paradisi. Vnde, Plateę ciuitatis, scilicet paradisi, aurū mundum, tanquam vitrum perlucidum. Apo. 21. Item aliquādo vocantur tabernacula nobilium existentiū in armis, quæ sunt pulchra, &c. sic etiam ad hoc propositum loquitur thema, Cùm defeceritis in via, &c. defeceritis de hac via, &c. Patet the. Modò autem existimo quod multi ibi sunt recepti, sed secundum differentiam quam ponit Aug. in lib. de cura mortuorū agenda. Ibi dicit quod sunt aliqui peruersi & mali, aliqui boni nō perfecti, aliqui boni & perfecti. Et de istis vltimis loquitur thema, Cùm defeceritis. Primi ergo sunt mali & peruersi, qui ducūt malam vitam, id est viuūt secundum carnis inclinationes, existentes superbi, auari, inuidi, &c. moriuntur impœnitentes, tales cum maximo impetu ad infernum descendunt, sicut fulgur de cælo cadit. Vnde Apo. 18. Sustulit vnus angelus fortis lapidē quasi molarem magnum, & misit in mare, dicēs, Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna, & vltra non inuenietur. Interpretatur autem Babylon confusio Hębraicè, & significat peccatores nullū ordinem seruantes, & religiosos nec regulam nec cerimonias seruantes, sed malum exemplum præbentes. Nota, de quolibet statu non tenenti ordinem suum dicitur, Babylon, id est confusio, quia cōfusio est contraria ordini. isti mittuntur in mare inferni, &c. De istis Iob 21. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendūt. Nota in bonis. Diuites in excessibus cibi, potus, & vestiū, & sic de alijs. Vnde mortuus est diues, & sepultus est in inferno. Lu. 16. Et notandum quod sicut in pomo sunt domicilia vbi sunt grana, sic in quatuor partibus terrę sunt quatuor cameræ.

Prima est infernus peruersorum.
Secunda est limbus puerorum,
Tertia est locus purgandorum,
Quarta est limbus patrum.

Et illa

Et ille dicitur sinus Abrahæ, in quem modò nullus intrat. Nota de limbo puerorum, quomodo est locus pro pueris cum originali peccato decedentibus & in inferno sepeliuntur illi peruersi. Sed dicitur in symbolo, Descendit ad inferna, quia sicut in cælo sunt nouem ordines angelorum, vt dictum est, sic in inferno sunt nouem carceres. Nam in principio mundi quando Deus creauit cęlū & terram, in cęlo simul creauit nouem ordines angelorū. De hoc vide sanctū Tho. in 1. parte. q. 61. articu. 3. & quarto. Nota de superiori ordine erat Lucifer. De hoc vide sanctum Tho. 1. par. quæstione 63. ar. 7. qui vidēs omnes creaturas inferiores se, superbiuit, volens ęquiparari Deo. O dicit, & dixit Deus, Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam, qui loquitur iniqua, &c. vt dicitur in Psal. 100. Tunc factum est præliū magnū in cælo, & ceciderunt sicut fulgur. Vnde, Videbā Satanā sicut fulgur de cęlo cadētem. Lucę decimo. Et qui erat altior ante casum in cęlo, fact⁹ est inferior post ipsum in inferno. Exēplum de lancea, in cuius cacumine esset vna grossa plūbata, & consequēter alię octo in eadem descendendo, semper grossior in descensu esset prior, sic in casu angelorum. Nota quia quanto gradus altior, tanto casus grauior. Et secundum quod descenderunt & reliquerunt nouem ordines angelorum in cælo, ita constituerunt nouem carceres in inferno. De quibus loquitur Iob. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt, scilicet ad carceres inferni secundum eorum demerita. Vnde, Quomodo cecidisti Lucifer qui mane oriebaris, Corruisti in terram qui vulnerabas gentes, Qui dicebas in corde tuo: In cęlum conscendam, supra astra dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascēdam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Veruntamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teq; prospicient. Isaię. 14. Nota qui te viderint, scilicet per peccatum, ad te inclinabuntur, scilicet ad tuos. Vultis scire qui sunt in primo carcere, qui est deputatus pro his qui fuerūt de ordine angelorum? homines voluptuosi, viuentes secundum desideria carnis sine pœnitentia. Lu. 13. Nisi pœnitentiá egeritis, omnes simul peribitis. In secundum carcerem descēdunt indeuoti, puta religiosi, &c. De quibus dicitur, Populus hic labijs me honorat, cor autē eorū longè est à me, &c. Isa. 29. & Matt. 15. In tertio carcere semper descendēdo, qui est deputatus pro his qui fuerūt de ordine principatuum, sunt incompatientes & immisericordes. In quarto, in quo sunt qui fuerunt de ordine potestatum, sunt impatiētes. In quinto, in quo sunt qui fuerunt de ordine virtutū, sunt discordes inuidi, qui nunquam habent pacem, nec in conscientia, nec cum proximo, & illi qui nolūt parcere, sed vindictam quærunt. In sexto, in quo sunt qui fuerunt de ordine dominationum, sunt tyranni, ma

gnantes, qui obtinent dominationes tyrannicè sine iure, & post no[n] faciunt iustitiam, sed consumunt pauperum bona, & deuorant pau peres. In septimo, in quo sunt qui fuerunt de ordine thronorum, sed descendunt prælati & præsidentes, qui vsurpant beneficia eccle siastica, possidentes ea per simoniam, sine pura & canonica electio ne vel prouisione & prouidentia Papę, quia non intrát per ostium, Io. 10. vendũt sacramẽta, nõ curant de animabus, sed tantũ de dena rijs. In octauũ carcerem, in quo sunt qui fuerunt de ordine Cheru binorum, descendunt dubitantes in fide, volentes arguendo proba re articulos, vnde cadunt in varios errores, & falsas opiniones, & ta les sunt fatui, velut qui vellet cum igne cádelæ probare florenos an sint de puro auro, quos debet reponere in bursa táquã probatos. Sic de articulis fidei probatis in tot fornellis doctorum, &c. Ideo tene re eos debemus in bursa conscientię tanquã veros. In vltimũ carce rẽ, in inferno, vbi sũt q. fuerũt de supremo ordine, scilicet Seraphimo rũ, descẽdũt blasphemi, taxillatores, &c. quos Lucifer terret. Reme diũ, si quis quenquã prędictorũ carcerũ incurrisset, demeritorię po test per tria opera euadere, scilicet per cordis cõtritionem, oris con fessionem, & operis satisfactionem. Ecce vera pœnitentia quæ du cit ad cælum. Pœnitentiam agite, &c. Matthæi 4. scilicet vt cùm de feceritis, &c. Secunda conditio mortuorum est, quod mortuorum quidam boni sunt, & nõ perfecti, quia multa peccata fecerũt & pœ nituerunt, tamen non condignè fecerunt, vt Maria Magdalena, quæ cõdignè & plenè satisfecit, tamen est regula theologię, quod contri tio quantumcunque parua sit, sufficit ad deletionem culpæ, & tales suscipiunt pœnitentiam à confessore, qui debet dare paruá, vt pos sint facere, aliter esset periculum, quia si daretur grandis pœni tentia, fortè non facerent eam. Et isti non sunt mali & peruersi, sed boni mediocriter, & tales vadunt nõ ad infernũ, sed ad purgatoriũ, vbi cùm fuerint purgati, vadunt ad paradisum, & de hoc sunt secu ri. Et quis portat animam? Dicunt aliqui quod diabolus: non est ve rum, sed angelus. Et dat exemplũ sanctus Tho. in quarto sentẽtia rum de duobus bellantibus. Finito bello victor ducit victum, & nõ e conuerso. 2. Petri. 2. A quo quis superatus est, huius & seruus est. Modò iste mundus non est nisi vnus campus, in quo militamus cõ tra diabolum, mundum, & carnem. Vnde militia est vita hominis su per terram. Iob. 7. Ideo quando bellum est finitum, & homo habet victoriam pœnitendo, quando anima exit à corpore, tunc diabo lus victus fugit, & angelus bonus capit eã, & pręsentat eã Christo, qui eam interrogat licèt sciat. Dominus interrogat iustũ & impiũ, inquit Psalmista. Tũc Christus mittit eam ad purgatoriũ pro cõdig na pœnitentia. Iustus dominus, & iustitias dilexit, equitatẽ, &c. Et portatur ab angelo non à diabolo, quia victus est diabolus, & an gelus

gelus bonus custodit eam, & consolatur dicendo ei quod habeat patientiam, & quod suffragio amicorum liberabitur, &c. Vnde angelis suis mandauit de te, &c. vt custodiant te, &c. In manibus portabunt te. Psal. 90. & sic consolando portat eã dicendo, O sancta anima habeas patientiam, & ego veniam & portabo te ad paradisum. Et ibi, hoc est in purgatorio, purificatur sicut aurum & argentum. Aut. In igne probatur aurum & argentum, homines verò receptibiles in camino humiliationis. Eccle. 2. In igne, scilicet purgatorij, aurũ, id est, charitatiui, quia aurum est preciosius metallo, sic inter virtutes est maior charitas. 1. ad Cor. 13. & argentum, id est fideles in nullo articulo dubitantes. Et sicut aurifaber non intromittit ferrum nec plũbum in suam fornacem, sic in purgatorio non intrabit ferrum duræ obstinationis, nec plumbum hominum impœnitentium, sed aurum charitatis, & argentum fidelitatis. Nota, receptibiles actiuè & passiuè, scilicet apti nati ad recipiendum gloriam actiuè, vel purgationem passiuè, quia impœnitentes non sunt apti nati recipere, nec purgationem, nec gloriam, & completa pœnitentia euolant ad gloriam per gratiam quam fecit eis Deus. Vnde, Gratia Dei vita ęterna. Rom. 6. Ibi est gratia ablatiui casus, id est, per gratiam gratum faciẽtem, quia ex illa gratia quam dedit & facit Deus eis in purgatorio grati efficiuntur, & per consequens vadunt ad gloriam. Vnde Prou. 11. Mulier gratiosa, id est, anima grata facta inueniet gloriam. Item receptibiles, id est, apta nata recipere suffragia ecclesię, parentum vel amicorum: animæ verò damnatorum sunt incapaces. Exemplum de membro abscisso, quia licèt homo comedat vel bibat, illud membrum non recipit commodum, sic tota Christianitas non est nisi vnum corpus, & habet plura membra corporis, & quodlibet habet suum officium distinctum, vt caput nescit comedere & bibere, regit tamen alia membra: sic in Christianitate caput sunt domini temporales, qui debent regere, oculi sunt prælati ecclesiæ. Sicut in vno corpore multa sunt membra, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo ad Rom. 12. Illi qui sunt in inferno sunt membra Christi, sed quia abscissa sunt, non recipiunt commodum ab illis membris coniunctis. Exemplum de illo qui tibiam habet fractam & abscissam, si comedat vel bibat, nihil prodest tibiæ, sic de damnatis abscisis. Vnde mortuo homine impio, nulla erit vltra spes. Prouerb. 11. Impio, qui non habet pietatem de se pœnitendo, &c. Contra illos qui dicunt quod bona eis prosunt minuendo eorum pœnam, hoc non potest esse verũ, quia tantum diminui posset, quod nullam pœnam haberent, & sic saluarentur, quod est falsum. Vnde ecclesia cantant, In inferno nulla est redemptio. Quid ergo oramus pro dãnatis nescientes? Ecce ꝙ dicit Christus, Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super eũ pax vestra, sin

Probatur ducẽdo ad impoßibile quod nostra suffragia dãnatis nõ prosint.

autem,ad vos reuertetur. Lu. 10. Ideo qui vultis dicere missas, noli-
te eas vendere pro precio, quia essetis vt Iudas, qui triginta denarijs
vendidit Christum dicens, Quid vultis mihi dare, & ego cum vobis
tradam? Et qui facitis pro defuncto preces ad Deum fundere, debe-
tis eligere bonum sacerdotem, quia vt dicit Greg. Cùm is qui dis-
plicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouo-
catur. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt
à peccatis soluantur. 2. Macha. 12. De illo autem qui recipit eleemo
synam, & an bonus vel malus est nesciat, homo debet præsumere
quod sit bonus, &c. Tertiò aliqui etiam decedunt ex hac vita vt bo-
ni & perfecti, & isti sunt qui licèt multa peccata cōmiserunt, tamen
habuerunt tantam contritionem quod est sufficiens ad remissionē
pœnæ & culpæ, & fecerunt pœnitentiam non solùm illam confesso
ris, sed etiam nocte surgebant, orabant, vigilabant, audiuerunt mis-
sam, sermones, &c. Ita quod bona quę fecerunt sunt maiora quā ma
la. Tales enim statim euolant cum societate magna angelorum Dic
practicè quod quando corpus moritur, angelus est præsens, & tunc
In momento ascendit cælum, & Christo & virgini Mariæ annun-
ciat gaudium quod habent de tali, qui bene vixit. Christus tamē &
virgo beatissima bene sciunt, sed Christus tamen vult interrogare.
Et tunc angelus, Domine ecce anima talis est in puncto mortis, be-
ne vixit, fecit pœnitentiam, &c. Qualis laus laudari ante Deum per
os angeli. Aucto. Si fuerit pro eo angelus loquens, vnus de milibus,
vt annunciet hominis æquitatem, miserebitur eius & dicet, Libera
eum vt non descendat in corruptionem. Iob 33. Et mittit Deus ange
lum suum, non vnū sed multos, vt fugiant dęmones præsentes. Tūc
anima exit tota lucida, pulcherrima, sed verecunda siue morigerata,
sicut sponsa quæ esset simplicis status, immo si esset sponsa regis
pulcherrima & bene ornata, tamē propter aspectum ducum & prin
cipum est verecūda & composita. Sic de anima quādo relinquit tur-
pem habitum corporis, & induit habitum gloriæ, & portatur ab an
gelis. Vnde Lu. 16. Factum est vt moreretur mēdicus, & portaretur
ab angelis in sinum Abrahæ, non ab angelo, sed ab angelis. Et quan
do intrat paradisum, & transit primò per primum ordinem, s. ange-
lorum, & si vixerit in pœnitentia gaudent angeli & congratulantur
ei, quia in eorum ordine cum eis debet stare. Vnde dico vobis, Gau-
dium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Lu.
decimoquinto. Et si cum pœnitentia habuit magnam deuotionem,
ascendit ad secundum ordinem angelorum, & congratulantur ei,
quia debet ibi manere cum eis. Et si fuit liberaliter misericors erga
pauperes ascendit ad tertium ordinem, scilicet, principatuum, & sic
de alijs ordinibus.

Domi-

Dominica decima post Trinit. *Sermo I.*

Rat quotidie docens in templo. Verbum hoc habetur textualiter. Luc. 19. & officialiter in euangelio hodierno. Sermo præsens erit de sancto euangelio huius dominicæ, cum adiutorio diuino habebimus multas bonas doctrinas ad correctionem peccatorum, & informationē virtutū & consolationem animarū. Sed quia nulla doctrina habet virtutem, in saluationem sine gratia Dei, ideo primò salutetur virgo Maria, &c. In isto sermone cogitaui tenere modum ædificatorium, qui primò ponunt fundamentum firmum & fortè, deinde ædificant cameras ad habitandum. Ita volo facere. Primò ponā fundamentum forte, firmius cælo & terra, quod est verbum euangelij, de quo Christus, Cęlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Lu. 12. Posito isto fundamento, ædificabo cameras spiritualium doctrinarum pro animarum habitatione. Nota historiam euangelij. Dicit beatus Lucas, qui recitat euangelium hodiernum, quod cùm Christus appropinquaret Hierusalem vbi tunc fiebant festa magna, & tripudia, videns Iesus ciuitatem fleuit super illam. Ratio, quia cogitabat & considerabat eius futuram destructionem, & mala quæ Christus sciebat ei vētura, ideo fleuit dicēs, Quia si cognouisses, scilicet, tribulationes venturas tibi, & tu supple fleres sicut ego, & modò lætaris. Et computauit septem mala ventura ciuitati Hierusalem, dicens: Venient dies in te, id est, contra te, quia sicut abundabant & comedebant &c. ita venturum erat tēpus quo præ fame matres comederunt filios, & obstetrices lectum, in quo nascuntur filij & pueri, & biberent vrinam. Item fuit maxima mortalitas inter eos tempore Titi & Vespasiani, qui obsederunt ciuitatem intantum quod Iosephus dicit, quod nō poterant sepelire corpora, sed proijciebant de muro in fossatum, & intantum repleuerūt fossatum quod ascendebāt æqualitatē muri. Ecce quare dicit Christus, Venient dies in te, id est, contra te. Secundò circundabunt te inimici tui vallo, hoc fuit in obsidione completum, quando Titus & Vespasianus fecerunt extra in circuitu Hierusalem fossatum & murum, ne aliquis Iudæus posset fugere & euadere. Tertiò circundabunt te, sup. inimici tui, tot gentes erant quod circuibant & circundabunt ciuitatem. Quartò & coangustabunt te vndique bellando balistis, bombardis, &c. Quintò, ad terram prosternent te, s. murū, templū, domos, & turres. Sextò, & filios tuos qui in te sunt, sup. prosternēt occidendo duplici ratione. Prima ex morte Christi. Secunda, quia Iudæi ex auaritia biberunt aurum, vt ipsum conseruarent, quod sciētes Romani, occidebant eos, vt haberent aurum. Pauperes Iudæi qui non habebant aurum vendebantur triginta pro vno denario, sicut ipsi vendiderunt Christum Iesum pro triginta

denarijs. Septimò quia non relinquẽt in te lapidem super lapidem. Et nónne prius dixit prosternent te? Respondeo quod sic. Quare ergo dicit, non relinquent, &c. Solutio, quia plus vult dicere, quia non solùm diruerunt domos, &c. sed etiam fundamenta duplici ratione. Primò, quia Iudæi in fundamentis absconderãt aurum, ideo Romani, &c. Secundò vt nunquam ciuitas reædificaretur, quia dicit Gregorius quod ista ciuitas Hierusalem, quæ modò est, non est in loco vbi erat alia, quia tunc sepulchrum Christi erat extra ciuitaté, & modò est in medio ciuitatis. Ecce septem mala ventura Hierusalem propter quod Christus fleuit & assignauit rationẽ dicens, eo, id est, propter hoc quia non cognouisti tempus visitationis tuæ, scilicet, illius quando deus pater misit filium suum incarnatum ad prędicandum & redimendum genus humanum. Et sic fiendo intrauit Hierusalem & templum, in quo inuenit mercatores ementes & vendentes. Dicit Ioan. euang. quod fecit flagellum de funiculis, & incœpit percutere illos, & eijcere de templo dicẽs, foras traditor, quia dicit sacra scriptura quod domus Dei est domus orationis, vos auté fecistis illam speluncam latronum. Quare illi econuersò non percusserunt eum, &c. Solutio, quia dicit Hier. quod de facie Christi procedebant quidam radij splendoris. Ideo isti territi fugiebãt. Pòst hoc prædicauit in templo. Hoc dicit thema. Erat quotidie docens in templo, prædicando quid debebant credere & facere. Prędicabat de gaudijs paradisi, vt illa appeterent, de pœnis inferni, vt illa timerent, de bonis mundi, vt illa despicerent: ecce fundamentum positum. De quo Apostolus, Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Glo. id est fides Iesu Christi. 1. Corinth. tertio. Modò super hoc fundamento volo ædificare tres cameras pro animarum nostrarum habitatione. Prima erit in principio. Secunda in medio. Tertia in fine. Prima dicitur humana c mpassio. Secunda diuina cognitio. Tertia paterna correctio. De tertia loquitur thema, Erat quoti. &c. Prima ergo dicitur humana cõpassio quæ ostẽditur de Christo, quia naturale est homini habere compassionem de proximo, quantumcunque tu sis diues, quando tu vides pauperem, habes de eo compassionem, quia naturale est, aliàs degenerares. Item si tu homo es satiatus, compateris esurienti, si tu es indutus, nudo, &c. nisi sis diabolicæ cõditionis. Si tu es sanus, habes compatientiam quando vides proximum infirmum. Si tu habes prosperitatem, compateris proximo infirmo tribulato, quia ista compassio naturaliter venit. De ista compassione dicit Iob de se, Ab infantia creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum. Iob trigesimoprimo. Ecce quod naturaliter venit compassio, & quia Christus de virgine Maria assumpsit humanitatem veram, etiam assumpsit humanam cõpassionem,

nem, quæ ostenditur in principio Euangelij hodierni cùm dicitur: Cùm appropinquaret Iesus Hierusalem, vidēs ciuitatē fleuit super illam. Moraliter habemus hîc quatuor doctrinas, & sic camera erit quadrangularis.

Prima est de iustitia facienda,
Secunda est de eleemosyna exhibenda,
Tertia est de pœnitentia agenda,
Quarta est confidentia in Christum habenda.

Prima tangit dominos populorum & iudices. Secunda tangit diuites. Tertia peccatores. Quarta tangit pœnitētes. Prima ergo doctrina tangit dominos & iudices qualiter debent facere iustitiam. Nā si iudex cōdemnat aliquem, debet fieri cum fletu & compassione. Christus vt iudex & dominus viuorum & mortuorū. Act. 10. dederat iustam sententiam, quod illa grandia mala venirent ciuitati Hierusalem, tamen ex alia parte ei compatiendo flebat. Vnde si tūc apostoli interrogassent eum, dicendo, Domine, & quare fletis sic? Respondisset, Ex malis & tribulationis ciuitati venturis. Domine, & quis condemnabit eam nisi vos? Vos enim vultis quod ita fiat, & iustè. Respondisset Christus, Verum est, sed tamen flexo ex cōpassione, ad ostendendum iudicibus, assessoribus, & dominis, quod quando habebunt aliquem condemnare, compatiantur ei flentes ex compassione. Talis est benedictus quādo dicit, Domine, leges vestræ & ordinationes cogunt me vt faciam iustitiam, sed domine ex alia parte compatior imagini vestræ. O miser, iste suspenditur, quia fecit vnum homicidium vel proditionē domino. Et ego dominus, vel iudex, vel assessor, vel procurator, seu accusator, tot homicidia feci secretè, quia si fuisset scitum, sicut de isto, fuissem iam combustus vel occisus. Tot proditiones feci domino nostro Iesu Christo, cui promisi fidē in baptismo, quo nō obstante, tamen magis feci voluntatē diaboli. Item si suspendetur vel condemnabitur latro, &c. bonus iudex ei cōpatiatur dicendo, Et ego miser qui ex rapina, vel vsura, vel ex furto secreto, vel ex retentione salarij seruorum, vel decimarum, vel ex mortuis malè emendo vel vendendo tāta furatus sum, fortassis magis merui mortem, O domine, magnus latro condemnat minorē, O domine, parcatis mihi. Idem si condemnatur ex adulterio, vel de defloratione, vel raptu, siue incœstu. Ecce quare Christus fleuit dando doctrinā iudicibus. Istam doctrinā ostendebat Christus Iudæis, vt legitur Ioan. 8. de quadā muliere iuuencula, in adulterio inuēta, quia diabolus qui facit peccare, ducit peccatum ad lucē, quæ ducta fuit per iudices ad Christum, quæ secundū dei legem meruit mortē. Qui dixerunt Christo quid esset faciendū. ¡Videns Christus quod non habebāt compassionem, sed cum tumultu res agebatur contra eam, dixit, Qui sine peccato est vestrū, primus in ipsam lapidem

mittat. Io. 8. Et inclinauit se Iesus, scribens in terra. Dicunt docto-
res quod in illa scriptura oẽs videbãt sua grauissima peccata, in quo
ostendit iudicibus ꝙ quando condemnãt alios, recordentur de pec
catis suis, & compatientur sententiato. Istam doctrinã seruauit ma
gnus rex, scilicet Iob, qui fuit rex, vt patet Iob 19. vbi dicitur. Spo-
liauit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo. Flebã quõ
dam super eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea paupe
ri. Iob 30. Secunda doctrina est de eleemosyna exhibẽda. Ista tãgit
diuites, quia eleemosyna etiam cum compassione exhibenda est.
Nam Christus veniens Hierusalem, exhibiturus eleemosynas do-
ctrinarum, & operum misericordiæ, tam spiritualium quam corpo-
ralium, curãdo infirmos. Nam maior misericordia fit cæco sibi dan-
do visum quã vnum florenũ, & sic de alijs. Prius fuit motus compas
sione. Quia videns ciuitatem fleuit, &c. dans doctrinã diuitibus, ꝙ
primò debent facere eleemosynam pauperi de corde quàm de bur-
sa, cõpatiẽdo suę paupertati & necessitati. Ecce secũda ratio, quare
Christus fleuit cogitãdo quot pauperes erant in Hierusalem de bo
na vita, de sanctitate, de deuotione quot pauperes de sanitate, visu,
verbo, auditu, &c. Plus valet denarius datus isto modo, quã floren⁹
aliter datus de bursa & non corde. Nota modum faciendi, quẽ ostẽ
debat mater magistri Vincentij filijs suis, &c. Ideo dicit scriptura,
Estote cõpatientes. Ecce quomodo incipit à corde fraternitatis, a-
matores, misericordes, modesti, humiles. 1. Pe. 3. Tertia doctrina est
de pœnitentia agenda. Ista tangit peccatores, qui cum fletibus de-
bent confiteri peccata sua. Hoc ostẽditur, quia cùm nunquam lega-
mus Christũ risisse, tamen legimus Christũ multoties fleuisse: Ideo
veniens Iesus Hierusalem & ad templum, fleuit, vt ostenderet tibi
peccatori quãdo venis ad ecclesiam ad cõfitendũ ꝙ plores, dicẽdo,
O miser, quot mala feci ego? feci hoc & hoc, &c. Sunt multi miseri
vtriusque sexus, qui ridendo veniunt ad confessorem, dicendo: Do-
cetis me, quid feci ego, oblitus sum, non recordor de aliquo pecca-
to. Sed si cõfessor esset cautus, tali diceret, Quid dicitis mihi de vici-
na vestra? Talis diceret omnia peccata illius, nõ solùm mortalia, sed
etiã venialia, & de suis nõ recordatur. Hoc nõ debet dici confessio
nec pœnitẽtia, sed truffa, quia plorando debent dici pecccata. Ratio,
Nõ est aliquis puer, qui si cadit in luto, quãdo videt se turpatũ quin
ploret, & deplorando venit ad matrem, & tu miser quoties cecidisti
in luto luxuriæ & corruptionũ? Ideo debes plorare, & plorando ve
nire ad matrẽ, s. ecclesiam, ad confitendum. Ideo Christus, Beati qui
nunc fletis, s. confitẽdo peccata, quia ridebitis in gloria. Veruntamẽ
væ vobis qui nunc ridetis, quia flebitis. Luc. 6. Quarta doctrina est
de confidentia in Christum habenda, & ista tangit pœnitentes, qui
iam sunt extra peccata, quibus ostẽdit Christus quod pœnitẽs de-
bet

bet confidere de eo quãdo fleuit. Quando iudex est durus & austerus, non habetur confidentia de eo, ſed quando eſt benignus, dulcis, compatiens, vt pater filijs, confidendum eſt de eo, & non deſperandum. Ideo Apoſtolus Non habemus pontificem, qui non poſsit cõpati infirmitatibus noſtris, tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Heb. 4. Not. Adeamus, quia multũ diſtas à Deo. Quot peccata mortalia habes? tamen per quatuor paſſus potes ad Chriſtum accedere. Primò per contritionem. Secundò propoſiti emendatione. Tertiò confeſsione. Quartò pœnitentiæ acceptione. Ideo dicit, Adeamus, ſ. iſtis quatuor paſsibus cum fiducia, &c. Ecce prima camera quadrangularis ædificata quieſcatis in ea. Secunda camera dicitur diuinalis cognitio. Propriè propriũ eſt deo & nulli alteri cognoſcere illa quæ ſunt totaliter futura. Notanter dico totaliter, quia aliqua ſunt futura nõ totaliter, ſed particulariter, quia licèt ſint futura, tamen in ſuis cauſsis iam ſunt præſentia. Ideo aſtrologus cognoſcit quod hyems erit pluuioſa, quia cognoſcit in cauſsis. Item medicus cognoſcit mortem infirmi propinquam, quia eam cognoſcit per cauſſas. Sed illa quæ ſunt futura, & nullam habent cauſſam naturalem præſentẽ, niſi ſolùm volũtatem diuinam, nõ ſciuntur niſi à deo, & cui ipſe voluerit reuelare. Ideo Eſa. Annunciate quæ ventura ſunt in futurũ, & ſciemus, quia dij eſtis vos. Eſa. 41. Modo certũ eſt quod illæ ſeptem tribulationes, quas Chriſtus dixit vẽturas ciuitati Hieruſalem, non habebant aliquam cauſſam naturalem, nec in cælo nec in elementis, ſed erant totaliter futuræ. In quo oſtenditur diuina cognitio in Chriſto, qui prædictas tribulationes futuras cognoſcendo, & reuelando, & manifeſtando dixit, Venient dies in te, &c. Myſticè omnia iſta ſeptem mala in fine hominis impœnitentis ſunt ventura. Primũ venient dies in te, id eſt contra te, ſcilicet in ſenectute, quando homo eſt iuuenis omnia ſunt pro eo, ſed quando eſt ſenex, ſunt contra eum. Oculi in ſenectute ſunt cõtra eum, quia non videt, aures quia non audit, dentes, guſtus, caput, & brachia tremunt, ſtomachus dolet, dies eſt contra eum, quia non poteſt laborare, nox quia non poteſt dormire. Sed diceres Eſt ne hìc aliquod remedium? Solutio. Non, niſi illud, quod dicit ſcriptura. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ. Et declarat, Antequam veniat dies afflictionis, ſcilicet ſenectus, & appropinquent anni de quibus dicas, Non mihi placent Eccle. 12. Poteſtis hìc notare magnam ſtultitiam quæ eſt in iuuenibus mundi, dicentibus, Vadat ille ſenex ad eccleſiam, quia quando ero ſenex faciam pœnitentiam. O magna ſtultitia. Tunc vis agere poenitentiã quãdo nõ poteris. Talibus accidit vt illi homini qui habebat duo animalia, vnum bonũ & forte,

aliud debile & exhaustum, & volebat quod debile portaret magna onera, & fortè incederet sine onere, &c. Iumentum bonum & forte est corpus iuuenis, debile & exhaustum corpus senis, quod non potest portare onera, & vos dicitis quod sibi imponetis onus. Dicit religiosus, quando ero senex seruabo regulam. Idem de clerico, laico, & muliere. Secundum malum tangit, cùm dicit, Circundabunt te inimici tui vallo. Hi sunt dolores mortis. Dolores inimici, qui circundant morientem. Quãdo homo est sanus, si patitur in vno membro, valet in alijs, sed in morte tãtus est dolor quod in nullo valet. Verbi gratia. Magnus dolor est si abscindatur digitus. Ratio, quia anima quæ extẽdit radices suas per oẽs partes, habet dimittere illam partem, & restringere se. Modò cogitate in morte, quando anima se eradicat de omnibus ossibus, neruis, & pulpis, sicut si per aliquã potentiã arbor nucis euelleretur radicitùs, qualis dolor tunc debet esse in moriente. Ideo dicit philosophus, Omnium terribiliũ terribilissimum est mors. Ecce quare dicit, Circundabunt te inimici tui, &c. Ideo Dauid in persona morientis dicit, Circundiderunt me dolores mortis, &c. Psal. 17. Tertiũ malũ tangitur ibi, circũdabunt te. Ecce occursus & obsessio dæmonũ in morte impœnitentis. Quando est in extremis vltra dolores, veniunt ibi dæmones in circuitu; & qualiter euadet misera anima? Nota similitudinẽ de nemore, in quo esset perdix abscondita, & in circuitu essent centũ & mille canes, in aëre autem totidẽ falcones, & homines cum baculis percutientes in nemore, vbi est misera perdix, quid faciet? quia si exit, statim capietur. Ita est de anima. Cogita quod corpus sit nemus, anima vt perdix in eodẽ abscõdita. Canes in circuitu sunt dæmones, qui sunt in terra. Falcones sunt dæmones qui sunt in aëre, vt atomi in radio solis. Homines pungentes cũ baculis sunt dolores pungentes, vt anima exeat, & non potest ibi manere. Ecce misera anima, in quali pressura est in morte. Vos nõ videtis, sed multi sancti hoc viderunt. Ideo de impœnitente dicit scriptura, Infernus subter te conturbatus est, scilicet in morte tua, in occursum aduẽtus tui suscitauit tibi gigantes. Esa. 14. Quartum malum ostenditur ibi, & coangustabunt te vndique. Ecce discretio & diffinitio iudicij. Boni angeli non permittunt quod dæmones ducant secum animam, quousque in iudicio sit data sententia à Christo iudice, quantumcunque sit mala. Ideo veniunt dæmones animam accusantes, dicendo omnia peccata quæ fecit, etiam secreta. Et Christus inquit animæ, Audis quanta aduersum te dicunt testimonia? Et illa obmutescit. Et Christus ad angelum bonum inquit, Quid dicis de ea? Et angelus inquit, Iste fuit ita malæ conditionis, quod noluit facere pœnitentiam, noluit vti medicinis vestris contra peccata, nolebat confiteri, nec communicari semel in anno, non sanctificabat festa, nolebat dimittere iniurias, nec restituere ablata.

ablata. Deinde dicit Christus patriarchis, Et vos vultis eum habere in societate? Respondent, non domine. Nos sumus misericordes & iste crudelis. Et vos prophetæ? Non domine. Nos sumus deuoti, & iste indeuotus. Et vos Apostoli? Qui respōdent & dicunt, absit. Nos sumus charitatiui, & iste sine charitate. Et vos martyres? Nō domine. Nos sumus patiētes, & iste impatiens & vindicatiuus. Et vos cō fessores? Non domine. Nos fecimus pœnitētiam, & iste fuit impœnitens. Et vos virgines? Non domine. Iste fuit luxuriosus & corruptus. Ecce qualis angustia animæ ex dæmonum accusatione, & sanctorum & angelorum refutatione. Et potest dicere bene misera anima. Angustiæ sunt mihi vndique. Dan. 13. Quintum malum tangitur ibi, Et ad terram prosternent te. Ecce detrusio in infernum, quia data sententia à Christo, anima captiua recipitur à diabolis. Animæ autem & angeli habent omnia membra, vt corpus, sed sunt spiritualia, & prosternunt eam ad terrā. De quo Iob 10. Terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, &c. Sextum malum tangitur ibi, & filios tuos qui in te sunt. Ecce destructio generationis. Si quæratur, Quod malum est filiorum ex peccatis parentum, &c. Dico quod peccata propria parentum non nocent filijs, nisi fiant filij in illis participantes. Sicut de peccato vsuræ, ex quo non solum pater damnatur, sed etiam mater, quæ relictis pecunijs & bonis, ornari voluit ex illis, & etiam filij recipientes hæreditatem de vsura, & etiam recipientes dotem damnabuntur, similiter notarij & testes, vsurę cooperantes. Nam vocabūtur in æternum semen pessimorum. Præparate filios eius occisioni in iniquitate patrum eorū. Non consurgent, nec hæreditabunt terram, nec implebunt faciem orbis ciuitatum. Et consurgā super eos, dicit dominus exercituum, & perdā Babylonis nomē, & reliquias, & germen, & progemen, dicit dominus. Et ponam eam in possessionē hericij, & in paludes aquarum, & scopabo eam scopa terens, dicit dominus exercituum. Esa. 14. Septimum malum tangitur ibi, & non relinquēt in te lapidem super lapidem. Ecce dissipatio diuitiarum, quia de bonis vsurariorum nihil remanet. Ecce quid dicit Dauid, Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani. Et transiui, ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Psal. 36. Nota, vidi impium, scilicet vsurarium. Impius diceretur, qui se cum vxore & filijs proijceret in ignem. Ita facit impius, s. vsurarius, in ignem inferni se proijciens. Ratio omnium istorum malorū subditur ibi, Eo, id est, propter hoc, quia nō cognoueris tempus visitationis tuę. Visitat deus dupliciter. Inuisibiliter in corde per compunctiones, & visibiliter per publicas prædicationes, & per fraternas correctiones. Ideo Iob 10. Visitatio tua custodiuit spiritum meū. Ecce secūda camera. Tertia camera dicitur paterna correctio.

Quando pater diligit filios, non patitur quod sagiones ipsos corri-
gant à defectibus, sed ipse cum virga corrigit, & ideo præcipitur in
scriptura diuina, Patres nolite ad iracundiam, sup. dei, prouocare fi-
lios vestros, sed educate illos in disciplina & correctione domini,
ad Ephesios. 6. Ita fecit Christus quando intrauit templum, & inue
nit in templo vendentes oues, & bones, & columbas, & numelarios
sedentes. Et cùm fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit
de templo, oues quoque & boues & numulariorum effudit æs, &
mensas subuertit, & his qui columbas vendebant, dixit, Auferte ista
hinc, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis, &c.
Correxit eos dominus. Et iste modus correctionis ostenditur Ioan.
secundo. Moraliter non legitur in tota biblia quod Christus per-
cussit aliquem, nisi hic in isto puncto. Multa peccata erant in ciui-
tate Hierusalem, sed non legitur quod manibus correxit eos, sed o-
re reprehendendo, nisi hic. In quo potestis notare quantum displi-
cet deo quando in ecclesia fiunt aliqua quæ non debent fieri, sicut
faciunt nonnulli, qui volunt in ecclesijs chorizare, in vigilijs & nu-
ptijs, ad malum finem veniet tale matrimonium. Non sic Dauid fa-
ciebat, sed magno timore intrabat domum domini, di. Ego autem
in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum tuam, adora-
bo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Psalmorũ quinto. Et
vos intrastis tripudiando, &c. Item non debetis, vt quidam faciunt,
comedere & bibere, & inebriari in ecclesijs, in confraternitatibus.
Ideo Apostolus, Nunquid domos non habetis ad manducandũ &
bibendum, aut ecclesiam dei contemnitis, & confunditis eos qui
non habent? primæ ad Corinthios vndecimo. Ideo auisamini, ne
fortè irascatur zelus dei ad corrigendum. Item aliqui vadunt in cir-
cuitu ecclesiæ dum dicitur officium, ad respiciendum mulieres, isti
de ecclesia faciunt lupanar. Item ab aliquibus fiunt in ecclesia ma-
trimonia clandestina, quando non possunt loqui cum muliere in
domo, timore viri vel amicorum veniunt ad ecclesiam, &c. Item
fiunt aliquando ab aliquibus in ecclesia mercationes, quia quando
estis in missa, loquimini de ferijs, & foro, &c. Cùm tamen sub silen-
tio debeatis esse in ecclesia. Ecce Christus quare cum manibus vo-
luit corrigere peccata quę fiebant in domo dei, ostendens quod ista
peccata sunt grauissima & destructiua Christianitatis. Ideo Dauid,
Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ
tuæ. Psal. 25. & August. In oratorio, id est, ecclesia, ab orãdo, scilicet
dicta, nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, vnde nomen acce-
pit. Ideo dicit Christus, Domus mea domus orationis vocabitur
postquam autem correxerat eos manibus, voluit eos corrigere ver-
bo, quia erat quotidie docens in templo. De

De eadem Dominica suprà decima post Trinit.
Sermo II.

Iuisiones ministrationum sunt, idem autē dominus. Verbū istud habetur originaliter. 1. Cor. 12. & recitatiuè in epistola currentis dominicæ. Pro declaratione huius verbi, & introductione materiæ prædicādæ sciendū ꝙ regula est & doctrina in sancta theologia, ꝙ omnia quæ fiūt in hoc mūdo à deo, mediātibus secūdis caussis, potest Deus facere per seipsum immediatè. Operatur enim Deus aliquando mediātibus caussis, vt faber ferrarius mediātibus instrumētis, & lignarius mediāte axia & serra. Ita Deus mediantibus creaturis operatur, sed per se, sine creaturis, posset eadem facere. Nō sic de fabro ferrario & lignario, quia sine instrumētis non possunt operari. Nō est sic de Deo. Verbi gratia. Dicūt philosophi & etiā theologi, quod Deus mouet cęlos & solem ab oriente in occidentem, & econuersò, & etiam stellas per angelos, quos philosophi vocant intelligentias. Omnia ista posset deus facere per se sine angelis. Itē deus illuminat istum mundum mediante sole, qui illuminat, calefacit, & facit fructificare, ita Deus posset per se sine sole. Maximum enim est suum posse. Item Deus dat nobis tonitrua, pluuias, & fulgura, mediātibus nubibus, & Deus huiusmodi per se facere posset, &c. Item facit nauigare maria mediantibus nauibus, & sine his posset Deus per se. Item dat nobis panem & vinum mediāte labore hominum, dat fructus mediantibus arboribus, per se posset. Item multiplicat creaturas humanas per generationes, hoc posset Deus aliter. Idem dat sanitatem infirmis, medicis mediātibus & purgationibus, &c. sine hoc posset Deus per se. Item dat scientiam, mediantibus libris, magistris, doctoribus, sine hoc posset deus dare per se. Patet ergo regula generalis. Quidquid deus facit mediātibus secūdis caussis, potest & per se. Ratio, quia nulla creatura nec caussa habet potestatem nec virtutem in cælo nec in terra, nisi quātum Deus sibi dat. Si habemus bonum tempus, sanitatem, prosperitatem, & abundantiam, nec grates nec gratias soli, vel lunę, stellis, vel creaturis dicatis, sed Deo. Ideo Apostolus, Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum amē. ad Ro. 11. Modò licèt Deus potest hęc facere sine ministris, tamen in gubernationē mūdi vult tenere modum regis, qui in suo palatio & regno habet multos ministros, & sicut nō est nisi vnus rex in palatio: ita non est nisi vnus Deus in hoc mūdo, qui licèt posset omnia per se, vult tamen habere ministros. Ideo dicit thema, Diuisiones, id est, distinctiones ministrationum sunt, idē autem dominus, id est, deus. Notaui septem gradus seu differentias ministrorum in domo Christi ad instar regis. *Regula in theologia*

Primi sunt portarij ostiorum,
Secundi dispensatores bonorum,
Tertij coquinarij ciborum,
Quarti seruitores ferculorum,
Quinti fistulatores instrumentorum musicorum,
Sexti eleemosynarij fragmentorum,
Septimi cubicularij lectorum.

Modò quilibet nostrum videat quod officium istorum habet, quia si aliquod istorum nõ habetis, nõ estis domestici Christi, & in fine poterimus dicere cõcludendo, Diuisiones autẽ istorum sunt, idẽ autem dominus. Primo ergo in domo regis primus gradus ministrorũ est portariorũ. Ita in domo Christi, s. in hoc mundo, prima differentia ministrorum est portariorũ. Qui sunt isti? Videndo officiũ portariorum videbimus qui sunt portarij in domo Christi. Officiũ portariorũ est portare virgã, & indignos eijcere ne intrent palatiũ, & dignos admittere & custodire. In hoc cognoscitis qui sunt portarij in domo Christi. Portarij sunt domini temporales, imperator, reges, duces, comites, &c. quomodocunque dicantur, officiũ habent portariorum, quia portant virgam in manu, s. potestatem à deo, quia dicit scriptura, quod nõ est potestas nisi à deo. ad Ro. 13. Ideo nõ debent admittere in ciuitatem, villam, seu cõmunitatem, nisi quod bonum est, & debent expellere ab eadẽ quod malum est, signãter peccata notoria, quæ sunt in destructionem communitatis. Secũs de secretis, quæ non cadunt in iudicio hominum.

Primum peccatum est de inuocatione diabolica, quod exercetur à diuinis, &c. quando est notorium,

Secundum est de blasphemijs generalibus, talia peccata non sunt secreta communiter. Ideo prouideatur,

Tertium est fractio festiuitatum, quando fit notoriè, secùs si fiat secretè,

Quartum est ludus taxillorum, rapina est ac si duo vel tres latrones, &c.

Quintum est lupanaria specialia. Quæstio fit inter doctores an lupanaria sint sustinenda, &c.

Sextum est de societatibus criminalibus, scilicet cum infidelibus.

Ideo separentur, & prouideatis vos portarij qui habetis potestatẽ, aliàs dãnati estis. Melius esset vobis esse porcorũ custodes, si negligẽtes estis, quã rectores, iudices, vel gubernatores. Si timetis, dimittatis officiũ. Ecce primũ officiũ in domo Christi. De istis dicit scriptura. Ianitores verò per portas singulas obseruabãt, ita vt nec puncto quidẽ descẽderẽt à ministerio. 2. Parali. 35. Secũdi sunt dispẽsatores bonorũ. Isti sunt presidẽtes ecclesiastici, quorũ papa est maior, deinde cardinales, patriarchę, archiepiscopi, episcopi, & animarũ curati, qui claues ecclesię habẽtes debẽt ecclesię domesticis dispẽsare, s. sacramenta. Ideo dicit Christus, dispẽsatori primo, Tibi dabo

claues

claues regni cælorum. Mat. 16. Hoc ſimpliciter dicitur de abſolutione. Antiquitùs Iudæi confitebantur. Auct. Vir ſiue mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis, quę hominibus ſolēt accidere, & per negligentiam tranſgreſsi fuerint mandatum domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum. Num. 5. Item, Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur, qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequitur. Prou. 28. Nota, qui abſcōdit ſcelera, ſ. ſacerdoti, quia peccata non poſſunt abſcondi à Deo, illi non obtinebant abſolutionem. Sacerdos orabat pro eis, ſed nō abſoluebat eos, qualis dolor, ac ſi vobis modò facta confeſsione diceret confeſſor, non poſſum vos abſoluere, qualis triſtitia? Sed modò Deus commiſit claues prælatis & clericis, vt poſsint abſoluere à peccato. Sed vnde hoc? quia remittere peccata propriū eſt Deo. Quis poteſt peccata dimittere niſi ſolus Deus? Mat. 2. Dico quod hoc poſſe noluit Deus concedere antiquis hominibus, quia nondū receperat humanitatem. Sed ex quo factus eſt homo, voluit honorare homines, dando eis poteſtatem diuinam. Sicut ſi rex duceret in vxorem filiā ruſtici, exaltaret & honoraret omnes parentes vxoris. Ita fecit Chriſtus. Ideo modò ſacerdotes in cōfeſsionibus non ſolùm orant pro peccatoribus, ſed dant eis abſolutionem pro peccatis poſt baptiſmū factis, quia baptiſmus non habet virtutem niſi ſemel, quia eſt ſacramentum non iterabile, ſed confeſsio toties quoties, &c. Ecce quare dicit, Tibi dabo claues. De iſtis diſpēſatoribus dicit apoſtolus, Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti & diſpenſatores myſteriorum, id eſt ſacramentorum Dei. 1. ad Cor. 4. Sed heu proh dolor, cùm ſequitur, iam quæritur inter diſpenſatores vt fidelis quis inueniatur. Quia modò ad hoc deuenimus, quod oportet emere omnia ſacramenta, cū tamē dixerit Chriſtus diſpenſatoribus, Gratis accepiſtis, gratis date. Modò nec baptiſmum, nec cōfeſsionem, nec extremam vnctionem, nec ſepulturam habere poteris, niſi emas aliquo modo, vel colorato, vel diſco operto. Itē de ſacramētis ordinū oportet ſoluere ſigillum, &c. Ideo dicit Chriſtus, Quis putas eſt fidelis ſeruus & prudens, quē cōſtituit dominus ſuper familiam ſuā? Luc. 12. Tertij ſunt coquinarij ciborū. Eſcæ animarū ſunt verba Dei, ſecundū quod dixit Chriſtus, Non in ſolo pane viuit homo: ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Mat. 4. & Deut. 8. Os Dei eſt biblia, quia ſicut in ore ſunt duæ mādibulę, ſuperior & inferior, ita & in biblia, Mandibula ſuperior, continens omnes ſenſus, eſt nouum teſtamentū. Inferior vetus teſtamentum, quòd ſolùm de terrenis loquitur. Secundò, quia mandibula ſuperior eſt immobilis. Ita nouum teſtamentum immobile eſt, vetus autem mobile mandibula inferior, quantum ad cæremonialia & iudicialia, quia de iſtis nihil ſeruatur. Verba ergo bibliæ ſunt eſcę animarum. Et quis præparat iſtas eſcas? Solutio, præ-

Loci in veteri teſtamēto. qui faciāt ad aſtruendū cōfeſſionē ſacramētalem eſſe de iure diuino.

dica-

dicatores prædicantes verba Dei. Ecce officium meum non est mo-
dicum, sed præcipuum in domo Christi. Et sicut coquinarius, quan
do alij dormiunt, ipse præparat escas, ita prædicator quando vos de
nocte dormitis & quiescitis in lecto, coquinarius in coquina spiri-
tus sancti præparat escas igne charitatis & deuotionis in olla memo
riæ. Et sicut coquinarius primò gustat de sale, ita prædicator primò
debet gustare escas. Verbi gratia Si vult prædicare, & mõstrare alijs
humilitatem quod ipse non sit superbus, sed guster quid est humi-
litas, si misericordiam & liberalitaté, quod ipse nõ sit auarus, si casti
tatem, quod ipse non sit luxuriosus, & sic de alijs. De hoc officio ap
pretiabat se Apostolus, dicens, Fiduciam talem habemus per Chri-
stum ad Deum, qui idoneos nos fecit ministros noui testamenti. 2.
ad Cor. 3. Nouum & vetus testamentum differunt, sicut figura &
figuratum. Vetus testamentum fuit figura, & nouum figuratum.
Quarti sunt scutiferi, seruiétes coram rege, aliqui propinant, aliqui
seruiunt dando aquam, alij mappã, &c. qui timore regis non loquũ
tur, nec spuunt nisi à longè, habent faciem & manus mundas, &c.
Seruitores in mensa Christi sunt presbyteri, & curati, & ministri al
taris, quasi mense domini assistentes. Ideo ad instar seruorum regis
cum magno timore & sanctitate debent esse. Dicit Deus sacerdoti-
bus antiquis, Sacerdotes qui accedunt ad dominum sanctificentur,
ne percutiat eos. Exod. 19. Et tamen in illo altari non offerebantur
nisi animalia. Et modò offertur ille agnus, filius istius ouis virginis
Mariæ, qui verbis prolatis à sacerdote venit ibi. Et rex non venit so-
lus, ideo sunt ibi in altari angeli sancti, Christum associantes cantã-
tes, Panis angelicus fit panis hominum, &c. Cum quanto ergo timo
re debet esse sacerdos coram iudice & angelis sanctis? Modò cogi-
tate quid dicunt angeli, quando sacerdos est bonus, sanctus, & ca-
stus. Dicunt, O benedicte, &c. Si fortè sacerdos sit malus, concubi-
narius, mendax, lusor &c. Dicunt angeli Christo, O domine vultis
quod interficiamus istum ribaldum, proditoré, &c. Et Christus, Nõ
adhuc. Nolo enim mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.
Eze. 18. Nota grauiter peccant mulieres cũ sacerdotibus luxurian-
do, quia maius peccatum esset proijcere in lutum sepulchrũ Christi,
quàm sepulchra sanctorum. Ita mulier plus peccat luxuriando cum
sacerdote sepulchro Christi, quàm cum alijs hominibus. Ideo sacer-
dotes vt boni scutiferi debent habere faciem, id est conscientiá mun
dam, & manus mundas, scilicet à ludo & mendacio, & totũ corpus
à luxuria. Ideo dicit scriptura de eis, Hi, scilicet sacerdotes, probetur
primum, & sic ministrent nullum crimen habentes. Qui enim bene
ministrauerint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam
in fide, quæ est in Christo Iesu. 1. ad Tim. 3. Nota probẽtur, scilicet
si dolent de peccatis, si proponunt non redire, &c. Quinti sunt fistu

lato-

latores musicorum, scilicet ministri. Ita etiam magnus rex Christus habet ministros in palatio suo, qui faciũt sibi sonum gratissimum, Illi sunt poenitentes. Tenor est percussio pectoris, id est, gemitus & suspiria supra, quãdo dicit, domine misericordia. & Christus & angeli de fenestris cæli auscultant. Auct. Quæ habitas in hortis, scilicet ecclesijs, quæ debẽt fructificare in bonis operibus, amici auscultant, fac me audire vocem tuam. Can. 8. Item sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis est, & facies tua decora. Cã. 2. Et loquitur hic Christus personæ poenitenti, vt philocaptus philocaptæ suæ. Iam videtis qui plorat ex contritione peccatorum, qualem faciem facit. Illam dicit Christus pulchram esse coram eo. Ideo poenitenti dicit, Ostende mihi faciem tuam, &c. Istis dicit Christus, Qui mihi ministrat, me sequatur, & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Io. 12. Sexti sunt eleemosynarij fragmentorum, qui dant pauperibus quod superest de mensa regis. Isti sunt diuites misericordes. Domus enim diuitis est vt cophinus, in quo reponuntur frusta panis, quia panis integer est in cęlo in mensa domini. Et sicut eleemosynarius regis esset infidelis, retinendo sibi ea quæ debet pauperibus ministrare, potest tamen sibi retinere necessitatem, Ita diuites infideles sunt, retinendo sibi ea quæ debent pauperibus dispensare, tamen necessitatem possunt sibi retinere, & non superfluitatem. Ideo detis vel mutuetis pauperibus sine vsura. Si dicat aliquis, Ego nõ facio vsuram, sed Iudæus cui pecuniam mutuaui, & lucrum cum eo inde percipio. Solutio. Ista est excusatio Pilati, &c. Ideo cum Pilato & Iudæis ibitis in infernum. De numero istorum ministrorum erat Martha. Lu. 10. Martha autem satagebat circa frequens ministeriũ, &c. Septimi sunt cubicularij, quorum officium est tenere cameram mundam à puluere, à luto, à lapidibus, & alijs, & parare lectum, tales loquuntur cum rege, &c. Tales sunt personæ contemplatiuę, quę totaliter intendunt ad præparandũ cubiculũ conscientiæ Deo, vt sit sine luto luxuriæ, sine puluere auaritiæ, omnia despicientes, quę sint sine lapidibus duris iracundiæ, iniurias remittentes, ornant lectum deuotionibus, orationibus, & contemplationibus. Camera maior fuit virgo Maria, quæ dicit, In habitatione sancta coram ipso ministraui, & sic in Syon, id est contemplatione, firmata sum. Eccle. 24. Qui incipit aliquod istorum officiorum, firmiter debet perseuerare, alias accidit ei vt pilæ, quæ toties transit de manu ad manum, quod cadit in lutum vel puteum aliquem, ita de illis qui non firmant se, sed modò cadunt in luto luxuriæ, & tandem in puteum inferni. Ideo quilibet nostrum debet considerare quod officium habet, & non debet esse inconstans, sed continuando debet in eodem perseuerare. Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Matt. 10. Deo gratias.

De eadem Dominica X. post Trinit. Sermo III.

Idens Iesus ciuitatem, fleuit super illam. Habetur verbum
istud textualiter. Lu. 19. & recitatiuè in euãgelio cur-
rentis dominicæ. Pro declaratione huius verbi, & in-
troductione materiæ prædicandæ sciendum quod in-
ter multas & magnas differentias, quæ sunt inter per-
sonas sapientes & stultas est vna differentia, quã po-
nit sacra scriptura di. Cor sapientum vbi tristitia est, & cor stultorũ
vbi lætitia. Eccl. 7. Lætantur & gaudẽt stulti de diuitijs honoribus,
dignitatibus, & prælationibus. Ista in corde sapientis dant tristitiã,
quia sapiens cogitat in se, O miser, de tantis habeo reddere rationem
Deo. Vt ergo melius intelligatur illud, dicatur parabola de duobus
sentẽtiatis ad furcam, de quibus cùm fieret executio, & ducerentur
ad furcam, vnus ipsorum flens petebat veniam ab omnibus di. Ore-
tis pro me. Alter autem dum duceretur ad furcam, videns dicebat.
O quàm bene est mihi, quomodo sum associatus, vado equitando,
&c. Quis istorum reputabatur sapiens, & quis stultus, &c. Idem de
nobis, omnes quotquot sumus in hoc mundo, sumus peccatores &
criminosi, nisi innocentes, in tantum quod dicit Dauid, Dominus
de cælo prospexit super filios hominum, vt videat si est intelligens
aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, s. à feruore deuotionis,
simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, scilicet purum,
quia zizaniam inuoluimus. Non est vsque ad vnum, s. de adultis,
Psal. 13. Patet igitur quod sumus criminosi & peccatores. Et noue-
ritis quod processus fit cõtra nos. Statim enim postquam homo pec
cauit vel corde cogitando, vel ore loquendo, seu malitiose operãdo,
scribitur peccatum in libro Dei. Aucto. Dauid, qui postquam pecca
uit, dixit, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo om
nes, scilicet defectus scribentur. Psal. 138. Et sententia mortis con-
tra nos est iam data. Auctoritas, Statutum est hominibus semel mo
ri, & post hoc iudicium à domino omni carni. ad Heb. 9. & iam fit
executio, equitãdo vadimus ad mortem, equus est tempus secũdum
motum solis. Quatuor rotæ ipsum trahentes sunt æstas, autumnus,
hyems, & ver. Dicatur quomodo tẽpus festinanter currit, & nos nõ
auisamus nos. Illi ergo qui in hoc mũdo tristãtur, & dolent de pec
catis suis, & petunt veniam ab inimicis, & satisfaciunt, sapientes re
putantur. Sed illi qui vadunt ad mortem, cantando, ridendo, & truf
fando, reputantur stulti. Ecce quare dicit, cor sapientum, &c. Cùm
ergo dominus Iesus Christus non sit solùm sapiens, sed etiam est sa
pientia æterna, non legitur ipsum in hoc mundo vnquam risisse, sed
legitur ipsum multoties fleuisse. Ideo de quadam vice dicit thema.
Videns Iesus ciuitatem, fleuit super illam. Patet thema. Inuenio ꝙ
Christus fleuit quinquies in hoc mundo, & quemlibet fletum fecit
pro

pro magno secreto speculatiuo, & morali.

Primò fleuit in natiuitate,
Secundò in circuncisione,
Tertiò in Lazari resuscitatione,
Quartò in ciuitatis aspectione,
Quintò in morte & passione.

Et de quarto fletu loquitur thema, Videns Iesus ciuitatem, fleuit sa per illã. Primò fleuit Christus in mundo in die natiuitatis suę, quia sicut ceteri pueri quando nascuntur plorant, & si interrogaretur & scirent respondere, dicerent ꝙ plorant, quia intrant istum mundũ, qui est locus miseriarum & dolorum. Ita etiam Christus voluit flere. Vnde Sapiens in persona Christi dicit, Ego natus primam vocẽ similem omnibus emisi plorans. Sap. 7. Nota similem omnibus. Fletus Christi fuit similis alijs, & etiam dissimilis. Similis in hoc, quia sicut pueri quando nascuntur flendo dicunt, a, a, & puellæ dicunt e, e. Vnde versus. Omnes dicunt e, vel a, quotquot nascuntur ab Eua. In hoc Christus fuit alijs similis. Sed fuit dissimilis in hoc, quia alij pueri non plorant per electiuam rationem. Sed Christus qui tũc ita erat sapiens sicut nunc est in cælo, quidquid faciebat totum faciebat per electiuam rationem intellectus, & ideo quia tunc intrabat in mundum, qui est locus & habitatio bestiarum, ac si filius regis cui competit stare in thalamis & cameris regalibus, poneretur in stabulo cum bestijs, talis deberet flere. Sic iste mundus pro bestijs fuit factus à principio, paradisus terrestris pro hominibus tantum, quod dicit Damascenus. Et etiam S. Tho. in 2. parte, ꝙ in paradisum terrestrem nunquam intrauit vel intrabit aliquod animal irrationale, nec serpens, & animalia adducta sunt à Deo coram Adam mirabiliter. Ideo vt exules ex proditione patris nostri Adæ perdidimus castrum altissimum, inexpugnabile quod Deus sibi commisit, & eodem die ipsum tradidit inimico. Et quia oẽs sumus filij proditoris: Deus autem nolens nos occidere, expulit nos in hunc mundum, locum bestiarum. Ideo Christus exiens de thalamo regali vteri virginalis, electiuè fleuit. Vnde si virgo Maria ipsum interrogasset, quare fleret, potuisset respondisse. Mater mea, quia intro in hũc locum bestiarum. De hoc fletu ecclesia, Vagit infans inter arcta positus præsepia, membra pannis inuoluta, virgo mater alligat manus, pedes, atque cura stricta cingit fascia. Ideo propter præsentis exilij habitationẽ dicimus virgini Mariæ, ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te suspiramus gementes & flentes in hac lacrymarum valle. Moraliter instruimur hic, cum quanto desiderio debemus expectare, & desiderare paradisum cælestem. O quantum in nobis erit gaudium, quando erimus cum parentibus & amicis nostris. Patriarchæ sunt amici nostri, si sumus misericordes. Prophetæ,

ſi ſumus deuoti. Apoſtoli, ſi ſumus charitatiui. Martyres, ſi ſumus
patientes. Cōfeſſores, ſi ſumus pœnitētes. Virgines, ſi ſumus caſti.
Bonus & deuotus Chriſtianus in tantum debet hîc ſe exulem re-
putare, quod ſi deus diceret ſibi. Ab hinc vſque ad annum venies ad
paradiſum. Reſpōderet, O Dñe adhuc habeo ſtare 12. menſes, &c.
Iſtud eſt melius ſignū ꝙ homo poteſt habere de ſe vel de alio, quod
habeat tale deſideriū, quaſi dicēdo cum David, Quemadmodū deſi-
derat ceruus ad fontes aquarū, ita deſiderat anima mea ad te Deus.
Secundò fleuit in circunciſione. Nam ſcitis quid eſt circunciſio,
ſcriptura ſacra non dicit expreſsè ꝙ Chriſtus fleuerit. Sed ſequitur
ex neceſſaria conſequentia ad auctoritates. Nam certū eſt ꝙ Chri-
ſtus recepit corpus humanū, ſimile nobis paſsibile, miſerijs & do-
loribus ſubditum, licèt anima ab inſtanti cōceptionis fuerit beata.
Modò dicit ſcriptura, quia pueri cōmunicauerūt carni & ſanguini,
& ipſe, ſ. Chriſtus ſimiliter participauit eiſdem, ſubditur. Vnde de-
buit per omnia fratribus aſsimilari. ad Heb. 2. Ex iſto textu ſecurè
poſſumus dicere, ꝙ Chriſtus fleuit in circunciſione, ſicut & ceteri
pueri flebant. Illi propter circunciſionis dolorem, Chriſtus verò per
electiuam rationem, ſ. propter humanā corruptionem, cuius radix
conſiſtit in illis partibus generationis. Nam dicit S. Thom. 1. 2. q.
81. art. 4. in corpore ar. & in ſolutione ad tertium, ꝙ ſi Deus for-
maret diuinitus aliter quā per coitū, ille non haberet peccatū ori-
ginale, quia illud ſolùm venit ex illo actu generationis. Ideo Apo-
ſtolus, Condelector legi Dei ſecundum interiorem hominē. Video
autem aliam legem in membris meis, repugnātem legi mentis meę,
& captiuantem me in lege peccati. ad Rom. 7. Nota captiuū, quia
licèt peccator habeat liberū arbitrium, quantū ad electionem, ta-
men eſt cathenis peccatorum ligatus & captus, quantū ad execu-
tionem. Ideo ſciens Chriſtus quod tota corruptio humani generis
venit ex illo actu, fleuit. Moraliter inſtruimur hîc quantum eſt ca-
uendum, ne ex illis partibus verecundis offendamus Deum, nec ex
delicijs beſtiarum, aſinorum, & porcorū, amittamus delectationes
angelorum. Ideo quilibet in ſuo ſtatu ſeruet caſtitatem. Vir cum
vxore ſeruantes modū non peccant, ſed totum eſt caſtitas. Religioſi
& clerici non cōiugati non curent de illa materia. Ideo dicit Scri-
ptura, Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, vt abſtineatis vos
à fornicatione, & ſciat vnuſquiſque veſtrum vas ſuum poſsidere in
ſanctificatione & honore, nō in paſsione deſiderij, ſicut & gentes
quæ ignorant Deum. 1. ad Theſ. 4. Ponitur hîc minus peccatum
luxuria, vt arguatur & notetur ꝙ magis cauendū eſt de maioribus.
Item nota, Hoc dicitur cōtra illos qui dicunt, ꝙ peccatū nō eſt ſim-
plex fornicatio: liber cum libera, conſentientibus partibus, cōiun-
gitur, cui fit iniuria? quaſi dicerent nulli. Tertiò fleuit Chriſtus in

Lazari resuscitatione, de quo dixit textus. Infremit spiritu, & turbauit semetipsum, & lachrymatus est Iesus. Ioã. 11. Nota turbauit, id est dissimulauit se flere, vt faciũt homines honorati, qui dissimulãt fletũ suum. Sed Christus electiuè turbauit se, & fleuit. Quare sit per hoc debetis scire, q̃ anima quãdiu est corpori vnita essentialiter, recipit conditiones corporis, scilicet, variabilitatem, quia sicut corpus est mutabile ad bonum, & ad malum, sanitatem, & infirmitatem, caliditatem, & frigiditatem, ita etiam anima est vertibilis & mutabilis. Et quantumcunq; persona sit deuota & sancta, nisi se custodiat, perdat deuotionẽ & sanctitatẽ. Et licèt persona sit indeuota, peccatrix, & frigida in amore Dei, non ex hoc desperare debet de saluatione, quia mutari potest ad deuotionem & sanctitatem, de culpa ad gratiam, & econuersò. Sed ex quo anima est à corpore separata, immutabilis existens, & inuertibilis, in isto statu in quo separatur à corpore, siue in gratia, siue in culpa, firmatur immobiliter. Hic patet respõsio ad vnam quæstionẽ quam vos facitis. Quare p̃ peccato momentaneo, vel vnius diei, vel vnius horæ, &c. pœna erit æterna. Nunquid sufficeret q̃ quantum habuit de delicijs, tantum etiam duraret pœna? Pro responsione sciendum est, q̃ illius qui moritur in peccato mortali, ita obstinatur anima in illo peccato, q̃ nõ potest ipsum dimittere, intantũ q̃ semper erit cum illa culpa. Ideo semper erit cum pœna. Per oppositum qui decedit in gratia, non potest eam perdere. Ideo habet gloriam æternam. De istis auctoritas clara. Si ceciderit lignum ad Austrũ, aut ad Aquilonẽ, in quocũque loco ceciderit, ibi erit. Eccl. 11. Homo dicitur arbor. Video homines velut arbores ambulantes. Marc. 8. Et in morte scinduntur. Iam enim securis, scilicet mortis, ad radicẽ arboris posita est. Mat. 3. Si autẽ arbor cadit ad meridiem, quæ est pars calida & humida, significat amorem Dei & cõtritionem peccatorum, talis in gratia decedit, ibi erit semper, quia nunquã perdet gratiam. Si cadit ad Aquilonẽ quæ est pars frigida, per indeuotionẽ, acidiã & negligentiam, & significat culpã & peccata, ibi erit semper. Et quia Lazarus mortuus fuit in gratia, & erat cũ sanctis patribus in limbo, quãdo Christus precibus sororũ Mariæ & Marthæ debuit ipsum à morte suscitare, fleuit, sciens q̃ Lazarus reducebatur ad statum in quo poterat cõmittere & facere multa peccata, sicut & fecit, venialiter & mortaliter peccãdo, quãdo tẽpore passionis Christi cũ aliis perdidit fidẽ, & ñ ipsam pòst recuperauit fidẽ, & fuit sanctus & amicus Christi. Ecce quare fleuit Christ⁹. Moraliter hic instruimur, quãtũ est cauẽdũ à peccatis, quia Christ⁹ volẽs reducere lazarũ amicũ suũ de statu in quo erat impeccabilis, ad statũ in quo poterat peccare, fleuit. Patet hic quãtũ deo displicẽt peccata. Ideo flendũ p̃ peccatis, & gaudẽdũ est de illis q̃ sunt impeccabiles, sicut filij q̃ moriũtur paruuli. Magis

Ratio æternationis pœnæ peccato debitæ.

esset gaudendum de morte talium, quam in die nuptiarum filiorum magnorum. Dicatur contra mulieres pro talibus flentes. Ideo Apostolus. Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contristemini, sicut ceteri qui spem non habent. 1. ad Thess. 4. Quartus fletus Christi fuit ille de quo loquitur thema. Videns Iesus ciuitatem, fleuit, &c. Nota hîc breuiter historiam euangelij. Christus videns ciuitatem Hierusalem, fleuit propter quinque mala ciuitati Hierusalem ventura, quæ fuerunt ista, scilicet,

Primò fames,
Secundò pestilentia,
Tertiò gladius,
Quartò captiuitas, *Quintò destructio.*

Primum malum venturum erat fames, s. in obsidione Titi & Vespasiani, intantum q; matres præ fame comedebant filios, & obstetrices lectum parturientis, & ex siti bibebant vrinã propriam. Secundum malum fuit pestilentia & mortalitas, ita quod per vicos cadebant mortui, nec erat qui sepeliret eos, sed proijciebantur in fossatum ciuitatis. Tertium malum erat gladius, quia audiuerãt Romani quod Iudæi ex auaritia comedebant aurum, propter hoc interficiebant eos, & inueniebant aurum in visceribus Iudæorũ. Quartum malum erat captiuitas per vniuersum mundũ: Triginta Iudæi dabantur pro vno denario, & fuit iudicium Dei, quia ipsi Iudæi vendiderunt Christum pro triginta denarijs. Quintum malum erat finalis destructio, quia in ciuitate non remansit lapis super lapidem, quia ista ciuitas non est illa quæ olim fuit, nec in illo loco sita est in quo illa erat, vt declarat Greg. Et assignat Christus rationem istorũ malorum di. Eò quod non cognoueris tempus visitationis tuæ, s. Christi. Moraliter ista quinq; mala sunt hodie in mundo spiritualiter. Primò fames spiritualis. Cibus spiritualis est oratio & verbum Dei. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Matt. 4. huius cibi est modò magna caristia & fames. Ista fames non sentitur à multis. Itẽ pauci prædicant verbum Dei, sed Ouidij, Virgilij & Poëtarum damnatorũ, &c. Secundũ est pestilentia, multos inficiẽs, quia quilibet vult viuere secundum sensualitatẽ, ita quod totus mundus est corruptus, intantum quod forte pauci sunt qui possunt dicere: Verè ego nunquam cognoui nisi vxorem meam. De mulieribus autem credo quòd sunt multæ honestæ, vtinam dicam verum, quæ non cognouerunt nisi viros suos, solùm communiter loquendo, pueri innocentes sunt mundi. Ideo dicit Remigius super illo verbo, Sinite paruulos venire ad me Matt. 19. Tanta enim est labes illius peccati, scilicet carnalis cõcupiscentiæ q; occupauit ferè totum humanum genus, ita q; maior pars saluandorũ creditur esse innocentum puerorum. Tertium malum est

gladius

gladius ſpiritualis,ſ. odiũ,rancor,& mala voluntas inuidorum. Ita ꝙ totus mundus iſto gladio eſt diuiſus Dauid ,gladius eorum, ſ. inuidorũ,intret in corda ipſorum,vt habeant officia,regimen,dignitates,& prælationes,licet non interficiant corpora,interficiũt tamẽ animas,quod eſt peius,in tantũ quod dicit Salomõ de iſta materia: Rurſus contemplatus ſum omnes labores hominum, & induſtrias animaduerti patere inuidiæ proximi.Eccl.4. Quartum malum eſt captiuitas.Quot hodie captiui peccatorũ, licèt peccata nõ auferant liberum arbitrium,quantum ad electiones : auferunt tamẽ quantũ ad bonas operationes.Per totum annum ſunt captiui,& ſi fortè in quadrageſima liberentur,ſtatim poſt Paſcha redeunt ad captiuitatem. Talibus dicit Apoſtolus, Reſipiſcant à diaboli laqueis,à quo captiui tenentur ad ipſius voluntatẽ.2.ad Timo.2. O ſi quis eſſet captiuus in Barbaria, quo modo laboraret pro liberatione ? quãtò magis ergo laborandũ eſt pro liberatione huius peioris captiuitatis peccatorum.Quintum malũ eſt deſtructio,quia non remanet lapis ſuper lapidem.Lapides ſunt Chriſtiani.Auctoritas.Tanquam lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales. 1.Petri 2. Lapides fundamẽti & inferiores ſunt laboratores.Deinde mercatores,ciues, milites,clerici,& religioſi.Lapides ſuperiores ſunt domini temporales,& prælati in ædificio eccleſiæ.Sed hodie totum ædificium eſt deſtructum,malè viuunt omnes,tam prælati eccleſiæ,quã alij.Hoc ſpiritualiter flebat Chriſtus,quia videbat deſtructionem venturam ciuitatis Chriſtianæ. Quintò fleuit Chriſtus in paſſione & in morte.Auctori.In diebus carnis ſuæ preces ſupplicationesq; ad eũ, qui poſſit eum ſaluũ facere à morte,cũ clamore valido & lachrymis offerens,exauditus eſt pro ſua reuerẽtia ad Heb.5.Nota in diebus carnis ſuæ,ſ.paſſionis,quæ ſolũ fuit ſecundũ carnẽ. Ratio electiua, quare fleuit propter nos. Nõ enim fleuit timore mortis,vt alij flent, ſ.quando moriuntur,quia in articulo mortis ſumus in maximo periculo. Hoc declarat ille Doctor Beda ſuper Tob.c.6. quãdo Tobias voluit lauare pedes ſuos in flumine, piſcis magnus voluit ipſum deuorare,ſed Tobias deuorauit ipſum,& cœpit.Beda exponit hoc ſic. Tobias ſignificat Chriſtũ , qui in flumine mortis impetuoſe voluit lauare pedes ſuos,ſ.Chriſtianos,per ſuã mortẽ & paſſionẽ. Aqua baptiſmi & pœnitẽtia habent virtutẽ & efficaciam abluendi, & mũdandi animas ex Chriſti paſſione.Et venit piſcis immaniſſimus,ſ.diabolus,in cruce volens Chriſtũ deuorare & capere,nõ credens ꝙ eſſet Deus.Nota hiſtoriã qualiter Chriſtus ipſum cœpit & ligauit.Chriſtus ergo fleuit in morte,nõ timore mortis,nec diaboli, ſed pro nobis.No. quod in morte cuiuſlibet cõmuniter loquendo, veniunt dæmones multi ad deuorandũ animam.Virgo enim Maria obtinuit pro gratia,ne dæmones venirent in morte ſua.Magnũ

periculum est tunc, & multi capiuntur & deuorantur à demonibus, quia nullus potest euadere, nisi fuerit persona deuota, sancta, & bonæ vitæ. Ideo paremus nos per bonam vitam, quia solùm bona vita defendit animam in articulo mortis. Si autem persona fuit bonæ vitæ, bene confessa, & contrita, & remisit, & satisfecit, Deus mittit sibi Angelum adiutorem, & defensorem. Et quando anima exit de corpore cum illo splendore gratiæ, diaboli fugiunt, & Angelus bonus recipit animam & ducit ad gloriam. Ecce ego mitto Angelum meum qui pręcedat te, s. in vita, & custodiat in morte, & introducat te in locum quē pręparaui. Exo. 23. Ecce quare vltimo fleuit Christus propter morientiū instructionem. Ideo Dauid in Psal. 55. dæmonibus dicit, Inhabitabūt, scilicet in camera morientis, & abscondent, s. seipsi calcaneum, id est, finem meum obseruabunt.

Dominica decima, post festum Trinitatis. Sermo quartus, speculatiuus de quatuor virtutibus cardinalibus.

Irtus de illo exibat, & sanabat omnes. Habetur verbum istud textualiter Lu. 6. & officiatur in euangelio hodierno. Salutetur virgo Maria. Istud verbum volo vobis declarare dupliciter. Primò, quasi pro introductione declarabitur sententialiter & speculatiuè pro illuminatione intellectus. Secundò, moraliter & practicè pro instructione vitæ nostræ. Pro primo sciendū, quod si subtiliter & acutè volumus cogitare opera Dei facta à principio mundi vsq; nunc, inueniemus quod oēs creaturas siue angelicas siue rationales vt homines, siue corporales, creauit cū aliqua infirmitate, oēs sunt defectuosę, non tamen ex defectu creatoris, sed ex cōditione creaturarum. Sed Deus de se extrahit virtutem ad sanandum eas aliquo modo. Primò de creaturis angelicis, quæ erant innumerabiles, erāt enim plures quàm folia arborum, vel capilli capitis, tamen creauit eas infirmas graui infirmitate, s. peccabilitatis, quia poterant peccare, sicut patuit per effectum, quia illa infirmitate venerunt ad mortem æternam, vt Lucifer, & alij qui fuerant plures quàm homines sint in mundo. O grauis infirmitas, quæ portat patientem ad mortem æternam. Sed alij, vt Michaël, Gabriël, Raphaël, steterunt fortes. Et illis Deus de se dedit virtutem, scilicet, confirmando eos in gratia & gloria, & modò sunt impeccabiles, & curati ab illa infirmitate. Ecce virtus Dei, quomodo sanauit eos. Auctoritas. Per sapientiam sanati sunt quicunque placuerūt tibi domine à principio, Sap. 9. Non intelligitur de hominibus, quia non erant à principio, sed de Angelis, qui placuerunt Deo non peccando. Ergo virtus de illo exibat, & sanabat eos. Secundò de creaturis rationalibus, scilicet, hominibus, quæ non dicuntur propriè intellectuales. Ratio, quia per discursum oportet nos venire in cognitionem veritatis.

ſcilicet ratiocinando, ſillogizando, diſputando, & per effectus cognoſcimus cauſſas, & econuerſo, Angeli verò ſubitò & ſine diſcurſu vident effectum & cauſſam, finem & principium, concluſionem & præmiſſas. Dico etiam quòd creaturæ rationales fuerunt creaturæ infirmæ, ſicut angeli, ſcilicet peccabiles. Licet enim Deus in gratia creauit Adam & Euam, & in optimo ſtatu, tamen peccauerunt, & ex illa infirmitate venit mors animæ & corporis conſequenter. Anima enim creatur in vtero matris peccabilis. Non eſt homo iuſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Eccleſiaſt. ſeptimo. Sed virtus Dei ſanat animas, quando exeunt corpora, innocentes vel pœnitentes Deus ſanat, ponens ei emplaſtrum gloriæ, & curantur, intantum quòd non poſſunt peccare. Creditis quòd illi de paradiſo poſſunt peccare? profectò non. Sunt enim impeccabiles, ſicut Deus & Angeli beati. De Angelorum beatorum impeccabilitate vide ſanctum Thom. 1. parte quæſtio. 62. articu. 7. & . 2. ſcriptu. diſt. 7. quæſtio. 1. articu. 1. Iſtam ſanitatem petebat Hieremias, dicens: Sana me Domine & ſanabor, ſaluum me fac, & ſaluus ero, quoniam laus mea es tu. Hierem. 17. Non legitur tunc infirmum fuiſſe corporaliter: ſed loquitur de ſanitate animæ, quòd patet cùm dicit. Saluum me fac, &c. ergo virtus de illo exibat, & ſanabat omnes. Tertiò de creaturis corporalibus. Nam cælum, ſol, luna, & ſtellæ, & aër, & terra, & aqua, & omnia elementa creata fuerunt cum infirmitate, non cauſſa peccabilitatis, quia non habent rationem, ideo non poſſunt peccare: nam ſi leo vel lupus interficiat hominem, non peccat, ſed infirmitate corruptibilitatis. Non ex compoſitione contrariorum, quantum ad corpora cæleſtia & elementa quia non ſunt compoſita ex contrariis, tamen poſſunt annihilari, & corrumpi: & de facto elementa corrumpuntur, & corpora cæleſtia fuerunt immutata, quia antequam homines peccarent, ſol ſeptempliciter erat clarior, luna verò tunc erat ita clara ſicut ſol nunc eſt. Sed ex peccato Adæ ſol perdidit ſeptem partes claritatis, & luna, & ſtellæ, & cælum, & elementa ſeptem partes virtutis. Elementa verò in iudicio purgabuntur, & ſtabunt pura. Corpora quoque hominum, licèt ſint corruptibilia, tamen in iudicio reſurgent glorioſa cum animabus, & erunt tunc incorruptibilia, impaſsibilia, clara, & agilia. Iſta eſt doctrina certa in ſancta theologia. Auctoritas. Erit lux lunæ ſicut lux ſolis, & lux ſolis erit ſeptempliciter, ſicut lux ſeptem dierum, in die in qua alligauerit Dominus vultus populi ſui, & percuſſuram plagæ eius ſanauerit. Eſai. trigeſimo. Nota, erit ſeptempliciter, ſicut lux ſeptem dierum, ſcilicet primæ hebdomadæ mundi, antequam homo peccaret, in die, ſcilicet iudicij, in qua ſanabitur vulnus mortalitatis, & corruptibilitatis, & peccabilitatis. Patet ergo quòd omnes

Non cælũ tantum vnà cum planetis, verum et elementa quoque propter primi parentis peccatũ grauiter fuere læſa.

creaturæ creatæ fuerūt infirmæ, sed virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Patet thema, Modò declarandū est thema moraliter. Cùm enim dicitur, virtus de illo exibat, non solùm vna, sed multæ virtutes exibāt de Christo, singulariter quatuor, de quibus nūc volo prædicare, quæ sunt morales, & inter alias principales, quę dicūtur cardinales: quia sicut porta & ostiū voluitur in cardine, ita aliæ virtutes & vita hominis voluuntur in his quatuor quæ à Christo exierunt. Aucto. Labores, huius, s. Christi: magnas habent virtutes. Sobrietatē enim, id est temperantiam & sapientiam, id est prudentiam docet & iustitiam, & virtutē, s. fortitudinis, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Sap. 8. Quatuor sunt virtutes cardinales, scilicet,

Agitur hic de virtutibus cardinalibus copiosissimè.

Temperantia corporalis,
Prudentia intellectualis,
Iustitia vniuersalis,
Fortitudo spiritualis.

Ex his virtutibus Dauid vocabat Christum Dñm virtutum, dicens Dominus virtutū, non dicit Dñs virtutis, de illo exibat virtus, & sanabat omnes. Dico primò quod à Christo virtus corporalis temperantiæ, exemplariter ipsam seruando, & doctrinaliter ipsam prædicando. Virtus enim temperantiæ est, quod in cibo & in potu simus ita temperati & ordinati, quod corpus nostrum nō grauetur infirmitate, nec anima ebrietate, nec vita peccandi pronitate, ab excessiuo cibo & potu. Sed recipere debemus necessitatem pro substentatione vitæ humanę, & nō debemus nimia onerare stomachū. Istam temperātiam habent bestiæ. Si habetis asinum vel equum, si comedit & bibit satis, satis est, nō biberet amplius etiam si papa vel rex inuitaret, sed vos non sic &c. O miseri quid dicetis Christo? quia bestiæ sine ratione viuentes seruant temperātiam, & homines non. Statim postquā homo comedit & bibit ad sufficientiam, debet poni ad os cathena temperantiæ, sed hodie homines minus sunt temperati, quàm bestiæ. In signū cuius temperantiæ Deus non fecit animal tam magnū corpore vt homo, quod haberet tam paruum os. Et ista ratione dicebat Christus: Attendite vobis ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Luc. 21. Ecce ista virtus quomodo exijt à Christi exemplo, quia parum comedebat, videbatur spōsa, nec legitur vnquam comedisse carnes, nisi de agno paschali, semper ieiunabat. Etiam de Christo exibat virtus temperantiæ doctrinaliter, quia dicebat Christus, Attendite &c. ne fortè grauentur. Quilibet patronus siue nauta scit iam quantum potest portare nauis sua, nec recipit amplius, quia submergeretur, & si fortè plus ex cupiditate recepit, oportebit in mare proijcere vel submergi. Nauis est stomachus. Iam quilibet scit quantum sibi necesse est de cibo & potu. Et si vltra recepit, proijciet &c. Nónne

melius

melius fuisset, quod fuisset datum pauperibus, quàm quod submergatur ex graui infirmitate, & moriatur? si inebriatur, minus valet facere quã bestia, quæ per malam viã sciat portare onus suũ, & homo ebrius per bonam viam nescit portare seipsum. Ideo dicit Christus, Attendite vobis ne grauẽtur, &c. Et quia multi non attendũt, ideo sunt tot infirmitates oculorũ lachrymãtium, nõ tamẽ propter Christi passionẽ, facierum rubearũ, de gutta, podagra, dolores dentium, colica, yliaca, & sciatica, vltra infirmitatem animę, quia persona gulosa cõmuniter est vel erit luxuriosa. Ratio, quia illæ partes vicinæ sunt, &c. Si ergo vultis quod filij & filiæ vestræ viuant castè, sint abstinentes. Vnde est hodie, quod tot sunt mali religiosi, & clerici, nisi quod non habent temperãtiam? Magnũ miraculum esset sine temperãtia castè viuere. In multis escis erit infirmitas tam corporis quàm animæ, & auiditas appropinquabit vsque ad cholerã. Propter crapulã multi obierũt, qui autem abstinens est adijciet vitã. Eccl. 37. Dicũt Philosophi, quod plures interficit gula quã gladius. In signum huius tempore mortalitatũ plures moriuntur de illis qui nõ ieiunauerunt per quadragesimã, quàm de alijs. Secunda virtus est prudentia intellectualis, quæ est vna virtus, quæ scilicet in periculis huius mũdi auisat personã ne cadat in peccata, sicut enim temperantia est necessaria in escis, ita prouidentia in periculis. Iam videtis inclinationes siue tẽtationes carnis malas ad peccata, nõ indigemus magistris ad malum, sicut ad bonũ. Item quot sunt occasiones mundi, quia totus mundus est occasio peccandi, siue in domo siue extra, siue in platea siue in vico. Item quot sunt tentationes diaboli, nec est peior pugna quã non videre inimicũ, & quod ipse videat te, ergo necessaria est virtus prudentię, vt in istis periculis auisemur, quia sicut ouis defenditur in deserto per pastorem ne à lupis deuoretur. Ita de nobis, qui sumus oues Christi pastoris dicentis, Ego sum pastor bonus, qui ponit, &c. Ioan. 10. Et sumus in deserto huius mũdi. Ne ergo deuoremur à lupis infernalibus, necessaria est nobis virtus prudentiæ, ne diabolus aliqua bona similitudine decipiat nos. De ista similitudine dicebat Christus, Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporũ. Estote ergo prudentes sicut serpẽtes, & simplices sicut columbæ, &c. Matt. 10. In persona discipulorũ dicitur hoc verbum Christianis. Nota, estote prudẽtes sicut serpentes, Quædam species serpentis est, qui dicitur aspis, & sunt iste serpentes talis cõditionis quod valent multum pro tyriaca, qui non possunt capi nisi incantentur. Sunt etiam certa verba, quę quando audit, nõ potest fugere. Ideo quando ipsa vidit venatorem seu incantatorem, si potest fugere, fugit, aliàs ponit vnã aurem super lapidem vnũ, & cauda claudit aliam, ne audiat vocem incantantis. Hoc dicũt naturales, &c. Aucto. Biblię. Dauid in Psa. Si verè vtiq;, &c. furor illis, id est pru-

dentia Christianis, scilicet, debet esse secundum similitudinem ser-
pentis, sicut aspidis asurdæ, & obturantis aures suas. Quæ nõ exau-
diet vocem incantantium, & venefici incantãtis sapienter. Psal. 57.
Dicit Christus, quod ita faciamus nos, qui sumus in medio luporũ
infernalium. Ad practicam. Quando dæmon, incantator, vel aliqua
mala persona vult nos inclinare ad peccatum, tu aspis ponas aurem
vnam super lapidem, de quo Apostolus 1. Cor. 10. Petra autem e-
rat Christus, & cum cauda, scilicet, morte claudas, aliam. Caput vi-
tæ hominis est natiuitas, cauda verò mors. Ponitur enim auris super
lapidẽ Christum cogitando eius vitam, & clauditur alia cauda co-
gitando mortem propriam. Verbi gratia. Vos sentitis incantatorem
diabolũ, quia omnis mala cogitatio est à diabolo. Quãdo enim tu
cogitas, & nũquid tu es ita bonus, potẽs, &c. sicut talis qui iam fuit
incarcerat⁹ vel infamatus, &c. Ideo ingeras te omnino, &c. Ecce in-
cantatio diaboli, vt recipias regimẽ, & facias iniustitias, & furta &c.
vt tandẽ suspendaris in furca inferni. Talis cogitatio, vt homo ascẽ-
dat, &c. à diabolo est, ponas aurẽ super lapidẽ Christũ. Cogita q̃
Christus qui est dñs omniũ in hoc mũdo, noluit habere dominium
nec regimẽ, immo alijs voluit seruire. Filius hominis nõ venit mini-
strari, sed ministrare. Mat. 20. Sed dic in corde tuo, Ego qui nescio re-
gere personam & domum meam, volo regere alios, &c. Et cum cau-
da s. cogitando mortem, in qua oportet reddere rationem Deo de
regimine, &c. Si ita cogitas audacter nõ curabis de regimine, immo
fugies. Idem de mulieribus, quando dicit cogitatio, Et nunquid tu
portasti ita magnam dotẽ vt talis, & illa iã bis fuit induta de nouo
&c. Item talis est dña, quia in domo nihil fit nisi vt ipsa vult, & ita
posses tu facere. Incantator vult nos capere. Ideo vt serpens ponas
aurem super lapidem, cogita ornatum Christi & virginis Mariæ.
Christus enim triginta annis portauit vnam tunicã, & vos in quo-
libet festo vel anno vultis indui de nouo. Et si vir dicet, Non habeo
&c. nonnullæ dicunt, O quomodo facitis mihi, procuretis vt ha-
beatis, & oportebit facere vsuram, furta & rapinas. Item virgo Ma-
ria de genere Dauid, quando beata Anna faciebat sibi vestes pre-
tiosas, nolebat portare, nisi tantùm intra domum amore matris. Itẽ
cogita in morte, quando petes paradisum, dicens: Dñe ego sum crea-
tura Christiana vestra, &c. Dicet Christus: Non es creatura mea.
Ego feci te brunam & fuscam, & tu fecisti te albam artificialiter.
Idem de indumentis. Nam dicet, Mater mea ibat simpliciter, tu vo-
lebas esse dña, & mater mea humilis & obediens erat, tu verò elata
& superba. Si ista cogitatis, incantator non decipiet vos. Idem de
auaritia, quando dicit cogitatio, Si tu vis viuere de tuis possessioni-
bus, vel redditibus, aut laboribus congregatis, de quo ergo marita-
bis filias tuas, & hæreditabis filios? Ideo si velles mutuare decem

florenos

florenos pro duodecim, vel emere aduantagium pro minori pretio, vel vendere pluris propter dilationem, vel anticipationem solutionis, posses habere bona pro prædictis. Ista sunt verba incantatoris. Ideo super lapidem Christum cogita, qui non voluit habere nec vnum denarium, nec domum, nec cellam. Et vos vultis congregare, &c. Bonam hæreditatem dimittit filijs, qui eos dimittit bene nutritos, non faciatis vsuras pro filijs, aliâs cum eis ibitis ad infernum. Item cogita mortem, dicendo, quando moriar hodie vel cras, quid ducam mecum? nudus vadam coram Christo. Sic non decipiet vos incantator. Idem de peccato luxuriæ. O quot incantantur peccato luxuriæ, quando dicitur, talis diligit vos, & mittit vobis hoc, & vellet secretè loqui vobiscum, &c. vel quando cogitatio dicit, O qualis delectatio esset cum tali, &c. sed ponam aurem super lapidem Christum castissimum. Item cogita quid in morte sit de luxuriosis, quando anima luxuriosi egreditur de corpore, statim à diabolo ducitur ad infernum, nec potest mori. Idem de peccato iræ, quando dicit cogitatio quod vindices te de inimico tuo, &c. ponas aurē super lapidem Christum, quia noluit se vindicare, nec permisit vt pater vindicaret, immo dixit, Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Luc. 24. Item cogita in morte quid fit de vindicatiuis qui nolunt parcere inimicis nec loqui, &c. Tales vadunt ad infernum. Pater meus cælestis tradet vos tortoribus, si non remiseritis vnusquisque frati suo de cordibus vestris. Mat. 18. Ecce, dicit ego mitto vos sicut oues in medio luporū, &c. Virtus de illo exibat, &c

Tertia virtus est iustitia vniuersalis, quæ est, quando homo vniuersaliter & generaliter reddit alteri quod suum est. Iustitia est virtus vnicuique quod suum est tribuens. Ratio, quare ista virtus est necessaria, quia homo est animal sociale per naturam. Si omnes solitariè viuerent, non tenerentur ad ordinandum se cum alijs, sed solū in se, vt Eremitæ. Sed quia habemus cū alijs simul conuenire, oportet non solùm ordinare nos, sed etiam cum alijs, reddendo vnicuique quod suum est, & ista est iustitia. Primò, Deo debemus dare quod suum est, scilicet, credentiā in corde, & obedientiam in opere, credere firmiter articulos fidei, & ad hoc necessarium est scire Credo, & dicere quolibet die, mane & sero. Sed hoc non sufficit. Ideo requiritur obedientia in opere seruando mandata, quia nullus rex esset contentus de credentia subditorū sine obedientia. Secundò, ad dominos temporales habere debemus fidelitatem & subiectionem, & loqui de eis debemus cum honore &c. Tertiò, prælatis reuerentiam tenemur reddere, & honorem, & deuotionem, soluere decimas, primitias, &c. Quartò, reddere debemus parentibus reuerentiam in corde, non despiciendo, in ore reuerentialiter loquendo, in opere eis subueniendo si indigent.

Quin-

Quintò reddere debemus filijs disciplinam & instructionem, & nō sufficit eis dare cibum & vestitum, sed etiam dare debetis eis instructionem, vt orent Deū, quòd nō mentiantur, nec furētur, nec iurent, & sic de alijs. Sextò diuites debent reddere pauperibus eleemosynam, & misericordiam, pauperes diuitibus in orationibus recompensam, sani infirmis seruitium. Amicis amicitiam, inimicis patientiam. Mortuis reddere debemus quod tenemur, vt corū cōpleamus vltimas intentiones, & voluntates. Ista est iustitia vniuersalis. Ista virtus exit à Christo exemplariter & doctrinaliter. Reddite omnibus debita, &c. ad Roma. 13. Quarta virtus est fortitudo spiritualis. Ecce optima ordinatio virtutum. Temperantia ordinat hominē in prosperis. Prudentia in periculis. Iustitia in proximis. Fortitudo autem in aduersis. Nō intelligitur de fortitudine corporali, de qua homo non debet se appreciare, quia bestiæ habent maiorem fortitudinem. Sed de ista fortitudine, de qua dicit Psal. 58. Fortitudinē meam ad te custodiā, quia Deus susceptor meus es, &c. Dicatur de fortitudine Dauid corporali, de qua 1. Reg. 17. Quia puer existens interfecit leonē & vrsum. Nam & leonem & vrsum interfeci ego seruus tuus. Tamen de ista fortitudine non appreciabatur, sed de spirituali, quia resistebat tentationibus, quia non permittebat se vinci. Dicatur quomodo inuenit Saul persecutorem suū dormientem, & dixit sibi Abysai: Interfice inimicum tuū, &c. & noluit extēdere manus in Christū domini. Ideo dicit, Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es, &c. Talis fortitudo est virtus sciendi, sustinere tribulationes, aduersitates, sciendi sustinere pœnitentiam, bonam vitam. Fortitudo est incipere bonam vitam, & cōtinuare, & perficere. Ecce quare dicebat thema, Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.

Dominica XI. post Trinitatem. Sermo I.

Mnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Luc. 18. Ser. noster erit de sancto Euang. huius Dominicæ. Si placet Deo habebimus multas bonas doctrinas intellectuales & morales, sed quia nulla doctrina habet virtutē nec efficaciam in animarū consolationem nec peccatorum correctionem sine gratia Dei, ideo salutetur virgo Maria, &c. In sancto Euangelio hodierno Christus docet nos habere tria multum necessaria ad saluationem.

Primò docet nos vitare superbiam & præsumptionem.

Secundò obseruare deuotam orationem.

Tertiò sperare iustam retributionem.

De secūdo loquitur thema, Omnis qui se exaltat humiliabitur. Nō qui se exaltat: quia si aliquis à Deo exaltatur in hoc mundo, non humiliabitur, immo etiam exaltabitur in alio mundo. Sed quando homo

homo exaltat ſemetipſum per hypocriſim, fictiones, ſeu prælationes, &c. Deus humiliat talẽ in hoc mũdo, & magis in alio. Quia dicit ſcriptura. Gaudium hypocritæ ad inſtar pũcti. Iob. 20. Dico primò quòd Chriſtus docet nos vitare ſuperbiam & præſumptionem, ne ex bonis tẽporalibus, vel naturalibus, vel perſonalibus, vel ſpiritualibus, præſumptuosè nos extollamus. Hoc oſtendit Chriſtus de quodã homine, qui habebat multa bona temporalia, naturalia, &c. & faciebat multa opera de genere bonorũ, ſed in corde ſuperbiebat deſpiciendo omnes alios, de quo dicit quòd non fuit iuſtificatus, ſed condemnatus propter ſuam ſuperbiam, & præſumptionem. De quo dicit euangelium, Phariſæus autem ſtans dicebat, Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut ceteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri, velut etiã hic Publicanus. Ieiuno bis in ſabbato, decimas do omnium quæ poſsideo. Ecce ſuperbia & præſumptio cũ dicit, Non ſum ſicut ceteri hominum raptores, vt domini temporales, nec aliena rapio per furta, vt vaſalli, & pauperes, nec per vſuras, vt vſurarij, vocando vſuras ſenſus falſo nomine, nec per fraudes vt mercatores falſi, ſed domine ego ſum miſericors, decimas do omnium quę poſsideo. Non ſolùm de pane, vino, oleo, ſed etiam de mentha, ſaluia, & de caulibus. O fatue Ecce ſuperbia & præſumptio. Secundò dicit. Non ſum ſicut ceteri hominum iniuſti. Aliqui ſunt iniuſti, dando falſam ſententiam, vel innocentes condemnando, non reſpiciendo ſententiam vel iuſtitiam, ſed ſalarium. Item alij ſunt iniuſti, falsè procurando in cauſsis, & litigia dilatando. Item alij ſunt iniuſti, mercedem & ſalaria retinendo, vel debita negando, & de iſtis iniuſtitijs ſe iactanter excuſabat iſte. Item quòd non erat homicida, vel diffamator. O ſtulte, quomodo oſtendis tuam ſuperbiã, & prçſumptionem? Tertiò, quia non ſum ſicut ceteri hominum adulteri. Nota, quid eſt adulterium. Ideo vt viuam caſtè, ieiuno bis in ſabbato id eſt in hebdomada. Nõ ego ſum talis vt hic ribaldus publicanus. O de iſto ſtulto attende, quia condemnatus deſcendit in domum ſuam. Ideo ſi nolumus cõdemnari, de nullo bono habeamus ſuperbiam & prçſumptionem. De hoc datur talis declaratio. Ponatur caſus quòd aliquis pauper homo mutuo recipiat à diuite mille florenos, tali conditione quòd quolibet anno teneatur dare diuitĩ centum florenos cenſuales ſub pœna mortis, & quandocunque voluerit diues ſortem principalẽ, teneatur reddere ſibi etiam ſub pœna mortis. Si talis pauper homo vellet ſe iactare & ſuperbire, dicendo: O quomodo ſum diues &c. nunquid eſſet hic ſtultitia: immo, quia cum tanto onere habet illas pecunias, quòd nõ eſt gaudendũ, ſed potius flendum & timendum. Ita eſt de nobis. Nam omnia bona quæ habemus, ſiue temporalia ſiue naturalia &c. nõ ſunt nobis data propriè, ſed ſunt à Chriſto diuite mutuata, quia ſibi habemus

de omnibus dare vsuram bonam sub pœna mortis æternæ. Primò
de bonis terrenis, si habetis cãpos, vineas & possessiones alias, om-
nia ista sunt vobis à diuite Christo non data, sed mutuata, quia de
omnibus vsq; ad vltimum obolum habetis sibi reddere computũ,
quomodo habuistis, cõseruastis, qualiter expendistis, ergo vos non
estis dominus sed Christus. Dauid, Domini est terra, & plenitudo
eius, orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Vos autem diui-
tes solùm estis dispensatores. Sic nos existimet homo, vt ministros
Christi, & dispẽsatores. 1. ad Corint. 4. Et loquitur Apostolus in
persona diuitum, & sub pœna mortis diuites tenẽtur ad vsuras; sci-
licet opera misericordię & pietatis, nõ solùm semel in anno, sed quo-
libet in die, nec contentatur Christus de sorte principali. Modò dic
quomodo es diues, quot pecunias habes, cùm ita sis oneratus? &c.
Patet stultitia diuitũ, quia omnia mutuo receperũt. Aucto. Homo
quidam peregrè proficiscens, &c. Mat. 25. Et loquitur Christus de
se. Dicatur historia. Dixit Christus illi qui nihil fuit lucratus. Ser-
ue male & piger, oportuit te pecuniam meam committere nummu-
larijs, & ego veniens recepissem vtique quod meum est cũ vsuris.
Loquitur hic Christus similitudinariè. Mat. 25. & Lucę 19. Nolite
igitur vos appretiari de diuitijs & possessionibus, & huiusmodi, sed
semper timete dicendo: O miser, & quantum debeo &c. Ideo Iaco.
5. Agite nunc diuites, plorate vlulantes in miserijs vestris, quæ ad-
uenient vobis. Nec etiam est superbiendum de bonis personalibus
seu essentialibus, vt de ingenio, de subtilitate intellectus, nec auisa-
mentis mundanis, nec de sapientia, nec de eloquentia, nec de pul-
chritudine, fortitudine, sanitate, & huiusmodi, quia totũ est nobis
hoc à Deo mutuatum, & de omnibus bonã habere vult vsurã. Sed
vtinam subtilitas intellectus non sit aliquibus caussa damnationis,
intellectu malè vtentibus. Dicatur breuiter historia illius cæci quẽ
Christus sanauit. Ioan. 9. Cui dixit Christus. Tu credis in filiũ Dei?
Respondit ille, Quis est domine vt credã in eum: Respondit Iesus,
Qui loquitur tecum ipse est. At ille ait, Credo Domine. Et proci-
dens adorauit eum, & dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mun-
dum veni, vt qui nõ vident videant, & qui vident cæci fiant. Et di-
cebant Pharisei, Nunquid & nos cæci sumus? Dixit ei Iesus. Si cæ-
ci essetis non haberetis peccatũ. Nunc verò dicitis, quia videmus,
peccatum vestrũ manet, scilicet infidelitatis Hoc dicebat Christus,
quia ille cæcus, rudis, & ignorans viso miraculo illuminatus ado-
rauit Christum. Sed Pharisæi præsumptuosi, & subtiles faciendo
responsiones suas, ceciderunt in fatuitates. Pauci sunt subtiles in-
tellectu, qui sunt verè fideles, quia suo intellectu volunt cõprehen-
dere ea quæ fidei sunt. Dicatur quomodo est stultitia lumine intel-
lectus velle comprehendere articulos fidei. Exemplum illius, qui
lumi-

lumine candelæ volebat probare ducatos, aureos florenos Florentiæ, &c. Vsura quã Deus vult de intellectu, est simplex credentia. De volũtate amorẽ, de memoria suorũ operũ recordationẽ, de eloquentia proximi subuentionem. Sed communiter loquentes maiõ moriuntur sine lingua, & sine confessione. De corpore vult Deus vsuram pœnitentiæ, ieiuniorũ, &c. Ecce vsuras quas Deus vult de bonis personalibus sub pœna mortis. Dico vobis, ꝙ nisi pœnitentiã egeritis, omnes simul peribitis. Lu. 13. Itẽ de bonis spiritualibus vult Deus vsuram, s. de fide, spe, charitate, de prudẽtia, iustitia, fortitudine, & temperantia, &c. vult Deus continuationem & multiplicationem bonorũ operũ & meritorũ. Omni autem cui multum datum est, multũ quæretur ab eo, & cõmodauerunt multum, plus petent ab eo. Lu. 12. No. datũ, id est, accommodatũ, vt declaratur cũ dicitur, & cui cõmodauerit multũ. Dico secundò quod Christus docet nos obseruare deuotam orationem quia oratio est mediũ, per quod oportet nos habere omne bonũ. Ad hoc probandũ detur similitudo de aliquo fonte, à quo si vultis in vestro horto venire aquam, oportet ponere canale, &c. Fons omnium bonorũ est in cęlo. Omne datum optimũ, & omne donum perfectũ de sursum est, descendẽs à patre luminũ, id est angelorũ. Iac. 1. De isto fonte Eccl. 1. Fõs sapientiæ verbũ Dei in excelsis. Et quilibet nostrũ indiget aqua gratiæ de isto fonte in horto animæ & corporis. Ideo necessariũ est canale orationis, cuius pes est in ore, & caput in cælo, per contemplationem vel cogitationẽ. Ecce ratio orationis. Istam rationẽ ostẽdit Christus nobis per vnũ hominem, de quo dicit Euãgil. Publicanus autem à longe stans nolebat oculos in cælũ leuare, sed percutiebat pectus suũ, di. Deus propitius. vsque, in domum suã. No. longè stãs, quia cogitãs sua magna peccata nõ putabat se esse dignũ intrare templum Dñi, nec audebat respicere cælum, cogitans ꝙ est camera Dei, quẽ tantũ offenderat. Sed dicebat intra se, Sufficit mihĩ ista gratia, ꝙ mihi Deus remittat peccata mea. Ideo dicebat, Deus propitius esto mihi peccatori, quia nesciebat Pater noster, nec Aue Maria. Et sequitur, Descendit hic iustificatus in domum suam. Et quanta est virtus deuotæ orationis hîc modicum est speculandum. Iste publicanus quem Christus laudat, seruauit tria in oratione sua, scilicet timorem reuerentialem, verecũdiam intellectualem, & contritionem cordialem. Primum patet cùm dicit, à longè stans, quia timore reuerentiæ non audebat intrare templum Domini, non se reputãs dignum, &c. No. hic contra illos qui minus accedũt ad altare, etiam se appodiantes. Item de parlamẽtis cũ mulieribus in ecclesia, vbi tractantur matrimonia clandestina. Dicatur miraculum quod habetur in Biblia. 2. Reg 6. de Oza, qui ex tactu Arcæ subitò fuit mortuus, & tetigerat arcam bona intentione, & cum timore

reuerentiali. Iudæi assignant rationem eius mortis, quia illa nocte
dormierat cũ vxore sua, licèt vir cum vxore sua possit dormire sine
peccato, immo etiã meritoriè, nõ tamen decet post talem actũ com-
municare, vel ad communionem eucharistiæ accedere, vt habetur
de cõsec. dist. 2. Omnis homo ante sacram cõmunionem à propria
vxore abstinere debet tribus, quatuor, quinque, aut sex, aut septem
diebus. Nõ est præceptum sed consiliũ, vt patet. 33. qu. 4. Vir cum
propria vxore. vbi dicit Greg. Si vtitur vxore solũ ex libidine, om-
nino abstinere debet. Et nũquid maioris dignitatis est altare & ec-
clesia Christi, vbi cõficitur corpus Christi, quàm arca Moysi? Ideo
auisetis vos, & in oratione vestra sitis longè ab altari, quia ex illa hu
militate oratio vestra magis à Deo exaudietur. Ideo Dauid dicit de
se, Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum
tuam, adorabo ad templum sanctũm tuum in timore tuo. Psalm. 5.
Ideo præcepit Deus. Quisquis externorum, id est, non sacerdotum
accesserit ad altare, scilicet occidetur. Nume. 1. Ideo in oratione re-
quiritur timor reuerentialis. Secundò requiritur verecundia intel-
lectualis. Hoc ostenditur cùm dicitur: Nolebat nec oculos ad cælũ
leuare. Ita debemus nos facere, &c. Declaratur per similitudiné de
filio, qui vidente patre fecit aliquam insolentiam, propter quod ex
verecundia nõ audet respicere patrem in facie. Dicas tu Christiane,
fecisti ne vnquam insolentias & ribaldarias coram patre tuo Iesu
Christo, & matre virgine Maria, videntibus omnia tam bona quã
mala quę tu facis? Omnia nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem
nobis sermo est, scilicet in oratione, ad Heb. 4. Ideo ex verecundia
inclina caput tuum in oratione, quia talis humilitas multum placet
Christo. Io. Esdras in oratione sua dicebat, Deus meus confundor
& erubesco leuare faciem meam ad te. Ratio, quoniam iniquitates
nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra cre
uerunt vsque ad cælũ. 1. Esdrę. 9. Tertiò requiritur cõtritio cordia-
lis, cùm dicitur, quòd percutiebat pectus suum, di. Deus propitius
esto mihi peccatori. Est hìc quæstio. Certum est quòd per quinque
sensus corporis, & per omnia membra eius peccamus, quare non
percutimus oculos, nec aures, immo percutere esset riduculum, nec
Christus dicit quòd publicanus percuteret aures, nec oculos. &c.
sed pectus suum, & de hoc laudatur à Christo. Ad hoc dicatur de
mala arbore, de qua non sufficit scindere ramos, sed requiritur era-
dicatio. Modò radix omnium malorum & peccatorum est cor, sen-
sus autem & membra corporis rami sunt, quia illuc vadit oculus, &
lingua &c. iuxta illud, Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum,
Mat. 6. Ideo Christus Mat. 15. De corde exeũt cogitationes malæ,
homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphe-
mię &c. Ideo ad radicé ponitur securis, percutiẽdo pect⁹, percutitur

etiam

etiam aliquoties os,quia ex abundantia cordis os loquitur. Matth. 12.Ideo bonus modus est illorum,qui post corporis Christi eleuationem percutiunt pectus & os quasi dicentes,Domine offendi vos corde & ore qui pro me fuistis in cruce eleuatus. Ecce tres bonæ conditiones orationis & teneatis eas. Dico tertiò ꝙ ostendit Christus nobis sperare iustam retributionem, quia ipse est iustus iudex, hoc ostendit cùm dicit,Omnis qui se exaltat &c.quod est thema. Nota, omnis qui se exaltat, s.vanè, non exaltatur à Deo,vel papa,vel rege, &c.sed ipse se ingerit ad dignitatem prælationis,seu officia sustinenda,& regimen communitatis. Cùm tamen coactus deberet ad dicta officia suscipienda accedere,dicendo, O miser nescio regere me, nec mea,quomodo potero regere tot & tantos? Sed si papa vel rex, vel communitas exaltat te,recipias &c.etiam cum timore, quasi dicẽdo Deo. Domine vos iuuabitis me. Sed quando tu ingeris te, & rogas pro amico tuo insufficienti,& laboras pro eo quẽ tu scis ꝙ non sufficit ad regendũ domũ suã &c. Deus humiliabit te. Patet ratio,quare hodie tot regna, communitates, villę, & castra destructa sunt, subuersa,quia quilibet vult regimen &c. Et quando bona communitatis veniunt in posse talium,vel de istis &c. Et sic destruuntur ciuitates. Dicatur practica de ista exaltatione & humiliatione. De questione ista,disputatione, vel contentione,quę fuit inter apostolos Mat. 18.dicentes Christo,Quis putas maior est in regno cælorum? Mat. 19.dicitur ꝙ disputabãt quis eorũ maior esset. Lu.22.dicitur. Facta est cõtentio inter eos,quis eorũ videretur esse maior. Concordatur sic,Cũ autẽ Christus circa tempus passionis suæ veniret Hierusalẽ, discipuli sui sequebantur eum retro,& inter se contendere incœperunt.quis eorum esset maior in regno cælorum. Et sic incœperunt disputare,s.assignando rationes. Nonne ego ero maior,dicit B. Petrus,primò in regno cælorum, quia Christus iam me fecit vicarium suum,& prelatũ vestrum,di. Tu vocaberis Cephas. Andræas dixit, Petre,& quis fuit primò discipulus Christi nunquid ego?& duxi te ad Christũ. Ecce contentio,quia nõ concordabant in disputatione, quia assignabãt rationes. Ioannes respõdit,vos estis carnales, & habuistis vxores & filios,ego qui sum virgo, ero maior. Iacobus eius frater respondit,dicẽs,Ioãnes nunquid ego sum maior te?& nũquid mater nostra petijt dexterã pro me?&c. Iacobus,Simõ,& Thadeus, filij Mariæ Cleophæ,quæ secundò fuit genita post virginẽ Mariam, dixerunt quòd ipsi erant Christo propinquiores &c. Mat. respondit,O vos quid dimisistis pro Christo? vnum rete vile,& nauiculam &c.sed ego qui tantum dimisi,ero maior. Et Philippus dixit,Et nũquid ego sum primus,quem Christus ore suo vocauit? Io.1. Veni & sequere me. Ideo &c. Bartholomeus de quo dicitur ꝙ est de genere regali,dixit,Vos filij piscatorũ estis,sed ego sum nobilis, ideo debeo

esse maior. Sed Thomas dixit, Ego qui sum abyssus scientiæ, ero ma
ior, vos estis ignorantes, quid scitis vos? Nónne sapientes debēt pre-
cedere, & primi esse? Iudas dixit, Nōne ego sum maior? Videamus de
quo confidit plus Christus, quem fecit procuratorem, nónne me? Nō
potestis comedere nisi per manus meas, Ideo ego ero maior, Et sic
ibāt contendendo & disputando. O quomodo debebat dicere Chri
stus, O stulti &c. Dicit Marcus quòd venerunt ad dominū, & Chri
stus sedit in scamno, & vocauit eos di. De quo tractabatis in via? Ipsi
autem ex verecundia non audebant dicere licèt ipse sciret. Ideo dicit
Matthæus quòd accesserunt ad eum dicentes. De ista materia tracta
bamus. Quis putas maior est in regno cęlorū? O dixit Christus, Bo-
na materia est ista & subtilis, & quid determinastis? & ipsi verecun
dabantur. Tunc dixit Christus, Petre, pro tua maioritate allegasti,
quia prælatus es &c. Est ne ista ratio bona? Nūquid prælati sunt in
maiori periculo quàm alij? & multi prælati damnantur, quia malè se
habent? Tu Andræa allegasti, quod fuisti primus &c. Et nūquid au
diuisti me dicentē in quodā sermone, quòd erunt primi nouissimi, &
nouissimi primi? Mat. 20. Tu Ioannes allegasti virginitatem. Et nū-
quid Adam & Eua virgines expulsi fuerūt de paradiso terrestri? Tu
Iacobe allegasti primogenituram. Et nunquid Cain primogenitus
Adæ fuit reprobatus & condemnatus. Item idem de Esau primoge
nito Isaac. Et vos Iacobus, Simon, & Thadee, allegastis quòd estis
filij secundæ geniture &c. Et nescitis quia caro & sanguis regnum
Dei nō possidebunt? Ita de alijs. Et tunc apostoli dixerunt Christo,
Ergo domine determinetis quæstionē nobis. Dicit Matthæus, quòd
Christus respexit vnum puerum, & vocauit eum, qui erat sex vel
septem annorum, & dicitur quòd fuit beatus Martialis, quem statuit
in medio apostolorum, & puer erat totus timidus. Iam videtis quā-
do vnus puer vocatur à magno domino, quātum timet & humiliat
se. Et dixit Christus, Quicunq; humiliauerit se sicut paruulus iste,
hic maior est in regno cælorum. Matt. 18. Modò speculando nota
magnā Christi misericordiam, quia maioritatem & pręeminentiam
regni cælorum constituit in hoc, quòd quilibet potest habere si vult,
scilicet humilitatem, quam quilibet potest habere, etiam magni do-
mini, prælati, quia quāto maius onus portant, tanto debent esse hu-
miliores, sicut arbor quāto plus pomis oneratur, tanto plus & pro-
fundius inclinatur. Insuper iumentum quanto maius onus portat,
tanto magis ad terram inclinatur. Sic sani & infirmi, diuites & pau-
peres, quanto humiliores fiunt, tanto plus ascendunt in regnum. Si
autem Christus constituisset maioritatem regni cælorum in domi-
nio temporali, quid fecissent subiecti? si in prælatione, quid de
simplicibus? si in virginitate, scientia, diuitijs, peregrinationibus,
quid esset de alijs? sed constituit in humilitate. Ideo dicit scriptura 1. Pet.

1. Pet. 5. Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, qui totum mundum comprehendit, & quando aliquis vult se exaltare, Deus humiliat ipsum. Et quando aliquis se humiliat, Deus manu sua recipiens eum exaltat ipsum, Ergo omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Sermo de mortuis secundus, de eodem euangelio dominicæ X I.

On sum sicut ceteri hominum. Lucæ. 18. Sermo noster erit de conditionibus & proprietatibus animarum in purgatorio existentium. Credo quod erit materia vtilis ad auisandum, quia nisi sit stultus, quando scit pœnam, debet corrigere & emendare vitam suam, & parare se. Salutetur virgo Maria. Pro declaratione breui huius verbi secundum intellectum quem volo pertractare, & introductione materiæ prædicandæ, sciendum quòd experientia docet ad oculum quòd in hoc mundo secundum quòd sunt diuersa regna, prouinciæ, ciuitates, & communitates, ita sunt diuersæ conditiones hominum & proprietates. Nam aliam conditionem habent Angli, aliam Galli, aliam Hispani, aliam Cathalani, &c. quia secundum diuersitates terrarum & regnorum gentes recipiunt proprietates & conditiones. Non solùm homines, sed etiam iumenta, fructus, & aqua, & aër. Hoc autem licèt sit certum & clarum, adhuc tamen habemus testimonium de sacra scriptura. Notetur breuiter historia de Iacob recedente de terra Chanaam, eunti in Mesopotamiã, ad terrã valde distantem, ad domum Laban, qui habebat duas filias virgines, & Iacob philocaptus de secunda genita petijt eam habere in vxorem. Qui respondit, Non est in loco nostro consuetudinis, vt iuniorem antè tradamus ad nuptias. Genesi. 29. Fiat ergo ratio per locum à minori, si in hoc mundo est tanta diuersitas gentium, &c. secundum diuersitates terrarum vt dictum est. Bene ergo diuersitas debet esse inter gentes istius mundi & alterius. Ideo quælibet anima à corpore separata potest dicere, Non sum sicut ceteri hominum, scilicet huius mundi in conditionibus. Mutauit enim cõditiones & proprietates. Patet thema. Inuenio quòd animæ purgatorij habent quatuor conditiones à nobis valde diuersas, quamdiu sumus in hoc mundo.

Prima est stabilitas in gratia,
Secunda securitas de gloria,
Tertia acerbitas de pœna,
Quarta paupertas minima.

Istas cõtrarias conditiones habet aĩa in purgatorio à nobis diuersas. Ideo quælibet potest dicere the. Nõ sum sicut ceteri hominum. Dico primo, &c. s. stabilitas in gratia, quã no possunt perdere. Nõ credatis

quòd in purgatorio sit aliquis homo, vel aliqua intellectualis crea-
tura, nec intrat ibi nisi sit in gratia dei. Non intrant eò dæmones, sed
solum animæ pœnitentium, qui in hoc mundo non compleuerunt
pœnitentiam condignam, sed in morte fuerunt confessi, & parum
contriti, remiserunt iniurias inimicis, & restituerunt, &c. Tales in
purgatorio complent residuum. Hæc est doctrina communis docto-
rum. Vnde auctoritas Dauid, qui de hoc fecit vnum psalmũ, Miseri-
cordiam & iudicium cantabo tibi domine. Nota, misericordiam,
quia magna est dei misericordia, quia non solum hîc, sed etaim in a-
lio mundo dat peccatoribus locum pœnitentiæ. Nota iudiciũ, quia
illa punitio in purgatorio strictissimè fit, vt patebit in tertia parte.
In eodẽ principio dicit Dauid in persona dei, Nõ habitabit in me-
dio domus meę qui facit superbiã. Psal. 100. Nota cùm dicit in me-
dio domus meę: Domus dei est totus mũdus, nos sumus in pauimẽ-
to, carmerę sunt in cęlo. Tota vniuersitas creaturarum est dei. Bar. 3.
O Israël quàm magna est domus dei, &c. Magnus & ingens, & non
habet finem, excelsus & immensus, Nota locus possessionis. Deus
enim sua potentia possidet omnes creaturas sed per gratiã nõ possi-
det nisi creaturas de paradiso, & de purgatorio, & aliquas de isto
mundo. Medium domus dei est purgatorium. Initium enim haben-
di gratiam dei, est iste mundus, quia nisi in hac vita homo incipiat
habere gratiã dei, nunquã habebit eam in alio mundo. Finis autem
est gloria æterna, in qua sunt in gratia confirmati. Medium verò est
purgatorum, in quod animæ transeũt, quia paucæ sunt quæ sine pur-
gatorio transeunt, quia solũ animæ puerorum innocẽtium commu-
niter loquendo. Ecce quare dicit, Non habitabit in medio domus
meæ qui facit superbiam. Diceret aliquis, Vtrum ne aliqua peccata
mortalia purgantur in purgatorio, s. auaritiæ, luxurię. &c. Respõsio,
dico ꝙ sic, quia omne peccatum mortale includit superbiam, quia
ipsa est initiũ omnis peccati ideo de ea specialiter fit mentio. Verbi
gratia. Quare quis est auar⁹? patet, quia homo nõ vult se humiliare
regulæ dei dicentis, Non furtum facies, vel non fœneraberis fratri
tuo ad vsurã, &c. vel, estote misericordes. Idem de peccato luxuriæ,
quia luxuriosus non vult humiliari ordinationi diuinæ obedien-
do, vt castè viuat. Item gulosus nõ vult humiliari regulæ temperan-
tiæ, nec iracundus remittere iniurias, & sic de alijs. Patet ergo quòd
omne peccatum mortale includit superbiam, Actoritas. Initium om-
nis peccati superbia, qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis.
Ecclesi. 10. Dicit ergo deus, Non habitabit in medio domus meæ,
scilicet purgatorij, qui facit superbiam, sed si pœnituit, habitare po-
test. Patet ergo quòd animæ in purgatorio habent gratiam sta-
biliter seu immutabiliter, & licèt habeant liberum arbitrium ma-
gis quàm nos, tamen non possunt peccare, quia diminuit de libero
arbitrio,

arbitrio. De quo vide sanctū Tho. 1. par. q. 62. arti. 8. in sol. ad tertium argumentum. Sicut si sint duo homines, & vnus potest captiuari ab Agarenis, & alius nō: magis liber est ille qui non potest captiuari. Ita nos possumus captiuari ex peccatis, sed non illi de purgatorio, nec illi de paradiso. Ideo habēt magis liberum arbitriū quàm nos. Ratio, quare non possunt peccare est, quando duæ personæ simul associantur, stando, comedendo, bibendo, ambulando, dormiēdo, vna recipit conditiones alterius, etiam si sint creaturæ irrationales, vt patet in vino, quod commixtum aqua fit simplex. Idem de anima, quæ de se est fortissima creatura spiritualis, sed associatur corpori in vnitate essentiæ. Ideo anima recipit conditiones corporis, scilicet mutabilitatem, & variabilitatē, modò fit calida deuotione, modò frigida distractione, & ecōuerso, modò sana per gratiam, modò infirma per culpam & econuerso. Auctoritas. Cogitationes mortalium timidę, id est timorosę, & incertę prouidētię nostrę. Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animam, id est trahit eam ad suam conditionem. Sap. 9. Nota cogitationes mortaliū timidæ, sicut patet de cogitatione, qua quis cogitat se esse in gratia dei & huiusmodi, quia corpus quod corrumpitur, &c. Ista est ratio, quare nos in hoc mundo possumus perdere gratiam Dei, sed post diem iudicij tunc corpus erit incorruptibile, tunc corpus recipiet conditiones animæ, & modò anima recipit cōditiones corporis. Propter hoc Apostolus vocat corpus gloriosum spirituale, quia habet cōditiones spiritus. Seminatur corpus animale, scilicet in sepultura, surget corpus spirituale, scilicet in iudicio 1. ad Cor. 15. quia tunc habebit cōditiones spiritus, sed animæ à corporibus corruptibilibus separatæ in purgatorio existentes, iam dimiserunt cōditiones corporis. Ideo sunt immutabiles. Ecce stabilitas gratiæ dei. Ideo quilibet talis potest dicere, Non sum, &c. scilicet de hoc mūdo, qui possunt peccare, vel per carnis inclinationes, vel per mūdi occasiones, vel per diaboli tentationes. Dico secūdò, scilicet securitatem de gloria, quia certi sunt & securi ꝙ aliquādo ibunt ad gloriam paradisi, sed nos miseri quantuncunque boni, iusti, & sancti, quādiu sumus in hoc mūdo, sumus dubij & incerti an illā gloriā habebimus, licèt de ea habeamus spem, non tamen habemus certitudinem infallibilem, vt animæ de purgatorio. Propter hoc Apostolus, qui erat de maioribus sanctis dei, de se dicebat, Nihil mihi cōsci⁹ sum, scilicet de aliquo, quin fuerim cōfessus & fecerim pœnitētiā, sed nō in hoc iustificatus sum. 1. ad Cor. 4. Ideo nolite iudicare de aliquo ꝙ damnabitur, quantumcūque malo, vel ꝙ saluabitur, quārumcunq; bono. Ideo dicit Apostolis Christus, Neminem per viam salutaueritis, id est saluum dixeritis viatorē. Luc. 10. Non dicitur nauis salua quādiu est in pelago, quousque ad portum peruenit. Ideo dicit Salomon, sunt iusti atque sapientes,

Quomodo mundus, caro, & diabolus nos ad peccandū impellūt

pientes, & opera eorũ in manu dei, & tamen nescit homo vtrũ amore an odio dignus sit, sed omnia in futurũ reseruãtur incerta. Eccl. 9. Tamen animæ de purgatorio habẽt aliã cõditionẽ, quia habẽt certitudinẽ infallibilẽ, de gloria habenda aliquo tempore. De qua nos sumus incerti. Ratio, quia gloria non potest haberi ex bonis operibus, inquantũ procedunt solũ à libero arbitrio, sed inquantũ procedũt à deo per gratiã. Nã bona opera nostra habent duo principia, s. deũ. Secundò liberum arbitriũ. Deus enim inflammat cor, illuminat intellectũ, corroborat memoriã, cõfortat volũtatem ad bene operandũ. Liberũ arbitriũ, operatur secũdũ naturã. Ideo inquantũ opus bonũ procedit à solo libero arbitrio, sine gratia dei, nõ est meritorium vitæ æternæ. Sed inquantũ procedit à deo per gratiã mediãte libero arbitrio, tũc est meritoriũ. De hoc vide sanctũ Tho. 1. 2. q. 114. arti. 3. Vnde auctoritas Apostoli, Nõ sunt cõdignę passiones huius temporis, scilicet inquantũ procedunt à solo libero arbitrio, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. ad Rom. 8. Nota similitudinem de rege mittente procuratorem suum ad aliquam ciuitatem gubernandam. Ad quam veniens præsentat literam regiminis, quæ litera habuit duo principia, primò, scilicet regem præcipientem, secundò notarium scribentem. Modò videamus ad quod principium recurrent, non ad notarium, quia non obediretur literæ, sed ad regem, &c. Ita de anima, quando post mortem vadit ad portam ciuitatis paradisi, dicens, Aperite, & dimittatis me intrare, ostendens literam, id est bona quæ fecit in vita, quæ si facta sunt à solo libero arbitrio, non obeditur sibi, nec permittitur intrare, quia nulla est proportio bonorum illorũ, vt sic ad gloriam intret. Sed si anima ostendat illa bona, quæ operata est per gratiam Dei, mediante libero arbitrio, tunc habet introitum & rationem. Auctoritas. Gratia dei, ablatiui casus, id est per gratiam Dei, vita æterna, scilicet habetur, ad Ro. 6. Quia gratia dei est arca gloriæ. Quia ergo animæ purgatorij immutabiliter habẽt gratiam Dei, ideo securitatẽ habent de gloria habenda. Mulier gratiosa inueniet gloriam. Prouerb. 11. Ideo quęlibet anima de purgatorio potest dicere. Non sum sicut ceteri hominũ. Dico tertiò, &c. scilicet, acerbitatem de pœna. Tanta est acerbitas pœnę purgatorij, quòd conclusio est omnium doctorũ, ꝙ si omnes pœnæ corporales, quæ vnquã fuerũt in hoc mũdo, essent cõgregatæ in vno homine, nõ æquarentur minimæ pœnæ purgatorij, quã habet vna anima in purgatorio existens. Licèt magna fuerit pœna Laurẽtij, Vincẽtij, & Bartholomęi, & aliorũ martyrũ, tamen minima pœna purgatorij est maior omniũ pœnarum huius mũdi. Ratio est, quia pœna purgatorij est animę violẽta & coacta. Ideo grauior quacunque pœna voluntaria quã homo facere potest in hoc mũdo, & minus satisfactoria. Ex his pœnis quas homo voluntariè facit hic, vt ie-

vt ieiunia, orationes, cilicia &c. remittitur certum tempus de purgatorio, & tanta poterit esse contritio, quòd tota pœna purgatorij dimittetur. Et nisi hîc sustineas pœnas pœnitentiales pro peccatis, in alio mundo sustinebis incomparabiliter maiores. Ratio, quia illæ sunt violentæ. Dicatur similitudo de duobus filijs patrem offendentibus, quorum vnus voluntariè pœnitens, lachrymabiliter se humiliat coram patre, statim pater mouetur ad parcendum sibi, alius verò nõ curat, immò cùm reprehenditur à patre, murmurat, nec recognoscit culpã. Tunc pater indignatus, non virga, sed baculo percutit, & castigat fortiter & durè. Idem in proposito. Cogita quòd Deus est pater noster, & virgo Maria mater, nos autem filij sumus, immò, & captiui, Christi sanguine redempti, primæ ad Corinthios sexto. Nõ estis vestri. Empti enim estis precio magno &c. & in domo patris, id est, Christianitate, facimus multa minus bene, quia tot mala quot peccata, &c. Pater autem recipit virgam dicẽs, Venite, & corrigam vos. Hoc fuit quando dixit pœnitentiam agite. Matth. 4. Aliter, nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis. Luc. 13. Qui ergo in hoc mundo vult humiliari ad pœnitentiam, & ad petendum remissionẽ, illi pius pater statim parcit, & miseretur illius. Ideo leuiter hîc obtinetur remissio. Sed tu inobediens & rebellis nõ solũ nõ vis facere pœnitẽtiã, sed nec permittis vt alij faciant pœnitentiam, immo detrahis, ideo non virga, sed baculo vel gladio castigaberis. Ad istud propositum allegat sanctus Thomas illam auctoritatem. O vos omnes, &c. Threnorum primo, quæ ad literam intelligitur de Christo, allegoricè de animabus purgatorij, quia tãtus est dolor earum, quòd vna hora videtur mille anni. Nota de illo homine infirmo, qui elegit potius esse per tres dies in purgatorio quàm per tres annos infirmari. Et ista ratione dicebat apostolus, Videte itaque fratres quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt, scilicet, sapientes redimentes tempus purgatorij per eleemosynas, ieiunia, orationes & huiusmodi, quoniam dies mali sunt, scilicet in purgatorio, ad Ephesios quinto. Dico quartò, &c. scilicet, paupertas nimia, scilicet meritorijs operibus, quia non possunt meritoriè operari. Licèt enim maximam pœnam patiantur, & plura suffragia pro eis fiant, tamen non est eis meritorium, scilicet ad gloriam augmentandam. Ratio, quia Deus diuisit tempus, quia est tempus lucrandi, & tempus recipiendi, seu quiescendi. Tempus lucrandi seu merendi est quãdiu viuimus in hoc mundo. Tempus autem recipiendi & quiescendi est post mortem in alio mundo. Sicut de domino patet, qui de die facit operari seruos & captiuos, & de nocte quiescere. Ideo dicit sapiens, Quodcunque potest facere manus tua, instanter, operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia, erunt apud inferos, quò tu

properas. Ecclesi. 9. Ideo dixit Christus, Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est. Veniet nox quando nemo potest operari. Ioan. 9. Ideo declarabo vnũ versum psalterij, Quoniam nõ est in morte qui memor sit tui, in inferno autẽ, &c. Circa istum versum errãt aliqui dicẽdo, ꝙ in morte homo non recordatur de Deo, cùm dicitur. Quoniam non est in morte qui memor sit tui, &c. Sed iste intellectus nõ est bonus, quia imò dicit scriptura, In requie mortui requiescere fac memoriã eius, & cõsolare illũ in exitu spũs sui. Ecclesiast. 38. Sed intelligitur sic, Quoniam non est in morte, id est, post mortem, quia anima separata corpus dicitur mortuum, & non antè. Non est qui memor sit tui, s. meritoriè, quia licèt mortui tam beati quàm damnati recordentur de Deo, sed diuersimode, nõ tamẽ meritoriè recordantur. Nota cùm dicitur, In inferno autem quis cõfitebitur tibi? Quia in inferno fit cõfessio, nõ tamẽ Deo, sed diabolo, curato illius parochię. Authoritas. Videntes, scilicet damnati, gloriam beatorum, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatę salutis, gemẽtes præ angustia spiritus, dicẽtes intra se pœnitentiã agentes, scilicet inutilem & coactam, & prę angustia spiritus gementes. Hi sunt quos aliquãdo habuimus in derisum, & similitudinem improperij. Nos insensati vitã illorum estimabamus insaniã, & finẽ illorum sine honore. Ecce quomodo cõputati sunt inter filios dei, & inter sanctos sors illorum est. Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ: lumen nõ luxit nobis, &c. Sap. 5. Ecce quomodo in inferno fit cõfessio, non deo sed diabolo. Quando superbus videt beatum Paulũ, qui fuit superbus, dicit, O miser si fecissem pœnitentiã, &c. Idem de auaro, qui videt beatum Mat. Et de luxurioso, quando videt beatam Magdalenam. Sed illa cõfessio nihil valet, quia non obtinet absolutionẽ. Ideo quia animæ de purgatorio non possunt meritoriè operari. Ideo de isto mũdo debẽt habere adiutoriũ per orationes, eleemosynas, peregrinationes, & missas, & quãdo opus est factũ, & offertur deo, statim anima pro qua illud opus est factum vel fit, sentit refrigerium. Ideo vt pauperes habent à nobis mendicare suffragia. Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. 2. Mach. 12. Nã sancta, quia placet Deo. Salubris, quia est vtilis animæ, pro qua fit, & vtilis illi qui facit. Quia quãdo illa anima exit de purgatorio, & intrat paradisum, facit duo. Primò regratiatur Deo. Secundò orat pro illis qui miserunt sibi suffragia. Per oppositũ, quãdo homo nõ vult eis satisfacere secundũ quod tenetur, vt religiosus vel clericus qui recipit missas, vel hæredes, vel manumissores, contra tales animæ petunt iustitiam. Nunquid Deus faciet vindictam electorum suorum, scilicet animarum de purgatorio, clamantium ad se die ac nocte, & patientiã habebit in illis? Dico vobis ꝙ citò faciet vindictã. Luc.

Luc. 18. Ideo multi habent maledictionẽ, quia detinent bona mortuorum. Ideo habent aduersitates. Patet ergo quare dicit anima de purgatorio, Non sum sicut cæteri hominum.

De eadem Dominica. *Sermo III.*

omines ascendebant in templum. Luc. 18. Modò volo declarare verbum propositum secundum intellectum anagogicum. Anagogia dicitur ab ana quod est sursum, & agoge ductio, quasi sursum ducto, & hoc fit quando facta huius mundi exponuntur per ea, aut circa ea quæ cõcernunt gloriam cælestem. Ideo anagogicè declarando thema, sciẽdũ quot sunt personæ quæ sic ascẽdunt cęlum ad gloriam paradisi, & habebimus speculationes de scientia & informationes de cõscientia. Sed primò salutetur virgo Maria. Pro anagogica declaratione, & breui materię introductione sciẽdũ, quòd doctrina est generalis, & ab omnibus doctoribus ecclesiæ cõcor data, quod à principio mundi, ex quo Adã peccauit, vsque ad aduentum & mortem Christi & ascensionem, nullus quantumcunque sanctus & Dei amicus ascendit in cælum, & transiuerunt plusquam quinque mille annorum, secundum computum sanctorũ doctorum, & multi moriebantur cum maximo desiderio ascendendi in cælum. Sed nondum scala erat erecta, nec porta paradisi erat aperta. Ideo omnes descẽderunt ad infernum, scilicet ad limbum. Ecce quantus dolor. Adam de suo peccato fecit nongentos & 30. annos de pœnitentia, quia tantũ vixit, vt patet Gen. 5. Fuit sanctus & amicus dei, & deus sibi pepercit, tamen quando fuit mortuus, & anima voluit ascẽdere, nõ potuit. Idem de Noë, qui vixit nongentis quinquaginta annis in pœnitentia. Idẽ intelligatis de Abrahã, Isaac, & Iacob, & de omnibus patriarchis & prophetis. Immo dico vobis plus de beato Ioanne Baptista, de quo dixit Christus. Matt. 11. Inter natos mulierũ nõ surrexit maior Ioãne Baptista, &c. Tamẽ in infernum, hoc est ad limbum descendit. Idem de sanctis innocẽtibus, pro Christo occisis. Regula est generalis, quòd ante Christi passionem nullus ascẽdit in cęlum. Hoc autẽ licèt clarum sit apud sanctos doctores, adhuc tamen dabo vobis authoritatẽ Dauid, qui sciens dictam regulam à spiritu sancto, dixit, Quis est homo qui viuet, scilicet in sanctitate, & nõ videbit mortẽ, eruet animã suam de manu inferi? quasi dicat nullus. Iob. 21. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto, scilicet mortis ad inferna descẽdunt. Ista auctoritas potest exponi de bonis personis ante aduẽtũ Christi, & de malis post eius aduẽtũ. Sed postquã Christus venit, & sustinuit mortẽ & passionẽ, surrexit, & ascẽdit in cælum, erexit scalam soluẽdo pretium: & aperuit ianuam paradisi. Propter hoc dicit thema, Homines ascendebant in templũ, scilicet ad illud, de quo Dauid. In templo eius omnes dicent gloriã. Modò

patet intellectus thematis anagogicus. Et secūdū istū intellectū vo
lo nūc prædicare. Modò videndū est qui homines ascēdūt in cęlum,
quia nō omnes ascendunt. De ista materia quæsiuit Dauid à suis do
ctoribus & magistris, dicēs, Quis ascēdet in mōtē domini, aut quis
stabit in loco sancto eius? in Psal. 23. Domini est terra. Licèt Dauid
sciret, ꝙ ante Christi aduētum omnes animæ descendebāt ad infer-
nū, sciuit tamē diuina reuelatione, ꝙ aliqui tēpore Christi ascēderēt
in cælū, sed nō omnes. Ideo quęsiuit quis ascēdet. Sed nullus sciuit
respondere sibi, sed spiritussanctus sibi respōdit, di. Dauid, Vis scire
quis ascendet in cęlū? Innocens manibus & mūdo corde, qui nō ac-
cepit in vaco animā suā, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic acci-
piet benedictionē à domino. Quatuor cōditiones personarū ponū-
tur in dicta auctoritate. Ex ista respōsiōe ego extraho materiā quòd
per quatuor virtutes nos possumus ad cęlum ascendere, s. per baptis
malē innocentiā, per dignā pœnitentiā, per firmā obedientiā, & per
martyrij palmā. Istas quatuor virtutes tāgit spiritussanctus, respōdē
do Dauid. Innocens manibus, &c. Dico primò, &c. Innocēs dicitur
qui nunquam peccauit, nec mortaliter, nec venialiter, nec corde co-
gitādo, nec ore loquēdo, nec opere malè operādo. Tales sunt pueri
nouiter baptizati, quia de adultis nunquā fuit aliquis purè inno-
cens, nisi Christus & virgo Maria, solùm pueri nouiter baptizati di
cūtur puri innocenter, quia per baptismum sunt purificati de pecca
to originali. Tales si antequam peccent moriātur, rectè sine aliqua
pœna ascendunt in cælum, Ideo dicitur, Innocens manibus, id est,
operibus, quia in sacra scriptura manus accipitur pro opere. Sed di
ceret aliquis, Idem posset dici de illis pueris qui moriuntur in vtero
matris, vel ante baptismum, quia nunquam peccauerunt, nec corde,
nec opere, nec ore, ideo sunt innocentes. Dico quod sunt innocentes
quantum ad hoc, quia nunquā peccauerunt, tamē nō sunt puri inno
cētes, propter maculā originalem quam habent, de qua nō possunt
purificari nisi per baptismū. Vultis intelligere quid est macula vel
peccatū originale? Nota, ac si rectores huius ciuitatis modò fecissent
vnā pulchrā imaginem, vt ponatur in ecclesia super altare. Sed eun
do dū portatur, cadit in lutū, &c. Clarū est ꝙ illa imago nunquā po
netur super altare bona ratione, quousq; fuerit mūdata. Idē de ani-
ma, quę est propria imago dei. Gen. 9. ad imaginē quippe dei factus
est homo ad hunc finē, vt ponatur in templo paradisi, sed cecidit in
luto. In illa carnali generatione, quādo anima creatur, & infunditur
in vtero matris, cadit in lutū. Ideo quousq; sit mundata per lauacrū
baptismi, Christus ordinauit ꝙ nō intrabit paradisum, licèt posset
vsq; ad portā venire & pulsare, vt dicitur. Lu. 13. Cū intrauerit pa-
terfamilias, & clauserit ostiū, incipietis foris stare, & pulsare ad o-
stiū dicentes: Dñe aperi nobis. Et respōdēs dicet vobis, Nescio vos.

Virtutes quatuor, quæ nos in cælum vehunt.

Vnde tali animæ reſpondebitur à Chriſto, Et nunquid vides te immundã? Dicet anima, Illud non eſt culpa mea, &c. Reſpõdebit Chriſtus, Ideo nõ dabo tibi pœnã ſenſitiuã, nec damnationem cũ illis in inferno, quos ſibi oſtẽdit, ſed remittit eã ad limbũ puerorũ. Dicatur vbi eſt. Dicit ſanctus Tho. ſuper. 2. ſen. ꝙ illi pueri habent magnas delitias, diputãt ad inuicẽ, &c. Et ſicut tibi nõ diſplicet, q̃a nõ es rex vel papa, quia tibi nõ debetur, vel quia nõ habes alas, quia tibi non debentur. Ita nec illi pueri triſtãtur de illa gloria, quæ eis non debetur, ſed pueri baptizati purè innocẽtes ſtatim intrant gloriã. Et concordat ſcri. di. Saluabitur innocẽs, ſaluabitur autẽ mũditia manuum ſuarum. Iob. 22. No. in mũditia baptiſmali ſaluabitur. Dicã vobis vnam pulchram ſpeculationẽ, de hoc quod dicit Chriſtus Mat. 19. Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere eos. Talium enim eſt regnũ cælorũ. Prædicta auctoritate Chriſtus ponit tres clauſulas contra impedimenta, quæ habet anima quæ debet cælum aſcendere. Primum in morte, quia tunc dæmones volunt capere & deuorare animã, quibus dicet Chriſtus, Senite paruulos venire ad me. Secũdũ impedimentum eſt in aëre. Nã doctrina eſt communis in theologia, quòd dæmones nõ omnes ſunt in inferno, ſed ſunt ibi aliqui ad cruciandum animas damnatorum, aliqui nobiſcum ſunt ad tentandũ nos. Sed magnus cumulus remanſit in aëre, ibi eſt difficultas. Contra hoc impedimentũ dicit Chriſtus dæmonibus: Nolite prohibere eos. Tertiũ impedimentũ eſt in ingreſſu ad portã paradiſi, vbi ſunt portarij, qui dãt repulſam multis, vt patet de quinq; virginibus indeuotis, quibus fuit reſpõſum, Amen dico vobis neſcio vos. Matt. 25. Sed de pueris dicit Chriſtus, Taliũ eſt regnũ cælorũ. Ecce prima cõditio aſcẽdẽtiũ in cælũ. Dico ſecũdò ꝙ poſſumus aſcendere per condignã pœnitẽtiã q̃a iã nos nõ poſſumꝰ aſcẽdere per purã innocentiã. Hic patet inaduertẽtia illorũ, qui quãdo abſoluũt à pœna & cul. dicũt, reſtituo te ſtatui innocentię in quo eras quãdo fuiſti baptizatus, q̃a implicat cõtradictionẽ, ꝙ intelligẽdũ eſt, q̃a implicat di. ꝙ prętetitũ nõ fuerit prętеritũ. Ideo Chriſtus ordinauit aliã virtutẽ, ſ. dignã pœnitentiã, q̃a licèt de baptiſmo remaneat in nobis character, quia indelebilis, tamẽ ex peccatis quæ fecimus ꝑdidimus puritatẽ innocentiæ, propter ꝙ oportet per dignã pœnitẽtiã aſcendere, quę in decẽ gradibus cõſiſtit. Primus eſt peccatorũ cõgnitio, quia aliàs homo nũquã faceret pœnitentiã. Qui nõ cognoſcit infirmitatẽ, nõ curat de medico. Ideo Dauid poſtquã peccauit, & cognouit peccatũ ſuũ dixit, Amplius laua me dñe ab iniquitate mea, &c. ſubdit cãm, Quoniã iniquitatẽ meã ego cognoſco, & peccatũ meũ cõtra me eſt ſemp. Secũdꝰ gradus eſt cordis cõtritio, q̃a multi lætãtur cũ malè fecerint & exultãt in rebꝰ peſsimis. Pro. 2. Ideo eſt dolẽdũ & flẽdũ de peccatis. Sicut puer qui cecidit in lutũ, videns ſe deturpatũ, plorat. Ita debet

Eſt pœnæ damni, & pœna ſenſus.

Tria quæ animã cæli aſcendere impediunt, quomodo remoueri poſſunt.

bet facere quilibet peccator, & tūc poterit dicere, Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Tertius gradus est abstinendi propositum. Ideo dicit Christus, Vade, & iam amplius noli peccare. Ioa. 8. Quartus gradus est malę societatis vitatio. Ideo Poëta, Quæ nocitura tenes quamuis sint chara relinque. Quintus gradus est oris cōfessio, quia de glandula nemo potest perfectè curari, quousque radix est extra. Ita de peccatis. Qui abscondit scelera sua nō dirigetur. Prouer. 28. Sextus est corporis afflictio, sicut enim caro fuit tibi occasio peccandi, sic debes eam castigare, ne à sagionibus inferni castigetur. Augu. Carnē vestram domate ieiunijs, &c. Septimus spiritualis oratio, s. quolibet mane & sero deuotè orare. Luc. 18. Oportet semper, id est, omni die orare, & nō deficere. Octanus gradus est eleemosynarum largitio, vt deus tibi faciat eleemosynam de gratia sua; quia ipse dicit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Matth. 5. Nonus gradus est debitorum restitutio. Si habes aliquid in domo, taxia, vel bursa, de malè acquisitis, restituas: quia nō dimittitur peccatum nisi ablatum restituatur, regula est tam theologorum quàm iuristarum. Decimus gradus est iniuritarum remissio. Ne deus recipiat vindictā de peccatis tuis, tu non recipias vindictam de inimico tuo, licet posses. Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittat & vobis pater vester cælestis delicta vestra. Matth. 6. quia deus non potest vinci à creatura in pietate. Patet ergo responsio ad quæstionē, Quis ascendet in montem domini, &c. Respondetur, mundus corde, scilicet mundata anima ab immundicijs post baptismum acquisitis, quia mundicia acquiritur per pœnitentiam. Ideo dixit Christus, Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt Matth. 5. Tertium principale est firma obedientia. Multi sunt, quia ex quo redierunt ad bonam vitam, non sunt firmi ad obediendum præceptis dei, sed redeunt ad peccata. Ideo est necessaria firma obedientia, scilicet vt pro nulla re huius mundi facias contra præcepta dei, quia modicum lucratur qui perdit animam. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Matth. 16. Plus valet anima vna quā aliqua creatura corporalis. Istam firmam obedientiam ostendit Christus, semel respondendo cuidā doctori in quodā sermone Christi inflāmato de vita æterna, propter quod quæsiuit à Christo di. Magister bone quid faciā vt habeā vitam æternā? Matt. 19. Respōdit sibi Christus, Si vis ad vitā ingredi, serua mandata dei. In ista respōsione poteris notare quòd vita æterna nō obtinetur dominio tēporali, nec prælatione, nec dignitate, nec scientia, seu potentia, quia nisi domini temporales & prælati sint obedientes præceptis dei, damnantur. Et si ad portā paradisi vellent allegare, dicēdo, O domine, in mundo fecisti me papam, & regē, & sic de alijs. Responderet

deret illis, qui se ingesserunt, Ego non te feci &c. sed tu ingesisti te, Deinde ex quo fuisti intus, vixisti vt porcus luxuriosè. Nec valet tibi allegare sciētiam, nec diuitias, nec fortitudinem, nec potentiā, nec pulchritudinem, sed oportet allegare obedientiam, dicendo, Domine, ego fui obediens præceptis vestris. Tūc Christus manu sua recipit obedientē, di. Euge serue bone & fidel. &c. Nota Euge interiectio gaudentis est. Solùm obediētibus & pręcepta Dei seruátibus fit istud. Patet iterum responsio ad istud quęsitum. Quis ascendet, &c. Respondetur, qui non accepit in vano animá suam. In vanū accipit animā suā ille, qui nō obedit diuinis præceptis, quia nō venit ad finē ordinatū. Ideo dicit Apostolus, Hortamur vos fratres, ne in vanū gratia Dei. i. animá vel tēpus recipiatis. 2. ad Co. 6. Dico quartò &c. per sufferentiā martyrij, vt martyres qui multas & graues tribulationes, sustinuerunt vsque ad mortē. Et sunt decē tribulationes, & tētationes, & pugnæ, & vsque ad 10. non sunt martyres. Prima est cōtra dæmones, dicentes. Quare sustines tot aduersitates pro illo, de quo nescis quid &c. Secunda contra inclinationes carnis, quę naturaliter refutat mortē, cū etiam Christus cœpit pauere & tædere, nō tamen secundum rationē, sed secundū sensualitatem. Tertia est cōtra occasiones mūdi, promittens multa si vellent Christū abnegare. Quarta contra malū consiliū amicorū dicentiū, Vos creditis plus scire quam omnes &c. Quinta contra persuasiones filiorū, & vxorū, & parentū, retrahētiū à bono &c. Sexta cōtra perditionē bonorū tēporaliū, quę eis auferebātur à tyrānis & dominis. Septima cōtra propriā famā, quia eis imponebantur multa falsa crimina, sed ipsi nō curabāt. Octaua cōtra libertatē, quia incarcerabantur, & ligabātur vinculis, cathenis &c. Nona cōtra dolores, quia verberabantur, & sic de alijs tormentis. Decima contra mortē: Habebant enim tantam fortitudinem, ꝙ pro Christo sustinebant mortem, & tūc erant martyres. Ideo Iaco. 1. Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronā vitę. Ecce quatuor virtutes ordinauit Deus, de quibus homo posset ascendere in cælū, scilicet innocentiam, pœnitentiā, obedientiā, & sufferentiā, Et quęlibet istarū virtutū habet decē literas. Prima virtus est innocētia, quę decē literas habet, in quibus innuūtur decē verba, q̄ sunt in forma baptismi necessaria ad puā innocētiā habēdā. Secūda virtus est pœnitētia, quę etiā habet. 10. literas, quę significāt decē opera pœnitētialia prędicta. Tertia virtus est obediētia, quę etiā habet 10. literas significātes ꝙ firma obedientia cōsistit in 10. pręceptis Dei. Quarta virtus est sufferētia martyrialis, & etiā habet. 10. literas. 10. opera prędicta martyrū significātes. Ratio, quare Deus in numero denario voluit ponere illa quę requirūtur ad nostrā salutē, est, qa. 10. digitos habemus in manibus, q̄ sunt pręs quas magis videmus, vt recordemus, Autoritas. Qui in manu omniā

Decem in martyrio sustinēda.

Quomodo Christus cœpit pauere.

Quatuor quę in cælū scādere faciunt.

homi-

hominum signat.i.signũ dat, vt nouerint singuli opera sua. Iob 38. vt quilibet cognoscat quòd illis qui debent saluari per innocentiã, sunt necessaria decem verba de forma baptismi. Illis qui debent saluari per pœnitentiam sunt necessaria decem opera pœnitentialia. Illis qui per obedientiam, est necessaria obseruatio decẽ mandatorũ. Illis qui per sufferentiam, decem opera martyrũ. Patet ergo quare dicit, Beatus vir qui suffert, &c. vsq;, diligentibus se. Istud tãgit Dauid in quarta responsione, cum dicit, Nec iurauit in dolo proximo suo. Iste proximus est Christus, cui iuramus fidelitatem in baptismo, pro qua seruanda martyres fuerunt occisi, antequam vellent frangere fidelitatem Christo. Ideo non iurauerunt in dolo proximo suo, scilicet Christo. Ideo quilibet martyrum potest dicere illud. Psa. 118. Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.

De eadem Dominica X I. post Trinit. Sermo IIII.

Men dico vobis, descendit hic. Lu. 18. Sermo noster erit de descensu malarum personarum in infernum, vt auisetis vos. Et habebitis speculationes intellectuales, & instructiones morales. Salutetur virgo Maria. Pro huius verbi breui declaratione, secundũ intellectum quem volo pertractare, & introductione materię, sciendũ quod secundũ sanctã scripturã ego inuenio talem differentiã inter bonam vitã spiritualẽ, & deuotã, & carnalẽ, sicut inter ascendere in cælũ, & descendere ad infernũ. Nam vita spiritualis, bona, & deuota, est tanquã scala virtutum, & bonorũ operum, cuius vnum caput est in cęlo, aliud in terra. Hoc fuit figuratum. Gen. 28. Vidit Iacob scalam stantẽ super terrã, & cacumen eius tangens cælum, & angelos Dei ascendentes & descendentes per eam, & dominum innixum scalæ. Ista scala est vita bona, deuota & spiritualis, quam homo tenet in hoc mundo. Cùm dicit, scalam stantem super terram, quia in mundo oportet nos bonam vitam incipere. Nullus decipiatur in hoc mũdo. Ideo dicit Deus ore Dauid, Conuertetur populus meus hîc, scilicet in hoc mũdo, & dies pleni inueniẽtur in eis. No. populus meus, scilicet per prędestinationem, meus per electionem, meus per purificationẽ, meus per redemptionem. Item cacumen eius tangens cælum. Ecce finis bonæ vitæ, & spiritualis, quia sicut eius initium est in hoc mundo, ita eius finis & terminus est in cælo. Ideo dicit scriptura, Liberati à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationẽ, finẽ vero vitã æternã. ad Ro. 6. Ideo dicit dominũ innixũ scalæ. Scitis quomodo sicut ille qui in capite brauij tenet signũ, & animat currentes ad bene currendum. Ita Christus in capite huius scalæ bonæ vitæ tenet coronam gloriæ, & animando nos dicit, Venite ad me omnes qui laboratis, s. in bona vita, & onerati estis, s. pœnitentia, & ego reficiam vos, Mat. 11. Itẽ vidit angelos ascendentes & descendentes, quia per sca-

ſcalam bonę vitę aliqui aſcendũt, vt religioſi, clerici, & laici, qui incipiũt bene viuere, & cũ magno ardore & feruore illã cõtinuãt. Deſcẽdũt autẽ qui poſtquã incœperũt bonã vitã, paulatim dimittũt. Sicut de religioſis, qui quãdo ſunt nouitij, ſunt boni & deuoti &c. ſed ex quo ſunt profeſſi, efficiuntur tepidi. Idẽ de clericis & laicis. Et quia talis differẽtia eſt inter vitã ſpiritualẽ & carnalẽ, ſicut inter aſcendere & deſcẽdere, dicebat Dauid, Aſcendũt vſq; ad cælos, ſ. boni, & deſcẽdunt vſq; ad abyſſos, ſ. mali, anima eorum in malis, ſ. culpę & pœnæ tabeſcebat. De peccatore & malo igitur dicit the. Amen dico vobis deſcendit hic, ſcilicet peccator. Modò videamus per quos gradus peccator deſcendit ad infernum, & inuenit quòd per ſeptem gradus, ſ.

Primus eſt malè cogitare.
Secundus ſtultè & malè loqui,
Tertius negligenter operari,
Quartus carnaliter conuerſari,
Quintus proximo iniuriari,
Sextus in rebus diuinis attediari,
Septimus in fide catholica dubitare.

Poſt iſtos ſeptem gradus peccator deſcendit in infernum. Ideo dicit the. Amen dico vobis deſcendit hic. Primus gradus per quem peccator deſcendit ad infernum eſt malè cogitare, quando perſona retinet malas cogitationes, quę à diabolo mittũtur, dicendo, O quale opus eſſet facere hoc vel illud cũ tali, moroſè delectãdo, tũc cadit, tales enim cogitationes ſtatim ſunt expellẽdæ. Scitis qualiter bona mulier debet expellere & vitare lenoem ex parte alicuius ad eam venientẽ, quia non debet eius verba audire, quia ſi vult eius verba audire, & dicere, O & quomodo fieret, ſi eſſet ſcitum &c. factum eſt, ipſa eſt perdita. Sed ſtatim debet eum expellere, & per ſcalam proijcere dicendo, vadatis. Ita debet facere anima vel perſona, quæ honeſtè, & caſtè vult cum Deo viuere, quando venit ad eum diabolus, vel leno, vel tentatio, loquẽtes ad ſenſualitatem, ſ. ſi vis tu poſſes habere talẽ delectationem & conſolationem cum tali &c. ſi tu dicas, O quomodo fieret, ſi ſciretur eſſẽm diffamatus, perditus es, ſed debes recipere baculum, ſ. crucis, & te ſignando percutis diabolum, & ipſum à te expellis, ſic homo conſeruat ſe in vita ſpirituali, aliàs autem peccat & perditur. Aut. Initium ſuperbiæ hominis eſt apoſtatare à Deo qui fecit illum, quoniã ab eo receſſit cor eius. Eccl. 10. Nota, Initiũ ſuperbię, quia omne peccatũ mortale includit ſuperbiã. Declaretur per ſingula peccata, Ideo dicit, apoſtatare à Deo. Apoſtatare eſt facta profeſſione habitũ dimittere, & ſicut ribaldus per mũdũ incedere. Ita de anima quę intrat ordinẽ angelorũ, quãdo recipit baptiſmũ, & tenet bonã vitam & ſanctã. Propter hoc Aug. fecit vnũ librũ intitulatum de religione Chriſtiana. Et li. perſona deuota ſit in hoc mũdo cor-

Crux eſt inſignis baculum.

pora-

poraliter,habitat tamen in cælo mentaliter. Quoniam in hac pere- grinatione solo corpore constitutus,cogitatione &c. Item ad Phil. 3. Nostra conuersatio in cælis est. Sed quando dat se malis cogita- tionibus,& carnalibus,apostatat,dimittendo habitum virtutũ. Ec- ce quare dicit, Initium superbiæ hominis est apostatare à Deo. Et declarat qualiter. Quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius, scilicet per malas cogitationes. Remedium est expellere & contradi- cere malis cogitationibus. Scitis quomodo si ego haberē manū aper- tam coram vobis,ponere possetis in eā prunas ignitas: Sed in me est quod comburant vel non. Si eas diu velles tenere in manu,mirando & disputando de earum pulchritudine,interim comburerēt manum meam: Sed si statim vertam manum,& proijciam,non me cōburent. Ita in proposito,imaginatio sensualis aperta est diabolo,non tamen conscientia mentalis,nisi soli Deo. Ideo diabolus potest imagina- tioni sensuali mittere & ponere malas cogitationes, vel dormiendo in somnis,vel vigilando. Et quando tu cogitas. O quomodo fieret &c. Interim anima comburitur peccādo. Ideo custodiatur cor à ma- lis cogitationibus,& si veniūt,statim expellantur. Hoc remediū dat scriptura dicens, Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Vita,si bene custodiatur,aliàs mors,&c. Prou. 4. Secundus gradus est stultè & malè loqui. Istud sequitur ad primū,quia os lo- quitur secundum cordis dispositionem. Ratio,quia os nihil aliud est quàm cordis fumarium & secundum ignem interioris affectionis exit extra fumus verborum. Verbi gratia, Superbus semper vult lo- qui de honoribus,pompis,& ornamētis,&c. Signum est quòd ignis superbiæ est interius in coquina. Idem de auaro,in quo est ignis bo- norum temporalium. Ideo semper loquitur de ferijs,& foris &c. Si luxuriosus est,semper loquitur de mulieribus, disputans de earum pulchritudine. Si inuidus, semper loquitur malè de illis quibus inui- det. Si dicatur sibi, Talis est bonus homo &c. Respōdet, non cogno- scitis eum vt ego, Ipse est talis & talis &c. Si gulosus,semper loqui- tur de cibis,vinis,& coquinis &c. Si iracundus,de prælijs & vindi- ctis. Si acidiosus,de requie,lectis &c. Ecce quomodo post malè co- gitare sequitur & malè loqui stultorum. Auctoritas de hoc clara,de Iudæis malè loquentibus cōtra Deum & Apostolos, Ad quos Chri- stus dicit, progenies viperarū, quomodo poteritis bona loqui cùm sitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur, Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona malus autē de malo thesau- ro cordis sui profert mala &c. Mat. 12. Remediū cōtra stultā & ma- lā locutionem est illud,quod dat Apostolus dicens, Sermo vester sem- per in gratia sale sit conditus, vt sciatis quomodo oporteat vos vni- cuiq; respōdere. ad Col. 4. Nota quomodo cibus sale aspergitur, Pri- mò diuertendo ad sal in disco, antequā ponatur in ore. Cibus enim

Admittere noxias cogitationes, & prunas in manu tenere, idē.

non

non venit ad os, nisi misceatur. Ita faciendum est de verbis. Cogitetis quod sit corde sursum, in quo sunt omnes escæ. Ideo antequã verbum veniat ad os ad loquendum, diuertit ad salarium discretionis, dicendo: Hoc verbum quod ego volo loqui, erit vtile vel scandalosum? Ecce quare dicit, Sermo vester in gratia sale sit cõditus. Quando verbum est ita examinatum, multum placet Deo, & hominibus est gratiosum, aliàs autem est inutile & iniuriosum. Ideo dicit thema, Amen dico vobis, descendit hic, &c. Tertius gradus est negligenter operari, & iste gradus sequitur ad duos primos gradus. Ratio, quia diligẽtia nihil aliud est quàm ignis spiritus sancti interius cõsistens. De quo Christus Lu. 12. Ignem veni mittere in terram, s. ardentis diligentiæ, & deuotionis. Et quãdiu iste ignis cõsistit in corpore, omnia membra corporis feruent ad operandum diligenter. Sed quando iste ignis extinguitur, remanet persona frigida & congelata, ad negligenter operandum bona opera. Iam non surgit ita mane ad matutinas, nec orat, nec celebrat, nec opera spiritualia sibi placẽt. Aucto. de hoc mittit crystallum suam, s. Deus permissiuè, & diabolus operatiuè. Crystallus autẽ nihil aliud est quam aqua congelata nimia frigiditate. No. sicut bucellas, quia ꝑsona congelata nõ statim dimittit opera omnia, sed paulatim ad bucellas. Ante faciẽ eius quis sustinebit? Nota miraculum in vitis patrum, de quodã deuoto heremita, cui Angelus quolibet die portabat panem &c. sed postquam ipse fuit negligens in Deo seruitio etiã Angelus negligenter seruiuit sibi. Ista est ratio quare hodie in monasterijs & collegijs viuunt cum labore, nec habent vnde viuant, quia male faciunt officia Dei, & negligenter. Antiqui abundabant & ædificabant, & nos vix sufficimus ad vitam. Remedium contra negligentes operari, est illud quod dat scriptura sacra dicens: Sit timor domini vobiscum, & cum diligentia vestra facite. 2. Para. 19. Timere autem oportet illã maledictionem. Nam maledictus qui facit opus Dei negligenter vel fraudulenter. Hier. 48. Quartus gradus est carnaliter conuersari, & sequitur ad alia prædicta. Ratio, quia homo in hoc mũdo non potest viuere sine aliquibus consolationibus, aliàs efficitur fantasticus, & qui non est diligẽs in operibus spiritualibus, non habet consolationes spirituales angelorũ. Ideo dat se consolationibus bestiarum, s. gulæ, luxuriæ. Et illę delectationes, sunt porcorum & asinorum, de talibus dicit scriptura, Dixerunt impij cogitãtes apud se non rectè. Exiguũ & cũ tædio est tempus vitæ nostræ, & non est refrigerium in fine hominis, & nõ est qui agnitus sit reuersus ab inferis. Quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tanquã non fuerimus &c. Infrà coronemus nos rosis, antequam marcescant, nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo vestrûm exors sit luxuriæ nostræ, vbique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra,

& hæc

& hæc est sors nostra. Sap. 2. Sed personæ spirituales quę diligenter
seruiunt Deo, sentiũt consolationes Angelorũ, nõ curãt de delecta-
tionibus bestiarum, immo si Deus daret eis licentiam, vt licitè vteren-
tur illis delectationibus bestiarum, non curarent, immo dicerent: O
Domine non detis mihi delectationes, quas vos noluistis, sed detis
mihi consolationes angelorum &c. Ideo Dauid, Renuit consolari
anima mea, scilicet in consolationibus, memor fui Dei, & delectatus
sum, & exercitatus. Psal. 76. Ergo patet ratio quare hodie personæ
huius mundi dant se delitijs carnalibus, quia non sentiunt aliquid
de delitijs spiritualibus. Quintus gradus consequens ad prædictos
est proximo iniuriari. Ratio, Ista est differentia inter bona spiritua-
lia & bona temporalia, quia bona temporalia stricta sunt, nec mul-
tis sufficiunt. Bona verò spiritualia latissima sunt, & magna, & om-
nibus sufficiunt. Verbi gratia. Si vna mulier sit philocapta de Chri-
sto, & etiã alia, non displicet sibi immo magis eam diliget. Sed si de
viro vnius alia sit philocapta, si hoc sciat vxor, statim est ibi diuisio
& iniuria, quia vnus homo non sufficit nisi vni vxori. Idem si multi
homines sunt philocapti de beata virgine, nullus est zelotypus de a-
lio, sed illi magis se diligent, nulli faciunt iniuriam, quia virgo om-
nibus sufficit, sed si de aliqua muliere sint philocapti, veniunt ali-
quando ad gladios. Idem de vno castro, villa, seu regno, non sufficit
nisi vni domino seu regi. Sed castrum seu regnum paradisi omni-
bus sufficit, & quilibet potest ipsum petere sine alterius iniuria. Ista
est ratio quare hodie in mundo inter homines carnales non est pax,
quia quilibet vult officia, regimen, iura &c. Et inde sequuntur inui-
cem diffamationes, & communitatum destructiones. De hoc dicit
Iaco. Vnde bella & lites in vobis? nõnne ex concupiscentijs vestris
quæ militant in membris? Concupiscitis & non habetis. Occiditis
& zelatis, & non potestis adipisci. Iacob. 4. Remedium contra hoc,
est illud quod dat Ioan. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in
mundo sunt. 1. Ioan. 2. Sextus gradus est in rebus spiritualibus atte-
diari. Ex quo enim creatura siue homo iã tantùm descendit, finaliter
venit ad hoc ꝙ iã abhorret & abominatur dona diuina. Ratio est,
sicut homo diu febricitãs, omnia comestibilia abhorret, nec sapiunt
sibi. Ita diu antiquatus & in peccatis inuolutus, abhorret ea quæ
Dei sunt. Quia si dicitur, vadamus ad missam. Respondet, Quid
mihi de vestra missa? citiùs vellẽ prandere. Si dicatur sibi, vadamus
confiteri. Vestra confessio nihil aliud est, nisi ꝙ clerici volunt scire
vestra peccata. Idem de ieiunijs. Ieiunent imagines, quę non habent
stomachos, & caput durum & lapideum &c. Secùs quando ex negli-
gentia dimittuntur, quia aliud est dimittere bona Dei per negligen-
tiam, & aliud quando dimittuntur per contemptum & vilipensio-
nem. Nota de illo iuuene Valẽtiæ, qui despexit ieiunium ab episco-

po

po iniunctum ex quadã pestilentia, qui subitò expirauit. Ideo dicit scriptura, Impius cùm in profundum venerit peccatorũ, contemnit, sed sequitur eum ignominia, s. in morte, & opprobrium, s. in iudicio. Prou. 18. Nota, sequitur ignominia, quia tales cõmuniter nõ possunt confiteri, & intestati decedunt, & impœnitentes. Nota de illo homine Alzazira subitò mortuo. Esa. 33. Vę qui spernis, nónne & sperneris? scilicet quia nõ habetis occasionem confitendi, testandi, nec dolendi, seu pœnitendi de peccatis. Septimus est de fide catholica dubitare. Postquam persona nullum saporem sentit in his quæ Dei sunt, immo abhorret, & dubitat in fide dicendo: Quid scit homo de alio mundo? Ratio huius est, quia sancta fides catholica est altissima & spiritualis, & qui cecidit in profundum peccatorum habet ad eam dispositionem contrariam, quia est infirmus & carnalis. Ideo dicit, Et quid scit homo si est verum de inferno & purgatorio, &c. Fortè clerici hoc inuenerunt. O quot iam sunt in mundo de talibus, quia mala conscientia & reprobata non potest diu stare cum bona credentia & societate. Auctoritas. Bonam conscientiam quidam à se repellentes, circa fidem naufragauerunt. 1. ad Timo. 1. Nauis fidei, quæ fideles ducit ad portum vitæ æterne, naufragatur per malam vitam in talibus. Ideo do vobis remedium, & mirabile consilium, vt sciatis Credo, in quo continentur articuli fidei, addiscatis Credo si nescitis. Dicatur semel. Si vos dicitis Credo quolibet die, mane & sero, sequũtur duę cõditiones. Prima quòd tẽpore Antichristi eritis fortes & firmi in fide catholica. Secũda quia tãta est virtus fidei deuotè confessæ, quod portabit vos ad bonum finem, quantum in se est, nisi obicem ponatis. Pro primo dicatur similitudo de candela in laterna, quæ extinguitur si non posit candela respirare per foramen. Fides catholica est in corde, & candela in laterna. Dauid, Quoniam tu illuminas lucernam meam domine &c. Ideo Dauid deuotè confitebatur fidem dicendo: Credidi, scilicet, in corde, propter quod locutus sum, scilicet, fidem confitendo. Et quomodo? Ego autẽ humiliatus sum nimis, id est valde: Pro secundo, quòd virtute, scilicet, confessionem. Auctoritas. Si confessus fueris in ore tuo dominum Iesum Christum, & in corde tuo credideris, saluus eris. Ad Rom. 10.

De eadem Dominica XI. post Trinit. *Sermo V.*

D*Eus propitius esto mihi peccatori.* Luc. 18. Prima pars erit historialis & secũda moralis, Quãtũ ad primũ, notandã ꝙ Christus in euãg. ostẽdit nobis modũ quomodo debemus nos gubernare. Vnde sciendũ quod dũ Christus prædicaret in terra Israël, erant quidã Iudei qui credebãt se esse bonos, sanctos, & iustos, & spernebãt ceteros. Et immo volẽs Christus eis ostẽdere, ꝙ nõ erãt boni,

dixit eis parabolam istã,&c.quasi diceret non confidaris in vestris
operibus,nec dicatis,O ego sum bonus,& iustus,ego ieiuno,& fa-
cio eleemosynas & plura alia bona. Vnde dicit Christus: Non cõfi
datis in istis,& tunc dixit eis,sicut narratur in euangelio , Duo ho-
mines ascẽderunt in templũ vt orarẽt,&c. Publicanus vocatur pub
licus peccator. Pharisæus dicitur à phares, quod est diuisio, quia
illi erãt diuisi in habitu & in vita,vt heremitæ, & portabant man-
data Dei in fronte,& spinas in tibijs,& multa alia faciebant. Ideo
dicebãtur Pharisæi,i.diuisi,ita ꝙ dicit euangelium ꝙ isti duo ascen
derunt in templũ vt orarent. Pharisæus autẽ qui erat in habitu san
ctitatis,tamẽ ab intra erat malus,posuit se ante altare,stãs pedes, &
nõ genibus flexis,& capite cooperto, nec faciebat aliquod signum
deuotionis,sed stãs apud se,& benedicẽs apud se, & nõ apud Deũ,
incipit facere orationẽ suam dicens : O Deus, quasi contemnendo
alios,gratias ago tibi. Primò,quia ego non sum peccator, ego sum
deuotus,nõ facio malũ,non sum sicut ceteri hominũ raptores, adul
teri,iniusti. Nec etiã sum sicut hic publicanus,qui est hic. O Domi-
ne Deus,de omnibus istis gratias ago tibi. Secundò, Deus,facio bo-
nã iustitiã in meipso,quia ieiuno bis in sabbato i.in hebdomada,&
decimas do omniũ quæ possideo. Nota omniũ , vniuersaliter, quia
de omnibus meis do amore Dei. Ideo Deus gratias ago tibi,&c. Ec
ce orationẽ quã faciebat iste Pharisæus,iactando se de vita sua. Sed
videamus orationẽ quã faciebat Publicanus. Nam ipse existẽs in tẽ
plo,cogitauit intra se ꝙ nõ erat dignus se ponere ante altare.i. pro-
pe,Et dixit,Vah ego sum magnus peccator,commisi tanta peccata,
& quomodo ponerẽ me ante altare? non placeret Deo,sed posuit se
lõgè in fine ecclesiæ,& prostrauit se super terrã,nec erat ausus ocu-
los ad cælũ leuare. Vah dicebat ipse,infernus est mihi paratus,& fle
bat. Et sic incœpit facere orationẽ suã dicens : Deus propitius esto
mihi peccatori. Thema,& percutiebat pectus suũ. Tunc dixit Chri
stus,quis istorũ duorum fuit exauditus ante Deũ,vel Pharisæus vel
Publicanus? Respondit Christus,Amen dico vobis,descẽdit hic iu-
stificatus,&c. No. iustificatus.i.sanctus & iust9. Et miser Pharisæus,
qui tantum iactabat se de bonis operibus, reuersus est cum suis pec
catis. Ideo sequitur hic ꝙ cõcludit Christus , quia omnis qui se ex-
altat,humiliabitur. Et sic patet primum. Quantum ad secũdum. In
hoc euangelio reperio quatuor conclusiones. Prima est præsump-
tio diabolica in principio euangelij. Secunda est operatio virtua-
Quatuor hic præcipua. lis.ibi,ieiuno. Tertia est petitio rationalis, cùm dicitur, Deus propi
tius, &c. Quarta est exaltatio cælestialis, cùm dicitur, Omnis qui
se exaltat, &c. Quantum ad primum notandum quòd oratio istius
Pharisæi nõ fuit exaudita,eò quod habebat tres magnos defectus.
Primus,quia stabat sine honore & reuerentia. Secundus,quia iacta
bat

bat se in Dei præsentia. Tertius, quia habebat fratrem suum contemptum, &c. Ideo oratio eius nõ fuit audita. Primò iste Pharisæus miser habebat magnam præsumptionem, quia stabat sine honore & reuerentia. Nam bonę gentes sciatis, quòd nos habemus doctrinam ab Apostolo, quòd quilibet orans pro honore Dei debet flectere genua. Ideo dicit. Omne genu flectatur cælestium, terrestriũ, & infernorum. Ad Phil. 2. Nota omne vniuersaliter, quia Angeli & sancti hoc idem faciunt in cælis, ita & nos debemus facere in terris. Quia si omnes angeli hoc faciunt, multo magis nos miseri. Itẽ infernorum, quia etiam diaboli & omnes damnati faciunt sibi reuerentiã, tamen non amore sed timore. Ergo si totus mũdus facit Deo reuerentiam in cęlo & in inferno, quantò magis nos, qui magis debemus sibi reuerentiam referre? Hoc etiam habemus. Mat. 2. de tribus regibus, qui eum adorauerunt in stabulo, de quibus dicitur ꝙ procidentes adorauerunt eum. Iste autem Pharisæus faciebat sine reuerentia, ideo sua oratio nõ fuit audita. Nota, moraliter habemus hic doctrinam ꝙ non debemus facere sicut iste miser Pharisæus, sed quando introimus ad ecclesiam, cũ honore & reuerẽtia debemus adorare Deum. Auctoritas. Oratio humiliantis se nubes penetrat, Eccle. 35. quia aliter nõ exaudiet Deus orationem nostrã. Secundus defectus, quia iactabat se in præsentia Dei, cùm dicit: Gratias tibi ago, quia non sum, &c. Heu qualis defectus, & quid oportebat se tantum iactare in præsentia Dei? O respiciatis quot sunt, qui habent istum defectum, quando volũt aliquid boni facere, oportet totus mundus sciat, sicut faciunt gallinæ quando ouare debent &c. Ideo dicit Christus, Amen dico vobis receperunt mercedẽ suã. Mat. 6. quia volunt habere honorẽ suum coram mundo: ideo nullũ meritũ habent corã Deo. Ergo si vultis habere meritũ coram Deo, faciatis secretè bona opera vestra. Quia licèt mũdus non videat, tamẽ Deus bene videt, à quo debetis recipere mercedem. Auctori. Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuũ, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito, & pater tuus qui videt in abscõdito reddet tibi. Matt. 6. Iste autem Pharisæus iactabat se in publico coram omnibus hominibus, ideo sua oratio non fuit exaudita. Ecce secundus defectus. Tertius defectus, quia habebat fratrem suum in contemptum, cùm dicit, Non sum sicut ceteri hominum, velut etiã hic Publicanus. Ecce contemptum, quia iustificabat seipsum & condẽnabat alios. Vah quot sunt in hoc defectu, qui nesciũt loqui de alio nisi malum, & semper iudicant malum, vt si videant aliquem loquẽtem cum aliqua, citò malè iudicãt, vel si sit vnus faciens bona opera, vt pœnitẽtiam, ieiunia, eleemosynam, &c. omnes iudicabunt malũ, & aliquando laudabunt malos, & condemnabunt bonos. Contrarium docet Apostolus dicẽs: Nolite ante tẽpus iudicare, quoadusque

usque veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarũ, & manifestabit consilia cordium. 1. Cor. 4. Ecce prima cõclusio, cũ dicit, Duo homines ascenderunt, &c. Hic habetis bonã doctrinã moraliter, quòd in die dominica debetis ire ad ecclesiã, &c. Secũda cõclusio est operatio virtualis, cũ dicit, Ieiuno bis in sabbato. Ipse autem iactabat se de suis bonis operibus. Nota. Iam dicatis amici mei, quare Deus posuit nos in mundo isto? creditis quòd solũ ad standũ lætè, bene comedendũ, & bibendũ, &c. nõ profectò, sed ad faciendum bona opera, &c. Videte ꝙ nihil portabimus in morte nobiscũ, nisi bona opera. Ideo Apostolus, Dum tempus habemus operemur bonũ ad omnes. ad Gal. 6. Tertia cõclusio est petitio rationalis, cũ dicit, Deus propitius esto mihi, &c. Quarta cõclusio est exaltatio cœlestialis, cũ dicit, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, &c. Et notandum ꝙ est regula generalis in sacra scriptura, ꝙ qui magis humiliat se in hoc mundo, magis exaltabitur in alio. Aucto. Humiliamini sub potenti manu Dei, vt vos exaltet tẽpore visitationis. 1. Pet. 5. Nota in primo sermone tertiæ dominicæ post trinitatẽ, qui incipit sic, Humiliamini sub potenti manu Dei, in quo habemus de Christo, ꝙ humiliauit se in hoc mundo, & factus est obediens vsque ad mortem, & propter hoc Deus exaltauit illũ, & donauit illi nomen quod est super omne nomẽ. ad Phil. 2. Ideo humiliamini, &c. Idẽ de beata virgine. Quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ, ecce enim &c. Et propter illã regulã generalem Deus exaltauit istũ publicanum, qui se humiliauit intantũ, ꝙ non audebat leuare oculos, sed percutiebat pectus. Ideo descendit iustificatus. O quanta exaltatio. Ideo humiliamini vt possitis in cælo exaltari. Quod nobis conce. &c.

Dominica XII. post Trinitatem. *Sermo I.*

Dmirabantur dicentes, quia omnia bene fecit. Habetur verbum istud originaliter. Mar. 7. & recitatur in euangelio hodierno. In isto sermone, vt Deus det virtutem & efficaciam verbis sanctis, vt dicatur in honorẽ & gloriã Dei principaliter, & consequenter ad instructionem nostram, salutetur virgo gloriosa. Admirabantur dicentes, loco & capitulo vbi suprà. Pro declaratione huius verbi propositi, & introductione materiæ prædicandæ, sciatis quòd ille magnus & excelsus rex Dauid in spiritu Prophetiæ videndo opera magna quæ debebat facere Dominus, dicit in Psal. 138. Confitebor tibi, quoniam terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, &c. In quibus verbis dat intelligere quòd Iesus Christus veniens in hunc mundum debebat facere mirabilia opera, maiora quàm fecerint alij Prophetæ. Bene legimus de Prophetis, scilicet de Moyse, & Iosue, & Samuele, & Helysæo, atque Esaia, quod fecerint multa miracula, sed quomodo? dico quòd orationibus, Dominũ Deũ deprecãdo, & nõ posse

posse proprio, quare propriè loquēdo ipsi nō faciebāt miracula, sed Deus. Nā Deus habet illā bonitatē, ꝙ per orationes sanctarū personarū, quæ deuotè seruiūt ei, & eius voluntatē seruāt, facit miracula. Vnde dixit cæcus, vt habetur Io. 9. Scimus ꝙ peccatores Deus non exaudit, sed si quis Dei cultor est, & eius voluntatē facit, hūc exaudit. Nota ergo ꝙ Christus exaudit iustos, & nō peccatores, & ideo quia Prophetæ & Patriarchę erāt sancti, & seruiebāt Deo, & eius volūtatē faciebāt, quādo ipsi rogabant Deū, ipse exaudiebat eos. Quare dico ꝙ nullus sanctus vnquā fecit miracula per suā potestatē, sed solus Deus, cui propriū est facere miracula propria potestate & auctoritate, sed Dominus noster Iesus Christus sicut Deus omnipotēs faciebat propria miracula, non per orationē, quia ipse erat vnus Deus cū patre & spiritusancto, quādo enim dicebatur sibi, Vnus est surdus, cui dicebat effata, & subitò aures illius aperiebantur. Idē de alijs infirmitatibus, solo enim verbo curabat infirmitates. Ecce ergo differentiam inter Christum & alios Prophetas sanctos, quia illi faciebāt miracula per suas orationes, Dominus autem noster Iesus Christus per suū imperiū. Ideo Dauid in Psal. 148. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mādauit, & creata sunt. Scias ꝙ in toto psalterio nō reperitur id quod prædictū est, nisi in duobus locis, s. in Psal. 32. & in Psal. prædicto. Sed quæ est ratio? Dico ꝙ ad denotandū duo opera mirabilia Dei, vnū factū in creatione, aliud in reformatione. Primū ergo factū est in creatione, cùm dicit, Fiat firmamentū, & factum est. Verbo Domini cæ. fir. sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Posteà sciens Dauid ꝙ in creatione mundi idē debebat per suū imperium facere mirabilia opera, ideo iterum dicit, Laudate Dominū de cælis, laudate eū in excel. Laudate eū omnes, &c. quoniā ipse dixit, & facta sunt, ipse mādauit & creata sūnt. Laudate eū sol & luna, &c. Psal. 148. Sol, id est potestas ecclesiastica, & luna, id est potestas sæcularis. Et sicut sol ab aliquo alio non habet claritatē, sed luna habet claritatē à sole, ita & potestas sæcularis habet auctoritatē ab ecclesia. Ecce quia dixit, sol & luna, sequitur, Laudate eū cæli cælorū id est virtutes sacramentorum ecclesiæ. Sequitur, & aquæ quæ super cælos sunt laudēt nomē Domini. Ecce quomodo fecit. Ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Ecce quomodo Dauid erat miratus de miraculis Christi. Et ista ratione Iudæi vidētes miracula Christi secundū thema propositū, admirabātur dicētes: Iam sum in meteria de qua volo prædicare, ꝙ Dominus noster Iesus Christus bene fecit omnia, declarabo nunc per tres modos operum Christi.

Primus opus est creatio mundialis.

Secundum opus est gubernatio generalis.

Tertium opus est redempsio humanalis.

Et de istis tribus possumus dicere thema propositū, Admirabantur

&c. Primò videamus quomodò sunt bene facta. Et declarabo istud per illud dictũ, Qualis vnusquisque est, talia dicit & operatur. Si homo est bonus, & verba & facta erunt bona, per contrarium si homo est malus, & verba & facta erunt mala. Item Christus dicit, ex abundantia cordis os loquitur. Lu. 6. Bonus homo de bono thesauro cordis sui, scilicet profert bona. Mat. 12. Item Iob. 20. Gaudium hypocritæ ad instar puncti. Si sit aliquis religiosus vel alius, qui fingit se esse bonum, & nõ est per modicum tempus poterit decipere gentes, licèt hypocrisis vel malitia sua citò discooperietur, sed si persona vadit bona intentione, semper crescit & multiplicatur eius fama, ergo bonus homo de bona veritate facit bona opera: à fortiori, Deus cùm sit summum bonum, non poterit facere nisi bona opera. Si ergo homo qui est bonus accidentaliter, facit bona opera, multo melius igitur ille qui est bonus essentialiter, & immensè, & habet infinitam bonitatem, facit opera bona. Et ideo possumus dicere, Omnia bene fecit. Vnde sciatis quòd in illis sex diebus quibus creauit mundum, quolibet die fecit bonum. Primo die vidit Deus quòd esset bonum, & sic de alijs diebus. Et concludit, Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Et hic notant doctores magnum secretum super istam epilogationem, id est congregationem verborum, Erant valde bona. Et declarant sic, Sicut in vna cythara sunt plures chordæ, & quælibet chorda per se separata facit bonum sonum, concordia autẽ sonitus sonantium chordarum est valde bona, sic & deus in cythara, id est in mundo isto multa miracula fecit, & taliter ordinauit quòd non potest melior ordinatio. Et tamen licèt quælibet res de se esset valde bona, tamẽ consonantia omnium erat valde bona, si sol non haberet tantam claritatem, non consonaret cum alijs rebus. Ideo dicitur, Sapientiæ vndecimo capite, Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Sol enim factus est in mensura, sibi debita, quanuis sit multũ magnus. Dicunt enim philosophi, quod minima stellarum est maior tota terra. Ecce quomodo cælum est magnum. Iam illud mensurauit Deus sua sapientia. Item terra magna est, sed & illam mẽsurauit sua sapientia. Idẽ de aqua, & alijs omnibus. Item disposuit deus omnia in numero. Item deus numerauit omnes stellas cæli. Iã scit deus quot dies & quot noctes esse in mũdo debent. Item iam scit deus & ab æterno sciuit quot grana arenæ debebant esse in mari. Item quot frondes in arboribus, finaliter omnia numerauit. Item quot reges, & quot imperatores debeant esse in mundo, & quot debeant ire ad paradisum, & quot viri & mulieres debeant esse in mundo, & quot debeãt ire ad paradisum, & quot ad infernum. Nunc venit quæstio. Vos dicitis quòd Deus numerauit quot homines & mulieres irẽt ad cælũ, & iam sunt nomina eorũ in cælo scripta, iuxta illud, Gaudete & exultate, quia nomina

ſtra ſcripta ſunt in cælis. Luc. 10. Nõ oportet igitur facere bonum, quia ſcientia dei non poteſt deficere. Pone adhuc hic materiam prædeſtinationis, quam inuenies in ſermone de prędeſtinatione ad plenũ. Tamen breuiter dicendum eſt; quòd ſicut deus ſcit & ab ęterno ſciuit quot homines deberẽt ſaluari, ita etiã ſcit & ſciuit quibus medijs, & per quæ media. Nõ ergo debemus omittere opera bona, ſed diligẽter ea implere, vt certã noſtrã faciamus vocationẽ, & vt ſalutẽ cõſequi valeamus. De hoc vide B. Tho. 1. par. q. 23. de prędiſtinatione dei, & etiã primo ſcript. de eadem materia. Secundò videamus de operibus gubernationis generalis, quomodo deus gubernat omnia. Si vnus ſeneſcallus gubernat bene ſeneſcalliam ſuã cum diſcretione & iuſtitia, dicit homo. Iſte ſeneſcallus eſt ſapiens, quoniam patriam ſuam bene gubernat. Ita eſt de deo. Iam poſſumus faciliter videre quomodo gubernat elementa, ſicut vnum tripudiũ. Iam ſcitis quòd in choreis vnus tenet manũ alterius, & ille qui eſt primus tenet ſeu portat vnã manum ſolutam, ita eſt de elementis. Nam quodlibet elementum duas habet qualitates. Primò ignis eſt calidus & ſiccus. Itẽ aër eſt calidus & humidus, aqua frigida & humida. Item inquantum frigida ſe tenet cum terra, &c. acſi nos volumus facere tripudium rotundum. Terra inquantum ſicca tenebit ſe cum igne, inquantũ ignis etiã eſt ſiccus. Ecce ergo quomodo deus gubernat omnia cum magna ſapiẽtia. Item hodie vigebat bonũ tẽpus, & cras non. Item hodie mare erit impetuoſum propter venti fortunã, & forſitã cras erit ſuaue & tranquillũ. Item arbores in æſtate producũt flores & fructus, in hyeme verò nõ, & ſic de alijs, deus gubernat omnia cũ ſua ſapiẽtia. Ideo Dauid inquit in primo. Quã magna ſunt opera tua domine, omnia ſapientia feciſti. Poſſet aliquis facerẽ vnũ argumentũ. Frater, vos dicitis quòd deus eſt gubernator generalis, qui omnia ſua ſapientia gubernat, videtur quod nõ, quia quilibet bonus gubernator euitat mala de patria ſua, & tamẽ nos videmꝰ quòd deus permittit multa mala, ergo videatur quòd non ſit bonus gubernator. Reſpõdeo & dico, ꝙ deus mala quę ſuſtinet & permittit in mundo, nõ euitat, quia nõ congruit ſuæ ſapientię illa vitare, aliàs deſtrueret res liberas. Nam ipſe dedit liberũ arbitrium creaturis humanis, & non conuenit ſuæ ſapientiæ prohibere liberum arbitrium ſed dat cõſilia bona. Et Dionyſius dicit, Non eſt diuinæ ſapientiæ creaturas deſtruere, ſed cõſeruare. Ecce aucto. Deus ab initio cõſtituit hominem & reliquit eum in manu conſilij ſui, glo. inter l. id eſt, in poteſtate liberi arbitrij, & adiecit illi pręcepta & mãdata. ſequitur, Quod placuerit ei, dabitur illi. Eccl. 15. Differẽtia eſt inter præcepta & mãdata, quoniã præcepta ſunt fortiora quàm mãdata, quia mãdata ſunt affirmatiua, velut dicere, Sabbata ſanctifices. Itẽ, honora patrẽ tuũ. Exo. 20. ſed præcepta ſunt negatiua, ſicut. Non adora

Num Dei præſciẽtia libero arbitrio neceſſitatẽ imponat.

bis deos alienos. Itē, Non assumes nomē Dei tui in vanū. Item no-
furtū facies. Ista sunt præcepta, & nullo modo licet facere cōtra ea.
Dicunt docto. ꝙ mādata obligāt semper, sed non in omni casu, seu
nō ad semper. sicut, Honora patrem tuū, quoniā si pater se facit in-
fidelē, tunc filij nō tenentur ipsum honorare, non ergo obligāt man-
data in omni casu. Sed contra præcepta nullo modo est faciendum.
Nota tamen ꝙ doctores distinguunt præcepta, & dicunt ꝙ quædā
sunt affirmatiua, quædā negatiua. Negatiua obligant semper, & ad
semper, verùm quia prima præcepta habent speciale nomen, quia
dicuntur mandata, & ideo potest hoc nomē præceptum poni tantū
pro negatiuis, secundum regulam topicam, & ideo dicit, Adiecit illi
præcepta & mandata. Sequitur in auctor. Apposuit tibi Deus aquā
& ignē, ad quod volueris porrigere manū tuam, aquā, id est gratiam,
ignem, id est peccatū. Ad quod volueris porrige manum tuā. sequi-
tur, Ante hominem vita & mors, quod placuerit ei dabitur illi. No-
quod placuerit, &c. Si quis vult saluationē, habebit: si dānationem,
idem. Tamen sunt plures mēdaces circa hoc, quoniā omnes homi-
nes volunt, vt dicunt, ire ad paradisum, & tamē nullo modo se præ-
parāt, quia cùm debent sequi iter paradisi, s. humilitatem, liberalita-
tem, castitatem, patientiā, charitatē, abstinentiam, & diligentiam, ista
enim perducunt hominē ad salutē, tamen sequuntur iter quod per-
ducit ad infernum, s. superbiam, auaritiā, luxuriam, &c. Et si aliquis
quærit, vultis vos ire ad paradisum? diceret, tā bene q̄ vos, tamē fal-
sum dicunt, quia iter inferni tenent, & non paradisi. Item si dicatur
vsurario, vel raptori, quò vultis vos ire? dicunt, ad paradisum, & fal-
sum dicunt, quoniā sequuntur iter inferni, s. vsurā & rapinam, quæ
ducunt hominem ad infernū. Item tā omnes Christiani mali, quàm
Iudæi, siue Saraceni, omnes dicūt quod volunt ire ad paradisum, sed
falsum dicunt, quia iter inferni sequuntur, & sic de alijs. Ecce quare
dicit scriptura Ante hominē vita & mors, bonū & malū. Nam do-
minus vellet ꝙ omnes saluarētur, & ideo si nos sequamur iter para-
disi, saluabimur, quia hoc iter bonū & acceptum est corā saluatore
nostro Deo, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem
veritatis venire. vnus est enim mediator Dei & hominum homo
Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.
1. Tim. 2. Nunc mouetur quæstio. Quia si iam scit Deus ꝙ eris dā-
natus, quare ergo creauit te? Dico quòd creauit te vt saluus esses, &
eris, si teneas bonā vitam, & si cōtinues bonam vitā vsque in finem,
saluaberis. Vnde debetis scire, quòd seruat in nobis Deus modum,
quē seruat qui in domo sua habet aliquem malū hominem & pro-
ditorem. Et ideo ponamus quòd aliquis rex det alicui militi in do-
mo sua existenti, malo, & proditori villas, & castra, qui miles quan-
tò rex sibi plura dat, tantò ipse miles perseuerat magis in proditio-
ne,

Non idē prorsus est. præceptū, & mādatū.

ne, quid facit ipſe rex de illo? nónne deſtruet eű? Profectò ita Deus facit, quamuis ſimus mali, facit nobis multa bona, vt malitia noſtra auferatur. Fecit nos ad imaginem ſuam, & lauit nos in baptiſmo, vt eſſemus boni & mundi, &c. finaliter ſi in malis perſeuerauerimus, deſtruet nos. De iſta tamen malitia vide ad longum in ſermone de prædeſtinatione, & hoc ſufficit de ſecunda parte. Tertiò videamus opera redemptionis humanæ naturæ, & hoc duobus modis declarabo. Prima pars erit ſpeculatiua, reſpiciendo diuinitatē æternalē. Secunda erit ſpeculatiua ſimul & moralis. Quoad partem primam dicũt philoſophi & multi alij, quare Ieſus, cùm poſſet facere remiſſionem generalem, ſe incarnauit. & voluit ſuſtinere labores & paſſionem, & maximè cùm dicat philoſophus, quòd fruſtra fit per plura quod poteſt fieri per pauciora? Reſpondeo, quod iſtud argumentum venit per ignorantiã vel per inaduertentiã. Pro quo ſciendum eſt, quòd differentia eſt inter Deũ & hominem. Virtutes quas nos habemus non ſunt eſſentia noſtra, ſimiliter nec bonitas nec iuſtitia in iudice iuſto, immo ſunt accidentia, & ſunt qualitates aduentitię, quia qui modò eſt iuſtus, fortè erit poſteà iniuſtus, & iniuſtus conuertitur quandoque, & fit iuſtus. Itē miſericordia magna virtus eſt, maximè in diuitibus, qui tam de bonis temporalibus quàm ſpiritualibus dant indigentibus. Magna enim virtus eſt, ſed eſt qualitas aduentitia in hominibus, quia vna perſona miſericors poteſt effici crudelis, tamē in Deo totum eſt contrariũ, iuſtitia enim in Deo eſt eſſentia, ſua diuinitas, miſericordia Dei eſt ſua eſſentia, & nõ qualitas aduẽtitia. Vnde dico ſicut Deus nõ poteſt dimittere ſuam eſſentiã, ita nec poteſt dimittere ſuã miſericordiam nec iuſtitiã. Ita dicit Apoſtolus, Deus fidelis permanet, & ſeipſum negare non poteſt. 2 Tim. 2. Iudex in mundo iſto quandoq; facit tãtam iuſtitiã, ꝙ nihil erit de miſericordia, ſed in Deo ſimul eſt, & cõcurrit iuſtitia & miſericordia. Pro quo Dauid in Pſal. 100. Miſericordiã & iuſtitiã cantabo tibi domine. Auſcultate & attẽdite, ſi Deus dixiſſet hominibus. Remitto vobis omnia peccata veſtra, & ſimus amici, deinceps cuſtodiatis vos, hoc eſſet maxima miſericordia, tamen vbi eſſet iuſtitia? Et ſi dixiſſet, Peccaſtis cõtra me, ego volo ꝙ omnes ſitis damnati, magnus rigor iuſtitiæ hoc eſſet tamen vbi eſſet miſericordia? Vnde conueniens fuit ꝙ in redemptione noſtra ſeruaret miſericordiã & iuſtitiã. Rigor iuſtitiæ magnus fuit dare ſanguinẽ ſuũ pretioſum pro omnibus. Miſericordia fuit, ꝙ ipſe qui non tenebatur, nec erat obligatus, voluit ſoluere pretiũ pro omnibus, quare ratio, quã dicunt infideles, Fruſtrà fit per plura, &c. nullius eſt efficaciæ ſiue valoris, ſed prouenit ex magna ignorantia, quoniã bene omnia fecit, & poſſumus dicere verbum thematis, Admirabantur dicentes: Bene omnia fecit. Et hoc eſt quod dictum fuit ex parte Dei, cõſiderando

tando suam diuinitatem. Tamē si cōsideremus ex parte nostra, dico quòd propter mala & peccata, in quibus nos eramus, ipse voluit facere redēptionem. Primò propter peccatum Adæ & Euę ipsi fuerūt relegati de paradiso terrestri in mundum istum, sed filius dei voluit descendere, & incarnare se in ventre virginis gloriosæ, vt per suum descensum nos ascenderemus. Ecce quomodo fuit conueniens opus istud pro demptione nostra. Ita malum istius mūdi incœpit in muliere sponsata, & ideo voluit Deus quòd bonum veniret per mulierem virginem desponsatam, virginem, scilicet Mariam. Item Adam & homines si remansissent in paradiso terrestri, nullum malum neque dolorem habuissent. Sed post aliquod tempus fuissent suscepi & translati in cælum. Vnde Deus dixisset sancto Michaëli, Fac ascendere illos in cælum, & propter hoc voluit Dei filius sustinere dolorem & passiones in isto mundo, vt credentes & obedientes sibi nullum dolorem sustinerent in paradiso. Item per peccatum venit ignorantia in anima, quoniam secundum quod dicit Philosophus, anima est tanquam tabula rasa, in qua, &c. in qua in principio suæ creationis nihil erat depictum, propter hoc voluit Christus prædicare in mūdo isto, & dare legē euangelicam, vt nos habeamus scientiam. Item Adam quando peccauit, fuit ligatus per Luciferum, & seductus, & propter hoc Dei filius voluit ligare Luciferum. Item quia propter peccatum homines flagellabantur in inferno, ideo voluit Dei filius flagellari, vt sibi credentes & obedientes à talibus flagellis liberarentur. Item quia per peccatum erat damnatus ad corruptionem, propter contrarietatem quatuor elementorum, voluit filius Dei iudicari coram quatuor iudicibus, vt sibi credentes & obedientes liberarentur à corruptione & mortalitate. Item filius Dei voluit coronari, vt sibi credentes & obedientes reciperent æternam gloriæ coronam. Item per lignum, hoc est fructum ligni, homines fuerunt condemnati ad patibulum inferni, ideo Christus Dei filius dixit patri, Pater volo in patibulo crucis leuari, vt credentes & obedientes de furca inferni liberentur finaliter omnes. Sic sua sapientia Deus ordinauit omnia, quod nihil fuit superfluum. Quare bene omnia facit. Ideo dicit. 2. Macha. 1. Benefaciat vobis Deus. Quare nos cogitātes ista magna opera possumus dicere thema. Admirabantur, &c.

Dominica XII. post Trinitatem, Sermo II.

Præcepit eis ne cui dicerēt. Mar. 7. Ser. erit de sancto euāg. præsentis dominicæ, quia continet multa secreta sacrę scripturę speculatiua & moralia, & habebimus multas bonas doctrinas speculatiuas & morales. Salutetur virgo Maria. Sanctum euāgel. hodiernum declarat nobis ria opera virtuosa & miraculosa de Christo.

Primum

Primum est humanalis incarnatio.
Secundum diuinalis miseratio,
Tertium virtualis humiliatio.

Primum allegoricè seu figuraliter. Secundum tropologicè seu moraliter. Tertium historicè seu literaliter. De tertio & finali loquitur the. Præcepit eis ne cui dicerent. Et hoc fecit ex virtuali humilitate. Dico primò quod euangelium hodiernum ostendit nobis de Christo primum opus virtuosum, quod est humanalis incarnatio in vtero virginis pro nostra saluatione. Hoc ostenditur in principio euangelij, quando dicitur exiens Iesus de finibus Tyri, venit per Sidonē ad mare Galilææ, quæ est inter medios fines Decapoleos, & adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum vt imponat illi manum. Dicet aliquis, Et quomodo ostenditur hic humana incarnatio? Dico quòd bene, sed subtiliter. In incarnatione autem filij Dei fuerūt sex mysteria, scilicet, terminus à quo, via per quam venit, terminus ad quem, modus eius viuendi, necessitas nostra, & finalis vtilitas. Ista sex puncta siue mysteria subtiliter ostenduntur in principio euangelij. Primò terminus à quo ostenditur cùm dicitur. Exiens de finibus Tyri, id est psalmationis, secundum interpretationē Hebraicam, vel creationis. Nota primum elementū, quasi fundamentū creationis est terra. Dauid, Initio tu Domine terrā fūdasti. Psa. 101. Secundū ascendendo est aqua. Tertiū aër. Quartū ignis. Deinde cælum, quod à Philosophis dicitur quinta essentia. Et sunt decē cæli. Primum est Lunę. Secundum ascendendo est Mercurij. Tertiū Veneris. Quartum Solis. Quintū Martis. Sextū Iouis. Septimum Saturni. Octauum cælum stellatum, id est firmamentum, in quo sunt sitæ omnes stellæ communes. Nonum primum mobile secundum philosophos, quod à theologis dicitur cælum cristallinum. De quo cælo dicitur, aquæ quæ super cælos sunt. Decimum cælum dicitur empyreū, in quo sunt angeli & beati, vbi sunt nouem ordines angelorū, archangelorū &c. Super omnes autem est cathedra Dei. De istis finibus exiuit Christus, veniēs ad humanā incarnationē in vterū virginis, nō de cęlo Lunę, nec Mercurij &c. de finibus Tyri, s. creationis, de finibus angelorū. De hoc prophetarūt Dauid, & Salomon filius eius, Dauid dicit, A summo cælo egressio eius &c. Psal. 18. Dicatur cōtra Iudęos, qui hoc exponūt de sole &c. Itē Salomon dixit, Procul & de vltimis finibus pretium, s. nostræ redemptionis. Prouer. vl. Secundò videamus viam per quam venit, quia dicit euangelium quod venit per Sidoné, id est tacentem, vel secundū interpretationem Hebraicam, taciturnitatem. Ecce virgo Maria quę fuit tacens. Bernard. Virgo regia ipsa est via per quam saluator venit ad nos. Taciturna fuit, quia licèt libenter audiret verba bona & sancta, rarò tamen loquebatur. Ideo habebat paruum os, vt patet in Veronica, quam depin-

depinxit B. Lucas. Ideo Lu. 2. Maria autem cõseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Bonum signum est in muliere taciturnitas, & malũ signũ est loquacitas. Tertius terminus ad quẽ venit, ostenditur cùm dicitur, ad mare Galilææ, id est, rota volubilis, secundum interpretationem Hebraicã. Ecce via præsens amara, quia secundum Boet. multis amaritudinibus est respersa, quæ rotatur & voluitur per quatuor anni tempora secundum cursum solis. De qua potest intelligi illud Eze. 10. Ecce apparuit rota vna, s. præsentis vitæ, Christus non venit ad regnandum in hoc mundo, immo dicit coram Pilato, Regnum meum non est de hoc mundo, nec venit ministrari, sed ministrare. Mat. 20. Ad illum terminum ad quem, scilicet presentẽ vitam, venit Christus ad sustinendũ amaritudines. Aucto. Et sunt verba Christi hominis ad Deum patrẽ, Domine si sic viuitur, s. in hoc mundo secundũ tuam ordinationem, & in talibus, s. ludęis vitiosis vita spiritus mei corripies me, s. in passione. Esaiæ. 53. Propter scelus populi mei percussi eum &c. & viuificabis me, s. in resurrectione gloriosa. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Nota, Christus sustinuit tres amaritudines in hac vita. Prima fuit amara, secunda fuit amarior, tertia fuit amarissima. Prima fuit abstinentiarum, ieiuniorum, vigiliarum, & laborum, quia cùm non esset nisi 30. annorum, æstimabatur 50. annorum, vt patet Ioan. 8. Secunda fuit amarior, scilicet persecutio dura Iudæorum, quia omnia dicta & facta Christi calumniabantur, & in malum interpretabantur, & sua miracula dęmonibus attribuebant. Ista amaritudo tangebat cor eius ex eorum damnatione. Tertia fuit amarissima, scilicet eius captio, ligatio, flagellatio, mors, & passio &c. Quartò videndum est de suo modo viuendi cùm dicitur, Inter medios fines Decapoleos, à deca quod est decem, & polis ciuitas, scilicet prouincia decem ciuitatum, & signat decem præcepta decalogi, quę sunt quasi decem ciuitates fideles, in pacis abũdantia & securitate consistentes. Euge serue bone & fidelis, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatẽ habens supra decẽ ciuitates. Lu. 19. Inter istos medius vixit Christus, quia in medio cõsistit virtus. Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas, non veni soluere, sed adimplere. Matt. 5. Diceret aliquis, & est argumentum Iudæorum, Ex quo Christus seruauit legẽ, quare nos non seruamus? Sed istud argumentum procedit ex ignorantia, immo dico ꝙ ex quo Christus seruauit legem, nos non debemus seruare. Quia sicut voluit suspendi in ligno crucis ne aliquis sibi credens & obediens suspendatur in furca inferni. Ita voluit seruare legem Moysi, & eam cõplere, & eidẽ finem dare, ne nos eam seruaremus. Ideo Apostolus, Finis legis Christus est, ad iustitiam omni credenti ad Ro. 10. Quintò videnda est necessitas, quæ erat ex parte nostra, quæ ostenditur cũ dicitur, Et adducũt ei surdum & mutũ.

Nam

Nam ſecundū Bedam, homo audiendo verba antiqui ſerpentis ſurdus eſt, & cæcus, & mutus ad laudandū Deū. Surditas autē priuat hominē à fide, quæ nō poteſt haberi niſi per auditū. Fides eſt ex auditu. ad Ro. 10. Et quia mutus non poterat creatorē ſuū laudare, ideo de ſurdis & mutis dicit Dauid, Aures habēt, & nō audiēt, neq; enim eſt ſpiritus, ſ. laudis in ore ipſorum. Pſal. 134. Sextò finalis vtilitas, cū dicitur, Et deprecabatur eū vt imponat illi manum, ſ. operatio ſalutaris, quaſi enim quinq; digiti ſunt, euangelica prædicatio, virtuoſa conuerſatio, doloroſa paſsio, glorioſa reſurrectio, & miraculoſa aſcenſio. Dauid, Fiat manus tua vt ſaluet me. Pſal. 118. Dico ſecundò ꝙ euangeliū hodiernum oſtendit de Chriſto aliud opus virtuoſum, quod eſt diuinalis miſeratio, qua motus fuit ad curandum ſurdum & mutum, cùm dicit, Et apprehendens eum de turba ſeorſum, vſq; loquebatur rectè. Septem cerimonias ſeruauit Chriſtus curando illū infirmū, quæ ſunt neceſſariæ in curatione cuiuſlibet infirmi ex peccato mortali. Prima ibi, Et apprehendens eum, ecce cordis contritio, per quā homo liberatur à diaboli captione, & apprehenditur à Chriſto, & ligatur cathena gratiæ. Iſta captio eſt benedicta. Apoſtolus, Sequor ſi quo modo cōprehendam, in quo & comprehenſus ſum à Chriſto Ieſu. Ad Phil. Secunda ibi, de turba ſeorſum. Ecce prauæ ſocietatis dimiſsio, quæ inuenitur in hoc, quod Chriſtus nō voluit curare inter gentes, ſed extra, Quæ nocitura tenes, quamuis ſint chara relinque. Tertiò miſit digitos ſuos in auriculas eius. Ecce de obediēdo præceptis propoſitio. Ratio, quia ſicut ſunt digiti decem in manibus, ſic ſunt decem præcepta ad meritoriè operandum, ad quę omnia opera meritoria poſſunt reduci. Omnia quæ locutus eſt dominus faciemus, & erimus obedientes. Exo. 24. Quarta ibi, expuēs tetigit linguā eius, Ecce oris confeſsio neceſſaria, quia ſicut expuens purificat ſtomachū, ita confitens purificat animam ab omnibus maculis culpæ. Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt Deus & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. 1. Ioā. 1. Sed quare Chriſtus primò expuit, & tetigit linguam eius? Reſpōdeo, quod hoc fecit, ac ſi diceret Chriſtus, Si ego fui confeſſus, & tu etiam debes confiteri. Nota hic quod Chriſtus bis fuit confeſſus in vita iſta, non de peccatis ſuis, quia nullum peccatum habuit vnquā, ſed confitebatur populi peccata, ac ſi eſſent peccata ſua propria, in Pſal. Saluū me fac Deus. vbi Dauid loquebatur in perſona Chriſti dicens: Deus tu ſcis inſipientiā meā, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. Nota ꝙ peccata propria populi dicit ſua. A te nō ſunt abſcondita. Gloſa dat hāc ſimilitudinem. Si manus vel pes fecerit alicui offenſam, & caput ſiue os peteret veniā, quæ non fecerunt offenſam. Sed hoc dicit propter coniunctionem membrorum & capitis. Ita etiā & nos ſumus membra, & Chriſtus caput. ad Ro. 12. Mem-

bra fecerunt offensas & peccata, & Christus peccata membrorũ dicit esse sua. Secundò fuit confessus in morte in lecto crucis, quando dixit, Hely Hely, id est Deus meus &c. sequitur, Longè à salute mea verba delictorum, quia ergo primò ipse fuit confessus, ideo & tu cõficere peccata tua. Quinta ibi, suspiciens in cælum. Ecce attenta oratio, quã post confessionẽ homo debet recipere, iuxta illud, Fili peccasti, ne adijcias iterum, sed de pristinis deprecare vt tibi dimittantur. Eccl. 21. Sexta ibi, ingemuit, Ecce pœnitentialis oneris susceptio. Sicut animal ex onere ingemiscit, ita corpus ex onere pœnitentię. Ideo dicit David in persona pœnitentis. Afflictus sum, & humiliatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Psal. 37. Septima ibi, effeta, quod est aperire, Ecce iniuriarum remissio, per cordis apertionẽ. Et debitorũ restitutio, per sinistræ apertionem. Eleemosynarũ quoque largitio per dextræ apertionẽ. Etiam os est aperiendũ ad eucharistiæ communionem, & sic curatur homo à spirituali infirmitate, & ideo sequitur, Et statim apertę sunt aures eius, & solutũ est vinculũ linguæ eius, & loquebatur rectè. Dico tertiò quòd ostendit sanctum euangelisti de Christo virtualem humiliationem cùm dicit, præcepit eis ne cui dicerent, vsque, & mutos loqui. Quæstio est hîc quia dicit textus, Præcepit eis ne cui dicerent, & pòst dicit, Quantò autem magis eis præcipiebat, tantò magis plus prædicabant. Est quæstio, vtrum illi peccabant an non. Et videtur ꝙ peccabant, quia faciebant contra mandata Christi. Huic quæstioni respondet sanctus Thom. ꝙ non peccabant, quia non faciebant contra mandatũ Christi, quãdo enim Christus præcepit eis ne cui dicerent, hoc dicit tali gestu & modo, quod innuebat ꝙ nolebat vanã gloriam, & ex alia parte inflammabat corda illorum vt miracula prædicarẽt ad Dei laudem & honorem. In hoc ostenditur perfecta humilitas, quę habet duo, primò fugere vanam gloriam, & honorem Dei quærere de bonis operibus. Matth. 6. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cælis est. Nota quod vana gloria, siue gloria mundi potest esse in bonis operibus tripliciter. Primo velut domina. Secundò velut socia. Tertiò velut ancilla. Primo modo est peccatum mortale. Secundo modo est veniale. Tertio est meritum. Primo modo velut domina est vana gloria, quando quidquid persona facit, hoc facit propter vanam gloriam mundi, vt videatur, laudetur, reputetur, &c. tunc opera illa sunt pulchra, vt poma, sed intus est vermis inanis gloriæ, & tunc est peccatum mortale. Propter hoc dicit. Attendite &c. Secundò est velut socia, quando homo incipit opus bonum sancta & bona intentione, vt sermonem vel aliud, sed pòst venit vana gloria cogitando, O modò dicetur quòd tu es bonus, vel aptus &c. tunc est vt socia, quia associata est operi bono, tunc

Contingit vanã gloriã comitari bona opera, vt domina, vt socia, vt ancilla.

tunc non est peccatum mortale, sed veniale. Nota de B. Bernardo, quo in tempore suo erat de maioribus mundi prædicatoribus, & cùm semel prædicaret sancta & bona intentione pro honore Dei & saluatione animarum, & declarando illa magna secreta scripturę, cõuerteret multos, venit ad eum vana gloria. Cogitauit dimittere sermonem, sed non fecit, sed respondit vanæ gloriæ, dicens, Nec pro te incepi, nec pro te desistam. Tertiò velut ancilla, & tunc non solũ nõ est peccatum mortale, nec veniale sed meritoriũ, quia est perfectionis apostolicæ, quando prælatus, episcopus, vel prædicator appetit bonam famam, vt sua predicatio faciat fructum, quia si reputatur ribaldus, eius doctrina nullum fructum faciet. Sed sicut miles qui habet militare, quęrit bona arma & instrumenta: ita instrumenta prędicationis, sunt bona fama, sancta vita, bona consciẽtia. Ideo Greg. Sancti prædicatores laudari appetunt, vt reuerentius audiantur. Reuerenter desiderant, vt maiorem fructum faciant. Talis vana gloria est ancilla, quia cuius vita despicitur, restat vt eius prędicatio cõtemnatur. Ideo Christus Mat. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Sed sicut candela extinguitur modico vento, ita personæ paruæ spiritualitatis modico vento inanis glorię. Sed sicut magnus ignis non extinguitur vento, immo magis accenditur, ita persona multũ spiritualis. Ideo dicit Christus, Sic luceat lux vestra, &c. Secundum quod habet vera humilitas & perfecta, est quod bona opera fiant in laudem Dei. Ideo Christus instigabat illos inuisibiliter, vt publicarent miraculum in laudem Dei & honorem. Deo gratias.

Dominica XII. post festum Trinitatis.

Sermo I.

Hoc fac & viues. Habetur verbũ istud originaliter Luc. 10. & recitatum est statim in euangelio hodierno. Sermo noster erit de sancto euangelio hodierno. Si placet Deo habebimus multas bonas doctrinas pro nostra instructione, defectuum correctione, & animarum cõsolatione, Salutetur virgo Maria, &c. In sancto euangelio hodierno Christus ostendit nobis tria multum necessaria ad saluationem nostram, scilicet,

Primum est cognitio de veritate diuinali.

Secundum dilectio de charitate integrali,

Tertium operatio de pietate fraternali.

Sine his tribus nullus potest saluari, & de quolibet istorũ dicit thema. Hoc fac & viues ęternaliter in paradiso. Dico primò quod Christus ostendit quod habeamus in hac vita cognitionẽ de veritate diuinali, vt cognoscamus Deũ sine errore & falsa opinione, quia aliàs homo quando vadit in alium mundũ, non cognoscitur à Deo. Amẽ,

dico vobis nescio vos, s. notitia approbationis Mat. 25. Et dicet, O domine ego sum religiosus, ego clericus vel laicus de tali ciuitate, Amē dico vobis, quia nescio vos &c. Et cōcordat apostolus di. Omnis qui ignorat, ignorabitur. 1. ad Cor. 14. Quia ergo ista cognitio de veritate est, ita necessaria nobis ad sciendum in hoc mundo, ideo Christus eam nobis ostendit in principio euangelij, di. Beati oculi qui vident quæ vos videtis, Matthæus addit, & beatæ aures quę audiunt quæ vos auditis. Mat. 13. Dico vobis quod multi prophetę & reges. Matthæus addit, & iusti voluerunt videre quæ vos videtis, & audire quæ vos auditis, & nō audierunt, imò cum illo desiderio decesserunt. Non credatis, ꝙ loqueretur solū de visione corporali, quia Iudæi etiam videbant præsentiam Christi corporalem, tamen non erant probati seu beati: Sed apostoli & discipuli Christi erant beati, qui extra videbant præsentiam Christi corporalem, & intus oculis animæ videbant Christi diuinitatem, & ista visio faciebat eos beatos. Idem de auditu, quia etiam Iudæi audiebāt verba eius corporaliter, sed non obedientialiter vt apostoli, &c. Dico enim vobis quòd multi prophetæ, vt Moyses, Esaias, Hieremias, & multi reges, vt Dauid &c. Quia ex quo Deus pater promisit filium suū incarnandum, & beati patres ita ardenter desiderabant eum videre & audire, quod moriebantur desiderio dicentes, O quale tempus erit illud, quando Deus incarnatus ibit per terram, & prædicabit illa secreta cælestia. Dicebat Thobias de se, Beatus ero si fuerint reliquię seminis mei ad videndum claritatem Hierusalem. Tho. 13. Alij, secundū quod tangit Amb. dicebant, quando veniet? quando nascetur? quando apparebit? putásne videbo? putásne durabo? putásne hic me inueniet illa natiuitas? O si oculi mei videbunt quod credo in scripturis Dei. Sed Apostoli videbant eum, stabant cum eo, comedebāt & bibebant cū eo, & ambulant cum eo. Ideo dicebat eis, Beati oculi qui vident quę vos videtis &c. qui videbant eum non solùm oculis corporis, sed etiam animæ, s. credendo, etiā obediendo, & audiebant eū nō solùm auribus corporalibus, sed etiam animę. Si bene attendistis, Christus ponit duos modos cognitionis de veritate diuinali. Primò, s. videndo. Secundò, s. audiendo, quia aliter non potest haberi. Ideo ad cognoscendum Deum summè sunt necessarij visus & auditus. Ex visu enim sine audientia naturali ratione possumus scire illa quæ pertinent ad vnitatē Dei. Hoc etiam philosophi ostenderunt, clarè dicentes quod est vnus Deus, vnus princeps, vna prima caussa, & vnus primus motor. Hoc etiam quilibet intellectu vigens potest videre, & scire, quia sicut ille qui intrat palatium optimè ordinatū & gubernatum, quantumcunque sit rudis, statim cognoscit sine hoc ꝙ dicatur sibi quod magnus dominus & potēs est qui illud palatiū fecit, ordinauit, gubernat, & regit. Ita de palatio huius mundi, & eius ordinatione

sione, & gubernatione potes cogitare & videre, quod magnus dominus & potens est qui ipsum fecit, quia nihil fit à seipso, & ille est Deus. Isto modo antiqui, qui nondum habebant libros, magistros, nec prædicatores, cognoscebant deum videndo mundum, &c. Istam deductionem fecit Apostolus dicens, Inuisibilia dei à creatura mūdi per ea quæ facta sunt intellecta cōspiciuntur, sempiterna quoq; eius virt⸗ & diuinitas, ita vt sint excusabiles. ad Ro. 1. Inuisibilia dei sunt attributa diuina, s. æternitas, omnipotentia, sapientia, excellentia, & huiusmodi, quæ pertinent ad vnitatem essentiæ. Item ex visu scitur & cognoscitur quod quilibet dominus sapiens & potens, bonus, & iustus, dat retributionem suis seruitoribus, bonos remunerando, & malos puniendo. Hoc igitur intellectu naturali possumus cognoscere, quod persona quæ viuit & seruat Dei præcepta, à Deo habebit remunerationem, quæ autem malè viuit à Deo habebit punitionem. Isti duo articuli, scilicet quod Deus est omnium creator, secundò quod est bonorum & malorum retributor, fuerunt semper necessarij ad credēdum expressè, vt dicunt sancti doctores, quia ad oculum possunt videri rationabiles. Auctoritas. Sine fide impossibile est quenquam placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad deū, quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit. ad Heb. 11. Secundò ex auditu cognoscuntur secreta mysteria fidei catholicæ, quia ad ea non sufficit visus corporalis, nec intellectualis. Ideo philosophi nescierūt ea, quia nec oculis, nec argumentis, nec rationibus possunt cognosci nec cōprehendi. Modò ex quo Christus nobis eam reuelauit, facimus rationes & argumēta de trinitate, de incarnatione, de morte & passione, de sacramēto altaris. Sed nisi deus reuelasset, modicum valerent argumenta, & rationes, quia hæc mysteria non ex visu nec argumentis habentur, sed ex sola audientia. Verbi gratia. Quilibet Christianus tenet istam veritatem in corde suo, quod ~~Christus~~ deus est tres personæ, pater & filius, & spiritus sanctus. Ista veritas non per oculos, nec per odoratum, nec per nares, nec per tactum intrauit, sed per aures, quia audiuistis prædicari illud. Tres sunt qui testimonium dant in cælo, pater, verbum, & spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt. 1. Ioan. 5. Dic similitudinem de vno sole. Item idem dicendū est de incarnatione filij Dei, quā quilibet Christianus credit firmiter. Et quod illa humanitate passus est, mortuus, & sepultus, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælū fidē tenemus. Nam istæ veritates per audientiam illius verbi. Qui cùm in forma dei esset, nō rapinā arbitratus est esse se ęqualē deo, sed semetipsū exinaniuit, formā serui accipiēs, &c. humiliauit semetipsum factus patri obediens vsque ad mortē, mortem autē crucis, propter quod deus exaltauit illū, & dedit illi nomē quod est super omne nomē, vt in nomine Iesu omne genu flectatur &c. ad Phi. 2. intrauerūt

Attributa indiuinis dicūtur Deī inuisibilia ab apostolo Paulo.

Duo fidei articuli ab exordio mundi necessarij ad salutem.

In cor. Item de altaris sacramento non sufficit visus, quia non vide-
tur à nobis ibi, nec sufficit gustus siue tactus, sed per auditum illius
verbi Christi, Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est po-
tus. Ioan. 6. Illa veritas intrauit in cor nostrum. Caro illa Christi nō
est mortua, sed viua. Ergo ibi est sanguis, & anima, & diuinitas. Idē
etiam potest dici de alijs articulis, & secretis fidei. Ideo Apostolus. Fi
des est ex auditu, auditus autem per verbum Christi. ad Roma. 10.
Moraliter habemus hîc doctrinam, si ad nostram saluationem tam
necessaria est cognitio dei per visum, & auditum, quod peccatum est
illorum qui non solùm audiunt verbum Dei, immo non permittunt
quod aliqui alij audiāt. Nota contra illos qui vadūt tumultuosè in
circuitu ecclesiæ, respiciendo mulieres, & turbando sermonem. O
damnati filij peccati, & damnati patres qui congregauerunt pro ta-
libus. Auisentur patres ne damnentur pro filijs. Notate quomodo
fecit dominus Carthusiæ, qui solùm dimisit centum florenos filijs,
qui renunciauit sæculo, &c. Dicatur quomodo quę malè fiunt in ec
clesia sunt maxima peccata, quia quod alibi posset fieri virtuosè, vt
vsus matrimonij, ibi esset maximum peccatum, quantò magis illa
quę de se sunt peccata in omni loco, vt qui viderit mulierem ad cō-
cupiscendum, &c. in ecclesia est maius peccatum, immo sacrilegiū.
Ideo dicit scriptura, In terra sanctorum, scilicet ecclesia, ad sancta o-
pera dedicata, iniqua gessit, & non videbit gloriam domini. Esa. 26
Ideo præcepit deus antiquitùs, dicens. Sabbata mea custodite, & san
ctuarium meum metuite. Leuit. 19. Propter hoc in introitu ecclesiæ
ponitur aqua benedicta, ne à peccatis comprehendatur homo, & il
li intrant ad respiciendum mulieres, ad ridendum, & eas perturban
dum. Non sic Dauid, quando intrabat templum domini, dicebat,
Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum
tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Psal. 5. Di
co secundò quod in sancto euangelio hodierno de ista dominica
ostenditur dilectio de charitate integrali. Non sufficit cognitio de
veritate diuiuali, quæ in intellectu consistit, sed adhuc necessaria est
dilectio de charitate integrali, quæ consistit in voluntate, scilicet di-
ligere deum super omnia, & proximum sicut seipsum. Ista est dile-
ctio charitatis integræ. Hoc autem ostenditur cùm dicit, Ecce qui-
dam legisperitus surrexit. vsque, Hoc fac & viues. quod est thema.
Cùm autē Christus diceret Apostolis & discipulis. Beati oculi, &c.
quidam doctor volens tentare Iesum, vt haberet vanam gloriam, co-
gitans confundere Christum, credens quod fuisset faber lignarius,
& nūquam didicisset, proposuit sibi subtilem quæstionem, di. Quid
faciēdo vitam æternam possidebo, quasi vellet dicere, Vos dicitis
quod visus & auditus sunt necessarij ad saluationem & nūquid re-
quiritur aliud? Respōdit Iesus, In lege quid scriptum est, quomodo
legis?

legis? Et ille, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua. Dixitque illi Ieſus, Rectè reſpondiſti, hoc fac & viues, Quatuor modos ponit in dilectione Dei, ſ. diligere dominum deum ex toto corde, item ex tota anima, itē ex omnibus viribus, item ex tota mēte, quod idem eſt quod ſummè, & ſuper omnia diligere debes deū, ac ſi diceret, tu potes diligere patrē, & matrem, ſororem, & fratrem, ſed magis deum. Tu potes diligere vxorem & filios, ſed plus deum. Ideo Chriſtus, Qui amat patrem & matrem pluſquā me, non eſt me dignus. Et qui amat filium, aut filiam ſuper me, non eſt me dignus. Mat. 10. Amor dei debet eſſe ſicut oleū ſuper aquā in lampade cordis. Amor creaturarum debet eſſe vt aqua frigida ſub oleo amoris Dei. Modò ſi aliquis interrogaretur, aut diligat deum ſuper omnia, Reſpōderet quod ſic. Sed ad probā, vtrum dicitis verum an falſum? Quia dicit Greg. quod ſignum dilectionis exhibitio eſt operis. Verbi gratia. Si vos vel filius haberetis aliquam infirmitatem, & velletis curari, & dicitur vobis, vadatis ad talem bonum hominem, qui eſt ad minus ſortilegus vel cōiurator. Et deus pręcepit vobis, quod pro nulla re mundi accedatis ad illum, quid facietis? Si vaditis ad eum, patet quod plus diligitis filium quā deum. Itē ſi perdidiſtis aliquid, ſic probatur dilectio Dei. Si vos reſpōderetis, Ego diligo filiū meū, ſed magis diligo deum, quia pro filio meo nō facerem cōtra præceptum eius. Item de re perdita. Idem de compatre ſeu amico capto, caueatis quod pro nullo iuretis falſum, nec etiam pro patre, imò nec pro perſona propria. Item Deus pręcepit ꝙ feſta colātur & ſanctificentur, dicens, Memento vt diem ſabbati, id eſt quietis ſanctifices. Exo. 20. Eccleſia declarat, quod feſtum ſanctificare eſt in quolibet feſto audire miſſam, ſermonē, & officia diuina. Nota contra viduas, quæ poſt mortē viri ſunt in domo per annū, ꝙ non vadunt ad eccleſiā. Vidua bene debet abſtinere, ne vadat ad epulas, nec ad nuptias, ſed ire ad eccleſiam debet, aliàs videtur quaſi vindicta q.d. quia vos Deus interemiſtis virum meū, nō intrabo domum veſtram. Dicatur etiam contra illam conſuetudinem, de puellis nō euntibus ad eccleſiam, & vultis quod ſint Iudeæ? quia niſi amor & deuotio refrænet mulierem, aliàs, &c. Quid enim ipſę faciunt in domo cum ſclauis & ancillis? modò autem habēt oportunitatem, &c. Ideo ſunt multæ in mūdo, quæ antequam veniant ad nuptias pepererūt bis vel ter, &c. Recordemini de verbo Apoſtoli dicētis, Patres nolite ad iracundiā, ſcilicet dei prouocare filios veſtros, ſed educate illos in diſciplina & correctione domini. ad Ephe. 6. Diſciplina ſignat miſſam, quæ repręſentat Chriſti paſsionem, in qua Chriſtus fuit diſciplinatus. Correctio ſignat prædicationē, per quā peccata corriguntur. De dilectione autē proximi dicit Ioan. Chariſsimi, nō diligamus verbo, neque

Eccleſia declaratio de ſanctificatione ſabbati.

lingua, scilicet tantũ, sed opere & veritate. 1. Ioã. 3. Quia sicut qui-
libet vult bonum pro se, & vitat malũ, ita etiam, &c. No. aliquid cõ-
tra deceptiones, quæ fiunt cõcludendo per illud apostoli, Dum tem-
pus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad do-
mesticos fidei. ad Gal. 6. Dico tertiò quod ostenditur in sancto euã-
gelio operatio de pietate fraternali. Vnde sciendum, quod postquã
Christus dixit illi doctori, Rectè respondisti. Ille superbiuit, quia ta-
lis est conditio vanè gloriantium quãdo laudantur, & volens se ostẽ-
dere voluit replicare, & dixit Christo, Quis est meus proximus? No-
tate hic quomodo erat opinio Iudæorum, & etiam fortè nunc sunt
illius opinionis, quia proximus Iudæi est solùm Iudæus, & nõ alij.
Sed Christus probauit sibi oppositũ, & fecit sibi cõcedere ore pro-
prio, quod infidelis, & nõ Iudæus erat proximus Iudæi, & non solũ
Iudæus. Quando ille doctor dixit, Quis est meus proximus? suspi-
ciens Iesus in cælum dixit. Quidã homo descẽdebat, &c. Nota para-
bolam. Desertũ est illud in quo Christus fecit quadragesimã, quod
Hebraicè dicitur Abdon, quasi sanguinolentum, quia in eo latrones
multos homines occidebant. Quis horum triũ videtur proximus
fuisse illi? Respondit doctor ille, Qui fecit misericordiam in illum.
Ecce quomodo vicit eum ex ore proprio. Not. q̃ illi sunt proximi,
ad quos potest extendi beneficium misericordiæ & pietatis. Beati
sunt proximi nostri, quia beneficiũ nostrum extẽditur ad eos, quia
quãdo facimus pœnitentiã, ipsi gaudẽt vltra gaudiũ essentiale. Gau-
diũ est angelis dei in cælo super vno peccatore pœnitentiã agente.
Lu. 15. Et beneficiũ eorũ extenditur ad nos, ipsi orãt ꝑ nobis. Illi e-
tiam de purgatorio sunt proximi nostri, quia beneficiũ nostrũ quod
facimus pro eis extenditur ad eos, sed non extenditur ad illos de in-
ferno. Istã regulã dedit Christus. Sic omnis ad quẽ potest extẽdi be-
neficiũ misericordiæ & pietatis, actiuè vel passiuè dicitur noster ꝓ-
ximus. Ecce qualiter Christus dicit eum. Hic dico ego q̃ ostenditur
operatio de pietate fraternali. Quando Christus voluit respondere
doctori quærenti, Quis est meus proximus? Christus suspexit in cæ-
lũ, ad denotandũ secreta, quæ tanguntur in respõsione Christi, quia
dixit, Homo quidam descẽdebat ab Hierusalem in Hierico, &c. Iste
homo est ille qui de hac vita, s. corporali ad mortẽ transit, & incidit
inter latrones. Quia in morte cuiuslibet hominis veniunt latrones,
id est dæmones inferni. Virgo autem Maria obtinuit pro gratia sin-
gulari, ne venirent in morte sua. Quod autem veniant dæmones in
morte auctoritas. Sunt spiritus qui ad vindictã creati sunt, & in fu-
rore suo confirmauerũt tormenta sua. Et in tẽpore consummationis
effundent virtutẽ. Eccle. 39. Itẽ alia auctoritas Dauid, Inhabitabũt
s. dæmones in camera absconditi, quia inuisibiles sunt existentibus
in camera, ipsi calcaneũ meũ, id est finẽ obseruabunt. Et spoliauerũt

Locus probans dæmones nobis insidiari in mortis agone.

eum,

eum, quia per mortẽ dimittuntur omnia bona tẽporalia. Semiuiuo relicto, quia in morte perdidit homo vitam corporalẽ, & solũ restat vita animæ in purgatorio torquendæ. Quid ergo est à nobis faciendum? profecto deberemus cauere ne simus crudeles, vt sacerdos & leuita Iudæi, sed simus vt Samaritanus misericordes, qui in illũ fecit opera pietatis. Primò cum vino lauit eius vulnera. Ecce oratio, quã nos misericorditer debemus facere pro animabus purgatorij, oratio enim vt vinũ calefacit in dei amore, & facit plorare oculos. Secũdò Samaritanus infudit oleũ. Ecce eleemosynæ, quæ sunt opus misericordiæ, per oleũ significatæ. Tertiò posuit eum super iumentũ. Ecce afflictio corporalis. Iumentũ est corpus. Ideo quãdo vos ieiunatis, vel portatis ciliciũ, vel peregrinationẽ facitis, anima patris vel matris portatur in iumento corporis vestri. Quartò dedit duos denarios, s. auri, stabulario. Ecce sacrificiũ missę, in qua sunt multę dualitates. Prima dualitas est panis & vini. Secunda Dei & hominis in Christo. Tertia quia missa est sacrificiũ & sacramentũ. Quarta quia missa est oblatio & oratio. Quinta quia missa offertur pro viuis & defunctis. Sed auisetur hic de missis sancti Amatoris. Deo gratias.

De eadem Dominica XIII. *Sermo II.*

Go cùm rediero reddam tibi. Luc. 10. Ab isto themate ego recipio motiuum prædicandi de retributione quam deus facit bonis personis & bonis quę fecerunt, & malis ex malis operibus. Materia erit bona & vtilis, quia quando homo scit retributionem, citius inclinatur ad faciendum bona, & quando scit punitionẽ, refrænatur à malis. Salutetur virgo Maria. Hoc verbũ est domini nostri Iesu Christi, cuilibet personæ humanæ dicẽtis, Ego cũ rediero reddã tibi. Pro declaratione huius verbi & materię prædicãdæ introductione sciẽdũ, ꝙ in sacra scriptura tã in veteri testamẽto quã in nouo legũtur duo aduentus Christi generales ad istũ mundũ. Primus est de misericordia copiosa. Secũdus est de iustitia rigorosa. Primꝰ fuit quãdo venit in hunc mundũ natus de Maria virgine, verus deus & verus homo, & ostẽdit se gẽtibus cũ magna humilitate, & venit ad dãdũ redẽptionẽ, & gratiam ad vitandũ peccata, & operandũ meritoriè, quia licèt antequã Christus veniret, aliquæ personæ, sed paucę vitassent peccata, & fecissent bona opera, vt Iudæi, in terra promissionis, quia tunc solũ ibi cognoscebatur deus. Dauid, Notus in Iudæa deus, in Israël magnũ nomen eius. Psal. 75. Ideo venit ad dandũ redemptionẽ generalẽ omnibus, quia nõ solũ illi qui ignorabãt Deũ, ibant ad infernũ, sed etiã boni. Ideo ad oẽs liberãdũ, & prouidendũ per sancta sacramenta, ne dãnarẽtur, venit Christus. Nã cũ essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruiẽtes. At vbi venit plenitudo tẽporis, misit Deus filium suum natũ ex muliere, factum sub lege, vt eos qui

ſub lege erāt redimeret. ad Galat. 4. Ideo dicit ipſemet, Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. Ioā. 10. No. abundantius ſ. quā in veteri teſtamento. Secūdus aduentus erit dei iuſtitia rigoroſa, & iſte erit in fine mundi, quando ſecundū rigorem iuſtitiæ dabit vnicuique quod meretur, quia bonis dabit gloriam æternā, & malis pœnam æternam. Et hoc de aduentu dicit ipſe in themate, Ego cū rediero reddam tibi. q. d. Iam nō dabo tibi retributionem ſecūdum bona quæ facis, nec punitionem de malis, ſed cū rediero in ſecundo aduentu reddam tibi. Amore veſtri quæſiui quot retributiones facit Deus de bonis & de malis quæ facimus. Et inueni tres,

Prima datur in hac vita temporali,
Secunda in morte corporali,
Tertia in iudicio generali.

Et de tertia loquitur thema principaliter. Dico primò quod deus in hac vita iam dat retributionē de bonis & malis quæ facimus. Quia illis qui tenent bonam vitam Deus dat retributionem, quia experimentaliter videtur quod bona vita & ſancta ſecum portat delectationes, & dulcedines, cordis quietem, & lætitiam mentis. Ecce qualiter Deus dat bonis iam in hac vita retributionem aliquam, ſed non plenam & perfectam, quia illam dabit in gloria. Per oppoſitū, mala vita iam ſecum portat in hac vita punitionem aliqualem, quia licèt mali & peccatores ad extra rideant, & lætentur, & tripudiāt, tamen ad intra amari ſunt & triſtes in anima, quia vermis conſciētiæ ſemper remurmurat & remordet. Sicut enim ſanitas corporis ſecū portat lætitiam, & conſolationem, ita ſanitas animę. Quādo autem quatuor qualitates corporis, ſcilicet caliditas, & frigiditas, humiditas & ſiccitas, ſunt in debita conuenientia & proportione, homo eſt ſanus & lætus. Per oppoſitum quādo in qualitatibus & complexionibus eſt inordinatio, tunc ſequuntur infirmitates, dolores, febres, & homo eſt triſtis, nec delectatur in aliquo propter corporis infirmitatē. Ita de anima eſt, in qua ſunt quatuor qualitates, & cōplexiones, ſ. quatuor virtutes morales, ſcilicet prudentia, quæ ordinat animam ne diaboli tentationibus, corporis inclinationibus, mundi occaſionibus conſentiat, & anima peccet contra Deum. Alia virtus, eſt iuſtitia, quæ ordinat circa proximum ne ipſum quouis modo lędat, ſed reddere facit vnicuique quod ſuum eſt. Iſta eſt iuſtitia. Bern. Iuſtitia eſt virtus, cuiq; quod ſuū eſt tribuens. Itē tertia eſt temperantia, quæ ordinat in diuitijs, honoribus, & proſperitatibus, ne homo faciat exceſſum. Itē quarta virtus eſt fortitudo, hominē perficiēs ne in aduerſitatibus deſiſtat à bonis operibus. Quādo iſtę qualitates ſiue virtutes ſunt bene ordinatæ & proportionatæ, anima eſt ſana & lęta. Itē cōſequēter, quādo intellectus eſt clarus per fidē, & voluntas ardens per deuotionē, memoria recordatur de beneficijs acceptis, &

Quatuor qualitates primæ in quantū proportione ſanitas conſiſtit corporis, & totidem animæ.

ſenſualitas

sensualitas est subiecta rationi rectæ & voluntati, tunc anima est sana & læta. Nihil dulcius quã respicere in mãdatis Dei, s. ea seruãdo. Eccle. 23. Per oppositum infirmitas animæ importat tristitiam, quã do prædictæ virtutes & complexiones animæ sunt inordinatæ, tũc enim nõ custodit se à diaboli tentationibus, imò cõsentit sibi, nec à carnis inclinationibus, imò sequitur eas, nec à mundi occasionibus, imò placẽt. Quando intellectus non est clarus in fide, sed dubitat in fide, volũtas est inordinata per malas volũtates, odia, & rãcores. Memoria nõ recordatur de diuinis beneficijs, sed de iniurijs. Sẽsualitas est negligens in executione bonorum operum, licèt vos rideatis extra, anima tristatur, & dolet intra, & plorat. Aug. Iussisti domine, & ita est, vt omnis animus inordinatus pœna sit sibi. Sed illi qui tenẽt bonam vitã & sanctã, & sunt ordinati in anima, tantã habẽt lætitiã & cordis dulcedinẽ, q nõ posset lingua explicari. Patet ergo q bona vita & mala iã in hoc mũdo secũ portãt aliquã retributionẽ. Si vultis hoc clarius videre, declaretur per singula peccata mortalia, & per virtutes oppositas. Verbi gra. Nã peccatũ superbię dat amaritudinẽ, & humilitas dulcedinẽ. Igitur secũ portãt retributionem. Quid est superbia, nisi desideriũ & cupiditas honoris? Videtur superbo quod omnes despiciant eum. Primò vxor, secundò filij, & alij, quia nõ videtur sibi q faciãt ei tãtã reuerẽtiã quãtã debẽt. Ecce dolor. Idẽ quando intrat, vel quãdo per plateã transit, si nõ oẽs surgunt. Ecce dolor, videtur sibi q despiciãt eũ. Sed humiles, licèt fiãt eis honores magni, nõ curãt, neq; inflãtur, imò dicit humilis. Non nobis domine, nõ nobis, sed nomini tuo da gloriã, viuit quietè. Patet ergo q dixi. Itẽ dicit superbus, talis iã est vicarius vel baliuus iuratus, &c. & ego nõ. Humilis autẽ regratiatur Deo quod nõ habet illud onus regiminis. Ideo dicit superbis Christus, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Mat. 11. Item auarus de omnibus habet dolorẽ, quãdo enim auarus est in mẽsa, & videt vxorem, & filios, & familiã, bene comedentes dicit, O miser, ego sum iam destructus. Idẽ de vino. Et intantum dolet, quod non habet delectationem cibi nec pot. Itẽ quãdo videt saccũ farino diminutũ, dicit. O miser perditus sum ego. Quãdo dormit, somniat latrones: si sentit mures, credit quod sint latrones: si est bonũ tẽpus, tristatur, quia nõ est charistia. Ecce quomodo secũ ducit punitionẽ. Persona autẽ liberalis lætatur & gaudet quãdo videt vxorẽ, & filios, & familiã bene comedẽtes, dicẽs: Comedamus, quia deus prouidebit nobis, si nos seruemus pręcepta sua. Et ita comedũt, & cœnãt ordinatè, & cũ lætitia cõfidẽtes de deo, dicendo: Dñe ego laborabo in officio meo bene & legaliter, de residuo vos prouidebitis nobis. Ideo Dauid in Psal. Exurgat Deus, dicit, Iusti, id est, liberales epulẽtur, & exultẽt in cõspectu dei, & lętentur in lętitia. Item peccatũ luxurię magnã pœnã secum du-

cit,quoniam philocaptus de aliqua domicella, vidua, moniali, vel
maritata,vadit de die & de nocte cum armis,& cum magnis pericu
lis,non potest comedere nec dormire,sed facit sicut stultus. Et si cō
sequitur intentū suum statim dicit,non sum contentus,sed cum alia
haberem maiorem delectationem, vel seruabo alium modum, vt
magis delectetur: quia dicit philosophus quod concupiscētia carna
lis infinita est, & non habet terminum, sed quantò plus visitatur,
tantò plus crescit. Et vultis cognoscere istum dolorem, quia est de
luxurioso sicut de febricitante sitibundo cui datur potus cum plu-
ma,&c. sic etiam de febre luxuriæ,qui habitat in ossibus & neruis,
& venis. Persona autem casta si sit in matrimonio, cōtentatur de so
cietate sua,siue sit iuuenis, siue antiqua,alba, vel bruna. Dicit vir,
Sufficit mihi mulier mea,& vxor casta contenta est de viro suo. A-
lij autem qui non sunt de matrimonio,ita parum loquuntur de illa
materia,nec curant,ac si nihil esset,& viuunt lęti & quieti. Ideo Da
uid in psalmo.76. Voce mea renuit consolari anima mea, scilicet in
bonis carnalibus,ergo,&c. In quibus autem delectatur,ostēdit, di-
cens, Memor fui Dei,& delectatus sum,&c. Idem de peccato inui-
diæ,quid est inuidia,nisi dolor & tristitia de bono alterius? quia quā
do videt quod alius plus honoratur,vel dicatur, vel est in officio re
ginę,in amore principis,tristatur summè,& frāgitur per cor. Perso-
na autem charitatiua habet tantā cordis dulcedinem,quod quando
videt alium in honore,&c. lętatur dicens, Domine conseruetis eum
in bonis,sed domine recordemini de me,quia ego sum creatura ve-
stra sicut ille. Et ex ista charitate dominus sibi prouidebit abūdāter.
Ideo dicit apostolus, Fructus spiritus est charitas,gaudium,pax, pa
tientia,benignitas,bonitas,longanimitas,māsuetudo,fides, mode-
stia,continentia,& castitas,&c. ad Gal.5. Gula etiam secum trahit
dolorem corporis,quia communiter gulosi sunt potatores, & ha-
bent oculos rubeos & tremunt. Quando autem vinum est bene lim
phatum,membra ipsum refutant,& remanet in stomacho,& dige-
ritur. Sunt etiam guttosi,podagrici,&c. Item gulosus semper fames
cit ante comestionem, & etiā dū comedit, quia videtur sibi quod
nihil sufficit ei. Post comestionem etiam famescit, quia habet sac-
cum,id est, ventrem magnę capacitatis. Persona verò temperata,&
abstinens comedit illud quo indiget,& sapit sibi,& non vltra. Som-
nus sanitatis in homine parco,dormiet vsque mane, & anima illius
cum ipso delectabitur. Eccles. 31. Ira etiam secum portat dolorem,
quando iracundus tristatur de aliqua iniuria, & est cū desiderio vin
dictę,semper est cum dolore cordis,cogitans circa vindictas, dicen-
do,tu facies sic,&c. Postquam recepit vindictam, timet amicos il-
lius,&c. si capitur,suspenditur,si fugit,perdit bona sua. Persona au
tem pacifica dicit. Vos mihi iniuriam fecistis ore, ego possem me
vin-

vindicare de vobis,sed non volo, quia Deus non vult quod in domo sua aliquis recipiat vidictam . Ideo ego parco vobis, vt Deus parcat mihi peccata mea. Ideo dicit Christus, In patientia vestra possidebitis animas vestras. Lucæ vigesimoprimo. Idem de peccato acidiæ. Acidiosus autem in omnibus attædiatur, in nullo inuenit saporem, sicut ferrum rubiginatur, quando non est in vsu, ita acidiosus . Dic contra mulieres dicentes, Ego portaui tantum. Modò per virginem Mariam ego nolo facere coquinam, habeat ancillas . Solutio, & vos misera quid facietis? si eritis ociosa, etiam eritis luxuriosa. Homo nascitur ad laborem, & auis ad volatũ. Iob quinto. Patet regula quod vita bona & mala iam in hac vita portant secum aliqualem retributionem . De hoc auctoritas, Nónne si bene egeris, recipies? Sin autem malè, statim in foribus peccatum tuum aderit? Genesis quarto. Nota in foribus, id est, sentimentis, & in potentijs animæ, vbi sunt scilicet dolores . Dico secundò quod Deus dat aliam retributionem in morte corporali , quando anima recedit à corpore, & ista retributio est maior quàm prima. Dicit beatus Augustinus in libro de cura pro mortuis habenda , quod anima recedit à corpore in aliquo illorum trium graduum . Quia vel est totaliter perfecta, & bona, vel totaliter imperfecta & impœnitens, vel medio modo se habens inter bonam & malam . De primo quando persona tenuit vitam bonam, & diligenter vitauit peccata, vel si peccauit, fecit condignam pœnitentiam , & bona hora redijt ad Deum conterendo de peccatis , proponendo citius mori quàm ad peccata redire . Fecit magnas orationes, & corporis afflictionis, intantum quod si in statera diuinæ iustitiæ ex vna parte ponerentur mala & peccata quæ facit, & in alia bona , bona incomparabiliter excederent, & superexcrescerent . Quando tales moriuntur, statim euolant sine purgatorio ad paradisum, quia iam in hoc mundo transiuerunt, & sustinuerunt purgatorium. Nónne videtur vobis purgatorium esse, ieiunare in pane & aqua, portare cilicium , dormire in terra, & sic de alijs? Ideo statim euolant. Auctoritas. Cùm dederit dilectis suis. i. personis sanctis, somnum scilicet mortis, ecce hæreditas domini filij, merces fructus ventris. Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum . Beatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis &c. Psalmorum 126. Nota, filij merces, id est, merces filij. quia pater aliud salarium dat filio, & aliud seruo & captiuo, quia filio dat suam hæreditatem . Ita Christus pater noster nobis filijs suis dat gloriam paradisi, quæ est sua hæreditas , quia illa est merces filij. Si dicatur, Et quis dat tantum salarium? Respondit, fructus ventris, scilicet virginis Mariæ, qui est Christus Iesus, quia per suã passionem & mortem &c. Alij per oppositũ sunt ita de mala vita & reprobata , quòd sciunt se viuere in peccatis mortalibus , nec pœnitent,

tent, immo continuè agũt peccata, & semper vellent viuere, vt sem-
per possent peccare, vt dicit Gregor. Non confitentur, nisi fortè ex
verecundia, nec communicant in paschate, vt tenentur. Nolũt par-
cere inimicis, nec restituere, sed dicunt, ponã in testamento, &c. Ta-
les quando moriuntur quò vadunt? Accidit eis vt falconi, habenti
lapidem ligatũ ad pedes, qui licèt vellet in altum volare ex inclina-
tione naturali, trahitur tamẽ pondere lapidis, &c. Ita de anima, quæ
naturaliter vellet in altum volare, sed onus peccatorũ, quod sibi tu
imposuisti, trahit eam subitò ad infernum. De quibus dicit scriptu-
ra, Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.
Iob. 21. Ecce retributio huius gradus, qui est secundus. Tertius gra
dus consistit in medio, s. de personis perfectis in vita, nec omnino
reprobatis, sed pœnitent de peccatis, non tamen tantũ quantũ Ma-
ria Magdalena, sed si vera contritio est, non est sine gratia, confitẽtur
semel in anno, & cõmunicant, seruãt pœnitentiã à confessore iniun-
ctam, sed nihil addunt, seruant precepta Dei, & ieiunia ecclesię, quã-
do tales moriuntur, non vadũt ad infernũ, nec subitò euolant ad pa
radisum, quia nullum malum impunitum, sed vadũt purgari ad pur
gatorium, & ibi habent retributionẽ grauissimarum pœnarũ om-
nes pœnas huius mundi excedentium, & ibi habent complere tem-
pus à Deo determinatum, nisi ab amicis iuuentur, quia intantũ pos
sent iuuari suffragijs, quod 100. anni minuerentur in decem vel tres
annos, &c. No. hic contra hæredes, & testamẽtarios, nolentes testa-
mentum complere, & contra mulieres nolentes ire ad cœmiteria,
vel ecclesias, in quibus filij vel viri sunt sepulti. Ibi enim efficacius
cum lachrymis orarẽt pro eis quàm alibi. Sancta ergo & salubris est
cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. 2. Mac. 12.
Ista est oratio, vt dicit Aug. quare in monumentis fiunt imagines, &
ponuntur vexilla, vt illa videntes parentes & amici moueantur ad
orandum pro illis. Caueant tamẽ ne intẽtione vanitatis ponantur,
quia tunc esset peccatum. Ideo monumentnm dicitur quasi monẽs
mentem. Ecce qualiter secunda retributio fit in morte corporali.
Díco tertiò quod deus dat aliam retributionẽ in iudicio generali, &
ista est maior alijs. Ratio, quia fit in anima & corpore. Modò autem
solum animæ habent gloriam in paradiso, vel pœnam in inferno, &
corpora nihil sentiunt, Animæ beatorũ, Petri & Pauli, & aliorũ san
ctorum, sunt in cęlo in gloria paradisi, corpora autem adhuc sunt in
terra, & nihil sentiunt de illa gloria. Itẽ anima Iudę & Macometi, &
aliorũ damnatorũ, sunt in pœnis inferni, corpora autẽ eorum sunt
in terris incinerata, & nihil sentiunt de illa pœna adhuc. Sed quare
prius animæ habent gloriã vel pœnam quã corpora? Ratio est, quia
in bonis operibus quæ fecimus, seu malis, animæ prius operantur,
& habent suum meritũ, vel demeritũ prius, Verbi gratia. Si homo
vult

vult facere aliquod bonum opus meritorium, prius anima operatur cogitando, deliberãdo, & ordinando, prius lucratur suum meritum. In executione autem operis corpus iungitur, & iuuat animã, faciendo opus quod anima ordinauit, vt orationes, vel eleemosynas, peregrinationes, &c. Ideo anima prius habet suam retributionem. Spiritus .i. anima, quidem promptus est, caro autem infirma. Mat. 26. Idẽ de malis operibus, quando aliquis vult facere aliquod malũ, homicidium, & furtum, luxuriam, vel adulterium, anima prius tractat cogitando deliberando, & ordinando. Ideo per prius anima habet suũ peccatum, deinde in executione corpus concurrit, &c. Ideo in die iudicij corpora recipient retributionem gloriæ vel pœnę, secundum opera quæ fecerunt, quando quælibet anima virtute Dei assumet suum proprium corpus. Ideo Apostolus, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi. Ratio, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum siue malum. 2. Cor. quinto. De ista vltima retributione loquitur thema. Ego cùm rediero reddam tibi.

De eadem Dominica XIII. post festum Trinitatis.

Sermo III.

Onclusit scriptura omnia sub peccato. Ga. 3. Istud verbum in sancta theologia est multum difficile, & subtile ad intelligendum. Ideo modò id volo vobis declarare, & habebimus speculationes intellectuales, & instructiones morales. Sed prius salutetur virgo Maria, &c. Pro huius verbi declaratione sciendum, quod in summa omnia bona opera spiritualia & personalia, quæ habemus à Deo in hoc mundo existunt, sunt tria principalia.

Primò corpus materiale,

Secundò anima rationalis,

Tertiò vita temporalis.

Licèt autem habeamus alia bona, vt diuitias, honores, officia, & huiusmodi, tamen sunt bona accidẽtalia, & nõ personalia, nec essentialia. Sed corpus, anima, & vita, sũt bona p̃sonalia & essentialia. Corpus est primum quod formatur à Deo in vtero matris, & vix est tam magnum vt auellana, & iam habet omnia membra, & lineamenta. Ratio, quia prius fabricatur domus quã inhabitetur. Ita corpus humanum est vt domus terrestris, & anima seu spiritus est inhabitator. De ista domo apostolus. Scimus enim quoniã si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ꝙ ædificationem ex Deo habemus, domum nõ manufactam, sed æternũ in cęlis. 2. ad Cor. 5. Deinde creatur anima, nõ de materia præexistenti, sed de nihilo, quia hoc est creare, & creãdo infũditur, & infundẽdo creatur, ad habitãdũ in domo corporis. Secundò, ex corpore & anima simul cõiunctis

sequi-

ſequitur vita temporalis, & homo viuit per annum vel 5. vel 10. vel
20. vel plures annos, ſecundum quòd Deus dat tempus. Ecce omnia
bona perſonalia. De iſtis auctoritas. Formauit Deus hominem de
limo terræ, quantum ad corpus, & inſpirauit in faciem eius ſpiracu
lum vitæ, quantam ad animam, & factus eſt homo in animam viuen
tem. Gen. 2. Nota formauit Deus, non dicit creauit, quia corpus de
præiacenti materia fuit formatum, & inſpirauit in faciem eius &c.
quia licèt tota anima ſit in toto corpore, & tota in qualibet parte, ſe
cundum Aug. tamen opera animæ plus apparent in capite, in quin-
que ſenſibus, quàm in alijs partibus corporis. Modò dico ſecundum
ſcripturam, quòd omnia iſta bona perſonalia veniunt ad malam cõ
cluſionem ex peccato, propter hoc dicit thema, Concluſit ſcriptura,
id eſt concludendo dixit, omnia ſcilicet bona perſonalia concludi
eſſe mala concluſione ſub peccato, id eſt, propter peccatum. Patet
thema. Dico primò quòd primum bonum quod habemus, eſt cor-
pus materiale cum ſuis membris & officijs, & iſtud venit ad malam
concluſionem ſcilicet mortis: Nec vnquam intrauit aliquis in hunc
mundum, qui ab iſta conditione fuerit exemptus, ſcilicet de morte
corporali, non Chriſtus, nec virgo Maria mater ſua, de quibus ma-
gis videretur. Rectè iſte mundus eſt vt carcer mortis: Sicut iſti præ-
lati & domini tenent iam vnum carcerem, de quo dicitur, quòd ſi
aliqui eo intrant, non exeunt, niſi per mortem. Ita eſt de hoc mun-
do, quotquot intrant, non exeunt niſi per mortem. Et ſicut ille qui
intrat carcerem, dum capitur plorat, di. O miſer, &c. Ita quando in-
tramus in hunc mundum, omnes intramus plorando. Et ſi ſciremus
loqui, & eſſemus interrogati, reſponderemus, Ploramus, quia intra-
mus carcerem &c. Ideo Eccl. 41. Noli metuere iudicium mortis, me-
mento quæ ante te fuerunt, & que ſuperuentura ſunt tibi. Hoc iu-
dicium à domino omni carni. Nota, noli metuere iudicium mortis.
Dicit Philoſophus in politicis, quod differentia eſt inter timorem
& dolorem, quia timor non habet obiectum præſens, ſed eſt futurũ
contingens, & poteſt euenire vel non. Iſto modo marinarij timent
periculum maris, quia poſſunt ſubmergi vel nõ, & homicida captus
timet furcam, in qua poteſt ſuſpendi vel non. Sed dolor habet ob-
iectũ præſens, quia dolor eſt de malo præſenti, & ineuitabili. Sicut
ille qui ducitur ad furcam vt ſuſpendatur, ille non dicitur timere, ſed
dolere, quia iam habet obiectum præſens ineuitabile. Modò certum
& clarum eſt, quod iudicium mortis eſt ita ineuitabile, quod non
poteſt mutari, & ſententia eſt iam data. Et hoc iudicium à domino
omni carni. Et iam fit executio, quia currendo vadimus ad mortem,
tempus ducit nos. Non enim habemus rationem timendi, ſed do-
lendi. Sicut decapitandus, quia iam tenet caput ad gladium, non ti-
met, ſed dolet. Idem de nobis. Propter hoc dicit, Noli metuere iudi-
cium

tium mortis, ſed ſupple dole, quia iam malum mortis præſens eſt. Ideo Apoſtolus, Statutum eſt omnibus hominibus ſemel mori ad Hebræ. 9. Patet ergo mala concluſio corporis materialis. Dicunt logici, quòd concluſio ſemper infertur ex aliquo antecedente, ſiue ex præmiſsis. Modò videamus, vnde, vel quomodo iſta cõcluſio, mors corporalis ſequitur. Dico primò quòd enthimematicè ſequitur, ſcilicet ex vno antecedente, quia Adam peccauit, ergo homo moritur, bona conſequentia eſt. Auctoritas. Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, ad Rom. 5. Hic aliquis poſſet arguere dupliciter. Primò per hoc quod dicit, Per vnum hominem peccatum &c. Contra diceret aliquis, Imò ex duobus hominibus peccatum in hunc mundum intrauit, quia per Adam & Euam, quia primò peccauit Eua, ergo non ex vno antecedẽte, ſed ex duobus ſequitur mors. Reſponſio. Dico quod quando Apoſtolus dicit per vnum hominem &c. Apoſtolus loquitur propriè & ſubtiliter, quia licèt duo peccauerint, ſcilicet Adam & Eua, tamen mors non venit in nobis niſi per peccatum Adæ. Dicit, ſcilicet Tho. in prima ſecundæ, quòd ſi ſola Eua peccaſſet, & non Adam, ſola Eua portaſſet pœnam ſuam, & non Adam neque nos, Et ſi Adam peccaſſet ſolus, & non Eua, Adam & omnes nos fuiſſemus puniti, ſicut nunc ſumus. Ratio, quia pater eſt principium actiuum generationis filiorum. Et ſicut humanitas venit ex patre inſtrumentaliter, ita etiam peccatum, quia ſoli homini præcepit Deus ne comederet de ligno &c. Ex omni ligno paradiſi comedes, de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. In quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris. Gene. 2. Sed argumentum eſt cùm dicitur, ita in omnes homines mors pertranſit. Contra, quia dicit ſcriptura, quòd filius non portabit iniquitatem patris, ſed anima quę peccauerit ipſa morietur. Eze. 18. Quare ergo nos ex peccato Adæ patris noſtri ſumus puniti, & morimur? cum non conſenſerimus peccato, quia nondũ eramus nati? Item quòd filij non puniantur ex peccato patris, nec in corpore nec in anima, patet, quia non occiduntur filij pro parentibus. Deut. 24. Non occidentur patres pro filijs, nec filij pro patribus, ſed vnuſquiſq; pro ſuo peccato morietur. Vnde eſt ergo quod filij Adę moriuntur ex peccato patris, in anima per peccatũ originale, & in corpore per mortem corporalem? Pro reſponſione huius ſciendũ, quòd & homo & omne animal compoſitum ex quatuor qualitatibus cõtrarijs naturaliter eſt corruptibile & mortale, ac ſi haberet homo in ventre quatuor ſerpentes adinuicem bellantes, & retorquentes ſe, talis homo non poſſet diu viuere. Ita de nobis, quilibet noſtrum habet intra ſe quatuor qualitates contrarias, ſcilicet calorem, frigiditatem, humiditatem, ſiccitatem, quaſi ſerpentes bellantes. Hoc maxi-

me

me sentitur in pueris paruis. Ergo naturaliter homo est corruptibilis & mortalis. Modò certum est, quod Adam Eua etiam erãt compositi ex his quatuor qualitatibus contrarijs. Sed ex singulari priuilegio, quod doctores vocant iustitiam originalem, in Adam & Eua: illæ quatuor qualitates erant in tanta æquiparantia, proportione & concordantia, quod Adam & Eua poterant nõ mori. Hoc idem priuilegium habuissent etiam & filij, si ipsi non peccassent. Sed propter peccatum Deus abstulit illud priuilegium, quasi vellet dicere, Non volo statim occidere, sed aufero vobis iustitiam originalem, & dimitto vos principijs naturæ, & nos nondũ eramus, nec habuimus possessionem illius iustitiæ originalis, nihilominus nobis abstulit. Si, scilicet antequam Adam peccasset, genuisset filios, illi non fuissent mortui, immo habuissent priuilegium patris. Nota ad hoc similitudinem de rege, qui fecit de rustico militem, qui factus miles, fecit regi proditionem, & pius rex nõ vult ipsum occidere, sed ipse abstulit sibi, & posteris suis priuilegium militare, qui pòst generat filios, qui non sunt milites sed rustici. O diceretis vos, filij sunt puniti non nisi priuatiuè vel pœna damni, quia nisi pater peccasset, habuissent priuilegium militare, sed non sunt puniti pœna positiua vel sensus, sed si ante proditionem eos genuisset, tunc non fuissent puniti illi filij. Ita de nobis. Adam & Eua ipsi ex conditione & principijs naturæ rustici erant, sed Deus dederat eis priuilegium militare, scilicet illius originalis iustitiæ. Sed Adam peccauit, & fecit proditionem, &c. propter hoc Deus abstulit eis priuilegium, &c. Qui pòst genuerunt filios, sed filijs nullam pœnam positiuam intulit, quia rectè & propriè loquendo mors nõ est nobis punitio, sed naturalis conditio, sed indirectè est punitio & pœna priuatiua siue damni, quia si Adam non peccasset, nos etiam habuissemus illud priuilegium. Patet ergo quomodo mors corporalis venit ex vno antecedente. Sed quia Adam peccauit, nos morimur. De ista quæstione auctoritas in Psal. 88. Viã fecit semitæ iræ suæ, & non pepercit à morte animarum eorum, & iumenta eorum in morte conclusit, quia cõclusit omnia, scilicet corpora sub peccato. Nota, Viam fecit semitæ. Differentia est inter viam & semitam. Via enim est lata, multi vadunt per illam. Semita autem stricta, & pauci transeunt. Sic rigor diuinæ iustitiæ antiquitùs erat vt semita, quia mors fuit in punitionem Adæ & Euæ, sed post facta est via lata quia omnes comprehendit, nec aliquis à morte eximitur. Ecce quare dicit, Viam fecit semitę iræ suæ, & non pepercit à morte animarum eorum, quantũ ad peccatũ originale, in quo creatura cõcipitur, & nascitur, & nisi per baptismum purificetur, nunquã intrabit paradisum. Ratio, quia si nobilis miles vel baro proditor genuerit filios, semper dicentur filij proditoris, nec vult rex eos in suo palatio. Ex ista ratione Deus non vult filios Adæ in suo palatio cæli.

Si di-

Si dicatur, Quid ergo erit de nobis? quia nos ſumus filij Adæ. Dico quod nō eſt verū, licèt fuerimus filij Adę ante baptiſmum, tamen in baptiſmo facti ſumus filij Dei. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Io. 1. Ro. 1. Spiritus. ſ. ſanctus, teſtimonium reddit ſpiritui noſtro ꝙ filij Dei ſumus. Ioan. videte qualem charitatem dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur, & ſimus. 1. Io. 3. Iudæi & Agareni adhuc ſunt filij Adæ. Ideo &c. Propter hoc quando anima pueri non baptizati petit ingreſſum paradiſi, dicit Chriſtus, Nolo filios proditoris. Si vellet dicere, Ego domine non demerui quia nunquam peccaui. Et Chriſtus, Ego non dabo tibi pœnam, ſed nolo te in regno meo, quia nolo filios proditoris. Amen amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnū Dei &c. Iob 3. Et iumenta eorum, ſcilicet corpora in morte concluſit. Ideo dicit thema, Concluſit ſcriptura &c. Logici de concluſione extrahunt correlarium. Correlarium ergo quod ad iſtam concluſionem ſequitur eſt iſtud. Quia ex quo ad iſtam concluſionem mortis habemus venire, quòd non curemus de delicijs corporis, nec deſideremus mundana, quia citò dimittenda ſunt, ideo deſpicienda. Sicut ille qui ducitur ad furcam, omnia deſpicit, licèt ſit diues, quando cogitat ſe ſtatim moriturum. Idem debemus facere. Secundum bonū perſonale quod in hoc mundo habemus, eſt anima rationalis, quæ eſt principium formale, quæ dat eſſe corpori, & habet malam concluſionem, ſcilicet infernum. Si volumus loqui de tempore antiquo, ante filij Dei aduentū, patet quod vltra quinque millia annorū omnes animæ tam bonorum quàm malorum, iuſtorum & iniuſtorum, concludebantur in inferno. Dauid, Quis eſt homo qui viuet, & non videbit mortem? eruet animam ſuam de manu inferi? quaſi dicat nullus, licèt in diuerſis inferni locis concluderentur, Modò autem propter Chriſti aduentum multi ab inferno liberati ſunt. Sicut illi de perfecta vita citò euolant, mediocres verò concluduntur in inferno purgandorum. Sed impœnitentes concluduntur in inferno damnatorum. Sed quęritur iſta mala concluſio vnde ſequitur, & ex quibus præmiſsis? Dico quod ex duabus præmiſsis ſequitur per formam ſyllogiſticam. Prima, ſcilicet ex peccato mortali, ſecunda ex impœnitētia finali. Ex his duabus præmiſsis ſequitur iſta cōcluſio, Ergo in inferno dānaberis. Quia ſic arguēdo, Homo peccauit mortaliter, ergo damnabitur, non valet talis cōſequentia, quia poteſt de peccato pœnitere, & pœnitentiam facere & tunc non damnabitur, ſed valet ſic arguendo: Iſte homo peccauit mortaliter, ſed erit impœnitens finaliter, tunc ſequitur concluſio, ergo damnabitur æternaliter. Et poteſt dicere anima damnata. Concluſit dominus vias meas lapidibus quadris, ſemitas meas ſubuertit. Threnoi. 3. Nota cùm dicitur, Concluſit dominus vias meas lapidibus quadris. Nō

dixit rotundis, quia paries de lapidibus rotundis sine bitumine vel calce, statim diruitur. Ita omnes aliæ pœnæ transeunt, sed paries de lapidibus quadris, & politis, firmus est & stabilis, & signat pœnam inferni de lapidibus quadris, id est insolubilibus, quia nunquam finietur illa pœna. Ideo dicit, Cōclusit &c. Nota vias meas. Quatuor sunt viæ generales, quibus homo potest exire de peccatis, & de mala vita, scilicet,

Munditia baptismalis,
Obedientia generalis,
Pœnitentia sacramentalis,
Patientia martyrialis.

Omnes istæ viæ sunt clausæ animæ damnatæ, quia nullo modo potest de pœnis exire. Ideo di. Conclusit dominus &c. Secundò dicit, semitas meas subuertit, & nō dicit cōclusit, sed subuertit. Semitæ autem quæ sunt strictæ viæ, signāt pœnitentias quas in hoc mundo facimus pro peccatis. Prima semita est contritio, quæ stringit cor, & oculi distillant lachrymas ex dolore peccatorū. Hæc semita non est cōclusa illis de inferno, sed circundata, quia etiam ipsi habent dolorem de peccatis & plorant. Ibi erit fletus & stridor dentiū. Mat. 22. Sed non est contritio, quia non pro peccatis, sed propter pœnā quā sustinent circundata est. Secunda est confessio. Semita est multum stricta, sic dicere vni homini sua peccata horribilia, quasi diffamādo se, durum est, & sic semita stricta est, sed oportet per istam transire. Et damnati confitentur peccata sua illi malo prelato, sed nihil valet illa confessio, quia semita est subuersa. Quando superbus videt beatum Paulum, confitetur peccata sua, & percutit se dicēs, O miser, & quid valuit mihi superbia? si fuissem humiliatus vt ille, etiā fuissem saluatus. Idem dicit auarus, quando videt sanctum Mattheum conuersum, cōfitetur peccata sua. Idem de luxurioso, quādo videt Magdalenam. Item disciplinæ & afflictiones corporis sunt semitæ, & hæc sunt in inferno, sed nihil valent, quia submersæ sunt. Item ieiunia etiam sunt semitæ, damnati ieiunant, sed inutiliter. Nota de diuite epulone. Luc. 16. 1000. & 400. 28. anni sunt, quod periuit, & quotidie petit guttam aquæ, quam nondum obtinuit, nec vnquam obtinebit. Idem de alijs asperitatibus, sed nihil eis valent, quia subuertit dominus semitas eius. Patet ergo quomodo illa mala conclusio infernalis sequitur ex duabus præmissis. Ex ista conclusione infertur correlarium morale, quod nulla peccata mortalia, quantumcunque grauia, possunt nos ducere ad infernū sine impœnitentia finali. Ergo faciamus pœnitentiā iuxta consilium Christi, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnū cælorum. Mat. 4. Ecce quare dicit the. Conclusit scriptura, id est concludendo dixit omnia sub peccato, id est propter peccatū in inferno. Tertiū bonum personale,

quod

quod habemus in hoc mundo, est vita temporalis. Magnum bonũ est, quia per ipsam possumus operari meritoriè vel demeritoriè ex libero arbitrio, sed etiam venit ad malam conclusionem, scilicet ad iudicium diuinale, in quo oportet nos personaliter comparere, & de omnibus quæ fecimus in hac vita rationem & strictissimum cõputum reddere, s. de omnibus cogitationibus, quas vnquam habuimus, de omnibus locutionibus, operationibus, aspectibus, & passibus quos fecisti, de omnibus bolis panis quos comedisti, de taceis vini quas bibisti. De hoc in psal. dicit Dauid in persona Christi, Cũ accepero tempus, ego iustitias iudicabo. Not. cùm accepero tẽpus. Christus nobis mutuauit tempus vitæ temporalis, non tamen dat, quia suum est, sed mutuat tibi 10. annos, illi 20. mihi 30. & illi 50. Et propterea vide quomodo illud exponis quia ideo mutuauit vt lucrũ faciamus ex eo, & Christus expectat, & quando videt quod tẽpus malè expẽditur per te vel per illũ, aufert tibi tempus per mortẽ corporalem. Et si malè & ociosè expẽdisti, dicet, Modò redde mihi rationem de tot annis temporis quos tibi mutuaui. Bernardus. Omne tempus tibi impensum à te exigetur, qualiter sit expensum. O stricta conclusio. Nota de illo iuuene dissoluto, cui videbatur quod erat in iudicio Dei, & dicebatur sibi, Redde rationẽ, &c. Canus effectus est. Ecce quare dicit, Cùm accepero tempus, ego iustitias, nõ solùm iniustitias iudicabo. Cõcordat beatus Ioan. di. Iurauit per viuentem in sæcula sæculorum, quia tempus non erit amplius. Apoc. 10. dicit, Iustitias iudicabo. O domine, & nunquid sufficeret iudicare iniustitias, sed quod etiam iustitias iudicabitis? Nota iustitias iudicabit. Et hoc rationabiliter. Nam aliqua sunt bona opera de genere, sed quia non fiunt in gratia, vel quia fiunt propter vanã gloriam, vel propter hypochrisim, vel quia facientes bona opera habent in faciendo aliquã sinistrã intentionẽ: ideo ista opera iudicabit dominus. Alius intellectus est, Ego iustitias iudicabo, quãdo bona opera fiũt negligẽter, quia nõ fiunt cũ illo feruore spiritus, & diligẽtia debita iudicãtur à domino. Verbi gratia. Religiosus qui seruat ordinẽ suũ, regulã, & constitutiones, iustitias facit. Sed nisi seruet eũ cũ illo ardore & deuotione, rigore & obedientia debita, hoc iudicabit dominus. Idẽ de clericis officiũ suũ dicẽtibus, qui iustitiã faciũt, sed si dicũt matutinas negligẽter, istã negligentiã iudicabit dominus. Idẽ de sęcularibus euntibus ad missam in diebus dominicis & festiuis prout tenẽtur qui opus iustũ faciũt. Sed si veniũt tardè, vel recedũt nimis citò, vel loquũtur de ferijs, &c. dũ dicitur officiũ, vel respiciũt mulieres, vel biberũt antè, ista iudicabit dñs. Idẽ de mulieribus in ecclesia loquẽtibus, quid facit domus, &c. catus vester, vel disputatis de vestibus & ornamentis, ista iudicabit dñs. Idem de confessione quã deberetis facere in principio quadragesimę, vt haberetis patrẽ

in bonis ecclesiæ,& vos differtis vſque ad vltimum diem . Idem de
communione in paſchate,& aliqui malè parati communicant . Iſta
iudicabit dominus. Qualiter quilibet veſtrũ pararet domum ſuam,
ſi papa vel rex haberet intrare! Ecce quare dicit, Ego iuſtitias iudi-
cabo,non ſolum iniuſtitias. Modò videamus vnde ſequitur iſta cõ-
cluſio,non enthimematicè vt prima , nec ſyllogiſticè vt ſecũda , ſed
per inductionem,ſic dicendo,Ille currit, & ille,ſic de ſingulis , ergo
omnis homo currit , Bona eſt ergo concluſio inductiuè . Ita dicet
Chriſtus in iudicio, Tu peccaſti contra decem præcepta mea , & in
ſeptem peccatis capitalibus per quinque ſenſus corporis, & operi-
bus miſericordiæ , & in hoc & in hoc. Modò ergo redde rationem
villicationis tuæ. Cuncta quæ fiunt ſupple ab hominibus, adducet
Deus in iudicium,pro omni errato ſiue bonũ ſiue malũ ſit. Eccl. vl.
Ideo dicit thema,concluſit ſcriptura,id eſt,concludendo dixit,Om-
nia ſup. opera vitę temporalis,ſub peccato,id eſt,per peccatũ in iu-
dicio diuino. De concluſione iſta dicit Deus pater filio. Fac conclu-
ſionem,quoniam terra plena eſt iudicio ſanguinum,& ciuitas plena
iniquitate. Ezech. 7. Duas rationes aſsignat Deus pater , cùm dicit,
Fac concluſionem &c. quoniã terra.i. mũdus, plena eſt iudicio ſan
guinum. In ſcriptura ſanguis in plurali ſignat peccata. Vnde Dauid
petens veniam de peccatis dicebat, Libera me de ſanguinibus.i. pec
catis. Mundus plenus eſt iudicio ſanguinũ.i. peccatorũ, quia hodie
peccata reputantur virtutes . Verbi gratia , de illo magno peccato
eundo ad diuinos , ſortilegos,&c. & quando reprehẽduntur dicũt.
Et debeo ſic permittere quod filius meus moriatur , &c. recurro ad
illos,qui poſſunt me iuuare. Ecce quomodo iudicãt hoc peccatum
faciendum contra expreſſum præceptum. Idem iurãdo falſè , vt iu-
uent amicũ captũ,&c. Et quãdo à confeſſoribus reprehendũtur,di-
cunt,O domine,proximo damnum,&c. Proh dolor , dicunt contra
dei præceptum. Idem de vindicta . Quare non debeo me vindicare?
naturale eſt quia etiam formica vindicat ſe , brutis non eſt peccatũ,
quia non habent rationem refrænantem , quia ſicut ille qui equitat
ſine fræno,excuſatur ſi non poteſt equum retinere,nõ tamẽ excuſa-
tur ille qui equitat cũ fræno. Idẽ de peccato luxuriæ dicunt , Deus
dedit mihi talem cõplexionẽ,ita quod de peccato ſuo accuſant deũ,
qui nullo modo eſt cauſſa peccati,& ſic de alijs peccatis,quia om-
nia colorant aliquo colore,dicentes bonũ malum, malũ bonũ. Item
idem dicunt de vſura, quæ eſt mala,& dicunt quod eſt de intereſſe.
Dicatur contra hoc. Item quòd ſimplex fornicatio non eſt pecca-
tum,ecce iudiciũ ſanguinum. Vę qui dicitis malum bonũ , & bonũ
malum,ponentes tenebras lucem , & lucem tenebras , ponentes a-
marum in dulce,& dulce in amarũ. Eſaiæ quinto. Secunda ratio tã-
gitur ibi , & ciuitas plena iniquitate. Ciuitas,id eſt , eccleſia plena
ſimonia,

simonia,& sic de alijs.Ideo dicit,Fac cōclusionē.Ista est caussa quare iudicium erit citò. Ex ista conclusione sequitur vnum bonū corrolarium,s.quod si volumus bene euadere de iudicio diuino, ꝙ hic faciamus iudiciū de nobismetipsis. Dominus Iesus Christus dedit vnum mirabile priuilegium Christianis,tale, si aliquis rex daret simile suis vasallis,reputaretur stultus, quia quemlibet vestrū fecit iudicem in sua caussa,ita quod si quilibet facit iudiciū de se,Christus non iudicabit eum in suo iudicio. Ecce clausula huius priuilegij. Si nosmetipsos dijudicaremus,non vtiq; iudicaremur à domino. 1.ad Cor. 11.Paulus fuit notari⁹ huius.Si ergo vultis vti priuilegio isto, faciatis iudicium de peccatis vestris,quia tu bene scis in quo peccasti. Si corde,fac iudicium per contritionem, si ore,per orationem, si oculis,per lachrymationem,si auribus, audiendo missam & prędicationem,& sic de alijs. Quando anima venit ad iudicium,& accusatur à dęmonibus dicentibus,Domine,fac iustitiā,&c. Dicit Christus animæ,Audis quanta aduersum te testificantur, vel dicunt testimonia,&c. Dicit anima,Domine, verum est quod ego feci ista, nec possum negare,&c.Sed domine requiro vos,vt seruetis mihi priuilegium quod dedistis naturæ humanæ,quia feci iudicium & iustitiā de corde,ore,&c.Ideo non tradas me calūniantibus me,& Christus est contētus. Aug. Cessat enim diuina vindicta,si præcedat humana iustitia. Tunc Christus data repulsa dæmonibus,dicit animæ, Veni intra in gaudiū domini tui. Patet stultitia illorum,qui nolūt vti isto priuilegio,immo sperant iudiciū dei. Stultus esset homicida, si rex diceret tibi,fac iudicium de te,& ego non suspendam te,& ipse nollet,sperans quod rex faciet. Patet quare dicit thema, Conclusit scriptura omnia sub peccato.

Dominica XIIII. post Trinitatem. *Sermo I.*

NOnne decem mundati sunt? Luc. 17. Pro intellectu literali huius verbi dicatur historia breuiter huius euāgelij & quomodo vnus de mūdatis redijt ad Christū,sibi suppliciter regratiādo. Cui dixit Christus verbū propositum. Nōne decē mundati sunt? Patet the. literaliter. Salutetur virgo Maria. Modò volēs applicare hoc thema secretis diuinis subtiliter & intricatè inuenio in sacra scriptura ꝙ de⁹ ordinauit tria,per quę homines mundātur à peccatis, & dignificātur ad vitā æternā,& quodlibet cōsistit in numero denario, & sunt ista tria. Pura innocētia. Firma obedientia. Digna pœnitētia. Et de quolibet potest dicere. Nōne decē mundati sunt, scilicet, actibus vel operibus mundati? Immo quia per innocentiā,vel obedientiam, vel pœnitentiā. Dico primò quod ad purificationē animarum,& dignificationem ad vitam æternam, Deus ordinauit innocentiam baptismalem, quādo creatura siue parua siue magna baptizatur, si habet cum

originali peccato peccata actualia, ibi, purificatur ab omnibus pec-
catis non solùm originali, sed etiam à mortalibus & venialibus, etiã
si haberet omnia peccata quæ fuerunt, & possunt fieri, nisi ficte ac-
cederet. De hoc vide beatũ Tho. 3. par. q. 69. ar. 1. & 2. à pœna &
culpa. Et in 4. dist. 4. Ita quod si moreretur statim euolaret, vt ani-
ma virginis, licèt nõ in tãta gloria. Similiter puer, qui solùm habuit
peccatum, vel crimen originale, quod non est factum à creatura, sed
receptum. Sicut de imagine quę portatur ad templum, & cadit in lu
to, &c. Sic anima hominis est imago dei. Ad imaginem quippe dei
factus est homo. Gen. 9. Sed cadit in generatione carnali in lutum,
quia quando creatur in vtero, tunc illam maculam recipit. Ideo non
potest intrare templum dei vel paradisum, nisi quis lauetur in aqua
baptismi. Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua &
spiritu sancto, non potest introire in regnum dei. Ioan. 3. Nota rena
tus, id est iterato natus de vtero ecclesiæ, quæ virgo cõcepit, & vir-
go parit filios dei. Dedit eis potestatem filios dei fieri, &c. Ioã. 1. Ideo
si creatura moritur ante baptismum, dicatur quid dicitur in porta
paradisi, &c. Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abomi
nationem faciens, &c. Apoc. 21. Sed in baptismo mundatur nec est
aliqua alia aqua illius maculę deletiua, quia nec tota aqua maris suf
ficeret ad mundandum de vno veniali. De isto aucto. Effundam su
per vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamẽ
tis vestris. Ezech. 36. No. ab omnibus inquinamentis, tam originali
quàm veniali, seu mortali. Ista est pura innocentia. Et forma baptis
mi consistit in numero denario, scilicet in decem dictionibus siue
verbis, quæ continent decem dictiones, quæ hæc est. No. hic for-
mam per decem dictiones. Ego te baptizo in nomine patris, & filij,
& spiritus sancti, & ideo dicitur, Nõnne decem, s. dictionibus mun
dati sunt? Auisentur clerici & laici, qui in periculo baptizant, ne ali
quid mutent, addant, seu minuant, quia si sic, nihil facerent. De hoc
vide B. Tho. 3. par. q. 60. ar. 8. Nota hic de magistro in theologia,
à vetula baptizato. Nota contra errorem dicentium, quod pueri ex
dolore matris habeant pœnam. Item dic quomodo hæc dictio in-
nocẽtia in signum prædictorum habet decem literas. Dico secũdò,
&c. firma obedientia. Pueris sufficit pura innocẽtia, sed de magnis,
ex quo habẽt discretionem, & vsum liberi arbitrij, vult deus firmam
obediẽtiam, quod homo seruiat sibi de intellectu, memoria, & volũ
tate, & ore per orationem, & toto corde faciendo eius voluntatem.
Quilibet dominus requirit aliquod seruitium à suis subditis, aliàs
nõ daret eis prouisionem. Modò dominus deus qui est rex regum,
& dominus dominantium, dat nobis bladum in campis, vinũ in vi
neis, oleum, lanam, aquam in fontibus, & promisit salarium gloriæ.
Ideo dignum est vt seruiamus sibi & faciamus eius voluntatẽ, dicẽ
te Christo,

te Christo, Qui facit voluntatem patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Mat. 7. Ista obedientia etiam consistit in numero denario, s. in obseruantia decem præceptorum. Primum præceptum respicit cor, quod simus deo fideles, ne cum eius inimicis habeamus colloquium, scilicet cum diabolis & diuinis, &c. debet diecere bonus Christianus, Domine, nihil volo, nec sanitatē, nec proles, nec perditum, nisi à vobis. Secundum respicit os, vt cum honore & reuerentia loquamur de Deo, quemadmodum de rege vel milite. Ideo non debemus iurare, nec renegare, &c. vt faciunt multi miseri. Ideo veniunt tempestates, fames, sterilitates, & cetera huiusmodi. Tertium respicit opus, & dirigit nos in opere, vt scilicet de septem diebus hebdomadæ recipiamus sex pro nobis, & debemus sibi septimum, s. dominicam, in qua nō debemus facere aliquod opus seruile, sed audire missam completam. Vult enim Deus vt Christianus requiescat illa die ad repræsentandum quietem resurrectionis Christi, in qua quieuit à laboribus, vt patet de consecratio. distinct. 3. Pronunciandum. Omnem diem dominicam ob reuerentiam resurrectionis domini nostri Iesu Christi de vespera vsque ad vesperam præcipimus obseruari, &c. Ecce ista tria præcepta ordināt nos erga Deum. Alia septem ordinant nos erga proximum. Primi proximi sunt parentes, quos tenemur honorare corde, ore & opere. Et ad hoc ordinat quartum pręceptum, s. honora patrem tuum, &c. Quintum ordinat erga inimicos, ne recipiamus vindictam, occidēdo aliquem, nisi iudicialiter. Sextum ordinat nos, vt sciamus custodire corpora nostra à luto luxuriæ. Vir cum vxore non facit luxuriā, seruatis seruandis, sed aliter quomodocūque fiat luxuria est peccatum. Ideo sicut vultis habere vestes mundas à luto, ita etiā corpora à luxuriæ luto, &c. Septimū ordinat nos in ordine ad proximum, in hoc, vt quilibet contentetur de parte sua. Quilibet paterfamiliàs vult, ꝙ sui sint contenti de parte per eum eis assignata. Ita etiā vult deus, quod quilibet contentetur de parte sua, quia deus diuisit, sibi dedit parum, illi multum, &c. Octauum pręceptum est quod nullus diffamet aliū, sed quod custodiat famā alteris. Nonum, ꝙ non debemus appetere vxorem, filiā, vel ancillam alterius, quia Deus non vult solū corpus mundum, sed etiam animam. Modò sicut tactu rei immundæ maculatur corpus, ita concupiscentia corrūpit animam. Decimum præceptum est, quod nō debemus concupiscere bona alterius. Omne malū mundi venit ex cupiditate, quare cōtendunt reges, milites, clerici, nisi ex cupiditate? vnus dicit, meum erit, alius dicit oppositum. Ecce decem præcepta, Nullus peccat mortaliter, nisi faciat contra præceptum Dei. Augustinus dicit in libro contra Faustum. Peccatum est dictum, vel factum, aut concupitum contra legē æternam. Et sic peccatum mortale est contra præceptum dei. Ex

solis venialibus nullus damnatur . Ideo nihil faciatis contra præceptum Dei, etiam si lucrari possetis totum mundum, quia parum lucratur qui perdit animam, teste Christo, qui ait, Quid prodest homini si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentũ patiatur? Matt. 16. Ista est firma obedientia. Et hoc nomen obedientia habet decem literas, sicut innocentia, quia sicut forma baptismi in quo datur innocentia, consistit in decem dictionibus, ita obedientia in decẽ præceptis, ergo si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Matt. 19. Nota quod in lege Moysi erant tria genera præceptorũ. Quædam erant cæremonialia, quæ ordinabant creaturam erga deum, vt faceret talia sacrificia de obseruantia sabbati, & circuncisionis, & huiusmodi. Quædam erant iudicialia, quæ ordinabant hominem erga proximum, vt qui furabatur ouem, redderet quatuor, qui bouem, quinque, qui amputabat pugnum, quod perderet pugnum, oculum pro oculo, & huiusmodi. Alia erant moralia, scilicet ista decem. De omnibus istis præceptis modò non seruantur nisi moralia, alia autẽ cassa sunt & vana. Hoc significauit Deus quando dedit legem, quia ore suo audiente populo toto dedit decem præcepta moralia, dicẽs vt tuba, Non habebis deos alienos, & sic de alijs. Exod. 20. Alia autem præcepta cęrimonialia & iudicialia, prędicauit Moyses populo. Item decem præcepta moralia scripsit deus digito suo in lapide, alia scripsit Moyses in papyro vel pergameno, ad significandum quod alia nõ semper erant duratura. Ideo dixit doctori quærenti, Quid faciendo vitam æternam possidebo? Matt. 19. Respondit Christus, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Et ille, Quæ? Tunc Christus dixit sibi præcepta moralia, & non cærimonialia, nec iudicialia, di. Non homicidiũ facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimoniũ dices. Honora patrem tuũ & matrem tuã. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Matth. 19. Ideo solùm decem pręcepta moralia seruantur modò. Dico tertiò, &c. scilicet digna pœnitentia, & non sunt plures modi mundandi. Bene fuit necessarium vt Deus ordinaret ista, quia nos iam ex peccatis perdidimus istam innocentiã & dimisimus obedientiam, frangendo decem præcepta. Item per innocentiã & obediẽtiã nõ possemus saluari, ideo ordinauit dignam pœnitentiã di. Pœnitẽtiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Matthæ. 4. Dico enim quod pœnitentia consistit in numero denario, scilicet in decem operibus pœnitentiæ. Primumque est peccatorũ cognitio, quia aliàs non curat de pœnitentia homo. Si vos non cognoscitis morbum seu plagam, non curabitis de medicina. Si ergo in cognitione peccatorum incipit omne bonum, quando Deus facit homini illam gratiam, quod homo cognoscit defectus suos, tunc quandoque recurrit ad pœnitentiam, vt Dauid dicit, Amplius laua me domine ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.

Subdit,

Subdit, Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. Secundum est cordis contritio, istud secundum etiam est necessarium. Multi cognoscunt peccata sua, sed non contritione, sed cum delectatione illa cogitant dicendo, Certè ego feci talem vindictam, vel luxuriã, &c. cùm tamen cum dolore deberent dicere, O miser quid erit de me, quia vsurpaui mihi regalia Dei, vel quia cecidi in luto luxurię, & sic de alijs. Sic faciebat Ezechias rex di. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Esa. 38. Tertiũ est emendandi propositum, s. quod homo proponat firmiter quod velit emendare vitam suã in melius, di. Domine nimis peccaui, ego fui superbus, sed de cetero volo humiliari, &c. & debet proponere vel citius mori, q̃ ad peccata redire. Hoc præcepit Christus di. Vade, scilicet de cognitione peccatorũ ad contritionem, de contritione ad emẽdandi propositum, & iam amplius noli peccare. Ioan. 8. Quartum opus pœnitentiæ est oris confessio, quia debemus proijcere extra animã peccatorum immunditias. Si dicatur, O magna verecũdia est & dolor. Solutio, verum est, sed aliter nõn potest curari, sicut nec de glandula vel infirmitate, nisi extra eijciatur radix putredinis. Propter hoc est præceptum Dei, vt in quadragesima quilibet confiteatur, etiam pueri debent confiteri, dum habent vsum rationis. Qui abscondit scelera sua non dirigetur, Qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Pro. 18. Quintum est corporalis afflictio, quia omnia mala & peccata facimus inclinatione carnis, quia anima de se semper vellet stare in sanctitate. Ideo castigare debemus carnem, quia si habetis filios malos, melius est quod vos castigetis eos quàm sagiones, & lictores in furca. Filius vester est corpus, & ideo illud castigate cilicijs, disciplinis, &c. & sic euademus pœnas inferni. Augu. Carnem vestram domate ieiunijs, & abstinentia, esca & potu, quantum valetudo permittit. Sextum opus est spiritualis oratio. Quilibet debet tenere certam orationem quolibet mane & sero genibus flexis, & debet se signare primò signo crucis, quia si vultis intrare camerã papæ vel regis, oportet quod prius aperiatur ianua, crux Christi clauis est paradisi, & cogitare debetis ꝙ videatis Christum. Ideo præsentare sibi supplicationẽ, Pater noster, Credo. Idẽ virgini Mariæ, Ideo Christus, Oportet semper orare, id est mane & sero. Lu. 18. Septimum est eleemosynarũ largitio: nã sicut tu vadis ad ecclesiam vt petas à deo eleemosynam, si es infirmus, petis sanitatem, si tristis, petis cõsolationem, si pauper, petis prouisionẽ. Si secundũ facultatem tuã proponas dare tres vel quatuor denarios, vel plus, vel minus, & illos pone in manu tua, sic enim eos secretè poteris dare pauperi, & vitabis vanã gloriam. Ideo Christus, Quod superest date eleemosynam, & ecce omnia mũda sunt vobis. Lu. 11. Octauum est debitorum restitutio. Quilibet respiciat domũ

taxiam, & burſum, ſi eſt ibi aliquid de vſura, rapina, furto, &c. reſtituas, quia aliàs nõ ſaluaberis. Sicut pomum corruptum omnia alia corrumpit: Ita denarius vel florenus iniuſtè acquiſitus corrũpit alia bona, quia vel vos, vel filij veſtri ad paupertatẽ venietis, reddite debita, cui tributum, tributũ, cui vectigal, vectigal, & nihil debeatis. ad Rom. 13. Nonum eſt iniuriarũ remiſsio. Si aliquis diſplicuit vobis, remittatis faciẽdo ſic computum, Domine multas iniurias feci vobis, ideo ne vos recipiatis vindictam de me, ſed remittatis mihi, ideo nolo recipere vindictam de inimicis meis, &c. Ideo Chriſtus, Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater veſter cęleſtis delicta veſtra, &c. Mat. 6. Decimum eſt euchariſtiæ communio. In hoc cõpletur digna pœnitẽtia. Omnia prædicta opera pœnitentialia eſſent nihil ſine communione. Ideo eſt præceptũ, ꝙ omnes communicẽt in paſchate, & qui tũc nõ recipit Chriſtum, nunquam recipietur à Chriſto in paradiſo, quia virtute illius oportet nos illuc aſcendere, quia ex quo homo recipit Chriſtum, nunquã recedit abeo, niſi expellatur per peccatum. Ideo dicit ipſemet, Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nõ habebitis vitam in vobis. Qui manducat meã carnẽ, & bibit meum ſanguinem, habet vitam ęternam, &c. Ioan. 6. Iſta eſt digna pœnitentia. Et ſicut hoc verbum, innocentia, vel obedientia, habet decem literas, ita hoc nomen pœnitentia, quia ſicut forma baptiſmi, in quo datur baptizato innocẽtia, conſiſtit in decẽ dictionibus, & obedientia in decem præceptis, ita pœnitentia in decem operibus pœnitentiæ præmiſsis. Ideo dicit the. Nonne, id eſt, immo certè, decem ſcilicet operibus pœnitentiæ mundati ſunt.

De eadem Dominica XIIII. Sermo II.

Te oſtẽdite vos ſacerdotibus. Habetur verbũ iſtud textualiter Lucæ 17. & officiatur in euangelio hodierno. Sermo erit de ſancto euangelio. Deo volẽte habebimus bonas inſtructiones, ſpeculatiuas, & morales. Salutetur virgo Maria. Sanctum euangelium huius dominicæ recitat vnum magnũ & pulchrum miraculũ, qualiter Ieſus Chriſtus virtute verbi ſui ſemel curauit decem leproſos, di. Ite oſtẽdite vos ſacerdotibus, qui eius exequentes mandatũ curati fuerunt. Iſtud in ſumma continetur in euãgelio hodierno. Amore iſtius verbi quæſiui in ſacra ſcriptura, tam in veteri quàm in nouo teſtamento, quot modos tenuit Deus ad curandum lepram. Et inueni quod curauit quintupliciter,

Primò per ablutionem corporalem,
Secundò per tactum manualem,
Tertiò per oſtenſionem viſualem,
Quartò per abſconſionem ſimulatem,

Quintò

Quintò per separationem personalem.

Istos quinque modos seruauit deus in lepre curatione. Nõ sine ma
gnis secretis, ad ostendendum & figurandũ quinque modos quibus
animæ curãtur à lepra peccatorũ mortalium. De tertiò modo dicit
the. Ite ostendite vos, &c. Dico primò, &c. s. per ablutionẽ corpora
lem. Iste modus inuenitur 4. Reg. 5. No. breuiter historiã de illo no
bili viro leproso, qui venit ad Eliseũ prophetã, &c. Cui respõdit pro
pheta, di. Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatẽ caro
tua, atq; mundaberis. & sequitur, Descendit, & lauit septies, & mũ
datus est. 4. Reg. 5. Ecce vnus modus curãdi leprã. Modò intremus
secreta quę hic tãguntur. Certũ est ꝙ nulla aqua materialis habet ta
lem virtutẽ curandi leprã, sed figurabat lauacrũ baptismi, per quod
animæ mũdantur, & curant homines à peccatorũ lepra, nõ solũ ori-
ginalis, sed etiã actualiũ, vt Iudæi & infideles, quia nõ fictè accedũt
ad baptismũ. Ecce quare di. Vade, & lauare septies, &c. Sed est hîc
quæstio. Quare præcepit vt lauaret se in Iordane, cùm tamen essent
aliæ aquæ ita bonę? Solutio, sanctus propheta sciuit spiritu prophe-
tico ꝙ filius Dei secũdum humanitatem assumptã debuit baptizari
in Iordane, & ibi baptismũ instituere, & vim regeneratiuã aquis cõ-
ferre ad lauandum peccata. Aucto. Effundam super vos aquã mun
dam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis. Ezec. 36. Sed est
hîc iterum quæstio, quam fortè iam facit aliquis vestrũ, quare pro-
pheta dixit, Vade, lauare septies, &c. quare dicit septies, cùm baptis-
mus non habeat efficaciam nisi semel tantũ, sicut semel tantũ Chri-
stus fuit passus? Nota, quod nũquam baptismus datur ab vno solo,
imò sunt semper duo baptizantes, s. sacerdos, vel etiã laicus in neces
sitate, & hoc instrumẽtaliter, & Christus deus & homo principali-
ter, quia quãdo sacerdos baptizat corpus aqua materiali, simul chri
stus baptizat animã aqua spirituali, s. gratia spiritus sancti. Ideo di-
cit deus pater Ioanni Baptistæ, Super quem videris spiritũ sanctum
descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in spi-
ritu sancto. Ioan. 1. De isto fonte spiritus sancti procedũt septẽ flu-
mina, quæ in baptismo omnia funduntur super animã, s. spiritus
sapientiæ, & intellectus, spiritus cõsilij, & fortitudinis, spiritus sciẽ-
tiæ, & pietatis, spiritus timoris domini. Esa. 11. Septẽ enim dona spi
ritus sancti habitualiter dãtur animæ in baptismo. De hoc lauacro
prophetauit Zachar. di. In die illa erit fons patẽs domui Dauid, &
habitãtibus Hierusalem in ablutionẽ peccatoris & mẽstruatę. Zac.
13. Nota in die illa, s. Christi, in qua sol iustitiæ mũdũ illuminabit,
erit fons patẽs domui Dauid. i. Christi. Dauid in scriptura in multis
locis sumitur pro Christo, qui fuit de genere Dauid secundũ huma
nitatẽ, & habitãtibus Hierusalẽ. s. Iudæis, in ablutionẽ peccatorũ, s.
actualium peccatorũ, & menstruatę. Mẽstruum infirmitas est, quæ
venit

venit naturaliter, & signat peccatum originale quod naturaliter venit, quia per vitiatum originem naturę. Auisentur hîc illi, qui habét baptizare, tam sacerdotes quàm laici, de forma. Auisentur patrini de filiolis, vt curam habeant de eis. Quia sicut pater carnalis tenetur prouidere de cibo corporali, ita patrinus de cibo spirituali, vt sciant se signare, & sciant Credo, Pater noster, Aue Maria, quod confiteátur, & communicent ad minus in paschate, quod vadát ad missam, & sermonem, & quantum possunt tenentur patrini corrigere eos de peccatis, & reducere ad bonam vitam, & ad deum, quia sunt eorũ filij spirituales, & de eis habent reddere rationem Deo. Ideo si ex vestra negligentia damnantur, cum eis etiam ibitis, etiam si aliud peccatum non haberetis. Istam obligationem recipitis in baptismo. Ideo Dauid, Quanta mandauit patribus nostris, s. spiritualibus, nota ea facere filijs suis, vt cognoscat generatio altera, s. conuersorum, qui sunt alterius generationis. Psal. 78. Et concordat Esa. di. Pater filijs notã faciet veritatem tuã, Esa. 38. Dico quod secũdus modus est per tactum manualem, Christus enim leprosum manu tangẽdo curauit. Hoc inuenitur Mat. 8. Postquam autem Christus prædicauerat in quodam monte, cùm descendisset de mõte, quidam leprosus venit ad eum dicens, Domine si vis, potes me mundare, quasi dicat non dubito de potestate tua, quia potés es, sed solùm stat in tua voluntate. Ideo domine si vis, potes me mundare, dicit textus. Et extendens Iesum manum suam, tetigit eum dicens, Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Figurauit in hoc Christus secũdum modum, quem ordinauit ad curandum de peccatis enormibus &c, quæ post baptismum cõmittimus, quę per baptismum non possunt lauari, sed per tactum. Ecce contritio cordialis. Hîc insinuatur, quod quantumcũque peccata sint grauia & horribilia, tanta est virtus contritionis, quæ si vera sit non est sine gratia, quod purificat animam ab omnibus culpis mortalibus. Ideo Dauid, Cor contritum & humiliatũ deus nõ despicies. Si dicatur, Vnde hoc, quod cõtritio significetur per tactũ manus? Respõdeo, ꝙ nisi deꝰ tactu suæ manus misericordiæ tangeret cor peccatoris, nunquam haberet contritionẽ. Ista manus misericordiæ dei habet quinque digitos, id est, quinque motiua contritionis. Primũ motiuum est cogitatio amissionis gratiæ dei, quia quádo peccator cogitat quod ex suis peccatis perdidit gratiam dei, & est in ira dei: tunc habet motiuũ, & rationẽ conterendi. Sicut miles, qui prius erat in gratia regis, sed quia deliquit, perdidit gratiam, & incurrit iram regis, ita quod rex non vult eum videre, mouetur ad contritionem offensę ex cogitatione amissionis gratiæ regis. Cogitate qualis dolor, maximè si non haberet vnde viueret aliunde. Ita de peccatore, &c. nec aliunde potest habere vitam æternã. Secũdum motiuũ ad contritionẽ est cogitatio amis-

sionis

ſionis lucri, quando cogitat peccator quod perdidit quidquid lucratus fuerat vnquam per opera meritoria, tunc habet motiuum & rationem conterendi, O qualis dolor. Ac ſi mercator in manu perderet quidquid lucratus fuerat vnquam toto tempore vitę ſuę, quomodo doleret? Plus perdit peccator, ſed quando redit ad gratiam per verã pœnitentiã recuperat iſta quę fecit in gratia, quia opera bona mortificata per pœnitentiam veram reuiuiſcunt. Cogitate qualis dolor debet eſſe religioſo vel clerico, &c. qui propter vnum peccatum perdit quidquid lucratus fuit in quinquaginta vel quadraginta annis &c. Tertium, quia perdit hæreditatem paradiſi, quæ ad eũ pertinebat, qualis dolor eſſet primogenito regis, ſi ex culpa ſua perderet hæreditatẽ &c. Idem de peccatore. Quantũ, quia perdit amicitiam ſanctorum angelorũ, & omniũ beatorũ. Iam videtis quantum doletis, quando perditis aliquem amicum cordialem, quanto magis dolere debetis quando tantos perditis? Igitur. Quintũ motiuum ad contritionem eſt cogitare, quia es damnatus ſententialiter ad furcã inferni. Anima quæ peccauerit ipſa morietur. Eze. 18 Sententia eſt data, ſed executio nõ fit ſtatim. Sed cogitate quomodo dolet captus, quãdo ſcit ꝙ ſententia eſt data vt ſuſpendatur, etiã ſi executio non fiat illa di. Iſtis quinque digitis manus miſericordię Dei tãgit cor peccatoris. Ideo propheta in perſona peccatoris conterentis dicit, Abiit amarus in indignatione ſpiritus mei. Manus enim domini erat meũ cõfortans me. Ezec. 3. Quia contritio non ſolũ purificat à peccatis, ſed etiã confortat per ſpẽ. Hîc habetis doctrinã, vt bona vel mala pœnalia quæ habetis in hoc mũdo, nõ attribuatis cauſsis ſecũdis, quia manus Dei facit omnia. Ideo ſancti patres antiquitùs omnia retribuebãt Deo. Verbi grat. De Patriarcha Iacob cũ eſſet puer &c. Dixit pater, Quomodo tam citò inuenire potuiſti fili mi? Reſpondit, nõ aliam ratione aſsignando dicens, Quia voluntas Dei fuit, vt citò mihi occurreret quod volebã. Gen. 27. Idem ab Eſau interrogatus de filijs. Quid ſibi volunt iſti, & ſi ad te pertinent? Reſpõdit Iacob, Paruuli ſunt, quos donauit mihi Deus. Gen. 33. Etiã mala pœnalia ſũt Deo attribuẽda, q̃a cõcluſio eſt omniũ theologorũ, ꝙ omnia mala pœnę facit Deus. Ideo Iob poſtquã perdidit ſeptẽ filios, & filias, per diabolũ, vt dicit textus, & quingẽta iuga boũ, & tot aſinos, ab inimicis de Chaldęa acceptos. Itẽ ſeptem milia ouium perignẽ de cælo &c. totũ attribuebat Deo di. Dominꝰ dedit, dominus abſtulit, ſicut domino placuit ita factũ eſt. Iob. 1. cũ tamẽ textꝰ dicat, ꝙ diabolus & inimici Chaldæi fecerũt. Ita debetis vos facere, nõ attribuere aliquid ſoli, vel lunę, vel naturę, quia nõ eſt niſi captiua, id eſt, ancilla, ſicut ſi rex daret vobis aliquod officiũ vel caſtrũ, & notarius facit inſtrumẽtũ, & vos regratiamini calamo vel notario, nõne eſſet ſtultitia? De omnibus ergo creatori eſt regratiãdũ, nõ ſoli, nec lunæ, nec plane-

Malorum pena, à Deo eſt.

Planetis Sol, Luna, creaturę ſunt irrationales. Ideo creatori eſt regratiandum, tam de bonis quàm etiam de malis. Magiſter ſententiarũ in primo, de potentia Dei dicit, Sufficit Chriſtiano dicere, omnium operationum & actionum quę fiunt in hoc mũdo cauſſam eſſe Dei voluntatem. Si quęratur, quare eclipſatur Sol vel Luna? Reſpondeo quòd ita placet Deo. Et ſic poteſt homo reſpondere ad omnẽ quæſtionem mundi. Tertius modus eſt per oſtenſionem viſualem. De hoc loquitur thē. Ite oſtendite &c. Dicatur hîc breuiter hiſtoria euangelij. Dum Chriſtus iret prædicando tranſiens per mediam Samariam & Galilæam de ciuitate in ciuitatem, de villa in villam, oſtẽdendo gentibus veritatẽ fidei, in porta cuiuſdam caſtri occurrerunt ei decem viri leproſi, qui extra morabantur, nec audebãt appropinquare, quia eſt morbus contagioſus, ſed ſteterunt à longè, cogitate quod flexis genibus ſtabant, & alta voce dicebant, Ieſu præceptor miſerere noſtri, non dixerunt, domine vel creator, ſed præceptor. q. d. ſicut præcipiendo creaſti mundum, ita præcipiendo potes nos curare. Chriſtus verò reſpiciens eos, dixit thema propoſitum. Ite oſtendite &c. quia ſic curabimini, & ipſi receſſerunt, & purificati fuerũt. Ecce purificatio lepræ per oſtẽtionem viſualem. Sed quæratur, quare ſic ſunt curati. Reſpondeo, quod ad oſtendendum tertium modũ curandi à lepra peccatorum, ſcilicet confeſsionem, quæ eſt tantæ virtutis, quod niſi cor ſit actualiter obſtinatum, nolens dimittere peccata, nec remittere iniurias, quia in talibus confeſsio non habet effectum, purificat animam ab omnibus culpis mortalibus, propter hoc dicit, Oſtendite vos, non dicit, oſtendite caput vel faciem, aut manus, ſed oſtendite vos, id eſt, omnes plagas. Recta confeſsio non eſt niſi oſtenſio plagarum leprę, dicendo pater ex quo fui confeſſus peccaui in hoc &c. de alijs, Pater interrogate me. Pater ego ſum perſona ſuperba, auara, retinui ſalaria ſeruorum, decimas, vel de mortuis &c. Quando dat abſolutionem confeſſor, anima purificatur ab omnibus plagis & maculis. De hoc auctoritas clara, Si confiteamur peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt Deus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emũdet nos ab omni iniquitate. in cano. 1. Io. 1. No. fidelis, cõplens quod promiſit, ſ. purificationem peccatorũ, per confeſſionem. Volo vos auiſare de vno, quod eſt, quod omnia peccata integrè debetis confiteri ſacerdoti, quia multi damnantur quia faciũt contra hoc verbum. Ite oſtendite vos. Aliqui ex ignorantia, aliqui ex verecundia non oſtendunt omnia peccata, etiam neceſſario confitenda ſacerdoti. Sacerdotes aliquãdo nõ audent interrogare, quis fuit inuentum quod vxor dicebat viro. Confeſſor petit à me talia &c. Confeſſores non audent aliquando interrogare vxores, niſi ſuperficialiter dicentes, Seruaſtis fidem viro, & nihil aliud, cum tamen debeant petere à confitentibus, etiam diligenter ſingula cũ apparentie

Quomodo perſona idiota, craſſo modo, cõfiteri debet priuſquam à docto confeſſore diſtinctius interrogetur de ſingulis.

sis insufficientia confeßionis. Caueat tamen confeſſor ne ſit incautus interrogando, & ne oſtendat modum peccandi confitentibus. Item aliquoties peccata ſunt grauia, & contra naturam, quod cælũ & terra poſſent ſubmergi. Item dicat confeſſor, Dicatis filia, negaſtis debitum viro, quia ſi mulier negat debitũ viro, peccat mortaliter, & damnatur. De hoc etiam debet virum interrogare. Dicatur hiſtoria quæ accidit in Valentia, de muliere negante viro debitũ, quæ quolibet die inueniebat excuſationẽ, propter quod vir vocauit ancillam ſiue captiuam, & decetero abhorruit vxorem, vir damnauit ſe cũ ancilla, & magis vxorem, quę omnium erat cauſſa iſtorũ. De hoc dicebat apoſtolus in ſuis ſermonibus. Vxori vir debitum reddat, ſimiliter autem & vxor viro, mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir, ſimiliter autem & vir corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiá veſtram. 1. ad Cori. 7. Dicatur etiam contra illos qui ex verecundia non audent oſtendere peccata confeſſori. Quartus modus fuit per abſcõſionem ſinualem. De hoc habetur Exo. 4. de Moyſe, qui cùm ſemel eſſet coram Deo, habuit manum leproſam, & dixit, O domine qualis eſt manus mea? Dixit ſibi Deus, Aſconde eam in ſinu, & ſic curata fuit. Quare ſic dominus curauit leprã? Solutio, ad oſtendendũ quartũ modũ curandi peccata, ſ. per afflictionem pœnitẽtialem. Si habetis animã leproſam ex peccatis, per corporis afflictonem poteritis eam curare. Et hoc ſignat manus habẽs quinque digitos, quibus operamur, qui ſignant quinque opera pœnitentialia. Primum eſt ieiuniũ, quod comprehendit omnes afflictiones corporales, vt ciliciũ, diſciplinam &c. Secundũ eſt oratio ſpiritualis, quia ſicut os loquitur, ſic cor ſiue ſpiritus cogitat, oculi lachrymãtur, & ſic anima purificatur. Tertiũ eſt eleemoſyna fraternalis, ſ. de bono iuſto, ſed de alijs reſtitutio fieri debet. Ideo dicit Chriſtus, Quod ſupereſt, ſ. facta reſtitutione, date eleemoſynã. Et ecce omnia munda ſunt vobis Lu. 11. Quartũ eſt remiſsio iniuriarũ. Si vis etiã remittere dãnũ vel debitũ amore Dei, benefacis, ſed nõ teneris. Sed remittere odiũ, & rãcorẽ cordis, & propoſitũ habeas nõ nocẽdi inimicis, etiã ſi poſſes, ſed ſine peccato coram iudice potes dicere tuã cauſſam, & exigere debitũ &c. Si vis remittere totũ, vt Deus tibi remittat, eſt magis meriti. Si dimiſeritis hominibus peccata eorũ &c. Mat. 6. Quintũ eſt communio ſacramẽtalis &c. Patet quõ manus ſignat afflictionẽ pœnitentialẽ. Sed quare per abſconſionẽ curata fuit? Solutio, ad oſtendendũ ꝙ opera pœnitentialia nõ debẽt fieri publicè ad vitandũ vanã gloriã. Et ſi ſint aliqua bona, quæ non poſſunt abſcõdi, ordinetur intentio ad Deũ. Dicatur contra illos, qui ſe laudant de bonis operibus, dicendo, heri ieiunaui,

naui, vel diſciplinaui, &c. Itẽ de illis, qui clamant pauperi, vt videan
tur dare eleemoſynas. Per hunc enim modum anima non ſolùm nõ
curatur, immo magis fit leproſa, ergo attendite ne iuſtitiam veſtram
faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedem
non habebitis &c. Mat. 6. Not. ne iuſtitiam veſtram faciatis coram
hominibus. Aliqua iuſtitia debet fieri coram hominibus, & aliqua
non. De peccatis notorijs iuſtitia debet fieri coram hominibus, de
peccatis ſecretis iuſtitia ſecreta, & dimittatur diuino iudicio, quia
ipſe condemnabit tales. Sed quando peccata ſunt notoria, & recto-
res ſuſtinent, nec faciunt iuſtitiam, ira Dei eſt ſuper eos, & ſuper cõ-
munitatem. Verbi gratia. Si aliquis ſecretè inuocat dæmones, com-
munitates vel rectores non habent periculum, ſed quando eſt no-
torium, quia omnes recurrunt, & proceſsionaliter vadunt gentes ad
eum, pro liberatione ab infirmitatibus &c. tunc ira Dei eſt ſuper cõ-
munitatem & rectores. Idem de iurantibus & blaſphemantibus ſe-
cretè. Sed quando publicè & notoriè Deus blaſphematur, & ſuſtine
tur, tunc malè regitur ciuitas. Idem de operantibus ſecretè in diebus
feſtis. Sed quando publicè & notoriè, corrigendi ſunt publicè. Idem
de ludo aleæ ſecreto vel publico dicendum eſt. Si aliquis fecit ali-
quam inhoneſtatem ſecretè, non debet fieri de iſta publica iuſtitia,
ſed quando publicè & notoriè habitant meretrices per vicos, vel per
hoſpitia &c. niſi faciatis iuſtitiam, publicè habebitis ſuper vos iram
Dei. Itẽ ſi aliqua mulier in corde ſuo ſit põpoſa, & vana, ſecretè Deus
condẽnabit eam, ſed quãdo eſt publicè ſic vana & põpoſa in orna-
mentis, in caudis &c. poteſt puniri, ſi leges de ornamentis frangat.
Secùs eſt ſi peccata ſint notoria. Ecce quomodo intelligitur, Atten-
dite ne iuſtitiã veſtram faciatis coram hominibus, quod verum eſt ſi
peccata ſint occulta &c. aliàs periculum imminet his qui non corri-
gunt. Vnde dicit ſcriptura, Digni ſunt morte, nõ ſolùm qui faciunt,
ſed etiã qui conſentiunt facientibus. ad Ro. 1. & 17. quęſt. 4. Om-
nes, quia pari pœna puniẽdi ſunt agentes, & conſentientes, caſus eſt
Qui dicũtur in delicto conſentire.
deciſus, cap. 1. extra de offi. deleg. gloſſ. Aug. Conſentiunt qui poſ-
ſunt, & debent corrigere, & nõ faciunt. 23. quæſt. 3. Qui poteſt re-
ſiſtere poſſet peruerſis, & nõ facere, eſt eis conſentire. Quintus mo-
dus eſt per ſeparationem perſonalem. Hoc habetur Num. 12. Moy-
ſes habebat vnã ſororem propheriſſam, vocatã Mariam. Et quia ſe-
mel murmurauit contra fratrem ſuum Moyſen, ſubitò fuit effecta
leproſa, pro qua Moyſes orauit dominum, Domine obſecro ſana eã.
Reſpõdit dominus. Separetur ſeptẽ diebus extra caſtra & poſtea re-
uocabitur. Nu. 12. Iſte eſt vltimus modus curãdi à lepra peccatorũ,
ſ. per ſeparationem, & hoc fit per ingreſſum religionis. Separare ſe
debet religioſus, vel religioſa ab amicis, & parẽtibus. Dicatur cõtra
mulieres, quæ in ſuis partibus vocant moniales, & ſeruiãt eis, & etiã
in

in infirmitatibus,& ꝙ dimittāt seruitiū Dei,& seruiāt eis,quod indecens est & malū.Itē non debent moniales ad se vocare amicos in festiuitatibus seu cōuiuijs.Si vultis eis mittere aliquā eleemosynam, bene quidē,sed nō extrahantur religiosę extra monasteria,quia hoc est periculosū:per hoc enim & deuotionē,& Dei seruitiū omittūt. Dicatur quomodo ingressus religionis habet eandē virtutē,vt baptismus,purificādi ab omnibus peccatis.Baptizetur Iudęus , qui haberet omnia peccata,& alius maximus peccator intret religionem, æqualis gratia datur vtriq;.Hoc fuit reuelatū cuidā sancto,vt patet per miraculū antè dictū,confirmatū in decretis per Pelagiū papam. Dicatur miraculū de illo sancto,qui æqualē gratiā vidit descendere super vnū nouiter baptizatum,& super intrantem religionem approbatam.Istud non est ex priuilegio papę sed ex priuilegio Christi,vt expressè dicit S.Tho.in 4.sentē.Et secunda secundę. Vide ibi rationes.Nota cùm dicit,separetur septem diebus . Per septem dies, septem intelliguntur,in quibus stat perfectio religionis,scilicet,

Obedientia generalis.
Paupertas apostolicalis.
Castitas angelicalis.
Deuotio in officio.
In ore silentium.
Pœnitentia corporalis.
Et patientia virtualis.

Sine istis nō potest religiosus saluari.Vnde dicit S.Tho.in quolibetis.Si scirem monasteriū,in quo negligitur cura animarū,non auderē consulere alicui ꝙ in tali monasterio eligeret monachatum. Item attendendum est sollicitè,ne in ingressū religionis fiat simonia,aliàs anima non purificaretur,immo plus macularetur,& tunc sic separatus poterit dicere , Asperges me Domine ysopo &c. vel aliter. Ista separatio est recedere à mala societate,quæ est occasio peccandi,iuxta illud, Quæ nocitura tenes,quamuis sint chara relinque.

De eadem Dominica XLIIII. *Sermo III.*

QVi Christi sunt,carnem suam crucifixerunt. Habetur verbum istud ad Gala.5.Pro huius verbi declaratione,& materiæ prædicandæ introductione, sciendum quòd creaturæ dicuntur esse Christi tripliciter,scilicet,

Per creationem vniuersalem.
Per redemptionem humanam.
Per subiectionem specialem.

Quantum ad primum,omnes creaturę sunt Christi, quia per ipsum omnia creata sunt & facta.Nam sicut castrum quod proprijs expēsis ædificatur,& non alieno fundo,dicitur esse illius qui ædificauit, ita etiā totus mūdus Christi est,quia dominꝰ Iesus Christus de suis

ꝑprijs,ſ.potentia infinita,& ſapiētia ſine alieno adiutorio in ꝑprio
fundo ędificauerat caſtrū,vel domū totius mūdi,cū omnibus creatu-
ris.Ideo omnia ſunt ſua. Cuius eſt cęlū,terra,& alię creaturę viſibi-
les & inuiſibiles?Reſpōdeo ꝙ omnes ſunt Chriſti.Et iſto modo lo-
quitur Apoſtolus dicēs: Locutus eſt nobis,ſ.Deus pater in filio,quē
cōſtituit hęredē vniuerſorū,per quē fecit & ſęcula,Heb.1.ergo om-
nes creaturę ſunt Chriſti per creationē vniuerſalē &c.Quātū ad ſe-
cundū mēbrū,ſ.ſciatis qđ per redēptionē humanā omnes creaturę ra-
tionales,cuiuſuis ſtatus ſiue cōditionis ſint tā fideles q̄ infideles,om-
nes ſunt Chriſti,nō ſolū per creationem,ſed etiā per humanā redēp-
tionē,qui enim proprijs pecunijs emit captiuos,illius ſunt.Ita Chri-
ſtus de ꝑpria moneta burſę ſuę,ſ. eius corporis ſanguine,emit nos,
& ꝓ omnibus ſoluit pretiū in menſa cābij,ſ.in cruce.Ideo omnes ſu-
mus ſui,licèt Iudęi,Agareni, & omnes infideles , alij vt falſi captiui
fugiant modò,& latitent per nemora,& cauernas infidelitatis,vnde
Apoſtolus dicit,Siue viuimus,ſ.per fidē & gratiā,domino viuimus,
ſiue morimur,ſ.per infidelitatē vel peccata, domino morimur. Siue
ergo viuimus,ſiue morimur, domini ſumus . In hoc enim Chriſtus
mortuus eſt,& reſurrexit,vt & viuorū & mortuorū dominetur Ro.
14. Tertio modo dicuntur aliqui ipſius Chriſti,per ſubiectionē ſpe-
cialē.Iſto modo ſolū Chriſtiani boni ſunt ſui per verā credentiā, &
deuotā obedientiā ad eius præcepta, qui habet iſta duo, ille dicitur
eſſe Chriſti,& hoc iā denotatur in nomine Chriſtiani . Quare ali-
qui dicūtur Aragonenſes?qa habent ſubiectionē ſpecialē per creden-
tiā ad regem Aragoniæ,& obedientiā.Quare aliqui dicuntur Caſtel-
lani?vel Gallici?ꝑpter ſubiectionē ſpecialem ad ſuū regem.Ita Chri-
ſtiani qui habent verā fidē in corde, & deuotā obedientiā in opere,
ſunt Chriſti per ſpecialē ſubiectionē,& ex hoc nominati ſunt Chri-
ſtiani.Act.11.Paulus & Barnabas in Antiochia annum totū cōuer-
ſati ſunt in eccleſia,& docuerunt turbā multā, ita vt cognominaren-
tur primum Antiochię diſcipuli Chriſtiani.Ecce antè dicebātur di-
ſcipuli.Et de Chriſtianis loquitur the. Qui Chriſti ſunt &c. ſ. per
ſubiectionē ſpecialem,per verā credentiā fidei,& deuotā obedientiā
in opere,carnem ſuā crucifixerūt. Modò videndū eſt quomodo nos
Chriſtiani debemus crucifigere carnem noſtrā ad inſtar Chriſti.De-
clara per quinque vulnera ſiue plagas principales quas Chriſtus rece-
pit in cruce.Multas alias plagas recepit in capite propter coronam
ſpinarum,& in toto corpore liuores,quis poſſet numerare &c. Sed
plagæ principales fuerūt quinq;, duę in manibus. & duę in pedibus,
& vna in latere:De quibus prophetauerat Dauid in Pſa.21.in per-
ſona Chriſti dicens: Foderunt manus meas, & pedes meos, ſcilicet
ligone clauorum,Chriſtus ergo fuit crucifixus corporaliter,& rece-
pit quinque vulnera realiter. Sic nos Chriſtiani debemus cruci-
fig

figi ad instar Christi moraliter, & recipere istas quinque plagas virtualiter, & tunc de nobis dicetur thema. Qui Christi, &c.

Primò in manu dextra per misericordiam largiendo.
Secundò in sinistra per iustitiam restituendo.
Tertiò in dextro pede per temperantiam abstinendò.
Quartò in sinistro pede per patientiam sustinendo.
Quintò per pœnitentiam in latere continuando.

Quilibet Christianus qui has quinque plagas assumpsit, ad instar Christi crucifixus est, de quibus verificatur thema. Qui Christi sunt &c. Ecce tota materia prædicanda in præsenti summa. Dico primò quod si ad instar Christi volumus crucifigi, debemus primò clauari, crucifigi in manu dextra clauo misericordiæ. Hoc declaratur sic, Facultates siue diuitiæ huius mũdi dicuntur manus. Ratio, quia manibus facimus opera principaliter. Ita qui habẽt magnas diuitias possunt facere multa & magna opera, scilicet magnas domos, castra, vestes, &c. Iam dicitur vulgariter de diuite, multa potest facere. Ecce ratio quare dicuntur diuitiæ domini manus Ideo dicebat Salomon, Pecuniæ obediunt omnia. Eccl. 10. No. obediunt omnia, scilicet corporalia & temporalia. Et sicut habemus duas manus, dexteram & sinistram, ita sunt duæ conditiones facultatum seu diuitiarum. Aliquæ de bono iusto, & iustæ, dicuntur dextra manus, aliquæ de malo, quę dicuntur sinistra. De bono iusto sunt diuitiæ quæ acquiruntur iustè, vt de possessionibus, vel de laboribus in officio suo, vel de redditibus iustis, vel de mercationibus, vel de venditionibus planis, vel de vassallis sine rapina, & sic de alijs. Talis pecunia dicitur manus dextra. De malo & iniusto est pecunia quæ acquiritur iniustè vel per vsuram, siue per rapinam, vel calumniam, vel per retentionem decimarum, & primitiarum, salariorum, vel testamentorum, siue inuentorum, siue per simoniam. Ista est manus sinistra. De istis manibus dicebat Salomon, Leua eius, s. mũdi, sub capite meo, s. despiciendo, & dextra illius amplexabitur me. Cant. 2. In dextra ergo debet fieri vulnus clauo misericordiæ, s. eleemosynas largiendo, quia solũ de illa, hoc est de bonis iustis, per dexteram significatis, est facienda eleemosyna. Et sicut de manu Christi perforata exiuit sanguis, ita de manu diuitis, dextra clauo misericordiæ perforata, debet exire eleemosyna ad pauperes, quia de iniustis bonis non debet fieri eleemosyna, sed restitutio. Ideo Christus, Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Mat. 6. Propter hoc do vobis hoc cõsilium. Qui habet pecuniam de bonis iustis, & etiã de iniustis bonis, debet facere mediũ in taxia, & ad dexterã ponere illam de bono iusto, & ad sinistram illam de iniusto. Et quando habueritis facere eleemosynam, dabitis de dextra, & si lucramini aliquid iustè, ponetis ibi. Si, quod absit, habetis aliquid fortè

de iniustis bonis, debet poni illud in sinistra parte, vt quotiescunq; videritis, recordemini de restitutione dicendo: O miser, ista habeo restituere, Idem dico de bursa, quia Deus aliquando dabit vobis cor ad faciendum restitutionem. Ecce quare Christus dicit, te faciente eleemosynam, &c. Ecce prima plaga. Qui Christi sunt, carnem, &c. Dico secūdò ꝙ ad instar Christi debemus perforari in sinistra secundum ꝙ declaraui. Sinistra autē est pecunia iniusta, vel alia res iniustè habita, quæ debet perforari, & clauari clauo iustitiæ, restituendo debita, quia sicut dare eleemosynā est opus misericordiæ, ita etiam in restitutione debita est opus iustitiæ. Ideo vos auari perforate manum vestram, si iustitiam vendidistis, reddatis illos duos vel tres florenos, quos recepistis ab illa vidua seu paupere. Item vos mercatores, si emendo vel vendendo defraudastis aliquem. Item domini tēporales, si recepistis aliquid à vassallis per rapinam, vel si retinuistis salarium seruorum, ancillarū, & sic de alijs. Si vultis saluari, oportet restituere totum, vel petere veniā. Ideo dicit scriptura, Reddite omnibus debita, & nemini quidquā debeatis, ad Ro. 13. Benedictus est qui cum veritate potest dicere, Licèt modicum habeo, tamen totum est meum, & nulli teneor. Sed auiso vos hîc, quia nō solùm est fienda restitutio de hoc quod homo recepit, sed etiā de dāno quod intulit. Verbi gra. Si aliquis falsus notarius amore, seu timore, pretio, vel rācore, fecit chartā falsam donationis inter viuos, vel falsum testamentū, & huiusmodi, & dānificauit proximū in 100. vel 1000. florenis, talis tenetur ad totū, & si dixeritis, Nihil recepi. Solutio, non est vis. Idem de falsis testibus. Itē si impignoratis vineā, arborem, vel agrū, soluatis totū lucrū quod inde habuistis, Item si cōbussistis domū, triticū, & huiusmodi, quilibet tenetur insolidū, nisi alij consentientes velint satisfacere etiā. Proh dolor, quot sunt qui alios dānificant, vel per suū loqui, vel per suū operari, vel per consilium, & sic de alijs, & tamē nullā faciunt restitutionē. Tertiò crucifigendi sunt pedes. Super hoc sciēdū, ꝙ pedes quibus gradimur alternati, sunt prosperitas & aduersitas mūdanalis. Sic enim ambulamꝰ in hoc mūdo, modò per prosperitatē, sanitatē, & abundantiā, modò per aduersitatē, s. infirmitatē, & indigētiā. Nec aliquis potest vno pede ambulare. Non dextro prosperitatis, quia superbiret, nec sinistro aduersitatis, quia desperaret homo. Quid ergo faciet deus? modò dat lætitiā, modò tritiā. Fortè fuistis in nuptijs cū lætitia per totū diem, & quādo in sero redieritis ad domū inuenietis filiū vestrū vulneratū in capite, quia cecidit, modò habetis tristitiā. Itē modò habetis infirmitatē, modò sanitatē, modò bonū nuntiū, modò malū. Si semper essemus cū prosperitate, nō cognosceremus Deū. Si semper in aduersitate, nō possemus sustinere. Immo dicit Salamon, Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat Prou. 14. In dextro ergo

Restitutio ad quā notarij tenentur.

pede prosperitatis assumi debet vulnus clauo tēperantiæ, ab illicitis & superfluis abstinēdo. Si habetis diuitias, sanitatē, pulchritudinē, & huiusmodi, nō debetis malè vti. Ex his sunt multi miseri, qui si habēt pulchritudinē corporalem, eā expendunt in luxurijs, fortitudinem in homicidijs, diuitias in vanitatibus. Ideo clauo temperantiæ perforare debetis pedem dextrū. Si habetis pulchritudinem corporis etiā faciatis ꝙ anima sit pulchra. Si fortitudinem, expendatur in pœnitētia, disciplinis, &c. Si diuitias, recipiatis necessitatē, &c. Alia detis amore Dei pauperibus, & in pias caussas, quia nō sunt expendenda in vanitatibus. Debetis cōputare & dicere, Videre volo quātū habeo ego de redditibus quolibet anno 100. vel 1000. floren. & si habuero mille in anno, expendā quingentos in meis necessitatibus, de alijs quingētis emā censualia, & domū pro alio mūdo. Emūtur autē dādo eleemosynas pauperibꝰ, vel mutuādo sine vsura propter Deū. Cogitate ꝙ habetis mori. O miseri quid dicetis Christo, quādo nudi venietis corā eo? Cogitate qualē cōfusionem & capitulationē faciet vobis, dicēdo: O miser quomodo venis sic, cū habueris tot redditus, & tot bona? quid dices? Domine totū expendi in vanitatibus. Respondit Christus, Ideo vadas ad hospitale miserorum. Ideo clauo temperātiæ perforare se debet homo. Ideo dicit scriptu. Obsecro vos tanquā aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militāt aduersus animā. 1. Pet. 2. No. Quomodo perigrini, & qualiter vadūt per viā induti simpliciter, licèt sint milites aut ciues, nō induūtur de auro. Itē solū portāt pecunias ad viam necessarias, & quādo sunt in hospitio, nō curāt de magnis delicamētis, vel delectationibus. Itē quotquot sumus in hoc mūdo, peregrini sumus. Vbi sunt illi qui erāt? modò sunt. 1000. anni, iā trāsierunt, & cōpleuerūt suā peregrinationē. Idē de illis qui erāt modò sunt. 100. anni, vel 200. Iste mūdus nō est nisi via, vnus intrat per portā natiuitatis, alius exit per portā mortis, moritur papa, & venit alius. Idē de rege, cardinalibus, episcopis, & sic de alijs. Nō habemus hîc manētē ciuitatē, sed futurā inquirimus. Heb. 13. Propter hoc rogat nos B. Petrus, ꝙ viuamus vt peregrini abstinendo. Quartò in pede sinistro, s. aduersitatis, debemus clauari & perforari clauo patiētię. Sicut enim tēperantia est necessaria in prosperis, ita patientia in aduersis, ęquanimiter mala tolerando & sustinendo. Patientia autem est salsa, quę omnem cibū quantūcunq; amarū facit sapidū. Ista salsa Iob dulcorauit cibū amaræ persecutionis, qui clauo patiētiæ clauatus nō murmurauit contra Deū, nec in aliquo peccauit, sed dixit, Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, Sit nomen Domini benedictum. Iob. 1. Sic debemus facere nos in nostris aduersitatibus, miserijs, vel infirmitatibus, in perditione filiorum

vel bonorum, ſemper dicere debemus, Benedictus Deus, quia ſemper facit pro meliori, licèt nos neſciamus. Nota de illo homine deuoto, qui in ſuis aduerſitatibus ſemper dicebat, Totum eſt pro meliori & fit, & mulier impatiens indignabatur. Cùm autē ſemel vellet ſurgere ad matutinas ex deuotione, & inimici inſidiarentur ei ad portam, vt eum occiderent, cecidit per ſcalam, & fregit ſibi tibiā. Cùm autem mulier reprehenderet eum, quare ſurrexerat. Reſpondit, Totum pro meliori factum eſt. Mane autem ſciuit de inimicis ſuis, &c. O dixit ipſe, Melius eſt, quia de fractura tibiæ curabor, & non ſi fuiſſem iugulatus. Ideo cum patientia ſuſcipiendæ ſunt infirmitates. Ideo dicit ſcriptura, Fratres patientes eſtote vſque ad aduentum Domini. Ecce agricola expectat pretioſum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & ſerotinum. Patientes igitur eſtote & vos, & confirmate corde veſtra, quoniam aduentus Domini appropinquabit, & non tardabit. Iacob 5. Quintò, in latere debemus vulnerari vulnere pœnitentiæ. Pœnitentia dicitur lancea, quia ſicut lancea habet duo, ſcilicet ferrum acutum, & haſtam longam, ita pœnitentia habet ferrum acutum contritionis quod vulnerat cor timore pœnarum inferni, ſecundò eſt ibi haſta longa ſpei, quia longam ſpem debemus habere de Dei miſericordia, ſi homo vult à peccatis abſtinere, & pœnitentiam facere. Qui timetis Dominum, ecce ferrum acutum, ſperate in illum: ecce haſtam, & in oblectationē veniet vobis miſericordia. Eccle. 2. de pœdi. 1. nemo. Nemo poteſt bene agere pœnitentiam, niſi qui ſperauerit indulgentiam. Iudas proditor ferro contritionis vulneratus fuit, habens contritionem. Dicit textus, Videns Iudas quòd damnatus eſſet, pœnitentia ductus &c. Matt. 27. ſed non fuit ibi haſta ſpei, quia deſperauit dicendo, O miſer, tantum malum feci, non debeo viuere, & ſuſpendit ſe. O miſer, ſi veniſſet ad virginem, vt oraret filium ſuum, vt parceret ſibi, adhuc habuiſſet remiſsionem, &c. Ideo dicit, Qui timetis Dominum &c. Hac lancea debet aperiri latus vſque ad cor per amaram contritionem, vt exeat inde ſanguis feruentis orationis, vel per diſciplinas, & aquas lachrymarum, ſicut de latere Chriſti perforato exiuit ſanguis & aqua. Vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit ſanguis & aqua. Ioannis decimonono. Hic eſt qui venit per aquam & ſanguinem. Non in aqua ſolùm, ſed in aqua & ſanguine. 1. Ioan. 5. prædicto modo crucifixus erat, qui dicebat Chriſto, confixus ſum cruci. Gal. 2. Itē, ego enim ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto. ad Galatas ſexto. Non legitur, quòd Apoſtolus fuerit crucifixus realiter, ſed. decapitatus, ſed erat clauatus in manu dextera clauo miſericordiæ, in ſiniſtra clauo iuſtitiæ.

Dominica XV. post Trinitatem. *Sermo I.*

Q*Værite primum regnum Dei, & iustitiam eius.* Habetur verbum istud textualiter. Mat. 6. & recitatũ est statim in euãgelio hodierno. Noster præsens sermo erit de sancto euangelio huius dominicæ, & habebimus, si placet Deo, multas bonas doctrinas, & speculationes contéplatiuas, ad informationẽ animarũ, & instructiones morales ad reformationẽ vitæ nostræ. Salutetur virgo Maria, &c. Dominus Iesus Christus saluator noster, volens & perficiens saluationẽ omnium animarum nostrarum, nisi per culpam nostrã impediatur, in sancto Euangelio ostendit tria multum vtilia ad habendã dictam saluationẽ. Primũ est adhęrẽtia diuinalis. Secundũ est cõfidẽtia supernalis. Tertiũ est diligẽtia virtualis, vel spiritualis. In his tribus stat euangeliũ, & de tertio, s. diligentia spirituali, dicit the. Quærite primum, id est, principaliter. Dico primò quod Christus in euangelio ostendit amorosam inhærentiã diuinalẽ in hoc, s. quod non debemus in corde nostro habere maiorẽ coniunctionẽ ad bona creata siue creaturas, quã ad Deũ, sed super omnia toto corde & tota mente adhærendũ est Deo. Ratio est. Sicut enim ille qui vult habere aquã purã & claram recurrit ad fontẽ, quia postquã aqua trãsit alueos, iã non est ita clara & pura. Ita si volumus pura bona, & delitias, ad Deũ, tanquã ad fontem omnium bonorũ, est recurrendũ, quia honores, diuitiæ, seu delitię huius mundi nõ sunt nisi lacus fœtentes laboribus, periculis, & miserijs. Ideo Dauid, Mihi autẽ adhærere Deo bonũ est. Approximatur homo Deo amãdo corde, contẽplando intellectu, loquẽdo de eo ore. Istã adhærẽtiam diuinã ostendit Christus in principio euãgelij, cũ dicit, Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim vnũ odio habebit, & alterum diliget. Aut vnum sustinebit, & alterũ contemnet. Non potestis Deo seruire, & mammonæ, quasi vellet dicere concludẽdo, ergo elõgetis vos à Mammona, & adhæreatis Christo. Rectè Christus hîc tenet modũ logicalem, arguendo in forma syllogistica, scilicet in Ferio, ponẽs vniuersalẽ negatiuam, & particularẽ affirmatiuã, & concludit per particularẽ negatiuam. Vniuersalis negatiua est ista, Nemo potest duobus dominis seruire. Declaretur. Diceret aliquis, Nónne potest homo seruire papæ, & episcopo, regi & primogenito? Immo, quia seruiendo vni seruitur alteri. Gloss. declarat intellectum Christi dicẽtis, Nemo potest seruire duobus dominis, scilicet inter se contrariantibus, & contraria pręcipiẽtibus, ita quod duobus dominis contrarijs nemo potest bene seruire, & quia papa & episcopus, rex & primogenitus, non sunt contrarij. Ideo, &c. Declarat Christus dans rationẽ, Aut enim vnum odio habebit, &c. Quæreret modò aliquis, Quomodo poterit quis scire, quod seruiat aliquis Deo, quia solus Deus scit corda? Dico quòd

vnum signum exit extra,s. verbum per os, vt fumus per fumerariū.
Cor, vbi est ignis, emittit fumū ad os, quia ex abundantia cordis os
loquitur. Mat. 12. Et in hoc cognoscitur qui seruit deo. Vnde & Pe
tro dictū fuit, Tu ex illis es, nam & loquela tua manifestum te facit
&c. Mat. 26. Dicatur cōtra illos hic, qui loquuntur cōtra Deum iu-
rādo, blasphemando, melius esset illis ꝙ essent muti. Quibus dice-
tur in iudicio, De ore tuo te iudico serue nequam. Ecce vniuersalis
negatiua. Nemo potest duobus dominis seruire, & quomodo intel
ligitur patuit. Sed minor, s. particularis affirmatiua, nō exprimitur
in textu, sed innuitur, s. ꝙ Deus & diabolus sint domini, nō indiget
probatione sed ꝙ sint cōtrarij, citò probabitur. Christus est domi-
nus noster duplici ratione, s. creationis & redēptionis. Creationis,
quia ipse cū patre & spiritusancto omnia creauit, ergo est dominus.
Nā si aliquis in sua possessione de suo proprio ędificat domū, nōne
dicitur dominus domus? immo. Ita Christus de suo proprio creauit
dnm huius mundi, ergo dominus est, propter hoc dicebat Mardo-
cheus orās, Domine Deus omnipotēs, in ditione tua cūcta sunt po-
sita, & nō est qui possit tuę resistere volūtati. Tu fecisti cælū & ter
rā, & quidquid cęli ambitu cōtinetur, dominus omniū es. Hest. 13.
Secundò iure redēptionis. Nam si aliquis de suis proprijs pecunijs
emit captiuum, seu captiuos, dominus est eorum. Ita Deus, qui licet
creauit omnia, diabolus sibi instātiuè occupauit multa. Intantūque
dicebatur princeps huius mūdi. Venit princeps mūdi hui⁹. i. diabo
lus, & in me nō habet quidquā, inquit Christus. Ioā. 14. Christ' suo
sanguine emit nos, nō tamē dedit pretiū tyrāno, s. diabolo, quia nul
lū habebat ius, sed Deo patri. Ergo dominus est noster iure redēp-
tionis. Ideo Dauid in Psal. Exurgat deus &c. dicit, Iter facite ei quia
ascendit super occasum, id est, passionem. Nam occasus solis signat
Christi passionē, quia sicut sol occidit cū certitudine, ꝙ in crastinum
orietur. Ita Christus passus fuit cū certitudine resurrectionis. Not.
Iter facite, s. in vestro corde, & vita, & veniet ad vos ille qui fuit pas
sus, quia dominus nomen illi. Diabolus dicitur dominus non verè,
sed tyrānicè, & homo peccādo dat se illi, sicut captiuus fugeret, &
daret se alteri, ille diceretur dominus eius, nō tamē verè, sed mali-
tiosè. Ideo omnes sumus empti Christi sanguine, qui in mēsa cru-
cis aperuit cophinū thesauri, in qua cruce passus est, in capite spinis,
in manibus & pedibus clauis, in latere lācea, & quādo homo pec-
cat mortaliter, fugit dominiū Christi, & subijcit se diabolo, licet nō
dicat ore dnm suū, tamē ostēdit: propter hoc diabolus dicitur do-
minus tyrānicus. Ideo dicebat auctoritas apostoli. Nescitis quoniā
cui exhibetis vos seruos ad obedientiā, serui estis eius cui obedistis,
siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiā? Roma. 6. Ecce
quomodo intelligitur ꝙ Christus & diabolus sunt domini, s. diuer-
simodè,

similiter modò, sed sunt oppositi, quia quidquid placet Deo, displicet diabolo. Verbi gra. Deus præcipit humilitatē, & diabolus cōtinuè laborat inducere gētes ad superbiā. &c. De hoc vide S. Th. 1. par. q. 63. ar. 2. Christus vult q̄ simus liberi, nō nimis nos occupātes de bonis temporalibus, & diabolus inducit ad auaritiā, &c. Itē Christus vult vt simus casti, vt habeamus illā gloriā paradisi, &c. quo nō intrāt porci, nec inquinati, sed diabolus, vt cadamus cū eo in æternā damnationem, prouocat nos ad luxuriam. Christus vult vt habeamus pacem, & bonā dilectionem adinuicem, & charitatem, & diabolus incitat ad inuidiā, & malitiā, cum felle amaritudinis, vel occasione officiorum, dignitatū, beneficiorū, & huiusmodi. Christus vult & præcipit temperantiā, vt de cibis quos ipse creauit pro nobis recipiamus ad sufficientiā, & non amplius. Sicut nec bestiæ, ex quo biberunt, etiā si papa vel rex inuitaret eas, nō plus biberent, & diabolus tentat de gula, &c. Christus præcipit vt viuamus in pace, parcendo inimicis, quia omnes sumus membra vnius corporis, & si quādoq; dextra percutit sinistrā, vel econuersò, nō recipiūt vindictā, sed iuuant se mutuò. Ita nos omnes mēbra corporis ecclesiæ sumus, cuius caput est Christus, sed diabolus prouocat ad iram & impatiētiam, & vindictam. Ita breuiter quidquid placet Deo, displicet diabolo, & tractat oppositum de eo vt fiat, immo statim creatus posuit diuisionē in cælo. Dicatur quomodo respexit, & sub se vidit omnes creaturas, & solùm super se Deum, cui voluit æquari, & multi angeli vt adulatores consenserunt sibi, sed Michaël, Gabriël, Raphaël, & alij boni dixerunt, Ego nō cōsentio. Ecce ibi diuisio, propter quod dixit Deus, Nō habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Tunc Michaël cū alijs expulit eū cū sibi consentientibus de cælo. Aucto. Factum est prælīū magnum in cælo, Michaël & angeli eius præliabant cum dracone. i. Lucifero, qui tot angelos deuorauit, hoc est, seduxit, & homines deuorat. Apo. 12. Patēt igitur tōtrarietates Christi & diaboli. Ideo Christus, Qui nō est mecū, cōtra me est. Et qui nō colligit mecum dispergit. Lu. 11. Et loquitur ad literā de Lucifero. Patet minor, quomodo Deus & diabolus sunt domini oppositi. Modò sequitur cōclusio: ergo nō poteris Deo seruire & Mammonæ. Nota. Māmona significat duo. In lingua enim Syriaca Māmona significat diuitias temporales. Secūdò significat illum diabolum qui tentat de auaritia qui etiā dicitur Mammona. Et secundū hoc conclusio declarabitur dupliciter, quādo dicitur, Non potestis Deo seruire & Mammonæ, id est diuitijs. Dicit hìc Hiero. q̄ homo potest bene seruire Deo, & dominari in diuitijs, sed impossibile est seruire Deo & diuitijs. No. differētia est inter dominari diuitijs, & seruire eis, sicut inter dn̄m & seruum, quia dn̄s quiescit, & seruus seruit sibi, & non econuersò, sed laborat seruus. Item quādo tu la-

horas negotiando per mare, terrã, &c. & pecunia quiescit in domo, in cista, tunc tu es seruus, & ipsa domina, & nõ potes Deo seruire & Mammonę. Sed dominari pecunijs est eas seruitio bono applicare, quia sicut dominus nõ permittit quiescere seruũ suũ, sed dicit, Fac hoc, fac illud. Ita quãdo homo facit seruire diuitias, subueniendo viduis, orphanis, puellis, captiuis, & pauperibus sine vsura, tunc diuitiæ sunt ancillæ, & seruiunt domino, & sic esse dominum diuitiarũ bonum est, quia simul potest homo seruire Deo, & dominari diuitijs. Ideo dicit Hiero. Qui enim diuitiarum seruus est, diuitias custodit vt seruus, qui autẽ seruitutis excussit iugũ, distribuit eas vt dominus. Secundò Mammona significat illum dæmonẽ, qui tentat de auaritia. Et quãdo dicit q non possumus seruire Deo & Mammonæ, Est hic speculatio talis. Nos inuenimus in sacra scriptura septẽ dæmones, qui tentant de septem peccatis mortalibus, & hic solùm nominat Christus Mammona. Primus est Leuiathã, qui tentat de superbia. De quo Iob 41. Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. Secundus est Asmodęus, qui tentat de luxuria. De quo Tob. 3. Dæmoniũ nomine Asmodæus, occiderat eos mox vt ingresſi fuissent ad eã, s. cõcupiscentiã. Tertius qui tentat de inuidia, dicitur Beelzebub, de quo Lu. 11. In Beelzebub principe dęmoniorũ eijcit dæmonia. Hoc dixerũt inuidi. Quartus qui tẽtat de gula, dicitur Beelphegor, de quo Dauid, Initiati sunt Beelphegor, & comederũt sacrificia mortuorũ. Psal. 105. Quintus qui tentat de ira, & facit indurare corda, dicitur Baalberith, de quo Iudic. 11. De fano Baalberith cõduxit sibi viros. Sextus qui tẽtat de acidia, dicitur Astaroth, de quo. 1. Re. 7. Auferte Deos alienos de medio vestri, Baalim & Astaroth, & pręparate corda vestra domino, & seruite ei soli. Septimus qui tentat de auaritia, dicitur Mammona, & de isto loquitur Christus hodie. Quare Christus in cõclusione sui syllogismi nõ dixit, Nõ potestis Deo seruire & diabolo, sicut dixit, Nõ potestis Deo seruire & Mammonę? Respõdeo. Licèt posset cõcludi quęlibet diabolo, tamẽ Christ⁹ restrinxit ad Mãmonã. Ratio, quia qui vult eradicare & expellere malã arborẽ de suo viridario, ad radicẽ & nõ ad ramos incipiet. Idẽ in proposito. Vnde veniunt tot mala, quare nõ fit iustitia? quare fiunt tot quæstiones & litigia, nisi ex auaritia? Propter quod Apost. Radix omniũ malorũ est cupiditas, quã quidam appetentes errauerũt à fide. 1. ad Ti. 6. Auarus enim vir habet fidem, quia habet cor inuolutũ, ideo perdit fidẽ dicẽdo: Quid scit homo de alia vita? monachi & sacerdotes inueniũt ista, vt dẽtur eis pecunię. Ideo Christus vt bonus hortulanus, volẽs malã arborẽ eradicare, dicit, Nõ potestis Deo seruire & Mammonę. Et hoc de primo, & patet adhærẽtia diuinalis. Dico secũdò q debemus habere cõfidentiã supernalẽ, s. vt in nostris necessitatibus cibi, potus, vestitus, & alijs, cõfidamus de

Septem enim sunt dæmones ad 7. capitalia vitia suadẽtes.

de Deo, quia si viuimus vt decet, ipse prouidebit nobis de omnibus necessarijs. Et hoc probat Christus quinque rationibus, di. Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, aut corpori vestro quid induamini. Nónne anima plus est quàm esca, & corpus plusquàm vestimentū? Ecce prima ratio. Declaretur ista ratio per regulā philosophiæ, & Iuristarum. Regula est philosophiæ cōmentatoris super. 8. Physicorū, quod omne agens naturale, quantum dat de forma substantiali, tātum dat de accidentibus, s. caliditate, siccitate, & claritate, &c. Itē dicunt Iuristæ, cui conceditur principale, & accessoriū creditur esse concessum, extra, de regu. iur. lib. 6. Accessorium naturā sequi congruit principali, vt si rex facit gubernatorem, si diceret gubernator regi, Ergo detis mihi potestatem citandi homines, & capiendi &c. Non oportet hoc petere, quia ex quo conceditur principale &c, ita Deus dat formam principalem, scilicet animam & corpus, quòd cū vna anima facit vnam essentiam, scilicet humanitatem. Qui ergo dat principale, bene dabit accessorium, scilicet necessaria. Ideo dicit, Ne solliciti sitis &c. Secunda ratio, Respicite volatilia cæli, quæ non serunt neque metunt, neque congregant in horrea, & pater vester cælestis pascit ea, Nónne vos magis pluris estis illis? Ecce secunda ratio talis est Deus prouidet auibus &c. ergo prouidebit, per locum à maiori, etiam hominibus, cùm homo inter omnes creaturas corporales sit dignissima creaturarum. Vnde bonus Christianus dicere debet, O Domine, qui prouidetis animalibus terræ, auibus aëris, & piscibus maris, prouideatis mihi, qui sum ad imaginem & similitudinem vestram. Et meritò comparat nos auibus. Nam & ipsæ de mane dicunt officium suum matutinale secundum suum breuiarium, philomena in media nocte, hirundines in aurora, & sic laudant Deum. Daniel. tertio. Benedicite omnes volucres cæli Domino, & pòst volant, inueniunt iam granum præparatum à Deo, & sic saturantur. Tu ergo facias sic, lauda Deum de mane, vitando tamen multum ne aliquis te perturbet, signādo te, & pòst vola, scilicet laborando in officio tuo, quia hoc significat volatus auis. Iob. 5. Homo nascitur ad laborem, & auis ad volatum, sic Deus prouidebit tibi. Ideo dicit Hieronym. Labor exercendus est, sollicitudo tollenda. Tertia ratio, quis autem vestrûm cogitans potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum, & de vestimentis quid solliciti estis? ista ratio est subtilis, & declaratur per similitudinem magistrorum domorum, qui secundum altitudinem ædificij faciunt fundamentum, in paruis modicum, in magnis & altis ædificijs magnum faciunt fundamētum, ita quodlibet corpus humanum est ædificium, quasi vna turris, cuius fundamentum est cibus, & potus, vestitus. Cùm Deus sit magister, qui ædificat istam turrim, scilicet corpus, sine dubio ipse prouidebit de bono fundamēto. Labora tu,

& fac quod in te est, & ipse faciet adhuc plus. Quarta ratio. Considerate lilia agri quomodo crescũt, nõ laborãt, neque nent. Dico vobis, quoniã Salomon in omni gloria sua nõ coopertus est, sicut vnũ ex istis &c. vsq;, modicæ fidei. Ista ratio clara est, quia qui vestit herbas, vestiet nos si in eo confidimus. Sed vt liliũ, habeamus sex folia, s. sex opera misericordiæ, quæ fiunt in vita, quia sepelire post mortẽ fit, s. cibare famelicum, potare sitientem, vestire nudũ, colligere peregrinũ, visitare infirmũ, redimere captiuum. Et habere debemus duo grana, quasi deaurata, vt lilium inter folia. Ista sunt amare Deum super omnia, & proximum sicut seipsum. Quinta ratio est, Nolite ergo solliciti esse, dicẽtes, quid mãducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? hæc enim omnia gentes, id est, gentiles inquirunt. Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. Notate hîc pulchram doctrinam, nã Christus vult vt confidamus de eo, vt filij de patre, quia si dicatur puero quinq; vel sex annorum, Vnde habebis aliã tunicã postquàm ista erit corrupta? Respondet, Pater meus curat de hoc, ipse prouidebit. Et si dicatur puero. Et tu quid facies? Respondet puer, Faciam præcepta & mãdata sua. Item si quæratur, De quo comedes? Respondet puer, Pater meus & mater mea curãt. Talẽ confidentiam vult Christus quòd nos habeamus de eo, & quòd non habeamus sollicitudinem, sed vult quòd seruemus decem præcepta. Sed modò magis confidimus de vno Iudęo. Probatur. nam si habetis instrumentum, quòd talis Iudæus quolibet anno dabit vobis centum florenos, cũ magna confidentia & securitate estis habendi panem, & vinũ, & alia necessaria, & de Christo qui promisit nobis omnia necessaria etiam cũ instrumento, notarius fuit Matthæus, si seruamus sua mandata, nõ cõfidimus, immo quãdo dicitur auaris, ne faciant vsuram, dicunt, Debemus tenere os clausum ad ventum, de quo viuemus? Et nunquid confiditis de Christo patre vestro? Idẽ de clericis facientibus simoniam, recipiunt pro sepultura simoniacè pecuniã. Benedictus qui confidit in Christo patre nostro pijssimo, in ipsum proijciamus omnem sollicitudinẽ nostram. 1. Pet. 5. Omnẽ sollicitudinem vestram proijcientes in eum, quoniã ipsi est cura de vobis. Proijcitur sollicitudo dicendo: Domine, ego seminabo campum, &c. sed si habebo triticum Domine, hoc est in vobis. Ego seruabo mãdata vestra, & vos dabitis mihi, &c. Idẽ de vinea, & de omnibus negotijs. Item Apostolus, Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescãt apud Deũ. Phil. 4. Dico tertiò quòd Christus in hoc Euãg. ostendit nobis tertiũ necessarium, quod est diligentia virtualis. Hoc dicit the. Quærite primũ regnum Dei, & iustitiã eius, & hæc omnia, s. tẽporalia, adijcientur vobis. No. & iustitiã eius. Et dabo declarationẽ huius per actoritatẽ Apostoli di. Non est regnum Dei esca & po-

Septem opera misericordiæ corporalis.

& potus, sed iustitia, & pax, & gaudiũ in spiritusancto, ad Ro. 14. Regnũ Dei in tribus cõsistit, s. in iustitia, ne, s. aliquis faciat iniuriã alteri, vt habeat prouisionẽ, immo si defraudasti aliquẽ, vel iniuriam intulisti ei, satisfacias. Verbi gra. Si damnificasti aliquẽ in manu, & sic de alijs mẽbris principalibus, ne possit acquirere prouisionẽ, ecce iniustitia est perpetrata, sed tu debes eidẽ satisfacere, & in hoc iustitia cõsistit. Itẽ si aliquis tenebitur tibi in certa quantitate, & non potest soluere, & ꝑ te detinetur captus, melius esset vt seruiret tibi in aliquo, vel vt lucraretur aliquid, quia non est iustitia vt videtur, sed crudelitas Secũdò regnũ Dei in pace cõsistit, quod innuit Apostolus cũ addit. Et pax & illa pax debet hic incipere quę pax debet esse in corde, & ostendit in ore. Hic errãt aliqui cõfessores, quando aliquis iniuriatus, cõfitetur, dicẽtes ꝙ illi qui sunt passi iniuriã, debẽt remittere totũ &c. hoc nõ est verũ, veruntamẽ odiũ cordis debet remittere offensus, sed si vult, potest prosequi ciuiliter vel criminaliter causam suam iuridicè, sed requiritur ꝙ habeat propositũ nõ nocendi inimico, etiã si ipsum inueniret, dormiẽdo sine ordine iuris. Item debet ostendi pax in ore, salutãdo, loquendo &c. Si dicatur, incipiat loqui &c. dicatur quod qui incipit loqui, potiùs videtur lucrari coronam, quã ille qui resalutat, quia Iudæo & Agareno salutanti loquitur homo resalutando. Tertiò, regnũ cęlorũ in gaudio consistit, quod notat Apostolus cùm dicit, gaudiũ, de hoc vide S. Tho. 1.2. q. 11. art. 1. quo quærit, vtrùm ad beatitudinem requiritur delectatio. Et hoc gaudium est gaudiũ de habitatione vitæ beatę & paradisi, siue de visione beata diuinæ essentiæ, nec immeritò, quia ibi est sanitas sine morte, gaudium siue tristitia, iuuentus sine senectute &c. Sequitur, Et hæc omnia, scilicet bona temporalia adijcientur vobis. Ergo quęrite primùm regnum Dei, & iustitiam eius.

Læsi tenemur quidẽ lædẽtibus parcere. ordine iuris seruato.

De animabus in purgatorio. *Sermo II.*

Hodie est, & cras in clibanum mittitur. Mat. 6. Modò iuxtà intellectum quẽ volo prædicare & pertractare de animabus purgatorij, oportet declarare tres breues propositiones. Prima propositio est talis. Pręsens vita tota est sicut vna dies vsualis vel artificialis. Secunda, quòd de nulla persona propriè dicitur esse nec viuere, nisi sit in statu gratiæ diuinalis. Tertia, quòd locus purgatorij est sicut caminus vel furnus, in quo fit panis materialis. Prima propositio declaratur sic. Vos debetis scire, ꝙ secundum quòd sancta mater ecclesia diuidit diem, quòd diuiditur in sex horas, s. primæ, tertiæ, sextæ, nonę, vesperarum, & cõpletorij, sic etiã vita hominis diuiditur in sex partes. Hora prima hominis est à natiuitate vsque ad 10. vel 12. annos. Ratio, quia sicut claritas diei incipit hora prima, ita tũc, hoc est 10. vel 12. anno, homo incipit intelligere, & cognoscere aliqua, non tamen habet

mag-

magnã claritatẽ sciẽtiæ, quia nec hora primę sol dat magnã claritatẽ mũdo. Hora tertia à 12. vsq; ad 20. vel 25. annos. Ratio, quia sicut hora tertia sol est altior, clarior, & calidior, q̃ hora prima, ita tunc homo habet altitudinẽ corporalẽ, & maiorẽ claritatẽ intellectus, nisi sit stultus, & etiam caliditatẽ complexionis. Hora. 9 hominis est à 25. ann. vsq; ad 40. annũ. Ratio, quia sicut sol in illa hora est in altiori gradu, ita homo tunc est in sua perfectione. Hora. 9. à 40. ann. vsq; ad 55. annum. Ratio, quia sicut sol in illa hora incipit declinare, ita calor naturalis tunc incipit declinare, & etiã fortitudo. Hora vesperarum hominis est à 55. anno vsq; ad 70. annũ. Ratio, quia illa hora iã sol inclinatur ad occasum, sic & homo ad mortẽ. Hora cõpletorij hominis est à 70. anno vel 80. vsq; ad finẽ. Et ex ista ratione vita hominis dicitur vna dies, habens istas sex partes prædictas. Auct. Hodie si vocẽ eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Psal. 94. Hodie, s. in tota vita præsenti, quia in alia vita nõ sunt prædicatores, sed hodie, s. in hac vita, & ita exponit Apo ad Heb. 3. Auditur autẽ vox Dei legẽdo, vel prædicationes audiendo. Patet ergo prima propositio, s. qđ tota pręsens vita est vt vnus dies vsualis. Secũda propositio dicit, qđ de nulla persona propriè dicitur esse, nisi sit in gratia diuina, quia qui nõ viuit in gratia, nõ dicitur viuere. Ratio, quia Philosophus dicit, ꝙ forma est quę dat esse rei, sicut in homine est materia, s. corpus & forma, s. anima, quę dat esse corpori. Idẽ de esse spirituali, quia licèt anima sit forma substãtialis corporis, & essentialis, tamẽ ipsa anima habet esse per aliam formam, s. per gratiam diuinam, & quandiu est in gratia, viuit: quãdo autẽ anima perdit gratiã Dei, nõ habet esse gratiæ. Ideo Hier. Patres nostri peccauerunt, & non sunt, Thre. 5. quia licèt habeant esse naturale post peccatũ, tamen nõ habẽt esse spirituale. Sed ille dicitur esse spiritualiter, qui est in gratia, deuotione, & dilectione Dei. Ideo Christus, Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Io. 14. Patet secũda propositio, qđ nulla persona habet esse &c. Tertia propositio dicit, quòd locus purgatorij est sicut furnus, in quo fit panis &c. quia sicut in furno mittitur panis, nõ ad cõburendum, sed ad coquendũ, & inde extrahitur, & præsentatur papę, pręlato, vel etiã regi, & ponitur in mẽsa sua. Itẽ purgatorium est vt clibanus, in quo mittuntur animæ, nõ vt fiant carbones, vt ille de inferno, sed vt mundentur, & purificentur, deinde extrahuntur inde ab Angelis, & præsentantur papæ Iesu & regi Christo, & ponuntur in mẽsa gloriæ eius. Ideo de purgatorio dicit Propheta, Quasi clibanus succensus à coquente. Osee 7. s. post mortẽ. Ideo loquens thema de homine dicit, Hodie. i. in hac vita corporali, est, s. in gratia Dei, & cras. i. post mortem, in clibanũ mittitur, quia nulla anima intrat purgatorium, nisi sit in gratia Dei. Non loquitur thema de animabus perfectis, quia illæ statim euolãt ad

ad paradisum, nec de animabus Christianorum impœnitentibus, nec de infidelibus, quia illę non sunt, s. in esse spirituali gratiæ, ideo statim descendunt ad infernum, sed loquitur solùm de illis quæ vadunt ad purgatoriū. De qualibet tali dicitur, Hodie est, & cras in clibanum mittitur. Patet thema. Modò volens vobis declarare statum purgatorij, sciendū est quod purgatoriū est in corde terrę. Nam sicut in corde pomi sunt domus, ita etiam in corde terræ sunt quatuor domus. In inferiori est ignis perpetuus, & est plena dæmonibus, & ibi sunt animæ Christianorum impœnitentium. Alia domus est super illā, s. limbus paruulorū, in quo nō est ignis, nec dæmones, & eò vadunt pueri non baptizati. Tertia domus est purgatorium, in qua est ignis vt flamma clara, sed nō sunt ibi dæmones. Quarta domus est sinus patrū sanctorū, & illa modò vocat. Modò ergo habeo loqui de purgatorio, quod dicit clibanus, in quo coquitur panis animarum, qualiter hoc fit, declarat Apostolus, cui Deus ostendit clarè cū adhuc viueret, di. Si quis superædificat super fundamentū hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulā, vniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & vniuscuiusq; opus quale sit ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod superædificauit, mercedē accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentū patietur, ipse autē saluus erit, sic tamē quasi per ignē. 1. Co. 3. No. si quis superædificat supra fundamentū hoc, s. fidei sine errore, dubio, & falsa opinione, aurū, s. charitatis, & argētū credulitatis, & lapides pretiosos, s. virtutum & meritorium, ligna, fœnū, & stipulam, s. peccatorum venialium, detrimentum patietur, s. in purgatorio, ipse tamen saluus erit, sic tamen quasi per ignem. In dicta auctoritate Apostolus innuit quòd in purgatorio sunt tres partes, & in vna fit ignis de lignis, in alia de fœno, & in alia de paleis. Et ignis de lignis plus durat quàm de herba siue fœno, & plus de fœno quàm de palea. Ita in purgatorio aliqui stant diu, aliqui nō tantùm, aliqui modicum. Primi comparantur lignis. Secundi fœno. Tertij paleis, De his tribus conditionibus habebo modò loqui.

Primò ligna sunt imperfectiones pœnitentiales,
Secundò fœnum sunt commissiones veniales.
Tertiò paleæ sunt omissiones cærimoniales.

Et de qualibet dicit the. Hodie est, & cras &c. Dico primò, quòd ligna sunt personę quę vadūt ex hoc mūdo cū imperfectione pœnitētiali, quia licèt fecerint pœnitētiā de peccatis, quia aliter irent ad infernū, nō tamen tātum quātum requirūt peccata, quia doctrina est canonistarū, quòd pro quolibet peccato mortali homo tenetur 7. annis pœnitere in hoc mūdo, aliter restat cōplenda pœnitentia in purgatorio. Si autē dicatur, Et nunquid pœnitentię sunt arbitrarię? Dico quòd in pœnitentia sunt duo, s. qualitas, quòd sit talis vel talis, & hoc est arbitrarium.

Loc' scripturæ diuinæ, ex quo probatur esse purgatorium.

Quantitas pœnitentiæ sunt in cōfessorū arbitrio quātum ad qualitatem, nō sunt tamē quātum ad quantitatem.

Quæ ratione ecclesia taxauerit septem annos cuius mortali peccato

rium. Secundũ quantitas tẽporis est, & hoc nõ est arbitrariũ secun-
dum canones, quia iã quãtitas temporis est taxata & limitata, s. sep-
tẽ annorũ. Verbi gr. Si quis furatus fuit, peccauit mortaliter, & suf-
ficit ad damnationẽ, sed nõ est de maioribus, pro isto oportet facere
septem annis pœnitentiã. Et licèt cõfessor nõ dicat, iam limitata est
in iure. Sed qualitas est in arbitrio confessoris, s. ꝙ ieiunet semel in
hebdomada, vel in mẽse. Si verò peccatum mortale sit maius, vt ho-
micidium, vel periurium &c. qualitas pœnitẽtiæ erit maior. Sed quã-
titas tẽporis erit septẽ annorũ. Ratio, quia in quolibet peccato mor-
tali homo facit iniuriã cõtra septẽ dona spiritussancti, propter hoc
sancti Patres scientes Dei voluntatẽ, in iure ordinauerunt 7. annos
de pœnitentia. Not. tamẽ secundũ S. Tho. quòd rationabiliter cõ-
fessores iniungũt quandoq; minorẽ pœnitentiã. De hoc vide doct.
in 4. & sic videtur esse arbitrariè vtroq; modo &c. De dictis aucto-
ritas allegoricè, & sunt verba Dei patris ad filium, Si emeris seruum
Hebræũ, sex annis seruiet tibi, & in septimo egredietur liber gratis,
Exo. 21. Nota, Si emeris seruum Hebræum &c. Not. emitur in cõ-
fessione, vnde emptor est cõfessor, qui tractat cũ Christo, qui pretio
sui sanguinis emit nos. Sex annis seruiet tibi, & in septimo, s. com-
pleto, egredietur liber. Modò fiat talis deductio. Quotiescunque re-
curristi ad diuinos, sortilegos, siue coniuratores, numera, pro quali-
bet vice pœnitere debes septem annis, eo quòd cõtra præceptũ Dei
iuisti, & mortaliter peccasti. Item quoties iurasti in vanum, vel falsè
renegãdo, siue blasphemando, licèt confessus fueris, cõputa septem
annos de pœnitentia pro quolibet. Item quoties fregisti festa, de
quolibet opere seruili. Item nõ audiendo missam, numera pro qua-
libet vice septem annos. Item quoties despexisti parentes, corde vel
opere, numera pro qualibet vice septẽ annos. Item quotiescunq; cõ-
sensisti in aliquod opus mortale, numera &c. Itẽ quoties fecisti luxu-
riam, numera pro qualibet vice septẽ annos. Itẽ pro quolibet furto.
Item pro qualibet diffamatione, numera septẽ annos de pœnitentia.
Fortè est aliquis, qui ex suis peccatis obligatur in centũ mille anno-
rũ de pœnitentia. O diceres tu, Si confessor nõ dedit &c. Verum est,
sed iam est taxata. Si dicatur, Ego nõ viuam tãtum. Verum est. Ideo
cõplebitur in purgatorio. O dices, Si purgatorium nõ durabit tan-
tũ. Solutio. Propter hoc cõgregabit Deus pœnã 100. vel mille an-
norum totã in vna die. O quis poterit sustinere? Sed ecce remedia,
quia si vltra pœnitentiã confessoris vis addere, diminuitur tẽpus in
purgatorio. Propter hoc dicit discretus cõfessor in confessione, Pas-
sio Domini nostri Iesu Christi &c. & quidquid boni feceris &c. Itẽ
si vultis orare, ieiunare, vel portare cilicium &c. Ista opera possunt
fieri ita deuotè, quòd remitteretur vobis mensis, vel annus, vel plus,
& tanta poterit esse contritio, quòd totum dimitteretur, dicente

Psal.

Christo. Serue nequam omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. Mat. 18. Item audiẽdo missas, sermones, dando eleemosynas, lucrando indulgẽtias. Sic paulatim homo Deo obligatur, Ecce quare dicit Apostolus, Si quis superædificat supra fundamentum hoc lignũ .i. imperfectiones pœnitẽtiales. Velitis ergo congregare & facere opera pœnitẽtialia. Et sic euadetis de illo igne, & pœna purgatorij, quę est ita dura & aspera. Magna fuit pœna. B. Laurẽtij in craticula, & etiã B. Bartho. sed nihil fuerunt respectu pœnę purgatorij, intantũ ꝙ momẽtũ videtur mille anni, & clamẽt animę dicentes, Heu mihi quia incolatus meus prolonga, &c. Ideo velitis iuuare animas parentum & amicorum, quia cõtinuè petunt di. Domine pone in corde hæredis mei filij, vel manumissoris, vt compleant testamenta. Modò notate hic quod peccatum est illorum, qui nõ cõplent testamenta, & occupant bona eorũ, qui eis cõmiserunt animam, & ipsi nõ curant. Ideo quia animæ nõ sentiunt adiutoriũ, cõquerũtur Deo di. Iustitia fiat illos cõtra traditores in mundo, scilicet filios, hęredes, manumissores &c. Et creditis ꝙ Deus sit surdus, ꝙ nõ audiat? & cęcus ꝙ nõ videat, scilicet istas crudelitates? Ideo dicit Christus, Nunquid Deus nõ faciet vindictã electorum suorum, clamantium ad se die ac nocte, & patientiã habebit in illis? Dico vobis ꝙ citò faciet vindictam Lu. 18. Quia si videres patrem in igne quem posses iuuare, & non curares, quæ crudelitas esset? maior est ista. Ideo dicit scriptura 2. Macha. 12. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluãtur. Dico secũdò quod fœnum seu herba dicuntur personæ, quę transeunt cum peccatis venialibus. Nota hic differentiam inter peccatum veniale & mortale. Peccatum mortale est quodlibet opus ꝙ fit cõtra præceptũ Dei. Venialia peccata sunt excessus vitæ, qui tamen nõ sunt contra præceptũ Dei. Verbi gratia. Si vos comeditis nimis excessiuè, vel quia frangitis ieiunium ecclesię seu voti, mortaliter peccatis, si cum tali peccato decedetis, ad infernum ibitis. Sed comeditis modicũ plus ex bonitate panis, vel bibitis plus, nõ tamen inebriamini, quia tunc esset mortale, quia sicut scindere manum vel pedem proximo est peccatũ mortale, maius est scindere caput animæ. s. intellectum, inebriando se, & efficitur peior quã bestia, quæ onerata scit transire per viam arctã, & ebrius nescit incedere per viam latam. Secùs si ex bonitate vini bibit bis vel ter, veniale forte erit. No. de fratre prędicatore, bibẽte de sero vnã taceã vini sine aqua, vt posset dormire, & surgere ad matutinas, & post mortem apparuit petens adiutorium. Idem de mulieribus, quæ ornantur, aliquæ peccant mortaliter, aliquæ solùm venialiter. Venialiter peccant illæ, quæ solùm vt placeant viris, & ne despiciantur ab eis, ornant se aliquantulum, sed illæ peccant mortaliter nonnunquam, quæ ornant se excessiuè, ostendentes mamillas homi-

Quid inter veniale & mortale peccatũ intersit

nibus &c. Iam videtur, quòd vultis eas vendere. Item si mulier in ve-
stitu facit excessum sed non contra Deum, & præceptũ Dei, quia de
suis redditibus, vel patrimonio, vel de suo officio, veniale est. Sed
quãdo de vsura, rapina, vel furto, vel de falsis aduocatibus viri, mu-
lier vult habere vestes, tales ad infernum vadunt, quia faciunt etiam
damnari viros, quia vt prouideant vanitati vxoris, habẽt facere vsu-
ram rapinam &c. quia sunt aliquæ quę non permittunt viuere viros
pacificè, nisi earum vanitati satisfaciant. Item multum ridere venia-
le, sed quando rident in blasphemis, vel truffis, de Deo & de San-
ctis, tunc est mortale. Item in locutione, tanta difficultas esset facien-
da quanta ad aperiendum bursam solutioni, quia semper disputat.
Idem deberet esse de verbo, quare loquar. No. dicit Amb. in lib. de
paradiso. Peccatum est transgressio diuinæ legis, & cælestium ino-
bedientia mandatorum. Alij autem excessus vitæ sunt commissio-
nes veniales. Ideo di. apostolus, Si quis superædificat supra funda-
mentum hoc fœnum, detrimentum patietur &c. Ecce secunda pars
purgatorij in quo comburitur fœnum. Dico tertiò, quod paleæ sunt
personæ quæ transeunt omissione cerimoniarum, quia sicut palea ci-
tò comburitur, sic tales modicum stant in purgatorio, quia per men-
sem, vel hebdomadam, per diem vel horam, vel transeunt subitò vt
sagitta ex omissionibus cerimoniarum, quę sunt quando homo fa-
cit aliqua bona opera, sed non ita deuotè, vt fieri debent. Verbi gra-
tia. Quilibet nostrum tenetur confiteri in quadragesima, & vos ve-
nitis ad confessionem impræmeditati, & dicitis confessori, interro-
getis me, quia non recordor de aliquo peccato. Sed si confessor es-
set astutus, vt peteret de vicino &c. vos diceretis de illo non solùm
mortalia peccata, sed etiam venialia, sed de vestris non recordamini.
Ideo quando homo debet ire ad confessionem, primò debet præme-
ditari quomodo peccauit, corde cogitando, ore loquendo, oculis as-
piciendo, auribus audiendo &c. & vos venitis ad confessionem si-
cut ad forum. Aliqui confitentur negligenter, quia in principio qua-
dragesimæ esset confitendum, & ipsi expectãt vltimam diem. Sed ex
quo confitentur, non est mortale, sed si non confiterentur esset mor-
tale. Item communicare debemus in pascha, quod qui non facit, pec-
cat mortaliter, sed qui non bene se præparant, aliquando venialiter
peccant. Item presbyteri si non dicunt officium, mortale est, si autem
dicunt, sed non cum illis cerimonijs, vt tenentur, vel non bene se sig-
nando, vel non profundè se inclinando, venialiter peccare possunt.
Item si non impletis pœnitentiã iniunctam à confessore, mortaliter
peccatis. Propter hoc confessores debent dare pœnitentias tales,
& taliter, vt recordentur & impleantur: si autem seruant pœniten-
tiam sed negligenter & indeuotè, nonnunquam venialiter delin-
quunt, & sic de alijs negligentijs. Nota miraculũ de beato Aug. cui
appa-

apparuit dęmõ, cũ esset in studio, qui portabat quendã magnũ librũ in quo scribebat peccata & negligẽtias hominũ per a, b, c. & interrogatus an esset ibi aliquid de eo. Respõdit quod sic. Et Aug. O proditor de peccatis ante baptismũ factis ego non curo, quia illa remissa sunt post baptismũ, non habeo conscientiam de aliquo. Et adiuratus dęmon, ostendit sibi librum, in quo legit Augu. Tali die talis anni Aug. dimisit completorium, &c. O dixit dæmõ, Decepisti me, quia expectabã quod ex ista negligẽtia transires purgatorium. Ideo auisetis vos, & sitis diligentes, quia aliàs ille totum scribit. Ideo dicit Christus, Cũ accepero tẽp⁹. s. per mortẽ, ego iustitias iudicabo. i. opera iusta. Psal. 74. sed negligẽter facta, Ideo faciatis ea cũ diligẽtia, & feruore spiritus. Ecce quare dicit apost. Si quis superædificauerit supra fundamentum hoc stipulam, quæ significat tertiã partẽ purgatorij, in qua cõburentur omissiones cerimoniales. Ecce quare dicit the. Hodie est, & cras in clibanum mittitur. Deo gratias.

De eadem Dominica XV. Sermo III.

On potestis Deo seruire, & Mammonæ. Matthæi. 6. originaliter, & in euangelio currentis dominicæ recitatiuè scribitur verbum istud. Pro impetranda, &c. Sed salutetur virgo Maria, &c. Istud verbum est domini saluatoris nostri Iesu Christi, dicẽtis omnibus nobis. Non potestis Deo seruire, &c. Nota quod Mãmona in scriptura sancta significat diuitias temporales, vult ergo dicere dominus, Non est possibile, quód simul seruiatis Deo, & diuitijs temporalibus. Pro declaratione huius verbi sciendum, quòd differentia est inter seruire temporalibus diuitijs, & dominari. Nam sicut homo dicitur dominus, qui habet seruos, & vnum mittit ad vineam, alium ad campum, &c. facit eos laborare & seruire, vt lucrentur: sic ille est dominus diuitiarum qui non permittit diuitias quiescere in taxia, sed facit laborare & seruire eas, & partem mittit in Barbariam, pro redimendis captiuis. Item ad construendum hospitalia, ecclesias, subuenit pauperibus, &c. ille est dominus diuitiarum, qui in operibus misericordiæ facit eas laborare, & seruire, & hoc est bonũ & sanctum, & concordat cum ordinatione diuina, quia quando Deus ab initio creauit hominem & mulierem, dedit eis dominium super omnem creaturam di. Dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus, quę mouẽtur super terrã. Gen. 1. Aurũ enim & argẽtũ sunt res tẽporales, ergo bonũ est dominari eis. Et isto modo sancti patriarchæ lucrati sunt paradisum per opera misericordię de pecunijs, &c. Sed seruire diuitijs est contra naturam, scripturã & cõtra deũ & bonã rationẽ, quia dñs debet quiescere, & seruus laborare, & seruire. Oppositum facit qui seruit pecunijs, quia ipse laborat de die & de nocte, per terram & mare, cum periculis, & pecunię

quiescunt in taxia siue in domo, vt domini. Hoc dico quòd est contra naturam, scrip. &c. q; homo quem Deus fecit dominum, ipse facit se seruũ, & hoc est malũ & peccatũ. Propter hoc dicit Christus. Nõ potestis Deo seruire, &c. Licèt simul possitis seruire Deo, & dominari diuitijs, nõ tamẽ simul potestis seruire Deo & diuitijs. Patet the. Ego quęsiui in scriptura, & inueni quod diuitiæ habet quatuor conditiones malas, propter quod homo nõ potest seruire Deo, &c.

Primò diuitiæ huius mundi sunt maculosæ turpiter,
Secundò sunt deceptiuæ fallaciter,
Tertiò sunt otiosæ inaniter,
Quartò sunt periculosæ finaliter.

Ideo cauendum est ne seruiamus eis. Ideo dicit Christus, Non potestis, &c. Dico primò quòd diuitiæ temporales huius mundi sunt maculosę turpiter, quia à capite vsq; ad pedes intus & extra, maculãt hominẽ qui eis seruit. Primò maculatur in intellectu, quo deberet cogitare de suo creatore, de anima, de alio mundo, sed qui seruit pecunijs, si orat, statim cogitat de negocijs, de mercationibus de ferijs, &c. Itẽ maculatur in volũtate, quę debet inflãmari, & desiderare, quãdo erit in gloria, &c. exire carcerẽ huius mũdi, sed diuitiæ auferunt desiderium paradisi. Dicunt enim nonnulli, quandoque diuites, Domine libenter facerem pactum vobiscum, quod non curetis de me, & ego non curabo de vobis. O verbũ infidele. Itẽ maculatur in memoria, quia deberet cogitare quãtũ Deus fecit pro nobis. Voluit enim nasci, pati in ligno crucis, & mori, ne aliquis sibi credens & obediens, &c. damnaretur. Sed diuitiæ faciunt memorari de mercationibus, castris, &c. Maculant os per mendacia, & falsa iuramenta. Item maculant aures, quia plus placet diuiti seruienti diuitijs, audire de mercationibus,, quàm verba Dei, sermones &c. In manibus & pedibus, & in toto corpore, quia plus laborat in pecunijs cõgregãdis, & in pœnitẽtia &c. Ecce quomodo maculãt totũ hominẽ. & hoc prouenit ex propinquitate rerũ immundarum, per quas maculantur etiam res mundæ si tela ligni albi approximetur tincturę, maculatur. De hoc vide sanct. Thomã, prima secundæ, in materia de macula peccati. Ideo dicit scriptura, Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Ecclesi. 13. In cuius signum manifestũ August. quærit in libro de trinitate, de multis, quæ ad oculum videntur, de quibus non potest ratio sufficiens assignari, vt de auro tam mundo, & argento tam claro & albo, quod faciunt lineas nigras, & maculãt manus computantium, &c. De hoc ratio sufficiens non potest assignari, vt dicit August. nisi quia Deus dat signum quòd sunt sicut maculę animarum. Ideo dicit scriptura. Argentum eorum foris proijcietur, & aurũ eorũ in sterquiliniũ erit. Ezec. 7. Not. sterquiliniũ congestũ in domo corrũpit & facit domũ fœtidã, sed in campo sicco dispersum facit

facit ipſum fructificare. Ita de moneta in taxia cõgeſta,ſed ſi in terra
ſicca diſpargatur,ipſam faciet fructificare in vitã æternam. Ecce qua
re dicit, Argẽtum eorũ foris,&c. Ex iſta ratione deberent multũ ca
uere religioſi, clerici, ne macularentur in manibus cõgregãdo pecu
nias,quia habẽt tractare corpus Chriſti. Ideo Apoſt. Omnia ſcili-
cet,quæ ſunt tẽporalia & mũdana,arbitror vt ſtercora,vt Chriſtũ lu
crifaciam. Phil. 3. Dico ſecundò ꝙ diuitię,&c. tres magnas deceptio
nes faciunt. Prima,nã magna deceptio eſt recipere apparẽtiã pro exi
ſtentia. Sicut,verbi gratia,eſſet deceptio, recipere ſomniũ pro veri-
tate,vt ſi famelicus ſomniaret ꝙ comediſſet ſplendidè, & reciperet
per veritatẽ, deceptus eſſet, cũ nihil haberet in ſtomacho de illis in
ſomnio viſis,&c. Iſto modo diuitię huius mundi decipiunt,quia illi
qui credũt ſe eſſe diuites, ſomniant, vt ſi ruſticus ſomniaret ꝙ eſſet
rex,& mulier ꝙ eſſet regina,ſed quãdo excitatur,inuenit ſe ſuper pa
leas,&c. Idem de clerico paupere ſomniãte ꝙ eſſet papa,ſed quando
excitatur,inuenit ſe ſolũ,ita ꝙ ſomnia nõ ſunt niſi apparẽtia, & quia
ea recipit pro exiſtentia decipitur. Ita de diuite dicẽte, Ego habebo
tot milia florenorũ,& tot redditus,poſſeſsiones,&c. ſed quãdo ex-
citatur in morte inuenit ſe vacuũ,ſicut qui excitatur à ſomno, quia
vita pręſens nõ eſt niſi ſomniũ,& quando homo excitatur per mor
tẽ,inuenit ſe deceptũ. Modò pauper ſomniat ꝙ ſit vel eſt papa,totũ
eſt ſomniũ. Patet quomodo pecunię & honores ſunt deceptiui,quia
apparentia faciunt recipere pro exiſtentia. Auctoritas. Dormierunt
ſomnium ſuum,& nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in mani
bus ſuis. Pſalm. 75. Qui ſunt in alio mundo, cognoſcunt ꝙ iſta vi-
ta non eſt niſi ſomnium. Secundus modus decipiendi eſt recipere
imaginem pro re, ſicut ſi alicui homini habenti vxorem dilectam
depingeretur imago vxoris,& reciperet imaginem pro vxore mor-
tua vel abſente. Idem de imagine filij,&c. bene eſſet deceptus. Talẽ
deceptionem faciunt diuitiæ huius mundi. Nã verę diuitiæ ſunt in
cælo,diuitiæ verò huius mũdi ſolùm ſunt imagines,&c. de iſtis dia
bolus decipit gentes,quemadmodũ tygris decipitur. Dicũt natura
les quòd tygris eſt ſerpẽs velociſsimi curſus, & currit plus quã ve-
lox equus,& filij ſui ſunt boni pro tyriaca,& ab ea dicitur tyriaca.
Et dicitur quòd qui vult habere filios, facit iſtam cautelam, habet
tria magna ſpecula rotunda,& obſeruatis prius filijs eius, quãdo ti
gris eſt abſens,recipit filios,& fugit in aliquo bono equo, & quan
do tigris venit & non inuenit filios,naturaliter ſentit per quã viam
vadit homo,& inſequitur eum. Tunc homo ſciens eam venientem
proijcit vnum de ſpeculis,& ipſa videns in ſpeculo imaginẽ ſuã,cre
dit ibi filios eſſe dans eis vbera,& poſtquam cognoſcit ſe deceptã,
iterum inſequitur fugientem, & ille iterum proijcit ſecundum, &
ita de tertiò,& tandem eſt ille in tuto. Iſto modo diabolus decipit

Cur à tygre tyriaca dicatur.

nos,impediēs ne poſſumus attingere ad filios noſtros. Nā certū eſt
ꝙ filij qui moriūtur in ſtatu innocentiæ,rectè euolant ad paradiſum
& nos debemus currere vt perueniamus ad paradiſum, ſed diabo-
lus decipit nos cū tribus ſpeculis. Primū ſpeculū eſt diuitiarū, quia
verè diuitię ſunt in cælo,ſed iſtæ diuitiæ huius mundi ſunt inſtabi-
les,& totæ volubiles vt tigris. Secundum eſt honorum prælatio-
num officiorū,habere regimē.quæ nō ſunt niſi imagines, quia veri
honores & vera officia in paradiſo ſunt,&tu recipis imaginem pro
re. Tertium eſt delectationum huius mundi,quæ etiam ſunt imagi-
nes,quia verè delectationes ſunt in cęlo, & iſta ſpecula retinēt nos,
ne ad paradiſum perueniamus. Ecce quomodo diuitię ſunt decepti
uę. Tertius modus decipiendi eſt recipere vmbram pro veritate. Re
citetur parabola de quodam cane portāte fruſtum carnis in ore,qui
cū natando tranſiret flumen,vidit vmbram carnis,quā volens reci-
pere, aperuit os, & perdidit verā portionē carnis. Idem de diuitijs
quas non multum diligatis,quia non ſunt niſi vmbra,quia quando
moritur diues,nihil de eis ſecum portat. Modò non cognoſcitur ꝙ
ſunt ſicut vmbra,ſed illi de inferno cognoſcunt,qui habent tantam
indigentiam quòd guttam aquæ nō poſſunt habere,vt patet de di-
uite epulone,&c. Vnde dicunt damnati,Quid nobis profuit ſuper-
bia,aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? tranſierūt omnia
illa tanquam vmbra. Sapien. 5. Ideo ſi habetis pecunias, ſitis dñi,
& non ſerui,quia iam videtis quomodo ſunt deceptiuæ, &c. Dico
tertiò quòd diuitiæ ſunt ocioſæ inaniter, quia nullum fructum fa-
ciunt. Verę diuitiæ duos faciunt fructus,ſcilicet ſatiāt, & faciūt nul
lo indigere Ideo in paradiſo,vbi ſunt veræ diuitiæ,ita beati ſunt ſa-
tiati quòd nihil amplius appetunt,vident enim beatiſsimā Trinita-
tem,virginem Mariam,&c. Ideo Dauid. Satiabor cùm apparuerit
gloria tua,qui tamen erat rex glorioſus & ditiſsimus, qui in morte
ſua dimiſit filio ſuo Salomoni quàm maximas diuitias,qui tum di-
cebat,Satiabor cum apparuerit &c. quia diuitiæ huius mundi non
ſatiant cor,immo faciunt plus appetere. Ratio,quia fames diuitia-
rum eſt in corde, quo non intrat pecunia, ſed replent vel ſatiant
burſam vel taxiam, quo intrant. Sicut de eſurienti vidente menſam
ornatā cibis,& non poteſt comedere, non ſolùm non ſatiatur, imò
eſuries augetur,& appetitus. Item dicendū eſt de auaro, & ſi poſſet
comedere vel bibere aurum,ſatiatur,ſed quia non poteſt,ſatiatur be
ne burſa,& non cor. Dicit clericus, O ſi haberem beneficiū compe-
tens,eſſem contentus,ſed quando habet,ſtatim vult maiora,&c. Idē
de laicis dicentibus, O ſi ego haberem tot redditus,&c. talem poſ-
ſeſsionem,eſſem contentus. Ideo dicit ſcriptura, Auarus nō imple-
bitur pecunia,& qui amat diuitias,fructum,ſcilicet ſatiandi nō ca-
piet ex eis. Eccle. 5. Secundò diuitiæ huius mundi nō auferunt indi
gentiam,

gentiam, immo augmentant. Nam si habetis campum, indigetis bestijs ad arandum, & aratro, & stabulo &c. Ecce quot indigentiæ. Itē si habetis barchā, vel nauē, dicatur quibus indigetis. Itē si habetis vineam, & equum, & similia, indigetis multis. Ideo Apocalypsis tertio capite. Dicis quòd diues sum, & locupletatus, & nullius egeo, & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper. Item Prouerbiorum 13. cap. Est quasi diues, cùm nihil habeat, & est quasi pauper, cùm in multis diuitijs sit. Dico quartò quòd sunt periculosæ finaliter, scilicet animæ & corpori. Animæ multum periculosæ sunt, quod patet ex multorum diuitum damnatione. O quot religiosi, quot clerici, quot laici ex eis damnantur, & propter eas, quot religiosi, qui contra votum paupertatis propter diuitias agunt, quot clerici per symoniam beneficia propter auaritiam cōsequuntur. Itē quot per vsuras ditantur. Item faciunt se negotiatores habentes possessiones &c. cùm tamen deberent habere cor liberum ad cogitandum ea quę dicūt, & legūt. ea quæ legimus debemus cogitare. contra quos dicit Apostolus, Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit. 2. ad Timo. 2. Et proh dolor nonnulli clerici & religiosi propter auaritiam damnantur. Idem de vobis laicis. quot mendacia: & quot falsa iuramenta fiunt pro diuitijs? Dicatur contra illos, qui faciunt alios iurare, cum miraculo quod recitat Augusti. de illo homine bonę vitę, qui fuit cōdemnatus in dei iudicio, quia fecit iurare vnum pro debito in curia. Cui dixit deus, quòd melius esset perdere bona quàm animam illius. Quod multum debent attendere officiales, ne faciant iurare falsa iuramēta, quia nō solum damnatur periurans, sed etiam qui iniustè facit alium iurare, nō inuoluatis animas cū rebus temporalibus. Propter ista pericula dicit Christus. Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum. Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quā diuitem in regnum cælorum intrare. Matthæi. 19. Item sunt periculosæ corpori vel carni. Nónne quandoque audiuistis quòd duo amici vel socij pro moneta contenderunt? Item socius interfecit socium, seruus dominum, vt patet de quodam episcopo de Tharentasia diuite, interfecto à suo scutifero pro sua moneta &c. Ideo dicit scriptura, Est & alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole, diuitiæ conseruatæ in malum domini sui, Ecclesi. 5. Ideo si habetis diuitias de bono iusto, laborent & seruiant in operibus misericordiæ. Si de iniustis bonis, seruiant illi restituendo cuius sunt &c. Non faciatis iniustitias, vel vsuram, rapinam &c. vt filijs dimittatis magnas diuitias, Detis eis bonum instrumentum, quia de alijs Deus prouidebit eis. Nam ipse parauit dotem pro filij maritandis &c. Recordemini de verbo Christi, Non potestis deo seruire & Mammonæ &c. Deo gratias.

De eadem Dominica X V. *Sermo IIII.*

Ratres si spiritu viuimus. Habetur verbũ istud originaliter. ad Gal. 5. & recitatiuè in epistola currentis dominicæ. In isto sermone ego intendo declarare quot modi sunt bonæ vitæ, & spiritualis, ad seruiendũ Deo in mundo, ad habendũ gloriã æternã in alio. Sed primò salutetur virgo Maria. Hoc verbũ indiget declaratione, & breuiter veniendo ad materiam prædicandum, sciendum ꝙ omnis vita & opus hominũ tota est & venit per substãtiã spiritualem, ita ꝙ nec vita hominis nec opus, potest durare sine substantia spirituali, verbi gratia: Vita corporis, & etiã opus eius, nõ potest esse sine substantia spirituali, s. anima rationali, quia separata à corpore anima, iam videtis quid est corpus, nisi trũcus putridus, nullũ habens sentimentũ, quia in oculis nõ remanet visus, nec in auribus auditus &c. Patet ergo ꝙ vita & operatio corporis tota est ab anima rationali, quia quãdiu anima est in corpore, corpꝰ habet visum in oculis, auditũ in auribus, & sic de alijs sentimẽtis: ergo tota vita & operatio corporis est à superbia spirituali, s. ab ipsa anima. De hoc, licèt sit verũ, tamẽ aut. Christi ei personis carnalibus, quæ appretiabãtur sede corporis pulchritudine, fortitudine, & gratiositate, Spiritus est qui viuificat, caro nõ prodest quicquã. Io. 6. quasi dicat, Vnde habetis pulchritudinẽ, fortitudinẽ, & gratiositatẽ, nisi ab anima: caro autẽ nõ prodest quicquã. Patet ergo, &c. Modò videamus de vita & operatione ipsius animæ, hoc est subtilius. Nam anima licèt det vitã corpori, tamẽ ipsa de se non habet vitam, nec operationem, sed ab alia substãtia spirituali maiori, s. à spiritu sancto. Quãdiu anima habet spiritũ sanctũ secum, habet vitã & sentimentũ, quia spiritussanctus dat sibi visum cõtẽplationis auditũ clarũ prædicationi, olfactũ deuotionis, virtutũ, & sanctitatũ, personarũ sanctarũ, in ore verbum confessionis, & orationis, gressus sanctitatis & sentimẽtũ bonæ cõsciẽtiæ, & durationis in bona vita. Si autẽ anima ex defectu suo, vel diaboli tẽtatione, vel mũdi occasione, vel carnis inclinatione, perdit substãtiã spiritualẽ, s. spiritũ sanctũ, ita iacet mortua in corpore, vt corpus mortuum in sepulchro. Patet ergo ꝙ tota vita, & operatio animæ est à substãtia spirituali, s. à spiritu sancto. Auto. Dauid Psal. 103. Auferes spiritũ eorũ, & deficient, & in puluerẽ suũ reuertẽtur. Nota auferes, quia s. peccauerũt tibi. Ideo auferes ab eis spiritũ sanctũ. Sicut in mundo extrahitur bonus liquor de vase inepto, deinde orat di. Emitte spiritũ tuũ, & creabuntur, & renouabis faciem terræ, quia anima mortua fit viua inimica, fit amica aliena familiaris, sterilis, fecũda. Patet ergo doctrina, ꝙ omnis vita & operatio, tam corporis quàm animæ, est à substãtia spirituali. Ideo bene dicit thema. Fratres spiritu viuimus. Patet thema. Et ego sum in materia prædicanda. Modò videamus quot

quot sunt vitæ spirituales, ad seruiendũ deo in hoc mundo, & ad habendum vitam æternam in alio. Et inueni quod sunt tres.

Prima est vita actiua, & ista est laboriosa.

Secunda est vita contemplatiua, & ista est deliciosa.

Tertia est vita prælatiua, & ista est periculosa.

Et quælibet istarum est à substantia spirituali à spiritusancto, ergo fratres spiritu viuimus. Dico primò quòd prima vita spiritualis est actiua, & ista est laboriosa, sicut quando creatura se dat laboribus corporalibus, vel spiritualibus, ad vtilitatẽ proximi. Et dicitur laboriosa propter grauitatem corporis opera facientis. Ideo Apostolus, qui laborabat multum legendo, studendo, ambulando, & prædicando pro vtilitate proximi, dicebat, Viuere in carne hîc mihi fructus operis est, scilicet ratione meriti infra. Et hoc cõfidẽs scio, quia manebo & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrũ, & ad gaudiũ fidei. Phil. 1. Ista est vita actiua, qua quis occupatur in operibus misericordiæ, ad vtilitatem proximi, quæ corpore exercentur. Verbi gratia. Primum opus misericordiæ est dare panẽ esurientibus. Istud est primũ opus vitæ actiuæ. Et opus misericordiæ nõ solũ facit, qui dat panẽ, sed etiã qui præparat cibum, farinam, vel bladũ, &c. omnia ista sunt opera corporalia vitæ actiuæ. Etiam qui dat animæ esurienti cibũ spiritualem, scilicet ignoranti ostẽdit Pater noster, Aue Ma. Credo, & modũ signandi se, & sic de alijs. Tales complent primũ opus vitæ actiuæ. Istis dicet Christus in die iudicij, sedẽs in cathedra iudiciali, Venite benedicti patris mei, &c. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Matt. 25. & respondebunt iusti di. Domine, quãdo vidimus te esurientẽ, & pauimus te? nunquàm te vidimus in mũdo. Et Christus respõdens dicet illis, Amen dico vobis, quicquid fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis. Ideo venite, & dabo vobis panem gloriæ. Secundum opus vitæ actiuæ est dare potũ sitibundo, & nõ solùm ille qui dat vinum vel aquã, & qui accommodat vas, cãtharum, vel aliud, sed etiam ille qui ministrat, facit secundũ opus vitæ actiuæ. Item ille qui ex suis monitionibus & verbis inducit peccatorem ad lachrymas cõpũctionis, quę sunt potus animæ. Talibus dicet Christus, Venite benedicti, &c. & dabo vobis potũ in fonte vitæ æternæ, sitiui enim, & dedistis mihi potum, &c. Matt. 25. Tertiũ opus est recipere peregrinum in domo vestra, dando sibi lectũ, pellicium, &c. Idem de illo, qui recolligit spiritum, vel animã vagabundam, totam in negotijs mundi occupatam, quæ recolligitur quãdo inducit talem personam, vt vadat ad missam in domo dei, & ad cõfitendum, & communicandũ. Istud opus est maius, talibus dicet Christus, Venite benedicti, &c. scilicet in domum meam pulcherrimam. Domine, & quare. Et Christus respõdet, Hospes eram, & collegistis me. Quartum opus est vestire nudum, non solùm ille qui dat tunicã

vel pannũ, sed etiã ille qui cõsulit vel leuat amore Dei sine pecunia, cõplet opus hoc. Itẽ qui vestit animã nudam, & hoc fit quãdo homo docet virtutes proximũ. Nã vestes animę sunt virtutes. Philosophus vocat virtutes habit⁹. Istis dicit Christ⁹, venite &c. & induã vos vestibus glorię quę sunt clariores sole, quia nudus erã, & cooperuistis me &c. Quintũ opus est visitare infirmũ, nõ solũ qui visitat, sed etiã qui mittit sibi cibaria, vel alia, & qui seruit sibi patiẽter, vel qui ipsum prouocat ad patientiã. Itẽ etiã qui visitat animã infirmã, & qui licèt teneat bonã vitã, tẽtatur tamẽ de superbia, auaritia, vel luxuria. Et vos dicitis sibi, Vultis vos tantũ lucrũ, & tãta & tot opera bona, mortificare spiritualiter. Vnde si vultis vos viuere castè, caueatis de occasione, locutionibus, & cogitatiõib⁹, & viuetis castè. Itẽ si tẽtatur de inuidia, oret pro illo cui inuidet. Ista est purgatio inuidiæ. Idẽ de ira, vt recipiat vindictã, cui dicere debetis quod Christus & mater sua remiserunt &c. Talibus dicet Christ⁹, Venite &c. Sextũ opus est redimere captiuũ, quod implet nõ solũ ille qui trãsit in Barbariã, sed ille qui iuuat, dãdo pecunias &c. & etiã ille qui iuuat captũ. qui nõ potest soluere, vt sunt multi, qui iuuant vel pecunia, vel lingua. Puta, vt si est iurista, vel notarius, omnes tales cõplent opus istud. Idẽ de illis, qui redimunt animam de captiuitate diaboli cathenis peccatorũ ligatam, quæ redimitur prædicationibus, bonis monitionibus. Nam animæ quæ cõfitentur, & dimittunt peccata, redimuntur. Hac de causa venit Christus in Barbariam huius mundi, ad redimendum animas. Ideo dicitur redẽptor, quia pretio sui sanguinis eas redemit. Talibus dicetur à Christo, Venite &c. Septimum & vltimum opus vitæ actiuæ est sepelire mortuos. Istud opus cõplent non solùm qui faciunt foueã, & etiam qui portant funus, & qui associant, & cooperiunt, sed etiã clerici, qui amore Dei sine pecunia faciũt sepulturã, quia aliàs: Amẽ dico vobis, receperunt mercedẽ suam. Idem de sepultura animæ. Anima est mortua mũdo, quãdo nũ curat de mũdo, nec negocijs eius, nec de familiaribus, non visitat, nec visitatur, talis sepelienda est in sepultura Christi, scilicet in vulnere lateris, quia pro tali morte talis sepultura acquiritur. Talibus dicet Christus, Venite, & dabo vobis se ulturã in cælo. Ecce opera vitæ actiuæ, propter quod Christus dicet in iudicio, Venite benedi. &c. Dic. hic glosa. Petri Rauenatis, vel Petri Damiani, quòd Christus quãdo erit in cathedra iudicij, solum faciet mẽtionem de operibus misericordiæ actiuæ. Nõ dicet tunc Petro. Tu pro honore, & gloria, & amore mei fuisti suspensus in cruce &c. Ideo nec dicet Paulo, Tu fuisti decapitatus, nec Bartholomeo, Tu es excoriatus, nec Laurẽtio. Tu fuisti positus in craticula &c. Ideo volo tibi dare gloriã, sed solùm faciet mẽtionẽ de operibus misericordiæ di. Venite benedi. &c. In quo ostẽdit, quantũ sibi placent opera misericordiæ. Ecce quid est vita actiua laboriosa. Dico quod ista

est

est ſpiritualis. Si dicatur, & quō eſt ſpiritualis, cū eius opera ſint corporalia, quia dare cibū eſurięti opus eſt corporale, &c. Dico ꝙ quāuis vita actiua corpore exercetur, tamē ſpiritualis dicitur ꝓpter principiū, & mediū & finē, qui principiū vitę actiuæ ſpiritualis debet eſſe. Quare tu das cibū pauperi, nōne amore Dei? Si dicas ꝙ ſic, & ſic eſt in re, tūc principiū illi9 dationis eſt ſpūale. Sed ſi dicis, illa intētione, vt habeas familiaritatē cū illa muliere, & tandē tuā cū eadē explere valeas libidinē, nihil valet illa datio, quia malū habet principiū. Itē tūc habet mediū ſpirituale, quando opus bonum, bonū habens principium, continuatur ſpiritualiter, & bene, ſcilicet propter Dei honorem, aliàs nihil valet opus, ſcilicet dum bonum habens principium, malum habet mediū. Bonum enim ex integra cauſa eſt. Item vita actiua etiā dicitur ſpiritualis propter finem, qui finis debet eſſe vt habeatur gloria ſpiritualis, dicēdo, Audiui ꝙ ex iſtis operibus vos dabitis gloriā veſtrā. Ideo volo ea facere, vt mihi detis, &c. propter hoc prędicta vita actiua dicitur ſpiritualis. De hoc figura Eze. 1. Qui vidit quatuor rotas, quas præcedebat ſpiritus Dei, Dicit textus, Quocunque ibat ſpiritus, illuc eunte ſpiritu & rotæ pariter eleuabātur, ſequentes eū. Spiritus enim vitæ erat in rotis. Operationes vitæ actiuę ſunt rotę ꝓpter tēporis volubilitatē. ſ. hyemis, & veris, ęſtatis & autūni, in quib9 rotatur & voluitur tota vita noſtra. In his enim fiūt omnia opera miſericordiæ, quia in alio mundo non eſt mutatio tēporis, nec ſunt ibi rotę. i. operationes vitę. ſ. actiuę, nō oportet ibi dare cibū eſurięti, quia nullus eſurit, & ſic de alijs operibus miæ, ſed tantum in hac vita ſunt rotæ operationū miſericordiæ. Rotas iſtas vocat volubiles. Eze. 16. Et dicūtur ſpirituales, quia quocunq; ibat ſpūs. Ecce principiū. ſ. intētio ſpiritualis propter Deū, & nō propter aliud, illuc eunte ſpiritu & rotę pariter eleuabātur, ſequētes eū. Ecce medium. Spiritus enim vitę erat in rotis. Ecce finis. Ideo dicit the. Si ſpiritu viuimus. Secūda eſt vita cōtēplatiua, & iſta eſt delitioſa, & ſicut vita actiua cōſiſtit in opbus corporis, ita vita cōtēplatiua cōſiſtit in operibus animę. Ideo delectabiliter fiūt ꝓpter animę agilitatē. Itē vita cōtēplatiua ſequitur vitā actiuā, licèt de contēplatiua ſit melior. A ſimili patet de corpore hoīs, & anima hoīs, pri9 corpus formatur in vtero, & cōſequēter formato corpore deus creat animā, bonū eſt corpus, ſed melior eſt aīa. Ita de duabus vitis. Actiua vita eſt prima, & bona eſt. Sed melior eſt vita cōtēplatiua, quæ fit ꝑ animā ſicut anima eſt melior corpore, De hoc dicit apoſt. Nō prius ꝙ ſpirituale eſt, ſed ꝙ animale, deinde qđ ſpirituale eſt. 1. Cor. 15. q̄a vita actiua debet eſſe prior. Nam debes ſeruire in hoſpitali aliquo infirmis, & quādo ibi eris probatus in patiētia, diligētia, & humilitate, & ſpiritualitate, tūc poteris recipere vitā cōtemplatiuā, aliàs nōnunquam magnum periculum eſt. Item quanto plus humiliatur homo

in vita actiua, tanto efficitur perfectior in vita contemplatiua. Ideo dicit, Non prius quod spirituale, s. vita contemplatiua, sed quod animale, id est, vita actiua. Notate hic vnam pulchrã historiam ad propositum, quę scribitur Gen. 29. De isto sancto patriarcha Iacob, qui quęrebat sibi vxorem, quia nõdum erat cõsuetudo seruare virginitatẽ. Nam illa beata vxor Maria incœpit, &c. quęrebat eam de bona generatione, & venit ad domũ Labã consanguinei sui, qui habebat duas filias, maior vocabatur Lya, quę erat lippa oculis, & turpis, minor vocabatur Rachël, quę erat pulchrior, quã vidẽs Iacob dixit. O si possem habere istam in vxorẽ, quia sicut erat pulchrior corpore, sic etiã anima, quia erat multũ deuota. Iacob in illius domo habitãte, benedictio dei fuit in domo illa, quia quandiu aliqua bona persona in aliqua bona domo moratur, tandiu benedictio dei est ibi. Ideo dixit Labã ad Iacob, Experimẽto didici, quòd benedixit mihi deus propter te. Ideo vis manere mecum? Respõdit Iacob, Placet mihi vt seruiam tibi pro Rachël filia tua minore septem annis vt des mihi in vxorem. Respõdit Laban, Melius est vt tibi eam dem, quàm viro alteri. Mane apud me. Seruiuit igitur Iacob pro Rachël septẽ annis, & videbantur ipsi pauci dies præ amoris magnitudine. No. de magnis nuptijs factis, & tota die nuptiarum Rachël erat vt noua spõsa, sed in sero Labã posuit Lyã in lecto sine lumine, & abscõdit Rachël in alia camera, Quo cõperto Iacob in mane reputauit se valde deceptum, neque mirum. Qui dixit Laban, Quid est quod facere voluisti? Nõne pro Rachël seruiui tibi, quare Lyã supposuisti mihi? Respondit Laban, Non est in loco nostro consuetudo, vt iuniores ante tradamus ad nuptiaś. Ideo ista est vestra vxor. Sed si vis seruire alijs septem annis, dabo tibi Rachël, & placuit Iacob. Si dicatur, Et quomodo potuit habere duas sorores in vxores? Respondeo, quòd nõdum erat data lex Moysi prohibitiua illius, quia in lege naturæ solum filia prohibebatur patri, & mater filio. Genesi. . Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suę, &c. Mat. 19. Not. quomodo Iacob completis alijs septem annis duxit Rachël in vxorem, & amorem sequentis prætulit priori. Videns autẽ dominus quòd despiceret Lyam, aperuit vuluam eius sorore sterili permanente. Dicit hic Greg. & alij doctores, quòd istæ duæ sorores signant istas duas vitas. Lya lippa oculis signat vitã actiuam, in qua est multa lippitudo, scilicet displicentia, tristitia, impatientia, tædium, seruiendo infirmis, & sic de alijs, nec potest vitæ actiuæ intendens orare liberè. Sed ista lippitudo leuiter mundatur, tergendo oculos in confessione. Ideo dicit quòd lippa erat Lya, id est, vita actiua, tamen est fœcunda, quia generat multos filios, scilicet meritorium ex operibus vitæ actiuæ. Rachël decora signat vitam contemplatiuam, pulchram, sine lippitudine, quia sine tædio contemplatiua

Gradus coniugij in lege natura prohibiti.

De vita actiua & contemplatiua.

contemplatiua persona contemplatur opera creationis dicendo, O quale est posse Dei, quia magistri fabricando domũ vel arcam, indigent fundamẽto & materialibus, & sic de alijs, & Deus sine his ędificauit domũ huius mundi, & cęlos, &c. Ideo Rachaël interpretatur vidẽs principiũ, s. opera creationis cõtemplando. Item cõtemplatiua persona contemplatur opera gubernationis, & prouisionis, qualiter Deus prouidet omnibus creaturis &c. Item contẽplatur finem mundi, diem iudicij, opera redẽptionis, paradisum, infernũ, purgatoriũ. Item contemplatur orando, legendo, audiendo sermones, missas. Et ecce Rachaël. i. vita contẽplatiua, ista est melior. Nota quod melioritas meriti stat in maioritate charitatis Dei. Seraphini qui interpretãtur in charitate ardentes, sunt superiores in paradiso, sed nõ habẽt proles, i. tot merita accidentalia, sicut habet vita actiua. Quòd autem vita contemplatiua sit melior actiua, patet auctoritate Christi. Maria Magdalena elegit vitã cõtemplatiuam, & beata Martha vitam actiuam. Quare quando Christus veniebat ad domũ suã, licèt esset nobilis domina præcingebatur, & parabat &c. Magdalena sedẽs ad pedes Christi contemplando audiebat verba Christi. Et Martha dicit Christo, Domine nõ est tibi curę, ꝙ soror mea reliquit me solã ministrare? dic ergo illi vt me adiuuet. Et respondit illi Iesus, Martha Martha sollicita es, & turbaris erga plurima. Ecce lippitudinẽ. Maria optimã partẽ elegit, quæ nõ au. ab ea Lu. 10. Ecce sentẽtia Christi, quomodo vita contẽplatiua est melior. Sed primò oportet facere matrimonium cũ Lya, id est vita Christiana. Primò exercitare se in operibus misericordiæ, quæ sunt septẽ, significatæ per septem annos seruitutis Iacob. Tertia vita est prælatiua, & ista est periculosa. Ista est vita prælatorum, & ista est alijs prędictis melior. Ratio, quia includit vitam actiuam & cõtemplatiuam. Quid vult dicere vita prælatiua, nisi ꝙ prælatus sit perfectus in vita actiua, & contemplatiua? aliàs nõ esset bonus prælatus. Ideo vita pręlatiua est melior, sicut bonum est corpus, melior anima, sed multo melius corpus & anima simul cõiuncta. Ideo dicit scriptura, Formauit Deus hominẽ de limo terræ, ecce corpus bonum. Et inspirauit in faciem eius spiraculũ vitę. Ecce anima melior. Et factus est homo in animã viuentem. Ecce coniunctio corporis, & animæ. Gen. 2. Sic vita pręlatiua cõprehendit vitam actiuã & contẽplatiuã. Dicit Greg. in pastorali. Sit rector actione præcipuus, præ cunctis cõtemplatione suspensus, interiorũ curam, exteriorũ occupationem non relinquens. Nota cùm dicit, Sit rector actione præcipuus &c. Non oportet episcopũ dare cibũ pauperi, sic quòd ipsemet præparet seu ministret, sed pręcipuũ vitæ actiuę est prędicare, quia prędicator cõplet omnia opera misericordiæ, inducẽdo alios vt dent panẽ esurienti, potum sitienti, & sic de alijs. Sicut de rege dicente thesaurario, quòd faciat eleemosynam tali pau-

pauperi, vel tali viduę ſiue captiuo. Quis facit illã eleemoſynã, non-
ne rex principaliter? imò, ſic prędicator principaliter complet opera
miſericordię vitę actiuę, quãdo dicit, & inducit gẽtes ad opera miſe-
ricordię corporalia, & ſpiritualia. Quãdo prędicat, dat cibũ animabus
eſurientibus, & quãdo ꝓuocat ad cõtritionẽ, dat potũ, & veſtit, quan-
do ex prędicatione ſua ſupbus depoſita ſupbia induitur veſte humi-
litatis, auarꝰ liberalitatis, luxurioſus caſtitatis &c. Recolligit peregri-
nos, ſicut ego vos, modo viſitat infirmos. i. tẽtatos, & viſitat mortuos
ꝓpter peccatũ. Ecce quare dicit, Sit rector actione pręcipuus. Nõ o-
portet ꝙ ipſemet ſit coquinarius, ſed prędicet, ꝙ in ſignũ huius, quã-
do epiſcopus cõſecratur ponitur liber euãgeliorũ in dorſo eius, & v-
nus tenet librũ cõtinuè ſup eum dũ cõſecratur, & dicitur ſibi, Vade
& prædica, quia ad hoc ſpecialiter es electus, & modò quis prę latus
prædicat? patet ꝙ valde pauci ſunt. Itẽ, Sit rector prę cunctis contem-
platione ſuſpenſus, & hoc in ſacrificio miſſę. De quo dicit ſ. Tho. ꝙ
eſt pręcipua cõtemplatio. Ideo epiſcopi debẽt quotidie, vel ſaltẽ fre-
quenter celebrare. Omnis nãq; Pontifex ab hominibus aſſumptus,
pro hominibus cõſtituitur in his quę ſunt ad Deum, vt offerat dona,
ſ. orationum, & ſacrificia pro peccatis. ad Heb. 5. De quibus Dauid,
Et ſacrificent ſacrificium laudis. Ecce miſſa & annũcient opera eius
in exultatione. Pſa. 106. Talis prelatus poteſt dicere, Volũtariè ſacri-
ficabo tibi, ecce miſſa, & cõfitebor nomini tuo domine, ecce prędica-
tio. Iſta eſt vita prelatiua. Sed dico quòd eſt periculoſa, Tria magna
pericula habet, quę poſſunt intelligi per ſimilitudinem amphorę vi-
treę, exiſtentis ſuper colũna in platea, cõtra quã oẽs homines proijce-
rent lapides, Secundò ꝙ oẽs aues cęli contra eã pugnarent. Tertiò ꝙ
maxima tẽpeſtas ſuper eã de cęlo deſcẽderet. In quo periculo eſſet ta-
lis amphora. Dico quòd nõ poſſet ſtare. Talis eſt vita prælatorum.
Quilibet pręlatus eſt altus, ſuper columnã dignitatis cõſtitutus, con-
tra quos proijciũtur lapides, maxime ſi ſunt boni, quia aliàs nullus
dicit ſibi aliquid, vel pauci. Sed ſi prælatus vult ire humiliter, & ſim-
pliciter, ſine multis ſcutiferis, ſtatim oẽs dicunt, O de iſto hypocrita,
q̃n̄o vadit &c. Ita etiã fuit de illo primo pręlato Ieſu Chriſto qui re-
prehendebatur de diſcipulis, & doctrina noua quã prędicabat, vt pa-
tet Io. 18. Ideo poteſt dicere prelatus, Poſuit me dominus ſicut ſig-
nũ ad ſagittã. Thr. 2. Secũdò oẽs aues cęli impugnãtes volitãt cõtra
prelatũ. i. dęmones ad tentãdũ, quia ſi vos habetis vnũ dęmonem cõ-
tra vos, pręlatus habet mille contra ſe, quia ſicut in bello illi qui vo-
lũt hab. victoriã, inuadũt maxime vexillũ, quo ad terrã proſtato, oẽs
ſunt perditi, & fugiũt, ſic prelati portãt vexillũ. Ideo cõtra eos maxi-
me dęmones inſtãt &c. Tertiò quia maxima inquiſitio & diſtrictio
iudicij venit ſuper eos. Quãdo prelatus moritur ſtatim venit ad iudi-
ciũ, ſuper quem deſcendit tẽpeſtas quæſtionum qualis intrauit, q̃n̄o
vixit,

dixit, quot ex eius negligẽtia sunt damnati, quare sustinebat peccata notoria, licèt de se esset sanctus, si tamen in suo officio fuit negligẽs, ex peccatis aliorum dãnabitur, quia nõ adhibuit diligentiã in corrigendo. Ideo dicit scrip. iudiciũ durissimũ his qui presunt fiet Sa. 6. Ecce quomodo vita prælatiua est periculosa. Ideo dicit Aug. Præpositus quanto in loco superiori, tanto in periculo maiori versatur. Bona est vita actiua, melior cõtemplatiua, sed optima vita prælatiua, & quælibet est spiritualis. Ideo dicit the. Si Spiritu viuimus, vel in vita actiua, vel etiam contemplatiua, vel etiam prælatiua &c.

De eadem Dominica XV. post Trinitatis. *Sermo V.*

Ministerium tuum imple. 2. ad Tim. 4. Istud verbum dicitur cuilibet Christiano. Ministerium quod debemus Deo, implere debemus, si volumus habere salarium paradisi. Et vt simus voluntarij, sciendũ quod inter omnia officia, gradus, seu dignitates huius mũdi, magis excellentius est seruitium Dei. Vnde Dei prælatio ecclesiastica, nec dominium temporale sunt aliquid in comparatione seruitij Dei. Si dicatur, Papa vel rex est seruitor Dei. Respõsio quod papa vel rex maiorẽ excellentiã seu dignitatem recipit, quia est seruitor Dei, quàm quia est papa vel rex. Ratio, nam quælibet creatura constituta inter maiorem, vel superiorẽ, & minorem, vel inferiorem, maiorem dignitatem seu excellentiã recipit ex subiectione superioris, quàm ex dominio quòd habet respectu inferioris. Declaratur primò in elementis. Aqua enim est media inter aërem & terram, à terra recipit immunditiam, lutum &c. ab aëre, cui subijcitur, recipit purificationem & claritatem, igitur &c. Secundò probatur in metallis. Argentum enim est medium inter aurum & plumbum, quia respectu auri habet subiectionem, quia valet minus: respectu plumbi, dominationem, quia valet plus: maiorem excellentiam & valorem ex subiectione recipit ab auro. ideo citius deauratur, quàm ex dominio seu valore respectu plumbi, igitur. Idem patet in hominibus, primò in prælatis, qui si habent magistrum bonum, & spiritualem, perfectum, & virtuosum, & vasallos viciosos, à magistro recipiunt bonas doctrinas, à vasallis autẽ tristitias, displicentias, appellationes, & similia. No. quid est dicere esse papã? Solutio, habere curã omnium gentium, in quibus est multa solicitudo &c. Et quid est dicere esse seruum Dei? Habere letitias, cõsolationes, & contemplationes spirituales. Item quid est dicere esse imperatorem? Solutio, esse dominum bonorum, & malorum, cum periculo, sed seruum Dei esse est habere lætitias &c. vt supra. Ideo dico quòd maius officium huius mundi est esse seruum Dei, vt patet ex dicta ratione, quæ dat scientiam. Philosophus, Tunc vnumquodque scire arbitramur, cum causas eius cognoscimus, & quæ nam illius est causa? Primò Poste. Auctoritas, quæ confirmat credentiam

ziā. 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & di-
spēsatores mysteriorū Dei. Et nōne Petrus erat Papa, & omnes alij
apostoli erāt episcopi, & legati Christi à latere? imò: quare ergo non
dixit, sic nos existimet homo vt episcopos, &c. q̃a plꝰ appretiabatur
se de seruitio Christi. Item alia auctoritas. Ministri Christi sunt, &
ego 2. ad Cor. 11. Itē alia. 2. ad Cor. 3. Si ministratio dānationis in
gloria est, multo magis abundat ministeriū iustitię, i. iustè seruiendi
Deo, Vt possimus acquirere salariū paradisi, dicit the. ꝓpositū, Mini
steriū tuū imple, Diceret aliquis, frater, bene videtur esse magnum,
esse seruitorē Dei, sed videamus quomodo possemus implere Dei ser
uitium. Ego amore vestri quæsiui, & inueni. 8. virtutes, in quadā au
ctoritate beati Petri dicētis. Vos autē curā omnē subinferētes, mini-
strate in fide vestra virtutē, in virtute autē sciētiā, in scientia abstinen
tiā, in abstinētia patiētiā, in patiētia pietatē, in pietate autē fraterni-
tatis amorē, in amore autē fraternitatis charitatē, & subditur, Sic e-
nim abūdāter ministrabitur vobis introitus in regnū domini, & sal
uatoris nostri Iesu Christi. 2. Pe. 1. 100. Si istas virtutes habemus in
nostro seruitio, abūdāter ministrabitur nobis introitus &c. Ideo di
cit the. Ministeriū tuū imple. Dico primò ꝙ in seruitio Dei debemus
ministrare fidē, hic ponit fundamētū, nā fides sancta Christiana est
fundamentū totius boni. Ideo q̃ vult ædificare, primò curat ponere
bonū fundamentum, vt ędificium nō tremat, aliàs destruitur, ita fun
damentū Christiani firmū est fides. De isto fundamento dicit scrip.
Fundamentū aliud nemo potest ponere, pręter illud ꝙ est positū, ꝙ
est Christus Iesus. Gl. i. fides Iesu Christi. 1. ad Cor. 3. Ideo auisetis
vos, sicut illi, q̃ sunt obsessi ab inimicis, qui sæpe visitāt fundamēta,
ne fiāt cauationes in fundamēto, quia ibi est periculū, nā si diruatur
fenestra, seu vna turris, nō est tā magnū periculū, q̃ si fundamentum
diruitur, quia totū ędificiū cadit. Ita modò, quādo magis instat finis
mūdi, diabolus fodit fundamētū. i. fidē, dicēdo, qūo tu potes credere
hoc vel hoc &c. Ecce cū pala tētationis fodit fundamentū. Ideo do
vobis optimū cōsiliū, vt sępè visitetis istud fundamētū, ad minus bis
in die de mane & sero dicēdo, Credo in Deum &c. flexis genibus cū
ꝓtestatione, sicut miles faciēs homagiū regi, dans sibi fidē. Si nescitis
addiscatis &c. Sic recognoscitur fundamentū fidei, an diabolus fode
rit cū pala tētationis, aliàs si omnia bona mūdi feceritis nisi habeatis
fundamētū fidei, factū nihil valeret. He. 11. Sine fide impossibile est
placere Deo &c. ergo ministeriū tuū imple, s. fidei. Dico secundò ꝙ
secūda virtus ministrāda dicitur virtus, cū dicit, Ministrate in fide ve
stra virtutē, i. opera virtuosa, q̃a hic virtus sumitur ꝓ quolibet actu
virtuoso, ista sunt ministrāda, quia licèt haberetis fidē verā, nō suffi-
ceret ad saluationē, imò oportet simul cū fide habere opera virtuosa.
Ratio, quia nullus rex esset cōtētus de fide suorū vasallorū sine obe-
dien-

Ministrationes quibus Deo inseruitur

dientia. Nā ſi diceretur regi, nos reputamus & credimus vos verum regem eſſe, tamen nihil præcipiatis nobis, quia nihil faceremus, eſſet hoc bonum. Ita Chriſtiano, qui crederet Chriſtum verum regem & dominum, ſed nihil vult ſeruare de ſuis præceptis. Item præcepit humilitatem, & nos ſumus ſuperbi, & ſic de alijs ſeptē peccatis. Ideo licèt haberetis tantam fidem, quantā habuit B. Petrus, vel Paulus niſi haberetis vitā virtuoſam, non ſaluaret vos. Ideo dicit, Miniſtrate in fide veſtra virtutē. i. bonā vitā, & bona opera. Ideo dicit ſcrip. Quid proderit fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autē nō habeat, nūquid fides poterit ſaluare eum? Si autem frater & ſoror nudi ſint, & indigeant victu quotidiano, dicat autē aliquis ex vobis illis, ite in pace, calefaciamini, & ſaturamini, nō dederitis autem eis quæ neceſſaria ſunt corpori, quid proderit? Sic & fides, ſi nō habeat opera, mortua eſt. Iac. 2. Nā bona opera & virtutes debent correſpōdere credulitati. Verbi grat. Vos creditis ꝙ tres perſonę, pater, & filius, & ſpirituſſanctus ſint vnus Deus. Huic credulitati correſpondetur, quādo anima, corpus veſtrū, & vita, iſta tria cōcordant operando bona opera. Sic oſtenditur extra crudelitas, quę eſt intra. Itē creditis ꝙ Chriſtus humiliauit ſe tantum, ad recipiendū veſtrā humanitatem, cum miſerijs &c. ergo oſtendatis opera, quantūcunq; ſitis alti, & eleuati in dignitate, & dominio, officio, ſcientia &c. humilietis vos &c. Itē creditis ꝙ Chriſtus elegit virginem in matrem, cùm tamē de alia potuiſſet naſci &c. nec ſciuit experimentaliter quid eſſet illa carnalis delectatio, oſtendatis opere igitur vos, & amore ſui caſtè viuatis, quilibet in ſuo ſtatu &c. Item creditis ꝙ vixit pauper, intātum quòd dicitur Mar. 11. Circunſpectis omnibus &c. Dicit gl. &c. Si aliquis ipſum inuitaret. Lu. 6. Apoſtoli fricabāt ſpicas, vel ibant Bethaniam &c. Itē de nocte ibat ad dormiendum in deſertū, ſi nō haberet aliū locum. Iſta credulitas oſtenditur opere, non habendo auaritiam, nō faciendo vſuras, furta, nec recipiendo bona aliena. Itē creditis quòd Chriſtus fuit paſſus iniurias, deriſiones, & tandem mortem, & noluit recipere vindictā, nec permiſit patrem recipere. Item credulitas opere oſtenditur virtute patientiæ, remittendo iniurias inimicis &c. Item creditis quòd fuit mortuus, & tertia die reſurrexit. Ita ſi eſtis mortui à peccato mortali, tertio die, ſ. cōtritionis, confeſsionis, & ſatiſfactionis, poteſtis ſuſcitari. Item creditis ꝙ Chriſtus in die aſcenſionis aſcendit in cælū, hæc credentia oſtenditur opere, quando nos in dominicis, & feſtis aſcendimus, contemplando, orando, audiendo miſſam completam cum ſilentio, non cogitando, nec loquendo de aliqua re temporali, ſed cogitando vt habeatis aſcendere per bonā vitam &c. Item creditis quòd Chriſtus eſt in hoſtia conſecrata, hæc credentia oſtenditur deuotè communicando in paſchate, iuxta præceptum, & intra annum ſecundum bonū cōſilium. Ecce quare dicit,

Ministrate in fide vestra virtutẽ &c. Ecce quid dicit Christus: Quid
vocatis me domine domine, & nõ facitis quę dico? Lu. 6. quia non
omnis qui dicit mihi domine dñe, intrabit in regnũ cælorũ, sed qui
facit voluntatẽ patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnũ cæ-
lorũ. Mat. 7. Patet necessitas bonorũ operũ. Ideo di. the. Ministeriũ
tuũ imple. Tertiò dicit, Ministrate in virtute vestra sciẽtiã quę sumi-
tur hic ꝑ discretione, & nõ prout sciẽtia est vna de septẽ liberalibus
artibus, sed ꝑ discretione, s. ꝙ opera virtutũ fiãt discretè, & cũ debi-
tis circũstãtijs. Pro. 9. Sciẽtia sanctorũ prudẽtia, quia aliàs si aliquis
indiscretè facit bona opera, s. de genere bonorum, punietur ex eis.
Quidquid boni cũ discretione feceris, virtus est. Virtus enim indi-
screta pro vitio reputatur. Dicatur hic miraculũ, ꝙ legitur in vita B.
Dominici patris nostri, cui de nocte orãti, apparuit diabolus tripu-
diãs, & cãtans corã eo, dicẽs, magis & minus, & adiuratus à B. Domi
nico, super hoc respõdit, ꝙ quidquid ipsi fratres lucrãtur, faciendo
plus q̃ possunt, & destruẽdo se, amittũt & dãnãtur, vel minùs faciẽ-
do q̃ tenetur, amittũt, sed dixit diabolus ꝙ satisfaciẽdo destruit eos.
Propter quod B. Dominicus admonuit fratres. De hoc ad Ephe. 5.
Nemo vnquã odio habuit carnẽ suã, sed nutrit & fouet eã, sicut &
Christus ecclesiã. Sed sicut miles diligit equũ, cum quo habet mili-
tare, & victoriã obtinere, ita nos cũ corpore. Ideo conseruãdum est,
sed nõ debemus dare sibi tantũ de annona vt recalcitret. Ideo discre
tè est gubernandũ, ista est sciẽtia. Quilibet scit suus asinus quantum
potest portare, & de naui quãtũ portare potest &c. ita de asino cor-
poris, seu naui. Et sicut marinarij in periculo proijciũt onus, ita de-
bet facere persona discreta in infirmitatibus, deponẽdo onus pœni-
tẽtiæ, quod post recõualescentiã est reassumendũ. Sed multi non fa-
ciunt. Propter quod di. scri. Propter ea ductus est captiuus populus
meus, quia nõ habuit sciẽtiã. Esa. 5. Quartò dicit Ministrate in scien
tia abstinentiã. Personę quę habent magnã scientiã acquisitã debẽt
abstinere à tribus, s. ꝙ nõ extollãt se nimis, & ꝙ non decipiãt proxi-
mũ, & ꝙ nõ dimittant Deũ, quia vt dicit Apost. 1. ad Cor. 8. Sciẽtia
inflat, di. Omnes sunt bestiæ, nisi ego. Ex isto peccato ceciderunt
quãplures de ordine Cherubin, qui interpretatur plenitudo sciẽtię,
& effecti sunt diaboli. Qui de angelis fecit diabolos, quid faciet de
hominibus pręsumptuosis &c. Ideo Apost. 1. ad Co. 8. Si quis se exi
stimat aliquid scire, nõdum cognouit quomodo oporteat eũ scire.
Hoc sciebat Socrates philosophus magnus magister Platonis, qui
interrogatus quid sciebat, respõdit, Hoc tantũ scio, quod nescio. Itẽ
tales scientes non debent decipere, nec defraudare proximũ. Noli-
te, inquit Apost. fraudari inuicẽ. 1. ad Cor. 7. Tertiò caueãt tales ne
obliuiscantur Deũ, quia hodie siue inter religiosos, siue inter cleri-
cos, siue laicos, quãdo maiorẽ habẽt scientiam, tãtò habent peiorem

con-

cōſcientiā, cū tamē plus deberēt Deū timere, quia habent maiorē notitiā. Ideo Apoſt. Chariſsimi, obſecro vos tanq̃ aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, quæ militāt aduerſus animā, cōuerſationē veſtrā inter gētes habentes bonā. 1. Pet. 2. Quintò miniſtrate in abſtinētia & patiētia. Ratio, quia abſtinētia, & ieiuniū & alia, dāt cholerā vel melancholiā, ſed cibus & potus dant lætitiā. Multi ſunt cū quibus nō poteſt homo pacificè loqui, quādo ſunt ieiuni. Ideo neceſſaria eſt patiētia, ne meritū abſtinētiæ perdatur. Dicatur cōtra impatiētes, q̃bus eſſet meli⁹ ne abſtinerēt, quia vnica impatiētia perdūt totū theſaurū meritoriū. Sicut qui poneret ignem in camera, vbi haberet omnia bona cōgregata, ita de igne iræ ſeu impatiētia &c. Ideo Apoſt. Heb. 10. Patiētia vobis eſt neceſſaria, vt volūtatē Dei faciētis reportetis ꝓmiſsionem. Sextò miſtrate in patientia pietatē, ſ. ad proximū. Si habetis bona tēporalia, vel ſpiritualia, ſubueniatis indigētibus, ſi habetis panē, deris eſuriēti, vinū ſitiēti, veſtes nudo, & nūquā deficiet vobis. Multi decipiuntur di. Si ego darē, deficeret mihi &c. Dico tibi ꝙ nūquā perſona miſericors deficiet in bonis, imò Deus multiplicabit triticū in horreo, farinam in ſacco, panē in cophino, vinū in cellario, pecunias in burſa &c. Itē de bonis ſpiritualibus, debetis ꝓuidere animæ de cibo ſpirituali. Poſtquā laboraſtis ſex diebus, in dn̄ica quieſcatis audiendo miſſam, ſermones, &c. ſed hodie eccleſia nō eſt niſi forū. Cōtra hoc recipitur aqua benedicta in introitu eccleſię, & fit ſignū crucis in frōte, vt intellectus non cogitet niſi de deo, & in ore, vt nō loquatur niſi de deo, & iuxta cor, vt nō cogitet mala. De iſta pietate dicit Apoſt. Exerce teipſum ad pietatē. Nam corporalis exercitatio, vt ieiunia, & alia ad modicū vtilis eſt. Pietas autē ad omnia vtilis eſt, promiſsionē habens vitæ quæ nūc eſt, & futuræ. 1. Tim. 4. Septimò miniſtrate in pietate fraternitatis amorē, ne ſcilicet ſint inter vos odia, rancores, malitiæ &c. Sed ſicut fratres eiuſdem patris & matris diligunt ſe, ita nos Chriſtiani immediatè ſumus filij eiuſdē patris, ſ. Chriſti, & matris, ſ. eccleſiæ, ſemine verbi Dei in vtero fōtis baptiſmi geniti. Ideo debemus nos diligere ad inuicē, & iniurias remittere. Ideo Chriſtus. Omnes fratres eſtis. Et patrē nolite vocare vobis ſuper terram. Vnus enim eſt pater veſter qui in cælis eſt. Mat. 23. Octauò miniſtrate in fraternitatis amore charitatē. Maior autem horum eſt charitas. 1. Cor. 13. Charitas ſumitur hîc pro amore Dei, ſ. vt quidquid facimus, faciamus amore Dei. Si diligimus parentes, & amicos, ſuper omnes eū diligamus. Dicatur hic miraculū de illo heremita, qui cupiebat ſcire fines hominum, ſ. quomodo animæ ibant in alio mundo. Et venit lupus, ſibi quaſi innuens vt eum ſequeretur, & ſecutus eſt lupum vſque ad introitum cuiuſdam ciuitatis. Qui recedente lupo intrauit ciuitatē, & vidit gētes triſtes ꝓ quodā ſancto homine, vt dicebatur in extre

mis laborãte. Qui iuit illuc, & in circuitu illius infirmi erant multæ sanctę personę lugẽtes &c. Et post pauca ductus heremita, vidit vnũ magnum dęmonem, cum magna multitudine dæmonum cameram intrantem. Cui dicebãt dæmones, Recipe illã animã quia nostra est. Respõdit nõ audeo ad eã appropinquare, quia ibi sunt multæ personæ in circuitu eius. Ad quem dixit Deus, Diabole recipe animã eius, quia nũquã quieui in anima sua, quia nihil fecit amore mei, sed pro vana gloria, vt laudaretur, & honoraretur, & subitò à diabolo fuit suffocata, & multum plãctus &c. Quod videns heremita, dixit intra se, Modò cognosco finem hominum, Non est totum aurũ quod lucet, propter hoc custodiã me &c. Et dũm recederet à dicta domo, & trãsiret per plateã, inuenit ibi vnum pauperem iacentẽ, qui laborabat in extremis, qui deridebatur, & iudicabatur à trãseuntibus, Vnus dicebat ebrius est &c. Heremita vidit cælũ apertũ super morientem, & Michaëlem cum multis descendentem ad eum, & inuitantem animã, quia cùm nollet statim exire, Deus misit Dauid, vt pulsaret cytharã & psalterium, vt anima exiret, & sic factum est. Quo mortuo, curatus noluit ei tradere ecclesiasticã sepulturã &c. O dixt heremita, Modò cognosco fines hominum. Notate hîc de illo qui sanctus reputabatur, sed quia nõ habebat charitatem, ideo perijt. Deus soluit ei in hoc mundo de honore, & magna sepultura, pro bonis factis de genere. Pauper autem ex peccatis pro purgatorio habuit, vt sic despectiuè moreretur, vt anima haberet gloriam. Ideo attendatis, ne in operibus bonis sit vermis vanæ gloriæ. Propter hoc dicit Apost. Super omnia charitatẽ habete, quod est vinculum perfectionis, ad Coll. 3. Ecce quare dicit, Ministerium tuũ imple, quia abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum règnum, &c.

Dominica X V I. post Trinitatem. Sermo I.

D*Eus visitauit plebẽ suã.* Habetur verbũ istud originaliter Luc. 7. & officiatur in euãgelio hodierno. Sermo noster erit de sancto euãgelio, quòd cõtinet vnũ magnam miraculum quod Christus fecit de suscitatione illius iuuenis &c. Et vt det deus virtutem & efficaciã suis sanctis verbis, & dicatur ad dei laudẽ, & honorẽ, & audiãtur: salutetur virgo Maria. In pręsenti sermone volo tenere modũ Iuristarũ, qui primò ponũt casum, & pòst captãdo mouẽt quæstiones. Ita faciã, Casus legis Christi est miraculũ sancti euãgelij hodierni. Nota historiã. Modò super isto casu legis euãgelicę mouendæ sunt quæstiones spirituales. Prima quæstio, Quare Christus voluit istum mortuum suscitare publicè & notoriè. Ratio huius quæstionis est, quia legitur Matt. 9. quod quando Christus suscitauis puellã filiã principis, noluit ꝙ aliquis esset præsens, paucis exceptis, s. patre cum matre, Petro, Iacobo, & Ioanne, & secretè ipsam susci-

suscitauit. Quare &c. Ratio, quia puellã inuenit secretè mortuam in camera, ideo secretè ipsam suscitauit. Sed istum iuuenem inuenit publicè & notoriè mortuum, ideo publicè & notoriè suscitauit eũ, in quo innuitur ꝙ peccatori secreto qui habet filiam, id est animam mortuã secretè in camera corporis, sufficit talis secreta pœnitentia, si vult à Christo suscitari à morte culpæ ad vitã gratiæ. Sed peccatori publico, & notorio, si vult à Christo suscitari, notaria pœnitentia est sibi necessaria, & publica. Verbi gratia, de quolibet statu. Primò de religioso, qui à parte extra videtur bonus & deuotus, sed fortè secretè est proprietarius, vel nihil seruat de regula, talis habet filiã, id est animam mortuã secretè in camera corporis. Tali sufficit vt secretè cõteratur, & doleat de peccato, & proponat nõ redire, & vt cõfiteatur &c. Idem de clerico. Item sunt alij superbi intus in corde, sed nihil ostendunt extra, tales habent filiã mortuam in camera, quibus sufficit secreta pœnitentia. Idem de alijs peccatis. Ex ista ratione Christus suscitauit secretè puellã mortuã. De hoc Hier. Threno. 3. Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit se super se. No. sedebit, s. cessando à peccatis, solitarius, id est secretè, quia leuauit se super se, s. secretè peccãdo, & nõ super alios, ad extra publicãdo. Ideo Christus loquens secretis peccatoribus dicit, Attendite ne iustitiam vestrã. i. pœnitentiã, faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Matt. 6. Sed istum iuuenem inuenit Christus mortuum publicè & notoriè extra ciuitatem. Ideo publicè & notorie ipsum suscitauit. In quo innuitur ꝙ peccatori publico & notorio non sufficit secreta pœnitentia, sed publica est sibi necessaria, & notoria, vt ædificet quos scãdalizauit. Verbi gratia de superbis, qui non solũ secretè, sed extra faciunt vanitatem in ornatu, tã homines ꝗ mulieres. Nõ opus est collo suspendere cymbala collo. Et omnes scãdalizantur de vanitate illorum. Talibus nõ sufficit secretè cõteri & cõfiteri, sed oportet extra humiliari, vt omnes qui fuerũt scandalizati, ædificentur, & laudent Deum. Idẽ de notorio vsurario, qui mutuat 10. pro 12. per mensem, vel emit pro parata pecunia minoris, vel vẽdit pluris propter dilationem solutionis. Talibus nõ sufficit secretè cõfiteri. Idem de notorio raptore, vel latrone, vel dãnificatore, vel malo aduocato seu iudice &c. Idem de notorio concubinario, ecclesiastico, vel laico, non sufficit promittere confessori secretè ꝙ nõ redibit ad peccatum, sed oportet reddere vt omnes sciant pœnitentiã. Idem de notorio inuido, qui palã alium diffamauit, talem oportet notoriè reuocare, etiam si sit verũ quod dixit, sed erat secretum. Idem de notorio iracundo, qui notoriè alteri inimicatur, hunc oportet facere notoriè pacem &c. De hoc auctoritas Eccl. 20. Quod bonum est correpto manifestare pœnitentiã, sic enim effugies voluntariũ peccatũ. Ergo Christus, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt vid. opera,

ra. &c. Mat. 5. Secũda quæſtio. Quare Chriſtus tetigit loculũ, & illi qui portabãt ſteterũt, quia ſine hoc ipſum potuiſſet ſuſcitare. Reſpõſio. Quatuor portatores portant peccatorẽ in loculo corporis, ad ſepulchrũ damnationis, de quo Chriſtus Luc. 16. Mortuus eſt diues, & ſepult⁹ eſt in inferno. Quos oportet ſtare, ſi peccator vult de morte culpæ ad vitam gratiæ ſuſcitari. Duo portatores à parte antè ſunt longa conſuetudo, & mala ſocietas. Secundò duo portatores à parte poſteriori ſunt falſa ſpes de lõga vita, & vana cõfidẽtia de miſericordia. Iſti quatuor infinitos mortuos. i. peccatores, portant ad ſepulchrũ inferni. Primus portator dicitur cõſuetudo. Verbi gra. Quãdo cõfeſſor, vel aliquis alius reprehẽdit aliquẽ, quia iurat, ſtatim reſpõdet, quia cõſuetudo eſt. Dicito quomodo leges hominũ ſiue dominorũ abrogantur per cõtrariam cõſuetudinem, ſed nõ lex Dei dicentis, Nõ aſſumes nomen Dñi Dei tui in vanũ. Nec enim habebit inſontẽm. i. impunitũ eũ, qui aſſumpſerit nomen Dñi dei ſui fruſtrà. Exo. 20. Sed poteſtis per aduerbiũ affirmare. Idem dicũt mercatores, barbitonſores, ſutores, &c. quãdo in diebus dominicis, & feſtis frangũt feſta, faciendo ferias & forũ &c. cõſuetudo eſt. Hæc cõſuetudo nõ valet cõtra legem Dei dicentis, Memento vt diẽ ſabbati ſanctifices. Exo. 20. Itẽ quando reprehẽduntur, quare recurrunt ad diuinos, dicũt, Eſt cõſuetudo. Eſt excuſatio cõtra legem dei dicentis, Nõ habebis deos alienos corã me. Exo. 20. Itẽ quãdo reprehendũtur de vindicta, quã nullus debet recipere, dicũt, conſuetudo eſt. Sed nõ valet illa cõſuetudo cõtra legem dei dicẽtis, Mihi vindictã, & ego retribuam, dicit Dñs. Ro. 12. & Deu. 23. Mea eſt vltio, & ego retribuam. Itẽ, Nõ occides. Exo. 20. Idẽ de diuitibus, qui mutuãt ad vſurã, qui quando reprehenduntur, dicũt, cõſuetudo eſt, & eccleſia permittit. Nõ eſt verũ ꝙ eccleſia approbet, vel permittat vſuram. Nec valet cõſuetudo cõtra legem dei dicẽtis, Nõ fœneraberis fratri tuo ad vſurã, nec fruges &c. Deut 22. Item de furtis fructuũ cõſuetudo nõ valet cõtra legem dei, Nõ furaberis. Exo. 20. Secundus portator eſt mala ſocietas. O quot dãnantur, qui irent ad paradiſum, niſi propter malã ſocietatẽ impedirentur, quot viri ſunt, qui deſpectis vxoribus ſocietatẽ cũ inhoneſtis quærũt pſonis. Item quot viri ſaluarẽtur, qui damnantur ex mala ſocietate vxoris, quæ habet malã linguã. Idẽ de mulieribus, quæ deſpectis viris peccant cũ alijs &c. Ideo recede à mala ſocietate. Poë. Quę nocitura tenes, quamuis ſint chara, relinque. Tertius portator eſt mala ſpes de lõga vita, ſed vbi eſt charta? Vnde quãdo iuuenis inducitur ad pœnitentiã, reſpondet, Quando ero ſenex, tũc faciam pœnitentiam. Ecce falſa ſpes de vita. Itẽ ſanus dicit, Quãdo ero infirmus. Alius dicit, cras. Alius, anno ſequẽti, alius in ſequẽti quadrageſima, & interim venit mors. Ideo dicit ſcrip. Non tardes conuerti ad Dñm, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet

ira

ira illius,& in tẽpore vindictæ disperdet te. Eccle.5. Quartus portator est vana cõfidẽtia de misericordia dei,dicẽdo: Parcet mihi de⁹, sicut pepercit latroni,& Marię Mag. Dic quomodo Deus est summè misericors pœnitẽtibus,sed est summè rigorosus impœnitẽtibus. Pœnitentibus Deus reuocat illam sententiam, Anima quæ peccauerit,ipsa morietur. Ezec. 18. Sed si totus mundus, & etiam virgo Maria supplicarent sibi pro vno impœnitenti,non remitteret. ideo dicit scrip. De propitiatu peccatorum noli esse sine metu,neq; adijcias peccatum super peccatum,& ne dicas: Miseratio domini magna est,multitudinis peccatorum meorum miserebitur: Misericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in peccatores respicit ira illius. Eccl.5. Ecce quare Christus tetigit ad innuẽdum ꝙ quando vult suscitare peccatorem,tangit ipsum per tribulationes,& tũc isti quatuor portatores stant & dimittunt eum. Ideo Iob 19. Miseremini mei,miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus domini tetigit me. Tertia quæstio super hoc, ꝙ dicit Christus, Adolescens tibi dico,su. Quęritur cum quo Christus tunc loquebatur, quia nõ videtur quòd loqueretur corpori mortuo, quia nullum sentimentum habebat,immo videretur stultitia, loqui mortuo corpori. Respondeo,quòd tunc Christus loquebatur animæ in inferno existenti. Cogitate quomodo ad Christi clamorem anima exiuit subitò de inferno,nec dęmones ipsam potuerunt retinere, ex quo vocabatur à Deo,& statim venit ad corpus. Habemus hic instructionẽ de generali resurrectione in die iudicij,quomodo ad clamorem illius vocis,Surgite mortui,venite ad iudicium, omnes animę mortuorum, tam de inferno,quàm de purgatorio,quàm etiã de paradiso, quælibet redibit ad suum corpus à Deo præparatum,& quælibet cognoscet suum corpus,sicut manè quilibet cognoscit suam vestem. De hoc Christus, Nolite mirari hoc, quia omnes qui in monumentis sunt,audient vocem filij Dei,& qui audierint viuent. Ioan.5. Non mirabatur Iob,qui dicebat,Scio quòd redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circundabor pelle mea,& in carne mea videbo Deum. Iob.19. Quarta quæstio super thema,cùm dicit: Deus visitauit plebam suam. Quæritur, quæ visitatio est ista? Respondeo quòd in sacra scriptura inueniuntur tres visitationes Dei,erga populum siue plebem suam.

Prima visitatio est de misericordia copiosa.

Secunda visitatio est de gratia abundanti.

Tertia est de iustitia rigorosa.

Prima visitatio est de misericordia copiosa. Hęc fuit quando voluit incarnari & nasci,& ire ꝑ mũdũ pręedicãdo. Hęc visitatio fuit ad instar boni medici,qui postq̃ studuit in studio,venit practicare,& infirmos visitare,ordinando medicinas virtutũ, & sacramẽtorũ cõtra in-

infirmitates peccatorũ. Ideo Aug. Magnus de cęlo ad nos venit medicus, quia magnus per totũ mundũ iacebat ægrotus. De ista visione prophetia. Lu. 1. Visitauit nos oriẽs ex alto, &c. De ista dicit thema in propria forma, Deus visitauit plebẽ suam. Secũda visitatio est de gratia abundãti. Et hæc est præsens quotidie quando descendit in hostiã consecratã, & tamen non recedit de cælo, sicut nec radius solis, qui visitat & intrat plura foramina, seu plures fenestras, & tamẽ non recedit de cęlo, sic Christus vt amicus noster visitat nos in hoc sacramẽto. De ista visitatione Dauid, Memento mei domine in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo. i. in sacramento altaris, quod est nostra salus. Sicut ergo Christus venit de tã longinquo pro nobis ad ecclesiã, sic nos amore sui debemus venire ad missam in die festo, iuxta illud Dauid, Populus eius, & oues pascuę eius, intra. por. eius in cõfes. &c. De ista potest dici, Deus visitauit plebẽ &c. Tertia visitatio erit in die iudicij, per iustitiã rigorosam, ad instar regis seu domini rigorosi, qui venit visitare suos vasallos bonos & malos cum gladio in manu, ad puniendum malos qui faciũt cõtra suas leges, & ad præmiandũ bonos. De ista visitatione prophetauit Esa. Ecce dominus egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ cõtra eum, & reuelabit terra sanguinem suũ, & nõ operiet vltra interfectos suos. In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grãdi, & forti. Esa. 26 & 27. No. sex clausulas in dicta auctoritate. Prima clausula tãgitur cùm dicitur, Egredietur dominus de loco suo, s. de cælo empyreo in hoc ꝙ dicitur, egredietur dominus, ostẽdit suã potestatẽ & rigorẽ. In primo aduentu nõ venit vt dominus, sed vt seruus & minister. In secũdo aduentu, s. in sacramento altaris, venit vt socius. Sed in tertio, s. ad iudicium, veniet vt dominus rigorosus, intantũ ꝙ totus mũdus timebit tremendo. Dic similitudinẽ de arbore plena auiculis cãtantibus, quæ quando vident falconẽ venientẽ, timent, &c. Ideo ecclesia in persona cuiuslibet Christiani orando dicit, Libera me domine de morte æterna. &c. De isto aduẽtu Luc. 21. Tũc videbunt filiũ hominis venientem in nubibus cæli cũ potestate magna. Secunda clausula tãgitur cũ dicitur: Vt visitet iniquitatẽ habitatoris terrę cõtra eũ. Ecce quare veniet. Et nota ꝙ magnus rex nõ venit solus ad visitandũ, præmiandum, & puniendum, sic nec Christus veniet solus, imò veniet cũ omnibus sanctis & angelis. Nam illa die nulla creatura rationalis nec intellectualis remanebit in cælo. Esa. 3. Stat ad iudicandũ dominus, & stat ad iudicãdos populos. Dominus ad iudiciũ veniet cũ senioribus populi sui, & principibus eius. Seniores dicuntur sancti, ad denotandũ meritũ, & sapientiã, quibus acquisiuerant paradisum, quia in antiquis est sapientia. Et quia ipsi sciuerunt media habendi paradisum, ideo dicuntur senes. Principes dicuntur angeli.

Dic

Dic practicè quomodo veniet. Primo præmittet angelos, & ipse cũ matre veniet, & pòst sequentur sancti. Tertia clausula tãgitur cùm dicitur, In die illa visitabit dominus in gladio suo. Gladius est verbũ Christi. De quolo. Apoc. 1. De ore eius gladius acutus ex vtraq; parte exibat. & ad Heb. 4. Viuus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsq; ad diuisionẽ animæ & spiritus. Quarta clausula tãgitur, cũ dicitur, duro, quantũ ad malos, quibus dicet, Discedite à me maledicti, &c. Mat. 25. Quinta clausula tangitur ibi, & grãdi, quantum ad bonos quos faciet ascendere di. Venite benedicti, &c. Sexta tangitur ibi, & forti, & hoc quantũ ad durationem gloriæ bonorũ, & pœnæ damnatorum, quę æternaliter durabunt. De ista possumus dicere, Deus visitauit, &c.

De eadem Dominica. *Sermo II.*

Misericordia motus est super eã. Luc. 7. Pro breui declaratione huius verbi, & introductione materię prędicãdæ, sciendum q; inter omnes virtutes, & opera meritoria est vna virtus singularis, per quã homo efficitur similis Deo, & ista virtus est misericordia. Licèt enim ex qualibet virtute homo efficiatur Deo similis, proprius tamẽ virtute misericordiæ. Ratio, vna persona dicitur similis alteri, quando in facie assimilatur illi, nõ tamẽ dicitur similis illi, si secundũ manus ei assimiletur, vel secundũ pedes, sed in facie, quæ est pars altior & nobilior hominis. Modò videamus de operibus dei erga nos, Quod est altius & nobilius? Dico q; misericordia. Nullũ opus Dei in hoc mundo est nobis manifestius. Quanta fuit Dei misericordia, q; dimisit palatium cæli, & voluit in hunc mundũ venire. Quanta misericordia velle indui sacco humanitatis passibilis, corruptibilis, & mortalis, totũ venit ex misericordia erga nos, voluit pati, ne sibi credentes & obedientes patiantur in furca inferni. Itẽ quolibet die dat nobis suũ corpus in hostia cõsecrata, & sanguinẽ, &c. Quãta est eius misericordia, cũ quolibet die offendatur à nobis, & tamen sustinet nos, sperãs nostrã correctionẽ. Ecce facies Dei, s. misericordia, quæ alijs operibus suis altiùs ostenditur nobis. Miserationes enim eius super omnia opera eius, ergo altior operibus eius, & ergo similitudo creaturę ad Deũ, propriè debet sumi secundũ misericordiã quasi secundum faciẽ. Iustitia dicitur dorsum, quæ in iudicio ostenditur. Ideo Christus dicit, Estote misericordes sicut pater vester misericors est. Lu. 6. Vbi ponitur similitudo. Et ideo sicut thema ad literã intelligitur de Christo, de quo quãdo vidit illã viduã, dicitur q; misericordia motus est, &c. ita de homine misericordiæ ad pauperes, potest dici, misericordia motus est, &c. Patet the. De ista virtute misericordię volo modò prędicare, & ostendã in quo statu simus similes Christo, hìc per gratiam, & in futuro per gloriã. Dicunt docto-

res theologi, quòd misericordia corporalis cōsistit in septem operibus, & etiam misericordia spiritualis in septem, & sic essent 14. Sed nunc volo comprehendere in quatuor, ne sim nimis prolixus.

Primum dare liberè.

Secundum mutuare purè.

Tertium restituere plenè.

Quartum seruire promptè.

In his quatuor stat tota misericordia. Primū opus misericordię corporalis & spiritualis est dare libere, s. de bonis temporalibus seu spiritualibus, quę Deus tibi cōmisit, vt des liberè indigēti, quia ideo tibi dedit Deus, vt des & cōmunices liberè. Ratio, Nā omnes creaturę hoc ostendūt, quia quęlibet creatura dat liberè, & cōmunicat, quod Deus sibi dedit. Patet primò in sole, cui cōmisit Deus claritatē, virtutē calefactiuā, & fructificatiuā, omnia ista liberè cōmunicat, propter quod sibi Deus cōseruat prædicta. Idē de luna & stellis. Nā de illa modica claritate, quā habētetiā nobis partē cōmunicant. Idē de elemēto ignis, q seruit nobis ad calefaciēdū, illuminandū, & coquēdū. Itē idē de cādela, quę multis dat lumē, & nō minuitur. Itē idē patet de aëre, qui dat se nobis vt respiremus, aliàs moreremur, eò quòd tātus est calor cordis. Itē dat nobis nubes, pluuiā, &c. Itē dat nobis aquā ad lauandū, aqua dat nobis pisces. Itē terra plātas, fructus dat, & herbas, & animalia. Patet ergo quòd oēs creaturæ dant nobis liberè, quia Deus dedit eis. Modò audi auare, si creaturę irrationales sunt ita liberales, nōne tu qui habes intellectū, & rationē, & expectas retributionē & resurrectionē, deberes liberè dare? Vnde de his quæ Deus tibi dedit, si habes vicinū pauperē, viduā, vel pupillū, da eis liberè, & Deus cōseruabit tibi omnia bona tua, & nūquā eris pauper. Idē de bonis spiritualibus. Si habes magnā sciētiā, da doctrinā ignorāti. Si habes aliquē in domo, qui nesciat se signare, nec Pater noster, &c. instrue eū. Si habes magnā discretionē, cōsiliū da illi qui nescit quid facit. Da correctionē deficiēti in aliquo, sed bono & dulci modo, ne indignetur. Itē da cōsolationē tristi, & orationē mortuo, nā hoc magna pœnitētia est. Idē de alijs operibus pœnitētiæ pro mortuis, ecce quid est dare liberè. Auct. Oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi dñi Iesu, quoniā ipse dixit, Beatius est magis dare quā accipere. Act. 20. Ratio, quare beatius est dare quā accipere, quia accipere obligat hominē, dare verò ponit hominē ad retributionē sperandā. Si deus vobis magna bona tēporalia, vel spūalia dat, obligat vos, & de omnibus tenemini sibi dare cōputū quomodo administratis, quare flere deberet homo, cui deus dat magnā prosperitatē. Sed dare importat retributionē, quia si das amore dei, nō solū ille cui das, sed etiam deus obligatur tibi volūtariè ad retribuēdū. Ideo apo. Vnusquisq; prout destinauit in corde suo, nō ex tristitia aut necessitate. Hilarē enim

enim datorē diligit Deus. Potēs est autē deus omnē gratiā abūdare facere in vobis, vt in omnibus semp omnē sufficientiā habentes, abūdetis in omne opus bonū, sicut scriptū est, Dispersit, dedit pauperib⁹ &c. 2. Co. 9. Ecce primū op⁹ misericordię, aliàs quādo homo nō vult dare liberè, De⁹ aufert quidquid homo p ignē, vel aquā, siue p iram dñi, vel alio modo. Item ecclesiastici debent dare liberè de gratijs ecclesiasticis, eis gratis collocatis, si habent magnam sciētiā vt pdicent, aliter deus aufert ab eis sciētiā intātū, ꝙ quādo habēt predicare, indigent vno mense ad studendū. Ideo dare debetis liberè, & nō debetis pdicare p pecunijs, nec vana gloria &c. sed p honore dei, & saluatione animarū. Idē de sacram ecclesiæ, s. cōfessione. Dicatur cōtra illos, q libēter audiūt diuites, sed pauperib⁹ dicūt, habeo facere aliud. Idē de alijs sacramētis. Secūdū opus misericordię est mutuare purè. Aliquoties homo nō vult dare, sed mutuare, ꝙ etiam est opus misericordiæ, & aliquoties est maior misericordia mutuare q̄ dare. Declaretur. Quia pl⁹ facit ille qui mutuat 10. florē. pauperi laboratori, cū quibus faciet sua negotia, vt viuat ipse & vxor, & filij, q̄ ille qui sibi dat 18. denarios &c. quia ille solū dat p vna die vitā etiā miserabilē, & qui mutuat, vt dictū est, dat sibi vitam p annū. Sed op⁹ vt mutuet pximo purè, s. sine vsura, & mutuans nō debet inuoluere vermē vsurę dicēdo, Ego mutuabo 10. florenos, sed quando veniet notari⁹, dicetis ꝙ mutuaui. 12. & ita scribetur in instrumēto. Istud nō est misericordia, sed crudelitas. De isto mutuo aucto. Iocūdus homo, q miseretur, & cōmodat, & dispo. sermo. suos in iudi. qa in ęter. nō cō. Ps. 111. No. disposuit sermon. suos in iudicio, in quo sibi dicetur à Christo. Videam⁹ quid fecisti p me. Ecce quid ego feci p te. O in quāto erit periculo qui nō poterit ostēdere aliquod opus. Sed ille qui mutuauit pauperibus amore Christi, respōdebit, Ecce dñe, ego mutuaui &c. Christus est cōtētus. Ideo di. in ęternū nō cōmouebitur. Sed istud op⁹ misericordię corrūpitur verme vsurę, mutuādo 10. p 12. p securitate accipiēdo pign⁹, s. cāpū, & fructus, vel bestias, quę seruiūt sibi. Hoc enim vsura est. Itē emendo ppter solutionis anticipationē minoris, vel pluris vendendo ppter solutionis dilationē, vsura est & damnatio. Si di. quis. Nōne de pecunijs aut bonis meis potero recipere lucrū aliquod? Dicendum ꝙ non, quia Dominus pecuniæ non vult. Nō estis vos dominus, sed dispensator. Ideo caueatis ne contra volūtatem Domini ministretis suas pecunias. Si dicatis. Nūquid habebo aliquā cōmoditatem? &c. Dico, Imò, quia cētuplū accipietis in hoc mundo, & vitam ęternā possidebitis in alio, si amore dei mutuatis, & nūquid eritis pauperes? Dauid, Iunior fui, etenim senui, & nō vidi iustū derelictū, nec semen eius quærens panē. Tota die miseretur, & cōmodat, & semen illius in benedictione erit. Tertium opus est restituere plenè, scilicet restituere illud quod retinetis: & timetis

quòd

ꝙ nõ sit vestrũ, & licèt sit opus iustitiæ, tamẽ fundatur in misericordia. Primò si tenetis aliquid de mortuis, restituatis. Dicatur cõtra testamẽtarios seu hæredes, occupãtes bona defunctorum, illud quod habetur. 13.q.2. Qui oblationes defunctorũ aut negãt ecclesijs, aut difficulter reddunt, tanquam egentium necatores excõmunicentur. Itẽ 12.q.2. Qui abstulerit, est magna crudelitas, ac si patrem videres in igne, & posses eum iuuare, & nõ iuuares, quãta crudelitas? Et maior est crudelitas erga animas in purgatorio existentes, cùm ille ignis sit maioris actiuitatis, & ibi comburuntur animæ patris seu matris, & tu non vis iuuare retinendo bona. Ideo auisetis vos. Secundò restituatis, si debetis aliquid ecclesiæ, vt si retinuistis decimas, seu primitias, seu alia bona ecclesię, restituatis. 16.q.1. Decimę ex debito requirũtur, & qui eas dare noluerint, res alinas inuadunt, inquit Augu. Tertiò restituatis, si retinuistis salarum seruorum, ancillarũ, vel laborantium in campis, vineis, seu alijs locis vestris, aliàs ira Dei est cõtinuè super domũ vestrã. Propter hoc dicebat Tob. filio suo, Quicũque tibi aliquid operatus fuerit, statim mercedem ei restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat. Tob.4. & Leuit. 19. Opus mercenarij tui nõ maneat apud te vsq; mane. Eccl. 34. Qui effundit sanguinem, & qui fraudẽ facit mercenario, fratres sunt. Per oppositum, si seruiuistis alicui in domo, cãpo seu vinea, & fecistis debiliter dietã, in solutione debetis dicere, Non debetis mihi dare tãtũ, quia dormiui. Itẽ si recepistis aliquid mutuo, restituatis, etiã si nõ sit instrumentum cõfectum de illa obligatione, vel creditor fuerit obligatus. Item si habetis aliquid de vsura, vel furto, reddere debetis. Hæc dicit script. Reddite omnibus debita, cui tributũ tributũ, cui vectigal vectigal, cui timorem, s. prælato timorẽ, s. reuerentialẽ, cauete à sentẽtia excõmunicationis, cui honorem, vt filij parẽtibus, honorem, quos si offendistis, petatis veniã. Nemini quidquã debeatis, nisi vt inuicẽ diligatis. Rom. 13. Nota, nemini quidquã &c. Patet hîc stultitia eorum, qui in vita sua nolunt viuere sine debito. Sunt multi, qui debent vel de vsuris, vel aliàs, & quando à cõfessore dicitur ꝙ satisfaciãt, dicunt, Ego in testamento meo omnia ordinabo. Vultis cognoscere istam stultitiã? Fides Christiana habet clarè, ꝙ qui moritur in peccato mortali damnatur. Quando ergo dicitur, Ego dimittã in testamento, & vos in vita vestra, nõ vultis satisfacere in toto, seu parte, voluntatẽ habetis nõ restituendi, ergo in peccato mortali decedetis, igitur ad infernum ibitis. Si hæres satisfacit, liberat animã suam de inferno, sed non tuam, quare ergo in vita tua non satisfacis? Greg. ad magnam iustitiam Dei omnipotentis pertinet, vt in alia vita non careat supplicio, qui in hac vita noluit carere peccato. Secunda stultitia: quia credunt quòd hæredes post mortẽ eorum satisfaciant: tamen videmus quòd nihil fit. Ideo benedictus est

eſt ille, qui in vita ſua ſatisfecit & dicit filio, Non oportet te aliquid ſatisfacere. Ecce quare dicit, nemini &c. Benedictus ille, qui poteſt dicere parũ habeo, ſed totum eſt meũ &c. Itẽ nõ ſolùm furta ſunt reſtituenda & reddẽda, ſed debitũ etiã cordis & operis. Debitũ cordis eſt diligere. Chariſsimi, ſi Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrũ diligere. 1. Io. 4. Si iſtud dibitũ abſtuliſti alicui ex odio &c. redde ei &c. Debitum oris eſt ſalutare & loqui. Ad loquendũ requiritur imaginatio, & os formans verba, & requiritur viſus, ſ. illius cui homo loquitur, & auditus; ergo requiritur etiã vnio corporis & animæ in vna eſſentia, quę locutio diſcretè nõ poteſt fieri niſi per perſonam viuã. Hóc legitur in hiſtoria B. Petri de illo Symone Mago, qui dixit ſe hominẽ ſuſcitaſſe, qa mouit caput, & dixit B. Petrus: Si verè ſurrexit loquatur, aliàs ſciatis fantaſma diabolicũ eſſe, & non potuit loqui. Patet ergo ꝙ locutio diſcreta eſt ſignũ certum reſurrectionis. Ideo Chriſtus voluit ꝙ ille iuuenis loqueretur diſcretè in ſignum &c. qui erat mortuus &c. Modò declaretur moraliter. Inuenio ꝙ in multis fit oppoſitum, vt latiùs inuenies ſermone ſequẽti. Item qualitercũq; aliquid abſtuliſti, facto vel cõſenſu, & oportet reddere &c. Idẽ de notarijs, quãdo recipiunt teſtamenta. Dicit infirmus, Volo dimittere tali eccleſię, vel ſic &c. & nõ curetis, dicit notarius, quia clerici nimis habent. Oportet illud dãnum ſatisfacere, ſi vultis ſaluari, aliàs &c. Idem de falſis inſtrumentis. Idem de illis qui falsè teſtificãtur, & aliàs perdit, oportet reſtituere reuocando. Item ſi per veſtrum malè loqui abſtuliſtis famã &c. oportet reſtituere reuocando, etiã ſi ſit verum & ſecretum. Iſtud non ſolùm eſt iuſtitia, ſed miſericordia. Epiloga, quia mortui habebunt ſuũ, & eccleſia, & ſic de alijs. Matt. 18. Redde ꝙ debes. Quartò ſeruire promptè eſt opus miſericordiæ. Sani poſſunt ſeruire infirmis, & iuuare in neceſsitatibus, exemplo Chriſti, qui voluit humiliari ad ſeruiendum nobis. Ideo dicit, Filius hominis nõ venit miniſtrari. i. vt ſibi ſeruiatur, ſed miniſtrare. Mat. 20. Quale ſeruitium fecit in nocte paſsionis, quia lauit pedes Apoſtolorum? Item in vita ſeruiendũ virgini matri, & Ioſeph. Ita debemus nos facere ad inuicem ex charitate. Vos in libertatem vocati eſtis fratres, tamen ne libertatẽ in occaſionẽ detis carnis, ſed per charitatem ſpiritus ſeruite inuicẽ. ad Gal. 5. Vultis ſcire quod meritũ eſt? dicatur hîc miraculũ, quod legitur in vita S. Iacobi, de ſocijs peregrinis euntibus ad S. Iacob. & nolentibus remanere cum ſocio infirmo, tandem remanſit vnus. Et ſocio mortuo in die S. Iacobi, dum alter vellet ire ad S. Iacobũ apparuit ſibi miles &c. & duxit eum ad S. Iacobũ, di. quod diceret ſocijs quod nullã indulgentiã fuerant lucrati, ſed quod totã indulgentiã ipſe, qui ſeruiuit ſocio, lucratus fuerat. Ex iſto miraculo patet quantum placet Deo ſeruire infirmis, quãdo dulciter fit ſeruitium. Ergo vos in libertatem &c. Deo gratias.

De eadem Dominica XVI. Sermo III. notabilis multum.

Vi erat mortuus cœpit loqui. Verbum istud habetur textualiter, Lu. 7. Recitatiue autē &c. Vt Deus det virtutem & efficaciā suis verbis, quę nūc volo deuotioni vestræ prædicare salutetur virgo Maria. Istud verbū loquitur de homine quodam mortuo, quē Christus suscitauit, de quo dicit the. Qui erat mortuus &c. Pro intellectu literali huius verbi, antequā veniam ad intellectum moralem, sciendum quòd signum certum resurrectionis alicuius mortui est loqui discretè, quia nec spiritus malignus ingressus in corpore mortui, posset discretè loqui. Ideo signum certum & euidens quòd aliquis resuscitatus est, quando loquitur discretè, quòd non potest fieri nisi anima sit rationalis, & sit corpori vnita. Ratio, quia tot requirūtur ad loquēdū discretè, requiruntur enim 12. s. sex membra corporalia, & sex potentiæ animę. Membra corporalia quæ requirūtur, sunt illa, de quibus dicit Logicus, Instrumenta quibus vox formatur sunt ista, labia, dentes, lingua, palatum, guttur, & pulmo. Sex potentiæ animæ sunt. Intellectus qui ordinat verba. Voluntas quæ mouet membra ad loquendū, vt dominus mouet seruos ad operandum. Memoria cōcurrens, & memorās de quibus est loquendū. Imaginatio formās verba, & requiritur visus, s. illius cui homo loquitur, & auditus, ergo requiritur etiā vnio corporis & animę in vna essentia, quia locutio discreta nō potest fieri nisi per personam viuam. Hoc legitur in historia B. Petri, de illo Symone Mago, qui dixit se hominē suscitasse, quia mouit caput. Et dixit B. Petrus. Si verè surrexit, Ideo loquatur, aliàs sciatis fantasma diabolicum esse, & non potuit loqui. Patet ergo ꝙ locutio discreta est signū certę resurrectionis. Ideo Christus voluit ꝙ ille iuuenis loqueretur discretè in signum &c. qui erat mortuus &c. Modò declarando moraliter inuenio quod persona dicitur mortua ex peccato mortali. Dicitur mortale, quia occidit animam. Peccatū enim est cum consummatum fuerit generat mortem. Iac. 1. Et signum certum resurrectionis, in quo de se vel de alio poterit cognoscere, si de morte resurrexit quis ad vitam gratię, est locutio discreta, & requiruntur quatuor locutiones, scilicet,

Loqui sibiipsi dolorosè.
Loqui sacerdoti verecundè.
Loqui proximo veraciter.
Loqui Deo reuerenter.

Ista quatuor parlamēta sunt necessaria, & potest homo de tali dicere, Qui erat mòr. &c. Dico primò &c. s. per contritionem, quia contritio nō est nisi quædam locutio reprehensiua suiipsius de his, quæ malè fecit homo, di. O miser, quid feci? verbi gratia. Si aliqua persona fuit multum vana & pomposa &c. quādo Deus per contritionē

tan-

tangit cor, loquitur intra ſe di. O miſer, quid feciſti? quid tibi profuit tanta vanitas? totum tranſiuit, & ego ſum pœnis inferni obligatus. O miſer, quid erit de me? Idem de auaro, qui obliuiſcitur theſauros paradiſi pro iſtis corruptibilibus &c. Idem de luxurioſo, qui viuit vt porcus in luto luxuriæ, qui dicit, O miſer, & vbi ſunt illæ delectationes quæ mihi tanti cõſtant? Patet ergo quòd vera contritio eſt parlamentum animæ reprehendentis ſe amarè. Ideo cognoſcere poteſt quilibet veſtrûm ſi habetis contritionem vel non. De iſto parlamento ille ſanctus homo Iob. 10. Tædet animam meam vitæ meæ, ſ. in peccatis. Remedium ergo ſubditur, Dimittam aduerſum me eloquium meum, & quomodo loquar in amaritudine animæ meę? Et loquitur Iob in perſona conterentis. Vultis ergo intelligere clarius, dicatur parabola de quodam mercatore prædiuite vnicũ filium habente, cui filio dare volebat vxorem, & non inueniebat. Quia licèt eſſet diues, nihil ſciebat facere, in omnibus erat inexpertus. Quia pater tantũ diligebat eum, quòd noluit, vt iret vt alij mercatores, vltra mare &c. Propter quod pater miſit filium ad quandã fœminam cum magna quantitate monetę, vt emeret bona, & fieret fama quòd ſciret aliquid facere. Dicatur quomodo emit lapides vitreos pro lapidibus precioſis, quos emit pro 30. milibus florenis, & non valebant triginta denarios. Item de ſcutellis, emit de auricalco, credens quòd eſſent de auro, & oculos cancrorũm, credens quòd eſſent perlæ, & reputauit ſe beatum, credens multum lucrari. Qui dũ rediret de via, obuiauit cuidam amico ſuo, qui interrogatus, vnde veniret, dixit quòd de tali fœmina, de qua emerat pretioſa iocalia, & oſtendit illa amico. Qui ſtatim cognoſcens illa, dixit ſibi, Iſta nihil valent. O vos eſtis perditus & confuſus, ſemper erit, fama quod eſtis beſtia &c. Tunc ille cognoſcens deceptionem, & ſuam indiſcretionem, cœpit flere amariſsimè, quaſi deſperando, ſed ille amicus conſolabatur eum dicendo: Non curetis, quia pater veſter eſt diues &c. ſub iſta ſpe ille conſolabatur. Ecce hic oſtenditur propriè quid eſt contritio. Iſte ſtultus mercator eſt homo, vel mulier, qui quando facit peccatum, credit ſe inueniſſe margaritas, & aurũ &c. non eſt niſi lutum. Auarus credit ſe inueniſſe aurum, & totum eſt lutum, vanitas &c. Luxurioſus quando videt mulieres albas vel formoſas, credit ſe inueniſſe margaritas, & non ſunt niſi ſterquilinium. Sed quando amicus, ſcilicet angelus bonus vel prædicator dat vobis intelligere quod emiſtis, ſcilicet lutum & fimum &c. tunc mercator, ſcilicet ſpiritus, redit ad ſe, & inueniens ſe deceptum, incipit flere di. O miſer, quid emiſti, & deſperaret, niſi quia pater, ſcilicet Deus eſt diues, & ſub iſta ſpe tranſit. Diues eſt in omnes qui inuocant illum. ad Romanos decimo. Iudas habuit diſplicentiam, ſed non ſperauit in diuitijs patris. Patet ergo quomodo contritio eſt

in-

increpatio suiipsius. Ideo Dauid, Filij hominũ vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatẽ, & queritis mẽdaciũ? Psal. 4. Nota, filios hominum vocat nos, quia nos moraliter loquendo sumus bestię, & filij hominũ, & nõ homines: quia homo est animal rationale. Homines & ratione vtentes fuerũt aliqui patres, qui in baptismo nos genuerũt, quia anteq̃ fecissent aliquid quærebãt ratione an erat bonũ, & nõ cõtra Deum, sed nos, proh dolor, vt bestiæ, secundũ sensualitatẽ & desideriũ gubernamus frequenter nos. Ideo dicit, filij hominũ, quasi bestiæ, s. eũtes &c. quia si homo, bestialis habet opportunitatẽ faciẽdi peccatũ, s. vindictã, luxuriã, vel aliud, non respicit si est secundũ Deũ vel contra. Ideo Salomon, Dixi in corde meo de filijs hominũ, vt probaret eos Deus, & ostẽderet similes etiã bestijs. Eccl. 3. Et declarat Dauid tres bestialitates di. Vsquequo graui corde. Ecce auaritia, quia diuitię nõ sunt lapides pretiosi, sed lapides animã onerantes, & faciũt descẽdere eã ad infernũ. Mortuus est diues, & sepultus est in inferno. Secũda tãgitur ibi, vt quid diligitis vanitatẽ, s. in ornamentis, & queritis mendaciũ, s. in luxuria, quę vnũ ostẽdit extra, s. delectationẽ, & aliud tenet intus, s. corruptionẽ & fœtorẽ. Est enim quasi pulchrũ monumentũ extra pactũ, & intra plenũ immũditia & fœtore &c. Ita pulcher homo, vel pulchra mulier, sunt vt monumentũ, quia intra nihil est nisi corruptio, tripa de porco &c. Ecce primũ parlamẽtũ. Ideo quilibet visitet sua peccata, malã vitã, tẽpus perditũ, & reprehẽdat se amarè, & de eo dicetur, Qui erat mortuus &c. Secũdũ est loqui presbytero vel sacerdoti verecundè. Ecce hic cõfessio, q́ est necessaria post cõtritionem. Ratio, quia quãdo aliqua persona habet aliquã plagã mortalẽ in suo corpore, nõ sufficit illã respicere & videre, sed debet ostẽdere eã medico. Idem in cõtritione respiciuntur & videntur plagę peccatorũ, sed nõ sufficit, sed oportet ostẽdere medico, s. cõfessori di. pater gẽtes putãt me sanũ &c. Sed pater ecce plagas meas. Ego sum vanus, auarus &c. Ideo Christus Luc. 18. Dixit decẽ viris leprosis. Ite ostendite vos sacerdotibus. Modò poterimus hîc respõdere duab⁹ quęstionibus quas vos cõmuniter facitis. O Domine mi, quare dicitis q̀ homo cõfiteatur sacerdotibus. Nũquid valet tantũ confiteri vni probo viro, vel mulieri deuotę? Maximè, quia Iac. 5. dicitur, Confitemini alterutrũ peccata vestra, & orate pro inuicẽ, vt saluemini. In ista auctoritate fundãt suũ argumentũ. Quare ergo nos tantùm restringitis? vos solùm vultis scire peccata nostra? Respõdeo, quod duplex est confessio. Prima propter impetrationẽ orationis. Secunda propter impetrationẽ absolutionis. Prima confessio potest fieri cuilibet personæ, & deuoto homini, vel etiã mulieri potest homo dicere sua peccata, ego sum vanus, vel auarus. Ideo rogo vos oretis pro me, vt Deus det mihi humilitatẽ, vel liberalitatem, seu castitatem &c. Istã confessionem facit sacerdos laicis, & nõ de-

debet dicere, absoluatis me, sed oretis pro me, nec debet petere pœnitentiam pro peccatis &c. Et de ista loquitur B. Iacobus, cùm dicit, Confitemini &c. Patet quia sequitur, & orate pro inuicem vt saluemini, ibidem &c. Secunda confessio est sacramentalis, in qua datur absolutio & remissio peccatorum. Ista non potest fieri nisi sacerdotibus. Ratio, ecce rex tenet vnum gubernatorē, sed est malus homo, ribaldus, & sceleratissimus est. Et vos cōmisistis furtum vel homicidium, & timetis aduentum regis. Ad quem recurritis ad petendum remissionē de crimine vestro, ad aliquem sanctum hominem, vel ad gubernatorē? Nullus sanctus homo potest vobis remittere peccata, quia nō habet potestatē regis. O diceretis vos, Gubernator est malus homo, quantumcūq; sit malus, potestatē habet regiā remittendi &c. Ita cōfessores seu clerici gubernatores sunt regis Christi, & Christus dedit eis potestatē absoluēdi, & nō alijs. Quorū remiseritis peccata remittūtur eis. Io. 20. hoc solū fuit dictū clericis. Si ergo vultis remissionē peccatorū, oportet ire ad clericos, si orationē vultis, potestis ire ad alios. Et si rex vellet dicere. Quare iuisti ad gubernatorem, nūquid ipsum malū hominē esse sciuisti? &c. Respondeo, Domine ideo, quia vos eū sustinetis. Idem de clericis. Et quando anima alicuius bene cōfessi venit ad iudicium corā Christo, & dęmō accusat, & requirit vt dānetur quia fecit hoc peccatū &c. & hoc, & Christus licèt sciat, tamē interrogat iustū & impiū. Quid dicis anima ad hoc? Domine verū est, quia illa feci, nec possum negare, sed dñe habui remissionē à vestro gubernatore, seu locū tenente, & ostēdit chartam quā portat in fronte, quia licèt in cōfessione nō detur character indelebilis, datur tamē quidā ornatus. Secunda quęstio. Dicunt aliqui, maximè Valdēses, absoluere & remittere peccata & soluere ligatū, quia quot peccata habet homo, tot cathenis ligatur anima. Si ergo sacerdos sit ligatus peccatis, fortè plus q̃ ille qui confitetur, quō poterit ligatus soluere ligatū? Istę rationes sunt hęreticorū, ad recipiendū simplices. Respondeo q verū est, q absolutio est soluere à peccatis, ideo solis sacerdotibus dicit Christus, quęcūque solueritis super terrā, erunt soluta & in cęlis &c. Mat. 18. Et si sacerdos esset ligatus in parte per quā habet soluere, s. in lingua, quod esset mutus concedo vobis q nō posset aliū soluere, quia non posset proferre formam absolutionis, sed adhuc si manus, & pedes, & totū corpus ligatū sit peccatis, si potest proferre verba absolutionis, soluit, quia illa solutio non fit virtute sacerdotis, sed virtute Christi, cuius est instrumentū. Et habetur clarè ex ista auctoritate, quādo Christus dixit decē leprosis. Ite ostēdite vos sacerdotibus. Isti sacerdotes erāt ribaldi, symoniaci, inuidi &c. cōtra quos Christus pdicabat. Potuissent dicere leprosi. Domine quare mittis nos ad malos homines, & peccatores, quare non mittis ad matrem vestram, vel ad Ioannem Baptistam, & ad

apostolos? Solutio, quia non erant sacerdotes. In hoc Christus ostē-
dit, quod solùm sacerdotibus est fienda confessio sacramentalis, ta-
men quilibet quantum potest debet eligere bonũ confessorē, scien-
tem discernere inter leprā & non lepram, & qui sciat soluere & liga-
re, de pœ. di. 1. Quē pœnitet. & dist. 6. c. 1. si quis. De isto parlamēto
dicit script. Iob. 7. Quapropter, s. amore absolutionis habendæ, &
ego non parcā ori meo. Loquar, s. ore, in tribulatione spiritus mei,
cōfabulabor cū amaritudine animę meæ. Et hoc dicitur ad differen-
tiam veteris testamenti, in quo nō confitebantur peccata ore. Si dica-
tur, illud tempus erat bonũ. Solutio, ꝙ non omniquaque, quia nun-
quā habuerunt remissionē peccatorũ vt intrarent paradisum. Ideo
dicit. Loquar. s. dicendo ore peccata mortalia specialiter venialia in
genere. In tribulatione spiritus mei, & hoc quantũ ad propositũ nō
redeundi ad peccata, de quo debet interrogare cōfessor, & est maxi-
ma tribulatio habendi tale propositũ, cùm omnis homo sit inclina-
tus ad oppositũ. Cōfabulabor. s. de pœnitentia cū confessore, quan-
do dicit confessor, Ego video ꝙ estis totus vanus, & superbus, ideo
humiliabitis vos in oratione. Idē de alijs. Auiset se confessor, ne det
pœnitentiā vltra voluntatē peccatoris. Ratio, quia si dimitteret pœ-
nitentiā, confessor culpā incurreret. Laboratoribus detur ieiunium,
de quo non poterunt se excusare, s. vt audiant missam, sint ieiuni in
diebus festis. Contra inuidiam detur medicina orandi pro illa per-
sona &c. Ecce quare dicit, Loquar in amaritudine animæ meæ, quia
pœnitentia est amaritudo sensualitatis. Tertiũ parlamentũ est loqui
proximo veraciter. Modò addiscatis quō est summè cauēdũ ab om-
ni mēdacio, si attenditis ad ea quæ dicā. Cuilibet membro corporis
Deus dedit suũ officiũ, oculis officiũ videndi, auribus audiendi &c.
Sicut rex dat officia diuersa diuersis in regno suo, ita Deus dedit mē-
bris diuersa officia. Modò si officium oculi impediretur per albugi-
nē, esset magnus defectus oculi, quia perderet officiũ suũ. Idē de au-
ribus &c. Modò officiũ oris est significare cordis intentionē. Philo-
sophus. 1. Periher. Voces sunt notæ. i. signa earũ quæ sunt in anima
passionũ. Quando ergo homo mentitur, mētiri enim est vnũ dicere
ore, & aliud habere in corde. Lingua perdit officiũ suũ. s. significādi
ea quę sunt in corde. Ideo sicut nullus vellet habere maculā in ocu-
lo, ita nec debet velle mendaciũ in ore. Patet ergo ꝙ homo debet lo-
qui veraciter. Licèt non omne verũ, nec secreta cordis sunt dicenda,
quia esset stultitia, nō tamen debemus dicere mendaciũ pro quacun-
que caussa contra illos, qui dicunt bonũ esse mendaciũ, ꝙ nulli no-
cet. Ideo Pro. 8. Veritatē meditabitur guttur meũ, & labia mea dete-
stabuntur impium. Guttur enim significat cogitatus cordis. Et labia
detestabuntur impiũ. Hoc tāgit mercatores, qui aliquoties emendo
& vendendo dicunt multa mendacia, etiā cum iuramentis, in fraudē

proxi-

proximi, hoc etiã tangit tractatores matrimoniorũ, qui etiã dicunt multa mẽdacia, quãdo homo interrogat, quid est de tali puella, &c. dicunt quod omnia, & aliquãdo nihil scit facere, erit vna vana cõfusio, &c. & nõ habent cõscientiã mentiri. Itẽ tractatores pacis dicunt multa mendacia, quod pro nulla caussa est dicendũ. Dicatur miraculũ quod legitur. Exo. 1. quomodo Pharaõ cõcepit destruere populũ Iudæorũ, & præcepit obstetricibus, &c. Cũque reprehenderentur à rege, timentes respõderunt, Non sunt Hebreę sicut Aegyptiæ mulieres, ipsæ enim obstetricandi habent scientiã, & antequã veniamus ad eas, pariunt, & texerunt mẽdaciũ, & sic euasit populus Israël. Bene ergo fecit deus obstetricibus, & quia timuerunt deũ, ædificauit illis domos. Dicit hîc Greg. dans eis multa vt remunerarẽtur, quia ex mendacio perdiderunt regnũ cęlorum. Ideo pro toto mundo nõ est dicendum mendaciũ. Ideo apostolus, Deponentes omne mendaciũ, loquimini veritatẽ vnusquisq; cum proximo suo, quoniã sumus inuicẽ membra. Eph. 4. Quartum parlamentum ex quo homo fuit locutus sibi ipsi dolorosè, cũ cõfessore verecundè, cũ proximo veraciter, sequitur quod debet loqui cum deo reuerenter, & hoc fit in oratione. Ratio, quia oratio est vt canale, per quod aquę gratiarũ veniunt de fonte cæli. Dicatur quomodo de alto fonte, si vultis habere vel recipere aquã ad hortũ vestrũ, oportet ponere canale. Idem fonts totius boni corporalis, & spiritualis, tẽporalis, & æternalis, est altè collocatus. s. in cęlo. Fons sapientię verbũ dei in excelsis. Eccle. 1. Hortus noster, in quo venimus, est iste mundus. Si ergo volumus quod aqua gratiarũ. s. pacis, & sanitatis, diuitiarũ & prosperitatis, & benedictionis, veniat ad nos de illo fonte, oportet q̃ ponamus canale orationis, cuius pes est in ore, & summitas in cęlo, cogitãdo cui homo loquitur, & sic canale est rectum. Ideo Christus, Oportet semper orare, & nõ deficere. Lu. 18. No. semper. i. in omni hora ordinata. Clerici in septem horis canonicis. Laici mane & sero, & sic veniet aqua gratiarũ. De hoc figura. Nu. 20. quando filij Israël fuerũt in deserto, moriebantur siti, & Moyses & Aaron qui habebãt curã & regimen illius populi, orauerunt dicentes, Domine deus audi clamorem populi huius, & aperi eis thesaurum tuum fontẽ aquæ viuẽtis, vt satiati cesset murmur eorum, &c. Quibus respõdit deus dicens, Loquimini ad petrã coram eis, & illa dabit aquas. Et ita factũ est. Ista petra, cui est loquedũ, est Christus, qui totum mundum sustinet. 1. Cor. 10. Petra autẽ erat Christus. Si ergo indigeris aquis gratiarũ, sanitatis, pacis, remissionis peccatorũ, &c. loquimini ad petram orando, vt dixit deuotè, quia sine dubio dabit vobis necessitatẽ non vanitatem. Ecce ergo quatuor parlamenta necessaria illi qui viuit in gratia dei post peccatum, de quo potest dici, Qui erat mortuus cœpit loqui.

Retributio quam aegyptiae obstetrices à Deo habuerunt propter mendacium.

De eadem Dominica XVI. Sermo IIII.

Ortæ ciuitatis ecce defunctus efferebatur. Lu. 7. originaliter, & recitatiuè in euangelio currentis dominicę scribitur verbum istud. Volens impetrare gratiā & benedictionē super nos, in hoc præsenti sermone remediū habeo, s. recurre ad virginem Mariam. Salutetur ergo, &c. Pro intellectu spirituali huius verbi, secūdū ꝙ modò volo illud pertractare. sciendū ꝙ est doctrina cōmunis doctorū in sacra theologia, quia à principio mundi, ex quo Adam peccauit, cælū fuit ita clausum, ꝙ nullus quantumcūque sanctus & amicus dei, potuit intrare, vsque ad Christi ascensionem, quia tunc Christus aperuit ianuam cæli: Vnde quando animæ sanctorum antiquorum exibant de corporibus, respiciebant si possent cælum ascendere & intrare, sed non poterāt, quia ianua erit clausa. Chrys. Erāt prius obstacula quędā & impedimenta salutis, quibus obsistentibus animæ defunctornm, introire nō poterant cælos. Nullā enim animā, ex quo Adā peccauit, & clausi facti sunt cęli, arbitror ascendisse in cęlū. Sed venit Christus, & meritò suæ passionis, & virtute resurrectionis, & opere ascensionis, aperuit ianuā. Ideo modò possunt intrare qui volūt. De ista materia auctoritas plena secretis. Hęc dicit dñs deus. Porta atrij interioris, quę respicit ad orientem, erit clausa sex diebus in quibus opus fit, die autē sabbati aperietur. Eze. 46. Nota platea interior est gloria paradisi, quę dicitur platea ꝓpter eius magnā latitudinem, quia totus mūdus in eius respectu nō est nisi pūctus. Porta huius est introitus, quę respicit ad orientem. In oriente enim primò apparet claritas solis. Ita quando anima intrat per portā paradisi, statim videt claritatē solis. s. Christi. De quo dicitur virgini Marię, Ex te enim ortus est sol iustitiæ Christus deus noster. Hęc porta clausa erit sex diebus, in quibus operatur. Hic sumuntur dies pro ætatibus mundi, quę sunt septē. Prima fuit ab Adam vsq; ad Noë. Secunda à Noë vsque ad Abrahā. Tertia ab Abraham vsq; ad Moysen. Quarta à Moyse vsq; ad Dauid. Quinta à Dauid vsque ad transmigrationem. Sexta à transmigratione vsq; ad Christum. In quibus fit opus, quia tunc illi sancti, qui tunc erāt, laborabāt in seruitio dei plusquā nos, tamen in fine diei. i. vitæ, non habebāt salarium gloriæ, sed pro quiete ibant ad carcerem inferni, ac si vos in sero, quando seruus vester deberet quiescere, mitteretis eum in carcerē. Hęc die sabbati. i. quietis, aperietur. Ista dies fuit in septima ætate, quādo Christus ascendit. Ideo modò porta est aperta quia cōdignè pœnitentes statim intrāt quando moriuntur. Hoc dicit th. Portę ciuitatis, &c. Cōstruitur sic, Defunctus efferebatur portę (datiui casus est) ciuitatis. Patet the. Occasione huius the. ego quęsiui quot sunt portę intrandi paradisum, siue cælum, & per gratiam dei inueni. Nehe. 3. per figurā ciuitatis

Probatur sententia Chrysostomi, vsque ad Christi ascensionem non patuisse in cælum aditum.

uitatis Hierusalem, quæ habebat sex portas, quæ vocabantur his nominibus. Porta fontis, porta sterquilinij, porta vallis, porta vetus, porta piscium, porta gregis. Quæ significant sex portas cæli, quas Christus aperuit ad intrandū gloriam, &c. Prima porta ciuitatis Hierusalem dicebatur porta fontis, hāc ædificauit Sellum princeps. Ratio, quia illo tempore ciuitas Hierusalem erat ita nobilis, ꝙ ad vnā portam ciuitatis erat fons magnus, vt qui veniebant ab extra, ibi lauarentur à pulueribus, & sic intrarent ciuitatē mundati. Propter hoc ista porta dicebatur porta fontis. Hæc figurabat primam portā cęli quam Christus aperuit, quæ dicitur innocentia baptismalis, quia tā nobilis est illa ciuitas cælestis, ꝙ nulla anima cum aliqua macula etiam veniali potest eo intrare. Ideo quando Christus ostendit illam Ioan. euang. dixit Ioannes, O domine & quis intrabit huc? Respondit Christus, Nō intrabit in eā aliquid coinquinatū. Apoc. 21. Ideo parauit deus portam fontis, s. baptismalis innocentię, Si habetis faciē, vel manus immundas, lauantur ibi, Aliqui habent faciē immundam, sed habent manus mundas, vt pueri, qui opere nō peccauerūt, sed originali peccato maculati sunt, ꝙ nō est peccatum factū ab eis, sed receptum, sicut de imagine cadente in lutum, sic pueri habent faciem lutosam ex illa carnali generatione. Ideo si tales debent intrare ciuitatē paradisi per istam portam baptismi, oportet ꝙ lauētur in porta fontis à sacerdote vel laico in periculo. Auisentur de forma. Si moritur in hoc statu, rectè vt anima virginis euolat ad paradisum, sine purgatorio, & intrat per portam fontis. Alij autem habent nō solùm faciē lutosam ex originali peccato, sed etiam manus ex peccatis actualibus, &c. qui nō possunt purificari nisi per baptismum, vt sint Iudæi, & alij infideles. Vnde quando tales nō fictè accedunt ad baptismū, tanta est virtus baptismi, & ita purificat, ꝙ si morerentur antequam peccarent, statim euolarent, & intrarent per portam fontis. De isto fonte Zach. 13. In die illa erit fons patēs domui Dauid, & habitātibus Hierusalem, in ablutionem peccatorum. De ista porta dicebat Iob anagogicè, Petra fundebat mihi riuos olei, quando procedebā ad portā ciuitatis, & in platea parabāt mihi cathedrā. Iob 29. No. secreta. Baptismus habet fieri per aquā naturalem, dulcē, vel salsam, de mari, nō enim potest dari per aquam artificialē, vt rosaceam, &c. Cū aqua naturali lauatur corpus baptizati, s. petra, i. Christus. Petra autē erat Christus. 1. ad Cor. 10. simul fundit septem riuos olei, s. septem dona spiritus sancti, quæ ponuntur Esa. 11. Spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris domini. Vnde spiritus sanctus dixit Ioan. Baptist. de Christo, vt ipsemet dicit, Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem videris spiritum sanctum descendentem, & manentem super

Nomina sex portarum Hierusalem.

eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto, &c. Io. 1. Ecce quare dicit, Petra fundebat mihi riuos olei, quando procedebá ad portá ciuitatis. Secundò dicit in platea, s. in ciuitate paradisi, parabant mihi cathedram. s. derelictam à malo angelo, quia quãdo anima alicuius nouiter baptizati intrat paradisum, statim collocatur in vna illarũ cathedrarum. Et de tali potest intelligi thema. Portæ ciuitatis, &c. Secunda porta dicitur sterquilinij, quia post baptismum facti fuimus immundi, &c. Si di. aliquis. Ego volo iterũ baptizari, &c. Dico q baptismus non habet virtutẽ nisi semel, quia Christus solũ semel fuit passus, imò peccaret quis grauiter, si iterum baptizaretur. Baptismus enim est sacramentum irreiterabile, quia imprimit characterẽ, qui est indelebilis. Et ideo nisi esset alia porta, nos possemus desperare. Ideo est secunda porta figurata per portam Hierusalem, quę dicitur sterquilinij, quã ædificauit Melchias. Ratio est, quare sic nominatur, ciuitas Hierusalẽ tũc erat sita in altitudine. s. in quodã pede montis, sed iam non est illa, quia dominus extra portam passus est, & sepulchrũ extra erat, & modo est in medio ciuitatis, & ille populus Iudaicus erat immũdus, & quãdo pluebat, oẽs immũditiæ de illa altitudine deducebantur per aquã ad illam portã, ideo dicebatur porta sterquilinij. Et signat secundam portam cæli, quę dicitur pœnitentia sacramentalis, quæ rectè est sicut illa porta ciuitatis Hierusalem, quia oẽs immunditię congregantur in conscientia. Iã videtis in domo vbi stamus & comedimus, q ibi spurcitiæ congregantur, sed plures in domo consciẽtię, sed quando venit illa pluuia benedictionis, s. lachrymarum pro peccatis quando. s. cerebrum restringitur vt spongia, & homo vadit ad confessorẽ, per portam oris vadũt immunditiæ peccatorum, sic ciuitas cõscientiæ purgatur, quia sicut pluuia impetuosa ducit secum oẽs immũditias, ita cõfessio dolorosa facta cum gemitibus & suspirijs purificat totam conscientiam, in qua congregantur tot immũditiæ. Cogitate si esset aliqua domus, vbi homo comederet, &c. & de toto anno non mũdaretur, quot in illa essent congregatæ immũditiæ? Modò cogitate quid debet esse de cõscientia, quæ solùm semel in anno à nobis mundatur. O quot immunditiæ quotidie congregantur, comedendo, bibendo, loquendo, negotiãdo, &c. Sunt multi miseri, qui nec semel in anno mũdant domũ cõscientię, quia nõ confitentur, & tales damnationem merentur, & nõ debent habere ecclesiasticã sepulturam, sed sicut anima est cũ dęmonibus in inferno, ita corpus debet esse cũ brutis in campo. extra de pœ. & re. Omnis. Ideo dicit scrip. Si confiteamur peccata nostra, fidelis & iustus est deus, vt remittat nobis pctã nostra, emũdet nos ab omni iniquitate. 1. Io. 1. De ista porta Dauid in psal. Cõfitemini dño. Hęc porta dñi, iusti intrabũt in eã. ps. 117. No. cũ dicit Confitemini dño. Diceret aliquis, Non dicit, confitemini sacerdoti

ni. Dico ꝙ cōfeſsio quæ fit ſacerdoti fit deo, in cuius loco ſtat ſacerdos, intantũ ꝙ ſi cōfeſſor per iudicē interrogaretur de peccatis, ſi aliter nō poteſt euadere, poteſt iurare ꝙ nihil ſit, quia deo fit confeſſio, & nō ſcit peccata vt homo. Item hæc porta domini. Hic extirpatur error aliquorũ prę ſumptuoſorũ dicētium, ꝙ Chriſtus nō ordinauit cōfeſsionē, ſed beatus Iacobus quādo dixit, Confitemini alterutrũ peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſaluemini. Iaco. 5. Reſpōſio, dicere ꝙ Chriſtus nō ordinauit cōfeſsionē eſt error, quia nō Petrus, nec alij apoſtoli poſſent ordinare vnũ ſacramētũ, ſed Chriſtus proprio ore ordinauit, ſed apoſtoli fuerunt baccalarij, & Chriſti repetitores. Ideo Chriſtus dixit eis, Nolite vocari, nec vocemini magiſtri, qa magiſter veſter vnus eſt Chriſt9. Mat. 24. Ideo quādo apoſtoli loquũtur de aliquo ſacramēto, nō loquũtur vt ordinatores, ſed vt repetitores. Itē iuſti intrabũt in eā. i. per eā quātuncũq; ſunt peccatores, in cōfeſsione iuſtificātur, & quādo talis ſic mũdatus moritur, poteſt dici, Portę ciuitatis defũct9 efferebatur. Tertia porta dicitur vallis. i. Ioſaphat. Expedit vobis, vt ſit alia porta, qa pauci ſunt q faciũt cōdignā pœnitentiam. Ita ꝙ ſi in ſtatera diuinæ iuſtitiæ in vna parte ponerētur omnia peccata, & in alia omnia bona &c. Pauci ſunt religioſi, clerici, vel laici, de quibus nō plus ponderarent mala & peccata quàm bona. Ideo tales nō poſſunt intrare per primā portā, nec ſecundam, ideo aperuit deus tertiā portam, figuratā per portam vallis, quā ędificauit Annom & habitatores Zanoe. Dicatur quare illa porta Hieruſalē dicebatur porta vallis, quia antiquitùs tēpore gentiliũ erat iuxta illam portā vallis profunda, in qua incendebatur ignis, & ibi offerebāt filios idolis per ignem. Ideo ad Eſaia & Hieremia dicitur vallis Tophet. i. tribulationis, & à Chriſto vocatur gehēna. Hęc porta figurabat tertiā portā paradiſi. ſ. afflictionē purgatorialē, quia ſicut illa vallis erat baſſa, ita purgatorium eſt baſſum, quia circa centrũ terræ, & dicitur vallis triſtitiæ & tribulationis, quia cōcluſio eſt omniũ theologorũ, quod minima pœna purgatorij eſt maior quacũque pœna huius mũdi. & quādo moritur qui condignè non ſatisfecit, & in gratia decedit, in purgatorio ſatisfacit, & purgatur, & illi decedēti dicit Chriſtus, Vadat ad portam vallis. i. ad purgatoriũ. Dicatur modus quomodo anima portatur ab angelo bono dicente, Vides quot maculas habes. Dicatur quomodo proijcit animā in purgatoriũ, vel ponit dicēs. Tu ſtabis tātũ, niſi iuueris ab amicis &c. Ideo bonũ eſt facere pœnitentiā in hoc mundo, ne homo habeat tranſire per iſtā portā doloroſam. De iſta porta auctoritas allegoricè. Trāſeũtes primā, & ſecũdā cuſtodiā, venerũt ad portā ferreā, quę ducit ad ciuitatē, quę vltro. i. ſpōte apertā eſt eis. Act. 12. Prima & ſecũda cuſtodię ſunt duę cuſtodiæ angelorũ bonorũ quas habem9. Prima eſt in hoc mũdo, quādo creatura naſcitur, deus mittit angelũ ad cuſtodiā,

Quā intenſæ ſit purgatorij pœna.

ne à diabolo submergatur, & custodit semper. Vnde Dauid, Angelis suis deus mãdauit de te, vt custod. te in omnibus vijs tuis &c. Psal. 90. Secunda custodia est in fine, quando homo exit hunc mundũ, in ingressu & exitu deus dat custodiã. Sunt enim in exitu dæmones obseruantes animã, & nisi deus mitteret angelos &c. & propter hoc dicit, Transeuntes primã & secundam custodiam, venerunt ad portam ferream. i. purgatoriũ, quia sicut ferrũ est durius ligno, ita pœna purgatorij est durior ferro, & pœna purgatorij pœnã istius mundi excedit, sed consolatio est eis, quod peracta purgatione ad ciuitatẽ paradisi intrant. Vnde subditur in dicta auctoritate, quæ vltro aperta est eis. Ideo quando moritur, qui non fecit condignam pœnitentiam, potest dici, Porta ciuitatis, &c. Quarta dicitur porta vetus, hanc ædificauit Ioiada. Ratio, quia dicit magister historiarũ quod erat antiquior alijs, intantum q; ibi ostendebantur ædificia de tempore Melchisedech, qui obtulit panem & vinũ. Figurabat vetus porta contritionem cordialẽ. Nam contritio cordialis ab initio mundi vsq; modò fuit bona & virtuosa, quia tanta potest esse cõtritio de peccatis, quod sine hoc quod transeat secundã vel tertiã portã, intrabit paradisum per portã veterẽ, s. contritionis. Dicatur hic miraculũ de pulchra meretrice, veniente ad sermonem, credatis quod nõ ex deuotione, sed quia ibi erãt homines, ideo vt videretur &c. ornauit se, vt homines post sermonẽ peccaret cum ea, sed deus cogitauerat aliud, & à casu frater prædicabat contra vanitatẽ & ornamentũ mulierum, & contra immunditiã luxuriæ, & quomodo puniũtur, & illa quę prius cachinnabatur, incœpit flere, & tantus fuit ignis contritionis, quod subitò & sine cõfessione fuit mortua &c. Ista intrauit per portã veterem. s. cõtritionis. Ideo bonũ est prouocare se ad dolorẽ peccatorum. Per istam portam intrauit Maria Magdalena, quando venit ad pedes Christi &c. Per istam intrant plures. Magnũ est affligere corpus ieiunijs & disciplinis &c. Sed super omnia est afflictio cordis per contritionẽ. De ista porta aucto. Conuertit me ad portam domus. & ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad orientẽ. Ezec. 47. Nota, peccando homo auertitur à deo. & conuertitur ad creaturas &c. sed in contritione conuertitur ad deum, & vertit dorsum ad peccata. Ideo dicit, Conuertit me ad portam domus, id est ciuitatis, s. contritionis. Subter limen domus. Limen est memoria peccatorũ, à quo procedunt aquæ lachrymarũ ex contritione, quando religiosus, clericus, vel laicis dicit, O miser quid erit de me &c. plorat &c. recognoscendo vitam malam quã tenuit. Item dicit ad orientem, id est pœnitentiam Dei, significat quod in contritione homo debet habere respectum ad deum, quem homo offendit, non ad periculum, seu honorem, vel famam, sed ad orientem. Quando quis moritur bene contritus, de eo potest dici thema. Portæ ciuitatis &c. Quinta

porta

Porta dicitur porta piſcium, hanc ædificauerunt filij Aſnaa, dicitur autem porta piſcium. Ratio, quia per illam intrabāt piſcatores portantes piſces de portu Ioppes, qui nūc dicitur Iaffa. Hæc porta figurabat quintam portam paradiſi. ſ. obedientiā ſupernalem ad dei mā data. Figuratur enim per piſces, quia ſicut piſces delitioſè & leuiter vadunt. Ita obedientes delitioſe & totaliter debent ſe immergere, & cum delectatione & lætitia ſeruare mandata dei & eccleſiæ, die dominica audire miſſam cōpletam cum ſilentio &c. Idem in quadrageſima cōfiteri in paſcha communicare, non venire cum triſtitia, ſed cum lætitia ſicut ad conuiuiū. Idem de alijs. Ideo Chriſtus, Si vis ad vitam ingredi, ſerua man. Mat. 19. Patet ergo ꝙ obediētia eſt porta ad intrādū paradiſum. De iſta porta auct. Beatus vir qui implet deſide. ſuū ex ipſis, nō confun. cū loque. inimi. ſuis in porta. Pſal. 126. No. ex ipſis, ſ. ex dei mandatis, delectabiliter & non cum faſtidio ea ſeruando. Item nō confundetur ſ. per damnationē æternam. Cū loquetur inimicis ſuis. i. diabolis, in porta. ſ. mortis, dicētibus, Nūquid tu eris dānatus? nunquid tu feciſti hoc & hoc &c. Sexta dicitur porta gregis. Hanc ædificauit Eliaſib ſacerdos magnus, & fratres eius. Dicitur porta gregis. Ratio, quia erat iuxta templū, per quā intrabant greges pro ſacrificio faciendo. Figurabat ſextam portam cæli, quæ dicitur patiētia martyrialis. Martyres enim rectè dicūtur oues, quia ſicut ouis quando ducitur ad locū mortis nō clamat, nec ſe defendit, ſic martyres nihil dicebāt in quolibet ictu, niſi Ieſus, & licèt ſentirent dolores, tamē patienter ſuſtinebāt. Ideo de eis cantat eccleſia. Cæduntur gladijs more bidentiū, nō murmur reſonat, nō quærimonia, ſed corde tacito mēs bene conſcia conſeruat patientiā. Ecce grex. De iſto dicit Dauid pſal. 44. & recitatur ab apoſtolo. ad Ro. 8 in perſona martyrū, Propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumꝰ ſicut oues occiſionis. O quot homines, quot mulieres, ô quot pueri, ô quot puellæ intrauerūt per illam portā. De iſta porta dicit Ioā. Beati qui lauāt ſtolas ſuas in ſanguine agni, vt ſit poteſtas eorum in ligno vitæ, & per portas intrent in ciuitatem, ſ. Hieruſalem. Apoca. 22. Nota, in ſanguine agni, non dicit in ſanguine proprio, quia virtute ſanguinis Chriſti quem habebant in memoria quando martyrizabantur, purificabantur. Ideo dicit, Beati qui lauāt ſtolas ſuas, id eſt opera vitæ in ſanguine Chriſti, Nota cùm dicit, Et per portas intrent in ciuitatem. In alijs dicit per portam in ſingulari, hîc verò dicit in plurali per portas, quare hoc? Reſpondeo, ꝙ ad oſtendendū quod martyriū non ſolū eſt ex vna virtute. Alioqui credunt ꝙ ſolū ſit martyr qui moritur ꝓ fide Chriſti. Nō eſt ita, imò moriens ꝓ quauis virtute reſiſtendo peccatis, martyr efficitur. Verbi gratia Ioan. Bapt. non fuit mortuus ex quæſtione fidei explicitè, ſed ex correctione proximi, tamen martyr eſt. Præpotens martyr heremique, cultor,

canit ecclesia. Item si mulier resistens ribaldis &c. & occiditur per eos, martyr est cum beata Catharina. Ecce quantum deberetis vos custodire, imò dico fortius, sed bono modo, tamen intelligatis me. Si esset aliquis vir malè nutritus, & vellet de corpore vxoris aliquid, quod esset cōtra deū, & vxor nolens cōsentire interficeretur, martyr efficeretur. Item si aliquis dans bonum consilium pro republica, occiditur, martyr efficitur. Patet quod pro omni virtute manutenenda efficitur martyr quis. Ecce quare dicit, Et per portas intrent in ciuitatē. Ideo Christus quādo fuit locutus de martyribus, dixit, Beati qui persecutionē patiūtur propter iustitiā, non dixit, propter fidē, quoniā ipsorum est regnū cælorum. Mat 5. Patet thema, Portæ ciuitatis &c.

Dominica X V I. post Trinitatem, de epistola. I.

Sermo notabilis quintus.

Flecto genua ad patrem domini nostri Iesu Christi. ad Ephe. 3. Salutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi, & introductione materię deuotę quā volo prędicare, sciendū quod Christus dans regulam & doctrinā suis sanctis apostolis, & discipulis, & in psona, quomodo est orandū, ostēdit quod in nostris orationibus dirigamus verba ad deum patrem. Non credatis tamē quod hoc fiat, qui pater sit maior filio &c. in potentia, vel sapientia, vel voluntate, vel quod maior sit spiritu sancto. Quia sicut est vna deitas, & vna essentia in tribus personis, & etiā est vna potentia, vna sapientia, & vna voluntas. Et omnis oratio quæ fit patri, fit etiam filio, & spiritui sancto, quia cū non sit nisi vnus deus, adorando patrem, adoratur filius, & spiritus sanctus, & ita dicitur in articulo fidei, Credo in spiritum sanctū, dominum, & viuificantem, qui ex patre filioque procedit. Qui cum patre & filio simul adoratur & cōglorificatur. Ideo siue faciatis orationē patri siue filio dicendo, Adoramus te Christe, vel spiritui sancto dicendo, Veni sancte spiritus &c. Simul fit patri, & filio, & spiritui sancto. Quia adoratio, reuerentia, vel honor, quæ vel qui fit vni, fit etiā alijs personis, quia non est nisi vna maiestas, siue deitas. Ideo in orationibus vestris potestis dirigere patri, filio, vel spiritui sancto secūdū vestrā deuotionē. Sed diceres, Quæ est ergo ratio quod Christus ostendit dirigere verba patri? Respōdeo, quod inter alias conditiones orationi necessarias vna est confidentia in orante obtinendi quod iustè petit, non dubitare si faciat vel nō faciat &c. Qui enim hęsitat, similis est fluctui maris, qui à vento mouetur & circumfertur. Non ergo æstimet homo ille quod accipiat aliquid à domino. Iacob. 1. Ideo oranti est necessaria confidentia de diuina bonitate. Non confidatis de operibus vestris bonis, quia illud non debet dici cōfidentia, sed præsumptio. Sed dicatis, Domine licèt sim peccator, tamen confido de vestra bonitate &c. Dico vobis omnia quæcūque orantes pe-

tes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. Mat. 11. Modò quomodo poteſt haberi maior confidentia quã de patre? quia vulgariter dicitur, Qui patrem habet iudicem, obtinebit cauſſam. Itẽ ordinauit Chriſtus vt dirigamus verba orationis ad patrẽ, quia iſtud nomen pater eſt nomen confidentiæ, propter hoc Chriſtus in oratione quam oſtendit apoſtolis, dixit, Sic orabitis, Pater noſter, &c. Mat. 6. Quare nõ oſtendit eis modũ orandi dicens, Deus noſter, vel creator noſter, aut rex noſter, ſeu imperator noſter? Ratio, quia iſta nomina ſunt timoris, & terroris, ſed pater dat cõfidentiã. Ecce ratio quare Chriſtus oſtẽdit dirigere verba patri in oratiõe, licèt etiã intelligatur filius & ſpiritusſanctus. Et iuxta iſtã doctrinã orabat Paulus di. Flecto genua, &c. Patet the. Et ſum in materia prędicãda ſuper iſto verbo, Flecto genua. Et nũquid eſt alius modus orãdi? Dico quòd ſic. Octo enim modos bonos & deuotos orandi inuenio in ſacra ſcrip.

Primus eſt eleuando oculos ad cælum ex confidentia,
Secundus deprimendo caput ad terram ex verecundia,
Tertius extendendo manus in altum ex indigentia,
Quartus cruſando vlnas ex conſcientia,
Quintus tundendo pectus ex contritione,
Sextus inclinando corpus ex deuotione,
Septimus flectendo genua ex ſubiectione,
Octauus proſtrando ſe totum ex defectione.

Quilibet iſtorũ modorũ habet bonã rationẽ. De ſeptimo loquitur the. quia iſtũ modũ maximè ſeruabat apoſtolus. Primus modus orãdi eſt eleuare oculos ad cęlũ, quaſi ſuſpirando, ſiue quis oret vocaliter, ſiue mẽtaliter. Ratio huius orationis eſt propter confidentiam, quia de cælo habemus omnia bona, quia iſte mũdus nõ eſt niſi fornax miſeriarũ, & tribulationũ, à quo nõ habemus niſi malum, vt illi tres pueri de quibus habetur Dan. 3. & à cælo habuerunt bona. Ita & nos. Ex iſta cõfidẽtia eleuamus oculos quaſi dicẽtes, Tu dñe ſcis quõ ſumus in miſerijs, &c. Dñe ante te omne deſideriũ meũ, & gemitus meus à te nõ eſt abſcõditus. Pſal. 37. Et iſte modus eſt ita naturalis quòd etiã beſtię ſeruãt iſtũ modũ in neceſsitate poſitæ. Legitur enim Iohel. 1. de fame magna & ſiccitate, quia nec inueniebatur herba nec aqua: propter quã animalia cõgregata vlulãdo leuauerũt oculos ad cęlũ, licet neſciebãt quid faciebãt. Beſtiæ agri quaſi area ſitiens imbrẽ ſuſpexerũt ad te, quoniã exiccati ſunt fontes aquarũ, & ignis deuorauit ſpecioſa deſerti Iohe. 1. Itẽ Pſal. 146. dicit Dauid, Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis coruorũ inuocantibus eũ. 1. rogantibus eum. Prima pœna & prima pluma quã habẽt pulli coruorũ eſt quaſi alba, & coruus zelotypus de coruo ſuſpicatur quòd non ſunt filij ſui, & nõ dat eis paſtũ, nec permittit quòd mater det, quaſi dicat, Nũquid filijs alienis prouidebo ego? Sed quãdo pẽnę, & plumæ mu

tantur, & efficiuntur nigrę, tunc nutrit pullos illos. Sed tunc quæritur, De quo viuunt interim? Dicit glos. ꝙ deus mittit rorem de cælo, quando ipsi inuocant sibilando. Quantò ergo magis nos, qui sumus rationales, & cognoscimus creatorem nostrum in nostris necessitatibus, tribulationibus, & periculis, debemus ad eum recurrere, quasi diceremus, Domine derelictus sum ab amicis & ab omni humano suffragio. Auct. de hoc. 2. Para. 20. Cũ ignoremus quid agere debeamus, hoc solùm habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Ideo orando oculos nostros ad deum leuemus. Istum modum tenuit Dauid, qui de se dicit, Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominum deũ nostrum, donec misereatur nostri. Psal. 122. Auisentur hic mulieres si volunt tenere bonum modũ orandi, ne ostendant aliam faciem, s. depictam, sed illam, quàm à deo receperũt, &c. Dicatur contra vitium mulierum fuco vtentium. Lauẽt eam vt virgo Maria cum aqua distillata, s. lachrymarum, ad quam spiritus sanctus dicit, Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es. Oculi tui columbarum. Canti. 4. Ideo hodie in mundo sunt tot mulieres tribulatæ, & varijs infirmitatibus grauatæ, quæ quando orant nõ exaudiuntur, istis vanitatibus impedientibus orationis exauditioné. Hiero. Deus nõ libenter aspicit vultus quos ipse nõ fecit. Ideo auisetis vos vt in vestris necessitatibus possitis securè recurrere ad deũ, sicut ista sancta mulier, cõtra quam fuerat data sentẽtia, &c. quę fles suspexit in cælum, erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Dan. 13. Secundus modus orandi est propositũ, deprimendo caput ad terram. Iste procedit ex verecundia, Quilibet vestrum scit & credit quod deus videt & scit omnia peccata hominum, quantumcunque secretè fuerint facta, quę & si homines possunt latere, nõ tamé deum. Quando ergo homo orat, & recordatur peccata sua, deprimit caput quasi dicat, O miser quomodo respiciam, &c. Istum modum ostendunt nobis pueri, quia si pater, mater, vel magister redarguit eos de aliquo minus benefacto, quando cogitant tunc intra se, di. O pater vel mater vidit quod ego feci hoc, &c. ex verecundia inclinant caput, non audent eleuare caput, & est bonum signum in pueris. Ita de nobis, quando venimus coram patre & magistro nostro deo, & matre virgine Maria in oratione, cogitando quod sciunt omnia per nos malefacta, deprimamus caput suspirãdo & plorando, & iste modus orãdi optimus est. Istũ modum tenuit ille sanctus homo Esdras dicens, Deus meus confundor, & erubesco leuare faciem meã ad te, quoniam iniquitates nostrę multiplicatæ sunt super caput nostrũ, & delicta nostra creuerũt vsque ad cælum. primi Esdræ nono. Nota differentiam inter iniquitates & delicta, licèt vulgariter pro eo-

dem

dem sumantur, tamen propriè loquendo & strictè, differunt, quia iniquitates propriè loquendo sunt defectus facti de directo contra proximum. Sed delicta sunt peccata facta directè contra Deũ. Verbi gratia. Si vos vaditis in hortum, vineam vel campum, recipiẽdo fructus &c. contra voluntatem domini sui, istud est iniquitas, id est nõ æquitas. Sed quãdo vaditis ad diuinos &c. pro sanitate, vel pro filijs, vel ad inueniendum perditum, hoc dicitur delictum, quod ascendit vsque ad cælum, quia tangit Deum de directo. Item si loquendo cũ aliquo homine dicitis mendacium, vel diffamando aliquem, hoc est iniquitas. Sed iurare, blasphemare, est delictum. Item si seruitis vel laboratis in possessione alicuius domini, & defraudatis eum in seruitio, hoc dicitur iniquitas, sed quãdo nõ facitis seruitiũ Deo debitum, sicut est in dominica audire missam &c, est delictũ &c. Tertius modus est extendẽdo manus in altum, sicut fit communiter in eleuatione corporis Christi. Iste modus prouenit ex indigẽtia. Attendatis quãta sit indigẽtia humana, plus omnibus animalibus indigẽtes sumus, tã in corporalibus q̃ spiritualibus. Primò in corporalibus cogitate quantum tardatur creatura, hoc est homo, antequã possit ire, & cum instrumẽtis ostenditur sibi modus ambulandi, & vnus capreolus vel pullus perdicis adhuc habens testam de ouo in capite currit. Itẽ animalia iã nascuntur cum veste sua, vt agnus, canis, vulpes, & sic de alijs pro hyeme & æstate, sed nos nec cum lana, nec cum pelle, imò si volumus nos induere, oportet deprædari ouẽ, & recipere lanã, & parare. Primò lauãdo, filando, texendo, quassare in mollẽdino, colorare, suere, suspẽdere &c. quot labores? Idẽ de cibis. Animalia non seminãt, nec colligunt, nec faciunt prouisionẽ. Nos verò si volumus viuere, oportet habere cãpos, vineas, bestias, arare, seminare, metere, portare ad horreum, triturare, pinsere &c. Itẽ animalia non faciunt domos, iã inueniunt domicilia sua, sed nos oportet emere fundum, ponere fundamenta, habere lapides, calcẽ, portas, fenestras &c. Item animalia habent arma sua, catus vngulas, & leo, bos cornua, & ceruus etiam, lepus tibias ad fugiendũ, arma sunt defensiua, cyrogrillus iam habet sua castra & speluncas &c. Et nos oportet perquirere ferrum, post liquefacere, deinde malleare, deinde cultellos fabricare &c. Patet ergo indigentia humana in corporalibus. Idem in spiritualibus in anima, dicit Philosophus, ꝙ intellectus hominis est à principio tanquam tabula rasa, in qua nihil est depictum, sed sicut pergamenum album. Animalia in prima die habent totam scientiam & industriam, statim quãdo est natus capreolus, catulus, agnellus, iam scit vbi inuenit vbera, & quis ostendit sibi ꝙ ibi sit suum nutrimentum? Et puer etiam, qui habet vbera ad duos digitos distantia, moritur fame, nisi à matre ponantur in ore eius. Item pullo apponatur lapis pretiosus, & panis, sciet eligere & comedere de pane, & non

de

de perla: iam habent suam scientiam. Sed si puero detur candela ardens, tangit digito, si pruna, mittet in os. Ecce defectus. Item agnus vel capreolus inter centum oues cognoscet matrē suā in balatu, sed nō sic pueri &c. Idē di. Amb. in hexameron, quod perdices furātur sibi oua ad inuicem, sed quando pulli sunt nati, in voce cognoscunt matrem suā &c. & puer vnius anni nō cognoscit parentes. Itē agnus vel capreolus si vident lupum, statim fugiunt, iam sciunt quod est eis inimicus. Item pullus quādo videt miluum. Sed si lupus venerit ad puerum, respiciet eum, nec timebit eum. Itē animalia sciunt suas medicinas, licét nō studuerunt in monte Pessulano, vt patet de mustella contra venenum serpentis, & de ceruo. Et nos nisi studeamus in medicina, nescimus quid sit bonum seu malum. Patet ergo nostra magna indigentia tā in corpore q̃ in anima. Ideo Dauid in Psal 78. Cito anticipent nos misericordiæ tuę: quia pauperes facti sumus nimis, s. plus quàm bestiæ. Ex ista ratione, quia indigemus bonis spiritualibus, extēdimus dexterā, & quia indigemus bonis corporalibus, extendimus sinistram, quasi dicendo Deo: O mi domine detis mihi. Leuemus corda nostra cum manibus ad dominum in cælos. Thre. 3. Istum modum ostendunt nobis pauperes nam si in hac villa modò ab aliquo diuite fieret ordinatio, & publicaretur quod daret duos florenos de fenestra sua omni venienti. O quot venirent extendendo manus dicendo, Domine detis mihi. Ita Christus diues, quia domini est terra. 10000. 400. & 28 anni sunt quasi, quod fecit vna ordinationē di. Petite & accipietis, omnis qui petit accipit Lu. 6. Ideo orando extendimus manus quasi dicamus, O domine sum pauper, detis mihi. Auisentur hic homines, qui iuxta illud apostoli, Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus, sine ira, i. appetitu vindictæ, & disceptatione. i. placitando, cōtendendo, seu accusando. 1. Ti. 2. No. puras manus, s. à luto vsurę. Aba. 2. Vt ei qui multiplicat nō sua. Vsquequo, & aggrauat cōtra se densum lutū &c. A fimo luxuriæ. ad Phili. 3. Omnia arbitror vt stercora, vt Christum lucri faciam. A sanguine. Esa. 1. Cùm extēderitis manus vestras, auertā oculos meos à vobis, & cùm multiplicaueritis orationē, non exaudiā. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Multi enim extendunt manus in oratione in vanum. Ratio, quia non habent manus mundas. Quia sicut vos non daretis eleemosynam pauperi, immundissimas manus habenti, sic nec Deus. Quartus mod⁹ est crusando vulnas, & procedit ex conscientia, quando homo cogitat di. O miser de meis peccatis iā factus est processus in curia iustitiæ Dei, & sententia data. Anima quę peccauerit, ipsa morietur. Eze. 18. Ideo recurrit homo ad crucē. q. d. Verum est quod multa peccata feci, sed domine filius vester fuit suspēsus in cruce, ne aliquis sibi credens & obediens suspendatur in furca inferni. Iste modus ostenditur nobis à sententia-

tis ad mortem de aliquo crimine, quando eis datur sententia à iudice vel principe, sentẽtiatus facit tunc istum gestum, crusando vlnas. Nõ est cõtentus extendere manus di. O domine parcatis mihi, ego promitto vobis quod decetero ero correctus. Bonus modus est, q. d. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, in quo est salus, vita, & resurrectio nostra. &c. ad Gal. vI. Quintus modus est tundendo pectus iunctis digitis. Iste modus procedit ex cõtritione. Ratio, quia corde procedunt omnia bona vel mala quę facimus, quia si aliquis faciat aliquod bonum, non tamen ex corde, sed vi, non habet meritum. Idem de malo, vt si aliquis ponit gladium in manu mea, dicens, per corpus &c. vos percutietis istum, & violenter manum meam mouerit percutiendo proximum, sibi imputabitur. Auct. De corde exeunt cogitationes malę, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, & blasphemiæ. Hæc sunt quę coinquiuant hominem. Mat. 15. Ideo percutitur cor quasi radix, quia si in vestro viridario habetis arborem malam, infructiferam, eradicabitis eam, & nõ sinetis crescere, quia iterum posset pullulare. Ista mala arbor est peccatum, cuius radix est cor, rami sunt sensus. Ideo percutitur cor tanquam radix, nõ oculus, nec auris, quia rami sunt, sed cor. q. d. Iam enim securis ad radicem arboris posita est, Mat. 3. De isto bono modo dicã vobis miraculum quod à Christo recitatur. Lu. 17. de quodam homine malę vitę, & peccatore publico, qui semel voluit orare, & ascendit in tẽplum, & considerans peccata sua, nõ audebat templo appropinquare, nec audebat ex verecundia peccatorum oculos ad cælum eleuare, sed percutiebat pectus suum di. Deus propitius esto mihi peccatori. Dicatur nesciens aliã orationẽ. De isto dicit Christus, Amen dico vobis, quia descẽdit hic iustificatus in domũ suam &c. Lu. 18. Sextus modus est inclinãdo corpus ex deuotione vsque ad genua. Ratio, quia vera deuotio non est nisi delicamentũ animæ, quia sicut superbus stat erectus, & persona humilis & deuota inclinatur ex temeritate animæ. Ideo in persona deuota loquẽs Christus sanctis angelis, dicit, Fulcite me floribus, stipate, me malis, quia amore langueo. Canti. Anima enim deuota est vt mulier generosa, quæ hinc inde sustentatur. Sic anima est, ostendens suum delicamentum, & inclinatur &c. Istum modum seruant deuoti, clerici, religiosi, quia quando dicunt, Gloria patri, ad vltimũ versum Psalmorum, semper inclinant se, & quando transeunt coram altari. Sed iam non curant istas inclinationes aliqui, sed bene inclinant mulieribus, & dominabus, sed Deo quasi nihil. Iste modus est ita deuotus, quod plus seruatur in missa quam alij modi. Quinquies enim inclinatur sacerdos in missa.

Primò dicta confeßione accedens ad altare, quando dicit, Aufer à nobis domine cunctas &c.

Secundò post ablutionem digitorum, quando dicit, In spiritu humilitatis, & animo contrito suscipiamur domine à te &c.

Tertiò postquàm dixit, Sanctus, incipit canonem dicens, Te igitur clementissime pater &c.

Quartò post corporis eleuationem, quando dicit, Supplices te rogamus omnipotens Deus &c.

Quintò postquàm sacerdos dixit, Ita missa est, vel benedicamus domino, vel requiescant in pace, quando dicit. Placet tibi sancta Trinitas &c.

Patet ergo quod iste modus est valde deuotus, quia ita seruatur in ecclesia, & etiam ecclesia orat pro eis in quadam collecta di. Inclinantes se domine maiestati tuæ propitius intende. Septimus modus orandi est flectendo genua, & iste venit ex subiectione. Istum modũ tenebat apostolus. Ideo dicitur in themate. Flecto genua &c. Ratio, quia sicut Christus cum patre, & filio, & spiritu sancto est creator animarum, & formator corporum, ita etiã est dominus. Et sicut creauit, ita conseruat in esse, & occidit, dans bonis gloriam, & malis pœnam. Ergo quia est dominus corporis & animæ, sibi flectenda sunt duo genua, dexterum in signum quod est dominus animæ, & sinistrum, quia est dominus corporis. Si autem fiat reuerentia regi, vel alicui domino temporali, sibi est flectendum genu sinistrum solùm, quia solùm est dominus corporis, & non habet dominium in animam. Prælato verò spirituali dextrum genu flectendum est, quia habet dominium super animam, absoluendo, dispensando &c. Confessori duo genua, quia tenet locum Dei. Item quando petitis benedictionem ab aliquo sacerdote. Viuo ego, dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu. ad Rom. 14. Ideo dicit, Flecto genua. Nõ dicit, genu. Ideo patet hîc quod peccatum est illorum, qui in eleuatione corporis Christi non flectunt duo genua, quasi non credant Christum dominum animæ & corporis, nec amouent caputium. Item quando in sero pulsatur Aue Maria, nonnulli paruam vel nullam exhibent reuerentiam. Item quando dicitur. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est, crucifixus &c. debent duo genua flectere. Dicatur miraculum quod accidit Romæ in ecclesia dum eleuaretur corpus Christi. Quidam iuuenis ita fortiter ligatus erat, quod non potuit flectere genua, subitò venit diabolus in forma visibili, dans sibi alapam, dicens, O proditor christiane, pro quibus tantum fecit Christus. Si Christus fecisset centesimam partem pro nobis, eorum quæ fecit pro vobis, nocte & die seruiuissemus sibi genibus flexis, & subitò interfecit eum. Cogitate quid sit de illa anima. Octauus modus est prosternendo se totum vsque ad terram, & iste modus procedit ex defectione. Istum modum seruat ecclesia solùm in hebdomada sancta, quan-

In eleuatione corporis Christi vtrunq; genu à fidelibus flectendum est. vt eũ dominum esse corporis & animæ profiteamur.

quod leguntur passiones. Et quando dicitur, Emisit spiritum, prosternimus nos. Ratio, quia in nocte passionis in oratione se prostrauit. Iste modus signat nostram defectionem, innuens quod ad terrã oportet nos redire, & quasi homo iam se reputans moriturũ prosternitur. Iste modus mouet cor ad præparandũ se. Sicut sentẽtiatus quando ducitur ad furcã, parcit, & petit vt sibi parcatur, remittit, & cõfitetur. Ita debemus nos facere, quia iam vadimus ad mortẽ. Ideo non solùm semel in anno, sed sæpe confiteri, & communicare debemus, parcere inimicis, & restituere. Ideo Dauid de isto modo dicit, Venite adoremus, & procidamus ante Deũ, ploremus coram domino qui fecit nos, quia ipse est dominus Deus noster &c. Psal. 94. Si dicatur ab aliquo, De istis modis quem seruabo? Respondeo quod secundum quod spiritus sanctus mouet vos, seruetis illum modum deuotè continuando.

De eadem Dominica decimasexta post festum Trinitatis.

Sermo VI.

Bsecro vos ne deficiatis in tribulationibus. Ephes. 3. Sermo noster erit quomodo debemus sustinere tribulationes & aduersitates. Nam dicit Greg. quod magna imperfectio est velle habere bona & prosperitates, & nescire vel nolle sustinere mala & aduersitates. Sicut enim habemus duo brachia ad amplexandum prosperitates, ita ad sustinendum aduersitates. Sed primò salutetur virgo Maria. Secũdum quod experientia vsualis declarat de quolibet die, vita præsens est plena laboribus, aduersitatibus, & tribulationibus, intantum quod post vnam consolationem plures sequuntur tribulationes, talis est cõditio huius mũdi. Et potest declarari per regulam philosophię di. Omne medium participat naturã extremorum. Declaratur in quatuor elementis, de quibus duo sunt in medio, s. aër & aqua. Aër recipit ab igne caliditatẽ, & ab aqua humiditatẽ, ideo est calidus & humidus. Patet quomodo mediũ participat naturã extremorum. Item aqua participat cum aëre superius in humiditate, cũ terra inferius in frigiditate. Ideo aqua est humida & frigida. Idem patet de animalibus. Nã si equus sit inter magnam niuẽ, & magnũ ignem, ex vno latere participabit cũ niue in frigiditate, ex alio cũ igne in caliditate. Idem patet in hominibus de villis quæ sunt in finibus regnorũ, quia participant cũ vtroq; idiomate. Ideo loquuntur mixto modo. Patet regula philosophiæ. Modò videamus præsens vita vbi cõsistit. Dico quod est in medio inter paradisum, qui est superius, & infernũ qui est inferius in centro terrę, & sunt contraria in omnibus, quia cõditio paradisi est gaudere, lętari, & de nullo tristari &c. Lætitia sempiterna super capita eorum. Gaudium & lętitiam obtinebunt, & fugiet dolor

& gemitus. Esa. 35. Conditio verò dãnatorũ in inferno est dolere, tristari, laborare in pœnis continuis, & de nullo consolari, imò quidquid fit pro eis, vertitur eis in luctum & tristitiam, quoniam sciunt quia nihil prodest eis. Si fiat oratio pro patre vel matre, & si est in inferno, & tu nescis, tristatur, quia nihil sibi ꝓdest. Item propter inuidiã de amicis qui saluantur, dolent. Item si damnãtur, quis eorum pœna augmentatur. Sicut quãdo igni adduntur ligna, ignis augmentatur. Vnde damnati plangendo dicunt, Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis nostri, Vę nobis, quia peccauimus. Propterea mœstum factum est in dolore cor nostrum. Thren. 5. Modò audite rationem ex quo nos sumus in medio. Nam superius est paradisus, vbi est summum gaudium, & inferius infernus, vbi est summa tribulatio & tristitia. Et quia ex regula nos partitipam⁹ naturam extremorum, habemus hic aliqua gaudia comedendo, bibendo, delectãdo &c. & habemus etiã tribulationes, aduersitates, quia infernus est nobis propinquus, plus abundant tribulationes. Gaudia enim huius mũdi sunt guttæ, quæ distillãt de fauo spiritus sancti, qui distillat in te vnam guttã, in alio aliam &c. Ideo Boëtius, qui licèt fuisset philosophus, fecit libros Theologiæ dicens, Omnis dulcedo fœlicitatis humanæ multis amaritudinibus est respersa, id est inuoluta. Et ita abundant tribulationes. Vnde apostolus exhortans nos dicit, Obsecro vos &c. imò patienter sustineatis, non dimittendo amore dei nec perdere deuotionem debetis, nec bonam vitam. Patet thema. Inuenio in sacra scriptura tres rationes maximè, quare non debemus deficere, sed patienter sustinere tribulationes & aduersitates, quia per tribulationes huius mundi.

Homo depuratur a magnis defectibus,
Homo præseruatur à multis offensionibus,
Homo augmentatur multum in gratijs & meritis.

Ex his tribus non debemus deficere in tribulationibus, sed patienter sustinere. Ideo apost. in the. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus. Dico primò quod homo per tribulationes & aduersitates huius mundi purificatur à magnis defectibus, quia de peccatis præteritis, de quibus nullus potest excusare, tribulationibus, infirmitatibus, & aduersitatibus, si patienter recipiantur non murmurando contra deum, nec indignando, sed dicendo, Domine, ex quo vobis placet, faciatis de creatura vestra sicut vobis placuerit, purificatur. Dico quod tunc homo depuratur, & purificatur anima de peccatis & defectibus. Ratio, Quando peccator cõfitetur confessori omnia peccata sua, nullum abscondendo, & in fine dat sibi pœnitẽtiã, si peccator humiliter recipit, & seruat illam pœnitentiam, anima depuratur, & deus sibi remittit peccatum. Hæc est fides nostra certissima.

ſtum. Fiat ergo ratio. Si pœnitentia data à ſimplici cōfeſſore & peccatore purificat animam, ſi illam ſeruatis humiliter, quantò ergo magis purificatur ex pœnitentia data à Papa Ieſu, vt ſunt tribulationes & aduerſitates, quia omne malum penè eſt à Deo. Creditis vos quòd Chriſtus delectetur quando eſtis in lecto infirmus, vel quando aliquam aduerſitatem habetis? profectò vt ſic ſibi non placet, ſed ſicut placet confeſſori, quando peccator ſeruat pœnitentiam per eū iniunctam, non quòd illa pœna placeat confeſſori, ſed inquantum ex illa remittuntur ſibi peccata. Ita placet Chriſto propter peccatorum & pœnarum remiſsionem, quando nos patienter ſuſtinemus pœnitentiam per eum nobis iniunctam, ſcilicet tribulationes. Nam vobis dedit febres, illi dolorem capitis, alteri dolorem ſtomachi, torſiones &c. cholicam paſsionem, perditiones filiorum, vel bonorum temporalium, lapides, ſiccitates, mortalitates, & ſic de alijs. Omnia iſta ſunt pœnitentiæ à papa Ieſu iniunctæ. Si ergo ſeruando pœnitentiam ſimplicis confeſſoris homo depuratur, quantò magis ex pœnitentia papæ Ieſu? Immo pro noſtra conſolatione dicam plus. Quādo vaditis fodere, lauare ſecare ligna, & ad ſimilia, totum hoc eſt pœnitentia. Poſtquam enim Adam peccauit, Deus in forma alicuius honeſtæ perſonæ venit ad Adam, vt audiret eius confeſsionem, & Euæ, & abſconderunt ſe, quemadmodum aliqui abſcondunt ſua peccata, ſed tandem audiuit, quibus auditis, Adæ iniunxit pœnitentiam di. Maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Ge. 4. Euæ autem iniunxit pœnitentiam di. Multiplicabo erumnas tuas. In dolore paries filios tuos. Et ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tibi. Ex quo patet quod omnes tribulationes huius mundi pœnitentiæ ſunt datæ à papa Ieſu. Aucto. Benedictum enim nomē tuum deus patrum noſtrorum, qui cùm iratus fueris miſericordiā facies, & in tempore tribulationis peccata dimittes his qui inuocāt te. To. 3. No. ſecreta. Primū cū dicit patrū noſtrorū. Patres noſtri ſunt patriarchæ, prophetę, apoſtoli, & martyres &c. qui nos in fide genuerūt, & illi ſemper habuerūt tribulationes, intantū quòd dicit vnus de maioribus eorū, Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū cælorū. Act. 14. Item Dauid, Multæ tribulationes iuſtorū, & de omnibus his liberabit eos dominus. Pſal. 33. Mirū eſt quod curabant infirmos &c. & ſeipſos curare nō poterant. Paulus ſuſcitabat mortuos, & nō poterat ſanare ſe à dolore lateris. Quādo ergo dicit, Deus patrum noſtrorū, reducit nobis ad memoriam exempla tribulationum ſanctorum. Secundum ſecretum tangitur cùm dicitur, Cū iratus fueris, ſ. ſecundum iudicium hominum, quando venit ſiccitas, mortalitas, grando, terræmotus, & huiuſmodi, dicitur eſt ira-

tus, & dicit, miſericordiam facies, & certè ita eſt, quia ſicut medicus
quando aperit vel penetrat vulnus, vel ſcindit mēbrū putridū, vide-
tur eſſe iratus cōtra infirmū dans ei dolorem, cū tamen faciat miſeri-
cordiā quia ꝑ ſanitate corporis. Ita de tribulationibus huius mundi
videtur nobis ꝙ deus ſit iratus, cū tamē faciat miſericordiā, vt ſanet
à plagis peccatorū. Ideo di. Cū iratus fueris miſericordiā facies. Et
cōcordat Abac. 3. Cū iratꝰ fueris miſericordię recordaberis. Et decla
rat cū ſequitur. Et in tēpore tribulatiōis peccata dimittis. Sed quibꝰ?
Reſpōdet, His q inuocāt te. Nō credatis ꝙ omnibꝰ q habent tribula
tiōes remittātur peccata, q a illi q impatienter, recipiūt, vel murmu-
rādo cōtra deū dicētes, Ego ieiuno, vel vado ad miſsā, & ſimilia ecce
deꝰ dat mihi aduerſitates, & nō tali &c. Talis nō ſolū nō purificatur
imò magis deturpatur. Sed quando patienter recipiunt, di. Dñe, ma
la quę patimur, peccata noſtra meruerunt, & quia ego faciebā paucā
pœnitētiā, vel nullā, vos dñe dediſtis mihi iſtā, talis purificatur. Ideo
di. His q inuocāt. i. intus vocāt te. Patet ergo ratione & auctoritate,
ꝙ ex tribulationibus purificamur &c. De iſta materia audiatis pul
chrū verbū Grego. cū tribus ſimilitudinibus. Quod fornax auro, ꝙ
lima ferro, ꝙ flagellū grano, hoc facit tribulatio viro iuſto. De pri-
mo quādo argētariꝰ liquefacit aurū, & bullit, videtur habere dolorē
aurū, tamē purificatur. Itē quando hō habet febrē, tūc eſt in fornace,
& videtur bullire, ſed ſi habet patiētiam, aurū. i. anima, purificatur à
mixtura falſi metalli peccatorū. De ſecūdo quando ferrū limatur, cla
mat, ac ſi patiatur, tamē purificatur à rubigine, & remanet lucidū. Ita
in doloribus hō clamat. Itē mulier cū parit, dicit multa, O maledicta
Eua. Et decetero nō accedā ad virū &c. lima doloris tenet vos. Idem
de dolore dētiū, tūc ferrū limatur, quia oēs ſumus rubiginati pecca-
tis. Ideo quādo limatur homo in doloribꝰ, nō debet dicere mala ver
ba, quia peccatū eſt, ſed clamare poteſt homo, quia dolor mitigatur.
De tertio, ꝙ flagellū grano, quando laborator flagellat bladū, vide-
tur eius inimicus, tamen hoc facit vt granū purificetur à paleis. Idē
de nobis. Cogitate ꝙ iſte mūdꝰ ſit area, nos verò blada. Flagella ſunt
tribulationes, tēpeſtates lapidū, fulgurū, mortalitatū, ſiccitatū, & ſi-
milium. Ideo fiunt proceſsiones &c. & videtur quod deus ſit iratus,
ſed hoc facit ad purificandū nos à paleis vanitatū &c. Igitur dulci-
ter & patienter ſunt tribulationes ſuſcipiendæ, quia ſicut ſeruando
pœnitentiam confeſſoris patienter purificatur cōfeſſus, ſed nō ſi ſer-
uat eā cū ira & impatiēter di. Maledictus ſit cōfeſſor, quia talē pœ-
nitentiā mihi dedit, quia ſic hō nō purificatur, ſic homo purificatur à
peccatis, ſi aduerſitates ſuſtinetis patienter & gratāter. Si tamē dica
tur. Talis pœnitētia dat mihi magnū tędiū, tamē ex quo cōfeſſor in
iūxit mihi, ſeruabo ꝑpter remiſsionē peccatorū meorum, tūc eſt bo-
na. Ita de chriſtianis, qui in tribulationibꝰ patiētes ſunt & grati &c.
Ideo

Ideo dicit apostolus, Obsecro vos &c. Dico secūdò &c. Prima ratio dicit ꝙ homo purificatur à peccatis præteritis, & ista dicit ꝙ homo preseruatur à peccatis futuris, s. ne fiant. Et ecce quō. Quot sunt qui ex tribulatione temporali retinentur ne peccēt? Erit enim aliquis qui eundo ad lupanar vulneratur in capite à tegula &c. & peccatum nō fit. Item de multis in lecto iacentibus. Quot mulieres essent vanæ & pōposæ, & deus dat eis plagam aliquam, vel infirmitatē, & viuunt bene & honestè. Verbi gratia de Magdalena, & Martha sororibus simul nutritis, & pulcherrimis, quæ post mortē parentū remanserūt equaliter dominæ. Quæ fuit caussa ꝙ Magd. ita fuit peccatrix, quod perdidit nomen? Martha verò fuit semper virgo? Gratia dei & tribulatio. Nā dicit Ambr. ꝙ Martha fuit illa mulier, quæ duodecim annis habuit fluxū sanguinis, intantū ꝙ fuit facta macilenta, sine colore fœtebat. Quādo Magdalena cecidit in peccatum, Martha cecidit in infirmitatem, quia aliàs fuisset vt Mag. Quando Mag. fuit curata in anima, & etiam Martha in corpore. Patet ergo quod tribulationes præseruant à peccatis futuris. Quot mulieres sunt castæ ex tribulatione? vel quia habent lippitudinē in oculo, vel est gibbosa, vel curua, tunc nullus curat de ea. O benedicta infirmitas, quę facit seruare castitatē. Et quot homines infirmi orant deum vt sanentur? Sed quia deus scit ꝙ essent ribaldi, non exaudiuntur. Ideo Dauid de se, & de peccatore dicit, Tribulatio & angustia inuenerunt me, quasi perquirant hominē. Ideo mandata tua meditatio mea est, s. ad seruādū. Patet ergo recte, quia sicut frænum vel chamus refrænat & retinet equum, quia si ille qui equitat nō teneret frænum in manu, non posset equum regere. Ideo tribulationes frænum sunt, equi enim sunt corpora nostra, seu inordinati motus & tentationes, sed tribulatio refrænat ea, tunc enim homo recurrit ad orationes, & ad personas deuotas, exemplum de beata Petronila filia beati Petri febricitante. Ideo dicit scriptura allegoricè, Nolite timere, vt enim probaret vos venit deus, s. tribulando, & vt terror illius esset in vobis, & non peccaretis. Exod. 20. Ergo non debetis deficere in tribulationibus, sed patienter sustinere. Dico tertiò ꝙ homo per tribulationes augmentatur in meritis & gratijs. No. similitudinem de illis qui faciūt caldaria, quia de vno frusto ferri faciunt vnū caldariū magnum, s. percutiendo cū martello, & hoc verū est si sit ignitū, quia si esset frigidum, citius frāgeretur. Malleationes sunt tribulationes. Si amore dei, deuotione, & patientia igniti, patienter sustinuerint tribulationes, augmentabunt eos in sanctitate & meritis. Patet in Iob, qui fuit malleatus. Itē vna die perdidit septē millia oues ab igne cæli, quingenta paria boum, quingentos asinos, tria milia camelorum, septē filios, & tres filias, O quot ibi fuēre flagellationes, & aduersitates. Item vxor eiecit eum de domo. Item eodem die fuit percussus in corpore, & in ster-

Teste Ambro. Martha fuit illa quā Christus à fluxu sanguinis sanauit.

in sterquilinio positus. Sed erat ferrũ ignitũ in deuotione. Dicit textus quod in omnibus his nõ peccauit Iob, neq; stultum quid contra Deũ locutus est, sed dicebat, Nudus egressus sũ de vtero matris meę, & nudus reuertar illuc. Dominus dedit, dominus abstulit &c. Iob 1. & fuit augmẽtatus in tãta sanctitate, qđ multũ notabiliter fuit in maiori sanctitate quã antè. Sed si fuisset ferrũ frigidum per impatientiã dicendo, Maledictus qui me fecit, nõ solum perdidisset bona, sed etiã animã. Ideo Apostolus de se & alijs dicebat, Gloriamur in tribulationibus, sciẽtes qđ tribulatio patiẽtiã operatur. Ro. 5. No. gloriamur. Non solũ supportamus patienter, sed gloriamur. Quod in tribulationibus sit gloriandum, potest declarari per parabolam de duobus pauperibus obligatis dño in magna quãtitate, sub pœna mortis. Certa die vocati nihil soluerunt, quia nihil habebant. Quibus dominus pius cõpatiens secretè & sigillatim massas auri inuolutas pannis rudibus proiecit in captiuitatẽ, vni fregit caput, qui iratus se volẽs vindicare, remisit massam. Alteri fregit brachiũ. Sed postquam fuit dies, recognouit & inuenit massam, & gloriabatur di. Deo gratias, nõ curo de fractione brachij, ex quo habeo vnde soluam domino &c. Iste euasit, & alius fuit suspẽsus. Ita quilibet nostrũ obligatur Deo pro quolibet peccato mortali, magno vel paruo, septẽ annis de pœnitentia, quia peccat cõtra septẽ dona spiritus sanctus. Iã est tempus taxatũ in iure. Sed qualitas pœnitẽtiæ est arbitraria. De hoc tamen superius in quodam sermone latius inuenies. Modò ꝑ quolibet peccato mortali cõputa septẽ annos de pœnitẽtia, fortè est hîc aliquis qui obligatur Deo in decẽ milibus annorũ de pœnitẽtia. Et remediũ est lucrari indulgentias, facere pœnitentiã, quot dies lucrantur, tot resecãtur, & si in hoc mũdo non cõpletur pœnitentia, in purgatorio, complebitur. Sed qui in hoc mũdo nõ vult incipere, nec pœnitere, nec satisfacere, in inferno patietur, sed non valebit aliquid sibi. Ideo pius dominus mittit massam auri, vel globum, s. tribulationẽ coopertam, sed intus est thesaurus. Ideo attẽdatis quod nõ proijciatis foras per impatientiã, murmurãdo vel blasphemando, sed debetis dicere, Deo gratias, dicẽdo, Nõ possum soluere debitum, quia domine ego valde modicũ solui. Sed modò citò possum soluere. Ideo Ia. Omne gaudiũ, s. in corpore & in anima existimate fratres mei, cũ in tentationes varias incideritis, scientes quia probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet. Iac. 1.

Est quidẽ pœnitẽtia arbitraria quantũ ad qualitatẽ, nõ aũt quantũ ad quãtitatẽ, seu diuturnitatem.

De eadem Dominica. *Sermo VII.*

Atitudo, longitudo, sublimitas, & profundum. Eph. 3. Iam videtis quod istud verbum indiget magna declaratione. Sed salutetur virgo Ma. Et vt intelligatis quomodo signat res altas & vtiles ad nostrã salutem, sciendũ est ꝙ apostolus inter alias orationes deuotas, quas faciebat

debat Christianis,ista erat pręcipua, dicens ꝙ deus daret Christianis latitudinem.Hoc patet in epistola cùm di. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrẽ domini nostri Iesu Christi,vt possitis comprehendere cũ omnibus sanctis quæ sit latitudo,longitudo,sublimitas,& profundum. Et quia talis apostolus & tãtus,de quo creditur quod sit de maioribus sanctis paradisi,petebat istas quatuor dimensiones quantitatiuas,potestis scire,quod significant res vtiles.

Nam latitudo est beneuolentia, vel dilectio generalis,
Longitudo est perseuerantia, vel duratio temporalis,
Sublimitas est sapientia, vel intentio supernalis,
Profundum est pœnitentia, vel humiliatio virtualis.

Ecce latitudo &c. De istis quatuor volo modò loqui, audite. Dico primò ꝙ apostolus orat petens ꝙ nos Christiani habeamus latitudinẽ cordis,s.beneuolẽtiam, & dilectionẽ generalẽ. Tam generalis debet esse ita dilectio, quod in corde Christiani debent recipi omnes gentes per dilectionẽ, & non debemus dicere,Ego diligo omnes,sed non talẽ,qui interfecit patrem meũ &c. vel furatus est mihi hoc,vel diffamauit me,tales non habent cor latũ,sed angustũ. Vultis quod dicã vobis vnum mirabile? Latius debet esse cor Christiani quàm celũ vel terra in beneuolentia. Diceres, Quomodo posibile esset? Dico quod est posible,ꝙ declaro sic. Cælum empyreũ licèt sit immẽsurabile, tamen non potest retinere, nec recipere nisi bonas personas & sanctas,non enim recipit infideles,nec malos Christianos,sed latius debet esse cor Christiani,quia ibi nõ solũm bonę personæ,sed etiã malæ,& nõ solũ Christani,sed etiã infideles,vt Iudęi, & Agareni,debẽt recipi in dilectione Christiani boni debent diligi, vt conseruentur in fide catholica, vt saluentur,mali autẽ vt ad verã pœnitentiã reducãtur. Iudæi verò amando & desiderãdo diligi debent, vt illuminentur ad veritatem fidei. Idem de alijs infidelibus. Patet ergo quod cor Christiani debet esse latius cælo. Itẽ cor Christiani etiam debet esse latius quã terra,quia cor Christiani debet cõtinere per dilectionem generalem & viuos,& mortuos, de paradiso,& purgatorio,& de inferno. De paradiso,laudando Deũ de eorum saluatione,de purgatorio,orando pro eorum liberatione,de inferno,non rogando pro eis,quia esset contra deum,nec desiderando pro eis paradisum, sed diligendo in eis imaginẽ dei, ad quam facti sunt,non diligendo eorum malitiã,sed quasi compatiendo imagini Dei,vt sic,quod ita crucietur: sicut esset compatiẽdũ imagini Christi,si proijceretur in ignẽ. Ecce quid est latitudo. Et Christianus,qui habet istã latitudinem,potest dicere cũ Dauid, Ambulabã in latitu. quia mandata tua exquisiui. Psal. 118. No. ambulabã,aliqui habẽt cor ita angustum & captiuum,quod non diligunt nisi se,ex quo ipsi habent sufficientiam,non curant de alijs,etiam si habẽt affanes &c.

Alij modicum plus,quia diligũt se, & vxorem,& filios,& alios amicos,& ex quo eorũ dom⁹ habet prouisioné de pane,vino,& de alijs, qui volue it moriatur fame,nõ curant. Alij diligunt se,& oẽs de vicini à villa,sed nõ extraneos. Alij diligunt solũ amicos,sed non inimicos. Tales habent cor angustũ,& non possunt dicere, Ambulabá in altitudine,sed in restrictione. Itẽ quia mandata tua exquisiui. Prę ceptũ dei est habere istam latitudinem cordis,dicit enim, Audistis quia dictũ est antiquis, Diliges proximum tuũ,& odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros,benefacite his qui oderunt vos. Et sequi. Si enim diligitis eos qui vos diligũt quã mercedẽ habebitis?nã & publicani hoc faciunt. Mat.5. Etiam bestiæ diligunt benefactores suos. Ecce quare di. Aubulabá &c. Et dicit, Omnis consummationis.i. perfectionis vidi finẽ,latum mandatum tuum nimis,quia non habet finem. Psal. 118. No.omnis consummationis,omnis status seu conditio huius mũdi finem habebit. Verbi gra. Dominiũ tẽporale,vt esse regẽ,&c. finem habet per mortem. Item prælationes,vt esse papam &c.finem habẽt. Religio, clericatus finem habet per mortem. Matrimoniũ etiam finem habet per mortem,intantũ ꝙ si moriatur hodie vir vel vxor,& in crastinũ resuscitaretur,posset ducere aliam vxorẽ,vel ipsa aliũ virũ. Item reuerentiæ & aliæ honores finem habent per mortem, sed mandatũ de dilectione proximi nõ habet finem, imò in morte augmentatur, q̃a beati plus diligunt se,& nos plus quam nos. Qui habet istam latitudinem cordis,potest di. Eduxit me in latitudinem,quia prius habebam cor angustũ,saluũ me fecit,quoniam voluit me. Psal. 17. Dico 2. quòd lõgitudo est perseuerantia,vel duratio temporalis,s.ꝙ in bona vita,deuotione,pœnitẽtia,perseueretis hodie & cras &c. plus & plus. Nullus dicat,ego seruiam deo per annum,vel per duos annos, sed vsque ad mortẽ seruire deo in bona vita debemus. Ratiò, Theo. quia seruitiũ debet esse secundum salariũ quod homo petit. Si vos petitis magnum salariũ,magnũ seruitiũ tenemini facere. Hoc enim ratio dictat,& æquitas. Modò videamus quod salariũ ꝓmisit Christus suis seruitoribus. Dico ꝙ gloriam paradisi,que nõ datur ad annũ vel duos annos, sed quandiu deus erit deus.i. sine fine. Ideo ex quo ipse dat salariũ, quod durat quandiu ipse est, & ipse semꝑ erit deus,vos tenemini ei exhibere seruitiũ quandiu fueritis in mundo. Null⁹ di. Ex quo seruiui Christo. 10. annis vel 20. modo volo quiescere,quia nõ haberes salarium,sed cõtinua de die in diẽ, de anno in annum. De ista lõgitudine dicit Dauid, Domũ tuã,id est personam deuotam,quę est domus dei, decet sanctitudo dñe, in lõgitudinem dierum. Psal 92. Aliter homo non haberet salariũ. Nam si aliquis in magna sanctitate seruiuit deo centũ annis, & per horam ante mortem dimisit seruitium dei,ꝑeccando mortaliter, quia aliter non di-

Matrimonij vinculũ ita per mortem soluitur vt vir nõ teneatur vxori resuscitatæ contra quo ad vinculũ.

[illegible]

mittitur, damnatur, quia non continuauit. Aliqui ex ignorantia faciunt hic quæstionē di. Mirabile est hoc, quod ego seruirem deo per centū annos, & per horā dimitterē seruitiū ex aliquo peccato mortali, ꝙ propter hoc perdam totū seruitiū quod feci. Nā reputaretur rex crudelis, si militē qui ei seruiuit. 10. annis per vnam displicentiā priuaret salario totius suis seruitij, nisi esset crimen læsæ maiestatis &c. Cùm ergo deus sit summè bonus & misericors, ergo non videtur ꝙ propter vnū peccatū quis debet damnari. Respōdeo, ista similitudo de seruitio regis nō est ad propositū, quia seruitiū quod facit miles regi, & opus, & labor, & seruitiū, totum est militis, & rex nihil facit in illo seruitio. Ideo per vnā displicentiam miles non debet perdere salarium, aliàs crudelis esset rex. Sed in seruitio quod homo facit deo, ieiunando, & seruando bonā vitā &c. labor, opus &c. hoc totum est dei, quia homo de se nihil posset, & maiorē gratiam facit deus homini in hoc, quàm homo deo. Dicatur hîc parabola de mercatore, q. commisit capsulam pretiosissimam vni, vt portaret vsque ad portam domus, qui attædiatus, quando fuit iuxta domū, in quendam torrentem peoiecit fardellum. Quo facto, iuit ad petendum salarium, nunquid merebatur salarium? Patet ꝙ non, imò meruit magis furcā. Sed diceret quis, Videtur ꝙ meruit tale, quia portauit capsulam &c. Solutio. Non portauit vsq; ad portam, sed proiecit, & fures tulerunt illud. Ideo &c. Idem est in proposito. Seruitiū dei nihil aliud est, quam portare fardellū. Verbi gra. Quādo religiosus intrat ordinem, recipit onus fardelli à mercatore Christo portandum vsq; ad portam paradisi, quæ est mors. Si antequam sit ad portā, proijcit fardellum per vitam malā, nō solū non meretur salariū, sed & pœnā. Idem de clerico & laico. Ecce quomodo decipiuntur illi qui dicūt, Videtur crudelitas ꝙ totum seruitiū centum annorū &c. perdatur, quia proiecisti fardellum tibi commissum à Christo mercatore, & ideo dixit Christus, Esto fidelis, s. custodiendo fardellum vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Apoc. 2. O quantum laboraret aliquis, si sciret ꝙ ex suo labore posset acquirere coronā regis Aragoniæ, vel papatus &c. & mulieres coronam reginæ, cum tamē non sunt alicuius reputationis, respectu coronæ gloriæ. Ecce quid vult dicere lōgitudo. Ideo Dauid in persona Christi. Lōgitudine dierum replebo eū, & ostendā illi salutare meū. Psal. 90. Dico tertio ꝙ sublimitas, sapientia, vel intētio est supernalis, s. ꝙ in omnibus operibus nostris habeamus intentionē sublimem ad deū. Verbi gra. Si ieiunatis, vt bonam habeatis intētionē, sed si facit quis vt dicatur deuotus &c. intentionē habet bassam & peruersam. Idem de oratione, & de alijs operibus pœnitentiæ dicendū est. Sed si habet intentionē aliā, dicendo, Ego ieiuno, & facio talē pœnitentiā, vt in iudicio diuino recipiatur mihi in cōputū de peccatis meis, &c. Itē do eleemosynā, vt

quando anima mea ad portã paradisi veniat, eleemosyna detur sibi. Item quare dicis missam &c. Itẽ quare ponis filiũ vel filiam in religione, & sic de alijs. Nam sicut in floreno magis respicitur pondus quã color, vel sonus, ita antequã possitis intrare bursam paradisi, respicitur põdus intẽtionis. Nam quę facta sunt propter vanã gloriã, nihil ponderant, quia ventus est. Itẽ nec pro diuitijs seu honoribus, quia vanitates sunt. Eccl. 1. Vanitas vanitatũ, & omnia vanitas. Sed põdus est, quãdo fiũt bona opera ꝓ honore Dei, & saluatione animarũ. Auct. In sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quę videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quę autẽ non videntur, æterna sunt. 2. Co. 4. Ergo teneamus consilium apostoli dicentis, Siue mãducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriã dei facite. 1. Co. 10. Dicatur exẽplum de vitispatrum, de illo sancto homine, qui quando volebat facere aliquod opus, stabat modicũ cogitando contra se. De hoc interrogatus quare staret, respõdit, Quia scio ꝙ bona opera nihil valent de se nisi bona intentione fiant. Ideo antequã facio opus bonũ, ordino intentionẽ meã. Sicut balistarius antequã mittat sagittã, aduertit signũ. Cogitare ideo debes, quare vis ire ad ecclesiã, & si ideo vadis vt videas mulierẽ &c. Melius esset nõ ire. Si intentio sit, vt laudes Deũ, & impleas pręceptũ de missa audienda, tunc vade, quia intentio est bona. Item cogita & cõsidera, quare das eleemosynã, & si ideo das vt dicaris misericors, melius esset nõ dare &c. Idem de oratione. Idem de missa. Nam si principaliter dicat propter pecunias, melius esset nõ dicere. Patet igitur, ꝙ propter prauitatẽ & nõ aduertẽtiã intẽtionis multa bona opera perdũtur. Quęrit S. Tho. in quotlib. Si religiosus vel sacerdos pręgdicat pro vana gloria, & post pœnitet, an ex illa pœnitẽtia lucretur coronã, & meritũ, vel laureolã, quã habuisset si sancta intẽtione pręgdicasset? Dicit quod nõ, q̃a nunquã illa fuit lucratus, quia fuerunt opera mortua, quæ per sequentẽ pœnitentiã non viuificantur, licèt peccatũ sibi remittatur ex illa pœnitẽtia. Ideo attẽdatis quod semꝑ in operibus vestris dirigatis intẽtionẽ ad Deũ. De ista sublimitate intẽtionis dicebat Deus Iob, Si habes brachiũ sicut Deꝰ, & simili voce tonas, circũda tibi decorẽ, & in sublime erigere, & esto gloriosus. Iob 40. Not. hîc quæ requiruntur in pręgdicatore euãgelij. Primò, si pro quia, si habes brachiũ sicut Deus, s. ad faciendũ bona opera. Secundò, & simili voce tonas. i. prædicas, & hoc quantũ ad doctrinã prædicandam, nõ poëtarum &c. sed euãgelij. Tertiò, circundat tibi decorẽ, quantũ ad honestatẽ vitæ, & bonæ famæ. Quartò, in sublime erigere, quantum ad intentionẽ, s. pro honore Dei, & saluatione animarũ, nõ pro vana gloria &c. quid sequitur? Esto gloriosus, quia sic prædicando gloriã prædicator meretur, & glorificabitur. Dico quartò quòd profundum est humiliatio

seu subiectio virtualis, de qua Iudith. 8. Humillemus illi animas nostras, & in spiritu contrito & humiliato seruientes illi. No. quatuor consideranda, ex quibus caussatur profunda humiliatio pœnitētiæ, & ista quatuor sunt,

Primò perditio cælestis gloriæ,
Secundò acquisitio infernalis pœnæ,
Tertiò dolor diuinæ essentiæ.
Quartò afflictio carnis propriæ.

Ideo Dauid, Dixit dominus, ex Basan conuertā, conuertam in profundum maris. Psa. 97. Basan secundum Hebraicam interpretationem, idem est quod confusio, & signat vitam hominis, vel mulieris inordinatam, qui viuūt vt bestiæ secundū sensualitatem, quādo volunt comedere, bibere, facere luxuriam, vel vindictam, nescientes se in suis operibus & affectibus gubernare secundū rectam rationem, & diuinam legem, qui nesciunt se refrænare, tales nō habent certam horam orandi, sed aliquoties orant, aliquoties non. Item sacerdotes nonnulli inordinatè viuunt, non seruantes ordinem in celebrando, vel dicendo horas, aliquando dicunt matutinas de mane, aliquando de sero, aliquoties primam post prandium, confusio est & inordinatio. Item mulieres quando depingunt se, dicunt Aue Maria, &c. Dicatur quomodo pœnitentia debet dici deuotè genibus flexis, cogitando quod videtis Christum iratū &c. Sed aliqui quando induunt se &c. inordinatè eam dicunt. Sed ex Basan, dixit dominus, conuertam peccatorem ad bonam vitam, conuertam in profundum maris, s. pœnitentiæ & amaritudinis. Et hoc fit quando peccator pœnitens dixit, O miser quot peccata feci &c. & potest dicere, Profundum abyssi penetraui. Eccl. 24. Abyssi, s. pœnitentiæ humilis, quia pœnitentia superborū nihil valet. Si vos ieiunatis, diaboli nunquā comedunt. Si vigilatis, diaboli nunquā dormiūt. Si vos disciplinatis, plus diaboli disciplinantur, quamuis contra eorum volūtatem, quia pœna eorum incomparabiliter maior est, quàm disciplina vel pœnitentia pœnitentium hic in ista vita. Vnde diaboli in nullo superantur, nisi humilitate, quia ipsi nō possunt humiliari. Ideo nihil valet corā pœnitentia. Ideo quantò pœnitens facit maiorem pœnitentiam, tantò plus debet humiliare se. Vnde Dauid in Psal. 33. Humiliabam in ieiunio animam meam &c. Patet igitur quare dixit Apostolus, Latitudo, longitudo &c. Deo gratias.

De eadem dominica XVI. post festum Trinitatis.
Sermo VIII.

Ccessit & tetigit loculū. Lu. 7. Pro declaratione thematis, & sermonis introductione, notandum q̄ theologicalis conclusio est, q̄ postquam peccator cōmisit peccatum suum, licèt actus & operatio peccati transeat, remanet tamen

tamen macula quædam animæ, & immunditia, turpior & fœtidior omnibus corporalibus immunditijs huius mundi. Verbi gratia. Quando vir luxuriosus commisit immunditiam suam delectatione & complacentia cum muliere luxuriosa, quid remanet de tota complacentia? nunquid totum transit, & nihil remanet nisi macula, quę est fœtidior omnibus immunditijs huius mundi, & nunquam recedit, vsque ad displicentiam sufficientem & condignam de peccato perpetrato? Hāc conclusionem probat doctor sanctus in. 1. 2. quęst. 86. in. 1. & 2. articulis. In primo ostendit quid sit macula peccati, dicens, quòd sicut in corporalibus macula dicitur, quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem ex contactu alterius corporis, ita oportet dici in spiritualibus. Habet autem anima duplicem nitorem. Vnum ex refulgentia luminis naturalis, scilicet rationis, per quod dirigitur in actibus suis. Alium ex refulgentia luminis diuini, scilicet sapientiæ & gratiæ, per quæ perficitur ad bene & decenter operandum. Est autem quidam tactus animæ, quando inhæret aliquibus rebus per amorem, qui autem peccat, inhæret aliquibus rebus per amorem contra lumen rationis, & diuinæ legis, & ex hoc prouenit macula peccati. Quod autem remaneat ista macula post peccatum, probat in secundo articulo dicens, quod dum cessat actus peccati, per quod homo discedit à lumine rationis, & diuinæ legis, non statim redit homo ad illud lumen in quo prius fuerat, sed requiritur aliquis motus voluntatis contrarius primo motui, sicut aliquis distans ab aliquo per aliquem motum, non statim cessante motu fit propinquus, sed oportet q; appropinquet, rediens per modum contrarium. Et si ita obijcitur, Hoc modo se habet macula ad peccatum, sicut vmbra in camera ad clausionem fenestræ, sed cessante clausione fenestræ, non remanet vmbra in camera, ergo cessante actu peccati, non remanet macula in anima. Respondet doctor sanctus, quod non est omnino simile, quia aër semper est in æquali habitudine ad recipiendū lumen, ideo statim transit vmbra. Sed remoto actu peccati, non remanet anima in eadem habitudine ad deum, & ideo non est similis ratio. Et sic patet quod post peccatum remanet peccati macula. Et confirmatur per illud quod habetur Iosue vigesimosecundo. An parum vobis est, quod peccastis in Beelphegor, & vsque in præsentem diem macula huius sceleris in vobis permanet? Si autem quæras vbi sit hæc macula, quia non videtur nec appa ret in quo sit, Responsio, quod est in loculo conscientiæ, quia sicut mortuus statim ponitur in ferretro, in loculo, quia horrendum esset videre hominem mortuum, etiam cùm quis peccauit mortaliter, mortuus est. Peccatum enim cùm consummatum fuerit, generat mortem, inquit Iacobus, primo capite, & reddit peccatorem in anima turpiorem, & fœtidiorem cunctis cadaueribus mortuorū, & si-

Quo pacto macula peccati anima inficitur.

milem

similē diabolo in macula peccati, & similē horrorē caussat de diabolo & peccatore dānato, quia simile est videre dęmonē in figura dæmonis, & peccatorē saltē obstinatū & dānatum cū macula peccati. Ideo hæc macula abscōditur in loculo conscientiæ, nec inde recedit quousq; Deus accedit ad peccatorē, per gratiā præuenientē, & tangit loculū consciētiæ per cōtritionē & displicentiā condignā & sufficientē, de tali accessu & tactu dicit the. Accessit & tetigit loculū. Notandum est quod triplex inuenitur in sacra script. tactus Christi.

Primus omnino corporalis in quo tangens & tactum est corpus,

Secundus omnino spiritualis, in quo tangens & tactum est omnino spiritus,

Tertius partim spiritualis, & partim corporalis, in quo tangens est spiritus, & tactum est corpus.

Primus est omnino corporalis. Vnde sciendum est quod iste fuit in miraculis Christi, quando tangendo sanabat oēs infirmitates, vt patet in multis locis scripturarū & euāgeliorū, & principaliter in pręsenti euāgelio. No. historiā. Vnde de isto tactu dicitur Lu. 6. Omnis turba querebat eū tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat oēs. No. virtus. Duplex enim erat virtus in Christo. Vna diuina, per quā erat omnipotens, sicut pater & spiritus sanctus, & hac virtute principaliter faciebat miracula, & sanabat oēs infirmitates. Vnde Psal. Qui sanat oēs infirmitates tuas. Et ideo in omnibus infirmitatibus nostris debemus ad eū principaliter recurrere, quia est summus medicus, vt det sanitatē, si sit vtilis pro salute animæ nostrę. Alia est virtus in Christo humana, & ministerialis, & meritoria, quia pœnæ, labores, & merita Christi deseruiebant nobis: his enim nobis meruit, sicut caput membris: & hęc erant excellentissima in Christo: & excellentiora in beata virgine, quā in ceteris sanctis alijs, à Christo: & excellentia in ceteris sanctis. Et ideo ad ipsos recurrere debemus in infirmitatibus nostris, & prius in spiritualibus quā in corporalibus, quia spirituales infirmitates maiores sunt. Venerunt enim primitùs infirmitates corporales propter spirituales. Et frequenter si aliquid patimur, corporaliter peccata nostra meruerunt, & ideo debemus nos primò deprecari Deum, vt sanet has infirmitates spirituales ad tactū absolutionis sacerdotis, & debemus facere quod in nobis est. Et tūc cessante causa cessabit effectus. Nā vt habetur Mat. 6. Quotquot tangebant eum, salui fiebant. Si dicas, nō possum corporaliter tangere Christum, Responsio, quia licèt non possis eum tangere in propria persona, potes tamē tangere eius sacramenta, in quibus reliquit virtutē sanandi oēs infirmitates, non solū spirituales, sed etiam corporales, & ideo si es infirmus, veni ad cōfessionē, si ponderosus, vade ad confirmationē, & hoc tantū semel, & confirmaberis nō tantum spiritualiter, sed corporaliter. Ecce quomodo Christus tāgebat om-

Duplex virtus in Christo respectu miraculorū.

omnes, & quõ tãgit nos tactu corporali. Secundus tactus est omnino spiritualis, quia deus quia tãgit est substãtia spiritualis, & cõsciẽtia nostra quę tangitur est spiritualis, quare debetis scire quod tunc conscientia nostra tangitur à deo, quãdo immittit nobis remorsum cõscientiæ, & cognitionem peccatorũ, cùm peccator redit ad se, & cogitat suum statum superbum & põposum quẽ ducit, & quõ per superbiam rebellis fuit, & inobediens deo, & superioribus, & cogitat vlterius lites, & iniurias, & diffamationes, & blasphematiões nominis domini & sanctorum, quas ore misero protulit, & vlterius procedẽs cogitat furta, vsuras, & fraudes, comessationes, ebrietates, & luxurias, in quibus vixit, & finaliter tẽpus dolenter considerat, q̃ per acidiã suum perdidit, & breuiter summariè cogitat quod nihil boni fecit, & cogitat exinde & cõsequenter, quod si in tali statu decedat, damnatus erit in anima, & consequenter post diem iudicij in corpore & anima. Hæc omnia bene cogitans & reuoluens intra se exclamat di. O miser quid facis, & quid cogitas, quare non auisas te vt te emendes? aliàs tu perditus es. O qualis stimulus. O qualis punctura spinarum. Antea punctura non ita conturbabat eũ, sicut ista. Quod patet per experientiã in lachrymis, Nunquã pũctura calcaris fecit ita citò currere equũ, sicut aliquando ista punctura peccatorem facit citò relinquere peccatum. De quo habemus exemplum. Act. 9. de beato Paulo, qui plusquã ceteri Iudæi erat feruẽs in persecutionem christianorũ. Sed subitò circum fulsit eum lux de cælo, & cecidit in terra, & statim continuè habuit cognitionẽ magnitudinis sui peccati. Et taliter fuit tactus, s. stimulo remorsus conscientiæ, q̃ stetit tribus diebus, & tribus noctibus, non manducans neque bibens, sed incessabiliter plorans, gemens, & orans deum vt sibi parceret, & indulgeret sibi peccata, licèt iam pepercisset. Et quid significabat illa lux corporalis, quę circunfulsit eum? profectò significabat lumen spirituale inspirationis diuine, quæ taliter remordet eum, & punxit, vt statim curreret à profundo inferni vsque ad tertiũ cęlum, in quod fuit raptus, & de statu peccati ad statũ gratię, & de esse multum longè & distante à deo adesse multum prope ad deũ. Ecce mirabilis punctura, & valde pungens aculeus. De quo ibidem dicitur, Durum est tibi cõtra stimulum recalcitrare. Et nota bene durũ. Nã vt ait doctor sanctus. Hic instinctus quãdoque non pertingit ad finẽ suum, nõ ex defectu sui, sed ex obstinatione peccatoris, qui rebellis est, & inobediens, qui propter quãcunque inspirationẽ, quã immittit ei deus, nõ vult dimittere peccata sua, & aliquoties aliqui pluries punguntur, qui tamẽ instinctum dei & spiritus sancti nõ sequũtur, quod est magnũ signum reprobationis. Et tales grauius peccãt q̃ alij qui nõ habẽt tales inspirationes, vel nõ tot, & ideo grauius puniuntur, quia si peccant qui faciunt aliquod bonũ cum remorsu cõscien-

ſcientie errantis à fortiori, illi peccant faciendo aliquod malū cum remorſu conſcientiæ non errantis. De iſtis dicitur, Dura ceruice,& incircuncisi cordibus & auribus, vos ſemper ſpiritui ſancto reſiſtitis. Act. 7. Ecce quare dicit, Durum. Verum hic inſtinctus quādoque pertingit ad finem ſuū, ſ. iuſtificationis, vt in illis qui emendantur & obediūt inſpirationi diuinæ, & tactui diuino, de quo tactu ſcribitur 1. Reg. 10. Abijt cum Dauid pars exercitus, quorum deus tetigerat corda. Dauid interpretatur manu fortis, per quem intelligo hunc ſtimulum, qui eſt ita fortis, q̄ conuerti facit peccatorem, quod eſt difficilius quàm cælum & terrā creare, vt dicit beatus Auguſt. de quo vide S. Tho. 1. 2. q. 113. de iuſtificatione impij. Et hoc ſtimulo punguntur & procedunt peccatores quando conuertuntur. Et ideo de quolibet tali conuerſo & ceteris poteſt dici thema, ſ. Acceſsit, & tetigit loculum. Tertius tactus eſt, quādo deus, qui ſubſtātia ſpiritualis eſt, tangit nos per afflictionem corporalem. Videns enim Deus quod conuerti nolumus, nec per inſpirationes, nec per promiſsiones, nec per minas, nec per exempla, finaliter ad modū boni patris poſt multas minas flagellat nos virgis aduerſitatum, guerrarum, famis, & mortalitatis, quæ omnia mala proueniunt à deo principaliter, quia vt habetur in Amos. 3. Non eſt malum in ciuitate, ſ. mūdi, & corporale & pœnę, quod dominus non fecerit. Si enim habetis guerram, & aduerſarij deprędantur equos veſtros, hoc malum facit dominus principaliter, ſed inſtrumentaliter aduerſarij veſtri illud faciunt. Et ſi inferat, Ergo non peccant, quia executor diuinæ iuſtitiæ iudicis nō peccat, quia executor eſt iuſtitiæ. Reſponſio quòd peccāt, & non eſt ſimile de tali executore iuſtitiæ, quia talis nō peccat, quia eſt ei iniunctum à iudice. Deus autem nō iniunxit iſtis vt facerent, licèt dederit ſententiam quod illi paterentur, & eſt ſimile. Si iudex dediſſet ſententiē contra aliquem latronem, qui eſſet adhuc in nemore, & aliqui cauſſa venandi, vel conſimili, poſt ſententiā latam tranſirent per nemus, & reperirent latronē in habitu mercatoris, qui cogitantes quòd habeat pecunias, occiderent eum, nihil ſcientes de ſententia iudicis, nunquid illi eum interficientes homicidæ ſunt? Certè ſic. Sic à ſimili eſt propoſitio. Item dicendum eſt cōſimiliter, ſi perdis aliquid, Manꝰ domini tetigit me. Iob. 19. Not. enim, quòd hæc manus habet. 5. digitos. Primus vocatur pollez, q̄ virtute eſt ſuper oēs alios digitos, per quem intelligo potentiam diuinam. De qua Iob 19. Non eſt qui de manu tua poſsit eruere. Nota quod legitur de quadam ciuitate obſeſſa, quæ in neceſsitate quadam extrema conſtituta miſit ad quendā ducē, vt eis ſubueniret. Tunc ille dux remiſit nuncios di. Eſtne inquit ciuitas veſtra ſuperius cooperta, vt ira dei ſuper eam deſcendere nequeat? quod ſi ita eſt, veniam & defendā vos, ſi nō, tunc peccata veſtra contra irā dei ego defendere

non

non audeo. Secundus digitus est iudex, per quem intelligo discretionem Dei in punitione nostra, quia nũquam punitur nos vltra cõdignum, quod debet nos extrahere à murmure contra Deum. Tertius digitus est medius, per quem intelligo benignitatem diuinam, quia per hanc aduersitatem reconciliamur Deo, si patienter tolerem us, de quo Psal. Fiat manus tua vt saluet me, quoniam mãdata tua elegi, cõcupiui salutare tuum domine, & lex tua meditatio mea est. Erraui sicut ouis quæ perijt, quære seruum tuum domine, quia mandata tua nõ sum oblitus. Psal. 118. Quartus digitus est medicus, quia per hanc aduersitatem habemus medicinam non solùm curatiuam peccati, sed & præseruatiuam. Iob 15. Increpationem domini nõ reprobes, quia ipse vulnerat, & medetur, percutit & manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. Quintus digitus est auricularis, per quem intelligo exauditionem orationum. Vnde Psal. Oculi omnium in te sperant domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Psal. 144. Et de talibus personis nostrum potest dici thema, videlicet, Accessit & tetigit loculum. Deo gratias.

Dominica X V I I. post Trinitatem. Sermo I.

Mnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Verbum istud habetur textualiter Lu. 14. & recitatiuè in euãgelio hodierno. Sermo noster in presenti erit de sancto euãgelio hodierno huius dominicæ, & habebimus multas bonas doctrinas intellectuales, & instructiones multas morales. Sed prius salutetur beatissima virgo Maria &c. & resumatur thema. Omnis qui se exaltat humiliabitur &c. in sancto euangelio hodierno huius dominicæ habemus quatuor doctrinas à Christo, ad informationem & ordinationẽ totius vitæ nostræ. Vita enim nostra debet esse ordinata quadrupliciter.

Primò erga se,
Secundò erga pauperes,
Tertiò erga inimicos,
Quartò erga amicos.

Ista quatuor ostendit Christus. Primò quod simus ordinati, quo ad nosmetipsos, per virtutem temperantię. Secundò quo ad proximos nostros per virtutem misericordię. Tertiò quo ad inimicos nostros per virtutẽ beneuolentiæ. Quartò quo ad amicos nostros per virtutem modestiæ, scilicet in bonis & ordinatis moribus, verbis, & sic de omnibus alijs, non superbiendo in conuersatione: & de isto loquitur propositum thema, Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Dico primò quod simus ordinati, quo ad nosmetipsos, per virtutem tẽperantiæ. Tunc enim homo est ordinatus

natus in vita sua, quando in cibo & potu scit tenere temperãtiam, quando recipit solùm necessitatem ad sustinendũ corpus, vitans superfluitates & excessus, in hoc stat virtus temperãtiæ. Modò audite istã virtutem, quomodo Christus ostendit eam, sed secretè in principio euãgelij. Cùm intrasset Iesus &c. vsq; ad, obseruabant eum. Ista verba indigent declaratione. Sciendum ꝙ Christus in hac vita huius mundi seruauit magnã paupertatem, ad ostendendum ꝙ homo non debet se nimis dare in istis mũdanis rebus, quia hodie vel cras sunt relinquendæ, & intantum voluit esse pauper, quòd non habuit domum, camerã neq; cellam. Ideo quãdo inuitabatur ad prandium cum discipulis, recipiebat pro sustentatione naturæ necessitatem, sine qua natura humana non posset viuere. Recipiebat temporalia, sed bene soluebat in orationibus, & communibus instructionibus. Ideo dicit Apost. in persona sua, & aliorum apostolorũ, Si nos vobis spiritualia seminamus, non magnum est si nos carnalia vestra metamus &c. 1. Cor. 9. Ideo & Dominus ordinauit his, qui euangelium annunciãt, & de euãgelio viuere. Et istum modum Christus seruauit. Ideo Iudæi inimici Christi & maximè Pharisæi, qui erãt maiores, & doctores ipsius legis, qui inuidebant Christo de honore, miraculis, & sequela sua, propter quod tenuerũt consilium, vt in aliquo possent eũ confundere, & reprehendere, vt diffamarent eũ. Ideo dixit vnus magnus princeps pharisæorũ, Iá scitis quomodo ipse recipit cõuiuium. Ideo inuitabo eũ & dabo sibi multas escas, & de multis vinis &c. & dissoluet se in verbis, & sic cognoscetur qs est, quia cõmuniter quando homo bibit bis vel ter, homo discõponit se loquẽdo indiscretè per trãsuersum &c. ante prãdiũ verò homo est totus cõpositus, & loquitur homo discretè, & credebãt ꝙ Christus discõponeret se. Ecce quale cõsiliũ, & qua ratione inuitabat eũ ille princeps pharisæorum. Sed ecce quid prophetauerat Salomon, Non est sapientia, non est prudentia, non est concilium contra Dominum. Prou. 21. Tripliciter bellabãt Iudæi contra Christum vt confunderent eum. Primò per sapientiã. Illi doctores superbi & inflati veniebãt ad sermones suos, dicẽdo: Iste homo qui nunquã habuit magistrum, nec fuit in studio, vult prædicare, impossibile est quin dicat multos errores, & stultitias, & obseruabant eum. Ideo Salomon dixit. Nõ est sapientia cõtra Dominũ, quia ipse est fons sapientię. Secundò per disputationes, quia faciebant sibi quæstiones de theologia subtiles, quas ipsi nesciebant determinare, di. Videamus iste faber lignarius quid dicit ad istã &c. Ideo Salomõ dixit, Non est prudentia, s. disputandi contra dominũ. Tertiò Iudæi bellabant contra Christũ inuitãdo. Cũ enim illis primis duobus modis nõ poterãt cõtra eum, tenuerunt cõsilium vt inuitarẽt eũ &c. Sed dicit Salomon, Non est consilium cõtra Dominum, Modò intelligitis principium

euangelij. Postquã Christus prædicauerat in die sabbati, ille princeps pharisęorũ accessit ad eũ, & inuitauit eum di. Magister ex quo dedistis nobis bonum prãdium spirituale, placeat vobis mecũ recipere prãdium corporale. Et Christus acceptauit. Dicatur quomodo cũ magno honore fuit ductus ad domum, vbi erãt mensę paratæ. Et Christus benedixit di. Oculi omniũ &c. No. cùm dicit, manducare pané. Quæstio. Non dabat ille princeps nisi pané in cõuiuio? Respõdeo quod in scriptura panis recipitur pro omni prouisione & esca. Vnde legitur 4. Reg. 6. de militibus qui venerũt ad regnum Israël, de quibus dixit propheta regi, Pone panem & aquã corã eis, vt comedant & bibant, & vadant ad Dominum suũ. Et sequitur, Appositaque est eis ciborum magna præparatio, & comederunt & biberunt. Ita etiam hic ille princeps præparauit multas escas triplici ratione. Primò propter festum, quia dies sabbati. Secundò quia ipse erat magnus princeps. Tertiò, quia ipse inuitauerat multos pharisæos & doctores, vt in aliquo possent eum confundere. Item alia expositio. Cùm intrasset Iesus in domum cuiusdã principis pharisæorum sabbato manducare pané. Nõ dicit euãgelium ꝙ ille inuitasset eum ad manducandum panem, sed cũ intrasset Iesus &c. quia talem modũ tenebat Christus, ꝙ plus manducabat de pane quàm de alijs. Dicatur practica quomodo ponebantur coram eo diuersi fructus, & dabãtur diuersa vina &c. & ipsi obseruabant eũ si comederet de omnibus &c. sed ipse comedebat cõpositè & sobriè. Item fortè proponebant diuersa verba, & truffas, & risus, sed ipse fons virtutum fuit adeò cõpositus, & tã temperatus, ꝙ nõ poterant ipsum in aliquo cõfundere vel reprehendere. Hic dico ego ꝙ docet nos exẽplo virtutem temperantiæ, sicut iã verbo prædicauerat eã dicẽs: Attendite vobis ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Lu. 21. Nota, attendite vobis, quantũ ad corpora, quæ destruuntur nisi tenet homo tẽperantiam. Quot homines sunt qui habent morbũ caducum ex superfluitate cibi & potus, quia sicut quando olla bullit, ascẽdit humiditas, ita de stomacho ascendit gutta, & cadit illa gutta super cor, &c. Quot homines ex vino habent oculos lippos, os rubicundum &c. & perdunt visum, & debilitantur in membris. Nam vinũ est ita amicabile naturæ, ꝙ omnia membra quærũt illud, & prodest homini & eius membris temperatè sumptum, & lymphatũ. Quot homines perdunt bonum colorem faciei ex vino, & videntur quasi semimortui, habẽt anhelitum fœtidũ, perdunt dentes, habet dolorẽ ex humiditate vini, patiuntur in stomacho, quod est ex superfluitate, superfluitas cibi non potest decoqui, ideo sunt multi leprosi. Sed qui tenet temperantiam, habet bonum caput, intellectum clarum, bonos oculos, bonum colorem, bona membra, longæ vitæ est, & poterit diu seruire Deo. Ecce quare dicit, Attendite vobis ne grauentur

mentur corda vestra,s.per intemperantiam. De omnibus istis aucto-ritas,Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnẽ escam.Ecclesiast.37. Nota,auidus,Nam prima digestio debet esse in ore,secunda in stomacho. Sunt enim aliquæ bestiæ,quæ ruminant, & si esca non fit bene in ore masticata, non potest coqui in stomacho.Item non effundas te super omnem escam.Ratio,quia non omnes sunt vnius digestionis, sicut non omnes sunt vnius decoctionis in olla &c. In multis enim escis erit infirmitas,quia grauant stomachum.Propter crapulam multi obierunt.Dicunt medici quod plures interficit gula quàm gladius,licèt multi moriantur in prælijs.Sed qui abstinens est,adijciet vitam.Ecclesi.37. Dicatur de magno Alexandro, quando vidit Bragmānas antiquissimos,interrogabat qualem vitam seruabant,& quam medicinam, vt tātum viuerēt.Responderūt quòd tēperantiam,solùm semel in die comedebant,& de vno cibo solum.Ecce quare dicit,Attēdite vobis. Quātū ad corda dicit,ne grauentur corda vestra,id est animæ.Hoc maximè intelligunt clerici,religiosi, & personæ deuotæ,quando multum comedunt,vel nimis cœnant, nō possunt ita surgere,& dormitant in matutinis seu orationibus suis. Ecce quomodo grauātur,id est deprimitur anima. Vnde sciendū quòd Deus ordinauit hominē medium inter angelos & bestias. Angeli sunt spirituales,homò vero vtrunque,bestiæ sunt sunt substantiæ corporales,homo verò vtrāque naturam in se habet. Et si homo viuit spiritualiter secundum animā,est similis angelis. Sed si homo viuit secundum sensualitatē, & secundū corpus,bestijs similis factus est, secundū illud psal. Homo cū in honore esset,nō intellexit, cōparatus est iumētis insipientib⁹,& similis factus est illis.Dico enim ꝙ homo ex peccato superbiæ,auaritię,luxuriæ,irę & acidiæ, efficitur similis iumentis. Sed ex peccato guiæ efficitur minus quam bestia,quia bestia transibit cum onere per viam strictam, petrosam &c. & homo ebrius non potest se portare per viam latā & planam,immo cespitabit & corruet &c. Itē asinus vel equus, ex quo biberunt aquam etiā turpidam,si pòst per papam vel regem inuitarentur,non biberent, & tu, si inuitat te aliquis,bibis, &c.ideo plus quàm bestia es gulosus. Ecce Christus verbo & exemplo ostendit nobis virtutem temperantiæ. Dico secundò &c. Ex quo visum est quomodo nos habere debemus erga nosipsos,videndū est quomodo erga pauperes nos habere debemus per virtutē misericordiæ, s.subueniendo eis de bonis temporalib⁹, & spiritualib⁹.Hoc ostēdit ibi.Et ecce homo quidā hydropic⁹.vsq; dimisit.Pro huius intellectu sciendū est ꝙ doctores & pharisęi erāt in quodā errore & falsa opinione, dicendo ꝙ die sabbati nullū erat opus faciendum,medicinā infirmis non dare, ita quod non deberet eis dari purgatio, nec syrupus, nec fieri vulneris apertura,vel simi-

lia, dicentes ꝙ festũ frãgebatur. Sed hoc est error, quia festũ solum
frãgitur ex operibus corporalibus & seruilibus, vt fodere, secare li-
gna, suere, nere, & similia, aperire operatoria, ambulare per viã, &c.
Nã his operibus frangitur festũ. Deus dedit nobis sex dies, & reti-
nuit sibi vnum. Ideo nolite tangere partẽ suã. Non facietis mercimo
nia vel contractis in diebus festis. Propter fractionẽ festi veniũt sic-
citates, fames, mortalitates, tempestates &c. homo vult lucrari &

Locus in iure canonico vbi præcipitur sanctificatio diei dominicæ.

perdit magis. Vult enim Deus ꝙ sicut ipse quieuit in die resurrectio
nis gloriosus, ita & nos quiescamus. de cõs. dist. 3. in prin. Omnem
diẽ dominicũ ob reuerentiam resurrectionis Dñi de vespera vsq; ad
vesperam præcipimus celebrandũ. Et Christianus qui nõ seruat fe-
sta, videtur ꝙ non credat Christi resurrectionẽ. Possumus enim face-
re opera necessaria pro infirmis cõtra illorũ errorẽ. Vidẽtes ergo Iu-
dæi æmuli Christi ꝙ nec in cõuiuio poterãt eũ reprehendere in ali-
quo, ordinauerũt vt hydropicus quidã poneretur corã Christo, qui
non audebat petere sanitatẽ, quia culpassent eũ de sabbati fractio-
ne. Sed respiciebat Christũ. q. d. Dñe ante te omne desideriũ meum
&c. licèt ore nõ audeã dicere propter istos proditores, qui interfice-
rent me. No. misericordiã Christi. Cũ ille hydropicus non auderet
appropinquare ad Christũ, neq; petere eleemosynam sanitatis, pro-
pter inimicos Christi circũstantes, Christus benignè surrexit de mẽ
sa, portãs eleemosynã sanitatis qua indigebat. Licèt in mẽsa manẽs
solo nutu potuisset ipsum sanare, tamen voluit surgere, & ire ad ip-
sum, & tãgere, dãs nobis exemplũ misericordiæ. Et Pharisæi intra se
dicebãt, Nunc potest accusari, quia fregit festũ. O stulti, dico enim
ꝙ hîc Christus ostẽdit virtutẽ misericordiæ, & quomodo erga pau-
peres debemus nos habere dãdo & mittendo eleemosynã. Dicatur
cõtra illos qui habent aurẽ surdam corã pauperibus, vosmet vel per
alios mittatis eleemosynã, & sic filij nutrientur ad opera misericor-
diæ. Ideo di. quomodo potueris, ita esto misericors, si multũ tibi fue
rit, abundanter tribue, si autẽ exiguũ, libẽter impertiri stude. Tob. 4
Dico tertiò quòd ostendit quõ debemus nos habere ad inimicos p
virtutẽ beneuolẽtiæ, cũ dicit: Et respõdens Iesus dixit ad legisperi-
tos, vsq; respõdere illi. Ex quo curauit hydropicũ, dedit ei eleemosi-
nã corporalẽ, & dedit eis eleemosynã instructionis spiritualis. Mat.
5. Audistis quia dictũ est antiquis, Diliges amicũ tuũ, & odio habe-
bis inimicũ tuũ. Ego autẽ dico vobis, Diligite inimicos vestros, be-
nefacite his qui oderũt vos &c. Ecce beneuolẽtia quam eis ostẽdit,
dãs nobis exẽplũ quomodo ad inimicos nostros nos habere debe-
mus exẽplo suo. Dico quartò ꝙ ostẽdit quomodo cũ amicis sit cõ-
uersandũ per virtutẽ modestiæ, nõ superbiẽdo &c. hoc ostẽdit cũ di
cebat ad inuitatos &c. In histo. euange. mysticè loquitur Christus
de nuptijs quas Deus pater fecit filio, spõsa est natura humana, quia
sicut

ficut vir & vxor nõ sunt duo, Mat. 19. ita diuinitas Christi & huma nitas faciunt vnam personã. De his nuptijs habetur. Mat. 22. Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo &c. Inuitati sunt omnes Christiani per apostolos, martyres, & cõfessores, ideo lauetis manus, sed attendatis ne velitis tenere primum locum. Primatum vult, qui se ingerit, quando vacat aliquod beneficiũ vel officiũ, dicendo: Verè ego ero papa, & de episcopatu &c. De qua libet cura animarũ iam vos vultis esse in primo loco superi?. Quando veniet Dominus, & videbit vos qui non estis digni, nec scitis regere domum vestram, dicet: Ribalde porce, luxuriose, & quid facis tu hîc gulose, & pompose &c. Sed simplici religioso, vel clerico, qui fugiunt, & vadunt simpliciter, dicet: O fili mi, & quid facis tu hîc? ascende, & sic superiùs collocabit eũ. Omnis enim qui se exaltat, humiliabitur &c. Idem in domino sæculari, vel regimine cõmutatum, volunt nõnulli habere primatum dicendo: Ego ero iuratus baliuus &c. quia omnis qui se exaltat in regimine se ingerendo, humiliabitur in iudicio descendendo &c. sed qui fugiunt humiliando se exaltãtur. Auct. Dominus mortificat, & viuificat, deducit ad inferos, & reducit, Dominus pauperem facit, & ditat, humiliat & subleuat. 1. Reg. 11. Item alia, Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magistrorum ne steteris. Meliùs est enim vt dicatur tibi. Ascende huc, quàm vt humilieris coram principe. Prouerb. 25.

De eadem Dominica, scilicet XVII. post fest. Trinit. *Sermo. II*

Vade recũbe in nouissimo loco. Lu. 14. Volo nunc prædicare de cõditionibus animarum &c. quia stultus est qui scit quid est de eis in alio mũdo, si nõ emẽdat vitã suã. Salutetur virgo Maria &c. Secundum ꝙ clarè inuenitur in scrptura diuina, & declarat manifestè experiẽtia, vita ista nõ est nisi via, in qua cõtinuè ambulamus ad aliã vitam, intantũ ꝙ statim quando puer nascitur, in illo pũcto incipit viam ambulandi, licèt stet in lecto iuxta matrẽ. Nos omnes cõtinuè ambulamus, siue comedamus, bibamus, & dormiamus &c. Hoc poteris videre per similitudinem de naui eunte per fluuium, in qua illi qui sunt intus, siue comedant, siue bibant, sem per progrediuntur. Ita pręsens vita coopertorarum, s. religiosorum, clericorum, & laicorum, vadit per fluuium temporis subitum, plusquàm sagitta vel auis, quæ ad motum solis mouetur. Quantum creditis ꝙ sol ambulauerit ex quo incœpi prædicare &c. tandiu ambulamus ad mortem, comedẽdo, stãdo, & sedẽdo. Ideo dicit scrip. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terrã, quę nõ reuertuntur &c. 2. Reg. 14. Clarè ergo potestis videre quòd præsens vita est via. Et quò ducit nos? Dico quòd non vadimus omnes ad vnum locum. Quatuor enim sunt loca in alio mũdo, & omnes vadimus ad aliquẽ illorum.

Primus est locus damnatorum intolerabilis.
Secundus puerorum irreuocabilis.
Tertius tribulatorum remediabilis.
Quartus beatorum inæstimabilis.

De vltimo dicit thema, Vade & recumbe in nouissimo &c. Dico primò &c. Iste locus est infernus, qui est in corde terræ, sicut sunt domunculæ in corde pomi. Scitis qui vadunt ad istum locum? religiosi, clerici, & laici, qui tenent malam vitam, & viuunt in peccatis, & nolunt corrigere se. Sciunt de certo, & cognoscunt peccatum in quo viuunt, & nolunt se corrigere secundũ regulã, quia licèt totum habeant in scriptis: magis tamẽ sequuntur proprios sensus, quã diuinam admonitionem, magis suam sensualitatem, quàm diuinam voluntatem, magis suam inclinationẽ, quàm diuinam ordinationẽ. Tales quando moriuntur, ad istum locum vadunt condemnatorũ, vbi sunt tormenta intolerabilia. Ideo dicit scriptura, præcipiẽs prędicatori vt denunciet & prædicet de istis tormentis, dicens: Testetur illis ne & ipsi veniant in hunc locũ tormentorum. Luc. 16. Nota cùm dicit, locum tormentorũ in plurali, & non in singulari, quòd secundum quod sunt diuersa peccata, ita sunt diuersa tormenta eis correspondentia. Aliqui enim peccant, & maximè per superbiam, ornando se, & parando, vanè superbiendo, vt possint ascendere in dominio, regimine, &c. Huic peccato correspõdet vnum tormentũ, s. quod conculcantur à diabolis, quia tantum quantũ in hoc mũdo voluerunt esse super alio, tantum in inferno sunt sub pedibus dæmonum, sicut vuæ in torculari calcantur, & quilibet diabolus ponderat plusquàm turris, & tunc voluissent fuisse humiles. Ideo dicebat Christ⁹, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Mat. 11. Alij peccant maximè per auaritiam, in vsuris, furtis, rapinis, retinẽdo bona defunctorum, salarium seruorũ, decimas & primitias &c. Huic peccato correspondet tormentum de caldarijs plenis auro & argento liquefactis, & ibi cruciantur, nec possunt mori. Ideo Christus auisando nos dixit, attendite vobis, & cauete ab omni auaritia, quia nõ in abundantia cuiusquam vita eius est ex his, quæ possidet. Lu. 12. Alij viuunt in luxuria, vt porci, non sunt contenti de vxoribus &c. Religiosi, & clerici inhonesti, & alij, qui nõ sunt in matrimonio, faciendo corruptiones & vilissima peccata &c. Correspondet huic peccato vnum tormentum, quia ad similitudinem cyrogrilli ponũtur in veru, nec possunt mori. Ideo dicit scriptura. Abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquisq; vestrûm vas suum possidere in sanctificatione & honore, nõ in passione desiderij, sicut & gentes quæ ignorant Deum. 1. Thessal. 4. Ideo refrenare debemus corpus fræno pœnitentiæ. Alij viuunt in peccato inuidiæ, maximè, s. pro regimine, vel inuident famæ alterius, vel honori, seu diuitijs.

Inui-

Inuidia enim nõ est nisi venenum interficiens animam, de isto prodeunt diffamationes, malę loquelę. Ideo tormentum correspondens huic peccato est, q morden tur à serpẽtibus, & viperis, & inflantur eorum corpora veneno, nec possunt mori. Ideo dicit scriptura. Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & inuidias, & omnes detractiones, sicut modò geniti infantes rationabiles, & sine dolo, lac concupiscite charitatis, s. vt in eo crescatis &c. 1. Pet. 2. Alij viuunt gulosè, non seruant ieiunia ecclesiæ, sciunt in ieiunio audire missam. Tormentum correspondens est esurire & sitire, quia non obtinebunt guttam aquæ sed plumbum liquefactum &c. Ideo Christus dicit, Attendite vobis ne fortè grauentur corda vestra Luc. 21. Alij viuunt in peccato iræ cum desiderio vindictæ, nolunt parcere si in aliquo fuerunt iniuriati, factum est irremissibile, vel si parcunt, nolunt loqui nec salutare, signum est quòd adhuc retinent odium. Tormentum istorum est furca magna ferrea, in qua suspenduntur, & ignis inferius, & rependuntur vices, ex quo per ignem iræ peccastis, ideo per ignem puniemini, & quia in gutture non loquendo peccauerunt, ideo in gutture cum ignito ferro punientur. Ideo Christus dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cælestis delicta vestra. Mat. 6. Alij viuunt in peccato acidiæ, permittunt perdere tẽpus quod Deus dedit nobis ad pœnitentiã, nõ ad congregandum pecunias, nec facere magnas domos, nisi ad necessitatem, quia principaliter laborare in pœnitentia debemus, sed sunt multi qui non curant confiteri in quadragesima, nec communicant in paschate, nec sciunt audire missam in dominica, nisi loquendo &c. Tormentum est quòd semper verberantur à dęmonibus, nec permittũt eos quiescere. Ideo Christus, Dico vobis q nisi pœnitentiã habueritis, omnes simul peribitis. Luc. 13. Patet quare dicit, Testetur illis, supple prædicator, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. In istũ locum iuit Iudas. Act. 1. Præuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum. Nota, præuaricatus, id est fregit. Fregit enim legem naturæ, scripturæ & gratiæ. Legem naturæ, quia natura dictitat q si homo recipit dona & gratias ab aliquo, quod homo sibi seruiat & retribuat. Iudas enim accepit gratias à Christo, quia pepercit sibi mortẽ patris, & luxuriã matris, quã duxerat in vxorẽ, & dicitur de eodem, Remisit sibi homicidium filij regis, dederat sibi potestatem faciendi miracula &c. fecit eum discipulum suum, apostolum, & procuratorem, & prodidit eũ. Secundò fregit legem scripturæ, quę tota ordinatur erga Messiam, vt honoretur &c. Itẽ fregit vendendo Messiã pretio vnius asini triginta denariorum. Tertiò fregit legem gratiæ, quæ dicit q de peccatis faciat homo pœnitentiam, sed ipse desperauit. Ideo dicit, præuaricatus est Iudas &c. Bonum erat ei si natus nõ

fuiſſet homo ille. Mat. 26. Dico. 2. &c. Iſte locus eſt altior loco damnatorum. Illuc vadunt animę puerorum ſine baptiſmo decedētium, ibi nō eſt ignis, nec dæmones ſunt, nec tormenta, ſed ſunt ibi tenebrę, ſ. carētia claritatis, gratiæ, & glorię. Illuc enim vadunt filij Christianorum, & aliorum infidelium, qui nō habent niſi originale peccatū, quia paruuli infidelium, quia actualiter nō peccauerunt, nō habent niſi peccatum originale, vt filij Chriſtianorum ante baptiſmū. Et quia nō ſunt mūdi, De⁹ nō vult eos recipere in paradiſo. Et quia ipſi nō peccauerunt peccato perſonali, non dat eis pœnam inferni, mittit eos ad illum locum, peccato originali debitum irreuocabiliter. Vultis intelligere rationem, & ſcietis quid eſt peccatum originale? Iam ſcitis quando in aliqua villa ſunt aliqui leproſi, eijciuntur de villa, & ſeparātur, nō ex peccato aliquo ipſorum, quia fortè erāt bonæ vitæ, ſed ex illa infirmitate, nec datur eis aliqua pœna ſeu moleſtia. Imò fiunt eis eleemoſynę, ſed ꝙ ſint ſeparati. Et ita ordinauit Deus Num. 5. Locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens, Præcipe filijs Iſraël, vt eijciant de caſtris omnem leproſum. Idē in propoſito, peccatum originale nō eſt factum à creatura, imò diſplicet ſibi ſicut leproſo illa infirmitas, ſed venit ex corruptione, ſ. illius carnalis generationis, quia ſi aliter De⁹ crearet hominē, ſicut formauit Adā & Euā, ſine illa carnali generatione non haberet peccatum originale, Sed ex illa vili generatione anima efficitur leproſa. Ideo Deus non vult eam habere in paradiſo, ſicut nec vos leproſos vultis habere in villa, in ſocietate veſtra. Ideo ſeparantur in illo loco qui dicitur limbus puerorū, quia originale peccatū eſt tā fortis lepra, ꝙ nō poteſt curari niſi balneo baptiſmi, quod Chriſt⁹ ordinauit. Ideo anima ante babtiſmū eſt ita turpis, ꝙ nō poſſes ſuſtinere ei⁹ aſpectū. Sed poſt eſt ita pulchra, ꝙ ſi poſſetis eā videre, nolletis comedere nec bibere, &c. Ideo dicit Iob. 14. Quis poteſt facere mundū de immūdo cōceptū ſemine? Nōne tu qui ſolus es? Auiſenter hîc mulieres quādo ſunt grauide, quia ſi debet eſſe maſculus, in quadrageſima die habet animā. Si fœmina, duplicātur dies, quia eſt frigidioris complexionis, ne tripudient, nec equitent. Item viri auiſentur ne malè tractēt vxores ſuas. Dicatur quādo animæ talium ſine baptiſmo decedentiū vadūt ad portā paradiſi, petentes ibi recipi, dicentes ſe nō peccaſſe &c. Dicit eis Chriſtus Reſpicias te quomodo es leproſus &c. remittit eum ad ſocios ſuos. Et ſi omnia bona mundi fierent ꝓ illis, non poſſent reuocari ab illo loco. De illo loco Deus facit quæſtionem. Iob dic. Si noſti omnia, iudica mihi, in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus ſit. Iob. 38. Iob neſciuit reſpōdere, ſed Chriſtus declarauit quod via lucis eſt baptiſmus, per ipſum enim vadimus ad lumē glorię. Et tenebrarum locus eſt limbus puerorū. Nō credatis ꝙ habeāt tenebras omnimodas. Imò habent intellectū clarū, & diſputāt,

Quoto die à conceptione anima rationalis infunditur.

&c. Sed nõ habent lumen Dei nec glorię. Modò cogitate quod peccatũ est illorũ, ex cuius vel quorum culpa tales pueri moriũtur sine baptismo. Et in iudicio petent iustitiã à Christo de patre vel matre, vel matrina, seu sacerdote, si nõ dicit bene formã, vel de illis qui secretè occidunt, ne peccatũ diuulgetur, & de illis qui cõsentiũt. Auiſetis vos, quia de maximis peccatis mundi est occidere corpus & animam. De isto loco dicit Christus cuilibet puero illorũ allegoricè, Ecce inquit, est locus apud me, & videbis posteriora mea, faciẽ autem meã videre non poteris. Exo. 33. No. videbis posteriora, &c. In Christo primũ est diuinitas, posterius humanitas. Dicit ergo quòd videbit posteriora, s. corpus cum suis membris in iudicio, faciẽ autẽ meã. i. diuinitatẽ videre nõ poteris. Dico tertiò quod est alius locus tribulatorum remediabilis, s. purgatorium. In isto est ignis, s. flãma pura, quæ Dei volũtate durat & durabit vsq; ad iudiciũ, & pòst non erit purgatoriũ, & cruciat animas, & est quasi puteus, sed lat9 & profundus, & animæ stant intus, aliquæ intra ignem, à cingulo, & inferius. Anima enim omnia membra habet, sed illa membra sunt spiritualia, sed corpus carnalia mẽbra habet. Ad istum locum vadunt personæ quæ licèt peccauerunt, tamẽ de bona hora cõuertuntur ad Deum &c. seruãt Dei mãdata & ecclesię, tales sunt in gratia. Sed qa cõmuniter pœnitentia, quæ datur à cõfessoribus nõ est tanta quantam peccata requirunt, tamen habet virtutum quando seruatur liberandi à pœnis inferni. Ideo in purgatorio complẽt residuum. Dicatur practica quõ anima portatur à bono angelo, & confortatur ab eo. De isto loco dicit Iob. Habet argẽtum venarum suarum principia, & auro locus est in quo cõflatur. Iob. 28. Nullus intrat purgatorium, nisi sit aurum vel argentum, aurum, s. per charitatem, argẽtum per claritatem fidei, sine dubio, sine errore, & falsa opinione, & personi claritatem, s. dicẽdo Credo in Deum, quolibet die mane & sero cum protestatione. Multi sumunt argentum, sed nõ sonant dicendo: Credo in Deum &c. Ideo dicit, Habet argentum, s. fidei, venarum suarum principia. Christus est principium. Ioan. 8. Ego sum principium qui & loquor vobis. Venę sunt apostoli, & per istas venas fides venit ad vos. Auro. i. Christiano, quia in purgatorio non intrat Christianus qui habet claritatẽ & gratiam Dei, locus in quo cõflatur. i. purificatur. Pro isto loco ecclesia petit pro defunctis, Dona eis requiem, & locum indulgentiæ, s. purgatorij. Et dicitur locus indulgentiæ propter suffragia, quia intantum posset quis iuuari suffragijs, quòd mox liberaretur. Dico quartò quod locus beatorum est inæstimabilis, s. cælum empyreum. Et de isto dicit the. Vade, s. in hac vita taliter, vt possis quiescere in nouissimo loco. Scitis qui vadunt ad istum locum? illæ personæ sanctæ, & perfectæ, quæ licèt peccauerunt, faciunt tamen tantam pœnitentiam, & habent tantam

contritionẽ de peccatis,& propositũ nõ redeundi ad peccata, quòd citiùs vellẽt mori, q̃ recidiuare vellẽt in peccatum,& confitentur sępissimè,& cõmunicãt cũ magno feruore charitatis, ieiunant nõ solũ ieiunia ecclesiæ, portant cilicium, plangunt se intantum q̃ maius est bonum q̃ malum quod fecerunt. Tales habent hîc purgatoriũ. Nunquid vobis videtur purgatorium, portare cilicium? Idem est dicendũ de alijs. Ideo quãdo moriuntur tales, statim euolãt ad paradisum,& ab angelis portantur in cælũ, vt spõsa ducitur ad ecclesiam, qui eleuãt animam, quemadmodum cantatur de beata Maria Magdalena. Et ergo multum prodest hîc facere pœnitentiã. De hoc Dauid fecit vnũ Psalmũ in persona animæ sanctæ dicens, Dominus regit me,& nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. No. Dominus regit me, ad seruandũ bonam vitã,& mandata sua. Et si aliquãdo peccaui, feci tantã pœnitentiã q̃ nihil mihi deerit. Dico vobis q̃ omnes labores pœnitẽtiales deberent esse vobis dulcissimi, vt possetis illam gloriam acquirere, de qua dicunt sancti, Vidimus terram valdè opulentã & vberẽ, nolite negligere, nolite cessare. Eamus vt possideamus eam, nullus erit labor. Intrabimus ad securos in regionẽ latissimã, tradetq; vobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria. Iudi. 18. No. vidimus, s. per scripturam,& per sanctam contemplationẽ, terram, s. beatorum, valdè opulentam, vbi non erit penuria alicuius rei, nullus erit ibi senex, nec infirmus, nec habens dolorem, sed gaudium consolationis. Ergo vade & recumbe &c. Deo gratias.

De eadem Dominica, XVII. post Trinitatem. Sermo. III.

Ascende superius, & tunc erit tibi gloria. Istud verbum habetur textualiter Lu. 14. Pro declaratione huius verbi,& introductione materiæ prędicandę in pręsenti, sciendũ secundum q̃ clarè inuenitur in scriptura diuina, magna differentia est inter principiũ hominis & finẽ, quia principium hominis est in hoc mundo,& finis in cęlo. Principium enim est in vtero mulieris. Nam quando cõceptum & formatum est corpus,& membra in vtero, anima in illo creatur,& incipit viuere homo,& pòst nascitur &c. Sed finis est in cęlo. Nõ creauit nos Deus ad diu habitandũ in hac vita, vt patet, sed ad cõsequendum gloriam paradisi. Ideo dicit scriptura, Non habemus hic manentẽ ciuitatem, sed futuram inquirimus. Heb. vl. Nota, nõ habemus hîc manentem ciuitatem, vel villam, vel castrum &c. Ecce diuersitas inter principiũ & finem hominis est. Nõ est sic de animalibus & auibus, quia sicut habent principium in hoc mundo, ita etiã & finẽ, quando enim moriuntur, totum resoluitur in quatuor elementa. Et ecce signum huius quod Dominus dedit nobis. Omnia animalia respiciunt ad terram,& vadunt curua, quasi vellent dicere, si scirent loqui, Nos nihil habemus in cælo, sed in terra. Nos verò solùm cum plantis tangi-

mus terram, ostendentes quòd in terra habemus initiũ. Sed sumus erecti, & ad cælum respicientes quasi ad domum nostram. Et licèt corpora incinerẽtur, tamẽ in iudicio resurgẽt, & simul cum animabus ascẽdent in cęlum. Auct. Nostra conuersatio in cælis est, quantum ad animã, vnde & saluatorẽ expectamus Dominum nostrũ Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ, ad Phil. 3. Patet differentia inter principium & finem hominis. Ideo dicit thema, Ascende superiùs, & erit tibi gloria, primò quãtum ad animã, & post iudicium simul in anima & in corpore. Patet thema. Modò diceret aliquis vestrûm, Ego bene libẽter vellem ascendere, quia licèt habeamus hic principium cõceptionis, formationis, & creationis, & nutritionis, tamen bene video ꝙ nõ possum hic remanere, & vellem ascendere, sed per quam scalam possumus ascendere nescio, sed opto scire. Propter hoc volo vobis modò ostendere scalã, & recipiam fundamentũ à quadam reuelatione facta Iacob, qui quadam nocte vidit scalam stantẽ super terrã, & cacumẽ eius tangebat cælum, & angelos quoque Dei ascẽdentes & descendẽtes per eam, & dominũ innixum scalæ. Gen. 28. Ista scala est bona vita, quia si ad cælum volumus ascendere, per istã nos oportet transire, quia in paradiso nullus intrat ratione generis, prælationis, dominij temporalis, nec diuitiarum, nec scientiæ. Nota cùm dicit, Stantem super terram, quia bona vita hic habet suum principium, quod est recedere à peccatis, à mala societates, & facere pœnitentiam, confiteri, satisfacere, parcere inimicis &c. Cacumen eius tangens cælum, quia bona vita hic incœpta, & continuata, ducit ad cælum. Angelos quoq; ascẽdẽtes, quia per scalam bonæ vitæ aliqui ascẽdunt, & aliqui descendunt. Ascendunt illi qui incipiũt bonã vitam, & continuant eam de bono in melius. Sed descendunt qui incipiunt cũ magno feruore, sed paulatim refrigerãtur, vt aqua calida remota ab igne frigescit, & reuertuntur tales ad pristinum statum, vel efficiuntur peiores. Ideo Dauid. Ascẽdunt vsq; ad cęlos, scilicet, illi qui perseuerant, & descendunt vsque ad abyssos, s. qui nõ perseuerant, anima illorũ in malis tabescebat. Et dominum innixum scalæ, quia Deus est merces & pręmium bonorum operum. Vnde dicit Christus, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Matt. 11. Ecce scala, ascẽde superius. Declaraui vobis duo. Primò rationem quã habemus ascendere in cælum, quia ibi est finis noster. Secundò, scalã per quam habemus ascẽdere, modò oportet scire gradus per quos habemus transire. Pro quo notandũ quod septem sunt gradus in quibus stat bona vita.

Primus credentia articulorum duodecim.

Secundus reuerentia diuinorum.

Tertius beneuolentia proximorum.

Quartus regentia membrorum.

Quintus diligentia agendorum.

Sextus prudentia dicendorum. *Septimus custodientia internorum.*

Primus ergo est credentia articulorũ, s. ꝙ homo habeat credentiam fidei firmã sine errore, dubitatione, & falsa opinione, dicens: Licèt nõ habeã rationem de hoc naturalẽ, nec intellectu posſim cõprehendere, tamẽ quia vos Domine, qui non poteſtis mentiri, nec decipere, nec decipi, dixiſtis hoc ore veſtro, & dimiſiſtis in ſcriptis per quatuor euãgeliſtas, & determinat idem eccleſia, ideo credo Domine. Ecce fides neceſſaria. Ratio. In omni vita primum quod eſt homini neceſſarium, eſt ſcire terminum quò vadit. Cùm ergo nos in hoc mundo ſimus viatores, & terminus ad quem ſit Deus in cælo, oportet vt à nobis ſciatur. Modò nulla alia res in hoc mundo dat nobis cognitionẽ de Deo, niſi fides. Cum ergo di. the. Aſcende, & quò aſcendã? ſuperius. ſ. ad Deum in cęlo: & quis & qualis eſt Deus? dicit fides ꝙ vnus eſt ſubſtãtia, & trinus in perſonis. Item declarat fides, quòd de illis tribus perſonis nõ pater, nec ſpirituſſanctus, ſed filius factus eſt homo, cõceptus, & natus de virgine. Fides tenet ꝙ eſt indutus de ſcarlata rubea, propter paſsionẽ & ſanguinis effuſionem, & ꝙ voluit ſuſpendi in ligno crucis, ne aliquis ſibi credens & obediens ſuſpendatur in furca inferni. Itẽ dicit fides ꝙ ſurrexit die tertia indutus mantello gloriæ &c. Item ꝙ modò eſt ſuper omnes cælos regnans, & ſuper omnem creaturam. Item eſt indutus de albo, quolibet die in hoſtia cõſecrata. Ecce quomodo fides declarat quis & qualis eſt Deus. Oportet ergo habere credentiã articulorum ad cognoſcendum Deum. Ideo Apoſt. Credere enim oportet accedẽtem ad Deum, quia eſt, & quòd inquirẽtibus ſe remunerator ſit, ad Hebr. 11. Si ergo vis Deum cognoſcere per fidem, oportet te ſcire Credo in Deum, in quo continentur articuli fidei, & dicere quolibet mane & ſero cum proteſtatione, ſicut miles qui facit regi homagiũ. Ideo Dauid, Credidi, ſcilicet corde, propter ꝙ locutus ſum in ore, ego autem humiliatus ſum nimis in corpore. Ecce primum gradum. Secundum eſt reuerentia diuinorum. Ex quo habemus credẽtiam articulorum, requiritur quòd etiam habeamus reuerentiã diuinorum. Ratio naturalis, motus reuerentialis ad aliquem eſt ſecũdum credentiam, æſtimationem, & excellentiam quã habes de illo. Si veniat inter nos miles, facitis ſibi magnã reuerentiam, ſed maiorem duci, & multò maiorem regi. Item magnam reuerentiam facitis epiſcopo, maiorem cardinali, ſed multò maiorem papæ. Patet ergo ratio. Si ergo per primum nos credimus ꝙ Deus ſit infinitæ excellentiæ, & dignitatis, requiritur quòd ſecundum illam credentiã ſeu æſtimationem faciamus ſibi reuerentiam. De hoc dicam vnum miraculũ de biblia, de vno cæco à natiuitate, quem Chriſtus curauit,

dans

dās fibi viſum. Cui poſtquā fuit illuminatus, dixit Chriſtus, Tu credis in filium Dei? Reſpōdit ille & dixit, Quis eſt Domine vt credam in eū? Dixit ei Ieſus, & vidiſti eū, & qui loquitur tecū ipſe eſt. At ille ait, Credo Domine. Et procidens adorauit eum. Io. 9. Ecce quomodo ex credētia ſecuta eſt reuerētia. Sic debet eſſe in nobis ſi habemus credentiā de Deo, portemus & exhibeamus ei reuerentiam tripliciter, ſ. in corde, in ore & in opere. In corde ei reuerentiā exhibere debemus, ſpē noſtram in eo ponendo, ꝙ ſi non creditis ipſum in miſericordia infinitum, in potentia, & pietate, magnā iniuriā ſibi facitis, quando in his veſtris neceſsitatibus, ſ. pro ſanitate habenda, vel pro liberis, vel ꝓ re perdita inuenienda, vaditis ad diabolos, diuinos &c. inimicos ſuos, cū in neceſsitatibus ad Dominū ſit currendū, qa ipſe ſolus poteſt dare ſanitatē filijs. Ergo dicit, Amen dico vobis, ſi quid petieritis patrē in nomine meo, dabit vobis. Io. 16. In ore Deo reuerentia exhibēda eſt, reuerenter de Deo loquēdo, quia ſi creditis ipſum Deū & hominē Dominum noſtrum, cùm de Domino ſit loquendū cum reuerentia, etiā de Chriſto loqui reuerenter debemus. Vnde magnam irreuerentiā ſibi faciunt qui per ipſum iurant in vanū, & deſpiciūt, & blaſphemāt, & enſe linguæ diuidūt &c. In opere Deo reuerētia exhibēda eſt, ſi creditis ꝙ ipſe Deus ſit omnium prouiſor, & tributor, dās nobis prouiſionē de omnibus, triticū in cāpis. & vinū in vineis &c. cōſeruans omnia. Ideo meritò eidē ſeruire debetis. Vnde magnā irreuerentiā ſibi facit qui in dominica non ſeruit ſibi, audiendo miſſam &c. Memento vt diem ſabbati ſanctifices. Sex diebus operabe is, & facies omnia opera tua, ſeptimo autem die ſabbatum Domini eſt. Nō facies in eo omne opus tuū, tu & filius tuus, ſed & filia tua ſeruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuū, & aduena, qui eſt intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Deus cęlum & terrā, & mare, & oīa quæ in eis ſunt, & requieuit in die ſeptimo ab omni opere. Idcirco benedixit Deus diem ſabbati, & ſanctificauit eū. Exo. 20. Tertius gradus eſt beneuolētia proximorū. Habere enim debemus dilectionē, & bonā volūtatē adinuicē, expellēdo odia, rancores, & malitias, Ratio theologalis. Certū eſt ꝙ nos portamus tantam reuerentiā Deo, ꝙ amore ſui diligimus & honoramus imagines ſuas, ſiue ſint de auro, argento, ligno ſiue lapide, non ꝙ adoremus imagines, vt res quędā ſunt, ſicut nec adoramus literas, nec aurū, nec argentum, & ſic de alijs, ſed honorantur & diligūtur ratione illius quē repręſentant. Idē de imagine virginis Marię, & ſanctorū. Modò nulla imago Dei eſt magis propria in mundo inter creaturas corporales quàm homo. Ad imaginē quippe Dei factus eſt homo. Gen. 9. Si ergo habemus credentiā de Deo, & portamus ei reuerentiam, oportet nos habere beneuolentiā ad imaginē ſuā, ſiue ſit de auro, vt ſunt pſonæ charitatiuæ, ſiue de argento, per clarā ſcientiā, ſiue de lapide, per

durã pœnitentiã, siue de ligno, vt sunt personæ mũdanę, siue de carbone, vt sunt personę peccatrices, & inimici Dei, quia ad imaginem Dei sunt, sed est denigrata peccatoris imago per malã vitam, tamen imago est diligẽda. Auct. Si quis dixerit, Diligo Deũ, & fratrẽ suum oderit, mẽdax est. Qui enim nõ diligit fratrem suũ, quẽ videt, Deum quẽ nõ videt, quomodo potest diligere? 1. Io. 4. Quartus gradus est regentia mẽbrorum, s. regere corpus suum, quia modicũ esset diligere alios, nisi homo sciret regere seipsum. Quilibet est constitutus à Deo quasi rex in terra corporis proprij ad gubernandum subditos videlicet mẽbra sua, s. oculos ab aspectibꝰ, & sic de alijs. ver. Si bene mẽbra regis es dignus nomine regis. Non est aliquis vestrũ habens animal, asinũ, vel equũ, quin sciat ipsum regere. Iã scit qua hora sibi dat ad bibendum, & quantam annonam daret, & nõ daret ampliꝰ. ita debetis facere de corpore vestro, si verò facis oppositũ per intemperantiã cibi & potus, nõ bene regis. Itẽ quilibet vult quod animal suũ sit castũ, nec permittit femellã aproximare, & tu quare approximas meretricibꝰ? minùs te regis ꝙ bestiã. Itẽ quilibet scit quantum potest portare suũ animal, & nõ imponit ei amplius. Idẽ est faciendũ de onere pœnitentię. Aliqui recipiũt pœnitentiã indiscretè, ideo deficiũt, & est periculũ animę. Aliqui minùs pœnitẽt deficiẽdo, vel minùs faciẽdo, dicẽdo: Quare plagas te, quare portas cilicium? Item onꝰ debet proportionari secundũ corporis cõplexionẽ, & secundũ vitã, s. vitã qua secundũ naturã habẽt viuere. Ideo dicit ecclesia. Deo cui seruire, s. in pœnitẽtia, regnare est. Quintus gradus est diligentia agendorũ, s. ꝙ in nostris bonis operibus simus diligẽtes. Alia debet esse diligẽtia religiosorũ, & alia clericorum. Diligentia religiosorum est, seruãdo nõ solũ tria vota quę sunt obediẽtia generalis, paupertas apostolicalis, castitas angelicalis, sed etiã ceremonias obseruando &c. Diligẽtia clericorũ est in diuino officio in horis dicendis, & sic de alijs, clerici enim nõ debẽt vagari ꝑ plateas. Negligentia enim ab eisdẽ vitari debet, quia negligẽtia disponit ad casum. Maledictus qui facit opus Dñi fraudulẽter, seu negligenter. Hier. 48. Diligentia laicorũ in quatuor est, s. de qualibet die, de qualibet septimana, de quolibet mense, & de quolibet anno. Quolibet die diligẽtiã habere debẽt laici, quia debẽt orare de mane & de sero, cogitando ꝙ vidẽt Christũ iratũ, quẽ suis precibus placare debẽt. Diligentia cuiuslibet hebdomadæ, in dominica audire missam cõpletã cũ silentio, & orãdo. Nõ enim in missa debẽt loqui etiã cũ patre nouiter veniẽte. Item diligẽtia de quolibet mẽse consistit in hoc, quod est quolibet mense cõfiteri, quod licèt nõ sit præceptũ, est tamen bonũ consiliũ. Dabo rationẽ de camisia &c. De quolibet anno diligentia in hoc cõsistit, quod est cõmunicare in paschate. Nam sicut ille qui debet prandere cũ papa vel rege ornat se vestimentis, & lauat se, ita hi qui cõmuni-

care

nare debent, vestire virtutibus, & lauare se debét pœnitẽtia, & lachrymis cõpunctionis & deuotionis. Ná Christus rex & papa inuitauit nos omnes christianos, vt comedamus cũ eo in die paschę. Ideo lauetis vos per confessionẽ, & ornetis vos vestimẽtis virtutũ, & bonę vitæ. Ecce diligẽtia. Sit timor Domini vobiscũ, & cũ diligẽtia cũcta facite. 2. Para 19. Sextus gradus est prudẽtia dicẽdorum, s. ne verba sint scãdalosa, diffamatoria, iniuriosa, nec minarũ, nec peccatorũ occultorũ reuelatoria, sed diligere famã proximorũ debemus. Ideo Apost. Sermo vester semper in gratia sale sit cõditus. ad Col. 4. No. sale sit cõditus, quãdo comeditis carnes vel pisces nõ salsos, manus vestra via recta nõ ducitur, nec vehitur dessissorio ad os, sed diuertitur ad sal vel ad salinã. Ita debet esse de verbis vestris, quia nunquã verbũ debet venire de corde recta via ad os, sed diuerti debet ad sal discretionis, cogitãdo. Quod ego volo modo dicere, erit scãdalũ an diffamatoriũ, an iniuriosum? & si sic, tũc cõclude, ergo non dicã. Septimus gradus est custodia internorũ, s. custodire cor à malis cogitationibus, desiderijs, & cõcupiscentijs. Iste gradus est moioris perfectionis, quia de corde procedũt bona & mala. Augu. Ideo peccatũ, quia voluntarium. Ratio, quia si ego teneam manum extentam & apertam coram vobis, vos poteritis in ea ponere rem ignitam vel lutum, sed in potestate mea est cõburi vel non, quia possum statim proijcere. Ita imaginatio cordis nostri aperta est angelis bonis & malis, & possunt in ea ponere malas imaginationes & cogitationes, vigilando & dormiendo, dicẽdo: O modò tu posses te vindicare de tali vel tali, vel tù posses habere delectationem cum tali muliere, quia talis opportunitas &c. sed in te est proijcere vel retinere: & istę retinentur quando homo cogitat, & morosè delectatur, & fic anima cõburitur. Ideo custodiatur cor. Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit, quod verum est, si bene custodiatur, aliàs si malè, sequitur mors. Prouer. 4. Ideo dicit scriptura in persona Dei. Præbe cor tuum fili mi mihi, scilicet custodiendo à malis cogitationibus, & oculi tui vias meas custodiant &c. Prou. 23.

De eadem Dominica XVII. Sermo IIII.

Pse verò apprehensum sanauit eum. Habetur verbum istud originaliter Lu. 14. & recitatiuè in euãg. currentis dominicę. Modo volo vobis prędicare totum cursum medicinę, quẽ Christus seruat in sua curatione animarũ. Sed priùs salutetur virgo Maria. Inuenitur satis clarè in sacra scriptura, tã in veteri quàm in nouo testamento, q Christus dicitur medicus. Ratio clara est euidẽs. Propriè & verè ille appellatur medicus, qui habet duo, s. scientiã speculatiuã, & cursum medicinæ, qui, s. scit proprietates herbarũ & lapidũ &c. & quomodo debẽt applicari infirmitatibus. Secundè requiritur q habeat practicam in

operę.

opere, aliàs non esset medicus, si in altero istorum deficeret. Si enim nō habet scientiá, tunc errabit, & multos interficiet. Talis non debet dici medicus, sed merdicus. Per oppositū si habet scientiam tantá vt Galen⁹, siue Hippocrates, & si nō habet practicā, baccalarius potest dici, sed non medicus. Oportet enim habere medicum scientiam, & intellectum, & practicam in opere. Quod autem Christus habeat ista duo, nullum vestrûm credo in hoc dubitare. Quis enim melius scit proprietates herbarum, lapidum & constellationum quàm ille qui creauit omnia? Not. ꝙ philosophi nō sciuerunt ꝓprietates omnes de vno folio saluiæ. Sed de scientia Dei dicit Apostolus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ abscōditi, ad Col. 2. Et sic patet quòd habet theoricam, habet etiam practicam, quia à principio mundi vsq; ad nunc semper practicauit. Nunquam aliquis fuit curatus ab aliquo morbo nisi per manus Christi, maximè in anima, intantum quòd Dauid qui fuit vulneratus in corpore, & etiam in anima per peccata, quando fuit curatus, non regratiabatur medicis, sed Deo, faciēs vnū Psal. de hoc di. Benedic anima mea Domino, & omnia quę intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Ps. 102. Ergo magnus practicus est Christus. Si ergo aliquis dicitur medicus, quia habet scientiam, & practicam, & vtrunq; Christus habet, ideo bene potest dici medicus, & ipsemet vocauit se medicum, cùm esset inter publicanos & peccatores, & pharisæi murmurarent, dixit eis Iesus, Non egent qui sani sunt medico, sed qui malè habent. Luc. 5. Quia vnus illorum erat infirmus de superbia, alius de auaritia &c. Ideo bonum est quòd medicus sit inter eos. Dicit hîc gl. Aug. Magnus ad nos de cælo venit medicus, quia magnus per totum mūdum vbiq; iacebat ægrotus. Patet ergo ratione & auctoritate quòd Christus dicitur medicus, maximè animarum. Ideo dicit them. Ipse verò, scilicet Christus apprehensum, scilicet infirmum in cura sua sanauit eum. Patet the. Cogitaui quomodo possem vobis declarare curam & modum quem Christus seruat in curatione animarum. Et vt intelligatis, declarabo secundum modum & practicam quam seruant medici in curatione corporum. Et inuenio quod medici secundum artem medicinæ seruant decem modos, scilicet,

Primò per sudorem.
Secundò per vomitum.
Tertiò per dietam.
Quartò per vnctionem.
Quintò per minutionem.
Sextò per cauterium.
Septimò per clisterem.
Octauò per somnum.
Nonò per exercitium.
Decimò per potionem.

Omnes istos decem modos Christus medicus seruat in curatione animarū à peccatis. Ideo dicit the. Ipse verò appre. &c. Dico primò q̄ secundū artē & cursum medicinę aliquæ infirmitates sunt quę cu rātur ex sudore, quādo dicit medicus, cooperiatur & sudet &c. & sic mali humores exeūt p̄ poros, & corpus purificatur. Isto modo Christus curat multas animas infirmas à peccatis, sudore lachrymosę cō tritionis, quādo homo se rigat cū memoria & recordatione peccatorū di. O miser, tali die feci hoc, & tali hoc, & homo lachrymatur, illæ lachrymæ cōtritionis sudores sunt animæ. Iste sudor est tantę virtutis, quod vna gutta siue lachryma veræ cōtritionis curat animā ab omnibus culpis mortalibus. Scitis quomodo generātur sudores isti? illo modo quo Christus sudauit in nocte passionis, de quo Lu. 22. Factus est in agonia, & prolixius orabat, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Nota agonia. Nō credatis q̄ in Christo fuerit tale bellū quale est in nobis, s. cōtradictionis sensualitatis, & spiritus vel rationis, quia in Christo optimè cōcordabant. Sed bellum Christi erat sensualitatis circa obiectū passionis, quia sciebat & videbat coram se q̄ debebat capi, verberari, & tandē mori, sensualitas vidēs q̄ ista habebat sustinere restrinxit se, & sudauit sanguineū sudorem. Isto modo debent in nobis generari lachrymę cōtritionis, quilibet debet videre corā se pœnā æternæ damnationis ex peccatis sibi debitam, cogitando, O miser qūo euadam de manibus dæmonum? quid dicā quando ero in iudicio? quando dicetur tibi, quid fecisti? & non feci nisi peccata. Cogitādo sic, veniet sudor lachrymarum, qui debet esse sanguineus, tanta est illa pœna. Ecce medicina animæ ex sudore. Ideo dicit the. Ipse verò appre. &c. Secundus modus est per vomitum. Iam scitis quando aliquis comedit nimis, & habet stomachū cōstipatū, & non potest digerere, nec potest quietè dormire, sed anxiatur etiam, ac si perceperit potiones venenatas remedium est per vomitum superflua eijcere, antequā veniant ad cor. Isto modo Christus ordinauit q̄ per vomitum sanaretur anima. Cōfessio enim nihil aliud est nisi vomitus ciborū indigestibiliū, qui sunt in stomacho cōscientiæ. Quod potiones venenatas spiritualiter homo sumit infra annum? Remediū igitur est ad pedes confessoris vomere. Nā cōfessor tenet caput quādo absoluit, & pòst homo sentit se leuē. Et sicut vomitus fit cū labore, maxime quando homo habet pectus strictum, ita cōfessio cum labore fit propter verecūdiā diffamationis suiipsi⁹. Aut. Si coact₉ fueris in edēdo multū, surge de medio, & vome, & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatē. Ec. 31. No. si coact₉ fueris &c. Absolutè nullus cogitur edēdo, nisi rogando, comedatis, & sic cogitur comedere vxor à viro, & econuerso, & amicus ab amico, & ita est de peccatis, quia quasi coactè homo peccat, nō coactè absolutè, sed est vna talis coactio, s. co-

gas me, qa placet mihi. Quando dicit aliquis alicui amico, Volo me
vindicare de tali iniuria, venias mecum, & alter nolo, imò venies, &
si vadit. Ecce coactio quæ fit, nõ est coactio cogens. Itẽ quando ali-
quis dicit mulieri, faciamus tale peccatum, quia nullus sciet &c. co-
gis me, ego faciam quia placet mihi. Item quando proxeneta dicit
diuiti, Ciuitas indiget pecunijs, ideo si vultis lucrari mutuetis, & ha-
bebitis 12. pro. 10. propter mutuum. O dicit diues, Vsura esset. Cui
alius respõdet, Oportet, quia ciuitas indiget &c. Alter placet mihi si
cogitis. Item quando iuuenis dicit alteri, Vadamus ad lupanar, vel
ad hortum ad furandum fructus. Proh dolor, sic ad peccata cogũtur
gẽtes, sed ad illa quę dei sunt nullus cogitur. Nullus dicit, Vadamus
ad missam, sermonem, confitendum, communicandum &c. Remedi-
um ergo, Surge de medio, scilicet recedendo à mala societate. O be-
nedictum vomitum, vbi post dolorosam contritionem sequitur ve-
recũda cõfessio. Tertius modus est per abstinentiã. Dicit enim me-
dicus febricitanti. Auisetis vos nõ comedatis carnes, nec fructus, nec
bibatis vinum, sed comedatis brodium pisorum &c. & sic natura re-
formatur. Greg. Dignitas conditionis humanæ per immoderantiã,
scilicet excessum sauciata. i. distemperata, medicinalis parsimoniæ
studio. i. dieta reformetur. Isto modo etiã Christus sanat animas, q
cõtingit quando aliqui volunt abstinere à delitijs carnalibus amore
Christi. Christus enim amore nostri amarissimas sustinuit passiões,
ideo amore sui & pro saluatione animæ debemus abstinere. Abstine-
re etiam debemus ab esu carnium certis diebus. Item à cena, à fructi-
bus, & spacus, à lecto, à camisia, à tripudijs, à vanis ornamentis, à su-
perfluitatibus. Et istam abstinentiam amore Christi factã, licèt eti-
am sit parua, ipse reputat magnam. Item abstinere debemus amore
Christi ab illo, ad q homo magis inclinatur, vt à potu ante missam,
à ludo &c. Si enim pro sanitate corporis homo facit tantã abstinẽtiã
& dietam, licèt homo sit delicatus, nónne multo amplius pro sanita-
te animæ est aliquid faciendũ? Quando aliquis confitetur & habet
febrem luxuriæ, etiam in ossibus, vel auaritiæ, inuidię, & cõfessor di-
cit, Abstineatis à carnibus tot diebus, vel à vino, vel ieiunetis, dicũt:
O pater & quid comederem nõ possem dormire, & similia. Nõ ex-
cusant se coram medico corporis, sed coram medico animæ, magnus
defectus est. Qui enim abstinet amore Christi, ipse remittit pecca-
ta. Ideo dicit scriptura, Charissimi obsecro vos tanquam aduenas &
peregrinos, qui solùm in via recipiunt necessitatem, & non curãt de
delicamẽtis, obstinete vos à carnalibus desiderijs, quæ militãt aduer-
sus animam, conuersationem vestrã inter gentes habentes boná. 1.
Pet. 2. Hîc omnes sumus viatores domus nostrę sunt in cælo. In do-
mo patris mei mãsiones multæ sunt. Io. 14. ergo refrẽnare desideria
carnis debemus. Quart⁹ mod⁹ est per vnctionẽ, quãdo homo est cõ-
stipatus

stipatus vel caro intumescit, vel in vulneribus medici vngunt &c. Isto modò Christus curat. Vnguentum est oratio, quia quãtũcumque sitis cõstipati, & inflati per superbiam, vngi potestis per deuotam orationem. s. genibus flexis, & cogitando quòd videtis Christũ indignatum &c. Tũc venit terror, & cor mollificatur, & sic humiliatur. Bern. Oratio vngit. O quot vulnera peccatorum curãtur vnguẽto orationis. Exemplũ in euangelio de quodam peccatore vano & põposo, contra quem deus protulit sentẽtiã cõdẽnationis, sed postratus rogauit di. Patientiam habe in me. Et respõdit sibi di. Serue nequã omne debitũ dimisi tibi, quoniã rogasti me. Mat. 18. Persona enim deuota in oratione semper erit humilis, sed orationes quas vos facitis nõnunquã nõ faciunt humiliare cor, quia indeuotè fiunt, induendo vos &c Mulieres pingendo se, nihil vel parũ valet. Quãdo supplicatur papæ vel regi humiliter fit supplicatio. Vnguẽtarius faciet vnguẽta suauitatis, & vnctiones cõficiet sanitatis. Ec. 38. Quintꝰ modus est per minutionẽ, quãdo. s. infirmi habẽt sanguinẽ corruptũ vel abũdãt nimis in sanguine &c. Isto modo Christus vtitur, & hoc quãdo diuitibus damna rerũ ordinat, & prouidet. Nã vos diuites q abundatis in pecunijs, pane, vino &c, nisi faciatis minutionẽ, corrũpemini &c. quia diuitiæ sunt occasiones peccatorum, vindictę luxuriæ &c. Dicũt diuites. Quid erit mihi expendere. 50. florenos, vt habeã istã puellã, vel viduã &c. Ideo vt caueãtur peccata, & peccatorũ occasiones, fiat minutio diuitiarum in redẽptione captiuorum, in puellis maritandis pauperibus. Ista minutio fit de vena cordis, quia vbi est thesaurꝰ tuꝰ, ibi est & cor tuũ. Mat. 6. De ista minutione dicit Christus, Quod superest date eleemosynã, & ecce omnia mũda sunt vobis. Luc. 11. Hæc auctoritas, & hoc Christi verbũ deberet scribi literis aureis in parietibus diuitũ. No. Quod superest, nõ dicit expolietis vos in hyeme, & detis pauperi, vel vxorẽ, vel filios, nec ꝙ amoueatis panẽ de ore vestro, vel vxoris, vel filiorũ, sed ꝙ supest recepta necessitate detis pauperibus. Pretiosę vestes nõnũquã corrũpuntur à tineis, & pauperes moriuntur fame & frigore. Et triticũ corrũpitur in horreis diuitũ, & pauperes fame & paupertate affligũtur. Et hoc tãgit maximè ecclesiasticos, quia laici qui habent hęreditare filios, & maritare filias si cõgregẽt vel thesaurizẽt nõ mirum, q̃a pueros habet, nec est par ratio de ecclesiasticis personis, sacerdotibus, & secularibus. Ratio, si aliquis habet domum in loco sicco, si facit ibi cisternam vbi congregantur aquę pluuiarum, sapienter facit, sed qui habet puteum in domo, ea non eget. Laici sunt in sicco, quia non semper habent certos redditus, sed sicut dat deus in campis, vineis, &c. sic congregant. Quando non crescunt, nihil recipiunt. Et si deus in isto anno dat, forte in alio non dabit. Ideo oportet eos cõgregare pro se, vxore, filijs &c. Sed sacerdos qui habet puteum,

scilicet redditus, quare faceret cisternam in taxia vel bursa? Ecce
damnatio vel periculum. Ideo dicit. Quod superest. Sextus modus
est cauterium, quãdo enim aliquis habet plagam corruptam, opor-
tet cum cauterio, hoc est, cum ferro ignito de ossibus extrahere im-
mundicias. Et ista medicina est valde dolorosa. Isto modo Christus
sanat illos qui sunt corrupti, id est inueterati in peccatis siue indu-
rati, nolunt dimittere peccata, & malam vitam, nec confiteri. Si dica-
tur eis, & quare non emendatis vos? Dicunt, Vadatis, quia ita bene
saluabor sicut & vos. Obstinati sunt. Sed Christus cum cauterio. i.
tribulatione, frangit sibi tibiam, vel brachium, vel cum igne sancti
Antonij, & tunc eum plagat: tales nonnunquã conuertuntur ad de-
um, & confitentur. Item idem dicendum est de mulieribus, quæ nec
prædicatores, nec cõfessores volunt dimittere vanitates, quin osten-
dant mamillas: sed Christus cauterio de lepra vel alia infirmitate sa-
nat, & curat eas. Et bona est tribulatio corporis quæ curat animã.
Sicut medicus qui scindit carnes extra, vt intus curentur &c. Iob. 5.
Beatus homo qui corripitur à domino. Increpationem ergo domi-
ni ne reprobes, quia ipse vulnerat, & medetur, percutit, & manus eius
sanabunt. Septimus est clistere, medicina est verecũda, sed dicũt me-
dici quod est valde proficua. Ecce remissionẽ iniuriarum, quando enim
mali humores non possunt exire de corpore, datur clistere. Ita qui
habet odiũ, rancorem &c. cõtra aliquem, & malam materiam, & ve-
nenatam in corde tenet, hoc remedio vtatur, quod remedium est re-
cipere clistere. Scitis quod clistere fit de multis materialibus, ita clistere
remissionis debet fieri de multis materialibus. Dicũt aliqui. O quo-
modo possem remittere mortẽ patris, fratris &c. Recipiatis clistere
cõpositũ ex materialibus. Primũ passionis Christi, qui in maioribus
doloribus clamauit. Pater ignosce eis. Videbat enim patrem ad reci-
piendũ vindictam paratum. Secundũ de virgine Maria. Ab ista vos
mulieres recipiatis materiale, quæ tota desolata, postquã depositum
fuit corpus de cruce, & sepultũ, rediens Hierusalem quando cruci-
fixores filij sui videbant eam, dicebant, Ecce ista est mater Iesu cru-
cifixi, salutabat eos dicens, Deus sit vobiscum, quamuis diabolus
erat cum eis. Sed mulieres nonnullæ iracundæ & vindicatiuæ non
loquuntur sibi, allegantes, quia dixit mihi, tu es loquax &c. Tertiũ
materiale à sanctis martyribus accipiatis, scilicet à beato Stephano,
qui orauit pro lapidantibus se, & pro alijs. Ab his tribus conficia-
tur clistere, & ponatur in manica memoriæ, & transeat per canale
timoris dãnationis, & sic exibit materia, medecina est verecũda, sed
proficua. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi
peccata soluentur. Homo homini reseruat iram, à deo quærit me-
delam, quasi dicat non potest fieri. In hominem similem sibi non
habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur. Ipse cũ caro sit,
reseruat

reseruat irã, & propitiationẽ petit à deo. Quis exorabit pro delictis illius? quasi dicat nullus. Memento ergo nouissimorũ, & desine inimicari. Eccl. 28. Octauus est per somnũ, Ratio, Quãdo homo vigilat, omnes sensus, & visus, & cetere potẽtię animę laborãt, ideo non habẽt occasionẽ curandi, sed quãdo infirmus dormit, natura recreatur & sanatur. De hoc auctor. Christus loquẽs de morte Lazari dixit, Lazarus amicus noster dormit, & discipuli non de morte, sed de somno intelligentes, respõderunt. Si dormit, saluus erit. Ioã. 11. Isto modo Christus sanat animas infirmas. Somnus enim animę est cessare à negotijs temporalibus, & contemplari de alio mundo, s. quomodo sunt animę in cęlo cum angelis in quanta beatitudine & gloria, respiciendo cęlũ, cogitando pulchritudinem interiorem, cũ extra sit ita pulchrum. Item qualis delectatio debet esse videre Deum in trinitate, Christum deum & hominẽ, virginem Mariã, & sanctos. Iste est somnus animæ, & sic cor inflãmatur in desiderio paradisi, & despicit mundum. Ideo Dauid, In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Item cogitando infernum, & pœnas damnatorum, purgatorium, &c. Item dei prouidẽtiam circa huius mũdi gubernationẽ. Sed vos laici tot negotia habetis infra hebdomadam, ꝙ nõ potestis sic dormire, tamen in die dominica debetis sic dormire, cessando ab omni negotio temporali, nõ solùm nõ faciẽdo opere, sed nec etiam loquendo, nec cogitando. Et si conterendo ita facitis peccata, quæ infra hebdomadam cõmisistis, remittentur vobis. Hæc dicit dominus deus sanctus Israël. Si reuertamini, & quiescatis, salui eritis, In silentio & spe erit fortitudo vestra. Esa. 30. Not. si reuertamini. Infra hebdomadã spargitis & distrahitis vos, vnus ad cãpũ, alius ad vineã, alius ad forũ, sed in dominica reuertamini, s. à negotijs, & quiescatis. Nonus est per exercitiũ. Aliquæ infirmitates sunt, de quibus dixit medicus, laboretis, &c. sicut de magnis patet dominis, qui tantum ingurgitant se, ꝙ impinguantur & infirmãtur, quibus dicit medicus, exerceatis vos. Dicatur historia de quodam pinguissimo, capto à Barbaris, & curato a pinguedine hoc modo, Isto modo deus curat animã per exercitium pœnitentiæ, ieiunando, portando ciliciũ, dormiẽdo super terrã. Exerce teipsum ad pietatem, nam corporalis exercitatio ad modicũ vtilis est, pietas autẽ ad omnia valet. 1. Ti. 4. Pietas & misericordia differũt, quia misericordia est laborare circa vtilitatẽ proximi, sed pietas est laborare in operibus spiritualibus ad vtilitatẽ & saluationẽ sui. Corporalis exercitatio circa negotia huius mundi ad modicũ vtilis est, quia totũ remanet quando homo moritur. Dicatur cõtra detractores, quando vident orantes, Dicunt, Ecce ociosi sunt, sed quãdo laborant in mundanis, dicũt. Iste nõ est ociosus, sed in sero mortis apparebit quis fuerit ociosus. Decimus modus est per potionẽ seu purgationem purificantem totũ corpus, &

datur cooperta in aliquo vase, vel si sit comestibilis cooperta, vel hostijs, vel similibus, ita etiã Christus curat animas hoc modo. Nã Christi vltima medicina, & alijs melior est cõmunicare & mãducare corpus & sanguinẽ Christi. In hostia enim est caro Christi vera sicut est in cælo, sed cooperta &c. quia esset abominatio comedere carnes humanas, imò si per miraculũ videretur ibi aliquid in specie carnis, nõ esset sumẽda illa hostia. Ista purgat aĩm. Ecclesia cãtat, Culpat caro, s. peccãdo, purgat caro, s. Christi, regnat deus dei caro. Ideo Lu. 19. de Zacheo ipsum recipiẽte, dicit Christus, Hodie salus huic domui facta est. Ideo quolibet anno in paschate cõmunicate, aliàs nõ recipiet vos in cælo. Etiã pueri 12. annorum, qui habẽt vsum rationis, cõmunicare debent. Vnde Christus, Qui manducat meã carnem, & bibit meum sanguinem &c. Ioan. 6.

Si per miraculũ caro Christi in hostia appareret visibiliter, talis hostia nõ esset sumẽda.

Dominica XVIII. post Trinitatem, Sermo I.

Emo poterat ei respondere verbũ. Habetur verbũ istud originaliter. Matt. 22. Sermo noster erit de sancto euãgelio, si placet deo habebimus multas bonas doctrinas. Salutetur virgo Maria &c. In sancto euangelio fit mẽtio de tribus magnis disputationibus, quę fuerunt inter Christum ex vna parte, & Iudæos inimicos Christi ex alia.

Prima de generali resurrectione,
Secunda de generali dilectione.
Tertia de æternali generatione.

Et in qualibet Christus vicit in tantum, quod non habebant replicam nec responsionem, immo dicit thema, Nemo poterat &c. Tanta erat Christi sapientia, quod non poterant respondere. Prima disputatio fuit cuiusdam sectæ Iudæorum, scilicet Saducæorum cum Christo. Saducæi enim falsè iustos se dicebant esse, cùm tamen essent hæretici. Dicebant enim non esse resurrectionem generalem, sed quod sicut corpus, ita & anima moritur dicentes homines similes bestijs, ita quod nihil remanet, dicebant enim non esse angelos in cęlis, non intelligentes quid est spiritus, & substãtias spirituales nõ esse. Ita asserebant. Nota igitur quod corpus totam virtutẽ habet ab anima, quæ habet membra vt corpus, sed nõ videntur à nobis, quia spiritualia sunt, tamẽ corpus nõ posset mouere manũ nisi intus esset manus animæ, nec oculus videret nisi per oculos animę, & sic de alijs mẽbris. Clarũ enim est quod omnes potentię animę inorganicæ & organicę fluunt ab anima, sicut à radice fluũt folia, flores, & fructus. Anima humana est perpetua &c. Vnde Christus Iesus, qui est creator corporũ & animarũ, prædicabat de resurrectione generali, quomodo boni & mali in iudicio resurgent, & quælibet anima assumet suum corpus, etiam si fuerit combustum, vel comestum à bestijs &c. vt simul anima cũ corpore habeat gloriam vt in bonis, vel pœnã, sicut

put in malis. Christus prædicabat istam veritatem. Saducæi autē voluerunt disputare cum Christo. Euangelium hodiernum non dicit nec tangit clarè disputationē, sed tangit parum di. Audientes Pharisæi q Iesus silentium imposuisset Saducæis. Sed ista disputatio ponitur à duobus euangelistis. Mar. 12. Lu. 20. Ideo bonū erit vt dicam eā vobis. Dicatur qūo Saducæi venerunt ad Christum dicendo, Vos magister prædicatis resurrectionem, modò respondeatis nobis. Vna puella fuit &c. dicatur quomodo habuit septem viros, vnū post alium. Quæritur in resurrectione cum quo ibit, si cum primo, qui virginitatem ei abstulit, quid facient alij? Si cum omnibus, hoc non videtur verum, quia nunquam fuit quod vna mulier haberet simul plures viros, licèt diuina dispensatione vnus vir habuerit plures vxores. Ecce rationem illorum, qui arguunt Christo, sed parum valet argumentum. Respondit Christum di. Mar. 12. Erratis, nesciētes scripturas, neque virtutem dei. Cùm autem à mortuis resurrexerint, neque nubēt, neque nubentur, sed erūt sicut angeli dei in cælis. No. erratis, nescientes scripturas. In quibus deus reuelauit resurrectionem esse. Secundò & virtutem dei nescitis, qui de hominibus faciet angelos in cōditione, quia sicut angeli non curant de illo actu, nec nubunt, ita nec homines post resurrectionē. Ecce prima disputatio. Sed nota secretum cùm dicitur, Erunt sicut angeli dei in cælo. Ly sicut dicit similitudinem, quia post resurrectione homines erūt similes angelis in quatuor, in immortalitate, in spiritualitate, in charitate & in dignitate. Dico primò q homines erunt similes angelis in immortalite. Angeli enim non possunt mori. Tot angeli boni hodie sunt, quot remanserūt post casum, nullus est mortuus, nec senescūt nec infirmantur. Et quia nō moriuntur non est sibi necessaria generatio, sicut in nobis hominibus necessaria est generatio, aliter iam defecisset natura humana. Sed quia post resurrectionem erimus immortales, ideo tunc non erit necessarium matrimonium, nec generatio, quia numerus ordinatus à deo saluandorum, vel damnatorum, non augebitur nec minuetur. Istam rationem tangit Lucas dicens, Filij huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias. Illi verò qui digni habebuntur seculo illo in resurrectione ex mortuis, neque nubent, neque ducent vxores. Ratio, Neque enim vltra mori poterunt. Luc. vigesimo capite. Secundò erimus similes angelis in spiritualitate. Diceret aliquis. Prima similitudo de immortalitate bona est, sed non satisfacit. Si angeli enim non habent vxores, nec mirum, quia non sunt carnales, sed de nobis, qui habemus carnem, qua inclinamur, nisi habeamus desiderium completum, non erimus perfectè beati. Respōdeo, quòd nos iam habemus carnem & sanguinē inclinantes intantum, quòd nisi persona sit bene spiritualis, & abstinens, non posset castè viuere. Sed post resurrectionem, sicut à carne

Quatuor in quibus post resurrectionē homines erunt angelis similes.

remouebitur mortalitas, ita etiam remouebitur illa inclinatio, & de
sideriũ libidinis, & voluntas, intantũ ꝙ sicut puer vnius anni nõ cõ
cupiscit. Itẽ sicut Adã & Eua in statu innocentiæ, qui nudi stabant
in paradiso, nõ fecerũt, sed postquam peccauerũt, venit cõcupiscen-
tia, & motus, & tũc cooperuerunt se. Brace fuerunt folia de ficu. Ita
post resurrectionẽ erimus sine illa cõcupiscentia, sicut angeli. Caro
nostra, si fuerimus beati, tũc erit clarior crystallo à sole illuminato.
Ideo apost. Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. 1.
Co. 15. hoc facit virtus dei. Ideo dicit. Erratis, nescientes scripturas,
neq; virtutẽ dei. Tertiò erimus similes angelis in charitate. Bonus
vir iam diligit vxorem suam, nec despicit ex quo est proba &c. Tales
post resurrectionem in paradiso singulariter diligẽt se, regratiando
deo, quia sicut fuerunt hic in societate, ita ibi: sed ita parum curabũt
de actu carnali, sicut nec Michaël, vel Gabriël. Non enim angelus
custos curat de muliere sibi cõmissa, quo ad actum illum, licet dili-
gat eam puls quàm vir. De ista ratione dicit scrip. Non erũt in me-
moria priora, s. opera, & nõ ascendẽt ad cor, s. illæ inclinationes, sed
gaudebitis, & exultabitis vsque in sempiternum. Esa. 65. Quarta si-
militudo erit dignitatis, quia erimus æquales angelis, s. si fuerimus
beati. Angeli sunt diuisi per nouem ordines, & quãdo homo intrat
cælũ empyreum, inuenit primam plateam, vbi sunt palatia corpora-
lia, s. de materia cæli, vbi stant angeli in isto ordine, & erunt æquales
angelis personę pœnitentes. Et in secunda platea altiori sunt archã-
geli, & in ordine isto erũt æquales eis personæ in deuotione arden-
tes, & sic de alijs. De ista ratione Lu. 20. Aequales enim angelis sunt
& filij sunt dei. Secũda disputatio fuit alterius sectæ, s. pharisæorũ,
Pharisęus enim idẽ est quod diuisus, quia ab alijs diuidebatur in ve
stibus, portabãt enim vestes spirituales, vt religiosi portant, in frõti-
bus portabãt vnam chartam, in qua erãt scripta. 10. pręcepta, innuẽ-
tes ꝙ semper cogitabant de eis. Sed magis de taberna, coquina &c.
Item portabãt quatuor virtas hyacintinas. q. d. quod essent celęstes,
affirmabant etiam multos errores, & valde inimicabantur domino
Iesu Christo. Et cùm audissent quod Iesus silentium imposuisset Sa
ducæis, venerunt ad Christum, vt disputarent cum eo. O istæ bestię
quantũ iactabãt se & vnus doctor proposuit quęstionẽ Christo di.
Magister, ꝙ est mandatũ maximũ in lege? In lege enim Moysi sunt
multa pręcepta & diuersa. Iudæi dicunt esse pręcepta affirmatiua le
gis 248. Et tot ossa secundum Physicos sunt in corpore humano, sci
licet 248. præcepta verò negatiua erant 365. sic sunt in summa om-
nia præcepta 613. Sed Deus omnia reduxit ad numerum denari-
um, sicut decem digitis operamur, sic præceptis decem meremur,
& doctores quolibet die inter se disputabant quod erat maius
præceptum, nec poterant concordare. Ideo venerunt ad Christum

despectiuè dicendo, Videamus quis est iste faber lignarius, qui nunquã fuit in studio, & intromittit se de prædicatione. Ideo dicũt, Tẽtemus eũ. Magister, ꝙ est mandatũ maximũ, &c. Respõdit Christus, qui est sapiẽtia æterna, Diliges dñm Deũ tuũ ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mẽte tua. Hoc est maximũ & primũ mãdatũ. Secundũ autẽ simile est huic, Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet & prophete. Dilectio enim dei super omnia iungit creaturã cũ creatore, intellectu, memoria & volũtate. Dilectio proximi iungit proximo. Ideo ista duo prę cepta sufficiunt ad saluationẽ. Ideo Christus. In his duobus tota lex pendet, & prophetæ. Sicut enim 600. & 13. pręcepta reduxit ad decẽ, ita decem pręcepta reduxit ad duo, vt nullus possit ex ignorãtia excusari. Et sicut duabus tibijs ambulamꝰ, ita duobus pręceptis charitatis in via dei proficimus. Pręceptũ primũ est. s. diliges dñm Deũ tuum, &c. & est tanquã tibia dextra quidẽ pro præcepto Deus diligitur toto corde. i. intellectu. Ecce hic fides, quia si diligis Deũ ex toto corde, eris fidelis, & nõ ibis ad diuinos, &c. quia esses proditor recurrẽdo ad inimicos Christi, qui nullius habẽt posse, &c. Item in tota anima tua. i. volũtate, ex hoc cauebis ne inhonores nomẽ suũ, in vanũ sumendo, falsè iurãdo, ꝙ nõ est faciendum, nec pro restauratione proprię personę, nec pro aliquo lucro. Parũ lucratur qui perdit animã. Mat. 16. Quid enim prodest homini si mũdũ vniuersum lucretur, animę vero suæ detrimentũ patiatur? Itẽ in tota mente tua. i. memoria, quantũ ad dominicam seruandam. Postquã laborasti feria secunda, tertia, quarta, &c. Memẽto vt diem sabbati sanctifices, &c. Exod. 20. Secundum pręceptũ de dilectione proximi, tanquam tibia sinistra, Diliges proximum tuũ sicut teipsum. Si habes filios, & vis honorari ab eis, tu etiã honora parẽtes, &c. Itẽ sicut nõ velles ꝙ aliquis cum vxore vel filia tua faceret inhonestatẽ, sic etiã noli tãgere vxorẽ proximi tui impudicè. Item sicut nolles ꝙ aliquis te occideret, nec tibi iniuriaretur, ita occidere debes alium, nec alteri iniuriari. Idem de vxore. Nulla vellet quod alia curaret de viro suo, tantum tenetur vir vxori, sic cõuerso ad æqualia inducantur, & sicut vxor diceretur infidelis viro, cum alio viro luxuriam committens, ita & vir. Item sicut nolles quòd aliquis furtiuè reciperet pecunias tuas, & bona tua, siue fructus, ita &c. Itẽ sicut nolles diffamari, quia fama est pretiosa, sic nec alium diffames. Caue, &c. Et nota ꝙ sicut omnia præcepta, affirmatiua, & negatiua, quę ordinãt creaturã erga deum, comprehenduntur in isto, Diliges dominũ deum tuum, &c. ita omnia quæ ordinant erga proximũ comprehẽduntur in isto. Diliges proximum tuum, &c. Omnis lex in vno sermone impletur, Diliges proximum tuum &c. ad Gal. 5. Plenitudo ergo legis est dilectio. ad Ro. 13. ibidem, Qui diligit proximum, legẽ impleuit, &c.

Tertia disputatio fuit alijs subtilior, de æterna generatione, quomodo Christus, vt verus Deus, æternaliter generatur à patre. Queadmodum de sole vno videmus & tenemus q̃ de se generat radium, quem mittit in hunc mundum ad illuminandum, calefaciendũ, & fructificandum, & non recedit ab eo. Ita filius in diuinis splendor patris æternaliter à patre generatur, & tamen à patre non recedit, sed in patre manet sicut verbũ in dicente. De quo vide s. Tho. 1. parte, quæst. 27. de processionibus. Et etiã 1. parte, quæ. 34. de verbo in diuinis. Et quæst. 42. art. 5. ad secundum arti. Et sicut sol sine vxore generat radium de sua substantia, ita Deus filiũ &c. Et sicut sol non est prior suo radio, nec pater filio. De hoc vide, s. Tho. 1. par. quæst. 32. Iudæi autẽ nõ credunt Messiam esse filium Dei ęternum, sed Dauid. Ideo Christus volẽs eis probare diuinitatẽ in Messia, & filiationem Dei, quãdo iã nõ poterant sibi respõdere, vt victi voluerunt recedere, sed Christus dixit eis, Respõdeatis mihi ad vnam quæstionẽ. Quid vobis videtur de Christo, i. Messia, cuius filius est? Responderunt, Dauid. Christus verò non negando quin esset filius Dauid secundum carnem, voluit tamen probare maiorem filiationem in hoc dicens, Quomodo ergo Dauid vocat eum in spiritu dominum, dicẽs, Dixit dominus domino meo, sede &c. Si ergo Dauid vocat eũ dominum, quomodo filius eius est? quia nullus rex vocat filium suum dominum. Cùm ergo Dauid fuisset rex, & nullum habuisset dominum nisi Deum, igitur finaliter nemo poterat ei respondere verbum, immò di. textus, Nec ausus fuit quisquã ex illo die eũ amplius interrogare. Moraliter hic super the. Nemo poterat ei respondere verbũ. Tria peccata sunt, ex quibus in iudicio, vbi Christus disputabit cum hominibus, nõ poterunt sibi respondere. De ista disputatione auctoritas. In diebus illis, & in tẽpore illo, cùm cõuertero captiuitatem Iuda & Hierusalẽ, cõgregabo omnes gentes, & deducã eos in valle Iosaphat, & disceptabo ibi cũ eis. Iohę. 3. In ista disputatione tria peccata claudent os, quòd nõ poterũt respõdere. Primũ est maleuolẽtia in corde. Secundũ obloquẽtia in ore, vel detractio. Tertiũ est negligẽtia vel acidia in opere. De primo sunt illi, qui in hoc mũdo habẽt malam voluntatem adinuicẽ, & rancorẽ, & licèt timore domini non audeant se tangere, tamẽ tales in iudicio nõ poterũt respõdere argumẽto Christi dicẽtis, Quare tu odisti illum? Dices, q̃a interfecit patrem, vel &c. Et Christus, Ego qui sum rex & dominus omnium, fui captus, ligatus, verberat⁹, & mortu⁹. Ecce quot iniurię, & remisi, nec volui q̃ pater meus reciperet vindictã, Vnde ergo habes tu &c. Nõ poterunt respõdere verbum. Itẽ mulieres, quãdo Christus dicet eis, Quare tu non loquebaris cũ tali &c. Et Christus dicet, Ecce hic mater mea, quæ locuta est illis qui filiũ suum interfecerũt. Ideo auisetis vos. Dicatur exemplum de illo rege, qui fecit conuiuiũ nupçiarũ &c.

& dixit vni, Quomodo huc intrasti, nõ habens vestẽ nuptialem? At ille obmutuit. Matt. 22. Et quid respõdisset, cũ esset ribaldus & male indutus? Dicũt hic glossę, q amor dei & proximi est vestis nuptialis, qui enim habet claritatẽ, optimè est ornatus, sed odiũ est vestis lacerata. Ideo auisetis vos. Secundum peccatum est obloquentia in ore, quandò homo obloquitur de proximo suo diffamando &c. Dauid, Sedens aduersus fratrem tuũ loquebaris, & aduersus filius matris tuæ ponebas scandalum &c. Tertium est negligentia in opere, quia non curatis de operibus ordinatis ad saluationem, sicut de cõfessione fienda, ad minus semel in anno. Item de communione, quæ est opus principale saluationis, quia sine isto nullus potest saluari. Mirabile dicam vobis. Dicit beatus Thomas, in tertia parte theologiæ: quòd pueri nouiter baptizati non possunt intrare paradisum nisi communicent. Declaretur per simile de corpore humano, vbi sunt multæ partes, tamen vna sola pars, scilicet os, recipit cibum, sed ex quo os est pransum, etiã oculi, aures, manus &c. quia omnes partes & membra sentiunt confortationem. Ita ecclesia Christiana est vnum corpus: & pueri baptizati iam sunt partes huius corporis, cuius os est sacerdos, ideo virtute illius communionis pueri habentur tanquam communicati. Sed de magnis ordinauit ecclesia, vt communicent in paschate. Ratio, quia Christus qui in die veneris sancta intrauit campum, in resurrectionis vult intrare castrum q acquisiuit, intantum q si sacerdos qui celebrat quolibet die per totum annum, si in paschate non celebrat, peccat mortaliter, nisi excusetur legitimè, extra de pe. & re. omnis vtriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit anima sua, solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, & iniunctam sibi pœnitentiam proprijs viribus studeat adimplere, suscipiens reuerenter ad minus in pascha eucharistię sacramentũ &c. Sed laici etiam si intra annum communicauerint, illa die debent parare domum regi venturo, Et honor est Christi, sed vtilitas est nostra. Dicatur quod peccatum est de illis, qui non permitterent regem sed bestias intrare in castro. Idem in proposito. Christus tangit ad portam palatij per clericos & prædicatores, qui vobis dicunt quòd debetis cõmunicare &c. Vos autem permittitis intrare in os gallinas, perdices, & non vultis Christũ permittere intrare &c. Ideo Christus non permittet vos intrare paradisum quando pulsabitis. Amẽ dico vobis nisi mãducaueritis carnem filij hominis &c. Io. 6. Ideo quãdo anima dicet, Domine dñe aperi. Dicet Christus, Amen dico tibi non intrabis huc. Plus augmentatur quis in sanctitate vitæ, & gratia spirituali digna vna cõmunione, quam vnius hebdomadæ afflictione in pane & aqua, & plus quã si qualibet die plagaret se portando cilicium. Exemplum à simili, de onere palearum stante per

Ca. Omnis vtriusque sexus, etiam sacerdotes quotidie celebrantes ad cõmunicandum in paschate obligat.

per hebdomadã ad solẽ, & in dominica die approximato igni, quo calore plus calefiet? certum est quòd ignis. Idẽ in proposito. Nã facere opera pœnitentialia est quasi stare ad solem, sed quando homo communicat, approximatur homo igni, qui incendit & inflãmat animã. Et licèt personę mũdanę propter negotiá mundana non in qualibet dominica possint communicare, tamen in pascha non debent communionem dimittere, & qui dimittunt, reprehenduntur à Christo. Vnde Io. 1. dicitur, In propria venit, s. per consecrationem. Quia sicut radius solis intrat per quamlibet fenestram apertam, ita etiam gratia Christi intrat cor cuiuslibet dignè communicantis, &c. Et sui eum, &c. vsque, filios Dei fieri, &c.

De eadem Dominica XVIII. *Sermo II.*

Vid vobis videtur de Christo, cuius filius est? Matth. 22. Salutetur virgo Maria. Istud verbum habet difficultatem & subtilitatem, & vt vos intelligatis illud, sciẽdum est quòd in sacra scriptura inuenitur tã in veteri quàm in nouo testamẽto in multis locis, quòd Christus dicitur liber vitę. Ratio, quia sicut in libro continetur & representatur scientia, ita in Christo, in quo libro sunt duæ chartę diuinitatis & humanitatis, in quibus continetur tota sapientia necessaria huic mundo, hîc in præsenti per gratiã, & in alio per gloriã. Ideo dicit scrip. de Christo, In quo sunt omnes thesauri sapientię & scientiæ dei abscõditi. Colos. 2. No. abscõditi illis. s. qui nolunt ibi legere nec cõtẽplari, vt philosophi, qui nescierunt in hóc libro, ignorantes Christi deitatem & humanitatẽ. Secundò illi thesauri sunt abscõditi poëtis, qui vadũt per imaginationes & fantasias. Tertiò infidelibus, qui nolunt ibi legere, nec de eo cogitare. Quartò malis Christianis & mũdanis, qui non curant nisi de negotijs huius mundi. Sed personę deuotæ, bonæ vitæ, & deuoti religiosi, clerici, qui despiciũt mundũ, & ponũt totũ cor suũ in amore Christi, ad ipsum laudãdũ, glorificãdũ &c. tales leguntibi. Liber apertus est, qui est liber vitæ. Apoc. 20. In hoc libro semper studebat apost. ideo fuit tã magnus doctor & magister in theologia, dicẽs de se, Non iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. 1. Cor. 2. Quando enim anima intrat paradisum, videns istum librum, in eodem legit etiam si nunquam sciuerit literas, & immediatè habet plus de sciẽtia quàm habuerunt prophete vel apostoli in hoc mũdo. In isto libro studendũ est quãdo laborat homo in studijs, & expẽdit tẽpus. Christus volẽs nos prouocare & inclinare ad studẽdũ & legẽdũ in hoc libro, di. Quid vobis videtur de Christo? Ac si ego de aliquo libro optimo dicerẽ vobis quid vobis videtur de isto libro? quasi dicerẽ, excellẽs est. Et patet the. Modo prædictũ the. possum vobis declarare secũdũ tres generatiões, vel tres natiuitates quas inuenio in christo.

Pri ma

Prima generatio seu natiuitas est æterna in sua deitate.
Secunda temporalis in nostra humanitate.
Tertia spiritualis in vera sanctitate.
Ex prima dicitur filius Dei omnipotentis.
Ex secunda filius virginis Mariæ excellentis.
Ex tertia filius personæ pœnitentis.

Ideo quando dicitur, Quid vobis videtur de Christo? possumus tripliciter respondere. Dico primò quod prima generatio Christi seu natiuitas est æterna in sua deitate, quia æternaliter antequam crearet cælum, vel terram, elementa seu angelos, sine principio Deus pater generauit filium in deitate s. in distinctione personali, quia alius est pater generans, & alius filius genitus: & filius distinctus est à patre distinctione personali, sed non est aliud in deitate essentiali, quia eadem est essentia patris & filij. Nõ sic est in nobis, quia sicut alius est pater in humanis, & generans, & distinctus distinctione personali, ita etiam distinctione essentiali. Ratio, quia quãdo pater generat filium, generat ipsum extra se personaliter, & etiam essentialiter, quia essentia patris in humanis manet in ipso patre restricta, quia finita est, sed in diuinis nõ est sic, quia licèt Deus pater generet filiũ alium in persona, non tamen generat ipsum alium in essentia, quia nõ potest ipsum generare extra suam essentiã, quia infinita est, & vbique. De quibus vide plenius sanctum Thomã 1. parte q. 39. articu. 2. in corpore ar. De ista generatione loquebatur Esaias secundũ Hier. dicens, Generationem eius quis enarrabit? Esa. 53. quasi dicat nullus. Sed diceret aliquis, Quomodo ergo vos vultis enarrare eam? Respondeo, differentia est inter narrare & enarrare. Nam enarrare est aliquid ex toto declarare, & hoc est impossibile. Sed narrare est quãdo aliquid dicitur vel narratur in aliqua similitudine, sed non ex toto. Et do vobis exemplum in sole, in quo Deus posuit suam similitudinem. Nam in sole posuit tabernaculum suum, ait Dauid. Vnde solidè sua substantia generat filium, scilicet radium, quem mittit in hoc mundo, & tamen non recedit ab eo, sed Deus non est minus potens, vt de sua substantia generet sine vxore filium, & mittat in hunc mundum. Ista similitudine generatio Christi potest narrari, sed non enarrari. Et quando quæritur, Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est? Possumus respondere, Dei patris omnipotentis. De ista materia dicit propheta Dauid in persona Christi dicentis, Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Diceret aliquis, Nunquid vos dicitis quod ista generatio fuit æterna, vel ab æterno? & tamen ipse dicit, ego hodie genui te. Respondeo, Differentia est inter tempus & æternitatem, quia tẽpus diuiditur par partes, nam iam est dies propter solis præsentiã, & postea erit nox propter solis absentiã. Sed illa duratio æternitatis

non est nisi vnus dies, quia ibi sol nõ absconditur, & ideo posset pe-
ni ista conclusio mirabiliter, sed vera, ꝙ nullus sanctus potest stare
in paradiso nisi vna die, quia nõ est nec erit ibi nisi vna dies. De qua
dicit Dauid, Melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Moraliter
nota hic in hoc ꝙ dicit Dauid, Postula à me, & dabo tibi gentes hæ-
reditatem tuam & possessionnẽ tuã terminos terrę, ꝙ illa sunt verba
patris ad filiũ. Posset hic quęrere aliquis, Si Christus domin⁹ noster
est filius Dei patris omnipotentis, nunquid tunc ipse debet succede-
re suo patri? quid ergo primogenitum oportet petere regnum, & di-
cere, Detis mihi regnum, quia de iure hæreditario ad ipsum pertinet
regnum? Hæc responsio huius quæstionis valet ad respondendũ v-
ni questioni, quá vos facitis de prędestinatione. Vos enim dicitis, Si
ego sum prædestinatus, quid tunc oportet me petere regnum cælo-
rum, orando, vel pœnitentiam faciendo, & nunquid potest mentiri
diuina prædestinatio? Responsio ad hoc, quòd dato quòd Deus ostẽ-
disset vobis librũ prædestinationis, & vos esse scriptos ibi, adhuc o-
porteret vos petere regnum Dei orando, & bene viuendo, & pœnitẽ-
tiam faciendo. Greg. Ipsa æterni regni prædestinatio sic est ab om-
nipotẽti Deo disposita, quatenus ad hanc electi ex labore perueniãt,
vt. s. postulãdo mereãtur accipere quòd eis omnipotens Deus ante
sæcula disposuit donare. Vultis quòd dicam vobis pulchrã simili-
tudinem ex textu euangelij? Mat. 25. Simile est regnum cælorũ de-
cem virginibus &c. Ille rex inuitauit multas nobiles personas singu-
lariter 10. domicellas, vt sibi facerent honoré. Dixerunt ergo quin-
que ex eis. Oportet nos bene præparare &c. quæ ex hoc dicuntur sa-
pientes. Sed dicebant aliæ quinque, Et quid oportet nos præpara-
re, ex quo sumus inuitatæ, &c. quæ ex hoc dicũtur fatuæ. Sic est de
nobis, omnes sumus inuitati ad nuptias paradisi. O quale conuiuiũ.
Lu. 14. Beatus qui manducabit panẽ in regno Dei. Si vna mica pos-
set haberi de illo pane, nunquam aliud homo vellet comedere, nun-
quam posset homo mori. Nota cùm dicitur decem virginibus. Qua-
re dicit decem? Nónne omnes Christiani sunt inuitati? Respondeo,
quòd decem significat obseruantiã 10. præceptorũ. Modò cum tali
conditione sum⁹ inuitati, si obseruauerimus 10. pręcepta. Cũ dici-
tur, virgines, nónne aliæ poterunt intrare? Respondeo, quòd requi-
ritur virginitas animæ, s. in fide catholica, ne anima sit corrupta per
falsam credentiam, opinionem, erroré, seu dubitationem. Ecce qua-
re dicit, decem virginibus, & quinque ex eis erant prudentes, &
quinque fatuę. Quia omnia opera facimus cum quinq; sensibus cor-
poris, quos aliqui bene gubernant, isti sunt sapientes, alij autem ma-
lè, & isti dicuntur stulti. Quilibet enim debet facere computũ di. Ex
quo ego sum inuitatus ad istas cęlestes nuptias, ideo parabo me ne
vadã cũ veste antiqua superbiæ, Ideo induar veste noua, scilicet hu-
mili

militatis. Idem de veste lutosa luxuriæ, quia porci non intrabunt ad illud conuiuium. Idem de veste nigra, de dolore, s. vel inuidia cōtexta dicendum est, quæ nō est nisi dolor de bono alterius. Idem de veste crapulosa gulæ. Idem de veste perforata per iram. Idem de veste plena tineis per acidiam. sequitur, Et quæ paratæ erant, intrauerunt cū eo ad nuptias, & clausa est ianua, s. inuitatis. Ideo illi qui dicunt, Si ego sum prædestinatus, vel inuitatus, si fuero paratus, vel nō paratus, illuc intrabo, falsum dicūt, quia ad hoc quod inuitatus intret ad nuptias regales, præsupponitur ꝙ sit homo præparatus. Ita etiam ad hoc quòd prædestinatus saluetur, requirtur præparatio, ergo estote parati, quia qua hora nō putatis, filius hominis veniet. Lu. 12. Ideo apost. Induite vos sicut electi dei, sancti, & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiā, supportantes inuicē, & donātes vobismetipsis, si quis aduersus aliquē habet querelam, sicut & dominus donauit vobis, ita & vos. Super omnia autē hæc charitatē habete, quod est vinculum perfectionis, & pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Col. 3. Item alius dicit, Si ego nō sum prædestinatus, ego non intrabo &c. Dico quòd si fueritis præparati, & hoc in fine intrabitis. Dico secundò quòd est alia generatio, non æterna, sed temporalis, quia in tempore fuit facta. Modo sunt. 1000. 428. anni. Cū ergo dicit, Quid vobis videtur de Christo, cuius filius? vt possimus respondere, Virginis Mariæ. sicut enim Christus in prima generatione habet patrem sine matre, ita in secunda generatione est oppositum, habet enim matrem sine patre homine. Item in generatione æterna generatur à patre sine distinctione personali in vnitate tamē essentiæ, sed generatio ista temporalis habet oppositum, quia generatur in vnitate personali, & diuersitate essentiali. Nā diuinitas & humanitas, quæ sunt duę essentiæ seu substantię in Christo, nō sunt nisi vna persona. Nō credatis quòd vna persona sit Christus, inquātū deus, & alia inquātū homo, & quia sic indutus est humanitate, ꝙ non facit aliā personā. Humanitas enim Christi assumpta est à filio in diuinis, in vnitatē suppositi & personæ. De ista generatione auto. Gene. 5. Ad quam Iudæi non possunt respondere, quæ est quando deus Abrahę loquēs de futuris, & de captiuitate Iudæorum in terra Aegypti, inter alia dixit, Generatio autē quarta reuertetur huc. Quatuor enim legūtur generationes humanę. Prima fuit sine homine & muliere, vt Adæ, q. nō habuit patrē neq; matrē. Secūda fuit de homine sine muliere, vt Euæ. Tertia est generatio cōmunis de homine & muliere. Quarta fuit generatio de muliere sine viro, qualis fuit generatio Christi, & de ista di. Reuertetur huc, s. in gloriā vbi ipse erat, & nō dicit illuc. Sed Iudæi malè intelligentes, dicūt ꝙ sicut generatione prima intrauerunt Aegyptum, ita in quarta redirent. Contra hos

Locus ad quē colligitur quo tempore dictus Vincentius floruit.

dicit

dicit, Reuertetur huc, ſ. vbi ego ſum, & nõ dixit illuc. i. vbi tu Abrahã
es. Cum ergo quæritur, Quid vobis videtur de Chriſto, cuius filius
eſt? Reſpõdetur, Virginis Mariæ excellẽtiſsimæ. De iſta generatione
dixit angelus Gabriel virgini Mariæ, Ecce cõcipies in vtero, & paries
filiũ, & vocabis nomen eius Ieſum. Lu. 1. Nota Ieſum, nunquid eſt
nomẽ eius hoc nomẽ Chriſtus? Dico ꝙ filius virginis nõ habet aliud
nomen propriũ, niſi Ieſus Chriſtus, & alia nomina cognomina ſunt,
ꝓpter hoc ſoli huic nomini Ieſu fit reuerẽtia quando nominatur. Si
iſtud nomẽ Ieſus ꝑ aliquem nominaretur in cælo, vel inferno, oẽs fle
cterẽt genua. Licèt dicat decretũ, & quando nominatur in eccleſia,
nõ debẽt flecti genua corporis, ſed animæ. ſ. inclinando. Ideo apoſt.
Dedit illi nomẽ ꝙ eſt ſuꝑ omne nomẽ, vt in nomine Ieſu omne ge-
nu flectatur cęleſtiũ, terreſtriũ, & infernorũ. Phil. 2. No. ſuper omne
nomẽ. Deus omnẽ virtutem poſuit in nomine iſto Ieſu, iã ſi huic no
mini additis alia nomina, ſignũ eſt ꝙ nõ reputatis iſtud nomẽ Ieſus
ſufficiẽs, ſi deuotionẽ habemus ad iſtud nomẽ, nõ oportet recurrere
ad diuinos &c. Dicatur practica, quõ ſignũ crucis in nomine Ieſu de
bẽt facere ſuꝑ plagã propriã, vel filiorũ, vel etiã iumentorũ. Dauid,
Homines & iumẽta ſaluabis domine &c. Itẽ idẽ dicẽdũ de mulieri-
bus ꝓ filijs habẽdis vel portãdis, nomẽ enim Ieſu venerari debẽt. Itẽ
dicendum eſt vt liberentur à doloribus partus. Vnde aucto. Melius
eſt nomẽ bonũ. ſ. Ieſus, q̃ vnguẽta pretioſa. Ecc. 7. Dicatur miraculũ
de iſto nomine Ieſus Act. 3. de illo paralytico, qui quolibet die por-
tabatur ad portam templi in Hieruſalem per quadraginta quatuor
annos, & petẽs eleemoſynã. Petrus & Ioannes ſemel cauſa orationis
aſcẽderũt ad tẽplũ, ille petijt eleemoſynã, & Petrus dixit, Argentũ &
aurũ nõ eſt mihi, ꝙ autẽ habeo, hoc tibi do. In nomine Ieſu Chriſti
Nazareni ſurge & ambula &c. Ideo reſpondit Petrus Iudęis recto-
ribus, & doctoribus Hieruſalem, admirãtibus de dicto miraculo di.
Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datũ hominibus, in quo opor-
teat nos ſaluos fieri. Act. 4. Dico tertiò quòd alia generatio ſeu nati
uitas Chriſti eſt ſpiritualis in vera ſanctitate, ex qua dicitur fili⁹ per-
ſonę pœnitẽtis. Magnũ mirabile eſt ꝙ Chriſtus poſsit fieri filius no
ſter. Virgo Maria reputat ſibi ad magnã gratiã quòd ſit mater Chri
ſti, tamen quilibet veſtrũ ſi vult, poteſt cõcipere & parere Chriſtum.
Pro cuius intellectu ſciendũ ꝙ quando aliquis tenet malam vitam,
& viuit in peccatis, quot peccata mortalia habet, tot dęmones habet
ſecum. Auct. Dicunt duo euangeliſtę, Maria Magdalena de qua ſep
tem dæmonia exierant, Luc. 8. & Mar. vlti. dicitur de peccatis, quia
non legitur fuiſſe dæmoniaca, ſed quia ſtabat in peccato ſuperbiæ,
ideo habitabat in ea quidam dæmon, qui vocatur Leuiatham, qui
tentat de ſuperbia &c. Patet ergo, tot dæmones habet homo, quot
peccata, ſed quando Deus facit gratiam peccatori quod conuer-
titur,

situr, redit ad deum, recipit bonum propositum, &c. tunc demones fugiunt, & Christus intrat in animam. Ecce quomodo fit generatio spiritualis, quia sicut æternaliter generatur à deo patre, & temporaliter à matre, ita spiritualiter à pœnitente. De ista generatione dicit Dauid, Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciē Dei Iacob. Attollite portas principes vestras. vsque rex gloriæ. Quando ergo dicitur, Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est? possumus respōdere, personæ pœnitentis, quia sicut mulier quæ concipit & parit, dicitur mater. De hoc auct. Dicatur cùm Christus prędicasset in quadā domo, virgo Maria venit vt audiret sermonē, associata à parentibus suis, & propter multitudinem gentiū nō potuit intrare, & stetit extra ad portam. Quidam Iudæus mala intentione vt dimitteret sermonem, & dicerent gentes, Ecce quomodo est carnalis, dixit, Magister, ecce mater tua & fratres tui foris stāt, quęrentes te. Respondens Iesus ait, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Quicūq; enim fecerit volūtatē patris mei qui in cęlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est. Mat. 12. No. qui fecerit voluntatē patris &c. s. peccator faciens pœnitentiā. Non debemus desperare ex peccatis, sed facere pœnitentiam debemus. Talis dicitur mater Christi, quia ipsum cōcepit in vtero memoriæ. Multi concipiunt Christum per bonum propositum, sed nō possunt parere per effectum exteriorem, mulier enim cōcipit sęcretè, & cum delectatione, tamen cū labore portat, & parit cum dolore. Ita de nobis multi sunt qui secretè & cū delectatione cōcipiunt Christum, audiendo sermones, vel bonas lectiones. Semen est verbū dei. Lu. 8. Prædicator est instrumentum spiritus sancti, grauidans peccatores. Vnde quādo superbus, vanus, & pōposus, proponit dimittere suam superbiā, & peccata, tunc concipit Christum sed in partu. s. humiliando se de statu, & ornatu, patitur nonnūquam dolorem. Idem de muliere proponēte dimittere ornamēta & vanitates &c. sed in effectu ibi est dolor. Idē de vsurario, vel latrone, quādo proponit satisfacere, cōcipit Christum, sed quando aperit taxiam, & videt florenum dicit, O miser oportet me ista restituere. ibi est dolor, cùm posset hęreditare filios. Item vxor non posset tam ornatè incedere. Idē de sacerdote, quādo ꝓponit dimittere concubinam, sed in opere quando ipsa plorat &c. ibi est dolor. Idē de homine siue muliere, qui proponit recedere ab impudica vita, quod necessariū est, quia porci nō intrabūt paradisum, hi paciūtur in partu dolorē, & tunc quandoque alleuiant peccatū ne dimittatur &c. Idē de illo qui proponit remittere iniurias, vt sibi dimittātur peccata à deo, sed quādo dicitur, Et quid facietis? dicetur ꝙ estis foeminę &c. ibi est dolor partus. Idē de guloso, qui ꝓponit abstinere, sed quādo videt escas &c. ibi est dolor. Multi cōcipiunt Christū, sed non oēs pariunt. Nimis esset si mulier portaret conceptū foetū

per annum vel duos, sed à multis diutius portatur Christi cōceptus
&c. Auct. Sicut quę concepit, cū appropinquauerit ad partū dolens
clamat in doloribus suis, sic facti sumus. A facie tua domine cōcepi
mus, & quasi parturiuimus, & peperimus spiritū salutis. Esa. 26. No.
A facie tua. Facies dei est prædicatio. Ratio, quia sicut in facie cogno
scitur persona, ita deus cognoscitur in prędicatione. A facie tua do-
mine cōcepimus, s. à spiritu sancto, & quasi parturiuimus. Parturire
est laborare in partu, parere autem est quādo exit creatura ab extra.
Ideo amore dei si concepistis affectum, pariatis effectum &c.

De eadem dominica. s. X V I I I. post Trinit. *Sermo I I I.*

Sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. Io. 14. In præsen
ti sermone proposui vobis declarare datam legem &
scripturam sanctam tantū quantū vobis est necessariū
pro bono regimine huius vitæ. Salutetur virgo Maria
&c. Ad bonū regimē & gubernationē humanę vitę vir
tuosè viuendo, & vitia vitanda, multum fuit necessarium vt deus da
ret mandata &c. Ratio, quia licèt per intellectum & rationem natu-
ralē in aliquibus homo cognoscat quomodo se debet habere erga
deū & proximū, tamen in omnibus non sufficit intellectus nec ratio
naturalis, quia aliquoties intellectus & ratio iudicant de aliquo esse
bonum & iustum, quod tamen est vitium & peccatū, ideo necessarium
fuit dare pręcepta dicēdo, hoc & hoc facietis, quia istud placet mihi,
& istud nō, nec istud facietis, quia istud displicet mihi, & ex quo ho
mo scit dei voluntatē, homo nō potest errare, tamen quandoq; er-
raret, nisi volūtas dei reuelata esset, cū in omnibus nō sufficeret in-
tellectus naturalis. Verbi gratia. Nā de aliquibus vos intellectu na-
turali iudicatis esse faciendū, dicendo, Et istud bene potest fieri, &
quod peccatū est? erratis. Quādo enim mutuatis pecuniā, intellectus
vester iudicat aliquid recipiendum de interesse, quia ille de moneta
vestra lucratur &c, Cū ista ratione diuites vsurarij vadūt ad infernū,
quia pecunia nō est vestra, quia dominus nō tenetur reddere com-
putū alteri. Vos autem de omnibus habetis reddere cōputum Chri-
sto. Vos autē solū estis dispensatores, ideo si cōtra voluntatē & prę-
ceptum domini dispensaueritis, damnationem incurritis ex pecca-
tis. Vnde dicit præceptū domini, Nō fœneraberis fratri tuo ad vsu-
ram pecuniā, nec fruges, nec quālibet aliā rem. Deut. 23. Itē mixtio-
nem carnalē soluti cū soluta homines nō iudicant esse peccatum per
intellectū, & cū ratione, sed dicūt aliqui, cui fit iniuria? quasi dicerēt,
nulli. Sed falsum dicūt quia fit iniuria regi Christo, patri mulierum
&c. Ecce præceptū, Abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquis
que vestrū vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in
passione desiderij, sicut & gentes quæ ignorāt deū &c. 1. ad The. 4.
No. in sanctificatione, hic apostolus respondet tacitè quæstioni, de

qua non oēs audent prædicare, sed oportet pro sanitate q medicus tāgat vulnera, licèt corrupta & fœtida. Dicunt aliqui falsè, Sed con tāgendo me &c. volo recipere delectationē, quod peccatū est, cui facio iniuriam? q.d. nulli, sed falsum dicūt, quia magis peccatū est peccatum mollicici, quā si cum matre carnali peccaret quis. Ratio, quia cōtra naturā. Ecce quare fuit necessariū mandatū. Ideo dicit vt sciat vnusquisque vestrū vas suum &c. Item si aliquis iniuriā vobis intulit, quid iudicat intellectus vester? patet q ad vindictā, quod non est peccatum, quia naturale, quia vna formica vertit se vindicando. Sed falsum est, quia vindicās se, Christū regem offendit, q patet à simili. Nā si in palatio regis & in sua præsentia recipiatis vindictā de iniuria vestra &c. regē offenditis. Ideo dicit scrip. Si fieri potest quantum ex vobis est, cū omnibus hominibus pacē habentes, nō vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Scriptum est enim, Mihi vindictā, sup. reseruaui, & ego retribuā vel in hoc mūdo, vel in alio, Ro. 12. & sic de alijs multis. Patet ergo q nec intellectus, nec ratio naturalis sufficit quantū ad omnia ostendere quid sit virtuosum, & faciendū, & quid peccatum, & vitiū & cauēdum. Ideo ad melius gubernādum vitā nostrā necessaria sunt mandata. Auct. Mandatū lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio doctrinæ. Pro. 6. Ideo qui vult gubernare bene vitā suam, nō debet se regere in omnibus secundū intellectum suum naturalē, sed secundū Dei mandata, non secundum propriā suam apparentiā, sed secundum Dei præcepta, nō secundum proprias inclinationes, sed secundū diuinas ordinationes. Tūc potest talis dicere the. Sicut mandata dedit mihi pater, sic facio. Nota, non dicit sicut mādata in plurali, sed mādatum in singulari. Secūdum istum modum loquendi in lege Dei nō est nisi vnum mandatum. Pro quo sciendum quod secundum diuersas conditiones & proprietates mandatorum Dei diuersimodè annumerātur. Mandata enim Dei habent quinque conditiones, quia mandata Dei sunt,

In ornamentum animæ,
In firmamentum gratiæ,
In operationem meritorum,
In incrementum præmiorum,
In regimen vitæ.

Et secundum hæc diuersimodè computantur.

Secundum primam conditionem sunt innumerabilia,
Secundum verò secundam sunt in magno numero,
Secundum tertiam sunt in paruo numero.
Secundum quartam in paucißimo numero,
Secundum quintam in nullo numero sunt.

Quia non est nisi vnum, de quo dicit the. Sicut mādatum dedit mihi pater, sic facio. Dico primò q mandata sunt in ornamentum animæ,

quando, s. in hac vita homo gubernat se, & regit secundũ mandata dei, & non secundum propria sentimenta, vel inclinationes, vel secũdum malam cõsuetudinem aliorum, tunc anima ornatur præceptis dei. Declaratio. Anima enim iam per creationem habet maioré pulchritudinem quã aliqua creatura corporalis. Ratio, quia est ad imaginẽ dei, quã non habet sol neque luna &c. Si enim imago imperatoris picta sit ita pulchra, quantò magis anima à sancta trinitate picta ad imaginẽ suam, nisi ex peccatis fiat nigra, sicut pulchra mulier, quando macularetur esset turpis, ita anima ex peccatis. Sed quando supra pulchritudinem animæ venit ornatus obseruantiæ mandatorũ dei, tũc est inæstimabilis pulchritudinis, sicut de regina de se pulcherrima, quando ornatur vestimentis, aureis annulis, & corona, efficitur pulchrior. Ita de anima, intantum quod si possetis eam videre &c. nec modò dum est in corpore, ipsamet videt suam pulchritudinem, sed quando egreditur de corpore videt. Auct. Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere, s. de corpore, & videbis tuam pulchritudinem. Cant. 1. Secũdum istam conditionẽ mandata sunt innumerabilia, vt capilli qui sunt ad ornamentum mulierum secundum apostolũ. 1. Cor. 11. vbi dicit, Mulier si comam nutriat, gloria est illi. Sunt ergo mandata vt sic innumerabilia, intantum quod nullus doctor seu magister posset scire omnia mandata quæ sunt in veteri testamento, & nouo, in decretis, decretalibus, clementinis &c. Diceret aliquis, ergo superflua sunt, ex quo nõ possunt sciri. Dico quod non sunt superflua, quia licèt capilli mulierum sint innumerabiles, non sunt tamen superflui, imò dat sibi ornatũ. Ita de pręceptis. Ideo Dauid, Multiplicata sunt, s. pręcepta super capillos capitis mei. Psa. 39. Item diceret aliquis, Quæ ergo poterunt seruari, si nesciuntur? Dico quod bene. Illud quod tu scis vel credis esse mãdatũ dei, serua illud, ne facias contra. Alia autem mandata, si habes charitatem, omnia seruantur à te. Augu. dicit, Quidquid patet, & quidquid latet in diuinis codicibus, totum tenet qui seruat charitatem in moribus. Si ergo fiat quæstio, Quot sunt mandata dei in omnibus libris? Respõdeo, si volumus loqui de mandatis secundum quod sunt in ornamẽtum animæ, innumerabilia sunt. Secunda conditio mandatorũ est, quòd sunt in firmamentum gratię. Ecce quomodo, quia tandiu homo stat in gratia dei quandiu seruat eius mandata. Ratio, quia gratia Dei non perditur nisi ex peccato mortali, si vnus homo haberet omnia peccata venialia mundi, propterea non perderet gratiam dei. Et quando dicunt aliquæ glosæ, quòd multa peccata venialia æquiualent peccata mortali. Non est verum loquendo æquiparenter, vel per æquiualentiam. Quia si omnia peccata venialia ponerẽtur in vna parte stateræ, & vnum mortale ex alia parte, plus põderaret mortale peccatum, sed bene dispositiuè venialia æquipollent vni mortali

tali peccato, quia faciunt hominem cadere in mortale. Ego inueni ꝙ homo potest peccare superbia, auaritia, luxuria, & tamen non erit peccatum mortale, sed veniale. Ideo septem peccata non dicuntur mortalia, sed capitalia. Verbi gra. Si aliquis superbiat, quia vadit ornatus &c. nō est peccatum mortale, sed veniale. sed fit mortale, si ex hoc despicit aliquem, vel si ex hoc furatur, vel facit vsuras, vt posit incedere pōposè, & ornatè, tunc est mortale, quia contra præceptum dei. Item si mulier ornet se, & depingat amore sui viri, veniale peccatum est, sed si ex suo excessiuo ornatu vel pictura concupiscitur ab alio efficitur mortale, vel si ex hoc vir pauper habet facere vsuras, rapinas, & ipsa mulier ad hoc eū induceret vt posit sic incedere, mortale est. Idem de peccato auaritiæ, si homo diligit pecunias, & custodit, tale est veniale, sed quādo homo amore diuitiarum facit vsuram, furtum, vel retinet salarium, vel nō complet testamenta, non soluit decimas, tūc est mortale. Idem de luxuria, quando vir & vxor solum propter solatium actum matrimonialē faciūt, tūc veniale est, seruādo modum, sed si cogitas de alio, vel de alia, ita quod etiā si nō esset vxor sua, vel vir suꝰ, adhuc miscerētur, vel si mutāt modū, mortale est. Idem de gula, quando propter bonitatē vini vel panis homo comedit seu bibit parum plus, veniale est, sed quādo homo inebriatur, & perdit sensum, efficitur mortale, quia cōtra dei mādatum. Vel si frāgit ieiunia, vel si ex nimio cibo & potu habet facere luxuriam, efficitur mortale. Idem de acidia, posset surgere de mane ad orandū, & nō facit, veniale est, sed si ꝑpter hoc omittat audire missam in dominica die, mortale est. Idē, si homo nō cōfiteatur vel cōmunicet in paschate. Sancti doctores diffiniūt diuersimodè peccatum mortale. Aug. in lib. de libero arb. sic diffinit peccatū. Peccatum est dictū, factum, aut cōcupitum cōtra legē æternā. Item Ambr. in libro de paradiso dicit, Peccatnm est transgresio diuinæ legis, & cælestium in obediētia mādatorum. Patet igitur quòd gratia dei nō perditur nisi ex trāsgresione mādatorum Dei. Ideo dicit scriptura sancta, Deus ab initio cōstituit hominē, & reliquit illū in manu cōsilij sui. Adiecit mādata & pręcepta sua. Si volueris mādata cōseruare, cōseruabūt te, sup. in gratia dei. Eccl. 15. Secūdum istā cōditionē dico quod mādata sunt multa, & nō innumerabilia. Vnde à sapiētibus possunt sciri & cōputari. Quia secūdum Iosephum tot sunt mādata quot sunt ossa in corpore humano, quæ secūdum Physicos, qui in hoc inuenerunt, sunt 168. Tot sunt præcepta affirmatiua legis dei inclinātia ad opus bonum. Et sicut corpus sustinetur osibus, ita anima diuinis mādatis. Ideo Iudæi, quādo orāt, omnia membra mouent, quia quot sunt præcepta, tot ossa mouētur, quia dicendo cum Dauid, Omnia ossa mea dicent domine, quis similis tibi? Psal. 34. Diceret aliquis, Licèt sciamus naturam istorum mandatorum, tamen nescimus quot

Peccati mortalis definitio.

ſunt, quomodo ergo poſſunt ſeruari? Reſpōſio, ſicut ſcitis quot oſſa habetis, licèt non videatis ea, quæ nihilominus ſuſtinent corpus, ſic iſta præcepta, ſi gratiam habetis intra, vos ſuſtinebunt, & gratia dei docebit vos quid faciendum ſit, & quid vitandum. Vos vnctionem quam accepiſtis, id eſt gratiam ab eo, maneat in vobis, & non neceſſe habetis vt aliquis doceat vos, ſed ſicut vnctio eius docet vos de omnibus. Non ſcripſi vobis quaſi ignorantibus veritatem, ſed quaſi ſcientibus eam, & quoniam omne mendacium ex veritate non eſt. Quis eſt mendax niſi is, qui negat quoniā Ieſus non eſt Chriſtus? 1. Io. 2. Si ergo fiat quæſtio, Quot ſunt mandata Dei? Reſponſio, ſi volumus loqui de eis, inquantum ſunt firmamentum gratiæ, ſunt tot quot oſſa ſunt in corpore. Tertia conditio mādatorum dei eſt, quod ſunt vtilia ad operationē meritorū. Si enim volumus mereri coram deo, oportet ſeruare eius præcepta. Quęſtio eſt de quo habemus maius meritū, vel de illo quod facimus voluntariè & ex deuotione, an de illo quod facimus ex mandato Dei. Verbi grā. Hodie nō eſt ieiunium ex pręcepto, ſi nō ieiunat hodie, & alia die ieiunat ex mādato, quod erit maius meritū? Multi dicunt ꝙ ſcilicet ieiunium voluntarium ſit magis meritoriū, falſum eſt, quia non habet rationē meriti, niſi vnum, ſcilicet quia facitis bonum opus, ſed præceptum habet duas rationes meriti. Prima obedientia ſeruandi præceptum. Secunda, quia eſt opus bonum. Hic patet peccatum multorum, qui dimittunt illa quæ debent facere ex dei mandato, & ſeruant ea quę voluntariè receperunt, dimittunt enim ieiunium eccleſiæ, & ſeruant ieiunium iſtius vel alterius ſancti ex deuotione. Alij dicunt, Eleemoſyna eſt melior quàm ieiunium, quia dare eleemoſynam eſt voluntarium, & ieiunare ieiunia eccleſiæ eſt præceptum, & ſic negligunt ieiunia eccleſiæ, & omittunt nō habentes cauſſam rationabilē, & ſine pręlati auctoritate, quare damnantur, etiam ſi darent tantā eleemoſynam, vt redimerent omnes captiuos. Item multi religioſi non ſeruant ieiunia ſui ordinis, & ſemel in hebdomada ieiunant in pane, & aqua, vel in vigilia ſanctorum, qui non habent vigiliam ieiunant, & qui habent vigiliam non ieiunant, qui recipiunt deuotionem, & omittunt Dei ordinationem. Sed hoc non ſufficit. Propter hoc dixit Chriſtus Iudæis, Væ vobis Scribæ & Phariſæi, hypocritæ, qui decimatis menthā, & anetum, & cyminum, & relinquitis quæ grauiora ſunt legis, iudicium, & miſericordiam, & fidē. Hæc oportuit facere, & illa non omittere. Matt. 23. Iam multi clerici ſunt, qui non dicunt officium, vel ſi dicunt, dicunt feſtinanter, ex alia parte dicunt pſalmos, vel orationem ſancti Auguſtini, ſed malè faciunt in hoc ꝙ negligunt ea ad quæ tenentur, quia maius meritū eſt ſeruare mandata Dei, & ordinationem eius, quàm illud quod eſt voluntariū. Dicatur hiſtoria ad propoſitū, quæ habetur. 1. Reg. 15. vbi legitur ꝙ Samuel

Opus bonū ex voto factum aut ex aniæ obligatione eſt magis meritorium, quā meę ſponte factum.

qui

qui erat prælatus vt papa ex parte dei, præcepit Sauli, vt iret contra Amalechitas, & interficeret omnes homines, & mulieres & iumenta. Saul autem seruauit de iumentis oues pro sacrificijs. Ad quē Samuël, Melior est obedientia quàm victima. Ideo fuit depositus de regno, & habuit malum finem, quia ipsemet interfecit se. Volũtariè enim fecit & elegit sacrificium, cùm haberet mandatum ad oppositum. Ideo si vultis facere sacrificium de corpore vestro per pœnitentiam, non omittatis obedientiam. Caueat vxor, si non placet viro, portare cilicium, vel alia, quia vir est dominus corporis vxoris. Idẽ de viro dicendum est, sed detur vxori aliqua pœnitentia secretè. Caueat tamen à pœnitentia præiudiciali. Idem de seruis vel captiuis dicendum est, ne defraudent dominum in seruitio. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Mat. 22. Primò ponitur Cæsar quàm Deus, quia ita vult Deus deuotionẽ, ne faciat iniuriam alicui contra dei ordinationẽ. Patet ergo quod mãdata sunt in operationem meritorum. Et secundum istam conditionem mandata decem, siue in numero denario, quia sicut decem digitis operamur, ita decem præceptis meremur. Quinque sunt principalia, quasi digiti manus dextræ, alia quinque quasi digiti sinistræ manus. Serua mandata mea, & viues, & legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, & scribe illã in tabula cordis tui. Pro. 7. Quarta conditio mandatorum est, quod sunt incrementa præmiorum. Quærit sanctus Tho. in secunda secundæ, in quo stat perfectio spiritualis apostolica, & sanctitas vitæ in obseruantia mãdatorum an consiliorum? Multi erant dicentes quòd in consilijs, sed non est verum, immo stat in obseruantia mandatorũ charitatis dei & proximi. Consilia autem dicit sanctus Thomas solùm sunt instrumenta & dispositiones perueniendi ad perfectionem spiritualem. Verbi gratia. Consilium de paupertate. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quę habes, & da pauperibus. Mat. 19. Dicit sanctus Thomas quod illud consilium est instrumentum necessarium vt refrigetur amor diuitiarũ, & perueniatur ad perfectionem charitatis. Cõsilium est etiam de castitate. Vnde dicitur, Sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnũ cælorũ. Mat. 19. Item gladio discretionis debemus abscindere omnes occasiones peccati, recedẽdo à mala societate, quæ est occasio mali. Nam non bibere vinũ forte, non comedere carnes, nõ ducere vxorẽ, sunt instrumẽta ad hoc vtilia, vt subiectis carnalibus delectationibus, cor hominis in solo creatore delectetur. Itẽ fugere dignitates, prælationes, cõsilium est. Mat. 20. Quicũq; voluerit inter vos maior fieri, fiat vt minister. Perfectio ergo christiana plus stat in obseruãtia mãdatorũ dei, q̃ cõsiliorũ. Aut. Finis præcepti est charitas. 1. Tim. 1. Alia aucto. est ipsius Dauid in Psal. 118. Omnis cõsummationis vidi finẽ, id est perfectionis, latũ

mandatum tuum nimis. Secundum istam cõditionem mãdata sunt duo solũ, sicut in duabus tibijs ambulamᵘ, ita in sanctitate vitę duobus mandatis ambulamus, quæ sunt, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, hoc est maximum & primũ mandatũ. Secundũ autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mãdatis vniuersa lex pendet & prophetæ. Mat. 22. Ergo si fiat quęstio, Quot sunt mãdata? Respondeo. Si loquimur de mandatis inquantũ sunt incremẽtum pręmiorum, dico q̃ sunt duo. Quinta conditio mandatorũ est, q̃ sunt regula & norma vitę, qui vult regere vitã suã secũdũ intellectum naturalem solũ, vel secundũ sensualitatem, vel secundum consuetudinem malã aliorũ, vel patriæ, vt de foris vel ferijs in diebus festiuis, deficiet & peccabit. Et si dicatur rex priuilegiat &c. Solutio, Rex nõ potest dispensare contra dei mãdata. Ideo dicit Christus, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Mat. 20. Nõ dicit, serua inclinationes, vel serua cõsuetudines. Et iuxta istam cõditionem nõ est nisi vnicum præceptũ, sicut nec in toto corpore nõ est nisi vnũ caput, à quo procedit tota gubernatio hominis, quia ibi sunt oẽs sensus, & iudicium rationis, & imaginatio, & sic tota regula moralis vitæ reducitur ad vnicum præceptum, quod est, Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc est enim lex & prophetæ. Mat. 7. Si habes seruitores & inimicos, nõ vis q̃ seruitores vadãt ad loquendũ, vel habeant consilia cũ eis, vel q̃ recurrãt ad eos in suis necessitatibᵘ te despecto, ideo nõ vadas ad vitia &c. Item nõ velles q̃ seruitores tui loquerentur malum de te, ideo non sumas nomẽ dei tui in vanum. Item velles quod seruitores tui, quibus das prouisionem, seruiant tibi, ideo tu in dominica seruias domino tuo. Item si vis vt filij tui honorent te, tu honora parentes, & sic de alijs. Patet quod istud pręceptũ est caput aliorum. De isto dicit thema. Sicut mandata dedit mihi pater, sic facio.

Dominica XIX. post Trinitatem. Sermo I.

Scendens Iesus in naviculam, transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Verbũ istud habetur originaliter Matt. 9. & recitatiuè in euangelio hodierno. Item sermo in præsenti erit huius dominicæ, & habebimus mediante dei gratia multas bonas doctrinas speculatiuas ad illuminationem intellectus, & morales ad nostræ instructionem vitæ. Salutetur virgo Maria. In sancto euangelio hodierno declarantur tria magna de domino & saluatore nostro.

Primò præsentia gratiosa,
Secundò clementia copiosa,
Tertiò potentia virtuosa.

In his tribus stat totum euangeliũ hodiernum. Et de primo, scilicet

de præsentia gratiosa, quia gratiosè se ostendit in quadã ciuitate, de hoc dicit the. Ascẽdẽs Iesus in Naz. in qua, s. desiderabatur. Ex quo Christus incœpit prędicare, noluit quiescere in vna ciuitate, seu in vna villa, sicut sol nõ quiescit ex quo oritur, q a si quiesceret in vna parte, nõ illuminaretur in alia, nec calefaceret, nec fructificaret. Ita de Christo, qui venit ad illuminãdũ in fide catholica, ad calefaciẽdũ in deuotione, & fructificandũ in operibus pœnitẽtiæ. Ideo laborabat nõ solùm per terram, sed etiam per mare. Ideo dicit, Ascendens Iesus, &c. Nota ciuitatem suam, s. conuersationis, quia licèt esset dominus omnium, noluit tamen habere ciuitatem propriam, sed quia illa ciuitas Capharnaum erat maior & principalis in prouincia Galileæ, in qua Christus incœpit prædicare, vt dicitur Mat. 4. Et quia in illa conuersabatur, reputabatur ciuis illius ciuitatis, quẽadmodũ dicitur de aliquo oriundo vel habitãte in aliqua ciuitate, Ecce ciuitas vestra, licèt parũ ibi habeat, quia imperatoris est vel regis. Ita de Christo, & hoc tangit homilia hodierna di. Creator rerũ orbis terrę dominus, postquam se propter nos angustarat in carne, cœpit habere humanam patriam, cœpit Iudaicæ ciuitatis esse ciuis. Et de hoc ad literam loquitur the. Ascẽdens Iesus in nauiculam trãsfretauit, & venit in ciuitatem suam. Modò intremus secreta. In verbo thematis tanguntur nouem secreta magna.

Primum incarnationis,
Secundum conuersationis,
Tertium paßionis,
Quartum resurrectionis,
Quintum ascensionis,
Sextum gubernationis,
Septimum iustificationis,
Octauum iudicialis examinationis,
Nonum in cælum regreßionis.

Dico primò ꝙ ostenditur secretũ sacræ incarnationis, cũ dicitur, Ascẽdẽs &c. Secũdũ istã expositionẽ nauis est natura humana. Ratio, quia ad formã nauis habuit prorã strictam in principio generis humani, nã solùm habuit duas tabulas. s. Adam & Eua, in natura gratiæ dei firmantis. In medio. s. in Christi aduentu fuit lata, quia tunc creditur fuisse maior multitudo gentiũ, & ex tunc, quasi in fine, angustatur, quia mũdus depopulatur ꝓpter guerras & fames &c. De ista naui dicitur Prou. vl. Facta est quasi nauis institoris. In istã nauem ascendit Christus, quãdo in vtero virginis assumpsit naturam humanam, s. corpus & animã. No. dicit ascendit, & nõ dicit intrauit. nos omnes intramus in istã nauem per portam sentinę cũ peccato, sed Christus nõ sic, sed ascendit &c. Et trãsfretauit, & venit in ciuitatẽ suam. s. in mundũ, licèt non cognouerũt eũ. In ꝓpria venit, & sui

sui eum nõ receperunt. Io. 1. Secundũ secretũ est de sua virtuosa cõuersatione, secundũ hoc tunc nauis est pœnitentia. Ratio vt suprà, quia pœnitẽtia à principio est stricta, quãdo homo incipit pœnitere, valde pœnale est, sicut est ieiuniũ, cilicium, vigiliç &c. Sed paulatim dilatatur, quia nõ tãtũ grauãt pœnitẽtię, quãdo hõ est assuetus, sed in senectute stringitur ꝓpter tædiũ, licèt nõ tãtũ quãtũ à principio. De hac Christus. Mat. 7. Intrate ꝑ angustã portã. De ista potest etiã dici illud. Prou. vl. Facta est quasi nauis institoris, de longè portãs panẽ suũ. i. merces animarũ, Ista nauis est de tribus coopertturis.

Prima est tristitia contritionis,

Secunda confessionis,

Tertia satisfactionis.

Ideo Christus, Pœnitentiam agite, id est intrate in nauim pœnitentię, appropinquauit enim regnum cęlorum. Matt. 4. In istam nauim ascẽdit Iesus statim. s. in natiuitate, quia nõ in palatio, seu in domo, nec in camera, sed in diuersorio voluit nasci, & in hyeme, & nõ legitur quod ibi esset ignis, &c. Sed virgo Maria posuit eũ in præsepio. Dicunt aliqui doctores, ꝙ hoc ideo fecit, vt in capite calefieret ab anhelitu bouis, & in pedibus ab asino. Itẽ fuit receptio circuncisionis. Itẽ fuga exilij in Aegyptũ. Itẽ iuit per terrã, & per mõtes, dormiuit super terrã. Ascendens Iesus in nauiculam. i. in altiori gradu pœnitentiæ, quã vnquã fuerit. 33. annis nauigauit, & venit in ciuitatem suã. s. Hierusalẽ, ad portã passionis. Rationẽ assignat Luc. euãg. di. Non capit sup. script. prophetã. i. Christũ perire extra ciuitatẽ Hierusalẽ. Luc. 13. Tertiũ secretũ est de sua benedicta passione, secundum hoc nauis est crux. Ratio, quia si crux filo liniaretur, faceret figurã nauis, cũ ista oportet nos nauigare ad cęlũ. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suam, & sequatur me. Mat. 16. In istam nauim ascẽdit Iesus in mõte Caluariæ, quãdo fuit sibi dictũ, Iesu exue te, & denudatus remansit totus excoriatus, & fuit sibi dictũ. Proijcias te super lignũ durũ, & strictũ, tunc Christus incœpit nauigare mare mortis, & venit in ciuitatẽ suã inferni. Dñs vniuersorum tu es. Hester. 13. Quartũ secretũ est de sua resurrectione gloriosa. Secundũ hoc nauis fuit corpus mortuũ, ꝙ erat in monumento, & in die resurrectionis anima benedicta ascendit nauim corporis, & transfretauit, & venit in ciuitatẽ suam. s. in gloriam immortalitatis. Ideo hæc oportuit pati Christũ, & ita intrare in gloriam suam. Lu. vl. Quintũ secretum est de sua mirabili ascensione. Secundum hoc nauis fuit societas animarum sanctarũ, & ascendit primũ, & animæ sequebãtur, & venit in ciuitatẽ suã. s. paradisi, de qua persona sua dicitur, In ciuitate sanctificata similiter requieui. Eccl. 24. Sextũ secretum est de sua mundiali gubernatione. Secũdũ hoc hostia est nauicula, in quã ascẽdit Christus statim dictis verbis consecrationis,

ſtationis, & venit in ciuitatem ſuam, ſcilicet eccleſiam Chriſtianam. De qua Dauid, Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei. Quia rex quotidie venit, ſecundum quod ipſe promiſit, Ecce ego vobiſcum ſum &c. quandiu durabit iſtud ſacramētum, & mundus durabit, & in illa die in qua deficiet mundus, finietur. Septimum ſecretum eſt de humanali iuſtificatione, & ſecundum hoc nauis eſt conſcientia humana, quę ad figurā nauis facta eſt, quia in principio, ſ. pueritię, homines ſtrictam habent conſcientiam, ſed poſt modicum dilatatur in virilitate, in ſenectute autē redit ad puerilem ſtatum, & in iſtam aſcendit Chriſtus, quando homo couertitur, quando enim homo ſtat in peccatis, tunc in iſta naui nauigat diabolus cum vēto Aquilonario, vt ducat ad portum inferni, ſed quādo peccator recognoſcit ſe, & malam vitam quam tenet, di. O miſer, ego ſum religioſus &c. tūc Chriſtus aſcendit in nauim conſcientię, & venit in ciuitatem ſuam, portans perſonam ad portum & ciuitatem bonæ vitæ. De qua Ecc. 9. Ciuitas parua, & pauci in ea viri, quia pauci ſunt modò qui tenēt bonam vitam. Si in vno monaſterio vnus eſt, multum eſt. Idē in vno collegio clericorum, Idem in vna villa, ſi ſit vnus vel vna, multum eſt. Octauum ſecretū eſt de iudiciali examinatione ſ. in iudicio, ſecundum hoc nauicula erit nubes. Tunc videbunt filiū hominis venientem in nube. Luc. 21. Transfretabit de cælo, & veniet in ciuitatem ſuam, ſ. vniuerſitatem omnium gentium per examinationem dicēs, Ecce quid feci ego pro vobis, oſtendens vulnera vt ſtellas fulgētes, & vnus angelus portabit crucē, alius clauos, alius coronā, alius lanceam, alius ſpongiam, di. Quid feciſtis vos pro me? Ibi erit dolor illis, qui nihil poterunt oſtendere. Nonū ſecretum eſt de regreſſu eius ad cælum. Poſtquam cōtra malos dederit ſententiam di. Diſcedite à me maledicti &c. Mat. 25. tunc ſubitò terra aperietur, & abſorbebit eos, & claudētur in inferno, & in igne, & in fumo &c. etiā ſi alię pœnæ non eſſet ibi, maxima & inæſtimabilis eſſet miſeria, & poſt hoc aſcendet Chriſtus in nauiculam eccleſiæ triumphantis in quā aſcendet ęternaliter regnando, & veniet in ciuitatē ſuam, ſcilicet paradiſi. Nomen ciuitatis ex illa die dominus ibidem. Amen. Ezech. 6. Ecce quare dicit, Aſcendit in nauiculā, & venit in ciuitatem ſuam. Quare tota fides Chriſtiana conſiſtit hic. Dixi ſecundò quod oſtenditur de Chriſto clementia copioſa, cùm dicitur, Et ecce offerebant ei paralyticū, vſque, peccata tua. Mar. 2. dicitur quod portabatur à quatuor. Ex deuotione portabant eum ad Chriſtum, qui tot mirabilia faciebat. Quorum fidem vt vidit Chriſtus, dicit paralytico, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. In hoc innuit Chriſtus, quòd ille ex peccatis infirmabatur. Ideo dixit, Confide, ſcilicet de ſanitate obtinenda. Remittuntur tibi peccata tua, quæ ſcilicet ſunt radij infirmitatis tuæ. Ac ſi diceret medicus infirmo, poſtquam eſſet bene

pur-

purgatus, Cōfidite, quia vos estis sanatus, quia mala materia iā expulsa est. Dicatur hic quomodo omnes infirmitates veniunt ex peccatis, quia si nō fuisset peccatum Adæ vel Euæ, nunquam fuissemus infirmi, nec senes, & in morte cœlum ascendissemus. Sed ex peccatis porta fuit aperta ad infirmitates, & miserias &c. Ideo quādo homo patitur, statim debet accusare seipsum ex aliquo peccato di. Venit ex peccato mihi ista infirmitas, quia deus nō delectatur in tribulatione creaturæ. Ideo statim debet recipere purgationem, s. confiteri, quia ex quo radix infirmitatis eijcitur, hō curatur, aliàs sanitas non obtineretur. Ideo medici habent præceptū sub pœna peccati mortalis, vt ante omnia faciāt cōfiteri infirmū, priusquā recipiant eū in curā. extra de pœ. & re. cū infirmitas. Et esset bonum, quod antequam ad eū accederēt, facerēt eū confiteri, ne pòst diceret infirmus, Ego sum mortuus, & anima curata. Leuius curatur corp⁹. Sed medeci aliqui, proh dolor, non seruāt modò istam practicā, ideo &c. Sed Christus vt bonus medicus prouidit primò animę, remittēdo peccata, & pòst curauit corpus. Ideo Greg. Nulla nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Sed est hic quæstio. Si infirmitas venit ex peccato, quid dicemus de pueris, qui nūquā peccauerūt, & tamē infirmātur? Respōdeo quod est multoties ex peccatis parentū, quia quādo puer patitur, ipsi puniūtur ex dolore. Item pueri etiā concipiuntur in peccato originali, ad quod sequūtur istę pœnalitates. Sed est remediū. Nā sicut faciūt isti dñi, quando puer patitur febres, nutrix facit dietā, q̄a creatura, hoc est puer, nō posset. Ita debetis vos parētes facere dietā pœnitētię, cōfitēdo &c. Et si sanitas sit vtilis puero, de⁹ dabit. Moraliter hic super hoc q̄ dici. Mar. 2. q̄ à quatuor portabatur ille paralyticus, & amore illorū Christus curauit ipsum. Ideo di. Vidēs Iesus fidē illorū &c. Paralyticus est peccator, in peccato mortali existēs. Ratio, quia sicut paralyticus nō potest se iuuare, nec aliquid facere, sic nec peccator potest facere opera meritoria. Licèt potest ieiunare, eleemosynā dare, vel aliàs &c. tamē nō sunt sibi meritoria. Aut. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est. Veniet nox, s. culpę, quādo nemo potest operari, s. meritoriè. Io. 9. Diceret aliquis. Ergo secundum hoc quādo ego sentio me in peccato mortali, melius erit vt dimittā ieiuniū, vel alia opera &c. ex quo nō sunt meritoria. Dico q̄ nullo mō sunt dimittēda, imò addēda sunt etiā alia de pœ. dist. 5. falsas. Ratio, Licèt nō sunt meritoria glorię, tamē p̄ficiūt ad multa alia, s. ad omnia pericula vitāda, ad habendū pacē, sanitatē, diuitias, bonā famā, amicitiā dominorū, & quod magis est, trahunt hominem de peccato. Ideo nō sunt dimittenda. Sed dicere debet intra se peccator, O miser, ego peccaui occasione mundi, vel ex inclinatione carnis, seu tentatione diaboli, tamen nō dimittā bona opera, quia ex istis vos domine extrahetis me de peccato &c.

Præceptū medicos obligans prius animæ ægri consulere saluti quàm corporis.

Locus probans opera extra gratiam facta, esse mortua.

Quo pacto opera mortua sunt vtilia.

Sed

Sed gloriæ non sunt meritoria. Verbi gratia. Quando anima venit ad portā paradisi,& Christus dicit, Videamus quantū tibi debetur, & de operibus omnibus factis in gratia dat remunerationem. Sed de illis factis in peccato,dicet, Illa nō recipio in computo. Nam tibi satisfeci pro illis in vita. Verbi gratia. De beata Magdalena, vel de beatis Paulo & Matheo,qui aliquādo fuerūt in peccatis,& faciebāt multa bona opera de genere. Et quādo anima Magdalenæ vel Pauli venit ad cōputum cum Christo,dicit Christus, Tibi do gloriā tantā, quia tali die fecisti hoc & hoc,& etiam anima contētatur,& regratiatur deo. Sed si vellet petere salariū de factis, vel operibus factis in peccato mortali,diceret Christus, Non,quia in ira mea fecisti. Ideo dixit Iesus,Ego sum vitis vera,& vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. sup. meritoriè. Ioan. 15. Paralyticus est ergo ille qui stat in peccato mortali. Modò videamus quomodo curabitur. Nam si debet curari, oportet quod portetur à quatuor. Religiosus,vel clericus, vel laicus, si debet curari à Christo,oportet quod à quatuor portetur. Quatuor portātes religiosum paralyticum sunt, Obedientia generalis, paupertas apostolicalis, castitas angelicalis, diligentia cerimonialis. Quatuor portantes paralyticum clericū sunt, Casta cōuersatio,deuota laudatio,sancta celebratio,bona ædificatio. Quatuor portantes laicum, Oratio quotidiana, missa dominicalis, confessio quadragesimalis,cōmunio paschalis. Et tali dicetur à Christo, Cōfide fili, remittuntur tibi &c. Dixi tertiò quod ostenditur de Christo potētia virtuosa. Postquam Christus dixit Paralytico,Confide &c. Pharisæi & doctores inimici Christi, qui erant ibi, nō audentes loqui adinuicem ore,in corde dixerūt. Hic blasphemat. Christus autē ostendit se esse verum Deū & hominem. Verum deum in hoc, quia cognouit corda eorum,quod est proprium deo, nos verò possumus cognoscere faciem,sed nō cor. 1. Reg. 16. Homo videt ea quæ apparent,dominus autem intuetur cor. Aucto. Paruum est cor hominis, & inscrutabile,quis cognoscet illud? Ego dominus scrutans corda. Hierem. 17. Cùm ergo vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit: Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata tua,an dicere,surge & ambula,&c. Ecce quomodo ostendit se esse verum deū. Istud signum est Esaiæ de Messia dicētis,Deus ipse veniet,& saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum,& aures surdorum patebūt. Tūc saliet sicut ceruus claudus. Esa. 35. Ecce potentia virtuosa. Moraliter hîc super hoc,quod dixerunt Iudęi contra deum,blasphemat. Nota quòd duplex est blasphemia,scilicet affirmatiua & negatiua. Affirmatiua est, quando attribuitur deo quod sibi non conuenit. Negatiua,negādo de deo quod sibi conuenit. Verbi gratia. Vt intelligatis, & melius caueatis si ta-

Solus deus corda intuetur.

Duplex blasphemia, altera affirmatiua, altera negatiua.

les blasphemiæ sint inter vos quando iuratis de deo caput, cor, & c. cum ense, s. lingua ad modum ensis facta, tunc est blasphemia affirmatiua, quia attribuitur deo quod sibi non conuenit. s. diuidi membratim, & vulnerari. Item tales plures cõmittuntur blasphemię per ludum taxillorum. Negatiua blasphemia est, cũ dicitur, Ego deũ renego si facio, quia tollis deo fidelitatem quã sibi debes pro vana curiositate. Nõ oportebit talibus vim facere tẽpore antichristi, quia iã sunt assueti ad negandũ. Item in ludo dicitur, Non potest deus hoc, quod ante veniat cinq quàm deux as. Vultis scire quod peccatum est? Legitur. 3. Reg. 19. Et Esa. 38. Dicatur historia de Sennacherib rege de blasphemia negatiua, quã dixit, Non potest deus vester hoc facere quod liberet vos de manibus meis? & ex hoc mortui fuerunt 175. millia. Ex ista pœna patet grauitas peccati. Ideo nõ mirũ, si habetis malum tẽpus &c. imò miror quomodo inuenitis aquam &c. Ideo amore dei corrigatur, & fiat ordinatio contra iuramenta, & ludos. Vnde scriptura dicit, Domine maledicti erunt qui contẽpserint te, & condemnati erunt omnes qui blasphemauerint te. Tob. 13.

Dominica X I X. post Trinitatem. *Sermo I I.*

Onfide fili, remittuntur tibi peccata. Mat. 9. Iuxta hoc thema volo nunc declarare omnes rationes quas habemus confitendi de deo in omnibus necessitatibus nostris, & habendi gratiam dei in hoc mundo, & gloriæ in futuro. Credo quòd erit bona materia & vtilis. Salutetur virgo Maria. Tota scriptura sanctę Clarę, & manifestè dicit & ostẽdit quod nos debemus ponere totã nostrã spem & fiduciã in solo deo, & nõ in creaturis. Ratio, quia omnia bona quę sunt in hoc mundo, & fiunt, sunt à solo deo, tanquam à caussa effectiua & principali. Creaturæ autẽ non sunt nisi instrumenta, quibus mediãtibus deus operatur. Licèt sine illis posset illa facere, sed vtitur creaturis tanquam instrumẽtis, vt sartor vtitur acu, filo, vrna, & alijs. Et quãuis homines non possent sine creaturis operari. Aucto. Diuisiones operationum sunt, idem verò deus, qui operatur omnia in omnibus &c. 1. Cor. 12. Et concordat auctoritas veteris testamenti di. Domine dabis pacem nobis. Omnia enim opera nostra operatus es in nobis. Esa. 26. Oratio opus nostrum est, sed deus mouet linguam. Idẽ de cõtemplatione, ieiunio, vel peregrinatione. Magister est bonus, qui malo instrumento facit bonum opus. Hoc fundamento facto, si tu speras aliquid à creaturis, vel sanitatem à medico, nec speras in medico, nec confidas, sed in deo, qui mediante medico vult te curare. Item noli confidere in agris, vineis, nec in bonitate tẽporis, pluuia, vel sole &c. tota fiducia debet esse in deo, & non in instrumẽtis, quia stultitia esset. Ecce quare tota confidentia debet esse in deo, & non in creaturis, quæ sunt sicut instrumentũ. Patet doctrina. Auct.

David loquens de personis, de quibus confidunt gentes, dicit, Nolite cõfidere in principibus, neque in filijs hominum, in quibus non est salus. Psal. 65. Hoc dicit contra illos, qui volunt habere officia, dignitates, honores &c. & confidunt de amicitia dominorũ & principum, Nolite cõfidere in principibus &c. quia hodie vel cras possunt deficere &c. Ideo sequitur, Exibit spiritus eius, s. principis, & reuertetur in terrã suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorũ. s. qui in principibus confidebant. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, spes eius &c. Qui autem oppositum facit, malediciturin scriptura sancta. Hæc dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à domino recedit cor eius. Hiere. 17. Sed ille qui totam spem ponit in creatore, benedicetur. ibidem, Benedictus vir qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius &c. Ideo dicit the. Confide fili &c. Modò in vna parua summa ego epilogaui omnes rationes, quæ eleuant & excitant cor creaturæ ad confidendum in creatore, & sunt septem,

Prima est fidelis integritas,
Secunda cordialis puritas,
Tertia lachrymabilis vbertas,
Quarta timoralis scrupulositas,
Quinta misericordialis largitas,
Sexta doctrinalis sedulitas,
Septima virtualis firmitas,

Primò dico quod prima ratio quæ mouet cor ad confitendũ de deo est fides integra, quando, s. homo tenet fidem catholicam integrè in corde, non dubitando in aliquo articulo, talis eleuat cor ad confidẽdum, quòd obtinebit à deo quod petit. Ratio, quia vasalli & subditi fideles valdè confidunt de potentissimo domino suo diligente populum, secus de infidelibus. Cùm autem Christus sit potentissimus, omnia potens, & sic virtuosus, nulli dubium esse debet, quin diligat populum suum, quia probatio dilectionis est exhibitio operis, secũdum Grego. Solùm ergo restat quod nos simus fideles sibi, & obtinebimus illa quæ petimus ab eo. Hæc fidelitas consistit in duodecim articulis fidei. Sicut enim rex vel dominus facit capitula cum vasallis, ita Christus facit nobiscum duodecim capitula in Credo contẽta. Dicatur semel cum protestatione. Si ista capitula seruamus, fideliter confidere debemus & possumus de eo. Aucto. In Christo Iesu domino nostro habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidẽ eius. Ephe. 3. No. fiduciam habemus, quando fidem integrã in corde tenemus, & cõfidentiã, quando fidẽ ore cõfitemur in quolibet die mane & sero. Secundò eleuat & excitat cor ad cõfidendũ de deo cordialis puritas, quãdo creatura nõ sentit in se peccatũ, de quo non fecerit pœnitentiam, & non fuerit confessus. Talis puritas dat

magnā confidentiam. Ratio, quia quilibet cōfidit de amico dilecto & potenti, in quē non cōmisit offensam, & in necessitatibus recurrit cōfidenter ad eū, secùs si reputet eum offensum, quia fortè diceret, vadatis. Ita est & de Christo, quādo sentim⁹ nos esse in peccato. Si autem de preteritis pœnitentiā fecimus, cōfidere possumus, quia amicus cordialis noster est, di. Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego precipio vobis. Io. 15. No. si feceritis quæ ego præcipio vobis. Volo vos auisare de quinque, quę præcepit, quę tāgunt honorē suū. Primò quòd nō sustineatis diuinos, nec sortilegos, quia hoc est de directo cōtra diuinam maiestatem. Vultis hoc cognoscere? capiatis simile. Si vnus Agarenus veniret huc, quia traheret vasallos regis ad regē Agarenorum, quid faceretis de illo? Si diuinus subtrahit hic gētes à Christi obedientiam, vt obediant diabolo. Ecce preceptū Dei, Anima quę declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cū eis, ponā faciē meam cōtra illam, & interficiā illam de medio populi sui, &c. Leui. 20. Secundò præcipit quod nomē suum honoretur, sicut de notabili persona homo loquitur cum honore. Tertiò non debetis iurare in vanum, nō falso modo pro quocunque lucro, quia parum lucratur, qui perdit animam suā. Ideo prouidere debetis ne nomē dei iuretur. Dominatores populi mei iniquè agūt, dicit dominus, & iugiter tota die nomē meū blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomē meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar, s. precipiendo, ecce adsum, s. puniendo in hoc mūdo per mortalitates, & fames, & in alio per æternam damnationē. Esa. 52. Tertiò pręcipit quòd faciamus sibi aliquod seruitium, quia vos nō daretis prouisionem alicui, nisi faceret vobis aliquod seruitium. Ideo vult Deus vt in dominica abstineatis vos ab omni opere seruili, & seruiatis deo, audiendo missam, &c. Quartò pręcipit vt honoretis ecclesiam, quia non solùm rex vult honorari, sed etiā regina Ecclesia est regina, ex qua generat filios legitimos. Honoratur ecclesia, quando non bibitis, nec comeditis, nec tripudiatis in ea. Sabbata mea custodite, & sanctuarium meū metuite. Ego dn̄s. Leuitic. 19. Vult insuper, vt prebeamus honorē suis seruitoribus, s. clericis, sicut dicit apostolus, Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeātur, maximè qui laborāt in verbo & doctrina. 1. Tim. 5. Primus honor est dare eis ꝙ tenemini dare. Secūdus eos defendere, maximè à morte, vt patrem tuum. Not. cōtra putanas & cōcubinas, quę occidūt clericos & populum. Ecce quare dicit. Vos amici mei estis. Charissimi, si cor nostrum nō reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo. 1. Io. 1. Tertia ratio est lachrymarum vbertas, quando persona tribulata in oratione, lachrymatur, illud dat sibi confidentiam. Ratio est, quia maior est cōfidentia paruulorum filiorū apud parentes ad obtinendū quod volūt, si

sunt

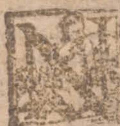
sunt lachrymosi, ita & de nobis. Omnes sum' paruuli: Bene paruus est puer ille, qui tota die maculat se antè & retrò. Tales sumus nos, quotidie sordidamur peccatis, & mater nostra ecclesia lauat nos. Ideo si cum lachrymis petimus confidenter, obtinebimus. Nota hic miraculum quod recitatur Dan. 13. de illa nobili domina, pulchra corpore, sed pulchrior animæ. No. historiam, quæ flens suspexit ad cælum. Erat enim cor eius fiduciam habens in Domino. Dan. 13. Et fuit mirabiliter liberata. Quartum est timoralis scrupulositas, quando in omnibus qui timet Deum cauet ne peccet cōtra eum. Quando ponunt se ad dormiendum, orāt ne peccēt. Itē quādo surgunt. Item quando ponunt se ad comedendum &c. Tales possunt cōfidere de Deo. Ratio, filij cauētes patris offensam, de ipso meritò confidunt. Auct. In timore Domini fiducia fortitudinis, & filijs eius erit spes. Timor Domini fons vitæ, vt declinet à ruina mortis. Prou. 14. Quatuor tangit. Primū in timore Domini fiducia fortitudinis, s. bonorū tēporalium, quia Deus cōseruabit sibi omnia bona tēporalia. Secundum, & filijs eius erit spes, quia Deus amore patris dat eis abundantiā & prosperitatē. Tertium timor Domini fons vitæ, s. gratiæ, quia timor custodit vitam siue gratiā. Quartum vt declinet à ruina mortis, s. æternæ per vitam gloriæ. Quintum est misericordialis largitas. Qui enim largas & magnas facit pro Deo eleemosynas, confidere potest ꝙ sibi nō deficient bona sua temporalia, & consequenter bona cælestia. Nota, magnā confidentiā dant aui eius alæ, si vult eā capere aliquis, confidit ꝙ fugiet. Quasi duæ alæ sunt misericordia spiritualis, & misericordia corporalis. Ala dextera est misericordia spiritualis, habēs septē pennas. Prima, ignorantē instruere, s. Pater noster, Aue Maria, Credo & sic de alijs. Secūda, errantē corrigere. Tertia, tristē cōsolari. Quarta, tędiosum supportare. Quinta, iniurias remittere. Sexta, ꝑ omnibus orare. Septima, dubitāti cōsulere. Ala sinistra est opus misericordię corporalis. Misericordia corporalis habet etiā septem pennas. Prima est esurientē cibare. Secunda, sitientē potare. Tertia est nudum vestire. Quarta, peregrinū hospitare. Quinta, infirmum visitare. Sexta, captiuos redimere. Septima, mortuum sepelire. Cum his duabus alis anima volat ad paradisum, cùm exit à corpore, & veniunt mille milia dæmonum ad capiendum eam, & ipsa cōfidens de illis, nō timet eos. Ideo dicit scriptura, Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna, omnibus faciētibus eam. Tob. 4. Sexta ratio est doctrinalis sedulitas, id est diligentia. Diligens prædicator bonas doctrinas prędicās confidere potest de Deo. Ratio, miles qui Domino suo non solùm castrum commissum custodit, sed etiam cum hoc multa castra inimicorum eidem bellādo acquirit, meritò gerit confidentiam de ipso, vel etiam apud ipsum. Sic etiā cuilibet vestrum Deus commisit castrum, id est propriam per-

Opera misericordiæ spiritualia.

Corporalia.

ſonā ad cuſtodiendū, & quilibet debet preeligere mortem antequā
cōſentiat diabolo per peccatum mortale, qui autem cuſtodit ſe, cōfi-
dere poteſt. Ille etiā qui nō ſolùm cuſtodit ſe per bonā vitā, ſed etiā
lucratur centum milia per ſanctam doctrinam prędicando, cōfidere
poteſt ꝙ erit magnus in curia regis Chriſti. Doctrina mea redunda-
bit in labijs tuis, vt ſit in domino fiducia tua. Pro. 22. Nota, dicit do-
ctrina mea, & nō dicit, Ouidij, vel Vergilij &c. Qui autem fecerit, &
docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Matt. 5. No. qui
fecerit, ſup. ſic &c. talis enim cuſtodit caſtrum ſuum ne intrent ini-
mici, & docuerit, ſic enim acquiruntur alia caſtra. Cùm enim prędi-
cator docet humilitatem verbo & exemplo, & ſuperbus humiliatur,
caſtrum diaboli eſt captum, & ſic de alijs. Septima eſt virtualis fir-
mitas, ſ. perſeuerantia. Ille enim qui incipit Deo ſeruire, de Deo non
debet tantùm cōfidere, quantum ille, qui diu perſeuerauerit, cū pro-
poſito etiam perſeuerandi. Nam ſeruus portans onus ſibi commiſſum
à mercatore, vſque ad domum domini ſui, confidenter petit ſalarium
ſuum, aliàs punietur. Sic etiam Deus imponit ciſtam & fardellum
pretioſiſſimorum iocalium illi qui tenet bonam vitam, ad portan-
dum vſq; ad portam paradiſi, quę eſt mors corporalis, pro quo pro-
mittit ſalarium gloriæ. Ideo non debet deſiſtere. Grego. Confide-
ratio pręmij minuit vim flagelli. Auctoritas. Filioli manete in eo, vt
cùm apparuerit habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in
aduentu eius. 1. Ioan. 2.

De eadem Dominica ſcilicet X I X. De mortuis. Sermo III.

On habebitis vitam in vobis. Ioan. 6. Iſtud verbum dixit
Chriſt⁹ Iudęis infidelibus. Salutetur virgo Maria. Sed
iuxta modum quem volo pertràctare, ſciendum quod
duæ ſunt conditiones morientium. Quidam moriun-
tur in gratia, & tales ſine dubio habent vitam in para-
diſo. Alij moriuntur in culpa, & in peccato mortali, & iſti nūquam
habebunt vitam æternam. Iſtis dirigo the. dicens: Non habebitis
&c. In bono ſtatu & gratia moriuntur, qui decedunt innocenter
vel pœnitenter. Innocenter, vt pueri nouiter baptizati, & tales inno-
centes ſtatim euolant, quia in baptiſmo virtute paſsionis receperūt
gratiam Dei. Et ſi antequam peccent moriuntur, habent gloriam.
Ratio, quia gratia Dei eſt principium certum habendi gloriam pa-
radiſi, ſicut quando mercator in feria emit merces pretioſas, primo
dat arrā, deinde totum pretium, ſed arra eſt ſignum pretij habendi:
Ita Chriſtus in feria huius mūdi facit, dando gratiam quę eſt ſemen
gloriæ. Nam in hoc mundo homo habet magnum forum, quia cum
lachryma veræ cōtritionis poteſt emere paradiſum quē in alio mū-
do nō haberet, dando tot lachrymas quot guttę aquę ſunt in mari.
Chriſtus autem venit de cęlo ad emendū animas. Gen. 14. Da mihi
ani-

nimas, cetera tolle tibi. Post iudiciū habebit corpora, sed modò habet animas, & in baptismo dat gratiā animæ in signū q dabit gloriā. Ideo quādo moritur puer, & anima p angelū ducitur corā Christo, datur sibi totū pretiū gloriæ. Auct. Dauid in Psal. 83. s. Quàm dilecta. Misericordiam & veritatem diligit Deus, gratiā & gloriā dabit Dominus. Reddēdo singula singulis, quia misericordiā diligit deus, redimendo animas, ideo gratiam dabit Dñs, & quia veritatem diligit deus, & promi sit gratificatis gloriam, ideo gloriam dabit Dñs. Secūdò, quidam in bono statu moriūtur, quia pœnitenter moriuntur, qui de peccatis quę fecerūt post baptismū pœnituerūt. O quot peccata, quot corruptiones, proh dolor fecimus post baptismū, qua ex caussa nō possumus ire innocēter vt pueri, oportet ergo nos deponere peccatū per pœnitentiā & cōteri de peccatis, & recipere bonū ppositū nō peccādi, & seruādi pœnitentiā datā à cōfessore, oportet etiam satisfacere & parcere inimicis & sic de alijs, & sic homo reconciliatur Deo. Tales, qui sic pœnitentiā egerunt cōdignā, quando morientur, habebūt vitam æternā. Ratio, quando super aliquo debito vel promissione homo habet instrumentum, & vltra hoc pignus de auro & argento, homo est securus de debito seu promissione. Modò dico, q quilibet faciens pœnitentiam de peccatis suis habet instrumentū firmū habendi gloriā æternam, & habet pignus de auro & argēto. Instrumentū recipit à notario, s. à propheta Ezec. Clausula instrumēti di. Si impius egerit pœnitentiā ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiā, vita viuet, & nō morietur. Ezec. 18. Pignus de auro puro est charitas, de argento est gratia dei, quę nō est sine charitate, nec ecōuersò. Sicut enim aurum est super omnia metalla, ita charitas super omnes virtutes est, excedens in dignitate. Vnde Apost. Maior autem horum est charitas. 1. Cor. 13. Ideo faciens pœnitentiā certus est & securus de gloria, quia habet instrumentū & bonū pignus. Imò pœnitētibus di. Apost. Nūc liberati à peccato, serui autē facti deo, habetis fructū vestrū in sanctificationē, finē verò vitā ęternā, stipēdiū peccati mors est, gratia dei. i. per gratiā vita æterna in Christo Iesu domino nostro Ro. 6. De his duabus cōditionibus moriētiū di. the. amoto ly nō, Habebitis vitā in vobis &c. Aliqui autem moriuntur sine gratia Dei, in peccato, in malo statu, & istis di. the. Nō habebitis vitā &c. In summa sunt tres cōditiones personarum, sic in malo statu morientium, s.

Infantes sine baptismo decedentes.
Christiani finaliter impœnitentes.
Pagani in Christum Iesum non credentes.

Istis tribus cōditionibus personarū dicetur. Nō habebitis vitā in vobis. Dico primò q infantes sine baptismo decedentes nō habebunt vitam æternam Ratio est peccatū Adæ. Diceretis vos, & quare cum

tales nūquã peccauerint, nec corde cogitãdo, nec ore loquendo, nec corpore operãdo, quare ergo nõ habebũt vitã æternã? Dico ꝙ propter peccatũ Adæ, ꝙ in paruulos est traductũ, qui descenderunt ab Adã per generationẽ carnalẽ. Auct. Per vnũ hominẽ peccatũ in hũc mundũ intrauit, & per peccatũ mors, nõ solũ corporaliter, sed etiam æternaliter. In quo omnes peccauerunt, Ro. 5. Propter hoc pueri sine baptismo decedẽtes non habebunt vitã æternã. Sed est hic fortè vnum argumentum, Quare ex peccato patris punietur filius? Non enim videtur iustũ, ꝙ si pater facit homicidiũ vel furtũ, ꝙ puniatur filius, qui nondũ erat natus, maximè cùm dicat scriptura, Filius non portabit iniquitatẽ patris, & pater non portabit iniquitatẽ filij &c. Eze. 18. Verbũ est Dei. Igitur videtur ꝙ tales pueri nõ priuẽtur vita æterna ꝓpter peccatũ Adę. Modò audite respõsionẽ, & erit ad magnã illuminationẽ vestrã. Ex dicta enim ratione Iudæi & alij infideles negãt peccatũ originale. Dico ad argumẽtum, ꝙ ex peccato patris filij nõ debent puniri pœna sensus, sed bene pœna damni. Verbi gratia. Si rex habẽs castrum altũ in Frãcia, & inexpugnabile, cõmittit ipsum vni militi & vxori suæ ad modũ Hispaniæ, vt ipsum fideliter custodiat castrũ ab inimicis, & ille miles statim habita possessione castri, loquitur cum inimicis regis, tradens eis castrũ, faciens se eorũ vassallũ. Rex quia est potẽs, recuperãs castrã, illum militem & vxorẽ puniet, sed quia pius nõ vult interficere militẽ & vxorẽ cùm posset, sed mittit in exilium. Qui pòst generat filios, qui filij, si vellẽt redire ad curiã regis, rex nõ vellet eos, di. Foras, quia nolo filios proditoris, ꝙ si dicerẽt filij, Domine nondũ eramus nati. Et rex. Verũ est, ideo nõ do vobis aliã pœnã, suspendẽdo, vel aliter, sed in curia mea nolo filios proditoris. Ista macula semper præcedit eos. O dicetis vos, Rex facit eis iniuriam. Nõ est verum. Idẽ Deus rex summè potens habebat castrũ altũ, forte, & inexpugnabile. Altum, quia altius aqua diluuij, de quibus dicit textus. Gen. 7. ꝙ ascenderũt. 15. cubitis super omnes mõtes mundi, illo, s. in paradisum terrestre non ascẽderunt. Altiùs igitur est nubibus, ideo non pluit ibi, & sunt ibi fontes. Dicit Beda ꝙ arbores tangunt cælũ Lunæ. O q̃ inexpugnabile castrum, altum, & forte est paradisus. Et cõmisit ipsum Adæ & Euæ ad modum Hispaniæ. Ecce charta commissionis. Posuit Deus hominem in locum voluptatis vt operaretur, & custodiret illum, Gene. 2. Nota, operaretur, nõ operando, sed delectãdo. Et fuit proditor, intantũ ꝙ illa eadẽ die tradidit castrũ inimicis, & fecit se seruũ eorum, quia qui facit peccatum, seruus est peccati. Io. 8. Nunquã fuit talis proditio. Sed Dominus rex omnipotens sciuit recuperare castrũ, & etiã Adã, &c. Et quia Deus est summè pius, noluit interficere Adã nec Euã, sed dedit sententiam ne aliquis filius suus intraret curiã suã. Ideo quãdo anima pueri nõ baptizati petit ingressum,

dicit

dicit Christus, Et nunquid tu es filius proditoris? Si dicat, Domine ego adhuc nō erā, nec cōsensi. & Christus, Ideo nō dabo tibi pœnā cum damnatis in inferno, sed priuaberis curia cælesti, & regis æterni visione in æternum cū socijs tuis &c. Non habēt ibi pœnā, nec dæmones, imò diligūt se, disputant, tamē sunt sine gratia, & nunquam habebunt gloriā æternū quia pater eorum, s. Adā pro se & filijs suis perdidit castrū. Et si quæratur, Nōne Adā est in cælo, siue in paradiso? Dico ꝙ sic, quia fecit nōgentes annos pœnitentiam, sed nō est simile de pueris, quia pueri nō faciūt pœnitentiā, nec lauantur per baptismū, ideo exilium perpetuū sustinēt. Ideo Apost. Eramus natura filij iræ, sicut & ceteri. Ephe. 2. Nota, filij iræ, quia rex iratus dicit, Nolo filios ꝓditoris. Aug. de fide ad Petrū vocat istā irā ignē. No. cū dicit, eramus, s. ante baptismū, modò autē nō, quia per baptismū facti sumus filij Dei, quia sicut vir de vxore sua generat filios, ita Christus de ecclesia sponsa sua in vtero fontis generat filios. Semen est verbū Dei. Lu. 8. Si filij, & hęredes. Rom. 8. Ideo Ioan. 1. dicitur. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Modò scitis quid est peccatum originale, s. illa macula proditoris, à qua filius lauari non potest nisi per baptismū. Ideo de prima conditione morientiū sine gratia sunt pueri sine baptismo decedētes. De istis dicit the. Non habebitis vitā in vobis. Hic auisentur illi qui de matrimonio sunt, vt sint diligētes ne filij moriātur sine baptismo, & ne sit culpa eorū, ꝙ sine baptismo decedūt pueri, caueat vir quādo scit vxorē grauidam, ne malè eā tractet, caueat ipsa vxor à tripudijs, à saltando, à fodiēdo, quia ex quo cōcepit, quadragesimo die fœtus habet animā, si sit masculus, vt ponit glo. Leu. 12. Itē caueāt ne partū impediant ad cooperiendū peccatū, quia in iudicio resurgēt iuuenes, petētes à Christo iustitiam cōtra patrē & matrē. Dico secundò ꝙ alij sunt decedentes sine gratia in peccato mortali, qui priùs fuerūt baptizati, s. Christiani finaliter impœnitentes, qui sciunt se malā vitā tenere, & in peccatis viuere, nō habētes ꝓpositū cauēdi, qui nō cōfitentur, nec satisfaciunt, & nolūt parcere inimicis, nec communicant, nec curāt de missa, nec sermone, sed viuūt sic bestialiter. Tales nūquā videbunt faciē Dei, nec ibunt cum pueris sine baptismo decedentibus, sed profundiùs in inferno, s. damnatorū. Istis dicitur, Non habebitis vitā in vobis. Nec mirū est, quia Deus est iustus, omnia opera sua fundās in iustitia. Modò qui scienter interfecit se, certum est ꝙ ille dānabitur, secùs si homo ignorāter interficeret se, comedendo escas venenatas. Sed si dicatur vobis, Non comedatis de illo cibo, quia est venenatus, & vos nō vultis abstinere, quia bene sapit vobis, mortē scienter infertis vobis, & tunc dānationem demeremini, interficitis vosmetipsos. Scitis quia omnis homicida nō habet vitam ęternam. 1. Ioan. 3. Modò tales sunt peccatores, qui ex sapore escarum interficiunt se

Quoto die anima puello infunditur.

ſcienter, ſingulariter in duabus eſcis, ſ. auaritiæ & luxuriæ homines ſe interficiunt ſpiritualiter, & etiam nonnunquàm corporaliter. In quibus inueniunt magnum ſaporem. Magnũ ſaporem ſentit latro, quãdo bona alterius vel pecunias ſibi poteſt applicare, ſed ibi eſt venenum peccati mortalis, velle habere, & poſsidere, ſ. quod nõ eſt ſuũ, ſed ex ſapore ſeipſum occidit, dãnando ſe. Idem de vſurarijs, qui mutuant vt recipiant plus &c. Dicatur de ſpeciebus vſuræ. O vſurarie, nõne vides ibi venenum peccati mortale? Verbi gra. Quando vſurarius mutuat &c. & quolibet anno recipit tantũ tritici propter mutuũ, peccatũ mortale cõmittit, ſed quia bene ſapit ſibi auaritia, ideo vſuram recipit, etiam ſciens vſuram nõ eſſe licitam, ſed magis damnationis cauſſam. Nõnulli tamẽ vſurarij vſurã putant eſſe licitam, qui in ſui erroris cõfirmationem dicunt & allegãt dicentes: Nónne redditus ſunt liciti? Quibus reſpõdeo, ꝙ redditus ſunt boni & liciti ſeruatis duabus cõditionibus, Prima eſt ꝙ ſit vera emptio. Secunda ꝙ pretiũ ſit iuſtũ. Sed quãdo eſt mutuũ, tunc recipere aliquid vltra ſortem principalem propter mutuum eſt iniquũ & vſurariũ, nec papa poſſet in hoc diſpenſare, quia vſura lege diuina prohibetur, ſecundũ illud verbũ Saluatoris, Mutuũ date, nihil inde ſperantes, & erit merces veſtra multa. Lu. 6. Et vſurarius niſi pœniteat, damnatur, ſimiliter & notarius conficiens inſtrumentum de vſura ſoluenda. O quot interficiunt ſe ex ſapore iſtius cibi &c. Nullus dicat, Vidua vel clericus poteſt tantũ recipere pro libra &c. quia papa etiam concedit, quia falſum eſt. Ideo Chriſtus dicebat. Mutuum date, nihil inde ſperantes. Luc. 6. Alius cibus valde ſapidus perſonis mũdanis eſt luxuria, vir & vxor actũ matrimonialem facere poſſunt ſine peccato, ſaltem mortali, etiam ſi vxor ſit grauida vel infirma. Sed quicunq; alius vel alia veneream procurat delectationem, vel etiam ſi ſimplicem cõmittat fornicationem, mortaliter peccat. Dicit luxurioſus. O q̃ bonũ eſſet cõſolationem habere cũ tali &c. O miſer, neſcis ꝙ ibi eſt venenũ, ſi viatori ſitibundo daretur optimum vinũ, & diceretur ſibi, venenatum eſt, nõ biberet. Nunquid poterit aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem? Iob 6. Tu ſcis ꝙ ille cibus mortalis eſt, demptis his qui in matrimonio ſunt, qui ſine peccato mortali commiſceri poſſunt. Peccatũ cùm conſummatũ fuerit, generat mortem. Iaco. 1. Peccatum enim mortale habet initium, medium, & finem. Initium eſt cogitatio, medium eſt delectatio, finis eſt conſenſus, & tunc eſt mortale. O quot interficiunt ſe &c. Homo enim per malitiam ſuam, ſ. per peccatum mortale occidit animam ſuam. Sapien. 16. ſicut qui ſciens comedit cibum venenatum. Et talibus poteſt dici thema. Non habebitis vitam in vobis. Ergo quaſi à facie colubri fuge peccata. Eccle. 21. Dico quod tertia conditio eorũ, qui malè moriuntur, & ſine gratia, eſt Paganorum, & Gentilium, in Ieſum Chriſtum non credendentium

Ius diuinũ vſurã vetans.

den-

dentium, vt sunt Iudæi, Agareni, & alij infideles, & omnes vadũt ad infernum, quia bona quę faciũt nihil eis prosunt, etiã si darẽt quolibet die mille florenos amore Dei, & ieiunarẽt, & dormirent super terrã, & portarent cilicium. Tales si moriantur, nõ credentes, damnantur. Aucto. Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est & inquirentibus se remunerator sit. Heb. 11. Nam sicut serui infidelis seruitia nõ placent regi, nec sunt ei accepta, licèt sit multum diligens, quia fundamẽtum est fidelitas. Sic etiam seruitia infidelium æternæ vitæ nõ sunt meritoria, ergo dicit, Sine fide est impossibile deo placere. Diceret aliquis, Frater quid dicitis? videtur enim oppositum esse verum. Possibile enim est quod sit Gẽtilis, vel Agarenus quidam, credẽs se bonam fidem habere, & si sciret nostram meliorem, eam reciperet, ergo talis nõ damnabitur. Idem de Tartaris distantibus, qui nesciũt Christũ, nec audiunt prædicare de Christo, quare ergo tales dãnantur? Dico quod dãnantur ex peccatis quæ faciũt. Nam si detur vnus Iudæus, vel Agarenus, tenẽs bonam vitã moraliter, ita quod nõ sit auarus, luxuriosus &c. talis in breui illuminaretur à Christo, & habebit fidẽ Christianam, & etiam si esset syluestris, Deus mitteret sibi Angelum, sed quia viuunt in peccatis, habentes oculos clausos per obstinatam malitiam, ideo ex eorum malitia damnantur. Dicas similitudinem de ebrio, qui in ebrietate interfecit patrem vel matrem, nesciens quid facit, nunquid talis est sine culpa? Responsio quòd non est sine culpa. Ergo si dicatur, imò quia ebrius erat. Solutio, quia inebriauit se totum, imputabitur sibi. Idẽ de infidelibus, qui inebriantur superbia, auaritia, luxuria &c. & interficiũt animas suas. Hoc eis imputatur. Idem de Iudęis &c. qui sua malitia claudunt sibi oculos. Idem de Mauris, qui non permittunt disputationes nec prædicationes, sed si tenerent bonam vitam, moraliter illuminarentur. Auctoritas. Si quis voluerit voluntatem, scilicet moraliter viuendo, facere eius qui misit me, cognoscet de doctrina, scilicet Christiana vtrum ex Deo sit. Ioannis septimo. Immo quod maius est, Christiani ex mala vita & in peccatis diu perseuerando perdunt fidem dicendo, non est alia vita. Et dicunt nonnulli, Quid scit homo vtrum sit alia vita? & similia verba. Et licèt propter timorem non audeant dicere ore, tamen in corde hæsitant, quia mala conscientia secum ducit minorem credentiam. Auctoritas. Bonam conscientiam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. primo Timothæi primo. Si ergo Christiani ex mala vita perdunt fidem, quomodo infidelis cum mala vita veniet ad fidem? Ideo ex eorum culpa damnantur. Quibus potest dici, Non habebitis vitam in vobis. Nota, quod sunt multi solo nomine Christiani, qui peiores sunt quàm infideles, sicut sunt iuratores, blasphematores &c. Ideo

Bene viuens naturalibus illuminatur certissimè à Deo supernaturali cognitione, nẽpè lumine fidei.

maiorẽ damnationẽ habebũt. Dicatur exẽplum de B. Machario, qui in heremo inuenit testam siue caput hominis mortui infidelis &c. Detur modus affirmãdi per aduerbia, & matres doceãt & corrigãt filios ne iurẽt. Istud cõsilium dedit Christus di. Audistis quia dictũ est antiquis, Nõ periurabis: ego autẽ dico vobis nõ iurare omnino, neque per cælum, neque per terram. Sit autem sermo vester est, est, non, non. Quod autem his abundantiùs est, à malo est. Matth. 5.

De eadem Dominica, scilicet XIX. Sermo IIII.

Enouamini spiritu mentis vestræ. ad Ephes. 4. Verbũ istud legitur in epistola currẽtis dominicæ. Salutetur virgo Maria. In his verbis Apost. innuit ꝙ peccatũ mortale facit senescere & antiquare animã, cùm dicit, Renouamini &c. Tacitè enim hoc præsupponit. Super hoc fundabo sermonẽ meum, & habebimus speculationes & moralitates. Pro quo sciendum quod senectus & antiquitas sunt cõditiones & proprietates creaturarũ corporaliũ & corruptibiliũ, & mortalium. Nõ enim conueniũt creaturis spiritualibus. Multa milia annorum sunt ꝙ Michaël fuit creat⁹, & est ita iuuenis hodie vt in prima die creationis suæ. Idẽ de Gabriële, Raphaële, & sic de alijs. Senectus enim & antiquitas nõ habẽt locum in eis. De quo, s. quomodo angeli sunt incorruptibiles, vide S. Tho. 1. par. q. 5. ar. vlt. Idẽ de animabus, Ita iuuenis est anima hominis. 100. vel mille annorũ, sicut anima pueri vnius diei, quia sunt substãtiæ spirituales, & nõ senescũt, nec antiquantur. Aucto. Oleum effusum nomen tuũ, ideo adolescentulæ &c. Can. 1. Not. oleum effusum, s. fides Christiana vbiq; diuulgata & prædicata. Nomẽ Christi dicitur hic oleum, alibi vnguentum, quia est medicina animarũ, quia in puncto quo pueri vel adulti baptizantur, curantur animæ, & est effusum in cęlo, quia ex eo curatur vulnus siue casus malorum angelorum, & in terra, quia fides Christi in omni generatione fuit per sanctos apostolos prædicata. Ideo adolescentulæ, s. creaturæ spirituales, in quibus nõ cadit senectus, dilexerunt te nimis. i. valdè. Senectus enim seu antiquitas solũ habet locũ in creaturis corporalibus, & tamẽ non in omnibus, quia sol, luna, stellę, planetæ, & cælum, licèt sint creaturæ corporales, tamẽ nõ sunt corruptibiles ex cõpositione contrariorũ. Sed senectus habet locũ & cadit in creaturis corruptibilibus, siue mortalib⁹: domus enim dicitur antiqua vel noua, arbor, nauis, & similia, & corpora nostra antiquantur, etiã & animalia &c. Patet ergo ꝙ senect⁹ & antiquitas sunt proprietates seu cõditiones creaturarum animaliũ corporaliũ. Auct. Omne quod antiquatur & senescit prope interitũ est. Hebr. 8. Si ergo volumus propriè loqui de senectute, animæ nostræ nõ sunt antiquæ, sed Apost. præsupponit & innuit ꝙ animę nostræ senescunt & antiquãtur de peccato mortali, quia omnes de-

fectus quos senectus dat corpori naturaliter, eosdem defectus dat peccatum animę spiritualiter vel moraliter. Ideo dicit the. Renouamini spiritu mentis vestrę. Patet the. Quæsiui enim & inueni quòd sex sunt defectus quos senectus adducit corpori naturaliter.

Primus est dealbatio capillorum.
Secundus obturatio sensuum.
Tertius corruptio cutis.
Quartus incuruatio capitis.
Quintus debilitatio in membris.
Sexta appropinquatio mortis.

Istosmet sex defect⁹ adducit peccatũ in animã spiritualiter, seu moraliter. Ideo dicit the. Renouamini spiritu mentis vestræ. Dico primò q primus defectus quẽ senectus dat corpori est dealbatio capillorum. Licèt enim in iuuentute homo habuerit capillos nigros, cõmuniter in senectute, tamẽ dealbãtur naturaliter. Ratio, quia humiditas & frigiditas capitis seu cerebri putrefaciũt radices capillorũ, & sic dealbãtur. Sicut enim in autumno folia arborum priùs viridia dealbãtur, & cadunt, ita est de capillis. Et licèt hoc sit clarum & certũ, tamen de hoc auctoritas. Antiquus dierũ sedit, & capilli capitis eius quasi lana munda. Daniel. 7. Modò videamus si peccatũ mortale facit hoc in anima. Capilli animæ sunt varię cogitationes, innumerabiles, volatiles, & volubiles, vt capilli, quot enim sunt cogitationes hominis vigilando, dormiendo, ibi & ibi &c. per terrã, per mare, intãtum q Dauid de suis cogitationibus dicebat. Multiplicatæ sunt, s. cogitationes meæ, super capillos capitis mei hìc & ibi, ideo cor meum dereliquit me. Psal. 39. Ex ista ratione dicebat Iob, Cogitationes meæ variæ succedunt sibi, & mẽs in diuersa rapitur. Iob 20. Dico q persona existens in gratia habet capillos nigros, id est cogitationes ex humilitate, cogitando proprios defectus, quia quãto persona est melior, sanctior, & perfectioris vitæ, tanto magis cogitat suos defectus, dicens intra se, O miser, istę gratię quas Deus posuit in me ita corrumpuntur vt vinum in malo dolio, quia nõ cõseruaui istas gratias & virtutes ita purę & sanctę &c. imò iste liquor pretiosus gratiarũ ex defectu vasis corrũpitur. Ecce humilitas. Isto modo beata virgo Maria valdè humiliabatur cogitando gratias à Deo receptas, & quasi nihil se esse reputabat ex humilitate. Ideo sancti patres ordinauerũt ꝑ tẽpore, q quãdo dicitur aliquid in choro, q faciant veniã, quasi petentes veniã, quia impossibile est aliqd à nobis fieri sine aliquo defectu, vel in opere, vel in cogitatione. Ex ista ratione de persona deuota dicit scriptura. Comę eius sicut elatę palmarum, nigræ quasi coruus. Can. 5. Comę, id est cogitationes, quasi elatæ, id est folia palmarũ, quæ sunt rectæ, quæ significant q omnia bona quæ faciunt attribuunt Deo dicendo: Domine si quid

boni feci, à te est, quia ex parte mea cogitationes & opera nigra sunt ex defectib⁹ quasi coruus. Senectus peccati mortaliter capillos nigros facit albos. Dicũt quidã peccatis assueti statim, Et si ego peccaui, Dauid etiam peccauit. Si ego cecidi, talis sanctus etiam cecidit. Ego ieiuno & facio eleemosynam, facio sic & sic, & nõ ille. Ecce cogitationes albas peccatorũ, qui nõ cognoscũt proprios defectus ex præsumptione. De ista presumptione legitur. Lu. 23. De quodã homine, qui reputabatur esse sanctus, qui dicebat, Deus gratias ago tibi, quia nõ sum sicut ceteri hominũ, raptores, iniusti, adulteri, velut etiã hic publicanus, ieiuno bis in sabbato. Iste habebat capillos albos. Stultè egit, & corã Deo laudabat se, & totus erat canus in se, nõ cognoscens aliquem defectum. Ita accidit vobis, quando vaditis ad cõfitendum. Aliqui dicunt, Pater interrogate me quia nõ recordor de aliquo peccato, & mentiũtur primò, sed si cõfessor interrogaret, quid de vicina vestra? nõ solùm dicerent peccata mortalia, sed etiã venialia. Omnes estes cani nõ cognoscentes proprios defectus, signũ est malæ vitæ habere cogitationes albas, s. laudando vel cõmendãdo se. Ideo Apost. Renouamini &c. Dico quod secũd⁹ defectus est obturatio sensuum, s. quãdo visus ingrossatur, & indiget vitreis. Itẽ auditus nõ audit, nec olfactus sentit. Idem de gustu & tactu. Ratio naturalis. Humores enim grossi abundant in antiquis, & obturant sensus. Auct. Dixit ille miles quãdo inuitabatur à Dauid, octogenarius sum hodie, nunquid vigent sensus mei ad discernendum suaue vel amarũ? aut delectari potest seruum tuũ cibus & potus, vel audire possum vltra, voces cantorũ atq; cãtatricum? 2. Re. 19. Modò videam⁹ si peccatũ aliquod inducit istũ defectũ in anima. Dico quod personę quę viuũt in peccatis ita habẽt sensus animæ obstrusos, quod nihil sentiunt de malis animæ, sed de malis corporis imò bene sentiunt. Verbi gra. Si homo vadit per viã discalciatus, statim sentit spinam. Sed quãdo vaditis ad diuinos pro sanitate, ac si possent dare sanitatẽ, & diabol⁹ trãsfigit cũ lancea animã vestrã, vos nõ sentitis, & sic mala corporis statim sentitis, sed nõ animæ. Si aliquis fur iret per villã furãdo, statim vos sentiretis, & sustinetis diuinũ notoriũ &c. & nõ sentitis. Istud peccatũ sufficit, vt ira Dei descẽderet super vos. Itẽ si in scutellis inueniatur lapillus inter dentes, statim sentitur. Sed quãdo tenetis in ore saxũ magnũ, iurãdo, & blasphemãdo, nõ sentitur, vel proximũ diffamãdo. Ecce quomodo peccatũ facit perdere sentimẽtũ. Dico tertiò quod terti⁹ defectus quẽ adducit senect⁹ est corruptio siue corrugatio pellis. Iuuenis habet pellẽ lenẽ, & planã in facie & in manibus, senex verò totã rugatã. Ratio naturalis, quia iuuenis est carnosus, & replet pellẽ, sed in senibus caro minuitur. Ideo pellis rugatur. Ideo Iob, quãdo dicebatur sibi q erat iuuenis, ipse ostẽdens oppositũ dicebat, Rugę meæ testimoniũ dicunt

eunt cōtra me. Iob 16. Sic quādo persona stat in bona vita in gratia, anima est iuuenis & pinguis. Plana pellis animæ est cōuersatio exterior, & sicut pellis cooperit carnē, sanguinē, & ossa, ita conuersatio. Persona enim bona, sancta, & virtuosa talis est intra, quale ostendit extra se, qualis in domo, talis in vico, qualis in abscōdito, talis in publico. Si dicit aliquis, ꝙ sit humilis, ipse est humilis, si se ostendat pauperē ad extra, talis est in corde. Idē de castitate, abstinentia, pœnitentia, patientia, & diligentia, totum est plana pellis, sed peccatū facit rugare pellem cōuersationis. Quando enim homo cadit in peccatū, verecundatur ostendere, & aliter ostendit extra quam sit intus. Ad extra ostendit se humilē, inclinat caput, sed intus abundat superbia, sicut Lucifer, pellis est rugata, ostendit se amatorē paupertatis, castitatis, claritatis, abstinētiæ, patiētiæ, diligētię, sed intus est totum oppositū, totū est rugatum. Alij ostendūt se amicos extra, dicētes, Vultis aliquid, ego sum totus vester. Sed retro si possunt, accusant & diffamant & quando aliud nō possunt, vadūt nocte aliqui, & amputāt vineā &c. dicēdo: Quia ipse nō potest ꝓbare, & nos negabimus. Tales tenētur restituere damna, si vnquā volunt saluari, aliàs nec cōfessio, nec aliquid prodest ad saluationem. Idē de notario mutāte testamentū, vel clausulā testamenti ex mala voluntate. Idem de falso teste in damnū proximi, totum est rugatū. Vultis scire ꝙ peccatum est? dicit Christus per os Ioannis cuidā palliato siue rugato, Scio opera tua, quia neq; frigidus es, neq; calidus, vtinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es, incipiā te euomere ex ore meo. Apocal. 3. Calidus vel frigidus est ille, qui talē se ostēdit extra qualis est intus, Ille est frigidus qui sicut est malus intus, ita se ostēdit extra, si intus habet malam voluntem, odium, & rancorē, cōtra alium extra ostendit sibi. Calidus est ille, qui sicut bonus est intus, ita & extra, si amicus ab intra, etiam ostendit extra. Sed tepidus est ille qui ad extra se ostēdit amicum, & intus est inimicus, salutat antè, & diffamat retro. Si dicatur, Nunquid est melius esse tepidum quā frigidū? Dico quòd nō, quia de frigido homo potest se abstinere, à tepido nō, si religiosus, vel clericus, vel laicus sit calidus, nō sequitur malum, quia boni sunt, si frigidus, non creditur eis, ergo nō sequitur malum, sed quando est tepidus tūc damnificat, quia cōfidunt in eis, & decipiunt. Bona mulier non cōfideret de malo religioso, vel clerico, seu laico, sed quia confidit de tepido, ideo est defraudata: Ecce quare dicit. Vtinā frigidus esses &c. sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo, & hoc quando Christus in iudicio dicet, Discedite à me maledicti, quia tepidi corrumpunt totum mundum. Ideo renouamini spiritu mētis vestræ. Dico quartò ꝙ quartꝰ defectus quē inducit senectꝰ est incuruatio capitis. Iuuenis vadit erectꝰ, senex autē incuruatꝰ, Ratio naturalis. Sicut ignis emittit flammas in altū, ita cor hominis inue-

iuuenis est ita ardens ꝙ facit ire rectè, sed quando calor cordis minuitur propter senectutẽ, caput inclinatur. Istum defectũ facit peccatum in anima. Persona quæ est sine peccato habet caput animæ, s. cogitationes, erectum, cogitando Deum, paradisum, cælestia, & ardenter desiderat ibi esse, intantum quod si Deus diceret sibi, Ab hinc vsq; ad annum venies. Diceret sibi, O domine, debeo adhuc tandiu peregrinari, & à te separari? Quia calor deuotionis erigit caput, sed peccatum mortale facit inclinare caput ad terrena vt bestiæ, quæ quia nihil habẽt in cælo, respiciunt terram. Peccator non delectatur respicere cælum, sicut nec latro iudicem in cathedra eleuatum. Exemplum euãgelij de quodã publicano. Publicanus autẽ à lõgè stans nolebat oculos suos in cælum leuare. Lu. 18. quia peccatum trahit deorsum ad cogitandum & desiderandum terrena, dicendo: O si possem habere hoc vel hoc: sic descẽdunt inferiùs ad infernum. De hoc dicatur miraculum euãgelij de quadam muliere iuuene & pulchra, quæ ibat rectè, & subitò fuit infirma de curuitate, nec poterat eleuare caput vt respiceret alios, de quo omnes mirabãtur, nescientes vnde, sed Christus sciens caussam dixit, Mulier dimissa es ab infirmitate tua, & imposuit illi manus, & cõfestim erecta est, & glorificabat Deum, & dixit Christus, Hanc filiam quã ligauit Sathanas 18. annis, oportuit solui. Luc. 13. Ista mulier significat animã humanã rectè incedentem, quæ viuit bene, respiciendo delectabiliter sursum hæreditatem dimissam à patre in testamẽto. Dicit clausula testamẽti, Nolite timere pusillus grex, quia cõplacuit patri vestro dare vobis regnum. Luc. 12. Sed quãdo peccat, perdit calorẽ deuotionis, & incuruatur, sed quando Christus suis manibus tãgit cor, dans cõtritionẽ, erigitur. Ideo Christus, Respicite & leuate capita vestra, quoniã ecce appropinquat redemptio vestra. Luc. 21. Renouamini spiritu mentis vestrę. Dico ꝙ quintus defectus quẽ inducit senectus est debilitatio mẽbrorũ. Iuuenis enim est fortis & robustus, senex autem debilis, ideo cũ baculo sustẽtatur. A plãta pedis vsq; ad verticẽ nõ est in eo sanitas. Esa. 1. Hoc facit peccatum in anima, quãdo anima est in gratia, est fortis intantum quod nõ posset cogi ad peccandum ab omnibus dæmonibus, sed post peccatum est ita debilis ꝙ statim cadit. Sicut mulier, virgo vel alia, antequã peccet, fortis est ad resistendũ, sed amissa verecũdia, & facta corruptione, infirmæ sunt, & de facili deinceps labuntur & seducuntur. Ideo mulieres auisetis vos, ne perdatis frænũ verecundiæ. Peccatum peccauit Hierusalem, propterea instabilis facta est. Thren. 1. Item quando persona est in gratia, habet genua, manus, & omnia mẽbra firma ad orandũ, & nõ attędiatur de genuflexione, manuũ eleuatione, nec de ieiunio, cilicio, nec de disciplinis. Sed ex quo est in peccatis, statim attædiatur. Infirmata est in bonum quæ habitat in amaritudinibus. Mich. 1.

Amaritudo signat peccatum, quod ducit animam ad amaritudinem dānationis. Ideo renouamini &c. Dico sextò ꝑ sextus defectus, quē senectus facit est appropinquatio mortis. Licèt moriātur ita bene iu uenes sicut senes, tamē naturaliter iuuenis plus distat à morte, quia debet viuere viginti vel quinquaginta annis adhuc. Senes autē iam sunt in ianuis mortis. Omne quod antiquatur & senescit prope interitum est. Heb. 8. c. Hoc facit peccatum animę, facit animam esse prope mortem infernalem plusquam camisia sit prope carnem, quia statim quādo exit à corpore nō tardat per annū, vel per mensem descēdere ad infernum, sed in puncto. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descēdunt. Iob. 21. Ideo Dauid in persona peccatorum dicit, Vno tantū, vt ita dicā gradu, ego morsq́; s. æterna diuidimur. 1. Reg. 20. Si ergo peccatū mortale facit istos sex defectus in anima, quos senectus facit in corpore, ergo bene potest dici senectus animæ moraliter. Ergo renouamini. Renouatur homo per contritionē, cōfessionem, & pœnitentię assumptionē, vel acceptationē, & per satisfactionem, & iniuriarū remissionem. Et quantò iniuria est maior, tantò meritum remissionis est maius. Igitur renouamini &c.

De eadem Dominica X I X. post Trinita, Sermo V.

R*Enouamini spiritu mentis vestræ*. Istud verbum habetur textualiter ad Ephe. 4. & recitatiuè in epistola currentis dominicæ. Quia nullus sermo seu doctrina habet virtutem nec efficaciam conuertendi peccatores ad bonam vitam sine gratia Dei, ideo salutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi & materiæ prædicandæ introductione sciendum ꝙ ista differentia inter alias est inter animā & corpus, quia nos inuenimus quod anima quandiu est cū corpore, & viuit cū eodem, quantūcunq; sit senex, & antiqua, potest renouari, corpus verò non potest renouari. Non inuenitur in scriptura quod Deus vnquā renouauerit aliquem de senectute ad iuuentutē, licèt legātur maiora miracula quæ Christus fecit. Suscitauit mortuos, quod est plus, etiam damnatos suscitauit, & saluabātur. Sed nunquam de sene fecit iuuenem. Ratio, quia licèt senectus sit malum corporis, tamē est bonum animæ: iuuentus per oppositum est bonum corporis, & malum animæ. Senex enim iam perdidit magnam partem caloris, & cōsequenter inclinationem ad peccandum, deficiunt sibi vires, propter quod despicit illa, vel semper in doloribus ducit vitam, & desiderat aliam. Item est prope mortem, & ideo ordinat vitam suam, disponit de bonis, despicit mūdum, & diuitias, honores, & vanitates. Et quia multa vidit & audiuit, non ita faciliter decipitur à dæmone. Ecce quomodo senectus est bonum animæ, licèt sit malū corporis. Ideo Iob, In antiquis est sapiētia & in multo tempore prudētia. Iob. 12. No. Prudentia, quia licèt nesciat legere, tamen quia vidit tot pericula, &

ex multis experiētijs generatur ſapiētia, ſit prudēs. De iuuentute eſt totū oppoſitū. Iuuenis enim eſt fortis, robuſt⁹, & inclinatur ad multa peccata, quomodo poterit experiri delectationes carnis, & aſcendere in diuitijs & honoribus, cū illa vana iuuētutis ſpe, & quia parū viderunt ſunt inexperti, & quaſi ſtulti, intantū q̃ dicit Salomō, Cōſidero vecordē. i. ſtultū iuuenē, qui trāſit per plateas. i. latitudinē. Platea Græcè, latitudo eſt Latinè. Pro. 7. Alibi, Adoleſcētia. i. iuuentus & voluptas vana ſunt. Ecc. 12. Patet ergo q̃ iuuentus nocet animę, ſed valet corpori. Et quia Deus nunquā trāſmutat creaturā de bono ad malū, imò oppoſitū, ideo de perſona ſene nunquā facit iuuenem, quia eſſet malū animę, quā plus diligit q̃ corpus. Iſta eſt ratio quare Deus nunquā reuocauerit, nec reuocabit corpora antiqua ad iuuentutē, niſi in iudicio, quia tunc Adā & Mathuſalē, qui mortui fuerunt ſenes, renouabūtur, q̃a iuuenes in ætate 30. annorum reſurgent. Ratio, quia erunt glorioſi, nec de cetero poterunt peccare. Animæ, enim poſſunt renouari, imò quantumcunq; ſint ſenes, & antiquatæ in peccatis, poſſunt renouari, & effici iuuenes. Ideo di. the. Renouamini ſpiritu mentis &c. Patet them. Modò videamus quomodo & quot modis fit iſta renouatio, ſiue iuuenatio, & inueni quòd ſex modis poteſt fieri, qui modi ſunt in natura experimentati.

Primus eſt per patientiam virtualem.
Secundus eſt per pænitentiam actualem.
Tertius eſt per humilitatem cordialem.
Quartus per largitatem liberalem.
Quintus per dilectionem diuinalem.
Sextus per contemplationem ſupernalem.

Primus modus renouationis animæ licèt ſit antiqua & corrupta in peccatis, eſt per patientiā virtualē, ſ. erga Deū & proximū. Patientia virtualis erga Deum eſt vt in tribulationibus quæ ſunt à Deo, ſicut ſunt infirmitates diuerſę, paupertates, perditio filiorū, parentum, & amicorum. Omnes iſtę tribulationes ſunt à Deo principaliter, licèt operetur per naturam inſtrumentaliter, vt notarius per calamum, nec de litera bona ſiue mala dicitur, calamus fecit, ſed notarius. Philoſophi perfectè non cognoſcentes Deum dicunt, A tali planeta eſt hoc. Quādo ergo in his tribulationibus, quarum ipſe Deus eſt auctor principalis, homo habet patientiā, nō murmurando cōtra Deū, nec amaritudinem cordis recipiendo, nec ſe indignādo, ſed de neceſſitate faciendo virtutē, tunc iſto fornello anima depuratur. Ita fecit qui eadē die perdidit quidquid habebat, vt patet Iob 1. Domin⁹ dedit, Dominus abſtulit. Sit nomen Domini benedictum. Ex iſta patientia renouatur anima. Secundò erga proximū, ſ. quando de iniurijs proximi quęcunq; ſint non recepiſtis vindictam licèt poſſetis, quia magis generoſus vel diues eſtis, ſed dicatis Deo, Domine ego

poſſem

possem recipere vindictā de tali iniuria mihi facta, sed quia ego maiores iniurias feci vobis, & nō recepistis vindictā, ideo Domine amore vestri remitto & nolo vindictam, vt vos mihi remittatis. Talis patientia facit animā domicellā iuuenē, quātumcunq; fuisset antiqua. Ideo dicit Christus Mat. 6. Si dimiseritis hominibus peccata eorū, dimittet & vobis pater vester cælestis delicta vestra. De hoc similitudo & experimentum in natura. Ferrum enim à sua rubigine renouatur per ignē dupliciter, primò per fornacem, secundò per martellum siue malleum. Ita de anima, cuius rubigo est peccatum. Si quando ponitur in fornace tribulationis, infirmitatis &c. habet patientiam, renouatur. Vel per martellum. Iniurię proximi dicuntur martellum, quando faciunt nobis vnam iniuriam, dādo alapam, vel vulnus, sed teneamus nos firmiter, ne rumpamur per impatientiā, & sic etiā anima renouatur. Ideo Apost. de se & de alijs dicebat, Licèt is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diē. 2. Co. 4. No. de die in diē, quia duę sunt species patientię. Prima erga Deū, & ista facit vnā diem, clarificās animā. Secunda erga proximū, aliā diem faciens, ergo renouamini spiritu mentis vestrę i. abijcite vestra peccata, & induite &c. Secūdus modus est per pœnitentiā actualem. Benedictus Deus qui tot modos ordinauit ad renouandā animā. Prima actualis est, quādo persona quæ diu vixit in peccatis, & in mala vita, redit ad se dicens: O miser ego sum religiosus, vel clericus. Hic pœnitentia vera incipit. Secundò recipit ꝓpositū nō peccādi. Tertiò recipit ꝓpositū cōfitendi. Quartò acceptat pœnitentiā, & sic renouatur anima. De hoc experimentum in natura videmus. Dicūt naturales, qui experti sunt ꝓprietates rerum, ꝙ serpens ex nimia antiquitate vix potest se mouere ex grossitie & ruditate pellis, quod ipse aduertens primò ieiunat, secundò pellis ex ieiunio quasi separatur à carne, tertiò à dura pelle renouatur per arctū foramen. Sic anima in peccatis antiquata & inueterata nō potest se mouere ad eundum ad paradisum per opera meritoria, sed remediū bonum habet, serpentis remedio simile, vt, s. sicut serpens ieiunat, sic peccator talis faciat abstinentiā à peccatis, elōgando se à mala societate, deinde per arctū foramen confessionis deponat pellem peccatorum, sicut serpens cum magno labore deponit pellem, ita etiam cōfessio est laboriosa, in qua homo quasi diffamat se dicendo: Pater ego sum miles vel ciuis &c. gentes & homines honorant me, sed ego sum talis & talis, & sic anima renouatur, & induitur noua pelle, s. gratiæ, & sic potest ambulare meritoriè. Auctor. Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundū Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Ephes. 4. Deponite, scilicet

vitã & cõuersationẽ malã peccatorũ. No. cũ dicit, qui secundũ Deũ creatus est, nã pœnitẽtia fuit prima prędicatio Christi postquã ieiunauit. Vnde dicit. Mat. Exinde cœpit Iesus prædicare & dicere. Pœnitentiã agite. Mat. 4. Not. in iustitia. i. pœnitẽtia à peccatis præteritis: & sanctitate, custodiẽdo se à peccatis futuris: veritatis, s. pœnitentiæ, ergo renouamini &c. Tertius modus est per humilitatẽ cordialẽ. Quãdo persona vana, superba, & põposa vult humiliari toto & vero corde, dimittẽdo vanitates, quæ tot dãnant, tũc anima renouatur. Itẽ quãdo mulier videt ꝙ vir iã nõ sufficit ad vanitates quas ipsa facit, immo oportet eũ facere vsuras, retinere decimas, & bona defunctorũ, & retinere eũ oportet pretiũ seruorũ, & ipsa dicit viro, Ecce iocalia, non faciatis ista de cetero, ego volo ire simpliciter, ne damnemur vos & ego, quid mihi proderũt manicę & caudę? melius enim est dare amore Dei, tũc anima renouatur. Idẽ de Dño siue pręlato, cuiusuis sit status, quãdo de statu vano & põposa humiliatur dicẽdo, nolo omnia expendere in vanitatibus, in cõuiuijs, & cũ dilectis mulierib⁹, ego habeo tot florenos vel solidos de redditibus, tãtũ expẽdã ꝓ corpore, & tãtũ ꝓ aĩa, quãdo aliqs sic humiliatur, aĩa renouatur. De hoc experimẽtũ in natura dicũt naturales, ꝙ quãdo aquila est multũ antiqua, habet rostrũ intãtũ reflexũ, ꝙ nõ potest os aperire, nec comedere, & sic macrescit, abũdat in plumis, & à sua vetustate renouatur, allidẽdo rostrũ ad petrã. Totũ hoc fit ad exẽplum nostrũ. Aqnila ãtiqua est aĩa ex peccatis ãtiquata, rostrũ habẽs. i. intellectũ acutũ, qa nihil acutius est in homine nec subtili⁹, q̃ cũ deberet esse erectus erga deũ, cęlestia cõtẽplãdo, reflectitur tamẽ ad seipsum, cogitãdo suũ genus, vt de genere regali, vel tali, & cogitãdo ꝓpriã excellẽtiã, dicit, Ideò debes ire sic indutus. Ecce abundãtia plumarũ. Itẽ ego sũ nobilis vel miles, ideo debeo sic & sic incedere. Nõ opus est follo suspẽdere cymbala collo. Et sic anima se macerat, nõ recipit cibũ spiritualẽ, & abũdat in plumis. i. vanitatibus. Idẽ de religiosis vel clericis cogitãtibus, Ego sum magister vel doctor apt⁹ ad disputandũ, & prędicandum, ideo debeo tenere statũ, debeo esse dominus &c. Ecce plumę. Idẽ de mulierib⁹ cogitãtib⁹. Nõne ego sum melior & pulchrior q̃ talis, quę facit sic & sic cũ manicis, caudis, ornamẽtis, & monilib⁹ &c. Dicatur cõtra expensas quę fiũt in manicis, caudis, & camisijs. Remediũ habemus vt aquila, allidendo rostrũ ad petrã, de qua Apostolus, Petra autẽ erat Christus. 1. Co. 10. & sic anima renouabitur. Alliditur enim cogitãdo quomodo Christus iuit indutus, qui triginta annis portauit eãdẽ tunicã. Si ergo Dominus & rex iuit sic, quare ergo ego expendã tantũ in vanitatibus? Idẽ de mulieribus, quãdo tentãtur, vt in qualibet festiuitate vellẽt habere tales vel tales vestes, percutiãt rostrũ ad petrã Christũ, cogitando Christũ & matrẽ eius quomodo ibãt, cùm tamen essent regali genere. Sic

ani-

anima renouatur. Dauid in Psal. 102. Renouabitur vt aquilæ iuuētus tua, & replebitur in bonis desideriū tuum, cogitādo Christū & virginem Mariam, sic renouatur anima à superbia in humilitatem. Quartus modus est per largitatem liberalem, quando de bonis spiritualibus vel temporalibus à deo datis, homo dat amore dei liberaliter. Verbi gratia. Si habetis scientiam & instruitis ignorantes. Si habetis deuotionē & charitatē, corrigitis peccatorem. Si habetis consolationem, consolamini tristē. Si eloquentiā, subueniatis nescienti loqui, ne perdat ius suū &c. Idē de eleemosynis corporalibus. Si habetis panē, vinū, & pecunias, detis amore Dei, quia ipse multiplicabit omnia. Et tali liberalite anima renouatur. Quod superest non dicit quod necesse, date eleemosynā, & ecce omnia munda sunt vobis. Lu. 11. de hoc experimētum in natura. Cū ceruus est antiqu⁹, induratur pellis, cornua crescūt, & non potest comedere. Et naturaliter comedit vnā herbam venenatam, postea æstuans renouatur ad fontē. Ceruus significat auarū. Ratio, qa habet duo magna cornua, & in quolibet habet plura cornua. Duo cornua auari sunt vsura & rapina, & quodlibet habet plura cornicula, s. plures species vsuræ & rapinæ. Prima est mutuare 10. p 12. licèt nō ponatur sic in instrumēto, ne prelatus eū puniat Secūda vendere pluris ꝑpter solutionis dilationē. Tertia propter pecuniā paratam minoris emere. Quarta ꝑpter securitatem recipere & vti possesione. Quinta obligatio libertatis de pistoria, molēdino, & huiusmodi, propter mutuū. Secundū cornu dicitur rapina. Prima species dicitur rapina violēta, vt dominorū & latronū. Secunda furtum secretū de domo, vinea, seu horto. Alij peccāt falsè vēdēdo, alij emēdo. Idē si notarius mutuat testamētum. Si tales volunt renouari, oportet comedere de herba, vt ceruus, venenata, de qua dicit Dauid, Cōuertantur peccatores in infernum, s. cogitādo acerbitatē pœnarum. Comedunt de ista herba omnes gētes quę obliuiscūtur Deum. Psal. 9. Gustatur enim ista herba cogitādo quid erit de animabus auarorū, quō puniuntur in inferno &c. & sic æstuātes ibitis ad fontē. s. taxiam vel bursam restituetis, & sic anima renouatur. Auct. Nolite confirmari huic seculo. s. dando vos auaritiæ, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens, & perfecta. ad Rom. 12. Nota, voluntas Dei bona est vt faciatis restitutionem. Beneplacens quoniam de bene acquisitis facitis eleemosynā. Perfecta quando de cetero nec per vsuram vel rapinā homo vult aliquid, sed vult viuere, de suis redditibus planis, vel possessionibus. Quintus modus est per dilectionē diuinalē, quando homo est totus philocaptus de Christo. Bene est miser qui non est philocaptus de illo in quē desiderant angeli prospicere 1. Pet. 1. Et quando homo stat in amore Christi, anima renouatur & iuuenescit. Ita fuit de Maria Mag. de qua dicit xps.

Vsuræ species.

Rapinæ species.

Dimissa sunt ei peccata multa, quoniã dilexit multũ. Lu. 6. De hoc habemus experimentum in natura. Dicunt naturales de phœnice antiquata, quæ comburendo se ad ligna, suis alis inflammat se, & renouatur. Ita de nobis in peccatis antiquatis. In nido cordis nostri ponamus ligna odorifera. s. opera quæ Christus fecit pro nobis, & sic inflammatur homo, & ignis accẽditur alis cogitationum. Dicatis, si aliquis vestrum esset captiuus in Barbaria, & aliquis amore vestri illuc transiret, & faceret se captiuum, & vos liberaret, quantũ vos inflammaretis ad eũ diligendũ? Omnes eramus captiui diaboli in Barbaria huius mundi, & Christus amore nostri transfretauit. Idẽ si essetis notus leprosus, & aliter nõ possetis curari nisi de sanguine medici fieret balneum de vena cordis, quem medicus eo fine effunderet, magnus amor esset? imò. Ita fecit Christus de balneo baptismi, sanguis enim Christi habet virtutẽ sanandi animas leprosas. Item si haberetis manus abscissas, & medicus gratis vobis restitueret, quantum diligeretis eum? sic etiã ille qui in vtero matris dedit vobis manus, caput, oculos, meritò debet diligi. Item si stultus esset quis, & medicus gratis curaret eum &c. puer in vtero matris stultus est, non habens animã rationalẽ, sed Christus dat &c. ergo reno. Sextus modus est per contemplationẽ supernalẽ, personæ cõtemplatiuæ quãdo contẽplantur opera Dei & miracula quæ fecit, tantũ placet Deo ꝙ renouantur animæ. Modus contemplandi. Primo Dei potẽtiam, qui solo verbo de nihilo cuncta creauit. Ante mũdi creationẽ nihil erat nisi solus Deus. Sed diceret aliquis, Vbi morabatur deus? Dicendum ꝙ tunc morabatur vbi modo etiã moratur. s. in camera suę ęternitatis. Secundò cõtemplari debemus finẽ mundi, quomodo in corpore & anima habemus cõparere in iudicio ꝙ sic timebimus vtrũ à dextris an à sinistris illa die inueniemur. Idẽ debemus contẽplari de palatio cæli, de mirabili eius pulchritudine. Item cõtemplari pœnas infernales, & figuras dęmonũ in inferno debemus. Promitto tibi ꝙ si ista diligenter considerares, peccata vitares. Item cõtemplari debemus prouidentiã, quomodo prouidet animalibus terræ, piscibus maris, auibus cæli, & nobis quolibet anno dat bladũ, vinum &c. Itẽ debemus cogitare de animabus purgatorij, de animabus paradisi, rogando Deum vt ponat in corde hæredum & manumissorum vt compleant testamentum &c. Et talibus contemplationibus anima renouatur. De hoc experimentũ in natura, de accipitre antiquo qui non potest volare, sed expandit alas suas ad austrũ, & renouatur. De hoc aucto. Nunquid per sapientiã suam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum? Iob 39. Quæstio est quã Deus fecit Iob. Accipiter signat personam contemplatiuam, volantem alis contemplationis & orationis ad Austrum. Auster est ventus calidus & humidus. Contemplatio calefacit per deuotionem & humectat per lachry-

chrymationem,& anima renouatur.Renouamini igitur &c.

Dominica X X.post Trinitatem.

Sermo I I I.

Imile est regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Mat.22.Sermo noster erit de sancto euangelio huius dominicę. Salutetur virgo Maria. In isto euãgelio præsentis dominicæ sunt tria puncta multum notabilia ad informationem vitæ nostræ.

Primus est humilitas diuinalis,
Secundus est peruersitas humanalis,
Tertius indignitas meritalis.

In his tribus punctis stat totũ euãgelium,& de primo.f.humilitate diuinali dicitthe. Simile est regnum cælorum &c. Dico primò &c. Pro intellectu huius the.& humilitatis diuinæ sciendũ, quod incarnatio comparatur matrimonio,& dicitur matrimonium,quia tanta fuit vnio & coniunctio humanitatis cum filio dei,quod humanitas & diuinitas nõ sũt nisi vnũ in supposito,hypostasi,& psona. Nõ credatis quod humanitas sit vna persona,& diuinitas alia,sed sicut vir & vxor,iam non sunt duo,sed vna caro. Mat.9. Ita Deus & homo in Christo non sunt nisi vna persona,& est articulus fidei,Qui licèt deus sit & homo,nõ duo tamẽ,sed vnus est Christus &c. Modò dico quod in ista benedicta incarnatione deus ostendit maximam humilitatem. Si enim vultis cogitare dei superioritatem & excellentiã, & hominis inferioritatẽ,deus est altisſimus,& sub se habet 10.gradus creaturarũ naturaliũ,& corporalium,& 10.gradus spiritualiũ. Primus gradus creaturarum spiritualiũ altior alijs est Seraphinorũ, secundus Cherubinorum,tertius thronorũ,quartus dominationũ, quintus virtutũ,sextus potestatum,septimus principatuũ, octauus archangelorum,nonus angelorũ, decimus animarum rationabiliũ. Primus gradus creaturarum corporaliũ altior est cælum empyreũ, vel primũ mobile secũdũ aliquos philosophos, secundus celũ crystallinũ,tertius firmamentum,quartus est elementum ignis,quintus elementũ aëris, sextus elementum aquæ, septimus elementũ terræ, octauus de creaturis elementatis sensitiuis,vt animaliũ & volucrũ, nonus de creaturis elemẽtatis viuentibus non sensitiuis, vt arborũ, decimus de creaturis elementatis,nõ habentibus vitã,vt lapides, & similia. Homo verò est cõposit⁹ ex anima rationali & luto,& sic est in inferiori gradu creaturarum spiritualiũ quantũ ad animã,& corporalium quantũ ad corpus. Formauit enim Deus hominẽ de limo & non de auro,vel de materia celi,sed terrę,quantũ ad corpus,& inspirauit in faciẽ eius spiraculũ vitæ quantũ ad animã. Gen.2. Deus verò altisſimus excedens omnes gradus creaturarum spiritualiũ & corporalium, voluit humiliari,nec recipiens creaturam spiritualem,

Nouẽ angelorũ chor. Et decẽ gradus creaturarũ spiritualium, ac totidẽ corporaliũ.

nec corporalem in altiori gradu,sed in minori & vlt.gradu. Ideo dicit scriptura. Qui cùm in forma dei esset &c.Phil. 2.Item nusquam enim angelos apprehēdit,sed semen Abrahæ.Heb. 2.Modò vt melius intelligatis,dicatur similitudo siue exemplum de rege volente contrahere cū filia rustici & pastoris,vt exaltaret illud genus.O quāta humilitas,cū tamen posset cum filiabus regū cōtrahere. Ita fecit Christus.Noluit enim recipere creaturā spiritualem, nec corporalē in altiori gradu,sed voluit ducere filiam rustici ad se,vt eam faceret reginam in paradiso,& exaltaret omnes creaturas, sponsalia huius matrimonij facta fuerunt in camera siue in palatio vteri virginalis. De hoc Dauid.In sole posuit tabernaculum suū &c.in psal. 18.Cæli enarrant. Nota, In sole posuit,quia sicut inter creaturas visibiles sol est pulchrior,altior,& clarior,& virtuosior,sic inter omnes sanctos & sanctas dei virgo Maria est altior in dignitate, pulchrior in sanctitate,clarior in bonitate,virtuosior in benignitate. Et sicut sol oritur de mane clarus & pulcher sine corruptione, ita virgo Maria genuit filiū dei sine virginitatis læsione.Ideo dicit. In sole.i.in virgine ex excellentia solari & dignitate,posuit tabernaculum suum. Virgo dicitur tabernaculum,quia sicut tabernaculum intra se cōtinet dominum,ita virgo dei filium,Dauid,Sanctificauit tabernaculū suum altissimus &c.sed nuptiæ non fiunt in hoc mūdo,sed in cælo. De hoc dicit the.Simile est regnum cælorum,&c. Nota q̄ non comparantur illæ cælestes nuptiæ homini simplici,qui fecit nuptias,sed homini regi.Modò attēdatis ad pulchram speculationem,vt accendatis vos de gloria paradisi.In nuptijs regalibus nō solū gustus,sed & omnes sensus satiantur,vt visus,auditus &c.Idem est &erit post iudicium,quādo corpora simul cum anima erūt gloriosa. Primo in nuptijs regalibus satiatur visus, videndo ornamenta pannorū,vasorum auri &argenti,intantum quod rusticus ore aperto respicit.Modò cogitetis illud palatium cæleste quomodo fuit ornatū, non per homines,nec per angelos,sed per sanctā trinitatē &c. Quando sancti videbunt oculis corporalibus post iudiciū mirabūtur, & dicet Christus,Fili,quare non cogitabatis q̄ iste locus quē ego paraui & tanto pretio emi,pulcherrimus deberet esse?De hoc Esa. Tunc videbis,& affluęs,& mirabitur& dilatabitur cor tuū.Esa.60.Si aliud non esset nisi sola dilectio visus,esset inestimabile gaudiū. Secūdò satiatur auditus.Iam scitis quot ministri,quot cātus &c.in nuptijs regalib⁹ existūt.Modò cogitate si chordę de cithara aut fistula &c. tantū vos delectāt,quid debet esse in cælo de cātu angelorū & virginū?&c. Dicatur de religioso qui 300.annis stetit sine cibo & potu, & non fuit antiquatus,audiēdo cantū angeli in forma auiculę.De isto cantu dicit Ioan. Cantabat quasi canticum nouū ante sedē Dei &c.Apoc. 14.No. quasi canticum nouū,quia sicut cātus nouus delectat

lectat,ita ille &c. Tertiò ſatiatur odoratus. Si enim viola vel roſa tãtum fragrat, & de creaturis corruptibilibus oritur talis odor, cogitate quali fragrantia de corpore Chriſti, de eius vulneribus, & de corpore virginis Marię &c.intantũ q; ſi hîc eſſet modo corpus glorioſum,oẽs traheret ad ſe.Nam di. S. Tho. exponẽs Iob ad literam. Iob 41.de balena,quę eſt tam magnũ animal,quomodo & quid comedit? Dicunt enim quod habet anhelitum valde odoriferum, & quando vult comedere, emittit anhelitum, piſces veniunt ad illam fragrãtiã,quos ipſa abſorbet. Si ergo de tali beſtia oritur talis odor, quid debet eſſe de anhelitu Chriſti,Marię,& ſanctorum,& ſi aliud non eſſet ibi &c. Salomon qui habebat tot adores &c. quãdo deus dedit ſibi modicum ſentire de illo fumo paradiſi, dixit: Trahe me poſt te,& curremus in odorem vnguentorum tuorũ. Cant. 1. Quartò ſatiatur tactus. Dicunt philoſophi & alij theologi q; magis delectat ſentimentum tactus,quã alia, ideo decipiũtur luxurioſi &c. Dico q; ſi oẽs delectationes luxurię eſſent in vno corpore congregatæ,nihil eſſent reſpectu delectationis puriſsimi & pudiciſsimi corporis glorificati, quæ tanta erit quod non erit in eo vena, nec os, nec nerui,quin ſentiant continuè tantam dulcedinem q; non poteſt dici. Cogita delectationem quã habebunt angeli & virgines,quãdo angeli cũ virginibus tripudiabunt,tangentes ſe per manus. O qualis delectatio. Auiſo te vt ſis bonus. De iſtis tripudijs dicit eccleſia Chriſto, Qui paſcis inter lilia,ſeptus,i. circũdatus choreis virginũ, ſponſus decorus gloria &c. Dauid, Adimplebis me lætitia cũ vultu tuo &c. Pſal. 15. Delectationes huius mũdi vel ſunt in viſu, auribus, vel guſtu, & ſunt defectiuę, ſed in paradiſo erũt perfectę & perpetuę in omnibus ſentimẽtis. Ideo dicit, Adimplebis me &c. Quintò ſatiatur hic guſt9 comedẽdo, bibẽdo &c. ita in paradiſo. Eſt enim ibi cibus, & potus etiã corporalis, ſed non corruptibilis, vt dicit Machometus de lacte &c. quia poſt iudicium habebimus corpora pretioſiſsima. Iam ſcitis q; in nuptijs regis dantur eſcæ pretioſæ, ergo etiã in nuptijs regis æterni. Certũ eſt q; in iudicio reſurgemus cum corporibus noſtris incorruptibilibus, & habebimus inteſtina intus &c. Et iſta inteſtina nõ erunt vacua, quia non eſt dare vacuum, ergo plena erunt non de vento, vel ſtercore, vel fæcibus, ſiue immũditijs, ſicut modò. Et di. S. Tho. in 4. quod erũt plena dulciſsimo liquore à deo creato, claro, dulciſsimo, & incorruptibili, nec aliquis erit mãcus, ſed omnes erimus in optima proportione. Etiã guttur erit plenum illo liquore, & erit cibus & potus, Vtinã ſentiamus hũc ſaporẽ. Et de iſto cibo dicit Chriſtus, Ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo &c. Lu. 22. Nota, ſicut diſpoſuit, vt. ſ. cum laboribus & tribulationibus ad illud veniret. Ita diſpoſuit nobis vt cũ labore

De qualitate membrorũ corporis glorioſi, & partium.

& pœnitẽtia ad illud perueniamus. Si vnam guttã vt granũ sinapis illius cibi Deus poneret in ore vestro vel meo, nunquam vellemus comedere. Ecce quare dicit, Simile est regnũ cælorum &c. Ideo dicit Ioan. qui vidit sanctos comedẽtes & cantantes dicẽdo, Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam Deo, quia venerunt nuptię agni &c. Apoc. 19. Dico secundò quod in euangelio tangitur peruersitas humanalis, de qua dicit euangelium. Et misit seruos &c. & ciuitatem illorum succendit. Hic dico quòd ostenditur peruersitas humanalis, quia nolebant ire ad cõuiuium regis. Ista peruersitas est hodie in mundo, Nam Christus rex æternus parauit nobis conuiuium nuptiarum vt dixit, O quot homines, maximè Christiani, sunt inuitati, Quilibet enim religiosus, clericus, vel prælatus, prædicans doctrinam euangelicam, est nũtius Dei, vos inuitãs ad conuiuium. Sed gentes excusant se tripliciter. Quidam per indeuotionem spiritualem, quidam per affectionem terrenalem, quidam per indignationem cordialem. Primi renuũt venire, quia ad spiritualia nullam habent deuotionem, nec sentimentum, immo dicunt, Quid scit homo de alio mundo? De his dicitur, Et nolebant venire. Attendatis si inter vos sint aliqui de istis. Tales sunt qui diligenter curant de corpore, & negligenter de anima, qui prandium vel cœnam corporis nũquam obliuiscuntur, sed animæ frequenter. Cibus animæ est oratio & de mane & de sero. Ostendatur quomodo dãda sunt fercula animæ. Primò homo orare debet & mẽsam benedicere, dicendo Pater noster, in quo continentur septem petitiones, & Aue Maria, attẽtè & deuotè, quemadmodum homo loquitur regi vel reginæ. Similiter de sero. Sed multi non curãt, nec orãt de mane nec de sero, nec orãt ante mẽsam, nec ante cœnam. Item pro animæ refectione debemus festa celebrare, & rebus diuinis & orationibus, quę sunt fercula animæ, intendere Sed, proh dolor, multi postquã laborauerunt per totam hebdomadam, nesciunt dominicam dare Deo. Item sicut quolibet mẽse lauatur camisia corporis, ita etiam anima lauãda est à maculis. Item in paschate quilibet curat vt bene prãdeat, sic etiã cogitare debet de anima, vt cõmunicet dignè. Sed dicit apostolus, Animalis homo nõ percipit ea quæ sunt spiritus Dei. 1. Cor. 2. Secundi negligũt venire per affectionem terrenalem, vt religiosi, clerici, vel etiã laici, qui plus delectationes carnales diligũt quã spirituales, & tales de cõuiuio paradisi non curãt. Dicatur fabula de leone faciẽte conuiuium omnibus animalibus. Nuntij venerũt ad porcum iacentem in luto, & ex parte leonis inuitauerunt ipsum ad couiuiũ, qui porcus interrogauit an esset ibi lutum. Quibus respõdẽtibus quod nõ, respõdit porcus, Nolo venire. Ita accidit multis miseris luto luxuriæ inuolutis, qui vt porci despiciũt gloriam paradisi. De istis dicitur, Illi autem neglexerunt propter delectationem bestiarũ. Tales

perdunt

perdunt delectationes angelorũ, Christi, & virginis, quia noluerũt gustare de istis. August. Impij non sentiũt dulcedinem Dei, quia de febre iniquitatis palatũ cordis infecerũt. Alij nolũt ire propter indignationem cordialem, nũtios ipsos vocantes & inuitantes ad huiusmodi nuptias verbis & factis calumniãtes. De quibus dicitur, Reliqui verò tenuerunt seruos eius, & contumelijs affectos occiderunt eos. Primi sunt mali, & secũdi, sed isti peiores, quia interficiunt animas. Eccle. 21. Dentes eorum, scilicet obloquentiam interficiunt animas hominum. Rex verò cùm audisset, iratus est, & missis exercitibus suis, scilicet angelis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem, scilicet istum mundum succendit, quia certi sitis quòd conflagrabitur iste mundus citò. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Deuteron. trigesimo secundo. Dico tertiò quòd tangitur in euangelio indignitas meritorũ, cùm dicitur, Tunc rex ait seruis suis, Nuptiæ quidem &c. vsque in finem. Ex ista parabola non intelligatis vos quòd aliquis expellatur de paradiso postquam ingressus est, sicut ille rex expulit illum. Ita conditionaliter loquendo, si in paradiso inueniretur aliquis imparatus, expelleretur. Modò facias in consequentiam, si imparatus expelleretur, ergo necessariũ est nobis, vt præparemur, si volumus illuc intrare. Quod bene pensandum est cõtra stultitiam dicentium, Si sum prædestinatus, siue eo paratus siue imparatus, intrabo. Nota, quòd in libro prędestinationis similiter scribitur, talis saluabitur & ex tali caussa, & similiter ex libro præscientiæ, tales damnabitur & ex tali caussa. In libro prædestinationis non solùm scribitur, Petrus talis & talis saluabitur, & Bernardus talis saluabitur. sed sic. Petrus talis saluabitur per ieiunium, & talis per orationem, talis verò per eleemosynam, ita quod simul scribitur introitus paradisi, & caussa quare intrabit. Multi tamen decipiuntur, credentes quòd solùm nomen scribatur in libro prædestinationis sine caussa, quòd non est verum, sed simul totum. Item in libro reprobationis non solùm scribitur, talis damnabitur, sed etiam caussa quare talis damnabitur, per superbiam &c. Ideo si non vis damnari, caue à caussa. Ideo si ille imparatus fuit expulsus, non intrabimus nisi præparemus nos. Ergo estote parati. Matt. decimoquarto. & Luc. duodecimo. Paratur homo per contritionem &c. & sic homo induitur vestibus nouis, & efficitur dignus intrare ad gloriam.

De eadem dominica. Sermo II.

Ecce prãdiũ meũ paraui &c. Mat. 22. Istud verbũ recitatur in euãgelio currẽtis dominicę. Salutetur virgo Maria. Inter alia verba sancta quæ Christus dixit suis Apostolis in nocte passionis, & quando discipuli erant tristes de suo recessu, Christus eis consolans, dixit, Vado

parare vobis locum, & ſi abiero & præparauero vobis locũ, iterum veniam, & accipiam vos ad meipſum &c. Io. 14. Verbũ eſt notabile & dignum memoria, ſi cogitatis hoc quod dixit. Nam ſi aliquis rex debet ire ad aliquem locũ, communiter præmittit aliquos ad parandum prandiũ. Iſta practica ſeruatur, & rationabiliter fit quod ſeruus paret hoſpitium domino, ſed quod dominus vadat primò ad parãdũ ſeruis, nunquã fuit, imò talis dominus reputaretur pro ſtulto. Chriſtus verò cum ſua nimia humilitate tenuit iſtum modũ quod voluit ire prius ad prandium. Ideo dixit, Vado parare &c. Parauit enim locum gloriæ cũ illis cortinis, tapetis &c. Eſcas inæſtimabiles, ſ. prædeſtinationis, gloriæ, & promitit redire di. Iterũ venio ad vos. Ideo dicit the. Ecce prandium &c. quaſi dicat, venite ad nuptias, ad quas vadit homo per bona opera &c. Inuenio in ſcriptura quod parauit nobis quatuor prandia.

Primum de pœnitentia euangelicali,
Secundum de eucharistia ſacramentali,
Tertium de gratia ſpirituali,
Quartum de gloria cæleſtiali.

Primum dicitur prandium funerale. Secundum dicitur prandium feſtiuale. Tertium prandium dicitur ſociale. Quartum dicitur nuptiale. Et de quolibet poteſt thema bene intelligi. Ecce prandium meum paraui. Dico primò &c. ſcilicet de pœnitentia euangelicali. In iſto prandio eſcæ ſunt modicũ aſperę & amarę, ſ. opera pœnitentialia corpori amara, ſed ſunt animę vtilia, & dulcia. Primus cibus eſt cognitio peccatorum, & defectuum propriorum, quã quis habet intra ſe cũ dicit, O miſer, ego ſum religioſus &c. ego feci hoc & hoc, & iam malè expendi tempus &c. nunquam aliquis faceret pœnitentiam, niſi de eis haberet cognitionem & contritionem. Secundus cibus eſt contritio, quia aliàs modicum valeret cognitio. Multi enim cognoſcunt peccata ſua, ſed delectabiliter illa cogitant. Tertius cibus eſt propoſitũ, non redeundi ad peccata, imò citius mori. Quartus cibus eſt cõfiteri ore, oportet enim proijcere corruptionẽ. Quintus eſt afflictio corporis dicendo, Domine caſtigo corpus meum, ne faciatis ipſum caſtigari à ſagionibus inferni. Sextus eſt deuota oratio, cogitando quod videtis Chriſtum, & virginem. Septimus eſt reſtitutio bonorum iniuſtorum reſpicere burſam & taxiam &c. ſi eſt aliquid de vſura &c. Octauus eſt remittere iniurias, ſi vultis q deus remittat vobis. Iſtæ eſcæ ſunt paratæ in euangelio, & pœnitentiæ amarę ſunt corpori. ſ. magnum nutrimentum, & magnam refectionem & confortationem dat animæ. Ideo Dauid regratiãdo dicebat, Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos qui tribulant me. Pſal. 22. Nota, qui tribulant me, ſ. peccata, dęmones, tentationes &c. quæ tribulant nos. De iſtis eſcis comedit Chriſtus, qui tamen nunquam

quam peccauit. Istud prandiũ dicitur funerale. Cõsuetudo est quãdo moritur dominus domus, post sepulturam parentes & amici faciunt prandiũ, in quo non dantur pretiosæ escæ, nec lætæ, tale prandium dicitur funerale. Ita de prandio pœnitentiæ. Pater, & caput, & dominus humanæ naturæ fuit Adam, & mortuus fuit per peccatum mortale, nos ergo filij, amici, & parentes, quia peccatores vt Adam, fecimus prandium pœnitentiæ à Christo nobis præparatum. Not. secreta, pœnitentia dicitur prandium aut cœna, quia aliqui prandiũ faciunt, vt qui mane iuuẽtutis dãt se pœnitentiæ, vt religiosus iuuenis: alijs cœnã, qui solũ in fine quãdo iacent in senectute, in lecto, & medicus dicit, mortuus est, tũc petũt confessionẽ &c. tales recipiunt pœnitentiã pro cœna, tamẽ si vera pœnitẽtia est, saluãtur. Sed est difficultas & difficile quod tũc possunt comedere de cibis pœnitentiæ. Difficile enim est de primo cibo, qui est cognitio peccatorũ, & propriorũ defectuũ, comedere, quia tales infirmi impediũtur cogitatione & cognitione peccatorũ præ dolore infirmitatis. Itẽ nec possunt tales infirmi faciliter comedere de secũdo cibo istius prandij, qui est cõtritio, nec de tertio, qui est ꝓpositũ non redeundi ad peccata, quia impediũtur horrore mortis. Et fortassis dolor qui apparet in talibꝰ est ex timore gehennæ, & nõ ex amore Dei. Itẽ nec tales possunt faciliter comedere de quarto cibo, qui est cõfessio, propter varia impedimẽta in morte occurrẽtia. Ideo benedictus est ille qui de pœnitentia facit prandiũ & cœnã, continuãdo eã vsq; in finẽ. Huic Christus ait Lu. 14. Cũ facis prandiũ aut cœnã, noli vocare amicos tuos, neq; fratres tuos, neq; cognatos tuos, neq; vicinos, neq; diuites. Noli vocare amicos &c. vbi ponit quinq; cõditiones personarũ quæ nõ indigent pœnitẽtia, quia sanctæ & iustæ sunt. Iusti nõ indigẽt pœnitentia. Lu. 15. Sed si volũt facere pœnitẽtiã est ad augmentũ glorię. Prima conditio tangitur ibi, Noli vocare amicos. Isti sunt apostoli, de quibus tenetur firmiter ꝙ post receptionẽ spiritus sancti nõ peccauerũt mortaliter. Ideo vocat eos Christus amicos. Ideo nõ dicã vos seruos. Ratio, quia seruus nescit quid faciat dominus eius, quia dominus nõ tenet consilia sua cũ seruis, sed cum amicis. Vos autẽ dixi amicos, quia quęcunq; audiui à patre meo, nota feci vobis. Io. 15. Secunda cõditio tangitur ibi, Noli vocare fratres tuos. Isti sunt pueri innocentes, quia per baptismũ sunt facti fratres Christi, filij eiusdẽ patris, Christus autẽ est filius per naturã, isti per gratiã. Pro istis nõ est necessaria pœnitentia, neque etiã adultis Iudæis baptizatis, bene dispositis, quia per baptismũ omnia peccata remittuntur. Tertia conditio tãgitur ibi, Noli vocare cognatos. Isti sunt martyres. Dicuntur consanguinei Christi, à con quod est simul, quia sanguinem Christi quem tenebant per recordationem, miscuerunt cum sanguine suo, quia aliàs eorum sanguis nõ habuisset virtutem. Ideo de eis dicitur,

Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerũt stolas suas, & dealbauerũt eas in sanguine angni Iesu Christi. Apoc 7. Quarta conditio tangitur ibi, Noli vocare vicinos. i. confessores qui mundũ despexerunt, & dederint se cõtemplationi, Dicuntur vicini, quia sicut ille qui moratur ad parietẽ alterius, est vicinus, sic etiã isti morãtur ad parietẽ, cũ per intellectũ cõtẽplãtur, recordantur per memoriã, voluntate desiderãdo, & auribus audiẽdo verba Dei, & corpore seruiũt sibi. Quinta conditio tangitur ibi, Noli vocare diuites, id est virgines. Diues est homo sui iuris, religiosus, clericus &c. seruãs virginitatẽ suã diues est. Talis enim est totus plenus thesauro, quia virginitas nõ potest cõseruari sine multis virtutibus, & bonis operibus Propter hoc virgines dicũtur diuites. Et apostolus de se dicit, & alijs virginibus, Habemus thesaurũ istũ, s. virginitatis in vasis fictilibus. 2. Cor. 4. Patet quare dicit, Cùm facis prandiũ, s. pœnitẽtiæ, noli vocare amicos &c. Ergo pater quos vocabo? Respõdet auctoritas præmissa. Cùm facis cõuiuiũ, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, & beatus eris. Quatuor conditiones vocãdorum ponit. Prima cõditio pauperũ est. Et pauperes sunt infideles, quia licèt facerẽt omnia bona mũdi, pauperes dicũtur, quia sunt sine fide & baptismo. Vocãdi sunt per prædicationem, nõ per vim. Secũda tangitur ibi, debiles. Isti sunt peccatores Christiani, qui ex fragilitate carnis peccauerũt, quia licèt vellent viuere sine peccato, tamen habita oportunitate nõ possunt se cõtinere à peccato. Isti sunt vocãdi ad pœnitentiam. Ideo dicit, Voca debiles. Tertia tãgitur ibi, Voca claudos. Isti sunt peccatores Christiani per ignorãtiã peccãtes. Duæ tibiæ sunt bona cõsciẽtia, & magna scientia, & qui peccãt per ignorãtiam, claudicant tibia scientiæ. Isto modo peccauit Apostolus persequẽdo ecclesiam Dei. Ideo dicit, Misericordiam Dei cõsecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. 1. Timot. 1. Quarta conditio tãgitur ibi, Voca cæcos. Cæci sunt qui peccant per malitiã, quia sciũt esse peccatũ, & possent abstinere, & nolũt, qui etiam vocãdi sunt ad pœnitentiã. Vnde Christus, Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitẽtiam. Luc. 5. Secundum prandium melius est de eucharistia sacramentali. Istud præparauit Christus in nocte passionis, in cœna, quando ordinauit istud sanctũ sacramẽtum. Debetis cogitare ꝙ hostia cõsecrata est vt scutella super mẽsam altaris, in qua sunt tria pretiosissima fercula, ꝙ declaratur sic, Omne ꝙ est, vel est creator vel creatura. Si creatura, vel spiritualis vel corporalis. De omnibus creaturis tã spiritualibus quàm corporalibus excellentiores sunt ibi. Si ergo diceret aliquis, Quæ est excellentior creatura corporalis? si diceretur, ꝙ sol, non esset verũ, nec luna, nec cælũ, sed caro Christi formata in vtero virginis, & illa est in hoc sacramẽto ita verè, sicut fuit in vtero virginis, & ita verè vt est modò in cælo &c. Item de creaturis spiritualibus quæ est excel-

excellentior ceteris? Diceres fortè tu, ꝙ Michaël vel Gabriel, quod non est verum, sed excellentior est Christi anima, & illa est ibi, quia corpus Christi viuū nō est sine anima. Itē creator est deus, & in hoc sacramēto eucharistię est tota diuinitas infinita. Sacerdos quādo celebrat, debet cōtemplari ista fercula in hostia dicendo, O quomodo debet esse pinguis comedēs dignè. Etiā vos laici quādo debetis cōmunicare, debetis ista cōsiderare. De ista ꝓphetauit scripturas di. Sapiētia ædificauit sibi domū, excidit columnas septem. Prou. 9. Sapientia, id est filius Dei ædificauit sibi domum, s. Christianitatem, quam 33. annis ædificauit, excidit columnas septem ad sustinēdum, scilicet septem conditiones Christianorum.

Prima columna est prælatorum,
Secunda dominorum temporalium,
Tertia religiosorum,
Quarta sacerdotum simplicium,
Quinta illorum de matrimonio,
Sexta viduarum,
Septima virginum,

In istis septē ecclesia fundata est, & parauit illa tria fercula, quę dixi in hostia cōsecrata esse, miscuit vinum, s. Christi sanguinem, & posuit in mensam altaris. Istud prandium non est funerale, sed festiuale. Infra hebdomadā homo transit & reficitur simpliciter, sed in die festo homo facit bonum prandiū. Ita intra annum homo laicus simpliciter trāsit non cōmunicando, sed in paschate est maximum festum quietis Christi. Ideo ordinatū est vt oēs in paschate cōmunicent à 10. vel 12. annis & supra. Sūt multi miseri qui ab isto prādio excusant se. No. de isto prādio habetur auctoritas allegoricè. Cùm esset dies festus Domini, & factū esset prādiū bonum in domo Tobiæ, dixit filio suo, Vade, & adduc aliquos de tribu nostra timentes Deū, vt epulētur nobiscū. Tob. 2. No. secreta. Cum esset dies festus dñi, s. resurrectionis. Sed diceret aliquis, Nōne dies natiuitatis, circunci. epyphanię, & pentecostes, sunt dies festi Dñi? Dico quod sic, sed dies resurrectionis est proprior dies festus Christi. Ratio, dies festus est dies quietis. Dies natiuitatis nō fuit dies quietis sibi, sed laboris, ideo statim nat⁹ fleuit. Nec circūcisionis dies, & sic de alijs, sed in die resurrectionis quieuit in gloria. Ideo de illa die, Hęc dies quā fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. In illa die paratur prandiū in domo Dei, s. ecclesia, ad quod prādium omnes tenemini venire. Sed scitis quòd prandium istud est Christi regis, & quomodo est veniendum ad illud cum debita pręparatione, pœnitentia, & accedens debet esse ornatus & vestitus, nō veste antiqua superbiæ, sed veste noua humilitatis, nec excusatur quis si nō sit paratus. Ideo pręcedunt septem hebdomadæ, quadragesimę ad se præparandum.

Aetas cō grua ad suscipiendum Christi corpus.

Item

Item dixit Tobias filio suo, Voca aliquos de tribu nostra. hoc dicitur Christianis, quia per baptismũ sunt de genere dei. Infideles non debēt cōmunicare. Nota timētes deũ, quia homo primò debet examinare vitam suam, secũdò de peccatis cōteri, tertiò cōfiteri, quartò cōmunicare, iuxta cōsiliũ apostoli. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim mãducat & bibit indignè, iudiciũ sibi mãducat & bibit, nō dijudicãs corpus domini. 1. Cor. 11. Qui autē nolũt eũ recipere, vel qui indignè recipiũt, nũquã recipiētur in paradiso. Tertiũ prãdiũ est de gratia spirituali. Istud prãdiũ dat Christus personis spiritualibus, existētibus in gratia dei, quia in operibus bonis quæ faciũt, sentiũt magnã cōsolationem & cōfortationem in anima. Verbi Gratia. Quãdo religiosus in gratia existēs surgit de nocte ad dicēdum matutinas &c. Deuotè cogitãdo & cōtemplãdo, maiorem sentit dulcedinem in anima quàm si comederet capones, & postquam anima est sic inflammata, & legit, & illuminatur, & cōsolatur. Idem de laicis de nocte orãtibus, & audiētibus missas, sermones, & cōtemplãtibus Christi natiuitatem, quasi viderēt virginem cũ filio &c. Itē idem dicēdum est de cōtemplãtibus Christi passionem. Et quot cōtemplationes habentur, tot fercula dãtur &c. omnes dies pauperis, id est peccatoris, sine gratia dei semper mali erũt. Secura mēs quasi iuge cōuiuium. Prouerb. 15. Istud prãdium non est festiuale solùm, sed etiã sociale, quia qualibet die homo deuotus comedit cum Christo. De hoc figura Dan. 14. Dicatur quō Daniel fuit sex diebus non manducans nec bibēs, sed orabat, erat autem Abacuc propheta in Iudæa. Dicatur historia, quomodo per angelum fuit portatus ad locũ. Et exclamauit Abacuc di. Daniel, serue dei, tolle prãdiũ quod misit tibi deus. Audite pulchrũ significatũ huius figuræ. Daniel amicus dei significat quãlibet personã deuotã. Lacus leonũ est iste mũdus, in quo sunt septem feri leones prompti ad deuorandũ, puta dæmones, qui tētat de. 7. peccatis mortalibus. Primus est Leuiathã, qui tētat de superbia. Idē de alijs. Isti nō curãt vt deuorēt peccatores, quia iã sunt sui, sed personas sanctas & deuotas, puta bonũ clericũ, vel religiosum. Inter quos persona deuota stat sex diebus. Septē sunt ætates. Prima infantia. In ista homo nō timet leones, sed in secũda, s. pueritia, quia in illa iam multi dãnantur, tertia adolescētia, quarta iuuētus, quinta virilitas, sexta senectus, septima decrepit⁹. Sex ætates sunt periculosæ, sed Christus de terra promissionis mittit prandiũ Danieli. i. personæ deuotæ. s. consolationes spirituales &c. Exultēt iusti in cōspectu dei, & delectētur in lætitia. Psal. 57. Quartũ prandiũ est omnibus alijs melius, s. gloriæ cælestis. O qualia fercula dantur in isto prandio. Null⁹ intellectus potest comprehendere & declarare ad plenũ hoc prandiũ, quia tãta est excellētia illorũ ciborum, quod si de pane istius prãdij

solùm vna mica caderet in os tuum vel meum, si viueres 10. mille annis, nolles comedere cibum præsentis vitæ corporeum & corruptibilem. Beatus qui manducabit panẽ in regno Dei Lu. 14. De isto prandio melius tacere possumus quàm dicere, sed recogitate quales escas retinuit Deus pro se & suis. De isto prandio loquitur singulariter the. Istud prandium dicitur nuptiale, ad quod conueniunt omnes propinqui, tam ex parte sponsi quàm ex parte sponsę. Ecce prãdium meum paraui, tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata, venite ad nuptias. Deo gratias.

Dominica. XX. post Trinitatem. *Sermo I I I.*

Gressi sunt serui eius in vias. Habetur verbum istud Mat. 22. Materia huius sermonis erit declarare per quã viam poterimus ire ad conuiuium gloriæ cælestis. Materia erit vtilis &c. Salutetur virgo Maria. Dicit th. ꝙ seruitores Dei egresi sunt in vias. Pro intellectu thematis oportet declarare qui sunt serui Dei. Et ad hoc sciendũ est ꝙ omnes creaturæ tam corporales q̃ spirituales, tã bonæ, quàm malę seruiunt Deo aliquo modo. Declaratur statim in creaturis purè corporalib⁹, vt sunt cælum & luna, sol, & stellę, quę non poterunt vnum punctũ ordinationis diuinę pręterire. Illam eandem regulã, quam Deus dedit eis à principio, seruant & seruabunt quousque aliud pręcipiat in die iudicij, quãdo Deus dicet soli, sta. Sol & luna nõ habent rationẽ, nec intellectum, & seruiunt Deo. Ideo cantat ecclesia, Cui, s. Deo, luna, sol, & omnia deseruiunt per tẽpora. Idem de elemẽtis, aëre, terra, aqua, & igne, sed qualitates & proprietates quas dedit eis, nihil prętereunt, quousque habebunt mãdatum in oppositum. Idem de animabus, volucribus, & piscibus, quæ non prętereunt diuinã ordinationem. Iam certo tempore faciunt nidos, ducunt vxores, faciũt pueros. Idem de plantis, & arboribus, quæ secundum ordinationẽ Dei certo tempore dant flores, fructus, & folia, & certo tempore dimittunt. Ideo Dauid, Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam omnia seruiũt tibi. Psal. 118. Modò videamus quomodo creaturę purè spirituales seruiunt Deo, vt sancti angeli, & animę beatorum seruiunt Deo, quia in nullo discordãt à Dei ordinatione & volũtate, sed operantur, & faciunt iuxta Dei voluntatem, in omnibus concordãt cũ Deo. Ideo de eis dicit scriptura, Beati viri, id est virtuosi tui, & beati serui tui, qui stant coram te semper 3. Regum 10. Diceret aliquis, Quid dicemus de dæmonibus, qui sunt in inferno, vel inter nos, siue in aëre? Item quid dicemus de animabus damnatis, quæ sunt creaturæ spirituales, an etiam seruiant Deo? Dico ꝙ sic, licèt contra suam voluntatem Dæmones seruiũt Deo intantum, ꝙ nõ est in paradiso aliqua corona, nec patriarcharum, nec prophetarum, nec martyrum, nec confessorum, nec virginum, loquẽdo de auditis, & communiter,

quia

quin per dæmones sit fabricata. Diceretis vos, & quomodo potest hoc esse? Dico q contradicendo & resistendo diaboli tentationibus fabricãtur coronæ, licèt quãdo diabolus tentat, ipse intẽdit fabricare cathenã, qua trahat homines ad infernũ, tamen quãdo contradicit homo tentatus tentationi, efficitur corona præter intentionẽ diaboli. Auct. Dauid, Supra dorsum meũ fabricauerũt peccatores. s. dęmones obstinati. Glosa, coronã. Licèt diabolus intẽdat fabricare cathenã, quæ trahat ad infernũ &c. & non est modicũ seruitiũ illud. Beatus vir qui suffert tentationem, quoniã cũ probatus fuerit, accipiet coronã vitæ. Iaco. 1. Item si quæratur an animę dãnatę seruiunt Deo. Dico q sic. Dicas mihi quale seruitiũ faciunt regi vel domino suspensi in furca? Dico q magnum, quia ostendunt iustitiã domini. Quando enim suspensi inueniuntur in aliqua patria, statim dicitur, Iste dominus est iustus, quia suspendit criminosos. Quãdo enim nõ inueniuntur suspensi, vel oẽs sunt sancti, & bon, & iusti, q frequenter non est verum, vel iustitia non seruatur. Ecce quomodo suspensi seruiunt dominis, & etiã hominibus, quia quãdo videtur suspensus, quæritur quare fuit suspensus, dicitur propter furtũ, & quilibet dicit intra se, ego cauebo me. Eodem modo animæ damnatæ ostendunt Dei iustitiã, & in hoc seruiunt sibi, & nobis, quãdo enim nos oculis animę videmus suspensos in inferno malefactores, tunc à peccatis reuocamur. Dicatur de magnitudine pœnę inferni, & quomodo dæmones & animæ dãnatę continẽtur contra eorũ voluntatẽ in igne, & ab igne inferni. De hoc vide B. Th. 1. par. q. 64. ar. 4. & in 4. sen. dist. 44. O bonę gentes ista pẽsare debetis, quia per hoc homo corrigit vitam suam, quia quãdo homo videt ista contẽplando, vel audit in sermonibus, seu legit, dicit, O miser si ego hoc facerẽ hoc ita esset de me, sic homo refrenat malas inclinationes. Ideo magnum seruitium faciũt Deo, quia magnũ seruitiũ facit regi qui portat suũ vexillum in bello. Dãnati enim portãt vexillũ iustitię diuinę. Ideo Dauid, Cõuertãtur peccatores in infernũ. s. cogitãdo. Modò videamus de creaturis, quę habent corpus & animã, quomodo seruiunt Deo. Dico q oẽs creaturæ humanæ tã bonæ q̃ malæ seruiunt deo aliquo mõ. De bonis nõ est dubiũ, qͣ recta & sancta intẽtione seruiũt deo, quidquid enĩ cogitãt, desiderãt, loquũtur, & operãtur, totũ ordinãt ad gloriã Dei dicẽdo, Domine ego sum captiuus vester, & ex debito teneor vobis seruire, placeat tamẽ vobis, q si ego seruio vobis benedetis mihi coronã, & regnũ vestrum. Iusti autẽ in perpetuũ viuent. Et apud dominũ est merces eorũ, & cogitatio illorũ apud altissimũ. Sap. 5. De malis autẽ hic est difficultas. Et dico q mali homines in peccatis viuẽtes faciũt deo magnũ seruitiũ, non ex eorũ intentione, quia nõ est recta, ideo peccãt, sed ex supernaturali dei ordinatione. Dicit Aug. in enchiridio. i. in libro manuali, q Deus nõ permitteret

aliquod

aliquod peccatū fieri si nō eliceret inde maius bonū. Dicatur hîc historia de Ioseph, cui reuelauit Deus quod esset dominus fratrū suorum, & ipse reuelauit fratribus suis, ꝓpter q̄ fratres eius eū occidere volebant, & vendiderunt eum &c. Dixitq; fratribus suis, Nolite timere, neque vobis durum esse videatur, q̄ vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Aegyptum. Infra. Non vestro cōsilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrē Pharaonis, & dominū vniuersę domus eius, ac principē in omni terra Aegypti. Gen. 45. Patet quomodo de peccatis elicit bona, aliter non permitteret ea fieri. Iudæi enim quando interfecerunt Christum, magnū peccatum fecerunt, & malū opus, & pessima intentione fecerunt, sed magnum fecerunt Deo & nobis seruitium, quia ex illa morte saluamur, sed quia ipsi Iudæi mala & peruersa intētione fecerunt, non meruerunt, imò grauiter peccauerunt. Idem de tyrānis, qui interficiendo martyres magnū seruitium fecerunt Deo, & sanctis martyribus, non tamē recta intētione. Ideo peccabant. Patet ergo q̄ boni & mali seruiunt Deo. De malis dicit Christus. Seruum inutilē proijcite in tenebras exteriores. Matt. 25. Cùm ergo dicit the. Egressi sunt serui eius in vias, de bonis seruis & malis seruis loquitur, quia boni serui omnes vadunt per viā. Modò videamus in quas vias exierunt. Tres vias inueni per quas vadunt omnes seruitores Dei, & boni & mali.

Prima est scandalosa,
Secunda via est periculosa,
Tertia via est virtuosa.

Per duas primas vias vadūt mali, per tertiā autē vadunt boni. Prima via est scādalosa. Per istā viam vadūt homines religiosi, & clerici, & laici, qui nō solū peccāt, & sunt mali in se, sed sunt etiā alijs in exemplum, & caussa scādali. Ista via est mala, quia ipsi elongātur à deo, & scādalosa, quia facit cadere & peccare alios. Sicut saxū de mōte descendēs, lapides sibi occurrentes secum præcipitat. Ita quādo aliqua persona, s. de statu magno in dignitate vel sciētia cadit, solus incipit cadere, sed exēplo eius multi cadunt in profundū inferni. Verbi gratia. Quādo aliquis homo notabilis cadit in peccatū pōpę, elationis, & superbiæ, statim præcipitat sibi occurrētes, quia statim dicunt, Et quare ego nō facio sicut iste? Idē de mulieribus, quando vidēt aliquā incipiētē pompā in ornatu, cauda manicis, & huiusmodi, dicūt aliæ, O quàm pulchra est ista, ita faciā & sic precipitātur. Idē de peccato auaritię, quādo vos videtis aliquē diuitē, dicitis, Quomodo iste cōgregauit? & dicitur vobis q̄ mutuauit 10. florenos pro 12. vel emit aduantagiū pro minori pretio, vel vendebat pluris propter dilationē solutionis, vos dicetis, O ita faciā ego, & quādo reprehenduntur vsurarij, respondent, Talis bonus homo vel clericus facit hoc idem.

hoc est dicere q; ille vos præcipitat. Idem de luxuria. Si aliquis præ-
latus, clericus, vel religiosus tenet concubinã, dicit laicus, Ideo be-
ne possum tenere &c. Ecce quomodo eorum malo exemplo multi
præcipitantur. Idem de peccato gulæ in collatione, in ieiunijs eccle-
siæ comedunt panẽ, quando reprehenduntur dicunt, Ego faciam vt
talis prælatus faciebat. Dicatur quomodo non est faciendum, & as-
signetur ratio. Alij dicunt, Melior est eleemosyna quam ieiunium.
Sed ego dico quod melior est obedientia quàm eleemosyna vel ieiu-
nium. Item multi non ieiunant ieiunia ecclesię, & si reprehenduntur
dicunt, Talis clericus vel religiosus non ieiunauit. Hoc tantum est
dicere quod ille vos præcipitauit. Mirabile est quod peccator non
vult solus ire ad infernum, quia vnus pręcipitat alium. Nota tamen
quòd sicut paruus lapis solus cadit, & non præcipitat alios, sic nec
personæ paruæ. Sed magni lapides, id est personæ notabiles exẽplo
malo multos præcipitant. Auct. Grego. dicit, Vehementer culpa in
exemplum extenditur, cùm peccator pro reuerẽtia ordinis honora-
tur. De quo Dauid, Hęc via illorum scandalum ipsis. Psal. 48. Scan-
dalum peccatoribus sup. actiuè, & alijs passiuè, s. dãnatis. Nota per-
uersi, nec corde cogitando &c. sed pòst in inferno confitebuntur co-
actè veritatem in ore suo, complacebunt Deo non corde nec opere,
sed ore, quia coacti tormentis confitebuntur peccata, quare sunt dã-
nati. Damnati enim in inferno vident sanctos non cum delectatio-
ne, sed ad eorum maiorem dolorem. Et quando vident illos qui in
hoc mundo fuerunt peccatores, sed fecerunt pœnitentiam, dicunt, O
miser si ego fecissem pœnitentiam, sic potuissem fuisse saluus, & sic
dicit veritatem, & placet iudici: sic tales ore suo complacent Deo.
Verbi gratia. Quando superbus videt Paulum, qui fuit superbus, di-
cit, O miser, Paulus egit pœnitentiam de suo peccato, si sic fecissem,
saluatus fuissem, & sic de alijs peccatis &c. Quando inuenient se, &
in igne lauabunt oculos, & videbunt Mariam Magdalenam &c. di-
cent, O miser si dimisissem luxuriam, & sic de alijs peccatis dicen-
dum est. De hoc auct. Loquens scriptura de damnatis dicit, Viden-
tes, scilicet beatos, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in
subitatione insperatæ salutis, gementes prę angustia spiritus, dicen-
tes intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gemen-
tes. Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudi-
nem improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insa-
niam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt
inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Ergo errauimus via
veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non
est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, &
ambulauimus vias defficiles. Viam autem domini ignorauimus.
Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia? quid con-
tulit

tulit nobis? Transierunt omnia illa tanquã vmbra, & in malignitate nostra nos cõsumpti sum⁹. Talia dixerũt isti in inferno. Sap. 5. Propterea cuilibet dicitur, In via ruinæ non eas, & non offendes in lapides, nec credas te viæ laboriosæ. ne ponas animæ tuę scandalũ. Eccl. 32. Per istã viã scandalosam nullus vadit ad paradisum. Secũda via est periculosa, non tamẽ scãdalosa. Per istam viam vadunt religiosi, qui non habent malam intentionẽ, sed & nollẽt alios scandalizare, sed vellẽt honores sine peccato. Ista via nõ est scandalosa, sed est periculosa, quia de centum fortaßis vel saltẽ de multis non vadit vnus ad paradisum. Verbi gra. Si homo simplex ponit in corde suo habere regimen, talis ponit se in periculo animæ & corporis, quia hodie vix aliquis est sufficiens in hoc mundo ad gubernandum animam suam, quomodo tunc alios gubernabit? Ecce quare periculum est, sicut ille qui nesciret regere barcham, id est paruam nauiculam, vellet regere magnam nauem. Parua nauicula est corpus proprium, vel domus propria. Magna est cõmunitas &c. Si ista cogitarent, fugerẽt quando debẽt eligi, & etiam appellarẽt. In via hac, s. periculosa, qua ambulabam, absconderũt superbi laqueum mihi. Psal. 142. Dicatur hîc quod accidit in Sabaudia de quodam clerico desiderante honores, qui fuit factus episcopus Tarãtasię, & pòst cõgregauit pecunias, & dedit se delitijs, & tandẽ à scutifero fuit iugulatus & deprędatus. Iste ambulauit per viam periculosam. No. de B. Antonio, quando vidit totum mundum laqueis plenum. Et quærẽti sibi quis posset euadere? Responsum est diuinitus, Humilitas. Sicut enim pisciculi euadunt retia quibus magni pisces capiuntur & retinentur, sic homo humilis in simplicitate permanens pericula diaboli euadere potest. Ideo Dauid, Custodiens paruulos Dominus, humiliatus sum & liberauit me. Psal. 114. Tertia via virtuosa, quã trãseũt illi qui non curant de mundanis rebus, sed seruiunt Deo, & faciunt bona opera ardenter, cõteruntur de peccatis, proponunt nunquam peccare, confitentur, satisfaciunt, & remittunt iniurias. Ista via ducit ad paradisum. De ista via auctoritas, Deduxit eos in via mirabili, & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum per noctem, & transtulit illos per mare rubrum, & transuexit illos per aquã nimiã. Sap. 10. Ad literam dicitur de filijs Israël, allegorice autem de istis qui ambulant per viam istam, quæ quadruplicier est mirabilis ad instar viæ filiorum Israël. Mirabile enim esse si falco, cui ligaretur in pedibus lapis magnus, quòd posset ascendere. Ita de anima leuiore falcone, cui alligatur essentialiter onus carnis, mirabile est quòd potest cælum ascendere. Ideo dicit, Deduxi eos in via mirabili. Primò fuit via Iudæorum mirabilis, cùm dicit, Fuit illis in velamento diei. Dicatur de nube refrigerante ardorem solis filiorum Israël in deserto. Istam gratiam facit Deus personis ambulanti bus

per viam virtuosam. Nubes refrigerans est temperantia, contra ardorem prosperitatum, bonorum, diuitiarum, & deliciarum, virtuosi enim non calefiunt de honoribus, immo dicunt, Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. In diuitijs non apponũt cor. Iuxta illud, Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Psal. 61. Et de delitijs cibi & potus solùm recipiunt necessitatem. Secundò in luce stellarum nocte. Dicatur de claritate super filios Israël in via deserti, cùm fuissent inter bestias, serpentes, leones, vrsos. Ita personis virtuosis Deus dat lucem patientiæ cùm sint inter bestias aduersitatũ, ne errent in via per impatientiam. Dauid, Per diem sol, scilicet prosperitatis non vret te, neque luna, scilicet aduersitatis per noctem. Tertiò, Et transtuli illos per mare rubrum. Dicatur quomodo ex vna parte erat mons altissimus, retro populus Aegyptiacus insequẽs filios Israël, ad aliam partem mare rubrum quod Deus aperuit & transierunt. Istud mirabile facit Deus personis virtuosis, quia per mare rubrum, scilicet memoriam passionis Christi transeunt sine tædio per pœnitentiam suam. Hic est qui venit per aquam & sanguinem. 1. Ioan. 5. Quartò, Et transtulit eos per aquam nimiam. Hæc fuit à flumine Iordanis. Dicatur quomodo aqua stetit faciens murum. Ista mirabilia facit Deus personis deuotis quando dat eis abundantiam lachrymarum in oculis ex peccatis proprijs & aliorum, quia quando vident peccatores non indignantur, sed compatiuntur eis dicendo: Domine conuerte eos. Si mihi dedisses illam tentationem, fuissem fortassis factus peior. Viam sapiẽtiæ monstrabo tibi, & ducam te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum. Prou. 4. Deo gratias.

Dominica. X X. post Trinitatem. *Sermo I I I.*

On quasi insipiẽtes, sed vt sapiẽtes. Ephe. 5. Salutetur virgo Maria. Pro huius verbi declaratione sciendum est quòd Deus inter istum mundum præsentem & alium facit talem differentiam, quòd in hoc mundo boni & mali, sapientes, & stulti, stamus similiter in vna villa, domo, collegio, vel monasterio, sed in alio mundo mali separabuntur à bonis, singulariter in iudicio. Tunc omnes boni, iusti, & sapientes, collocabuntur in cælo, & omnes mali iniusti, stulti in inferno. Nota de hoc similitudinem. Tempore enim messis in area totum simul est, scilicet granum cum paleis, sed dominus cum vna pala separat posteà granum à paleis, ita faciet Deus. Cogita quòd iste mundus sit tanquam vna area, in qua omnes sumus mixti, sed veniet dominus areæ cum pala suæ infinitæ potestatis, & separabit granum, id est sapientes à paleis, & collocabit in granarijs, id est ordinibus Angelorum, paleam verò mittet ad comburendum in ig-

næ inferni. De hoc auctoritas. Dicit Ioan. Baptista de Christo, Venturus est supple Christus, cuius ventilabrũ in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum in horreũ suum, paleas autẽ comburet igni inextinguibili. Mat. 3. Ex ista declaratione habemus ꝙ nullus insipiẽs intrabit paradisum, sed ibunt insipiẽtes in infernum. Quoniã nõ habuerunt sapiẽtiam, interierũt propter suam insipiẽtiam. Baruc. 3. Propter hoc Apost. auisando vos dicit in the. Non quasi insipiẽtes &c. Patet the. In quo Apost. dat nobis doctrinas. Prima est negatiua cùm dicit, Non quasi insipiẽtes. Secunda affirmatiua cùm dicit, sed vt sapientes. Hodie erit Sermo de negatiua, alia die de affirmatiua. Modò oportet ostendere quot sunt species stultitiæ, vt caueamus eas, Et philosophicè nominantur sic,

Prima est frenesis.
Secunda epilepsia.
Tertia dæmonia.
Quarta rabies.
Quinta insensibilitas.
Sexta furia.
Septima ebria.

Septem sunt sicut septem peccata mortalia. Ideo vt caueamus dicit the. Non quasi insipientes, sed vt sapiẽtes. Prima ergo species stultitiæ est frenesis, ita nominatus à Physicis, quando enim ascẽdit febris in caput, & perturbat imaginationẽ, & homo loquitur stultitias, talis dicitur freneticus. Ecce hîc peccatum superbiæ, quod nihil aliud est nisi febris, quæ ascendit in caput quando homo præsumit & superbit de bonis tẽporalibus vel spiritualibus di. Ego sum talis &c. Vos estis freneticus, & loquimini vt stultus, despiciendo omnes alios, etiam parẽtes & dominos, immo & Deum. Ecce frenesis, quia nõ respicit de quibus loquitur, quia tam de bonis, quàm de malis, amicis & inimicis, & de sanctis & de deo. De talibus enim dicit scriptura, Qui cùm cognouissent Deum, nõ sicut Deum glorificauerũt, aut gratias egerunt, sed euanuerũt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorũ, dicẽtes enim se esse sapientes, stulti facti sunt Ro. 1. Contra istã stultitiam debẽt prouidere rectores villæ, quia sicut stultus ligatur, sic frenetici, & superbi blasphemantes ligandi sunt cathena fortis ordinationis, ne sub ardua & bona pœna Deus sic blasphemetur. Secũda est epilepsia, s. morbus caducus, quia in cella cerebri generatur vna gutta ex bullitione stomachi, & calore cordis, & quãdo illa gutta est frigida, cadit super telam cordis, & tales tũc cadũt in terrã, & maculãt se, & perdũt intellectũ. Ecce hîc peccatum auaritiæ, quæ ascẽdit ad cerebrũ, quãdo dicitur, pro certo ego volo ditari, deinde cadit super cor, cogitãdo & dicẽdo, si ego volo viuere planè de meis redditibus, vel possesionibus,

in fine anni nihil habeo superfluum, & sic nihil dimittam filijs, scio quid faciam, præstabo & mutuabo decem florenos pro duodecim vel emam propter solutionis anticipationem pro minori pretio, & vendam pluris propter solutionis dilationem, & sic cadit in terram, & maculat se. Immo etiam iam capellaniæ & confraternitates cadunt in terram per vsuram. Ecce epilepsia. Si vis emere census, tunc vide quod duo ibi concurrant. Primò quòd vera sit emptio, secundò quòd pretium sit iustum. Nónne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? 1. Corinth. 1. Tales mundani dicuntur sapientes, quia sciunt congregare, sed reuera in epilepsia sunt. In hac etiam stultitia sunt lusores, quia omnes habent radicem in auaritia. Ratio, quia quilibet vult bono alterius lucrari. Ideo medicina huius morbi curatiua est ordinatio sub certa pœna, ne quis decetero ludat. Maledictus est qui ludit taxillando, qui respicit, qui præstat taxillos, domum, seu pecunias. Ergo non quasi insipientes &c. Tertia est dæmonia. Ille qui habet dæmonium in corpore, dicitur dæmoniacus nec ostenditur subitò, sed quando coniuratur, tunc perdit intellectum. Ecce dæmonia, ecce hîc peccatum luxuriæ. Ratio, quia luxuriosus semper habet dæmonẽ secum, ex quo est habituatus in illo peccato, sed non cognoscitur quousque habet occasionem, tunc enim nec respicit parentelam, nec amicos, nec honores, nec quenquam. Animalis homo, id est bestialis, non percipit ea quę sunt spiritus Dei. Stultitia est enim illi. 1. Corinth. 2. Tales non intrabunt paradisum, quia deus nõ vult porcos in paradiso. Iura permittunt lupanaria, quia ad portam ciuitatis, in remedium infirmitatis, sed non particularia in hospitijs, seu alijs domibus &c. Ideo contra tales dæmoniacos necessaria est cathena ordinationis, qua ligentur, vt, scilicet non teneatur, nec permittatur extra commune lupanar aliqua putana notoria, quod nulla potest tergiuersatione celari. Ex hoc sequitur quòd nullus homo vxoratus, nec clericus, audebit tenere concubinam. Quarta est rabies, sunt aliqui stulti, qui nulli nocent nisi sibiipsis, quia seipsos comedunt ex rabie. Ecce peccatum inuidiæ. O quot rabidi sunt in mundo, omnes quotquot inuident proximo rabidi sunt, quia illa inuidia non nocet nisi sibiipsis, qui quando vident prosperitatem proximi in diuitijs, vel honoribus, in officio &c. venit illa rabies inuidiæ, quia seipsos comedunt, cùm deberent pro illo orare dicendo: O Domine, conseruetis sua bona, & detis mihi necessaria, quia sum creatura vestra. Hac infirmitate grauantur multi Christiani, qui inuidentes lege Iesu Christi, volunt seruare legem infidelium Iudæorum, seruantes sabbata ex quadam epistola quam dicunt descendisse in altare sancti Petri de cælo Romæ, immo descendit de inferno. Item mulieres post partum stant 40. dies, sicut virgo Maria. Ergo filijs vestris

ſtris debetis dare circuncisionem, id eſt, bonam informationem, refrenando eo à vitijs, non circuncisionem materialem, qua Christus fuit circuncisus, quia modò in lege noſtra vim regeneratiuam non habet, ſed loco eius Dominus noſter Ieſus Chriſtus inſtituit baptiſmum, ſine quo nullus ſaluari poteſt. Item obſeruant auguria. Ideo ſcriptura, Stulti ea quæ ſibi ſunt noxia cupiunt, & imprudentes odibunt ſcientiam. Prouerbiorum primo. Contra iſtam ſtultitiam rabiei fiat ordinatio contra diuinos &c. Quinta eſt inſenſibilitas, à qua dicitur inſenſatus. Iſta eſt ſtultitia puerorum, & etiam ſeniorum ex antiquitate. Pueri enim recipiunt quidquid eis datur, nec ſciunt diſcernere inter bonum & malum, vt patet de puero, qui recipit prunam, & mittit ſubitò in os. Qui facit exceſſum in cibo vel puto, inebriando ſe, inſenſatus eſt. Ecce hîc peccatum gulæ, qua, proh dolor, multi laborant & infirmantur. Quare hodie ſunt tot infirmi, & cum malis oculis, rubicundis, guttoſis? profectò plurimi tales ſunt ex ſuperfluitate cibi & potus. Tales inſenſati ſunt vt pueri. Dauid, Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis, immo peior factus eſt iumentis. Pſalm. quadrageſimooctauo. Contra hoc vitium fiat ordinatio, ne aliquis de villa bibat in taberna, nec tabernarius in Dominica ante miſſam aperiat tabernam. Sexta eſt furia. Furioſus autem non reſpicit quid facit, ſed percutit à dextris, & à ſiniſtris, nullum reueretur. Ecce hîc peccatum iræ, quia iracundus per corpus meum iurat, ego vindicabo me &c. Iſta eſt furia & ira vindicatorum, qui nolunt parcere, nec remittere, nec permittunt quod alij remittant, quia ſtatim derident eos dicentes: Quid facitis &c. Stultus populus meus non cognouit, filij inſipientes ſunt, & vecordes. Hieremiæ quarto. Nota, vecordes, id eſt furioſi. Curatur hæc infirmitas remittendo, & faciendo pacem, non ſuſtinendo partialitates & diſcordias. Septima eſt ebria, ab ebrietate dicta. Ebrius enim eſt ſtultus, quia nihil poteſt facere, non habet remedium niſi dormire. Ecce hîc peccatum acidiæ, Acidioſus autem non curat de operibus meritorijs, perdit tempus tam pretioſum, quod Deus nobis dedit pro merendo in feria huius mundi. De talibus dicit Propheta. Sapientes ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt, Hieremiæ quarto. Non ſunt pigri in Dominica ire ad bordellum, ſed ad eccleſiam. Nota, contra fractores feſtiuitatum. Ideo fiat cathena ordinationis ad ligandum iſtos ſtultos, ne in die feſto audeant facere barbitonſuram, nec emere, nec vendere merces, nec laborare &c. non quaſi inſipientes.

Dominica X X.post Trinitatem. Sermo V.

On *quasi insipiẽtes, sed vt sapiẽtes*. ad Ephe.5. Istud verbũ habetur textualiter & recitatiuè in epistola currentis dominicę. Salutetur virgo Maria. Pro declaratiõe huius thematis, & introductione materiæ prædicandæ, sciendum quòd inter alias virtutes & opera virtuosa necessaria nobis ad habẽdum in hoc mundo gratiam diuinalem, & in alio gloriam cælestialem, est virtus sapiẽtiæ, sine qua non potest hîc haberi gratia, nec in alio mũdo gloria. Primò enim in hoc mundo necessaria est nobis virtus sapiẽtiæ, ad habendũ gratiam & amorem Dei. Ratio, quia naturaliter similitudo est caussa amoris, sicut dissimilitudo est caussa diuisionis. Hoc potestis videre in animalibus. Vnde si essent hîc multa animalia diuersarum specierum mixtim congregata, statim separarẽt se seorsum, illa de vna specie, alia seorsum de alia specie. Item vos de matrimonio si habetis multos filios, licèt omnes diligatis, plus tamen vobis similem magis. Idem mater de filiabus. Ideo dicit scriptura, Omne animal diligit simile sibi, sic & omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur, & omnis homo simili sui sociabitur. Eccle. 13. Cùm ergo Christus sit vera & ætera sapiẽtia Dei patris. Auctoritas. Nos prædicamus Christum crucifixũ, Dei virtutem, & Dei sapiẽtiam. 1. Cor. 1. Ideo ex ratione iam dicta, si vis amari ab eo, habeas sapiẽtiã, vt sis sibi similis, stulti enim & indiscreti nõ diliguntur ab eo. Neminẽ diligit deus nisi eũ qui cũ sapiẽtia inhabitat. Sap. 7. Secũdò ad habendũ gloriã cælestẽ in alio mũdo est nobis necessaria sapientia. Ratio, quia quãdo Deus dat gloriã alicui animę, magis mẽsurat gloriã secundũ bene operata, quàm secundum bona opera. Multæ personæ habẽt & faciũt bona opera, tamẽ nõ bene faciũt seu operantur in gratia. Dare eleemosynã est bonũ opus, sed nisi fiat bene, i. bona intentione, nõ habebitis gloriã sed damnationẽ, & si datis viduæ eleemosynam intẽtione peccandi, bonũ opus facitis, sed intentione pessima. Itẽ redimere captiuũ bonũ est, sed si sint pecuniæ de furto vel vsura nõ est meritoriũ, sed peccatum. Idem de alijs, plus respicit Deus dãdo gloriam si opera sint facta bona intentione, quàm ꝙ sint bona opera. Cũ ergo bene operari & discretè sit actus sapiẽtię, ergo necessaria est sapientia ad habendum gloriã. Ideo dicit scriptura, Si quis erit cõsummatus. i. perfectus inter filios hominũ, si ab illo abfuerit. i. defuerit, sapiẽtia tua in nihilũ cõputabitur. Sap. 9. Patet ergo ꝙ dicitur, ꝙ inter alias virtutes nobis necessarias ad habendum &c. est sapientia. Propterea monet nos Apostolus vt viuamus non quasi insipientes, sed vt sapiẽtes. Diceret aliquis, Modo cognoscimus ꝙ sapientia est nobis necessaria ad hoc ꝙ habeamus gratiam hîc, & gloriam in futuro. Sed libenter scirem quæ sunt conditiones

sapi-

ſapientiæ. Pro iſtius dubij ſolutione amore Dei ego quæſiui & inueni in quadam auctoritate ſeptē conditiones veræ ſapientiæ. Quæ deſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis cōſentiēs, plena miſericordia, & fructibus bonis, iudicans ſine ſimulatione. Iacob. 3. Primò dicitur, quæ deſurſum eſt ſapientia, primū quidē pudica eſt. Not. hîc differentiā inter caſtitatē & pudicitiā, licèt communiter loquēdo pro eodē ſumātur, tamē ſtrictè multum differūt. Caſtitas eſt vna virtus habens duas radices. Prima eſt in corpore, ne fiat illud opus &c. Secūda eſt in corde, nō deſiderando illam corruptionē, talis perſona dicitur caſta. Quia ſi aliqua perſona cuſtodit corpus ſuū ab opere illo timore verecundiæ, vel ſcādali, ſeu malæ famę, ſed intus in corde habet deſideriū &c. talis perſona licèt corā oculis gētium ſit caſta, tamē corā oculis Dei & ſanctorū Angelorū reputatur putana. Quot ſunt in mundo, qui appretiātur ſe de caſtitate? Dicunt multę mulieres, Ego nunquā cognoui niſi virū meū. Et puellæ, Ego ſum virgo, nunquā cognoui hominē. Dicūt viri, licèt pauci, quia citò fortaſsis poſſent numerari. Nunquam cognoui niſi vxorē meam. Modò dicatis ſi in corde veſtro deſideraſtis vnquam aliquā, vel aliquem, ſi reſponderitis, Pater, ita, ergo coram oculis Dei iam eſtis putana. Et ſicut ſi coram nobis iſte actus ab aliquibus fieret, omnes indignaremur contra facientes, ita Chriſtus, & virgo Maria, & Angeli, & ſancti indignantur contra illos, qui corde in actum lubricum conſentiunt, quāuis etiā opere non perficiunt, & dicunt, O iſte proditor, vel iſta putana, luxurioſè & impudicè viuunt. Oportet enim ꝙ caſtitas nō ſolùm ſit in corpore, ſed etiā in corde. Ideo dicit ſcriptura, Qui viderit mulierem ad concupiſcēdum eā, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Matt. 5. Sed pudicitia plus requirit, quia maior eſt, quia pudicitia nō ſolùm cōſiſtit in corpore, & in corde, ſed in omnibus alijs mēbris. Si enim in aliquo ſit caſtitas in corde, & in corpore, ſed nō in oculis, quia libēter reſpicit mulieres, & partes earum, & per partes ſuas, talis non eſt pudicus. Ideo Ber. ſorori ſuæ dabat conſilium, quòd nō ſolùm alios nō reſpiceret, immo nec ſeipſam. Magnā vim faciebant ſancti patres antiquitùs in iſta virtute pudicitiæ. Dicatur exēplum de illis duobus ſanctis heremitis, volentibus tranſire flumen, qui vertebant dorſum, ne vnus videret alium nudum, ſenex nec ſeipſum potuit reſpicere, & ſubitò ab Angelo fuit portatus ad aliud littus. Tantum placet Deo pudicitia. Homo qui vult caſtè viuere, non reſpiciat alios, nec ſe nudum, immo nec beſtias &c. ſi gallus iungitur gallinæ, non reſpicias, & ſic de alijs. Et ideo perſonæ caſtæ ſemper reſpiciunt ad terram, & ſi aliquando habent aliquem reſpicere, ſtatim inclinant oculos. Item neceſſaria eſt pudicitia in auribus, puta nolle audire loqui de illa materia directè

Quo pudicitia & caſtitas differunt.

N.

vel indirectè. Item in aure etiam necessaria est pudicitia. Non enim debemus cantare cantilenas mundi, quia omnes sunt illius materiæ aliquo modo. Item in manibus necessaria est nobis pudicitia, quia non debet quis impudicè tangere alios, nec etiam seipsum, nec etiam sustinere aliquos tactus nisi cogente necessitate infirmitatis. Ista pudicitia ostenditur nobis in turture, de qua dicunt naturales, quòd si perdit masculum, nullum masculum vult respicere, sed vadit solitaria per deserta, nec ponit se in arbore frondosa, sed in sicca, nec bibit aquam nisi turbidam. Itē semper plangit gemendo. Exemplum dat Deus in turture volentibus caste viuere. Primò tales non debēt respicere alium. Secundò debet viuere solitariè, dimittendo societatem, quæ est occasio peccandi. Tertiò non debent se ponere in arbore frondosa, scilicet ornando se. Quartò non debent bibere aquam claram, id est nimis curiosè viuere in ferculis, sed debent abstinere. Quintò plangere & gemere debent peccata sua, & aliorum. De ista pudicitia Augu. in regula, Vestram pudicitiam custodite, nec dicatis vos habere animos pudicos, si oculos habetis pudicos: quia impudicus oculis impudici cordis est nuntius. Vir & vxor seruando sibi fidem casti sunt, & seruando modum pudici. Secunda conditio est quæ tangitur cùm subditur. Quæ desursum est sapientia, deinde pacifica est. Si estis verè sapientes, oportet ꝙ sciatis conuersari cum proximis pacificè. Primò in corde, nō portando odium seu malam voluntatem. Secundò in ore, non malè loquendo adinuicē, salutando se, quia os est nuntius cordis. Ex abundantia cordis os loquitur. Luc. 6. Dicatur contra mulieres dicētes: Ego nolo loqui illi &c. Qui enim aufert verbum proximo, Deus auferet sibi verbum quando plus indigebit, quia morietur sine confessione, & testamento &c. Tertiò pacificè conuersari facit sapientia in opere, non faciendo furtum, nec proximum damnificando. Sunt aliqui qui timore pœnæ vel huiusmodi non audent facere dānum proximo, sed de nocte vadunt amputantes vineas, & arbores proximorum. Plus debes timere Deum, qui videt omnia, & nunquam intrabis paradisum, nisi priùs feceris satisfactionem pro toto damno. Ideo dicit, Sapientia deinde pacifica est. Bestiæ enim in deserto viuunt pacificè, nunquam insurgit lupus contra lupum, & sic de alijs. Et nos minùs pacificè viuimus quam bestiæ. Ideo dicit Scriptura, Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & disce, scilicet ab ea sapientiam. Prou. 6. Disce sapientiam, scilicet pacificè viuendo, quia formicæ in cumulo suo, qui non est magnus, viuunt pacificè, nec habent principem, nec iniuriantur sibi, immo iuuant se mutuo ad portandum onus, & nos transimus nihil dicentes, quare minùs rationabiles sumus quàm bestiæ? Ideo dicit, Vade ad formicam. O magna verecundia quòd formica sit magistra hominū.

Proponitur turtur à pudica persona imitāda.

Ideo

Ideo de pacificis dicit Christus, Beati pacifici, quoniã filij Dei vocabuntur. Matth. 5. Dicit Aug. in sermone Domini in monte, quòd beatitudinibus ista est maior. Tertia cõditio est, Quæ desursum est sapientia modesta est. Modestia est quædam virtus, quæ facit creaturam maturè ordinare, & cõpositè cõuersari, omnia membra personę cõponit, & ordinat ad standum gratiosè, scilicet manus, caput, & oculos, & in omnibus ordinat vitam hominis, honestè & maturè gubernando se. Hoc ostenditur nobis in pueris in schola in absentia magistri, qui non faciunt nisi ludere, sed in eius præsentia non mouent se. Item idem in seruis coram domino assistẽtibus, Magister noster est Christus, nec vocemini magistri, quia magister vester vnus est Christ⁹. Mat. 23. Doctores, vt Augustin⁹, Ambrosius, non sunt magistri, sed baccalarij, & Apostoli etiam sunt baccalarij, & repetitores fuerunt Iesu Christi, & suarum doctrinarum sanctarum. Item est dominus. Vos vocatis me magister & domine, & benedicitis, sum etenim. Ioan. 13. Et est nobis præsens. Sum ego vobis modò præsens, plus estis vos Christo præsentes, quia ipse est in medio. Vnde dicit ipsemet, Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Mat. 18. Ideo prædicator debet se auisare quid dicit, quia coram papa Iesu &c. vt dicat verba vera, & sanctam doctrinam. Idem de vobis dicẽdum, quomodo debetis stare compositè in præsentia Dei, & angelorum ipsum associantium. Quia quando aliquis stat inhonestè, dicunt Angeli, Domine ecce quomodo stat iste sic inhonestè &c. Cùm pueri & scutiferi in pręsentia domini stent honestè. Si ista cogitaremus, etiam quando homo est solus in camera, vel aliàs, staret semper honestè & compositè, quia Deus est semper præsens. Ideo Boëtius, Magna nobis indicta est necessitas probitatis. i. modestię. Cũ omnia agamus ante oculos iudicis cuncta cernẽtis. De ista virtute dicit Apost. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Ratio, Dominus enim propè est, quia pręsens est. ad Phil. 4. Modestia vestra in loquẽdo, in ambulãdo, & in omnibus alijs. Mulier enim quæ cogitat ꝙ respicitur à viro, stat tota cõposita, sic cogita ꝙ Deus per foramẽ te semper respicit. Istam modestiam seruabat Christus, eundo cõpositè, tẽperatè comedẽdo, respiciẽdo dulciter. Vnde dicit Apost. Ego Paulus obsecro vos per mãsuetudinẽ & modestiã Iesu Christi. 2. Cor. 10. Quarta cõditio est, Quæ desursum est sapientia suadibilis est. i. docibilis, ignorantes informando. Quilibet sciẽs aliquod bonum, ostẽdat proximo, sicut prædicatores &c. aliàs perdũt gratiã & scientiam. Si vobis prædicant, Deus augmẽtat gratiã & scientiã &c. Hoc ostẽditur in cæli luminaribus, dantibus nobis lumẽ, & influentias quas à Deo recipiũt, aliàs si nollẽt, Deus auferret ab eis lumẽ & influẽtiã. Prædicatores ad minus doceatis particulariter. Si vir sciat se

signare, Pater noster dicere, vel confiteri &c. ostendat vxori, & ecõuersò, pater ostendat filio &c. Ostende hic signare. Vir sapiens, scilicet prælatus, curatus, vel prædicator, plebem suam erudit. Eccles. 37. Quinta conditio tangitur ibi, Quæ desursum est sapientia, est bonis consentiens, secundum proprium intellectum subijciendo sanctorum doctrinis, singulariter in his quæ fidei sunt. Hoc ostenditur in pueris addiscentibus, quia oportet addiscẽtem credere secundum philosophum. Si contentiones sunt in cordibus vestris, nõ est ista sapientia quæ desursum est, descẽdens à patre luminum. sed terrena, animalis, diabolica. Iaco. 3. Sexta conditio est, Quæ desursum est sapientia, plena est misericordia, & fructibus bonis. Hic innuitur secretè quòd misericordiæ opera sunt sicut seminare, & fructus colligere. Et ita est. Nam quando vos datis eleemosynam pauperi, viduæ, puellæ, captiuis, tunc seminatis, sicut agricultor, proijciens semen vt putrefiat, & vt pro vna mensura decem colligat. Idẽ est de eleemosyna. Quando datis denarium, vel florenum, panem, vinum, videtur quòd sit perditum, sed non est ita, immo centuplum accipietis hic, & vitam æternam possidebitis in alio mundo. Ideo Apostolus loquens de eleemosyna ad literam dicit, Qui parce seminat, sicut agricultor, qui in magno agro non seminaret nisi vnam quartam, parcè & metet. 2. Corin. 9. Ideo Christus Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Septima conditio. Quæ desursum est sapientia, est iudicans sine simulatione, id est fictione, non solùm ire in exteriori apparẽtia, & opere, sed in veritate. Hoc tangit dominos & iudices, qui habent regimen & populum iudicare in iudicio temporali, vel ecclesiastico, non respicere parentelam. Iudex existẽs in cathedra iudicij, non debet cognoscere patrem vel matrẽ &c. immo si iustitia est pro Iudęo, Mauro, paupere, vel alio, date sententiam contra patrem &c. Non respicite preces, c[illegible]na &c. Dauid, Si verè vtique iustitiam loquimini, rectè iudicate filij hominum. Psal. 57. Quilibet iudex, balliuus, vel gubernator, quando intrat nouiter, loquitur iustitiam, iurãdo eam seruare. Melius esset sibi frãgere caput & collum, quàm facere oppositum. Item nõ contrahere sentẽtiam. Idem de iudicibus ecclesiasticis, iudicent iustè. Confessores etiam, qui sunt iudices, auisent se vt iudicent rectè. Aliqui nolunt absoluere rusticum, qui furatus est racemum, vel malogranatum, & bene faciunt, sed vsurarium bene absoluunt &c. Item si aliquis est furatus aliquid, vel quia inuenit aliquid, & non restituit, non absoluatur quin restituat, vel assignando tempus dicens, quòd aliàs non valebit absolutionem præstare, de incertis autem, & lucratis in ludo, scilicet taxillis, & alijs, fiat restitutio iuxta arbitrium confessoris. Si ille qui habet restituere sit pauper, confessor potest sibi dare quòd in orationibus vel in alijs satisfa-

tis faciat. Hæc sapientia nobis ostenditur à Christo Domino. Esa. 10. Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundū auditum aurium arguet, sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ. Ergo viuatis non quasi insipientes, sed vt sapientes.

De eadem Dominica XX. Sermo VI.

Idete quomodo cautè ambuletis. ad Ephes. 5. Materia hodierna erit quomodo debemus ire ad paradisum, quia via est longa, aspera, & periculosa. Sed vt materia sit deo gratiosa, & acceptabilis, & nobis proficua & meritoria, salutetur virgo Maria. Qui bene vult cogitare, & acutè, & verè inueniet quòd vita huius mundi nō est nisi via, in qua vadimus ad alium mundum. Nullus enim credit se hîc semper mansurum, quia non sumus nisi peregrini. De hoc dabo signum & auctoritatem. In quatuor cognoscitur quòd aliquis sit extraneus & peregrinus, scilicet,

In veste simplici, & grossa, & vili.
In baculo.
In capello.
Et in mutatione hospitij de die in diem.

De tali dicitur quòd sit extraneus peregrinus. Modò omnia ista signa reperio in Christiano, quod consideranti diligenter clarè patebit. Primò portamus vestem grossam, vilem, & grauem, scilicet carnē, qua indutus est spiritus vt peregrinus, & sic indutus exit de domo vteri, scilicet materni, ideo dicit scriptura, Corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sapien. 9. Secundò habemus baculū, scilicet crucem Christi, quem recipimus in baptismo, quando cruce signamur in multis partibus corporis, nec alio baculo sustentari possumus eundo ad cælum. Ideo dicitur nobis in persona Christi, Tolle baculum meum in manu tua, & vade, scilicet ad peregrinandum in cælum. 4. Reg. 4. Vnde hoc quod dicitur, vade, solùm dicitur Christiano. Iudæi autem & alij infideles licèt portant carnem, & vestem vilem, non tamen portant istum baculum, nec vadunt ad cælum, sed ad infernum. Tertiò portamus capellum, quod defendit nos ab æstu solis, & pluuia. Istud capellum est gratia Dei, quam etiam recepimus in baptismo. In cuius signum datur vestis alba, significans gratiam, & picta significans virtutes, quasi capellum sancti Iacobi. Ideo Dauid Psalm. 120. Per diem sol non vret te, neque luna per noctem. Quartò non quiescimus in aliquo loco, quia incessanter ambulamus. Peregrinus per viam quiescit, aliquando comedēdo &c. sed nos cōtinuè ambulādo approximamus morti. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra,

& nunquam in eodem statu permanet. Iob 14. Fiat ergo cōsequentia. Si de quolibet homine habēte ista quatuor signa, s. vestem illam grossam, baculum &c. dicitur q̄ sit peregrinus, & nos habemus ista vt probaui, ergo omnes sumus peregrini & viatores ad alium mundum. Dicebat enim Dauid in sua oratione. Auctoritas. Peregrini sumus corā te, & aduenæ sicut omnes patres nostri. Dies nostri quasi vmbra super terram, & nulla est mora Domine Deus noster. 1. Paralip. vltimo. Vnus intrat istam viam, scilicet nascendo, alius egreditur moriendo. Item alia auctoritas de nouo testamento concordans. Scientes quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. 2. Corint. 5. Peregrini ergo qui habent ire ad longam viam, asperam, & periculosam, bono indigent consilio, & melius consiliū quod potest dari est auisare, & dicere eis, Videte quomodo cautè ambuletis. Patet thema, Modò videamus, ex quo omnes sumus peregrini fratres, auisetis & informetis vos de cautelis, quia dicit thema, cautè. Quæritur ergo quæ cautelæ sunt seruandæ. Dico quòd quinque cautelæ sunt necessariæ cuilibet peregrino.

Prima solùm portare expensas strictè.
Secunda est conuersari inter homines pacificè.
Tertia iungere se bonæ societati securè.
Quarta auisare se de passibus periculosis.
Quinta ire ad hospitium in die.

Quicunque seruauerit istas quinque cautelas, ambulat cautè. Dico primò quòd prima cautela peregrinorum est, quòd portant solùm necessarias expensas, & non superfluas. Nam experimentaliter videtis quòd peregrini seu viatores non onerant se de auro, vel argēto, seu iocalibus, quia mortē secum portarēt, sed portant solùm necessària pro expensis, & transeunt securè. Qui autē portat magnam pecuniam, in periculo se ponit. Greg. Deprædari etiam & decollari desiderat, qui thesaurum publicè per viam portat. Sed solas expēsas strictas peregrini portant. Sic & nos facere debemus, ex quo sumus peregrini viatores, quare volumus onerare nos pecunijs & possessionibus? profectò sic se onerantes volunt deprædari in passu periculoso, s. mortis, per quē passum nullus trāsiuit, nec papa, nec rex, quin fuerit deprędatus. Quando enim infirmus appropinquat morti, & medicus dicit, factum est, detis sibi quidquid vult, statim latrones adsunt siue fures. Prim⁹ latro est vxor dicēs: Certè iocalia mecum ibunt. Itē similiter faciunt filij, & scutiferi, & miser homo nudus manet. Idem de prælatis & dominis, vnus famulus currit ad rapiendum equum, alius obseruat thesaurum, alius clenodia &c. Narretur historia de prælato illo, quem scutifer proiecit per fenestram inuolutum cum mathaloffio, volens mathaloffium furari, quē nōdum credidit mortuum fuisse. Quare non debetis portare nisi necessa-

cessarias expensas, pro pecunijs enim multi interficiuntur. Si diceretur, Possumus congregare vt dimittamus filijs & filiabus? Dico quòd de bono iusto bene poteritis eis congregare, sed pro eis non faciatis quæ volueritis, scilicet vsuras. Melior hæreditas parentum filijs relicta, est bonum nutrimentum erga Deum & proximum. De multis filijs diuitum videtur quòd efficiuntur pauperes, & multi filij pauperum, scilicet bene nutriti ascendunt ad honores & dignitates. Deus enim qui prouidet animalibus, etiam filijs & filiabus prouidebit. Transeamus per bona temporalia cum lætitia & temperantia, ne amittamus æterna. Ideo Apostolus, Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Ratio, Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. 1. Tim. 6. Nota habentes alimenta, non dicit delectamenta, & quibus tegamur, non dicit quibus ornemur. Nota differentiam inter tentationem & laqueum diaboli. Aliqui incidunt in tentationem, aliqui in laqueum. Illi qui de bono iusto habent diuitias, s. de redditibus, mercimonijs, possessionibus, vel officio, tales non cadunt in laqueum diaboli, sed in tentationē, quia de omnibus peccatis tentantur. Primò de superbia di. O talis facit hoc, & induitur sic, & ego sum ditior, quare ergo hoc etiam facere non debeo? sed pauper non sic, saltem de facili tentatur. Secundò tentatur de auaritia, quia vellet plus habere, ad expendendum. Item cogitat de pecunijs, quia vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuū. Mat. 6. Et elongatur à creatore, de quo non cogitat. Tertiò tentatur de luxuria, quando videt aliquam viduam cogitat, Et quid esset si ego expenderē tantū, vt cum ista, &c. Pauper non curat, quia non habet vnde posset sibi dare iocalia. Quartò tentatur de inuidia, quando diues alium videt honorari vel exaltari in officijs &c. dicit, Et quomodo? nònne ego sum ita bonus & diues sicut ille? Quintò de gula, in qua expenduntur diuitiæ, & alia &c. Sextò de ira, si enim iniuriatur, statim dicit, & quid esset si darem sibi ictum cum gladio? pro decem florenis fieret, si sum captus, tantùm dabo officiali &c. pauper sustinet patienter. Septimò tentatur de acidia. Ex quo abundant diuites, quiescūt, & non curant de oratione &c. Ecce quare dicit, Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem &c. In laqueum diabili incidunt qui per simoniam, item qui per furtum volunt acquirere bona alterius. Etiam de vinea fructus, seu horto, & dicunt quòd peccatum nō est furari fructus. si enim non fuisset peccatū, non oportuisset Christū mori in cruce. Ideo amore Dei seruemus cautelam peregrinorum, portare expensas &c. Secunda cautela necessaria est conuersari pacificè, non contendere per viam vbi non est dominium, secùs de villa seu ciuitate, vbi quilibet timet Dominum. Si in hospitio iniuria peregrino infertur, non curat de vindicta, quia extraneus est,

nec habet ibi parentes. Ideo simpliciter respondet. Item cauet ne alī
cui faciat iniuriā, quia statim posſit facere contra illos in villa. Ideo
dixit Ioseph fratribus suis proficiscentibus, id est, itinerantibus, Ne
irascamini in via Gen. 45. Non dixit in ciuitate, quia ibi sunt diuiso
res. Ita dico vobis, omnes vadimus ad paradisum cum sclauino, ba-
culo &c. Igitur caueamus à contentionibus, & diuisionibus, brigis,
& malis voluntatibus. Audite Apostolum dicentem, Obsecro vos
vt dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilita-
te, & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem, in charita
te solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis ad Eph. 4. Ob-
secro, id est, charè rogo. Sex rationes ponit hic Paulus. Prima cùm
dicit, vocatione qua vocati estis. Considerare debemus ad quid su-
mus vocati, quia ad nuptias paradisi, vbi non sunt cōtentiones, &c.
sed pacificè stāt. Quod placet vni, omnibus placet, quod vnus vult,
omnes concordant. Ideo dicit, Obsecro, s. vt dignè viuatis, & paci-
ficue, quia Deus non vult in paradiso brigosos, seu iracundos, imò
quando anima alicuius brigosi petit ingressum ad portam paradisi,
dicit sibi Christus, Hic omnes sunt pacifici, nolo vt ponas hîc rixas,
& remittitur ad infernum, vbi est guerra, & diuisio continua. Secun
da cùm dicit, cum omni humilitate. Humilitas cordis requiritur ad
viuendum pacificè, superbus si iniuriatur, statim dicit, Expecta, ego
tibi retribuam: sed humilis patienter sustinet, & iniuriam, inquantū
potest, in meliùs interpretatur. Dicatur exemplum de vitispatrum de

Quo pacto bonū pro malo respondere oporteat.

illo sancto heremita, qui vituperabatur à quodam dicendo: Vos hy
pocrita, & sanctus cogitauit quid vult dicere. Et cogitauit quòd ille
dicitur hypocrita, qui se alium ostendit ad extra, cùm alius sit intra.
Et dixit vituperanti, Fili, tu bene dicis, quia non habeo tantam san-
ctitatem interius, sicut per habitum ostendo exteriùs. Et alius indig
natus magis dixit, Vos estis magnus fur. Et sanctus, Verum dicis,
quia multoties Deo furatus sum obedientiam. Et estis adulter. Et
sanctus respondit, Vos bene dicitis, quia animam meam sponsam
Christi non tractaui vt debui &c. Et alius, Vos estis proditor. Et
sanctus Heremita respondit, Verum est, quia fidem promissam in
baptismo fregi multoties. Et alius, Vos estis ebrius, Et sanctus re-
spondit, Verum est, quia nesciui me gubernare &c. Et alius, Vos
estis homicida. Et sanctus respondit, Verum est, quia per peccatum
occidi animam meam. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Eze-
chielis decimooctauo. Et iterum alius dixit, Vos estis stultus. Alius
respondit, Verum est, quia nesciui custodire bona spiritualia quæ
acquisiui, & cum tali humilitate vicit illum. Patet quod humilitas
requiritur ad viuendum pacificè. Si vni vestrûm diceretur, latro,
quid diceret? vel si alicui mulieri bonæ diceretur, meretrix, licèt
posset concedere vt heremita, quid tamen diceret? timendum est
quòd

quòd iniurias in dicentem non modicas retorqueret. Tertia tangitur cùm dicit, & mansuetudine, quæ est quemadmodum lana mollis. Quando enim persona non est aspera, nec dura in verbis, quando iniuriatur, est vt lana, quæ si percutiatur, non dat sonum, non enim irascitur persona mansueta, secùs de superba, quæ ferro assimilatur, & vt ferrum clamat &c. Quarta cautela tangitur ibi, & patientia, quia si persona patiens iniuriam patitur, non vult recipere vindictam sed committit Deo dicenti, Mihi vindictam, & ego retribuam. ad Romanos ca. 12. Quinta tangitur ibi, supportantes inuicem in charitate. Ratio, quia nunquam fuit nec erit aliquis sine defectu, nisi Christus & virgo Maria. Nunquam fuit nec vxor sine defectu, nec pater, nec filij, nec dominus, nec seruus, igitur necessarium est scire supportare. Idem de religiosis, quibus necessaria est supportatio, quia nullus est sine defectu. Idē de clericis. Idem de communitatibus. Ergo supportate vos inuicem, & nolite statim mittere sagittam de arcu. Idem de socijs. Sexta tangitur ibi cùm dicit, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, Sollicitè inquirenda est pax. Et si iniuriatus primò petit veniam, saluabit animam iniuriantis, qui non curabat petere veniam. Et quando videbit iniuriatum sibi loquentem, nisi sit diabolus, & in malitia obduratus, etiam petet veniam, & ille qui humiliatur priùs, lucratur coronam, & est plus laudandus ceteris paribus. Idem de mulieribus, quæ primò petunt veniam, &c. Ergo videte quomodo cautè &c.

Tertia cautela est, iungere se bonæ societati securè, quia ire cum mala societate per viam, puta cum latrone, vel impatiente, magnum periculum est. Cum audace non eas in via, ne fortè grauet mala sua in te. Ecclesi. 8. Nos habemus ire tam longam viam, igitur nobis necessarium est respicere cui sociemur. O quot personæ fuissent sanctæ, quæ ex mala societate sunt damnatæ. O quot religiosi, quot clerici, & quot laici habent bonam & sanctam intentionem seruiendi Deo, sed ex mala societate viuunt in peccato, aliquoties sancta intentione & bona. Contra hanc familiaritatem &c. Incipiunt ab amore spirituali, sed perueniunt ad amorem carnalem. O quot pueri ex mala societate sunt corrupti, quot maritatæ, quot viduæ, quot moniales, quot beguinæ lapsæ sunt ex mala societate. Inter quas nonnullæ quando vident aliquem religiosum, dicunt. O si ille esset pater meus spiritualis, dirigeret vitam meam &c. Auiso vos, caueatis vobis à nimia familiaritate, quia periculum hinc inde imminet, quia ipse est homo, & vos mulier. Nolite nec visitare, nec loqui secum, nisi in confessione, quia quantò sunt magis spirituales, tantò plus diabolus insidiatur, & tentat. Ideo dicit scriptura, Caue tibi, & attende diligenter auditui tuo, quoniam cum subuersione tu, id est periculo ambulas. Ecclesi. 13. Sufficit diligere propter se Christum

&

& Deum, & alia propter ipsum, de alijs personis bonis velis solùm orationem, nō visitationem &c. Quarta cautela est auisare se in passibus periculosis. In tali enim loco posset ponere pedem, ꝙ frangeret sibi collum &c. Ideo palpare priùs debet homo, & respicere vbi homo ponat pedem. Ideo Apostolus, Qui se existimat stare, s. cum Deo & in gratia, videat ne cadat. 1. Cor. 10. O quot impingūt, nō respicientes vbi ponunt pedem. Verbi gra. Quando habetis filium infirmum, nec habetis medicum, nec apothecarium, quid facitis? O pater, vado ad diuinum, coniuratorem &c. Ecce vbi ponunt pedem, & frangunt sibi collum, & cooperiunt necessitatem dicendo: Nunquid permittam mori filium meum? Dicatur de medecina à Christo ordinata, de nomine Iesu fiat exemplū. Item quādo ab aliquo amico dicetur vobis, Rogo iuuetis me, ego sum in periculo, talis petit à me debitum, Rogo testificetis, quia iam reddidi sibi, vel sum accusatus de tali negotio quod vos scitis Ideo velitis iurare ꝙ ego sum innocens. Si vos creditis benefacere testificando, & iurando falsè, incautissimè agitis, cùm pro toto mundo hoc facere non deberetis. Idē de vsurarijs, quando aliquis petit ab eis mutuas pecunias, dando vel promittēdo vsuram pro mutuo, si dixerit vsurarius, Nolo mutuare, quia timeo quòd est vsura. Si tunc alij dicunt, Nequaquam est vsura, quia clerici sic mutuant, & faciunt: ac si clerici nō possent damnari, tales ponunt ibi pedem periculosè, & frangūt sibi collum. Item dicit luxuriosus, Pater, quod peccatum est? quia ego non habeo vxorem, nec ipsa virum, cui fit iniuria? quasi dicat, nulli, quod falsum est. Ideo dicebat Petrus, Charissimi, obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abstinete vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. primæ Petri secundo. Quinta cautela est ire ad hospitium de die. Ideo Christus. Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant, Ioannis duodecimo. Si quis ambulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulauerit in nocte, offendit, quia lux non est in eodem. Ioannis vndecimo. Moraliter. De die vadun ad cælum, qui ambulant in claritate gratiæ Dei, & tales bene recipiuntur. De nocte vadunt, qui in tenebris peccati mortalis sunt, & tales non recipiuntur ibi. Ideo in die, scilicet, gratia Dei ambulemus, ne accidat nobis sicut cuidam stulto, &c. Audite parabolam de duobus socijs ambulantibus ad quandam villam, vbi erat consuetudo quòd de nocte in solis occasu portæ claudebantur, quam consuetudinem isti sciebant, vnus tamen remansit in prato, & fuit captus ab inimicis, & carceri mancipatus. Modò auisetis vos ne aliquis vestrûm sit in ista stultitia. Villa ad quam omnes Christiani vadunt est gloria cælestis, quæ clauditur illis qui sunt in nocte culpæ, & habet inimicos, scilicet dæmones. Ad istam gloriam

cele-

cælestem oportet ire de die s.in claritate gratiæ. Aliter nullus habet intrare,& oẽs Christiani sciunt hanc consuetudinẽ,& oẽs ambulamus,sed multi remanẽt in prato amœno,volẽtes se alleuiare, & delectari vt luxuriosi,& interim dies gratiæ trãsit,& venit nox. Alij remanẽt ad arborẽ frõdosam,vt superbi,vani,põposi &c.qui totaliter sunt inflati. Alij remanent ad fontẽ qui manat, vt vsurarij,quia vsura quolibet die etiã festo manat,& de nocte veniunt volẽtes intrare ciuitatẽ,& gloriã cælestẽ,& nõ possunt,sed veniunt inimici.s.dæmones,& captiuos ducunt eos secũ ad infernũ. O quanti cõstat illa mala delectatio,propter quam ęternę & beatę vitę perpetua incurritur amissio. Prudentes verò vadũt de die,ambulãdo.laborando per pœnitentiã, vt habeat bonã cœnã & quietã in paradiso, licèt stulti truffentur de eis. Ideo Io. Si quis ambulat in die,nõ offendit,s.cadens in infernum. Ergo videte quomodo cautè ambuletis.

De eadem Dominica de euangelio. *Sermo VII.*

Ex cùm audisset iratus est. Scribuntur hæc verba originaliter Mat. 22. & officialiter in euangelio hodierno. Sermo noster erit de materia sancti euãgelij istius dominicæ præsentis,& si placet Deo habebimus &c. Salutetur virgo Maria. Rex autem cùm audisset iratus, vt supra in euangelio. No. hic caussantur tria puncta.

Primò benignitas diuinalis,
Secundò peruersitas humanalis,
Tertiò seueritas Dei virtualis.

Et de isto vltimo loquitur thema,cùm dicit quòd rex iratus est. Vnde primò ostẽditur benignitas Dei erga nos, quæ ostẽditur in principio euangelij cùm dicitur,Simile est regnum cælorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Vnde videndum est quomodo hic ostenditur benignitas diuinalis. Pro quo sciendum est quòd iste rex est Deus & matrimoniũ est cõiunctio diuinitatis cum humanitate,quia sicut vir & vxor per actũ matrimonij sunt duo in carne vna , vt habetur Mat. 19. Itaque iã nõ sunt duo,sed vna caro. Quod ergo Deus cõiũxit,homo nõ separet. Dicũt illi. Quid ergo Moyses mãdauit dari libellũ repudij,& dimittere? Ait illis, Quoniam Moyses ad duritiã cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras. Ab initio autẽ nõ fuit sic. Dico autẽ vobis,quia quicunque dimiserit vxorẽ suã,nisi ob fornicationem,& aliã duxerit,mœchatur. Et qui dimissam duxerit,mœchatur. Dicunt ei discipuli eius. Si ita est caussa hominis cum vxore,nõ expedit nubere. Qui dixit illis, Non omnes capiunt verbum istud,sed quibus datũ est. Ita diuinitas & humanitas sunt vna sola persona. Vnde Athanasius in symbolo. Qui cum Deus sit & homo,nõ duo tamen,sed vnus est Christus. Ista vnio facta fuit in thalamo vteri virginalis, Quęritur quarę de⁹ assũpsit nostrã humanitatẽ.

Dico quòd propter pacem habendã. Vnde sciendum est quòd quan-
do principes & reges habẽt iurgium & litem inter ipsos, nullo mo-
do potest fieri pax facilius quàm per matrimonium. Vnde sciatis ꝙ
rixa erat inter Deum regem, & principem Adam, patrem nostrum,
qui etiam dicitur princeps. Vnde Dauid inquit in Psal. 104. Cõsti-
tuit eum, scilicet Adam dominum domus suæ, & principem omnis
possessionis suæ. Inter istos fuit bellum & rixa, quam perpetrauit
Adam cùm peccauit, & tunc incœpit Deus destruere terram Adę, &
eiecit eum de paradiso. Vnde dixit Deus angelis suis postquam A-
dam peccauit, Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est, sciens bo-
num & malũ. Nunc ergo ne fortè mittat manũ suam, & sumat etiã
de ligno vitæ, & comedat & viuat in ęternum, emisit eum dominus
Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram de qua sumptus
est. Eiecitq; Adam, & collocauit ante paradisum voluptatis Cheru-
bin, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiẽdam viam
ligni vitæ. Ecce bellum & rixam. Gen. 3. Et tunc Adam videns se ere-
ctum, sciens quod nõ posset resistere, noluit bellum committere, at-
tamen genuit filios & filias, & cõmiserunt iterum bellũ cum Deo. s.
quòd peccauerũt, quoniã qui peccat, committit bellum contra Deũ,
vt ipsi fecerunt, & maximè in tempore Noë, & tunc Deus incœpit
destruere eorum terram, & occidit omnes, demptis paucissimis ani-
mabus, vt patet Gen. 7. Post diluuium verò iterum commiserũt bel-
lum contra Deum, turrim Babylonis ædificando, vt possent cælum
pertingere, & per consequens fortiter contra Deum incœperũt pu-
gnare. Vnde dixerũt intra se, Venite, faciamus nobis ciuitatẽ, & tur-
rim, cuius culmen pertingat vsque ad cælum, & celebremus nomen
nostrum, antequam diuidamur in vniuersas terras. Gene. 11. Quod
vidẽs Deus, commouit gẽtes suas. s. angelos, & ait illis in loco præ-
allegato. Venite igitur, & descendamus, & cõfundamus ibi linguam
eorum, vt nõ audiat vnusquisq; vocem proximi sui. Quòd factum
est, & fuerũt confusi, vnus alterum nõ intelligẽs. Nam vnus petebat
aquam, alius portabat lapides, & econuersò, & ita dimiserunt ædi-
ficium, nõ completum. Et durauit illud bellum multis temporibus.
Pòst verò fuerunt aliqui boni proceres, qui viderũt tantam rixam, &
tantum iurgium inter Deum & hominẽ. Et sicut inter duos greges
tractauerunt, & rogauerũt pro bono pacis, & fœderis æterni, s. filiũ
Dei. & filium regis nostri, scilicet Adę, quia humanitas est filia Adę.
Et dixerunt illi boni proceres. Si Deus vellet se tantum inclinare,
quod reciperet filiam regis nostri, scilicet humanitatem in vxorem,
valde esset benignus. Et Deus pręsciens futurum illud matrimoniũ,
suam benignitatem ostendendo dixit ad Abraham, Gene. 12. Abra-
ham in semine tuo benedicentur vniuersi fines terræ. Prophetæ e-
tiam prophetauerunt de isto matrimonio. Vnde dicit Esa. Ecce vir-
go

go concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel. Esa.6.& Mat.11. Ad hoc matrimoniū electa vna est nobis aula siue camera, scilicet venter virginis, de quo Dauid, In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Psal.18. Cùm autē natus esset spōsus de thalamo suo, dixit angelis vt facerent cantilenā, scilicet, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Lu.2. Sic ergo per illud matrimonium fuit facta pax inter Deum & hominē, propter quod Christus cùm salutabat homines semper dicebat, Pax vobis, tam in conuersatione huius mundi, quàm etiam in ascensione ad cælum, cùm dixit, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Et ita apparet ex prædictis, quomodo & qualiter fuit factum matrimonium prælibatum. Sed quis est locus, vbi celebrabuntur nuptiæ? Dico ꝙ paradisus, cùm sit multitudo maxima tam angelorum quàm hominum, qui ad dictas nuptias inuitati sunt, in paradiso dicūt cantilenā, quā audiuit Ioānes in Apoc.19.c. Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ agni. Vnde nota quæ differentia est inter gaudere & exultare. Dico quòd gaudium est in corde, sine ostensione ad extra, sed exultatio est quando illud gaudium non potest teneri secretè in corde præ nimio gaudio, sed ostenditur ad extra. Ita faciunt in paradiso, & vsq; huc est materia speculatiua. Sed moraliter sciendum ꝙ vetus testamentū fuit ad faciendū illud matrimoniū, & ad ostendēdum. Nouum verò illud declarat, & inuitat ad nuptias. Vnde videndū est, & quęrēdū qui sunt illi qui inuitauerunt, & inuitant ad iussum regis. Dicendū quod fuerunt primò apostoli, & 72. discipuli, & omnes prædicatores sequētes, qui inuitabant ad eundum discubitū in illis nuptijs dulcissimis. De quibus Lu.14. Beatus qui manducabit panē in regno dei. Item dicit Ioan. Apoc.19. Beati qui ad cœnam nuptiarū agni vocati sunt. Vnde ex quo inuitamur, & nescimus iter, videamus illud. Et quot sunt dietę? Dicendum quod decē. Prima est cognitio peccatorū, de qua Dauid Psal.50. Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuā. Et secundum multi. miser. tua. dele iniquitatem meam. Quoniā iniquitatem meam ego cog. Secunda, cordis cōtritio, s. recogitare peccata cū cordis amaritudine, secundū illud Prophe. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Domine si sic viuitur, & in talibus, vita spiritus mei corripies me & viuificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autē eruisti animā meā vt nō periret, proiecisti post tergū tuū omnia peccata mea. Quia non infernus cōfitebitur tibi. Esa.38. Tertia emēdādi propositū. De quo Christ⁹, Vade & amplius noli peccare, Io.8. Quarta malę societatis vitatio, videlicet si fuerit superbus ꝙ humilietur, de quā scribitur, Nolite cōformari huic sęculo, Rom.12. Quinta vitæ emendatio, de

Quid inter gaudere & exultare intersit.

qua, Si autem impius egerit pœnitētiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, & non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor. In iustitia sua quam operatus est viuet. Nunquid voluntatis meę est mors impij, dicit dominus Deus. Eze. 18. Sexta debitorum restitutio. Vnde Augu. 14. q. 6. Si res. Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Septima iniuriarum remissio, pro qua scribitur, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cęlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Mat. 6. Octaua est famæ reparatio. De qua dicit August. Non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta, vnde facta sunt vulnera. Nona est eucharistiæ communio, in qua est sponsus & sponsa, & ita erimus in nuptijs, quæ computātur pro decima dieta. Vnde qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Ioā. 6. Et per illud iter possumus ire ad nuptias, aliàs faciemus iter obliquum, s. ad infernum. Vnde hęc est via, ambulate in ea, & non declinetis, neque ad dexteram neque ad sinistram. Esa. 30. Dextera est quādo amore declinamus, sinistra, quando timore. Ipsemet sponsus inuitat nos dicens, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Mat. 11. Et ita patet benignitas diuina. Secundum punctum est peruersitas humana, scilicet hominum, qui ad illas nuptias inuitantur, quæ citare ostenditur in secunda parte euangelij, cùm dicitur de illo rege, quod reli qui tenuerunt seruos eius, & contumelijs affectos occiderunt eos. Aliqui noluerunt venire. Alij, scilicet secundi neglexerunt, & abierunt in villas suas. Alij contumelias intulerunt. Vide ibi &c. Et ista est peruersitas humana vbi quilibet iudicat in corde suo quod bene erant homines illi digni punitione. Actu multi sunt inter nos similes, & qui sunt de numero illorum. Vbi sciendum ꝙ per tres modos istorum hominū denotātur tres modi peccatorum, quia quod denotatur per primos homines, est indeuotio, quia noluerūt, secūdū despectio, quia neglexerūt, tertium indignatio, quia cōtumelijs affecerūt. Primum igitur peccatū est indeuotio, & istud maximè regnat in laicis, qui cū laborauerūt per totā septimanā nolūt in die dominica ambulare ad nuptias. s. eūdo ad missam, colēdo diē dominicā, & vacare ab operibus terrenis. Tales nō habēt deuotionē, & nolūt ire ad paradisum, sed potius ecōtrario ad infernū, quia maiora peccata cōmittuntur in die dominica, quā in alijs diebus, & ideo cū noluerint ire ad paradisum, per indeuotionē pœnitētię agēdę ibūt ad infernū, quia di. Christus. Lu. 13. Si nō pœnitētiā habueritis oēs simul peribitis. Ergo colatur dies dominica, quia di. dn̄s. Exo. 20. Memento vt diē sabbati sanctifices &c. & ideo nō fiat aliquod opꝰ terrenū. Itē

secundo

secundo audiatur missa cum suis cōditionibus, & isto modo homo ibit ad paradisum, aliàs tales erunt de numero illorum, qui noluerūt venire. Alij verò despexerūt, & illi sunt qui despiciūt remedia Christi, & vadunt ad dæmones, & sortilegos, vnde negligunt remedia Christi, qui pro medicina dedit nobis vnum aphorismum, qui est talis. Signa autē eos qui crediderint hæc sequētur. In nomine meo dęmonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollēt, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt. Mar. 16. Nota, quia dicit, Crediderint, non dicit, apostoli fuerint. Dicit, bene habebunt, nō sani erunt, quia multis sanitas est nociua, & ideo dicit, bene habebunt, quia habebunt victoriam, quę præualet sanitati corporali, si autem vadunt ad sortilegos, negligendo nomē Christi, erunt de numero illorum qui neglexerunt, & ideo ibunt ad infernum, & istam sententiam quæ sequitur dedit Deus cōtra tales. Leui. 20. Anima quæ declinauerit ad Magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam cōtra eam, & interficiam eam de medio populi sui. Nam quādo vadunt ad Magos, fornicātur, quia in baptismo promiserunt fidem, cū dictum fuerat eis, Abrenūtias Satanæ, & operibus eius, & responderunt patrini pro baptizandis, Abrenuntio. Et ideo dum quis frāgit promissionem, fornicatur, scilicet eūdo ad magos, sicut mulier quæ promisit fidem marito suo, & cū alio fornicatur. Tertij sunt qui peccant per indignationem, & tales sunt blasphemātes, & iurātes. Vnde illud peccatū est maius omnibus alijs. Vnde si nō esset nisi istud, esset sufficiēs ad destruendum totum mundum. Et nota ibi historiam Leui. 24. de blasphemo ducto ad Moysen, & cōsulto prius dn̄o, respondit di. Educ blasphemum extra castra, & ponāt oēs qui audierūt manus suas super caput ei⁹, & lapidet eū populus vniuersus. Et ad filios Israël loquaris, Homo qui maledixerit Deo suo, portabit iniquitatē suā, & qui blasphemauerit nomē domini, morte moriatur, lapidibus eū obruet omnis multitudo populi. No. ꝙ dixit dominus ꝙ lapidaretur ab omnibus, quia peccatū tangit oēs, & ista est peruersitas humana, quia nolūt &c. Tertium punctum est seueritas Dei virtualis, quia Deus punit illos, sicut ostendit tertia pars euangelij. Vnde dicit, Cùm audiuisset rex, iratus est &c. vsque succedit. Nota tres actus ibi numeratos iuxta tria peccata prędicta. Vnde primus actus est, quia missis exercitibus suis, scilicet vt struerent terrā illorum, & illud fit contra peccatum blasphemiæ, quia propter illud ministri iustitiæ diuinæ destruunt, & sæpè destruxerunt terram nostram, aliquādo per tempestates, aliquādo per frigiditates, aliquādo per siccitates, aliquādo per fulgura. Quod ostenditur per similitudinem, quia cū expugnatur aliquot castrum, videmus quòd illi qui sunt à parte inferiori, expugnāt illos qui sunt in castro cū arcub⁹, &

balistis,& sagittis,&illi qui sunt in castro defendūt se cū lapidibus. Ita est de nobis iurantibus & blasphemātibus. Balista oris & linguę mittimus sagittas cōtra deū,& ipse se defendit cū lapidibus,& ideo nobis mittit tēpestates,agit valde benignè, quia mittit lapillos,cùm mittere deberet grossos lapides. Et ita patet quomodo nos blasphemi puniamur. Vnde dicitur in Tob. Maledicti erūt qui cōtēpserint te,& cōdēnati erūt oēs qui blasphemauerint te. Tob.13. Cōtra aliud peccatū,quia nō celebramus festa,dicis,Misit seruos suos, & occiderūt. Vnde dicit,perdidit homicidas illos,& ꝓpter illud peccatū sunt mortalitates. Et ratio est,quia per quæ quis peccat,per hęc & torquetur. Cū ergo tollamꝰ suū tēpꝰ, rationabiliter remouet nobis nostrū tēpus,per quod debemus acquirere meritū. Ideo dicit per psalmistā, Cū accepero tēpora, ego iustitias iudicabo. Patet qūo per istud peccatū puniūtur. Et ideo dicitur. Malac.3. In penuria vos maledicti estis,& vos me cōfigitis gēs tota. Cōtra illud peccatū,quia vadimus ad sortilegos,misit seruos vt succēderēt ciuitates,s. in inferno. Et ratio est bona,quia cū volumꝰ recurrere ad dæmones, rationabile est ꝙ simus cū ipsis. Et ideo dicit Deus per Moysen Deut.32. Generatio enim peruersa est & infideles filij. Ipsi me ꝓuocauerūt in eo qui nō erat deus,& irritauerūt in vanitatibus suis. Et ego ꝓuocabo eos in eo qui nō est populus,& in gēte stulta irritabo illos. Ignis succēsus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Ergo prouideatur,& ista est seueritas Dei. Ergo,Cùm audisset rex &c.

Dominica X X. post Trinitatem. *Sermo VIII.*

Olite fieri imprudentes,sed intelligentes. Ephe.5. Sermo noster erit de epistola hodierna. Sed primò dicamꝰ,Aue Maria. Pro declaratione thematis sciendū ꝙ in scriptura virtutes & opera virtuosa dicuntur sapiētia, peccata verò dicuntur stultitiæ,& insipientiæ. Vbi sciendū quòd nos sumus cōpositi ex duabus naturis,s. ex substantia spirituali vt ex anima rationali,per quam cōformamur Deo, & corpore materiali,per quod conformamur bestijs & brutis,& ideo quę quis agit secundum animam,dicuntur virtutes. Opera verò quæ agimus secundum corpus,dicuntur vitia siue peccata,cū per illa simus similes brutis. Et ideo dicitur de illis qui agūt secundum animā. Eccl.2. Sapiēs cor & intelligibile abstinebit se à peccatis,& in operibus iustitiæ successus habebit. De alijs verò qui sequuntur sensualitatem, dicitur Dan.13. Sic fatui filij Israël non iudicantes,neque quòd verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israël. Dicit non iudicantes, s. per intellectum rationis, & non cognoscentes, s. ea quæ conueniunt, & concordat parti principali animæ,s. cum qua debemus omnia cōformare. Et ita patet quomodo virtuosi dicūtur prudentes,peccatores autem imprudentes. Et ideo Paulus volens nos

esse

esse sapientes auisat nos in themate dicens, Nolite fieri imprudentes &c. & sic habetur materia. Ergo videndum est de quolibet peccato mortali quomodo dicitur stultia & insania, & virtutes cõtrario modo sunt sapientia & prudentia. Vnde superbia est stultia, humilitas autem sapientia magna, & sic de alijs peccatis & virtutibus contrarijs. Vnde ponendæ sunt virtutes & vitia per ordinem.

Primò superbia, cui contradicit humilitas,
Secundò auaritia, cui contradicit misericordia siue liberalitas,
Tertiò luxuria, cui contradicit munditia siue castitas,
Quartò inuidia, cui contradicit dilectio fraternalis,
Quintò gulositas, cui contradicit temperantia,
Sextò ira, cui contradicit concordia,
Septimò acidia, cui contradicit diligentia.

Primò ergo superbia est stultitia, & humilitas est prudentia, Quod patet per similitudinẽ; quia si quis inueniat duas vias, vnã montosam & petrosam quæ ducit ad mortẽ, & perditionẽ, & alia sit plana quæ ducit ad portã & vitã, si talis accipiat viam petrosam, alia dimissa, iudicabitur talis stultus. Ita est de superbia & humilitate, quę ducunt ad alium mundũ, attamen vna ad mortẽ, alia ad vitã. Superbia verò ducit ad mortem, quæ est petrosa, & infecta, & plena ærumnis, quoniam qui superbit, semper habet diuersa negotia exercere. Sed humilitas ducit ad vitam & ad paradisum. Iob 22. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria, & qui inclinauerit oculos suos, ipse saluabitur, superbia verò ducit ad infernũ. Vnde detur primò exemplum de angelis, & primò de Lucifero qui dixit, Ascendã super altitudinẽ nubiũ, & similis ero altissimo, actu illa via ducit ipsum ad infernũ. Et ideo sequitur. Veruntamen ad infernũ detraheris ad profundum laci Esa. 14. Similiter Adam per superbiã eiectus fuit de paradiso. Gen. 3. Et si non egisset pœnitẽtiam, fuisset damnatus. Et ideo dixit Tobias filio suo, Fili mi superbiam nunquã in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Tob. 4. Ergo sumatur via plana, quoniam dicit alibi scriptura. Eccle. 10. Initium superbiæ hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius. Quia initium omnis peccati est superbia, qui tenuerit illam adimplebitur maledictis, & subuertet eum in fine. Cùm ergo superbia ducat ad mortem, & humilitas ad vitam, apparet hanc esse sapientiam, illam verò stultitiam, ergo bene debet vitari superbia, cùm non faciat hominem prudentem, sed stultum. Et ideo dicit Paulus ad Romanos primo. Euanuerũt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Dicit, euanuerunt, quia quando quis est superbus, cogitat ascẽdere tantũ, & euanescit in cogitatione, quia credit ascendere dimittendo bonã vitam, quæ ducit

sursum ad paradisum, sumēdo viam illam quę ducit deorsum ad infernum. Pone exemplum de sacerdotibus simplicibus dicentibus, Bene, & deuotè oras, qui cùm cogitant beneficia, euanescunt in cogitationibus. Idem de laicis, mercatoribus, qui dum viuūt, cogitant præstare vel mutuare ad vsuram, vt possint habere thesaurū, ad dotandum filium vel filiam, & tales cogitationes vanæ sunt. Et sequitur, Et obscuratum est insipiens cor eorum, quoniā sicut nubes obscurant aërem, ita istæ cogitationes obscurant cor, ergo caueamus, si non volumus fieri insipientes &c. Secunda stultia est auaritia, Vnde quod auaritia sit stultitia, & misericordia prudentia, patet per similitudinem alicuius diuitis, qui vendit bona sua, qui pecunia in sacculo collecta, vult accipere iter, sed consulitur sibi ab amico vt dimittat illam pecuniam, quoniam in itinere sunt latrones, qui pro certò ipsum deprędabātur. Si talis renuit, & pecuniā secū deportat, & deprędatur vsq; ad camisiā, iudicabitur talis profectò stultus. Ita est de nobis, qui habemus ire ad aliam ciuitatem, quia nō habemus hîc manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. ad Heb. 13. Et est passus quidam, in quo omnes deprędati sunt, scilicet mors, & oportet omnes homines transire per illum passum, quoniam Dominus noster Iesus Christus ipsemet transiuit per illum. Vnde scribens dicit, Nónne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriā suā? Lu. vlt. Et in hoc passu latrones homines & animas deprędātur. Latrones sunt mulier, filij, & alij parentes, scutiferi, & sic de alijs. Ergo mittamus thesaurum, per cambium, scilicet dādo pauperibus, & tūc cum schedula reddetur thesaurus in cælo. Schedula est ista, Da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo. Mat. 19. Vnde nota historiā beati Laurentij, qui Decio Imperatori petenti thesaurum respōdit, Facultates ecclesiæ, quas à me requiris, manus pauperum in cælum deportauerunt. Ergo faciamus similiter. Et tunc dicet Christus nobis, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te cōstituam, intra in gaudium Domini tui. Mat. 25. Et ita patet quomodo liberalitas est prudētia, sed auaritia est stultitia. Auarus autē portat diuitias vsque ad mortē vbi deprædatur, & nihil secū portat, & tali post mortē dicet Christus, Quare non dedisti pecuniā meā ad mēsam, & ego veniēs cū vsuris vtique exegissem illam? & astātibus dicet, Auferte ab illo minam, & date illi qui decē minas habet. Lu. 19. Et ita patet largum esse sapientē, & auarū esse stultū. Vnde Prou. 14. Corona sapientum diuitię eorum, fatuitas stultorū imprudentia, ergo nolite fieri imprudētes. Tertia stultitia est luxuria. Vnde luxuria est illud peccatū carnale quod committitur pręter matrimoniū, quocūque modo fiat. Et ista est valde magna stultitia. Quod patet per similitudinem hominis, qui in quadā domo à parte inferiori habebat paleam & stramina, quæ sunt esca brutorum. desuper

desuper habebat multos thesauros,& lapides pretiosos. Cùm autē vigeret quadam hyeme frigus, voluit calefieri, & succendit stramina igne,& cùm gaudēdo calefieret,combussit totum thesaurum,& lapides pretiosos. Nónne talis iudicabitur fuisse imprudens? Certū est quòd sic. Talis est luxuriosus,qui habet domum & animā in qua est thesaurus magnus,s.ratio,& voluntas,& superior portio,in qua ratione,& voluntate, & superiori portione sunt virtutes & merita, quæ dicuntur thesauri,& sensualitas est inferior pars,in qua sunt paleæ,& fœnum, scilicet motus carnales. Vnde, Omnis caro fœnum. Vnde Esa.40. Clama. Et dixi,Quid clamabo? Omnis caro fœnū,& omnis gloria eius quasi flos agri. Et talis sensualitas nihil valet respectu rationis. Vnde Paulus ad Roma.7. Scio enim quia non habitat in me,hoc est, in carne mea bonū. Vnde in ratione & voluntate &c. sunt thesauri,scilicet fides,spes,& charitas,& ceteræ virtutes. O quanti thesauri,sed comburuntur quādo homo luxuriatur,quoniam luxuria dicitur ignis. Vnde Iob.21. dicitur,Ignis est vsque ad perditionem deuorās,& omnia eradicans germina. Ergo caueamus ne incēdamus paleam,scilicet carnem, quoniam tales sunt imprudētes qui luxuriātur. Vnde Paulus.1.Cor.2. Animalis homo nō percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi,& nō potest intelligere,ergo audeamus Paulum,Nolite &c. Quarta stultitia est inuidia. Quòd inuidia est stultitia, patet per similitudinem cuiusdā hominis habētis inimicos ipsum persequentes,qui veniens ad flumen, inuēto ponte fregit illū antequā trāsirent flumē,& tūc veniētes inimici eius occiderūt eum, si non fregisset pontem antequam transiret, sed post trāsitū,saluus fuisset factus. Ita est de nobis in hoc mūdo,quoniam omnes habemus trāsire flumen aquæ,s. infernum, cum ponte qui dicitur amor siue dilectio proximi, qui habet sex arcus, cum isto habemus transire, & non est alius pons, & ideo dicitur ad Rom.13. Qui enim diligit proximū,legem impleuit. Nam nō adulterabis,nō occides,non furaberis, nō falsum testimonium dices,nō concupisces,& si quod est aliud mandatū,in hoc verbo instauratur, diliges proximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi malū non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. Per hanc enim trāsimus de morte ad vitā. Vnde istius pōtis arcus sunt isti,s. amor & dilectio patris & matris,qui debet esse reuerētialis. Secūdus amor inimicorum,scilicet nolle damnū, neque eorū mortē. Vnde dicit scriptura, Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderūt vos,& orate pro persequētibus & calūniantibus vos. Mat.5. Tertius amor est corporis,s. proximi, nō luxuriando cum proximo, vel cū proxima. Quartus amor est proprij corporis. Quintus amor est bonorū proximi. Sextus est amor famæ proximi. Nos enim non debemus desiderare aliena,quoniā radix omniū malorū est cupiditas,

tas.1.ad Ti.6.Qui autem frangit istum pontem,est stultus. Et ideo dicit scriptura,Possidebunt paruuli stultitiam.Prouer.14.Paruuli sunt inuidi, qui habent cor ita paruum, quòd non manet in eo nisi ipsimet. Inuidi enim se inordinatè diligunt. Sed cor hominis cælo & terra maius esse deberet. Et ratio est, quia in cælo non stant nisi iusti,tamen in corde hominis boni debent esse tam iusti quàm etiá peccatores.Peccatores diligere debemus, ac eorum bona procurare. Et ita patet quomodo inuid⁹ dicitur paruulus. Vnde Iob quintò, Paruulum occidit inuidia. Quinta stultitia est gula. Quod autem gulositas sit stultitia,patet per similitudinē cuiusdam famelici stulti,qui venit ad domū cuiusdam diuitis,qui parauerat bonos cibos, quos apposuit famelico,qui portans secum venenum,miscuit cibis, & comedit,&postea mortuus fuit. Talis enim dicitur fuisse meritò stultus. Vnde diues qui parauit cibos,est Deus,de quo dicitur,Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorū in tempore oportuno.Psal.144. Ipse enim dedit nobis cibos quibus sustentamur,attamen nos miscemus venenū,scilicet per superfluitatem, hoc facimus cùm superfluè comedimus. Et istud venenum nos occidit, & abbreuiat vitam tam spiritualem quàm corporalem,&ita intoxicamus cibum. Et ideo consilium datur in scriptura. Eccl.32.Noli auidus esse in omni epulatione,& non te effundas super omnem escam.In multis enim escis erit infirmitas,& auiditas appropinquabit vsque ad choleram.Propter crapulam multi obierunt.Qui autē abstinens est, adijciet vitā. Et ita patet quomodo auidi siue gulosi stulti sunt,quoniam occidunt seipsos. Et concordat alibi scriptura loquēs de auidis. Prou.1.Stulti ea quę sibi sunt noxia cupiunt,& imprudentes odibunt scientiam.Sexta stultitia est iracundia.Quod autem iracundia sit stultitia,patet per similitudinem alicuius habentis aliquem annexum sibi, cuius vult scindere vestes, & non potest illi vestes scindere cùm sit à parte posteriori,qui videns quod nō potest frangere vestes alterius, nisi ventre & corpore suo perforato, ponit sibiipsi gladium per vētrē,& occidit seipsum. Talis est stultus meritò dijudicandus.Huic similis est iracundus,qui pro frangendis vestimentis alterius corporis quod est vestis animæ, seipsum occidit. Non enim potest alterius occidere animam,quia illa est incorruptibilis. Vel vestis etiam dicitur fama,&ad frangendum vestimenta alterius corpus,vel famam,primò iracundus perforat animam suam. Vnde iratus primò se occidit in anima percutiens se gladio iræ. De quo Dominus Mat.26.ait ad Petrum,Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Quòd intelligitur vel intelligi potest de gladio iræ. Vnde Dauid in Psal.36. Gladius eorum intret in corda ipsorum &c. Non enim potest intelligi de gladio materiali, quia est exceptio,quia sunt multi hodie accipientes gladium materialē, qui non

non moriuntur gladio. Item nec de gladio iudicis, quoniam multi fuerunt homicidæ, qui acta pœnitentia saluantur, ergo sine exceptione potest intelligi de ira, quæ primò occidit illum qui eã possidet, & sic est stultitia. Ideo dicit scriptura, Ne sis velox ad irascendũ, quia ira in sinu stulti requiescit. Eccl. 7. In sinu, id est in corde. Ergo nolite fieri &c. Septima stultitia est acidia. Quod acidia sit stultitia, patet per similitudinem. Vbi notandum quod in quadam villa erãt nundinæ in quodam die, & fuit bonum forum de rebus, quia illud quod ante cõstabat & appretiabatur centum francis in nundinis, habebatur pro vno, & tunc homo volens emere victualia, dormiens, & excitatus à muliere sua, noluit emere, sed voluit prandere, & post prandium iterum obdormiuit, & nõ emit aliquid in nundinis, pòst verò mortuus est. Nónne talis est stultus? patet quod sic. Ita est de acidiosis in operibus virtualibus, qui per modica huius mundi bona possunt redimere infinitam pœnam in alio mundo, sed acidiosi negligunt. Et nota parabolam quæ est. Mat. 18. Homo quidã rex omne debitum remisit seruo suo procidenti ante pedes domini, ac dicenti, Patientiam habe in me. Ita nos in præsenti vita cum paucis lachrymis possumus emere misericordiam Dei, & redimere pœnam inferni, & hoc quandiu durant nundinæ, id est quandiu durat præsens vita, sed post mortem cum mille millibus lachrymarũ non potest emi minima pars misericordię Dei, quia iam transactę sunt nũdinæ, & omnia cara sunt. Quod autem tempus in alio mundo carũ sit, patet in historia. Lu. 16. De diuite epulone, qui plus quã 1000. 400. annis petijt guttam aquæ, & non obtinuit &c. Ergo quandiu durant nundinæ, emamus tam cum lachrymis & ieiunijs, quàm cũ vigilijs & disciplinis, & alijs quibuscunque, & agamus pœnitentiã, & ita erimus diligentes, quoniã possumus in operibus terrenis semper laborare, & cũ hoc esse otiosi. Quod patet, quoniam ille cognoscitur fuisse otiosus in die quando ad domum redit in sero, nihil portat. Ita est de terrenis, cùm laborauerint in mundanis in vita, si non portent bona opera ad paradisum, tales iudicabuntur stulti, imò maximi stulti, & ideo dicitur de negligentibus & acidiosis. Qui operatur terram suam, satiabitur panibus. Qui autem sectatur otium stultissimus est. Prou. 12. Vocat terram corpus, quoniam de terra factũ est. Vnde, Formauit igitur dominus Deus hominem de limo terræ. Gene. 2. Vocat otiosum stultissimum. Vnde non posuit positiuum, scilicet stultum, nec comparatiuum, scilicet stultiorem, sed ponit superlatiuum, s. stultissimũ. Vnde acidiosus dicitur esse stultus in hoc mundo, quia non vult agere pœnitentiã, & stultior, quia perdit gloriam paradisi, & stultissimus, quia meretur pœnam inferni perpetuam. Ergo nolite fieri &c.

Dominica XXI. post festum Trinitatis. Sermo I.

Ora septima reliquit eum febris. Ioan. 4. cap. originaliter. Sermo noster erit de sancto euangelio dominicæ præsentis. Et si placet Deo habebimus multas bonas doctrinas ad illuminationem intellectus, & consolationẽ animarum, & correctionem vitę, & peccatorum. Salutetur virgo Maria. In præsenti sermone cogitaui habere modum laboratoris seu hortulani volentis seminare bonum semen seu plãtas, qui primò arat & præparat bonam terram &c. Terra bona & fructuosa est historia euangelicalis in campo seu horto euangelij exarata. Dicatur historia euangelij. Erat quidam regulus &c. Aratur sic ista terra, mouendo quæstionem quare vocat ipsum regulum, & nõ regem. Solutio. Quia non habebat nisi vnam ciuitatem. Pro qua nota quòd quia antiquitùs erat tanta ambitio regendi vel dominãdi, quod in qualibet ciuitate erat vnus rex, qui dicebatur regulus, sicut modò vnus episcopus, aliàs non dicebatur ciuitas. De hoc auctoritas. Terra Chanaã in quinq; regulos Philistijm diuiditur, Gazeos, & Azotios, Ascolonitas, Getheos, & Accaronitas. Iosu. 13. Alij qui habebant multas ciuitates, dicebantur reges. Et sequitur, Cuius filius infirmabatur Capharnaum &c. Nota circa hoc quod Iesus sibi dixit, Nisi signa & prodigia videritis. Diceret aliquis, Quare Christus reprehendebat eum, cùm tamẽ tanta deuotione veniebat ad eũ? Dico quòd Christus sic eum durè reprehẽdit propter modicã credentiã, quã habebat, ꝙ patet in hoc quod rogabat eũ vt descẽderet, & sanaret filium eius. Ex quibus patet ꝙ dubitauit, quia si ipsum verum deũ credidisset, sciuisset quòd nõ esset locus vbi nõ esset deus. Diffidebat ergo regulus, & non plene credidit, quia honorem dedit præsentiæ corporali, petẽs vt descẽderet corporaliter, sed melius fecit ille Centurio dicẽs Christo, Domine, puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur. Ait ei Iesus, Ego veniam, & curabo eũ. Et Cẽturio, Domine nõ sum dignus vt intres sub tectũ meũ &c. Lu. 7. & Mat. 8. Iste habebat verã fidẽ, credẽs quòd Christus præsens & absens corporaliter poterat sanare filiũ suum. Ideo nõ fuit à Christo reprehensus, sed commẽdatus, quia Christus dicebat sequẽtibus se, Amẽ dico vobis nõ inueni tantam fidem in Israël. Secũdus defectus istius reguli notatur in hoc quod dixit sibi Christus, Nisi signa & ꝓdigia videritis, nõ creditis. No. dicit, Nisi videritis, & non dicit audieritis, quia dicit apost. ꝙ fides est ex auditu, auditus autẽ per verbũ Christi. Ro. 10. Nũquã vos vidistis trinitatẽ, tamẽ creditis. Et ista veritas quõ intrauit in cor vestrũ? patet quod nõ per oculos, nec gustũ, nec tactũ, sed ꝑ aures, audiendo scripturas, doctrinas verissimas. Idẽ de miraculis Christi dicendũ est, quę firmiter credimꝰ, quãuis ea nõ viderimꝰ. Et sic patet ꝙ est fides ex auditu. Et quia ille

ille regulus audiuerat iam miracula Christi,qño Christus solo verbo curabat infirmos,suscitabat mortuos,&c.Et tamē adhuc nō credebat,sed volebat videre, ideo reprehenditur à Christo cùm dicit, Nisi signa &c.q.d.Nónne sufficit audire? Patet ex his quòd modo essent multi reprehēdendi.Dicunt multi. Quid scit hō de paradiso, de inferno,de purgatorio? nullus venit ad nos ista nobis manifestās. Quibus dici potest reprehensoriè id quod dicit Christus regulo,scilicet,Nisi videritis &c.Ista enim audiuistis per prophetas, apostolos,& euāgelistas,& per Christum,quia ipse nobis totum reuelauit in scripturis sacris.Item per Lazarum, item per beatum Paulum, itē per sanctum Ioannē euangelistam,qui viderūt & retulerunt nobis. Ideo sunt valde reprehensibiles illi qui dicunt. Ego vellem ista videre.Auditus enim est necessarius,sed nō visus, quia oculi possunt incantari,& scriptura sancta non potest incantari.Sic ille regulus volebat videre dicēs, Domine descende priusquā moriatur filius meus. Non credebat eum posse post mortem suscitare. Sed Christus totus benignus nō respiciens eius defectum voluit nō solùm filium à febre,sed etiam patrem,& totam curiā suam ab infidelitate & incredulitate liberare,dicens, Vade,quia filius tuus viuit vsque in finem.Nota hic magnificentiā Christi . Iste regulus solùm petebat sanitatem corporalem pro filio,& Christus sanauit filium in corpore & anima,& patrem & omnes de curia credētes in Christum.De ista magnificētia Moyses,Date magnificentiā Deo,Dei perfecta sunt opera Deut.32.f.sanādo corpus & animā.Ideo dicebat ipse.Vnū opus feci,& oēs miramini.Infra,Mihi indignamini, quia totū hominem sanū feci in sabbato.Io.6.Ecce ager seu hortus euangelicalis. Nunc seminandū est bonum semē moralitatū & instructionū vitæ ad cōsolamen animarum super hoc quod dicit th.Hora septima &c.Et intrabo materiā per quæstionem. Quæritur ergo cum in die artificiali sunt duodecim horę,& in naturali 24.quare Christus potius elegit septimam horā,quàm horam primam vel secundā &c. ad curādum istum infirmū? quia certū est ꝙ in prima vel secūda &c. vel etiā octaua potuit ipsum curare.Nō credatis quod sine ratione Christus hoc fecerit.Hoc enim fecit ad ostendendum quòd ad perfectā saluationem animę à febre peccati, septem opera pœnitētialia quasi septem horę requirūtur,& de septima hora dicit the.Hora septima &c. Prima hora est peccatorū cognitio,sicut in prima hora diei homo incipit cognoscere aliū ex claritate solis.Sic trāsactis tenebris peccatorū,quādo hō redit ad se,& claritas aurorę incipit clarescere,in conscientia sua dicit,O miser,in quātis existis periculis,ego superbus,auarus &c.Sed quādo homo est in nocte peccatorū, nō cognoscit peccata ista,nec periculū suū,secundū illud Psal. Nescierūt, neq; intellexerūt,in tenebris ambulāt,Sed quādo religiosus,clericus, vel laicus, qui

Septem opera misericordiæ ad salutē perfectā necessaria.

qui tenet malam vitam, peccata ſua aduertit, & ſuum periculũ, tunc intra ſe dicit, O miſer &c. De iſta hora dicit appoſtolus, Hora eſt iá nos de ſomno ſurgere, nunc enim propior eſt noſtra ſalus quàm cũ credidimus. Nox præceſsit, dies autem appropinquabit. Abijciamus ergo opera tenebrarum &c. Ro. 13. Stare in peccato vocatur dormire. Ratio, quia qui dormit, nõ vtitur ſenſibus, & ſemimortuus eſt, ſic etiam peccatores ſemimortui ſunt, quia peccatorũ corpus viuit, ſed anima eſt mortua. Et quot anni ſunt quod vos dormiuiſtis in peccato, in ſuperbia, auaritia, luxuria, ira, & mala volũtate? fortaſsis decẽ, vel vndecim anni, vel viginti. Ideo ſicut ſocius excitat ſociũ quando incipit aurora, ita apoſtolus dicens, Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere &c. Nunc enim propior eſt noſtra ſalus. Quádo homo ſtat in peccatis, lõge eſt à Deo per malam vitã, ſed quando homo incipit in ſe cognoſcere defectus ſuos, appropinquat homo Deo. Secũda hora eſt contrito cordis. Magna fuit quæſtio inter doctores, quid eſt contritio propriè. Et dimittendo opiniones ego dicá vobis determinationem, quod contritio eſt dolor de peccatis præteritis, ſed non ſufficit niſi ſit reſpectu Dei, ſicut enim homo eſt compoſitus ex materia & forma, ita contritio habet duo. ſ. dolorem de peccato: ecce materia, & quòd ſit reſpectu Dei, ecce forma, aliàs non eſſet contritio, ſed attritio. Verbi gratia, Quando religioſus cognoſcit ſua peccata, & dicit, O miſer, prælatus meus ſciet, & plorat &c. non eſt contritio, quia timore verecundię, vel pœnę dolet. Sed ſi dicit, Deus fecit mihi tantam gratiam, quòd de nemore mundi tranſplantauit me in paradiſo terreſtri, ſcilicet religionis, vt ſaluum me facerem & alios, & ego miſer offendi Deum. O miſer &c. Iſtud eſt contritio. Idẽ de clerico cognoſcente peccata ſua, ſi dolet quia epiſcopus ſciet, & ſic incarcerabitur, & tota terra ſciet. & ſic diffamabitur, & perdet beneficiũ, parum valet. Sed contritio eſt quando dicit, Domine, tantam gratiá mihi feciſtis, ſcilicet conſecrandi &c. quam nõ feciſtis matri veſtrę, nec Michaëli, nec Ioanni Baptiſtæ. Lingua mea eſt clauis cæli, & ego infelix fui tã ingratus &c. Iſta eſt contritio. Idẽ eſt de vobis ſi aliquis veſtrũ eſt in aliquo crimine, & ducitur ad furcam, & cogitat quod domus ſua eſt deſtructa, & vxor ſua diffamata, filij eius confuſi, corpus ſuũ perditũ, & plorat, nihil ſibi valet, ſed dãnatur. Sed ſi diceret, O Domine, tu feciſti me ad imaginem & ſimilitudinẽ tuam, vt tibi ſeruirẽ, & ego &c. Itẽ ſanguine tuo redemiſti me, & deſpexi te &c. Abluiſti in baptiſmo &c. tunc eſt contritio. Idẽ de muliere cuiuſuis ſtatus, quę ſi dolet de peccato quia gentes loquuntur & plorat propter periculum, nihil valet. Sed ſi dicat, Domine tu ordinaſti matrimonium, vel virginitatẽ, ſeu viduitatem, Domine fregi ſic vel ſic. O Domine quid erit de me? Iſta eſt cõtritio, quia reſpectu Dei. De iſta hora auctoritas. Nunc anima mea turbata eſt, & quid dicã? Pater ſalui-

Duo ad contritionẽ per quã neceſſaria quibus tu adde propoſitũ efficax nõ redeundi ad peccatum, & confeſſionem in voto ſaltem.

uifica me ex hac hora. Io. 12. Not. ex hac hora, quia vera contritio non est sine gratia, & si non haberet oportunitatem confitendi, sed propositum, contritio sufficeret. Tertia hora est oris confeßio. Ratio, quia si habetis cameram plenam stercore, non sufficeret videre, nec cõgregare ad angulum, nisi proijciatur extra. Ita de conscientia, quæ est camera Dei, ex prima, scilicet peccatorum cognitione, videtur stercus peccatorum, ex secunda congregatur in angulo cum contritionis scopa, sed oportet proijcere extra per fenestram confeßionis, & sic mundatur camera, quando dicitur confessori, Pater noueritis quòd ego sum superbus &c. pater non recordor de alijs. Si videtur vobis quòd in alijs peccauerim, interrogate me, quia ego dicam vobis veritatem. Confessor autem debet interrogare quod officium habet. Alia sunt peccata militis, alia mercatoris, alia sacerdotis &c. Item idem de mulieribus, si est puella, vidua, vel maritata, & data absolutione à confessore, camera remanet pura, expulsis inde culpis, & peccatis, fit habitatio trinitatis. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Io. 14. De ista hora dicit Christus, Mulier cũ parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Ioã. 16. Cõfeßio comparatur partui mulieris. Ratio, quia sicut partus est cum dolore, & est necessaria obstetrix. Ita in cõfeßione sunt dolores partus, quãdo homo cogitat quod diffamat se &c. sed oportet parere. Obstetrix est confessor cõfortans dicendo, dicatis &c. Sed quando peperit puerũ, iam non meminit præssuræ propter gaudiũ quod homo habet. Item magnum periculum est de prole mortua in vtero, quia nisi exeat, interficit matrem. Idem de vtero animæ, quia tot sunt proles mortuæ, quot sunt peccata mortalia, quæ habet homo. Ideo oportet vel parere, vel mori. Propter hoc Christus ordinauit sacramentum cõfeßionis, & præcipit per os ecclesiæ quòd quolibet anno homo confiteatur, vel priuetur sepultura ecclesiastica. Extra de pœniten. & remißio. Omnis vtriusque sexus, nõ solùm adulti, sed etiam pueri tenẽtur confiteri, habentes vsum rationis. Recitat beatus Greg. quod puer quinque annorum fuit damnatus. Quarta hora est morũ emẽdatio. Quid valet peccatorum cognitio, vel contritio, vel confeßio, nisi homo emendet vitam suam? Si cognoscitis quòd fuistis superbus, pomposus, decetero debetis velle & proponere humilitatem, & humiliationem. Item si fuistis auarus, vsurarius, vel defraudando, emendo, vendendo, vel negando debita, retinendo solidatam seruorum, vel bona defunctorum, decimas, vel primitias &c. emendetis. Idem de luxuria, immundè viuendo &c. decetero debetis viuere castè &c. & sic de alijs. In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum. Matthæi. 18. Quinta hora est debitorum restitutio. Si sentitis in bursa, taxia, seu in domo vestra aliquid de iniustis bonis, acquisitis per vsuram, rapinam &c. restituatis. Restitutio enim est necessa-

3 hora

4 hora

5 hora

necessaria, sicut pater vult quod filij vel serui sint cōtēti de parte sibi data. Et si vnus frater furetur partem alterius, indignatur pater dicēdo, Nōne scio ego diuidere? Ita debetis cogitare quod iste mūdus est vna domus Dei, Dominus est sursum cum baronibus, nos sumus hic in stabulo cum bestijs. Et Dominus diuidit bona, illi dedit magnam partē, tibi paruā. Ideo nolite tangere partē alterius. Non dicat pauper, ego possum recipere hoc à diuite &c. Nec dicat diues, Ego possum hoc recipere à paupere, quia ego pluribus habeo prouidere, quilibet sit contentus de parte sua, alias nunquā habebit gratiam Dei, nec intrabit paradisum, quousque satisfecerit. Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. 14. q. 6. Si res. Immo dico quod magis lætus debet esse pauper, quia speratur quòd erit diues in paradiso, si sic habet patientiā, quia paupertas ratione patientię erit sibi meritoria, vt di. Amb. dist. 47. Sicut hi. Diuites verò timere habebunt, ne ipsi retributionem capiant in hoc mundo &c. Item idem dicendum est de satisfactione damni, si notarius vel falsus testis &c. alicui damnum intulerūt, tales enim tenētur ad restitutionem faciendam his quos damnificauerūt. Item illi qui de nocte abscindūt arbores, & frumenta aliorū, tenentur satisfacere de damno. De ista hora aucto. Dicit Christus pœnitenti, Ego seruabo te ab hora tentationis, quæ ventura est in orbem vniuersum. Apo. 3. Hora tentationis dicitur restitutio. Ista tentatio est hodie in mundo. Dicatis vos prę lato vel clerico, qui cum simonia obtinuit, quod renuntiet coram papa vel prælato statim, & audiatis quid dicet, Dicet fortassis, O si deberem restituere vel resignare, vnde viuerem? Ecce dolor. Sed per illam horam tentationis oportet transire, si vultis saluari. Item si dicatur vsurario quod restituat, dicet statim, Vnde ego viuam, & vxor, & filij? sed dimittam in testamento. Ergo in vita vos vsurarij non vultis satisfacere, & in vita vos non vultis esse sine peccato, ideo ibitis ad infernum, qualis stultitia? Sexta hora est iniuriarum remissio, oportet enim parcere inimicis, & facere pacem, & oportet per istam horam trāsire, si vultis quòd Deus parcat vobis iniurias, & peccata, quæ peccando fecistis cōtra Deum. Non dico quòd remittatis debitum si nō vultis, sed oportet necessario remittere odium, & malitiam cordis, & oportet habere propositum nō nocendi proximo, nisi secundum ordinem iustitię. Item si aliquis interfecit patrē tuum, noli vindictam quærere nisi secundum ordinem iustitiæ, quia hoc poteris sine peccato. Deus enim non prohibet iustitiam, sed odium. Hoc patet à simili. Si aliquis sit vulneratus, & ferrum remāsit intus, nihil valent medicinæ, quousque extrahatur ferrum. Ferrum est odium, rancor &c. Et nisi proijciatur, nihil valent medicinæ bonorum operum. De ista hora dicit Io. Sedebat Iesus supra fontē. Hora autem erat quasi sexta. Ioan. quarto. Fons emanens est misericordia

Dei. Super istum fontē sedet Christus in illis qui amore & honore sui parcunt & remittunt iniurias, vt eis etiā sua remittantur peccata, aliàs si nolunt parcere, nec virgo Maria, nec omnes sancti impetrarent eis veniam de veniali peccato. Septima hora est eucharistię communio. In ista datur plena sanitas expulsa febre peccati mortalis. Ex quo enim homo cognoscit peccata, & conteritur, & confitetur, & habet propositum emendandi vitā, & restituit aliena, & remittit iniurias, talis potest licitè venire ad communicandū. De ista hora dicit Christus, Ioā. 5. Venit hora, & nunc est, quādo mortui, id est peccatores, audient vocem filij Dei. s. illam, Accipite & manducate, hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. 1. Cor. 11. Et ordinatū est à Christo & ecclesia, vt quilibet Christian⁹ cōmunicet in paschate. Et licèt de bono cōsilio in quolibet festo magno bonū esset communicare, tamen ex præcepto & sub pœna peccati mortalis in paschate cōmunicare obligamur, & non solùm magni, sed etiam parui decē vel 12. annorum bene parati. Et ideo pręcedunt septē hebdomadæ quadragesimę, prima corrresponse primæ horæ, secunda secundæ. De ista hora intelligitur thema, Hora septima &c.

Dominica. X X I. post Trinitatem. *Sermo I I.*

Credidit ipse, & domus eius tota. Verbum istud habetur Ioā. 4. Istud verbum dicitur de quodā nobili domino, qui priùs nō credebat in Christum, immo erat infidelis, sed visis Christi miraculis, quæ faciebat tanquam verus Deus imperando, credidit nō solùm ipse, sed & tota dom⁹. Ideo dicit, Credidit ipse &c. Salutetur virgo Maria. Pro ratione & declaratione huius verbi, & introductione materiæ prædicandæ, recordor, de quadā auctoritate terribili, sed vera & rationabili. Si quis suorū, & maximè domesticorum, curā non habet, fidē negauit, & est infideli deterior. 1. ad Ti. 5. Si quis, s. dominus domus nō curat dare prouisionē necessariam corpori & animæ suis domesticis, fidē negauit. Nam sicut serui iure fidelitatis tenentur seruare personam Domini, famā, & honorem, et bona sua: ita Dominus iure fidelitatis tenetur prouidere filijs & seruitoribus, nō solùm de cibo, potu & vestitu, sed etiam quantum ad animam, vt sciant orare, & confiteantur, vt audiant missam, vt communicent, & vitent vitia, ne ludant, ne furentur nec mentiantur, & huiusmodi, & si dominus nō curat, fidem negauit, id est ius fidelitatis, & est infideli deterior, quia infideles iure naturæ prouidēt suis seruitoribus de omnibus eis necessarijs. Hoc à simili probatur. Vos videtis quòd in corpore est vnū caput, in quo sunt omnes sensus, & in alijs partibus corporis non est nisi vnum sensitiuum, s. tactus, & caput regit, gubernat, & prouidet omnibus alijs membris. Ita dominus est caput, & tenetur prouidere omnibus de domo. s. filijs, seruis, ancillis, & captiuis corpo-

raliter & spiritualiter. Ideo ille regulus, de quo legitur euangelium, ex quo fuit côuersus, curauit de omnibus, de domo vocauit milites, scutiferos &c. dicens, Ego nô credebam in illum prophetam Iesum, sed modò credo ex miraculis quæ vidi, & vos etiam videtis, & debetis credere in eum, & Deus fecit sibi gratiam, ꝙ omnes crediderunt in eum. Patet the. Ego inuenio in theologia, & ponuntur clarè à doctoribus tres gradus veræ credentiæ, & credulitatis Christianæ. Magister sententiarum in 3. libro ponit illos dist. 23. Et sunt tres, scilicet, Credere Deum, Credere Deo, Credere in Deum.

Tres modi credendi.

Primus gradus habetur per scientiam intellectualem.
Secundus per reuerentiam cordialem.
Tertius per obedientiam generalem.

Et iste tertius gradus saluat hominem. Istos tres gradus habuit iste rex. Ideo dicit, Credidit ipse, & domus eius tota, &c. Primus gradus fidei Christianæ est credere Deum, s. Dominum gubernatorem, & rectorem iustum, bonum, & sapientem, potentem, & remuneratorē bonorum & malorum, & quod bonis dabit gloriam, malis pœnam, hoc est credere Deum. Et ista credentia ab initio fuit necessaria, vsq; in finem mundi. Ante incarnationem Iesu Christi, & ante ordinationē articulorum fidei, erat necessarium credere, s. ꝙ iste mundus non per se sed ab aliquo erat factus, immo hoc etiam est demôstrabile naturali lumine, videlicet ꝙ aliquis Dominus est, qui fecit hūc mundum, & regit, & gubernat. Et talis credētia est necessaria. Apostolus de isto gradu fidei dicit, Sine fide impossibile est quemquam Deo placere. Credere enim oportet accedentē ad Deum, quia est, & ꝙ inquirentibus se remunerator sit, ad Heb. 11. Isti duo articuli, s. ꝙ Deus est, & ꝙ est remunerator inquirentiū eū, & punitor nō inquirentiū eum, semper fuerunt necessarij ad credendum, nisi sit stultus quis, & insipiens homo, sicut ille de quo dicit in Psal. Dauid, Dixit insipiēs in corde suo, nō est Deus. Sed qui habet naturalē intellectū, potest cognoscere ꝙ Deus est per intellectū. Primò si ego quærerem à vobis dicens, Creditis quod in corpore meo sit anima? diceretis quòd sic, licèt non eam videatis, sed ex naturali scientia, ex operibus quæ apparent exterius, quia videtis in capite effectus quinque sensuum corporaliū, s. videre, audire, loqui &c. quæ non possunt à corpore esse sine anima, creditis in me esse animam rationalem. Itē quia brachia mouentur, & venter recipit, & emittit, & pedes mouētur, & procedunt, his certè cognoscitur ꝙ anima est in corpore, licèt non videatur. Modò cogitare debetis quod caput huius mūdi sit celum: Duo brachia elementum ignis & aëris, quæ sunt maioris actiuitatis, venter in quo sunt humiditates aqua sit, & terra sit pedes. Modò quid videtis in capite? nónne videtis ibi motum solis ab oriente in occidentē ita ordinatè ꝙ nunquam peccatum vel defectū cōmittit?

Fides in quouis tēpore ab initio mūdi vnicuique necessaria fuit & est credere Deū.

Ita

Ita de motu lunæ creſcēdo & decreſcēdo dicendum eſt. Item videmus motū aliarum ſtellarum. Modò clarum eſt, licèt nō videatur, ꝙ eſt aliqua ſubſtātia ſpiritualis quæ mouet omnia iſta, & illa eſt de*, quia ſol, & luna, cælum &c. irrationabilia ſunt. Idē dicendū eſt de motu duorum elemētorum, quaſi duorum brachiorum, ſ. de fulguribus, nubibus, de claritate aëris, tonitruis, tēpeſtatibus, clarum eſt ꝙ aliquis eſt qui faciat iſta, & ille eſt Deus, & licèt non videatur, ex his tamē effectibus poteſt cognoſci. Idem dicendū de aqua, quę eſt quaſi vterus. Itē terra quæ pedibus aſsimilatur, facit ordinatè opera ſua. Primò in vere arbores producūt flores, & poſteà fructus, & ſic de alijs. Et qui mouet, & gubernat terrā, & facit iſta, Deus eſt. Si ergo motus corporis cogit ad credendū animam eſſe in eo, ita etiam motus huius mūdi facit Deū cognoſci. De hoc vide B. Tho. 1. par. q. 2. ar. 3. ibi probat Deum eſſe quinque vijs. Propter prædictam rationem dicunt aliqui magni doctores ꝙ homo eſt ad imaginē Dei, iſto modo quia ſicut Deus eſt vnus, qui gubernat totum mundum, ita in homine eſt vnus ſpiritus, gubernans totum corpus, & ſicut tota anima eſt in toto, & tota in qualibet parte, ita Deus eſt totus in toto mundo, & totus in qualibet parte. Deus creauit de terra hominē, & ſecundū imaginem ſuā fecit illum. Et iterum cōuertit illum in ipſam, ſupple ad cogitandum, quia ſicut eſt vnus ſpiritus in eo, ita vnus Deus eſt in toto mundo. Eccl. 17. Secundò hoc item patet, & ponatur caſus ꝙ aliquis ignorās & ſimplex, ſed vigens naturali intellectu, intret palatium papæ vel imperatoris ſolus, licèt nō videat papam vel imperatorē, quādo videbit cameras, feneſtras &c. ſtatim cogitebit quòd magnus dominus & potens fecit illud. Et ex ordinatione palatij cognoſcet eius ſapiētiam, & ex abundantia bonitatem. Ita in propoſito. Cogitate quale palatiū eſt iſte totus mundus. Cameræ in quibus eſt dominus cum baronibus, filijs, & amicis, ſunt altè collocatæ, ſcilicet in cælo, nos ſumus hîc in ſtabulo cum beſtijs. De iſta domo auctoritas, O Iſraël quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſsionis eius. Baruch. 3. Feneſtræ ſunt ſol, luna, & ſtellæ. Et ſcamna huius domus ſunt montes, qui talem domum ædificauit Deus eſt & potentiſsimus, & quia ita ordinatè fecit, ſapiēs eſt, quia & omnibus prouidet, bonus eſt. Talis dominus eſt potētiſsimus, ſapientiſsimus, & optimus, iuſtus debet eſſe, dans bonis remunerationem, malis autem punitionem. Ecce quomodo cognoſcitur Deus. Auctoritas. Inuiſibilia Dei, ſcilicet gloria, potentia, maieſtas &c. à creatura mundi, dicit gloſa, ab homine per ea quæ facta ſunt intellectu conſpiciuntur, ſempiterna quoque virtus eius, & diuinitas, ita vt ſint inexcuſabiles, Quia cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor

eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Ro. 1. Philosophi in scholis cognouerunt Deum, licèt nō nominarent eum Deū, sed primum principium, vt in 12. Meta. primā caussam, primum motorem, motorem immobilem, primam intelligentiam. Sed dicit Aug. quòd in tēplo adorabant idola cum populis. Ideo dicit Apostolus, quòd cùm cognouissent Deum, &c. Moraliter iste defectus, philosophorum est hodie in multis Christianis, qui cognoscunt Deum, & tamen non glorificant, immo despiciunt & vituperant Deum. Verbi gratia. In domo Domini sustinere inimicū Domini, & habere colloquia secreta, & recurrere ad illum in suis necessitatibus, magna iniuria Domini est, &c. Hoc faciunt Christiani Christo, sustinendo diuinum, coniuratorem &c. & recurrendo ad eos. Item cùm Deus sit in domo huius mundi, totus in toto, & totus in qualibet parte, quando iuras, renegas, blasphemas, coram eo iuras &c. vel tu non credis, vel si credis, & tamen facis ista, peior es philosophis infidelibus. Item credis & scis quòd Dominus qui prouidet suis seruitoribus vult de eis aliquod seruitium. Ita etiam Dominus Deus vult de nobis seruitium, & vt seruemus dominicam &c. Si credis, & non facis, peior es quam philosophi. Ecce primus gradus credentiæ, qui habetur per scientiam intellectualem. Secundus gradus ascendendo est maior, s. credere Deo, id est verbis eius. Multi credunt Deum, qui non credunt Deo, sicut multi me sciunt esse, sed non credunt mihi, id est verbis quæ dico, vel ego credo dæmones semper esse, sed non credo dæmonibus, id est verbis eorum. Qui credunt Deum debent etiam credere Deo, s. verbis quæ dicit. Legitur enim de Abraham sene, cui promisit Deus dare filium, cùm esset senex & etiam vxor antiqua. Dicit textus, Credidit Deo Abraham, & reputatum est ei ad iustitiam. Gene. 15. Et dico quòd iste gradus credentiæ venit ex reuerentia. Magna enim reuerentia fit alicui personæ, dicenti aliquid supra intellectum, puta, s. quòd homines vel asini volant, & crederetur sibi sine iuramento, & testibus, propter suam famam, bonam conscientiam, & bonitatem. Ista est de Christo Iesu, qui venit de vltra mare de cælo empyreali, per incarnationem & natiuitatem, & cœpit nobis prædicando dicere altissima, & supra rationem & intellectum naturalem, s. quòd licèt sit vnus Deus, simplex & indiuisibilis, tamen quod ille est tres personæ, pater, filius, & spiritus sanctus. Vnde scriptura dicit, Tres sunt qui testimonium dant in cælo, pater, verbum, & spiritussanctus. Et hi tres vnum sunt. 1. Ioan. 5. Debet enim Christianus dicere, Domine, ad hoc non habeo rationem, nec argumentum; sed bene ad oppositum. Tamen domine ex quo dicitis, credo firmiter, & nolo iuramentum nec testes. Hic est meritum fidei. Quia si dixisset solem esse lucidum, & homo crederet, grates nullas haberet. Item dixit aliud mirabile, quod de

Quid sit credere Deo.

illis tribus personis non pater, nec spiritus sanctus, sed filius factus est homo. Magnum mirabile. Vnde dicit scriptura, Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, scilicet corpus & animam, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. ad Philip. 2. Hoc mirabile credendum est, vt suprà. Item dicit quòd fuit conceptus de Maria virgine, sine homine, sicut granum formatur intra auellanam. Item quòd fuit natus de matre manente incorrupta, sicut transit radius solis per fenestram vitream, recipiens colorem vitri, sed bonus Christianus dicere intra se debet, Domine, non habeo rationem, nec argumentum, sed credo domine, quia articulus fidei est. Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine &c. Item dixit nobis aliud mirabile, de sacramento altaris, quòd dictis verbis à sacerdote, ipse est ibi verus Deus & homo, sicut est in cælo. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Item, Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Ioannis sexto. Si diceret quòd hostia est alba, & rotunda, & crederetur sibi, nec mirum. Gregorius. Fides non habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum. Qui timetis Deum, credite illi, & non dicit illum, & non euacuabitur merces vestra. Ecclesiast. 2. Infideles, vt Iudæi, Agareni, credunt Deum, sed non Deo, ideo euacuabitur merces eorum. Tertius gradus fidei est credere in Deum, id est credendo, in ipsum per bona opera ire. Vnde scriptura, Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet. Ioan. 14. Qui est in peccato mortali, licèt credat Deum, & credat Deo, non tamen credit in Deum, eundo ad eum. Aliqui sunt passus eundi ad eum. Primus est contritio peccatorum. Quemadmodum puer, qui cecidit in lutum plorat, sic quilibet nostrum debet facere, quando videt suam vitam immundam, & deturpatam, per superbiam, auaritiam &c. Secundus passus est confessio, sicut puer qui cecidit in luto flens recurrit ad matrem, quæ ipsum lauat, & mutat aliam vestem, sic recurrendum est ad matrem nostram Ecclesiam, ad confitendum, ostendendo immunditiam, quæ lauat nos, & vestit, & quando absoluit nos &c. Quia sicut erat priùs quis indutus veste superbiæ, pompæ, & vanitatis, ita pòst induitur humilitatis veste, & sic de alijs. Qui facit ista, credit in Deum, quia tendit ad illum. Omnis qui credit in illum, non dicit, illi, non confundetur. Romanorum decimo. Secùs de credentibus solùm duobus primis modis. De hoc tertio modo credendi intelligitur illud verbum, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur. Marci decimosexto. Vide expositionem huius auctoritatis.

Quid sit in Deum credere.

Dominica X X I. post Trinitatem. Sermo I I I.

Nduite vos armaturã Dei vt poßitis stare aduersus insidias diaboli. Verbũ istud habetur textualiter ad Ephe. 6. &c. Salutetur virgo Maria. Pro declaratione & introductione materiæ prædicãdæ sciendũ quod nos inuenimus in sacra scrip. ꝙ Christus venit in hunc mundũ vt rex intrãs campũ pro liberatione populi sui a captiuitate & morte. Ratio. Ex quo Adã peccauit cõtra Deũ faciẽdo voluntatẽ diaboli potiùs q̃ Dei, extũc diabolus tyrannicè accepit tantũ dominiũ in hunc mundum, ꝙ omnes homines tenebat captos intra clausurã peccatorum ianuis clausis. Ianuæ erant ignorãtiæ de deo, errores, & falsę opiniones, quilibet faciebat sibi deũ. i. idola, & post mortẽ diabolus ducebat animas ad infernum. Ecce in qua captiuitate erat populus. Sed quid fecit filius Dei? motus filius Dei ex cõpassione & pietate, intrauit in hunc mundũ vt in campũ &c. & prelium commisit cum diabolo in die Veneris sancta, & fuit grauiter vulneratus in capite, in manibus &c. Sed liberauit populũ suum intantum, quod omnes obediẽtes & credẽtes sibi sunt liberi. Auctor. Attollite portas principes vestras, s. ignorantiæ, & erroris, quia nobis ostẽdit portas veritatis, & eleuamini portæ æternales, s. ex duratione longa, & introibit rex glorię, Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis, & potẽs, Dominus potẽs in prelio. Psal. 23. Hoc dicit Dauid illuminatus spiritu sancto, præuidẽs Christi prælium. Itẽ alia auctoritas noui testamenti maioris auctoritas quã Dauid, quia Christi est. Lu. 11. Cũ fortis armatus, id est diabolus custodit atriũ suum, id est plateã huius mundi, quã tyrannicè occupauit, in pace sunt omnia quæ possidet. Quia nec homines nec angeli erant sufficientes ad expellendum eũ. Si autẽ fortior illo, s. Christus superueniẽs vicerit eũ, vniuersa arma eius, id est peccati auferet, in quib⁹ habebat fiduciã, & spolia eius, id est naturã humanã, distribuet in ordinibus angelorũ collocãdo. Patet ergo ratione & auctoritate ꝙ Christus venit in hunc mundũ vt princeps ad bellũ pro liberatione populi sui. Creditis ꝙ intrauerit hoc bellũ sine armis? nõ credatis, imò optimè armatus fuit omnibus virtutibus. Auctori. Accipiet armaturam zelus illius. Tantum diligit animas, ꝙ nunquam fuit vir tam zelotipus de vxore sua, nec filia de patre, nec dominus de ancilla, sicut Christus de anima. Ideo dicit, Zelus illius, & armabit creaturã, id est humanitatem virtutibus, quia diuinitas est semper armata ad vltionẽ inimicorum. Sapi. 5. Fiat ergo cõclusio, quando rex ingressus campum armatur, nónne & milites armantur? Ideo militibus, id est nobis dicit thema, Induite armaturam Dei, scilicet virtutes, bona merita, & patet thema. Tria debent nos inducere & incitare ad recipiendum arma virtutum, & bonæ vitæ.

Primus locus in quo stamus.
Secundus inimici quos habemus.
Tertius præmium quod expectamus.

De his tribus dicit thema, Induite vos armaturam Dei, Dico primò quòd debemus armari propter locum in quo stamus, qui est mundus iste, quia sumus in medio duorum extremorum contrariorum, scilicet cæli beatorum, & inferni damnatorum. In cælo enim non oportet armari, quia non timent inimicos, nec dæmones, nullam habent malam voluntatem, nec aduersitatem, nec impatientiam: immo sunt in quiete perpetua, & in pace secura sine fine. Auctoritas Dei per os Prophetæ, Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Et securitas vsque in sempiternum. Esa. 32. Nota cùm dicit, in pulchritudine pacis. In hoc mundo pax vertitur in turpitudinem. Milites enim tempore guerræ sunt cum timore, orant, confitentur, sed tempore pacis dant se inhonestatibus, furtis, luxuriæ erga mulieres, puellas maritatas, virgines, & moniales, non sic de pace paradisi. Ideo dicit, Sededit populus meus in pulchritudine pacis. Et secundò dicit, Et in tabernaculis fiduciæ. Ista tabernacula sunt illæ mansiones, de quibus dixit Christus, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Ioannis decimoquarto, scilicet nouem ordines Angelorum, in quibus populus Dei collocatur & distribuitur. Aliqui cum Angelis, vt pœnitentes, & sic de alijs. Dicitur tertiò, in requie opulenta. In hoc mundo multi habent pacem cum proximo, sed habent paupertatem & indigentiam. Sed illi de paradiso cum pace habent & abundantiam omnium rerum, quidquid volũt, quidquid desiderãt, habent. Quartò dicitur, Et securitas vsque in sempiternum. Multoties in hac vita habemus pacem, sed timemus de futuro ne habeamus guerram, sed in paradiso est securitas æterna. Ideo non oportet ibi amari, sed in inferno, licèt esset eis bonum armari, non tamen possunt. Ratio, quia sunt captiui, & iam perpetuis carceribus deputati. Ideo non possunt armari, nisi pro tanto quòd in illa malitia obstinati sunt & indurati, quia non desiderant nisi malum, vel nisi malè, vellent quòd omnes essent etiam damnati cum eis. Et licèt habeant liberum arbitrium, tamen ligatum est, & non potest exire in aliquod bonum opus. Congregabuntur in congregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere. Esaiæ vigesimo quarto capite. Nota, congregabuntur in congregatione vnius fascis, igniti supple. Sicut quilibet titio per se comburitur, sed quando congregantur in vnum magis comburuntur, quia vnus iuuat alium ad comburendum. Ita in inferno quilibet damnatus comburitur, sed quando plures sunt, magis comburuntur. In hoc mundo, solatium est miseris socios habere pœnarum, scilicet

videre perditionē virorum vel bonorum, sed in inferno quanto plures sunt, tantò pœna est maior. In cælo ergo non est necessarium armari, & in inferno non possunt, sed nobis est necessarium, qui nōdum sumus in cælo, nec in inferno. Ideo dicit thema, Induite vos, scilicet modo dum estis in campis, vt non vincamini ab inimicis, vbi est continuum bellum cōtra vitia & peccata. Iob. 7. Militia est vita hominis super terram, non dicit in cælo, nec in inferno. Et sicut dies mercenarij dies eius. Mercenarius enim si bene vel malè laborat, meretur salarium vel pœnā. Ita de nobis. Si bene laboramus in operibus bonis, & virtuosis, & bona vita, meremur, salariū pro alia, sed si ex peccatis vincimur in carcere peccati, erimus captiui in inferno. Remedium ergo est vt abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic vt in die honestè ambulemus. Roman. 13. Quilibet scit suā bonam vitā vel malā & si scit se viuere in peccatis, forâs, ea expellat. Abiiciamus ergo opera tenebrarū, s. peccata, & induamur arma lucis, s. virtutes peccato opposítas. Verbi gra. Si aliquis sentit in se illud opus tenebrosum, s. superbiæ, pompæ, vanæ gloriæ, abijciatur, & induatur humilitate, vt Christus, & virgo Maria, de quo Luc. 1. Respexit humilitatē ancillæ suæ &c. Itē idem dicēdum est de opere tenebroso, s. auaritiæ, vsuræ, rapinæ, simoniæ, & sic de alijs. Dico ꝙ secūda ratio quare debem⁹ armari, est propter inimicos quos habemus. Si vultis aperire oculos animarum, ad videndum quales inimicos habemus, s. dæmones, quia inter homines non debet esse inimicitia seu guerra, sed cōtra dæmones qui volunt nostram damnationē & corruptionē cōtra istos fortiter pugnare debem⁹. Auct. Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū harum, cōtra spiritualia nequitiæ in cælestibus. ad Ephes. 6. quasi vellet dicere Apostolus. Quare debetis armari armis virtutum, quia non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē. i. homines, sed aduersus principes & potestates. q. d. inimici nostri sunt ita potentes, ꝙ respectu nostri sunt vt principes, siue reges respectu vnius pastoris. Maior enim est potentia eorū leone, si Deus permitteret, subitò destruerēt totum mundū, tāta est potestas eorum, & nos miseri sumus debiles vermes, & corrupti. Ideo necessarium est armari. Secundò est nobis colluctatio aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Ipsi verò sunt astutissimi, vt homines armorū, qui diu secuti sunt arma, & bella respectu rusticorū inexpertorū. Septem milia annorū sunt, ꝙ dæmones sequuntur arma, ideo sciunt bene vbi debēt percutere, & nos miseri nescimus adhuc quid est bellum spirituale, & illi nunquā fecerunt aliud cōtra patriarchas, prophetas, apostolos, & etiam cōtra Christum & virginē Mariam. Tertiò est nobis colluctatio cōtra spiritualia nequitiæ, id est contra spiritus nequā, qui sunt inuisibiles.

biles. Periculum esset cæcis pugnare cõtra inimicos inuisibiles, vnus esset sufficiens ad centum. Ita de nobis, qui sumus cæci in hoc mundo, quia nõ possumus videre dæmones, qui vadunt in circuitu, percutiendo modò vnum in capite per superbiá, modò aliũ in gutture per gulá, & sic de aliis. Oportet ergo nos armari contra ictus tentationum. Quartò dicit, in cælestibus. Ipsi enim habẽt aduantagium. Dicunt milites, & etiá Vegetius de re militari, ꝙ qui potest habere aduantagium de colle, siue de monte &c. bene stat in bello. Ita dæmones habent aduantagium, tenẽt enim nos sub manu. In inferno enim quot sunt animæ, tot sunt dęmones ad torquẽdum, sed in aëre caliginoso est magna multitudo dæmonũ ad nostrum exercitiũ, & tentationẽ nostrã. De hoc vide S. Tho. 1. par. quęst. 64. art. 4. Sunt enim vt atomi in radio solari. Ecce quomodo habent aduantagiũ. Videtur ergo vobis si debemus armari? Ergo induite vos armaturá Dei, vt posſitis stare aduersus insidias diaboli, ad Ephe. 6. Dico tertiò ꝙ debet mouere nos ad armandũ præmium quod expectamus. Præmium debitum legitimè laborãtibus est corona cælestis gloriæ. Multum crederet lucrari, qui in vno bello obtineret coronam regis Franciæ, Arragoniæ, Chastellæ, quæ nihil valent vel parum, quia si hìc lucrantur, animæ nonnunquã perduntur post mortem. Item subijciuntur tot miserijs & indigentijs. Sed corona paradisi, quæ datur animæ intrãti paradisum per Christum, vt depingitur de virgine Maria, Veni amica mea, veni coronaberis. Cant. 4. ex quo semel recipitur, nunquam perditur, & ex quo collocatur in cathedra, habet abundantiá omnium rerũ. Ideo omnes labores omnium bonorũ operũ dulces debẽt esse nobis pro illa corona obtinenda. Dicatur hìc miraculũ de vitispatrum, de illo qui in vna nocte lucratus est septẽ coronas, quia contradixit tentationi ne dormiret. Modò si pro tam leui re ille obtinuit septẽ coronas, quid erit de nobis si volumus cõtradicere, & resistere fortiter tentationi de superbia? quando dicit dęmon, O talis vadit sic &c. nõ credatis sibi. Idẽ dę tẽtatione auaritiæ, quãdo dicit, Talis ascẽdit, & congregauit diuitias, quia mutuauit, vel emebat &c. aduantagiũ, vel vendebat pluris propter solutionẽ dilationem, non credatis sibi, sed fortiter resistite. Idem de luxuria dicit, O quantũ solatium esset cũ tali iuuencula peccare. Idẽ de vindicta, nõ credatis sibi. Idem de pœnitentia quando dicit, Et quare vis facere pœnitentiá? fortè nocebit tibi &c. nõ credatis sibi, quia si estis fortis, & vincitis, habebitis coronã. De hoc auctori. Labora sicut bonus miles Iesu Christi. Ratio subditur, quia non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. 2. Thes. 2. Legitur de Romanis ducibus, qui mittebantur contra prouincias, qui bellabãt viriliter, & cum magnis periculis, expectantes coronã de lauro ad introitũ Romæ. Nos ergo debemus fortius animari, qui non de lauro, sed

de auro coronabimur in porta paradisi, & laudabimur ab angelis & sanctis. Ideo Apostolus, Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. 1. ad Corinth. 9. Ergo considerando locũ, in quo sumus, inimicos quos habemus, & præmiũ quod speramus, armari debemus. Ergo induite vos &c.

De eadem Dominica. *Sermo IIII.*

Ccipite armaturam Dei. ad Ephe. 6. In ser. hesterno declaraui qualiter & quare debemus armari. Modò iuxta the. volo declarare qualia arma & quæ debemus recipere vt simus fortes contra diaboli tentationes, mundi occasiones, carnis inclinationes, & antichristi impugnationes. Salutetur virgo Maria. Pro intellectu huius verbi sciẽdum ꝙ doctrina est communis in sacra theologia, & approbata per omnes doctores & magistros in theologia, ꝙ peccare est ita commune creaturis humanis huius mũdi, ꝙ solũ exceptis duobus, scilicet Iesu Christo, & virgine Maria, nullus alius homo potest excusari quin ceciderit, vel aliquando in peccato fuerit. Multæ sanctæ personæ & spirituales fuerunt in hoc mundo, & inde non possunt excusari à peccatis. Hoc patet per regulã philosophiæ, Quod à natura inest, semper inest naturę specificè. Vt intelligatis regulã. Coruus à natura est niger, ergo nigredo omnibus inest naturalis vel formalis. Idem de albedine cygni, & pictura vel varietate pauonis vel vpupæ. Idem de hominibus ꝙ habeant duos oculos, & quinque digitos in qualibet manu, & quolibet pede. Patet regula philosophię. Modò videamus in theologia peccare vtrum insit hominibus à natura? Dico ꝙ sic. Nam in peccato concurrunt tria, scilicet principium, medium, & finis. Prima duo sunt à natura. Tertium verò voluntate. Ideo est culpa & peccatũ ex consensu voluntatis. Peccatũ enim incipit à sensibus corporis, qui naturaliter inclinantur ad malum, sicut oculi ad vidẽdum etiam illicita &c. Item auditus, & odoratus, & gustus similiter inclinantur. Similiter & inclinatur tactus manuum, vel aliarum partium inclinantium ad luxuriam, & malũ. Et talis inclinatio non est peccatum, quia naturalis est, sed est principium peccati. Medium verò peccati est in imaginatione, quando scilicet homo cogitat quomodo fieret peccatum, nec illa est peccatum, quia naturalis est, sed medium peccati, hoc etiam est naturale. Aucto. Sensus & cogitatio, id est imaginatio humani cordis ad malũ prona sunt ab adolescẽtia sua. Gene. 8. Patet quòd principiũ & mediũ peccati est à natura, finis verò à voluntate, quando voluntas consentit, tunc est peccatũ consummatum. Peccatum cùm cõsummatũ fuerit, nõ dicit, inchoatũ vel mediatũ, generat mortẽ. Iac. 1. Patet ergo ꝙ peccatum à natura inest quantũ ad hoc, quia principium

& medium sunt à natura. Aucto. Nequã est natio eorum, & naturalis malitia ipsorum. Sapi. 12. Quãdo Deus creauit Adã & Euã, creauit eos in tanta æquitate, ꝙ sensus & imaginatio cõcordabant cum ratione, intantum ꝙ cùm essent nudi in paradiso, & Eua esset pulchrior mulier quæ vnquam fuit, virgine Maria excepta, & respicerent se mutuo, non erat desiderium, nec concupiscẽtia in eis, immo in paradiso terrestri in tanta æquitate & conformitate erant, ꝙ nec sensus, nec imaginatio, nec ratio in aliquo discrepabant, & illa dicitur iustitia originalis. Sed postquã per eos fuit peccatum cõmissum contra Dei præceptum, comedendo de ligno &c. O dixit Deus, Iam tam malè vsi fuistis gratia per me vobis data, & abstulit illis illã gratiã æquitatis, & dimisit principijs naturalibus, statim fuit in eis motus sensualitatis & imaginationis contra rationem, intantum quod habuerunt sibi facere perisomata de folijs ficulneę, & sic consequẽter sumus sine illa æquitate. Ideo dicit, Nequam est natio eorum. Et hoc sequitur naturalis malitia, id est peccatum. Ex dicta aucto. clarè innuitur ꝙ peccatum, quantum ad principium & medium, est naturale. Item alio aucto. Apostoli loquentis de se & de alijs, dicẽtis, Nos omnes aliquando cõuersati sumus in desiderijs carnis nostræ, faciẽtes volũtatẽ carnis, id est sensualitatis, ecce principium peccati, & cogitationum, medium, & eramus natura filij iræ, sicut & ceteri. ad Ephesi. 2. Fiat ergo ratio ex regula. Si ꝙ à natura est, semper inest, peccatum inest à natura, vt probaui, ergo semper inest, nisi de gratia speciali eximatur vt virgo Maria. Hoc dicit August. de gratia & natura. Si omnes sancti & sanctæ dum adhuc viuerent, interrogati fuissent vtrum sine peccato essent, omnes respondissent, Si dixerimus quoniam peccatum nõ habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. 1. Ioan. 1. Ex hoc ergo habetur ꝙ nullus fuit ita armatꝰ virtute, sanctitate, & gratia, quin sagitta peccati arma penetrauerit, nisi armatura Christi. Si ergo nos, qui sumus in campo, volumus armari, quæ arma recipiemus? sanctorũ? non, quia nõ sunt probata, sed Christi. Ideo dicit thema. Accipite armaturã Dei. Non intẽdit dicere Apostolus taliter quod nũquã peccemꝰ, sed quia dicit, sequamur eum iuxta dictum B. Petri. Sequamini vestigia eius qui peccatum non fecit. 1. Pet. 2. Et alibi, scilicet quarto cap. ait, Christo passo in carne, & vos eadẽ cogitatione armamini. Igitur videamus quæ arma sunt accipiẽda, vt armemus nos, & assimilemur Christo. Dico quod nescirẽ inuenire meliorem armaturã quã Apostoli, qui dicit, State succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricã iustitiæ, & calciati pedes in pręparatione euangelij pacis. In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est Verbum Dei. ad Ephes. 6. Vbi dat nobis sex armaturas.

Pri-

Prima est cinctura de castimonia integrali.
Secunda lorica de iustitia generali.
Tertia calceus de concordia fraternali.
Quarta scutum de credentia virtuali.
Quinta capillicia de confidentia cælestiali.
Sexta gladius de iustitia spirituali.

Dico primò cùm dicit, State succincti lumbos vestros in veritate. Hoc videtur ad experiétiá, ꝙ homo fortior est cinctus, quá sine cinctura, ideo bellantes cingunt se. Hîc ostenditur ꝙ in bello spirituali stringamus nos cingulo, s. castimoniæ integralis, quia dicit Greg. ꝙ luxuria est in renibus. Ideo viuamus castè contra malas inclinationes carnis, aliàs qui non viuit castè, cadit in multa peccata, falsè iurando, diffamando, occidendo, ad cooperiendũ peccatum, immo quod peius est, tenendo concubinã, ad dæmones recurrendo, inuocando vt possint habere mulieres. Ecce quare dicit, State suc. lumbos vestros, s. castè viuendo. Nota, cùm dicit, in veritate. Dicit regu. philosophiæ ꝙ veritas est adæquatio, id est conformitas rei ad intellectum, quando scilicet res concordat ad extra, sicut existit in intellectu veritatis, sicut quando ego cõcipio fortem currere, si ita est à parte rei, s. ꝙ currat, tunc res correspondet cõceptui vel verbo intelligibili, & propterea dicit Philosophus. 1. Perihermenias, Sunt enim ea quæ sunt in voce earum quæ sunt in anima passionũ notæ, ergo castitas est, quando illud opus non fit, nec in mente desideratur. Tunc fit adæquatio rei ad intellectum, quoniam intellectus nõ cogitat, nec desiderat ab intra, nec in re opus fit ad extra. Quid valet castitas dicentium, Non facerem opus, quia essem diffamatus, si desiderant facere, si secretè posset fieri, & permanere, talis est castus, sed non in rei veritate. Idem etiam de religioso & clerico, qui propter verecundiam gentiũ viuunt castè, sed in mente desiderant, non ibi est adæquatio rei ad intellectum. Idem de sene, qui non potest, & desiderat cogitando. Quo venerunt peccata quæ operabaris priùs, scilicet cùm eras iuuenis. Dico quod talis non est castus in veritate. State ergo succincti. Benedictus est qui isto cingulo stringit renes corporis & cordis, & concordat verbum Christi dicentis, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Luc. 12. Illi qui vadunt circunspiciẽdo, spatiando, qui non sunt contenti de vxoribus, & vadunt &c. dicit Christus: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, quia luxuriosi vadunt de nocte, quærunt tenebras & latibula, & qui malè agit, odit lucẽ. Ideo sint lucernæ ardẽtes, id est opera clara in manibus vestris. Item contra illos qui dicunt, Faciam, & posteà confitebor. Et miser si morereris in peccato, vt ille qui dormiebat cum quadam muliere, & domus cecidit, & mortui sunt, & dánati. Itẽ esto ꝙ cõfitearis, oportet face-

facere pœnitentiam, vel hic, vel in purgatorio, vel in inferno. Ideo nolite quærere talia solatia. Ecce prima armatura castimoniæ integralis, s. mente & corpore. Secunda armatura est lorica de iustitia generali, cùm dicit, Induite loricam iustitiæ. Secundum Philosophum iustitia dicitur lorica, quæ totum hominem armat in circuitu, ante & retrò, à dextris & à sinistris. Ita iustitia omnibus ante & retro dat quod suum est. Illi qui stant ante, sunt vxor, filij, & famuli. Istis tenemini dare instructiones, ne iurent nisi per aduerbia, ne mentiantur, ne rapiant, sed q̄ cōfiteantur, & communicent, & orent, & ipsi etiam tenentur dare patri seu Domino honorem. Eccles. 7. Filij tibi sunt, erudi illos. Sic bonus Tobias docuit filium suum ab infantia timere Deum, & cauere ab omni peccato. Tob. 2. Retro sunt illi, qui iā trāsierunt vt defuncti. Istis tenemur dare orationem, maximè hæredes, manumissores, complendo testamenta. A dextris sunt ecclesiastici, prælati, & alij. Istis tenemini dare reuerentiam. A sinistris sunt illi quos defraudamus, si volumus saluari, satisfaciam, quibus tenemur ad restitutionem. Ecce lorica iustitiæ, circundans totum hominem. Benedictus qui potest dicere, nihil debeo alicui. Si habes mille florenos de bono iusto, & vnum de malo iniusto, ille corrūpet alios, vt poma corrupta corrumpunt poma recentia. Qui habet istam iustitiam generalem, potest dicere, Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimēto &c. Iob 29. Tertia armatura cùm dicit, Calciati pedes in præparationem euangelij pacis. Hîc armat nos de concordia fraternali. Differunt enim calciatus & discalciatus. Discalciatus enim sentit spinas, lapillos, & viarū obliquitantes, & duritias, calciatus verò nō. Ita qui habet concordiā fraternalem, calciatus est, & non sentit spinas, verba aspera, dura, iniurias, & fraudes sibi illatas. Dicitur sibi, Vos estis hypocrita, dicit, non dicitis filij ex toto falsum, & sic de alijs. Sed modò pauci vadunt calciati, omnes vadimus discalciati, non solùm homines, sed etiam mulieres, quæ de nihilo se sentiunt, dicentes: Non loquerer ei, quia dixit mihi, cauillatrix, &c. De decem annis recordantur de iniuria. Ideo dicit, calciati. O si diceret aliquis, Ego non vindicabo me de morte patris, cùm sit tanta iniuria, vel filij, seu fratris, &c. Maior Dominus est Iesus Christus, qui in cruce dixit, Pater, dimitte illis, nō enim sciunt quid faciunt. Luc. 23. Ergo calciamenta habebitis in pedibus vestris, tenentes baculos in manibus. Exo. 12. c. Baculus iste est de quo dixit, illo percutiēdi sunt dęmones. Et est baculus quo sustentamur, quia si aliquis te iniuriauit diffamando, tene baculum in manibus, non te vindicando, quia dicebatur Christo in cruce existenti, Vah qui destruis templum &c. Alios saluos fecit &c. & sic de alijs. Sed ipse ait, Pater ignosce illis, &c. Quartò sumentes scutum fidei, in quo posſitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Hîc autem armat nos de scuto creden-

tiæ.Ratio,quare fides dicitur scutum. Scutum non est factum longum aut rotundum,sed habet tres angulos. Ita fidem habemus de Deo,& firmiter credimus quòd sit vnus in essentia,& trinus in personis.Secunda ratio est,quia scutum portatur in sinistra parte.Sicut in homine sunt dextra & sinistra, ita sunt duæ vitæ, scilicet æterna in paradiso,& ista dextra est & temporalis in hoc mundo quę dicitur sinistra. Aucto. Leua,id est,sinistra eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Can.2. In paradiso non est fides, quia fides est credere quod non vides. In paradiso totum vides clarè, sed scutum fidei portatur in sinistra,id est,in hac vita. Nos modò credimus trinitatem,sed in paradiso non, quia videbimus clarè, & poterimus tunc dicere, Sicut audiuimus,scilicet in ecclesia Christiana, sic videmus in ciuitate Domini virtutũ. No. in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Aliqui sunt nequam, vt Christiani qui habent fidem & malam vitam, credunt Christum esse Deũ, sed nolunt ei obedire. Nequiores sunt, qui nõ habent fidẽ nec obedientiam,vt infideles. Sed nequissimus erit antichristus citò venturus,Scutum fidei stat in Credo. Dicatur semel. Ideo dicit,in omnibus supple diebus,sumentes scutum fidei mane & sero cũ protestatione,& defendat vos ab antichristo.De isto scuto Dauid,Scuto circũdabit te veritas eius,non timebis &c. Psal.90. Veritas Dei est scutum fidei,s.Credo, contra omnia tela nequissimi, s. antichristi, qui mittet quatuor iacula huic mundo,s.Primum disputationum. Secũdum prosperitatũ. Tertium falsorum miraculorum. Quartum tormentorum,omnia scuto extinguuntur.Quinta est,galeã salutis assumite.Hic armat nos in capite de capillicia, & de confidentia cælestiali,rectè galea comparatur confidentiæ. Ratio, tres sunt virtutes theologicales,scilicet fides,spes,& charitas, & spes est altior, nõ dico maior est spes, quia fides & charitas duas partes habent,altã & bassam. Fides habet quòd est vnus Deus,pater,filius,& spiritussanctus,istud est altum. Item bassum propter Christi incarnationem. Item de gloria altiori in cælo,quam Deus dabit bonis, credere pœnas inferni,quas Deus dabit malis,& sic fides habet altũ & bassum. Charitas in duobus consistit præceptus, scilicet diligere Deum, & proximum,Deum vt altum,proximum vt bassum. Spes verò tantum est alta,quia in nullo est sperandũ nisi in Deo. De illis qui sperant in homine,dicit Propheta. Maledictus homo qui cõfidit in homine.Hiere.17.Ergo spes habet tantum altum in Deo. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius. Hierem. 17.Ecce galea alta. Ergo auisetis vos,nõ ponatis spẽ vestram in rebus temporalibus, sed in Deo. Verbi grat.Bonus & aptus medicus quando recipit infirmũ in cura,nõ debet confidere q; ipse dabit sanitatem,quia effectus Dei est,sed dicat, Ego faciam secundum artem

tem & meam scientiam,sed quòd sequatur effectus sanitatis,confidatis in Deo. Sextus gladius,quod est verbum Dei. Ex quo enim sumus armati in renibus de castimonia integrali, & lorica de iustitia generali,& pedibus calciati de concordia fraternali.In sinistra manu scuto fidei,& galea confidentiæ cælestis. Oratio armat nos manu dextra gladio iustitiæ spiritualis . Scutum est ad defendendum. Ensis vel gladius ad offendendũ.Ita oratio est ensis vel gladius quo percutiuntur inimici nostri,quando mane & sero deuotè orat. Primò signando se,& flexis genibus cogitando quòd videns Christum quem sancti adorant,qui inimicatur nobis, talis oratio dicitur gladius, quia ore, & corde cogitando debet dici, & tunc inimicus non audet appropinquare. Dicatur de Iuliano apostata, qui inuocabat dæmones,& eos mittebat cum literis, & intra horam redibant cum responsione,sed sic non est faciendum nobiscum, ne creatorem nostrum commoueamus,qui vnicuiq; secundum sua merita retribuet, vt dicitur Apoc. 19. de ore eius, scilicet orantis procedit gladius ex vtraque parte acutus,vt in ipso percutiat gentes . Ecce quare dicit thema, Accipite armaturam Dei.

De eadem Dominica. X X I. post Trinitatem. *Sermo V.*

Tate in præparatione euangelij . Verbum istud habetur Ephe.6.Salutetur virgo Maria. Pro declaratione huius verbi sciendum q̃ in theologia inuenitur magna differentia inter præparationẽ cordis, & executionem operis,quia licèt homo aliquid conficere velit, potest tamen impediri. Verbi grat. Quilibet habet liberum arbitrium eligendi,ordinandi &c.sed executio sæpe impeditur,quia eritis pauper,non habebitis ad manducandum . Patet ergo quòd præparatio est in corde,& executio non . Item multi possunt cogitare, & præparare se, vt vadant ad sanctum Iacobum, vel Hierusalẽ,sed si effectis contractus,non poteritis exequi.Item multi disponunt,ordinãt, & desiderant ire ad ecclesiam , si intereà incidunt in infirmitates, tunc executio est impedita . Quòd autem differentia est inter præparationem & executionem. Auctoritas. Cor hominis disponit viã suam, scilicet per liberum arbitrium , sed Domini est dirigere gressus eius. Prouerb. 16. Item alia ibidem. Hominis est animum præparare,& Domini gubernare linguam. Nota,hominis est præparare animum ad prædicandum, vel disputandum &c.sed executio ad extra Domini est gubernare linguam . Quia ergo executiones operum ad extra nõ sunt in libero arbitrio, sed præparationes, ideo dicit thema. State in præparatione euangelij. Non dicit in executione, quia sanctũ euangelium prçcipit facere eleemosynam . Vnde si non habetis,sufficit habere cor præparatum, quòd si haberetis, tunc faceretis. Item præcipit confiteri, sed sufficit habere cor præparatum.

Idem de alijs operibus. Patet the. Diceret aliquis, In quibus stat euãgelium Christi. Dico ꝙ tota doctrina euãgelica cõsistit in quatuor.

Primò in simplici credentia.
Secundò in plena obedientia.
Tertiò in digna pœnitentia.
Quartò in firma perseuerantia.

De omnibus istis & in speciali dicit the. State in præparatione euãgelij. Dico primò ꝙ sanctum euangelium præcipit habere simplicẽ credentiam, simplex credentia est alicui credere de magnis & mirabilibus rebus factis, & altioris dignitatis, perfectioris sanctitatis, & plenioris sapientiæ, quod nunquã mentitur, tantò eius assertioni simplicius est credendum sine iuramento & testibus. Talem credentiam vult Christus à nobis, id est, vt alta, inuisibilia, & incomprehẽsibilia fidei transcendẽtis simpliciter credamus, non ponẽdo nos in disputatione, s. quomodo potest hoc esse &c. Non velle testes &c. sed dicere, quia vos domine dicitis, qui non potestis dicere falsum, credo simplici verbo, licèt intellectus meus non potest comprehendere. In hoc facimus Christo magnũ honorẽ. Verbi grat. Quilibet Christianus credit trinitatem, & hic non videtur quomodo tres personę sint vna essentia, tamen quia vos mihi dicitis, ego credo, ex quo estis tantę sanctitatis, dignitatis, & sapientię, quod non potestis mentiri &c. Item dicitis ꝙ est Deus & homo, credo vt supra in præcedenti sermone. Auctoritas de omnibus his. Venit Iesus in Galilæam prædicans euangelium regni, & dicens: Pœnitemini, & credite euangelio &c. Mar. 1. Nota aduentus in Galilæam, quæ interpretatur rota, signat Christi incarnationem, per quã venit in istum mundum volubilẽ, vt prędicaret euangelium regni Dei, quia, s. credentes portat ad regnum Dei. Ideo Apost. Non erubesco euangelium. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti. Ro. 1. Non erubesco, sicut faciunt multi, prædicantes Ouidium, Vergilium, Terentium, & aliàs fabulas poëticas, in quibus nulla est fides, quia multa mentiuntur poëtæ, vt dicitur in 1. Metap. Dico secundò &c. s. plena obedientia, non solũ euangeliũ Christi pręcipit simplicẽ credentiã sed & plenã obedientiam. Ratio. Nullus dominus est contẽtus de sola credẽtia subditorũ erga ipsum, sed oportet reddere obedientiã plenã. Si enim credis ꝙ Christus sit dominus, rex saluator omnipotens. Ergo sis ei obediẽs, quia obedientia sequitur ad credẽtiã. In hoc ostẽduntur illi qui credũt Christo, quia ad extra ei obediũt. Christus pręcipit nõ ire ad diuinos &c. sed recurrere ad deũ in necessitatibus. Qui nõ recurrit, obediẽs est, sed modò tot sunt inobediẽtes. Tales licèt ore nõ dicãt propter timorẽ, opere tamẽ ostendũt Deũ nõ omnipotentẽ &c. Itẽ si credis ipsum Deũ, ostende obediendo, quia præcepit nõ iurare, luxuriari, blasphemare &c. quia de rege suo & prælato homo loqui-

tur

tur cum reuerẽtia. Item quilibet dominus vult de seruis suis, quibus prouidet, aliquod seruitium. Cùm ergo Christus sit Dominus, dans nobis prouisionem rerum omnium, faciamus sibi aliquod seruitiũ, scilicet in hebdomada seruemus dominicam. Ecce quomodo obedientia sequitur ad credentiam. Ideo Christus, Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium, omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Mar. vl. Nota euntes in mundum vniuersum, prædicate duas conclusiones, scilicet simplicem credentiam, ideo dicit, qui crediderit, & plenam obedientiam, ideo dicit, baptizatus fuerit, &c. Qui baptismus, cùm sit quædam dedicatio hominis ad seruitium Christi, sicut serui ad dominum, plenam obedientiam includit. Baptismus enim non solùm includit esse lauatum, sed esse seruum Christi. Ideo decipiuntur multi, non intelligentes istam auctoritatem quomodo istud vocabulum, baptizatus fuerit, includit obedientiam, vt declaratur Mat. vlt. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritussancti, docentes eos seruare omnia quæcunque mandaui vobis. Dico tertiò &c. digna pœnitentia. Ratio, quia certum est quòd omnes deficimus in primis duobus vel in simplici credentia, vel disputãdo quomodo Christus tã magnus erit in parua hostia &c. Respondere debemus, quòd ista & maiora Deus potest, qui posset totum mundum intra auellanam includere. Item de obedientia, quia multi sunt inobedientes. Non omnes obediunt euangelio. Rom. 10. Ideo prouidit nobis supremus medicus de remedio pœnitentiæ salutari, quia aliàs quomodo possemus ire ad paradisum? ergo facere debemus pœnitentiam, dolere de peccatis, recipere propositum non redeundi, confiteri, recipere pœnitentiam, & seruare ipsam, quæ est data à confessore. Auct. Quoniam impletum est tempus, & appropinquabit regnum Dei. Pœnitemini & credite euangelio. Mar. 1. Nota, quoniam impletum est tempus, s. mundi. Iam sumus in fine. Ideo auisetis vos. Quilibet corrigat se dimittendo peccata, & malam societatem, vt simus parati in die iudicij. Non ponatis cor in istis mundanis &c. restituatis, & remittatis iniurias. Et concordat Apostolus. Hoc itaque dico vobis fratres. Tempus breue est. 1. Corinth. 7. Secunda ratio, quoniam appropinquabit regnum Dei, facientibus, supple pœnitentiam. Ante aduentum Christi licèt facerent homines pœnitentiam, non tamen appropinquabant ad regnum cælorum, sed infernorum. Adam enim, qui ex peccato suo fecit nongentos & triginta annos de pœnitentia, tamen ad infernum descendit, & sic de alijs. Tertia ratio cùm dicit, Credite euangelio, quod, scilicet præcœpit pœnitentiam. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Mat. 3. & 4. cap. Dico quartò quòd sanctum euangelium vult & præcipit nobis firmam perseuerantiam in bona vita,

& sanctis operibus, quia nec simplex credentia, nec plena obedientia, nec digna pœnitentia, placent Deo sine perseuerãtia apud Deũ. Plus consideratur perseuerãtia finalis, quàm longitudo temporalis. Verbi gra. Sint duo, quorum vnus vixerit sanctissimè in bonis operibus centum annis, sed quia per vnum diem dimisit seruitium Dei, ante mortem damnabitur. Alter verò centũ annis vixit in peccatis, & vltima die ante mortem conuertitur ad Deum, & dolet de peccatis, & ꝓponit abstinere, & sic moritur, saluabitur &c. quia plus deus respicit perseuerantiam finalem, quàm longitudinem temporalem. Hoc videtur nobis mirabile quòd ille damnetur, & alter seruetur. Sed declarabo per similitudinem de duobus euntibus Romam tẽpore indulgentiæ plenariæ, quorum vnus venit è longinquo cum magnis periculis & expensis, sed quando est iuxta portam ciuitatis Romæ, reuertitur, & non intrat. Alius autem venit de vna leuca, & intrat, & visitat sanctuaria. Quis de istis duobus, lucratus est indulgentias? Nónne ille qui intrauit? quia bulla, vel papa dicit quòd qui intrat & visitat sanctuaria. Idem, nam papa Iesus dat plenam indulgentiam omnibus venientibus Romam, id est ad paradisum, sed qui antequam intrat portam mortis reuertitur retro per peccatum mortale, non lucratur indulgentias, sed ille qui intrat continuando, scilicet bonam vitam vsque ad mortem, iste lucratur. De istis quatuor punctis vna auctoritas. Notum vobis facio euangelium quod prędicaui vobis, quod & accepistis. s. simpliciter credẽdo, in quo & statis. s. plenè obediendo, per quod & saluamini. s. dignè pœnitendo, si tenetis. s. firmiter perseuerãdo, nihil frustra credidistis. 1. Co. 15. Nota exemplum de illo qui confidens in multitudine annorum sui seruitij non perseuerauit. Ergo præparemus cor ad simplicem credentiam, ac plenam obedientiam, & corpus ad dignam pœnitentiam, & firmam perseuerantiam, Iuxta consilium thematis dicentis, State in præparatione euangelij.

De eadem Dominica XXI. post Trinitatem.

Sermo VI.

Confortamini in Domino, & in potentia virtutis tuis. Eph. 6. Salutetur virgo Maria. Pro declaratione thema. & introductione materię prædicandæ, sciendum ꝙ Christus loquens de persona deuota, pœnitente, & bonã vitam tenente, dicit talem comparationẽ, Non potest ciuitas abscondi supra mõtem posita. Mat. 5. Verba sunt figuratiua, sed secundum glosas & doctores vult dicere quod ciuitates, s. persona sancta, quę dicitur ciuitas, quia sicut in ciuitate sunt magnæ plateæ, & palatium regis: ita intra personam deuotam sunt tres magnæ plateæ, scilicet memoria præteritorum, secunda, intelligentia præsentium, tertia, est voluntas futurorum. Plateæ sunt sensus corporis inte-

interiores, ſenſus communis, fantaſia, imaginatio & reminiſcentia. Domus regis intra quam habitat, & quieſcit eſt conſcientia. Portæ ſunt quinque ſenſus corporales. In hac ciuitate eſt abūdantia mercationum, ſcilicet veritatum theologicalium, & cardinalium meritorum, & bonorum operum. Talis perſona eſt propria habitatio Chriſti. Ideo eccleſia in perſona Chriſti & glorioſiſsimæ virginis dicit, In ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui, & in Hieruſalem poteſtas mea. Eccleſiaſt. 24. Talis eſt poſita ſupra montem, ſcilicet fidem. De quo Eſaias, Venite, aſcendamus ad montem domini. Eſa. ſecundo. Nota aſcendamus per credentiam, obedientiam, & pœnitentiam. De tali ciuitate dicit Chriſtus. Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, nec Deo, nec hominibus, neque dæmonibus. Non Deo, vt clarum eſt, nec gentibus, quia licèt velit abſcondi, tamen Deus eam manifeſtat ad gloriam ſuam, & ad exemplum gentium, ipſis dicentibus, Non nobis domine, non nobis &c. nec dæmonibus, quia ſicut ciuitas obſidetur ab inimicis ad capiendum, ita quando Lucifer ſcit aliquam perſonam ſanctam, & bonā, dicit, illa ciuitas eſt mihi rebellis, obſidet eam in circuitu. Aucto. Aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. 1. Pet. 5. Sed non oportet ipſum timere, ſed cōfidere de domino Ieſu Chriſto, hoc dicit thema, Confortamini in domino &c. Loquitur apoſtolus perſonis bonis, ſicut loqueretur ciuitati obſeſſę auxilium expectanti, dicendo, Confortamini &c. Patet thema. Modò videamus, ciuitas iſta ſeu caſtrum obſeſſum in circuitu quomodo poteſt defendi ne capiatur ab inimicis, Dico quod requiruntur ſex conditiones.

Prima conditio quod caſtrum ſit bene prouiſum in victualibus,
Secunda quod in parte debiliori ſit bene munitum,
Tertia quod habeat populum audacem,
Quarta quod portæ caſtri optimè claudantur,
Quinta quod eius incolæ cum inimicis non loquantur,
Sexta quod cuſtodiæ diligenter obſeruentur.

Sex quæ animam iuſti ad inſtar ciuitatis cuſtodiunt.

Dico primò &c. ſ. quod in victualibus bene &c. Ita de nobis. Quælibet bona perſona eſt ciuitas obſeſſa ab inimicis. Oportet ergo ꝙ habeat prouiſionem de eſcis ſpiritualibus. Spiritualia victualia noſtra ſunt illa, de quibus Chriſtꝰ, Nō in ſolo pane viuit homo, ſed in &c. Mat. 4. Orando, ſ. deuotè, quolibet die mane & ſerò, legendo, audiēdo miſſas, & diuinis officijs intereſſendo, confitendo, & communicando, tunc ciuitas eſt optimè munita, nō capietur propter famem. Auctoritas. Inuenti ſunt ſermones tui, & comedit eos. Et factum eſt mihi verbum tuum in gaudium, & lætitiam cordis mei. Hieremiæ 15. Item alia, Congregauerunt frumenta, id eſt verba diuina in pręparationem pugnæ. Iudith quarto. Ergo confortamini. Secūda cō-

ditio est quòd in debiliori parte &c. Ita in ciuitate, scilicet in deuota persona, debilior pars est caro seu sensualitas, quia intellectus & ratio fortissima & alta sunt, sed caro est debilis, spiritus quidem promptus est, caro autẽ infirma. Mat. 26. Ideo muniẽda est austeritatibus pœnitentialibus, & abstinentijs. Diceret aliquis, Hoc non fortificat carnẽ, imò debilitat. Verum est debilitat quantum ad opera temporalia & carnalia, sed quantum ad pugnam spiritualẽ, sic fortificatur.
Alias virtus enim mea. Auct. Virtus enim in infirmitate perficitur. Libẽter igitur gloriabor in infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus Christi. Cùm enim infirmor, tunc potẽs sum. 2. Cor. 13. Multi facerẽt multa peccata si nõ essent infirmitates. Ideo libenter gloriandũ est. Tertia est vt nõ sint timidi, vt Iudæi, aliàs ciuitas capietur. Ratio, quare in bello spirituali possumus habere cordis audaciam, quia sumus certi ꝙ ciuitas nostra non potest capi violenter ad peccandũ nisi consensus ibi fuerit. Vnde si vnus diabolus violenter poneret gladium in manu mea, & moueret brachiũ, & interficeret aliquem me contradicente, non esset peccatum. Idẽ de muliere virgine contradicente, & nõ cõsentiente, si præter suum velle violatur, non perdit virginitatẽ, imò tanquã virgo coronabitur in paradiso. Nota de beata Lucia, quomodo respondit infideli tyrãno, qui voluit eam duci ad lupanar, dicens, Nunquam inquinatur corpus nisi de consensu mentis si inuitã me feceris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronã. Ergo debemus habere audaciã cordis ne consentiamus peccatis, quia nisi cõsenserimus, aliter non possumus capi. Dicatur hic exemplũ de beata Margareta, ad quam intrauit dęmon in carcerem, in forma doctoris ad decipiendum eam, vt consentiret principi, quia multa bona ei spoponderat. Dicatur quomodo Deus sibi reuelauit quòd erat dæmon, & ipsa audacter accepit eum per barbam. Si vna puella tãtam audaciam habuit, quantò magis nos magni audaciam habere debemus? Hoc dicit scriptura, Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Psal. 30. Quarta quod portæ claudantur, quia si aduersarij intrant, factum est, & ciuitas est capta. Portæ nostri cordis siue castra sunt sensus corporales, in quibus est resistendum, auertendo oculos à malis aspectibus, & turpibus, ad peccatum inclinantibus, quia per oculos nuntius venit ad cor dicendo, quomodo est pulchra. Portas huius castri malè custodiuit ille maximus miles, magnus rex Dauid, vt patet. 2. Regũ. 11. Dicatur quomodo respiciendo vxorem Vriæ lauantem se, concupiuit eam, & cecidit in peccatum luxurię, & homicidij &c. Dicatur etiã quomodo peccatum ducens ad luxuriam ducit secũ homicidium & gulam. Item oportet custodire aures, & alia sentimenta, resistẽdo fortiter. Ideo dicit scriptu. Quoniã confortauit seras portarũ &c. Psal. 147. Dicatur hic de illo sancto heremita, eunte cum matre sua sene, &c in

& in transitu riui cooperuit sibi manus, ne tangeret eius carnes nudas, licèt mater esset antiqua. Dicunt aliqui, Et quod peccatum est respicere mulierem? O ribalde, Nunquid peccatum esset si quis dimitteret portam castri apertã inimicis? Ideo nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Psal. 31. Quinta &c. quãdo loquuntur cum inimicis dicitur, Factum est, ciuitas est capta, quia iam veniunt ad parlamenta. Ita parlamentum inimicorum nobiscum fit in imaginatione, cogitando certa peccata. Dicatur prout expediens erit. Citò capitur mulier quę locutiones admittit lenonum, sed stet viriliter, fortiter resistendo. Si autem audierit, & dicit, Quomodo fieret? hoc factum est, ipsa est perdita. Si verò recipit iocalia, factum est. Et ideo dicit scriptura, Prophana & inaniloquia de vita. Multũ enim proficiunt ad impietatem, id est peccatum, & sermo eorum vt cancer serpit. 2. Tim. 2. Item homines qui volunt viuere castè, vitẽt locutiones mulierum. Ideo beatus Dominicus docet cauere mulierum consortia, quia etiam viriles animas decipiunt, aut emolliunt, aut inclinant, scilicet ad peccandum. Sexta est quòd custodiæ bene, & diligenter custodiantur, & respiciantur, quia si secùs esset, ab inimicis præuerterentur. Ideo necessaria est continua custodia. Custodia est amor ad magistrum in scholis. Verbi gratia. Quando aliquis tẽtatur de superbia, pompa, & vanitate &c. oculos intellectus faciat respicere ad Christum, quomodo iuit, qui triginta annis eandem vestem portauit. Item ad Mariam virginem mulieres respicere debẽt, quæ cùm esset regina reginarum, & mater Dei electa, nihilominus super omnes se humilauit & dicet, O miser, ipse qui est dominus & rex, ita iuit simpliciter, & ego volo ornari. Talis respectus timorosus custodit ciuitatem seu castrum corporis tui. Item quando venit tentatio multiplicandi diuitias per vsuram, furta, & sic de alijs peccatis, debemus respicere Christum. Auctoritas. Si non in timore Dei tenueris te instanter, citò subuerteretur domus tua. Eccle. 27.

Dominica XXII. post Trinitatem. *Sermo I.*

Mne debitum dimisi tibi, quia rogasti me. Mat. 23. cap. In sancto euangelio hodierno declarantur nobis tria multum necessaria ad sciendum.

Primò pietas diuinalis copiosa.
Secundò crudelitas humanalis vitiosa.
Tertiò æquitas diuinalis rigorosa.

Primum ostenditur in principio euangelij. Secundũ in medio. Tertium in fine. Et de primo, scilicet pietate diuinali copiosa illis qui faciunt pœnitentiam, dicit the. Omne debitum dimisi. Et ostenditur in prima parte euangelij, vbi Christus dicit, Simile est regnũ cælo-

rum &c. vsque debitum dimisi. Christus volens ostendere suam pietatem coopiosam, loquẽs de se dixit talem similitudinem. Simile est &c. Nota, iussit eum venundari, quia defraudauerat eum, & vxorem eius, quia prouiderat ei de suis vanitatibus, & filios suos, quia prouidit filijs & filiabus, quia vt eis dimitteret magnam hæreditatẽ, defraudauerat dominum. Procidens autem seruus ille dixit, Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Hîc habemus exemplum, quòd licèt simus magni peccatores, non desperemus, sed debemus fecere pœnitentiam, petere veniã, vt iste dispensator qui fecerat iuramentum bene dispensandi bona domini, & fregit illud. Secundò fecerat multas pompas & vanitates. Tertiò fuit sententia data contra eum, vt secundum demeritum tractaretur, seruus tamen humiliauit se, petens veniam, & rex dimisit sibi omne debitum. O quanta misericordia. Ita nos vt iste dispensator sumus infideles Christo, quia iuramentũ fidei factum in baptismo fregimus, non seruando suam voluntatem, leges, & præcepta, sed quilibet vult viuere secundum suam propriam voluntatem. Valde pauci sunt, qui in negotijs suis respiciunt si est secundum Deum, sed vt possint lucrari, Deum nõ aduertũt, & parum lucratur qui perdit animam suam. Ecce infidelitas nostra, vt illius dispensatoris. Item destruimus bona Domini, & malè dispensamus, quoniam bona temporalia, quę vos diuites haberis, & spiritualia, vt beneficia, sacramenta ecclesiastica, totum dispensatur in vanitatibus. Propter hæc sententia mortis est iam data per Dominum nostrum dicentem, Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Ezech. 18. Remedium ergo quod habemus est humiliari ad pedes regis Christi. Primò humiliãdo cor per contritionem. Secundò os per humilem confessionem. Tertiò corpus per punitionem, secundum seruando pœnitentiam aliquã, dicendo, Domine patiẽtiã habe in me, & omnia reddam tibi, quia decetero volo corrigere vitam meam. Et quid facit Christus? Omne debitum dimisi &c. Ecce quomodo ostenditur hîc pietas diuinalis. Auctoritas. Si dixero impio, morte morieris, & egerit pœnitẽtiam à peccato suo, feceritque iudicium & iustitiam &c. pignus restituerit ille impius, rapinamq; reddiderit, in mandatis vitæ ambulauerit, nec fecerit quidquam iniustum, vita viuet, & non morietur. Omnia peccata eius quę peccauit non imputabũtur ei. Ezech. 33. Videtur ergo nobis an habemus dominũ, & pium Dominum? Magna erit culpa damnatorum, cùm tam bonum forum habeamus hîc de pietate, & misericordia Dei. In ista parte prima euangelij apparet manifestè quòd diuites & prelati nõ sunt domini bonorum temporalium, seu spiritualium, sed dispensatores tãtùm. Ratio, quia secũdum euangelium hodiernũ quilibet habet reddere rationem & computum, ergo &c. Caueãt ergo diuites, ne dicant se esse dominos, sed dispẽsatores. Sicut enim vnus

magnus rex habet multos dispensatores, vt dispensent bona, primò illis de domo dando necessitatem. Ita de Christo. Totus mũdus est regnum suũ, & in qualibet villa & ciuitate &c. facit tres thesauros, scilicet diuites, quia nullus est diues nisi ordinatione Dei, & dat bona & diuitias vt seruiant sibi, & eorum necessitatibus, & non seruiant aduersario Christi, scilicet dæmoni, aliàs punietur à domino Deo. Item ecclesiastici, vt papa, cardinales, & episcopi, & alij curati, dispensatores spirituales sunt, s. dignitatum, beneficiorum & sacramentorum. Thesaurus est maior papa, sibi dedit claues, creditis quod papa sit dominus beneficiorum? non, sed dispensator. Ideo Apostolus loquens de se, & de alijs, dicit, Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. prima ad Cori. 4. Et sequitur. Hic iam quæritur inter dispensatores ministeriorum, vel ecclesiasticos, vel laicos vt fidelis quis inueniatur, O qualis honor erit illi qui dicitur fidelis, & qui dispensat bona secundum Dei ordinationem, aliàs infidelis est. Alia practica. Deus dedit regulam & ordinationem dispẽsatoribus bonorum temporalium dicẽs, Nõ fœneraberis fratri tuo ad vsuram, pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem. Deut. 23. Hic patet stultitia multorum, qui dicunt, Nunquid de meis pecunijs possum facere ad libitum, ludere? &c. Et si dispensator regis esset infidelis, si contra ordinationem regis dispensaret, dicens, De pecunijs regis possum facere &c. Ignorantia huius veritatis facit damnare multos vsurarios, qui quando reprehenduntur dicunt, Nunquid possum mutuare decem pro duodecim? Nunquid possum facere cum bonis meis quidquid voluero? &c. Cum ista ratione vadunt ad infernum, quia Domini est terra &c. Secundò ministrare sacramenta absque simonia. Sacramentum magis necessarium est sacramentum pœnitentiæ. Dicatur quomodo iniungunt missas pro pœnitentia, vt sibi &c. Idem de sepulturis. Dicatur quomodo res spiritualis debet fieri primò liberè, & pòst possunt petere iuxta consuetudinem patris. Ecce quare dicit, Gratis accepistis, gratis date. Matthæi decimo capite. Et qui hoc facit, tenet consilium beati Petri dicentis, Pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in clericis, sed forma facti gregis ex animo, & cùm apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. primę Petri. 5. Dico secundò quòd ostenditur crudelitas humanalis vitiosa, cũ dicit euangeliũ. Egressus autem seruus ille inuenit vnũ de conseruis suis &c. vsque, donec redderet vniuersum debitũ. Magnã crudelitatem fecit secundũ pietatẽ quam ipse à domino suo acceperat, maximè cogitando debitum quod sibi dimiserat, & debitum quod ipse exquirebat à conseruo suo, cùm parum ab eo receperat. Ita de no-

Boni antistitis officium.

nobis. Deus parcit nobis magna peccata quæ fecimus contra eum, & nos nolumus remittere paruas iniurias proximis. Sed diceres, Quare Deus debitum quod remittit nobis ponit in numero denario, & cuilibet vnitati additur. M. & sunt decẽ. M. Dico quòd totũ debitum quod Deo debemus est in numero denario, quia nullũ est peccatum mortale quin scit contra decem præcepta legis implicitè vel explicitè, per se vel reductiuè. Mille est numerus signans perfectionẽ, quæ additur ad innuendum grauitatẽ peccati mortalis: pro quo est facienda pœnitentia perfecta. Primum mandatũ est. Nõ habebis deos alienos. Si vis saluari nõ recurras ad diuinos, sed ad Deũ. Iustum mãdatum est. Si autem quis facit oppositũ, peccat cõtra primum. Ideo qui facit oppositũ, ille debet mille. Dicatur quomodo recurrentes ad diuinos faciunt magnam iniuriam Christo, qui quãdo debuit ascendere ad cælos, dimisit remediũ pro sceleribus, quia iam fecerat mãdatum de talibus di. In nomine meo super ægros manus imponent, & bene habebunt &c. Mar. vlt. Ideo Dauid. Si obliti sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad deũ alienum, nõne Deus requiret ista? Psa. 43. Secundò, non assumes nomẽ Dei &c. scilicet falsè iurãdo, talis debet duo milia. Tertiũ, Memento vt diem sabbati sanctifices &c. scilicet abstinendo à negotijs temporalibus, audiẽdo missam &c. Quartum, Honora parẽtes corde, ore, & opere eis subueniẽdo, qui facit oppositum, debet quatuor. Quintum, Non occides, scilicet inimicos per vindictam, nec per odium, sed mediante iustitia. Omnis qui odit fratrẽ suum, homicida est &c. 1. Ioan. 6. Primò occidit seipsum, ac si biberet veneum, quia odium venenum est occidẽs animam, & est maius peccatum odisse se quàm alium. Item occidit proximum, si non facto, tamẽ volũtate. Sextum, Non mœchaberis. Vir & vxor seruantes modum, non faciunt luxuriam, quæ sit peccatum mortale, sed aliter qui facit oppositum, signãter de adulterio frangendo sibi fide mutuo promissam, proditor est vir, & proditrix & mulier. Creditis quod viri possint cum alijs peccare, & non vxores? Secundum iura ad æqualia iudicãtur in mũdo, sed apud Deum magis peccat qui frangit fidem vxori, cùm fortior sit ad resistendum, secundum Augustinum, in libro de adulterinis coniugijs.

Adulter grauius quã adultera peccat.

Septimum, Non furtum facies quia Deus & ius diuinum puniũt fures, sicut videtis, licèt hîc puniãtur pœna, tamen quam alibi habebunt, si non pœnituerint, pœnæ huius mundi incomparabilis est. Ideo quilibet sit contentus, quia nõ placet Domino. Dicatur contra illos, qui furantur fructus, dicentes non esse peccatum. Ratio, Si non fuisset peccatũ, non oportuisset Christum incarnari & nasci, nec pati. Octauum, Non falsum testimonium dices &c. nec in iudicio, nec in tua locutione. Sunt aliqui qui eorum linguis nutriunt discordias portãdo verba de vno ad aliũ. Prou. 4.

Remoue

Remoue à te os prauum,& detrahentia labia ſint procul à te. Nonum,Non concupiſces coniugem proximi alterius. Decimum,Non concupiſces bona proximi tui &c. Qui facit contra decem præcepta,debet Deo decem milia. Sed ſi volumus humiliari in corde per contritionem, in ore per confeſsionem, & in corpore per pœnitentialem punitionem,ſententia reuocabitur,& debitum remittetur nobis ex compaſsione iſtius maximę miſericordiæ Dei. Patet humana crudelitas,nolens remittere iniurias, quia ſicut nos nihil ſumus cōparando noſtram prauitatem ad dei maieſtatē: ita iniurię quę fiunt homini, quantumcunque magnæ, nihil ſunt reſpectu aliarum quæ fiunt Deo. Dico tertiò quòd oſtenditur æquitas Dei rigoroſa,id eſt iuſtitia quam faciet illis qui nolunt parcere, cùm dicitur, Videntes autem ſerui,vſque in finem. Conſerui ſecundum gloſam ſunt angeli,qui deferunt geſta hominum. Angeli ſancti diligenter conſiderāt facta noſtra. Dauid,Angelis ſuis Deus mandauit de te&c. Bona autem opera referunt pro nobis intercedendo. Quando orabas cū lachrymis,& ſepeliebas mortuos, & dimittebas prandium tuum,ego orationes tuas obtuli Domino &c. Tob. 12. Mala etiam opera nūtiantur contra nos accuſando. In cogitatione tua ne regi detrahas, & in ſecreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti,quia & aues cæli portabūt vocē tuā,& qui habēt pennas,annuntiabunt ſententiā. Eccle. 10. Sed cōmuniter dicitur, Contriſtati ſunt valde propter &c. Eſa. 33. Ecce videntes, ſupple peccata,angeli pacis amarè flebunt. Ecōtrariò de bonis operibus. Dico vobis quòd gaudiū erit angelis Dei in cælo ſuper vnò peccatore pœnitentiā agente. Luc. 15. Ergo iuxta dictum Berna. Nullus in conſpectu angelorum audeat facere, quod præſente homine non auderet facere, magis autem bonis operibus lætificemus. Omne debitum &c.

Angeli cō ſerui ſunt noſtri.

De eadem Dominica XXII. poſt Trinit.
Sermo II.

Blatus eſt ei vnus qui debebat decem.* Mat. 18. Subtiliter & ſpeculatiuè volentē loqui ſiue pertractare iſta verba,oportet duo puncta declarare.

Primum pro introductione,
Secundum pro proſecutione,
In primò declaratur quis iſte vnus qui eſt oblatus,
Secundò declarabitur quæ ſunt iſta decem quæ debet.

Pro quo ſciendū quòd de omnibus generationibus,populis,& linguis,ſolū eſt vnus populus,qui præſentatur Deo,ſ. Chriſtianus. Populus enim Iudęorum,& Agarenorū,& aliorum infideliū,nō præſentatur Deo. Ratio clara & manifeſta eſt iſta. Certū eſt omni creaturæ habenti rationem, quòd gloria cæleſtis nulli populo debetur per conditionē naturalem,licèt ſint filij regis, nulli debetur ex condi-

ditione naturali nisi soli Deo, hominibus ex cõditione naturali debetur terra. Gene. 2. Formauit Deus hominem de limo terræ &c. Ideo Dauid, Cælum cæli Domino, terram &c. Si ergo ex conditione naturali gloria non debetur nisi soli Deo, quomodo ergo potest haberi? Dico, quod ex sola Dei promissione, quia si Deus promisit eam alicui, cùm non possit mentiri, nec fallere, si promisit dat. Modò videamus cui promisit eam, non Iudæis, quia non potest ostẽdi in tota lege Moysi, quòd Deus eis promisit gloriam paradisi, sed solis Christianis promisit Deus gloriam suam. Declaretur per similitudinem, de rege, vnicam dilectam filiam habente, & tres seruos con ductos. Vni promittit optimam prouisionẽ, alteri 12. aureos, & plu res pecunias, tertiò promisit filiam eum regno, si bene seruiret sibi. Modò cui istorum debetur filia, & quis poterit eam petere? nõ primus, nec secundus, sed tertius ex promissione, licèt non sit dignus eam habere. Ita est in proposito. Iste rex nobilis est ille, de quo Io. Ipse est rex regnũ, & Dominus &c. Apoc. 19. Filia pulchra quã habet est gloria cælestis, ita est pulchra quòd si à nobis posset videri, nollemus comedere nec bibere, & cõduxit tres seruos, id est tres populos. Primũ Iudaicum, Istum cõduxit in exitu de Aegypto in mõte Synai. Moyses fuit corridor & notarius, cui populo promisit deus bonam prouisionem. Ecce quid dicit instrumentum, Si in preceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, dabo vobis pluuias tẽporibus suis. Leuit. 26. & sequitur, Et terra gignet germẽ suũ. & pomis arbores replebuntur. Ergo quando Iudæus moritur, licèt seruauerit legem de pũcto ad punctum, & vixerit aliàs sanctissimè, non potest petere gloriam paradisi, quia respõderet Deus, O proditor, tu petis filiam meã, & nũquid solui quod promisi tibi? in inferno proijcitur. Secundus populus est Agarenorum. Dicamus quòd si vnus Agarenus vixerit hìc sanctissimè &c. Videamus pactum quod fecit Deus cũ eis. Dicatur quomodo descendũt ab Abraã per Ismahelem filium eius, ideo dicuntur Ismahelitæ. Per Agar ancillã, ideo dicũtur Agareni. Iudæi verò descẽdũt ab Abraam per Sarã, ideo debent dici Saraceni. Ismaheli patri Ismahelitarum promisit Deus di. Abraæ, Super Ismaël quoque exaudiui te. Ecce benedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit, & faciam illum crescere in gentem magnam. Gene. 17. Ista promissio est iam completa. Gen. 25. vbi nominantur duodecim duces illi. Cùm ergo Agarenus morìtur, & vult petere gloriam, respondetur vt Iudæo. Modò videamus quid promisit Deus populo Christiano, non bona tẽporalia, licèt det, imò dicit quòd despiciamus, & vult quòd habeamus hìc labores &c. sed si bene seruimus sibi, promittit nobis dare filiam cũ regno suo. Quatuor notarij, scilicet quatuor euangelistæ sunt, qui fecerunt de ista promissione instrumentum. Testes

sunt

ſunt 12.apoſtoli & 72.diſcipuli. Ecce clauſulam inſtrumēti, Qui fecerit voluntatem patris mei qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum. Mat. 7. Quando Chriſtianus, qui vixit ſecundum voluntatem Dei, in præſenti vita moritur, dicit Chriſtus, quid vis? Reſpōdet, Domine ego ſeruiui vobis, vellem ſolidatā. Reſpiciatis inſtrumentum quid mihi promiſiſtis, tunc Chriſtus dat ſibi gloriam ſuā. Ecce quare dico, quod nulius poteſt habere gloriā paradiſi, niſi populus Chriſtianus, quia iſtum elegit Deus, vt daret ſibi filiam ſuam cum regno. Auctoritas. Vnum vocaui eum, ſcilicet ad pactum promiſsionis filiæ, & benedixi ei, & multiplicaui eum. Eſa. 51. Quādo infideles moriuntur, ſtatim deſcendunt ad infernum, & præſentantur Lucifero. Sed quādo moritur bonus Chriſtianus, ab angelis offertur Deo. Hoc vidit Daniel. Et ecce cum nubibus cæli quaſi filius hominis veniebat, & vſque ad antiquum dierum perueniet, & in cōſpectu eius obtulerunt eum, & dedit eis poteſtatem, & honorem, & regnum. Dan. 7. De iſto dicit thema, Oblatus eſt ei vnus, ſ. populus Chriſtianus, qui debebat ei decem. Pro ſecūdo. Videamus quę ſunt iſta decem. In tribus gradibus poſſum declarare quæ ſunt iſta decē. Dico primò, &c. ſcilicet opera noſtræ redemptionis, quæ Chriſtus fecit, quę debemus memoriter recordari. Nam ex ſententia diffinitiua omnes eramus ſententiati ad furcā inferni. Sed venit Chriſtus in ſua benedicta incarnatione, patri di. Compatior quòd tot ſuſpēdantur in furca inferni. Pater, ſuſpēdar ego ſolus in ligno crucis, ne aliquis mihi credens & obediens ſuſpendatur in furca inferni. Iſtud opus debet ſemper eſſe in mente Chriſtiani, dicendo, Domine, intantum teneor vobis, quia de furca inferni me liberaſtis. Ratio, ſi aliqua ciuitas vel communitas cōmiſiſſet crimē læſæ maieſtatis contra regem, & rex dediſſet ſententiam quòd omnes homines & mulieres ſuſpendantur, & vnus miles diceret regi, Domine compatior, quia tot ſuſpendantur, ſuſpendar ego ſolus, & ipſi euadant. Nūquid illud beneficium eſſet in memoria iſtius communitatis? Iſto modo Chriſtus miles filius regis ęterni liberauit communitatē huius mūdi. Ideo tale opus debet eſſe in memoria hominum. Auct. Recordare paupertatis, & trāſgreſsionis meæ, abſinthij, & fellis. Reſpondet Chriſtianus, Memoria memor ero, & tabeſcet in me anima mea. Thre. 3. No. Recordare paupertatis, qui nudus in cruce fui politus. Secūdò trāſgreſsionis doloris, ſ. quādo claui per man⁹ & pedes &c. Ecce quomodo ſunt deuotè memoranda opera noſtræ redēptionis, & ſunt decem quę figurata fuerunt in quodā magno miraculo regis Ezechiæ infirmi. Aegrotauit enim Ezechias vſque ad mortē. Et introiuit ad eum Eſaias propheta, filius Amos prophetę, dicēs ei, Hæc dicit Dominus. Diſpone domui tuę, quia morieris tu, & non viues. Et cōuertit Ezechias faciem ſuam ad parietē, & orauit ad Dominū, & dixit,

& dixit, Obſecro Domine, memẽto quæſo quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto &c. Eſa. 38. narretur. Dicit textus, Reuerſus eſt ſol decem lineis per gradus quos deſcenderat. Scriptura Ezechię regis Iuda cùm ęgrotaſſet, & conualuiſſet de infirmitate ſua. Ego dixi, in dimido dierum meorũ vadam ad portas inferi. Quæſiui reſiduum annorum meorum, dixi, non videbo Dominum Deum in terra viuentium &c. Iſtud miraculũ oſtendit propoſitum. Infirmus erat populus Chriſtianus, cui dicitur, diſpone domui tuæ, quia morieris. Sed ſol, de quo dicitur virgini Mariæ, Ex te ortus eſt ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter, qui erat ęternitate altus, ſed in ſignum quod daret ſanitatem, ſcilicet infirmo, reuerſus eſt decem lineis, quãdo in decem operibus ſe humiliauit.

Decem nostræ redemptionis opera.

Primò in incarnatione, quia voluit vterum intrare vnius puellæ quatuordecim annorum. Ac ſi rex dimiſſo palatio iret ad adiuuandum ruſticos laborantes in eorum habitu. Sic Deus de loco altiſsimo diuinitatis, deſcendit ad infima humanitatis, creator fecit ſe creaturam, immortalis, mortalem &c, Memorare homo Dei bonitatẽ, quam tibi oſtẽdit. Secũdò in natiuitate, quia non in palatio ſeu camera voluit naſci, ſed in porticu, & fuit poſitus in medio duorũ animalium vt calefieret. Tertiò in circunciſione octaua die voluit circuncidi in ſignum paſsionis. O quanta humilitas. Quartò in fuga Aegypti tanquã exul ſeptem annis, cùm aliter potuiſſet euadere Herodis iram. Quintò in ſua paupertate. In conuerſatione nunquã aliquis fuit ita pauper ſicut Chriſtus in hoc mundo. Sextò in laborioſa prędicatione. Vultis intelligere hoc, ac ſi rex ore proprio & perſonaliter iret præconizando ſuas ordinationes, vt maior fides adhibeatur. O Domine quare non mittitis præcones, angelos, vel homines &c. Septimò in euchariſtiæ traditione. Magnam humilitatem faceret rex, ſi ſtabularijs daret de epulis in mẽſa ſua. Plus facit Ieſus Chriſtus, dãs nobis corpus & ſanguinẽ ſuum. Octauò in paſsione, quia voluit capi, ligari, flagellari, & ſpinis acutiſsimis in ſuo ſanctiſsimo capite cõpungi, & coronari. Nonò in deſcẽſu ad inferos, & anima vnius pueri ſtatim euolat ad paradiſum &c. Decimò in quotidiana iuſtificatione deſcendẽs ad lauandũ conſciẽtias noſtras. Quãta humilitas, ac ſi rex mundaret latrinas. Turpior eſt conſcientia peccatorum, quam Chriſtus lauat. Apoſtolus, Qui cũ ſit ſplendor glorię, & figura ſubſtantiæ patris, portanſque omnia, verbo virtutis ſuæ purgationem peccatorum faciens. Heb. 1. Ecce quomodo ſol reuerſus eſt decẽ lineis in ſignũ ſanitatis infirmi. Iſta ſunt valde memoranda. Recordare, quia recepiſti bona, ſ. iſta decẽ. Lu. 6. Ob hui9 rei memoriã poſuit Deus in nobis decẽ pedicas, in pedibus quibus ſuſtẽtamur. Ita ſpiritualiter ſuſtẽtamur in duobus pedibus Chriſti, ſ. diuinitatis & humanitatis, decem pedicas, id eſt decem opera iſta habentibus. Quàm

ſpecioſæ

speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Sed non omnes obediunt euangelio. Ro. 10. Nota, Quàm speciosi sunt pedes, & nunquid sunt immundi, & lutosi pedes porci? Sed dicũtur speciosi, quia prædicant istam pulchritudinem, scilicet decem opera passionis Christi. Ideo dicit thema, Oblatus est ei &c. Dico secũdò quòd ista debemus nõ solùm memorare, sed & obseruare perfectè, scilicet decem præcepta Dei. Quia si seruus cupit lucrari solidatam, à Domino, oportet ipsum seruare præcepta sua, aliàs non placebit Domino. Ita populus Christianus est seruᵘ Christi. In baptismo fit conductio. In baptismo enim homo qui baptizatur, recipit vnũ characterẽ indelebilẽ, qui est signũ quod homo efficitur Christi seruus, nisi quis illum characterem vel gratiam à Christo assumptã custodierit, seruus Christi dici non meretur. Solidata sibi promissa, si bene seruit, est gloria cælestis, et quomodo miles seruiret regi promittenti sibi vnã ciuitatem? Ciuitas et regna huius mundi nihil sunt respectu gloriæ, quam Deus nobis promisit, si mandata sua seruauerimus, non viuendo secundùm carnis inclinationes, vel secundũ sensualitatem. Oportet enim sectari rationem, quæ semper ad optima deprecatur, secundum philosophum in Ethicis. Nota hic historiam, postquam Christus prædicauit de gloria quã ipse creauit, & qualiter sua verba erant inflammãtia audientiũ & circunstantiũ corda & mentes, intantum quod post sermonẽ quidam doctor inflammatus de illa gloria, dixit Christo, Magister bone, quid boni faciam vt habeam vitã æternam? Quia nunquã aliquis declarauit nobis ista sicut tu. Respondit Christus, Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Mat. 19. Ac si dicat, Si vis lucrari solidatam, fac voluntatem Dei. Si autem scire volueris quæ sit voluntas Domini, vide & aduerte quid præcepit Dominus. Si enim diceretur seruo, quod faceret aliquid, si esset contra mandatũ Domini, statim responderet, Non faciam, quia perderem solidatam, quæ mihi à Domino debetur. Ita debet respondere Christianus, Si ego facerem superbiam, auaritiam, luxuriam, iram immoderatam, vel aliàs huiusmodi vanitates, &c. quia est cõtra mãdatum Domini, perderem salarium glorię. Ergo si aliquid mihi cõtra Domini voluntatem præciperetur, nõ facerem. Patet ergo quomodo quilibet tenetur seruare mandata Dei, quæ sunt decem. Tria quæ ordinant hominẽ circa Deum. Quatuor erga seipsum. Tria circa proximũ. Primo oportet hominẽ ordinari circa Deũ, si cupit salariũ glorię æternę & cælestialis. In corde per fidelitatẽ, ne recurrat ad diuinos, sortilegos, inimicos Christi, sed ad Christũ in suis necessitatibᵘ hõ sicut ad patrẽ recurrere debet. Et si secᵘ facit, falsè orat di. Pater noster. Secũdò in ore, cũ reuerentia de eo loqui, ratio dictat &c. Tertiò in opere. Postq̃ seruiui mũdo per totã hebdomadã, in dominica seruiã Deo, debet dicere Christianus, Quatuor alia præcepta ordi-

ordinant personam erga seipsam. Primò in corde, non concupiscen-
do vxorem proximi, sed contentari debet de propria, licito & debi-
to modo secum agendo. Secundò etiam in corde, non concupiscen-
do bona proximi. Tertiò in ore, non diffamando. Quartò in cor-
pore, non faciendo luxuriam. Dicatur quid est luxuria. Breuiter lu-
xuriam non facit vir cum vxore, seruando modum. Aliter qui per
illas partes oculorum concupiscentias de alia muliere habuerit, to-
tum est luxuria. Alia ordinant circa proximum. Primi proximi sunt
parentes, non despicere eos in corde, nec in ore durè loquendo, nul-
lam misericordiam habendo &c. Secundò inimicos non occidere
verbo aut facto, quia qui alterius famam denigrat, spiritualiter occi-
dit, vt patet de pœ. di. 1. homicidarum verò tria genera & 1. Cor. 9.
Bonum est mihi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet,
inquit Paulus. Tertiò proximum non damnificare in rebus per fur-
tum, quia quilibet vult in domo sua vt filius vel seruus &c. Item te-
netur de sibi data &c. Necesse est ergo seruare decem præcepta, si
voluerimus saluari, aliàs non placebimus Deo &c. Figuram habe-
mus. Gene. 18. quòd erant quinque ciuitates, Sodoma, Gomorra, A-
dama, Seboym, & Segor, quas Deus omnipotens voluit subuertere
propter peccatum gulæ, superbiæ, & luxuriæ, quia persona gulosa
communiter semper erit luxuriosa, vt patet in Loth, & filiabus suis,
quia ipse ebrius factus, ambas cognouit, & impregnauit, vt patet
Genes. 19. Cùm autem Deus voluit subuertere prædictas ciuitates,
dixit ad eum Abraam, Nunquid perdes iustum cum impio? Absit à
te, vt rem hanc facias &c. Et infra ait, Quid si inuenti fuerint ibi
„ decem? Dixit Dominus, Non delebo propter decem. Sic si bene
viuere volumus, & Deo placere, oportet obedire præceptis. Quia
absque obseruantia decem mandatorum non est salus, ergo serua
mandata mea, & viues. Prouer. 7. Signum corporale huius decen-
narij dedit nobis Deus in manibus, scilicet decem digitos, quibus
operamur, cùm potuisset dedisse plures vel pauciores. O si in qua-
libet vngula posset scribi vnum mandatum de litera indelebili &c.
„ Ideo Iob, Qui in manu omnium hominum significat, id est, signum
dat vt nouerint singuli opera sua. Iob trigesimoseptimo. Nota in
manu, sumatur singulare pro plurali. In manibus enim habemus de-
cem digitos, penes quos recordari debemus decem beatitudines pa-
radisi, quæ sunt in numero denario, & sunt ardenter desiderandæ.
Quilibet sanctus homo, si non desiderat ardenter, non intrabit pa-
radisum quousque desiderauerit, vel hîc vel in purgatorio. Dicatur
miraculum quod contingit Barchinone de quodam qui sanctus re-
putabatur, tenebat enim vitam religiosam, & post mortem appa-
ruit, dicens se esse in purgatorio solùm ex negligentia, quia non
desiderauerat paradisum. Homines & mulieres desiderãt vanitates,

& se implent de vanitatibus,& non de paradisi gaudijs. Sed non sic Dauid,qui de suo desiderio ardenti fecit psalmum di. Quemadmodum desiderat ceruus &c. Dico quòd ista gloria consistit in numero denario. Auctoritas. Christus loquens de se dixit,Homo quidam nobilis. Christus inquantum homo, de nobili genere Dauid, & inquantum Deus,fons est nobilitas, scilicet in die Ascensionis, in regionem longinquam, accipere sibi regnum,& reuerti, scilicet in iudicio particulari vel generali, vocatis autem decem seruis suis, per quos,scilicet intelligitur vniuersitas Christianorum, dedit illis decem minas,scilicet decem opera passionis ad memorandum, vel decem mandata ad meritoriè operandum dicens, Negotiamini dum venio. Et factum est vt rediret accepto regno, & iussit vocari seruos. Et illi qui bene negotiatus est,seruando decem præcepta, dixit, Euge serue bone,quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens supra decem ciuitates. Lucæ decimonono. Sed quare dicit ciuitates,cùm paradisus non sit nisi vna ciuitas? de qua Dauid, Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Hoc dicit propter decem beatitudines, in quibus consistit gloria, quarum quatuor sunt animæ,& quatuor corporis, duæ vitæ. Prima beatitudo est sapientia diuinorum,quia clarè videbunt trinitatem,& benedicti qui hanc videbũt. Maledicti &c. Secunda scientia creaturarum,de omnibus factis habent scientiam. In apertione libri &c. Tertia memoria præteritorum,omnia quæ facta sunt Deo,& ab angelis,& ab hominibus, & iumẽtis,memorantur. Quarta lætitia vniuersorum,quia de omnibus gaudent, immo peccator beatus ad debitum intellectum gaudebit de proprijs peccatis,non quia peccauerit, sed quia pœnituit. Sicut natura extra periculum gaudet de periculo, non quia periclitatus est, sed quia euasit &c. Idem de damnatis, gaudent non de eorum pœna, sed de diuina iustitia. Beatitudines corporis quatuor sunt. Prima est impassibilitas,quia non poterunt pati, nec infirmari, nec senescere,nec tristari,seu irasci. Secunda est claritas, sicut imago cristalli fulget ad radium solis, ita corpus fulgebit plus incomparabiliter,intantum quod plus illuminaret muudum quàm sol. Tertia est agilitas. Iam videtis modò quomodo sumus graues, tunc autem beati erunt agiles, & mouebuntur agillimè mirabiliter, sicut modò imaginatio seu voluntas. Quarta est subtilitas, ita quòd anima penetrabit corpus gloriosum,nec poterit alicubi detineri violenter. Beatitudines autem vitæ sunt duæ. Prima pax perpetua. Nullus dicet alicui aliquid, quòd displicentiam caussare potest, sed quod vni placet, placet cuilibet, & quilibet diligit alterum, & sic nullum est ibi odiũ. Secunda est abundantia plena de omnibus quę volunt,quare dicit bene,supra decem ciuitates. Huius numeri denarij habemus signũ in altissima parte corporis, scilicet in capite, vbi orga-

organa quorundam sensuum duplicant, quia sunt duo oculi, duę au res, duæ nares, item gustus in cibo & potu reficitur &c. item tactus apprehēsiuus est calidi & frigidi, humidi & sicci. Vnde inquit scriptura, Lætitia sempiterna super capita eorum, s. hominum, gaudium & læti. obti. & fugiet do. & gemitus. Esa. 51. Est enim vnus s. qui tenebatur ad decem. Deo gratias.

De eadem Dominica XXII. post Trinitatem. *Sermo III.*

Atientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Matthæi. 18. Verbum propositum thematis in fundamento nostri sermonis est vna breuis oratio, quam fecit quidam homo condemnatus, di. Patientiā habe &c. Pro quo sciendum, quòd vltra Pater noster, quæ est oratio facta à Christo, & Aue Maria, quæ est facta ab angelo Gabriēle, in sanctis euangelijs inueniuntur tres breuissimæ orationes aliæ, magnæ virtutis, bonæ, & deuotæ per Christum multum commendatæ. Prima est, Deus propi. esto mi. pec. Lu. 18. Secunda, Domine nō sum di. vt intres &c. Mat. 8. Tertia est thema propositum, Patientiam ha. &c. in prima petitur animę iustificatio, in secunda corporis reformatio, in tertia vitæ prolongatio. Dico quod prima oratio est ista, Deus p. pi. esto mihi pecca. In qua petitur animæ iustificatio. Modò oportet hîc declarare quid est iustificatio. Pro quo sciendum, quod iustificatio nihil aliud est quàm readęquatio seu recordatio alicuius rei sub aliquo defectu mensuræ vel pōderis, quod. s. readęquatur illud deficiens rectæ mensuræ, & tunc dicitur iustum. Ideo de pondere bono dicitur, istud pondus est iustum, quando ergo aliquod minus habēs, redit ad propriam mensuram, illa reditio dicitur iustificatio. Modò videamus de anima hominis, ad quam mensuram & pondus est facta, & creata. Mensura ad quam anima creata est, est sancta trinitas, Ad imaginem quippe Dei factus est homo, quantū ad animā. Gen. 9. Ecce mensura, quia sicut non est nisi vnus Deus, vna essentia, siue substantia, tamen ille Deus est tres personæ, pater, filius, & spiritus sanctus, sic anima est vna essentia, & substantia, & tres persone, s. memoria præteritorum, intelligentia pręsentium, & voluntatis futurorum. Item sicut Deus vnus gubernat, & regit, & sustinet totum mundum, ita anima corpus. Quādo ergo minuitur, & elongatur à Deo, vel in memoria non recolens beneficia, vel intelligentia per ignorantiam de illis quæ tenetur scire, vel in voluntate non desiderando cælestia, vel quia est plena rancore, vel odio &c. anima non est iusta. Sed iustificatur quādo memoria recolit beneficia diuina cum deuotione, scilicet redemptionis, ablutionis in baptismo, sacramentorum maximè communionis, in quo Christus dat se sic, anima iustificatur in memoria. Secundò in intellectu, quando scilicet illa quæ debet scire religiosus vel clericus, illa nesciunt &c. anima est iniu-

Precatiūculæ ex cōtextu euangelico.

Quid sit iustificatio: vna cū eximijs doctrinis moralibus.

iniusta, sed iustificatur cùm addiscit addiscenda, & illa ad quæ tenetur &c. Vos mundani tenemini scire, Credo &c. Pater noster. Aue Maria. Aliàs quomodo potestis dicere in aduentu antichristi, Ego sum Christianus, si non scitis quid credendum est? Secundò debetis scire quid petendum est, & sperandum. Ideo scire debetis Pater noster. Quartò quid faciendũ. Ideo debetis scire decẽ mandata. Quintò qualiter in periculo vos defendere debetis. Ideo scire debetis, qualiter vos signare debetis. Tertiò in voluntate, quia si anima diligit Deũ super omnia, & proximũ sicut seipsum, & in omnibus desiderat honorẽ Dei, & saluationẽ animarũ, anima tunc est iustificata, quia a/ mensuram reducta. Memoria cum Deo patre, intelligentia cum filio, & voluntâs cum spiritu sancto. Ista iustificatio est necessaria, quia sicut sartor mensurat pannum, ita quando egreditur anima corpore, Deus mensurat eã regula & mensura trinitatis. Vnde dicit scriptura, In mẽsura contra mensuram, cùm abiecta fuerit iudicabit eam, meditatus est in spiritu suo duro. Esa. 27. Cùm abiecta, ibi incipit constructio, id est à corpore abiecta fuerit, in mensura, s. Trinitatis. Secũdò vidẽdum est de anima hominis secundũ quod pondus creata sit. Dico ꝙ ad pondus gloriæ cælestis. Dico similitudinariè quod septẽ vnciæ requiruntur in anima, id est septem virtutes seu conditiones correspondentes ponderi gloriæ ad hoc, ꝙ anima sit iustificata vel iusti ponderis. Prima vncia est dignitas, omnes sanctæ animæ tantæ sunt dignitatis, quòd minor est maioris dignitatis q̃ sit papa vel imperator. Virtus in anima correspondẽs huic vnciæ est humilitas. Humilitas enim huius mundi correspõdet gloriæ cælesti. Omnis qui se humiliat, exal. &c. Lu. 18. Secũda est largitas, nullus enim sanctorũ vult solus gloriã habere, immo illa gloria est cõmunis omnibus, quia omnes gaudẽt de gloria Petri & Pauli. Virtus correspõdens est misericordia. Caue ne sis auarus per vsurã &c. quia aliàs anima nõ esset iusti ponderis. Tertia est puritas, nulla macula est ibi, nec desiderant aliquid carnalitatis, sicut nec tu desideras comedere ignem. Huic correspondet castitas. Caue ne sis porcus per luxuriam. Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens. Apo. 21. Quarta est charitas. Nullus inuidet alteri de officio, gradu, seu gloria, non credatis ꝙ minores habeant inuidiam de maioribus, immo placet eis, nec desiderant, etsi Deus daret eis electionem dicendo, Vis gloriam illius maioris? dicerent, Non, quia non esset mihi proportionata. Sicut filius minor non inuidet fratri habenti tunicam maiorem, quia non esset sibi proportionata. Huic correspondet dilectio proximorum, ex qua prouenit nulli inuidere, nec officio, nec beneficijs, nec sanitati &c. Quinta est satietas, quia semper sunt in mensa Christi. Nullus posset exprimere nec declarare illum cibum & potum. Ille miser Macho-

chometus voluit declarare q; mel,lac,&c. Huic correſpōdet abſtinẽtia conſiſtés in hoc quod eſt nolle ſatiari de eſcis huius mundi, quia impediunt ſtomachum animæ. Sexta eſt pax & tranquillitas. Sancti de nullo contendunt, ſed quòd vnus vult, omnes volunt, non timẽt inimicos, ſi vis intrare, caue ab ira &c. Septima eſt operoſitas, quia non ceſſant à laude diuina. Dauid, Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Pſal. 83. Virtus correſpondens eſt diligentia in ſpiritualibus rebus, & ſi iam in mundo incipimus Deum laudare, orando, nō iurādo &c. tunc anima habet pondus iuſtum, & eſt iuſtificata. Si ergo in aliquo prędictorum deficit aliquis veſtrûm, reuertatur ad pondus, aliàs quando anima exit de corpore, & petit ingreſſum ſibi pręberi in paradiſum, dicet Chriſtus Michaëli. Ponderetur primò, Ideo depingitur Michaël cum ſtatera in manu. Si inueniatur iuſtificata, intrat &c. Appēſus eſt in ſtatera, & inuentus eſt minùs habēs, dixit Daniel Balthaſar regi. Dan. 5. Ecce quid eſt iuſtificatio animæ. Dico quod iſta petitur in prima oratione, Deus propitius eſto mihi peccatori. Nota propitius, id eſt propè citiùs, quia in peccatore non eſt Deus per ſuam gratiā, ſed in iuſtificato per gratiam inhabitat. Et ſi anima deficit in menſura vel pondere, petat rectificari & adæquari ad inſtar publicani. Dicatur quomodo iuit ad templum, & neſciens aliam orationē dixit, Deus propitius &c. Dicit Chriſtus in laudem orationis huius. Amē dico vobis, deſcēdit hic iuſtifi. in do. ſuam &c. Lu. 18. Nota modū quem tenuit, quādo dicitur, Publicanus autē à lōgè ſtans &c. Vbi ponuntur quatuor cōditiones quas ſeruauit. Prima ibi, à longè ſtans, cōtra illos qui nimis altari appropinquant, etiā apodiantes ſe ibi, cùm tamen antiquitùs ſub pœna mortis nullus audebat appropinquare, Num. 1. Quiſquis externorum acceſſerit, occidetur. Loquitur de tabernaculo, quod habebatur vt altare, cū tamē nihil valeret reſpectu noſtri, vbi Chriſtus ſacrificatur. Soli ſacerdotes iuſti, & bonæ vitæ, cōtriti, & cōfeſsi, poſſunt accedere. Sacerdotes qui accedunt ad dominum, ſanctificētur ne percutiat eos. Exo. 19. Ad menſam papę vel regis non omnes audent appropinquare. Secunda conditio tangitur ibi, Nolebat nec oculos ad cęlum leuare, ſ. ex verecūdia peccatorum, ſicut nec filij coram parentibus, quando cogitant quid fecerunt. Ita Chriſtus ſcit omnes defectus noſtros. Ideo Eſdras ſcriba dicit, Deus meus confundor & erubeſco leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper caput noſtrum, & delicta noſtra creuerunt vſque ad cęlum. 1. Eſdr. 9. Tertia conditio tāgitur ibi, Percutiebat cor, à quo omnia procedunt tanquā à radice. Mat. 15. De corde exeunt cogitationes malæ &c. Ibidē. Quæ procedunt de ore, de corde exeunt &c. Quarta tangitur ibi, Orabat dicē di, Deus prop. &c. Ita debemus nos facere &c. Secunda oratio
eſt,

est, Domine nõ sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbũ, & sanabitur puer meus. Mat. 8. quæ multũ fuit à Christo laudata. Dico ꝙ in isto petimus reformationẽ corporis. Ratio, quia creatura Dei per gratiam Dei est iustificata in anima, corpus retinet aliquas reliquias peccati, s. inclinationes ad malum, & difficultates ad bonũ. Sicut patet de infirmo nouiter curato, qui remanet debilis ad ambulandum, & inclinatur ad infirmitatẽ, inclinatur naturaliter ad peccata consueta. Ideo Apostolus, qui primus fuerat infirmus per peccatum, postquàm fuit curatus. dixit, Condelector legi Dei secundum interiorem hominem, video autem &c. ad Ro. 7. Remedium est sicut anima iustificatur per cõfessionem, ita corpus reformatur per cõmunionem. Dicunt Physici, nouiter curatis, comedatis carnem delicatã &c. & vinum bene lympha dilutum, & sic infirmus cõualescit. Modò nulla caro est tam delicata, sicut corpus, & caro Christi, quæ à spiritu sancto in vtero virginis fuit formata. Ille agnus, id est filius virginis, & sanguis eius lenifacit, quia illud corpus nõ est sine sanguine &c. & sic corpus fortificatur. Ideo ecclesia, postquàm præcepit cõfiteri in quadragesima ad iustificandum animã, pręcepit cõmunicare in pascha, ad fortificandũ corpus. Ista reformatio petitur cùm dicitur, Domine non sum dignus &c. Veraciter habebitur si ad instar Centurionis petitur. Dicatur historia de Centurione, qui venit ad Christum pro puero. Ad quẽ Christus, Ego veniam & curabo eum. Et ille, O Domine vos quia estis Deus, nõ sum dignus: non dixit, nolo ꝙ intres, imò desiderabat, sed non erat dignus, quia nullus est dignus recipere Deũ: vt intretis in domum meam, licèt placeret sibi si intraret, vt aliquã bonã gratiam obtineret. Ita debet esse de nobis in cõmunione, debemus enim dicere, Dñe non sum di. &c. Et licèt velimus ꝙ intret intrò contẽplãdo & credẽdo firmiter ꝙ Deus est intra illã cortinã, & hostiã albã, &c. tunc homo dicet, Domine nõ sum di. &c. tamẽ ex quo dñe vos vultis intrare, & ita ordinastis, placet mihi, & sanabitur puer meus, id est spiritus, qui semper est iuuenis, nõ enim senescit. Aliqui enim ex isto verbo, Domine nõ sum dignus, malè intellecto, & ex quadã humilitate, que potius debet dici rebellio, nolũt recipere ipsum cõmunicãdo in pascha, tales nunquã recipiẽtur à Christo, dicũt enim, Nõne est melius nõ cõmunicare, quam cõmunicare male paratum? Detur respõsio per parabolã de rege qui iuit ad venandũ. Ita in ꝓposito, Christus rex & dominus venit in deserto huius mũdi ad venandũ, nõ perdices &c. sed animas nostras. Ista venatio fit maximè in 40. & perfecta venatione, in paschate vult intrare villã. Quęlibet persona est tanquã villa seu castrũ, & est honor dñi, talis ingressus, & est vtilitas nostra. Dicũt aliqui, Licèt sitis rex, nõ intrabitis, q̃a nõ sum dign⁹ &c. quia ego sum in mala volũtate. Talis nõ excusatur,

quia debet deponere malã voluntatẽ dicendo, Domine non ſum dignus &c. Sed expectate, ex quo vultis intrare, ornabo domum per contritionẽ, confeſsionem &c. tunc eſſet excuſatus, aliter non. Alij imparati recipiunt lætè cõmunicando, ſed ponũt eũ in loco porcorum, nec habet excuſationẽ, quia eccleſia dat hebdomadas ſeptẽ ad parandum ſe ad communicandũ, & per dignã communionẽ ſic reformatur corpus. Ideo in commendationem illius orationis dicitur, Et ſanatus eſt puer ex illa hora. Mat. 8. Supradictam parabolã vide latius ſuperiùs in diebus rogationũ, ſermone, Petite & ac. &c. Tertia oratio eſt thema propoſitum. Patiẽtiam habe in me. Dico quod hic petitur prolongatio vitæ. Ratio, Iuſtificata anima hominis per gratiam, & corpore reformato per euchariſtiã, adhuc reſtat ſolutio debitorũ. Dicatur quomodo pro quolibet peccato mortali debemus ſeptẽ annos de pœnitentia, vel hic, vel in purgatorio. Verbi gratia. Si iuiſti vnquam ad diuinos, computa ſeptem annos de pœnitentia, quos debes Deo. Item ſi iuraſti in vanum &c. ſi non ſoluunt hic, in purgatorio habent ſoluere. Ideo confiteri peccata tua debes &c. Confeſsio enim liberat animam ab inferno, &c. ſed communio confortat corpus. Sed reſtat nunc ſoluere debitum, ſicut alicuius regis ſeruus, furtum committens, poſt reconciliationem Domini, qui dimiſit ſibi mortem &c. adhuc tenetur ſoluere quod accepit. Ita nos omnes ſumus fures & latrones, quia furati ſumus Deo multoties honorem, reuerentiam obedientiam, & non ſoluimus ſibi &c. Si fieret præceptum ex parte balui, ſub pœna quinque ſolidorum, quod nullus faceret hoc &c. omnes cauerẽt, & Deus per patriarchas, prophetas, apoſtolos, & per ſeipſum præconizauit quod nullus vadat ad diuinos ſub pœna & perditione corporis, animę & bonorũ omniũ, & nullus timet. Item ne aliquis iuret. Idẽ de feſtis ſeruandis, & nõ curamus Ecce furtum honoris Dei, quia in maiori honore habetur mandatum alicuius domini terreni præcipientis, q̃ Dei. Ideo omnes obligamur regi Chriſto. Confeſſor autem eſt medius inter Deũ & hominem. Ideo eligendus eſt bonus confeſſor, qui oret pro peccatore, & quando peccator abſoluitur, remittitur ſibi mors inferni, Et quando communicat, comedit cum rege Chriſto, ſed reſtat ſoluere debitũ, ſ ſatisfacere per pœnitẽtiã, Facite fructus dignos pœnitẽtiæ. Lu. 3. Ad hoc ſoluendũ petitur dilatio vitę dicens Patientiã habe in me &c. q.d. Domine ex quo remiſiſti mihi mortẽ, & reduxiſti me ad mẽſam tuã, expecta me modicũ, & patiẽtiã habe &c. Sciatis ꝙ modò poterimus ſoluere cũ decẽ operibꝰ & erit cõtẽtus, ꝙ ſignatur in hoc vocabulo patiẽtia, in quo ſunt 10. literę, quia ſicut peccamus cõtra decẽ pręcepta, ita ſatisfaciamus per decẽ opera pœnitẽtialia. Primũ eſt peccatorũ cognitio, ſecundũ cordis contritio, tertiũ emendãdi propoſitũ, quartũ oris cõfeſsio, quintũ corporis afflictio,

sextū humilis oratio, septimū eleemosynarū largitio, octauum iniustorū restitutio, nonum eucharistię cōmunio decimū iniuriarum remissio. Tunc de quolibet sic faciente poterimus dicere, Misertus autē dominus serui illius, dimisit eū, & debitum dimisit ei. Mat. 18.

De eadem Dominica. Sermo IIII.

Haritas vestra magis ac magis abundet. ad Philip. 1. Doctrina est communis in tota scriptura siue theologia, quòd inter omnes virtutes nobis necessarias siue intellectuales, vt sapientia, scientia intellectiua, vel morales vt temperantia, prudentia, &c. vel infusas, vel acquisitas, vel theologicales, vt fides, spes, maior & plus necessaria ad saluationem est Charitas, id est amor Dei superna, & proximi ordinata. Ratio declaretur per similitudinē. Ponamus q̄ de vno fonte procedāt duodecim riui vel flumina. Si vos haberetis illū fontem in domo seu viridario vestro, omnia flumina ab eo descendentia haberetis. Per oppositū si fons siccatur, nihil haberetis de fluminibus. Ita charitas est vnus fons abundans, cōcernens amorem Dei & proximi, à quo procedunt omnes virtutes tanquā flumina à fonte, qui ergo habet charitatem, habet & alias virtutes. Vnde August. Quidquid patet, & quidquid latet, totum seruat qui charitatē seruat in moribus. Per oppositū, si charitas deperditur, quæ nō deperditur nisi per peccatū mortale, totū deperditur, nulla virtus remanet in homine. Auct. Charitatē autē si non habuero, nihil sum. 1. Cor. 13. Patet q̄ virt⁹ charitatis est sup alias magis necessaria. Ideo dicit Apostolus in the. Charitas vestra magis &c. Modò intendo declarare tres gradus charitatis qui tāguntur in themate, sed subtiliter.

Primus est afflictio pœnitentialis.

Secundus est correctio euangelicalis.

Tertius est refectio spiritualis.

Primus est erga seipsum, secundus erga proximum, tertius erga defunctos, & qui habet istos, seruat thema di. Charitas vestra magis &c. Dico primò q̄ primus gradus est afflictio pœnitentialis, & iste est erga seipsum, quādo, scilicet creatura est ordinata ad seipsam, vt scilicet teneat quilibet aliquam certam orationem deuotam quolibet mane & sero flexis genibus, manibus eleuatis, percutiendo pectus, cogitando quòd videtis Christum. Secundum in qualibet dominica debetis audire missam completā cum silētio. Etiam in quolibet anno semel confiteri, communicare in pascha, & vltra ieiunia ecclesiæ qualibet hebdomada semel vel bis ieiunare, castigando corpus ratione cuius peccamus. Sed hoc vltimum non est de præcepto, sed de consilio. Iste est primus gradus. Modò in quo cognoscitur de aliquo infirmo quòd diligat vitam suam? quando, scilicet seruat regulam à medico sibi traditam non comedit fructus, non

carnes, nec bibit vinum &c. Licèt infirmus in hoc affligatur, ostendit tamē ꝙ diligit vitā suā, & vt curetur ab infirmitate præterita, & præseruetur à futura, ab istis abstinet. Itē omnes nos sumus infirmi, nec possumus excusari à febre superbiæ &c. & sic dicebat Dauid, Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, licèt in corpore esset sanus. Et venit magnus medicus de studio paradisi, s. Christus Iesus di. Nō enim egent qui sani sunt medico, sed qui malè habent. Luc. 5. Dieta quā ordinauit cōtra inclinationes carnis, est abstinentia siue pœnitentia. Medecina est curatiua à peccatis præteritis, & præseruatiua à futuris, qui istā seruat, ostēdit ꝙ diligit vitā suam, s. Christum, qui dicit, Ego sum via, veritas, & vita. Ioā. 14. De isto primo gradu charitatis dicit scriptura in persona cuiuslibet pœnitentis. Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatē Cant. 2. Ex isto textu habetur ꝙ charitas ordinata ad seipsum dicitur pœnitētia. Ratio, quia cellarium habet tres conditiones. Prima quia est in profundo, & loco secreto, & melius conseruatur ibi vinū quàm alibi. Istas tres cōditiones habet pœnitentia, quia est in profunda, scilicet in humilibus, non est alta, s. in personis superbis, immo superbi despiciunt eā, & derident facientes, sed si essent humiles, recognoscendo peccata quæ fecerunt, facerent pœnitentiam. Itē illi qui faciūt pœnitentiā, debent eā facere secretè. Tertiò, quia cellariū quātò est profundiùs, tantò melius cōseruat vinum. Ita pœnitētia quantò humilior, tantò plus conseruat personā, quia pœnitentia sine humilitate est pœnitentia diaboli. Dicatur de B. Machario, cui apparuit diabolus di. ꝙ in vno solo pœnitētia eius excederet pœnitentiam diaboli. Et si ieiunabat in pane & aqua, diabolus nihil comedit, sed est humilis, & ego sum superbus, ita humilitas requiritur in pœnitētia, aliàs damnaretur. Et quia multi sunt modi pœnitētię, ideo dicitur alibi, Introduxit me rex in cellaria sua. Cant. 1. No. cū dicit, ordinauit in me charitatē. Quomodo pœnitentia est facienda ordinatè, ostēdit apostolus di. Obsecro, id est valde rogo vos fratres per misericordiā Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem, sanctum, Deo placentē, rationabile obsequiū vestrum. ad Roma. 12 Vbi ponit quinque conditiones pœnitentiæ bene ordinatæ. Prima cùm dicit, Exhibeatis corpora vestra hostiā, hoc dicit ad differentiā antiquorū, qui offerebant iumēta, & aliorum corpora. Secunda ibi, viuentem, nō enim sunt occidēda corpora nostra per pœnitentiam. Dicatur quomodo quilibet scit quantum portat suus asinus. Ideo Apostolus ad Colos. 3. Mortificate membra vestra. Non dicit, occidite. Augu. Carnē vestram domate ieiunijs & abstinētia cibi & potus, quantum valetudo permittit &c. Tertia tangitur ibi, sanctam, quod fit quando intentio est recta, non pro vana gloria seu hypocrisi &c. Quarta ibi, Deo placentem, quod fit quando corpus pœniten-

tentis iungitur corpori Christi per communionem, & tunc placet Deo talis pœnitentiá. Ideo dixit beata Agnes, Iam corpus eius corpori meo sociatũ est. Dicunt aliqui, sufficit communicare in morte, quia nõ dedit certum tẽpus cõmunionis Christus, sed dixit, Qui mãducat hunc panẽ, viuet in æternũ &c. Io. 6. Dicendum ꝙ ecclesia spiritusancto recta tẽpus cõmunionis ordinauit, & huius ecclesię Christus caput & sponsus est. Vnde in primitiua ecclesia Apostoli, qui sciuerũt intentionẽ Christi, ordinauerunt quolibet die cõmunicare, quia quotidie dicitur, panẽ nostrum, &c. Erant enim omnes perseuerantes in doctrina Apostolorũ, & cõmunicatione fractionis panis, glosa eucharistiæ. Act. 2. Quinta, rationabile obsequium vestrum, s. ꝙ pœnitẽtia proportionetur seruitio, ꝙ Deo habetis facere, & nõ impediatur officiũ ex pœnitẽtia. Verbi gratia. Prædicator taliter faciat pœnitentiam, ne dimittat prædicationẽ. Idẽ de illis de matrimonio, pœnitẽtia viri nõ debet esse præiudicialis, nec præiudicatiua vxori, nec ecõuersò. Idem de sacerdotibus &c. Aliter dicit Hiero. ꝙ esset holocaustũ de rapina. Ecce quare dicitur, Charitas vestra &c. Secũdus gradus est correctio euãgelicalis. Deus ordinauit ꝙ homines in hoc mũdo corrigãt nõ solũ se per pœnitẽtiã, sed etiam proximos. Si homo videt vel scit eorum defectus, homo charitatiuè corrigere debet. Hoc dicit Apost. Charitas Christi vrget nos, existimãtes hoc, quoniã si vnus, s. Christus ꝓ omnibus nobis mortuus est, ergo oẽs, s. homines mortui sunt siue fuerũt. Et pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuũt iam nõ sibi viuãt, s. tãtũ, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit, quod fit cùm quis corrigit proximũ delinquentẽ. 2. Cor. 5. Ista charitas correctionis euãgelicæ habet tres gradus. De primo dicatur exẽplariter. Ponatur ꝙ scitis ꝙ aliquis fecit malũ & peccatũ, quia fortè vidistis, vel fuit vobis dictum, sed ex quo peccatũ est secretũ, debetis eum vocare secretè, & dicere sibi dulciter, ꝙ corrigatur, ne perdat animã, famã &c. & nulli alteri dicatur, immo defendatis eum & famã eius. Si plaga eius est secreta, & medicina eius debet esse secreta, iuxta Christi consilium. Si peccauerit in te, id est contra te frater tuus, vade & corripe eũ inter te & ipsum solũ. Si te audierit, lucratus eris fratrẽ tuũ &c. Mat. 18. Secũdus gradus &c. quando peccata sunt notoria, quia iam omnes loquũtur, tũc correctio debet esse notoria. Sic faciebat Christus de scribis & pharisæis publicè peccãtibus, dicebã, Væ vobis scribæ, & pharisęi, & hypocritæ, qui comeditis domos viduarũ, orationes lõgas orãtes &c. Vide ibidẽ pulchra. Matt. 23. Quia peccata erãt notoria. Ita faciebat Ioãnes Bap. di. Progenies viperarũ, quis demonstrabit vobis fugere à vẽtura ira? Facite ergo fructũ dignũ pœnitẽtiæ &c. Mat. 3. Itẽ Apostolus dicit cuilibet prædicatori, Peccãtes autẽ coram omnibus argue, vt ceteri timorem habeãt. 1. ad. Timot. 5.

Diceret aliquis, Hoc pertinet ad prælatū. Verū est, ideo habet virgam correctionis, vt puniat, sed prædicatori competit correctio increpatiua. Ad iudicē enim spectat punire malefactores, & ad predicatorē redarguere, & increpare peccatores. Tertius grad⁹ est, s. quādo peccata nesciūtur, nec sunt notoria, sicut ego qui nescio peccata vestra, nescio quis est bonus vel malus. Ideo est alius modus corrigendi, s. non di. Religiosi faciunt hoc, vel clerici &c. Sed declarare teneor dicendo quomodo simonia est magnum peccatum, quando petitur aliquid pro sacramētis, si aliquis sit talis, nescio, contra peccatum facio bellum, nō contra personas, cum dilectione hominum, & odio vitiorū. Si aliquando ego prædico contra peccatū luxuriæ &c. aliqua persona diceret, Frater, & vos me diffamatis. Ego dicerē, Et tu ex illis es &c. Ego nescio homicidas, nec adultero, tamē prædico contra illa peccata quæ sunt in mundo. Item nescio clericum, concubinarium, sed debeo declarare quale peccatum concubinatus est, sed punitio spectat ad episcopū, declamatio autē ad predicatorē, nō ad capras. Ideo præcepit Deus cuilibet prædicatori dicens: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Esa. 63. Nota, clama, &c. Nota, contra religiosos, & contra personas clericorum, mercatorum, vel aliorum vitia, & peccata, auisando ne cadant: & si ceciderint, ꝙ surgant, & corrigant se. Ideo Apostolus, Prædica verbum, insta oportunè, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina &c. 2. Timot. 4. Oportunè pro bonis quibus placet, importunè pro malis quibus displicet. Ideo dicit thema, Charitas vestra, id est correctio fraternalis magis ac magis abundet. Tertius gradus charitatis est pro defunctis exorare, quando mittimus eis aliquam refectionem spiritualem. Animæ enim defunctæ non possunt se iuuare, nec facere opera meritoria, ideo expectant à nobis refectionem. Scitis quomodo infirmi contracti, qui stant in hospitali, quia non possunt se mouere, expectant eleemosynam. Sic etiam animæ purgatorij infirmæ & contractę sunt, quia non possunt meritoriè operari, sed expectant nostrum subsidium. Quando dicitur aliqua missa, anima statim sentit refrigerium, & regratiatur Deo. Idem de quolibet alio opere, quod fit pro eis quando offertur Deo dicendo, Istud fit pro anima patris vel matris. Ista est maxima charitas, iuuare impotentes in tanta necessitate, quia pœna minor eorum est maior omni pœna huius mundi. Ideo Apostolus, Dominus abundare faciat charitatem vestram, ecce primus gradus, in inuicem, ecce secundus, & in omnes, etiam ad illos de purgatorio, ecce tertius, primæ ad Thessalonicēses tertio. Si quæratur, Quod suffragiū est melius pro defunctis, eleemosynæ an orationes &c. Dicatur quomodo stāt in puteo lato, profundo, igne pleno, & habēt mem-

bra spiritualia subtilia &c. Super omnia valent suffragia de missis. Sed proh dolor multa peccata fiunt de istis missis sancti Amatoris, quas omnes volunt communiter, quia licèt sint bonæ, quia per ecclesiam sunt ordinatæ, tamen ex auaritia malæ conditiones, & multę sunt additę eis à malis. Dicatur hîc auctoritas. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare. 2. Machab. 12. Ecce quare dicit Apostolus, Charitas vestra, ecce primus gradus, magis, ecce secundus, ac magis abundet, ecce tertius. Deo gratias.

De eadem Dominica. Sermo V.

Vi cœpit in vobis opus bonũ, ipse perficiet. ad Philip. 1. Quia nulla prædicatio siue doctrina habet efficaciã ad virtutum instructionem, & peccatorũ correctionẽ sine gratia dei, ideo salutetur virgo Maria. Istud thema est verbum Apostoli dicentis, Deus qui incepit &c. Modò si istud verbum bene & subtiliter cogitetur, tres dat intelligere conclusiones, Prima tangitur cùm dicitur, Qui cœpit in vobis, scilicet deus. Secunda ibi, opus bonum. Tertia cùm dicit, perficiet, scilicet Deus. Et de tribus conclusionibus erit sermo noster.

Prima conclusio est quòd bonum opus incipere est opus Dei certitudinaliter.

Secunda quòd bonam vitam continuare est gratia omnipotentis Dei veraciter.

Tertia quòd eam perficere vel ad finem ducere est donum Dei singulariter.

Istæ tres conclusiones subtiliter ostenduntur in themate. Prima ibi, Qui cœpit. Dico primò quòd incipere bonam vitam & sanctam est opus Dei, intantum quòd nullus posset exire malam vitam, nec dimittere peccata, nisi Deus ibi operaretur. Ratio, certum est quòd in opere, vbi requiritur creatio nouæ creaturæ, oportet quod Deus creet, quia creare soli Deo competit. Creaturæ enim possunt generare, alterare, remouere, & laborare, sed creare est opus Dei. In formatione hominis, in vtero matris aliquid faciunt ibi parentes, sed parum, & tamen ex hoc generatio illa carnalis attribuitur parentibus, sed creatio animæ de nihilo est à sola potentia Dei infinita. Anima enim hominis est per creationem, & nullus Angelus posset formare formicam. Ideo dicit Deus, Omnes animæ meæ sunt, vt anima patris, ita & anima filij mea est. Ezechielis decimooctauo. Domine nónne & corpora sunt vestra? Immo, sed quia in corporalibus aliquid faciunt parentes, in animabus autem nihil, ideo dicit, Omnes animæ meæ sunt, scilicet totaliter, quia nullus facit ibi aliquid, nisi ego solus. Hîc patet peccatum mulierũ graue, ad diuinos recurrentium pro filijs habendis, cùm nullus posit dare filios nisi solus Deus, cùm requiratur creatio animæ. In quo recursu vos

datis intelligere q daemones possunt creare animas, quod est falsum, quia solus Deus creat animam. Domine Deus omnium creator terribilis, solus omnipotens. 2. Machab. 1. Modò videamus vtrū ad incipiendum bonam vitam requiritur creatio. Dico q sic, & ad minus requiritur creatio. 15. nouarū creaturarū in anima. Prima est gratia Dei, quae creatur in anima incipiētis bonā vitam, quia non est forma educibilis de potentia materiae, sed per creationem infunditur, vel per infusionem creatur in anima, & haec gratia pulchram facit animam, abijciens ab ea omnes tenebras peccatorum. Et gratia propriè non est virtus, sed radix omium virtutum, essentiam animae respiciens. Secundò creatur virtus fidei. Diceret aliquis, Iam eram Christianus antequā inciperem bonam vitam. Dico q fides sine bonis operibus mortua est. Sicut enim corpus sine spiritu mortuū est, ita fides sine operibus mortua est. Iac. 2. Homo mortuus nō est homo, oportet ergo creare fidē formatā. Tertiò creatur spes. Si dicatur, Iā habebam spem, licèt essem peccator. Dico q nō erat spes saltem formata, sed quasi praesumptio. Quartò charitas, quae fuit expulsa per peccata, quia charitas & peccata simul stare nequeūt. Item creantur etiā quatuor virtutes morales quę sunt infusae. Prima est prudentia, s. prudēter cauere à peccatis, & vitare occasiones, quasi dicēdo: Hoc vel hoc fecit me cadere in peccatū, cauebo mihi decetero. Secunda est iustitia, quae à Deo infunditur, quādo homo incipit bonā vitam dicēs: Emendabo mala quae feci. Tertia est tēperantia, quasi diceret, Non possum perseuerare, nisi abstinerē à superbia. Quarta est fortitudo, dicēs: Certè iam nō redibo ad peccata, nec propter infirmitates seu persecutiones. Itē creātur dona spiritussancti. Primū donū est sapiētia, id est sapida scientia cum sapore, qui apparet orando legendo &c. Secundum est intelligentia, quasi intus legentia, scilicet in diuinis &c. Tertium donum est consilium, quo inter bonum & malum scimus eligere melius, inter malum & peius fugere peius, hoc est consilium, melius est hic facere poenitētiam quàm in inferno. Quartum est fortitudo, quae est aliud à fortitudine morali, quia illa fortificat cor, sed ista animam ne ex aliqua diaboli tentatione, seu persuasione, dimittat bonā vitam incoeptā. Quintum est scientia, qua homo dirigitur in his, quae habet facere in mundo, qua scit personam suam regere, domum, & familiam. Sextum est pietas, qua homo compatitur peccatoribus, dicēs? O miser talē vitam consueui ego tenere, sed Domine vos fecistis mihi gratiam, faciatis etiam illi &c. Septimum est timor Dei, qui facit stare in custodia, ne homo cōtra Deum faciat, vel bibendo &c. Ecce. 15. virtutes, quae creantur in anima, quādo incipit bonam vitam. Patet ergo quod dixi, quòd ad incipiendum bonam vitam requiritur creatio &c. De hoc auctoritas, loquēs tropologicè de his. 15. virtutibus, Fodi eam mihi. 15. argen-

Charitas & gratia differūt.

genteis,& choro hordei,& dimidio choro hordei. Ozeæ. 3. No. de persona quæ conuertitur ad Dominum,& incipit bonam vitã,dicit Deus,Ego fodi eam mihi,s. fossione compunctionis, quando persona dicit,O miser,ego sum religiosus,& non seruaui regulam &c. perdidi hęreditatẽ paradisi,& sum obligatus ad pœnas inferni,quot sunt motiua cõpunctionis, tot sunt fossiones, Ideo dicit,Fodieam, s. consciẽtiam. Valdè esset mirabile si papa vel rex foderet vineã, sed Christus dicit,Fodi eã, quia nullus angelus nec sanctus posset dare tales cõpunctiones. Dicit quis,Domine,si vosmet fodistis, quomodo constat. 15. argenteis? Dicendũ q. 15. argentei sunt. 15. virtutes prędictę,quas ipse creat,vt dixi. Dicuntur argẽtei propter claritatẽ, & sunt ad modũ argenti,quia persona quæ conuertitur,clarificatur in memoria, ne obliuiscatur beneficia diuina. Secundò clarificatur in intellectu, à falso opinione, & errore, à falsa credentia, seu dubitatione. Tertiò in voluntate clarificatur ab inuidia &c. Item facit optimũ sonum,ad quem Deus dicit,Sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis & fa. tua de. Can. 2. Sonus cãtantium mundanus,qui hominibus placet,Deo displicet, sed sonus gemitus, & suspirij,placet Deo. Ideo enim dicit,Sonet vox tua, scilicet contritionis. Facies enim hominum quæ apud mũdum reputantur pulchrę, apud Deum reputantur turpes. Facies autem quæ apud hunc mundum reputatur turpis & deformis, apud Deum reputatur decora. Ideo de persona quæ plorat de peccatis suis dicit, & facies tua decora. Item choro hordei,quare non dicit tritici? Hordeum enim est asperum, & figurat & signat pœnitentiam, quæ est necessaria nouiter conuerso ad bonam vitam, & aspera est, quia durum est quòd homo diffamet se, & accuset in confessione, quæ debet esse integra,quia si abscondit vel dimittit vnum peccatum mortale, nihil valet confessio, nec sufficit confiteri partem vni, aliam partem alteri, sed confessio integra sit & perfecta. Item in dimidio choro hordei, quæ est mensura imperfecta, signat pœnitentialem satisfactionem pro peccatis. quia hic tot sunt peccata nostra, quòd non possumus facere perfectam pœnitentiã,sed Deus est contentus. Creditis vos quòd ieiunia, orationes, vel eleemosynæ sint sufficientes pro tot peccatis? certè non. Patet ergo conclusio quòd incipere bonam vitam est opus Dei certitudinaliter. Nam de homine peccatore est sicut de illo, quia casu vel scienter cadit in profundam foueam absq; aqua,certum est quòd talis per se potest cadere in puteum, sed non potest inde exire nisi ab aliquo alio iuuetur, cum scala vel corda sursum trahendo. Talis est conditio nostra,quia sumus fragiles,possumus cadere in profundũ puteũ peccati mortalis,sed inde nõ possumus exire,nisi Deus mittat scalam suæ misericordiæ. Vnde auctori. Perditio tua Israël, id est vir videns Deum, scilicet ex te est, tan-

Non potest impius absque speciali Dei auxilio conuerti.

tantummodo in me auxilium tuũ. Oseæ. 13. Patet ergo ꝙ qui vult exire de puteo peccatorum, & recipere bonã vitam, habet exire per scalã misericordiæ Dei, & ascẽdere gradatim per 10. gradus. Primus est peccatorũ cognitio, & sic de alijs, vt suprà sexto præcedenti sermone &c. Ideo dicit Apostolus, qui ceciderat in puteum peccatorũ per infidelitatẽ. Ego persecutus sum ecclesiã Dei &c. Si quæratur, quomodo exiuit? Respõdet, Gratia dei sum id quod sum. 1. Cor. 15 Patet prima conclusio. Secunda conclusio est, ꝙ continuare bonam vitam incœptam est gratia Dei veraciter. Et vult dicere talis cõclusio, quod licèt sitis extra puteũ peccati, per Dei misericordiã, nõ tamen potestis cõtinuare bonam vitã, nisi per gratiã Dei. Declaratur hoc per quandã speculationẽ intellectiuã vel intellectualẽ fundatam super regulã philosophiæ di. Rerũ naturaliũ recipientiũ peregrinã formã quędam retinẽt eam permanẽter, quædã solum in præsentia agentis. Primùm patet in candela accensa, & aqua calefacta, quia retinent formã acceptam, secundũ in aëre illuminato, & in camera obscura. & speculo informato, ꝙ statim recipiunt peregrinas formas, sed nõ retinẽt nisi tantum in præsentia agentis. Sic in proposito est, nam habere & tenere bonã vitam, est gratiam Dei habere nobiscum, & talis forma est peregrina animæ, quia non est sibi naturalis, quia eramus natura filij iræ. ad Ephe. 2. & anima recipit gratiã Dei, non permanẽter, vt candela vel aqua recipiũt formas peregrinas, sed solum in præsentia agentis, vt aër vel speculũ, ergo oportet ꝙ sit ibi continuus influxus, scilicet ꝙ gratia Dei continuè illuminet, actualiter vel habitualiter, aliàs statim perderet anima gratiã Dei. Oportet ergo ꝙ homo per gratiã Dei perseueret &c. ergo nõ debemus nos conuertere ad creaturam, sed habere debemus vultum animæ sursum ad Deũ. Ideo Christus Luc. 17. Nolite retro respicere, memores estote vxoris Loth. Dicatur historia Gene. 19. Ideo qui exitis de Sodoma i. de mala vita, nõ debetis respicere retro. i. ad illã malã vitã præteritorum. Ideo Christus, Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciẽs retro, aptus est regno Dei. Luc. 9. Manũ mittit ad aratrum, qui frangit terram vt fructificet, & talis est ille qui incipit bonã vitam & pœnitentiã, vt faciat fructũ meritoriũ, ideo non respicere debetis retro dimittẽdo, iam modicũ faciendũ, posteà iterum modicũ, sed continuare debetis, & de bono in melius. Moraliter, fructus non inueniuntur in radice, nec trunco, sed in ramis, qui tamẽ totã virtutẽ habent à radice, quia si scindantur, nõ faciũt fructũ &c. Christus est radix seu trũcus, nos verò rami, & vnus facit fructũ orationis, alius ieiuniorũ &c. Sed videte vt sitis firmati in radice. scilicet Christo per amorẽ & deuotionẽ. Ideo dicit, Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ioan. 15. Patet

ergo

ergo quòd à Deo est continuare bonã vitam. Ideo dicit auctoritas. Gratia enim estis saluati per fidẽ,& hoc nõ ex vobis,Dei enim donum est: ad Eph. 2. Patet ergo secunda conclusio. Tertia conclusio est &c. Sicut enim ex nobis non possumus bonã vitam incipere,nec inceptam continuare,multo minùs perficere. Auctori. Velle,scilicet perseuerandi adiacet mihi,perficere autem bonum non inuenio, ad Rom. 7. Ideo dicit Christus, Quis ex vobis si petierit ouum,nunquid porrigit scorpionem? Si ergo vos, cùm sitis mali,nouistis bona data dare filijs vestris,quantò magis pater vester cælestis de cęlo dabit spiritum bonũ,s. perseuerandi petentibus se? Luc. 11. Ouum significat perseuerantiam. Primò albedo eius signat illũ qui vult perficere bonum opus,vel bonam vitam,vt sit albus in vita,nõ denigrando vitã suã per errorem,vel falsam opinionẽ. Secundò eius plenitudo signat diligentiam,ne homo sit otiosus expendendo tempus in vanũ. Conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis, inquit Psalmista Psal. 72. Tertiò sicut ouum non habet principium,nec finem,sic vsq; ad mortẽ seruitium Dei nõ debet habere terminũ. Quartum ouum medicinale est albumen siue album ad vulnera, rubeum ad confortandum debiles Sic perseuerantia est optima medicina cõtra peccata. Quintò est fœcundum, quia ab ouo à gallina calefacto generatur pullus,sicã perseuerantia generatur gallina,saluatio animæ,ideo dicit Dominus, Qui perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. Mat. 10. Scorpio enim vadit capite dimisso, sed pungit cũ cauda. Sic est de inconstantibus,incipiũt seruire Deo simpliciter,sed redeunt pòst ad malam vitam,ecce caudam plenã veneno. Ideo dicit Deus. Subuersores sunt tecum,cũ scorpionibus habitas. Eze. 2. Ergo post conuersionem petenda est à Deo perseuerantia,ideo concludit, Si vos. vsque,spiritum bonum,de quo Dauid, Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam,scilicet perseuerantiæ. Psal. 142.

Dominica. XXIII. post Trinitatem. Sermo I.

Eddite quæ sunt Cæsaris Cæsari,& quæ sunt Dei Deo. Mat. 22. Sermo noster erit de euangelio hodierno. Cogitaui de isto sermone tenere modũ Iuristarum,qui quando habent disputare, primò casum proponunt planè quasi per modum historiæ,deinde in punctis, vbi videtur difficultas,mouent quęstionẽ. Ita faciam ego Casus legis diuinæ erit historia euangelij, qua posita in aliquibus punctis, mouebo aliquas quæstiones,secundum quod erit expediens. Casus est iste, dicit B. Matthæus, ꝙ pharisæi inimici Christi abeuntes, consilium inierunt,vt caperent Iesum in sermone &c. Dicatur quomodo Cæsar Imperator Romanus imposuit Iudæis soluere tributum quolibet mense,& de illa pecunia imperator tenebat ibi gentes armorum pro custodia Iudæorum,& totius terrę,aliqui vt Cayphas &c. dicebant

bant ꝙ non esset fiendũ, cùm essent liberi, di. Semẽ Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam. Ioan. 8. Maiores verò, qui intelligebant rationẽ, dicebant quòd immo erat soluendum ex prædicta ratione, & bene dicebant, licèt maledicerentur à populo. Si autem aliquis audebat dicere, non esse soluendum, statim occidebatur. Modò in tali labore vel perplexitate Pharisæi miserunt discipulos suos cũ Herodianis ad Christum, super ista quæstione ista intentione, quasi Christus dixisset non esse soluendum, statim occideretur ab Herodianis, quia colligebant tributum. Si verò dixisset esse soluendum, quòd tunc esset in odium populi. Et dixerunt sibi primò adulando, Magister scimus &c. Nota, viam Dei in veritate doces, quia Iudæi soluebant templo decimas, primitias, & similia, dixerũt Christo, Magister scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, licet tributum dare Cæsari an non? quasi dicere vellent, quid ergo oportet dare tributum Cęsari? Hoc dicebant vt Christus diceret tributum non esse soluendum Cæsari, sed Deo, vt statim occideretur ab Herodianis, qui expectabant ex vna parte quid Christus responderet, & ex alia parte populus dicens: Videamus quid dicet. Sed Christus taliter respondit, quod omnes recesserunt contenti. Non est sapientia, non est prudentia, & non est consilium cõtra dominum. Prou. 21. Dixit enim, Hypocritę, q. d. Ego cognosco vos. q. d. vos quæritis à me an licèt censum dari &c. Ostendite mihi numisma census. Et vnus ostendit sibi &c. Et Christus, Cuius est imago hæc & superscriptio? Dixerũt, Cæsaris, Et Christus, Reddite ergo &c. Respondit affirmatiuè, sed taliter quòd populus non fuit scandalizatus. Et pharisæi hypocritæ mirabantur dicentes, Vidistis quomodo euasit? Ecce hic casus legis diuinę. Modò sunt hîc faciendę tres conclusiones. Prima super hoc quod dicit, Licèt censum dari Cęsari an non? Oportet declarare quid est Cęsar, & quę est moneta, & pòst videbimus an licèt censum &c. cui est, dandum Cæsar dicitur secundum interpretationem possidens principes, quia antiquitùs omnes reges & principes erant sub eo. Iste Cæsar est Lucifer, qui possidet sub se septem principes. Dicatur quomodo Christus in sua passione & morte ligauit Luciferum in profundum inferni, vsque ad aduentum antichristi. Nunc princeps huius mundi, scilicet Lucifer, qui tyrannicè occupauit totum mundum, eijcietur foras. Ioan. 12. & per se modò non potest tentare, sed mittit suos principes & capitaneos septem peccatorum capitalium. Dicatur de eis. De istis malis principibus dicit Apostolus, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates &c. ad Ephes. 6. Qui ad modum Iudæorum infidelium dicunt, Non habamus regem nisi Cæsarem &c. Ioan. 19. Et moneta tributi est anima hominis, quia sicut moneta habet tres conditiones.

Pri-

Prima est de auro, vel argento.
Secunda habebat imaginem imperatoris.
Tertia literas, vel superscriptionem.

Ita Deus fecit monetam de auro purissimo, s. sanctos Angelos, quia sunt creaturæ intellectuales, quia dicuntur de auro &c. Subtilitate, quia simul intelligunt principia & conclusiones, subiectum & prędicatum, sine compositione & diuisione, & sine discursu. Animę dicuntur de argento, quia non sunt tantæ dignitatis sicut angeli. Iumenta dicuntur moneta de cupro. Secundò quælibet anima habet imaginem Dei per creationē, quia sicut est vnus Deus & tres personæ, ita in vna anima sunt tres potentiæ, vel tres vires. Et sicut Deus vnus regit & sustinet totum mundum, ita anima vna regit & sustinet totum corpus. Ideo dicit scriptura, Ad imaginem quippe Dei factus est homo. Gen. 9. Tertiò habet literam vel superscriptionem per baptismum, quæ est talis, Iesus Nazarenus rex Iudæorū i. confitentium. Apoc. 14. dicitur, Et nomen eius erat scriptum in frontibus eorum. Ecce moneta census, quam vult Cæsar, id est, diabolus de mundo, di. Da mihi animas, cetera tolle tibi. Genes. 14. Quando verò anima peccat mortaliter, non perdit imaginem, sed imago deturpatur, sicut si aliquis cum luto seu incausto deturpat sibi faciem, non perdit faciem, sed deturpat eam. Ita quando homo peccat per superbiam &c. non perditur imago, sed maculatur & superponitur alia imago, sicut de illis qui recipiunt & superponunt sibi laruas vel barbas in ludis. Sic ille qui peccat, superponit sibi imaginē diaboli. Anselmus in oratione dicit, Heu me miserum, qualem me feci. Formasti me Domine ad amabilem imaginem tuam, & ego superinduxi imaginem inodibilem, Heu heu, cuius. Cur non odi eius maginem, cuius sic horreo nomen? Insuper titulum diaboli superinducit, scilicet Lucifer diabolus: vbi erat Iesus Nazarenus &c. Superponit per peccatum illum titulum diabolus, qui est, s. Lucifer, diabolus, rex peccatorum. Ecce quomodo mutantur imago & titulus. Auctoritas, Peccatum Iuda. i. Christiani confitentis, scriptum est stylo ferreo. Hiero. 17. Ex quo ergo Lucifer est Cæsar, moneta anima, vt probaui. Fiet ergo quæstio Christo in iudicio, quando anima est exitura de corpore, vbi sunt dæmones accusantes, angeli defendētes. Michaël dicit Christo, Licèt cēsum &c. quādo Michaël quærit à Christo, Licèt censum &c. Dicit Christus: Cuius est imago? Respondet, Dei, quia memoria, intelligentia, & voluntas sunt ordinata. Dicit Christus, Ergo reddite quę sunt Dei Deo. Ideo emēdetis vos, quia modò est tempus corrigendi. Si habetis imaginem diaboli per peccatum, & superscriptionem, deleatis per pœnitentiam. Ideo ait Petrus, Pœnitemini igitur, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra, Actu. 3. Ecce reformatio imaginis. Secunda

Angelus absq; ratiocinatione intelligit.

quæ-

quæstio, quæ notatur in casu legis, & super thema, Reddite &c. Christus in hac responsione dixit tributum esse soluẽdum, & tenuit partem affirmatiuam quæstionis. Vnde magnum peccatum est retinere ius dominorum temporalium, & ecclesiasticorum, qui custodiunt & curant de populis. Ideo Apostolus, Subditi estote, non solum propter iram & timorem punitionis, sed etiã propter conscientiã. Ideo enim & tributa præstatis. Ministri enim Dei sunt in hoc ipso seruientes. Reddite ergo omnibus debita, cui tributum tributum &c. ad Roma. 13. Ideo Christus affirmatiuè respondens, dixit, Reddite &c. Est hic quæstio. Quare non dixit clarè, sed quasi timeres offendere populum, vt nõ dicerent, Nos reputabamus eum sanctum, & ecce &c. Cautelosè respondet tributũ esse soluendum. Respondeo dicens, ꝙ hoc fecit propter nostram instructionem, ne in perplexis interrogationibus propter vitandum periculum mendacium asseramus, subtiliter debemus veritatem dicere, ne periculo nos exponamus. Omne enim mendacium est peccatum. Ita malè stat mendaciũ in ore, sicut macula in oculo, aut surditas in auribus, quia auferunt linguæ officium. Officium enim linguæ est signare ea quæ sunt in corde. Vnde ait Philosophus, Voces sunt notę id est, signa earum quæ sunt in anima passionum. Ideo dixit Christus, Ex abundantia cordis os loquitur. Mat. 12. Quando ergo homo mẽtitur lingua, perdit officium suum, quia aliud dicitur in ore quã sit in corde. Ideo multum vitandum est mendacium. Et quando dicitur, Tamen nemini nocet quidquã, immo semper nocet duobus, scilicet tibi dicẽti, & proximo qui decipitur. Dicatur historia de obstetricibus excusantibus se Pharaoni cum mendacio, vt euaderent mortẽ, & saluarẽt populum. Exo. 1. Dicit hic Gregorius quia ex illo mendacio perdiderunt gloriam, licèt non esset peccatum mortale. Diceret aliquis, Ex peccato veniali non perditur gloria lucrata. Dicendũ, si non fuissem mentitæ, habuissent gloriam martyrij, quam perdiderunt ex mendacio. Et ædificauit illis domos, ideo ex illo mendacio malum euenit eis. Item deceperunt Pharaonem. Dicatur hîc contra illos, qui non curant mentiri tractando pacem vel matrimoniũ vel ad terrendum in sermone. Ideo Christus noluit mentiri in sermone complacendo populo, sed subtiliter dixit veritatẽ. Item nec veritas est semper dicenda, sed cautelosè est tacenda. Verbi gratia. Quãdo quæritur à vobis de fama alicuius puellæ, vel viduæ ab aliquo, qui vult eam in vxorẽ. Si sit bona, potestis dicere veritatem de bonitate eius. Si verò sit oppositum, tacẽdo veritatem, quia non debetis eã diffamare, nec etiam dicere mendacium, dicendo quòd sit bona, cũ sit mala, sed poteritis dicere, Si quæratis de filia mea, de illa possum vobis respondere. Item si quæratur de aliquo malefactore fugiente, an vidistis eũ, poteritis respondere nõ prodendo nec mentiendo

tiendo,sed dicendo,non curo de eo,nec de vobis &c. Si dicitur, Intrauit domum vestrã. Respõdete, Quando,hodie mane? & sic mendacia euadere exemplo Christi. Ideo dicit scriptura, Sermo vester semper in gratia sale sit conditus,vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuique respondere,ad Collo.4. Tertia quęstio &c. super thema, cũ dicitur, Reddite &c. Quæritur quare prius loquitur de Cæsare, quã de Deo,cũ plus teneamur Deo,cũ incomparabiliter sit maioris excellentię. Respondeo per duas rationes. Prima fundatur in quadã regula philosophiæ dicente in quolibet susceptibili naturali, ipsam vltimã formã substantialẽ, dispositio necessaria est præueniẽs. Verbi gratia. Si forma ignis debet introduci desiccatio & calefactio sunt dispositiones,quæ pręcedunt formã ignis, licèt forma substantialis ignis sit melior,tamen oportet ꝙ illæ dispositiones pręcedant eã. Ita in creatura forma principalis & perfectiua creaturæ est præsentia Dei,tunc creatura iũgitur Deo per intellectũ clarũ, & sine errore,& per memoriam ne simus ingrati,& per voluntatem amando,per os laudando,& per corpus,per pœnitentiam &c. Ista est forma principalis quã in hoc mundo debemus habere &c. Sed ad istam formam habendam oportet quòd præcedant dispositiones,s. concordia cum proximo,& carentia odij, & ordinatio suiipsius cũ proximo, & tũc venit Deus. Ecce quare prius nominauit proximum quàm Deum. Ideo Christus, Si offers munus tuum ad altare,& ibi recordatus fueris,quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare,& vade prius reconciliari fratri tuo. Mat.5. Nota, vade prius &c. Si vellet dicere, Domine,prius volo reconciliari vobis. Respõdet, Non,vade prius &c. nõ ꝙ sit maioris grauitatis &c. sed sunt dispositiones quę debẽt præcedere. Ideo multa bona opera perdunt,qui nolunt prius reconciliari proximis. Secunda ratio fundatur per theologiã, oportet qui vult seruare vitã euangelicã,vel apostolicam perfectã,ꝙ primo det Cæsari.i. mundo, quod suum est. Si vis esse religiosus, da Cæsari quod suũ est, nihil tene vt propriũ, prius renuntiandum est mundo,vt expeditus adhæreas Deo. Si vis perfectus esse,vade & vẽde omnia &c. Mat.19. Ideo dixit priꝰ. Reddite prius quę sunt Cæsaris Cæsari,& quæ sunt Dei Deo. s. vitam sanctam apostolicã. Ideo di. apostolus Petrus, Ecce nos reliquimus omnia,& secuti sumus te. Mat.19.

Dominica XXIII. post Trinitatem. *Sermo II.*

Icet cẽsum dare Cæsari an non. Habetur verbũ istud Mat. 22. Hoc verbũ secundũ intellectũ allegoricũ quẽ volo nũc pertractare, est verbũ beati Michaëlis Christo di. de anima nouiter egressa. Licèt cẽsum & animã nouiter egressam ex hoc mũdo dari Cęs. i. Lucifero an nõ? Modò pro maiori declaratione huius verbi secundũ intellectũ sunt

tres quæst.

Prima quare Lucifer nominatur Cæsar, quod tamen est nomen imperatoris.

Secunda quare anima rationalis dicitur census vel tributum, qui sunt prouentus magnorum dominorum.

Tertia cui census iste vel tributum dari oporteat per iustitiam & rigorem.

Quantũ ad primã quæstionẽ, quare Lucifer nominatur Cęsar, Dico ꝙ ex duabus rationibus. Prima per tyrannicã vsurpationẽ. Secunda per hebraicã interpretationẽ. De prima, quia Imperatores Romanorum vsurpabant sibi dominiũ mundi. Ex astutia enim & potẽtia armorũ subiugarunt sibi eũ. Auct. Audiuit Iudas nomẽ Romanorum, quia sunt potẽtes viribus. 1. Macha. 8. Ecce quomodo hoc nomen Cęsar includit tyrannicam vsurpationem. Ita est etiam de Lucifero, quia Lucifer dominabatur toti mundo, nónne ex hoc quia in omni regno, prouincia, & ciuitate, & loco habitabunt idola? Et sicut Imperator mittebat procuratores & gubernatores per mũdũ: ita Lucifer mittebat dæmones, qui dabãt responsa in idolis. Ex quo Lucifer in cãpo clauso paradisi terrestris deuicit Adam, voluit omnibus hominibus dominari. Sed venit Christus, qui merito suæ passionis abstulit sibi dominiũ. Cũ autẽ Christus esset suspensus, videns ꝙ talia pateretur Christus, cogitauit ꝙ nõ erat Deus, & venit, & posuit se in latere crucis, volens capere Christũ, sed captus fuit à Christo, & ligatus in inferno vsq; ad aduentũ Antichristi. Ecce quomodo perdidit tyrãnicã dominationẽ. Auct. Christi in passione di. Nũc iudiciũ est mũdi. Nunc princeps huius mũdi eijcietur foras &c. Io. 12. Item alia venit. s. ad me pendentẽ in cruce &c. Itẽ princeps mundi huius iam iudicatus est. Io. 16. Fiat ergo ratio, si Cęsar erat nomẽ Imperatoris per tyrãnicã vsurpationẽ, & Lucifer vsurpauerat sibi dominiũ totius mundi, ideo dicitur Cęsar. Secũdò dicitur Cæsar per Hebraicam interpretationem. Cæsar interpretatur possidens Princeps. Talis est modò Lucifer, qui modò per se non habet potestatẽ in interpretatione cũ sit ligatus. Quomodo ergo facit tot mala? quia possidet principe. Quia sicut rex quando facit prælium alteri regi, mittit suos capitaneos, sic etiam Lucifer. Et secundũ quòd sunt septẽ peccata capitalia, sic sunt septem. Princeps qui tentat de peccato superbiæ est Leuiathan, qui est rex super vniuersos filios superbiæ. Iob. 41. quem vocat Lucifer di. Nunquid vides qualiter me tenet Christus ligatũ, & nũquid tu sentis de me? imò Domine, sed quid faciẽdum præcipiatur? Ego dicã tibi, Christo, & suis qui cum eo sunt in cælo non possumus nocere, sed suis qui sunt in mundo. Vis enim tẽtare de superbia, ideo hic velles facere vnam pugnam. Ecce hic tot mille millia diaboli qui ibunt tecũ, Libenter dicit Leuiathan, Et venit

nit cũ vexillo & titulo Leuiathã rex superbię & vanitatis,& ducit secũ ad infernũ omnes superbos. Quod videns Christus, volẽs reducere eos & reuocare, non tamẽ liberũ arbitriũ cogẽdo sed monẽdo dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Matt. 11. q.d. quare vultis illũ sequi? sed pauci reducũtur ad Christum. Secundus est de Mammona, princeps seu capitaneus qui tẽtat de auaritia. No. qualiter etiã vt primus vocatur à Lucifero &c Qui incedit cũ vexillo & titulo Mammona, princeps auaritiæ & cupiditatis. Hic facit tantũ ꝙ iã sunt pauci qui sunt cõtenti de suis reddítibus, sed sunt raptores &c. Qui oẽs ex hoc peccato secum ducit. Ideo Christus nõ cogendo liberũ arbitrium, sed monendo dicit, Cauete vobis ab omni auaritia, quia nõ in abundãtia cuiusquã vita eius est ex his quę posſidet. Lu. 12. No. ab omni vniuersaliter. Tertiꝰ est Asmodeus, de quo Tob. 6. Demoniũ nomine Asmodeus occidebat eos mox vt ingresſi sunt. Iste diabolus tentat de luxuria. Nemo est qui se abscondat à calore eius. Hic cum vexillo & titulo incedit Asmodeus princeps luxuriæ & carnalitatis. Hic iã totum mundum corrupit, & verificatur illud Dauid. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt, & nõ est qui faciat bonũ. s. castitatis, nõ est vsq; ad vnũ de adultis. Psa. 13. Ideo Christus. Sint lũbi vestri præcincti &c. Lu. 12 Quartus capitaneus inuidiæ est Beelzebub, de quo. Lu. 11. In Beelzebub principe dæmoniorũ eijcit dæmonia. Verbum fuit Iudęorũ. Hic cum vexillo & titulo ꝓcedit Beelzebub princeps inuidię & malignitatis. Hic fecit tantũ quod totus mundus est plenus inuidia inter dominos & prælatos, laicos, & clericos. Quintus capitaneꝰ gulę est Beelphegor, de quo Dauid, Initiati sunt Beelphegor &c. Hic cũ vexillo & titulo incedit Beelphegor princeps gulæ. Hic facit tãtum ꝙ totus mũdus nõ seruat quadragesimã, faciunt se infirmos &c. nec vigiliæ sanctorũ ieiunãtur, nec veniunt ieiuni ad misſam. Sunt ebrij, debiles & infirmi propter vinum &c. Ideo Christus non cogẽs, sed monens dicit, Attendite vobis ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Lu. 21. Sextus est Baalberith, capitaneus ire, de quo Iudi. 9. Hic incedit cum vexillo & titulo Baalberith, capitaneus iracundiæ & iniquitatis. Hic fecit tantum quod posuit scisma & diuisionem in ecclesia Dei, nec potest pacificari. O quot ducit secum. Ideo Paulus, Si fieri potest quantum ex vobis est, cum omnibus hominibus pacẽ habentes, ad Rom. 12. Septimus est Astaroth, qui tẽtat de acidia, de quo Iudic, secundo. Dimiserunt dñm seruientes Baali & Astaroth. Ergo dicitur Christiano, qui nõ memoratur creationis & redemptionis, sed est Christi, primi Regum septimo. Auferte deos alienos de medio vestri. Baalim & Astaroth. Hic incedit cum vexillo & titulo Astaroth, princeps acidiæ, & otiositatis. Hic fecit tantum, quod iã pauci sunt qui quolibet die dicunt orationẽ domini-

cam,sed quando induuntur, nec sciunt dare dominicam diem Deo, nec confitentur, nec communicant semel in anno, nec veniunt ad missam,vel si veniunt pro tempore,non sciunt orare,nõ seruant pœnitentiam,perdunt tempora. Nota qualiter decipitur mundus. Ecce quare dicitur Lucifer Cęsar,id est posidés principes,de quibus apostolus,Nõ est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguiné. Glo. homines,principes,& potestates,dæmones.s.Eph.6.Hi ad modum Iudęorũ dicunt,Nõ habemus regẽ nisi Cęsaré.Io.9. Quantũ ad secundã,quare anima dicitur census &c.Pro quo nota ꝙ sicut Imperator in quolibet regno & prouincia &c.exigebat tributum. Ita Christus rex & Imperator in quolibet regno &c. animas tributarias exigit à vobis principaliter,ita ꝙ in hoc tantã habet diligentiam,quod cuilibet animę mittit procuratorẽ suũ ne aliqua perdatur, non tamẽ cogit liberũ arbitriũ. Ideo dicit Christus mundo; Da mihi animas, cetera tolle tibi.s.diuitias,dignitates &c. Ge.14.Ecce quare anima dicitur cẽsus,quia debetur vni magno Domino. Tũ iure creationis. Ecce oẽs animæ meæ sunt,dicit Dominus. Ezech.18. Tum etiã iure redemptionis. Quæ mulier habens drach. decem,& si perdide. &c. No. practicè istam parabolam,vt habetur Lu.15. Hæc mulier est sapientia diuina. Ratio,quia mulier regit & gubernat domũ. Ita sapiẽtia diuina,de qua ad literã dicit Salomon,Mulierem fortẽ quis inueniet?procul & de vltimis finibus pretium eius.Prou.vlt.Dicitur fortis,quia nihil potest fieri contra sapientiã diuinã. Nota procul, quia à Salomone vsque ad Christũ transierũt mille anni.In textu bibliæ, Salomon non posuit numerũ clarum,sed vbi dicit procul, posuit literam aleph,quod interpretatur mille. No. de vltimis finibus eius, numera ascendẽdo quatuor elementa,decẽ cælos,nouem ordines angelorum, de vltimis s. de cathedra Dei, venit sapientia euangelica. Hæc mulier habebat decẽ drachmas auri,id est, decẽ gradus creaturarum spiritualium, in quibus Deus sculpsit suam propriam imaginem,sicut in moneta auri imago regis vel Imperatoris. Primus gradus est Seraphinorũ,secundus Cherubinorum, tertius thronorum, quartus dominationũ,quintus virtutum,sextus potestatũ,septimus principatuum,octauus archangelorum, nonus angelorum,decimus est hominum,perdidit drachmã vnã, scilicet naturam humanã. Sed di.aliquis,Etiam perdidit naturã angelicam. Verum est,sed differenter,quia non tota natura angelica fuit perdita,sed per Adam & Euã tota humana natura fuit perdita. Sed quid fecit sapiẽtia diuina?accendit lucernam Christum,in furno,scilicet vteri virginalis. Christus autem dicitur lucerna. Ratio,quia sicut in lucerna sunt tria,cera mollis,& lichnus,& lux, sic in Christo est caro fragilis,anima,& diuinitas. Ideo Dauid in persona Dei patris dicit,Paraui lucernã Christo meo.Psal.131.Et euertit totam domum,id est mundũ,scilicet in

Quid interfit inter naturã angelicã perditã & humanam,

præ-

prædicatione. Euersio est, quando illud quod est supra venit infra. Totus mundus erat in altum eleuatu per superbiam, sed Christus euertit prædicando, & præcepta humilitatis dãdo, & quęsiuit diligẽter eũdo de villa in villã. Si fuisset sibi dictũ &c. Domine quid quęritis? Respondisset, drachmã quã perdiderã &c. Tantũ eã quæsiuit, quousque inuenit. Quando anima descendit ad limbum, ibi inuenit tot milia, quæ inuenta dixit amicis suis, s. virtutibus angelorũ. Congratulamini mihi omnes, quia inueni drachmam quam perdideram &c. Moraliter hîc gaudere debemus, quando drachma, id est persona ad Deum per bonã vitam venit cũ proposito non redeundi. Ideo exemplo angelorum gaudendũ est. Sed aliqui faciũt oppositũ, deridendo illos qui faciũt pœnitentiã. No. qũo pro peccatis secretis sufficit pœnitẽtia secreta, sed pro publicis necessaria est pœnitẽtia publica. Verbi gra. Si aliquis secretè in corpore suo fuit superbus, sufficit secreta pœnitẽtia, si publicè, necessaria est publica pœnitentia, ita vt si oẽs scãdalizauit, oẽs ædificẽtur per pœnitẽtiã suam, & laudent Deũ, q̃ bonũ est, correptã manifestare pœnitẽtiã, sic enim effugies voluntariũ peccatũ. Eccl. 20. Patet 2. quæst. Quantũ ad tertiã, cui census dari debeat per iustitiã & rigorẽ, hoc est ad propositum pro mortuis. De animabus ex hoc mundo decedentibus fit iudiciũ à Christo, secundum iudiciũ quod Christus fecit, quãdo Iudæi dixerũt sibi, Licet censum &c. Christus autẽ visa moneta, imagine, & superscriptione, iudicauit, di. Reddite &c. Sic anima iudicatur secũdum imaginem & superscriptionem quã pręfert. Pro quo sciendum ꝙ anima in sui creatione recipit imaginem Dei, sic enim quando fit moneta auri, in ea imprimitur imago regis. Itẽ in anima quãdo creatur persona patris imprimit memoriã pręteritorũ, persona filij intellectũ præsentiũ, persona spiritus sancti voluntatẽ futurorũ, & sicut nõ est nisi vnus Deus, sic nõ est nisi vna anima cũ illis tribus potentijs. Ad imaginẽ quippe Dei factus est homo. Gen. 9. Sed in sui redẽptione, quę per baptismũ applicatur, tũc anima recipit superscriptionem tituli. Iesus. N. R. Iud. De hoc dicit Io. Habẽtes nomẽ eius scriptum in frontibus eorum. Apoca. 14. in parte superiori, s. in mente Et sic quando Michaël, quem constituit Dominus principem super omnes animas suscipiẽdas, dixit Christo, Licet cẽsum dari Cęsari. i. diabolo, an nõ? Respõdet Christ⁹, Cuius est imago hęc & superscriptio? Dicit Michaël, Dei. Et Christus, Reddite quæ sunt Dei Deo. Sed quãdo anima auertitur à Deo peccãdo mortaliter, superinduit sibi horribilẽ imaginẽ diaboli, ac si super sigillũ regis aliquid superponeretur. Ver. gr. Si peccas per superbiã, superponitur imago Leuiathã. Ansel. Loquẽs in oratione, vt peccator debet loqui di. Heu me miserũ qualẽ, vt supra in sermone, Reddite. Terribilis est etiã titulus, qui circũscribitur di. Lucifer diabolus rex peccatorũ. Iuxta illud

peccatum Iuda, id est Christiani confitentis, scriptum est stylo ferreo in vngue adamantino. Hier. 17. Secundum diuersitatem imaginis & superscriptionis iudicabitur anima reddẽda Deo vel Cęsari. i. diabolo. No. practicè quãdo anima peccatoris impœnitẽtis decedit, dicit Michaël Christo, licèt censum dari Cæsari au nõ? Et Christus. Cuius est imago? Respondet, Cæsaris. Reddite ergo &c. Statim diabolus accipit animã. Ecce quomodo fit iudiciũ. No. hic de Hier. quando sibi dictũ fuit à Christo, Nõ es Christianus, sed Ciceronianus, quia ex nimio cordis affectu præferebat imaginem Ciceronis & eius doctrinæ superscriptionẽ. Ideo præferentibus & imaginem & superscriptionem diaboli, Si quis adorauerit bestiam & imaginẽ eius, & acceperit characterem in fronte sua, aut manu sua, hic bibet de vino iræ Dei. Apoc. 13. Ideo Dauid, Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum, Deus in cælesti ciuitate, s. est, & ipsi in sua terrestri ciuitate imaginẽ eius ad nihilũ redegerunt. Psal. 72. Si dicatur, Quid faciã ergo, quia sum peccator, & superinduxi imaginẽ, & superscriptionẽ diaboli. Solutio. Nõ debetis desperare, quia adhuc potestis imaginem Dei reparare, proponẽdo à peccatis abstinere, & cõtinere. Scriptura diaboli deletur, & Christi reparatur in cõfessione, quãdo confessor dicit, Auctoritate Domini nostri &c. Tũc imago Dei & superscriptio est reparata, & quando in iudicio dicitur, Cuius est imago hęc? dicitur, Dei, Ergo reddite Deo.

De eadem dominica XXIII. post Trinitatem.

Sermo III.

Ostendite mihi numismacensus. Istud verbũ habetur Mat. 22. Ad literã verbũ est Christi ad quęstionẽ perplexã respondentis, & dicentis, Ostendite mihi &c. In præsenti sermone volo pertractare hoc tropologicè seu spiritualiter. Pro quo sciendũ ꝙ sicut Imperator Roman[us] illo tẽpore de omni regno, prouincia, & ciuitate &c. exigebat certos redditus in tributũ, etiã sub pœna mortis, ne fraudaretur, & habebat iã in quolibet loco certos creditores & collectores: ita rex & Imperator noster Iesus, qui est rex regum, & Dominus dominantiũ, quia omne dominiũ est in eo, intantũ ꝙ dicit Io. Habet in vestimento & fœmore suo scriptũ rex reg. & Do. domini. Apo. 19. No. habet in vestimẽto, id est in humanitate, quia sicut vestimentũ personã cooperit hominis, ita humanitas in Christo diuinã personam. Quòd humanitas dicatur vestis, auct. Qui cũ in forma Dei esset semetipsum exinaniuit, formã serui accipiẽs, & habitu inuẽtus est vt homo. ad Philip. 2. No. in fœmore. Fœmur est iuxta partes generationis, & significat personã filij Dei, qui per ęternã generationẽ ꝓcedit à patre. Vult ergo dicere ꝙ inquantũ homo, & inquantum filius Dei est rex regũ &c. Ideo dicit scriptura, Domine Deus rex omni-

potens in ditione tua cun.sunt po. &c. Hester 13. Ideo in omnibus regnis, terris, & prouincijs, vult habere tributum certum, nec vult defraudari. Tributũ quod ipse vult sunt animæ. Tum ratione creationis, quia ipse cum patre, & spiritu sancto creauit eas ad imaginẽ trinitatis, tum etiam iure creationis & redemptionis, quia ipse emit sanguine suo nos. Ideo ipse dicit, Omnes animę meę sunt. Ezec. 18. Licèt enim omnia sint sua, principaliter tamẽ animę, quia nihil pretiosius anima, demptis angelis sub cælo. Auct. Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentũ patiatur? Mat. 16. Pro isto tributo misit procuratores, scilicet patriarchas &c. imò ipsemet voluit venire. Filius enim hominis venit quęrere & saluum facere quod perierat. Luc. 19. Et quãdo ipse recessit, dimisit procuratores suos vt custodiant & procurent sibi tributum. Isti sunt curati animarum. Papa est maior, cardinales, archiepiscopi, & episcopi &c. qui plus deberent curare de salute animarum, quã de redditibus. Vtinam modò non sit oppositum. Et sicut Imperator dabat salarium collectoribus suis, ita Christus dat eis redditus. Quãdo autem hoc tributum præsentatur Christo, scilicet in morte, dicunt angeli, Domine tributum hoc de tali villa venit, quod vobis mittit talis curatus &c. Quemadmodum dicebatur Imperatori, & videbatur si esset bonũ. Ita de anima, quando præsentatur Christo, dicit Christus, Ostendite mihi numisma census, si est bona, præcipit vt ponatur in cistulis suis, s. in ordinibus angelorũ, si autem sit mala monetã, præcipit vt ponatur in igne inferni ad comburendũ. Patet thema, Inuenio quòd anima nostra ad instar bonæ monetæ, si debet reponi in locis angelorum, debet habere septem conditiones, virtutes seu proprietates.

Prima est imaginis veritas,
Secunda est superscriptionis proprietas,
Tertia materiæ pretiositas,
Quarta æqui ponderis grauitas,
Quinta soni congruitas,
Sexta figuræ sinceritas,
Septima circularis integritas.

De qualibet istarũ examinatur anima in iudicio. Tres primę cõditiones habẽtur per tres virtutes theologicales, & quatuor ex quatuor virtutibus moralibus. Dico ꝙ prima conditio, quã debet habere ad instar bonæ monetę, est imaginis veritas. Iam videtis ꝙ communiter in monetis est imago principis. Hoc seruabatur antiquitꝰ in moneta auri, vel non reputabatur bona. Sic etiã necessariũ est animæ ad hoc, ꝙ sit bona & reponẽdo in cælo, oportet ꝙ habeat veritatẽ de imagine. Quia licèt quælibet anima habeat imaginẽ trinitatis per creationẽ, non tamen ex hoc saluatur, nisi habeat imaginem Christi per

virtualem iustificationem, vel imitationem. Hæc autem imago habetur per primã virtutem theologicalẽ, quæ est fides, quia sicut imago vna habet multa mẽbra, ita vna fides catholica habet. 12. articulos, & depingit in anima vnam imaginẽ virtualem. 12. membra habentem. Primus articulus fidei est, Credo in Deum patrem omnipotentẽ creatorem &c. Hîc depingit frontem imaginis. Ratio est, quia sicut frons est principium imaginis, ita Deus pater est principium omniũ creaturarum, imò etiã est principiũ filij & spiritus sancti, est principiũ, nõ de principio. Secũdus articulus est, Et in Iesum Christũ filiũ eius vnicũ, Dominũ nostrũ. Hîc depingit oculos. Ratio, quia iste articulus duobus oculis debet videri, s. dextro quantũ ad Christi diuinitatẽ, & sinistro, quantũ ad humanitatẽ. Tertius est, Qui conceptus est de spiritu sancto, na. ex Ma. virgine. Hîc depingit aures. Vnde dicitur virgini, Gaude virgo mater Christi, quę per aurẽ cõcepisti Gabriele nuntio. Secundò continet natiuitatẽ, in qua virgo audiuit angelos cãtantes. Quartus est, Passus sub Pon. Pila. crucifixus &c. Hîc depingit nares. Ratio, sicut ex grano incensi in igne posito redolet bonus odor, sic de grano corporis Christi in igne passionis posito. Ideo Apost. Tradidit semetipsum pro nobis obla. & ho. Deo in odorẽ suaui. Eph. 5. Quintus est, Descẽdit ad inferna. Hic depingit duas genas. Ratio, quia sicut genæ decorant imaginẽ, ita Christus descẽdit ad inferos, vt inde extraheret duas conditiones gentium, quę dederũt pulchritudinẽ mundo, s. aliquas animas legis naturæ, s. Adæ, & Euæ, & Noë &c. & legis scriptę, quæ dicuntur genę. Auct. Qualis est dilectus tuus, ô pulcherrima mulierũ. Can. 5. Respõdet virgo, Dilectus meus cãdidus & rubicũdus. Genę illius sicut aureolę aromatũ, cõsitę à pigmẽtarijs. Sextus est. Tertia die resurrexit à mor. Hic depingit os. Ratio, quia Christus ore probauit suã resurrectionẽ, s. loquẽdo, comedendo, quæ sunt officia oris. Septimus, Ascendit ad cælos, sedet ad dextrã Dei patris omnipotẽtis. Hic depingit collum. Ratio, quia cibum mittimus per collũ, & descendit ad stomachũ, & dat vitam corpori. Sic omnis cibus spiritualis, ex quo ipse ascendit, per eum descendit ad nos, dans nobis vitam spiritualem. Ideo apostolus, Ascendens Christus in altum, captiuã duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. ad Ephe. 4. Octauus, Qui venturus est iudicare viuos & mortuos. Ecce hic brachia. Ratio, quia in iudicio extẽdet duo brachia, s. dexterũ, dicendo bonis, Venite benedicti patris mei. Secundò sinistrum, malis dicẽdo, Discedite à me maledicti &c. Mat. 25. Nonus, Credo in spiritũ sanctum. Ecce hic pectus. Ratio, quia sicut intra pectus cõsistit cor, à quo procedit vita corporalis, sic à spiritu sancto procedit vita spiritualis. Spiritus enim est qui viuificat, caro autẽ non pro. &c. Io. 6. Decimus, Sanctã ecclesiam. Hic depingit ventrem. Ratio, quia sicut venter recipit omnes

Declaratur 12 articuli fidei ad instar mẽbrorũ humani corporis.

escas

escas, bonas & malas, sic ecclesia oẽs recipit, nulli claudit gremium. Vndecimus est, Sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Hic depingit crura. Ratio, quia inter omnia alia membra crura sunt partibus generationis propinquiora, ad generãdũ filios, sic per sacramenta eccle ę generantur filij Dei. Duodecimus. Carnis resurrectionẽ, & vitam æternam. Ecce tibiæ & pedes. Ratio, quia sicut tibijs & pedibus ambulamus, sic etiã finaliter per resurrectionẽ oportet nos ambulare ad vitã ęternã in gloria. De tibijs istis Auct. Deus creauit. i. formauit hominẽ ad imaginẽ suã, s. in anima per creationem, & iterũ conuertit illũ in ipsam, s. imaginẽ, & secundũ se vestiuit eũ virtute. Eccl. 17. Quando autẽ dicit Christus, Ostendite mihi numisma, si in anima inueniatur hæc imaginis veritas, recipitur in cofris Christi, aliàs proijcitur in infernũ tanquã moneta falsa, ideo &c. Secũda conditio quę requiritur, est proprietas superscriptionis. Scribebatur enim titulus, Cęsar Imperator Romanus, vel huiusmodi. Et hic habetur per illam virtutẽ, quæ est spes, qua cordi superscribitur nomẽ Domini, quod est Iesus, in quo in cũctis tribulationibus & necessitatibus est confidendum. Nota exemplũ de beato Egnatio, in cuius corde post obitum eius inuentũ est nomen Iesus, literis aureis scriptum. Ideo Christus, Dabo tibi calculum candidum, & in calculo nomẽ nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Apoc. 2. Sed modò sunt multi miseri qui ponunt spem suã in falsis coniuratoribus, coniurãdo sæpe stultè quod nunquam fuit verum. Aliqui obseruant dies Aegyptiacos. Itẽ mulieres etiã quã plurimas in suis actionibus & credentijs committunt & habent stultitias, sicut quod mulier in puerperio non signet vel faciat crucem super cibum. Item ꝙ mulieres in primo anno quãdo receperunt viros nulli dent lumen vel ignẽ. Item ponunt bracas. Sed illis fatuitatibus dimissis ponatis spem vestrã in nomine Iesu. Vnde Dauid, Beatus vir cuius est nomẽ domini spes eius, & nõ respexit vanitates, & insanias falsas. Psal. 39. Quãdo dicit Christus, Ostendite &c. Tertia est pretiositas materiæ, ne sit de plũbo, quia licèt haberet imaginẽ & superscriptionẽ, falsa moneta esset. Hæc habetur in anima per tertiã virtutem quę est charitas, Deum super omnia, & proximum sicut seipsum diligendo, & hęc charitas facit animam pretiosam coram Deo, quia sine charitate nulla opera quæ homo facit, etiam bona de genere, placent Deo. Vnde Apostolus, Si habuero fidem, ita vt mõtes transferam, chari. autem non ha. nihil sum. 1. Cor. 13. Etiã si vnus haberet fidem patriarcharum, & deuotionem prophetarum sine charitate, nihil valeret, quia nullum opus nec corde cogitando, nec ore loquẽdo, nec opere operando valet aliquid sine charitate. Apostolus, Si linguis hominum loquar & angelorũ, charitatẽ autẽ non habeã, factus sum velut æs sonãs. 1. Cor. 13. Angelorũ linguę sunt

Nullũ opus sine charitate est ad vitã æternã meritorium.

eorũ significationes. Vult ergo dicere apostolus, ꝙ si ipse prædicasset quod est officiũ oris, non solũ linguis hominũ, sed etiã angelorũ, & charitatẽ nõ haberet, esset vt æs, quod vocãt ad ecclesiã gentes nõ intrat, sed destruit & cõsumit seipsum. Quarta est æqui ponderis grauitas. Ideo videtis ꝙ moneta auri põderatur. Hæc habetur per vnã virtutẽ moralẽ, quæ est humilitas, quia persona humilis in statera descendit primò in oculis humiliter respiciendo, in vestitu, in ore humiliter loquẽdo, & in corde neminẽ despiciendo, & potest dicere, Domine non est exaltatũ cor meũ, neque elati sunt oculi mei. Sicut enim superbus ascẽdit in altũ in officijs, & honoribus, sic per oppositũ humilis in statera descẽdit. Pro quo nota, ꝙ põderãda est in statera diuinæ iustitiæ vita Christi, cui debemus æquari, nõ per æquiparantiã, sed per imitationẽ, seu cõformitatẽ vitæ, quia sicut Christus in vita sua fuit humilis in omnibus, sic etiã nos humiliemus. Itẽ sicut ipse fuit liberalis, ita & nos, ꝙ non simus auari. Itẽ sicut ipse fuit purus virgo, & castus, & nunquã sciuit experimentaliter actũ illũ, ita & nos eius exemplo casti esse debemus. Ideo apostolus, Hoc scilicet pondus vitę Christi sentite in vobis, quod & in Christo Iesu. ad Philip. 2. Mulieres autẽ debẽt vitã suam põderare ad vitã Christi, & ad põdus vitę virginis Marię, nõ per æqualitatẽ, sed per conformitatẽ, quia dicit Christus mulieribus vanis, Virgo & mater mea, licèt esset de genere regali, noluit indui de auro &c. Propter hoc dicit Christus & virgo Maria hominibus, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Mat. 11. Quinta est soni congruitas, ita probatur moneta rusticis. Sic Christus requirit bonum cẽsum, & boni soni. Et hoc habetur per virtutẽ prudentiæ, quæ examinat sonum verborum ab ore procedentiũ, ne sint in offensam Dei iurando &c. nec proximi, ipsum diffamãdo, iniuriãdo, vel falsè decipiẽdo, nec in laudẽ sui ipsius, sed proximi & Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei, s. loquatur. 1. Pet. 4. Sũt multi, qui faciũt malũ sonũ, iurãdo, blasphemãdo, proximũ diffamãdo, vel iudicãdo, vel peccatũ occultũ publicãdo. Nam etsi ex peccato perdidit animam, tamen remanebit sibi bona fama, sed damnatis vos eum diffamando. Ideo apostolus, Omnis sermo malus ab ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ędificationem fidei, vt det gratiã audientibus. Ephe. 4. De hoc sono examinatur anima in iudicio, quando in lapide feritur. Petra autẽ erat Christus. 1. Cor. 10. Ostẽdite &c. Sexta est figuræ sinceritas, s. quòd moneta non sit fracta. Hæc habetur per virtutẽ obedientiæ, quę includit omnium mandatorum Dei obseruantiam, quia si vnum præceptum frangitur, non habet sinceritatem. Dicunt aliqui bene placeret mihi conseruare illud præceptum, & illud, sed non istud. Sed illud non potest bene stare &c. Moneta animæ vestræ non est sincera. Ideo dicit beat. Iacob. Quicunque totã legẽ seruauerit, offendat

autem

autem in vno, factus est omniũ reus. Iaco. 2. Quæstio quomodo est hoc, cũ pręcepta sint 10. si ego faciã contra vnũ ꝙ sim reus omniũ? Verbi gra. Si ego cõmitto furtũ, pecco cõtra illud præceptũ. Nõ furaberis, quomodo ero reus. Nõ habebis deos alienos, quia nunquã feci cõtra secũdũ, nec tertiũ. Ideo est hic magna difficultas, quæ declaratur subtiliter sic. In omni peccato mortali sunt duo, vt dicit be. Aug. & omnes theologi, s. auersio ab incõmutabili bono, & cõuersio ad cõmutabile bonũ. Deus est bonum incõmutabile, & creatura bonum cõmutabile, Deus pręcepit humilitatẽ, si tu dicas, Nolo esse humilis, giras dorsum Deo, & conuertis ad te creaturã, s. superbiã. Ecce auersio à Deo, & cõuersio ad creaturã, & sic de omnibus alijs peccatis, ergo fact⁹ es omniũ reus. s. auersionis & cõuersionis. Septima est circularis integritas, ꝙ sit sine angulis. Hæc habetur per virtutẽ perseuerãtię finalis. Tunc figura circularis est perfecta quando finis respõdet principio, vt patet in cõpasso faciente circulũ &c, sic etiã ille qui incipit bonũ, ponit pedẽ cõpassi in cẽtro corporis, dein de circuit cõferẽdo de peccatis, ꝓponendo non redire, cõfitẽdo &c. tũc finis vnitur principio, quãdo es cũ Deo. Alij autẽ incipiũt bonã vitã, & ponũt pedẽ circini in cẽtro, s. religionis & circũeunt primò statũ nouitij, deinde professi &c. vsq; ad mortẽ. Idẽ de clericis. Ideo Christus, Qui perseuerauerit, nõ dicit inchoauerit, vsq; in finẽ, hic &c. Mat. 10. Multi incipiũt tã in religione q̃ in heremo, q nõ perseuerãt, sed tũc pes de circulo amouetur. No. legitur de quodã religioso, qui petijt cõsiliũ à quodã sancto religioso, vt ostẽderet sibi regulã bene viuẽdi, qui dixit, Sicut incœpisti, sic finias. Ideo apostolus Gala. 6. Bonum faciẽtes, non deficiamus, tẽpore enim suo metemus non deficientes. Ecce quare dicit. Ostendite mihi numisma.

Per auersionẽ à bono incommutabili et cõuersionẽ ad bonũ commutabile, qui in vno offendit factus est omniũ reus.

De eadem dominica XXIII. post Trinitatem. Sermo IIII.

Ostra cõuersatio in cælis est. Habetur istud verbũ ad Phil. 3. Verbũ est Apostoli dicentis de se, & alijs apostolis, & discipulis Christi, Nostra cõuersatio &c. Modò si nos volumus intelligere illud verbum de sanctis animabus apostolorum, & aliorũ sanctorũ à corporibus exutis, tunc clarũ est: quia ꝙ eorũ cõuersatio in cęlis sit, nulli est dubiũ. Nam non solũ animę apostolorum cõuersantur in cęlo, sed etiã animę innocentũ, quia sicut filij intrant patris domũ absque difficultate. Item animę perfectæ pœnitentiũ, ex quo iam in hoc mũdo habuerũt suum purgatorium. Item animę martyrum, & aliorũ perfectorum, statim post mortem intrãt cęlum, sic conuersatio eorum est in cęlis, quantum ad animas. Ideo cantat ecclesia, Gaudent in cælis animę sanctorũ qui Christi vestigia, vel per innocẽtiam, vel per pœnitentiam sunt secuti, & quia, s. aliqui, pro eius amore sanguinẽ suũ fuderunt, ideo cũ Christo re. in ę. &c. Si ergo de eorũ animabus volumus

volumus intelligere thema, clarum est, nec habet difficultatem quia eorũ animæ sint in cælis, & conuersatio eorũ. Sed si volumus intelligere secũdum quod apostolus loquebatur, quia, s. adhuc viuẽtes in hoc mũdo conuersationẽ habebãt in cælis habet difficultatẽ, sed nõ intelligatis quòd nostra cõuersatio per habitationem corporalem, sed per imitationẽ virtualẽ sit in cælis. Verbi gratia. Si aliquis viuendo in domo sua seruaret perfectè vota & cærimonias oẽs alicuius religionis, s. paupertatẽ, castitatem &c. Si quæreretur. Vbi est sua cõuersatio, oporteret respondere cum distinctione, vel quantũ ad habitationem corporalem, vel quantum ad imitationem virtualẽ. Quantũ ad habitationẽ corporalẽ, est in hoc mundo, sed per imitationẽ virtualem, sic sua cõuersatio est in cęlis, quia habet proprietates, virtutes, & conditiones cælestes. Ideo dicebat apostolus de se, & de alijs, Nostra cõuersa. in cæ. est. Ideo cãtatur de persona sancta. Quoniam in hac peregrinatione solo corpore cõstitutus, cogitatione & auiditate in illa æterna patria cõuersatus est, s. per imitationem virtualẽ. Ego quæsiui & inueni qualitates, virtutes, & cõditiones cæli, secundùm philosophiam, & secundùm theologiam, vt per virtualem imitationem conuersemur in cælo, & sunt septem.

Prima alta sublimitas,
Secunda plena rotundas,
Tertia perfecta puritas,
Quarta pura claritas,
Quinta firma stabilitas,
Sexta ampla vtilitas,
Septima continua volubilitas.

Si nos habemus istas septem conditiones, nostra conuersatio est in cælis. Prima est alta sublimitas. Tanta est altitudo cæli, quòd nõ potest mensurari. Aliqui vt Rabi Moyses, & alij, voluerunt mensurare, & licèt laborauerunt ad hoc sciendum, tamen nescierunt omnem veritatem, quia dicit scriptura, Altitudinem cælis, & latitudinẽ terræ, & profundum abyssi, quis dimensus est? Eccl. 1. q. d. impossibile est. Altitudinem cæli fecit Deus, sicut magnus dominus, & potens, qui pro se, vxore, & filijs facit cameras in altum, & infra facit stabulum iumentorum, & intra terram facit carcerem. Isto modo Deus ordinauit mũdum. Cogitate quod totus mũdus sit domus Dei. Baruc. 3. O Israël quàm magna est domus Dei &c. superius in cælo sunt cameræ, vbi est Dominus cũ filijs & amicis suis, s. sanctis. Et istę cameræ & palatia sunt corporalia, non de luto seu lapide, sed de materia cæli, vbi sunt iam sancti in gloria. Hìc inferius sunt bestiæ, quia pro eis est factus iste locus, & nos propter peccatum sumus cum bestijs. Si tenuerimus vitam bonam, ascendimus ad cameras, si malam, descendimus ad carcerem inferni cum malefactoribus in cor terræ.

Istam qualitatem debemus nos habere per imitationem virtualem, eleuando nos in altum per desiderium appetendo, suspirãdo, & desiderando vitam ęternam, & despiciendo omnia mundana, honores &c. quia nõ sunt nisi fumus. Similiter despicere debemus venereas delectationes, & tunc nostra conuersatio erit in cęlis. Apostolus qui omnia mũdana despiciebat vt stercora, vt Christum lucrifaceret, ad Philip. 3. dicit, Omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciã. No. vt stercora. Quando aliquis in domo stercus & immunditias congregat, nocet corrumpendo aërem, domum, & personam, sed quando spargitur in agris, sic fructificat. Ita quãdo religiosus, clericus, vel laicus congregat diuitias, congregat stercus, quod corrũpit nos in memoria, intelligentia, & voluntate &c. Corrumpit domũ & illos de domo, qui fortè interficiunt vos vt habeãt pecuniam. Ergo de camera cordis sunt ista tẽporalia bona abijcienda, & in terras siccas, id est pauperes dispergenda. Quare retinetis vos stercora, vultis vt corrumpant vos? Ecce quare dicit, Omnia detrimentũ feci, & arbitror vt stercora, vt &c. ad Philip. 3. Et cõcordãs Ezechiel dicit, Argentum eorũ foris proijcietur, & aurum eorum in sterquiliniũ erit. Subdit rationẽ, Quia argentum eorũ, & aurum eorum, non valebit liberare eos in die furoris Domini. Ezec. 7. Quando ergo terrena à nobis despiciuntur, & cælestia appetuntur, possumus dicere, Nostra &c. Secunda conditio cæli est plena rotunditas, quia caret angulis. Certũ est q̃ Deus potuisset cumposuisse triangulatũ, vel quadrangulatũ, sed ordo seu sapiẽtia Dei fecit cęlũ rotundũ totũ. Et habetur ista qualitas per imitationẽ virtualẽ, quando homo in vita sua habet simplicitatẽ, s. quando homo non habet angulos, s. quòd ostendatur vnus ad extra, & q̃ sit alius ad intra. Aliqui ostendunt se ad extra liberales, sed intus sunt auari &c. Vbi angulus, ibi sordes. Simplicitas est, quando homo est talis intus, qualis vult apparere ad extra. Ideo Petrus apostolus, Deponẽtes omnem malitiã, & omnem dolum, & simulationẽ, & inuidias, & omnes detractiones, sicut modò geni. infan. &c. 1. Pet. 2. Excludit à nobis quinque angulos prauitatis. Primus est malitia cordis, odium, rancor &c. In tantũ quòd tales non possunt proximum diligere. Secundus angulus est, omnem dolũ. Iste angulus consistit in ore, quando emendo vel vendendo decipiũt proximũ, iurãdo. Tantũ valet, tantũ cõstat &c. Ideo mercatores auisetis vos. Antiquitùs nullus petebat, nisi quod erat iustũ. Ideo credebatur eis, sed modò petunt tãtũ &c. Tertius est simulationes, id est fictiones, quãdo, s. extra homo ostẽdit se bonũ, cũ tamen ad intra sit malus. Verbi gratia. In habitu albo ostenditur castitas quam debeo habere, & in nigra cappa asperitas &c. Quartus est inuidia. Inuidia est tristari de bono, & honore, & officio alteri⁹, quãdo vos videtis quòd ille iã fuit iuratus, vel &c. Quintus est omnes detra-

detractiones. Detractio est laudare antè, & diffamare retrò. Et extra de ordine deponere istos angulos debemus, & nos emendare. Sicut modò geniti infantes, qui nesciunt depingere extra quod non habent ad intra, ac simplicitatis concupiscentię. Tertia proprietas cæli est perfecta puritas, quia nullam habet maculam, nec habere potest. Hic sunt multa palatia, quæ tamen possunt maculari aliquo modo, sed nō cælum, quia dicut Astronomi, q̃ cęlum elementum ignis tangit, tamen ipsum nō cōburit. Ideo dixerunt Philosophi, q̃ cælū non est susceptiuum peregrinarum impressionum. Ista qualitas habetur per castitatē, quæ hominē præseruat vt nō cōburatur. Multi comburuntur ex nimia familiaritate etiā habita propter bonā intentionē. Aliqui incipiunt bonā amicitiā, sed post modicum cōburuntur per luxuriā &c. Et de luxuria dicit Iob, Ignis est vsque ad perditionem, deuorans & eradicās omnia genimina. Iob 31. Omnia cōburit, & totum perditur. Ideo auisetis vos, & pręseruemus à cōbustione, & elōgemus nos ab occasione, & nimia familiaritate, orātes pro inuicem. Alij nō cōburuntur, sed calefiunt, nō enim faciunt actum principalē timore mundano, sed respiciēdo, loquendo delectantur, calefiunt, sed melius esset fugere. In persona quorū dicit Esai. Vah, calefactus sum, quia vidi focum. Esa. 44. Aliqui maculātur, quia habent aliquā familiaritatē, & suspectus, quia licèt ipsi nō faciunt peccatum, tamē oēs opinantur. Ideo eorū fama, quę debet esse clara, fit nigra in corde gentium. De talibus dicit Hier. Denigrata est super carbones facies eorum, & nō sunt cogniti in plateis. Thren. 4. Facies dicitur fama, quia sicut in facie cognoscitur quis, ita fama quę diuulgatur. Si fama cognoscuntur, tunc cognoscuntur boni ex bona fama, & mali ex mala. Quarta proprietas cęli est, s. pura claritas, nō sunt ibi tenebræ, sicut hic. Ideo di. Sen. Talis est animus sapientis, qualis est mundus super lunā, semper illic serenum est. Istā claritatē debemus nos habere per claram sapientiā fidei. Caueatis ne in corde vestro intrēt tenebræ erroris &c. debemus enim habere cor clarum, & hoc est sapientia nostra, de qua dicit Moyses Iudæis, & per eos nobis. Hæc, s. fides est, vestra sapientia, & intellectus corā populis, vt audiētes vniuersa præcepta hæc, dicāt, an populus sapiens & intelligēs, gens magna Deut. 4. No. fidē catholicam vocat sapientiā, sed nō scientiam. Dicit Philosophus 6. Ethi. q̃ tres sunt virtutes intellectuales, & speculatiuę, s. sapientia, intellectus, & scientia. Sapientia est cognitio diuinorum, licèt modò dicantur sapientes, astuti, & fallaces mundani homines, & falsè dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, Rom. 1. Intellectus verò est cognitio principiorum. Scientia verò est cognitio cōclusionum, quæ habētur per demōstrationes. Fides autē dicitur sapiētia, quia est de diuinis &c. Dicitur intellectus, quia articuli fidei sunt principia totius theologię, sed fides nō dicitur sciētia, quia arti-

articuli nõ sunt conclusiones habitæ seu probatę &c. per demõstrationem, quia licèt habeamus rationes & argumenta probantia articulos fidei, tamẽ nõ sunt demõstrationes, quia nisi Deus reuelasset, rationes nõ sufficiũt, sed sunt persuasiones. Ecce quare dicitur Hæc est sapientia vestra. Nota coram populis, quia nõ sufficit Christiano habere fidẽ in corde, sed oportet etiam confiteri vocaliter tẽpore, & loco cõgruis, secundum illud. Corde creditur ad iustitiã, ore autem confessio fit ad sa. Ro. 10. Dicatur Credo, in quo sunt 12. principia theologiæ. Quinta est firma stabilitas, quia cęlum incorruptibile est, & licèt habuerit principium, tamen nõ habebit finem in substantia. Dauid loquens de corporibus cælestibus di. Statuit ea in æter. & in sę. sę. Itẽ dicũt philosophi, quod durabunt sine fine. Istam qualitatẽ debemus nos habere, si debemus habitare in cælo. Nam debemus habere hic stabilitatem per firmam obedientiam, & perseuerantiam, in bona vita, qua homo elegit perseuerãter manere. Sed nota, quòd antequam homo eligat specialem & spiritualem vitam, & statũ debet respicere & eligere quod melius est pro animæ saluatione. Verbi gratia. Qui vult intrare religionem, debet deliberare in quam. Et primò respicere regulam, & cõstitutiones, & non ingerere seipsum statim, sed respicere tria. Primò regulam, & constitutiones si placent tibi, aliàs non intrare debes. Secundò si fratres seruant illam regulam & constitutiones, aliàs non debes te obligare. Tertiò ne in ingressu fiat simonia &c. Sed postquam iam elegistis, & estis intus, debetis continuare bonam vitam, & mori in illa. Itaq; fratres mei dilectissimi, stabiles estote, immobiles, abundantes in omni opere Domini, semper scientes quòd labor vester non est inanis. 1. Co. 15. Sexta est ampla vtilitas, quia omnes virtutes, cõditiones, proprietates, & qualitates, quas Deus dat eis, largè tribuunt nobis, vt patet in sole qui tribuit nobis claritatẽ à Deo sibi datã. Idem de luna, & de alijs. Ideo Gene. 1. Fiant luminaria in firmamento cęli, & diuidant diem ac noctem. Ibidem, Fecit Deus duo luminaria magna, maius vt pręesset diei, minus vt præesset nocti, sed si per auaritiam vellent sibi retinere, Deus eis auferret. Si volumus habere conuersationem in cęlis, habeamus istam cõditionem, ne gratias à Deo nobis datas, spirituales vel corporales, nobisipsis retineamus. Vnicuiq; autem datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. 1. Cor. 2.

Dominica XXIIII. post Trinitatem. Sermo I.

Xijt fama hæc in vniuersam terrã. Habe. ver. istud textualiter. Mat. 9. Ser. noster erit de sancto euã. Si placet Deo habebim⁹ multas bonas doctrinas &c. Salutetur virgo Maria. In præsenti sermone volo tenere modum hortulani, qui quando vult seminare vel plantas in horto plantare bonas & vtiles, primò disponit & ordinat in tabulis, post semi-

seminat. Ita faciã. Ratio, quia in sancta scrip. singulariter sanctũ euã gelium dicitur hortus cõclusus, & nõ ager, hortus clausus vel cõclusus. Can. 4. Bene esset clausus hortus qui haberet altissimũ parietẽ pro muro, & portale strictũ, & bonam ianuã, & fortes seras. Sic sanctum euangeliũ est altissimo muro, s. fide christiana muratũ, qui vsq; ad cælũ ascendit, intantum quòd nullus infidelis, nec hæreticus, nec scismaticus, potest intrare ad destruendum fructus eius. Portale strictum & bassum est humilitas. Ideo nullus superbus potest intrare, colligendo fructus eius secretorum, nec intelligendo. Ianua firma est paupertas apostolicalis, propter hoc licèt multi studeant, nõ tamen possunt inuenire fructum spiritualẽ nam personę carnales, deliciosę &c. non possunt intrare ad comedendum de fructibus huius horti, quia non sentiunt dulcedinẽ, quia dulcedine vitiorũ amittunt gustum, & inficiunt palatũ, sed est apertus Christiano, corde humili, & pauperi spiritu &c. talis sentit odorẽ eius. Ideo dicit Christus, qui est Dominus huius horti, Veniat dilectus meus in hortũ suũ. Cã. 5. No. dilectus à Christo est christianus, qui in corde habet firmam fidem. No in hortũ suũ euangeliũ est hortus Christi dominatiuè, sed dicitur christiani finaliter, quia pro eo factus est. Ecce quare sanctũ euangelium dicitur hortus. Propter hoc in horto euãgelij hodierni ordinabo tres horas, secundum tres principales partes, quas habet iuxta tres Christi excellentias quæ in eo ostenditur.

Prima est humilitas gratiosa,
Secunda benignitas virtuosa,
Tertia sublimitas gloriosa.

In his autẽ nõ plantabo caules, nec spinagia, sed herbas aromaticas, & virtuosas bonarum doctrinarum. In primo plantabo vnã herbã aromaticam, quæ dicitur doctrina ethica vel monastica, ad regendũ propriam personã. In secunda aliã, quę dicitur politica & generalis, ad regendũ cõmunitatem. In tertia aliã, quę dicitur œconomica cõiugalis, ad regendũ propriã domũ. Hæ planteæ erũt, ita odoriferę, ꝙ potero dicere. Exijt fama hæc &c. Dico primò ꝙ in euangelio hodierno ostẽditur vna excellentia Christi quę dicitur humilitas gratiosa. Hoc ostẽditur in prima parte euãgelij cũ dicitur, Loquente Iesu ad turbas, vsq;, sequebãtur eũ discipuli eius. Quęritur, quare Christus hũc principẽ statim secutus est, cũ tamẽ Regulũ eius aduentũ petentẽ increpauit, vt patet Ioan. 4. Respõsio, ꝙ iste princeps habebat duo. s. firmã credẽtiã in corde, ꝙ s. poterat sanare filiã suã, vt patet in petitione di. Veni, impone manũ super eã, & viuet. Secũdò habebat ardentẽ deuotionẽ ad Christũ, qui accedens adorauit eum. Ista duo statim trahũt ad seipsum. No. ad hoc exẽplũ naturale, ꝙ candela clarescẽs & fumigãs, finaliter trahit ad se lucẽ, Christ⁹ dicitur lux, Erat lux vera &c. Ioã. 1. Si ergo tu habes claritatem fidei in corde, & fumi-

migatione deuotionis, ſtatim trahes ad te Chriſtum. Apoſtolus, In Ieſu Chriſto neq; circūciſio aliquid valet, neque preputiū, ſed fides, ecce credētia, quæ per fidē operatur, ecce deuotio, ad Ga. 5. Quia ergo ille princeps habebat iſta duo, & non ille regulus, ergo &c. Ecce hic humilitas Chriſti gratioſa. Ecce hic prima pars horti huius Chriſti diſpoſita, & ordinata, modò ſeminemus in ea herbas aromaticas, ſ. de doctrinis ethnicis & monaſticis, ad regendum propriam perſonam in bona vita. Et ſunt duæ, ſ. oratio, quæ nos præſeruat à peccatis futuris. Secunda eſt confeſsio quæ purgat à peccatis præteritis. Oratio oſtenditur cùm dicitur. Ecce princeps vnus acceſsit &c. Qui enim vult &c. debet primò ad Chriſtum accedere, qui vult regi ſupplicare, primò accedit. Si dicatur, Et quomodo poſſemus Chriſto accedere, cū ſit in cęlo? Dico, nō debemus accedere corporaliter ſed intellectualiter, cogitādo, Quando vis orare, cū quo habes loqui? ſ. cū rege cæli, cogitando ꝙ vides eum in cathedra ſedentem, ſic accedit homo. Et ſicut ille qui loquitur cū rege, flectit genua, & diſcooperit caput, ita etiam in oratione, quia ex quo homo acceſsit, debet orare. Ideo dicitur de principe, ꝙ acceſsit ad eum, & fecit ſuā ſupplicationem. Ecce qualiter oſtēdit nobis orare. Ideo Dauid, Accedite ad eum & illuminamini &c. Qui autem ſic orauerit ſicut princeps iſte, erit eius oratio accepta, qui aliter orat, nō obtinebit aliquid. Ecce hic herba aromatica, quæ præſeruat hominē. No. hic exemplum ſiue miraculum de iuuene mercatore, deuoto virgini Mariæ, qui quolibet die contēplando 12. gratias factas virgini Mariæ, ſecundum 12. partes ſuæ perſonæ prǫſentabat 12. Aue Maria. Primò cogitabat & contēplabatur caput Ma. plenū ſapiētia pluſquam patriarchę, & prophetę &c. & ſic dicebat primū Aue Ma. Deinde oculos, quoties reſpexit Chriſtū. Tertiū aures, quomodo audierit Chriſti ſermones. Quartò nares, qualē odorē ſenſit de corpore Chriſti in die natiuitatis. Quintò os, quoties oſculata eſt Chriſtū. Sextò vbera quæ lactauerunt filium Dei. Septimò cor plenum igne amoris. Octauò brachia quibus amplexata eſt Chriſtū. Nonò ventrem tanquā Chriſti camerā. Decimò genua, qualiter orabat. Vndecimo tibias, qualiter iuit laborādo, quando perdidit filium, dum eſſet annorum duodecim. Duodecimo animā plenā omni perfectione, & corpus pœnitētiali afflictione. Nota qualiter dū prędictus iuuenis iret ad feriā, in via inuenit latrones &c. Ex iſto miraculo poteſtis cognoſcere quomodo oratio facta ad Deū eſt herba aromatica. Ideo Chriſtus di. Oportet ſemper orare, & non deficere, quolibet mane & ſero. Lu. 18. Secūdo iſte princeps oſtendit confeſsionē ſacramentalē, quę purgat à peccatis præteritis in verbis, quando dixit, Domine filia mea &c. ſtatim poſt peccatum mortale filia mea. i. anima eſt mortua. Ideo de bona ratione & de cōſilio ſtatim eſſet confitendum peccatū quolibet die. Modò dicunt

multi, Expectabo quadrageſimã, & ſic cadit lutũ in tunica, nũquid dices expectabo per annum? Ecce quare dicit, Modò defuncta? Qui autẽ nec in 40. vult cõfiteri, punietur, & primò in anima, quæ ſepelietur in inferno, ſecundò in corpore, quia nõ debet ſepeliri in cœmeterio, extra de pœ. & re. c. omnis. vide ſuprà domi. 18. ſer. 1. in fine. Nota quomodo curatus debet habere in ſcriptis qui confitentur, & qui nõ &c. Qui abſcõdit ſce. ſua nõ diri. qui autẽ cõfeſſus fue. & reli. ea. mi. cõſequetur. Pro. 28. Ecce quare dicit, Filia mea &c. Secundò dicit prima pars, Veni & impone manum tuã &c. Ecce hîc abſolutio, antequã perſona cõfiteatur, eſt habitatio dæmonum, quot peccata mortalia quis habet, tot dicitur habere dæmonia. De B. Magdalena dicũt euãgeliſtæ q Chriſtus eiecit ſeptẽ dæmonia. i. ſeptẽ peccata mortalia, quia nõ legitur q fuit dæmoniaca, ſed facta cõfeſsione venit Chriſtus per gratiã. Ideo dixit veni Domine. Et Chriſtus, Veniam &c. Doctrina eſt theologiæ, q in abſolutione nõ ſolum venit Chriſtus per gratiã, imò etiã per præſentiã perſonalẽ, & nõ ſolũ Chriſtus, ſed etiam tota trinitas. Io. 14. Si quis dili. me, ſermo. meum ſerua, ſ. illum quem dixit per os Apoſtoli. Iacob. Confitemini aliter. peccata veſtra, & orare pro inuicem &c. Iac. 5. & pater meus diliget eũ, & ad eũ veniemus. Ecce pœnitẽtię iniunctio. Pœnitentiã vocat manũ, quę quinq; digitos habet. Primus eſt pollex, & eſt contritio cordis. Secundus eſt bonũ propoſitũ nõ redeũdi ad peccata. Tertius eſt pœnitẽtialis afflictio, quia ſicut caro fuit ibi occaſio peccandi, ita etiam pœnitere debet. Quartus eſt iniuriarũ remiſsio, cogitando q maiores iniurias feciſti Chriſto. Dicunt medici q in iſto digito eſt vena cordialis. Ideo in deſpõſatione ponitur ibi annulus, ad innuendũ quod ſe debent cordialiter diligere. Quintus eſt iniuſtorũ reſtitutio, tã de fama, q̃ etiã de bonis. Ecce quare dicit, Impone, quia ita promiſit Deus. Si impius egerit pœnitentiã à peccato ſuo, vita viuet, & nõ morietur &c. Eze. 32. Dico ſecundò q in ſecunda parte euãgelij oſtenditur ſecũda virtus Chriſti, quę dicitur benignitas virtuoſa, cùm dicitur, Ecce mulier &c. vſque mulier ex illa hora. Ecce hic Chriſti benignitas virtuoſa, quia cũ illa mulier deberet puniri, quia approximabat cõtra legẽ. Leui. 15. Chriſtus nõ ſolùm non puniuit, ſed etiã cõſolatus eſt eã. Et in illa parte plantandæ ſunt herbæ aromaticę, ſ. doctrinæ politicę, quę ſunt ad bonum regimen communitatis. Et ad hoc oportet duo puncta declarare. Primò, quę eſt mulier quę habet &c. Iſta mulier eſt communitas, quę abundat in peccatis notorijs. Peccata notabilia & notoria dicuntur ſanguinis in ſacra ſcrip. Auct. Dauid, qui peccauit grauiter luxuria & homicidio, quia conſequentia ſunt, & credidit &c. Ideo fuit ſibi dictum. Egredere, egredere vir ſanguinum, & vir Belial. Ecce &c. 2. Reg. 16. & petijt veniam à Deo di. Libera me de ſanguinibus &c. Quomodo cura-

bitur ista corruptio cõmunitatis? Dico quod tãgendo vestẽ Christi, quę est sacra scriptura. Ratio, quia sicut vestis cooperit personã, ita sacra scriptura Christũ. Ideo Iudęi solũ viderũt vestẽ. De ista veste di. Esa. Gaudẽs gaudebo in domino, & exultabit aĩa mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis, & indumẽto iustitię circundedit me. Esa. 61. Nota cùm dicitur in plurali, vestimẽtis, quia sacra scriptura in vno libro nõ continetur, sed in multis. Secundo dicit, & indumẽto iustitię, quia sacra scriptura tota est vna, qua Christus induitur. Si ergo hic cõmunitas patitur fluxum sanguinis, & iã fœtet per malã famam, & deficit paulatim, & vadit ad destructionẽ, remediũ est tãgere fimbriã Christi, s. sacrã scripturã, faciendo ea quæ dicit cõtra sex peccata mortalia, & sic curabitur. Primũ peccatũ est superstitionis diabolicæ. Secundũ blasphemię diuinalis. Tertiũ negligẽtia festiuitatũ. Quartũ ludus. Quintũ lupanaria secreta. Sextũ societates criminales. Ex peccatis secretis cõmunitas nõ habet periculũ, sed quãdo peccatũ est notoriũ &c. Dico tertiò ꝙ ostẽditur Christi sublimitas gloriosa in tertia parte euangelij, vbi dicitur, Cùm venisset Iesus in domũ &c. vsq; in finẽ. In ista tabula sunt plantãdę herbę aromaticę de doctrinis œconomicalibus pro bono regimine domus. Tria fecit Christus in suscitatione huius puellę, in quo ostendit totũ regimẽ domus. Primò eiecit de domo tubicines, & turbam tumultuantẽ, in quo significatur exclusio malæ societatis. Si vultis bene regere domum vestrã, expellatis malos. Itẽ non solùm expellere malas personas debetis, sed etiã malas cõsuetudines. Itẽ si famuli non habent occasionem audiendi missam, detis eis facultatẽ, quia oportet reddere rationem de eis. Ideo scrip. Si quis, s. paterfamilias, suorum, & maximè domesticorum, curã non habuerit, fidẽ negauit. 1. Tim. 5. Secũdò tenuit manum eius, ecce Christi protectio. Quod conseruabit domum tuam in abundantia, & in pace &c. & poteris dicere cum Dauid, Tenuisti manum dex. meam, s. prosperitatis, & in vo. t. dedu. me, & cum gloria susce. me, Psalm. 72. Tertiò di. puellæ. Surge. Ecce gratiæ spiritualis collatio. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus, ad Ephe. 5.

De eadem dominica. Sermo II.

Ccessit retrò, & tetigit fimbriã vestimenti eius. Istud verbũ habetur originaliter Mat. 9. In isto ser. volo declarare qualiter anima peccatis infirma poterit curari. Materia erit bona & speculatiua & etiã moralis. Sed primò salutetur virgo Maria. Cogitaui pertractare verbũ istud secundũ tres intellectus sacrę scripturæ, s. historicum vel literalem, allegoricum vel figuralem, tropologicum vel moralẽ. Quantum ad primũ intellectum, sciendũ ꝙ ex quo Adã & Eua peccauerunt cõtra Deũ, omnes gentes mundi propter peccata tendebant ad finalẽ de-

Triplex diuinæ scripturæ sensus.

structionē & perditionē ꝑpter quod Deꝰ volēs mittere saluatorē & redēptorē elegit sibi certum populū in isto mūdo de quo nasceretur secundū carnē. Cuius populi pater fuit Abrahā, cui promisit Deus ꝙ de sua generatione saluator mundi nasceretur. Cui populo dedit duo signa principalia, vt distingueretur à ceteris populis, prout pastor signās oues, vnū occultū in carne, & aliud publicū in vestimentis. Signū occultū & secretū in carne est circūcisio in membro virili, ad significandum ꝙ de sua generatione Mesſias saluator mundi nasceretur. Circuncidetur in vobis omne masculinū. Gen. 17. Domine & vbi erit ista circūcisio? in aure? nō, in digito, non, sed circuncideris carnē preputij vestri, vt sit in signū, s. ꝙ de illa generatione nascetur saluator mundi. Ideo Iudei & Agareni qui circūciduntur faciunt cōtra promisſionem, quia ex quo promisſio est cōpleta cessat signum promisſionis. Quid facit signū in taberna, ex quo vinū iam est venditum? quia iā venit Christus, & ipsi ostēdunt ꝙ nondū venit. Ideo ipsi peccant, propter quod nō recipimus circuncisionē illam. Vnde Apostolus, Dico vobis quoniā si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit. ad Ga. 5. Hoc signum voluit recipere Christus, vt daret finē legi Moysi, que tota ordinabatur ad Christum, tanquā ad caussam finalē. Ideo dicit Christus, Amē dico vobis, quia nō veni soluere legē &c. Mat. 5. Secundū signū quod dedit illi populo, fuit publicū, s. extra in tunica superiori, vt omnes cognoscerēt ꝙ erāt de genere Abraham, s. quatuor fimbrias de colore cælesti, de filo, vel de serico, vna antè, alia retrò, alia à dextris, alia à sinistris, & dicuntur fimbriæ. De hoc auct. Dixit quoque Dominus ad Moysen, Loquere filijs Israël, & dices ad eos, vt faciant sibi fimbrias per quatuor angulos palliorum, ponētes in eis vittas hyacinthinas, quas cùm viderint recordentur omniū mādatorum Domini &c. sintq; sancti Deo suo. Num. 15. No. vittas hyacinthinas, ad significādum doctrinā cælestē regis Mesſiæ, quæ debebat dari per quatuor euangelistas, per Matthęū, qui ante alios scripsit euāgelium. Doctrina & lex Christi non promittit terrena, vt lex Moysi, sed cælestia. Qui facit voluntatē patris mei qui in cælis est, ipse intrat in reg. cælorū. Mat. 7. Christus autē sicut voluit in carne suscipere signū circuncisionis, sic etiā in vestimento portabat prædictum signum distinctionis. Iterum cùm esset puer, virgo Maria manibus proprijs fecit sibi vnā tunicā, & semper portabat illā amore matris, & ipso crescente crescebat vestis, & virgo posuit in illa illas vittas hyacinthinas. Vnde super illo verbo mulieris Samaritanæ, Quomodo tu Iudæus cum sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana? Non enim cōiunguntur Iudęi Samaritanis. Ioan. 4. Dicunt hic glosæ, ꝙ in vestibus & fimbrijs cognouit eum esse Iudæū. Ideo mulier alia, quæ habebat fluxum sanguinis de qua loquitur euāgelium, dicebat intra se, O si tetigero tantum vestimen-
men-

mētū eius, salua ero. Sed misera, quare approximabat? quia tales mulieres ab alijs excludebātur secūdū legē. Leu. 15. q̄a fœtebāt. Dicebat enim, si ego venio ante eū, sentiet fœtorē, si ad latus, itē: ergo voluit retrò venire, & hoc dicit the. Accessit retrò, & tetigit simb. ve. &c. Et Christus cùm vidit eā, ipsa timuit, credēs q̄ eā reprehēderet, sed Christus cōsolatus est eā di. Confide filia &c. Et hoc de primo. Quantū ad secundū, s. ad intellectum allegoricum, Dicitur ab allos grecè, q̄ est alienū Latinè, & gore sententia, quasi aliena sententia, quādo facta vel dicta sacræ scripturę exponuntur de Christo. Ideo Apostolus exponēs aliqua facta Abrahę de Christo, dicit, Quę sunt per allegoriam dicta. ad Gala. 4. Cùm ergo dicitur, Accessit retrò, s. anima peccatrix, & tetigit, oportet declarare quæ sit ista vestis Christi. Dico q̄ per allegoriā vestis est humanitas sumpta de beata virgine. Ratio, quia sicut vestis cooperit persōnā, ita humanitas diuinitatē Christi. Ideo solū videbāt vestē. Cùm in forma Dei esset, habitu inuēt⁹ est vt homo. ad Phil. 2. In hoc vestimēto portat quatuor fimbrias. Anterior est dulcissima misericordia ad pœnitētes, intātū q̄ si aliquis princeps vel dominus haberet partem suæ misericordiæ, reputaretur stultus. Quia si esset aliquis miles, qui fecisset omnia hęc mala, s. q̄ occidisset patrē suum, & matrē, & filios regis, & violasset filias eius, & ipsum percussisset, & parceret sibi, stultus reputaretur. Maior est adhuc infinita misericordia Christi, quia si vnus occidisset omnes apostolos, & Ioseph patrē putatiuū, imò etiā si virginē violasset, & ipsum Christū ꝓprijs manibus crucifixisset, si pòst haberet tātam contritionē, vt granū sinapis, & peteret veniā in hoc mundo, Christus statim parceret sibi. De hoc auctori. Si impius egerit pœnitentiam ab omni peccato, scilicet &c. Eze. 18. Secunda fimbria posterior est durissima iustitia ad impœnitētes. Sicut enim est infinitę misericordiæ pœnitētibus, sic est infiniti rigoris impœnitētibus, qui nolūt cōteri, nec cōfiteri, nec desistere à peccatis. Intantum q̄ si vnus decederet in vno solo peccato mortali, & à Christo peteret veniam de illo peccato, & omnes sancti & sanctæ orarēt ꝓ illo genibus flexis, imò omnes sancti angeli, imò & virgo Maria, nō obtinerent sibi veniā, etiā si cētum vel etiā mille annis pro illo intercederent. Quare patet hîc stultitia multorū di. Ego bene cōponā me cum Deo, Deus est misericors. Verū est, sed etiā est durissimus impœnitentibus. Auctori. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquā precibus, nec suscipiet pro redēptione dona plurima. Pro. 6. Tertia à sinistris largissima gratia præsertim deuotè orantibus. Quia si in præsenti vita homo pœnitet, & petit aliquā gratiam, vel aliquod donum, statim conceditur sibi, nisi esset in detrimentū animæ. Quando homo petit aliquid, quod nō datur, signum est q̄ non esset vtile animæ, sicut nec vos daretis vinum, & fructus infirmo, li-

cèt peteret,quia non esset sibi vtile. Si autem petit de saccaro, dabitis Sic omnes sumus infirmi, nescimus quid est nobis vtile vel nociuum.Infirmus petit sanitatem,non dat Christus,quia nõ esset vtilis animæ suæ,sed dat patientiam,quæ est melior. Si quis indiget sapientia,postulet illam à Deo,qui dat omnibus affluenter,& nõ improperat. Iaco.1. Quartò fimbria à dextris est excellentissima gloria in futuro,de qua Apostolus,qui eam vidit,interrogatus quid vidisset,nõ potuit exprimere, sed dixit, O altitudo diuitiarum &c.ad Ro. 11. De omnibus his quatuor fimbrijs dicit David in vna auctoritate. Quia misericordiam & veritatem di. Deus.Psal. 83.No.quomodo Deus noster diligit misericordiam , ecce fimbria anterior, & veritatẽ,id est iustitiam, ecce posterior . Gratiã dabit Dominus,s.in hoc mundo,ecce sinistra,& gloriam in alio, ecce dextera . Quando ergo aliqua persona patitur fluxum sanguinis, quæ scilicet abundat in peccatis ad tactum vnius fimbriæ sanatur,non anterioris,sed posterioris,s.iustitiæ.Ideo dicit, Accessit retrò. Quantũ ad tertiũ iuxta intellectũ tropologicum,à tropos quod est cõuersio, & logos sermo,quasi sermo cõuersus ad mores.Pro quo sciendum, q bona vita est nobis vestimentum necessarium, quilibet enim homo vel religiosus tenens bonã vitam est bene indutus.Nullus sine indumento bonæ vitæ potest intrare ad nuptias paradisi. No.parabolã quæ habetur Mat.22.de rege faciẽte nuptias filio suo.Rex autem intrauit, vt videret discũbentes,si aliquo indigebant,qui inuenit ibi vnũ non vestitum veste nuptiali, cui dixit rex, Amice quomodo huc intrasti nõ habens vestẽ nuptialem?At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris,Ligatis ma.& ped.proijcite eũ in te.exte.ibi erit fle. & stri.dẽ. Vestis nuptialis est bona vita,sine qua nullus potest cęlestes nuptias intrare.Ideo dicit Apost.Induite vos sicut electi. Colos.3.Patet hic respõsio ad quæstionẽ quærentiũ an erimus induti an nudi in paradiso,quia omnes erimus induti,non vestimentis corruptibilibus,sed vestimentis virtutum.Ioã.in Apoc. Beatus qui custodit vestimenta sua,ne nudus ambulet,& videant scilicet sancti turpitudinem eius. Apoc.16.Quatuor fimbriæ vestis bonæ vitæ sunt quatuor virtutes cardinales siue morales , anterior est prudentia intellectualis, quæ præcauet pericula spiritualia & temporalia, quia auisat antequã veniat periculũ, ne homo cadat faciendo cõtra Deũ . Ideo dicit scrip. Oculi tui rectã videãt,& palpebrę tuę præcedãt gressus tuos. Prou. 4.Palpebræ n olles sunt cogitationes animæ,quæ debent præcedere di.Si ego facerẽ hoc,posset sequi hoc vel hoc . Ideo multi frangunt sibi collum,quia priùs nõ cogitant,vt patet de Dina filia Iacob, quæ egressa est vt videret mulieres regionis illius,quam cùm vidisset Sichem princeps terræ illius,rapuit eam, & dormiuit cum ea Genes. 34.Ecce quare dicit,Oculi tui &c.Posterior est iustitia pœnitentialis,

lis, quæ punit peccata præterita faciendo iustitiam de se, secundùm quòd homo peccauit. Si peccastis per superbiã, faciatis iustitiam. De ista fimbria dixit Deus, Custodite iudicium, & facite iustitiam, quia iusta est salus mea vt veniat. & iustitia mea vt reueletur. Et. 56. Dextera est temperãtia virtualis, quæ in prosperitate refrænat, ne homo faciat excessum. In chamo & freno &c. Psalm. 31. Sinistra fortitudo, quæ facit hominem tolerare aduersa. Ad tactum enim iustitiæ pœnitentialis non solùm infirmus sanatur, sed etiam mortuus suscitatur, & non solùm persona particularis, sed etiam communitas generalis. Quando scilicet quis facit iustitiam de peccatis notorijs. Auctoritas. Repentè loquar aduersus gẽtem, & aduersus regnum, vt eradicem & destruam &c. Hierem. 18. Patet quòd ex pœnitentiali iustitia reuocatur sententia data in curia diuinæ iustitiæ. Tangamus ergo illam fimbriam, & habebimus sanitatem.

De eadem Dominica XXIIII. post Trinitatem. Sermo III.

Mpleamini agnitione voluntatis Dei. Coloss. 1. Inter alia multum ad saluationẽ nostram necessaria est scire voluntatem Dei. Ratio, Quia seruus si non sciat voluntatem Domini, quomodo poterit bene seruire? in quo credit Domino bene seruire, displicet. Quare in primis si quis voluerit bene seruire, debet primò scire voluntatem Domini sui. Ita omnes serui sumus Domini nostri Iesu Christi. In baptismo conducit nos, sacerdos est notarius dicens: Quid vis? respondet, fidem Iesu Christi. Et sacerdos, Et fides Christi quid dabit tibi? Respondet, Vitam æternam. Ecce salarium Christiano promissum, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Marc. vlti. ergo abrenuntia Satanæ. Respondet, Abrenuntio. Ecce conductio in hoc cõsistit. Ideo nõ solùm inquantũ creaturæ suæ sumus, tenemur sibi seruire, sed etiã ex speciali cõductione, quia ex speciali gratia & bonitate sua vult nobis prę multis Paganis suum dare salarium, si fecerimus voluntatem eius. Auctori. Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intra. in reg. cę. sed qui fa. vo. pa. mei, qui in cælis est, ipse intra. in reg. cæl. Matth. 7. Quare super omnia necessarium est scire quæ sit eius voluntas, & quid velit de vno quoq;. Ideo Dauid petendo ait, Domine ad te confugi, doce me fac. vo. &c. in Psalm. 142. Nota ꝙ Dauid in persona loquitur peccatoris. Domine ad te cõfu. q. d. seruiui hucusq; diabolo, eius voluntatẽ faciendo in superbia, & luxuria &c. sed volo dimittere. Ideo Domine ad te confu. do. me &c. quia deus meus es tu. Deus in veteri testamẽto non ita clarè declarauit suam voluntatem, sicut in nouo, quia modò quilibet religiosus, clericus &c. potest scire de eo quid vult Deus, quia totum est scriptum, non oportet nisi legere vel audire. Ideo dicit the. Impleamini agnitione volũtatis Dei. Modò videamus quid deus vult de no-

de nobis in hoc mundo, vt simus digni habere salarium gloriæ. Et amore vestri quæsiui, & inueni octo quæ Deus vult, quæ sunt,

Veritas diuinalis.
Charitas cordialis.
Puritas personalis.
Honestas exemplaris.
Vnitas amicabilis.
Pietas fraternalis.
Asperitas pœnitentialis.
Firmitas virtualis.

Dico primò quod quilibet debet habere in suo intellectu, & credere veritatē diuinalē, s. q credat firmiter veritates fidei catholicę, à Deo incarnato nobis reuelatas. Ratio, si aliquis habet vnā falsam opinionē de aliquo articulo fidei, ibi est periculū maximū, quia totum ædificiū & fundamentū virtutū & meritorū corruet. Si non vis credere Prisciano de regula per eū data in Grāmatica, non est periculū, sed si non vis credere Christo de regulis per eū datis de articulis fidei, ibi est periculū. Quare S. Tho. 2. 2. q. 2. ar. 3. de fide, querit si quis dubitat in vno articulo fidei, an habeat fidē & credentiā de alijs articulis fidei, dicit q nō, sed solū opinionē de alijs. Ratio, quia certum est q virtus nō habet nisi vnum fundamentū indiuisibile, quod est veritas diuinalis fidei, quę falli non potest, nec fallere, qui ergo dubitat in vno, non remanet sibi fundamentū de alijs, cùm nō sit vnicū fundamentū omniū. No. ad hoc similitudinē de magna rupe, super qua essent duodecim cameræ ædificatæ, quia si rupes cadit, cadunt etiā omnes camerę, sed si solū caderet vna camera, non ex hoc caderēt omnes aliæ. Ita saxū fortissimū est prima veritas, super istā consistunt duodecim cameræ articulorū. Fundamentū aliud nemo potest ponere præter id quod positū est, quod est Christus Iesus, quia ipse est via, veritas, & vita. Ideo amoto hoc fundamēto, nulla camera remanet, secùs de virtutibus moralibus, saltē acquisitis, quia vna amota, alia remanet. Itē dicit S. Tho. vbi suprà. Sicut peccatū mortale cōtrariatur charitati, ita discredere vnū articulū cōtrariatur fidei. Sed charitas nō remanet in homine post vnū peccatū mortale, ergo nec fides postquā quis discredit vnū articulū fidei, hæc Tho. Vnde extra de hære. lib. 5. cap. 1. Dubius in fide infidelis est, sunt verba Stephani papæ, vult ergo Deus vt habeamus virtutē diuinalē. Auctori. Hoc bonū est, & acceptū corā saluatore nostro Deo, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire. 1. Tim. 2. Itē si quis voluerit voluntatem Dei facere, cognoscet de doctrina mea vtrùm ex Deo sit. Ioan. 7. Nota, qui vult, quantum est ex parte sui ipse vult, sed non vult cogere liberum arbitrium, sed sunt multi, qui nolunt propter liberum arbitrium, vt mali Christiani, peccatores,

Dubitans de vno articulo fidei, opinionē tantùm habet de reliquis.

tes,& infideles, qui nolũt ad agnitionem veritatis venire. Secundò vult vt habeamus charitatẽ cordialem,nõ solùm vult Deus ꝙ intellectus sit informatus veritate diuinali, sed etiã ꝙ sit informata voluntas charitate. Charitas ergo ad Deũ est deuotio, & ad proximũ dilectio. Istã vult Deus in quolibet Christiano. Nota hîc pulchrum exemplũ veritatis declaratiuum. Quidam bonus homo videns scripturam tantũ cõmendare virtutẽ charitatis, voluit habitare in villa vbi esset charitas, qua de recucurrit de villa in villam, veniens circa quandã villam, vidit furcam,& suspensos in illa, & quærebat caussam quare esset furca,& dicebatur sibi propter furtum. Deinde iuit ad ecclesiã si fortè inueniret charitatem, & vidit ibi mulieres ornatas ad alliciendũ viros. Tandem venit in partes orientales,& nõ inuenit furcã, qui petens quare hoc? fuit sibi dictum, Nunquid Christiani dicunt sibi nocere? Absit,& intrauit, & vidit ꝙ nullus decipiebat aliũ,imò quãdo veniebat emptor,dicebatur sibi,ego iam vendidi hodie,sed vicinus meus nihil vendidit &c. Deinde iuit ad curiam,vbi cõsueuit fieri iudicium,& vidit portas claussas,plenas telis aranearũ, qui quærens vbi placitabant, fuit sibi dictum ꝙ inter eos non fuerat,nec erat litigiũ,nec quæstiones, sed ter aut quater in anno aperiebatur curia, præmisso præcone si aliquis haberet questionẽ,& iudex expectabat,& videns ꝙ nullus veniret,ibat ad prandiũ. Et dixit ille, O hîc est charitas. Deinde iuit ad ecclesiam in dominica,vidit antequã missa inciperetur,statim ecclesia erat plena, viri seorsum,& mulieres seorsum cum magno silẽtio deuotè. Post missam vidit ꝙ bini & bini ibant ad cõmunicandum,& pòst dabãt sibi mutuo pacem. Deinde mulieres idem faciebant. Hæc est perfecta charitas. Ecce erga Deũ quanta deuotio, & erga proximum quanta dilectio. Et dixerunt sibi, Vos estis extraneus venite ad domũ meã. Non,dixit alius, vos habuistis heri peregrinos, ideo dimittatis mihi istum si placet. Et dixit ille, Hîc ego volo stare,inueni quod quæsiui. Ecce hîc charitas,quam vult Deus,sed hodie, proh dolor,non inuenitur. De ista dicit Christus in quodam sermone, Ignem scilicet charitatis ardentis veni mittere in terrã, & quid volo nisi vt ardeat? Lu 12. Modò potestis intelligere quid sit charitas. Tertiò vult Deus de nobis puritatem personalem, s. ꝙ conseruemus personam nostram puram à malis cogitationibus,& à luto luxuriæ, triplici ratione. Prima est propter creationem, Deus enim creauit hominem ad imaginem & similitudinem suam,quantum ad animam,quia tũc Deus non habebat corpus. Sicut ergo magnũ esset peccatum imaginẽ Christi proijcere ad lutum &c. maius peccatum fit quãdo anima quæ est proprior & verior imago Dei,proijcitur in lutum luxuriæ. Ideo cuilibet homini dicitur, Custodi temetipsum & animam tuam solicitè. Deut. 4. Ibidẽ, Custodite solicitè animas vestras. Secunda

cunda ratio est propter redētionem, assumpsit carnem humanā, & licèt quilibet homo teneatur sibi seruire ex prima ratione, multò magis modò, quia Deus factus est ad imaginem & similitudinē hominis. Fugite ergo fornicationē. Omne enim peccatum, quodcūque fecerit homo, extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suū peccat. 1. Cor. 6. Si dicatur, Ego sum inclinatus ad illud &c. Solutio. Poteris resistere inclinationi tuæ cum gratia diuina, & per liberum arbitrium, quod nō potest cogi: nā quando domus cōburitur, aqua petitur. Tertia ratio est propter baptismalem generationem spiritus & aquæ, quia si calix vel corporalia sancta proijcerentur in latrinam, magnum peccatum foret. Dico maius peccatum esse corpus Christiani proijcere in latrinā luxuriæ, quia maiorem consecrationē habet ex chrismate & oleo sancto. De his tribus rationibus auctoritas. Hęc est enim volūtas Dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquisque vestrûm vas suū possidere in sanctificatione & honore. 1. Thess. 4. Quid valet miles nesciens equum suum refrænare? Idem de equo corporis. Quartò vult honestatē exemplarem, s. à dextra, ita q̀ nullus possit sumere malum de vobis. Dicunt aliqui, quando reprehenduntur, q̀ nimis cum muliere suspecta loquuntur, & quid ad me? Deus scit cor meum. Hoc nō sufficit, sed oportet vt nemo scandalizetur in vobis quantum in vobis est, si fortè loquantur ex malitia, tunc nō est culpa vestra. Ratio, quare hoc vult Deus, quia quilibet artifex cupit laudari in operibus, & oppositum displicet sibi. Auctori. Sic est voluntas Dei, vt benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominū ignorantiā. 1. Pet. 2. Quintò vult vnitatē amicabilem, vt viuamus in bona amicitia, sine odio, & rancore. Ratio est, quia nullus vult corpus suum membratim diuidi. Omnes Christiani sumus vnum corpus mysticū. Caput Christus. Oculi contemplatiui, quia habent magnā scientiam ad videndum. Aures sunt iudices. Nares sunt deuoti, quia odoratū animæ habent subtilē, quia sentiunt odorē Christi, & virginis, & sanctorum, eorum exempla sequendo. Colla religiosi sunt, per quos transit esca spiritualis ecclesiæ in corpus Christianitatis, & viuit. Et brachia sunt Domini temporales, qui habent ecclesiam defendere. Venter diuites, qui continent omnia, & distribuunt. Crura sunt illi de matrimonio, qui generant. Tibiæ & pedes sunt artifices & laboratores, qui totum sustinent. Aucto. Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autē membra non eundē actum habēt, ita multi vnū corpus sumus in Christo, ad Ro. 12. Vult ergo Deus q̀ nullus sit diuisus ab alio per odiū, rancorē &c. Vnde sicut aliquando vnum mēbrum nocet alteri, vt digitus oculo, vel manus pedibus, nō tamē recipiunt vindictā, imò patienter sustinēt, ita &c. Ecce hic ratio naturalis. Auctoritas. Vbi Christus loquitur ecclesię

Chri-

Christianæ, Quoties,id est multoties volui congregare filios tuos diuisos,s.quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alis, & noluisti. Mat.23.Nota,Christus cōparat se gallinæ,gallina antequā habeat pullos,habet vocē clarā,sed postquam habet pullos,efficitur rauca,& parum comedit. Sic etiā Christus,cùm sit verbū æternum, claram vocē habebat, sed intantum clamauit, q dixit,s.prædicādo, Raucæ factæ sunt fauces meæ. Et sicut gallina quādo videt miluū, vocat pullos &c.ita Christus quādo videt cōtra venire miluum, id est diabolum, quē nos nō videmus,ad nos clamat di. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis,& ego reficiā vos. Mat. 11. Expandēs alas suas. Dextra est pax,sinistra est cōcordia,vt sub his alis ponamus nos.Sed multis accidit vt pullo in spica occupato & non curat venire,& sic recipitur à miluo. Sic etiam Christus vocat nos sub alis pacis. Sed dicit aliquis filius diaboli,Non,per corpus vindicabo me:talis occupatur circa spicam. Sextò vult Deus pietatem fraternalem,scilicet q ipsi de bonis,quæ dedit ipse nobis,siue temporalia siue spiritualia sint, demus proximis indigētibus. Nota,de hoc S.Tho.2.2.q.32.ar.2.in corpore,qualiter sit in pręcepto de superfluo,iuxta illud,Quod superest date eleemosynā,& omnia mūda sunt vobis.Lu.11.Itē vult q mutuemus sine vsura.Mutuū date,nihil inde sperantes.Lu.6. De hoc Tho.2.2.q.78.art.1. Ratio istorū.Non enim vult Deus q homines sint auari,nam ceterę creaturę omnia eis à Deo collata cōmunicant,& dant homini,vt patet in sole,quia dat nobis claritatem & influentias.Ideo dicit Christus auaris Iudæis & Christianis, qui ex quo faciebant sacrificium,non curabant de pauperibus.Ozee.11.Eūtes discite quid est, misericordiam volo,& non sacrificium. vbi Tho.2.2.quæst.5.art.4. Deum non colimus per exteriora sacrificia aut munera propter ipsum,sed propter nos,& propter proximos.Nō enim indiget sacrificijs nostris,sed vult ea sibi offerri propter nostram deuotionem, & proximorum vtilitatem. Et ideo misericordia qua subuenitur defectibus aliorum est sacrificium ei magis acceptum. hæc Thom. Ecce quare dicit,Misericordiam volo. Dicit hoc idem Christianis,quia sunt multi qui habuerūt multa de malo iniusto,de vsura,rapina,& pòst ordinant capellanias, construunt ecclesias, sed meliùs esset restituere illis vnde habent, quia illud esset misericordiæ & pietatis, quam Deus vult. Idem dicitur etiam clericis thesaurizantibus, vt faciant beneficia, vt sunt Episcopi. Nota, quòd nullus debet facere cisternam qui habet fontem in domo sua, sed in deserto sicco,vbi non est fons , debet fieri cisterna. Ideo sæculares possunt congregare filijs.Hoc etiam dicitur confessoribus,qui omnes pœnitentiæ quas dant sunt missæ, caussa auaritiæ, & non aduertunt Christi præceptum.Euntes discite.Septimò vult Deus asperitatem pœni-

Quo pacto superflua, ex præcepto, sit eleemosina debita & astricta.

Qualiter sacrificia deo placēt

pœnitẽtialẽ. Si peccauimus cõtra Deũ, nõ vult ꝙ dãnemur, sed vt faciamus pœnitentiã. Patet à simili, si argentarius facit pretiosum vas auri, & cadit in lutum, vel in aquã, siue inter lapides, & totum quassatur, nõ ex hoc proijcitur vas, quia pretiosa materia est, sed hoc nõ facit figulus, quia parum placet vas de luto, sed argentarius ponit in fornello, deinde cõiungitur. Ita facit Christus optimus argentarius. Homo est de pretioso metallo, s. de argento ratione fidei, ex auro ratione charitatis. Si istud vas cadit in lutum luxuriȩ, inter lapides auaritiæ, non statim reijcitur, sed statim restituitur, & reformatur in fornace contritionis, vbi flatu doloris incẽditur. Secundò, coniunctura confessionis quasi malleo reformatur. Tertiò politur ex operibus pœnitẽtialibus ieiunãdo. Auct. Nũquid volũtatis meȩ est mors impij, dicit Dñs Deus, & non vt conuertatur à vijs suis, & viuat? Eze. 18. & 33. Nolo mortẽ impij, sed magis vt cõuertatur & viuat. Octauò vult Deus firmitatẽ virtualẽ, s. vt in bonis operibꝰ simus firmi & stabiles. Nam si aliquis per 99. annos tenuerit bonã vitã, & in centesimo dimittit, & dat se delitijs, & moritur sic, talis nũquã intrabit paradisum. Erat quidam mercator, qui emptis pretiosis iocalibus posuit in quodam fardello, & tradidit vni portatori vt portaret vsq; ad domum, dans sibi vnum florenũ pro leuca, qui quando fuit ad medium miliare, deposito fardello, & perdito, venit ad domum mercatoris, petens salarium de hoc quod portauit, qui non solũ non recepit pretium, imò recepit opprobriũ &c. Ita ad propositũ. Quando aliquis incipit bonã vitã & sanctam in religione, vel aliàs, nõ debet cessare in medio, sed perseuerare vsq; in finem. Ergo dixit Christus de S. Ioan. euang. Sic eũ volo manere donec veniam, s. per mortem. Ioan. vltimo. Item qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Mat. 10. Isidorus de summo bono, Tunc placet Deo nostro conuersatio, cùm bonũ quod incipimus perseueranti fine complemus hîc. Iterum Christus, Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Apoc. 2. Quam nobis concedit Iesus Christus.

Dominica XXV. post Trinitatem. Sermo I.

Facite iudiciũ et iustitiã in terra. Hie. 23. Inter omnia quæ maximè mouẽt homines ad dimittendũ vitia, & malam vitam, est cognitio & timor diuini iudicij, Quãtò plus hõ cogitat ad iudiciũ, tantò magis cauet se à peccatis. Ratio, quilibet dispensator magni Dñi, quando cogitat & scit quod de omnibus expensis & receptis habet dare cõputum & rationem strictam cum magna diligentia auisat se, maximè cùm in errore computi est periculum mortis. Secùs quando non habet reddere rationẽ, tunc ad libitum dispensat. Sic etiam de nobis, quilibet nostrûm est dispensator, habemus dispensare desideria cordis, opera manuum &c. Aucto. Sic nos existimet homo vt mini-

strος

stros Christi,& dispensatores. 1. Co. 4. Si ergo aliquis ex diaboli tẽtatione, qui ponit istum errorem in cordibus multorum, ꝙ non habeat reddere cõputum, laxat habenam dicens: Quid oportet me timere, ex quo non habeo dare cõputum de vita mea, talis sine fræno peccat, propter hoc diabolus laborat vt inducat gentes ad illum errorem. Sed quãdo homo credit, & cogitat ꝙ de omnibus cogitationibus quas cogitauit habet reddere rationem, vt dicit Sap. 1. In cogitationibus enim impij interrogatio erit. Idem de omnibus verbis minimis, vt dicitur Mat. 12. Omne verbũ otiosum quod locuti fuerũt homines reddẽt rationẽ de eo in die iudicij. Itẽ de omnibus operibus, vt dicitur Eccl. vl. Cũcta quę fiũt adducet Deus in iudicium ꝑ omni errato, siue bonũ siue malum sit. In quibus si error inueniatur, est periculũ dãnationis, talis custodit se, & viuit ordinatè. Ecce quare credentia & cognitio diuini iudicij mouet cor hominis ad bene faciendum. Auct. Fugite à facie gladij, quoniã vltor iniquitatum gladius est, & scitote esse iudiciũ. Iob 19. A facie gladij, s. sentẽtię iudicialis. Et cõcordat Ioannes, qui vidit iudiciũ dicens, ꝙ de ore eius, s. iudicis procedebat gladius ab vtraq; parte acutus. Apo. 19. Ideo Dauid cogitãs diuinum iudicium orãdo ait, Confige timore tuo, id est clauifica & constringe carnes meas. i. carnalitates. Ratio, à iudicijs enim tuis timui. No. duplex iudiciũ. Particulare quod fit in morte, & vniuersale quod fit in fine mundi. De primo dicit the. Faciet scilicet Christus iudicium & iustitiam in terra, vt suprà. Et tangit tria quæ sunt in iudicio particulari cuiuslibet hominis, scilicet.

Stricta inquisitio, ibi, faciet iudicium.
Iusta diffinitio, ibi, & iustitiam.
Præsta executio, ibi, in terra.

De primo dico quod in morte hominis est stricta inquisitio, cũ dicitur, Faciet iudicium, sicut iudex qui inquirit de omnibus. Diceret aliquis, Quid oportet? nónne iã scit omnia, non solùm facta & dicta, sed etiam minimas cogitationes? Iudices huius sæculi qui nesciunt debent inquirere strictè, sed ipse scit omnia, ergo &c. Respondeo, licèt omnia aperta sint ipsi, tamen vt iustus iudex seruat formam iudicialem, quia iustus iudex primò audit accusatorem, facit processum, vocat testes, dat defensiones iuris. Sic Christus iudex facit. Accusator est diabolus, qui fecit peccare, qui statim anima exeunte à corpore accusat eam corã Christo. Etiã propria peccata &c. Barnar. Tunc opera nostra simul loquentia dicent, Tu nos egisti, opera manuum tuarum sumus, non te deseremus, tecum erimus, tecum ad iudicium pergemus, omnia enim peccata quę nunc occulta sunt extra prosilient, & suum accusabunt actorem. Tinea vestimentorum superborum, aurum & argentum auarorum, ędificium iniquum vsurarium. Eccl. vlt. Cuncta quæ fiunt adducet Deus in iudicium, siue bonum

siue

fiue malum. Quod de malis fiat examinatio, nõ eſt dubium, nec in-
iuria, ſed etiã de bonis. Ratio, quia Deus nõ ſolùm vult vt faciamus
bona, ſed etiã bona intẽtione, quia ex bonis operibus de genere ma
la intentione factis homo damnaretur. Verbi gra. Ponere filium in
ordine mendicantium vt ſit magiſter & cõfeſſor regis, intentio eſt
mala. Ecce qualiter bona opera noſtra examinãtur in iudicio. Ideo
Dauid in perſona Chriſti, Cùm accepero tempus, ego iuſtitias iudi
cabo. Deus diſtribuit tempus, cuilibet dans ſuam partem, vt lucre-
tur tali 20. annos. & tali 40. &c. & quãdo videt ꝙ multi malè expen
dunt tempus, ipſe recipit ſibi in cõmiſsionem dicens: Nolo quod oc
cupes &c. & tũc iudicat opera bona & mala. Ideo dicit, Ego &c. I-
deo Apoſt. Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt
referat vnuſquiſque prout geſsit in corpore ſiue bonũ ſiue malũ. 2.
Cor. 5. Secundũ quod fit in iudicio particulari eſt iuſta definitio, cũ
dicit, Faciet iuſtitiã. Facta autem inquiſitione per iudicem, defini-
tur quid faciendum ſit. Sic etiã faciet Chriſtus, facta iudicialiter in-
quiſitione definit quid anima debet habere, quia ſi fuit de vita per-
fecta & apoſtolica, & fecit multa opera meritoria, & virtuoſa, ita vt
in ſtatera diuinæ iuſtitiæ poſita plus põderent bona, cõdignè & iu-
ſtè definiens Chriſtus dicet, Et quia in vita tua feciſti condigna pœ
nitentiã, non eſt rationabile quod iterũ facias hic, ſed læta facie ex-
tẽdit manum dicens, Euge ſerue bone & fidelis intra in gaudiũ Do-
mini &c. Mat. 25. No. in punitiõe, ſ. pœnitentiarũ, nihil eſt reſpectu
gloriæ. Si autẽ fuit malæ vitæ, & finaliter impœnitens, facta inqui-
ſitione dicet, ſ. dæmonibus, Et ſeruum inutilẽ eijcite in tenebras ex-
teriores &c. Matt. 25. Nota qualiter recipitur anima à dæmonibus,
proijcitur miſerabiliter in infernum, caput primo &c. Si autem non
ſit omnino perfectus, nec finaliter impœnitens, ſed bona hora con-
uertitur ad Deũ, dolet de peccatis cõfitetur &c. Auiſentur confeſſo

Inuito pœnitẽte, nõ eſt ei iniũgenda pœnitentia.

res, ne dent pœnitentiã contra voluntatẽ peccatoris, ſi illã ſeruant li
berãtur ab inferno quando moriuntur, nõ tamen ſtatim euolãt, quia
non fecerunt condignam pœnitentiã, nec deſcendunt ad infernum,
quia pœnituerunt, ſed definitur vt vadant ad purgatorium, ad com
plendã pœnitentiã. Talis pronuntiatio dicitur condigna definitio.
Ponã in pondere iudiciũ, & iuſtitiã in mẽſura. Eſa. 28. Iudiciũ poni-
tur in pondere ſtrictè inquirendo, & verba accuſatoris & teſtium
ponderando. Et iuſtitiã in menſura, ſ. vel gloriæ vel pœnæ in infer-
no, vel in purgatorio. Nota ꝙ iſta mẽſuratio, ſ. gloriæ vel pœnę, non
eſt intelligenda ſecundum æqualitatẽ operum, vel quantitatẽ dura-
tionis, ſeu valoris, ſ. pro die ſeruitij, vel hebdomada &c. det Deus diẽ
gloriæ hebdomadam &c. Nõ eſt ibi æqualitas tẽporis, nec etiam va
loris, quia opera miſericordię patriarcharum, & deuotio propheta-
rum, & paſsio martyrum, nihil ſunt reſpectu glorię. Apoſtolus, Nõ

ſunt

sunt cōdigne passiones huius tēporis ad futurā gloriā, quæ reuelabitur in nobis. Ro. 8. Sed illa cōmensuratio fit secundū æqualitatem proportionis, quia ille qui fecit plura bona cum maiori charitate, habebit maiorē gloriam, & ecōuersò. No. de corpore pueri, ad cuius augmentum augmentantur & membra, nō secundū æqualitatē, sed secundū proportionē qualitatis. Ideo Lu. 6. Eadē mensura qua mēsi fueritis, remetietur vobis. Si dicatur, Et quæ iustitia q pro peccato vnius horæ datur pœna æterna? Pro respōsione nota hic quod multi decipiūtur, credētes q quando anima dimittit corpus, quod etiā dimittat peccata. Error est. Nam quandiu anima est corpori cōiuncta, recipit cōditiones corporis, mutabilitatem, variabilitatem. Auctor. Sap. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animā, trahēdo scilicet ad suam conditionē. Ideo quantumcūq; aliquis sit malus, nō debet desperare, quia adhuc potest saluus fieri, & ecōuersò, quantūcunq; sanctus debet timere. Sed anima separata, ita firmatur, si moritur in gratia, quod nō potest gratiā perdere, si autem moritur in peccatis, ita obstinatur quod nunquā potest peccata dimittere. Auct. Si ceciderit lignum ad Austrum aut ad Aquilonem, in quocūque loco ceciderit ibi erit. Eccl. 11. Homines dicuntur arbores in viridario ecclesiæ plantati, qui regenerantur in baptismo, vt faciant fructū. Infideles sunt arbores nemoris infructuosę, quæ nō proficiunt nisi ad ignem. Quod homines sunt abores patet. Mat. 8. c. Video homines velut arbores ambulantes. Vbicūque ceciderit, ibi erit. Mensura ergo pœnæ nō datur damnatis secundum æqualitatem temporis, vel durationē peccati, nec delectationis, ita q quantò maior fuerit delectatio in peccato, tantò fit maior pœna vel minor intensiuè, quia iudex nō mensurat pœnam secundum delectationem, quæ aliquoties est pauca, & pœna magna. Sed datur pœna secundum æqualitatem proportionis, quia quantò maior fuit culpa in hoc mundo, tātò maior erit pœna intensiuè in alio mundo. Auctoritas. In mensura, scilicet pœnæ, contra mensuram, scilicet culpę, cùm abiecta fuerit anima, scilicet à corpore, iudicabat eam. Esai. 27. Tertium quod fit in iudicio est præsta executio. Quæstio est inter doctores vbi sit purgatorium animarum post mortem. Respondeo, Locus communis & ordinatus purgatorij est in visceribus terræ. Nota quomodo sunt in corde pomi domunculæ pro granis, ita in corde terræ sunt domus distinctæ. Inferior est locus damnatorum. Deinde ascendendo limbus puerorum, vbi non sunt dæmones, nec ignis. Tertia domus est purgatorium, in quo non sunt dæmones, sed ibi est ignis, qui diuina virtute cruciat animas. Quarta domus est sinus sanctorum patrum. De quo loquens Iesus dixit, Sicut fuit Ionas in ventre cœti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus, Matthæi 12. Sed

Bona opera nō sunt digna æterno præmio nisi ex charitate.

Qui in peccato mortali decedit, perpetuò in eo manet obstinatus.

locus

locus spiritualis purgatorij & extraordinarius côceditur aliquib9 à deo in hoc mundo ex misericordia vel ex alia caussa in loco vbi peccauerũt. Itẽ aliq ex speciali gratia habent hic suũ purgatoriũ ꝑ tribulationes, infirmitates, & sic de alijs, vt Paul. Act. 18. Cũ peruenisset Romã, permissum est Paulo permanere cũ custodiẽte se milite &c.

Purgatur interdum animæ in diuersis locis, ex priuilegio.

De eadem dominica X X V. post Trinitatem. Sermo II.

Ecce dies veniunt dicit Dominus. Hier. 23. Verbum propositũ pro themate & fundamento nostri sermonis recitatur bis in epistola. Primò cũ dicit, Ecce dies veniunt, dicit Dñs, & suscitabo Dauid germẽ iustum, & regna. &c. Secũdò in medio epistolæ cum dicit, Ecce dies veniunt, dicit Dñs, & nõ dicẽt vltra, viuit Dñs qui eduxit filios Isräel de terra Aegypti &c. Ratio, quare dicit, ecce, dies quia dirigitur duabus côditionibus populorum. Primo quibusdã deuotis specialiter. Scitis ꝙ ꝑsonæ spiritales & pœnitentes consueuerũt ieiunare aduẽtum Christi, expectãtes suã gloriosam natiuitatẽ, quæ licèt sit præterita, annuatim tamẽ repræsentatur ab ecclesia, ac si esset futura, ideò prædictæ personæ seruant aduentũ abstinendo, sicut in 40. & in die natiuitatis comedunt illum panẽ calidum, sicut exit de clibano, siue furno vteri virginalis virgininis Mariȩ. Et sicut dicitur ꝙ panis calidus multũ côfert comedenti, ita illæ animæ. Sicut enim christiani expectantes Christi resurrectionẽ prȩparant se in 40. per septem hebdomadas expectando quando exiet de sepulchro, sic modò expectant per. 3. vel 4. hebdomadas, quando exiet de virgine Maria, quæ est melior & sanctior sepulchro. Nam Christus. 9. mensibus cum anima & sanguine fuit in vtero virginis, & in sepulchro non fuit nisi tribus diebus, & tribus noctibus, propter quod personæ deuotæ aduentum Christi ieiunant, licèt non cadat sub præcepto, sicut 40. sed sub consilio. Et habemus exemplũ. Dan. qui 490. annos, anteꝗ Christus incarnaretur, iam ieiunabat Christi aduentũ. Dicit ipsemet in diebus illis ego Daniel lugebam, trium hebdomadarum diebus panem desiderabilem non comedi, & caro & vinum nõ introierunt in os meum. Dani. 10. No. lugebam, id est ieiunabam, quia in scriptura lugere ponitur ꝑ ieiunare. Matt. 9. Quare nos & pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et Christus, Nunquid possunt filij sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus? Quia aliter non respondisset ad propositum. Secundò verbum thematis dicitur omnibus generaliter, Ecce dies, scilicet noui testamenti veniunt, dicit Dominus, & non dicent vltrà, viuit Dominus qui eduxit filios Isräel de terra Aegypti, sed dicent, viuit Dominus, qui eduxit semen domus Isräel, id est, Christianos de terra Aquilonis, id est, à captiuitate diaboli. Nota quod tres dies per maximè sunt venturi, & diligenter præcogitandi, scilicet.

Dies mortis corporalis, quem debemus cogitare timorosè,
Dies iudicij generalis, quem debemus pensare dolorosè,
Dies vitæ æternalis. quem debemus sperare gaudiosè.

Dico primò &c. quòd inter cetera, quę vocant magis ad bona opera & virtuosa, & ad pœnitentiã, est cogitatio mortis. Patet quia certum est quòd habes mori, licèt sis incertus de die. Ista dies multum valet ad ordinandum vitam per regulam Philoso. in 2. Physic. quòd finis est caussa caussarum, habens rationem optimi, non solùm boni, sed etiam melioris & optimi, iuxta quem omnia alia ordinantur. Verbi gratia. Secundum finem ad quem homo tendit, ordinat omnia, vt qui parum vult nauigare nõ curat de magna nauis prouisione &c. Secùs si vult vltra mare nauigare, & facere longum iter. Ideo dicit quòd finis est caussa caussarum, dans rationem alijs rebus. Modò videamus ad quem finem & ad quem portum habemus venire, clarum est ꝙ oportet nos transire mare magnum, & venire ad portum mortis. Ideo indigemus magna naui & bona, tribus coopertu-ris cooperta, nauis est bona vita. Et coopertura secreta est fides, secũda est spes, tertia est charitas, quæ totum cooperit. Charitas operit multitudinem peccatorũ. 1. Pet. 4. Vniuersa delicta operit charitas. Pro. 10. Et sicut pœnitẽtia ad instar nauis in principio est stricta, sic etiam bona vita est stricta, & pauci inueniuntur tam strictã & durã agere vitam vt expediret. Sed plurimi sequuntur sensualitatẽ, & vana corporis, & delectationes sensibiles & carnales. Et si aliqui bonã vitam & strictã, & pœnitentialem incipiunt, non tamen continuãt, sed paulatim, proh dolor ad vitam delitiosam & carnalem redeunt, sed bona vita debet esse stricta. Ideo de bona vita dicitur, Facta est quasi nauis institoris. Prou. vl. Nauta huius nauis est cõfessor. Ideo attendatis vt sit bonus, quia aliàs multæ naues perduntur ex malis confessoribus. Boni marinarij sunt bonę societates. Auisa. Prouisio victualium sunt deuotę orationes, arma pro defensione manus sunt opera spiritualia. Et pro lorica & thorace cilicium. Etiam pro defensione sunt virtutes morales. Fiat ergo sic ratio. Si finis est caussa caussarum, & finis noster sit ad portum mortis, ideo ordinata debet esse vita nostra. Ideo dicit scriptura, Melior est dies mortis, die natiuitatis. Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum cõuiuij. Eccl. 7. No. Melior est dies mortis, die natiuitatis, s. ad ordinandum vitam. Secundò melius est ire ad domum luctus, quàm ad domũ conuiuij. Ratio, In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum sit. Eccl. 7. Oppositum fit ab amatoribus mundi, mortem non pensantibus. Si dicatur alicui, Modò quò velles citius ire, ad domũ luctus &c. Respondet ꝙ ad domum conuiuij. Sed attende quòd Salomon qui est sapientior dicit oppositũ, ꝙ melius est ire &c. Et assumpsit rationem. In illa enim finis cun-

ctorum. s. paupertas & infirmitas, quę trahunt hominem ad dispositionem bonę vitæ. Et ecõuersò in domo conuiuij videt superbiam, luxuriam &c. quę trahunt eum ad malam vitã. Ideo dicit scriptura, In omnibus operibus tuis memo. no. tua, & in æter. non pec. Ecc. 7. Nota nouissima 12. concurrũt in die mortis, sex corporis, & sex animæ, quę sunt memoranda. Primò cogita q tunc perdes vitã corporalem, cũ super omnia diligis, quã nunquã recuperabis pro isto mundo. Ideo despiciatur ista vita, & tantũ nõ diligatur vt labores pro ea inutiliter. Secundò cogita quod nudus sepelieris, nõ vestiẽt te de auro. Tertiò omnes amici nos deserent, solùm nos sequentur vsque ad foueam. Ideo non ponamus nimiam spem in amicis &c. Quartò cogita quomodo ponetur corpus in fouea, & calcabitur pedibus. Ideo noli superbire. Quintò quid erit de corpore tuo in fouea, & cogita qualiter comedetur à vermibus. Sextò cogita quãtus est dolor in separationem animæ & corporis. Verbi gratia, Quando scinditur aliquod membrũ est magnus dolor. Ratio est, quia anima habet dimittere illum locũ, & restringere se, quãto igitur maior erit dolor quãdo fiet separatio animæ à toto corpore, & à singulis eius partibus? Septimò cogita quãdo anima est separata, statim ducitur ad iudiciũ, & Christus iudex licèt omnia sciat, tamẽ interrogat, quis es tu? quid fecisti pro me? &c. Octauò cogita quomodo ille diabolus, qui te fecit peccare, accusabit te in iudicio. Nonò cogita de sentẽtia, quę datur irreuocabiliter, quæ maximè timenda est. Decimò cogita si sententia datur contra te, qualiter fit executio à dęmonibus. Vndecimò cogita de acerbissima pœna, quando anima erit in porta inferni, timore cõcutietur inęstimabili. Duodecimò cogita perpetuitatẽ pœnarum, quia in ęternum durabunt, quia incorruptibilis est anima, & impœnitens, obstinata in culpa, ordinatur per pœnã. Cùm ergo in vniuerso nihil debeat manere inordinatum, ergo durante culpa in damnatis in perpetuum durabit iste, & rationabiliter pœna in perpetuum. De hoc etiam supra in parte hyemali plures adductæ sunt rationes. Ecce quare scriptura dicit, In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua &c. Vnde dicit Hierony. & est sententia omnium sapientum, Vitam esse meditationem mortis. Idem Hierony. dicit ad Paulinum, Facilè contemnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturum cap. 8. Dico secundò &c. Quia sicut dies mortis facit vitam ordinare, ita cogitatio diei iudicij facit bonam vitam continuare, & pœnitentiã. Ratio est secundum regulam lib. Topicorũ, quòd de duobus malis pœnalibus, scilicet minus malum est eligendum. Esset enim homo sicut stultus, si aliquis ex aliquo crimine esset sententiatus, s. quòd indueret camisiam vel tunicam ferream. Vel si talis habens libertatem eligendi illam vel illam vestem, eligeret tunicam ferream, quæ magis est afflictiua, stultus esset. Ita de nobis

est;

est, quilibet nostrum potest accusari. Et Christus dat sententiam de pœna seu disiunctione &c. Et camisia est pœnitentia huius mundi, sed tunica ferrea est pœna infernalis, ignita. Ecce sententiæ clausula in processu facta. Dico vobis nisi pœnitentiam habueritis omnes simul peribitis, Lu. 13. Sicut illi decem & octo super quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos. Nota historiam. Nota, decem & octo sunt peccata, quæ damnant gentes, super quas cadit turris diuinæ iustitiæ. Decem sunt præcepta legis, ad quæ omnia peccata reducuntur implicitè vel explicitè. Verbi gratia. Recurrere ad diuinos est vnum peccatum mortale, & sic de alijs. Et sic sunt decem peccata, quæ fiunt contra decem præcepta. Item peccata mortalia sunt septem, scilicet superbia, auaritia &c. sic sunt decem & septem, & nunquam homo dãnaretur nisi ex decimo octauo, scilicet ex finali impœnitentia, & qui finaliter fuerit impœnitens, turre diuinæ iustitiæ opprimetur: minus malum, hoc est minus pœnale est facere pœnitentiam &c. De ista die iustitiæ dicit scriptura, Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam precibus. Proue. 6. Nota, dies vindictæ ad literam est dies iudicij generalis. De isto die dicit scriptura, Magnus dies Domini & terribilis valde, & quis sustinebit eum? Iohelis. 2. Nota, magnus dicitur de magnis operibus quæ ibi fient. Quis sustinebit? Dico quod soli pœnitentes, & innocentes, qui tunc dicent, O Domine, istum diem expectauimus. Nunc ergo conuertimini ad me in toto corde vestro, dicit Dominus, in ieiunio, & fletu, & in planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens, & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Quis scit si conuertatur & ignoscat, & relinquat post se benedictionem vltimam, scilicet quando dicet, Venite benedicti patris mei &c. Iohel. 2. Dico tertiò &c. Quia sicut cogitatio mortis valet ad vitæ ordinationem, & dies iudicij ad pœnitentiæ continuationem, sic cogitatio diei æternæ glorię valet ad meritorum cumulationem. Ratio, quia regula philosophiæ dicit, In agentibus per intellectum, quod est vltimum in executione, est primum in intentione. Verbi gratia. In præparando domum, primum quod exequitur domi factor, est fundamenti positio, & consequenter subsequitur structuræ superædificatio, & finaliter sequitur inhabitatio, siue quies in domo, & perseueratio, & licèt hoc sit vltimum in executione, est tamen primum in intentione. Ita etiam vltimus finis noster est conquiescere in domo paradisi. Et licèt hoc sit vltimum in executione, est tamen & esse debet primum in intentione. Ideo auiso vos vt prouisionem faciatis de materia, & lapidibus pretiosis &c. Huiusmodi sunt opera meritoria, virtuosa, & pœnitentialia, quia quantò opera meritoria sunt plura, & maiora, tantò domus

gloriæ est maior, & dies gloriæ melior. Dauid, Melior est dies vna in atrijs tuis super millia &c. Psal. 83. In hoc mūdo sunt plures dies. Dies sæculi quis dinumerauit? Eccle. 1. In cælo autē non est nisi vna dies. Ex hoc sequitur ꝙ nullus potest stare in paradiso nisi per vnū diem. Ratio, quia ibi non est nox, hic verò sunt plures dies ex interuallo noctis. Auct. Erit dies vna quę nota est Domino, non dies, neque nox. & in tempore vesperi erit lux. Zac. 14. Istum diē debemus sperare gaudiosè. Sicut miles pugnaturus præcogitat coronā vel honorē à rege promissum, si triumphator extiterit: Sic etiam Christus Iesus promittit nobis coronā vitæ æternæ, si optimè militando habemus victoriam de carne, mundo, & diabolo. Ideo dicit scriptura, Militia est vita hominis super terram, & sicut dies mercenarij dies eius. Iob 7. Ecce hic posita est vna similitudo. Ideo dicit thema excitando & demonstrando. Ecce dies veniunt &c.

De eadem Dominica. X X V. post Trinitatem.

Sermo III.

Abens quinque panes hordeaceos & duos pisces. Io. 6. Quilibet dominus siue paterfamilias tenetur de iure naturali, diuinali, pontificali, & etiam imperiali, suis seruitoribus & domesticis sufficienter prouidere. 1. Ti. 5. Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidē negauit, & est infideli deterior. Sūmus paterfamiliàs Dominus Iesus, qui nō venit legem soluere, sed adimplere, sufficientem, imò reuera abundantem fecit prouisionem pro suis seruitoribus, & domesticis. Nam habuit quinque panes hordeaceos, & duos pisces, qui sufficiunt abundantissimè. In euangelio hodierno misticè designatur quintuplex panis.

Primus est panis corporalis.
Secundus pœnitentialis.
Tertius sacramentalis.
Quartus doctrinalis.
Quintus cælestialis.

De quibus dicit the. Habens quinque pa. hor. &c. Dico primò iuxta intellectū allegoricū de primo pane corporali, ꝙ intelligitur omnis humanus victus, qui hordeaceꝰ est ꝓpter asperitatē exteriorē in acquirēdo Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in terrā de qua sumptus es. Hunc merētur veri seruitores Dei, qui s. faciunt voluntatē Dei, obedientes mādatis eius. Ideo petimus in oratione dominica, Fiat volūtas tua sicut in cęlo & in terra. Panē nostrū quotidianum &c. Mat. 6. Dicò secundò ꝙ secūdus panis dicitur pœnitentialis, qui ex vili materia, s. ex peccatorum recordatione cōficitur. Hordeaceus quidē & asper est, propter dolorē cōtritionis, de quo inquit Psal. Fuerūt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.

Et Ezechiel.4.dicitur, Quasi subcinericium & hordeaceum panem comedes. Dico tertiò quòd tertius panis dicitur sacramentalis, qui de purissima materia confectus fuit in vtero virginali per spiritum sanctum, imò secundum Tho. In cælo genitus, in vtero virginis fermentatus, in patibulo crucis excoctus, in mensa altaris appositus, in speciebus reconditus. Qui hordeaceus dicitur propter asperam passionis memoriam. 1.ad Corint.11. Quotiescunque manducabitis panē hunc, & calicem hunc bibetis, mortem Domini annuntiabitis do ve. &c Ioā 6. Hic est panis qui de cælo descendit &c. Dico quartò quòd quartus panis dicitur doctrinalis, confectus ex auctoritatibus sacræ scripturæ. Qui hordeaceus est propter austeritatem correctionis, & duræ reprehensionis in peccatoribus. Dicit scriptura. Eccle.21. Verbum sapiens quodcunq; audierit scius laudabit, & ad se adijciet. Audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & proijciet illud post dorsum suum Similiter de alijs vitiosis, sed tamen dicitur Matt.4. Non in solo pane viuit homo &c. Dico quintò ꝙ quintus panis dicitur cælestialis, ex beatitudinibus & dotibus gloriæ confectus, qui hordeaceus dicitur propter tribulationes. Quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum. Act.14. Sed tamen beatus qui mādu cabit panem in regno Dei. Lu.14. Duo pisces sunt exempla sanctorum martyrum & confessorum, quibus quasi condimento prædicti panes hordeacei comestibiles redduntur. Ideo ad Heb. vlt. Mementote præpositorum vestrorū, qui vobis locuti sunt verbū Dei, quorum intuentes exitum, conuersationis imitamini fidem. Vnde Grego. Si exempla sanctorum recolimus, nihil graue esse quod sustinemus.

Dominica XXV. post Trinitatem. Sermo IIII.

EXtollens vocem quædam mulier. Lu.11. Ex isto verbo recepi occasionem prædicandi de quadā materia peregrina, sed animabus nostris erit multū necessaria, & vtilis ad earum saluationem. Salutetur virgo Maria. Iuxta intellectum quem volo nunc pertractare, sancta mater ecclesia dicitur mulier quædam extollens vocem, s. Dei in altum. Pro cuius intellectu declaranda sunt duo puncta,

Primum qua ratione ecclesia dicitur mulier,

Secundum quomodo extollit vocem in altum.

Et sic patebit verbi intellectus. Quantum ad primum, sancta mater ecclesia dicitur mulier, quia habet officia mulierū principalia, & naturalia, & nō dico officia artificialia, vel accidētalia mulierum, quæ sunt suere, nere, & huiusmodi. Sed officium principale mulierum & naturale est parere, & nutrire, ac regere infantes. Ista tria officia habet ecclesia. Ideo dicitur mulier. Primum ergo officium mulieris est parere. Vna enim ratio principalis, quare deus fecit mulierem, est

quia in mulieribus omnes creaturæ humanæ initium vitæ habent exceptis Adam, quē Deus formauit de limo terræ. Gene. 2. Et Eua, quā Deus formauit de costa Adę. Isti duo nunquam fuerunt in vtero matris. Istis ergo exceptis nunquam fuit nec erit aliqua persona humana quin fuerit in vtero mulieris. Ecce primum officium mulierum, s. parere filios. Hoc officium habet sancta mater ecclesia in cuius vtero, s. fonte baptismi Deus generat filios & filias, aliter enim nullus esset filius Dei. Excellentius enim parit ecclesia quàm mulier. Mulier enim parit filios pro isto mundo, ecclesia autem pro alio. Ideo dicit ecclesia, Filioli mei, quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Gala. 4. Nota, Quos iterum parturio, quia nullus potest nasci de vtero ecclesiæ, s. fonte baptismi, nisi prius nascatur de vtero naturali matris, quia in vtero matris nullus potest baptizari. De quo vide Tho. in. 4. disti. 6. Ratiō, quia talis Deo notus est, non ecclesiæ, nec subicij potest operationi ministrorum ecclesiæ. Vnde dicit August. Sicut qui non vixerit, non potest mori, ita qui natus non fuerit, non potest renasci. Ideo quando aliquoties in partu moritur mater, statim medici faciunt extrahi prolē de vtero matris, vt baptizetur. Secundum officiū naturale & principale mulieris est nutrire prolem. Sicut enim vterus mulieris est camera prolis, ita pectus est cellarium, propter hoc Deus dedit vbera mulieri, non ad ostendendum &c. Ideo mulieres delicatæ vel gulosæ, quę nolunt filios lactare, faciunt contra officium naturale. Hoc officium ecclesia habet excellenter. Nam postquam peperit proles, eos nutrit & lactat duobus vberibus. Primum est lex Mosayca. Secundū lex euāgelica. Lac album & sine immūditia est doctrina sancta, sine immūditia errorum, & falsę opinionis. Ecce secundum officiū. &c. Ideo Christus quādo voluit cōmendare Ioannem Baptistam, dixit, Inter natos mulierum non surrexit maior Ioāne Baptista, veruntamē qui minor est in regno cælorū, maior est illo. Matt. 11. ergo paruuli sunt Christiani. Ideo ecclesia nutrit eos lacte doctrinę. Ideo dicit, Tanquā paruulis in Christo lac vobis, supple viatoribus, potū dedi, nō escam, scilicet gloriæ, vt sanctis in cælo. 1. Cor. 4. Tertium officium mulieris est regere & gubernare proles. Quandiu enim pueri sunt paruuli, subsunt regimini matris, quia patres tūc non curant, & tūc regendi sunt à matre, ne iurent, nec mentiantur, nec dicant malum de aliquo, nec iniuriam alicui inferant, vt sciant se signare, & addiscere Pater noster, Aue Maria, Credo &c. quādo sunt sex vel septem annorum confiteantur &c. Et hoc officium habet sancta mater ecclesia, quandiu enim sumus paruuli, in hoc mundo, vt dixi, docet nos & instruit ne mentiamur, nec furta faciamus, nec diffamemus proximum, nec iuremus Deum, nisi pro necessitate vel vtilitate, & tunc cum veritate. Orare quolibet mane & sero, communicare & confi-

confiteri in paschate. Et potest dicere populus Christianus. Ego filius fui patris mei tenellus, & vnigenitus coram matre mea, & docebat me, atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum, custodi precepta mea, & viues. Prouerb. 4. Nota, vnigenitus matris ecclesiæ est: populus Christianus, nunquã habuit nisi istum filium &c. Custodi, præcepta mea, & viues, scilicet vita gratiæ in hoc mundo, & gloriæ in alio. Si ergo sancta mater ecclesia habet mulieris officia principalia &c. bene potest dici mulier, & concordat scriptura sancta. Gene. 24. Nota, trinitatem personarum in dicta auctoritate. Ipsa, scilicet ecclesia sancta est mulier, quam præparauit Dominus, scilicet spiritus sanctus filio, id est domino Iesu Christo, Domini mei, scilicet Dei patris. Secundò videndum est quomodo extollit seu exaltat vocem in altum, hoc fit in collatione septem sacramentorum, s. baptismi, confirmationis &c. tunc enim exaltat vocem Dei, nam sacramenta per vocem verbalem conferuntur. Augu. Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. De quo vide Tho. in 3. parte in materia de sacramentis. Ratio, quia Christus verbum æterni patris vnitum fuit rei, scilicet carni. Verbum enim caro factum est &c. De hoc dicit thema, Extollens vocem quædam mulier, scilicet ecclesia. Ego quæsiui quomodo ecclesia eleuat vocem, & inueni in quadam auctoritate seu prophetia Dauid, Psalm 28. dicentis, Vox Domini super aquas, Deus maiestatis intonuit &c. vsque, in templo eius omnes dicent gloriam.

Vox domini super aquas, & hoc in baptismo.
Vox domini in virtute, & hoc in confirmatione.
Vox domini in magnificentia, & hoc in consecratione.
Vox domini confrigentis cedros, & hoc in confeßione.
Vox domini intercedentis flammam ignis & hoc in matrimonio.
Vox domini concutientis desertum, & hoc in collatione ordinum.
Vox domini præparantis ceruos, & hoc in extrema vnctione.

Ecce quare dicit thema, Extollens vocem &c. Dico primò quòd sancta mater ecclesia mulier benedicta extollit vocem in sacramento baptismi, cùm dicitur, Vox Domini super aquas. Ista vox Domini est forma baptismi, quam dicit sacerdos vel alius, quando in necessitate baptizat, s. Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, vel in idiomate materne &c. Cùm autem dicitur, super aquas, ostenditur materia ipsius baptismi, quia sine aqua non potest dari baptismus, oportet enim quòd verbum, scilicet forma iungatur materiæ, scilicet aquæ, simul dicendo verba, & infundendo aquã. Non etiam forma debet præcedere materiam, vel econtra, sed simul. Ideo dicit, Vox Domini super aquas, nõ dicit ante aquas, vel post aquas, sed super materiam. Sed quare dicit aquas in plurali, cùm baptismus non posit dari nisi in vna tantùm, s. naturali? quia si aliquis vellet

baptizare cum aqua rosacea, vel ardenti, vel alia quacunque artificiali, non esset baptismus. Quare ergo dicit super aquas? nunquid ergo debuit dicere super aquam in singulari? Respondeo ꝙ dicitur super aquas in plurali, ad innuẽdum quoddam magnum secretũ. In baptismo enim sunt duo baptizãtes, & cõsequẽter duę aquę. Primus & principalis baptizãs est spiritus sanctus. Secũdus instrumentalis, & est sacerdos, qui aqua materiali potest lauare corpus. Sed spiritus sanctus alia aqua lauat intus animã. Ideo dicit Aug. Quę est tãta virtus aquæ, vt corpus tãgat, & cor abluat? In eodẽ puncto in quo aqua infunditur à sacerdote, vel creatura, hoc est, homo mittitur in fontẽ baptismi quãdo baptizatur simul intus influũt 15. flumina spiritus sancti. Primũ est gratia diuina, quę lauat & purificat animã à peccato originali, & ab actualibus in infidelibus qui nõ fictè baptizãtur. Secundum flumen est fides habitualis, licèt enim creatura tũc non habeat vsum liberi arbitrij, tamen habitualiter iam habet fidẽ catholicã. Tertiũ est spes, quæ habitualiter infunditur in baptismo. Quartũ est charitas, s. amor Dei & proximi, quæ etiã habitualiter infunditur in baptismo. Demũ simul etiã infũdũtur habitualiter quatuor virtutes morales, quę sunt prudentia, iustitia, tẽperãtia, & fortitudo. Et sic quintũ flumen est prudentia, in qua subiectiuè est virtus intellectuales, q̃a subiectatur in ratione practica, sed tamẽ est aliquo modo moralis, vnde & inter cardinales computatur. Sextum flumẽ est, iustitia, ad nõ nocendum proximo. Septimum temperãtia in prosperis. Octauum fortitudo in aduersis proficiẽdi, vel perseuerãdi in bona vita. Item septẽ dona spiritus sancti etiã simul infundũtur, & sic nonum flumen est sapientia, s. ad cognoscẽdũ diuina. Decimum intellectus ad cognoscendum scripturas. Vndecimũ consilium ad obseruãdũ diuinas admonitiones. Duodecimũ fortitudo cõtra diaboli tẽtationes. Decimum tertium sciẽtia perficiens ad proprios actus siue personales gubernãdum. Decimũquartum pietas, s. inclinãs ad compassionem ad proximos. Decimumquintũ flumen est timor ad Deum. De istis donis spiritus sancti vide S. Tho. 1. 2. q. 68. in qua incidentaliter declarat S. Tho. eorum quidditatem, necessitatẽ, numerum, cõnexionem, & dignitatem. Ista quindecim flumina procedunt à fonte spiritus sancti. Ideo dicit aquas in plurali. Et sequitur statim, Deus maiestatis introiuit, id est intus in anima introiuit Dominus super aquas multas. Sacerdos autem vnam aquam solùm, s. materialẽ applicat, sed Dominus super aquas multas. Ideo Apo. 1. Vox illius, s. Domini, sicut vox aquarum multarum. Quãtum ad secundum, s. cùm dicitur, Vox Domini in virtute, loquitur de sacramẽto confirmationis. Dicatur quid est, & quomodo ab episcopo, quia non potest ab alio hoc sacramentũ conferri. de conse. dist. 5. Manus &c. Nouissimè &c. Vt ieiu. De isto dicit, Vox Domini &c. Vox ista

Quindecim flumina, quæ in anima baptizati influunt.

est

eſt forma huius ſacramenti quam extollit eccleſia per os epiſcopi, quãdo dicit, Conſigno te ſigno crucis, & confirmo te chryſmate ſalutis. Et ſicut fides catholica infunditur in baptiſmo habitualiter, ſic in confirmatione fides catholica radicatur, intantum ꝙ ſi ſint duo homines, quorum vnus ſit confirmatus, alter non, in perſecutione antichriſti cõfirmatus erit fortis, & alius non. Ecce bonũ quod facit hoc ſacramentum ad perſiſtendum in fide. De iſto ſacramento dicit Io. Vidi quatuor angelos ſtãtes ſuper quatuor angulos terrę tenẽtes quatuor ventos terrę ne flarẽt ſuper terram, neque ſuper mare, neq; in vllam arborem. Et vidi alterum angelũ aſcendentem ab ortu ſolis, habentẽ ſignum Dei viui, & clamauit voce magna quatuor angelis, quibus datam eſt nocere terræ & mare di. Nolite nocere ter. & ma. neque arbori, quoaduſque ſigne, ſeruos Dei in frontibus eorũ. Apo. 7. In iſta auct. ſunt multa ſecreta quæ declarãtur à glo. ord. Angeli enim ijdem ſunt qui nuntij. Quatuor ergo angeli qui ſtant ſuper quatuor angulos terrę, ſignant nuntios antichriſti, tenentes. i. prohibentes prædicationem euãgelicam. Quãdo enim antichriſtus manifeſtabitur, totus mundus eum timebit, & tũc ipſe mittet nuntios ſuos ad quatuor partes mũdi tenentes, ſ. prohibẽdo doctrinam quatuor euangeliſtarum, ne flent. i. prædicẽt ſuper terram, id eſt laicis terram laicis colentibus, neque ſuper mare. i. amartitudine, & ſignat religionem, in qua debet eſſe amaritudo pœnitẽtię, neq; in vllam arborem. Arbores enim ſunt ſacerdotes, qui debent dare flores odoris per bonã famam, & folijs deuotionis in officio dei, & fructus meritorum ſacramenta miniſtrãdo liberè abſque ſimonia. Sed dicit ꝙ vidit alterum angelum, id eſt Chriſtum qui miſſus fuit à Deo patre pro mũdi redemptione, habẽte ſignũ Dei viui. ſ. ſanctã crucem, & clamauit voce magna, quatuor angelis. ſ. nuntijs antichriſti. ſ. malitiã nuntiorũ antichriſti refrẽnãdo di. Nolite nocere terræ. i. laicis, & mari. i. religioſis, neque arboribus. i. clericis, quoaduſque ſignemus. ſ. per ſacramentũ cõfirmationis, ſeruos Dei noſtri in frontibus eorũ. ſ. vt ſint fortiores in fide catholica. Ecce quare dicitur, vox Domini in virtute. ſ. fortitudinis, in prælio certaminis antichriſti. Ideo vt militibus datur alapa quãdo confirmãtur. Secundum bonũ quod ſacramentum confirmationis facit, eſt in alio mundo, quia cõfirmati in paradiſo habent ſingularem coronam glorię. In ſacramẽta baptiſmi datur baptizatis quędã corona, quæ vocatur à theologis character indelebilis. Et quãdo homo intrat paradiſum, ſtatim cognoſcũtur qui fuerint baptizati, & qui nõ, quia qui fuerunt baptizati habent ſpecialem coronã, quã non habẽt non baptizati, vt Abraham, Iſaac, & Iacob, & alij. Secũda corona datur in ſacramẽto cõfirmationis, qui verò nõ eſt cõfirmatus, caret illa in paradiſo. Ecce quãtũ lucratur ille q̃ cõfirmatur, & quãtũ perdit qui nõ cõfirmatur. Propter

hoc parentes debent esse valde diligentes, vt filij confirmentur, quia vox Domini in virtute. Hîc scilicet in sacramento confirmationis est virtus Dei, quæ vocatur magna. Tertium, scilicet verbũ manificentiæ. Nota, sacramentum Eucharistiæ, cùm dicitur, Vox Domini, scilicet consecrationis in magnificentia. Magnificentia, id est magna faciens, quia in isto sacramento fiunt maiora quàm in alijs sacramentis. Iam vulgariter de rege, qui fecit magnum conuiuiũ, & dedit fercula singularia, & preciosa, & multa &c. dicitur, magnificè fecit, Quantò ergo magis de conuiuio, quod fecit Christus filius Dei, in quo de omnibus creaturis spiritualibus dat meliorem, s. animam suam sanctissimam de corporibus, melius scilicet corpus suum siue carnem vnitam supposito diuino, di. Accipite, & mádu. Domine, & quid manducabimus? Panem album. Nota quòd verbis cõsecrationis prolatis iam nõ est ibi panis, scilicet hoc est corpus meũ. 1. Cor. 11. Ista est magnificentia. Sed aliqui fastidiosi non curant de isto cõuiuio, nec de isto cibo. Vnus di. Domine nõ sum di. &c. Alius dicit, Non sum bene paratus. Dico quòd nullus malè paratus debet accedere ad hoc conuiuiũ tam magnificum. Sed debetis vos parare per contritionem, confessionem, & satisfactionem, iniuriarum remissionem, aliàs non estis excusati. Declaratur hoc de rege eunte ad venationem &c. Ita Dominus noster Iesus Christus venit ad venãdũ in nemore huius mundi, & venatur leones, id est superbos, quando ex doctrina prædicatoris humiliãtur. Vulpes, id est personas auaras, quando satisfaciunt. Porcos per luxuriam, quando abstinere proponunt. Canes per iram, quando iniuriã remittunt &c. Et in nocte huius vitæ vult Christus rex noster intrare in villam suam. Quælibet persona Christiana est villa seu castrum Dei, quod ipse lucratus est in campo, in die Veneris sancta. Et tangit ad portam, vt sibi aperiatur, quádo prædicator dicit, Tali die, scilicet in paschate debetis cõmunicare, quia surrexit Dominus tali die. O dicunt aliqui, Non est camera, nec lectus paratus vt sibi competit &c. Sed negligenter tales faciunt, & peccant, quia ipse est contentus intrare aliquibus præparamentis præsuppositis, scilicet contritionis, confessionis, satisfactionis, & corporalis afflictionis. Sed verè Domine non intrabis, dicunt aliqui effectualiter, & permittunt intrare bestias, scilicet gallinas, pauones &c, ipso præsente. Cognoscitis quale peccatũ est nolle communicare, & dicũt, Domine nõ sum di. &c. Verbum est sanctũ, sed falsè vel ineptè allegatum. Dignitate enim æquiparantiæ nullus est dignus, nec ista requiritur ad cõmunicandũ, sed dignitas quæ requiritur, quã ipse vult, & præcipit, est conteri de peccatis, & confiteri, satisfacere, & remittere &c. Alij dicunt, Domine bene veneritis, intrate Domine. Sed pòst & deinde ponunt eum in loco porcorum. Illi, s. qui quotidie celebrant, vel sæpe malè parati cõmunicant luxuriosi,

Quomodo dignè & indignè corpus Christi à sanctis etiam hominibus recipitur.

riosi, simoniaci &c. in eorum damnationem. Remedium est ergo parare se bene & communicare. Ideo Moyses dicebat, Date magnificentiam Deo nostro, Dei perfecta sunt opera. Deuteron. 32. Nota, Dei perfecta sunt opera. Vos scitis quomodo à principio diabolus voluit destruere opera Dei, & hominem ad imaginem Dei factum pręcipitauit, & iustitia originali priuitauit fructus veticomestione. Sed ecce qualem magnificentiam fecit Dominus. Nam sicut diabolus illius fructus comestione procurauit totum malum humanæ naturæ, ita Deus comestione illius fructus, de quo dicitur virgini Mariæ, Benedictus fructus, procurauit totum bonum humanę naturæ. Ideo di. scriptura, Dei pefecta sunt opera. Et sequitur, Et omnes viæ eius iudicia. Quia qui nolunt communicare, habebunt iudiciũ damnationis, & nunquam venient in paradisum. Amen amen dico vobis, nisi man. car. fi. ho. & bi. eius sang. non habe. vi. in vo. Ioã. 6. Qui autem communicant malè parati, habebunt iudicium essendi perpetuo cum porcis inferni, quemadmodum ipsi miserunt ipsum cum porcis peccatorum. Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium, scilicet damnationis sibi mandu. & bi. 1. Corint. 11. Qui autem bene parati cõmunicant, habebunt iudicium saluationis in vitam æternam. Qui man. meam car. & bi. meum san. habet vitã æter. Io. 6. Ecce Dei magnificentia. Ideo Dauid, Confessio, s. quæ debet præcedere communicationem, & magnificentia opus eius, & iustitia eius manet in sęculum in hoc mundo, & in seculum sæculi in alio. Extollens vocem quædam &c. Quartum est sacramentum pœnitentiæ vel confessionis, cùm dicitur. Vox Domini confringentis cedros. Vox est forma absolutionis, Ego absoluo te &c. Cedri sunt arbores altissimæ, quę crescunt & stant circa mare, quæ signant personas superbas, quæ sunt alti cordis, quæ potius volunt viuere secũdum eorum voluntatem, & eorum inclinationes, quã secundũ Dei mandata & ordinationem. Deus præcepit vt simus humiles, & ipsi sunt superbi, elati, præsumptuosi, vani, pomposi, &c. Deus præcepit quòd simus misericordes, & ipsi sunt crudeles. Ipsi enim sunt auari, vsurarij, fures. Idem de castitate, & de alijs. Sed isti cedri in sacramento pœnitentiæ confringuntur, & eorum corda rumpuntur, quando suspirando dicũt, Pater peccaui in hoc, fui superbus &c. Et tunc peccata comminuuntur. Sed hoc impeditur aliquoties per confessores, qui capite dicooperto volunt audire confessionem. Tales confessores primò claudunt os confitentis, qui ex verecundia, quãdo cogitat, iste respicit me, non dicit omnia peccata. Ideo capite cooperto debent audire confessiones, quia oculi non audiunt confessiones, sed aures, animando confitentes, dicendo, Fili dicatis omnia peccata, quia nullus audit. nec vidit nos, nisi deus. Qui licèt sciat omnia, tamen ordinauit quòd suis magistris rationabilibus, & ministris

&

& procuratoribus reddatis computū de factis &c. Secundò, quia cō fessor accipiet occasionem peccandi. Quando enim audit mulierem iuuenē, pulchram, quam respicit, quid cogitabit? O quomodo est alba &c. Ideo cooperiatur caput vt peccator liberius confiteatur peccata sua. Ecce quare dicit, Vox Domini cōfringentis cedros. Et statim subditur, Et confringet Dñs cedros Libani. Libanus est mons quidam altissimus in terra promissionis, ferens cedros altissimas, & signat personas in altitudine dignitatis, dominij, seu prælationis po sitas. Quæ si sint peccatores, & malę vitæ, dicūtur cedri Libani. De istis etiam dicit, Et confringet Dominus cedros Libani, s. dominij temporalis, seu prælationis, papalis, seu episcopalis &c. quando ad pedes simplicis confessoris flectunt genua, confitentes peccata sua. Quibus dicit confessor, Non absoluam vos, nisi corrigatis vitam vestram, vel emendaueritis talem iniustitiam, & huiusmodi. Et si tales conteruntur, & pœnitent, tunc confringuntur cedri Libani. Et comminuet eos tanquam vitulum Libani. In monte Libani nutriebātur vituli, quorum caro erat valde sapida, ideo diuidebantur per partes minutim, vt oēs possent habere. Ita in confessione comminuuntur cedri Libani in diuersas partes. Primò in corde per contritionē, & Dei subiectionem. Secūdò in ore, petendo veniam si iniuriasti, s. patrem, vel matrem, vxorem, seu fratrem, & econuersò. Tertiò in toto corpore per pœnitentialē afflictionem. Quartò in bursa per satisfa ctionem. Ecce quare dicit, Et comminuet eos tanquam vitulum Li bani. Et sic ille qui confitetur sit dilectus Deo, quemadmodū filius Vnicornium, quod inter animalia alia plus diligit filium. Ita Deus diligit eum qui bene confitetur. Quintum sacramentum est matrimonij, cū dicitur, Vox Domini intercidentis flammam ignis. Quotquot sumus in hoc mūdo, nati sumus de vtero matris cum vna brasa, Gallicū est, & signat titionē ignis, seu flammā, quę à sanctis docto ribus vocatur igniculus, seu concupiscibilitas, vel fomes peccati, ita nascimur, & adeo est fortis, quod non potest exingui aqua baptismi, licèt aqua baptismi extinguat ignē inferni & purgatorij in baptizato, quia si moreretur statim post baptismū, non cōbureretur. Et tamen aqua baptismi nō extinguit illū igniculum, seu fomitē, vel flāmam. Sed ista flamma nō flammescit, quousque homo est adultus, quia tunc diabolus sufflat ibi brasam, dando tentationes carnales. Et tūc quādo homo cōcupiscit mulierem, vel ecōuersò, brasa flammescit. In signum illius maxillæ efficiuntur rubeæ, quia habitus eius prunas ardere facit. Iob 41. Omnes quotquot fuerūt, dempta beata virgine Maria, & Christo, habuerūt, & quotquot sumus, habemus illū fomitem, & cōcupiscibilitatē. Nec obstat quòd sumus baptizati, quia aqua baptismi licèt remoueat culpam, remanet tamen pœna, scilicet fomes, seu ignis cultus ille, & flammescit in cōcupiscendo, &
ardet,

ardet & comburit in actu illo, Sed quid facit sacramentũ matrimonij? Dicendum licèt non extinguat ignẽ carnalis concupiscentiæ in homine seu muliere, tamen flãma interdicitur, quia non flammescit inter virum & vxorẽ, quia vir non debet curare de alia muliere, nec vxor de alio viro. Illi qui non sunt de matrimonio, licèt habent brasam illam, & fomitem, tameo debent extinguere illam flammam non concupiscendo, nec iurando de illo actu, ac si nihil esset. Ideo personæ sanctæ & deuotę cum aqua extinguunt illam brasam comedendo frequẽter panẽ & aquã, dimittendo carnes & vinũ, & multas delectationes, quæ inflãmant brasam illã & sic flãma licèt nõ extinguatur, tamen per pœnitentiã mitigatur. Ista est ratio quare personæ sanctæ faciunt pœnitentiam, & cauẽt oportunitatem, vitant colloquia mulierum, quia statim brasa flammescit flante diabolo, & cõburit quidquid in domo est conscientię, & perdit homo omnia merita quæ nunquam congregauit. Ignis est vsque ad consummationẽ deuorans, & omnia eradicãs genimina. Iob 31. Cauete ergo ab hac flamma. Beatus Ioannes Baptista non bibebat vinum, sed aquã, nec comedebat panem, sed locustas siccatas ad solem, & ita macer erat, quòd non habebat nisi pellem & ossa, tamẽ ex toto non potuit extinguere brasam siue istum igniculum, tamen non flammescebat in eo. Nota, de beato Hieronymo, & de illo sancto heremita antiquo, qui vt curaretur iuit ad ciuitatem, & sic dum curabatur in corpore, infirmabatur in anima, quia nõ bene cauebat ab opportunitate mulierum, intantum q̃ grauidabat duas puellas, quæ sibi seruiebant ex deuotione, propter famam suæ sanctitatis. Qui autẽ custodit se, potest dicere, Liberasti me à pressura flammæ, quæ circundedit me, & in medio ignis non sum æstuatus. Eccl. 51. Sextũ sacramentũ est sacramentum ordinum, cùm dicitur, Vox Domini concutientis desertum s. in collatione ordinũ tunc eradicãtur arbores mundiales deserti, in quo sunt multæ bestiæ, leones per superbiã, vulpes per auaritiam &c. Item desertum à gratia Dei in multis, desertum à diuina consolatione, desertum à fructibus spiritualibus, hoc desertũ concutitur in collatione ordinum. Sicut enim totum nemus concutitur, quando scinduntur vel eradicantur arbores, ita in collatione ordinum scinduntur & eradicantur arbores à nemore laicorum, vt in iardino Christi, scilicet ecclesiæ transplantentur. Tunc totum nemus debet resonare per examen de vita, scientia, & huiusmodi, vt sint apti ad fructificandum. Item alia concussio maior in nemore seu deserto huius mundi, quia quando sumũt ordines, sunt quatuor tempora, & omnes Christiani tenentur ieiunare, vt boni ordinẽtur, quia totum bonum vel malum est à clericis. Dicit Chry. Scitis quòd totum bonũ arboris est à radice. Ita vita hominum est quasi arbor, cuius radix est status clericorũ, ideo totum bonum vel malũ populi
est

est à radice clericorum. Propter hoc, quādo transplātantur, populus ieiunat. Ideo dicitur, Vox Domini cōcu. &c. & subditur, Et cōmouebit Dominus desertū Cades. No. Cades, interpretatur sancta, & significat ecclesiam sanctā, de qua dicit Apostolus, Christus dilexit ecclesiā, & seipsum tradidit pro ea, vt illā sanctificaret, mundās eam lauacro aquæ in verbo vitę, vt exhiberet sibi gloriosam ecclesiam, non habentē maculā, aut rugā, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata. Eph. 5. Et cōmouebit Dominus desertū Cades. i. populū Christianū ecclesię sanctę, q̄a nō cōmouetur desertū Iudæorū, sed desertū Cades. i. ecclesię sanctę. Septimū sacramentū est sacramētum extremę vnctionis, quod in dicta auctoritate tāgitur cū dicitur, Vox Domini preparātis ceruos. s. in sacramento extremę vnctionis, quod datur in fine vitæ quādo aliquis debet mori morte, s. naturali. Secùs de illis qui aliter moriūtur sentētiati, vel aliàs, quia licèt alia sacramēta possint eis dari, nō tamen debet eis dari istud. Hoc sacramentū habet duas mirabiles virtutes seu effectus. Prima ponit S. Tho. in 4. q̄ sanitas corporalis si sit vtilis animæ, sine dubio ex huiusmodi sacramēti sumptione curabitur infallibiliter. Hoc extrahit S. Tho. ab illo tex. Ia. 5. Infirmatur quis ex vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eū, vngētes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmū, & alleuiabit eū Dominus. Vox Domini est forma huius sacramēti, quę dicitur à sacerdote quādo vngit, di. Per istā sanctā vnctionē, & suā pijssimā misericordiā indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum &c. & similē formā dicit vngēdo singulorū sensuū instrumēta, per quę peccauit, vt patet &c. Secūdus effect⁹ seu virtus est maior. Aliquando ex obliuione sunt multa peccata mortalia dimissa in cōfessione, quę tales nō confitentur, qui tamen sunt in proposito cōfitēdi ea si recordarētur, & tales in statu gratię sunt, sed restāt pœna in purgatorio, & etiā de peccatis venialibus restat pœna in purgatorio. Sed hoc sanctū sacramentū de mortalibus oblitis, & de venialibus non oblitis purificat animā ab illorū culpis & pœnis, ita vt rectè vadant ad paradisum sine aliqua pœna. De mortalibus oblitis. Iac. 5. Et si in peccatis sit, remittētur ei. Ecce quare dicit, Vox Domini preparātis ceruos. i. spiritū, ad saltādum vsq; ad paradisum. Ideo Dauid in spiritu prophetię di. in Psa. Diligam te Domine, Qui perfecit pedes meos tanquā ceruorū &c. Ideo quādo infirmi cōmunicāt debēt petere istud sacramentū, quia post quādo appropinquāt morti, perdunt verbū, & nō possunt ipsum petere & perdūt magnū bonū. Ideo dicit, Vox Domini præpa. ceruos. Et sequitur statim, Et reuelabit cōdensa. i. secreta glorię, & in tēplo eius omnes dicēt gloriam. Sed multi clerici ex auaritia seu simonia impediunt hoc sacramentū. Dicit vnus, Linteamina in quibus vngitur debent esse mea. Alius dicit, Tot sacerdotes sunt necessarij, & habetis dare tātū cuilibet

Duplex effect⁹ extremæ vnctionis.

Quę peccata per vnctionē extremā remittuntur.

libet &c. Dicatur quomodo sacramẽta sunt liberè ministranda. Extollens vocem quædam mulier.

De eadem Domina. Sermo V.

Olite esse prudentes apud vosmetipsos. Rom. 12. Pro cuius declaratione oportet primò declarare quid est prudentia, cùm dicit prudentes. Secundò oportet declarare quid est hoc dictũ, apud vosmetipsos. Pro quo sciẽdũ quòd tres sunt virtutes intellectuales. s. scientia, prudẽtia, & sapientia. Scientia est cognitio quæ habetur de creaturis. Prudentia est cognitio intellectualis de actibus humanis. Sapientia verò est cognitio speculatiua, quæ habetur de diuinis cum sapore deuotionis. Licèt aliquoties cõmuniter loquendo sapiẽtia, & scientia, & prudẽtia sumãtur pro eadem virtute, quia qui habet sapientiã. i. agnitionẽ Dei, cum sapore deuotionis, statim saltat ad prudentiã, s. ordinando actus suos erga Deum & proximũ. i. virtuosa prudẽtia, quia mulier diligens, id est, sapientia, corona est viro. Prou. 12. Item scientia potest dici prudentia, quia ille qui habet scientiam de creaturis, dicitur sciens. Et quando videt quòd creaturæ irrationales gubernant se iuxta Dei ordinationem, & in nullo faciũt contra, statim dicit, O quomodo ego, qui sum rationalis, deberem me gubernare secundum Dei ordinationem &c. & sic scientia efficitur prudentia. Auct. Scientia sanctorum prudentia, scilicet est. Prouerbio. 9. Patet ergo quòd pro eodem sumuntur communiter, licèt strictè loquendo differant, & sic non sumuntur pro eodem. Communiter pro eodem capiuntur in themate cùm dicit, Nolite esse prudẽtes, id est sapientes & scientes. Secundò debet declarari hoc quod dicit, vosmetipsos, cùm Deus precipiat quòd simus sapientes. Pro quo sciendum quòd sciẽtia est duplex. Vna quæ est coram nobis, alia quę est supra nos. Coram nobis est sciẽtia, quæ intellectu & ingenio humano est inuenta, cuiusmodi est scientia septem artium liberalium. Supra nos est scientia, quæ non intellectu humano, sed à Deo est reuelata, vt est scientia noui & veteris testamenti. Cùm ergo dicit thema. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, s. tantum vel nimium de scientia, quæ est coram vobis, sed velitis habere scientiam quæ est supra vos, s. illam quam Deus reuelauit. Ratio, quia scientia, arte, & ingenio, seu intellectu humano inuenta, modica est. Sed scientia à Deo reuelata, est alta & magna. Et hoc potestis videre per quandam similitudinem quam tangit August. de rustico seu pastore, intrante palatium & dicente, illa est camera regis, & illa reginę, & illa filiorum, & illæ fenestræ &c. sed ipse non intrat cameram regis, nec videt regem, nec scit quid facit, sed hoc sciunt cubicularij, cõsiliarij, & barones, qui intrant cameram &c. Ideo isti iudicantur sapientes, & non pastor seu rusticus, Iste mundus est palatium Dei, quod ipse fabrica

Triplex intellectualis virtus.

uit & creauit. O Iſraël quàm magna eſt domus Dei &c.Bar. 3.Hoc palatium intrauerũt philoſophi Pythagoras, & Anaxagoras, Plato Ariſt.&c.& nihil ſciuerunt,niſi ꝙ in illa camera,ſ.in cælo eſt prima intelligentia cum ſuis conſiliarijs,ſ.angelis diſputabãt de feneſtris, ſ.luna,ſole,ſtellis,de motibus orbium,de animabus &c.Sed ipſi nõ viderunt regẽ Deum,ſed ſecretarij Dei,ſ.ſancti patriarchę,prophetæ,apoſtoli,& doctores ſancti,iſti habuerunt ſcientiã ex diuina reuelatione,ſcientes quomodo Deus regit & gubernat mundũ.Patet differẽtia inter antiquos philoſophos,& ſanctos apoſtolos &c,quibus dixit ſic.Iam non dicam vos ſeruos,vt philoſophi fuerunt,quia ſeruus neſcit quid faciat dñs eius.Vos autẽ dixi amicos, quia quæcunq; audiui à patre meo nota feci vobis.Io.15.Nolite ergo eſſe prudentes ſcientia quę eſt corã vobis apud voſmetipſos,ſ.tantum,ſ.de ſcientia philoſophorum.Et cõcordat Sapiẽs di.Ne ſis ſapiens apud temetipſum.Pro.3.quia caderes in errorẽ apud theologiã. Scientia enim philoſophorum nõ debet recipi in dominã diuinæ ſcientiæ, vel vxorẽ,ſed in ancillã vel captiuã.Et bonus theologus poteſt ſibi ſumere in obſequium philoſophiã, ſed non nimis cũ ea ſtare debet. De illis qui ſtant & ſe dant philoſophię nimium dicit ſcript. Væ q ſapientes eſtis in oculis veſtris.Eſa.5. Propter hoc dicit the. Nolite eſſe &c.Si dicatur,Ergo frater quã ſapientiã debemus habere,& ſtudere? Reſpondeo & dico ꝙ in pręſenti ſermone ego volo vobis oſtẽdere ſeptẽ artes liberales, quas magiſter noſter Chriſtus ordinauit. Sicut enim philoſophi in ſua ſciẽtia habent ſeptẽ artes liberales, ad quas ſtudẽdum requirũtur multi anni,ita ego modò de ſchola Chriſti oſtendã ſuas ſeptem artes liberales,quæ ſunt apud noſmetipſos, quia ſcilicet ſupra nos.Prima ſcientia Philoſophorum eſt Grãmatica,quę docet loqui cõgruè,ſ.vt ſubſtantiuũ & adiectiuũ,nomẽ & verbum,relatiuum & antecedens conueniant. Ita in Grammatica Chriſti ſubſtantiuum eſt Deus cuncta ſuſtinens. Adiectiua autem

Subſtãtia actus peccati & ſi à Deo ſit, nõ tamen deformitas illius actus, quæ formale in ipſo peccato eſt.

quæ in eo ſuppoſitantur,ſeu ſuſtentãtur,ſunt omnia opera bona,ſiue mala pœnalia,quæ omnia à Deo ſunt,ſed mala culpæ non ſunt à Deo,peccatũ enim nõ eſt à Deo,nec Deus cauſſa peccati eſt,ſed quid quid entitatis eſt in peccato,eſt à Deo. Vnde dicit B.Tho.1.2.quod Deus non eſt cauſſa peccati ,ſed bene actus qui eſt in peccato Deus cauſſa eſt,quia act⁹ peccati eſt quid poſitiuũ,& eſt ens.Modò omne ens deriuatur,& cauſſatur à primo ente,vt patet.2. Metaphyſicę,nõ tamẽ vt dixi.Deus peccati ſiue mali culpę cauſſa eſt,quia quò ad ſuũ formale,mala culpę nõ ſunt entia,nec quid poſitiuũ,ſed quid priuatiuũ,deformitas enim quę eſt formale peccati,ſiue mali culpę, eſt quædam priuatio.Noſtra autem opera Deo ſunt attribuenda, quia ipſe facit omnia,& ſic ſubſtantiantur in Deo. Et iſta eſt bona congruitas attribuere Deo illa quę fiunt,& nõ creaturis, quia in cõ

gruum

gruum esset. Ver. gra. de pluuia, si attribuitur deo, tūc est bona Grā-
matica, sed si creaturis, tunc est incongruitas, quia naturæ & constel
lationes solùm sunt instrumenta. Bonas literæ non attribuitur cala-
mo, sed notario. Ita pluuia, vel siccitas, abundantia, vel sterilitas, fa-
mes, vel mortalitas, nō instrumentis, sed deo attribuenda sunt, quia
instrumenta nihil possunt, nisi quātum deus vult & permittit. Ideo
sancti patres antiquitùs omnia attribuebant deo. Dixit Isaac Iacob
filio suo, Quomodo, inquit, tam citò inuenire potuisti fili mi? Gen.
27. Respōdit, voluntas dei fuit &c. Itē quādo Esau quęsiuit à Iacob,
Quid sibi volunt isti, & si ad te pertineant? Genesi. 33. Respondit
Iacob, Paruuli sunt quos donauit mihi deus seruo tuo. Ecce quali-
ter attribuebāt deo nostro adiectiua, in quo omnia substantiantur.
Idem de malis. Si habetis infirmitatem, dolorem, & aduersitatem, si
perditis bona, vel filios, non dicatis, Hoc fecit mihi talis &c. sed deo
attribuantur omnia. Ita fecit Iob, qui perdidit &c. Nota breuiter hi-
storiam, vsque, Sit nomen domini benedictum. Iob. 1. Ista est opti-
ma Grammatica, & congrua in schola Christi, quādo substantiuum
& adiectiuum conueniunt. De ista Grammatica est regula de doctri
na Christi quam repetebat apostolus vt baccalarius. Ex ipso origi-
naliter, & per ipsum formaliter, & in ipso sunt omnia, scilicet, sub-
stantialiter. Rom. 11. Secundò debent conuenire nomen & verbū in
Grammatica Christi. Nomē est fama, quando persona ex aliquo est
insignis, & famosa, digna nomine, sed paucæ sunt. Habes pauca no-
ma in Sardis. Apoca. 3. i. paucas notabiles personas dignas nomi-
nari. Ideo sapiens, Curam habe de bono nomine. Eccl. 41. Verbū est
sermo tuus. Tunc nomen & verbū concordant, quando tu non dif-
famas, nec mordes publicum peccatū, nec secretum personæ nomi-
natæ, sed cū reuerentia & honore loqui vis de eis. Regula di. Auct.
Omnis sermo malus ex ore vestro nō procedat, sed si quis bonus ad
ædificationem fidei, vt det gratiā audientibus. Ephes 4. Tertiò. Re-
latiuum & antecedens debent conuenire in Grammatica Christi.
Relatiuum est verbum vestrum, antecedens est negotium de quo lo
quimini. Et conueniunt, quādo homo dicit veritatē de illo facto vel
negocio, quia ab eo quòd res est, vel non est, oratio vera vel falsa di-
citur. Omne mendacium est cōtra Grāmaticā Christi, quia res extra
non conueniunt. Ideo dicatur veritas, sicut res extra se habet. Re-
gula dicit. Auctoritas. Deponentes mendacium, loquimini verita-
tem vnusquisque cum proximo suo, quia sumus inuicem membra.
Ephsi. 4. Ecce grammatica Christi consistit in tribus regulis, scilicet,
attribuere deo omnia adiectiua, nisi peccata. Secunda non diffamare
aliquam. Tertia facere bonam relationem de re. Secunda scientia
philosophorum est Logica, quæ docet diffinire, disputare, & ra-
tiones facere per sillogismos, vel consequentias, vel enthimemata,

vel inductiones. Hanc inuenerunt Philosophi ad disputandum, scilicet, homo cum homine, sed non cum diabolo. Sed Logica Christi docet modum disputandi contra diabolum. Diabolus magnus sophista facit multa argumenta contra illud quod debemus credere, vel contra illa quæ debemus facere, vel contra ea quæ debemus sperare. Primò ergo diabolus tentando de fide arguit, volens inducere illum quem tentat ab impossibile. Verbi gratia. Quādo tentat de trinitate dicens, Quomodo est possibile quod vnus deus sit, tres personæ, quia quod sunt supposita, tot sunt essentiæ. Ad hoc argumentū non possemus respondere per Logicam philosophorū, sed per Logicam Christi, i. per vnam regulam, quā Christus, qui nō potest mētiri docuit dicēs: Tres sunt qui testimonium &c. 1. Ioan. 5. Item arguit de incarnatione Christi, dicens, Quomodo potes tu credere quòd deus inclusit se in vtero vnius puellæ, & quòd receperit humanitatem, quia finiti ad infinitū nulla est proportio? Respondetur per logicam Christi, dicendo, Ei autem qui potens est deus omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus, &c. Ephes. 3. Fundare se oportet in potentia dei, & tunc diabolus nō potest replicare. Item contra hostiam consecratam di. Quomodo in tam parua hostia est totus Christus, tam magnus homo, quia locus & locatum debent proportionari? Itē, quando frangitur hostia, quomodo non frangitur Christus? Responde per regulam de potētia Dei, quia potens est Deus &c. vbi suprà. Et istam regulam allegauit Gabriël virgini Marię quærenti, Quomodo fiet istud &c. Non est impossibile apud Deum omne verbū &c. Luc. 1. Si cum Logica philosophi velletis respondere, diabolus concluderet vos. Item quando arguit contra virginitatem Mariæ di. Quomodo est possibile. Et responde per dictam regulam, Potens est &c. Et da exemplum de radio solis, transeunte per fenestram vitream. Secundò arguit diabolus contra ea quæ debemus facere. Quilibet debet facere pœnitentiā de peccatis, ne homo damnetur. Et quādo homo vult facere aliquā pœnitentiā, vel afflictionē, diabolus loquens imaginationi arguit, dicens, Miser tu interficies te, Deus non vult quòd interficias te, sed caue à peccatis, quia Deus est misericors, qui nō vult mortem peccatoris, &c. Ezechie. 18. Responde per regulam Christi dicentis, Nisi pœnitentiā egeritis omnes simul peribitis. Luc. 13. Fundare se oportet in Dei voluntate, quia si aliter velles respondere, habet infinitas replicas. Ideo Eua peccauit, quando diabolus disputauit cum ea, dicens, Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi? Ecce prima quæstio. Gen. 3. debuit respōdere, fundando se in voluntate dei, Quia ipse voluit, & ita sibi placuit. Sed ipsa respondit aliter, dicens, Ne fortè moriamur. Et diabolus replicauit. Nequaquam moriemini, sed eritis sicut dij, scientes bonum &

malum,

malum, & conclusit, quare præcepit, &c. Tertiò, arguit diabolus cõtra illũ quæ debemus sperare di. Quomodo tu poteris cęlum ascendere, quia cęlum cęli domino, terram autem dedit filijs hominum? Responde, quòd per gratiam & misericordiam ascendimus, quia dicit: Pœnitentiam agite appropinquabit enim regnum cælorum. Matthæi. 4. Tertia scientia est Rhetorica, quæ docet prudenter per rationes allegare ad obtinendum quod petitur. Ita Rhetorica Christi docet prudenter allegare, & petere propriè coronam à Christo in oratione, in qua multi errant malè allegando, Domine faciatis vos mihi hanc gratiam quam peto, quia ego ieiuno, & ego facio Ecclesias, & do eleemosynas pauperibus, & do eis hospitium, & sic de alijs amore vestri. Hoc nihil valet, immo prouocatur ira Dei. Ideo Rhetorica Christi docet propriè allegare, dicens: Domine vos fecistis mihi tot gratias, scilicet, in creatione ad imaginem & similitudinem vestram. Similiter in natiuitate, quia inter Christianos. Item quia baptizatus, &c. Ideo domine compleatis & faciatis mihi hanc gratiam. Ecce ista est bona Rhetorica, allegando ex parte Dei, & non tua. Ideo caueatis ne accidat vobis vt Pharisæo. Lu. 18. qui semper allegebat ex parte sua dicens: Deus gratias ago tibi, quia nõ sum sicut cęteri hominum, &c. Et quia malè allegabat, fuit à Deo reprobatus. Nota etiam hic exemplum de illo fratre, de quo in vitis patrum qui petijt gratiam à Deo allegando ex parte sua, quia dimisit mundum, & seruabat religionem, &c. Et vmbra ipsum percussit. Dupliciter debetis allegare. Primò ex parte Dei, suas excellentias allegando, vel ex parte vestra diuina beneficia recepta recitando, & dicendo: Vos domine fecistis mihi tantam gratiam, &c. Ideo domine faciatis mihi istam gratiam. Apostolus: In omni oratione & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrę innotescant apud Deum. Phil. 4. Nota differentiam inter obsecrationem, & orationem, & gratiarum actionem, & petitionem. Oratio est eleuatio mentis in Deum, sicut quando dicitur Pater noster, &c. Obsecratio est quãdo dicitur per natiuitatem tuam, vel per passionem tuã, &c. Gratiarum actio est, quando homo recitat gratias à Deo receptas, dicens: Dñe tot gratias mihi fecistis, &c. ad quam sequitur petitio. Ideo domine faciatis mihi etiam istam gratiam, &c. Quarta scientia philosophorum est Musica, quæ ostendit concordãtiam cantus. Ita etiam musica Christi docet vocum concordantiam in pœnitentibus. In pœnitentia enim sunt tres voces, scilicet, tenor, percussio pectoris: quinta, scilicet, suspiria & gemitus: octaua, dicendo: Domine misericordia, &c. Ista consonantia vocum multum placet Deo, dici. pœnitenti, Sume tibi citharam, circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita, Bene cane, frequenta canticum, vt memoria sit tui. Esaiæ 23. Et loquitur animæ peccatrici. Ibi incipit constructio.

O meretrix obliuioni tradita sume citharam, &c. Meretrix est anima peccatrix. Ratio, quia sicut vxor regis filia rustici, quam duxit in vxorẽ, si dimisso rege viro recederet cũ aliquo ribaldo ad lupanar, diceretur meretrix. Sic etiam anima peccatoris, quę regẽ Christum sponsauit in baptismo, quãdo peccat & recedit à Christo, & vadit cũ ribaldis inferni, dicitur meretrix obliuioni tradita, quia videtur, ꝙ Deus nõ curet, eo quòd nõ statim Deus punit, sed eã expectat ad pœnitentiam. Remedium quod habet est vt redeat ad regem. Ideo dicit: Sume citharam, quę est pœnitentia. Ratio, quia cithara est lignum aridum & vacuum, alias non faceret sonũ. Ita persona pœnitens est arida per abstinentiam, & vacua, quia sine pręsumptione de Dei misericordia, & nimis stultè confidendo. Cithara pœnitentiæ habet octo chordas, facientes acutum sonum. Prima est peccatorũ cognitio, & emendandi propositũ, & sic de alijs. Circuiui ciuitatẽ, scilicet illam, De qua Dauid: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Quæ circuiri debet per vicos & plateas, scilicet, ad Deum & ad sanctos recurrendo. Primò, coram palatio Trinitatis dicendo: Domine opus vestrum sum, ideo domine parcatis mihi. Ecce vna catilena. Deinde coram virgine Maria, dicendo illud: Nec abhorre peccatores, sine quibus nunquam fores tanto digna filio. Deinde ad plateas Patriarcham & Prophetarum, &c. Bene cane, frequenta canticum. Ista musica placet Deo, ideo dicit: Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocẽ tuã. Cant. 8. Horti dicuntur ecclesiæ. Amici, sancti qui auscultant, quemadmodum de nocte homo auscultat cantus. Quinta scientia est Arithmetica, que docet numerare. Ita Arithmetica Christi debet numerare peccata in confessione, in quibus peccauit homo contra Dei præcepta, contra opera misericordiæ, in sensibus corporis. Multi nesciunt numerare peccata propria in confessione, sed si confessor quærit de vicino vel vicina, non solùm numerabuntur peccata mortalia, sed etiam venialia. Ista est Arithmetica diaboli, ideo modò volo vobis ostendere quomodo numerabunt peccata sua confitentes & pœnitẽtes. Et sicut est triplex confessio, ita est etiam triplex numeratio. Prima est confessio specialis, & est ista confessio sacramentalis, quæ specialis dicitur, quia oportet dicere peccata specificè. Verbi gratia Superbia est quoddam genus peccati, nõ sufficit dicere, ego fui superbus, sed oportet descẽdere ad speciẽ. Superbia habet multas species, quę sunt despicere patrẽ, vel matrẽ, vel prælatum, vel dñm, maiorẽ, vel minorem, vel æqualem, vel despicere sanctos, vel Deũ. Item aliquando superbia cõsistit in corde. Et quãdoque erũpit à dextra, vt patet in põpa, & vanitatibus, quibus nõnunquã proximi scãdalizãtur. Itẽ auaritia est aliud genus, & nõ sufficit dicere, ego fui auarus, sed oportet dicere, ego feci simoniam isto modo, vel vsurã, vel rapinã, vel furtũ,

secretũ,vel deceptiones,emendo vel vendẽdo,vel calumniã, vel iudices,oportet species dicere.Itẽ de luxuria oportet specificè dicere & specificare dicendo,si fuit fornicatio,vel adulteriũ,raptus, incestus,vel sacrilegiũ,vel contra naturam,sed nõ oportet dicere indiuiduũ.i nominare personas,sed oportet dicere specificè, vt dicit glo. super illo verbo Dauid,Per singulas noctes,id est,per singula peccata mortalia. Secunda cõfessio est generalis,vt illa quę fit in introitu missę,vel in accusatione quam faciũt religiosi in capitulis de culpis, ibi sufficit numerare peccata in genere. Tertia est generalissima s.illa quę fit Deo di. Ego sum peccator. Et est bona, quia obtinet quandoque gratiam.No.histo.Lu.18.de publicano di. Deus propitius esto mihi peccatori,& nullũ peccatũ nominabat, nec in genere,nec in specie,& tamen descendit iustificatus in domũ suã.No. hic auisentur confitentes ne faciãt confessionem illius Italici,qui dicebat se solùm habere tria peccata paruissima. s. vsurã,luxuriã,&nõ credo in Deum.Malè numerabat peccata. Melius numerabat peccata Manasses rex Iuda,dicẽs:Peccaui super numerũ arenę maris,scilicet, venialiter.Peccata enim venialia innumerabilia sunt, vt arena maris,& multiplicatę iniquitates meę.s.peccata mortalia, quę sunt numerabilia. 2.Parali.vlt.Sexta sciẽtia est Geometria de mensuris. Et Geometria Christi docet bene mensurare vitam propriam,bona temporalia,& seruitiũ quod debemus facere Deo. Si ista bene mẽsuramus,patebit quod totum est parum,& quasi nihil. Primò,vita nostra est parua & modica,quę quasi nihil est, quia quod pręteritũ est nihil est,quod futurum est nondum est. Vita nostra in puncto consistit, quia de tempore non habemus nisi præsens nunc, dicit Philosophus.Ideo Iacobus,qui optimè sciebat vitã mensurare,dicebat: Quę est vita vestra? vapor ad modicum parens,& deinceps exterminabitur,Iacob.3.Cùm ergo vita tam sit modica,humiliari merito debemus. Secundò,debemus mensurare bona temporalia,honores,officia,dignitates,vel prælationes. Videtur nobis esse magnũ bonum,esse regem vel papam,&c.Dico quòd nullum bonum est,si bene mensuretur. Quod bonum est facere se fideiussorem sub pœna mortis pro alio,hoc bonum est esse papam vel regem, esse obligatum Deo dare rationẽ de omnibus sibi subditis,sub pœna dãnationis æternæ,nisi det bonam rationem. Ecce quod bonum est dare Deo rationẽ de tot animabus,cùm de sua propria habeãt satisdare, ita,vt vix rationem reddere possint.Item videtur vobis,quòd habere multas diuitias sit magnum bonum, sed malè mensuratis, quia asinus potest esse à Deo auro oneratus, quod nec potest ipsum secũ portare,ita quilibet diues oneratus est bonis diuitiarum ipsius mũdi,qui est dominus diuitiarum,Si vultis scire quis diuitiarũ est dominus,vos,an mundus: Nota similitudinẽ de cane, qui in biuio di-

Debet peccatũ confiteri quidẽ in specie, nõ autem in indiuiduo.

Vita hominis, quantum ad mensuram, in solo consistit instãte.

misso alio sequitur dominū, tunc cognoscitur cuius est. Ita vos & mundus vaditis per eandem viam. Sed in biuio, id est morte, diuitię non sequuntur vos, sed mundū. Ideo onerate vos virtutibus, & meritis, quæ sequūtur hominē. Item videtur vobis ꝙ perfectè, & purè, & transitoriè, & momentaneæ voluptates carnis sint magnę delectationes, sed debemus mensurare seruitium Dei, Tu religiose, clerice, vel laice ꝙ anni sunt ꝙ seruis deo? quinquaginta vel sexaginta anni, magnum vobis videtur, sed si bene mēsures, inuenies ꝙ de quinquaginta annis non seruiuistis deo purè per annum sine aliquo peccato mortali, vel veniali. Idem de mense. Idem de hebdomada, & de die, quia septies in die cadit iustus. Pro. 24. Ideo decipiuntur multi malè mensurando. Ista est ratio, quare sancti humiliabantur, & quanto erant sanctiores, tanto erant humiliores, iuxta illud, Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam &c. Eccl. 3. Septima scientia philosophorum est Astrologia, quæ ostendit de motibus cælorum, de ordinatione planetarum, & influentijs eorū. Ista Astrologia, quæ legitur in schola Christi, quia sicut non est nisi vnus sol in cœlo, in quo sunt tria, substantia, radius, & calor, ita non est nisi vnus deus in toto mūdo, qui est pater, & filius, & spiritus sanctus. Aliqui volentes contemplari trinitatē, decipiuntur, sumentes personas in deo sicut in nobis. Ipse sol circuit mūdū à principio anni vsque ad finē, dū circuit duodecim signa, & illuminat, calefacit, & facit fructificare. Ita sol iustitię Christus circuit duodecim articulos fidei, in Credo in deū cōtētos, quia aliqui sunt de eius diuinitate, alij sunt de eius humanitate. Credo dicatur. Itē luna totā claritatem recipit à sole, ita ecclesia totā claritatē habet à Deo. nota septem conditiones lunæ, quæ reperiuntur in ecclesia. Primò fuit noua tempore Christi & apostolorum. Secundò fuit crescens tempore martyrū. Tertiò fuit plena tempore doctorum, Quartò fuit minuta tempore cōfessorum. Quintò fuit girata. Nam totus mundus est giratus, & versus ad vanitatem. Sextò eclypsabitur citò, scilicet, tempore antichristi. Septimò in die iudicij erit perfecta in æternum, & testis in cœlo fidelis. Psal. 88. Vel aliter, Sol est de quo dicit ecclesia virgini Mariæ, Fœlix namque es &c. Et sicut in sole sunt tria, scilicet, substātia, radius, & calor, ita in Christo substantia corporis, & radius diuinitatis, & calor dilectionis. Luna est virgo Maria, quæ fuit noua in natiuitate, crescēs in tēpli habitatione, plena in filij dei cōceptione, minuta secum portans dominum in Aegypti fugatione, & girata in passione Christi, eclypsata in corporis defunctione, & tādē perfecta in corporis & animæ glorificatione, Sol & luna steterūt in habitaculo suo. Aba. 4. Lucifer, qui solem sequitur, fuit Ioannes Bapt. Hesperus ille, qui debet finem mundi publicare, fuit beatus Dominicus, & specialiter sanctus Vincentius, de quo Apocal. 14. Vidi alterum angelum

gelum volantem per medium cęli habentem euangelium æternum, vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram, & ſuper omnem gentem, & tribum, & linguam, & populum, dicens magna voce. Timete dominum, & date illi honorem, quia venit hora iudicij eius, & adorate eũ qui fecit cælum & terram. Item contemplari debemus planetas, ſcilicet, angelos, qui influunt mũdo cuſtodiendo nos. Qui talia contemplantur, ſunt boni Aſtrologi, & poſſunt dicere cum apoſtolo, Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Vnde etiam ſaluatorem expectamus dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ ad Phil. 3. Ecce quare dicit thema, Nolite eſſe prudentes, &c. Omni enim conanime, quo poſſumus, mundi & carnis vitemus prudentiam, quæ potius ſtultitia quàm prudentia æſtimanda eſt, vt ad diuinam & veram pertingere in præſenti valeamus prudentiam, & in futuro ſapiẽtię ingenitę & increatæ claram contemplationem, quam nobis concedat Deus trinus & vnus, nunc & in æuum benedictus. Amen.

¶ Sermones ſancti Vincentij, illuminatiſsimi, ſacræ Theologiæ profeſſoris acutiſsimi, fratris diui ordinis Prædicatorum, temporis æſtiualis, finiunt fœliciter.

Regeſtum.

aa** bb** aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv xx yy zz. AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ. AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III KKK LLL MMM NNN. Omnia integra, præter bb**, & NNN. quæ ſunt ſemifolia.

Typis Danielis Vervliet.

i ich [illegible] superintendentom, osobom [illegible] JKM. possessyi wolno pasa[illegible]

[illegible]

Pantafora

